OVERSIZE
STACK 6
RESERVE

1 5 01
m m u

Christophorus Guilielmus Bucius Enicola possidet hunc librum.
Comparatus Ingolstadij.

D. Carolo Sigonio testimonia quorundam illustrium.

Georgius Fabricius Capite primo [illegible] Romæ.

Anno superiore Marlianus Consulum Dictatorum, Censorum nomina et triumphos descriptos ex marmoribus antiquissimis publicauit quæ marmora in foro Romano eruta sunt, nunc in Triumuirali palatio Capitolino cernuntur. Ea expoliauit et restituit Carolus Sigonius in Fastis singulari industria, magno labore, accurata diligentia.

Paulus Manutius in Scholijs Asconij Pediani.

Valde probo coniecturam Caroli Sigonij iuuenis ingenio, doctrinaque præstantissimi, qui e Ciceronis libro 2 de Oratore legendum putat &c.

Gulielmus Xylander Augustanus in annotationibus Dionis Cassij.

Sed et Carolus Sigonius uir longe doctissimus, diligentiaeque exactissimae in suis Liuianis annotationibus, etiam in Capitolinis monumentis Furium legi, atque ita ubique scribendum esse testatur.

[illegible] Iurisconsultus [illegible] libro 2. cap. 21.

[illegible] Sigonius T. Liuij eruditissimus interpres eiusdem [illegible] Dictatura [illegible] est.

Hieronymus Magius Iurisconsultus Angiarensis in Epistola nuncupatoria in libros 4, quos Variarum Lectionum seu Miscellaneorum inscripsit.

Carolus Sigonius Vir omni elegantis doctrinæ genere mirum in modum (quod eius lucubrationes testantur) excultus, et cui nihil earum, quæ in Græcis, Latinisque auctoribus ad Antiquitatem cognoscendam, penitusque illustrandam pertinent, obscurum ac ignotum unquam uideri possit.

[illegible] Oversize
PROPERTY OF THE ★ Shelf No.
2790.14
Public Library of the City of Boston
SICUT PATRIBUS SIT DEUS NOBIS
BOSTONIA CONDITA A.D. 1630. CIVITATIS REGIMINE DONATA A.D. 1822.
From the Bates Fund.

6.

18/mult

Sipsorii

Padua

2 m 1.

F. IV. 15

CAROLI SIGONII MVTINENSIS, FASTI CONSVLARES, AC TRIVMPHI acti à Romulo Rege uſque ad Ti. Cæſarem.

EIVSDEM IN FASTOS, ET TRIVMPHOS, ID EST, in uniuerſam Romanam hiſtoriam Commentarius.

Eiuſdem De nominibus Romanorum liber.

Auctor recognouit diligentiſſime, & auxit.

PUBLIC LIBRARY OF THE CITY OF BOSTON

Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίνεται.

BASILEAE, M. D. LIX.
Apud Nicolaum Epiſcopium Iuniorem.

PUBLIC LIBRARY
OF THE
CITY OF BOSTON Bte.
June 21. 1904
E.

ILLVSTRISS. ET POTENTISS. FERRARIENSIVM DVCI HERCVLI II,

Carolus Sigonius S.

ROMANI Populi res, domi foris'ue geſtas, HERCVLES DVX POTENTISSIME, qui hoc tempore ſcribere, aut aliquo pacto literis illuſtrare aggrediuntur, ij mihi demum uidentur in has potiſsimum duas poſſe hominum reprehenſiones incurrere. nam & ab ijs, qui eas ſatis habere ſplendoris ex antiquorum monumentis putant, impudentiæ; & ab ijs, qui amiſſa earum ornamenta nulla reſtitui ratione poſſe cenſent, imprudentiæ ne accuſentur, eis ualde pertimeſcendum eſt. Impudentis enim iudicabunt eſſe, ea, quæ T. Liuius, ac Dionyſius Alicarnaſſeus, ceteriq; Romanarum antiquitatum ſcriptores grauiſsimè, ornatiſsimeq; tractarunt, uelle attingere; imprudentis uerò, quæ tenebris uetuſtatis oppreſſa prorſus obſoleuerunt, ea ſine antiquorum monumentorum ope aggredi renouare. Me uerò tantum abeſt, ut harum huiuſmodi reprehenſionum ſuſpicio ullo unquam tempore perturbarit, ut nullum grauius, aut maius ſtudium eſſe duxerim, in quo ipſe uel uberiore aliorum cum utilitate, uel nonnulla mea etiam cum laude, ſiqua modo mea poteſt eſſe laus, elaborarem. preſertim uerò, ſi aut alia ratione ijſdem de rebus ſcriberem, ac priſci illi fecerunt; aut quæ, ueteribus eorum monumentis uel deletis, uel deprauatis, obſcuriſsima his temporibus facta ſunt, quantum per ea, quæ ſuperſunt, illorum fragmenta licet, illuminarem. neq; enim ignorare te arbitror, DVX MAXIME, fato neſcio quo populi R. miſero contigiſſe, ut quò quiſque de rebus eius geſtis accuratius, atq; elegantius ſcripſerat, eò magis libros eius hoc tempore, aut omnino deſideremus, aut magna ex parte mutilatos, & corruptos habeamus. Hac igitur ratione adductus, cùm totam magiſtratuum Romanorum deſcriptionem annuam labantem, & inconſtantem, eandemq; multis partibus imperfectam apud omnes rerum Ro. ſcriptores eſſe intelligerem, cumq; ſummam in annis ab Vrbe condita numerandis eorum diſſenſionem, & errorem eſſe animaduerterem: ſuſcepi laborem hoc tempore omnibus, ut putaui, futurum utiliſsimum: ut de Romanis magiſtratibus pro annorum ratione deſcriptis, deq; illorum triumphis breuiter ea traderem, quæ mihi diutius, ac diligentius inquirenti ea, quæ relicta ſunt, antiquitatis monumenta ſuppeditarent. Hoc enim ſi feciſſem, ſperaui me totam populi R.

hiſtoriam, quam pleriq; ſuperioribus temporibus carptim tractarant, breuiter uno quaſi corpore poſſe complecti: cuius cognitio cùm per ſe iucundiſsima, tum uerò etiam ad Latinorum ſcripta illuſtranda, quod fieri maxime cupiebam, quàm accommodatiſsima eſſet futura. Hoc igitur dicere non dubitabo, me ut ad hunc laborem accederem, primum communi utilitate adductum fuiſſe; deinde uerò, cùm iam rem eſſem ipſam aggreſſus, Dei quodammodo ipſius uoluntate commotum, in eam acrius in dies incubuiſſe. Nam cùm in hac ſcriptione ueterum & hiſtoriarum, & lapidum amiſſa monumenta deſiderarem: tum diuino credo eſſe conſilio factum, primum, ut Dionyſius, ac Dio, quorum Græca exemplaria iampridem incredibili legendi cupiditate flagrabam, aut certe illorum particula Græcis literis exarata ex Gallijs in Italiam afferretur; deinde uerò, ut eodem propè etiam tempore, Romæ in foro ipſo Romano, uetuſtiſsimorum marmorum fragmenta quædam effoderentur, atq; in Capitolio exponerentur, in quibus hæc ferè magiſtratuum ratio, quam ipſe animo deſignaueram, iamq; inchoaueram, erat inciſa. quorum fragmentorum exemplum ſatis accuratè, quantum ego intelligere poteram, à Bartholemæo Marliano deſcriptum cùm legiſſem; ac quanta inde percipi utilitas poſſet, animaduertiſſem; incredibile eſt, quàm ualde ad eam, quam inchoaueram, deſcriptionem perficiendam fuerim inflammatus. neq; uerò tantummodo ad id, quod inſtitueram, abſoluendum ſum inflammatus, ſed ad mutandum etiam, quod initio ceperam, conſilium ea ſum lectione impulſus. Nam cùm prætores, tribunos pl. ædiles curules, alioſq; eiuſmodi magiſtratus annuos à principio colligere inſtituiſſem; omnes tamen his notatis Capitolinorum marmorum inſcriptionibus mihi omittendos eſſe decreui: partim, quòd auctorum eorum, quos habemus, incuria me reperire omnes poſſe diffidebam; partim, quòd in his item Capitolinis tabulis eos eſſe prætermiſſos intelligebam. abunde autem ſatisfactum iri huic parti putaui, ſi regum, conſulum, & dictatorum faſtos unà cum eorum triumphis ex annorum ordine diſtinctos notaſſem. quam potiſsimum rationem illi mihi uidebantur, qui his olim incidendis marmoribus præfuerant, ſtudioſiſsime conſeruaſſe. quorum cùm ego diligentiam, & in illis deſcribendis magiſtratibus incredibilem quandam hiſtoriæ Romanæ ſcientiam admirarer; feci illud, ut non ſolum eorum lapidum teſtimonia ad hos, quos inſtitueram, Faſtos cõſcribendos adhiberem, ſed eodem etiam tempore illa, quæ fracta, & plurimis in locis exeſa erant effoſſa, quoad poſſem, reſtituerem. Itaq; hoc facto, quò omnibus meus labor illuſtrior eſſet, atq; eodem etiam tempore, & utilitatis aliorum, & meæ diligentiæ rationem haberem, marmorum uerba maioribus, mea uerò, ut minoribus literis diſtinguerentur, curaui. in eo tantum ab illorum ratione receſsi, quòd triumphos, quos illi ſeparatim inciderant, ipſe ſub annuis magiſtratibus ſubieci; nimirum eo conſilio, ut qui hæc noſtra legiſſent, uno aſpectu omnia

unius anni maxime memorabilia populi R. facta cognoſcerent. Cùm autem hanc totam deſcriptionem à Romulo rege uſq; ad Ti. Cæſarem per octingentos fermè annos perduxiſſem, atq; in ea conficienda uarijs annalium, lapidum, & numorum ueterum teſtimonijs uſus eſſem; tum uiſum eſt, quò omnibus magis ea, quæ ſcripſeram, probarem, librum adiungere: in quo cùm rationem ſigillatim earum rerum omnium redderem, quæ à me in magiſtratibus, & triumphis digerendis eſſent ſcriptæ: tum etiam, quæ in fragmentis horum Capitolinorum, ut dixi, marmorum eſſent inciſa partim explicarem, partim etiam uetuſtorum monumentorum, quot quot habemus, ſententia confirmarem. Itaq; liber ille continere omnem propè Romanæ rationem hiſtoriæ uidetur. etenim in eo nõ ſolum hæc omnia, quæ in Faſtis, & Triũphis deſcripta ſunt, ueterum teſtimonio comprobamus, ſed ſi quando illi parum nobis diligentes in hiſtoriæ expoſitione uideantur fuiſſe, notamus: ſi qua inter eos de re, aut de annis controuerſia ſit, non omittimus: de nominum Romanorum cauſsis, uſúq; latiſsime diſputamus: clariſsimam, atq; antiquiſsimam quanq; familiam ferè à ſtirpe deſcribimus, quiq; in ea clari uiri fuerint, & magiſtratus ceperint, ſubteximus: ex qua deſcriptione facile illuſtrium uirorum, eorumq; preſertim, quos tantopere admirari ſolemus, certiſsimæ propagines cognoſcentur. Atq; ex his quidem rebus omnibus, quantum nos prodeſſe uoluerimus alijs, apparebit. neq; enim omnino quantum cupiebamus, conſequi propter manca ipſa, ut dixi, Romanarum rerum monumenta potuimus. quòd ſi nobis uita ſuppeditauerit, atq; Deus ipſe noſtris cœptis aſpirauerit, non uereor, ne hæc ipſa, quæ nunc etiam multis partibus imperfecta eduntur, longe omnium perfectiſsima aliquando ad poſteros eodem operam me nauante perueniant. cui quidem rei polliceor me, quoad potero, nullo unquam tempore defuturum. Hoc autem, quod nunc editur, DVX POTENTISSIME, ego in tuo potiſsimum clariſsimo nomine diuulgari, atq; apparere non ſolum uolui, ſed id etiam facere me debere exiſtimaui. neque enim uideo, cui potius ocij mei fructus dedicem, quàm tibi, cuius preſertim ſingulari prudentia, & mihi, & ceteris, qui in iſto tuo beato degunt imperio, pacate, quieteq; in hoc eiuſmodi literarum curriculo licet uerſari. atq; etiam ſic intelligo, ut omnem ſuperiorem literarum calamitatem in eos iure, qui tum terris imperabant, eſſe translatam, quorum incuria omnium bonarum artium ſtudia labefactata obſoleuerunt, ita omnem earum reſtitutionem, quæ his temporibus facta eſt, in hos merito, qui nunc terras regunt, eſſe conferendam: quorum ſingulari in gubernandis regionibus ſapientia hæc ipſa ſtudia non ſolum reparata, ſed multo etiam nitidiora facta eſſe, quàm antè fuerant, uidentur. ex quorum tu numero omnium hominum iudicio uiſus es haud extremum locum ſem

per obtinuiſſe. ut ut tamen res eſt, me certe, cùm iampridem & me ipſum, meaq́ omnia tibi, in cuius imperio & natus, & educatus ſum, conſecrauerim, hos etiam paruulos ingenij, atq́ induſtriæ meæ quaſi fœtus quoſdam dedicaſſe, atq́ auctoritatis tuæ grauiſsimo numine fultos in uulgus edidiſſe, nunquam pœnitebit. Vale. Mutinæ Id. Mart.

M. D. L.

FASTI CONSVLARES
AC TRIVMPHI ACTI, A ROMV- LO REGE VSQVE AD TI. CAESAREM.

REGES.

Romulus Rex Regnauit. Annos. XXXVII.
Romulus Rex De Caeninenſibus. Et Antemnatibus Primus Triumphauit. Anno. V. C IIII. / /
Idemque Primus Spolia Opima Rettulit Caeninenſium Rege Acrone Interfecto.
Romulus Rex. II. De Camerineis. Anno. XVI. K. Sextilib.
Romulus Rex. III. De Fidenatibus. Et Veientibus. An. / / / Idib. Octob.
Interreges Annum. I.
Numa Pompilius Pomponis F. Rex. Annos. XLIII.
Tullus Hoſtilius Hoſti. F. Hoſti. N. Rex. Annos. XXXII.
Tullus Hoſtilius Hoſti. F. Hoſti. N. Rex. De Albaneis. Ann. / / / / / / /
Tullus Hoſtilius Hoſti. F. Hoſti. N. Rex. II. De Fidenatibus. Ann. / / / / / / / / /
Tullus Hoſtilius Hoſti. F. Hoſti. N. Rex. III. De Sabineis. Ann. / / / / / / / /
Ancus Marcius Numae F. M. N. Rex Annos. XXIV.
Ancus Marcius Numae F. M. N. Rex. De Veientibus. Ann. / / / / / / / / /
Ancus Marcius Numae F. M. N. Rex. II. De Sabineis Ann. / / / / / / / /
L. Tarquinius Damarati F. Priſcus. Rex. Ann. XXXVII.
L. Tarquinius Damarati. F. Priſcus. Rex. De Latineis Ann. / / / / / / / / /
L. Tarquinius Damarati. F. Priſcus. Rex. II. De Etruſceis Ann. / / / / / /
L. Tarquinius Damarati. F. Priſcus. Rex. III. De Sabineis. Ann. CXX / / Idib. Sept.
Ser. Tullius. Rex. Annos. XLIV.
Ser. Tullius. Rex. De Etruſcis. VI. K. Dec. A. CXXCII.
Ser. Tullius. Rex. II. De Etruſc. VIII. K. Iun. A. CXXCVI.
Ser. Tullius. Rex. III. De Etruſceis. Ann. CXXC / / IIII. Nõ. - -
Ser. Tullius. Rex Luſtrum Fecit. I. II. III. IIII.
L. Tarquinius. L. F. Damarati. N. Superbus. Rex. Annos. XXV.
L. Tarquinius. L. F. Damarati. N. Superbus. Rex. De Volſceis. Ann. / / / /
L. Tarquinius. L. F. Damarati. N. Superbus. Rex. De Sabineis. Ann. / / /

ANNO POST R. COND. CCXLIIII. CONSVLES PRIMVM CREARI COEPTI.

L. Iunius. M. F. Brutus. In Proelio Poſteaquam Sibi Conleg. Subrog. Occis. Eſt. In Eius Loc. Fact. Eſt. — L. Tarquinius. = = . Aruntis. N. Collatinus. Coactus Abdicauit. In Eius Loc. Fact. Eſt.
Sp. Lucretius. Tricipitinus. In Mag. Mortuus Eſt. In Eius Loc. Fact. Eſt. — P. Valerius Voluſi. F. Qui In Hoc Honore Poplicola Appellatus Eſt.
M. Horatius Puluillus.
P. Valerius. Voluſi. F. Poplicola. Cos. Primus De Veientibus. Et Tarquinienſibus. An. CCXLIV. K. Mart.
P. Valerius. Voluſi. F. Poplicola. II. — T. Lucretius. T. F. Tricipitinus. Luſtr. F. V.
P. Valerius. Voluſi. F. Poplicola. III. — M. Horatius Puluillus. II.
Sp. Lartius. Flauus. — T. Herminius. Aquilinus.
M. Valerius. Voluſi. F. — P. Poſtumius. Q. F. Tubertus.
M. Valerius. Voluſi. F. Cos. De Sabineis. Ann. CCXLVIII. = = =
P. Poſtumius. Q. F. Tubertus. Cos. De Sabineis. Ann. CCXLVIII. = = =
P. Valerius. Voluſi. F. Poplicola. IIII. — T. Lucretius. T. F. Tricipitinus. II.
P. Valerius. Voluſi. F. Poplicola. II. Cos. IIII. De Sabineis. Et Veientibus. An. CCLIX. = = Non as. Mai.
CCL. P. Poſtumius. Q. F. Tubertus. II. — Agrippa Menenius. C. F. Lanatus.
P. Poſtumius. Q. F. Tubertus. Cos. II. Ouans Primus De Sabineis. Ann. CCL. III. Non. Apr.
Agrippa Menenius. C. F. Lanatus Cos. De Sabineis. Ann. CCL. Pridie Non. Apr.
Opiter Virginius Tricoſtus. — Sp. Caſsius Viſcellinus.
Sp. Caſsius Viſcellinus. Cos. De Sabineis Ann. CCLI. = = = =
Poſtumus Cominius. Auruncus. — T. Lartius Flauus.
Ser. Sulpicius. P. F. Camerinus. — M.' Tullius. Longus. In Mag. M. E.
P. Veturius Geminus. — T. Aebutius. T. F. Elua.
T. Lartius Flauus. II. — Q. Cloelius Siculus.

Faſti Conſulares,

T. Lartius Flauus. Dictator Primus. Sedit. Sedandae. Et Rei Gerundae Cauſſa. L. F. VI.
Sp. Caßius Viſcellinus. Magiſter Eq. Primus.
A. Sempronius Atratinus. M. Minucius Augurinus.
A. Poſtumius. P. F. Albus. Qui T. Virginius Tricoſtus. Coelimontanus.
Poſtea Regillenſis Appellat. Eſt.
A. Poſtumius. P. F. Albus. Dictat.
Qui In Hoc Honore Regillenſis Appell. Eſt. Rei Gerund. Cauſſa.
T. Aebutius. T. F. Elua. Mag. Eq.
A. Poſtumius. P. F. Albus. Regillenſis. Dict. Primus. De Latineis. An. CCLVII. ⸗⸗⸗⸗
M. Claudius Regillenſis Sabinus. P. Seruilius. P. F. Priſcus.
A. Virginius. A. F. Tricoſt. Coelimontanus. T. Veturius Geminus. Cicurinus.
M. Valerius Voluſi. F. Qui Dict.
In Hoc Honore Maximus. Appell. Eſt. Sedit. Sedandae. Et Rei Ger. Cauſſa.
Q. Seruilius. P. F. Priſcus Mag. eq.
M. Valerius Voluſi. F. Dict. De Sabineis. Ann. CCLIX. ⸝ ⸝ ⸝
CCLX. Sp. Caßius Viſcellinus. II. Poſtumius Cominius. Auruncus. II. L. F. VII.
T. Geganius Macerinus. P. Minucius Augurinus.
A. Sempronius Atratinus. II. M. Minucius Augurinus. II.
Q. Sulpicius Camerin. Cornutus. Sp. Lartius Flauus. II.
C. Iulius. L. F. Iulus. P. Pinarius Mamercinus. Rufus.
Sp. Nautius. Rutilus. Sex. Furius Fuſus.
C. Aquillius. Tuſcus. T. Sicinius. Sabinus.
T. Sicinius Sabinus. Cos. De Volſceis. Ann. CCLXVI. ⸝⸝⸝⸝
C. Aquillius Tuſcus. Cos. Ouans De Herniceis. Ann. CCLXVI. ⸝⸝⸝⸝
Sp. Caßius Viſcellinus. III. Proculus Virginius Tricoſtus. Rutilus.
Sp. Caßius Viſcellinus. II. Cos III. De Volſceis. Et Herniceis. Ann. CCLXVII. ⸝⸝⸝⸝ Iun.
Q. Fabius. K. F. Vibulanus. Ser. Cornelius. L. F. Maluginenſis. Coſſus.
L. Aimilius. Mam. F. Mamercus. K. Fabius. K. F. Vibulanus.
CCLXX. M. Fabius. K. F. Vibulanus. L. Valerius Voluſi. F. Voluſus. Potitus.
C. Iulius. C. F. L. N. Iulus. Q. Fabius. K. F. Vibulanus. II.
K. Fabius. K. F. Vibulanus. II. Sp. Furius. ⸝⸝⸝. N. Fuſus.
Cn. Manlius. P. F. Cincinnatus. In Proelio. Occis. Eſt. M. Fabius. K. F. Vibulanus. II.
K. Fabius. K. F. Vibulanus. III. T. Virginius. ⸝ F. T. N. Tricoſt. Rutil.
L. Aimilius. Mam. F. Mamercus. II. C. Seruilius. Structus. Ahala.
In Mag. Mort. Eſt. In Eius Loc. F. E.
C. Cornelius. Lentulus. Esquilinus.
C. Horatius. M. F. Puluillus. T. Menenius Agrippae. F. C. N. Lanatus.
A. Virginius Tricoſtus. Rutilus. Sp. Seruilius. Structus.
P. Valerius. P. F. Voluſi. N. Poplicola. C. Nautius. Sp. F. Sp. N. Rutilus.
P. Valerius. P. F. Voluſi. N. Poplicola. Cos. De Veientib. Sabineisque. Ann. CCLXXIIX. K. MAI.
L. Furius Medullinus. A. Manlius. Cn. F. P. N. Vulſo. Luſtrum. F. VIII.
A. Manlius. Cn. F. P. N. Vulſo. Cos. Ouans De Veientibus. Ann. CCLXXIX. Idibus Mart.
CCXXC. L. Aimilius Mam. F. Mamercus. III. Vopiſcus Iulius Iulus.
L. Pinarius Rufus Mamercinus. P. Furius Fuſus.
T. Quinctius Capitolinus. Barbatus. Ap. Claudius. M. F. Sabinus.
L. Valerius. Voluſi. F. Potitus. II. Ti. Aimilius. L. F. Mam. N. Mamercin.
A. Virginius. A. F. A. N. Coelimontanus. T. Numicius. Priſcus.
T. Quinctius Capitolin. Barbat. II. Q. Seruilius. Q. F. P. N. Priſcus. Structus.
T. Quinctius Capitolinus. Cos. II. De Antiatibus. A. CCXXCV. ⸝⸝⸝⸝
Ti. Aimilius. L. F. Mam. N. Mamercin. II. Q. Fabius. M. F. K. N. Vibulanus.
Sp. Poſtumius. A. F. P. N. Albus Regillenſis. Q. Seruilius. Q. F. P. N. Priſcus. Structus. II.
Q. Fabius. M. F. K. N. Vibulanus. II. T. Quinctius Capitolinus Barbat. III. L. F. IX.
A. Poſtumius. A. F. P. N. Albus Regillenſis. Sp. Furius Medullinus. Fuſus.
CCXC. P. Seruilius. Sp. F. P. N. Priſcus. L. Aebutius Elua. In Mag. M. E.
L. Lucretius. T. F. T. N. Tricipitinus. T. Veturius. T. F. P. N. Geminus. Cicurin.
L. Lucretius. T. F. T. N. Tricipitinus. Cos. De Aequeis. An. CCXCI. ⸝⸝⸝⸝⸝
T. Veturius. T. F. P. N. Geminus. Cicurin. Cos. Ouans De Volſceis. Ann. CCXCI. ⸝⸝⸝⸝
P. Volumnius. M. F. M. M. Amintin. Gallus. Ser. Sulpicius. Ser. F. P. N. Camerinus.
P. Valerius. P. F. Voluſi. N. Poplicola. II. C. Claudius. M. F. Regillens. Sabinus.

In

In Mag. mortuus eſt. In Eius. L. F. E.
L. Quinctius. L. F. L. N. Cincinnatus.
Q. Fabius. M. F. K. N. Vibulanus. III. L. Cornelius. Ser. F. L. N. Maluginenſis. Coſſus. L. F. X.
Q. Fabius. M. F. K. N. Vibulanus. Coſ. III. De Aequeis. An. CCXCIIII. Nonis. Mai.
L. Cornelius. Ser. F. L. N. Maluginenſis. Coſſus. Coſ. De Volſceis Antiatib. IV. Id. Mai. An. CCXCIV.
C. Nautius. Sp. F. Sp. N. Rutilus. II. L. Minucius. Augurinus.
Coactus. A. Dict. Abd. In Eius L. F. E.
Q. Fabius. M. F. K. N. Vibulanus. IIII.
L. Quinctius. L. F. L. N. Cincinnatus. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
L. Tarquitius. L. F. Flaccus. Mag. Eq.
L. Quinctius. L. F. L. N. Cincinnatus. Dict. De Aequeis. Idibus. Septembr. An. CCXCV.
C. Horatius. M. F. M. N. Puluillus. Q. Minucius. Augurinus.
M. Valerius. M' F. Voluſi. N. Maxumus. Sp. Verginius. Coelimont. Tricoſtus.
T. Romilius. T. F. T. N. Rocus Vaticanus. C. Veturius. Cicurinus.
Sp. Tarpeius. M. F. M. N. Montan. Capitolin. A. Aterius. Fontinalis.
CCC. Sex. Quinctilius. Sex. F. P. N. Varus. In M. M. E. P. Horatius. Tergeminus.
P. Sextius. Q. F. Vibi. N. Capitolinus. T. Menenius. T. F. Agripp. N. Lanatus.
Ap. Claudius. Ap. F. M. N. Craſſin. Regillenſis. T. Genucius. L. F. L. N. Augurinus.
Abdicarunt. Vt Duodecim Tabular. Scribendar. cauſſa
Decemuiri Conſularei Poteſtate Sine Prouocatione Crearentur.

Ap. Claudius. Ap. F. M. N. Craſsinus. Regill. Sp. Poſtumius. A. F. P. N. Albus. Regillens.
T. Genucius. L. F. L. N. Augurinus. Ser. Sulpicius. Ser. F. P. N. Camerinus.
Sp. Veturius. Sp. F. P. N. Craſſus. P. Seſtius. Q. F. Vibi. N. Capitolinus. XVIRI.
C. Iulius. C. F. L. N. Iulus. T. Romilius. T. F. T. N. Rocus. Vaticanus.
A. Manlius. Cn. F. P. N. Vulſo. P. Horatius. Tergeminus.
Ap. Claudius. Ap. F. M. N. Craßinus Regillens. II. Q. Fabius. M. F. K. N. Vibulanus.
M. Cornelius. Ser. F. L. N. Maluginenſis. M' Rabuleius.
L. Minucius. Augurinus. Q. Poetelius.
T. Antonius. Merenda. K. Duilius. XVIRI.
M. Sergius. Sp. Oppius. Cornicen.
Ap. Claudius. Ap. F. M. N. Craßinus Regillens. III. Q. Fabius. M. F. K. N. Vibulanus. II.
M. Cornelius. Ser. F. L. N. Maluginens. II. M' Rabuleius. II.
L. Minucius. Augurinus. II. Q. Poetelius. II.
T. Antonius. Merenda. II. K. Duilius. II. XVIRI.
M. Sergius. II. Sp. Oppius. Cornicen. II.
Coacti Abdicarunt. In Eorum Locum Facti Sunt Coſ.
L. Valerius. P. F. P. N. Poplicola. Potitus. M. Horatius. M. F. M. N. Barbatus.
M. Horatius. M. F. M. N. Barbatus. Coſ. De Sabineis. Ann. CCCIV. VII. K. Septembr.
L. Valerius. P. F. P. N. Poplicola. Potit. Coſ. De Aequeis. Idibus Sextil. Ann. CCCIV.
Lar Herminius. T. Verginius. Cœlimontanus. Tricoſtus.
M. Geganius. M. F. Macerinus. C. Iulius. Iulus.
T. Quinctius. Capitolin. Barbat. IIII. Agrippa Furius. Fuſus.
M. Genucius. L. F. L. N. Augurinus. C. Curtius.
A. Sempronius. A. F. Atratinus.
T. Cloelius. Siculus. TRIB. MILIT. CONS. POTEST. PRIMI.
L. Atilius. Longus.
Vitio Facti Abdicarunt. In Eorum Loc. Facti Sunt Coſ.
L. Papirius. Mugillanus. L. Sempronius. A. F. Atratinus.
CCCX. M. Geganius. M. F. Macerinus. II. T. Quinctius. Capitolin. Barbat. V.
M. Geganius. M. F. Macerinus. Coſ. De Volſceis. Ann. CCCX. Nonis Septemb.
Cenſores Primi. L. Papirius. Mugillanus. L. Sempronius. A. F. Atratin. L. F. XI.
M. Fabius. Q. F. M. N. Vibulanus. Poſtumus Aebutius. Elua Cornicen.
C. Furius. Fuſus. Pacilus. M' Papirius. Craſſus.
Proculus Geganius. Macerinus. L. Menenius. T. F. Agripp. N. Lanatus.
T. Quinctius. Capitolinus. VI. Agrippa Menenius. T. F. Agripp. N. Lanatus.
L. Quinctius. L. F. L. N. Cincinnatus. II. Dict. Seditionis Sedandae cauſſa.
C. Seruilius. Structus Ahala. Mag. Eq.

Mam.

Faſti Conſulares,

	Mam. Aimilius. M. F.	Mamercinus.			
	L. Quinctius. L. F. L. N.	Cincinnatus.	TRIB. MIL.		
	L. Iulius Vopiſci. F.	Iulus.			
	M. Geganius. M. F.	Macerinus. III.	L. Sergius. C. F. C. N.	Qui In Hoc Honore Fidenas Appellatus Eſt.	
	Mam. Aimilius. M. F.	Mamercinus.	Dict.	Rei Ger. Cauſſa.	
	L. Quinctius. L. F. L. N.	Cincinnatus.	Mag. Eq.		
	Mam. Aimilius. M. F. Mamercinus.	Dict. De Faliſceis.	Veientib. Et Fidenatib.	An. CCCXVI. Idib. Sept.	
	M. Cornelius. M. F. Ser. N.	Maluginenſis.	L. Papirius. M. F.	Craſſus.	
	C. Iulius.	Iulus. II.	L. Virginius.	Tricoſtus.	
	Q. Seruilius. P. F. Sp. N.	Priſcus. Qui In Hoc Honore Fidenas Appell. Eſt.	Dict.	Rei Ger. Cauſſa.	
	Poſtumus Aebutius	Elua. Cornicen.	Mag. eq.		
	Cenſor. C. Furius.	Fuſus. Pacilus.	M. Geganius. M. F.	Macerinus. L. F. XII.	
	C. Iulius.	Iulus. III.	L. Virginius.	Tricoſtus. II.	
	Mam. Aimilius. M. F.	Mamercinus. II.	Dict.	Rei Gerund. Cauſſa.	
	A. Poſtumius.	Tubertus.	Mag. eq.		
	M. Fabius. Q. F. M. N.	Vibulanus.			
CCCXX.	M. Foslius.	Flaccinator.	TRIB. MIL.		
	L. Sergius. C. F. C. N.	Fidenas.			
	L. Pinarius.	Mamercus.			
	L. Furius.	Medullinus.	TRIB. MIL.		
	Sp. Poſtumius	Albus Regillens.			
	T. Quinctius. L. F. L. N.	Pennus. Cincinnat.	C. Iulius.	Mento.	
	A. Poſtumius.	Tubertus.	Dict.	Rei Gerundae Cauſſa.	
	L. Iulius Vopiſci F.	Iulus.	Mag. eq.		
	A. Poſtumius.	Tubertus. Dict. De Aequeis. Et Volſceis.		Ann. CCCXXII.	
	L. Papirius.	Craſſus. II.	L. Iulius Vopiſci. F.	Iulus.	
	L. Sergius. C. F. C. N.	Fidenas. II.	Hoſtus Lucretius.	Tricipitinus.	
	T. Quinctius. L. F. L. N.	Cincinnat. Pennus. II.	A. Cornelius.	Coſſus.	
	A. Cornelius. Coſſus. Cos. De	Veientibus. Iſque Spolia Opima	Rettulit Duce Hoſtium Larte.	Tolumnio Interfecto. Ann. CCCXXV.	
	C. Seruilius.	Structus. Ahala.	L. Papirius	Mugillanus. II.	
	T. Quinctius. L. F. L. N.	Pennus. Cincinnat.	C. Furius.	Pacilus.	TR. MIL.
	M. Poſtumius	Albus Regillens.	A. Cornelius.	Coſſus.	
	Mam. Aimilius. M. F.	Mamercinus. III.	Dict.	Rei Gerund. Cauſſa.	
	A. Cornelius. M. F. L. N.	Coſſus.	Mag. eq.		
	Mam. Aimilius. M. F. Mamercinus.	II. Dict.	III. De Veientibus.	Et Fidenatibus An. CCCXXVII.	
	A. Sempronius. L. F. A. N.	Atratinus.	L. Furius.	Medullinus. II.	TR. MIL.
	L. Quinctius. L. F. L. N.	Cincinnatus. II.	L. Horatius.	Barbatus.	
	Ap. Claudius. Ap. F. Ap. N.	Craſſus.	Sp. Nautius. Sp. F.	Rutilus.	TR. MIL.
	L. Sergius. C. F. C. N.	Fidenas. II.	Sex. Iulius.	Iulus.	
	Cens.			L. F. XIII.	
CCCXXX.	C. Sempronius. A. F. A. N.	Atratinus.	Q. Fabius. Q. F. M. N.	Vibulanus.	
	L. Manlius.	Capitolinus.	Q. Antonius.	Merenda.	TR. MIL.
	L. Papirius.	Mugillan.	L. Seruilius.	Structus.	
	T. Quinctius. T. F.	Capitolin. Barbat.	N. Fabius. Q. F. M. N.	Vibulanus.	
	N. Fabius. Q. F. M. N.	Vibulanus. Cos.	Ouans. De Aequeis.	An. CCCXXXII.	
	T. Quinctius. L. F. L. N. Penn.	Cincinnatus. II.	M. Manlius.	Capitolinus.	TR. MIL.
	L. Furius.	Medullinus. III.	A. Sempronius. L. F. A. N.	Atratin. II.	
	Agrippa Menenius. T. F.	Agripp. N. Lanatus.	Sp. Nautius. Sp. F. Sp. N.	Rutilus.	TR. MIL.
	P. Lucretius. Hoſti. F.	Tricipitinus.	C. Seruilius. Q. F. C. N.	Axilla.	
	M. Papirius.	Mugillanus.			
	C. Seruilius. Q. F. C. N.	Axilla. II.	TR. MIL.		
	L. Sergius. C. F. C. N.	Fidenas. III.			
	Q. Seruilius. P. F. Sp. N. Priſcus	Fidenas. II.	Dict.	Rei. Ger. Cauſſa.	
	C. Q. F. C. N.	Axilla.	Mag. eq.		

Cens.

	Cens. L. Papirius. M? F.	Craſſus.	= = = = = =	L. F. XIV.	
	P. Lucretius Hoſti. F.	Tricipitin. II.	Sp. Veturius.	Craſſus.	TR. MIL.
	Agrippa Menenius. T. F. Agripp. N.	Lanat. II.	L. Seruilius.	Structus. II.	
	A. Sempronius. L. F. A. N.	Atratinus. III.	M. Papirius.	Mugillanus. II.	TR. MIL.
	Q. Fabius. Q. F. M. N.	Vibulanus.	Sp. Nautius. Sp. F. Sp. N.	Rutilus. II.	
	P. Cornelius. P. N.	Coſſus.	= . Quinctius.	Cincinnatus.	TR. MIL.
	C. Valerius. L. F. Voluſi. N.	Potitus Voluſus.	N. Fabius. Q. F. M. N.	Vibulanus.	
	Q. Fabius. Q. F. M. N.	Vibulanus. II.	Cn. Cornelius.	Coſſus.	TR. MIL.
	P. Poſtumius. A. F. A. N.	Albinus Regillenſis.	L. Valerius. L. F. P. N.	Potitus.	
CCCXL.	M. Cornelius.	Coſſus.	L. Furius. L. F. Sp. N.	Medullinus.	
	Cens. = = = =		= = = =	L. F. XV.	
	Q. Fabius. M. F. Q. N.	Ambuſtus.	C. Furius. C. F.	Pacilus.	
	M. Papirius.	Mugillanus.	C. Nautius.	Rutilus.	
	M? Aimilius. Mam. F. M. N.	Mamercinus.	C. Valerius. L. F. Voluſi. N.	Potitus. Voluſus.	
	C. Valerius. L. F. Voluſi. N.	Potitus Voluſus Cos.	Ouan = De Aequeis.	Ann. CCCXLIII. = = =	
	Cn. Cornelius. A. F. M. N.	Coſſus.	L. Furius. L. F. Sp. N.	Medullin. II.	
	C. Iulius. L. F. Vopiſci. N.	Iulus.			
	P. Cornelius. A. F. M. N.	Coſſus.	TR. MIL.		
	C. Seruilius. P. F. Q. N.	Ahala.			
	P. Cornelius. M. F. L. N.	Rutilus Coſſus.	Dict.	Rei Gerundae Cauſſa.	
	C. Seruilius. P. F. Q. N.	Ahala.	Mag. eq.		
	C. Valerius. L. F. Voluſi. N.	Potit. Voluſus. II.	C. Seruilius. P. F. Q. N.	Ahala. II.	TR. MIL.
	L. Furius. L. F. Sp. N.	Medullinus.	N. Fabius. Q. F. M. N.	Vibulanus. II.	
	P. Cornelius. M. F. L. N.	Rutilus Coſſus.	L. Valerius. L. F. P. N.	Potitus. II.	TR. MIL.
	Cn. Cornelius.	Coſſus.	N. Fabius. M. F. Q. N.	Ambuſtus.	
	C. Iulius. L. F. Vopiſci. N.	Iulus. II.	M? Aimilius Mam. F. M. N.	Mamercinus.	
	T. Quinctius.	Capitolin. Barb.	L. Furius. L. F. Sp. N.	Medullinus. II.	TR. MIL.
	Q. Quinctius.	Cincinnatus.	A. Manlius. A. F. Cn. N.	Vulſo Capitolin.	
	P. Cornelius.	Maluginenſis.	Sp. Nautius. Sp. F. Sp. N.	Rutilus. III.	
	Cn. Cornelius.	Coſſus. II.	C. Valerius. L. F. Vol. N.	Potit. Voluſ. III.	TR. MIL.
	K. Fabius. M. F. Q. N.	Ambuſtus.	M? Sergius. L. F. L. N.	Fidenas.	
	M? Aimilius. Mam. F. M. N.	Mamercin. II.	M. Furius.	Fuſus.	
CCCL.	Ap. Claudius. Ap. F. Ap. L.	Craßin. Regillenſis.	L. Iulius.	Iulus.	TR. MIL.
	M. Quinctilius.	Varus.	L. Valerius. L. F. P. N.	Potitus. III.	
	Cens. M. Furius.	Camillus. M. Poſtumius. A. F. A. N.		Albinus Regillens. L. F. XVI.	
	C. Seruilius. P. F. Q. N.	Ahala. III.	Q. Sulpicius. Ser. F. Ser. N.	Camerin. Cornut.	
	Q. Seruilius. Q. F. P. N.	Priſcus Fidenas.	A. Manlius. A. F. Cn. N.	Vulſo Capitol. II.	TR. MIL.
	L. Virginius.	Tricoſtus.	M? Sergius. L. F. L. N.	Fidenas. II.	
	L. Valerius. L. F. P. N.	Potitus. IIII.	L. Iulius. L. F. Vopiſci. N.	Iulus.	
	M. Furius.	Camillus.	M? Aimilius Mam. F. M. N.	Mamercin. III.	TR. MIL.
	Cn. Cornelius.	Coſſus. II.	K. Fabius. M. F. Q. N.	Ambuſtus. II.	
	P. Licinius.	Caluus. Primus E Plebe.	P. Maelius. Sp. F. C. N.	Capitolinus.	
	P. Maenius.		L. Furius. L. F. Sp. N.	Medullinus.	TR. MIL.
	T. Titinius.		L. Publilius. L. F. Voler. N.	Philo Vulſcus.	
	M. Pomponius.		L. Atilius. K. F. K. N.	Longus.	
	C. Duilius.		M. Veturius. Ti. F. Sp. N.	Craſſ. Cicurin.	TR. MIL.
	Cn. Genucius.	Augurinus.	Volero Publilius. P. F. Voler. N.	Philo.	
	L. Valerius. L. F. P. N.	Potitus. V.	L. Furius. L. F. Sp. N.	Medullin 3. III.	
	M. Valerius.	Maximus.	Q. Seruilius. Q. F. P. N.	Priſcus. Fidenas. II.	TR. MIL.
	M. Furius.	Camillus. II.	Q. Sulpicius. Ser. F. Ser. N.	Camerin. Cornut. II.	
	L. Iulius. L. F. Vopiſci. N.	Iulus. II.	L. Furius. L. F. Sp. N.	Medullinus. IIII.	
	L. Sergius.	Fidenas.	A. Poſtumius.	Albinus Regillenſis.	TR. MIL.
	P. Cornelius.	Maluginenſis. II.	A. Manlius. A. F. Cn. N. Vulſo.	Capitolin. III.	
		Vitio Facti	Abdicarunt.		
	P. Licinius. P. F.	Caluus.	L. Titinius.	II.	
	Cn. Genucius.	Augurinus. II. In Proelio Occis. E.	P. Maenius.	II.	TR. MIL.
	L. Attilius. K. F. K. N.	Longus. II.	P. Maelius. Sp. F. C. N.	Capitolinus. II.	

M. Furius

M. Furius. Camillus. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
P. Cornelius. Scipio. Mag. eq.
M. Furius. Camillus. Dict. De Veientibus. Ann. CCCLVII. = = = =

P. Cornelius. Coſſus. P. Cornelius. Scipio.
M. Valerius. Maximus. II. K. Fabius. M. F. Q. N. Ambuſtus. III. TR. MIL.
L. Furius. L. F. Sp. N. Medullinus. V. Q. Seruilius. Q. F. P. N. Priſcus Fidenas. III.

M. Furius. Camillus. III. L. Furius. L. F. Sp. N. Medullinus. VI.
C. Aimilius. Mamercinus. L. Valerius. Poplicola. TR. MIL.
Sp. Poſtumius. Albinus Regillenſis. P. Cornelius. Scipio. II.

CCCLX. L. Lucretius. Flauus. Ser. Sulpicius. Camerinus.
L. Valerius. L. F. L. N. Potitus. M. Manlius. Capitolinus.
Cenſor. C. Iulius. L. F. Vopiſci. N. Iulus. L. Papirius. Curſor. L. F. XVII.
In Mag. Mort. Eſt. In. E. L. F. E.
M. Cornelius. Maluginenſis.
L. Valerius. L. F. L. N. Potitus. Cos. De Aequeis. An. CCCLXI.
M. Manlius. Capitolin. Cos Ouans De Aequeis. An. CCCLXI.

L. Lucretius. Flauus. Ser. Sulpicius. Rufus Prætextatus.
M. Aimilius. Mamercinus. L. Furius. L. F. Sp. N. Medullinus. VII. TR. MIL.
Agrippa Furius. Fuſus. C. Aimilius. Mamercinus. II.

Q. Fabius. M. F. M. N. Ambuſtus. Q. Sulpicius. Longus.
K. Fabius. M. F. M. N. Ambuſtus. Q. Seruilius. Q. F. P. N. Priſcus Fidenas. IIII. TR. MIL.
C. Fabius. M. F. M. N. Ambuſtus. Ser. Cornelius. Maluginenſis.
M. Furius. Camillus. II. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
L. Valerius. L. F. L N. Potitus. Mag. eq.
M. Furius Camillus. II. Dict. II. De Galleis. An. CCCLXIII. Idibus Febr.

L. Valerius. Poplicola. II. L. Virginius. Tricoſtus.
P. Cornelius. A. Manlius. A. F. A. N. Capitolinus. TR. MIL.
L. Aimilius. Mamercinus. L. Poſtumius. Regillenſis. Albinus.
M. Furius. Camillus. III. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
C. Seruilius. Ahala. Mag. eq.
M. Furius. Camillus. III. Dict. III. De Volſceis.
Aequeis. Etruſceis. An. CCCLXIIII. = = = = =

T. Quinctius. Cincinnatus. Q. Seruilius. Q. F. P. N. Priſcus Fidenas. V.
L. Iulius. Iulus. L. Aquillius. Coruus. TR. MIL.
L. Lucretius. Tricipitinus. Ser. Sulpicius. Rufus.

L. Papirius. Curſor. C. Sergius. Fidenas.
L. Aimilius. Mamercin. II. L. Menenius. Lanatus. TR. MIL.
L. Valerius. Poplicola. III. C. Cornelius.
Cenſor. = Luſtr. Fecer. XVIII.

M. Furius. Camillus. IIII. Ser. Cornelius. Maluginenſis. II.
Q. Seruilius. Q. F. P. N. Priſcus Fidenas. VI. L. Quinctius. Cincinnatus. TR. MIL.
L. Horatius. Puluillus. P. Valerius. L. F. L. N. Poplicola Potitus.

A. Manlius. A. F. A. N. Capitolinus. II. T. Quinctius. Capitolinus.
P. Cornelius. L. Quinctius. Capitolinus. TR. MIL.
L. Papirius. Curſor. II. C. Sergius. Fidenas. II.
A. Cornelius. Coſſus. Dict. Seditionis Sedandæ. Et R. G. C.
T. Quinctius. Capitolinus. Mag. eq.
A. Cornelius. Coſſus. Dict. De Volſceis. An. CCCLXIIX. = = = =

Ser. Cornelius. Maluginenſis. III. P. Valerius. L. F. L. N. Potitus Poplicola. II.
CCCLXX. M. Furius. Camillus. V. Ser. Sulpicius. Rufus. II. TR. MIL.
C. Papirius. Craſſus. T. Quinctius. Cincinnatus. II.

L. Valerius. Poplicola. IIII. L. Lucretius. Tricipitinus. II.
A. Manlius. A. F. A. N. Capitolinus. III. L. Aimilius. Mamercinus. III. TR. MIL.
Ser. Sulpicius. Rufus. III. M. Trebonius. Flauus.

Sp. Papirius. Craſſus. Q. Seruilius. Q. F. Q. N. Priſcus Fidenas.
L. Papirius. Craſſus. C. Sulpicius. M. F. Q. N. Peticus. TR. MIL.
Ser. Cornelius. M. F. Maluginenſis. IIII. L. Aimilius. Mamercinus. IIII.

M. Furius

	M. Furius.	Camillus. VI.	L. Furius. Sp. F. L. N.	Medullinus.	
	A. Poſtumius Albinus.	Regillenſis.	L. Poſtumius.	Albinus Regillenſis.	TR. MIL.
	L. Lucretius.	Tricipitinus. III.	M. Fabius. K. F. M. N.	Ambuſtus.	
	L. Valerius	Poplicola. V.	L. Menenius.	Lanatus. II.	TR. MIL.
	P. Valerius.	Potitus Poplicola. III.	Sp. Papirius. L. F.	Curſor.	
	C. Sergius.	Fidenas. III.	Ser. Cornelius. M. F.	Maluginenſis. V.	
	Cens. C. Sulpicius.	Camerinus.	Sp. Poſtumius.	Albinus. Regillenſis.	
	Abdicauit.		In Mag.	Mortuus Eſt.	
		In Eorum Locum Facti Sunt.			
	…			Vitio Facti Abdicarunt.	
	T. Quinctius.	Cincinnatus.	Dict.	Rei. Ger. Cauſſa.	
	A. Sempronius.	Atratinus.	Mag. eq.		
	T. Quinctius. Cincinnatus.	Dict.	De Praeneſtineis.	An. CCCLXXIII.	
	P. Manlius. A. F. A. N.	Capitolinus.	C. Sextilius.		
	C. Manlius.	Capitolinus.	M. Albinus.		TR. MIL.
	L. Iulius.	Iulus.	L. Antiſtius.		
	Sp. Furius. Sp. F. L. N.	Medullinus.	P. Cloelius.	Siculus.	
	Q. Seruilius. Q. F. Q. N.	Priſcus Fidenas. II.	M. Horatius.	Puluillus.	TR. MIL.
	C. Licinius.	Caluus.	L. Geganius.	Macerinus.	
	Cens. Sp. Seruilius.	Priſcus.	Q. Cloelius	Siculus. L. F. XIX.	
	L. Aimilius.	Mamercinus. V.	Ser. Sulpicius. Rufus	Praetext. II.	
	P. Valerius. L. F. L. N.	Potitus Poplicola. IIII.	L. Quinctius.	Cincinnatus. II.	TR. MIL.
	C. Veturius	Craſſus. Cicurinus.	C. Quinctius.	Cincinnatus.	
	C. Licinius. C. F. P. N.	Caluus.	Trib. Pl. Sine Curul. Mag.		
	L. Sextius. Sex. F. N. N.	Sextin. Lateran.			
	C. Licinius. C. F. P. N.	Caluus. II.	Trib. Pl. Sine Curul. Mag.		
	L. Sextius. Sex. F. N. N.	Sextin. Lateran. II.			
	C. Licinius. C. F. P. N.	Caluus. III.	Trib. Pl. Sine Curul. Mag.		
	L. Sextius. Sex. F. N. N.	Sextin. Lateran. III.			
CCCXXXC.	C. Licinius. C. F. P. N.	Caluus. IIII.	Trib. Pl. Sine Curul. Mag.		
	L. Sextius. Sex. F. N. N.	Sextin. Lateran. IIII.			
	C. Licinius. C. F. P. N.	Caluus. V.	Tr. Pl. Sine Curul. Mag.		
	L. Sextius. Sex. F. N. N.	Sextin. Lateran. V.			
	…			… actus eſt.	
	…			… t. dedicauit.	
	L. Furius. Sp. F. L. N.	Medullinus. II.	P. Valerius. L. F. L. N.	Potitus Poplicola. V.	
	A. Manlius. A. F. A. N.	Capitolinus.	Ser. Sulpicius.	Praetext. III.	TR. MIL.
	C. Valerius.	Potitus.	Ser. Cornelius.	Maluginenſis. VI.	
	Q. Seruilius. Q. F. Q. N.	Priſc. Fidenas. III.	M. Cornelius.	Maluginenſis.	
	C. Veturius.	Craſſus. Cicurin. II.	Q. Quinctius.	Cincinnatus.	TR. MIL.
	A. Cornelius	Coſſus.	M. Fabius. K. F. M. N.	Ambuſtus. II.	
	T. Quinctius.	Capitolin.	Sp. Seruilius. C. F. C. N.	Structus.	
	Ser. Cornelius. M. F.	Maluginenſis. VII.	L. Papirius. Sp. F. C. N.	Craſſus.	TR. MIL.
	Ser. Sulpicius. M. F.	Praetextat. IIII.	L. Veturius. L. F. Sp. N.	Craſſus Cicurinus.	
	M. Furius.	Camillus. IIII.	Dict.	Rei Gerundae Cauſſa.	
	L. Aimilius. L. F.	Mamercinus.	Mag. eq.		
	Ob Edictum In Milites Ex S. C. Abdicarunt. In Eorum Locum Facti Sunt.				
	P. Manlius. A. F. A. N.	Capitolinus.	Dict.	Seditionis Sedandae. Et R. G. C.	
	C. Licinius.	Caluus. Primus. E Plebe.	Mag. Eq.		
	A. Cornelius.	Coſſus. II.	L. Veturius. L. F. Sp. N.	Craſſus. Cicurinus. II.	
	M. Cornelius.	Maluginenſis. II.	P. Valerius. L. F. L. N.	Potitus Poplicola. VI.	TR. MIL.
	M. Geganius.	Macerinus.	P. Manlius. A. F. A. N.	Capitolinus. II.	
	M. Furius.	Camillus. V.	Dict.	Rei Gerundae Cauſſa.	
	T. Quinctius.	Cincinnatus. Capitolinus.	Mag. eq.		
	M. Furius.	Camillus. IIII. Dict. V.	De Galleis. Senonib.	An. CCCXXCVI.	

b CONSVLES

CONSVLES E PLEBE PRIMVM CREARI COEPTI.

L. Aimilius. L. F. Mamercinus. L. Sextius. Sex. F. N. N. Sextin. Lateran. Primus é plebe.
Cens. - Poſtumius. Regillenſis Albinus. C. Sulpicius. M. F. Q. N. Peticus.
L. Genucius. M. F. Cn. N. Auentinenſis. Q. Seruilius. Q. F. Q. N. Ahala.
C. Sulpicius. M. F. Q. N. Peticus. C. Licinius. C. F. P. N. Caluus.
CCCXC. *L. Aimilius. L. F.* Mamercinus. II. Cn. Genucius. M. F. M. N. Auentinenſis.
L. Manlius. A. F. A. N. Capitolinus. Imperioſſus. Dict. Claui. Fig. Cauſſa.
L. Pinarius. Natta. Mag. eq.
Cens. M. Fabius. K. F. M. N. Ambuſtus. L. Furius. Sp. F. L. Nepos Medullinus. L. F. XX.
Q. Seruilius. Q. F. Q. N. Ahala. II. L. Genucius. M. F. Cn. N. Auentinenſis. II.
Ap. Claudius. P. F. Ap. N. *Craßin.* Regillenſis. Dict. Rei Gerundae Cauſſa.
L. Cornelius. *Scipio.* Mag. eq.
Ap. Claudius. P. F. Ap. N. Craßin. Regillens. Dict. Ouans de Herniceis. An. CCCXCII. - Nouemb.
C. Licinius. C. F. P. N. *Caluus.* II. C. Sulpicius. M. F. Q. N. Peticus. II.
T. Quinctius. *Barbatus.* Capitolinus Criſpinus. Dict. Rei Gerund. Cauſſa.
Ser. Cornelius. = = M. N. Maluginenſis. Mag. eq.
*T. Quinctius Barb. Capitolin. Criſpin. Dict. de Galleis. Quirin*alibus. *Anno* CCCXCII. = = = =
C. Sulpicius. M. F. Q. N. Peticus. Cos. II. De Herniceis. An. CCCXCII. = Mart.
M. Fabius. N. F. M. N. Ambuſtus. C. Poetelius. C. F. Q. N. Libo Viſolus.
Q. Seruilius. Q. F. Q. N. Ahala. Dict. Rei Gerund. Cauſſa.
T. Quinctius. Barb. Capitolin. Criſpinus. Mag. Eq.
C. Poetelius. C. F. Q. N. Libo. Viſolus. Cos. De Galleis. Et Tiburtibus. *An.* CCCXCIII. = = *Mart.*
M. Fabius. N. F. M. N. Ambuſtus. Cos. Ouans. De Herniceis. An. CCCXCIII. Non. Sept.
M. Popillius. M. F. C. N. Laenas. Cn. Manlius. L. F. A. N. Capitolin. Imperioſs.
C. Fabius. *Amb*uſtus. C. Plautius. P. F. P. N. Proculus.
C. Sulpicius. M. F. Q. N. *Peticus.* *Dict.* *Rei Gerund. Cauſſa.*
M. Valerius. *Poplicola.* *Mag. eq.*
Cenſor. = = = = = = = = = = = = = = = = = = *Luſtr. Fecer.* XXI.
C. Sulpicius. M. F. Q. N. Peticus. II. Dict. De Galleis. Ann. CCCXCV. Nonis. Mai.
C. Plautius. P. F. P. N. Proculus. Cos. De Herniceis. Ann. CCCXCV. Idibus. Mai.
C. Marcius. L. F. C. N. *Rutilus.* *Cn. Manlius. L. F. A. N.* *Capitolinus Imperioß.* II.
C. Marcius. L. F. C. N. Rutilus Cos. De Priuernatibus. Ann. CCCXCVI. K. Iun.
M. Fabius. N. F. M. N. *Ambuſtus.* II. *M. Popillius. M. F. C. N.* *Laenat.* II.
C. Marcius. L. F. C. N. Rutilus. Primus E Plebe. *Dictat.* *Rei Gerund. Cauſſa.*
C. Plautius. P. F. P. N. *Proculus.* *Mag. eq.*
C. Marcius. L. F. C. N. Rutilus Dict. De Tuſceis. Ann. CCCXCVII. Pridie Non. Mai.
C. Sulpicius. M. F. Q. N. *Peticus.* III. *M. Valerius.* *Poplicola.*
M. Fabius. N. F. M. N. *Ambuſtus.* III. *T. Quinctius.* *Barbatus Capitolin. Criſpinus.*
M. Fabius. N. F. M. N. Ambuſtus. II. Cos. III. De Tiburtibus. Ann. CCCXCIX. III. Non. Iun.
CD. *C. Sulpicius. M. F. Q. N.* *Peticus.* IIII. *M. Valerius.* *Poplicola.* II.
T. Manlius. L. F. A. N. *Imperioß. Torquat.* *Dict.* *Rei Gerund. Cauſſa.*
A. Cornelius. P. F. A. N. *Coſſus. Aruina.* *Mag. eq.*
P. Valerius. *Poplicola.* *C. Marcius. L. F. C. N.* *Rutilus.* II.
C. Iulius. *Iulus.* *Dict.* *Rei Ger. Cauſſa.*
L. Aimilius. L. F. L. N. Mamercin. Qui poſtea Priuernas Appell. Eſt. *Mag. Eq.*
C. Sulpicius. M. F. Q. N. *Peticus.* V. *T. Quinctius.* *Pennus Cincinnatus.*
M. Fabius. N. F. M. N. *Ambuſtus.* *Dict.* *Comit. Hab. Cauſſa.*
Q. Seruilius. Q. F. Q. N. *Ahala.* *Mag. eq.*
Cenſor. Cn. Manlius. L. F. A. N. Capitolin. Imperioß. C. Marcius. L. F. C. N. Rutilus. Qui L. F. XXII. *Primus Cenſor E Plebe Factus Eſt.*
M. Popillius. M. F. C. N. *Laenas.* III. *L. Cornelius.* *Scipio.*
L. Furius. M. F. *Camillus.* *Dict.* *Comit. Hab. Cauſſa.*
P. Cornelius. *Scipio.* *Mag. eq.*
M. Popillius. M. F. C. N. Laenas. Cos. III. De Galleis. An. CDIII. Quirinalibus.
L. Furius. M. F. *Camillus.* P. Claudius. P. F. *Ap. N. Craßin.* Regillenſis.
In Mag. Obijt.

T. Manlius

T. Manlius. L. F. A. N. Imperioß. Torquat. II. Dict. Comit. Habend. Cauſſa.
A. Cornelius. P. F. A. N. Coſſus Aruina. II. Mag. eq.
M. Popillius. M. F. C. N. Laenas. IIII. M. Valerius. M. F. M. N. Coruus.
= = = = = = Dict. Comit. Habend. Cauſſa.
= = = = = = Mag. eq.
C. Plautius. Venno. T. Manlius. L. F. A. N. Imperioss. Torquatus.
M. Valerius. M. F. M. N. Coruus. II. C. Poetelius. C. F. C. N. Libo Viſolus.
Cenſor. = = = = = = = = Luſtr. Fec. XXIII.
M. Valerius. M. F. M. N. Coruus Cos. II. De Antiatibus Volſceis. Satricaneisq. An. CDVII. K. Febr.
M. Fabius. Dorſo. Ser. Sulpicius. Camerinus.
L. Furius. M. F. Camillus. II. Dict. Rei Gerund. Cauſſa.
Cn. Manlius. L. F. A. N. Capitolin. Imperioß. Mag. eq.
C. Marcius. L. F. C. N. Rutilus. III. T. Manlius. L. F. A. N. Imperioß. Torquat. II.
P. Valerius. P. F. L. N. Poplicola. Dict. Latin. Fer. Cauſſa.
Q. Fabius. Ambuſtus. Mag. eq.

BELLVM SAMNITICVM.

CDX. M. Valerius. M. F. M. N. Coruus. III. A. Cornelius. P. F. A. N. Coſſus Aruina.
M. Valerius. M. F. M. N. Coruus. II. Cos. III. De Samnitibus. Ann. CDX. X. K. Oct.
A. Cornelius. P. F. A. N. Coſſus Aruina. Cos. De Samnitibus. Ann. CDX. VIII. K. Oct.
Q. Seruilius. Q. F. Q. N. Ahala. C. Marcius. L. F. C. N. Rutilus. IIII.
M. Valerius. M. F. M. N. Coruus. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
L. Aimilius. L. F. L. N. Mamercinus Priuernas. II. Mag. eq.
L. Aimilius. L. F. L. N. Mamercinus Priuernas. C. Plautius. Venno. II.
T. Manlius. L. F. A. N. Imperioß. Torquat. III. P. Decius. Q. F. Mus. Qui ſe deuouit.
T. Manlius. L. F. A. N. Imperioſſus Torquat. Cos. III. De Latineis. Campaneis. A. CD. XIII.
Sidicineis Aurunceis. XV. K. Iunias.
L. Papirius. L. F. M. N. Craſſus. Qui Idem Praetor Erat. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. Mag. eq.
Ti. Aimilius. Mamercinus. Q. Publilius. Q. F. Q. N. Philo.
Q. Publilius. Q. F. Q. N. Philo. Cos. De Latineis. Ann. CDXIV. Idib. Ianuar.
Q. Publilius. Q. F. Q. N. Philo. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
D. Iunius. Brutus. Scaeua. Mag. eq.
L. Furius. Sp. F. M. N. Camillus. C. Maenius. P. F. P. N.
L. Furius. Sp. F. M. N. Camillus. Cos. De Pedaneis. Et Tiburtibus. An. CDXV. IIII. K. Oct.
C. Maenius. P. F. P. N. Cos. De Antiatibus. Lauinieis. Veliterneis. An. CDXV. Pridie. K. Oct.
C. Sulpicius. Ser. F. Q. N. Longus. P. Ailius. Paetus.
C. Claudius. Ap. F. Ap. N. Craßin. Regillens. Dict. Rei. Ger. Cauſſa.
C. Claudius. Hortator. Mag. eq.
Vitio Facti Abdicarunt.
L. Papirius. L. F. M. N. Craſſus. K. Duilius.
M. Valerius. M. F. M. N. Coruus. IIII. M. Atilius. M. F. Regulus.
M. Valerius. M. F. M. N. Coruus. III. Cos. IV. De Caleneis.
An. CDXIIX. Idib. Mart.
L. Aimilius. L. F. L. N. Mamercinus. Qui Poſtea Priuernas Appell. Eſt. Dict. Comit. Habend. Cauſſa.
Q. Publilius. Q. F. Q. N. Philo. Mag. eq.
Ti. Veturius. Caluinus. Sp. Poſtumius. Albinus.
P. Cornelius. Rufinus. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
M. Antonius. Mag. eq.
Vitio Creati Abdicarunt.
CDXX. Hoc Anno Sine Conſulibus Reſp. Fuit.
A. Cornelius. P. F. A. N. Coſſus Aruina. II. Cn. Domitius. Caluinus.
M. Papirius. L. F. M. N. Craſſus. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
P. Valerius. P. F. L. N. Poplicola. Mag. eq.
Cens. Q. Publilius. Q. F. Q. N. Philo. Sp. Poſtumius. Albinus. L. F. XXIIII.
L. Valerius. Potitus Flaccus. M. Claudius. Marcellus.
Cn. Quinctilius Varus. Dict. Claui Fig. Cauſſa.

L. Valerius. Potitus Flaccus. Mag. Eq. Claui Fig. Cauſſa.
L. Papirius. L. F. M. N. Craſſus. II. L. Plautius. L. F. Venno.
L. Aimilius. L. F. L. N. Mamercinus. II. C. Plautius. P. F. P. N. Decianus.
L. Aimilius. L. F. L. N. Mamercin. Priuernas. Cos. II. De Priuernatib. Ann. CDXXIV. K. Mart.
C. Plautius. P. F. P. N. Decianus. Cos. De Priuernatibus. Ann. CDXXIV. K. Mart.
P. Cornelius. Scapula. P. Plautius. C. F. P. N. Proculus.
L. Cornelius. Lentulus. Q. Publilius. Q. F. Q. N. Philo. II.
M. Claudius. Marcellus. Dict. Comit. Hab. Cauſſa.
Sp. Poſtumius. Albinus. Mag. eq.
Vitio Facti Abdicarunt.
L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. C. Poetelius. C. F. C. N. Libo Viſolus. II.
Q. Publilius. Q. F. Q. N. Philo. II. Primus Pro Cos.
De Samnitibus. Palaepolitaneis. Ann. CDXXVII. K. Mai.
L. Furius. Sp. F. M. N. Camillus. II. D. Iunius. Brutus Scaeua.

L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
Q. Fabius. M. F. N. N. Max. Rullian. Mag. eq.
Hic A Dictatore Coactus Abdicauit. In Eius Locum Factus Eſt.
L. Papirius. L. F. M. N. Craſſus. Mag. eq.
Hoc Anno Dictator. Et Magiſtr Eq. Sine Cos. Fuerunt.
L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. Dict. De Samnitibus. Ann. CDXXIX. III. Non. Mart.

CDXXX. C. Sulpicius. Ser. F. Q. N. Longus. II. Q. Aulius. Q. F. Ai. N. Cerretanus.
Q. Fabius. M. F. N. N. Maxim. Rullian. L. Fuluius. L. F. L. N. Curuus.
A. Cornelius. P. F. A. N. Coſſus Aruina. Dict. Ludorum Ro. Cauſſa.
M. Fabius. M. F. N. N. Ambuſtus. Mag. eq.
L. Fuluius. L. F. L. N. Curuus. Cos. De Samnitibus. Ann. CDXXXI. Quirinalibus.
Q. Fabius. M. F. N. N. Maximus Rullianus. Cos.
De Samnitibus. Et Apuleis. Ann. CDXXXI. XII. K. Mart.
Ti. Veturius. Caluinus. II. Sp. Poſtumius. Albinus. II.
Q. Fabius. Ambuſtus. Dict. Comit. Hab. Cauſſa.
P. Ailius. Paetus. Mag. eq.
Vitio Creati Abdicarunt. In Eorum Loc. Facti Sunt.
M. Aimilius. Papus. Dict. Comit. Hab. Cauſſa.
L. Valerius. Flaccus. Mag. Eq.
L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. II. Q. Publilius. Q. F. Q. N. Philo. III.
C. Mainius. P. F. P. N. Dict. = = = = Cauſſa.
M. Foslius. C. F. M. N. Flaccinator. Mag. Eq.

L. Cornelius. Lentulus. Dict. Rei Ger. Cauſſa.
L. Papirius. L. F. Sp. N. Curſor. II. Mag. eq.

T. Manlius. L. F. A. N. Imperioſ. Torquatus. III. Dict. = = = = Cauſſa.
L. Papirius. L. F. M. N. Curſor. Mag. Eq.
L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. III. Q. Aulius. Q. F. Ai. N. Cerretanus. II.
L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. II. Cos. III. De Samnitibus. Ann. CDXXXIV. X. K. Septemb.
Cens. = = = = C. Sulpicius. Ser. F. Q. N. = Longus.
L. Plautius. L. F. L. N. Venno. M. Foslius. C. F. M. N. Flaccinator.
Cens. L. Papirius. L. F. M. N. Craſſus. C. Mainius. P. F. P. N. Luſtrum Fecer. XXV.
Q. Aimilius. Q. F. L. N. Barbula. C. Iunius. C. F. C. N. Bubulcus Brutus.
Sp. Nautius. Sp. F. Sp. N. Rutilus. M. Popillius. M. F. M. N. Laenas.
L. Aimilius. L. F. L. N. Mamerc. Priuernas. II. Dict. Rei Gerund. C.
L. Fuluius. L. F. L. N. Curuus. Mag. eq.
L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. IV. Q. Poblilius. Q. F. Q. N. Philo. IIII.
Q. Fabius. M. F. N. N. Maximus Rullianus. Dict. R. G. C.
Q. Aulius. Q. F. Ai. N. Cerretan. In Proelio Occiſus eſt. In Eius. L. F. Eſt. Mag. eq.
C. Fabius. M. F. N. N. Ambuſtus. Mag. eq.
M. Poetelius. M. F. M. N. Libo. C. Sulpicius. Ser. F. Q. N. Longus. III
C. Mainius. P. F. P. N. II. Dict. Rei Gerund. Cauſſa.
M. Foslius. C. F. M. N. Flaccinator. Mag. eq.
C. Sulpicius. Ser. F. Q. N. Longus. Cos. III. De Samnitibus. Anno. CDXXXIX. K. Quint.
CDXL. L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. V. C. Iunius. C. F. C. N. Bubulcus Brutus. II.

C. Poete-

C. Poetelius. C. F. C. N. Libo Viſolus. Dict. Rei Gerund. Cauſſa.
M. M. F. M. N. Libo. Mag. eq.

M. Valerius. M. F. M. N. Maximus. P. Decius. P. F. Q. N. Mus.

C. Sulpicius. Ser. F. Q. N. Longus. Dict. Rei Gerund. Cauſſa.
C. Iunius. C. F. C. N. Bubulcus Brutus. Mag. Eq.

Cens. Ap. Claudius. C. F. Ap. N. Caecus. C. Plautius. C. F. C. N. Qui In Hoc. L. F. XXVI.
Honore Venox Appellatus Eſt.

M. Valerius. M. F. M. N. Maximus Cos. De Samnitibus. Soraneisq. Ann. CDXXXXI. Idib. Sext.

C. Iunius. C. F. C. N. Bubulcus Brutus. III. Q. Aimilius. Q. F. L. N. Barbula. II.

C. Iunius. C. F. C. N. Bubulcus Brutus. Cos. III. De Samnitibus. An. CDXLII. Nonis Sext.

Q. Aemilius. Q. F. L. N. Barbula Cos. II. De Etruſceis. An. CDXLII. Idib. Sext.

Q. Fabius. M. F. N. N. Maxim. Rullian. II. C. Marcius. C. F. L. N. Rutilus. Qui Poſtea
Cenſorinus Appellatus Eſt.

L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor. II. Dict. Rei. Gerund. Cauſſa.
C. Iunius. C. F. C. N. Bubulcus Brutus. II. Mag. eq.

Hoc Anno Dictator. Et Magiſter Eq. Sine Cos. Fuerunt.

L. Papirius. Sp. F. L. N. Curſor III. Dict. II. De Samnitibus. An. CDXLIV. Idibus Oct.

Q. Fabius. M. F. N. N. Maximus Rullian. II. Pro Cos. De Etruſceis. An. CDXLIV. Idib. Nou.

P. Decius. P. F. Q. N. Mus. II. Q. Fabius. M. F. N. N. Maxim. Rullian. III.

Ap. Claudius. C. F. Ap. N. Caecus. L. Volumnius. C. F. C. N. Flamma Violens.

Cens. M. Valerius. M. F. M. N. Maximus. C. Iunius. C. F. C. N. Bubulc. Brutus. L. F. XXVII.

Q. *Marcius.* Q. F. Q. N. Tremulus. P. Cornelius. A. F. P. N. *Aruina.*

Q. Marcius. Q. F. Q. N. Tremulus Cos. De Anagnineis. Herniceisq. An. CDXLVII. Prid. K. Quint.

P. *Cornelius.* = = = N. Scipio Barbatus. *Dict.* *Comit. Habend. Cauſſa.*
P. *Decius.* P. F. Q. N. Mus. *Mag. eq.*

L. *Poſthumius.* L. F. Sp. N. Megellus. Ti. Minucius *Augurin. In Proel. Occis.* E. *In.* E. L. F. E.
M. *Fuluius.* L. F. L. N. *Curuus Paetinus.*

M. Fuluius. L. F. L. N. Curuus Paetin. Cos. De Samnitibus. Ann. CDXLIIX. III. Non. Oct.

P. *Sempronius.* P. F. C. N. Sophus. P. Sulpicius *Ser.* F. P. N. *Sauerrio.*

Cens. Q. *Fabius.* M. F. N. N. Maxim. Rullianus. P. *Decius.* P. F. Q. N. *Mus.* L. F. XXVIII.

P. Sempronius. P. F. C. N. Sophus Cos. De Aequeis. Ann. CDXLIX. VII. K. Oct.

P. Sulpicius Ser. F. P. N. Sauerrio. Cos. De Samnitibus. An. CDXLIX. IIII. K. Nou.

CDL. *Ser. Cornelius.* Cn. F. Cn. N. Lentulus. L. *Genucius.* *Auentinenſis.*
M. Liuius. = = C. N. Denter. *M. Aimilius.* L. F. L. N. *Paullus.*

C. *Iunius.* C. F. C. N. Bubulcus *Brutus.* *Dict.* *Rei Gerund. Cauſſa.*
M. Titinius. C. F. C. N. *Mag. eq.*

C. Iunius. C. F. C. N. Bubulcus Brutus. II. Dict. De Aequeis. An. CDLI. III. K. Sext.

Q. *Fabius.* M. F. N. N. Max. *Rullian.* II. *Dict.* *Rei Gerund. Cauſſa.*
M. Aimilius. L. F. N. *Paullus.* *Mag. eq.*

Hoc Anno Dictator. Et Magiſter Eq. Sine Cos. Fuerunt.

M. Valerius. M. F. M. N. *Coruus.* II. *Dict.* *Rei Ger. Cauſſa.*
P. Sempronius. P. F. C. N. *Sophus.* *Mag. eq.*

M. Valerius. M. F. M. N. *Coruus.* IV. Dict. II. De *Etruſceis.* *An.* CDLII. X. K. Dec.

Q. *Appuleius.* = F. C. N. *Panſa.* *M. Valerius. M. F. M. N.* *Coruus.* V.
M. Fuluius. Cn. F. Cn. N. *Paetinus.* *T. Manlius. T. F. T. N.* *Torquatus. In Mag.*
Mort. Eſt. In Eius Locum Fact. Eſt.
M. Valerius. M. F. M. N. *Coruus.* VI.

Cens. P. Sempronius. P. F. C. N. *Sophus.* *P. Sulpicius. Ser. F. P. N.* *Sauerrio.* L. F. XXIX.

M. Fuluius. Cn. F. Cn. N. Paetinus. Cos. De Samnitibus. Nequinatibusque. An. CDLIV. VII. K. Oct.

L. Cornelius. Cn. F. *Scipio.* *Cn. Fuluius. Cn. F. Cn. N.* *Max. Centumalus.*

Cn. Fuluius. Cn. F. Cn. N. Max. Centumalus. Cos. De Sãnitibus. Etruſceisque. An. CDLV. Idibus. Nou.

Q. *Fabius.* M. F. N. N. *Maxim. Rullian.* IIII. *P. Decius.* P. F. Q. N. *Mus.* III.
Ap. Claudius. C. F. *Ap.* N. *Caecus.* II. *L. Volumnius.* C. F. C. N. *Flamma.* *Viol*ens. II.
Q. *Fabius.* M. F. N. N. M. Rull*ianus.* V. *P. Decius.* P. F. Q. N. *Mus.* IIII. Qui Se deuouit.

Q. Fabius. M. F. N. N. Maximus. Rullianus III. Cos. V. De
Samnitibus. Et Etruſceis. Galleis. An. CDLIIX. Prid. Non. Sept.

L. Poſthumius. L. F. Sp. N. Megellus. II. *M. Atilius.* M. F. M. N. Regulus.
Cens. P. Cornelius. A. F. P. N. Aruin*a.* *C. Marcius.* C. F. L. N. *Rutilus.* L. F. XXX.
Qui Poſtea Cenſorinus. Appell. Eſt.

Faſti Conſulares,

L. Poſtumius. L. F. Sp. N. Megell. Cos. II. De Samnitib. Et Etruſceis. VI. K. Apr. CDLIX.
M. Atilius. M. F. M. N. Regulus Cos. De Volſonibus. Et Samnitib. A. CDLIX. V. K. Apr.
CDLX. L. Papirius. L. F. Sp. N. Curſor. *Sp. Caruilius. C. F. C. N.* Maximus.
Sp. Caruilius. C. F. C. N. Maxumus Cos. De Samnitibus. An. CDLX. Idibus Ian.
L. Papirius. L. F. Sp. N. Curſor *Cos.* De Samnitibus. An. CDLX. Idibus Febr.
Q. Fabius. Q. F. M. N. Maxim. Gurges. D. *Iunius.* D. F. *Brutus Scaeua.*
L. Poſtumius. L. F. Sp. N. Megellus. III. C. *Iunius.* C. F. C. N. *Brutus Bubulcus.*
Q. Fabius. Q. F. M. N. Maximus *Gurges Pro. Cos. De Samnitibus.* An. CDLXII. = = = K. Sext.
P. Cornelius. P. F. Rufinus. M'. Curius. M'. F. M. N. Dentatus.
M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentatus Cos. De Samnitibus. An. CDLXIII. = = =
P. Cornelius. P. F. Rufinus. Cos. De Samnitibus. An. CDLXIII. = = = = =
M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentatus. II. Cos. De Sabineis. An. CDLXIII. = = =
M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentatus. III. Cos. Ouans. De Lucaneis. An. CDLXIII. = = =
M. Valerius. M. F. M. N. Coruinus. Q. Caidicius. Q. F. Noctua.
Cens. M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentatus. L. Papirius. L. F. Sp. N. Curſor. L. F. XXXI.
Q. Marcius. Q. F. Q. N. Tremulus. II. P. Cornelius. A. F. P. N. Aruina. II.
M. Claudius. M. F. Marcellus. S. Nautius. Sp. F. Sp. N. Rutilus.
M. Valerius. Potitus. C. Ailius. Paetus.
Q. Hortenſius. In Mag. Mort. E. Dict. *Seditionis Sedandae cauſſa.*
= = = = = *Mag. eq.*
C. Claudius. Canina. M. Aimilius. Lepidus.
C. Seruilius. Tucca. L. Caecilius. Denter. In Proelio Occis. E. In Eius Loc. F. E.
M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentatus. II.
Cens. = = = = = = = = *Sp. Caruilius. C. F. C. N. Maximus.*
CDLXX. *P. Cornelius. Maximus. Dolabella. Cn. Domitius. Cn. F. Caluinus.*
P. Cornelius. Dolabella Maximus. Cos. De Galleis. Et Etruſceis. A. CDLXX. = = =
C. Fabricius. C. F. C. N. Luſcinus. Q. Aimilius. Cn. F. Papus.
*C. Fabricius. C. F. C. N. Luſcinus. Cos. De Etruſceis. Gall*eisque. *An.* CDLXXI. III. Non. Mart.

BELLVM TARENTINVM.

L. Aimilius. Q. F. Q. N. Barbula. Q. Marcius. Q. F. Q. N. Philippus.
Q. Marcius. Q. F. Q. N. Philippus *Cos.* De Etruſceis. An. CDLXXII. K. Apr.
P. Valerius. Laeuinus. Ti. Coruncanius. Ti. F. Ti. Nepos.
Cens. Q. Fabius. Q. F. M. N. Max. Gurges. = Cn. Domitius. Cn. F. Caluinus. Qui. L. F. XXXII.
Primus E Plebe Luſtrum Fecit.
Ti. Coruncanius. Ti. F. Ti. N. Cos. De Vulſinienſibus. Et Vulcientib. An. CDLXXIII. K. Febr.
L. *Ai*milius. Q. F. Q. N. Barbula. Pro. Cos. De Tarentineis. Samnitibus.
Et Sallentineis. An. CDLXXIII. VI. Idus. Quint.
P. Sulpicius. P. F. Ser. N. Sauerrio. P. Decius. P. F. P. N. Mus. In Proel. Occis. Eſt.
C. Fabricius. C. F. C. N. Luſcinus. II. Q. Aimilius. Cn. F. Papus. II.
C. Fabricius. C. F. C. N. Luſcinus. II. Cos. II. De Lucaneis. Bruttieis. Tarentin. Samnitibus.
An. CDLXXV. Idibus. Decembr.
P. Cornelius. P. F. Rufinus. II. C. Iunius. C. F. C. N. Brutus Bubulcus. II.
C. Iunius. C. F. C. N. Brutus Bubulc. Cos. II. De Lucaneis. Et Bruttieis. An. CDLXXVI. Non. Ian.
Q. Fabius. Q. F. M. N. Maxim. Gurges. II. C. Genucius. Clepſina.
Q. Fabius. Q. F. M. N. Maximus Gurges. II. Cos. II. De Samnitibus. Lucaneis. Bruttieis.
An. CDLXXVII. Quirinalib.
P. Cornelius. P. F. Rufinus. Dict. = = = = *Cauſſa.*
= = = = = = *Mag. Eq.*
M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentatus. III. L. Cornelius. Ti. F. Ser. N. Lentulus.
M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentat. IV. *Cos. III. De Sam*nitib. Et Rege Pyrrho. A. CDLXXIIX. = = Febr.
L. *Cornelius.* Ti. F. Ser. N. Lentul. Cos. De Samnitibus. Et *Lucaneis.* An. CDLXXIIX. K. Mart.
Cens. C. Fabricius. C. F. C. N. Luſcinus. Q. Aimilius. Cn. F. Papus. L. F. XXXIII.
Ser. Cornelius. Merenda. M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentatus. III.
CDXXC. *C. Fabius. M. F. Dorſo. Licinus. C. Claudius* = . *F. C. N. Canina. II.*
C. Claudius. = F. C. N. Canina. *Cos. II. De Luca*neis. Samnitibus. *Et Bruttieis.* An. CDXXC. Quirinalibus.

L. Papirius

ac triumphi acti.

L. Papirius. L. F. Sp. N. Curſor. II. Sp. Caruilius. C. F. C. N. Maximus. II.
Cens. M'. Curius. M'. F. M'. N. Dentatus. L. Papirius. Curſor. L. F. XXXIIII.
Sp. Caruilius. C. F. C. N. Maximus. II. Cos. II. De Samnit. Lucan. Bruttieis. Et Tarentineis. An. CDXXCI. = = =
L. Papirius. L. F. Sp. N. Curſor. II. Cos. II. De Tarentineis. Samnit. Lucaneis. Et Bruttieis. An. CDXXCI. = = =
C. Quinctius. Claudus. L. Genucius. Clepſina.
C. Genucius. Clepſina. II. Cn. Cornelius. L. F. Cn. N. Blaſio.
Cens. Ti. Coruncanius. Ti. F. Ti. N. = = = = = = = . = Luſtr. Fec. XXXIIII.
Cn. Cornelius. L. F. Cn. N. Blaſio. Cos. De Saſsinatibus. A. CDXXCIII. = = =
C. Fabius. C. F. M. N. Pictor. Q. Ogulnius. L. F. A. N. Gallus.
P. Sempronius. P. F. P. N. Sophus. Ap. Claudius. Ap. F. C. N. Rufus.
P. Sempronius. P. F. P. N. Sophus Cos. De Peicentibus. An. CDXXCV. = = =
Ap. Claudius. Ap. F. C. N. Craſsus Cos. De Peicentibus. An. CDXXCV. = = =
M. Atilius. M. F. L. N. Regulus. L. Iulius. L. F. L. N. Libo.
M. Atilius. M. F. L. N. Regulus Cos. De Sallentineis. An. CDXXCV. VIII. = = = =
L. Iulius. L. F. L. N. Libo. Cos. De Sallentineis. An. CDXXCVI. VII. K. Febr.
N. Fabius. C. F. M. N. Pictor. D. Iunius. D. F. D. N. Pera.
D. Iunius. D. F. D. N. Pera. Cos. De Saſsinatibus. An. CDXXCVII. V. K. Octobr.
N. Fabius. C. F. M. N. Pictor. Cos. De Saſsinatibus. An. CDXXVII. III. Non. Oct.
N. Fabius. C. F. M. N. Pictor. II. Cos. De Sallentineis. Meſſapieisque. An. CDXXCVII. K. Febr.
D. Iunius. D. F. D. N. Pera. II. Cos. De Sallentineis. Meſſapieisque. An. CDXXVII. Non. Febr.
Q. Fabius. Q. F. M. N. Max. Gurges. III. L. Mamilius. Vitulus.
Cens. Cn. Cornelius. L. F. Cn. N. Blaſio. C. Marcius. C. F. L. N. Rutilus. II. Qui. L. F. XXXV.
In Hoc Honore Cenſorin. Appel. E.

BELLVM PVNICVM PRIMVM.

Ap. Claudius. C. F. Ap. N. Caudex. M. Fuluius. Q. F. M. N. Flaccus.
M. Fuluius. Q. F. M. N. Flaccus. Cos. De Vulſinienſibus. An. CDXXCIX. K. Nou.
CDXC. M'. Valerius. M. F. M. N. Maximus. M'. Otacilius. C. F. M'. N. Craſſus.
Qui In Hoc Honore Meſſal. Appel. E.
Cn. Fuluius. Cn. F. Cn. N. Maxim. Cẽtumalus. Dict.
Q. Marcius. Q. F. Q. N. Philippus. Mag. eq. Claui Fig. Cauſſa.
M'. Valerius. M. F. M. N. Maxim. Meſſalla. Cos. De Poeneis. Et Rege Siculor. Hierone. An. CDXC. XVI. K. April.
L. Poſtumius. L. F. L. N. Megellus. Q. Mamilius. Q. F. M. N. Vitulus.
L. Valerius. M. F. L. N. Flaccus. T. Otacilius. C. F. M'. N. Craſſus.
Cn. Cornelius. L. F. Cn. N. Scipio Aſina. C. Duilius. M. F. M. N.
C. Duilius. M. F. M. N. Cos. Primus Naualem De Sicul. Et Claſſe Poenica. Egit. An. CDXCIII. K. Interkalar.
L. Cornelius. L. F. Cn. N. Scipio. C. Aquillius. M. F. C. N. Florus.
L. Cornelius. L. F. Cn. N. Scipio Cos. De Poeneis. Et Sardin. Corſica. An. CDXCIV. V. Id. Mart.
A. Atilius. A. F. C. N. Calatinus. C. Sulpicius. Q. F. Q. N. Paterculus.
C. Aquillius. M. F. C. N. Florus Pro Cos. De Poeneis. An. CDXCV. IIII. Non. Oct.
C. Sulpicius. Q. F. Q. N. Paterculus Cos. De Poeneis. Et Sardeis An. CDXCV. III. Non. Oct.
Cens. C. Duilius. M. F. M. N. L. Cornelius. L. F. Cn. N. Scipio. L. F. XXXVI.
C. Atilius. M. F. M. N. Regulus. Cn. Cornelius. L. F. Cn. N. Blaſio. II.
Q. Ogulnius. L. F. A. N. Gallus. Dict.
M. Laetorius. M. F. M. N. Plancianus. Mag. eq. Latinar. Fer. Cauſſa.
A. Atilius. A. F. C. N. Calatinus Pr. Ex Sicilia De Poenis. An. CDXCVI. XIIII. K. Feb.
C. Atilius. M. F. M. N. Regulus Cos. De Poenis Naualem Egit. VIII. = = = An. CDXCVI.
L. Manlius. A. F. P. N. Vulſo Longus. Q. Caedicius. Q. F. Q. N. In Mag. Mort. E.
In Eius Locum Factus Eſt.
M. Atilius. M. F. L. N. Regulus. II.
L. Manlius. A. F. P. N. Vulſo Long. Cos. De Poenis Naualem Egit. VII. = = = An. CDXCVII.
Ser. Fuluius. M. F. M. N. Paetin. Nobilior. M. Aimilius. M. F. L. N. Paullus.
Cn. Cornelius. L. F. Cn. N. Scipio Aſin. II. A. Atilius. A. F. C. N. Calatinus. II.
Ser. Fuluius. M. F. M. N. Paetinus Nobilior Pro. Cos. De Coſſurenſibus. Et Poeneis. Naualem Egit. XIII. K. Febr. A. CDXCIX.

M. Aimilius. M. F. L. N. Paullus. Pro. Cos. De Coſſurenſib. Et Poenis Naualem. Egit. XII. K. Febr. An. CDXCIX.
D. Cn. Seruilius. Cn. F. Cn. N. Caepio. C. Sempronius. Ti. F. Ti. N. Blaeſus.
Cens. D. Iunius. D. F. D. N. Pera. Abd. L. Poſtumius. L. F. L. N. Megell. Idem Qui Pr. Erat. In Mag. M. Eſt.
Cn. Cornelius. L. F. Cn. N. Scipio Aſina. Pro. Cos. De Poenis. X. K. April. An. D.
C. Sempronius. Ti. F. Ti. N. Blaeſus. Cos. De Poenis. K. April. An. D.
C. Aurelius. L. F. C. N. Cotta. P. Seruilius. Q. F. C. N. Geminus.
Cens. M'. Valerius. M. F. M. N. Maxim. Meſſal. P. Sempronius. P. F. P. N. Sophus. L. F. XXXVII.
C. Aurelius. L. F. C. N. Cotta. Cos. De Poeneis Et Siculeis. Idibus April. An. DI.
L. Caecilius. L. F. C. N. Metellus. C. Furius. C. F. C. N. Pacilus.
C. Atilius. M. F. M. N. Regulus. II. L. Manlius. A. F. P. N. Vulſo. II.
L. Caecilius. L. F. C. N. Metellus Pro Cos. De Poenis. VII. Idus Septemb. A. DIII.
P. Claudius. Ap. F. C. N. Pulcher. L. Iunius. C. F. L. N. Pullus.
M. Claudius. C. F. Glicia. Qui Scriba Fuerat. Dictator. Coact. Abdic. Sine. Mag. eq. In Eius Locum Factus Eſt.
A. Atilius. A. F. C. N. Calatinus. Dict.
L. Caecilius. L. F. C. N. Metellus. Mag. eq. Rei Gerund. Cauſſa.
C. Aurelius. L. F. C. N. Cotta. II. P. Seruilius. Q. F. Cn. N. Geminus. II.
L. Caecilius. L. F. C. N. Metellus. II. N. Fabius. M. F. M. N. Buteo.
Cenſores. A. Atilius. A. F. C. N. Calatinus. A. Manlius. T. F. T. N. Torquat. Attic. L. F. XXXVIII.
M'. Otacilius. C. F. M. N. Craſſus. II. M. Fabius. C. F. M. N. Licinus.
Ti. Coruncanius. Ti. F. Ti. Nepos. Dict.
M. Fuluius. Q. F. M. N. Flaccus. Mag. Eq. Comit. Hab. Cauſſa.
M. Fabius. M. F. M. N. Buteo. C. Atilius. A. F. A. N. Bulbus.
A. Manlius. T. F. T. N. Torquat. Attic. C. Sempronius. Ti. F. Ti. N. Blaeſus. II.
DX. C. Fundanius. C. F. Q. N. Fundulus. C. Sulpicius. C. F. Ser. N. Gallus.
C. Lutatius. C. F. C. N. Catulus. A. Poſtumius. A. F. L. N. Albinus.
A. Manlius. T. F. T. N. Torquat. Attic. II. Q. Lutatius. C. F. C. N. Cerco.
Cens. C. Aurelius. L. F. C. N. Cotta. N. Fabius. M. F. M. N. Buteo. L. F. XXXIX.
C. Lutatius. C. F. C. N. Catulus. Pro. Cos. De Poenis. Ex Sicilia Naualem Egit. IIII. Non. Octob. A. DXII.
Q. Valerius. Q. F. P. N. Falto. Pro. Pr. Ex Sicilia Naualem Egit. Prid. Non. Octob. An. DXII.
Q. Lutatius. C. F. C. N. Cerco. Cos. De Faliſceis. K. Mart. An. DXII.
A. Manlius. T. F. T. N. Torquatus Atticus. Cos. II. De Faliſceis. IV. Non. Mart. Ann. DXII.
C. Claudius. Ap. F. C. N. Centho. M. Sempronius. C. F. M. N. Tuditanus.
C. Mamilius. Q. F. Q. N. Turrinus. Q. Valerius. Q. F. P. N. Falto.
Ti. Sempronius. Ti. F. C. N. Gracch. P. Valerius. Q. F. P. N. Falto.
L. Cornelius. L. F. Ti. N. Lentul. Caudin. Q. Fuluius. M. F. Q. N. Flaccus.
L. Cornelius. L. F. Ti. N. Lentulus. Caudinus. Cos. De Liguribus. Idib. Inter. An. DXVII.
P. Cornelius. L. F. Ti. N. Lentul. Caudin. C. Licinius. P. F. P. N. Varus.
Cens. L. Cornelius. L. F. Ti. N. Lent. Caudin. Q. Lutatius. C. F. C. N. Cerco. In M. M. E.
T. Manlius. T. F. T. N. Torquatus. C. Atilius. A. F. A. N. Bulbus. II.
T. Manlius. T. F. T. N. Torquatus. Cos. De Sardeis. VI. Id. Mart. An. DXVIII.
L. Poſtumius. A. F. A. N. Albinus. Sp. Caruilius. Sp. F. C. N. Maximus.
Cens. C. Atilius. A. F. A. N. Bulbus. A. Poſtumius. A. F. L. N. Albinus. L. F. XL.
Sp. Caruilius. Sp. F. C. N. Maximus. Cos. De Sardeis K. April. An. DXIX.
DXX. Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maxum. Verrucos. M. Pomponius. M'. F. M'. N. Matho.
Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maximus Verrucoſſus. Cos. De Liguribus. K. Febr. Anno. DXX.
M'. Pomponius. M'. F. M'. N. Matho. Cos. De Sardeis. Idibus. Mart. An. DXX.
M. Aimilius. M. F. M. N. Lepidus. M. Poblicius. L. F. L. N. Malleolus.
M. Pomponius. M'. F. M'. N. Matho. C. Papirius. C. F. L. N. Maſo.
C. Duilius. M. F. M. N. Dict.
C. Aurelius. L. F. C. N. Cotta. Mag. Eq. Comit. Habend. Cauſſa.
Cens. T. Manlius. T. F. T. N. Torquatus. Q. Fuluius. M. F. Q. N. Flaccus. Vit. Facti Abd.
C. Papirius. C. F. L. N. Maſo. Cos. De Corſeis Primus In Mōte Albano. III. Nonas. Mart. An. DXXII.
M. Aimilius. L. F. Q. N. Barbula. M. Iunius. D. F. D. N. Pera.
Cēs. Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maxim. Verrucos. M. Sempronius. C. F. M. N. Tuditan. L. F. XLI.
L. Poſtumius. A. F. A. N. Albinus. II. Cn. Fuluius. Cn. F. Cn. N. Centumalus.
Sp. Caruilius. Sp. F. C. N. Maximus. II. Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maxim. Verrucos. II.

Cn. Ful-

Cn. Fuluius. Cn. F. Cn. N. Centumalus. Pro. Cos. Ex Illurieis Naual. Egit. X. K. Quint. An. DXXV.
P. Valerius. L. F. M. N. Flaccus. M. Atilius. M. F. M. N. Regulus.
M. Valerius. M. F. M. N. Meſſalla. L. Apuſtius. L. F. C. N. Fullo.

BELLVM GALLICVM CISALPINVM.

L. Aimilius. Q. F. Cn. N. Papus. C. Atilius. M. F. M. N. Regulus.
Cens. C. Claudius. Ap. F. C. N. Centho. M. Iunius. D. F. D. N. Pera. L. F. XXXXII.
L. Aimilius. Q. F. Cn. N. Papus. Cos. De Galleis. IIII. Idus. Mart. An. DXXIIX.
T. Manlius. T. F. T. N. Torquatus. II. Q. Fuluius. M. F. Q. N. Flaccus. II.
L. Caecilius. L. F. C. N. Metellus. Dict.
N. Fabius. M. F. M. N. Buteo. Mag. Eq. Comit. Habend. Cauſſa.
DXXX. C. Flaminius. C. F. L. Nepos. P. Furius. Sp. F. M. N. Philus.
C. Flaminius. C. F. L. N. Cos. De Galleis. VI. Idus Mart. An. DXXX.
P. Furius. Sp. F. M. N. Philus. Cos. De Galleis. Et Liguribus. IIII. Idus Mart. Ann. DXXX.
Cn. Cornelius. L. F. L. N. Scipio Calu. M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus.
M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus. Cos. De Galleis Inſubribus. Et German. Iſque Spolia Opima Rettulit Duce Hoſtium Virdumaro Ad Claſtidium Interfecto. An. DXXXI. K. Mart.
P. Cornelius. Cn. F. L. N. *Scipio Aſina.* *M. Minucius.* *Rufus.*
P. Cornelius *Scipio Aſina* *Cos. De Iſtreis.* *An.* DXXXII. = = =
Q. Fabius. Q. F. Q. N. *Max. Verrucos.* *Dict.*
C. Flaminius. C. F. L. *Nepos.* *Mag. eq.* = = = = *Vit. Facti Abd.*
L. Veturius. L. F. *Philo.* *C. Lutatius.* *Catulus.*
Cens. L. Aimilius. Q. F. Cn. N. *Papus.* *C. Flaminius. C. F. L. N.* *L. F. XLIII.*
M. Liuius. M. F. M. N. *Salinator.* *L. Aimilius. M. F. M. N.* *Paullus.*
L. Aimilius. M. F. M. N. *Paullus. Cos. De Illurieis.* *An.* DXXXIIII. = = = =
M. Liuius. M. F. M. N. *Salinator. Cos. De Illurieis.* *An.* DXXXIIII. = = = =

BELLVM PVNICVM SECVNDVM.

P. Cornelius. L. F. L. N. *Scipio.* *Ti. Sempronius. C. F.* *Longus.*
C. Flaminius. C. F. L. N. *II. In Proel.* *Cn. Seruilius.* *Geminus.*
Occis. Eſt. In Eius Loc. Fact. Eſt.
M. Atilius. M. F. M. N. *Regulus. II.*
Q. Fabius. Q. F. Q. N. *Maxim. Verrucos. II.* *Dict.*
M. Minucius. *Rufus.* *Mag. eq.* *Rei Gerund. Cauſſa.*
Horum Deinde Aequatum Imperium Eſt.
L. Veturius. L. F. *Philo.* *Dict.*
M'. Pomponius. M'. F. M'. N. *Matho.* *Mag. eq.* *Comit. Hab. Cauſſa. Vit. Facti Abd.*
C. Terentius. *Varro.* *L. Aimilius. M. F. M. N.* *Paullus. II.*
In Proelio Occiſus Eſt.
M. Iunius. D. F. D. N. *Pera.* *Dict.*
Ti. Sempronius. Ti. F. Ti. N. *Gracchus. Qui Idem Aedilis Curulis Erat.* *Mag. eq.* *Rei. Ger. Cauſſa.*
N. Fabius. M. F. M. N. *Buteo.* *Dict.* *Senatus Leg. Cauſſa.*
Sine Magiſtro Equitum
L. Poſtumius. A. F. A. N. *Albinus. III.* *Ti. Sempronius. Ti. F. Ti. N.* *Gracchus.*
Antequam Iniret. Occis. E In E. L. F. E.
M. Claudius. M. F. M. N. *Marcellus. II.*
Vitio Factus Abdicauit. In E. L. F. E.
Q. Fabius. Q. F. Q. N. *Max. Veruccoſſus. III.*
Q. Fabius. Q. F. Q. N. *Maxim. Veruccoſſus. IIII.* *M. Claudius. M. F. M. N.* *Marcellus. III.*
Cens. M. Atilius. M. F. M. N. *Regulus.* *P. Furius. Sp. F. M. N.* *Philus.*
Abdicauit. *In Mag. Mortuus Eſt.*
DXL. *Q. Fabius. Q. F. Q. N.* *Maximus.* *Ti. Sempronius. Ti. F. Ti. N.* *Gracchus. II.*
C. Claudius. Ap. F. C. N. *Centho.* *Dict.*
Q. Fuluius. M. F. Q. N. *Flaccus.* *Mag. eq.* *Comit. Hab. Cauſſa.*
Ap. Claudius. P. F. Ap. N. *Pulcher.* *Q. Fuluius. M. F. Q. N.* *Flaccus. III.*
P. Sulpicius

P. Sulpicius. Ser. F. P. N. Galba. Maxim. Cn. Fuluius. Cn. F. Cn. N. Centumalus.
M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus. Pro. Cos. II. De Syracuſaneis. In Monte Albano. An. DXLII. = =
M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus. Pro. Cos. III. Ouans. De Syracuſaneis. An. DXLII. = = =
M. Valerius. Laeuinus. M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus. IIII.
Q. Fuluius. M. F. Q. N. Flaccus. Dict.
P. Licinius. P. F. P. N. Craſſus Diues. Mag. eq. Comit. Hab. Cauſſa.
Cens. L. Veturius. Philo. P. Licinius. P. F. P. N. Craſſus Diues.
In Mag. Mortuus Eſt. Abdicauit.
Q. Fabius. Q. F. Q. N. Max. Verrucoſſus. V. Q. Fuluius. M. F. Q. N. Flaccus. IIII.
Cens. M. Cornelius. M. F. M. N. Cethegus. P. Sempronius. C. F. C. N. Tuditanus. L. F. XLIIII.
Neuter Horum Conſularis Erat.
M. Claudius. M. F. M. M. Marcellus. V. T. Quinctius. Criſpinus.
In Proel. Occis. Eſt. In Proel. Occiſus Eſt.
T. Manlius. T. F. T. N. Torquatus. Dict.
C. Seruilius. C. F. P. Nepos. Qui Mag. Eq. Comit. Hab. Et Ludor. Faciend. Cauſſa.
Idem Aedilis Curulis Erat.
C. Claudius. Ti. F. Ti. N. Nero. M. Liuius. M. F. M. N Salinator.
M. Liuius. M. F. M. N. Salinator. Cos. De Poenis. Et Aſdrubale. An. DXLVI. = = = =
C. Claudius. Ti. F. Ti. N. Nero. Cos. De Poenis. Et Aſdrubale. An. DXLVI. = = = =
M. Liuius. M. F. M. N. Salinator. Dict.
Q. Caecilius. L. F. L. N. Metellus. Mag. eq. Comit. Hab. Cauſſa.
Q. Caecilius. L. F. L. N. Metellus. L. Veturius. L. F. L. N. Philo.
P. Cornelius. P. F. L. N. Scipio. Qui Poſtea. P. Licinius. P. F. P. N. Craſſ. Diues.
African. Appell. Eſt.
Q. Caecilius. L. F. L. N. Metellus. Dict.
L. Veturius. L. F. L. N. Philo. Mag. Eq. Comit. Habend. Cauſſa.
M. Cornelius. M. F. M. N. Cethegus. P. Sempronius. C. F. C. N. Tuditanus.
Cens. M. Liuius. M. F. M. N. Salinator. C. Claudius. Ti. F. Ti. N. Nero. L. F. XXXXV.
DL. Cn. Seruilius. Cn. F. Cn. N. Caepio. C. Seruilius. C. F. P. Nepos.
P. Sulpicius. Ser. F. P. N. Galba Maximus. Dict.
M. Seruilius. C. F. P. N. Pulex Geminus. Mag. Eq. Comit. Habend. Cauſſa.
Ti. Claudius. P. F. Ti. N. Nero. M. Seruilius. C. F. P. N. Pulex Geminus.
C. Seruilius. C. F. P. Nepos. Dict.
P. Ailius. Q. F. P. N. Paetus. Mag. Eq. Comit. Habend. Cauſſa.
Cn. Cornelius. L. F. L. N. Lentulus. P. Ailius. Q. F. P. N. Paetus.
P. Cornelius. P. F. L. N. Scipio African. Pro. Cos. De Poeneis Annibale.
Et Syphace Rege Ex Africa Ann. DLII = = =

BELLVM PHILIPPICVM.

P. Sulpicius. Ser. F. P. N. Galba. Maxim. II. C Aurelius. C. F. C. N. Cotta.
L. Cornelius. L. F. L. N. Lentulus. Pro. Cos. Ouans. Ex Hiſpania Citeriore. A. DLIII. = = =
L. Furius. Sp. F. Sp. N. Purpureo. Pr. De Galleis. An. DLIII. = = =
L. Cornelius. L. F. L. N. Lentulus. P. Villius. Ti. F. Ti. N. Tappulus.
Cens. P. Cornelius. P. F. L. N. Scipio African. P. Ailius. Q. F. P. N. Paitus. L. F. XXXXVI.
T. Quinctius. T. F. L. N. Flamininus. Sex. Ailius. Q. F. P. N. Paitus Catus.
C. Cornelius. L. F. M. N. Cethegus. Q. Minucius. C. F. C. N. Rufus.
C. Cornelius. L. F. M. N. Cethegus Cos. De Inſubrib. Et Caenomaneis. An. DLVI. = = =
Q. Minucius. C. F. C. N. Rufus. Cos. De Liguribus. Boieisque Galleis. In Monte Albano. An. DLVI. = = =
L. Furius. Sp. F. Sp. N. Purpureo. M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus.
Cn. Cornelius Lentulus. Pro Cos. Ouans. Ex Hiſpania. Citer. An. DLVII. = = = =
M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus. Cos. De Comenſib. Et Inſubribus. A. DLVII. IV. Non. Mart.
M. Porcius. M. F. Cato. L. Valerius. P. F. L. N. Flaccus.
M. Heluius. Blaſio. Pro Pr. Ouans Ex Hiſpan. Citeriore. An. DLVIII = = = =
Q. Minucius. Q. F. L. N. Thermus Pro Pr. Ex Hiſpania Citeriore. An. DLVIII. = = = =
P. Cornelius. P. F. L. N. Scipio African. II. Ti. Sempronius. Ti. F. C. N. Longus.
Cens. Sex. Ailius. Q. F. P. N. Paitus Cattus. C. Cornelius. L. F. M. N. Cethegus. L. F. XXXXVII.
M. Porcius. M. F. Cato. Pro. Cos. Ex Hiſpania Citeriore. An. DLIX. = = = =

T. Quinctius

T. Quinctius. T. F. L. N. Flamininus. Pro. Coſ. Ex Macedonia.
Et Rege Philippo Per Triduum. A. DLIX.
DLX. L. Cornelius. L. F. Merula. Q. Minucius. Q. F. Q. N. Thermus.
L. Quinctius. T. F. L. N. Flaminin. Cn. Domitius. L. F. L. N. Ahenobarbus.

BELLVM ANTIOCHINVM.

M? Acilius. C. F. L. N. Glabrio. P. Cornelius. Cn. F. L. N. Scipio Naſica.
M. Fuluius. M. F. Ser. N. Nobilior. Pr. Ouans. Ex Hiſpania Vlteriore. An. DLXII.
P. Cornelius. Cn. F. L. N. Scipio Naſica. Coſ. De Boieis. An. DLXII.
L. Cornelius. P. F. L. N. Scipio. Qui poſtea. C. Laelius. C. F. C. Nepos.
Aſiaticus Appellatus Eſt.
M? Acilius. C. F. L. N. Glabrio. Pro. Coſ. De Aetoleis. Et Rege Antiocho. An. DLXIII.
Cn. Manlius. Cn. F. L. N. Vulſo. M. Fuluius. M. F. Ser. N. Nobilior.
Cens. T. Quinctius. T. F. L. N. Flaminin. M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus. L. F. XXXXVIII.
L. Aimilius. M. F. Regillus. Pro Pr. De Rege Antiocho Naualem Egit. An. DLXIIII. K. Febr.
L. Cornelius. P. F. L. N. Scipio Aſiaticus Pro. Coſ. De Rege Antiocho Ex Aſia. An. DLXIIII. Prid. K. Mart.
Q. Fabius. Q. F. Q. N. Labeo. Pr. Naualem Egit. Ex Creta Inſula. An. DLXIIII.
C. Liuius. M. F. M. N. Salinator. M. Valerius. M. F. M? N. Meſſalla.
M. Aimilius. M. F. M. N. Lepidus. C. Flaminius. C. F. C. Nepos.
M. Fuluius. M. F. Ser. N. Nobilior. Pro. Coſ. De Aetolis. Et Cephallenia. An. DLXVI. X. K. Ian.
Cn. Manlius. Cn. F. L. N. Vulſo. Pro. Coſ. De Galleis Aſiaticeis. An. DLXVI. III. Non. Mart.
Sp. Poſtumius. L. F. A. N. Albinus. Q. Marcius. L. F. Q. N. Philippus.
Ap. Claudius. Ap. F. P. N. Pulcher. M. Sempronius. M. F. C. N. Tuditanus.
L. Manlius. L. F. L. N. Acidin. Fuluian. Pro. Pr. Ouans Ex Hiſpania Citeriore. A. DLXVIII.
P. Claudius. Ap. F. P. N. Pulcher. L. Porcius. L. F. M. N. Licinus.
Cens. L. Valerius. P. F. L. N. Flaccus. M. Porcius. M. F. Cato. L. F. XXXXVIIII.
C. Calpurnius. C. F. Cn. N. Piſo. Pr. De Luſitaneis. Et Celtibereis. An. DLXVIIII.
L. Quinctius Criſpinus. Pr. De Luſitaneis. Et Celtibereis. An. DLXVIIII.
DLXX. Q. Fabius. Q. F. Q. N. Labeo. M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus.
L. Aimilius. L. F. M. N. Paullus. Cn. Baebius. Q. F. Cn. N. Tamphilus.
A. Terentius. Varro Pro Pr. Ouans Ex Hiſpania Citeriore. An. DLXX.
P. Cornelius. L. F. P. N. Cethegus. M. Baebius. Q. F. Cn. N. Tamphilus.
L. Aimilius. L. F. M. N. Paullus. Pro. Coſ. De Ligurib. Ingauneis. A. DLXXII.
A. Poſtumius. A. F. A. N. Albinus. C. Calpurnius. C. F. C. N. Piſo. In M. M. E. In. E. L. F. E.
Q. Fuluius. Cn. F. M. N. Flaccus.
P. Cornelius. L. F. P. N. Cethegus Pro. Coſ. De Liguribus. Ann. DLXXIII.
M. Baebius. Q. F. Cn. N. Tamphilus Pro. Coſ. De Liguribus. Ann. DLXXIII.
Q. Fuluius. Q. F. M. N. Flaccus. Pro Pr. Ex Hiſpania Citeriore. Ann. DLXXIII.
L. Manlius. L. F. L. N. Acidinus Fuluian. Q. Fuluius. Q. F. M. N. Flaccus.
Hei Fratres Germani Fuerunt.
Cens. M. Aimilius. M. F. M. N. Lepidus. M. Fuluius. M. F. Ser. N. Nobilior. Luſtr. F. L.
Q. Fuluius. Q. F. M. N. Flaccus. II. Coſ. De Liguribus. Ann. DLXXIV.
M. Iunius. M. F. L. N. Brutus. A. Manlius. Cn. F. L. N. Vulſo.
Ti. Sempronius. P. F. Ti. N. Gracchus. Pro Pr. De Celtibereis. Ann. DLXXV.
L. Poſtumius. A. F. A. N. Albinus. Pro. Pr. De Vaccaeeis. Et Luſitaneis. Ann. DLXXV.
C. Claudius. Ap. F. P. N. Pulcher. Ti. Sempronius. P. F. Ti. N. Gracchus.
C. Claudius. Ap. F. P. N. Pulcher Coſ. De Iſtreis. Et Liguribus. An. DLXXVI.
Cn. Cornelius. L. F. L. N. Scipio Hiſpalus. Q. Petillius. C. F. Q. N. Spurinus. In Mag.
In Mag. Mortuus Eſt. In Eius L. F. E. Poſtea quam Sibi Conleg. Subrog. Occis. E.
C. Valerius. M. F. P. N. Laeuinus.
P. Mucius. Q. F. P. N. Scaeuula. M. Aimilius. M. F. M. N. Lepidus. II.
Ti. Sempronius. P. F. Ti. N. Gracchus Pro Coſ. II. De Sardeis. Ann. DLXXIIX.
C. Valerius. M. F. P. N. Laeuinus Pro Coſ. De Liguribus. An. DLXXVIII.
P. Mucius. Q. F. P. N. Scaeuola Coſ. De Liguribus. An. DLXXVIII.
Sp. Poſtumius. A. F. A. N. Albin. Paullul. Q. Mucius. Q. F. P. N. Scaeuula.
Cens. Q. Fuluius. Q. F. M. N. Flaccus. A. Poſtumius. A. F. A. N. Albinus. Luſtr. F. LI.
Ap. Claudius. C. F. Centho Pro. Pr. Ouans. *Ex Celtiberia.* An. DLXXIX.
DXXC. L. Poſtumius. A. F. A. N. Albinus. M. Popillius. P. F. P. N. Laenas.

C. Popillius

Faſti Conſulares,

C.Popillius.P.F.P.N. Laenas. P.Ailius.P.F.P.N. Ligus.
Ambo Primi De Plebe.
C.Cicereius = = it. Pro. Pr. Ex Corſica In Monte Albano. An. DXXCI. K. Oc*tob.*

BELLVM PERSICVM.

P.Licinius.C. F. P. N. Craſſus. C.Caſsius.C.F.C.N. Longinus.
A.Hoſtilius.L.F.A.N. Mancinus. A.Atilius.C.F.C.N. Serranus.
Q.Marcius.L.F.Q.N. Philippus.II. Cn.Seruilius.Cn.F.Cn.N. Cæpio.
Cens.C.Claudius.Ap.F.P.N. Pulcher. Ti. Sempronius. P.F.Ti.N. Gracchus. L. F. LII.
L. Aimilius. L.F.M.N. Paullus.II. C.Licinius. C.F.P.N. Craſſus.
Q. Ailius. P.F.Q. N. Pætus. M.Iunius.M.F.M.N. Pennus.
L.Aimilius. L. F. M. N. Paullus. II. Pro. Cos. Ex Macedon. Et Rege Perſe.
Per Triduum. IIII. III. Pridie K. Decemb. A.DXXCVI.
*Cn.*Octauius.Cn.F.Cn.N. Pro.Pr. *Ex* Macedon. Et Rege Perſe Naual. Egit. An. DXXCVI. K. Dec.
L.*Ani*cius. L. F. M. N. Gallus.Pro.Pr.De Rege *Gentio*. Et Illurieis. A.DXXCVI.Quirinalibus.
C.Sulpicius. C.F.C.N Gallus. M. Claudius. M.F.M.N. Marcellus.
M.Claudius. M.F.M.N. Marcellus. Cos. De Galleis. Contrubeis. Et
Liguribus = = = tibuſque. An. DXXCVII. = = Interk.
C.*Sulpici*us. C. F. C. N. *Gallus.* Cos. De *Ligur*ibus Ta = = rneis. An. DXXCVII. X. K. Mart.
T.Manlius.A.F.T.N. Torquatus. Cn.Octauius. Cn.F. Cn. N.
A.Manlius. A.F.T.N. Torquatus. Q. Caſſius. L. F. Q.N. Longinus. In M. M. E.
Cens.L.Aimilius. L.F.M. N. Paullus. Q.Marcius. L. F. Q. N. Philippus. L. F. LIII.
DXC. Ti. Sempronius. P.F.Ti. N. Gracchus. II. M.' Iuuentius. T.F.T.N. Thalna.
P.Cornelius. P.F.Cn. N. Scipio Naſica. C.Marcius. C. F. Q. N. Figulus.
Vitio Facti Abdicarunt. In Eorum Loc. Facti Sunt.
P.Cornelius. L.F.L.N. Lentulus. Cn.Domitius. Cn.F. L.N. Ahenobarbus.
M. Valerius. M.F.M.N. Meſſalla. C.Fannius.C.F.C.N. Strabo.
L.Anicius.L.F.L.N. Gallus. M.Cornelius.C.F.C.N. Cethegus.
Cn.Cornelius.Cn.F.Cn.N. Dolabell. M.Fuluius.M.F.M.N. Nobilior.
Cens.P.Cornelius.P.F.Cn. N. Scipio Naſica. M.Popillius.P.F.P.N. Lænas.L.F.LIIII.
M Aimilius. M.' F. M.' N. Lepidus. C.Popillius.P.F.P.N. Lænas. II.
M.*Fuluius.* M F.M.N. Nobilior.Pro.Cos. *De Liguri*bus.Et Veleatibus.A.DXCV. XII. K. Sept.
Sex.Iulius.Sex.F.L. N. Cæſar. L.Aurelius. L.F.L.N. Oreſtes.
L.Cornelius. Cn.F.L.N. Lentul. Lupus. C.Marcius. C. F. Q. N. Figulus.II.
P.Cornelius.P.F.Cn.N. Scipio Naſic. II. M.Claudius. M.F. M. N. Marcell.II.
M. Claudius. M. F. M. N. Marcellus. II. Cos. II. De = = = = us. Et = = = = = An. DXCVIII. = = =
P. Cornelius. P. F. *Cn.* N. *Scipio. Naſica Cos. De Dalmateis. An.* DXCVIII. = = = =
Q. Opimius.Q. F.Q. Nepos. L.Poſtumius.Sp.F.L.N.Albin. In M. M. E. In E. L. F. E.
M.' Acilius. M.' F. C. N. Glabrio.
Cens.M.Valerius. M.F.M.N. Meſſalla. C. Caſſius. C. F. C. N. Longinus. Luſtr. F. LV.
Q.*Opimius.* Q. F. Q. N. *Cos. De Liguribus. An.* DXCIX. = = =
D C. Q.*Fuluius.* M. F. M. N. Nobilior. Ti.Annius. T.F. *Luſcus.*
L. Mummius. Pr. De Luſitaneis. Ann. D C. = = = = =
M. Claudius. M. F. M. N. Marcell.III. L.Valerius L.F. P.N. *Flaccus.In Ma*g. M. E.
L. Licinius. = = = N. Lucullus. A.Poſtumius.A.F.A.N. Albinus.
M.Claudius. M. F. M. N. *Marcellus.* III. *Pro. Cos. De Celtibereis. An.* D C I I. = = =
T. *Quinctius.* T. F. T. N. Flaminin. M.' Acilius, L.F. K.N. Balbus.

BELLVM PVNICVM TERTIVM.

L.*Marcus.* C. F. = . N. Cenſorinus. M.' Manilius. P.F.P.N.
*Sp. Poſtumius.*Sp. F. A. N. Albinus. Magn. L.Calpurnius. C.F.C.N. *Piſo Caeſonin.*
P. Cornelius. P. F. P. N. *Scipio* African. Aimil. C.Liuius. M.F.M. Aimil*iani* F. M. N. Drufus.
Cens. L. Cornelius. Cn. F. L. N. Lentulus Lupus. L.Marcius. C. F. C. N. *Cenſorin.* L. F. LVI.
Cn.Cornelius. Lentulus. L.Mummius. L. F.L.N.
Q. Caecilius. Q. F. L. N. *Metellus. Pro. Pr. Ex Macedonia. De Andriſco. An.* DCVII. = = =
P. Cornelius. P. F. P. N. *Scipio African. Aimil. Pro. Cos. De Poeneis. Et*
Aſdrubale Ex Africa. An. DCVII. = = = =
Q.*Fabius*

Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maxim. Aimilian. L. Hoſtilius. A. F. L. N. Mancinus.
L. Mummius. II. Pro. Cos. De Achaeis. Et Corinthijs. An. DCVIII.
Ser. Sulpicius. Ser. F. P. N. Galba. L. Aurelius. N. Cotta.
DCX. Ap. Claudius. Ap. F. Ap. N. Pulcher. Q. Caecilius. Q. F. L. N. Metell. Macedon.
Ap. Claudius. Ap. F. Ap. N. Pulcher. Cos. De Salaſſeis Ex Alpibus. An. DCX.
L. Caecilius. Q. F. L. N. Metellus. Caluus. Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maxim. Seruilian.
Cens. P. Cornelius. P. F. P. N. Scipio African. Aemilian. L. Mummius Achaicus. L. F. LVII.
Cn. Seruilius. Cn. F. Cn. N. Caepio. Q. Pompeius. A. F.
C. Laelius. C. F. C. N. Sapiens. Q. Seruilius. Cn. F. Cn. N. Caepio.
Cn. Calpurnius. Piſo. M. Popillius. M. F. P. N. Laenas.
P. Cornelius. P. F. P. N. Scipio Naſica Serapio. D. Iunius. M. F. M. N. Brutus.
Qui Poſtea Callaicus Appellat. Eſt.
M. Aimilius. M. F. M. N. Lepidus Porcina. C. Hoſtilius. Mancinus.
P. Furius. Philus. Sex. Atilius. Serranus.
Cens. Ap. Claudius. Ap. F. Ap. N. Pulcher. Q. Fuluius. M. F. M. N. Nobilior. L. F. LVIII.
Ser. Fuluius Flaccus. C. Calpurnius. Piſo.
M. Perperna Pr. Ouans De Serueis Fugitiueis Ex Sicilia. An. DCXVIII.
Ser. Fuluius Flaccus Cos. De Vardaeis. Ex Illurico. An. DCXVIII.
P. Cornelius. P. F. P. N. Scipio African. Aimil. II. C. Fuluius. Flaccus.
DCXX. P. Mucius. P. F. Q. N. Scaeuula. L. Calpurnius. Piſo Frugi.
P. Popillius. C. F. P. N. Laenas. P. Rupilius. P. F. P. N.
D. Iunius. M. F. M. N. Brutus Pro. Cos. De Luſitaneis. Et Galleceis. Ex Hiſpania Vlteriore. An. DCXXI.
P. Cornelius. P. F. P. N. Scipio Afric. Aimilian. II. Pro. Cos. De Numantineis. Ex Hiſpania Citeriore. An. DCXXI.
P. Licinius. P. F. P. N. Craſſus. Mucianus. L. Valerius. L. F. L. N. Flaccus. Flam. Mart.
Cens. Q. Caecilius. Q. F. L. N. Metellus Macedon. Q. Pompeius. A. F. L. F. LIX.
Ambo Primi E Plebe.
P. Rupilius. P. F. P. N. Pro Cos. Ouans De Serueis Fugitiueis Ex Sicilia. An. DCXXII.
M. Perperna. C. Claudius. C. F. Ap. N. Pulcher. Lentulus.
C. Sempronius. C. F. C. N. Tuditanus. M'. Aquillius. M'. F. M'. N.
C. Sempronius. C. F. C. N. Tuditan. Cos. De Iapudibus. An. DCXXIV. K. Oct.
Cn. Octauius. Cn. F. Cn. N. T. Annius. T. F. T. N. Rufus.
L. Caſſius. Q. F. L. N. Longinus. Rauilla. L. Cornelius. L. F. Cinna.
Mam. Aimilius Lepidus. L. Aurelius. L. F. L. N. Oreſtes.
M'. Aquillius. M'. F. M'. N. Pro. Cos. Ex Aſia. Ann. DCXXVII. III. Idus. Nouembr.
Cens. Q. Fabius. Q. F. Q. N. Max. Seruilian. L. Caecilius. Q. F. L. N. Metellus. Caluus.

BELLVM ALLOBROGICVM.

M. Plautius. Hypſeus. M. Fuluius. M. F. Q. N. Flaccus.
Cens. Cn. Seruilius. Cn. F. Cn. N. Caepio. L. Caſſius. Q. F. L. N. Longinus. Rauilla. L. F. LX.
C. Caſſius. C. F. C. N. Longinus. C. Sextius. Caluinus.
DCXXX. Q. Caecilius. Q. F. Q. N. Metell. Balear. T. Quinctius. T. F. T. N. Flamininus.
M. Fuluius. M. F. Q. N. Flaccus. Pro. Cos. De Liguribus Vocontieis. Et Saluieis. An. DCXXX.
Cn. Domitius. Cn. F. Cn. N. Ahenobarbus. C. Fannius. C. F. C. Nepos.
C. Sextius Caluinus Pro. Cos. De Saluieis. An. DCXXXI.
Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maxim. Qui Poſtea Allobrogicus Appellat. Eſt. L. Opimius.
Q. Caecilius. Q. F. Q. N. Metell. Balearicus. Pro. Cos. De Balearibus. A. DCXXXII.
Cn. Domitius. Cn. F. L. N. Ahenobarbus. Pro. Cos. De Allobrogib. Et Aruerneis. An. DCXXXII.
P. Manilius. C. Papirius. Carbo.
Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maxim. Allobrog. Pro. Cos. De Allobrogibus. Ruteneis. Aruerneis. Et Rege Bituito. An. DCXXXIII.
Cens. L. Calpurnius. Piſo Frugi. Q. Caecilius. Q. F. Q. N. Metell. Balearic. L. F. LXI.
L. Caecilius. L. F. Q. N. Metellus. Caluus. L. Aurelius. Cotta.
M. Porcius. M. F. M. N. Cato. In M. M. Eſt. Q. Marcius. Rex.
L. Caecilius. Q. F. Q. N. Metell. Qui In Hoc Honore Dalmatic. Appell. Eſt. Q. Mucius. Q. F. Q. N. Scaeuula.

Q. Marcius Rex. Pro Cos. De Galleis. An. DCXXXVI. = = =
C. Licinius. Geta. Q. Fabius. Maximus. Eburnus.
L. Caecilius. Q. F. Q. N. Metell. Dalmatic. Cos. De Dalmateis. An. DCXXXVII. = = =
M. Aimilius. Scaurus. M. Caecilius. Q. F. Q. N. Metellus.
Cens. L. Caecilius. L. F. Q. N. Metell. Caluu. Cn. Domitius. Cn. F. Cn. N. Ahenobarb. L. F. LXII.
M. Aimilius Scaurus. Cos. De Liguribus. A. DCXXXVIII. = = =
M'. Acilius. M'. F. L. N. Balbus. C. Porcius. M. F. M. N. Cato.

BELLVM CIMBRICVM.

DCXL. C. Caecilius. Q. F. Q. N. Metell. Caprarius. Cn. Papirius. C. F. Carbo.
M. Caecilius. Q. F. Q. N. Metellus. Pro. Cos. De Sardeis. An. DCXL. = = = =
T. Didius. T. F. Sex. N. Pro. Pr. Ex Thracia De Scordiſceis. An. DCXL. = = = =
C. Caecilius. Q. F. Q. N. Metellus Caprar. Cos. Ex Thracia. An. DCXL. = = = =
M. Liuius. C. F. M. N. Druſus. L. Calpurnius. L. F. Piſo Caeſoninus.

BELLVM IVGVRTHINVM.

P. Cornelius. P. F. P. N. Scipio Naſica. In M. M. E. L. Calpurnius. Beſtia.
M. Liuius. C. F. M. N. Druſus. Pro. Cos. De Scordiſceis Ex Macedonia. Ann. DCXLII. = = =
M. Minucius. Q. F. Rufus. Sp. Poſtumius. Sp. F. Sp. N. Albinus.
Q. Caecilius. L. F. Q. N. Metellus. Qui M. Iunius. Silanus.
Poſtea Numidicus Appell. Eſt.
Cens. M. Aimilius Scaurus. Abdic. M. Liuius. C. F. M. N. Druſus. In Mag. M. E.
M. Minucius. Q. F. Rufus. Pro. Cos. De Scordiſceis. Et Triballeis. An. DCXLIV. = = =
Ser. Sulpicius. Ser. F. Ser. N. Galba. = = = = = Damn. Eſt. In E. L. F. E.
M. Aurelius. Scaurus.
Cens. Q. Fabius. Q. F. Q. N. Max. Allobrog. C. Licinius. Geta. L. F. LXIII.
Q. Seruilius. Q. F. Cn. N. Caepio. Pro Pr. De Luſitaneis Ex Hispania Vlteriore. A. DCXLV. = = =
L. Caſſius. L. F. Longinus. In M. Occis. Eſt. C. Marius. C. F.
Q. Caecilius. L. F. Q. N. Metellus. Numidic. Pro. Cos. De Numideis. Et Rege Iugurtha Ann. DCXLVI. = = = = = =
C. Atilius. Serranus. Q. Seruilius. Q. F. Cn. N. Caepio.
P. Rutilius. M. F. Rufus. Cn. Mallius.
C. Marius. C. F. II. C. Flauius. Fimbria.
C. Marius. C. F. Cos. II. De Numideis. Et Rege Iugurtha. An. DCXLIX. K. Ian.
DCL. C. Marius. C. F. III. L. Aurelius. L. F. L. N. Oreſtes. In M. M. E.
C. Marius. C. F. IIII. Q. Lutatius. Q. F. Catulus.
M. Antonius. Pro. Pr. De Pirateis. Ex Cilicia. An. DCLI. = = =
Cens. Q. Caecilius. L. F. Q. N. Metell. Numidic. C. Caecilius. Q. F. Q. N. Metellus Caprarius. L. F. LXIIII.
C. Marius. C. F. V. M'. Aquillius. M'. F. M'. N.
C. Marius. C. F. II. Cos. V. De Ambronib. Teutoneis. Et Cimbreis. Ann. DCLII. = = =
Q. Lutatius. Q. F. Catulus Pro. Cos. De Cimbreis. An. DCLII. = = =
C. Marius. C. F. VI. L. Valerius. Flaccus.
= = = = Pro Cos. De Luſitanis Ex Vlteriore Hispania. An. DCLII. = =
M. Antonius. A. Poſtumius. A. F. A. N. Albinus.
M'. Aquillius. M'. F. M'. N. Pro. Cos. Ouans De Seruis Ex Sicilia. A. DCLIIII. = = = =
Q. Caecilius. Q. F. Q. N. Metellus Nepos. T. Didius. T. F. Sex. N.
L. Cornelius. L. F. L. N. Dolabell. Pro. Cos. Ex Hiſpania Vlterior. De Luſitan. DCLV. V. K. Feb.
Cn. Cornelius. = = =. N. Lentulus. P. Licinius. M. F. P. N. Craſſus.
Cens. L. Valerius. = = =. N. Flaccus. M. Antonius. L. F. LXV.
Cn. Domitius. Cn. F. Cn. N. Ahenobarb. C. Caſsius. L. F. Longinus.
L. Licinius. L. F. Craſſus. Q. Mucius. P. F. P. N. Scaeuola.
C. Coelius. Caldus. L. Domitius. Cn. F. Cn. N. Ahenobarbus.
DCLX. C. Valerius. = = =. N. Flaccus. M. Herennius.
T. Didius. T. F. Sex. N. II. Pro. Cos. Ex Hiſpania De Celtibereis. An. DCLX. IIII. Id. Iun.
P. Licinius. M. F. P. N. Craſſus. Pro. Cos. De Luſitaneis. An. DCLX. Pridie. Idus. Iun.
C. Claudius. C. F. C. N. Pulcher. M. Perperna. M. F.

Cens.

Cens. Cn. Domitius. Cn. F. Cn. N. Ahenobarb. L. Licinius. L. F. Craſſus. L. F. LXVI.
L. Marcius. Q. F. Q. N. Philippus. Sex. Iulius. C. F. Sex. N. Caeſar.

BELLVM MARSICVM.

L. Iulius. L. F. Sex. N. Caeſar. P. Rutilius. L. F. L. N. Lupus. In Proel. Occiſ. E.
Cn. Pompeius. Sex. F. Cn. N. Strabo. L. Porcius. M. F. M. N. Cato. In Pr. Occiſ. E.
Cn. Pompeius. Sex. F. Cn. N. Strabo. Cos. De Aſculaneis. Picentibus. An. DCLXIV. VI. K. Ian.
Cens. P. Licinius. M. F. P. N. Craſſus. L. Iulius. L. F. Sex. N. Caeſar.
L. Cornelius. L. F. P. N. Sulla. Qui Poſtea. Q. Pompeius. Q. F. Rufus.
Felix Appellatus Eſt. In Mag. Occiſus. Eſt.
=. Seruilius. C. F. M. N. Vatia. Pro. Pr. De = = = = An. DCLXV. XII. K. Nouem.
Cn. Octauius. Cn. F. Cn. N. In Mag. Occ. E. L. Cornelius. L. F. L. N. Cinna. Ex S. C.
Mag. Ei Abrogat. E. In Eius Locum Fact. Eſt.
L. Cornelius. Merula. Flam. Dial.
In Mag. Occiſus Eſt.
L. Cornelius. L. F. L. N. Cinna. II. C. Marius. C. F. C. N. VII. In. M. M. E. In E. L. F. E.
L. Valerius. Flaccus. II.
Cens. L. Marcius. Q. F. Q. N. Philippus. M. Perperna. M. F. L. F. LXVII.
L. Cornelius. L. F. L. N. Cinna. III. Cn. Papirius. Cn. F. C. N. Carbo.
Cn. Papirius. Cn. F. C. N. Carbo. II. Solus. L. Cornelius. L. F. L. N. Cinna. IIII.
Conſulatum. Geſsit. In Mag. Occiſus Eſt.
DCLXX L. Cornelius. L. F. L. N. Scipio Aſiaticus. C. Norbanus.
C. Marius. C. F. C. N. In Mag. Occis. Eſt. Cn. Papirius. Cn. F. C. N. Carbo. III. In M. Occis. E.
L. Cornelius. L. F. P. N. Sulla Felix. Dict.
L. Valerius. L. F. L. N. Flaccus. Mag. eq. Reip. Conſtituendae Cauſſa.
M. Tullius. M. F. A. N. Decula. Cn. Cornelius. Dolabella.
L. Cornelius. L. F. L. N. Sulla Felix. Dict. De Rege Mithridate Ex Graecia Et
Aſia Per Biduum. A. DCLXXII. III. = K. Febr.
Cn. Pompeius. Cn. F. Sex. N. Magnus. Pro. Pr. Ex Africa. De Hiarba Rege Primus Eques Ro. An. DCLXXII.
L. Cornelius. L. F. P. N. Sulla Felix. II. Q. Caecilius. Q. F. L. N. Metellus Pius.
L. Licinius Murena Pro Pr. Ex Ponto De Mithridate Rege. An DCLXIII.
P. Seruilius. C. F. M. N. Vatia. Qui Poſtea Ap. Claudius. C. F. C. N. Pulcher.
Iſauricus Appellatus Eſt.
M. Aimilius. Q. F. M. N. Lepidus. Q. Lutatius. Q. F. Q. N. Catulus.
D. Iunius. D. F. M. N. Brutus. Mam. Aimilius. Mam. F. Lepid. Liuianus.
Cn. Cornelius Dolabella Pro. Cos. Ex Macedonia. An. DCLXXVI. = = =
Cn. Octauius. M. F. Cn. N. C. Scribonius. C. F. Curio.
L. Octauius. Cn. F. Cn. N. C. Aurelius. M. F. Cotta.
L. Licinius. L. F. L. N. Lucullus. M. Aurelius. M. F. Cotta.
P. Seruilius. C. F. M. N. Vatia Iſauricus. Pro. Cos. De Iſaureis. Ex Cilicia. An. DCLXXIX. = =
DCXXC M. Terentius. M. F. Varr. Lucull. C. Caßius. L. F. Varus.
L. Gellius. L. F. Cn. Cornelius. Cn. F. Lentulus. Clodianus.
C. Scribonius. C. F. Curio. Pro. Cos. De Dardaneis Ex Macedonia. An. DCXXCI. = = =
Cn. Aufidius. Oreſtes. P. Cornelius. = = P. N. Lentulus Sura.
M. Terentius. M. F. Varro. Lucullus. Pro. Cos. De Beſſeis. Ex Macedonia An. DCXXCII. = = =
M. Licinius. P. F. M. N. Craſſus. Pro. Pr. Ouans De Fugitiuis. Et Spartaco. A. DCXXCII. = = =
Q. Caecilius. Q. F. Q. N. Metellus Pius. Pro. Cos. Ex Hiſpania. A. DCXXCII. III. K. Ian.
Cn. Pompeius. Cn. F. Sex. N. Magnus. II. Pro. Cos. Ex Hiſpania. Adhuc
Eques Ro. An. DCXXCII. Prid. K. Ian.
Cn. Pompeius. Cn. F. Sex. N. Magnus. M. Licinius. P. F. M. N. Craſſus. Diues.
Cens. Cn. Cornelius. Cn. F. Lentulus. Clodianus. L. Gellius. L. F. L. F. LXVIII.
Q. Hortenſius. L. F. Q. Caecilius. L. F. Q. N. Metellus. Qui.
Poſtea Creticus Appell. Eſt.
M. Puppius. M. F. Piſo. Pro. Cos. Ex Hiſpania. An. DCXXCIIII. = =
L. Caecilius. L. F. Q. N. Metellus. In M. M. E. Q. Marcius. Q. F. Rex. Solus.
Antequam Mag. Iniret. In E. L. F. E. Conſulatum Geſsit.
= = = = = = = In Mag. Mort. Eſt.
C. Calpurnius. Piſo. M'. Acilius. M'. F. Glabrio.

M. *Aimilius.* *Lepidus.* L. *Volcatius.* *Tullus.*
P. *Cornelius. Ser.* F. P. N. *Sulla.* P. *Autronius.* *Paetus.*
Hi Anteq. Inirent. Damnati Sunt. In
Eorum Locum Facti Sunt.
L. *Aurelius.* M. F. *Cotta.* L. *Manlius.* L. F. *Torquatus.*
Cens. Q. *Lutatius.* Q. F. Q. N. *Catulus.* M. *Licinius.* P. F. M. N. *Craſſus. Abdicarunt.*
L. *Iulius.* L. F. L. N. *Caeſar.* C. *Marcius.* C. F. *Figulus.*
Cens. L. *Aurelius.* M. F. *Cotta.* P. *Seruilius.* C. F. M. N. *Vatia. Iſauricus.*
DCXC. M. *Tullius.* M. F. M. N. *Cicero.* C. *Antonius.* M. F.
L. *Licinius.* L. F. L. N. *Lucullus. Pro. Cos. De Ponto Cappadocia.*
Armenia. Et Regib. Mithridate. Et Tigrane. An. DCXC. = = = =
D. *Iunius.* M. F. *Silanus.* L. *Licinius.* L. F. *Murena.*
Q. *Caecilius.* L. F. Q. N. *Metellus Creticus. Pro. Cos. Ex Creta Inſula.* A. DCXCI. K. Iun.
M. *Pupius.* M. F. *Piſo.* M. *Valerius.* M. F. *Meſſalla. Niger.*
Cens. L. F. LXVIIII.
Cn. Pompeius. Cn. F. *Sex.* N. *Magnus.* III. Pro. Cos. *Ex Aſia. Ponto. Paphlagonia.*
Cappadoc*ia. Cilicia. Syria. Arme*nia. Pirateis. *Iberia. Creta. De Regib. Mithridate. Et Tigrane.*
Per Biduum. III. *Prid.* K. Octo. An. DCXCII.
L. *Afranius.* A. F. Q. *Caecilius.* Q. F. *Metellus Celer.*
C. Iulius. C. F. C. N. *Caeſar.* M. *Calpurnius.* *Bibulus.*
L. Calpurnius. L. F. L. N. *Piſo Caeſonin.* A. *Gabinius.* A. F.
P. Cornelius. P. F. *Lentulus Spinther.* Q. *Caecilius.* Q. F. Q. N. *Metellus Nepos.*
Cn. Cornelius. P. F. =. N. *Lentulus Marcellin.* L. *Marcius.* L. F. Q. N. *Philippus.*
Cn. Pompeius. Cn. F. *Sex.* N. *Magnus.* II. M. *Licinius.* P. F. M. N. *Craſſus.* II.
Cens. M. *Valerius.* M. F. *Meſſalla. Niger.* = = = L. F. LXX = =
L. *Domitius. Cn.* F. *Cn.* N. *Ahenobarbus.* *Ap. Claudius. Ap.* F. C. N. *Pulcher.*
C. *Pontinius.* *Pro. Cos. De Allobrogibus.* *An.* DCXCIX.
DCC. *Cn. Domitius.* M. F. M. N. *Caluinus.* M. *Valerius.* *Meſſalla.*
Cn. Pompeius. Cn. F. *Sex.* N. *Magnus.* III. Q. *Caecilius.* Q. F. Q. N. *Metellus Pius Scipio.*
Sine Conlega. Primus. Ex A. D. K. *Sextil.*
Ser. Sulpicius. Q. F. *Rufus.* M. *Claudius.* M. F. M. N. *Marcellus.*
P. *Cornelius.* P. F. *Lentulus Spinther. Pro. Cos. Ex Cilicia. An.* DCCII. = =
L. *Aimilius.* M. F. *Paullus.* C. *Claudius.* C. F. M. N. *Marcellus.*
Cens. Ap. Claudius. Ap. F. C. N. *Pulcher.* L. *Calpurnius.* L. F. L. N. *Piſo Caeſonin.* L. F. LXXI.
C. Claudius. M. F. M. N. Marcellus. L. Cor*nelius.* P. F. *Lentulus.*
Eodem Anno.
C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. Dict. *Sine Mag. eq. Comit. Hab. Cauſſa.*

C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. II. P. Ser*uilius.* P. F. C. N. *Vatia Iſauricus.*

C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. II. Dict.
M. Antonius. M. F. M. N. Mag. *eq.* R. P. C. Et R. *Ger.* C.
Eodem Anno.
Q. Fufius. Q. F. C. N. Calenus. P. Va*tinius.* P. F.
M. *Aimilius.* M. F. Q. N. *Lepidus. Pro Pr. Ex Hiſpania. An.* DCCVI. = = =

C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. III. M. A*imilius.* M. F. Q. N. *Lepidus.*
C. *Iulius.* C. F. C. N. *Caeſar. Cos.* III. *De Galleis. An.* DCCVII. = = =
C. *Iulius.* C. F. C. N. *Caeſar.* II. *Cos.* III. *Ex Ponto De Pharnace Rege. An.* DCCVII. = = =
C. *Iulius.* C. F. C. N. *Caeſar.* III. *Cos.* III. *Ex Aegypto. An.* DCCVII. = = =
C. *Iulius.* C. F. C. N. *Caeſar.* IIII. *Cos.* III. *Ex Africa De Iuba Rege. An.* DCCVII. = = =

C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. III. Di*ct.*
M. Aimilius. M. F. Q. N. Lepidus. Mag. *eq.* R. P. C. Et R. G. C.
Eodem Anno.
C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. IIII. Sine *Conlega.*
Eodem Anno.
Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maximus. In Mag. C. *Trebonius.* C. F.
Mortuus Eſt. In Eius L*ocum Fact. Eſt.*
C. Caninius. C. F. C. N. Re*bilus.*
C. *Iulius.* C. F. C. N. *Caeſar.* V. *Cos.* IIII. *Ex Hiſpania. An.* DCCVIII. = *Octob.*
Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maximus. Cos. Ex Hiſpania. An. DCCVIII. III. Idus. Oct.
Q. Pedius. M. F. Pro. Cos. Ex Hiſpania. An. DCCVIII. Idib. Dec.

C. Iulius

C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. IIII. Dict. — M. Aimilius. M. F. Q. N. Lepidus. II. Mag. eq. — C. Octauius. C. F. C. N. Mag. eq. — R. P. C. Et R. G. C.
Vt Qum. M. Aimilius Lepidus. Paludatus. Exiſſet. Iniret.
Cn. Domitius. M. F. M. N. Caluinus.
In Inſequentem Annum Deſignatus.
Erat. Non. Inijt.
C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. V. M. Antonius. M. F. M. N.
P. Cornelius. P. F. Dolabella.
C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. VI. Dict. IIII. Ouans Ex Monte Albano. An. DCCIX. VII. K. Febr.

DCCX. C. Vibius. C. F. C. N. Panſa. A. Hirtius. A. F.
In Mag. Occis. E. In E. Loc. Fact. Eſt. In Mag. Occis. E. In E. Loc. Fact. Eſt.
C. Iulius. C. F. C. N. Caeſar. Qui. Q. Pedius. M. F. In Mag. Mort. Eſt.
Poſtea Imperator Caeſar Auguſtus Appell. In Eius Locum Factus Eſt.
Eſt. Abd. In Eius Locum Fact. Eſt.
C. Carrinas. C. F. P. Ventidius. P. F. Qui idem Praetor Erat.
M. Aimilius. M. F. Q. N. Lepidus.
M. Antonius. M. F. M. N. III. VIRI. R. P. C. Ex. A. D. V. K. Dec. AD PR. K. Ian. Sex.
Imp. Caeſar C. F. C. N.
L. Munatius. L. F. L. N. Plancus. Pro. Cos. Ex Gallia. An. DCCX. IIII. K. Ian.
M. Aimilius. M. F. Q. N. Lepidus. II. III. Vir. R. P. C. Pro. Cos Ex Hiſpania. Pridie. K. Ian.

L. Munatius. L. F. L. N. Plancus. A. Poſtumius Albinus. Brutus.
Anteq. Iniret Damn. In E. Loc. Fact. E.
M. Aimilius. M. F. Q. N. Lepidus. II.
Cens. L. Antonius. M. F. M. N. P. Sulpicius P. F. Quirinus. Luſtr. Non. Fecer.
P. Vatinius P. F. Pro. Cos. De Illurico Pridie = =
P. Seruilius. P. F. C. N. Vatia. Iſauric. II. L. Antonius. M. F. M. N.
L. Antonius. M. F. M. N. Cos. Ex Alpibus. K. Ian.
Cn. Domitius. M. F. M. N. Caluinus. II. C. Aſinius. Cn. F. Pollio.
Abdicauit. In Eius. Loc. Fact. Eſt. Abdicauit. In Eius Loc. Fact. Eſt.
L. Cornelius. P. F. Balbus. P. Canidius. P. F. Craſſus.
Imp. Caeſar. Diui. F. C. N. III. Vir. R. P. C. Ouans. Quod. Pacem Cum M. Antonio Fecit.
M. Antonius. M. F. M. N. III. Vir. R. P. C. Ouans. Quod Pacem Cum Imp. Caeſare Fecit.
L. Marcius. L. F. C. N. Cenſorinus. C. Caluiſius. C. F. Sabinus.
L. Marcius. L. F. C. N. Cenſorinus. Cos. Ex Macedonia. An. DCCXIIII. K. Ian.
C. Aſinius. Cn. F. Pollio. Pro. Cos. Ex Parthineis. An. DCCXIV. VII. K. Nouem.
Ap. Claudius. C. F. Pulcher. C. Norbanus. C. F. Flaccus.
P. Ventidius. P. F. Pro. Cos. Ex Tauro Monte. Et Partheis. An. DCCXV. V. K. Decem.

M. Aimilius. M. F. Q. N. Lepidus.
M. Antonius. M. F. M. N. IIIVIRI. R. P. C. II. Ad Prid. K. Quinct.
Imp. Caeſar Diui. F. C. N.
M. Agrippa. L. F. L. Caninius. L. F. Gallus.
Abdicauit. In Eius Loc. Fact. Eſt.
T. Statilius. T. F. Taurus.
L. Gellius. L. F. L. N. Poplicola. M. Cocceius. M. F. Nerua.
Abdicauit. In Eius Loc. Fact. Eſt. Abdicauit. In Eius Loc. Fact. Eſt.
L. Munatius. L. F. L. N. Plancus. P. Sulpicius. P. F. Quirinus.
Eodem Anno.
M. Aimilius. M. F. Q. N. Lepidus IIIVir. R. P. C. II. Coactus A Conlega.
Imp. Caeſare Diui F. Abdicauit.
Cn. Domitius. M. F. M. N. Caluinus. Pro. Cos. Ex Hiſpania. An. DCCXVII. XVII. K. Sextil.
Imp. Caeſar. Diui. F. C. N. II. IIIVir. R. P. C. II. Ouans. Ex Sicilia. A. DCCXVII. Idib. Nouembr.
L. Cornificius. L. F. Sex. Pompeius. Sex. F.
L. Scribonius. L. F. Libo. M. Antonius. M. F. M. N. II. K. Ian.
Abdic. In Eius Loc. Fact. Eſt. Abdic. In Eius Loc. Fact. Eſt.
= = = = = = = = = = L. Sempronius. L. F. L. N. Atratinus.
Ex K. Iulis. Paullus Aimilius. L. F. M. N. Lepidus.
C. Memmius.
Ex K. Nou. C. Herennius.

T. Statilius. T. F. Taurus. Pro. Cos. Ex Africa. A. DCCXIX. Pridie K. Iul.
C. Soſius. C. F. T. N. Pro. Cos. Ex Iudaea. An. DCCXIX. III. Nonas Septembr.
C. Norbanus. C. F. Flaccus. Pro. Cos. Ex Hiſpania. An. DCCXIX. IIII. Id. Octob.

DCCXX. *Imp. Caeſar. Diui. F. N.* $\overline{\text{II}}$. *K. Ian.* *Sex. Pompeius. Cn. F. Cn. N.* *Magnus.*
Abdic. In Eius Loc. F. E. *Anteq. Iniret Occis E. In E. L. F. E.*
L. Autronius. L. F. *Craſſus.* *L. Volcatius. L. F.* *Tullus.*
Ex K. Mais. *L. Flauius.*
Ex K. Iulis. *M. Atilius.*
C. Fonteius.
Ex K. Sept. *L. Vinucius.*
Ex K. Oct. *L. Laenonius.*
Cn. Domitius. L. F. Cn. N. *Ahenobarbus.* *C. Soſius. C. F. T. N.*
Ex K. Iulis. *Paullus Aimilius. M. F. Q. N.* *Lepidus.*
L. Cornelius.
Ex K. Nou. *N. Valerius. M. F. M. N.* *Meſſalla.*
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. $\overline{\text{III}}$. *M. Antonius. M. F. M. N.* $\overline{\text{III}}$.
Anteq. Iniret. Hoſtis Iud. In E. L. F. E.
M. Valerius. M. F. M. N. *Meſſalla Coruin.*
Ex K. Mais. *M. Titius. M. F.* *Rufus.*
EODEM ANNO.
IMP. CAESAR DIVI F. C. N. EX A. D. IIII. NON. SEPT. VICTO AD ACTIVM
M. ANTONIO IIIVIRO R. P. C. $\overline{\text{II}}$. SOLVS REMP. TENVIT.
Ex. K. Oct. *Cn. Pompeius.*
Imp. Caeſar Diui F. C. N. $\overline{\text{IIII}}$. *M. Licinius. M. F. M. N.* *Craſſus.*
Ex K. Iulis. *C. Antiſtius.* *Vetus.*
Ex K. Sept. *M. Tullius. M. F. M. N.* *Cicero.*
Ex K. Nou. *L. Saenius.* *Rufus.*
Imp. Caeſar. Diui F. C. N. $\overline{\text{V}}$. *Sex. Appuleius. Sex. F. Sex. N.*
Ex K. Iulis. *Potitus Valerius. M. F. M. N.* *Meſſalla.*
Ex K. Nou. *C. Furnius.*
C. Cluuius.
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. III. *Cos.* $\overline{\text{V}}$. *De Pannonieis.* A. DCCXXIIII. *Dalmateis, Iapudibus, Et Gallis.* VIII. *Id. Sext.*
C. Carrinas. C. F. Pro. Cos. De Galleis. Et Sueueis. A. DCCXXIIII. VIII. *Id. Sext.*
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. IIII. *Cos. V. Ex Macedonia.* A. DCCXXIIII. VI. *Id. Sext.*
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. V. Cos. $\overline{\text{V}}$. *Ex Aegypto.* An. DCCXXIV. VI. *Id. Sextil.*
L. Autronius. P. F. Craſſus. Pro. Cos. Ex Africa. An. DCCXXIIII. XVII. K. *Septembr.*
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. *Auguſtus.* *M. Agrippa. L. F.* *Luſtrum Fecerunt.* LXXII.
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. $\overline{\text{VI}}$. *M. Agrippa. L. F.* II.
M. Licinius. M. F. M. N. Craſſus. Pro. Cos. Ex Traecia, *Et Getheis.* A. DCCXXV. *Non. Iul.*
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. Qui $\overline{\text{VII}}$. *M. Agrippa. L. F.*
In Hoc Honore Auguſtus Appell. Eſt.
M. Valerius. M. F. M. N. Meſſalla Coruinus Pro. Cos. Ex Gallia. A. DCCXXVI. VII. K. Oct.
Imp. Caeſar Diui F. C. N. *Auguſtus.* $\overline{\text{VIII}}$. T. Statilius. T. F. *Taurus.* $\overline{\text{II}}$.
Sex. Appuleius Sex. F. Sex. N. Pro. Cos. Ex Hiſpania. A. DCCXXVII. VII. K. Febr.
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. *Auguſtus.* $\overline{\text{VIIII}}$. M. Iunius. D. F. M. N. *Silanus.*
Imp. Caeſar Diui. F. C. N. Auguſtus. $\overline{\text{X}}$. C. Norbanus. C. F. C. N. Flaccus.
DCCXXX *Imp.* Caeſar Diui F. C. N. Auguſtus. $\overline{\text{XI}}$. A. Terentius. *Varro Murena.*
Abd. In Eius Loc. Fact. Eſt. *In Mag. Mort. Eſt. In E. L. F. E.*
L. Seſtius. P. F. Vibi. N. Cn. Calpurnius. Cn. F. Cn. N. Piſo.
*Imp. Caeſar Diui F. Auguſt. Poſtq. Dictator Appel*latus E. Abdicauit Tri*bunic. Pot.*
M. Claudius. M. F. M. N. Marcell. Aeſernin. L. Arruntius. L. F. L. N.
*Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus Tribu*nic. Poteſtatis.
Cenſor. L. Munatius. L. F. L. N. Plancus. Paullus Aimilius. L. F. M. N. Lepid. *Luſtr. Non. Fec.*

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus Tribunic. Poteſt. $\overline{\text{II}}$.
Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. $\overline{\text{XII}}$. *In*
Inſeq. Ann. Des. Erat. Non. Inijt. In E. L. F. E.
Q. Aimilius. M. F. *Lepidus.* *M. Lollius. M. F.*
L. Sempronius. L. F. L. N. *Atratinus. Pro. Cos. Ex Africa.* A. DCCXX. IIII. *Idus Octob.*

Imp.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Tribunic. Poteſt. III.
M. Appuleius. Sex. F. Sex. N. P. Silius. P. F. Nerua.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Tribunic. Poteſt. IIII.
Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. XII. In
Inſeq. Anno Des. Erat. Non. Inijt. In E. L. F. E.
Q. Lucretius. Q. F. Veſpillo. C. Sentius. C. F. C. N. Saturninus.
Ex K. Iulis. M. Vinucius. P. F.
L. Cornelius. P. F. Balbus. Pro. Cos. Ex Africa. An. DCCXXXIV. VI. K. April.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Trib. Poteſt. V.
M. Agrippa. L. F. Tribuniciæ Poteſtatis.
P. Cornelius. P. F. Cn. N. Lentul. Marcellin. Cn. Cornelius. L. F. Lentulus.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Trib. Poteſt. VI.
M. Agrippa. L. F. Tribunic. Pot. II.
C. Furnius. C. F. C. Iunius. C. F. Silanus.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Trib. Poteſt. VII.
M. Agrippa. L. F. Trib. Poteſt. III.
L. Domitius. Cn. F. L. N. Ahenobarbus. P. Cornelius. P. F. P. N. Scipio.
Ex K. Iulis. L. Tarius. Rufus.
P. Silius. P. F. P. N. Nerua. Pro Cos. Ex Alpibus. Et Pannonieis. An. DCCXXXVII.
L. Aſinius. C. F. Cn. N. Gallus. Pro Cos. De Sauromateis. An. DCCXXXIX.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Trib. Poteſt. VIII.
M. Agrippa. L. F. Trib. Poteſt. IIII.
M. Liuius. L. F. Druſus Libo. L. Calpurnius. L. F. L. N. Piſo. Caeſonin.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus Trib. Poteſt. IX.
M. Agrippa. L. F. Trib. Poteſt. V.
M. Licinius. M. F. M. N. Craſſus. Cn. Cornelius. Cn. F. Lentulus. Qui
Poſtea Gaetulicus Appellat. Eſt.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus. Pont. Max. Tribunic. Poteſt. X.
M. Agrippa. L. F. Tribunic. Poteſt. VI.
DCCXL. Ti. Claudius. Ti. F. Nero. P. Quinctilius. Sex. F. Varus.
Qui Poſtea Ti. Caeſar Auguſt. Appell. E.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſt. Pont. Max. Tribun. Poteſt. XI.
M. Agrippa. L. F. Trib. Poteſt. VII. Hoc Anno Mortuus Eſt.
M. Valerius. M. F. M. N. Meſſal. Barbat. Aimilian. P. Sulpicius. P. F. P. N. Quirinus.
In Magiſt. Mortuus E. In E. L. F E.
C. Valgius. C. F. Saturnin. Ruf. Abdic. In E. L. F. E.
C. Caninius. C. F. C. N. Rebil. In Mag. M. E.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus Pont. Max. Trib. Pot. XII.
Q. Ailius. Q. F. Tubero. Paullus Fabius. Q. F. Q. N. Maximus.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Poteſt. XIII.
Iulus Antonius. M. F. M. N. Q. Fabius. Q. F. Q. N. Maximus. African.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Trib. Pot. XIV.
Nero Claudius. Ti. F. Druſus Germanic. T. Quinctius. T. F. Criſpinus.
In Mag. Mort. Eſt. In E. L F. Eſt.
= = = = = = = = = = = = = = =
Ti Claudius. Ti. F. Ap. N. Nero Germanicus Pro. Cos. Ouans De Dalmateis
Pannonieis, Et Daceis. Ex Illurico. Ann. DCCXLIIII.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Pont. Max. Trib. Pot. XV.
C. Marcius. L. F. L. N. Cenſorinus. C. Aſinius. C. F. Cn. N. Gallus.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Trib. Pot. XVI.
Ti. Claudius. Ti. F. Ap. N. Nero. II. Cn. Calpurnius. Cn. F. Cn. N. Piſo. II.
Ti. Claudius. Ti. F. Ap. N. Nero Germanicus. II. Cos. II. De Germaneis.
An. DCCXLVI. K. Ianuar.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus. Pont. Max. Trib. Poteſt. XVII.
Ti. Claudius Ti. F. Ap. N. Tribuniciæ Poteſtatis.
C. Iulius Auguſti F. Diui N. Caeſar.
In Inſeq. Ann. Des. Erat. Non. Inijt.
D. Laelius. D. F. D. N. Balbus. C. Antiſtius. C. F. Vetus.

Faſti Conſulares,

Ex K. Iulis. L. Manilius.
Q. Nonius. Aſprenas. Torquat.
Ex K. Oct. = = = = = = = = = = = =

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus. Pont. Max. Trib. Pot. XVIII.
Ti. Claudius. Ti. F. Nero. Trib. Pot. II.
Imp. Caeſar. Diui. F. Auguſtus. XII. L. Cornelius. P. F. P. N. Sulla.
Abdic. In Eius Loc. Fact. Eſt.
= = = = = = = = = = = = =

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Pont. Max. Tr. Pot. XIX.
Ti. Claudius. Ti. F. Ap. N. Nero. Trib. Pot. III.
C. Caluiſius. C. F. C. N. Sabinus. L. Paſſienus. Rufinus.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Pot. XX.
Ti. Claudius. Ti. F. Nero Trib. Pot. IIII.
L. Iulius Auguſti F. Diui N. Caeſar.
In Inſeq. Ann. Des. Erat. Non. Iniit.

DCCL. L. Cornelius. L. F. Lentulus. M. Valerius. M. F. M. N. Meſſalinus Cotta.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Pot. XXI.
Ti. Claudius Ti. F. Nero Tr. Pot. V.
Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus. XIII. M. Plautius. M. F. A. N. Siluanus.
Abd. In Eius Loc. Fact. Eſt.
= = = = = = = = = = = = =
Ex K. = = C. Caninius. Gallus.
= = = = = = = = = = = = =

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Trib. Pot. XXII.
Coſſus Cornelius. Cn. F. Lentulus. L. Calpurnius. Cn. F. Piſo Augur.
Qui Poſtea Getulicus Appell. Eſt.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Trib. Pot. XXIII.
C. Iulius Auguſti F. Diui N. Caeſar. L. Aemilius. L. F. M. N. Paullus.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſt. Pont. Max. Tr. Pot. XXIIII.
P. Vinucius. M. F. P. N. P. Alfinius. P. F. Varus.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſt. Pont. Max. Tr. Pot. XXV.
L. Ailius. L. F. Lamia. M. Seruilius. M. F.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus. Pont. Max. Trib. Pot. XXVI.
Sex. Ailius. Q. F. Catus. C. Sentius. C. F. C. N. Saturninus.
Imp. Caeſar Auguſtus Cenſum Egit. Luſtrum Non Fecit.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Pot. XXVII.
Ti. Caeſar Auguſti F. Diui N. Trib. Pot. VI.
Cn. Cornelius. L. F. L. N. Cinna Magn. L. Valerius Potiti F. M. N. Meſſalla Voluſus.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus. Pont. Max. Tr. Pot. XXVIII.
Ti. Caeſar Auguſti F. Diui N. Trib. Pot. VII.
M. Aemilius. L. F. Lepidus. L. Arruntius. L. F. L. N.
Ex K. Iulis. C. Ateius. Capito.
C. Vibius. C. F. Poſtumus.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſt. Pont. Max. Tr. Pot. XXIX.
Ti. Caeſar Auguſti F. Diui N. Trib. Pot. VIII.
A. Licinius. A. F. Nerua Silianus. Q. Caecilius. Q. F. Q. N. Metell. Cretic.
Ex K. Iulis. P. Cornelius. Cn. F. Lentulus. Scipio.
T. Quinctius. T. F. Criſpinus. Valerianus.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Pot. XXX.
Ti. Caeſar Auguſti F. Diui. N. Trib. Poteſt. IX.

DCCLX. M. Furius. P. F. P. N. Camill. Sex. Nonius. L. F. L. N. Quinctilian.
Ex K. Iul. L. Apronius. C. F. C. N.
A. Vitius. C. F. C. N. Habitus.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Pot. XXXI.
Ti. Caeſar Auguſti F. Diui N. Trib. Poteſt. X.
C. Poppaeus. Q. F. Q. N. Sabinus. Q. Sulpicius. Q. F. Q. N. Camerinus.
Ex K. Iul. M. Papius. M. F. N. N. Mutilus.
Q. Poppaeus. Q. F. Q. N. Secund.

Imp.

Imp. Caeſar Diui. F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Pot. XXXII.
Ti. Caeſar. Auguſti F. Diui N. Trib. Poteſt. XI.
P. Cornelius. P. F. P. N. Dolabella. C. Iunius. C. F. M. N. Silanus. Flam. Mart.
Ex K. Iul. Ser. Cornelius. Cn. F.
Cn. N. Lentul. Malug. Flam. Dial.

*Imp. Caeſ*ar Di*ui* F. *Auguſtus Pont. Max. Trib. Pot.* XXXIII.
Ti. Caeſar Augu*ſti* F. D*iui* N. *Tribun. Poteſt.* XII.
M. Aimilius. Q. F. M. N. Lepidus. *T. Statilius.* T. F. T. N. *Taurus.*
Ex K. Iul. L. Caſsius. L. F. = N. Longinus.
Imp. Caeſar Diui F. Auguſt*us. Pont. Max. Trib. Pot.* XXXIIII.
Ti. Caeſar Auguſti F. Diui N. *Tr. Pot.* XIII.
Germanicus Cae*ſar Ti.* F. Auguſti. N. C. Fonteius. C. F. C. N. Capito.
Ex K. Iulis. C. Viſellius. C. F. C. N. Varro.
Ti. Caeſar Auguſti F. *Diui.* N. III. *Pro. Cos. De Illurieis.* *Ann.* DCCLXIV.
Pannonieis. *Dalmateis.* *Et* *Germaneis.*
I*mp. Caeſar* D*iui* F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Pot. XXXV.
Ti. Caeſar Auguſti F. Diui N. Tr. Pot. XIIII.
C. Silius. P. F. P. N. L. Munatius. L. F. L. N. Plancus.

Imp. Caeſar Diui F. Auguſtus Pont. Max. Tr. Poteſt. XXXVI.
Ti. Caeſar Auguſti F. *Diui.* N. *Tr. Pot.* XV.
Sex. Pompeius. Sex. F. *Sex. Appuleius. Sex.* F.
Imp. Caeſar Diui F. *Auguſtus.* *Ti. Caeſar Auguſti* F. *Luſtrum* F. LXXIII.

HOC ANNO IMP. CAESAR AVGVSTVS ANTE DIEM XIIII. K. SEPT. MORT. E,
TI. CAESAR AVGVSTVS IMPERIVM EXCEPIT.

F I N I S.

CHALCOGRAPHVS AMICO LECTORI S.

QVum more noſtro ab editione Commentarium hunc, cuius lectione propter egregiam Ro. hiſtoriæ explicationem mirifice ſumus delectati, relegeremus, Indicemq́ in eum, ſtudioſorum commodo conſulentes, componeremus: occurrerunt inter legendum mendæ aliquot, operarum incuria admiſſæ: quas eo uiſum eſt annotare, ut opus hac adhibita correctione quàm emendatiſsimum (quale nos edituros ipſi auctori ſumus polliciti) prodiret in lucem. Eam conſuetudinem & ſi Typographorum plurimi non imitentur, ex innumeris erratorum myriadibus ne unum quidem aut indicantes aut emendantes: nos tamen philologorum utilitati ut hactenus ſtuduimus, ita & impoſterum, deo facultatem ſuppeditante, nunquam ſumus defuturi. Bene uale amice Lector, & ſedulitatem noſtram probato.

Pag. 7. *d. uerſu ult. repub.* 10. *c.* 3. T. *Tatij.* *ibidem* 7. *ſunt qui* 12. *a.* 5. *agnum* 15. *c.* 1. *fuiſſe ex* 23. *b.* 2. *Zonaras* 31. *b.* 5. *rium* Medullinum, 33. *b.* 6. CCXXCVIII. 41. *c.* 4. *ut ait* Liuius, 51. *d.* 10. *Abalam. hunc* 59. *b.* 11. *Capitolium* 61. *d.* 5. *de ære alieno* 62. *d.* 8. CCCLXXXV 69. *b.* 6. Rutili 76. *b.* 10. CCCCXXVIII. 77. *c.* 10. Ne M. *Atil.* 78. *a.* 8. CCCCXXIII. 79. *d.* 4. CDXXVI. *ibid.* 5. Publilium. *ibid.* 11. Pubiliũ 80. *a.* 1. Publilius. *ibid.* 8. CDXXVI. *ibid. b.* 1. *conſulatuũ.* *ibid.* 8. Publilij 82. *a.* 2. *conſules* 83. *a.* 1. CDXXXIIII. 84. *b.* 10. Q. *Publius, deleatur* 87. *d.* 10. L. Poſtumium 90. *a.* 6. & 7. *puto legendum,* M. F. M. N. 90. *d.* 7. *ctatores, Coruus* II. & Rullianus 92. *c.* 3. *fuerant.* 4. *in an* DXXXIX. 93. *a. ult.* M. *Atilius* 94. *a.* 2 *Caruilius,* 96. *a.* 6. V. C. CDLXII. 101. *a.* 8. *Gallisq;* 102. *c.* 1. CDLXXIII. 104. *a.* 1. *barritu.* *ibid. b.* 8. *barrire.* 105. *b.* 10. XXXII. 106. *b.* 6. *epitomæ* *ibid. d.* 5. *fidus eſſe* 111. *d.* 11. CDLXXXI. 112. *d.* 3. *forte legendum,* Ti. *Coruncanium* T.F.T.N. 113. *d. ult. les ambos de Picentibus* 114. *b.* 7. Ionium 116. *b.* 2. *quæ* 6. CDXXCIX. *d.* 12. *Silius* 118. *d.* & *Zonaras.* 119. *c.* 8. L. *Cornelium* 9. C. Aquilio. 121. *d.* 5. CDXCVII. 129. *b.* 3. *q͞àm celeritas.* & *quàm hoſtem* 137. *c.* 1. *præſentiam non.* 177. *d.* 8. *populus* 181. *b.* 5. *repulſæ.* 190. *b.* 11. *ſuperiorum* 204. *d.* 2. *eundum.* 207. *d.* Valerius 208. *b.* 3. *ſordidiſsimis* 210. *a.* 4. *auaro.* 212. *d. ult. contentus, ne digni-* 230. *a.* 2. *uerba* 238 *b.* 6. *luſtrum* LXIII *factum* 239. *b.* 5. *Velleius.* 240. *b.* 2. C. *Serrano. uidetur deeſſe,* COS. 257. *b.* 2. DCLXV. *c. ult. impulerunt* 278. *c.* 3. *pro uidemus puto uidemur legendum.* *d.* 4. C. *Curionem.* 279. *a.* 1. C. *Curio procos.* 281. *d.* 10. *annos* XXXIIII. 292. *c.* 2. *profugeret* 293 *b.* 10. Regis 298. *c.* 1. *Spinther.* 300. *d.* 11. *imparati* 325. *c.* 7. *legionibus: an* DCCVII, *an* 326. *b.* 5. *cuſtode.* 329. *a.* 10. *Cenſorinus* & *Sabinus.* 330. *d.* 9. *putaret, ſe, re male* 332. *a.* 13. *cum eum.* 333. *d.* 6. *ut ſit is.* 343. *a. ult hi cos.* *d. ult.* Ex *quo* 146. *c.* 9. L. *Domitium* Cn. F. Cn. N. *Ahenobarbum.* 368. *a.* 2. Romanæ 378. *c.* 2. *Aeſerniæ.*

CAROLI SIGONII MVTINENSIS IN FASTOS CONSVLARES, AC TRIVM=phos Romanos, Commentarius, ab Autore nunc recens recognitus & auctus.

Baſileæ, apud Nicolaum Epiſcopium Iuniorem, M D LIX.

Cum gratia & priuilegio Imp. ad annos v.

SERENISS. AC ILLV-
STRISS. VENETIARVM
PRINCIPI LAVRENTIO PRIOLO
Carolus Sigonius S. D.

CVm multis locis excellentem humani ingenij uim ſoleo
mirari, SERENISSIME PRINCEPS, tum maxime in eo,
quòd cum lubrica, & præceps eius natura ſponte ad ui=
tium deferatur, unius tamen dignitatis, atq; honeſtatis
amore non ſolum à fraude, atq; flagitio reuocetur, ſed
ad præclaras etiam, atq; honeſtas res obeundas facile tra
ducatur. cuius rei ſi cauſſa ſubtilius inueſtigetur, profectò nulla alia, niſi na
turale quoddam, quo noſtrum quiſq; trahitur, ſtudium glorię inuenietur.
quæ, cum in conſtanti, eaq; præclara aliorum de noſtra uirtute opinione
ſit pòſita; incredibile eſt, quibus ipſa quaſi facibus noſtras mentes ad res e=
tiam difficiles aggrediendas, & maxima adeunda pericula exigui ſæpe fru
ctus ſpe, uno duntaxat ardore famæ accendat. Eſt etiam altera nobis inge=
nerata cupiditas: ut, quam caduco ipſo, & fragili corpore adipiſci æternita
tem non poſſumus, eam animo, atq; egregijs animi, qui immortalis eſt, a=
ctionibus aſſequamur. æternitas autem noſtrarum actionum honeſta eo=
rum hominum, qui futuri ſunt, prædicatione, & memoria continetur. quæ
quo puriori uirtutum è fonte ducentur, eò ſine dubio ab ijs ad nos ube=
rior gloria permanabit. præclara autem agendi ratio etſi latiſsime patere,
atq; in multas diffuſa eſſe partes uidetur; illa tamen, neſcio quo modo, om=
nium hominum iudicio, excellere, ac proxime ad deorum uim natura mor
tali accedere exiſtimatur, quæ tota in ipſis iuuandis hominibus eſt occupa
ta. ut merito quōdam etiam ij, qui tanta laude floruerint, pro dijs ab homi=
nibus habiti, ac diuinis honoribus aucti, atq; ornati ſint. Quod ſi qui in
hoc ſtudio ulla aliquādo cum laude uerſati ſunt, ij mihi fuiſſe potiſsimum
uidentur, qui, uel ciuitates ſuas ſancte adminiſtrarunt, uel alienis iura inte=
gre reddiderunt. quorum quo magis uirtus in hominum genere ſubleuan
do enituit, eò commendatior erit hominum memoriæ ſempiternæ; niſi for
te aut Ariſtidis, aut Themiſtoclis, aut Camilli, aut Catonis memoriam ulla
aliquando ſæcula obſcurabunt; aut Curij, Fabricij, & Paulli gloriam ali=
qua inimicæ uetuſtatis procella labefactabit. Ego uero non tam horum ho
minum, qui ſuis olim in ciuitatibus regendis uirtute præſtiterunt, quam
eorum, qui admirabili poſtea ſapientia hanc rempublicam ijs legibus, atq;
opibus munierunt, ut ab inteſtinis tuta ſeditionibus, firmiſsimum aliquan
do laborantis Italiæ præſidium eſſet, famam futuram immortalem exiſti=
mo. inter quos patere quæſo SERENISSIME PRINCEPS, ut te ſine ulla aſ=
ſentationis ſuſpicione potiſsimum referam. Etenim cum tu in hac republi=
ca ſummo genere natus, ijſdem, atq; maiores tui omni dignitate ornatiſsi=

mi moderationis, atq; innocentiæ gradibus ad illud amplitudinis faſti-
gium aſcenderis, ad quam ſummam ciuilibus ſtudijs uera peruenire uirtus
poteſt; cum nobiliſsimas huius imperij urbes, atq; prouincias fidei, ac pote
ſtati tuæ traditas ſanctiſsime gubernaris; cum hanc demum rempublicam
in omni ſenatorio munere acerrime ſemper defenderis; pro certo habere
debes, te eiuſmodi actiones tuas nō ad præſentis ſolum, ſed ad futuri quo-
que temporis perpetuam prædicationem ſuſcepiſſe; easq; non in diurna,
uerum in ſempiterna hominum memoria defixiſſe; neq; alio plauſu poſte-
ros memoriam nominis tui celebraturos, atq; eorum, quorum ipſe facta e-
gregia imitatus es, à nobis nunc etiam poſt tot demum ſæcula celebratur.
ſiquidem illud inter omnes conſtat: te cum naturæ tuæ habitu prope diui-
no, excellenti animo, atq; uirtute præditum eſſe, tum uero maxime bona-
rum artium, quibus ſemper ſtudueris, cognitione, ac ueterum magnorum
uirorum admiratione ad ſingularem hanc uirtutis laudem perueniſſe.
Quo etiam ego incenſus ſum uehementius, ut commētarium hunc, quem
de rebus Romanis ſcripſi, ad te hoc tempore mitterem; non ut hæc te, cui
omnia notiſsima ſunt, edocerem, ſed ut tibi ſummis alijs, preſertim noui
principatus occupationibus impedito exiguam earum rerum, quarum
ſtudio delectaris, memoriam renouarem, ac longioris lectionis laboris ali-
quid adimerem. eſt enim hic liber ita copioſe ſcriptus, ut nihil octingen-
torum ferme annorum interuallo memorabile prætermiſſum ſit; ita bre-
uiter, ut in tanta tamen rerum, & bellorum multitudine non admodum
diuturna lectione cupidum diſtinere lectorem poſsit; atq; omnino ocio-
ſo homini non ingratus, occupato uero non inutilis fore uideatur. fuit e-
tiam illa huius conſilij mei non contemnenda cauſſa, quòd, cum hæc ad te
ſcriberem, me huic ſenatui, cuius tu princeps es, ocij huius honeſtiſsimi,
quod ab illo conſecutus ſum, quodammodo rationem reddere mihi uide-
bar. cuius ocij præter alios multos clariſsimos huius reipub. ſenatores au-
ctorem habeo MATTHEVM DANDVLVM, uxoris tuæ mulieris le-
ctiſsimæ fratrem, uirum omni uirtute, ac dignitate præditum. cuius non
tam doleo, quòd magnitudinem ſummorum erga me meritorū nullo offi-
cij genere conſequi, quàm, quòd ne eximiam quidem eius grauitatem, ac
ſingularem ſapientiam ſatis oratione complecti pro mea uel opum tenui-
tate, uel ingenij poſſum. ſed ut aliquando poſsim, certe, dum uiuam, elabo-
rabo. nunc redeo ad commentarium. Me autem ut hunc librum ſcribe-
rem, non rerum Romanarum, ut ceteros olim, maieſtas, ſed earum, quod
neminem fortaſſe alium, difficultas adduxit; cum uiderem, quæ ueteres
illi prope diuini homines nobis pleniſsime, atq; pulcherrime ſcripta reli-
quiſſent, ea nos fere aut manca, ac plane decurtata, aut fœdata, & corrupta
ita habere, ut uix intelligi poſſent. Quamobrem omnibus hiſtoriarum Ro
manarum in unum locum teſtimonijs collatis perpetuam earum ſeriem,
quæ apud grauiſsimum quenq; illarum ſcriptorem hodie interrupta eſt, à
primo urbis ortu uſq; ad Auguſti interitum, ſeruatis diligenter, notatisq;
temporibus contexui, ac quid quaque de re, quæ habere quæſtionem
uide-

uideretur, ex Romanæ antiquitatis obſeruatione ſentirem, uerbis plerunque eorum allatis expoſui. Quo factum eſt, ut nullus ferè annus inciderit, quo breuiter non aut quid domi, foris'ue geſtum ſit, aut quid iniuria uetuſtatis interierit, indicauerim. nam qua cura, ac diligentia, & cetera, & pręcipue eximia ſingulorum imperatorum facta, bellorumq; memorabilium cauſſas, atq; euentus, ijs preſertim temporibus, quibus Liuiana deſideratur hiſtoria, collegerim, atq; aperuerim, uereor ne dicere aut ambitioſum, aut putidum forte uideatur. Hac autem in re cum aliorum ueterum monimentorum ſubſidio uſus ſum, tum maxime nobilium quorundam lapidum, quos paucis ante annis è foro Romano, ubi diu in occulto latuerant, in Capitolium translatos ego non ſolum ſequutus, ſed etiam diligenter interpretatus ſum; nummorumq; etiam multorum, quorum mihi antiquitatis omnis indagator diligentiſsimus, ANDREAS LAVREDANVS, affinis tuus, liberaliſsime copiam fecit. Omnino mea uoluntas fuit SERENISSIME PRINCEPS, ut hoc commentario, ijsq;, quos de familijs, & prouincijs Romanorum inſtitui, præclara hæc Romanæ antiquitatis ſtudia, ſi non iampridem iacentia ſubleuarem, at certe, quoad poſſem, labentia ſuſtinerem. Quod ipſum ſi hoc libro, atq; felicibus celſitudinis tuæ auſpicijs aliqua ex parte conſecutus fuero, diuturni me laboris mei non minimum tuliſſe fructum exiſtimabo. Vale.

Venetijs prid. non. Iulias. M D L V I.

CAROLI SIGONII MVTINENSIS IN COMMENTARIVM FASTORVM, AC TRIVMPHORVM Romanorum præfatio.

A QVO adducti olim conſilio ueteres, eruditiſſimi homines, Capitolinas conſulares, ac triumphales tabulas compoſue rint: quoniam, niſi quæ Romanæ reip. forma fuerit, ac qui- bus ipſa quaſi gradibus ad ſummũ imperij faſtigium aſcen derit, notum ſit, ne intelligi quidem omnino uidetur poſſe: propterea nihil nos alienum ab inſtituto noſtro facturos eſſe arbitrati ſumus, ſi hæc ipſa hoc commentario, quem in eas tabulas ſcripſimus, primum paucis explicaremus, dein de uero ſingula, quæ in ijs tabulis ſcripta ſunt, grauiſſima, quoad poſſemus, ueterum monumentorũ auctoritate com probaremus. Multiplex ergo omnis fere ratio reip. exiſtimatur. etenim ciuitas ipſa, cuius deſcriptio, ac conſtitutio quædam eſſe reſpub. dicitur uel unius, uel paucorum,
B uel multorũ in imperio ſit neceſſe eſt. qui ſi ita remp. gubernarint, ut omnia ad eorũ, quibus præſint, commoda referant, nihilq; niſi ciuium, ac communis utilitatis cauſ ſa faciant, tria conſtituunt recta reip. genera; ſin contra ſuo commodo omnia metien tes quęſtui remp. habeant, deprauata item tria. Nam cum bene, ac iuſte res geritur ſi- ue ab uno rege, ſiue à paucis optimatibus, ſiue ab uniuerſo populo, reſp. eſt, & quidẽ recta. at cum iniuſtus eſt rex, quem antiqui tyrannum, aut iniuſti optimates, quorum conſenſum factionem uocarunt, aut iniuſtus populus, cui nomen uſitatum nullum repererunt, niſi ut etiam ipſum tyrannum appellarent, non modo uitioſa, ſed omni- no nulla reſp. exiſtimanda eſt. Harum autem formarũ quæ præcipue Romanæ reip. conueniat, difficillimum eſſe iudico non modo dictu, ſed etiam intellectu. Neq; e- nim aut Polybius, aut Cicero ſatis mihi ſpeciem eius reip. uidentur, aut mente com- prehendiſſe, aut oratione expreſſiſſe, cum uno uerbo eam optimam fuiſſe tradide-
C runt; optimam autem, quæ ex tribus iuſtis, regia, optimatum, ac populi iuncta eſſet, intellexerunt, quòd in ea conſules regiam, ſenatores optimatum, plebs popularem auctoritatem, ac poteſtatẽ haberet. ille Græcus eam unam remp. adumbrauit, quam ipſe uidit, & quæ cum P. Africano, cuius ipſe æqualis, ac ſocius fuit, expirauit: hic no ſter eam remp. informauit, quam idem Africanus, quẽ in ſuis libris loquentem fecit, adminiſtrauit. quã quidẽ cum perfectã, quia æquiſſimis erat legibus temperata, tum ſanctã, quia ſummus in ea paupertati, ac parſimoniæ honos habebatur, ij uiri tracta- runt, qui à Pyrrhi regis bello uſq; ad tertium Punicum floruerũt. quo tempore nulla nobilium diſſenſio, nullus populi motus, ſumma honorum, ac rerum omnium inter eos cõmunio fuit, nullum in priuata re cumulanda, atq; augenda, omne omnium in amplificando, ac propagando imperio ſtudium eſt collocatum. Nam reliqua tempo ra quo ab hac ætate magis, eo ab optimæ reip. ſpecie longius abfuerũt. ſiquidem ex-
D tremis temporibus partim regum, partim imperatorũ, medijs autem modo optima- tum, modo populi parum moderatum imperium ciuitas pertulit. Neq; uero negare poſſum, quin reges aliquot iuſti, publicæq; ſtudioſi utilitatis extiterint, quos ijs legi- bus, ac inſtitutis Romanã fundaſſe remp. uideo, ut ab ijs primordijs ad certiſſimum exterarum omnium gentium, ac populorum bello, paceq; principatum eam perue- nire non difficile fuerit. ſed quòd pleriq; eorum aut patricios, quorum ipſi è corpore erant, uehementius extulerunt, plebem depreſſerunt, aut quòd regnum per uim par tum imperioſius, quàm decebat, adminiſtrarunt; ne iuſtum quidem omnino eorum fuiſſe dominatum exiſtimo. Exactis autem propter immoderatam quandam eorum in ciues libidinem, atq; audaciam regibus, ne tum quidem moderata uidetur reipub. forma inſtituta. Etenim quid tam non dicam iniuſtum, ſed à temperata reipub. alie-

num eſſe potuit, quàm uniuerſam remp. paucorum patriciorum imperio committi, A
plebem omni prorſus reip.munere excludi? patricios ſolos cõſulatum, ideſt regium imperium,ſacra,comitia ferre, atq; omnem in plebem & uitæ, & necis poteſtatem habere, plebem ipſam non modo omnis expertem honoris optimatibus obedire, ſed diremptis connubijs, uitæ etiam ipſius prope communione priuatam maxima cum indignitate ſeruire? Ergo ut quæ tum nulla in rep. erat, moderatio induceret,atq; ut tenuiores cũ principibus æquarentur,& plebs pari cum patricijs in ciuitate iure uteretur, ſacroſanctus ei fuit tribunatus à patribus concedendus, quo ipſa tanquam acerrimo quodam telo contra optimatum potentiam,atq; libidinem ſe,libertatem,ac pudicitiam ſuam tueretur, atq; defenderet. connubia cõmunicanda fuerunt, ne pars ciuium tanquã contaminata,atq; indigna à nobilibus contemni,ac nullo numero haberi uideretur. patricij deniq; ſummi honores impertiendi, ne ſoli optimates in rep. dominarentur.Quã ob rem cum plebs conſulatũ, quæ firmiſſima ſemper prope arx potentię patriciorũ fuerat,præterea dictaturã,cenſurã,imperiũ,ſacra,ſacerdotia,quę B
unius ante nobilitatis fuerãt,nõ ſine magnis reip.motibus ipſa ſibi uindicaſſet,iamq; nihil aliud ad ius totius reip. adæquandũ, quàm ut plebiſcita, quibus tum ſola plebs tenebatur,omnes Quirites aſtringerẽt,quęreretur;tum deniq; hoc etiã,ſeceſſione in Ianiculũ facta,lege Hortenſia cõſequuta eſt. Ita æquiſſimis demũ legibus temperata rep.atq; plebe omniũ rerum in ſocietatẽ uocata, magna Italiæ parte deuicta,cum Tarentinis, & cũ Pyrrho rege bellum ſuſceptũ eſt.ex quo tempore præclara,atq; ad omnis poſteritatis famam illuſtria abſtinentiæ,modeſtię,iuſtitiæ,fortitudinis,ciuilis deniq; concordiæ uſq; ad tertium Punicũ bellum exempla edita ſunt. tum enim Curij, tum Fabricij,tum Coruncanij uiguerũt.tum Metelli,Fabij,Marcelli,Scipiones,Paulli,Lepidi floruerunt,quorum cum eximiam in bello animi magnitudinẽ,ac prudentiam,tum incredibilem in pace iuſtitiã,ac moderationẽ merito admirareris, & coleres. Poſt autem cum, uetere labente diſciplina, totius ciuitatis mores inclinare,& ad C
leuitatem iam nimiam, atq; ambitionem incumbere cœpiſſent,præſertim uero luxuria per Aſiaticos iam triumphos in ciuitatem inuecta, atq; exterarum gentium metu amoto,à quibus, Pyrrho rege pulſo, Pœnis duobus aſperrimis bellis deuictis,tertio etiam funditus deletis, Philippo, Perſeo, Antiocho regibus potentiſſimis ſuperatis, Sicilia, Sardinia, Hiſpania, Illyrico, Macedonia, Græcia prouincijs in ditionem populi R.redactis,iuſtam principatus orbis terrarum,atq; imperij confeſſionem extorſerant:qui uſq; eò uere optimus reip.ſtatus ex Polybij,& Ciceronis ſententia fuerat,is primum ſenſim,ac leuiter tentatus,deinde aperte,translata iam ad iniuſtum populi dominatum repub. funditus labefactatus, atq; euerſus eſt. Hunc autem ſtatum duo Gracchi, Saturninus, Druſus, tribuni plebis furioſi, atq; amentes, partim agrarijs, & iudiciarijs legibus ferendis, quibus optimatum potentiam frangerent, plebis confirmarent; cum aut eorum agros plebi diuiſiſſent, aut antiquam iudiciorum auctoritatem à ſenatoribus ad equites tranſtuliſſent, partim ciuitate ſocijs danda, ut D
ſuffragiorum plebeiorum multitudine facilius nobilitatis opes in comitijs comminuerent, partim frumento largiendo, quo ad omnia, quæ in repub. molirentur, plebem eo deuictam munere paratiorem haberent, intulerunt, ac præſtantiſſimum illum optimæ conſenſum reip.perturbarunt.ab eo igitur tempore maiores in rep.plebis, quàm optimatum opes extitere; quippe quæ omnium iam honorum, quos ſoli ante patricij obtinuerant, particeps facta, præterea tribunatum,ac tributa comitia, quibus omnino patricijs interdictum erat, adepta, ad hæc agris, iudicijs, frumento, ſociorum ſuffragijs aucta atq; locupletata, uniuerſam remp.ut in poteſtate haberet, ſic ex libidine adminiſtraret.Hunc autem plebis dominatum L.Sulla dictator ſuſtulit,qui imperio,quod à ſenatu acceperat,lege tribunicia à C. Mario ſpoliatus,extorta armis ex inimicorum manibus repub.tribunorum plebis poteſtate imminuta, plebe agris pulſa,ac trucidata,iudicijs,ſenatui redditis, rurſus optimatũ remp.ſtabiliuit, popularemq; conuellit. Verũ ne hic quidem ſtatus diuturnus admodũ fuit.Nam paucis poſt annis Cn.Põpeius in primo cõſulatu antiqua tribunis plebis poteſtate, ac dignitate

A gnitate reſtituta, plebe ad iudicia cum ſenatoribus, & equitibus lege Aurelia aduocata, uetus illud optimæ reip. quæſiſſe temperamentũ uidetur, quod mutatis, immo corruptis iam penitus totius ciuitatis moribus, atq; auaritia iam, & ambitione latiſſime graſſante, aſſequi nullo modo potuit. Ita perturbato ſæpe reip. ſtatu, crebro à paucis de uniuerſa occupanda rep. cogitatũ eſt. tum enim Piſo, tum Catilina cũ alijs eiuſdẽ furoris ſocijs aduerſus remp. conſpirarunt. tum Cæſar, Craſſus, & ipſe mutata, credo, mente Pompeius inita ſocietate extraordinarias opes, quæ liberæ ciuitati iure formidabiles eſſent, ſibi quæſiuerũt. qua dirempta ciuilis repente diſcordia, ac totius reip. perturbatio conſecuta eſt; cũ Cęſaris potentiã ſenatus, Pompeij (nam Craſſus interierat) populus ferre non poſſet. Victo aũt fatali prœlio, Pompeio atq; optimatũ factione afflicta, rurſus ad iniuſtũ unius Cęſaris dominatũ reſp. recidit. quo ab ijs, qui libertati ſtudebãt, interfecto, cum reuiuiſcere priſca patrũ grauitas, atq; ad ſpem auctoritatis priſtinę quodãmodo reſpirare uideret, haud ita multo poſt, in ipſomet recuperan

B dæ reip. apparatu, à populo, cui Antonius, ac poſt etiã Octauius, qui Cæſaris partes ambo ſuſceperant, ſeruierunt, ſublata funditus, atq; oppreſſa eſt; cum inauditũ ante triumuiratũ in remp. intuliſſent, ac nefariam optimatũ, atq; inimicorũ ſuorum proſcriptionẽ, & cædem feciſſent. Triumuiris aũt duobus ſublatis, tertius Octauius tanquã bellorum ciuiliũ, quæ ipſe confecerat, præmiũ totius ad ſe reip. ius, poteſtatẽ, atq; imperiũ, quod ab initio regum, poſt magiſtratuũ, ſenatus ac populi fuerat, in perpetuũ trãſtulit. Quibus ex rebus ſatis intelligi poſſe arbitror, uix, reip. Ro. forma, qualis fuerit, ut ante dicebã, poſſe exponi. quippe quæ modo unius, modo paucorũ, nunc multorum, nunc ęquo omniũ imperio adminiſtrata fuerit, atq; pro naturali rerũ humanarum uiciſſitudine iterũ, atq; iterum cõmutata ſit. Quã ob rem ſi quis rei militaris laudem Romanis, in qua cum uirtute multũ, tum diſciplina plurimũ ualuerũt, tribuerit; ſi in ijs grauitatẽ, conſtantiam, magnitudinem animi, probitatẽ, fidem excellentẽ in omni genere uirtutẽ admiratus fuerit, iure mea quidẽ ſententia fecerit. at uero ſi aut

C rectiorẽ reip. gerendæ rationẽ, aut maiorem ciuilis tuendæ concordiæ curã deſiderarit, ne iniuſte ille quidẽ mihi eſſe facturus uidetur. Nam ut illi neglecta ciuili diſciplina relictã à maioribus libertatem, atq; imperiũ amiſerunt, ſic militari ſtudio conſeruato ſubacta intra quingentos annos Italia facile, ac breui temporis ſpatio magnam orbis terrarum partem ſub ſuum imperiũ ſubiunxerunt. Has aũt reip. mutationes, atq; Romani progreſſus, & incremẽta imperij ij mihi breuiter omnibus exponere uidentur uoluiſſe, qui olim conſulares faſtos (ſic enim iam ex antiquorũ conſuetudine appellandi uidentur) ac triumphos Capitolinos ratione & ordine digeſtos in publico poſuerunt. Illi enim & qui remp. quotannis domi, militiæq; adminiſtrauerint, ſiue reges, ſiue conſules, ſiue decemuiri, ſiue tribuni conſulares, atq; plebeij, ſiue triumuiri reip. conſtituendæ fuerint, & qui quoq; triumpho acto rem Romanã auxerint, ſiue conſulari, ſiue dictatorio, ſiue prætorio, ſiue extraordinario cum imperio triumpharint, ſumma fide, atq; incredibili diligentia cõtinent. quos quidem nos innumerabili

D bus prope (ut ſupra diximus) in locis ex ueterũ ſcriptorum ſententia ante perfectos, nunc hoc etiã cõmentario interpretandos, ac priſcorũ annaliũ uerbis confirmandos ſuſcepimus. ſed hæc hactenus. neq; enim dubito, quin ex ijs, quæ diximus, ſatis eorũ, qui has tabulas ſcripſerunt, ratio atq; conſilum patefactũ ſit. Reliqua perſequamur.

DE ROMVLO REGE.

VRBS Roma regum ab initio imperio paruit, tantæ futuræ reip. non ſolum utili, uerum prope etiam neceſſario. neq; enim paſtorum, conuenarumq; congregata illa multitudo, quę ex ſuis populis ad nouam urbem incolendã transfugiſſe dicitur, cum adhuc nec coniugum aut liberorum, nec ipſius ſoli, cui longo tempore aſſueſcitur, caritas animos eorum cõſociaſſet, ſoluta metu regio, agitari popularibus ſeditionibus, aut in aliena urbe cum patribus ciuili contentione decertare ſine ſumma totius reip. pernicie potuiſſet. Primus autem Romæ, regnaſſe, qui eandem etiam condidiſſe Romulus proditur. Hunc quidem incerto patre natum, & ſpuriũ fuiſſe cum alijs placet

auctoribus, tum maxime Plutarcho in Theſeo. uetus tamē opinio fuit, eū ex Marte, A
& Ilia, ſiue Rhea, ſiue Siluia (hæc enim omnia eius nomina traduntur) Veſtali uirgine, Numitoris Albani regis filia Albæ furtiuo fuiſſe concubitu genitum, eundemq́ à ruma, idest ab ubere Romum primum, deinde blandiendi cauſſa Romulum dictum, quòd paruulus, & lactens, uberibusq́ lupinis inhians ſit inuentus. Hic idem una cum fratre Remo, quem poſtea interfecit, urbem in Palatio condidit, eamq́ Romam à ſuo nomine (ut pleriq́ putant) appellauit. De anno, quo urbis fundamenta iacta ſunt, inter ſcriptores non conuenit. Ego tamen Dionyſio, qui ſeptimæ olympiadis anno primo, poſt Ilium captū anno CDXXXIII iacta prodidit, potiſſimū aſſentior, quòd recitatis aliorum multorum, refutatisq́ ſententijs ſuam ipſorum opinionem firmiſſimis, ac certiſſimis rationibus tueri, atq́ aſſerere uideantur. Parilibus aūt iacta, qui dies ſacer fuit deæ Pali XI. Kal. Maias, Plutarcho, Solino, Meſſala, & uetere Kalendario auctoribus arbitror. Hic idem cum populi conſenſu regnaſſet annos XXXVII (tot enim annos Romulo regi omnes tribuunt, præter unū Eutropium, B
qui XXXIX) atq́ imperium Romanum præclaris multis legibus, ac inſtitutis fundaſſet, domeſticamq́ ac militarem diſciplinam ſtabiliſſet, Nonis Quinctilibus mortuus eſt. qui dies Nonæ Caprotinæ, quòd is ad Capræ paludem exercitum recenſens non comparuerit, ac Populi fuga ob cōſternatum repentina regis morte populum, Plutarcho, & Dionyſio teſtibus, poſtea appellatus eſt. Idem poſt cōſecrationē Quirinus dictus. cuius cognominis has cauſſas reddit in Faſtis Ouidius.

Siue, quòd haſta quiris priſcis eſt dicta Latinis,
Bellicus à telo uenit in arma deus,
Siue ſuo regi nomen poſuere Quirites,
Seu quia Romanus uicerat ille Cures.

Eadem etiam ſcribit Plutarchus. Quòd autem à Quiritibus Quirinus dici potuerit, teſtes locupletiſſimi ſunt Dionyſius, & Plutarchus, qui tradunt, ita inter Romulum, & T. Tatium Sabinorū regem, quem Sabino bello Romulus in ciuitatis, & imperij C
ſocietatē accepit, conueniſſe, ut urbs à Romulo Roma diceretur, populus à Curibus T. Titij patria Quirites uocaretur. Eundem ſine uxore uitam traduxiſſe multi fuere, qui ſcriberent. Liuius autem Erſiliam Sabinam ſibi deſpondiſſe prodidit. quam non ſibi, ſed Hoſto Hoſtilio fortiſſimo uiro deſpondiſſe ab alijs traditum eſt. Dionyſius Erſiliam matrē Romulo, filiam Hoſtilio nupſiſſe ait. Eadem ratione ne liberos quidem ullos ipſum reliquiſſe ſunt, qui putent, ut Plutarchus, & Dionyſius. cum tamen Zenodotus, teſte Plutarcho, filiam nomine Primam, & filium Aollium, poſt Abillium nominatum ipſum ſuſcepiſſe tradiderit. Atq́ hæc quidem, quatenus ad magiſtratuum tabulas pertinet, de Romulo hactenus.

De triumpho inſtituto. III triumphis Romuli regis, & ſpolijs opimis ab eo relatis.

DE triumphis autem hæc habemus, quæ dicamus. Triumphum eximiū honorem D
fuiſſe quendam, quē is qui auſpicio ſuo hoſtes prœlio deuiciſſet, in urbem cum incolumi exercitu rediens, ſenatus primum decreto, poſt etiam populi iuſſu conſequeretur, ſatis inter omnes auctores conſtat. Dictum autem eſſe triumphum Varro putat libro de lingua latina V, quòd cum imperatore milites redeuntes clamitarent per urbem in Capitolium euntes, Io triumphe. idq́ à θρίαμβῳ græco Liberi patris cognomine dictum exiſtimat. qui primus deuicta India huius honoris auctor fuiſſe traditur. Itaq́ Liuius lib. XLV, ait. Milites laureati triumphum nomine cient. Triumphorum uero duo genera fuerunt. unus maior, qui præcipue triumphus, alter minor, quæ ouatio nominata eſt. Ex his autem alij terreſtres, alij nauales, itemq́ alij in urbe, alij in monte Albano acti ſunt. Horum autem quidq́ qui primi, & quo anno, & qua cauſſa fecerint, & quid inter triumphum, & ouationem interfuerit, ſuo loco demonſtrabo. nunc tantum id, quod inſtat, agendum eſt. Quis igitur primus Romæ triumphum egerit, parum inter ſcriptores cōuenit. Dionyſius, Plutarchus, & Meſſala Romulum

huius

A huius inſtituti auctorem nominant, ſed ijdem tamen tradunt ab alijs quibuſdam L. Tarquinio Priſco regi hoc tribui. Quos Florus, & Eutropius ſequuti ſunt, & fortaſſe etiam Liuius, qui nullius regij triumphi, niſi eius, quem L. Tarquinius Priſcus de Sabinis egit, meminit. Plutarchus autem Priſcum primum illum quidem fuiſſe putat, qui curulem in urbem triumphum inuexerit, ſed qui triumphandi morem inſtituerit, Romulum prodit. Itaq; reprehendit etiam Dionyſium, qui Romulum curru urbem ingreſſum in triumpho ſcripſerit, ſcilicet quòd non Romulus, ſed aut Priſcus, aut certe (ut alij tradiderunt) P. Valerius Poplicola conſul primi curru urbem triumphi cauſa inuecti ſint. Hic honos omnium maximus ſtante rep. ſemper habitus eſt, euerſa autem rep. triumphalia ornamenta pro triumpho ab Auguſto primum decerni cœpta ſunt. Ceterum prima Romanis arma illata ſunt à Latinis finitimis, ſecunda ab Etruſcis. Latinos ad bellum dolor acceptæ à Romulo rege iniurię accendit, quos benigne atq; amice cũ uxoribus ad ludos inuitatos raptis in urbe ex compoſito mu-
B lieribus grauiſſima ille contumelia affecerat. Hi Cæninenſes, Cruſtomini, Antemnates, & Sabini fuerunt. Camerinos autẽ ex Latinis, ac Fidenates & Veientes ex Etruſcis ſpes prædæ ad Romanũ agrum populandũ incitauit. Itaq; omnibus ijs bello intra paucos dies deuictis, Romulus primũ de Cæninenſibus, & Antemnatibus, iterũ de Camerinis, tertiũ de Fidenatibus, & Veientibus triumphauit, ut ait Dionyſius lib. II. Nam de Cruſtominis, quanquã prælio fractis, triumphus nullus actus eſt. & Sabini in ipſo ſummo prœlij diſcrimine icto fœdere in partem etiã ciuitatis & reip. uocati ſunt. Solinus tamen cap. II. Romulum primũ de Cæninenſibus, iterum de Camerinis, tertiũ de Veientibus triumphaſſe prodit. Nam Plutarchus de Cæninenſibus tantum, ac poſt de Veientibus, & Fidenatibus triumphatũ, & quidẽ Veientiũ regem ipſum ſenem in triumpho ductũ eſſe idib. Octob. prodit. Quoniam autem in Capitolinis triumphis dies, & annus ab urbe condita unicuiq; triumpho adſcriptus eſt, propterea conatus ſum, ut ne ab eorũ ratione diſcederem, quoties quidem poſſem. Itaq;
C anno ab urbe condita IIII de Cæninenſibus triumphatum eſſe ſcripſi, quòd Dionyſius eo anno mulieres raptas eſſe credat potius, quàm (ut multi ſcripſerunt) menſe quarto. Quod ſi quarto anno mulieres raptæ ſunt, eodemq; anno uicti ſunt Cæninenſes, qui mulierum cauſſa bellum Romulo intulerant, profecto eodem etiam anno triumphatũ eſt. De Camerinis autem anno XVI. K. Sextil. triumphatum ſcripſi, quia Plutarchus ait uictos Camerinos à Romulo eo anno, eoq; die Romã eſſe tranſlatos. ex quo intelligi poteſt, aut eodem die, aut paulo ante triumphum actum. De Veientibus porrò Idib. Octob. triumphatũ idem ſcribit. annum eius triumphi certũ conſequi coniectura non potui. Cum autem uaria ſint (ut dixi) genera triumphorum: obſeruatum eſt nobis, eos, qui Capitolinos triumphos inciderũt, quoties curulem triumphum, eumq; terreſtrem & in urbe actum ſignificare uelint, hanc ferè ſcribendi formulam adhibere, quam nos adſcripſimus. eſt enim præciſa oratio, cum uerbum triumphauit, ubiq; deſideretur. In reliquis autem quæ ſcribendi ratio ſeruata ſit,
D ſuo loco demonſtrabimus. Quę porro de opimis ſpolijs ſcripſi à Romulo interfecto Acrone Cæninenſium rege relatis, ea ſcripta ſunt apud Dionyſium, Liuium, Plutarchum, Solinum, Valerium, de quibus nihil dixiſſem, niſi tertiorũ ſpoliorum, quæ M. Marcellus cos. an. DXXXI rettulit, fieri mentionem in Capitolinis triumphis animaduertiſſem. De opimis autem ſpolijs hęc tradita ſunt. Plutarchus in Romulo opima ſpolia non ab opibus (ut Varro cenſuit) ſed ab opere rei geſtæ, quæ ducibus hoſtium interfectis Romani duces tulerint, dicta putat. Varronem autem ſequitur Feſtus. cuius uerba mendoſiſſima à me ita quadam ex parte reſtituta ſunt. Opima, magnifica, & ampla. unde ſpolia quoq;, quæ dux populi R. duci hoſtium detraxit. quorum tanta raritas eſt, ut intra annos paulo minus DXXX. tantũ trina contigerint nomini Romano: una, quæ dux Romulus de Acrone, altera, quæ Coſſus Cornelius de Tolumnio, tertia, quę M. Marcellus de Virdumaro fixerunt. M. Varro ait opima ſpolia eſſe, etiã ſi manipularis miles detraxerit, dummodo duci hoſtiũ detraxerit. quod autẽ omnia ſolita nõ ſint ad ædem Iouis Feretrij poni, teſtimonio eſſe libros pontificum,

cum,in quibus ſit, pro primis ſpolijs boue, pro ſecundis ſueouetaurilibus,pro tertijs A agno publice fieri debere. Eſſe etiam Pompilij regis legem opimorum ſpoliorum talem: cuius auſpicio claſſe proc.icta opima ſpolia capiuntur, Ioui Feretrio darier oporteat. & bouem cædito, qui cepit æris C C C. ſecunda ſpolia in Martis aram,octoginta, ſueouetaurilia utra uoluerit cædito. Tertia ſpolia Iano Quirino, agno marem cædito,C qui ceperit ex ære dato.Hæc Feſtus.Seruius etiam exponens illum Virgilij uerſum:Tertiaq; arma patri ſuſpendet capta Quirino, prima Ioui, ſecunda Marti, tertia Quirino dicata fuiſſe ex lege Numæ Pompilij ſcribit. Idem tradit Plutarchus in Marcello, quo in loco ueſtigia extant emendandæ huius apud Feſtum ſcripturæ. ſed de ſpolijs opimis hactenus. nam alia multa, ubi de ſecundis ſpolijs agemus, afferemus.

DE INTERREGIBVS.

POST Romulum anno uno Interreges reip. præfuiſſe multis conſtat auctoribus. B de quo anno ita Liuius.Mortuo Romulo rem inter ſe centum patres decem decurijs factis ſingulisq; in ſingulas decurias creatis, qui ſummæ rerum præeſſent,cōſociant. decem imperitabant,unus cum inſignibus imperij,& lictoribus erat. quinq; dierum ſpatio finiebatur imperiū, ac per omnes in orbem ibat, annuumq; interuallum regni fuit.id ab re, quod nunc quoq; tenet nomen,Interregnum appellatum.Eadem Dionyſius,& Plutarchus in Numa.

DE NVMA POMPILIO REGE.

PATREM Numæ regis Plutarchus, & is qui de uiris illuſtribus ſcripſit uocant Pomponiū, at Dionyſius lib. II itemq; Liuius lib. XL Pomponem. Hunc Numam, quòd æquitate, & prudentia inter omnes excelleret, Curibus urbe Sabinorum poſt Interreges in regnum Romam uocatum eſſe Romana monumenta omnia loquuntur.Regnaſſe autem annos XLIII omnes item conueniunt, præter Eutropium, qui C XLI prodit. De uxoribus, & liberis eius magna quæſtio eſt. alij uxorem eius unam tradunt Tatiam T.Tatij Sabini,qui cum Romulo regnauit,filiam; alij alteram adiungunt Lucretiam, quam poſt Tatiæ mortem rex ſibi deſponderit. eadem ratione alij. Pompilij filiam ex Tatia,alij præter Pompiliam filios etiam quatuor ex Lucretia reliquiſſe tradiderunt Pomponem, Calpum, Pinum, & Mamercum Hæc Plutarchus in Numa.Rex hic nulla belli laude inſignis fuit.pacis autem,ac religionis ſtudijs floruit.is enim ſacra,& cæremonias,omnemq; deorum cultum docuit.idem pontifices, augures,flamines,ſalios,ueſtales,aliosq; ſacerdotes primus creauit.

DE TVLLO HOSTILIO REGE, ET III *triumphis eius.*

DE Tulli Hoſtilij genere hæc accepimus. Dionyſius lib. IIII. Vir,inquit,nobilis, D ac fortis Hoſtilius ex urbe Medullia Romam commigrans regnante Romulo Erſiliæ filiam ſibi deſpondit. Bello Sabino cum cecidiſſet filium reliquit, ex quo Tullus Hoſtilius rex natus eſt.Liuius autem libro primo Tullum regem Hoſtilij illius nepotem uocat, cuius bello Sabino in infima arce clara pugna fuerat. quo de uiro Plinius lib XVI.ita.Romulus frondea coronauit Hoſtum Hoſtilium,quòd Fidenas primus irrupiſſet.auus Tulli Hoſtilij regis hic fuit.Item Macrobius libro primo Saturnal. Vetuſtatis peritiſſimi referunt, in raptu Sabinarum, unam mulierum nomine Erſiliam, dum adhæreret filiæ,ſimul raptam,quam cum Romulus Hoſto cuidam ex agro Latino, qui in aſylum eius confugerat,uirtute conſpicuo uxorem dediſſet,natum ex ea puerum,antequam ulla aliarum Sabinarum partum ederet, eumq; quòd primus eſſet in hoſtico procreatus Hoſtum Hoſtilium à matre uocitatum, & eundem à Romulo bulla aurea, ac prætexta inſignibus decoratum. Ex his locis ſatis intelligi poteſt, & patrem, & auum regis huius prænomen Hoſti tuliſſe. Hunc porro poſt Numam annos XXXII regnaſſe conſtantiſſime omnes ſcriptores tradunt,regem non

ſolum

A ſolum Numæ diſſimilem, ſed etiam Romulo ferociorē. Tria ſiquidem hic bella geſſit, Albanum, Fidenas, ac Sabinum. Albanum, & Sabinum res utrinq; raptæ, ac nequicquam repetitæ excitauerunt. Fidenas uero ſuſpicio inſidiarum, quas à Fidenatibus Romanis, atq; Albanis paratas rex animaduertit. Albanos autem primum uirtute Horatiorum tergeminorum, quibus ſingularis pugna cum Curatijs Albanis mandata erat, in poteſtatē adduxit; deinde fraude, ac perfidia eorū Fidenati bello cōperta, urbe eorum deleta, Romam omnes traduxit. Idem omnibus his bellis re bene geſta ter (ut ait Dionyſius) triumphauit: primū de Albanis, iterum de Fidenatibus, quorum auxilio Veientes etiam uenerant, tertium de Sabinis. Itaq; parum ſcite Macrobius qui libro primo, Tullum bis de Albanis triumphaſſe, ſcripſit, tertiū de Sabinis. Horum triumphorum meminit ſic in ſexto Virgilius,

residesq; mouebit
Tullus in arma uiros, & iam deſueta triumphis
B Agmina. Hoc aūt ait, quia Numa rex, nec triūphauerat, nec bellū geſſerat.

DE ANCO MARCIO REGE,
& II. triumphis eius.

DE patre, & auo Anci Marcij regis hæc ſcripta ſunt apud Plutarchum in Numa: Marcius, inquit, Sabinus, cum Numam Pompilium ad regnum ſuſcipiendum hortatus eſſet, cum eo Romam commigrauit, & in ſenatum lectus eſt. poſt obitum autem Numæ in regni certamine à Tullo Hoſtilio ſuperatus ſibi mortē conſciuit. ex eo natus eſt Marcius, cui Pompilia Numæ regis filia collocata eſt, ex quibus genitus eſt Ancus Marcius rex quartus. quæ uero ſcribit Plutarchus eadem ſunt apud Liuium, & Dionyſiū. pater autem regis huius Numæ prænomine uſus eſt. Nam ſcribit Tacitus lib. v. Numam Marcium ab Tullo Hoſtilio rege urbi præfectum fuiſſe. nemo aūt, regnante Tullo, niſi Anci pater Romæ uixiſſe uidetur è gente Marcia, cui ille tantū
C muneris mandare potuerit. Eiuſdem Numæ Marcij M. F. meminit Liuius lib. I. quē à Numa Pompilio rege pontificem primum creatum eſſe tradit, ut in Scholijs Liuianis oſtendimus. Reliquit hic rex filios duos, qui poſt, cum L. Tarquinium Priſcum regem interfeciſſent, à Ser. Tullio rege in exilium acti ſunt auctoribus Liuio, Dionyſio, & Plutarcho. Atq; huic quidem etiam annos regni omnes aſcribunt XXIIII. Huius porro regis inſignis in re bellica uirtus fuit. Etenim ſeptem bella geſſit. primū cum Latinis, ſecundum cum Fidenatibus, tertium cum Sabinis, quartum & quintum cum Veientibus, ſextum cum Volſcis, ſeptimum iterum cum Sabinis. Horum omnium bellorum communis una cauſſa fuit, ut fines ſuos ab finitimorū incurſionibus, & latrocinijs defenderet, ac prædas abactas, quas illi iure non reddebant, armis repeteret. Hoſtibus ubiq; pulſis, ac re ex ſententia geſta, de Veientibus tamen priore bello uictis tantū triumphauit, ut Dionyſius tradit. neq; enim alius triumphi meminit. Vereor tamen ne aut de Latineis, aut de Sabineis præterea triumphauerit. Me enim
D mouet ſyllaba quædam NEIS, quæ eſt in tabulis triumphalibus Capitolinis proxime ante triumphos L. Tarquinij Priſci, quæ ſine dubio ad hunc regem pertinet, atq; extrema ſyllaba eſt uocis uel LATINEIS, uel SABINEIS. Latineis, probarem magis, quia illud bellum eſt illuſtrius, at quia Sabinum Veienti poſterius fuit, Sabineis, ſcripſi. alij iudicabunt. eſt autem intelligendum, ne omnes quidem, quot quot habemus Romæ hiſtoriæ ſcriptores eorum, qui hæc marmora exararūt, quod infra etiam apertius oſtendetur, fidem, ac diligentiam adæquare.

DE L. TARQVINIO PRISCO REGE,
& III. triumphis eius.

L. TARQVINII regis haud difficilis eſt generis explicatio, præſertim omnibus in eo tradendo cōſentientibus annalibus. Nam (ut Dionyſius, Liuius, & Strabo ſcribunt,) Damaratus, cum Corintho patria per ſeditionem pulſus in Italiam commigraſſet, Tarquinijs Etruriæ urbe omnium fortunarum ſuarum ſedem collocauit,

ibiq; filios procreauit Aruntem, & Lucumonem. Damarato autem, & Arunte mortuis Lucumo, neglectis Tarquinijs, cum magna clientum manu Romã ueniens, ſeq; pro Lucumone Lucium, & Tarquinium à Tarquinijs, ubi educatus erat, appellãs, ab Anco rege in ciuium, & in patriciorum ac ſenatorũ numerum aſcitus, poſt eo mortuo dignus, qui ei in regni adminiſtratione ſuccederet, habitus eſt. Hic filias duas reliquit, quarũ una Ser. Tullio regi nupſit, altera M. Iunio Bruti patri, itemq; filium, qui uiuente patre mortuus eſt, relictis filijs duobus Arunte, & Lucio. Ex quibus Lucius poſt Superbi cognomine inuento Romæ regnauit. Atq; hæc quidẽ Dionyſius. nam ab eo diſſentit Liuius, ut poſt dicemus. Regnaſſe hunc annos XXXVIII Dionyſius, & Liuius tradunt. Rufus, Meſſalla, Eutropius, & Solinus XXXVII. Quibus potiſſimum nos in his tabulis perficiendis ob eas cauſſas, quas poſtea recitabimus, aſſentimur. PRISCI hic cognomẽ inuenit, auctore Dionyſio, quòd natu maior, quàm L. Tarquinius, qui Superbus dictus eſt, fuit. Idẽ pluribus prœlijs Latinos, Etruſcos, ac Sabinos rebellantes, ac populationibus infeſtum Romanũ agrum reddentes frēgit, ac triumphos egit. Hunc enim primum Romæ triumphaſſe Meſſalla, Eutropius, & Florus ſcribunt. ut ſupra in Romulo diximus. ter autem triumphaſſe conſentientibus Capitolinis tabulis auctor eſt Dionyſius; primum de Latinis, iterum de Etruſcis, tertium de Sabinis. quanquam qui librum de uiris illuſtribus ſcripſit, de Sabinis eum tantum, & priſcis Latinis ait triumphaſſe. Macrobius autem, & Liuius triumphi ſolum, quem de Sabinis egit, meminerunt. A B

DE SER. TVLLIO REGE, *& III. triumphis eius.*

DE genere Ser. Tullij regis non omnes ſcribunt uno modo. Tullius enim (inquit Dionyſius) Corniculanus, uir nobilis, cum pro patria, quæ tum à Tarquinio rege oppugnabatur, dimicans cecidiſſet, Ocriſiam uxorem prægnantẽ reliquit, quam captiuam rex uxori Tanaquili donauit. Ea cum puerum peperiſſet, quem à patris nomine Tullium, à fortuna Seruium nominauit, libertati reſtituta eſt. Puer autem, ubi corroborata ætate fuit, gener regi aſcitus eſt. poſt autem, ſocero ipſo rege à filijs Anci occiſo, hortatu ſocrus regnum Romæ ſuſcepit. Hæc Dionyſius. Liuius patrem huius Ser. Tullium nominat; ita ut potius rex à patre Seruij prænomẽ ſumpſiſſe uideatur, quàm (ut ait Dionyſius) à ſeruitute. quanquam (ut adijcit Liuius) fortuna matris, quòd capta patria in hoſtium manus uenerat, ut ſerua natus uideretur, effecerit. Qui autẽ Capitolinos triumphos inciderunt, patris prænomen reticuerunt, credo, quòd eum ſpurium & incerto patre ortum opinarentur. quam opinionem multorum fuiſſe Plutarchus in libro De fortuna Romanorũ oſtendit. Quo in loco ſcribit alios putaſſe Ocriſiam domi Tarquinij ex quodam regis cliente, alios ex lare aliquo, alios ex Vulcano ipſo deo Seruium procreaſſe. De Vulcano autem rumorem percrebuiſſe maxime tum, cum repentina flamma Seruij pueri caput flagrauit. Sed hæc, atq; alia eiuſmodi fabulis ſimilia ſunt. Hic filias duas reliquit, quarum altera Arunti, altera Lucio Tarquinijs collocata eſt, Liuio auctore, & Dionyſio. quorum etiam teſtimonio apparet hunc annos regnaſſe XLIIII. Idem cum Etruſcis diuturnum bellum per annos XX geſſit. Eius belli auctores Veientes, Cæretes, & Tarquinienſes fuerunt, qui, reliqua ſollicitata Etruria, ictæ pacis cum Priſco rege conditionibus ſtare noluerunt. Magna igitur & huius regis in hoc bello uirtus enituit. quippe qui hoſtes ita contuderit, ut etiam de ijs ter triumpharit. Hoc enim cum apud Dionyſium ſcriptum, tum in Capitolinis triumphalibus tabulis eſt inciſum. Meſſalla eum etiam de Veientibus, & Etruſcis nobilem uictoriam ait retuliſſe. C D

De Luſtro inſtituto.

QVIA qui Capitolinas tabulas deſcripſerunt, luſtra omnia etiam antequam à cenſoribus conderentur, adſcribunt, faciendum eſſe mihi putaui, ut initium luſtrorum omnium notarem. Quod Ser. Tullio regi ſcriptorũ omnium conſenſu defertur. Luſtri

A ſtri autem ratio hæc fuit, quantum ego ex Dionyſio, & Liuio intelligere poſſum. Ciues omnes bona ſua æſtimare rex iuſſit, atq; eorum æſtimationem iureiurando obſtrictos ad ſe deferre; preterea nomina, & ætatem uxorum, liberorum, libertorum, ſeruorumq; profiteri, quaq; urbis in regione habitarent, indicare; qui ſecus feciſſet, bona eius publicari, ipſum uerberatum uenire, & ciuitatem amittere uoluit. prout autem uarius erat cuiuſq; cenſus, ita uarias etiam deſcripſit ciuium claſſes, ita ut in primam claſſem ditiſſimum, in ſextam tenuiſſimum quenq; coniiceret. Ditiſſimos autem, quos militaribus muneribus, & bellicis ſumptibus, eoſdem domeſticis etiam ornamentis, atq; inſignibus affecit. in ſuffragiis enim ferendis maximā prærogatiuam primæ claſſis eſſe, tum ſecundæ, tum tertiæ, deinceps uſq; ad ſextam uoluit. Cum autem ciues omnes in campo cōuenire iuſſiſſet, atq; ibi cenſum egiſſet, exercitum omnem ſueouetaurilibus luſtrauit. Cenſa ſunt ciuium capita LXXXX M. Id luſtrum Romæ primum conditum eſt. cuius condendi munus, quemadmodum poſt à regibus
B ad conſules, à conſulibus ad cenſores peruenerit, infra oſtendam. Nunc quia luſtrum à cenſoribus quinto quoq; anno plerunq; eſt conditum, hinc luſtrum pro quinquennali ſpatio ſumptum eſſe, idq; à luendo dictum ſcribit Varro lib. v. de lingua Latina, quòd quinto quoq; anno uectigalia, & ultro tributa per cenſores perſoluerentur. Hic autem non unum tantum, ſed quatuor luſtra à Ser. Tullio interpoſitis temporibus eſſe condita dicit; Indicat id Valerius libro III. qui Ser. Tullio contigiſſe ait, ut quater luſtrum faceret, ter triumpharet.

DE L. TARQVINIO SVPERBO REGE, *& II triumphis eius.*

L. TARQVINIVM Superbum filium L. Tarquinii Priſci regis tradit cum ceteris omnibus Liuius. Dionyſius firmiſſimis, certiſſimisq; rationibus errorem illorum coarguit, idq; haud fieri potuiſſe ex certa annorum ratione oſtendit. nepotem autem
C Priſci fuiſſe. ex filio, qui Priſco ipſo uiuente obiit, at uero adoptione filium probat. quæ res ceteris erroris cauſam tribuerit. Vtrocunq; autem modo ſentiamus, haud incommoda illa noſtra deſcriptio eſt, cum eum L. F. Damarati N. eſſe ſcribimus, quæ eſt tabularum etiam Capitolinarum. Filios hic reliquit tres, Sextum, Aruntem, & Titum. Sextum natu maximum uocat Dionyſius, at Liuius, & Ouidius in Faſtis, minimum. Hic cum ſtuprum Lucretiæ intuliſſet, cauſſam L. Bruto, & ſociis eius præbuit, ut pater eius cum tota regia ſtirpe Roma exigeretur. quanquam Seruius Aruntem, non Sextum, qui Lucretiæ uim fecerit, nominat. Titus à patre ad oraculum comite L. Bruto dato miſſus, Aruns poſt ab ipſo Bruto cos. in acie occiſus eſt. reliquit & Tarquiniam filiam, quæ Octauo Mamilio Tuſculano duci nupſit. Idem Superbus ex moribus nominatus. Regnauit annos XXV, ut Liuio, & Dionyſio placet. qui uero Ser. Tullio annos XXXIIII aſſignant, iidem Superbo XXXV aſcribunt. Ne hic quidem rex expers gloriæ bellicæ fuit, quippe qui Sabinorum opes, qui parere recu-
D ſabant, duobus bellis comminuerit, ac Volſcos populantes primus bello aggreſſus, deuicerit. Quanquā aūt nullos auctores habeo, qui triumphos ullos actos à Superbo rege ſcribant, tamen quoniam bis eum triumphaſſe ex Capitolinorum triumphorum fragmentis intelligebam, ſuſpicatus ſum triumphos duos accipiendos eſſe, unum, quem de Volſcis, alterum, quem de Sabinis egerit. præſertim uero cum hos populos ab eo uictos Liuius, Dionyſius, Meſſalla, isq; qui ſcripſit de uiris illuſtribus conſtantiſſime tradant. neq; enim nomina ipſorum populorum in fragmento Capitolino extant.

DE CONSVLIBVS PRIMVM CREATIS, ET *quo urbis anno, ac quo die inierint.*

HAEC eſt ſecunda mutatio reipub. qua Superbo rege cùm propter regis impotentiam, tum propter ſtuprum Lucretiæ à regis filio illatum exacto, & libertate recuperata, imperium duobus uiris annuum mandatum eſt, qui poſtea, quòd

conſulerent reip. conſules (ut in lib. de legibus ait Cicero) nominati ſunt. Creati au- A
tem ſunt à Sp. Lucretio Lucretiæ patre interrege comitijs centuriatis ex commenta-
rijs Ser. Tullij regis. Omnia iura, omnia inſignia regum primi cõſules habuere. id mo
do cautum eſt, ne ſi ambo faſces haberẽt, duplicatus terror uideretur. Patricij autem
ambo ſunt creati. quod iccirco aſcribo, ut progreſſus reip. cognoſcatur, cum poſt etiã
ex plebe ſint creari cœpti. nam hoc tempore uniuerſa in patriciorum poteſtate reſp.
fuit. Ceterum annum, quo primi conſules inierunt nõ eodem modo numerari ab om
nibus inuenio. Liuius enim, ac Dionyſius poſt Romam conditam CCXLV appel-
lant, alij uero, quorum opinionem nos ſequuti ſumus, CCXLIIII. Huius autem ua-
rietatis cauſſa eſt, quòd illi Priſco regi annos XXXVIII tribuerunt, hi XXXVII.
nos autem ab ijs diſſidere coacti ſumus, ut ſumma annorum Capitolinorum conue-
niret. annus enim quo P. Valerius cos. de Veientibus triumphauit, in Capitolinis fra
gmentis CCLXXVIII appellatur. is uero, quo Sp. Caſſius de Sabinis, CCLI. quo
P. Poſtumius, Agrippa Menenius de Sabinis CCL. Quæ ſi uere ſcripta ſunt, profe- B
cto, ſi regredientes, uſq; ad annum, quo reges pulſi ſunt, perueniemus, eum CCLIII,
non CCXLIIII eſſe reperiemus. Quod autem dico à Capitolinis ſcriptoribus ob-
ſeruatum eſſe, idem aliorum etiam auctoritate comprobatur. Meſſalla enim anno ab
urbe condita CCXLIIII pulſis regibus ſub conſulibus annuo imperio iura Roma-
na fuiſſe tradit. Oroſius anno ipſo CCXLIIII Brutum conſulem de filijs ſumpſiſſe
ſupplicium, Rufus, Eutropius, Iornandes, itemq; Solinus, in emendatis præſertim li-
bris, Romæ regnatum eſſe annos CCXLIII ſcribunt. Adde quòd cum Rufus dicat
regnatum eſſe annos CCXLIII, à Roma condita ad Hirtium, & Panſam conſules
annos numerat DCCX. ab expulſis regibus annos CDLXVII. qua ſumma nihil cũ
Capitolina eſſe poteſt congruentius. Eſt autem illud admonendum, magnam in an-
nis ab urbe condita numerandis, ac digerendis inter antiquos ſcriptores diſſenſionẽ
fuiſſe. Quod & Cicero tradit in Bruto, & nos ita eſſe ex uariarũ ſupputationum ob-
ſeruatione, ac comparatione deprehendimus. omnis autem huius cõtrouerſiæ cauſ- C
ſa inde oritur, quòd quos alij conſules, & ſine cõſulibus dictatores ſæpe interſerunt,
eos omnino alij prætereunt. Quod & infra ſuo cuiuſq; in anno oſtendã, & in ſuppu-
tatione etiam Liuiana alio loco demonſtraui. Eſt autem uaria, & inconſtans annorũ
apud omnes ratio uſq; ad quingenteſimum ferme annum ab urbe cõdita; ab eo uero
hanc conſtantem inter eos eſſe controuerſiam inuenio, quod alij alios uno, alij duo-
bus, alij tribus, alij quatuor annis antecedunt, aut ſubſequuntur. Vt autẽ de anno, ſic
de die, quo primi conſules inierint incertum diuerſi auctores faciunt. Plutarchus in
Problematis primos coss. K. Ianuarij iniſſe ſcribit. Ouidius in Faſtis duos dies feſtos
Romæ regisfugij tradit, unum VII K. Mart. alterum IX K. Iun. Ego uero Plutarchũ
errare cùm multis rationibus arbitror tum uero, quòd anno tantum ſexcenteſimo ab
urbe condita, conſules K. Ian. primũ inire cœpiſſe inuenio. Neq; uero Brutus cos. pri
mum conſulatũ inire VII. K. Mart. potuit. quippe qui auctore Plutarcho in Poplico
la prid. K. Mart. obierit. quid eſt enim abſurdius, quàm tantas res, quantas ille in cõſu D
latu geſſit, ab eo quinq; dierum ſpatio geſtas dicere? neq; etiã Brutum VII K. Mart.
magiſtratum cepiſſe, eumq; uſq; ad prid. K. Mart. ſequentis anni, ideſt ad extremum
anni diem obtinuiſſe dicere poſſumus. nam ſi ita res cecidiſſet, nullum in Bruti mor-
tui locum ſubrogari opus fuiſſet, cum tamen duo ſint ei deinceps ſuffecti, Sp. Lucre-
tius, & M. Horatius. M. autem Horatius diu etiam ex rebus eius geſtis in magiſtratu
fuiſſe uideatur. Quod cum ita ſit, ſane efficitur, ut IX K. Iun. reges expulſi ſint. ſiqui-
dem ſcribit Macrobius libro primo Saturn. Nonnulli putauerunt Iunium menſem à
Iunio Bruto, qui primus Romæ conſul factus eſt, nominatum, quod hoc menſe, id-
eſt K. Iunijs pulſo Tarquinio ſacrum Carnæ deæ in Cœlio monte uoti reus fecerit.
ſic autem efficitur, ut Bruto poſt nouem menſes in acie interfecto, in reliquum an-
ni Sp. Lucretius, ac eo mortuo M. Horatius fuerint ſuffecti. Confirmant hanc opi-
nionem ea, quæ de ſegete matura meſſi, & de Tiberi leni fluenti aqua, ut medijs ca-
loribus ſolet, affert Liuius, cum de bonis regi reddendis paulo poſt regis expulſio-
nem lo-

A nem loquitur. Ex ijs enim Iunij potius, aut Quinctilis, quàm Martij, aut Aprilis tempus deſcribitur. Adde, quòd Dionyſius ait primos conſules iniſſe quatuor menſibus illi anno deficientibus. Quod ita ego interpretor. cõſueuiſſe eos tum à K. Octob. annum ordiri. cũ aũt primi cos. circa K. Iun. inierint, menſes quatuor ante ſolennẽ exordiendi noui anni diẽ iniſſe. Fuiſſe aũt uidetur annus ille libertatis primus non duodecim menſiũ, ſed ſexdecim, quòd primi conſules Valerius, Horatiusq́, quorũ ille Tarquinio, hic Bruto in eundem annũ ſuffectus eſt, de templo Capitolino dedicãdo inter ſe contenderunt, quod ab Horatio conſule Idib. Septembris, ideſt extremo menſe conſulatus conſecratum eſt, Plutarcho in Poplicola, & Liuio lib. VII. auctoribus. Quòd autem circa K. Octob. tum annum exorſi ſint, apparet ex Dionyſio, qui lib. VI. Sp. Caſſium, & Poſtumum Cominium cos. anno CCLX conſulatum iniſſe ait K. Septemb. citius, quàm alij ante conſueuerunt. Nihil tamen ante DXXX fere ab urbe condita annum labantius, atq; inconſtantius fuit, quàm ſolennis conſulatui ineundo dies. quod ſuo loco oſtendam.

B

DE PRIMIS COS. ANNO CCXLIIII.

NEMO eſt, qui diſſentiat, quin L. Iunius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus primi conſulatum Romæ geſſerint. Patrem Bruti M. Iunium uocat Dionyſius, eumq́ progeniem unius eorum prodit, qui cum Ænea coloniam condiderunt. Is duobus ex Tarquinia Priſci regis filia ſuſceptis filijs M. & L. Iunijs unà cum maiore filio Marco à Superbo rege occiſus eſt. Lucius autẽ, cum regis inſidias metueret, quo facilius, quę animo agitabat, exequi poſſet, ſtultitiam ſimulauit, ſeq́ Brutum, ideſt ſtultum dici non recuſauit. Itaq; cum Sex. Tarquinius Lucretiæ Collatini uxori uim intuliſſet, primus populum ad libertatẽ recuperandam incitauit, & primus expulſo rege conſul factus eſt cum Collatino Lucretiæ uiro, de quo non idem tradit Liuius, & Dionyſius. ille enim hunc Egerij filium, Aruntis nepotem, Damarati pronepotem: hic uero Egerij nepotem, Aruntis pronepotem, Damarati abnepotem uocat. Plutarchus in incerto eſt, utram ſequatur ſententiam. Ego tamen ſequutus ſum Dionyſium, qui in eiuſmodi quæſtione acutiſſime mihi uerſari uidetur. Quia uero patris prænomen nõ traditur a Dionyſio, interuallum inane relinquere ſum coactus. quod multis alijs etiam in locis erit neceſſario faciendum. Porro autem Collatini cognomen inuenit primus Egerius, cum diu Collatiæ præfuiſſet. de quo in. II. Faſtorum Ouid. Clarum cui dederat Collatia nomen. Quoniam autem credo in Capitolinis conſulibus eos præponi, qui priore menſe faſces habuerint, prior autem ex his habuit Brutus, eum propterea Collatino præpoſui. De Bruti faſcibus auctor eſt Liuius, & Valerius lib. VII. Bruti, inquit, uafre telluri impreſſum oſculum urbi libertatem, ipſi primum in faſtis locum tribuit. & Virgilius.

C

D

Conſulis imperium hic primus ſæuasq́ ſecures
Accipiet.

Quod autem, COACTVS ABDICAVIT, ſcripſi, feci ex Capitolinarũ tabularum præſcripto. in quibus cauſſæ omnes notari ſolent depoſiti magiſtratus. Huius autem abdicationis Collatini non eadem cauſſa ab omnibus traditur. Liuius enim libro II. Plutarchus in Poplicola L. Tarquinium cõſulem ſcribunt, ne nomen Tarquiniorum populo infenſum in urbe eſſet, hortatu conſulis Bruti depoſito magiſtratu ſponte urbe ceſſiſſe. idem ſcribit L. Piſo apud Gellium libro XV. L. Tarquinium collegam ſuum, quia Tarquinium nomen eſſet, metuere. eumq́ orat, uti ſua uoluntate Roma contendat. Hanc autem opinionem Dionyſius irridet, & refutat. ortam autem eſſe diſſenſionem inter Brutum, & Collatinũ ait, cum Brutus ſupplicio de filijs, qui de recipiendis in urbem regibus conſilia habuerant, ſumpto, pariter in ſororum Collatini filios cõiurationis eius ſocios animaduerti uellet. Quos cum pro pari poteſtate, qua præditus erat, eximere pœna Collatinus uellet, Brutum, miſſo in ſuffragia populo, ei magiſtratum abrogaſſe. Piſonem ſequitur Cicero III de officijs, & in Bruto, Dionyſium Zonaras. P. autem Valerium Collatino ſuffectum, qui Brutum ante in expellendo rege iuuerat, apud omnes inuenio. Pater huius

ter huius in annalibus Voleſus, in tabulis Capitolinis Voluſus appellatur. POPLICOLA aūt in hoc magiſtratu uocatus eſt, quia leges tulit ualde populares, ut de prouocatione à conſulibus ad populū, & de imperio à populo accipiendo. ut Liuius, & Dionyſius auctores ſunt. Dictus eſt aūt Poplicola, auctore Dionyſio, quaſi δημοκηδὴς, ideſt populum colens. Hanc aūt rationem ſcribendi ex Capitolinis conſulibus ſumpſi, in quibus eſt alio loco ita. QVI IN HOC HONORE MESSALL. APPELLAT. EST. &, QVI IN HOC HONORE CENSORIN. APPELL. EST. à qua formula ne punctum quidem mihi diſcedendum eſſe duxi. Porro aūt L. Brutum cos. in magiſtratu ab Arunte Superbi regis filio (mouerat enim rex Romanis bellū) interfectū in prœlio eſſe prid. K. Mart. Plutarchus, & alij tradunt. Quo mortuo P. Valerius Sp. Lucretium Tricipitinum Lucretiæ patrem ſibi cooptauit, eiq; ut natu grandiori prius faſces dedit. Dionyſ. Liuius, Plutarch. Liuius præterea, ac Dionyſius auctores ſunt, Lucretium iam ætate confectum paucos intra dies mortuum eſſe, in eius autem locum M. Horatium Puluillum ſubrogatum. Addit Liuius in quibuſdam annalibus Lucretium conſulem prætermiſſum, & Bruto ſtatim M. Horatium eſſe ſuffectum, forte, quia nulla res inſignem fecerit conſulatum, memoria excidiſſe. A B

De triumpho P. Valerij Poplicolæ cos. de Etruſcis.

HOC anno L. Superbū regem, atq; Etruſcos à Superbo ipſo concitatos bellū populo R. intuliſſe Veientes nempe, & Tarquinienſes, deq; ijs populis P. Valeriū conſulem re præclare geſta triumphaſſe auctores ſunt Dionyſius lib. v. Liuius lib. II. Plutarchus in Poplicola, & is, qui ſcripſit de uiris illuſtribus. Addit Plutarchus primum hunc fuiſſe, qui quadrigis uectus triumphauerit. Huic ego, quod, PRIMVS, adſcripſerim, feci ex obſeruatione Capitolinorum triumphorum. Nam qui in aliquo magiſtratu alicuius auctor eſt inſtituti, is ſane hac ratione ibi deſcribitur. ut infra. Q. PVBLILIVS PHILO PRIMVS PRO COS. &, C. DVILIVS PRIMVS NAVALEM EGIT. P. autem Valerium primum fuiſſe, qui conſul triumphauerit notat Dionyſius, & Plutarchus & Zonaras. Triumphatum autem eſſe K. Mart. puto, quia Dionyſius ait, poſtridie, quàm pugnatum erat, triumphum eſſe actum. Pugnatū autem eſt Plutarcho auctore pridie K. Martias. C

DE COSS. AN. CCXLV.

CONSVLES ſecundus poſt exactos reges annus habuit P. Valerium iterum, & T. Lucretium, auctore Liuio, & Dionyſio. Iterum autem conſul Valerius ſcribitur, ut idem eſſe, qui priore anno fuit intelligatur. notatur autem hoc modo, II. ſic enim eſt in nummis antiquis, & lapidibus maxime Capitolinis. Qua de re ſcribit etiā Gellius lib. x. ubi numerum tertij conſulatus Cn. Pompeij in theatro tribus tantum lineis III. inciſis ſignificatum ait fuiſſe. Eſt autem hoc à nobis obſeruatum, numeros quibus magiſtratus multiplicati notantur ſuperimpoſitam habere lineam, hoc modo, II. III. IIII. in Capitolinis tabulis, triumphorum uero numeros nullam, ſic II. III. IIII. Quod ipſum differentiæ cauſſa nobis diligentiſſime cuſtodiendum eſſe putauimus. Porro autem T. Lucretium patrem eſſe reor T. Lucretij T. F. T. N. Tricipitini, qui cos. eſt anno urbis CCXCI in Capitolinis tabulis. His cōſulibus L. Porſena rex Cluſinus rogatu Tarquiniorum bellum populo R. intulit. nec quicquam profecit. D

De Luſtro V.

CENSVM, cuius auctor Ser. Tullius rex fuerat, cum toto Superbi regno intermiſſus fuiſſet, hoc anno, & ab his conſulibus actum, atq; relatum eſſe, cenſaq; eſſe ciuium capita CXXX millia Dionyſius ſcribit. Solet autem Dionyſius cenſus nomine etiā luſtrum intelligere, ut in VIII. luſtro dicam. quo loco, & hoc luſtrum quintum eſſe, nec ullo modo prætermitti poſſe docebo.

DE COS.

A DE COS. AN. CCXLVI.

CONSVLES in hunc annum edit Liuius P. Lucretium, & P. Valerium Poplicolam. Dionyſius P. Valerium Poplicolam tertium, M. Horatium iterum. Plutarchus P. Valerij tertium conſulis tantummodo meminit. Nos Dionyſium ſequuti ſumus. quem faſti quidam conſulares Græce ſcripti, atq; ex Sicilia, ut audio, aduecti, & alij etiam Latini, quos citat Cuſpinianus, ſequuntur. in quibus conſules deinceps collocantur cognominibus eorum tantum allatis. hoc modo.

BRVTO, & COLLATINO	Βρούτου, καὶ κολλατίνου.
PVBLICOLA II. & TRICIPITINO	ποβλικόλα καὶ λουκρητίου.
PVBLICOLA III. & PVLVILLO.	ποβλικόλα β, καὶ πουλουίλλου.

Eſt autem Puluillus M. Horatij cognomen. Addit Dionyſius hoc demum anno ædem Iouis Capitolini à M. Horatio conſule dedicatam eſſe. quam Liuius ab eodem
B dedicatam tertio ante anno ſcripſit. Hoc anno Etruſco bello finis pace cum Porſena facta impoſitus eſt, Porſena ipſo nouis Romanæ fortitudinis exemplis Horatij, Mucij, & Clœliæ uirginis perculſo.

DE COS. AN. CCXLVII.

POPLICOLAE tertium conſuli ſuggerit conſules Dionyſius Sp. Lartium, & T. Herminium. idem facit Caſſiodorus, idem liber Cuſpiniani. ita.

PVBLICOLA III. & PVLVILLO.
RVFO, & AQVILINO.
VALERIO, & TVBERTO.

Contra Liuius hos omittit, atq; M. Valerium, & P. Poſtumium Tubertum ſubijcit, ſed, (ut oſtendi in ſcholijs Liuianis) uitio librariorum. Qui rationes, cur ita cenſeam, quæret, inde facile petere poterit. In faſtis Siculis non hi ſolum, ſed etiam ſequentes
C conſules omittuntur. Hos autem conſules à Capitolina ſupputatione non reſpui ſatis conſtat. quod qui ſequentes annorum numeros intuebitur facile intellexerit. Meminit Sp. Lartij ſæpius Dionyſius, ſed ſæpe cum menda. eſt autem σπόριος λάρκιος φλαῦος, in ſecundo huius conſulatu legendum. quod Flauum cognomen huic ſæpe attribuit Dionyſius, id Rufum eſſe in libro Cuſpiniani ſatis conſtat. Nam Aquilinus Herminij collegæ cognomen eſt. Hic Sp. Lartius frater fuit T. Lartij dictatoris. Dionyſius lib. V. Quietus à bello annus hic fuit.

DE COS. AN. CCXLVIII.

CONSVLES ſubſequuti ſunt M. Valerius, & P. Poſtumius, Liuio, & Dionyſio teſtibus. M. Valerius Poplicolæ frater fuit. Dionyſius, Liuius, Plutarchus. Poſtumius cognomine uſus eſt TVBERTO. Zonaras. Plutarch. in Poplicola, Dionyſius lib. V, & VI, & Cicero de legibus, cum ait. Tuberto uirtutis cauſſa tributum eſt, ut in urbe
D ſepeliretur, quod eius poſteri iure tenuerunt. de eodem Valer. lib. II. cap. II. Itaq; in libro Cuſpiniani hi conſules ita ſcribuntur, VALERIVS, & TVBERTVS. Hunc Quincti filium uocat Dionyſius, ubi de legatis conſularibus agit ad plebem miſſis anno CCLX.

De triumphis M. *Valerij, &* P. *Poſtumij Tuberti cos. de Sabinis.*

HOC anno Sabini contemptis Romanorum opibus Etruſco bello fractis bellum à latrocinijs exorſi intulerunt, de quibus prœlio uictis M. Valerium, P. Poſtumium conſules triumphaſſe, auctor eſt Dionyſius lib. V, & Liuius lib. II. Plutarchus autem in Poplicola M. Valerium Poplicolæ fratrem de Sabinis, quos bis prœlio fuderat, triumphaſſe, Plin. lib. XXXVI, cap. XV fratrē Poplicolæ bis Sabinos in eodem magiſtratu uiciſſe aiunt. Hic eſt M. Valerius, cui quia ſæpius uicerat, ædes in Palatio tributæ ſunt, & publico ſumptu ædificatæ. cuius rei auctores ſunt Dionyſius lib. V, Pædianus in Piſonianam, Plutarchus in Poplicola, Plinius lib. XXXVI, cap. XV.

DE COS. AN. CCXLIX. A

LIVIVS in hunc annum conſules prodit P. Valerium Poplicolam IIII, & T. Lucretium II. Idem ſcribit Dionyſius, Plutarchus, & Caſſiodorus. faſti Cuſpin. Publicolam IIII. & Tricipitinum edunt, Siculi Poplicolam III, & Lucretium II. De quatuor Poplicolæ conſulatibus ſic Valerius lib. IIII. Valerius Poplicola conſulatus initium cum Bruto auſpicatus eſt, idemq; poſtea tres conſulatus acceptiſſimos populo Romano geſſit.

De triumpho II. P. Valerij Poplicolæ cos. IIII. de Sabinis.

CONSVLES hoc anno Sabinorum opibus prœlio comminutis triumphaſſe Liuius tradit, & Dionyſius. Plutarchus & Zonaras cum operam nauaſſe utrunq; conſulem Sabinorum in bello ſcribant, non tamen niſi Poplicolam triumphaſſe aiunt. B Atq; hic unus etiam triumphus eſt in fragmẽtis Capitolinis. Quoniam autem ex ijſdem fragmentis apparet non ſolum de Sabinis, ſed etiam de Veientibus ab eo eſſe triumphatum, quod Liuius, & Dionyſius omiſerunt, non ignorandum eſt, id etiam recte uideri factum. Nam qui de uiris illuſtribus ſcripſit, Poplicolam ait primum de Veientibus, iterum de Sabinis, tertium de utriſq; gentibus triumphaſſe. quanquam nos eum bis tantum triumphaſſe arbitramur. Quod ex fragmentis etiam Capitolinis intelligi poteſt.

DE COS. AN. CCL.

LIVIVS, & Caſſiodorus conſules ſuggerunt Agrippam Menenium, & P. Poſtumium. Dionyſius Agrippam Menenium Lanatum, P. Poſtumium Tubertum iterum. faſti Cuſpiniani Tubertum iterum, & Lanatum; Siculi Menenium, & Poſtumium; Zonaras Poſtumium II, & Agrippam. Agrippam Menenium C. F. uocat C Dionyſius, ubi de legatis conſularibus agit ad plebem miſſis anno CCLX. Valerius uitioſe hunc lib. IIII. cap. IIII. M. Menenium Agrippam nominat. rectius qui de uiris illuſtribus ſcripſit, Menenium Agrippam cognomento Lanatum.

De P. Poſtumio Tuberto cos. II. ouante, Agripp. Menenij Lanati cos. triumpho. de Sabinis.

HOC anno colonias duas Latinas Pometiam, & Coram ad Auruncos defeciſſe, cum Auruncis initum bellum, deq; ijs acie uictis conſules triumphaſſe tradit Liuius. Dionyſius autem Sabinos tertiam in agrum R. impreſſionem facientes à conſulibus fuſos, cæſosq; eſſe, atq; de ijs Agrippam conſulem triumphaſſe, Poſtumium primum ouantem urbem ingreſſum ſcribit. Quem, quia certiora affert, (ut ſolemus) ſequuti ſumus. De Agrippa enim idem ſcribit is, qui de uiris illuſtribus tradidit, & Dionyſius iterum lib. VI extremo, ubi mortem eius exponit. quo in loco εἰς ὑπατικῶν legendum eſt, non ὑπατῶν. De Poſtumio uero Plin. lib. XV. ita ait. Bellicis ſe quoq; rebus myrtus inſeruit, triumphansq; de Sabinis Poſtumius Tubertus in conſulatu, (qui primus omnium ouans urbem ingreſſus eſt, quoniam rem leuiter ſine cruore geſſerat) myrto Veneris uictricis coronatus inceſſit, optabilemq; arborem etiam hoſtibus fecit. Vtriuſq; etiam triumphi ueſtigia certiſſima in Capitolinis fragmentis extant. Vtrunq; etiam conſulem rem bene in Sabinis geſſiſſe tradit Zonaras. D

De ouatione inſtituta.

NVNC uero, quia locus poſtulat, de ouatione quid inuenerimus exponamus. ouationem minoris eſſe triumphi genus Dionyſius lib. V. Plutarchus in Marcello memoriæ prodiderunt. Ouantes ſcribit Feſtus lætantes eſſe ab eo clamore, quem mittunt

A tunt redeuntes è pugna uictores milites geminata litera O. quod idem placet etiam Dionyſio.quaſi uero Romani,inquit, εὐασμὸν Græcorum uocem, quæ clamorem ſignificat, ouationis nomine uoluerint interpretari. At Plutarchus hanc opinionem refellit,& ouationis nomen ab oue ductum putat.quam qui hoc genere triumphi ornabatur, ſacrificabat, quemadmodum qui maiorem triumphum agebat, taurum in Capitolium ueniens immolabat.Differt autem ouatio à triumpho, ut ait Dionyſius. quòd qui ouans ingreditur, is nec curru uectus,nec trabeam, nec togam pictam indutus pedibus urbem exercitu præeunte iniret. Plutarchus autem eundem nec quadrigis inuectum,nec laurea coronatum,nec tubis concinentibus, ſed pedibus, & calceis myrtea redimitum tibijs modulantibus urbem iniſſe ſcribit.Myrtea autē eos potius eſſe uſos,quàm (ut ait Dionyſius) laurea Plutarcho aſſentior,quòd id etiam traditum ſit à Plinio, Feſto, & Gellio. Hoc autem triumphi genus hoc primum anno à ſenatu inſtitutum eſſe ex Licinij annalibus docet Dionyſius. Cur autem hoc factum
B ſit,non eandem cauſſam idem cum Plinio affert. hic enim quia Poſtumius leuiter, & ſine cruore rem geſſerat, ille ex prœlio ante infeliciſſime facto, in quo plurimis ex ſuis amiſſis parum abfuit, quin ipſe cum ceteris in fuga caperetur. De cauſſis autem huius decernendi honoris ita ſcribit Gellius lib. v. Ouandi non triumphandi cauſſa eſt, cum aut bella non rite indicta, neq; cum iuſto hoſte geſta ſunt, aut cum hoſtium nomen humile,& non idoneum eſt,ut ſeruorum, piratarumq;, aut deditione repente facta, in puluere (ut dici ſolet) incruentaq; uictoria obuenit. cui facilitati aptam eſſe Veneris frondem crediderunt, quòd non Martius, ſed quaſi Venerius triumphus quidam foret.hanc myrteam coronam M. Craſſus bello fugitiuorum confecto cum ouans rediret, inſolenter aſpernatus eſt. ſenatusq; conſultum faciendum per gratiam curauit,ut lauro,non myrto coronaretur.Adijcit Plutarchus, cum uerbis & comitate res cum hoſtibus tranſacta, & bene geſta eſſet, tum ut ouantes inirent fuiſſe permiſſum.His adde,cum aut in aliena prouincia, aut alienis auſpicijs, aut cum ſi-
C ne magiſtratu res geſta eſſet. ut ſigillatim ſuo loco exponetur. Pedibus autem, an equo uecti ouantes ingrederentur magna quæſtio eſt. de qua ſic etiam Gellius. Prætereundum non eſt,quod ad ouationem attinet, ſuper quo diſſentire ueteres auctores ſcio.partim enim ſcripſerunt, qui ouaret introire ſolitum equo uehente. & Sabinus Maſſurius pedibus ingredi ouantes dicit, ſequentibus eos non militibus, ſed uniuerſo ſenatu.Hæc Gellius.Itaq; Dionyſius pedibus ingreſſos,Dio equo uectos intelligit. Etenim ouantem ingredi, equo uehi Dio appellat. Nam de Tiberio ouante ait: τὰ ἐπὶ τοῦ κέλητος ἐπινίκια ἔπεμψε. & de Druſo: τὸ ἐπὶ κέλητος ἐς τὸ ἄστυ ἐλάσαι. & de Auguſto: τὸ ἐφ' ἵπποις ἐξελάσαι. & de Antonio: ἐπὶ ἵππων αὐτὸν ἐξαγαγόντες. & de Cæſare: ἱππεύοντα ἐκ τοῦ ἀλβανοῦ. Dionyſius autem pedeſtrem triumphum ouationem uocat, dum de A.Manlio ouante an. CCLXXIX.loquitur.

DE COS. AN. CCLI.

D IN hunc annum conſules comparantur à Liuio, & Zonara Opiter Virginius, & Sp.Caſſius,à Dionyſio uero, qui uberior eſt,Sp.Caſſius Vſcelinus, & Opiter Virginius Tricoſtus.Liuium ſequitur Caſſiodorus. TRICOSTVM cognomen eſſe Virginiorum ſatis conſtat. Quem autem Dionyſius ὑσκελῖνον, Cicero in Lælio Becillinum,faſti Cuſpiniani Viſcellinum uocant.hos ego ſequutus ſum.quanquam in Siculis eſt Tricoſtus,& Vitellinus.

De triumpho Sp. Caßij Viſcellini cos. de Sabinis.

LIVIVS hoc anno rem bene geſtam in Auruncos ſcribit, deq; ijs magis ob iras grauiter ultas,quàm ob magnitudinem perfecti belli conſules triumphaſſe. Dionyſius Sp. Caſſium tantum de Sabinis triumphaſſe, & Sabinorum bellum, quod iam per annos quatuor gerebatur,confeciſſe ait.cui ego, & quia in hac colligenda hiſto-

ria diligentior eſt Liuio, & quia cum fragmentis Capitolinis conſentit, aſſentior. A quod etiam in prioribus proximis triumphis deſcribendis feci. Adde etiam, quod Zonaras pacem ab his conſulibus Sabinis datam ſcribit.

DE COS. AN. CCLII.

HIC annus conſules habuit Poſtumum Cominium, & T.Lartium. Liuius, Dionyſius, Zonaras, Caſſiodorus. Horum conſulum cognomina fuerunt, faſtis Cuſpiniani teſtib. Auruncus, & Rufus, Siculis uero Aruncus & Flauus. Valerius lib. IIII, cap. III. Poſtumi Cominij II conſulis meminit, & Poſtumi Cominij Aurunci in epitoma. T.Lartius Flauus à Dionyſio dicitur, frater Sp. Lartij de quo ſupra dictum eſt. His conſulibus populi Latinorum in Ferentinum agrum auctore Mamilio Tarquinij regis genero conuenerunt, atq; abſentibus Romanis, quos ad concilium ex fœdere non aduocauerant, de bello aduerſus eos ſuſcipiendo egerunt. ut ait Dionyſius. Liuius eius rei cauſſa dictatorem primum creatum ſcribit, quem triennio poſt creatum B Dionyſius tradit.

DE COS. AN. CCLIII.

CONSVLES ſuggerit in hunc annum Liuius & Zonaras, Ser. Sulpicium, & M' Tullium. Siculi faſti Camerinum, & Longum, Cuſpiniani Camerinum, & Tullium. Dionyſius Ser. Sulpicium Camerinũ, & Manium Tullium Longum. M' Tullij Cos. meminit Cicero in Bruto, cum ait. Vt ſi me à M' Tullio eſſe dicerem, qui patricius anno X. poſt reges exactos cum Ser. Sulpicio Cos. fuit. De Manio prænomine in Prænominibus dictum eſt. Ser. Sulpicium P.F. Camerinum uocat Dionyſius, ubi de legatis conſularibus agit. Idem Manium Tullium in magiſtratu mortuum eſſe ſcribit, neque in eius locum quenquam, quia prope in fine annus erat, ſubrogatum. hoc anno nihil dignum memoria actum. Liuius.

DE COS. AN. CCLIIII. C

CONSVLES edit in ſequentem annum idem cum Caſſiodoro T. Æbutium, & P. Vetuſium. Dionyſius P. Veturium, & P. Æbutium ἰλχάλβαν, mendoſe, pro P. Veturium, & T. Æbutium ἔλβαν. ſic enim ubi de legatis conſularibus agit, & in magiſterio equitum Æbutij ſcriptum eſt. Idem T. Æbutium T.F. uocat. cuius cognomen Eluam eſſe Latini quoq; ſcriptores aſſerunt. P. Veturium eundem eſſe puto cum eo, quem Poplicola primum conſule primum quæſtorem cum M. Minucio factum ſcribit Plutarchus, ubi eum πόπλιον βετέριον nominat. ut omnino Publij prænomen magis probem quàm Caij, quod in deprauatis eſt Liuij libris. Qui Vetuſium ſcribunt antiquam conſuetudinem imitantur, qua S pro R ponebatur, ut cum Fuſios, Valeſios, Papiſios, Auſelios dicebant, qui Veturium, recentem uſum. Hac de re Liuius in anno CCXCI. Veturij cognomẽ eſt GEMINVS, in faſtis enim Siculis horum conſulum cognomina ſunt Elua, & Geminus. His conſulibus Fidenæ obſeſſę, Cruſtomeria capta, Præneſte ab Latinis ad Romanos deſciuit. Liuius. D

DE COS. AN. CCLV.

LIVIVS conſules ſubijcit Q. Clœlium cum T. Lartio. item Caſſiodorus. Dionyſius T. Lartium Flauum, Q. Clœlium Siculum. in faſtis Cuſpiniani huic anno hæc duo cognomina conſulum reſpondent, Siculus, Rufus, quorum illud Clœlij eſt, hoc Lartij. ſic enim pro Flauo Rufum etiam ſupra attulerunt, ut Siculi Flauum, & Siculum. T. Lartius eſt idem, qui ante conſul, & dictator fuit. Dionyſius. Hoc anno nihil actum exponit Liuius. cum tamen Fidenas à Lartio conſule captas, & de Fidenatibus ſupplicium ſumptum Dionyſius ſcribat.

De

A De dictatore, & magiſtro eq. primum creatis.

NVLLVM inuenio magiſtratum, de quo tam uariæ ſint ueterum ſcriptorum, & tam diſcrepantes ſententiæ, quàm de dictatore. Neq; enim aut quo anno, aut qua cauſſa, aut quis primus dictator factus ſit, conuenit. Hanc autem annalium diſcordiam Liuius etiam mirans, quid de hac re conſtituat, ambigit. Dionyſius aſſeuerantior eſt. Nos utriuſq; ſententiam exponemus. Liuius igitur, etſi quod ſequatur certum nihil habet, tamen triennio ante dictatoris primum creandi mentionem ortam eſſe cenſet. Dionyſius eam in hunc annum reijcit, quo anno T. Lartius II, & Q. Clœlius Siculus conſulatum geſſerunt. Liuium ſequuntur Euſebius, & Eutropius. uterque enim eorum nono poſt reges exactos anno dictatorem creatum eſſe ait. Neq; uero de cauſſa etiam (ut dixi) conueniunt. Oroſius enim Sabinorum bellum mouentium cauſſa, Liuius ad Sabinos Latini etiam belli metu accedente, cum triginta iam
B coniuraſſe populos concitante Octauo Mamilio ſatis conſtaret; Dionyſius & Zonarus, cum plebs graui ære alieno demerſa ad bellum Latinum nomina dare detrectaret, poſt longas conſultationes nouum hunc magiſtratum, à quo nulla eſſet prouocatio, ad comprimendos ſedandosq; eius tumultus ſenatum creaſſe ait. Atq; alij quidem (ut inquit Liuius, & Feſtus) M. Valerium M. F. Voluſi N. qui nondum conſul fuerat, creatum ſcribunt. alij uero, quos & Liuius, & Dionyſius, ſequuntur, T. Lartium conſulem. ſenatusconſultum autem factum ait Dionyſius, ut Lartius, & Clœlius conſules, ceteriq; magiſtratus abdicarent, unusq; uir, quem ſenatus nominaret, populus ſciſceret, haud amplius quàm per ſex menſium ſpatium ſine prouocatione, & maiore, quàm conſules, poteſtate, imperaret. Itaq; Clœlio conſuli negocium datum dictatoris dicendi. Clœlium autem T. Lartium Flauium collegam ſuum dixiſſe. De iure autem dictatoris ſic Feſtus lib. XIII. Optima lege cum dicebatur in magiſtro populi faciendo, qui uulgo dictator appellatur, quàm pleniſſimum poſſet ius
C eſſe ſignificabatur. ut fuit M. Valerij M. F. Voluſi nepotis, qui primus magiſter populi creatus eſt. poſtquam uero prouocatio ab eo magiſtratu ad populum data eſt, quæ antea non erat, deſitum eſt dici, ut optima lege, utpote imminuto iure priorum magiſtratuum. Hæc ille. Patricij autem primi dictatores creati ſunt. neq; enim niſi poſt centeſimum & quinquageſimum fere annum hic magiſtratus plebi patuit. Vt autem è conſularibus fierent, lege prouiſum tradit Liuius. Dictatorem porro tradit Dionyſius ab Albanis ſumptum eſſe, qui poſt Numitoris, & Amulij mortem deficiente regia ſtirpe annuo magiſtratui regium imperium commendauerint. dictatoris autem uocem duplicem habere poſſe originem. Nam & quòd non à populo crearetur, ſed ab uno diceretur, & quòd ipſe edicendi ſummam poteſtatem haberet, uideri dictatorem uocatum. ſi quidem rerum iuſtarum, iniuſtarumq; iuſſa à Romanis edicta nominari. quæ autem à Dionyſio ſcripta ſunt, ea Varro de lingua Latina confirmat, cum ait. Dictator, quòd à conſule diceretur, cuius dicto omnes au
D dientes eſſent, nominatus eſt. Vtraſq; etiam cauſſas exponit eleganter Plutarchus in Marcello. Magiſtrum autem equitum dictum eſſe à dictatore primo T. Lartio tradit Dionyſius, atq; inde eam ſemper in repub. conſuetudinem uſq; ad ſuam ætatem manſiſſe, ut dictator ſine magiſtro equitum magiſtratum non gereret. Quod tamen & bello Punico ſecundo, & poſtremo ab ipſo etiam Cæſare neglectum eſſe comperio. Huius autem uocis ratio ea fuit, quam tradit Varro lib. quarto de lingua Latina, quòd ſumma poteſtas eius eſſet in equites, & accenſos, perinde, atq; ſumma eſt in populum dictatoris, à quo is quoq; magiſter populi appellatus eſt. Magiſtrum autem equitum primum dictum fuiſſe Sp. Caſſium, eum, qui ante conſul fuerat, Dionyſius, & Liuius produnt. Ac cauſſæ quidem dictatoris à principio creandi illæ fuerunt, quas diximus, Rei gerendæ, & Seditionis ſedandæ. uerum progredientibus temporibus aliæ deinceps acceſſere, ut claui figendi, ludorum faciendorum, feriarum Latinarum, comitiorum habendorum, ſenatus legendi, & reipub. conſtituendæ, de quibus ſuo loco. Cum autem in dictaturis Capitolinis obſeruatum ſit,

ut cauſſa etiam dictatoris dicti extaret,propterea id ipſum nobis etiam ſtudioſiſsime A
retinendum eſſe putauimus,ea cuſtodita ratione ſcribendi,quam in tabulis Capitoli nis uſurpari animaduertimus. Hic dictator cenſu populi habito exercitum in Latinos eduxit,ac Latinorum urbibus per legatos ab armis deterritis, quoſdam ex Mamiliano exercitu agrum Romanum populantes partim cæcidit,partim cepit, ac diſſolutis Latinorum copijs annuas urbibus inducias dedit.Dionyſius.

De Luſtro VI.

OMNINO Liuius,cum ad ſua tempora properaret,exiliter, atq; anguſte res has à primis reip.temporibus uidetur tractaſſe,& conſulto negligẽs fuiſſe. neq; enim cum aliarum multarum rerum meminit,quæ cognitu & utiles, & iucundæ eſſent, tum ne luſtrorum quidem etiam, & cenſuum, quæ res ad tradendum Romani imperij incre mẽtum maxime pertineret. Itaq; niſi eorum nobis ueſtigia certa Dionyſius reliquiſſet,nullum omnino cenſum horum temporum haberemus. Scribit enim dictatorem B
Lartium ex inſtituto Ser. Tullij populum cenſuiſſe, eoq; luſtro centum quinquaginta millia, & ſeptingenta capita eſſe cenſa. Euſebius item, qui triennio ante Lartium dictatorem prodit, eodem etiam anno factum eſſe cenſum ait. Dionyſium autem cenſus nomine luſtrum etiam comprehendere,alio loco docui.

DE COS. AN. CCLVI.

LIVIVS, & Caſſiodorus conſules in hunc annum edunt A. Sempronium, & M. Minucium. faſti Cuſpiniani cum Siculis Atratinum, & Augurinum. at Dionyſius A.Sempronium Atratinum,& M.Minucium Augurinum.quanquam Augurini cognominis non meminit niſi in ſecundo Minucij conſulatu. Fuiſſe autem Atratinum Semproniorum,Augurinum Minuciorum cognomen ſatis infra apparebit.His con ſulibus ædes Saturno dedicata.Saturnalia dies feſtus inſtitutus.Liuius,Dionyſius.

DE COS. AN. CCLVII. C

A.Poſtumium,T.Virginium COS. deinceps factos eſſe inuenio apud Liuium,& Caſſiodorum, & Dionyſium. In faſtis Siculis Album, & Cœlimontanum inuenio. Itaq; Dionyſius ubi de legatis agit ad plebem miſſis,hunc uocat A.Poſtumium P.F. Album, & Plutarchus in Poplicola, Poſtumium Album. quanquam utrobiq; mendoſe eſt βάλϐος,pro ὁ ἄλϐος. Albus enim & Albinus Poſtumiorũ cognomina ſunt. Itaq; filius huius in Capitolinis conſulibus dicitur P.Poſtumius A.F.P.N. Albus Regillenſis. TRICOSTVS eſt, ut ante dixi, Virginiæ gentis cognomen. Quod una cum Regillenſi in faſtis Cuſpiniani huius anni conſulibus reſpondet.

De A. Poſtumio Albo dictatore, & triumpho eius de Latinis.

HOC anno Latinis populis poſt annuas inducias, duce Mamilio Tuſculano, quẽ Tarquinij excitauerant,mouentibus,in magna trepidatione ciuitatis opus dictatore D
fuit.Itaq; ex conſulibus alter A. Poſtumius, qui minor erat natu, à collega Virginio dictator dicitur.Poſtumius T.Æbutium,T.F. Eluam uirum conſularem magiſtrum equitum dixit.Ita Dionyſius. Nam Liuius etſi uariãtibus annalibus in utram partem inclinet in dubio eſt,tamen tertio ante anno P.Veturio,T.Æbutio conſulibus dictatorem A.Poſtumium dictum tradit. Nos autem Dionyſium ſequimur, quia uero ſimilius uidetur Poſtumium in conſulatu, quàm ante conſulatum dictatorem eſſe ex lege dictum. Magiſtrum equitum bello Latino ad lacum Regillum fuiſſe Coſſum ſcribit Florus.idem ſentire uidetur is, qui de uiris illuſtribus tradidit, cum Coſſi ſtratagema illud exponit,de quo Liuius in anno CCXXVII. in quo ualde decipiuntur. Cæterum rem proſpere geſtam eſſe ad lacum Regillum à Poſtumio dictatore Latinis prœlio uictis,& triumphum nobiliſſimum actum eſſe ſcribit cum Liuio Dionyſius.Eiuſdem uictoriæ meminit etiam Florus, Valerius lib. I. & ſcriptor libri de uiris illuſtribus.Hãc pugnam pugnatam eſſe idibus Quinctilibus Dionyſius lib. VI. Plu-

tarchus

A tarchus in Coriolano tradidere. triumphi autem ueſtigia ſunt in Capitolinis triumphis. ex quibus apparet etiam hunc Regillenſem eſſe dictum, credo quòd bene ad lacum Regillum pugnauerit. Hoc bello fœdus, & ſocietas antiqua à Romanis, Latinis populis reddita. Dionyſius.

DE COS. AN. CCLVIII.

Ap. Claudium, P. Seruilium COS. produnt in hunc annum Liuius, & Caſſiodorus. faſti Cuſpiniani, & Siculi Sabinum, & Priſcum. at Dionyſius Ap. Claudium Sabinum, P. Seruilium Priſcum. Ap. Claudij cum Seruilio conſulis anno ab urbe condita CCLIX. meminit Plin. lib. XXXV, cap. XXXI. ſequitur enim Liuianam hoc loco, & Dionyſianā ſummā. Hic eſt princeps gentis Claudiæ Actius Clauſus primū, poſt Ap. Claudius appellatus, qui ex Sabinorum urbe Regillo (unde Sabinus Regillenſis dictus) Romam commigrauit anno ab urbe condita CCL, atq; in patricios ad-
B ſcriptus eſt. Liuius, Dionyſius, Suetonius in Tiberio, auctores. Hic auus decemuiri Ap. Claudij fuit, qui quia in Capitolinis tabulis Ap. F. M. N. ſcribitur, propterea hūc ego cogor uel inuitus Marcum Claudium nominare. P. Seruilius P. F. à Dionyſio dicitur, ubi de legatis conſularibus agit ad plebem miſſis.

De triumpho P. Seruilij Priſci cos. de Volſcis.

VOLSCIS hoc anno bellum illatum, quòd auxilia comparaſſent, quæ ſuperiore bello Latinis mitterent. P. autē Seruilium cos. re bene cum Volſcis geſta cum triumphum à ſenatu, Claudio collega intercedente, non impetraſſet, cum lictoribus coronatis coronatum, & triumphali ueſte ornatum, urbem plebe, cui cariſſimus erat, proſequente iniſſe, atq; in Capitolio uota perſoluiſſe ſcribit Dionyſius. Quem triumphum nec Liuius, nec Capitolina fragmenta habent, credo quia inuito ſenatu, à quo tum decernebantur triumphi, eſt actus. quanquā Liuius conſulem cum maxima glo-
C ria ſua uictorem exercitum reduxiſſe ait.

DE COS. AN. CCLIX.

CONSVLES memorat in hunc annum Liuius, & Caſſiodorus T. Vetuſium, & A. Virginium. Dionyſius A. Virginium Montanum, T. Veturium Geminum. faſti Cuſpiniani Mōtanum, & Geminum. Siculi Cœlimontanum, & Geminum. Qui autem Montanus, idem etiam Cœlimontanus fuit. itaq; Dionyſius ubi de legatis conſularibus agit, de hoc inquit. αὖλος ὀυεργίνιος αὔλου υἱὸς καὶ νωμεντανός. mendoſe pro κοιλιμοντανός. ſic enim alio loco Liuius. Hos conſules Pędianus in Cornelianam A. Virginium Tricoſtum, L. Veturium Cicurinum appellat. ex quo intelligi poteſt utrunq; horum duo prænomina tuliſſe Tricoſtum Cœlimontanum, & Geminum Cicurinum. ſic enim alio loco alij, ut apparebit. Hunc annum una cum Cicerone poſt reges exactos XVI eſſe Pædianus ſcribit.

D

De M'. Valerio dictatore, & triumpho eius de Sabinis.

CVM Æqui, Volſci, & Sabini una omnes mouerent, ac plebs ad bellum nomina profiteri nollet, iamq; ſeditio anno priore nexorum cauſſa commota uehementius in dies gliſceret, uiſum eſt patribus ad dictatorem confugere, cuius metu plebs ſine dubio quietura eſſet. Itaq; Manius Valerius dictator dicitur. is Q. Seruilium ſibi magiſtrum eq. cooptauit. Hæc Dionyſius, ac fere etiam Liuius. Manium Valerium Voleſi filium Liuius, Poplicolę fratrem Dionyſius tradunt. Eundem ſeptuaginta amplius annos natum Dionyſius, non conſularem dictatorem factum Liuius auctores ſunt. Q. etiā Seruilius P. Seruilij P. F. Priſci priore anno conſulis frater à Dionyſio proditur. Seditionis autem ſedandæ, & rei gerendæ cauſſa factum notaui, quod apud Liuium Valerius ipſe ita loquitur. Diſcordiæ inteſtinę, bellum externum fecere, ut hoc magiſtratu egeret reſpub. Et uero triumphus etiam ab eo actus rem ab eo geſtā eſſe oſtendit. Idem Liuius libro VII. claui figendi cauſſa hunc dictum eſſe uidetur ſignifi-

f care

care,cum ait in anno CDXXII. Itaq; memoria ex annalibus repetita in ſeceſſionibus quondam plebis clauum ab dictatore fixum, alienatasq; diſcordia mentes hominum eo piaculo compotes ſui feciſſe, dictatorem claui figendi cauſſa creari placuit. Quod enim ſcribit Liuius in ſeceſſionibus quondam plebis clauum à dictatore fixū, id quando factum ſit,niſi hoc anno, diuinare non poſſum. Cum igitur & plebs domi compeſcenda,& foris hoſtes repellendi eſſent, quarum rerum cauſſa dictator dictus fuerat;M. Valerius conuocata concione plebem gratiſſima oratione repreſſit, polli citus ubi primum confecto bello domum rediſſet, ſibi curæ fore, ut ad ſenatum de nexis referretur.Eaq; de cauſſa Maximus nūcupatus eſt,ut ait Cicero in Bruto. quan quam Cicero hanc orationem ab eo habitam eſſe non in urbe ait, ſed in caſtris in Sacro mōte,in quem plebs ſeceſſerat.Quod idem etiam tradit Valerius lib. VIII, cap. IX. Verba Ciceronis ſunt hæc. Videmus item paucis annis poſt reges exactos,cum plebs prope ripam Anienis ad tertium milliarium conſediſſet,eumq; mōtem, qui Sacer appellatus eſt,occupauiſſet, M. Valerium dictatorem dicendo ſedauiſſe diſcordias,eiq; ob eam rem ampliſſimos honores eſſe habitos, & eum primū ob eam ipſam cauſſam Maximum eſſe appellatum.Eadem fere Valerius. Quod autem ab illis ſcribitur,ratione uacare uidetur.Etenim Dionyſio,Liuioq; teſtibus M. Valerius ante ſe dictatura abdicauit,quàm plebs ſacrum montem occuparet.Et quanquam ipſe poſt ad eam in montem legatus uenit à ſenatu cum aliis nouem cōſularibus miſſus, & uerba de concordia fecit, tamē nec dictator tum erat,nec eius potiſſimū oratione plebs in urbem rediſſe,ſed noto illo,ac peruulgato Agrippæ Menenij de uentre, & membris apologo traditur. Credo autem Ciceronem aut alios annales ſequutum, aut lapſum eſſe.Plutarchus item in Pompeio,& Zonaras Valerium à populo Maximum appellatum ſcribunt,quia plebem ſenatui conciliauit.Quod autem ait Cicero Valerio Maximo honores habitos eſſe,intelligendum eſt, ſignificari eos,quos Pædianus affert in Piſonianā,ſic.Valerio Maximo(ut Antias tradidit) inter alios honores,domus quoq; publice ædificata eſt in Palatio, cuius exitus, quo magis inſignis eſſet, in publicum uerſus declinaretur,hoc eſt extra priuatū aperiretur. de quibus item Dionyſius. Sedata autem plebis (ut diximus) ſeditione Valerius tres conſcripſit exercitus,unum,quem T. Veturius conſul in Æquos,alterum,quem A. Virginius collega eius in Volſcos, tertium, quem ipſe in Sabinos perduxit. Poſt autem uictoria ubiq; parta ipſe ſolus de Sabinis,quos fuderat,fugaueratq; & caſtris exuerat,triumphauit. cuius triumphi approbantibus etiam Capitolinis fragmentis meminere Liuius, & Dionyſius.Poſt triumphum cum ad ſenatum de nexis rettuliſſet, ut ſe facturum ante plebi pollicitus fuerat, eaq; relatio à patribus reiecta eſſet, indignationis plenus dictatura abdicauit.Liuius,& Dionyſius.

DE COS. AN. CCLX.

CONSVLES prodit in hunc annum Liuius,& Dionyſius Sp.Caſſium, & Poſtumum Cominium. Eorundem meminit etiam Cicero pro Cornelio. Cuſpiniani faſti Viſcellinum edunt & Auruncum. Siculi Aruncum, & Vitellinum. Poſtumi Cominij cos.meminit Valerius lib.IIII,cap.III.& Plutarchus in Coriolano.Eoſdem unà ante etiā conſules fuiſſe,hoc uero anno k.Sept.citius q̄ cōſuetudo erat,iniſſe,auctor eſt Dionyſ.Hoc anno Corioli capti, unde C.Marcius Coriolani cognomen inuenit.

De Luſtro VII.

CENSVM ab his cos. actum, cenſa ciuium capita amplius CX millia eſſe tradit Dionyſius.Hoc eſſe Luſtrum VII in ſequenti luſtro probabo.neq; uero de hoc quicquam aliud comperi.

De prima ſeceſſione plebis, & tribunis plebis primum creatis.

QVONIAM tribuni plebis aliquando ſine magiſtratibus curulibus ullis ſummæ rerum præfuerunt;propterea ortum eorum mihi hoc loco eſſe putaui oſtendendum.

Triennio

A Triennio ante Claudio, Seruilioq; cos. ſeditio plebis ex nobilium fœneratorum im-
potentia, qui plebem ære alieno obſtrictam in uinculis habebant, exarſit. ſedata ta-
men eſt per Seruilium cos. cum edixiſſet, ne quis ciuem Romanũ uinctum, aut clau-
ſum teneret, quominus eis nominis edendi apud conſules, qui tum in Volſcos bel-
lum parabant, poteſtas fieret. Anno uero inſequẽti Veturio, Virginioq; cos. plebem
iterum eadem de cauſſa militiam detrectantem M'. Valerius dictator promiſſis miti-
gauit, & in hoſtes eduxit, ac cùm uictoria parta per ſenatum promiſſa præſtare non
poſſet, dictatura ſe abdicauit. poſt autem cum plebs per cauſſam renouati ab Æquis
belli ex urbe educta eſſet, auctore Sicinio quodam à conſulibus diſceſſit, & trans A-
nienem amnem collem quendam occupauit, qui ſacer eſt appellatus, neq; eo anno
reuocari in urbem potuit. Conſules inde per ſeceſſionem plebis fiunt Sp. Caſſius II,
Poſtumus Cominius II. Tum legatis decem à ſenatu ad plebẽ de pace miſſis, unius
Agrippæ Menenij oratione commota redijt, hac lege, ut magiſtratum & ipſa ſibi è
B ſuo corpore contra patriciorum potentiam, ac uim creare poſſet. Ii tribuni plebis di-
cti ſunt. Hæc Dionyſius fere, atq; etiã Liuius. à quibus in eo diſſentit Cicero pro Cor
nelio, quòd anno XVI poſt reges exactos Veturio, Virginioq; cos. creatos eos ſcri-
bit. Primũ autem comitijs curiatis creati duo ſunt, deinde tres adiecti, ut eſſent quin-
que. ut Pædianus in Cornelianam ex Ciceronis, Attici, Tuditani, Liuij ſententia tra-
dit. nam Dionyſius, & Plutarchus quinq; primum factos profitentur. Piſo (ut ait Li-
uius) duos tantum in hunc annum, at uero in annum CCLXXXII Claudio, Quin-
ctioq; cos. tribus adiectis, quinq; edit. Illud aũt non ambigitur, quin anno CCXCVI
Horatio, & Minucio cos. quinq; additis decem effecti ſint, qui numerus deinde in
perpetuum ſtante rep. conſeruatus eſt. Primos duos creatos Liuius C. Licinium, &
L. Albinium uocat. Pędianus L. Sicinium L. F. Bellutũ, L. Iunium C. F. Paterculum.
Dionyſius C. Sicinium Bellutum, L. Iunium Brutum, Plutarchus in Poplicola Iuniũ
Brutum, Sicinium Bellutum, Suidas in uoce δήμαρχοι Sicinium, & Brutum. ex tribus
C reliquis unum Sicinium nominat Liuius, de reliquis parum ait cõuenire. Dionyſius
autem eos C. & P. Licinios, & C. Icilium Rugam uocat. Diem, quo primi tribuni inie
runt, ante IIII idus Decembris nominat Dionyſius, eumq; ſolennem fuiſſe uſq; ad
ſua tempora ineundo tribunatui tradit. Quapropter Liuius etiam lib. XXXIX Næ-
uium tribunum pl. eo die iniſſe ait. Hac autem de tota re ſic Cicero pro Cornelio per-
duellionis reo. Tanta igitur in illis uirtus fuit, ut anno XVI poſt reges exactos pro-
pter nimiam dominationem potentium leges ſacratas ipſi ſibi conſtituerent, duos tri
bunos crearent, montem illum trans Anienem, qui hodie mons Sacer nominatur, in
quo armati conſederant æternæ memoriæ cauſſa conſecrarent. Hæc ille. Lex autem
ſacrata, cuius Cicero, Dionyſius, & Liuius meminerunt, ea uidetur fuiſſe, quam in Sa
cro mõte plebs tulit: ut liceret plebi magiſtratum ex ſuo corpore creare, qui plebem
ab iniuria prohiberet, ut nemini patricio hunc magiſtratum capere liceret, ut hic ma
giſtratus ſacroſanctus eſſet, id eſt ne quis tribunum plebis aut uerbo aut manu uiola-
D ret, qui ſecus feciſſet, ipſum impune poſſe occidi, ac ſacrum eſſe uideri.

DE COS. AN. CCLXI.

LIVIVS cos. in hunc annum nominat T. Geganium, P. Minucium. Dionyſius T. Geganium Macerinum, P. Minucium, Siculi faſti, & Cuſpiniani Macerinum, & Augurinum. Sunt autem hæc cognomina, illud Geganiorum, hoc Minuciorum. quod infra apertius patebit. Hoc anno domi, & foris quieta omnia fuerunt. Liuius.

DE COS. AN. CCLXII.

CONSVLES prodit hoc anno Liuius & Caſſiodorus A. Sempronium, M. Minucium. Dionyſius A. Sempronium Atratinum II, M. Minucium Augurinum II. faſti Cuſpiniani cum Siculis Atratinum, & Augurinum. Hunc annum XIX nuncupat Dionyſius, ex quo Poplicola cos. legem de prouocatione tulit. C. Marcius Coriolanus exilio à plebe multatur, quòd in ſumma annonæ caritate ne frumentum ex Sici-

lia aduectum plebi diuideretur, ſumma ope contenderat. damnatus abſens in Vol- A
ſcos abijt. Liuius.

DE COS. AN. CCLXIII.

A.Sempronio, M.Minucio conſulibus cõſules ſuggerit Dionyſius Q.Sulpicium Camerinum, Sp.Lartium Flauum iterum. faſti Cuſpin. Cornutum, & Flauum. Siculi Camerinum, & Flauum. eſt autem Cornutus Sulpiciorum cognomẽ, ut alio loco ex Capitolinis tabulis intelligitur. hos autem conſulto tranſcendit Liuius. Non eſſe autem omittẽdos ad Capitolinam rationem docet triumphus P. Valerij, qui in annum CCLXXIIX non caderet, ſi hos cõſules ſubtraheremus. His conſulibus ludi magni uotiui uitio facti. Dionyſius.

DE COS. AN. CCLXIIII.

CONSVLES ſuggerit Dionyſius C.Iulium Iulum, P. Pinarium Rufum. faſti Cu- B
ſpiniani Iulum, & Mamercinum, Siculi Sulum, & Rufum. eſſe autem Mamercum cognomen etiam Pinariorum alio loco apparet. Hos etiam, ut priores, omittit Liuius. de quo idem poſſumus dicere, quod ipſe libro IX de Piſone ait ſic. Hos conſules Piſo Q.Fabio, & P.Decio ſuggerit, biennio exempto, quo Claudium, Volumniumq́, & Cornelium cum Marcio conſules factos tradidimus. memoria'ne fugerit in annalibus digerendis, an conſulto binos conſules factos ratus tranſcenderit, incertum eſt. His cos. cum ludi magni uotiui ex ſomnio T. Latinij inſtauratitij fierent, Volſci aſtu Tulli Attij regis eorum à conſulibus urbe Roma pulſi concitantur ad bellum, ac duce Coriolano in Romanos fines irrumpunt. Dionyſius.

DE COS. AN. CCLXV.

CONSVLEM Sp.Nautium cum Sex.Furio in hũc annum inuenio apud Liuium, & Dionyſium, & Caſſiodorum. in faſtis Cuſpiniani eſt RVTILVS, quod eſt Nautij C
cognomẽ. & Viſcellinus, in Siculis Nautius, & Fuſus. Medullinum uero, aut Fuſum Furiorum cognomen fuiſſe, infra apparebit. His cõſulibus cum Coriolanus bellum patriæ exercitu Volſcorum aſſumpto faceret, ab eius oppugnatione materna pietate deterritus eſt. Liuius, Dionyſius.

DE COS. AN. CCLXVI.

CONSVLES hoc anno fuerunt auctore Liuio T.Sicinius, C.Aquillius, quos Caſſiodorus, & Dionyſius T. Siccium, & C. Aquillium uocant. Cognomina horum ex faſtis Siculis, & Cuſpiniani fuerunt Tuſcus, & Sabinus.

De triumphis T. Sicinij, & C. Aquillij cos. de Volſcis, & Hernicis.

SICINIO Volſci, Aquillio Hernici (nam ij quoq; in armis erant) prouincia euenit. eo anno Hernici deuicti; cum Volſcis æquo Marte diſceſſum eſt. hæc Liuius. ex D
quibus intelligi poteſt, quàm feſtinanter libertatis recuperatæ primordia ab eo tradita ſint, cum ea prætereat, ex quibus uel maxima comparatur populo R. laus, & gloria, id eſt triumphos de ſubactis à ſe populis actos. Scribit enim Dionyſius, re bene utrobiq; geſta, Sicinio, quia maiore periculo urbem liberauerat, ut laureatus triumpharet, Aquillio, quia leuius prœlium fecerat, ut ouans urbẽ ingrederetᷣ, eſſe decretũ.

DE COS. AN. CCLXVII.

COS. edit Liuius in hunc annum Sp. Caſſium, & Proculum Virginium. Dionyſius Sp.Caſſium tertium, Proculum Virginium. eſt enim legendum apud eum πρόκλον, non πόπλιον ex eodem et alio loco. Diodorus Siculus lib. XI (quod ego ex manuſcriptis eius libris cognoui) Sp. Caſſium, Proculum Virginium Tricoſtum. faſti Siculi, & Cuſpiniani Rutilum, & Viſcellinum. Valerius etiam lib. VI, cap. III tres magnificos Sp. Caſſii conſulatus prodit.

De

A

De triumpho II. Sp. Caſſij coſ. III.

HOC anno Æqui à Virginio coſ. fuſi, fugatiq́. Volſci, & Hernici à Caſſio qui contra eos exercitum duxerat, ad amicitiam traducti. Ea de cauſſa Caſſius gratia potius, quàm iure triumphum impetrauit. Elatus autem tribus conſulatibus, & duobus triumphis, quod nemini adhuc contigerat, regnum affectauit, & legem de agro Hernicorum Latinis, & ciuibus Ro. diuidendo ad conciliandam ſibi plebem primus Romæ promulgauit. Hæc Dionyſius, & Valerius lib. VI, cap. III. Liuius nullius rei niſi legis agrariæ ab eo primum promulgatæ meminit, eumq́ poſt damnatũ, necatumq́ ob affectati regni ſuſpicionem ſcribit.

DE COS. AN. CCLXVIII.

Q. FABIVM inde, & Ser. Cornelium coſ. profitetur Liuius, Caſſiodorus, & Dionyſ. at Diodorus lib. XI Q. Fabium Vibulanum, Ser. Cornelium Coſſum. faſti Siculi
B Fabium, & Maluginenſem. Hunc Q. Fabium Cæſonis F. Vibulanum uocat etiam Dionyſius in ſecundo conſulatu huius. Id quod eſt etiam in Capitolini eius conſulatus fragmentis. Ser. Cornelium patrem eſſe reor L. Cornelij Ser. F. L. N. Maluginẽſis Coſſi conſulis an. CCXCIIII. Volſci, Æquiq́ à Fabio coſ. uicti. Liuius.

DE COS. AN. CCLXIX.

SVBSEQVVTI ſunt conſules auctore Liuio, & Caſſiodoro L. Æmilius, & Cæſo Fabius. Dionyſio, L. Æmilius Mamerci filius, Cæſo Fabius Cæſonis filius. Diodoro, Cæſo Fabius, L. Æmilius Mamercus. Siculis faſtis Fabius, & Mamercus. ex quo intelligo apud Dionyſium eſſe per mendum in tertio huius conſulatu L. Æmilius Marcus, pro Mamercus. Infra autem ſæpius patebit Mamercinum Æmiliorum eſſe cognomen. Cęſonem Q. Fabij Vibulani, qui conſulatu abijt fratrem prodit Dionyſius.
C idem etiam hunc annum ab urbe condita uocat CCLXX. Volſci, & Æqui rebellantes Æmilio duce ſuperati. Liuius.

DE COS. AN. CCLXX.

M. FABIVM, L. Valerium coſ. in hunc annum comparant Liuius, Caſſiodorus, & Dionyſ. M. Fabium Vibulanum, L. Valerium Potitum Diodorus. faſti Cuſpiniani Potitum. Ex his M. Fabius frater eſt K. Fabij, qui conſulatu abijt, trium fratrũ minimus. Dionyſius, Liuius. L. Valerium patrem eſſe arbitror C. Valerij L. F. Vol. N. Potiti Voluſi III conſulis anno CCCXLIX. Veiens bellum initum, & Volſci rebellarunt. Liuius.

DE COS. AN. CCLXXI.

Q. FABIVM, C. Iulium conſules ſubijcit cum Caſſiodoro, Liuius. C. Iulium, & Q.
D Fabium K. F. II. Dionyſius. Iulum, & Fabium faſti Siculi, & Cuſpiniani. Vibulanum II lapis Capitolinus. C. Iulius poſt in decemuiratu C. F. L. N. dicitur in tabulis Capitolinis. ſiquidem cum legatus ad plebem mittitur, conſularis appellatur anno CCCIIII. Liuius, & Pædianus in Cornelianam. IVLVM Iuliorum eſſe cognomen infra apparebit. Hoc anno ab Æquis arma ſumpta, Veientes agrum Romanum populantes inierunt. Liuius.

DE COS. AN. CCLXXII.

CONSVLES ſubſequuti ſunt Cæſo Fabius, & Sp. Furius, Liuio, Caſſiodoro, Dionyſio, Zonara, & Diodoro teſtibus. Dionyſius Fabium iterum, Diodorus Furium Medullinum edit. ex lapide Capitolino apparet Furio huic cognomen fuiſſe FVSVM. Eſt enim in faſtis Siculis Sabinus, & Fuſus. hoc anno in Veientibus, & Æquis à conſulibus Fabio, & Furio res geſta eſt. Liuius.

DE COS. AN. CCLXXIII. A

M. FABIVM,Cn.Manlium conſules in hunc annum edunt Liuius,Diodorus, &
Caſſiodorus.M.Fabium II,C.Manlium Dionyſius.Fabium II, & Cincinnatum fa-
ſti Cuſpiniani cum Siculis. Vibulanum II lapis Capitolinus. Hunc patrem eſſe ſuſpi
cor A.Manlij Cn.F.P.N.decemuiri anno CCCII.

De Cn. Manlio cos. occiſo, & triumpho à M. Fabio cos. abiecto de Etruſcis.

PVGNATVM eſſe hoc anno acerrime cum Veientibus, ad quos undiq; ex Etru-
ria auxilia cõuenerant,atq; in ea pugna cecidiſſe Q. Fabium fratrem conſulis, & Cn.
Manlium conſulem,prætereaq; oblatum à ſenatu triumphum à M.Fabio conſule ob
funeſtam familiam abiectum eſſe Liuius,Dionyſius,Oroſius, Valerius auctores ſunt.
Addit Dionyſius M. Fabium, quòd collega mortuus eſſet, & ipſe uulnere in prœlio B
accepto uexaretur conſulatu ſe duobus ante exitum anni menſibus abdicaſſe.

DE COS. AN. CCLXXIIII.

CAESONEM Fabium memorant in hunc annum cum T.Virginio conſulem Li-
uius,Caſſiodorus,Diodorus,& Dionyſius. Fabiũ cum Rutilo faſti Siculi. Cæſonem
fratrem conſulis abdicantis tertium hoc anno conſulem factum notat Dionyſius. T.
Virginium Rutilum anno CCXC in peſtilentia mortuum Liuius. Hunc Tricoſtum
Rutilum cognomina tuliſſe indicat lapis Capitolinus.Hoc anno K.Fabius cos. cum
gente Fabiorum Veiens bellum ſibi depopoſcit.

DE COS. AN. CCLXXV.

L. AEMILIVM,C.Seruilium cos. in hunc annum comparant Liuius, Caſſiodo-
rus,& Dionyſ.quanquam apud Dionyſium eſt mendoſe Sergius,pro Seruilio. Nam C
cognomina STRVCTVS AHALA, quæ ſunt in Capitolino fragmento, Seruilio-
rum ſunt,non Sergiorum.Diodorus L.Æmilium Mamercum cum C.Cornelio Len
tulo edit. faſti Siculi Æmilium cum Eſquilino. fragmentum Capitolinum alterum
tantum Structum Ahalam cum ſuffecto ei Eſquilino. Quoniam autem L. Æmilio
collegam addit Diodorus C. Cornelium Lentulum, ſuſpicatus ſum hunc eum eſſe,
qui ſuffectus ſit. Alij de tota re iudicabunt. Veiens bellum à familia Fabiorum hoc
anno geſtum.

DE COS. AN. CCLXXVI.

T. MENENIVM,C.Horatium cos. ſuggerit Liuius, Caſſiod. Dionyſius,Diodo-
rus.hic Puluillum cognomen addit Horatio, Menenio Lanatum lapis Capitolinus.
Itaq; in faſtis Cuſpiniani & Siculis eſt etiam Lanatus, & Puluillus.Horum conſulum
meminit Gellius lib. XVII,cap. XXI.ſed non ſine menda. C. Horatium M. Horatij, D
qui primo anno conſul fuit, T.Menenium Agrippæ Menenij Lanati,qui ijs tempori
bus conſul fuit,filios eſſe placet Liuio,& Dionyſio. Fabij CCCVI, qui biennio ante
ſibi cum Veientibus bellum depopoſcerant, ad unum omnes ad Cremerum occi-
ſi. Liuius.

DE COS. AN. CCLXXVII.

A. VIRGINIVM, Sp.Seruilium ſubdit cos. Liuius, Caſſiodorus, & Dionyſ. A.
Virginium Tricoſtum, C. Seruilium Structum Diodorus.in faſtis Cuſpiniani eſt co-
gnomen Rutilus, quod eſt Virginij, in Capitolinis Structus,quod eſt Seruilij,
in Siculis utrunq;. Hos conſules ſolſtitio æſtiuo ſextili menſe
iniſſe notat Dionyſius, Veientes à Seruilio oc-
cidione occiſos. Liuius.

A DE COS. AN. CCLXXVIII.

P. VALERIVM, C. Nautium coſ. nuncupant in hunc annum Liuius, & Caſſiodorus. P. Valerium Poplicolam, & C. Nautium Dionyſius. P. Valerium Poplicolam, & C. Nautium Rufum Diodorus. Nautiū, & Poplicolam faſti Siculi, Poplicolā, & Rufum Cuſpiniani. pro Rufo Rutilum habent Capitolini, ut Dionyſius ante in Lartio pro Rufo Flauum. Hi ambo conſules deſcripti ſunt ex ſecundo ipſorū conſulatu Capitolino. P. aūt Valerius P. Poplicolæ filius fuit, auctore Dionyſio in anno CCXCI.

De triumpho P. Valerij Poplicolæ coſ. de Veient. & Sabinis.

HOC anno Veientibus Sabini arma coniunxerunt. Itaq; Liuius Veientes, Sabinosq; duas potentiſſimas, & maxime finitimas gētes uictas eſſe à P. Valerio coſ. ſcribit, de triumpho nihil aſcribit. cuius tamen ueſtigia ſunt in tabulis Capitolinis, men-
B tio etiam apud Dionyſium.

DE COS. AN. CCLXXIX.

LIVIVS, & Caſſiodorus hoc anno conſules nominant L. Furium, C. Manlium. Dionyſius L. Furium, A. Manlium. faſti Siculi Manlium, & Furium, Diodorus L. Furium, Medullinum, M. Manlium Vulſonem. Cur ego A. Manlium ex ſententia Dionyſij ſcribam, cauſſa extabit in Decemuiratu huius Manlij anno CCCIII.

De Luſtro VIII.

HIS conſulibus cenſum actum, cenſa ciuium capita CIII millia, atq; amplius prodit Dionyſius. Eutropius etiā poſt K. Fabiū, & T. Virginium coſ. cenſum actum eſſe cum ſcribat, nullum alium ſignificare, quàm hunc uidetur. Vt autem ex fragmentis Capitolinis apparet, hoc luſtrum ab urbe condita VIII fuit. Ex quo intelligi poteſt,
C ſi ter tantum ante hos conſules à conſulibus cenſum actum eſſe repperimus, eodem etiam tempore ab ijs luſtrum conditum fuiſſe, & Ser. Tullium regem interea dum regnauit (regnauit autem annos XLIIII) quater cenſum, & luſtrum ut ſcripſit Valerius, feciſſe. Nam, ut ante diximus, omnis cenſuum ratio regnante Superbo penitus intermiſſa eſt. alioquin niſi quater à Seruio, ter à conſulibus luſtrum ante factum dicamus, ad hunc luſtrorum numerum, qui eſt in Capitolino fragmento peruenire non poterimus.

De A. Manlio coſ. ouante de Veientibus.

A. MANLIVS coſ. in Veientes profectus coegit eos ſine pugna ad deditionem deſcendere. Ea de cauſa pedeſtris ei à ſenatu triumphus decretus eſt, cum maior ijs, qui prœlio rem bene gererent decerneretur. Hæc Dionyſius. Liuius autem Manlio Veientes obtigiſſe, nec bellatum eſſe, inducias in annos XL petentibus datas tradit.
D At in Capitolinis fragmentis priori triumpho Poplicolæ ſubijciunt hæc uerba: AN. CCLXXIX. IDIB. MART. quibus perſpicue hic triumphus Manlianus ſignificat.

DE COS. AN. CCXXC.

DIONYSIVS in hunc annum conſulem prodit L. Æmilium Mamercum III cū Vopiſco Iulio. Liuius L. Æmilium, & Opitrem Virginium, ſed in quibuſdam annalibus ait ſe inueniſſe pro Virginio Vopiſcū Iulium. Eos annales ſequutus eſt Diodorus, & auctores conſulariū tabularum, quę in Capitolio ſunt, in quarū fragmentis huius anni eſt IVLVS. quod cognomen eſt Iuliorū. Itaq; in faſtis Siculis eſt Æmilius, & Iulius, in Cuſpiniani Mamercus, & Vopiſcus. Caſſiodorus Liuiū ſequutus eſt. Annus foris quietus, domi motum Cn. Genucius tribunus pl. lege agraria excitauit. Liuius.

DE COS. AN. CCXXCI.

DEINCEPS conſules nominant Liuius, Dionyſius, & Caſſiodorus L. Pinarium,

L. Furium. Diodorus L. Pinarium Mamercinum, P. Furium φίφρωνα, mendoſe, ut puto. Horum conſulum meminit Macrobius lib. primo Saturn. ſic. Varro ſcripſit antiquiſſimam fuiſſe legem in columna ærea à L. Pinario P. Furio cos. cui mentio interkalaris aſcribitur. FVSVM familiare hoc tempore Furiorũ cognomen reſtitui P. Furio. eſt enim in faſtis Siculis Pinarius, & Fuſus, & in Capitolinis fragmentum eius - SVS. Hoc anno lex à Volerone tribuno pl. promulgata eſt de plebeijs magiſtratibus comitijs tributis creandis. Liuius. A

DE COS. AN. CCXXCII.

LIVIVS edit conſules in hunc annum Ap. Claudium Ap. F. T. Quinctium. Dionyſius Ap. Claudium Ap. F. Sabinum, T. Quinctium Capitolinum. Diodorus Ap. Claudium, T. Quinctium Capitolinum, itemq; Caſſiodorus. Quem alij Ap. Claudiũ Ap. F. uocant, nos Ap. Claudiũ M. F. nominamus, ob eam cauſſam, quã ante in conſulatu patris diximus. Capitolino Barbatum addimus. quod ita uocari hũc in quincto conſulatu à Zonara animaduertimus. Hoc anno lex Voleronis priore anno promulgata perlata eſt, non ſine magnis reipublicæ motibus. Claudius in Volſcos, Quinctius in Æquos rem geſſit, qui inter ſeditionem Romanã uaſtauerant agros. Liuius. B

DE COS. AN. CCXXCIII.

CONSVLES in hunc annum ſuggerunt Liuius & Caſſiodorus T. Æmilium, L. Valerium. Diodorus L. Valerium Poplicolam, T. Æmilium Mamercũ. Dionyſius L. Valerium II. Ti. Æmilium. Æmilium autem ait eſſe L. Æmilij ter conſulis filium. Tiberius prænomen eſt familiare Æmilijs. Itaq; puto in hoc cos. per mendũ legi Titum pro Tiberio. faſti Siculi nihil, niſi nomina ſuggerunt, Æmilium, & Valeriũ, Cuſpiniani Potitum, & Mamercum. Valerius cum Volſcis, Æmilius cum Sabinis rem geſſit. hoſtis ſe caſtris tenuit. Liuius.

DE COS. AN. CCXXCIIII.

A. VIRGINIVM, T. Numicium cos. repperio in hunc annum factos apud Liuium, & Caſſiodorum, & Diodorum. Iis addit cognomina Dionyſius Montanum, & Priſcum. faſti Siculi Cœlimontanum, & Priſcum, Cuſpiniani Nomentanũ. Hunc filium A. Virginij conſulis anno CCLIX eſſe ſuſpicor. Conſules Numicius Volſcis, Virginius Æquis repreſſis, in Sabinos populantes exercitu ducto plus cladiũ, quàm intulerant, acceperunt. Liuius. C

DE COS. AN. CCXXCV.

T. QVINCTIVS, Q. Seruilius conſules deinceps facti. Liuius. quos Dionyſ. uocat T. Quinctium Capitolinum II, Q. Seruilium Priſcum. faſti Cuſpiniani Capitolinum, & Priſcum, Siculi, Cœlimontanum, & Priſcum, ſed uitio, ut puto, Cœlimontanum. Diodorus T. Quinctium, Q. Seruilium Structum. Caſſiodorus T. Quinctium II. Q. Seruilium. quem Seruilium ſuſpicor eſſe filium Q. Seruilij Priſci magiſtri eq. anno CCLIX. Sabini populantes à Seruilio effuſe uaſtati. Liuius. D

De triumpho T. Quinctij Capitolini cos. de Antiatibus.

NOBILEM de Volſcis, qui iam per trienniũ in armis erãt, à T. Quinctio cos. hoc anno uictoriã relatã, præſertim Antio oppido capto, Liuius pariter, ac Dionyſius tradiderunt. Addit Dionyſius redeunti Quinctio ſenatũ obuiam proceſſiſſe, atq; ultro triumphũ obtuliſſe. Eiuſdẽ triumphi notæ quædã uix apparẽt in fragmẽtis Capitolinis. cuius tamẽ ne uerbũ quidẽ fecit Liuius. in fragmẽtis aũt priori Manliano triumpho hæ notæ ſuggeruntur. A. CCXX--. quæ aperte ad hunc triumphum pertinent.

DE COS. AN. CCXXCVI.

CONSVLES in hunc annum comparat Liuius, & Caſſiodorus T. Æmilium II, Q. Fabium. Dionyſius Ti. Æmilium II, Q. Fabium. faſti Sicili Æmilium, & Vibulanum, Cuſpiniani Mamercũ, & Vibulanũ. Diodorus. Æmilium Mamercũ, Q. Fabiũ

Vibulum

A Fabium Vibulanum. Hic eſt autem Q. Fabius is, qui anno CCLXXVI ex CCCVI Fabijs ad Cremeram interfectis puer ſuperfuit auctore Liuio, & Dionyſio, M. Fabij uiri conſularis filius. Mirari autem quis poterit, quemadmodum cum annos X ante auctore Liuio prope puber eſſet, hoc anno conſulatũ capere potuerit. Itaq; aſſentior potius Dionyſio, qui ſcribit hunc unum ex Fabijs ſuperfuiſſe ad res gerendas uirum idoneum, & manu promptum. Æqui à Q. Fabio (is enim eò cum exercitu uenerat) pacem petiere, irritamq; eam ipſi ſubita incurſione in agrum Latinum fecere. Liuius.

DE COS. AN. CCXXCVII.

HIC annus conſules habuit Q. Seruilium, Sp. Poſtumium, ut Liuius, & Caſſiodorus tradunt. Priſcum, & Albinum, ut faſti Cuſpiniani. at, ut Dionyſius, Sp. Poſtumium Albinum, Q. Seruilium Priſcum II. ut Diodorus, Q. Seruilium, Sp. Poſtumiũ Albinum. In fragmento tamen Capitolino Sp. Poſtumius Albus Regillenſis uoca-
B tur, non Albinus. Eſt autem filius A. Poſtumij dictatoris. Itaq; Liuius filium dictatoris Poſtumij ædem Caſtoris, & Pollucis à patre uotã bello Latino dedicaſſe duumuirum ad id creatum tradit. Hos conſules cum inſequentibus tranſcendunt faſti Siculi. Q. Seruilius in Æquos miſſus in Latino agro ſtatiua habuit. intra caſtra quies neceſſaria morbo implicitum exercitum tenuit. Liuius.

DE COS. AN. CCXXCVII.

CONSVLES deinceps ſubijcit Liuius T. Quinctium, Q. Fabium. Caſſiodorus T. Quinctium II, Q. Fabium II. Diodorus T. Quinctium Capitolinum, Q. Fabium. Dionyſius. T. Quinctiũ Capitolinum III. Q. Fabium Vibulanum II. In Capitolino etiam fragmento eſt Q. FABIVS VIBVLAN--. Æqui à Q. Fabio acie fuſi fines Romanos cum inuaſiſſent à T. Quinctio recepta præda cæſi ſunt. Liuius.

C De *Luſtro* IX.

LVSTRVM his conſulibus factum ita prodit Liuius. Cenſus actus, & conditum à Quinctio luſtrum. cenſa ciuium capita CXXIIII millia dicuntur præter orbos, orbasq;. Dionyſius hoc prætermiſit. Nonum autem hoc eſſe luſtrum hinc intelligi poteſt, quòd & proximum ſuperius VIII in Capitolinis tabulis, & proximũ inſequens X eſſe à Liuio notatur.

DE COS. AN. CCXXCIX.

A. POSTVMIVM Album, Sp. Furium Fuſum cos. in hunc annum inuenio apud Liuium, Caſſiodorũ, & Dionyſium. in faſtis Siculis Regillanũ, & Fuſum apud Diodorum uero A. Poſtumium Regillenſem, Sp. Furium Medullinũ. Recte autem, atq; ad harum familiarum rationẽ apte. In Capitolino enim fragmento eſt A. Poſtumius
D A. F. P. N. Albus Regillenſis. Eſt autem hic A. Poſtumius A. Poſtumij dictatoris filius. Sp. autem Furius, ut puto, auus eſt L. Furij L. F. Sp. N. Medullini, trib. mil. an. CCCXLVIII. Hic conſul in acie contra Æquos fratrem amiſit P. Furium, eum, ut opinor, qui cos. fuit anno CCLXXXI. Dionyſius. apud quem eſt mendoſe σίϱϐιος pro σπόϱιος. Hoc primum anno T. Quinctius pro conſule iuſſus eſt ſubſidio caſtris cũ exercitu ſociali mitti, Poſtumius conſul Romæ manere ad conſcribendos eos, qui arma ferre poſſent. Magnæ utrinq; clades acceptæ. Liuius.

DE COS. AN. CCXC.

L. AEBVTIVM, P. Seruilium cos. in hunc annum ſubſequutos ſcribit Liuius, & Caſſiod. Dionyſius L. Æbutium, P. Seruilium Priſcum. Diodorus L. Æbutium Eluam, P. Seruilium Structum. faſti Siculi Priſcum, & Flauũ, Cuſpiniani Eluam, & Priſcũ. P. Seruiliũ Sp. F. P. N. Priſcũ Capitolinus lapis. Hunc annũ uocat Oroſius CCLX mẽdoſe pro CCXC. ex quo apparet ſupputationẽ Capitolinã ab eo hoc loco probari. Liuius K. Sextilibus, ut tum anni principiũ agebatur, cõſules ait ineſſe. Eodẽ anno

no fœdiſſima peſtilentia ciuitatem Romanam uexatam,ambos conſules Æbutium, Seruiliũq; mortuos Liuius,Dionyſius,Oroſius auctores ſunt.ego uero Æbutij mortem tantum notaui, quia Seruilij obitum Capitolini fragmenti interuallum non capiebat.Æqui,Volſciq; prædonum magis, quàm hoſtium more fines Romanos nullo occurrente exercitu populati ſunt.Liuius. A

DE COS. AN. CCXCI.

L. LVCRETIVM Tricipitinum,T.Veturium,ſiue Vetuſium Geminũ edit conſules in hunc annum Liuius,Caſſiodorus, & Dionyſius.at Diodorus L. Lucretium, T.Veturiũ Cicurinum.faſti Cuſpin.Geminũ,& Tricipitinum; Siculi Tricipitinum, & Veturium; Capitolini L. Lucretium Tricipitinum. Hunc T. Veturium filium T. Veturij eſſe arbitror,qui cos.fuit anno CCLIX.Hi conſules ante diem III Idus Sextilis inierunt. Lex Terentia de quinqueuiris imperio cõſulari ſcribendis promulgata ciuitatem turbauit.Liuius. B

De triumpho L.Lucretij cos.T.Veturio cos.ouante. de Volſcis,& Aequis.

IAM ualida ciuitate L. Lucretio Æquos, T. Veturio Volſcos prouinciam eueniſſe Dionyſius, & Liuius conſentiunt illi quidem, ſed in uictoria tamen utriuſque deſcribenda paulum diſcrepant. Liuius enim utrunq; eorum cum utroq; hoſte congreſſum de Æquis,& Volſcis meritum rettuliſſe honorem ſcribit,triumphum illum, hunc,ut ouans urbem iniret. Dionyſius uero uictorias ſeparat,atq; Lucretio,quia cũ Æquis acerrime pugnarat,maiorem triumphum, Veturio,quia Volſcos ſine pugna fugarat,minorem à ſenatu decretum ait.Nos Dionyſium ſequuti ſumus.

DE COS. AN. CCXCII.

P. VOLVMNIVM,Ser.Sulpicium cos.in hunc annum profitetur Liuius,& Caſ- C
ſiod.P.Volumnium, Ser.Sulpicium Camerinum Dionyſius.P.Volumnium Amintinum,Ser.Sulpicium Diodorus.Gallum & Camerinum faſti Siculi,P.Volumnium Amintinum Gallum Capitolini. Eorundem conſulum meminit Valerius libro primo cap.VI.Ser.Sulpicium Ser.Sulpicij conſulis an.CCLIIII.filium eſſe opinor,patrem autem Q.Sulpicij Ser.F.Ser.N.Camerini Cornuti,tribuni militũ anno CCCLI. Lex Terentia item agitata. Cæſo Quinctius ferox iuuenis, quo duce pulſi ſæpe foro tribuni,plebs fugata erat,damnatus in exilium abijt.Liuius.

DE COS. AN. CCXCIII.

P. VALERIVM Poplicolam,C.Claudium Sabinum cos.nominant in hunc annum,Liuius,& Dionyſius.P.Valerium Poplicolam, C. Claudiũ Regillanum Diodorus.Poplicolam,& Sabinum faſti Siculi,& Cuſpiniani.P. Valeriũ P.F. Voluſi N. Poplicolam lapis Capitolinus. P. Valerius Poplicolæ filius eſt, idem,qui ante etiam D
cõſul fuit.Quod ipſum ſi animaduertiſſet Liuius,haud ita hunc conſulẽ loquentẽ feciſſet.Auſurum ſe in tribunis,quod princeps familiæ ſuæ auſus in regibus eſſet. Item. Memorẽ ſe maiorũ ſuorũ,memorẽ cognominis,quod populi colendi,ueluti hæreditaria cura ſibi à maioribus tradita eſſet. Etenim eũ de patre,ut de atauo loquentẽ inducit.C. Claudium Ap. F.patruum eſſe Ap. Claudij decemuiri Liuius,& Dionyſius auctores ſunt.nos uero qua de cauſſa & hunc M.F.appellemus,iam diximus. Ceterum P.Valerium cos.in pugna cõtra ſeruos,qui hoc anno duce Ap.Herdonio Sabino Capitoliũ occuparant,cecidiſſe,inq; eius locum L.Quinctiũ Cincinnatũ ſuffectum Liuius,Dionyſius,Oroſius, & ij,qui conſules Capitolinos digeſſerunt, prodiderunt. Liuius item menſe Decembri ſuffectum, Dionyſius ex agro quem colebat, ad conſulatũ à uiatore uocatum, alij id ei poſt in dictatura obtigiſſe ſcripſerunt. Eodem prœlio Herdonius interfectus,Capitolium recuperatum eſt.

A DE COS. AN. CCXCIIII.

Q. FABIVM III, L. Cornelium Maluginenſem cos. Liuius ſuggerit hoc anno, & Caſſiodorus. Dionyſius Q. Fabium Vibulanum III, L. Cornelium. Diodorus Q. Fabium Vibulanum, L. Cornelium κορυτῖνον, mendoſe, ut puto. Vibulanum, & Maluginenſem faſti Siculi, & Cuſpiniani. Q. Fabium Vibulanum III lapis Capitolinus. eſt etiam in fragmento Cornelij conſulis Capitolino ſyllaba VS, quæ ad cognomen eius pertinet, quam ego ſum interpretatus COSSVS. Quod fuit cognomen Corneliorum, ut etiam ante in Ser. Cornelio conſule huius conſulis, (ut puto) patre apparuit ex Diodoro. Hunc eundem auum eſſe opinor P. Cornelij M.F.L.N. Coſſi Rutili trib. mil. anno CCCXLV. Eorundem conſulũ meminit Dionyſius in anno CCCX.

De Luſtro X.

B CENSVS anno ſuperiore actus eſt. luſtum propter Capitolium captum, conſulem occiſum condi religioſum fuit. perfectum eſt autem hoc anno. id luſtrum ab origine urbis decimum conditum. Fuerunt cenſa ciuium capita CXXXII. millia CCCCIX. Hæc Liuius. Eutropius etiam hoc anno cenſum actum ſignificat, cum poſt cenſus mentionem L. Quinctium dictatorem dictum eſſe ait. Huius luſtri meminit Dionyſius in anno CCCX explicando, conditumq́ ab his conſulibus ſcribit. Quæ cum ita ſint, ſatis apparet ex Liuij etiam ſententia nouem ante, quæ nos poſuimus, luſtra eſſe condita. quanquam eorum ipſe non meminit.

De triumphis conſulum Q. Fabij Vibulani III de Aequis. L. Cornelij Maluginenſis Coſsi de Volſcis.

HOC anno Tuſculum populo Ro. fœderatum improuiſo ab Æquis captum, Antium Volſcorũ à Romanis defeciſſe, Æquos, Volſcosq́ coniunctis copijs fines Hernicorum, qui ſocij populi Rom. erant, inuaſiſſe nuntiatum eſt. Itaq́ conſulibus prouincias ſortitis Fabio Æqui, Cornelio Volſci prouincia euenit. Fabius recuperato ab Æquis Tuſculo eoſdem illos una cum Voſcis caſtra habentes ad Algidum fugat, & caſtris exuit. Cornelius ab altera parte Antium primum obſedit, poſt ui cepit. His de cauſſis triumphus utriq́ decretus eſt. Ita Dionyſius. Liuius autem Fabiũ Volſcos ad Antium, de quo ſuſpicio erat, ne deficeret, fudiſſe, & Tuſculum ab Æquis captum recepiſſe ait. De Cornelio uero ita loquitur. Eodem anno deſciſſe Antiates apud pleroſq́ auctores inuenio. L. Cornelium conſulem bellum id geſſiſſe, oppidumq́ cepiſſe, certum affirmare, quia nulla apud ueteres ſcriptores eius rei mentio eſt, nõ auſim. Hæc illi. Ego uero Dionyſium, quem hoc loco ſequuti ſunt etiam Capitolini triumphorum ſcriptores, ſequutus ſum. Liuius enim ad extremũ etiã conſules triumphantes cum uictore exercitu redijſſe ſcribit.

D DE COS. AN. CCXCV.

L. Minucium, C. Nautium ſuggerit cos. Liuius, & Caſſiodorus. L. Minucium, C. Nautium iterum Dionyſius. L. Minucium καρουτιανόν, C. Nautium Rutilum Diodorus. C. Nautium Rutilum II lapis Capitolinus. L. Minucij cos. meminit etiã in Cincinnato is, qui ſcribit de uiris illuſtrib. Apud Diodorum neſcio quid cognominis ſit καρουτιανὸς, ego Augurinum familiare Minucijs cognomen attribui. puto enim eſſe uitioſe apud Diodorum καρουτιανὸς, pro ὁ ἀγουρινός. in faſtis tamen Siculis eſt Nautius, & Atratinus. Tradunt etiam Dionyſius, & Liuius, L. Quinctium hoc anno dictatorẽ, cum L. Minuciũ cõſulem obſidionis periculo exemiſſet, eundẽ, ut ſe magiſtratu abdicaret, coegiſſe. quod idem Valerius lib. II. cap. II. ſcribit ſic. Age quanto ſpiritu pũtamus uſum L. Quinctiũ Cincinnatũ dictatorẽ eo tẽpore, quo deuictis Æquicolis, & ſub iugũ miſſis L. Minucium conſulatũ deponere coegit, quòd caſtra eius hoſtes ijdem obſederãt &c. Hoc idẽ quia in Capitolinis cõſulibus notatũ fuiſſe ex inani in-

teruallo

teruallo quodam ſuſpicatus ſum, ne mihi quidem omittendum duxi. quin etiam Q. Fabium Vibulanum IIII in Minucij locum ſuffectū ex Liuio, qui id ſubſignificat, notaui. cum ait: Minucio Q. Fabius ſucceſſor in Algidum miſſus. Nautius cōſul cum Sabinis egregie ad Eretum pugnauit. Idem. A

De L. Quinctio Cintinnato dictatore, & triumpho eius de Aequis.

AEQVI hoc anno fracto fœdere, quod priore anno cum populo Rom. icerāt duce Clœlio Graccho mouerunt. aduerſus eos L. Minucius conſul miſſus cum in Algido monte concluſus eſſet, intellectum eſt rem, & tempus dictatore egere. quare dictator à C. Nautio cos. dictus L. Quinctius Cincinnatus. is magiſtrum equitum ſibi L. Tarquitium cooptauit. hæc Liuius, Dionyſius, & lapis Capitolinus. Hoc anno ex agro extractum eſſe L. Quinctium ad dictaturam ſcribunt ijdem, præterea Oroſius, Eutropius, Valerius lib. IIII. cap. IIII. Plin. lib. XVIII. cap. III. Cicero de finib. II. Is, qui ſcribit de uiris illuſtribus. Hoc idem ei ante etiam in conſulatu obtigiſſe notat Dionyſius, præterea nemo. Cicero in Catone hoc quoque honore affectum in ſecūda dictatura ſignificat, tum cum magiſter eq. eius Ahala Sp. Mæliū interfecit. in quo, ut puto, memoriæ uitio labitur. Dictatorem aūt L. Quinctium circumſeptū in Algido monte L. Minucium conſulem ab Æquis liberaſſe, Clœlium Gracchum ducem Æquorum in deditionem accepiſſe, Æquos ipſos ſubactos ſub iugum miſiſſe, deq; illis triumphaſſe. cumq; in menſes ſex dictaturam cepiſſet, poſt XVI dies his rebus geſtis dictatura abdicaſſe, Liuius, Dionyſius, lapis Capitolinus, Zonaras & is, qui de uiris illuſtribus ſcribit, ſunt auctores. B

DE COS. AN. CCXCVI.

CONSVLES in hunc annum nomināt Liuius, & Caſſiodorus Q. Minucium, M. Horatium Puluillum. Diodorus L. Poſthumium, M. Horatium. Dionyſius C. Horatium, Q. Minucium. faſti Siculi Puluillum, & Augurinum, Capitolini C. Horatiū Puluillum. collega eius intercidit. puto autem legendum apud Liuium, C. Horatiū. nam anno CCCI C. Horatium Puluillum augurem mortuum ſcribit. Tribuni pl. hoc anno primum X creati. Minucius in Sabinis nō inuenit hoſtem. Horatius cum Æquis in Algido bene pugnauit. Liuius. C

DE COS. AN. CCXCVII.

IN hunc annum conſules inuenio M. Valerium cum Sp. Virginio apud Liuium, Caſſiodorum, & Dionyſium. at apud Diodorum lib. XII. M. Valerium Lactucam, Sp. Virginium Tricoſtum. in faſtis Cuſpiniani, Maximum, & Cœlimontanum. in Siculis Maximum, & Virginium, Capitolinis, M. Valerium Maximum. Lactucinum cognomen eſſe Valeriorum docet Plinius. Horum etiam conſulum meminit Cenſorinus de ludis ſæcularibus. Idem M. Valerius biennio ante dicitur à Liuio M'. F. Voluſi N. quod etiam ſcriptum eſt in hoc Capitolino conſulatu. His conſulibus domi foriſq; ocium fuit. Liuius. D

DE COS. AN. CCXCVIII.

DEINCEPS conſulatum ineunt C. Veturius, T. Romilius. Liuius, Caſſiodorus, Dionyſius. C. Veturium Cicurinum, T. Romilium Vaticanum edit Diodorus. Geminum, & Vaticanum, faſti Cuſpiniani, Rocum, & Veturium, Siculi; T. Romilium T. F. T. N. Rocum, Vaticanum Capitolini. Eiuſdem Romulij meminit etiam Plinius lib. VII. cap. XXVIII. De Veturio dicam in decemuiratu eius anno CCCII. In Algido cum Æquis à conſulibus proſpere pugnatum eſt. Liuius.

DE COS. AN. CCXCIX.

CONSVLEM in hunc annum nominant Sp. Tarpeium Liuius, Caſſiodorus, Dionyſius, Diodorus, Pædianus in Cornel. De collega eius non ſatis conſtat. Liuius eum

uocat

A uocat A. Æterniũ, itemq́ Plin.lib. VII.cap. XXVII.Dionyſius αὖλον τερμίνιον. Gel-
lius lib.II.cap.XI A.Thermum,Diodorus αὖλον ἀςέριον φοντίνιον,Caſſiodorus & Soli
nus in manuſcriptis libris cap. VI. A. Aterium. Ego Caſſiodorum ſequutus ſum. eſt
enim Ateria gens notior,quàm cæteræ,quas alij produnt.Ei cognomen alij Fontina
lem adijciunt. De Tarpeij cognomine nihil certi eſt. in Capitolino etiam fragmento
eſt Sp.Tarpeius M.F.M.N.MONTANCA-.id eſt Montanus. Capitolinus.Etenim
Capitolini cognomen eſt etiam in faſtis Siculis,& Cuſpiniani. Hoc anno abiecta le-
ge Terentia,quæ per multos annos iactata erat legati tres in Græciam ad eorũ leges
cognoſcendas miſſi.ab externis bellis quietus annus fuit.Liuius.

DE COS. AN. CCC.

LIVIVS, itemq́ Caſſiodorus conſules memorant in hunc annum Sex. Quinctil-
lium,& P. Curiatium,Dionyſius Sex. Quinctilium & P. Horatium, Diodorus Sex.
B Quinctilium Tergeminum.Sex.Quinctilium Sex.F.P.N.lapis Capitolinus. Eſt au-
tem Tergeminus tam Horatiorum, quàm Curatiorum cognomen.Horatium tamẽ
probaui magis. Hoc anno peſtilentia laboratum eſt. inter ceteros mortuus eſt con
ſul Sex.Quinctilius,&,qui in eius locum ſuffectus fuerat, Sp.Furius. Ita Dionyſius.
De morte Quinctilij meminit etiã Liuius.ſed de Sp. Furio aut ſuffecto, aut mortuo,
ne uerbum quidem.Cuius annales ſequutos eſſe eos opinor,qui Capitolinas tabulas
exararunt.Ab hoſte otium fuit.

DE COS. AN. CCCI.

C. MENENIVM,P.Seſtium cos.in hunc annum ſuggerunt Liuius,Caſſiodorus,
L.Menenium,P Seſtium.Dionyſius.faſti Cuſpiniani Lanatum,& Vaticanum.Dio-
dorus T.Menenium,P.Seſtium Capitolinum. Feſtus lib. XIIII P.Seſtium Capitoli
num,T.Menenium Lanatum.P.Seſtium Q.F. Vibi N. Capitolinum lapis Capitoli-
C nus. Hunc T. Menenij filium eſſe reor conſulis anno CCLXXVI,fratrem L.Mene-
nij,qui conſul erit anno CCCXIII.Conſulum, qui per hos annos fuerũt,nomina in-
teruerſa ſunt in faſtis Siculis, ita: Capitolinus. Varus Seſtius. Quinctilius. Lanatus.
Capitolinus.cum ſit ita legendum.Capitolinus.Fontinalis. Quinctilius Varus.Ter-
geminus.Seſtius Capitolin.Lanatus.

DE COS. AN. CCCII.
abd.ut decemuiri conſulares fierent.

CONSVLES in hunc annum deſignatos fuiſſe Ap. Claudium,& T.Genuciũ,ue-
rum decemuirum creandorum cauſſa abdicaſſe Liuius cum Dionyſio & Capitolini
ſcriptores,quantum ex tabularum fragmento intelligi poteſt,prodiderũt.Decemui-
ratum aũt in remp.intulit lex Terentia,quam C.Terentius Arſa tribunus pl.de quin-
queuiris creandis, qui leges conſulari imperio ſcriberent, promulgauit.Querebatur
D enim plebs,nimiũ eſſe conſulis imperium,idq́ imminui, & moderatius fieri poſtula-
bat.Quæ lex cum ſex annos à tribunis fruſtra iactata tandem pro conceſſa ſibi dupli-
candorum tribunorũ poteſtate penitus refrixiſſet, tamen Romilio, Veturioq́ conſu
libus in plebem militiam detrectantem impotentius ſe gerentibus acrius etiã,quàm
ante relata eſt.Igitur incertis quid agerent patribus, placuit ea ſententia, cuius prin-
ceps T. Romilius fuiſſe dicitur, ut legũ latores crearentur, qui iura patribus,plebiq́
ſcriberent,quæq́ ab ijs eſſent decreta, ea plebem,& patres tenerent.Plebe aũt aſſen-
tiente mittuntur legati tres in Græciã,qui Athenienſium,&aliarũ Græcię ciuitatum
inſtituta,mores & iura noſcant, eaq́ Romã deferant,Sp.Poſtumius Albus,A.Man-
lius,Ser.Sulpicius Camerinus.Miſſi aũt Tarpeio,Aterioq́ cos.tertio anno,quo Me-
nenius,& Seſtius conſulatũ gerebant cum legibus reuertuntur. Cum aũt inſtarẽt tri-
buni,ut tandem legum ſcribendarũ initium fieret, iamq́ in hunc annũ deſignati con
ſules eſſent Ap. Claudius, & T.Genucius,tum in Ap.Claudij ſententiã ſenatus con-
ſultũ factũ eſt, ut reliquis abrogatis magiſtratibus decemuiri crearentur cũ imperio

cõſulari, ac regio ſine prouocatione, qui ex patrijs moribus, & peregrinis legibus optimas ſeligentes, & reip. maxime utiles, iura populi Rom. conſtituerẽt, quæq; ij ſcripſiſſent, ſi ſenatus, populusq; R. probaſſet, ea in perpetuũ populum ipſum Romanũ tenerent. Quo ſenatus conſulto à plebe cõprobato conſules abdicarunt. in eorũ locum decemuiri conſulares facti ſunt. Quorũ nomina hæc ſunt. Ap. Claudius, T. Genucius, qui conſulatu abierãt, Sp. Poſtumius, Ser. Sulpicius, A. Manlius, qui conſulares legati Athenas iuerant, T. Romilius, C. Iulius, P. Seſtius, P. Horatius omnes cõſulares. præterea Sp. Veturius. Liuio, Dionyſio, & Diodoro auctoribus. quanquã Dionyſius Poſtumiũ Publium non Spuriũ, ut Liuius, & Diodorus, uocat. & Veturiũ Liuius Luciũ, Dionyſius Titũ, Diodorus, & Capitolini lapides Spuriũ nominant. Qui ſi fuit conſularis, forte collega T. Romilij fuit, quẽ omnes C. Veturium nominant, & Cicurino cognomine, non Craſſo, ut eſt in fragmentis Capitolinis afficiunt. Pro Horatio, Liuius Curatium, ut in conſulatu quoq;, edit. Ap. Claudiũ Suetonius in Tiberio, & Diodorus Regillanum appellant, Capitolinæ tabulę CRASSIN. R==. i. Craſſinũ Regillenſem. Hos decemuiros anno ab urbe condita trecenteſimo altero iniſſe ſcribit Liuius, & eum ſequutus Caſſiodorus. Capitolini auctores anno CCCII, & cum ijs etiã Solinus. Hi decimo die ius populo ſinguli reddebant. eo die penes præfectum iuris faſces duodecim erant. collegis nouem ſinguli accenſi apparebãt. Liuius. A B

DE DECEMVIRIS AN. CCCIII.

PROPOSITIS decem legum tabulis à decemuiris, uulgatur deinde rumor, duas deeſſe tabulas, quibus adiectis abſolui poſſe uelut corpus omnis Ro. iuris. Ea expectatio, cum dies comitiorũ inſtaret, deſiderium decemuiros iterũ creandi fecit. Plebs etiam, præterquam quod conſulum nomen haud ſecus, quàm regum peroſa erat, ne tribunicium quidem auxilium, cedentibus inuicem appellatione decemuiris, quærebat. creati igitur in hunc annũ magno patrum, plebisq; ſtudio iterũ decemuiri ſunt, Ap. Claudius II, M. Cornelius Maluginẽſis, M. Sergius, L. Minucius, Q. Fabius Vibulanus, T. Antonius Merenda, M'. Rabuleius, Q. Pœtelius, K. Duilius, Sp. Oppius Cornicen. Hi tres extremi è plebe. auctores Dionyſius, Liuius, Diodorus. M. Cornelium fratrem L. Cornelij Maluginenſis conſulis an. CCXCIIII tradit Dionyſius, & Liuius. Q. Fabius is eſt, qui ter conſul fuerat. Dionyſius. Nomina horum aliquot apud Diodorum deſiderantur, ac Sp. Veturius inter hos falſo, ut puto, numeratur. C

De ſecunda ſeceſſione plebis, & decemuiris an. CCCIIII. *abdicatis, & conſulibus ſuffectis.*

CVM maior pars anni ſuperioris proceſſiſſet, & duabus tabulis ad decẽ adiectis, nihil ſupereſſet, ſi hæ quoq; tabulæ centuriatis comitijs perlatæ eſſent, cur deceũiris reip. opus eſſet, expectaretq; populus quàm mox conſulibus creandis comitia indicerentur, tum deceũiros nulla comitiorũ mentione facta iuuenũ cateruis ſtipatos ſuperbius, atq; impotentius ſe in unũquenq; geſſiſſe, & idibus Maijs aduenĩetibus, qui dies tum ſolennis ineundo conſulatui erat, nullis magiſtratibus ſubrogatis eoſdem, qui priore anno fuerant, decemuiratum cum magna totius populi indignatione continuaſſe Liuius, & Dionyſius produnt. Abdicaſſe autem eoſdem haud ita multo poſt hanc ob cauſſam inuenio. Ap. Claudius cum alij collegæ in Æquos, alij in Sabinos exercitum duxiſſent, urbis pręſidio relictus Virginiam plebeiam uirginem, quã amabat pretio pellicere adortus, cum fruſtra ſe laborare animaduertiſſet, in ſeruitutẽ per clientem ſuum M. Claudiũ aſſerere eam conatus, patrem eius eò compulit, ut ipſam filiã manu ſua ſibi potius occidendã putarit, quã Ap. Claudij libidini dederet. Ea res, ut erat atrox, in utraq; caſtra perlata ſeditionem maximam plebis excitauit. Quæ relictis caſtris cum primum in Auentinum, poſt in montem Sacrum ſeceſſiſſet, paulo poſt placata ſe rediturã eſſe profeſſa eſt, ſi tribuni plebis ſibi reſtituerentur, & decemuiris abdicatis conſularis poteſtas reuocaretur. Quibus conditionibus à ſenatu acceptis ipſa in urbem redijt. Tribuni pl. decem iterum creati, & decemuiri abdicati ſunt. D

A ſunt.Eadem ſeceſſio à Varrone Cruſtumerina dicitur, credo, quòd plebs tum è ca-
ſtris ſeceſſerit,quæ inter Fidenas,Cruſtumeriamq́ loco edito communita erant.ſexa
geſimo hoc poſt reges exactos anno factũ eſſe teſtis eſt Cicero De finibus inquiens.
L.Virginius ſexageſimo anno poſt libertatem receptam Virginiam filiam ſua manu
occidit potius, quàm ea Ap.Claudij libidini,qui tum erat ſummo in imperio,dedere
tur.Conuenit autẽ Ciceroniana ſumma cum Capitolina. Comitijs porro(ut ait Li-
uius) conſularibus habitis per interregem conſules creantur L.Valerius Potitus,M.
Horatius Barbatus, ijdemq́ magiſtratum ſtatim occeperunt.Idem Liuius decemui-
ros in tertium annum cõtinuaſſe,poſt tertium annũ conſules iniiſſe ſignificat. Quod
nos in his tabulis ne ſcriberemus,& aliorum,& maxime Capitolinorum ſcriptorum
mouit auctoritas.Rufus enim tantum per biennium decemuiros reip.præfuiſſe;Ta-
citus decemuiralem poteſtatem non ultra biennium ualuiſſe tradit.cum autem in Ca
pitolinis horum conſulum triumphis numerus aſcriptus ſit anni ab urbe condita
B CCCCIIII,ſatis patet tertium decemuirum annum cum hoc ipſo,quo conſules Va-
lerius, & Horatius inierunt, coniungendum eſſe, ut ſit quartus poſt Quinctilium,&
Horatium conſules annus,qui ex Capitolinis tabulis in annum trecenteſimum inci-
derunt.Eorundem conſulũ meminit,poſt abdicatos etiam decemuiros Caſſiodorus.
quorum cognomina Barbatus, & Potitus ſunt etiam in faſtis Cuſpiniani,& Siculis.
Eorum L.Valerius,P.Valerij filius eſt eius,qui cos.Ap.Herdonium interfecit,P.Va
lerij,qui reges eiecit, nepos. M.autem Horatius M.Horatij,qui cum Poplicola item
conſul fuit,nepos.De L.Valerio ſic Cicero in Bruto. Ne L. Valerium quidem Poti-
tum arbitror non aliquid potuiſſe dicendo, qui poſt decemuiralem inuidiã plebem
in patres incitatam legibus & cõcionibus ſuis mitigauerit. Diodorus hos cos.nomi-
nat M.Horatium,L.Valerium τυρπῖνον.mendoſe,ut puto,pro ποτῖτον.P.Valerium Po
plicolam Potitum,M.Horatium Barbatum triumphus eorum Capitolinus.

De triumphis L. Valerij Potiti,M.Horatij Barbati cos.de Aequis,& Sabinis.

C L. VALERIVS in Æquos,& Volſcos,M.Horatius in Sabinos profecti optime
rem geſſerunt.Iidemq́ cum à ſenatu triumphum non impetrarent,ad populum con-
uerſi primi iuſſu populi,inuito ſenatu triumpharunt.Liuius,Dionyſius,Zonaras.Ex
eorum etiam uerbis apparet Valerium de Æqueis, & Volſceis triumphaſſe, cum in
Capitolino tamen triumpho Æquorum tantum nomen inciſum ſit.

DE COS. AN. CCCV.

CONSVLES ſuggerit Liuius Sp.Herminium,T.Virginium Cœlimontanum.L.
Herminium,T.Virginium Caſſiodorus. λάρον ἑρμήνιον, τίτον οὐεργίνιον Dionyſius. λαρῖνον
ἑρμήνιον, τίτον οὐεργίνιον στρούκτον Diodorus. In ſcholijs Liuianis oſtendi Lartem Herminiũ
eſſe legendum. Vereor etiam ne στρούκτος apud Diodorum mendoſe ſit, pro τρικοστός.
Nam Structus Seruiliorum eſt,non Virginiorum. præſertim uero cum in faſtis Sicu
D lis ſit Herminius,& Tricoſtus.Ocium domi,ac foris fuit.

DE COS. AN. CCCVI.

M. GEGANIVM Macerinum,C.Iulium cos.ſubijcit Liuius. M.Geganium,L.Iu-
lium Diodorus.Macrinum,& Iulium faſti Siculi.Dionyſij multæ hic paginæ deſide-
rantur.M.Geganius M. F.dicitur in ſecundo ipſius conſulatu Capitolino. Hi con-
ſules plebem decreto ad bellum Volſcorum, & Æquorum delectu ſuſtinendo, rem
ab ſeditionibus continuere. Liuius.

DE COS. AN. CCCVII.

T. QVINCTIVM Capitolinum IIII, Agrippam Furium conſules in hunc an-
num comparant Liuius,& Dionyſius.T.Quinctium,Agrippam Furium Diodorus,
& Caſſiodorus.Furium,&Capitolinum faſti Siculi.Æquis, Volſcisq́, qui ad mœnia
ipſa Romę populabundi uenerant,fuſis conſules triumphũ nec poſtularunt,neq́ eis

ab ſenatu delatus eſt. Ager Aricinorum,& Ardeatiũ controuerſus teſtimonio P.Sca A
ptij populo R.adiudicatus eſt.Liuius.

DE COS. AN. CCCVIII.

CONSVLATVM deinde ceperũt M.Genucius,C.Curtius.auctor Liuius,Zonaras,& Dionyſius. M.Genucium,Agrippam Curtium Chilonẽ edit Diodorus.quanquam mendoſe eſt apud Dionyſiũ Minucius pro Genucio,& apud Liuiũ Curiatius pro Curtio.Quod ex M.Varrone intelligi poteſt,qui De lingua latina ita ait.Cornelius,& Luceius ſcribunt locũ paluſtrẽ,qui tum in foro fuit,antequã cloacę ſint factę, eſſe fulguratũ,&ex ſenatuſconſulto ſeptũ eſſe.idq; factũ eſſe à Curtio conſule,cui M. Genucius fuit collega,atq; inde Curtiũ lacum appellatũ. Itaq; in faſtis Siculis eſt etiã Genucius & Curtius.His cõſulibus lex à Canuleio tribuno pl. de cõmunicandis plebi patriciorũ connubijs, quæ decemuiri ante diremerũt,lata eſt.Ardeates ob iniuriã agri abiudicati defecere,& Veientes extrema agri Romani populati ſunt. Liuius. B

De primis tribunis milit.conſ.pot. *An.* CCCIX.

CVM C.Canuleius trib.pl.priore anno legem alteram promulgaſſet, ut conſul alter ex plebe crearetur, in quo patriciorũ dignitas minuebatur, patres ueriti, ne ſe inuitis lex perferretur, in eam ſententiã ierunt, cuius auctor fuiſſe C. Claudius dicitur, ut pro cõſulibus crearentur tres tribuni militum ex patricijs, totidemq; ex plebe, ijq; conſulari poteſtate ornati remp. regerẽt. Eorum autem annuo finito imperio rurſus ſenatus,& plebs cõſuleretur,conſules ne, an tribunos mallent.Qui uero placuiſſent, fierent.His rebus decretis in magno plebeiorum,&patriciorũ petentium ſtudio tres ex patricijs tantum creati ſunt. plebs eo contenta fuit,quod ſui ratio in comitijs habita fuiſſet.Hæc Liuius,& Dionyſius.Adijcit Liuius fuiſſe,qui propter adiunctum Æquorum,Volſcorumq; bello, & Ardeatium defectioni Veiens bellum, quia cõſules obire tot ſimul bella nequirẽt, tribunos militum tres creatos dicerent ſine mentione promulgatæ legis de conſulibus ex plebe creandis,& imperio,& inſignibus conſularibus eſſe uſos.nomina tribunorũ ſunt hęc.A.Sempronius Atratinus,L.Atilius Longus,T.Clœlius Siculus.ut ait Liuius,Dionyſius,Diodorus.Longus certe Atiliorum cognomen fuit,ut alibi patet.A.Sempronius frater eſt L.Sempronij,qui conſul ſuffectus eſt hoc anno. auctor Dionyſius. Primos tribunos militum iniſſe anno ab urbe condita trecenteſimo decimo ſcribit Liuius,at Suidas in uoce χιλίαρχοι trecenteſimo quinto, Capitolini lapides trecenteſimo nono. Zonaras his conſulibus item tribunos militares conſulari poteſtate primum factos ſcribit. C

De tribunis militum abdicatis, & conſulibus ſuffectis.

TRIBVNORVM militarium non pro firmato ſtetit ius, quia tertio menſe, quàm inierunt, augurum decreto, perinde ac uitio creati, honore abiere. quòd C. Curtius, qui comitijs eorum pręfuerat,parum recte tabernaculũ cepiſſet.Interim patricij cum ſine curuli magiſtratu reſp.eſſet,coiere,& interregem creauere. Contentio conſulesne,an tribuni militum crearentur in interregno rem dies complures tenuit.Interrex, ac ſenatus conſulum comitia,tribuni plebis,& plebs tribunorum,ut haberentur,tendunt.uicere patres.T.Quinctius Barbatus interrex conſules creat L. Papirium Mugillanum,L.Sempronium Atratinum.hæc Liuius & Dionyſius.Hi conſules in faſtis Siculis præteriti ſunt. Itaq; recte addit Liuius hos conſules neq; in annalibus priſcis, neq; in libris magiſtratuum inueniri. Licinium autem Macrum,& in fœdere Ardeatino, & in libris linteis eſſe, ſcripſiſſe. Horum conſulum meminit Cicero in epiſtola ad Papirium Pætum.Papirij,inquit,fuerunt patricij minorum gentium, quorũ princeps L.Papirius Mugillanus,qui conſul cum L.Sempronio Atratino fuit,cum antea cenſor cum eodem fuiſſet annis poſt Romam conditam CCCXII.ſed tum Papiſij dicebantur. Quo in loco legendũ puto. Qui cenſor cum L. Sempronio Atratino fuit, cum antea conſul cum eodem fuiſſet. ex ipſa hiſtoria. L. Sempronium filium eſſe A. D

Sempro

A Sempronij L.F. A.N. Atratini conſulis anno CCCXXXVII puto. His conſulibus fœdus cum Ardeatibus renouatum. Liuius.

DE COS. AN. CCCX.

CONSVLES edit in hunc annum Caſſiodorus T. Quinctium, M. Geganiũ. Diodorus T. Quinctium, M. Geganium Macerinum faſti Cuſpiniani, & Siculi Macerinum, & Capitolinum; Zonaras M. Macerinum, & Barbatũ. Liuius & Dionyſius M. Geganium Macerinum iterum, T. Quinctium Capitolinũ quinctum. Eoſdem menſe Decembri iniſſe tradit Dionyſius.

De cenſoribus primis, & Luſtro XI.

IDEM annus cenſuræ initium intulit, ortum autem eius rei initium eſt, quòd in populo per multos annos incenſo neq; differri cenſus poterat, neq; conſulibus, cum
B tot populorum bella immineret, operæ erat id negocium agere. Mentio illata ab ſenatu eſt, rem operoſam, & minime conſularem ſuo proprio magiſtratu egere, cui ſcribarum miniſterium, cuſtodiaq;, & tabularum cura, cui arbitrium formulæ cenſendi ſubijceretur. Et patres quanquam rem paruam, tamen quo plures patricij magiſtratus in rep. eſſent, læti accepere, id quod euenit, futurum rati, ut mox ope eorum, qui præeſſent, ipſi honori ius maieſtatemq; adijcerent. & tribuni, id quod tunc erat, magis neceſſariam, quàm ſpecioſi miniſterij procurationem intuentes haud ſane tetendere. Hæc ad uerbum Liuius. Dionyſius hac de re conſules ait ad ſenatum rettuliſſe, cenſumq; in urbe neceſſarium eſſe, præſertim in qua intra XVII annos poſt Q. Fabium, L. Cornelium cos. cenſus nullus actus eſſet, docuiſſe. Reliqua uero, quæ hunc locum continebant temporum iniuria apud eum deſiderantur, una cum reliquis pulcherrimæ, & certiſſimæ illius hiſtoriæ partibus, cuius præſidio memoria rerũ Romanarum lapſa ſubleuari facile potuit. Cenſores porro à cenſu agendo dictos ſcribit Li
C uius. Varro de lingua Latina cenſorẽ ait dictum eſſe, ad cuius cenſionem, ideſt, arbitrium populus cenſeretur. Feſtus cenſores nuncupatos ſcribit, quòd rem ſuam quiſq; tanti æſtimare ſolitus eſſet, quantum illi cenſuiſſent. De cenſorum iure tradit Plutarchus in Catone maiore, Varro de lingua Latina, Zonaras lib. II. Cum autem, ut ait, Liuius, à primoribus ciuitatis ſpretus honos eſſet, Papirium, Semproniumq;, quorũ de conſulatu dubitabatur, ut eo magiſtratu parum ſolidum magiſtratum explerent, cenſui agendo populus præfecit. Cicero ad Pætum, L. Papirium Mugillanum ſcribit cum L. Sempronio Atratino cenſorem ante fuiſſe, quàm cõſul fuiſſet. in quo uitium eſt (ut dixi) librarij. Illud non præteribo, cum duo cenſores eſſent, eos inter ſe ſortiri ſolitos fuiſſe, uter luſtrum conderet, ut Varro, & ſæpiſſime alias Liuius notarũt. Qui autem luſtrum fecit, is fere poſtponitur collegæ ſuo. Quod & ipſe quoq; ſequutus Capitolinos auctores feci, quoad potui. Quanquam autem luſtri nulla mentio fit, factum tamen eſſe ſequentia luſtra indicabunt.

D

De triumpho M. Geganij Macerini cos. II.

VOLSCI Ardeam populo Rom. fœderatam duce Æquo Clœlio cum obſidione premerent, à M. Geganio cos. circumuallati, atq; in extremum periculum adducti in deditionem accipiuntur, & ſub iugum miſſi cum ſingulis ueſtimentis ignominię, cladisq; pleni dimittuntur. Conſul duce Clœlio ante currum ducto in urbem triumphans redit. Hæc Liuius. ueſtigia parua huius triumphi extant etiam in Capitolinis triũphis, hæc. M. GEGANIVS M. F. DE--- ANN. CCCX. NONIS SEPT.

DE COS. AN. CCCXI.

CONSVLES nominat hoc anno Caſſiodorus M. Fabium, Poſtumum Æbutium. Diodorus M. Fabium, Poſtumum Æbutium ἔλεκορ. Liuius M. Fabium Vibulanum, Poſtumum Æbutium Cornicinem. faſti Siculi Vibulanũ, & Eluam; Cuſpiniani Vibulanum, & Cornicinẽ. Valerius in Epitoma Poſtumi Æbutij Eluę meminit. Liuius

 M. Æbu-

M. Æbutij Eluæ triumuiri coloniæ deducendæ hoc anno mentionem facit. Quid ſit A cognomiẽ ὄλικος, niſi, ὁ ἔλβας legatur, incertum habeo. M. Fabius filius eſt Q. Fabij M. F. K. N. qui ter conſul fuit, & cladi ad Cremerã ſuperfuit. Ardea colonia præſidij cauſſa deducta. Liuius.

DE COS. AN. CCCXII.

IN hunc annum conſules inuenio in faſtis Siculis, apud Liuium, & Caſſiodorum C. Furium Pacilum, M. Papirium Craſſum. apud Diodorum Q. Furium Fuſum, Manium Papirium Craſſum. Eſt autem Manius Papiriorum prænomen. quod in alijs etiam celebratum eſt. Foris res quietæ fuerunt. Liuius.

DE COS. AN. CCCXIII.

PROCVLVM Geganium Macerinum, L. Menenium Lanatũ cos. collegas produnt hoc anno Liuius, & Caſſiodorus. T. Menenium, Proculum Geganium Macerinum Diodorus. Macrinum, & Lanatum faſti Siculi. L. Menenium fratrem eſſe arbitror Agrippę Menenij tribuni mil. anno CCCXXXVI. In ſumma annonę caritate Sp. Mælius uir ex equeſtri ordine ingentes plebi frumenti largitiones fecit. Liuius. B

DE COS. AN. CCCXIIII.

HIC annus conſules habuit T. Quinctiũ Capitolinum VI, Agrippam Menenium Lanatum Liuio, & Caſſiodoro auctoribus. Diodoro autem T. Quinctium, T. Menenium. faſtis Siculis Menenium, & Capitolinum. Agrippa deſcriptus eſt ex tribunatu militari Capitolino an. CCCXXXVI.

De L. Quinctio Cincinnato dictatore II. & Sp. Mælio interfecto.

SP. MAELIVS ex equeſtri ordine in ſumma annonæ caritate cũ frumẽtũ ex Etruria priuata coemptũ pecunia aduehendũ curaſſet, atq; largitionibus frumenti factis plebẽ deliniſſet, elatus ſupra modũ hominis priuati de regno agitare, domiq; cõſilia C habere anno priore cœpiſſe dicitur. Hoc aũt anno cum tela in domum Sp. Mælij conferri quotidie ad ſenatum delatum eſſet à L. Minucio Augurino annonæ præfecto, eumq; domi de regno non dubia cõſilia habere; ſenatus tantæ rei nouitate cõmotus ex T. Quinctij cõſulis ſententia dictatorẽ dici iuſſit. L. Quinctius Cincinnatus poſt octogeſimũ annum dictator à T. Quinctio cos. dictus C Seruiliũ Ahalam magiſtrũ equitum ſibi cooptauit. Seruilius iuſſu dictatoris Mælium in ius uocatũ, quia dicto nõ parebat, obtruncauit. Dictator iuſte factum pronunciauit, etiam ſi regni crimine inſons fuiſſet. Ita Liuius. & fere Zonaras. Qui uero de uiris illuſtribus ſcripſit ita. L. Cincinnatus uiginti annos poſtquã dictator fuerat iterũ dictator cũ magiſtro eq. Seruilio Ahala Sp. Mæliũ interfecit. & Cicero in Catone ſic. L. Quinctio Cincinnato in agro aranti nunciatũ eſt eum dictatorẽ eſſe factũ. cuius dictatoris iuſſu magiſter eq. C. Seruilius Ahala Sp. Mælium regnum affectantem, & occupantẽ interemit. Diximus aũt eum non eodem tempore ex agro ad dictaturã uocatum eſſe, & Męlium in- D terfici iuſſiſſe. neq; enim eum poſt octogeſimum annum in agro fuiſſe colendi cauſſa uериſimile uidetur. De Seruilio magiſtro eq. ſcribit Valerius hoc modo lib. v. Ahala cum magiſter equitũ Sp. Mælium regnum affectantem occidiſſet, cuſtodię libertatis ciuiũ exilio ſuo pœnas pependit. & Liuius anno CCCXVI ait rogationẽ latam eſſe à Sp. Mælio tribuno pl. de publicandis Seruilij Ahalæ bonis ob necẽ ciuis indẽnati, ſed nihil egiſſe. Scribit tamen hac de re Cic. ſic Pro domo. Cęſo ille Quinctius, & M. Furius Camillus, & C. Seruilius Ahala cũ eſſent optime de rep. meriti, tamen populi incitati uim, iracundiamq; ſubierunt. Hunc magiſtrũ equitum poſt in conſulatu anno CCCXXVI Structum Ahalam uocat Diodorus.

DE TR. MIL. AN. CCCXV.

TRIBVNI pl. peruicerunt, ut tribunorum militum potius, quàm conſulum comitia haberentur, non dubij, quin ſex lectis (tot enim iam creari licebat) ex plebeijs

A aliqui profitendo ſe fore Melianæ cædis ultores, crearentur, plebs tamen nec plures, quàm tres tribunos conſulari poteſtate creauit, & in ijs L. Quinctium Cincinnati filium. prælatus ſuffragijs Quinctio Mamercus Æmilius uir ſummæ dignitatis. L. Iulium tertium creant. Liuius. Tres tribunos militares in hunc annum edit etiam Diodorus Manium Aemylium Mamercum, C. Iulium, L. Quinctium. Mam. Aemilius (ſic enim potius quàm M. uoco) pater eſt M. Aemilij Mam. F. M. N. Mamercini tribuni mil. an. CCCXLVIII. L. Iulius pater eſt L. Iulij L. F. Vopiſci N. Iuli tribuni mil. anno CCCLII. His conſulibus Fidenates coloni ad Lartem Tolumnium Veientium regem, & Veientes defecere, & legatos Romanos cauſſam noui conſilij quærentes iuſſu regis interfecere. Liuius.

DE COS. AN. CCCXVI.

AD curam ſummæ rerum quieta plebe, tribuniſq; eius, nihil cõtrouerſiæ fuit, quin B conſules crearentur. M. Geganius Macerinus tertium, & L. Sergius. Hæc Liuius. Caſſiodorus etiam, qui niſi nomina conſulum apponit M. Geganium III, & L. Sergium cos. edit. Diodorus item M. Geganium, L. Sergium. faſti Cuſpiniani, & Siculi Macerinum, & Fidenatem. Hunc enim Sergium Fidenatem à bello Fidenati geſto uocatum tradit Liuius. hic enim primus hoc anno cis Anienem cum rege Veiẽtium ſecundo prœlio conflixit, nec incruentam uictoriam rettulit. Idem ornatus eſt ex tertio tribunatu Capitolino an. CCCXXXV.

De Mam. Aemilio Mamercino dictatore, & triumpho eius de Faliſcis, Veientibus, & Fidenatibus.

CVM maior ex ciuibus bello Fidenati amiſſis L. Sergio conſule dolor, quàm lætitia fuſis hoſtibus eſſet, ſenatus, ut in trepidis rebus, dictatorem dici Mamercum Æmilium iuſſit. is magiſtrum eq. ex collegio prioris anni, quo ſimul tribuni mil. conſulari C poteſtate fuerãt, L. Quinctium Cincinnatum dignum parente iuuenem dixit. Ita Liuius. Vtriuſq; meminit etiam Oroſius, & Eutropius. Qui autem ſcripſit de uiris illuſtrib. Quinctium Cincinnatum dictatorem, A. Cornelium Coſſum mag. eq. prodit. Coſſum autem hoc anno tribunum militum fuiſſe pleriſq; auctoribus placuiſſe tradit Liuius. Cum Veientibus porro, & Fidenatibus, & Faliſcis, qui horum auxilio uenerant hoc anno acerrime à Mam. Æmilio dictatore pugnatum eſt. qui omnibus locis re bene geſta ſenatus conſulto iuſſuq; populi triumphans in urbem rediit. Liuius. Pleriq; A. Cornelium Coſſum tribunum militum in hoc bello Lartem Tolumnium Veientium regem interemiſſe ſcripſerunt, & ſecunda opima ſpolia Ioui Feretrio rettuliſſe. Nos hanc uictoriam in conſulatum eius reiecimus, quem nono abhinc anno geſturus eſt. Id quo conſilio fecerimus, eo loco latius exponemus. Eutropius Fidenas captas, & exciſas ſcribit à Mam. Æmilio dictatore, & L. Quinctio Cincinnato magiſtro eq. Liuius autem Mam. Æmilio dictatore III, & A. D Cornelio Coſſo magiſtro eq. id factum ait. Huius triumphi notæ ſunt in Capitolinorum triumphorum fragmentis hæ. -VS.-- AN. CCCXVI. IDIB. SEPT.

DE COS. AN. CCCXVII.

LIVIVS, & Caſſiodorus conſules in hunc annum memorant M. Cornelium Maluginenſem, & L. Papirium Craſſum. Diodorus L. Papirium, A. Cornelium Macerinum. uitioſe ſine dubio. Siquidem eſt etiam in faſtis Cuſpiniani, & Siculis Maluginenſis, & Craſſus. L. Papirium eſſe reor, qui poſt in cenſura Capitolina M. F. appellatur. M. Cornelium arbitror eſſe filium M. Cornelij ante decemuiri conſularis. Exercitus in agrum Veientem, & Faliſcum ducti. hoſtis nuſquam inuentus. Liuius.

A

DE COS. AN. CCCXVIII.

CONSVLES in hunc annum inuenio apud Liuium,& Caſſiodorum C.Iulium iterum,& L. Virginium.apud Diodorum C.Iulium,Proculum Virginium Tricoſtum, in faſtis Cuſpiniani,& Siculis Iulium,& Virginium. Iulius an. CCCVI. conſul fuit.

De Q. Seruilio Priſco dictatore.

CVM Fidenates Veientium exercitu accito Anienem tranſiſſent, atq; haud procul porta Collina caſtra haberent,Iulius cõſul in aggere muriſq; explicat copias. Virginius S.C. dictatorem dicit Q. Seruilium, cui Priſco alij, alij Structo fuiſſe cognomen tradunt.is ſibi magiſtrũ eq. Poſtumum Æbutium Eluam cooptat. Hæc Liuius. Seruilius in ſecunda dictatura Capitolina ſcribitur Q.Seruilius P.F.Sp.N.Priſcus Fidenas.Puto autem Fidenatem appellatum in hoc magiſtratu, quo Fidenas cepit, ut ait Liuius.Cuius tamen uictoriæ triumphum miror à Liuio eſſe præteritum,aut cauſſam cur non eum egerit, eſſe neglectam. B

De cenſoribus, & Luſtro XII.

HIS conſulibus C.Furium Pacilum, & M. Geganium Macerinum cẽſores uillam publicam in campo Martio probaſſe, ibiq; primum populi cenſum actum eſſe tradit Liuius. Eundem M. Geganium, & C. Furium uiolentos cenſores appellat in anno CCCCXLIII.Luſtrum ab his conditum probant ſequentia luſtra. neq; enim eorum hoc præterito conſtaret numerus.

DE COS. AN. CCCXIX.

EOSDEM conſules in ſequenti anno refectos Iulium tertium, Virginium iterum apud Macrum Licinium inuenio.Valerius Antias,& Q.Tubero M.Mãlium, & Q. Sulpicium conſules in eum annum edunt. Ceterum in tam diſcrepanti editione & Tubero,& Macer libros linteos auctores profitentur.neuter tribunos militum eo anno fuiſſe traditum à ſuperioribus antiquis diſſimulat. Licinio libros haud dubie ſequi linteos placet.& Tubero incertus ueri eſt. Sed inter cetera uetuſtate incomperta hoc quoq; in incerto poſitum.Hæc Liuius.Diodorus tamen pro conſulibus tres tribunos militares edit M.Manlium,Q.Sulpicium Prætextatum, Ser.Cornelium Coſſum. Nos autem quia C. Iulium III, L. Virginium II conſules etiam à Caſſiodoro poni animaduertimus,propterea eos conſules appoſuimus.quamuis in faſtis Siculis ſit Capitolinus,& Camerinus,quorũ illud M.Manlij,hoc Q.Sulpicij cognomen eſt. C

De Mam.Aemilio Mamercino dictatore II.

CVM Faliſci, ac Veientes captis à Seruilio dictatore Fidenis exterriti legatis circa XII populos miſſis impetraſſent,ut ad Voltumnæ fanum indiceretur omni Etruriæ concilium,uelut magno inde tumultu imminente ſenatus Mam. Æmilium dictatorem iterum dici iuſſit.ab eo A.Poſtumius Tubertus magiſter eq.eſt dictus.Nõ mouentibus autem Etruſcis,dictator ne nequicquam creatus eſſet, legem pertulit, qua cenſuram,quæ quinquennalis ante erat, annuam, & ſemeſtrem fecit, ac ſe dictatura abdicauit. Cenſores ægre paſſi, Mamercum, quòd magiſtratum populi Ro.imminuiſſet,tribu mouerunt,octuplicatoq; cenſu ęrarium fecerunt.Ita Liuius.Idem A.Poſtumius Tubertus poſt dictator erit. D

DE TR. MIL. AN. CCCXX.

TRIBVNI pl.aſſiduis concionibus prohibendo conſularia comitia, cùm res prope ad interregnum perducta eſſet,euicere tandem, ut tribuni mil.conſulari poteſtate crearentur. Victoriæ præmium,quod petebatur, ut plebeius crearetur, nullum fuit. omnes patricij creati ſunt,M.Fabius Vibulanus, M.Foslius, L. Sergius Fidenas. ſic Liuius.Diodorus item edit M.Fabium,M.Φαλίνιον, L.Seruilium.ſed mendoſe.M.Fabius

A bius idem eſt, qui conſul fuit an. CCCXI. L. Sergius, qui fuit anno CCCXVI. Foslius Flaccinator alibi in Capit. lapid. ſcribitur, non Folius, ut in uulgatis Liuianis libris, quem mendoſe φαλίνιον uocat Diodorus.

DE TR. MIL. AN. CCCXXI.

CONSVLARIVM comitiorum nulla mentio habita eſt. Tribuni mil. conſulari poteſtate omnes creati ſunt, L. Pinarius Mamercus, L. Furius Medullinus, Sp. Poſtumius Albus. Ita Liuius. Diodorus nominat L. Furium, Sp.------. --. Pinarium Mamercum. Tumultus ab Æquis, & Volſcis nuntiatus.

DE COS. AN. CCCXXII.

S. C. factum eſt, ut comitia conſularia haberentur. Tumultus cauſſa fuit, quem ab Æquis, & Volſcis Hernici nunciabant. T. Quinctius L. F. Cincinnatus (eidem & B Penno cognomen additur) & C. Iulius Mento conſules facti. ſic Liuius. Eoſdem cõſules ponit etiam Caſſiodorus. cognomina etiam eorum ſunt in faſtis Siculis. T. autem Quinctius alter filius eſt Cincinnati ſenis, quos excepto Cæſone, quem populus ante damnauit, tres habuit, ut ait Liuius. Diodorus item cos. edit T. Quinctium, C. Iulium. Huius conſulatus meminit etiam Liuius in anno CCCXXX.

De A. Poſtumio Tuberto dictatore, & triumpho eius de Aequis, & Volſcis.

SENATVI dictatorem dici placuit, quia populi ſæpe uicti maiore, quàm alias conatu rebellabant, & aliquantum Romæ iuuentutis morbo abſumptum erat. Sunt qui male pugnatum ab his conſulibus in Algido putent, eamq; cauſſam dictatoris creandi fuiſſe. Dictus eſt dictator A. Poſtumius Tubertus. is ſibi magiſtrum eq. L. Iulium cooptauit. Ita Liuius. Diodorus etiam A. Poſtumij dictatoris, L. Iulij magiſtri C eq. meminit. Hic eſt A. Poſtumius, qui paulo ante magiſter equitum fuit Mam. Æmilio dictatori. Quem dictatorem hoc anno ſæuiſſe in filium, quòd iniuſſu ſuo preſidio progreſſus hoſtes fuderat, plerićp tradunt. ut Valerius libro II, cap. II. Diodorus lib. XII. Gellius libro XVI, his uerbis. Circa annum fere poſt Romam conditam CCCXXIII A. Poſtumius Torquatus dictator Romæ fuit, qui filium ſuum, quòd contra ſuum dictum in hoſtem pugnauerat, ſecuri necauit. hoſtes tum populi Ro. fuerant Fidenates. Hoc loco apud Gellium mendoſe eſt Torquatus pro Tuberto, aut certe deceptus eſt hiſtoriæ ſimilitudine Gellius. ſiquidẽ T. Manlius Torquatus poſt idem etiam feciſſe conſul traditur. Hoc idem à multis proditum ſe probare negat Liuius, quòd Imperia Manliana, non Poſtumiana dicta ſint. Plutarchus huius dictatoris meminit etiam in Camillo. L. Iulius tribunus mil. fuit anno CCCV. Gellius porrò cum Fidenatibus eſſe pugnatum ab A. Poſtumio dictatore ait, & labitur. Nam Fidenas ante captas alij à Mamerco dictatore, alij à Q. Seruilio tradiderunt. Liuius autem pu D gnatum eſſe ſcribit cum Æquis, & Volſcis, itemq; Plutarchus in Camillo. Hoſtibus autem deditis dictator triumphans urbem inuectus, dictatura ſe, ut ait Liuius, abdicauit. Eiuſdem triumphi meminit etiam Diodorus, ſed dictaturam hanc in annum priorem refert.

DE COS. AN. CCCXXIII.

AGITATVM in urbe ab tribunis pl. ut tribuni mil. conſulari poteſtate crearentur, nec obtineri potuit. conſules fiunt L. Papirius Craſſus, L. Iulius. ſic Liuius, & Caſſiodorus. at Diodorus C. Papirium, L. Iunium edit. mendoſe. Siquidem in faſtis Siculis eſt Craſſus, & Iulus, quæ Papiriorum, & Iuliorum cognomina ſunt. L. Papirius Craſſus conſul fuit anno CCCXVII, L. Iulius & tribunus militum, & magiſter equitum. Æqui inducias annorum octo impetrauerunt. ocium undiq; Romanis fuit. Liuius.

DE

DE COS. AN. CCCXXIIII. A

CONSVLES hoc anno apud Caſſiodorum L. Sergius, Hoſtus Lucretius. apud
Diodorum Opiter Lucretius, L. Sergius Fidenas. apud Liuium L. Sergius Fidenas
II, Hoſtus Lucretius Tricipitinus. in faſtis Siculis Tricipitinus, & Fidenas. Horum
meminit Valerius in epitoma ſic. Hoſtum prænomen habuit Lucretius Tricipitinus
collega L. Sergij. Nihil dignum memoria actum. Liuius.

DE COS. AN. CCCXXV.

IN hunc annum conſules edit cum Liuio Caſſiodorus A. Cornelium Coſſum, T.
Quinctium Pēnum II. at Diodorus L. Quinctium, A. Sempronium. credo per men
dum. eſt enim in faſtis Siculis Coſſus, & Pennus Cornelij, & Quinctij cognomē. Ho
rum conſulum meminit etiam Liuius ſupra anno CCCXVI. eosq́ nono poſt anno
ait factos. A. Cornelius tribunus mil fuit Mamercino dictatori anno CCCXVI. Pa- B
ter (ut puto) fuit P. Cornelij A.F.M.N. Coſſi tribuni mil. anno CCCXLV. Idem Pōt.
Max. anno CCCXXII. Liuius.

De triumpho A. Cornelij Coßi conſulis de Veientibus,
& ſpolijs opimis ſecundis.

A. CORNELIVM Coſſum opima ſecūda ſpolia Larte Tolumnio Veientiū rege
interfecto rettuliſſe tradunt uno cōſenſu omnes. at uero quo in magiſtratu id fecerit,
aliqua controuerſia eſt. Pleriq; ipſum tribunum mil. alij conſulem, quidam etiam ma
giſtrū equitum ea rettuliſſe ſcripſerūt. Liuius omnes ante ſe auctores ſequutus tribu-
num mil. Mamercino dictatori iterum fuiſſe prodit. Valerius lib. III. magiſtrū equi-
tum. Magiſter autem equitum fuit Mamercino dictatori tertiū an. CCCCXXXVII.
Verba eius ſunt hæc. A Romulo proximus Cornelius Coſſus eidem deo ſpolia con-
ſecrauit, cùm magiſter equitum ducem Fidenatium in acie cōgreſſus interemiſſet. I- C
dem eſt ſcriptum in lib. de uiris illuſtribus. Fidenates, inquit ille, ut ſine ſpe ueniæ for-
tius dimicarent, legatos ad ſe miſſos interfecerūt. ad quos Quinctius Cincinnatus di
ctator miſſus magiſtrū equitum habuit Cornelium Coſſum, qui Lartem Tolumnium
ducē ſua manu interfecit. De eo ſpolia opima ſecundus ab Romulo cōſecrauit. Hæc
ille. Quàm autem & in bello, & in magiſtratibus nominādis labatur, nemo eſt, qui nō
uideat. Qui uero ab eo conſule relata eſſe ſpolia dicunt, his potiſſimum rationib. ad-
ducuntur. primum quòd opima ſpolia ea rite habentur, quæ dux duci detraxerit, nec
dux eſt, niſi cuius auſpicio bellum geritur. Tribunus autem militū, & magiſter equi-
tum alieno pugnant auſpicio. Itaq; quemadmodum nec Torquatus, nec Coruus, nec
Æmilianus (ut ait Valerius de fortitudine) hoſtium ducibus interemptis, quia alienis
auſpicijs rem geſſerāt, tribuni militum cum eſſent, ſpolia Ioui Feretrio non poſuerūt,
ſic ne Coſſum quidem tribunum, aut magiſtrum equitum ſpolia conſecrare potuiſſe.
Dio etiam lib. LI. M. Craſſum Baſtarnarum regem Deldonem interfeciſſe ait, atq; de D
eo ſpolia opima Ioui Feretrio fuiſſe relaturū, ſi ipſe imperator dux fuiſſet, id eſt, ὑπὸ
αὐτοκράτωρ στρατηγὸς ἐγεγόνει. ſiquidem ea res Auguſti auſpicijs gerebatur, non Craſſi.
Accedit, quod Plutarchus in Romulo Cornelium Coſſum ait quadrigis urbem inue
ctum ſpolia rettuliſſe. Quadrigis aūt uehi, niſi triumphans, poterat, triumphare uero,
niſi qui ſuo auſpicio rem geſſerat. ut eſt apud Valerium de iure triumphandi. Poſtre-
mo ſcribit Liuius ſe audiſſe Auguſtum ingreſſum ædem Iouis Feretrij, quam uetuſta
te dilapſam refecit, dicentem, ſe ipſum in thorace linteo ſcriptum legiſſe, Coſſum ea
ſpolia conſulem dedicaſſe. His nos rationibus ducti triumphum A. Cornelij Coſſi
conſulis cum relatis ab eo ſpolijs in hunc annum contulimus. Quanquam ſcribit Li-
uius, cum Veientes, & ex Fidenatium iuuentute quidam hoc anno in agrum Ro. ex-
curſiones feciſſent, cognitionem eius rei L. Sergio, Q. Seruilio, & Mam. Æmilio eſſe
permiſſam, nec bello rem eſſe tranſactam. Spolia autem ſecunda Marti, non Ioui eſſe
dicata ex lege Numæ, ante in Romulo diximus.

DE

A DE COS. AN. CCCXXVI.

CONSVLES hoc anno C. Seruilius Ahala, L. Papirius Mugillanus. ut aiunt Liuius, Caſſiodorus, & Diodorus. hic tamen pro cognomine Ahala Structum habet. Fieri enim poteſt, ut Structus Ahala dictus ſit. ut in Capit. tabulis an. CCLXXIIII. in faſtis tamen Siculis inuenio Axillam, & Mugillanum. L. Papirius ante conſul etiam fuit. Hunc opinor eum fuiſſe, qui magiſter equitum ante fuit.

DE TR. MIL. AN. CCCXXVII.

PLEBS tenuit, ne conſules in hunc annum crearentur. Tribuni mil. conſulari poteſtate quatuor creati ſunt T. Quinctius Pennus ex conſulatu, C. Furius, M. Poſtumius, A. Cornelius Coſſus. ſic Liuius. Diodorus autem C. Furium, T. Quinctium, M. Poſtumium, A. Cornelium nominat. Ego C. Furium Pacilum eſſe reor eum qui con-
B ſul, & cenſor ante fuit. A. Cornelium Coſſum, qui conſul. Poſtumio cognomina addidi familiæ propria hoc tempore Album Regillenſem. Veientibus rebellantibus bellum indictum. Liuius.

De Mam. Aemilio dictatore III. & triumpho eius de Veientibus, & Fidenatibus.

A. CORNELIVS Coſſus urbi præfuit. tres reliqui tribuni in Veios profecti plus ignominiæ, quàm cladis acceperunt. mœſta ciuitas dictatorem popoſcit. A. Cornelius dictatorem Mam. Æmilium dixit, & ipſe ab eo magiſter equitum eſt dictus. Hęc Liuius. Diodorus item dictatorem dictum Manium Æmilium, A. Cornelium magiſtrum equitum ſcribit propter legatos à Fidenatibus interfectos parum (ut ego opinor) prudenter. nam legatorum cædem Æmilius ultus eſt in prima dictatura, non in tertia. Liuius autem, atque Oroſius aperte hanc Æmilio tertiam dictaturam delatam
C tradũt. De Fidenatibus autem ita Liuius. Vni Fidenatium populo rebellare placuit & tanquam niſi ab ſcelere bellum ordiri nefas eſſet, ſicut legatorum antea, ita tum nouorum colonorum cæde imbutis armis Veientibus ſeſe coniungunt. Cùm ergo Fidenates iterum rebellarent, ſeque Veientibus, qui in armis erant, coniungerent, Fidenis ſedes belli capta eſt. In eos dictator exercitu adducto caſtra, urbemque eorum cepit, atque diripuit. cumque exercitũ uictorem, opulentumque præda triumphans Romam reduxiſſet, die ſextodecimo ſe abdicauit.

DE TR. MIL. AN. CCCXXIIX.

HIC annus tribunos militares conſulari poteſtate habuit L. Furium, L. Quinctiũ, A. Sempronium. ut ait Diodorus, at uero ut Liuius, A. Sempronium Atratinum, L. Quinctium Cincinnatum, L. Furium Medullinum, L. Horatium Barbatum. A. Sempronius L. F. A. N. Atratinus in tertio ſuo tribunatu Capitolino ſcribitur. L. Quin-
D ctius etiam ante tribunus mil. fuit anno CCCXV. L. Furius & ante ſemel, & poſt III erit anno CCCXXXIII in tabulis Capitolinis. Veientibus in XX, Æquis in III annos induciæ datæ. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCXXIX.

TRIBVNI militum conſulari poteſtate hoc anno Diodoro auctore quatuor T. Claudius, Sp. Nautius, L. Sergius, Sex. Iulius. Liuio autẽ Claudius Craſſus, Sp. Nautius Rutilus, L. Sergius Fidenas, Sex. Iulius Iulus. Claudium Liuius paulo poſt uocat Appium decemuiri filium. Duos autem Sp. Nautios Rutilos tribunos per hæc tempora idem edit, unum, qui nunc eſt primum, iterum uero anno CCCXXXVII. alterum, qui primum eſt anno CCCXXXIIII. iterum anno CCCXLIX. Eoſdem etiam tabulæ Capitolinæ habent, uerum unum ſemel, alterum ter tribunum fuiſſe tradũt, ut poſt apparebit, quẽ hunc eſſe reor. L. Sergius Fidenas tr. mil. fuit anno CCCX primum. tertium autem erit anno CCCXXXV in Capitolinis tabulis. Ergo nunc eſt iterum

iterum. Hic annus neq; bello foris, neq; domi ſeditione inſignis fuit. Liuius. A

De cenſoribus, & luſtro XIII.

POST annum CCCXIIX, quo cenſores fuiſſe diximus C.Furium Pacilum,& M. Geganium Macerinum, luſtrumq; XII conditum eſſe notauimus, uſq; ad annum CCCL, quo M.Camillum cum Poſtumio Albino cenſores fuiſſe,& luſtrū XVI condidiſſe in Capitolinis tabulis ſcriptum eſt, nulli nominantur apud Liuium cenſores, & tamen aliquot fuiſſe neceſſe eſt, qui XIII, XIIII,& XV luſtrū condiderint. Quia uero anno CCCXXXV cenſor L. Papirius in fragmentis Capitolinis inciſus eſt, à quo luſtrum XIIII conditum eſſe ex interuallo temporum ſuſpicari poſſumus, propterea ante id tempus luſtrum XIII collocauimus. cuius tamen una cum cenſorum nominibus certum annum repperire nequiuimus.

DE COS. AN. CCCXXX. B

CONSVLES creati in hunc annum auctore Caſſiodoro,& Liuio C.Sempronius Atratinus, Q.Fabius Vibulanus. C. Sempronium Atratinum cōſulem Valerius lib. III.cap.II.& lib. VI.cap.V.cum Volſcis ad Verruginē temeritate ſua male pugnaſſe ſcribit. Quod idem eſt etiam apud Liuium. Eundem C. Sempronium patruelem fratrem eſſe A.Sempronij L.F.A.N. Atratini tribuni mil. III anno CCCXXXVII tradit Liuius. Itaq; pater Caij Aulus fuit conſul anno CCCIX, quem Lucij fratrem eſſe ſupra diximus. Q.Fabius Q.F.M.N. Vibulanus tr. mil. III an. CCCXXXVII. Diodorus hos conſules conſulto præterit. quorum tamen cognomina produnt faſti Siculi. Hos idibus Decembris iniſſe tradit Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCXXXI.

SENATVS, cum odio Sempronij conſulare nomen offenderet, tribunos militares conſulari poteſtate creari iuſſit. creati ſunt L.Manlius Capitolinus, Q.Antonius C Merenda, L.Papirius Mugillanus. Hæc Liuius. apud quem deſideratur nomen quarti tribuni, L.Seruilij Structi, de quo in anno CCCXXXVI dicam. Vt autem multa nomina tribunorum interciderint apud hunc auctorem, in ſcholijs Liuianis oſtendi. Hos etiam tranſcendit Diodorus. in fragmento Capitolino extat cognomen MVGILLAN. quod eſt L.Papirij.

DE COS. AN. CCCXXXII.

HIC annus conſules habuit N.Fabium Vibulanum, T.Quinctium Capitolinum, Liuio,& Caſſiodoro auctoribus. Hic Fabius primus fuit, qui in gente Fabia hoc pręnomine uſus ſit, filius Q.Fabij, qui ſexcentis ad Cremeram interfectis ſuperfuit. Itaq; in ſecundo Capitolino tribunatu Q.F.M.N. Vibulanus nuncupatur. T.Quinctium Capitolini filiū ſcribit Liuius, eius, qui ſexies conſul fuit, quē idem anno CCCXXX exactæ iam ætatis fuiſſe ait. Et hos omittit Diodorus. faſti autem Siculi non item. In D fragmento aūt Capitolino eſt T.Quinctius CapiTOLIN. BARBAT. N.FABIVS.

De N. Fabio Vibulano ouante de Aequis.

CVM trepidam tantum aciem his conſulibus Æqui oſtendiſſent, turpi fuga funduntur, haud magno conſulis Fabij, cui ea prouincia euenerat, decore. Itaq; triumphus negatus. Ceterum ob Sempronianæ cædis leuatam ignominiam, ut ouans urbem iniret, conceſſum eſt. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCXXXIII.

CVM maior pars anni per nouos tribunos pl. & aliquot interreges certaminibus extracta eſſet, modo prohibentibus tribunis patricios coire ad prodendum interregem, modo interregem interpellantibus, ne S.C. de comitijs cōſularibus faceret: poſtremo L.Papirius Mugillanus interrex caſtigando nunc patres, nunc tribunos plebis

A bis, obtinuit, ut tribunicia comitia haberentur. Creati tribuni conſulari poteſtate omnes patricij T. Quinctius Cincinnatus tertium, L. Furius Medullinus iterũ, M. Manlius, A. Sempronius Atratinus. Liuius hæc. Cum autem in Capitolinis fragmentis ſit Cincinnatus II, Medullinus III, contra atq; apud Liuium, profecto intelligẽdum eſt, numeri notas apud Liuium eſſe præpoſtero ordine, non librariorum uitio, ſed annalium uarietate. In eodem fragmento eſt etiam M. Manlius, A. Sempronius. T. Quinctius ante tribunatum geſſit anno CCCXXVII. Hos etiam præterit Diodorus. Hoc loco annum interregni Liuiani, quem ſumma annorum Capitolina non patitur, omiſimus.

DE TR. MIL. AN. CCCXXXIIII.

TRIBVNI mil. conſulari poteſtate in hunc annum Agrippa Menenius Lanatus, P. Lucretius Tricipitinus, Sp. Nautius, auctore Liuio. Deſideratur autem librario-
B rum (ut puto) culpa quartus tribunus C. Seruilius Q. F. C. N. Axilla, qui anno inſequenti in Capitolinis tribunis numeratur cum hac nota. II. & hoc anno ibi eſt. C. SERVILIVS quarti tribuni loco. P. Lucretius Hoſti F. dicitur in ſecundo eius tribunatu Capitol. Agrippa Menenius idem eſt, qui conſul fuit anno CCCXIIII. Et hi deſiderantur apud Diodorum. In fragmento Capitolino ita eſt. AGRIPP. N. LANATVS. SP. NAVTIVS. = TRICIPITINVS. C. SERVILIVS. Serui qui de urbis incendio coniurarant, ſupplicio affecti.

DE TR. MIL. AN. CCCXXXV.

DIODORVS in hunc annum edit tribunos mil. conſulari pot. L. Sergium, M. Seruilium, M. Papirium. Liuius L. Sergium Fidenatem, M. Papirium Mugillanum, C. Seruilium Priſci F. quo dictatore captæ Fidenæ fuerãt. Quem C. Seruilium Axillam II nuncupari inuenio in Capit. tribunis. Quod etiam traditum non ignorat Liuius,
C cum ait, Q. Seruilium dictatorem magiſtrum eq. ſibi cooptaſſe C. Seruilium filium alios tradidiſſe, alios uero C. Seruilium Ahalam. in fragmento Capitolino ita eſt. MVGILLANVS. C. SERVILIVS. Q. F. L. N. AXILLA. II. L. SERGIVS C. F. C. N. FIDENAS. III.

De Q. Seruilio Priſco dictatore II.

LAVICANIS (Æquorum populi ſunt) noua arma capientibus bellum indictum eſt. Re minus proſpere à tribunis duobus geſta ex ſenatus conſulto C. Seruilius, qui urbi præerat, Q. Seruilium, quo dictatore captæ Fidenæ fuerant, dictatorem dixit. pater mag. eq. filium ſibi cooptauit. alij Ahalam Seruilium magiſtrum eq. hoc anno fuiſſe ſcribunt. Liuius. Eiuſmodi uero annales ſequuti ſunt ij, qui Capitolinos triumphos concinnarunt, qui Q. Seruilium P. F. Sp. N. Priſcũ Fidenatem II, C. Seruilium Q. F. C. N. Axillam II edunt. Porro autem Lauicos dictatorem cepiſſe, & diripuiſſe,
D exercitumq; uictorem Romã reduxiſſe, dieq; octauo, quàm creatus erat, magiſtratu ſe abdicaſſe ſcribit Liuius. neq; triumphi in tanto uiro uerbum ullum facit, perinde atq; ne in priore quidem eius dictatura.

De cenſoribus, & luſtro XIIII.

L. PAPIRIVM cenſorem in hunc annum produnt Capitolina fragmenta. Liuius mire negligens eſt, qui & huius, & aliorum multorum annorum cenſores præterijt de induſtria. Hunc ego L. Papirium Craſſum, eum, qui bis ante conſul fuit, eſſe opinor. Collegam eius inuenire non potui. Luſtrum autem ab his conditum eſſe XIIII ratio temporum docet. ut in XVI luſtro oſtendam.

DE TR. MIL. AN. CCCXXXVI.

TRIBVNI militum conſulari pot. hoc anno P. Lucretius, C. Seruilius, Agrippa Menenius, Sp. Veturius, Diodoro auctore. at Liuius edit Agrippam Menenium La

natum, L. Seruilium Structum, P. Lucretium Tricipitinum, iterum omnes hos, Sp. Veturium Craſſum. Ex his L. Seruilius Structus primum fuit anno CCCXXXI librariorum uitio præteritus, neq; enim quo alio anno fuerit, apparet. in fragmento Capitolino eſt. P. LVCRETIVS HOSTI F. AGRIPPA MENENIVS T. F. AGRIPP. N. Res externæ quietæ. A

DE TR. MIL. AN. CCCXXXVII.

TRIBVNOS mil. conſulari poteſtate habuit hic annus auctore Diodoro A. Sempronium, M. Papirium, Q. Fabium, Sp. Nautium. Liuio, A. Sempronium Atratinum III, & duos II, M. Papirium Mugillanum, & Sp. Nautium Rutilum. Prçteritum eſſe à librarijs Q. Fabium quartum huius anni tribunum Capitolinus hic tribunatus, Diodorus, & ipſemet Liuius oſtendit, qui Q. Fabium tribunum mil. II eſſe ſcribit anno CCCXXXIX. ut in ſcholijs Liuianis apertius oſtendi. & etiam in fragmento Capitolino, A. SEMPRONIVS L. F. A. N. Foris ocium fuit. B

DE TR. MIL. AN. CCCXXXVIII.

TRIBVNOS militum edit quatuor in hunc annum Diodorus P. Cornelium, C. -----. -------. --. Fabium. Liuius P. Cornelium Coſſum C. Valerium Potitum, Quinctium Cincinnatum, N. Fabium Vibulanum. lapis Capitolinus P. Cornelium, C. Valerium L. F. Voluſi N. Fabius in ſecundo ſuo tribunatu Capitolino ſcribitur N. Fabius Q. F. M. N. Vibulanus II. Æqui Lauicanis nouis colonis Romanis arma intulerunt.

DE TR. MIL. AN. CCCXXXIX.

TI. POSTVMIVS, C. Cornelius, C. Valerius, Cæſo Fabius tribuni mil. à Diodoro produntur in hunc annum. at à Liuio Cn. Cornelius Coſſus, L. Valerius Potitus, Q. Fabius Vibulanus II. P. Poſtumius Regillenſis. Q. Fabius eſt is, qui biennio ante præteritus eſt à librarijs. P. Poſtumium aduerſus Æquos profectum propter crudelitatem ab exercitu ſuo lapidibus obrutum ſcribit Liuius. L. Valerius L. F. P. N. Potitus ſcribitur in ſecundo ſuo tribunatu Cap. in fragmento autem huius anni eſt, Q. Fabius Q. F. M. N. P. Poſtumius A. F. A. N. C

DE COS. AN. CCCXL.

DEINDE patres uicere, ut conſules crearentur. Q. Fabio Vibulano comitia habente conſules creati ſunt M. Cornelius Coſſus, L. Furius Medullinus. Eoſdem conſules nominat Caſſiodorus, & Diodorus, exemptis cognominibus, quos cum inſequentibus omittũt faſti Siculi. L. Furius Medullinus bis cos. erit, ſepties tribunus militum. In ſecundo autem tribunatu Capitolino L. F. Sp. N. ſcribitur. Furius cos. aduerſus Volſcos populantes Hernicorum fines miſſus, cum hoſtem ibi non inueniſſet, Ferentinum, quo magna multitudo Volſcorum ſe contulerat, cepit. D

DE COS. AN. CCCXLI.

Q. FABIVS, C. Furius conſules ſubſequuntur apud Caſſiodorum. apud Liuium autem, & Caſſiodorum Q. Fabius Ambuſtus, C. Furius Pacilus. Hunc C. Furium C. Furij F. eſſe reor, qui ante & cenſor, & tribunus mil. fuit. Præterquam ab morbo, annonaq; nihil hoc biennio inteſtini, externi'ue incommodi fuit. Liuius.

DE COS. AN. CCCXLII.

M. PAPIRIVM, C. Nautium Rutilum edunt conſules hoc anno Liuius, Caſſiodorus, & exempto Rutili cognomine Diodorus. Mugillanum, & Rutilum cum faſtis Siculis Cuſpiniani.

De

A De *cenſoribus & Luſtro* XV.

LVSTRI XV ſedes incerta eſt. & nomina cenſorum, qui id condiderint, adhuc nobis incomperta ſunt. Id eſt Liuij negligentiæ tribuendum, à quo hęc, ut multa alia, conſulto neglecta ſunt.

DE COS. AN. CCCXLIII.

M. AEMILIVM, C. Valerium conſules in hunc annum produnt Liuius, & Caſſiodorus. at Diodorus Manium Æmilium, C. Valerium. faſti Siculi Aimilium, & ρυσίκιον. ut puto, mendoſe. Hic Æmilius in primo, & tertio tribunatu Capitolino M. Æmilius Mam. F. M N. Mamercinus ſcribitur. Valerius in primo, & tertio tribunatu Capitolino L. F. Voluſi N. Potitus Voluſus appellatur.

De C. *Valerio ouante de Aequis.*

B CVM Æqui in Latinum, Hernicumq; agrum tranſcendiſſent, atq; arcem Caruentanam occupaſſent, C. Valerius conſul motis caſtris eos deiecit præſidio, arcemq; recuperauit. Itaq; dignus ſenatui uiſus eſt, qui propterea ouans in urbem introiret. Liuius.

DE COS. AN. CCCXLIIII.

IN hunc annum creati conſules teſte Caſſiodoro L. Furius, Cn. Cornelius. Diodoro L. Furius, Cn. Pompeius. Liuio Cn. Cornelius Coſſus, L. Furius Medullinus iterum. faſtis Siculis Coſſus, & Medullinus. In fragmēto Capitolino eſt: A. F. M. N. quod ad Cornelium pertinet. & MEDVLLIN. II. quod ad Furium. Cōſules an ambo profecti ſint ad arcem Caruentanam, an alter ad comitia habenda ſubſtiterit, incertum diuerſi auctores faciunt. illa pro certo habenda, in quibus non diſſentiunt, ab arce Caruentana (hanc Æqui iterum inuaſerant) cum diu nequicquam oppugnata eſſet, receſſum. Verruginem in Volſcis eodem exercitu receptam. Eodem anno quæſtores
C primum ex plebe creati. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCXLV.

C. IVLIVS, P. Cornelius, C. Seruilius tribuni militum in hunc annum ſuggeruntur à Diodoro. iiſdem addūt cognomina lapis Capitolinus, & Liuius Iulum, Coſſum, Ahalam. C. Iulium fratrem eſſe reor L. Iulij L. F. Vopiſci. N. Iuli tribuni mil. CCCLII. C. Seruilius P. F. Q. N. Ahala in ſecundo tribunatu Capitolino ſcribitur.

De P. *Cornelio Coſſo dictatore, & re geſta cum Volſcis.*

CVM Volſcorum, Æquorumq; motus maiores etiam, quàm res erat, Romam nūciarentur, ſenatus extemplo, quod in rebus trepidis conſilium erat, dictatorem dici iuſſit. C. Seruilius Ahala tribunus militum dictatorem P. Cornelium dixit. ipſe ab eo magiſter equitum creatus eſt. Bellum haud memorabile fuit. uno, eoq; facili prœlio
D cæſi ad Antium hoſtes. Dictator ita bello geſto, ut non defuiſſe fortunæ uideretur, felicitate, quàm gloria maiore in urbem rediit, ſeq; dictatura abdicauit. Liuius. Huius dictatoris, & magiſtri eq. notæ ſunt etiam in Capitolino fragmento. = RVTILVS COSSVS DICT. REI GER. CAVSSA. = AHALA. MAG. EQ. ex quo quæ utriuſq; cognomina fuerint, apparet.

DE TR. MIL. AN. CCCXLVI.

TRIBVNI mil. conſulari pot. hoc anno C. Furius, C. Seruilius, C. Valerius, N. Fabius apud Diodorum. at Liuius edit quatuor patricios omnes iam functos eo honore L. Furium Medullinum, C. Valerium Potitum, N. Fabium Vibulanum, C. Seruilium Ahalam hunc autem refectum cōtinuato honore tum ob alias uirtutes, tum ob recentem fauorem unica moderatione partum. In fragmento Capitolino eſt = Potitus Voluſus II. = Medullinus. C. Seruilius Ahala II. N. Fabius Vibulanus II. In Volſcis accepta clades amiſſo Verrugine præſidio. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCXLVII. A

DIODORVS tribunos militum cos.pot. edit in hunc annum P.Cornelium, N.Fabium, L.Valerium, Terentium Maximum. Liuius P.& Cn.Cornelios Coſſos, N.Fabium Ambuſtum, L.Valerium Potitum. P.Cornelius eſt is, qui fuit dictator. Cn.Cornelius alius eſt ab eo, qui tribunatum mil. geſſit anno CCCXXXIX, & ab eo, qui geſſit anno CCCXLV. neq; enim in fragmento Capitolino eſt multiplicati unius honoris nota. ita enim habet.

= RVTILVS COSSVS. L. VALERIVS L. F. P. N. POTITVS II.
= -- COSSVS. N. FABIVS. M. F. Q. N. AMBVSTVS.

Veientibus, cum induciarum tempus exiſſet, bellum indictum ob ſuperbum reſponſum ſenatui, qui legatis repetentib. res, ni faceſſerent propere urbe, finibusq;, daturum, quod Lar. Tolumnius dediſſet, reſponderi iuſſit. Stipendium de publico primũ militibus datum. Hoc bellum decimo poſt anno captis Veijs à Camillo dictatore B confectum eſt.

DE TR. MIL. AN. CCCXLVIII.

TRIBVNOS mil. ſex in hunc annum creatos ait Diodorus T. Quinctium, C.Iulium, A.Manlium. reliquorũ nomina reticet. Liuius omnes nominat, T. Quinctium Capitolinum, Q. Quinctium Cincinnatum, C.Iulium iterum, A.Mãlium, L.Furium Medullinum tertium, M: Æmilium Mamercũ. lapis Capitolinus edit. = Iulum II. M: Æmilium Mam. F.M.N. Mamercinum. = Capitolin. Barb. L. Furium L. F. Sp. N.Medullinum II. = Cincinnatum. A.Manlium A. F. Cn.N. Vulſonem Capitolinum. T.Quinctius Capitolinus Barbatus idem, qui conſul fuit anno CCCXXXII. De L.Furio diſſentit (ut dixi) à Liuiana hiſtoria Capitolina. Hic annus primus ſex tribunos mil. habuit, quod lege cautum fuerat, ut fieret iam tum cum primum de tribunis creandis latum fuerat. quo anno Veij primum circumſeſſi ſunt. C

DE TR. MIL. AN. CCCXLIX.

TRIBVNI mil. conſulari pot. ſubſequuntur. apud Diodorum P.Cornelius, K.Fabius, Sp.Nautius, C.Valerius, M: Sergius, καὶ ἴουνος λούκουλος mendoſe, apud Liuium C.Valerius Potitus III, M: Sergius Fidenas, P.Cornelius Maluginenſis, Cn.Cornelius Coſſus, K.Fabius Ambuſtus, Sp.Nautius Rutilus II. in lapide Capitol. = Maluginenſis. Sp.Nautius Sp.F.Sp.N.Rutilus III. = Coſſus II. C.Valerius L. F. Vol. N.Potit. Voluſ. III. = Ambuſtus. M: Sergius Fidenas. Ex his M: Sergius L.F.L.N. Fidenas ſcribitur in ſecundo Capitolino tribunatu. itemq; K.Fabius M.F.Q.N.Ambuſtus. præterea Coſſus II. notatur. quis autem ſit ex tribus Cnæis Cornelijs Coſſis, de quibus ante diximus, in obſcuro eſt. Nautium Rutilum II Liuius, Capitolini ſcriptores III nominant. qua de re ſupra dictum eſt. Cum Volſcis bene pugnatum, Artena urbe eorum capta. D

DE TR. MIL. AN. CCCL.

LIVIVS tribunorum militum numerum hoc anno à Romanis auctum, atq; octo, quod nũquam antea, creatos ſcribit M: Æmilium Mamercum II, L. Valerium Potitum III. Ap. Claudium Craſſum, M.Quinctilium Varum, L. Iulium Iulum, M. Poſtumium, M.Furium Camillum, M. Poſtumium Albinum. Apud Diodorum autem hæc nomina ſunt. Manius ------.---. Claudius, M.Quinctilius, L.Iulius, M.Furius, L.Valerius. Quanquam autem deſunt aliquot apud eum uoces, hunc tamen non octo tribunos edidiſſe puto, ſed ſex, quod ij fecerunt etiam, qui hunc annum Capitolinum concinnarunt ita. = Mamercin. II. M.Furius Fuſus. = Craſſus. L.Iulius Iulus. = Varus, L.Valerius Potitus III. Qui ijdem Albinum, & Camillum nõ tribunos hoc anno faciunt, ſed cenſores. Vt autem hoc anno Camillum potius cenſorem eſſe opiner, quàm tribunum, me adducit Plutarchus, qui Camillum ante cenſorem creatum narrat

A narrat, quàm tribunum. Inter ſex autem tribunos M. Furius Fuſus in Capitolino fragmento nominatur, qui à Liuio M. Poſtumius appellatur. Fuſus autem antiquum eſt gentis Furiæ cognomen. Ap. Claudius eſt filius Ap. Claudij tribuni mil. anno CCCXXIX, decemuiri nepos. Liuius multis locis. Hunc autem M. Camillum ne eum quidem eſſe, qui Gallos urbe expulit, in ſcholijs Liuianis docui. Hoc anno ad Veios hybernacula primum obſidionis continuandæ cauſſa fieri cœpta.

De cenſoribus, & Luſtro XVI.

NISI Capitolina fragmenta nobis annum horum cenſorum ſubindicaſſent, incerta ita eſſet huius XVI luſtri ſedes, ut aliorum ſuperiorũ. Poſtumium autem Albinum inſequenti anno luſtrum XVI feciſſe nemo eſt, qui non ex fragmento Capitolino intelligere poſſit. huic ego M. Furium Camillum collegam adiunxi, quia Valerius lib. II cap. III Camilli, & Poſtumij cenſorum meminit, & eorũ edicti, quos eos, qui cœ-
B libes ad ſenectutem uſq; perueniſſent, mulcta dignos eſſe uoluerũt. cuius etiam mentionem facit Plutarchus, dum de Camillo cenſore diſſerit. Et quia idem Plutarchus Camillum cenſuram cepiſſe ante alios magiſtratus ſcribit, non dubitaui, quin certiſſimus hic eſſet eius honoris locus. M. Poſtumium etiam Liuius cum Camillo coniunxit hoc anno in tribunatu, cenſura præterita. Hunc autem M. Poſtumium fratrẽ eſſe P. Poſtumij tribuni mil. an. CCCXXXIX, qui ab exercitu lapidatus fuit, ex Capitolina deſcriptione cognoſcitur. uterq; enim A.F.A.N. Albinus Regillẽſis uocatur. contra morem autem hi cenſores conſulibus præpoſiti ſunt. in faſtis Capitolinis, quod ex linea diuidente eos ab his conſulibus, & cum poſteris coniungentes intelligi poteſt.

DE TR. MIL. AN. CCCLI.

TRIBVNI militum conſulari poteſtate hoc anno C. Seruilius, L. Virginius, Q.
C Sulpicius, A. Manlius Capitolinus, κλώδιος, μάρκος ἄγκος, mendoſe apud Diodorũ. at uero apud Liuium C. Seruilius Ahala III, Q. Seruilius, L. Virginius, Q. Sulpicius, A. Manlius II, M'. Sergius II. Q. Seruilium Fidenatem uocat Liuius in alijs ſequentibus eius tribunatibus, quos ſex geret. Hunc ego Q. Seruilij Priſci Fidenatis bis dictatoris filium eſſe reor. in fragmento Capitolino nominantur Q. Sulpicius Ser. F. Ser. N. Camerinus Cornut. A. Manlius A.F. Cn.N. Vulſo Capitolin. II. M'. Sergius L.F. L.N. Fidenas II. Caſtra, quibus Sergius trib. mil. ad Veios præerat à Capenati Faliſco, & Veienti hoſte expugnata. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCLII.

TRIBVNOS mil. conſulari pot. edit in hunc annum Diodorus L. Iulium, M. Furium, Æmilium Mamercum, C. Cornelium, Cæſonem Fabium, παῦλον σέξτον, uitio. Liuius L. Valerium Potitum IIII, M. Furium Camillum, M'. Æmilium Mamercũ III,
D Cn. Cornelium Coſſum II, K. Fabium Ambuſtum, L. Iulium Iulum. Ex quibus Camillus nunquam antea fuit, ſi Capitolinos auctores ſequimur. Cn. Cornelius Coſſus is eſt, qui anno CCCXLVII tribunus mil. primum fuit. K. Fabius ante etiam tribunatum geſſit. Itaq; in Capitolino fragmento eſt L. Iulius L.F. Vopiſci N. Iulus. M'. Æmilius Mam. F. M.N. Mamercin. III. K. Fabius M.F. Q.N. Ambuſtus II. Hi K. Octobribus inire iuſſi, cùm idus Decembris ante ſolennes eſſent, ob cladem à M'. Sergio priore anno ad Veios acceptam. Camillus in Faliſcos, Cornelius in Capenates, Valerius in Volſcos ad Anxur recipiendum, Æmilius & Fabius ad Veios obſidendos profecti.

DE TR. MIL. AN. CCCLIII.

DIODORVS de tribunis mil. huius anni ita. Tribunatum inierunt P. Mælius, Sp. Mænius, L. Furius, & alij tres. at Liuius, P. Licinius Caluus, P. Mælius, P. Titinius, P. Mænius, L. Furius Medullinus, L. Publilius Vulſcus. ſic enim legendum eſſe in ſcho-

lijs Liuianis oſtendimus. in lapide enim Capitolino eſt A

P. MAELIVS SP. F. C. N. CAPITOLINVS.
RIVS L. F. SP. N. MEDVLLINVS.
BLILIVS L. F. VOLER. N. PHILO. VVLSCVS.

P.Licinium unum ex plebe uſurpandi iuris cauſſa factum, ceteros patricios fuiſſe, tradit Liuius. Plebeios tamen omnes hos eſſe præter Furium ex plebeijs eorum magiſtratibus obſeruaui. Anxur in Volſcis receptum. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCLIIII.

TRIBVNI mil. conſulari poteſtate in hunc annum ſubſequuti ſunt teſte Diodoro, Cn.Genucius, L.Atilius, M.Pomponius, C.Duilius, M.Veturius, Volero Publilius. auctore Liuio. M. Veturius unus patricius, reliqui plebeij, M.Pōponius, C.Duilius. Volero Publilius, Cn.Genucius, L.Atilius. ſic enim ex ueteribus libris emendauimus. Liber Cuſpiniani, qui niſi duorum tribunorum cognomina quotannis pro- B fert, Augurinum edit, & Longum, alterum Genucij cognomen, alterum Atilij. M. Veturius Ti.F. uix intelligitur ex lapide Capitolino. Tiberium autem prænomē eſſe Veturiorum ex alijs hoc prænomine præditis Veturijs aperte cognoſcitur. ſic enim in eo eſt. L.Atilivs K. F. K. N. LONGVS. M.Veturivs TI. F. SP. N. CRAS. CICVRIN. Volero PubliLIVS P. F. VOLER. N. PHILO. Cum Veientibus. Faliſcis, & Capenatibus proſpere dimicatum.

DE TR. MIL. AN. CCCLV.

IN hunc annum patricij omnes creati tribuni mil. conſulari poteſtate Liuio auctore L. Valerius Potitus V, M. Valerius Maximus, M. Furius Camillus II, L. Furius Medullinus III, Q.Seruilius Fidenas II, Q.Sulpicius Camerinus II. Diodoro autem L. Valerius, M.Furius, Q.Seruilius, Q.Sulpicius, κλαώδιος ἄγων, μάξιος ἄππιος. mendoſe. Camilli II tribuni militum meminit etiam Plutarchus. Medullini III, & C Fidenatis II, lapis Capitolinus. Hoc anno lacus in Albano nemore ad altitudinem inſolitam creuit. ea de re legati ad Delphicum oraculum miſſi ſciſcitatum, quidnam eo prodigio dij portenderent. Ex agro Veienti, Faliſco, & Capenate prædæ tantum abactæ. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCLVI.

LIVIVS in hunc annum profitetur tribunos mil. conſulari poteſtate hos. L.Iulium Iulum, L.Furium Medullinum IIII, L.Sergium Fidenatem, A.Poſtumium Regillenſem, P.Cornelium Maluginenſem, A.Manlium. Diodorus L.Sergium, A.Poſtumium, P.Cornelium, σέξτον κοίσσον, Q.Manlium, αὖιπον κάμηλον. eſt autem in duobus menda grauiſſima. A.Manlius III ſcriptus eſt, quia bis ante fuit. P.Cornelius II. quia ſemel. Item L.Iulius. Legati, qui de Albana palude Delphos miſſi fuerant reuerſi, monitos ſe à deo renunciarunt, ut aquam Albanam per agros riuis emitte- D rent, & ſacra patria, quorum omiſſa cura erat, inſtaurata facerent, atq; ita uictoriam de Veientibus breui ſperarent. Cum autem inuentum eſſet, id nihil aliud eſſe, quàm magiſtratus uitio creatos Latinas, ſacrumq; in Albano monte non rite concepiſſe, unam expiationem eorum eſſe, ut tribuni militum ſe magiſtratu abdicarent, auſpicia deintegro repeterentur, & interregnum iniretur: ea ita facta ſunt ex S. C. interreges tres deinceps fuere L. Valerius, Q. Seruilius Fidenas, M.Furius Camillus. Liuius auctor.

DE TR. MIL. AN. CCCLVII.

P. LICINIVS P.F. L.Titinius, P.Mænius, P.Mælius, Cn.Genucius, L.Atilius tribuni mil. conſulari poteſtate deinceps ſubſequuti ſunt, auctore Liuio, ſic enim emendauimus. Diodoro autem, L. Titinius, P.Licinius, P. Mælius, Q. Mænius, Cn.Genucius, L.Atilius. Hi omnes præter P.Licinium P. F. paulo ante tribunatum geſſe-

A geſſerunt, ut ait Liuius: qui Genucium etiam in prœlio cecidiſſe aduerſus Faliſcos,
& Capenates auctor eſt.

De bello Veienti confecto, M. Camillo dictatore, & triumpho eius.

MAM. Æmilius Mamercinus dictator III anno CCCXXVII Veientium opes
ita afflixit, ut poſtero anno inducias in XX annos petierint. Anno aũt CCCXLVI,
quia (ut inquit Liuius) induciarum tempus exierat, Veientes ab ſenatu impetrarunt,
quia ipſi diſcordia inteſtina laborarent, ne res ab ſe repeterentur. Inſequenti ergo an-
no Veiens bellum motum, ob ſuperbum reſponſum Veientis ſenatus, qui legatis re-
petentibus res, niſi faceſſerent propere urbe, finibusq; daturos, quod Lar Tolumnius
dediſſet, reſponderi iuſſit. Id enim patres ægre paſſi, decreuere, ut primo quoq; tem-
pore tribuni militũ de bello Veientibus indicendo ad populum ferrent. ac, tum pri-
B mum ſtipendio de publico militibus decreto, latũ eſt. Ita inſequenti anno, qui fuit ab
urbe condita CCCXLVIII circumſeſſi primum Veij ſunt. atq; inde per nouem an-
nos uario euentu à tribunis militaribus res cum Veientibus geſta eſt. hoc autem an-
no cum Genucius, Titiniusq; tribuni mil. aduerſus Faliſcos, & Capenates profecti, il
le in acie temere cecidiſſet, hic in editum tumulum ex multa trepidatione militibus
collectis æquo loco ſe hoſti nunquam commiſiſſet, atq; ea res maximũ ad Veios tu-
multum excitaſſet, quòd rumor caſtra peruaſerat, ducibus exercituq; cæſo uictorem
Capenatem, ac Faliſcum, Etruriæq; omnem iuuentutẽ haud procul inde abeſſe, atq;
ijs tumultuoſiora Romę nunciarentur; M. Furius Camillus dictator dictus, magiſtrũ
eq. P. Cornelium Scipionem dixit. Is Faliſcis, & Capenatibus fuſis, ac caſtris exutis,
ad Veios profectus, cuniculo in arcem hoſtium acto, urbem ipſam decimo eius belli
anno cepit. ac maxima præda potitus Iunonis etiam ſignum Romam delatum in A-
uentino extructo ibi templo locauit, cum clariſſimũ de Veientibus in urbem trium-
C phum equis albis iũcto curru inuexiſſet. Liuius, Plutarchus, Diodorus, Valerius lib.
IIII. cap. I. Oroſius, Eutropius, Gellius lib. XVII. cap. XXI. Is, qui de uiris illuſtri-
bus ſcripſit. Zonaras.

DE TRIB. MIL. AN. CCCLVIII.

VEIIS captis ſex tribunos militares conſulari pot. inſequens annus habuit duos
P. Cornelios, Coſſum, & Scipionem, M. Valerium Maximum II, K. Fabium Ambu-
ſtum III, L. Furium Medullinum V, Q. Seruilium III. Liuius. at Diodorus edit P.
Ser. Cornelium Coſſum, Cæſonem Fabium, L. Furium, Q. Seruilium, M. Valerium.
Cornelij Faliſcum, Valerius, & Seruilius Capenas bellum geſſerunt.

DE TRIB. MIL. AN. CCCLIX.

D HOC anno apud Liuium tribuni militares conſulari poteſtate fuerunt M. Furius
Camillus, L. Furius Medullinus VI, C. Æmilius, L. Valerius Poplicola, Sp. Po-
ſtumius, P. Cornelius II. Diodorus tres edit M. Furium, C. Æmilium, κάτλωμβήρον,
mendoſe. Camillus nunc eſt III. P. Cornelium, eſſe Scipionem puto, non Coſſum.
quòd idem ante magiſter eq. etiam Camillo fuerit. Reliquis familiaria cognomina
addidi. Hoc anno Camillus tribunus militum Faliſcos iuſtitia in ditionẽ populi Ro.
redegit, remiſſo ad Faliſcos puerorum magiſtro proditore. Liuius, Plutarchus. Mi-
ror autem Valerium lib. VI. hanc rem à Camillo conſule actam tradere, cum Plutar-
chus eum nunquam conſulem fuiſſe tradat. Eodem anno in Æquis uarie bellatum.

DE COS. AN. CCCLX.

ANNVM poſt quintum decimũ creati conſules ſunt L. Lucretius Flauus, Ser. Sul
picius Camerinus. Hos uocat Caſſiodorus, & Diodorus L. Lucretium, Ser. Sulpiciũ.
quanquam Diodorus non meminit horum niſi poſt Romam captam. nam quinq;
annos, quos ante tranſcendiſſe diximus, interponit. faſti autem Siculi Flauum, &

Camerinum profitentur. Æqui à L. Lucretio conſule acie uicti. Liuius. A

DE COS. AN. CCCLXI.

L. VALERIVM Potitum, M. Manlium, cui poſtea Capitolino cognomen fuit, conſules edit in hunc annum Liuius. Dionyſius horum etiam meminit libro primo, atq; L. Valerium Potitum, T. Manlium Capitolinũ uocat. Caſſiodorus L. Valerium, M. Manlium. Diodorus L. Valerium, A. Manlium. faſti Siculi Potitum, & Capitolinum. Hunc Manlium à conſeruato Capitolio Capitolinum appellatum ſcribit Liuius. nos autem quia Capitolini cognomen etiam ante hunc M. Manlium in gente Manlia repperimus, hunc auctorem huius appellationis nota ſcribendi formula nõ fecimus. Hunc annum Dionyſius poſt reges exactos numerat CXIX. L. Valerium Potitum filium eſſe arbitror L. Valerij Potiti quinquies ante tribuni militum.

De cenſoribus, & luſtro XVII.

B

DE cenſoribus, & luſtro ab ijs hoc anno condito hæc apud Liuium ſcripta ſunt. C. Iulius cenſor deceſſit. in eius locum M. Cornelius ſuffectus. quæ res poſtea religioni fuit, quia eo luſtro Roma eſt capta. nec deinde unquã in demortui locum cenſor ſuffi citur. at anno CCCCXCIII ita ait. Vrbs eo luſtro capta eſt, quòd demortuo C. Iulio cenſore, L. Papirius curſor, ne abiret magiſtratu, M. Cornelium Maluginenſem collegam ſubrogauit. Hæc confirmat etiam Dionyſius, qui libro primo duobus annis ante quàm Roma caperetur, L. Valerio Potito, T. Manlio Capitolino cõſulibus luſtrũ conditum à cenſoribus ſcribit annis poſt reges exactos CXIX. & Plutarchus, qui in Camillo cenſorem menſe Iulio deceſſiſſe tradit. Hoc luſtro cenſa capitum CLII. millia, DXXII teſtis eſt Plinius lib. XXXIII. cap. I. C. Iulium eſſe reor, qui bis ante conſul fuit.

De triumphis L. Valerij Potiti, M. Manlij Capitolini conſulum de Aequis.

C

BELLVM hoc anno in Algido cum Æquis geſtum haud memorabile eſt fuſis hoſtibus prius penè, quàm manus conſererent. Valerio, quòd perſeuerantior cædendis in hoſtibus fuit, triumphus, Manlio, ut ouans ingrederetur urbem, decretum eſt. Liuius.

DE AN. CCCLXII.

CONSVLIBVS morbo implicitis placuit per interregnũ renouari auſpicia. Itaq; cum ex ſenatus conſulto conſules magiſtratu ſe abdicaſſent, interrex creatur M. Furius Camillus, qui P. Cornelium Scipionem, is deinde L. Valerium Potitum prodidit. ab eo creati ſex tribuni militum conſulari poteſtate, ut ſi cui eorum incommoda ualetudo fuiſſet, copia magiſtratuum reip. eſſet. K. Quinctilibus magiſtratum occepere L. Lucretius, Ser. Sulpicius, M. Æmilius, L. Furius Medullinus VII, Agrippa Furius, C. Æmilius II. Hęc Liuius. At Diodorus quatuor edit L. Lucretium, Ser. Sulpicium, C. Æmilium, L. Furium. Ex his L. Lucretium eſſe puto, qui paulo ante conſulatum geſſit; Ser. Sulpicium eum, qui pòſt in tertio, & quarto tribunatu Capitolino Prætextatus dicitur, & quem Zonaras Rufum appellat. neq; enim alias primi eius tribunatus locus reperitur. Reliquis ſua cuiq; cognomina reſtituta ſunt. M. Camillus die dicta ab L. Appuleio tribuno plebis ob prædam Veientanam inique diuiſam in exilium abijt. abſens quindecim millibus grauis æris damnatur. Cluſini à Gallis obſeſſi opem Romanorum implorant. Liuius. D

DE TR. MIL. AN. CCCLXIII.

Q. FABIVS Ambuſtus, & fratres duo, Q. Sulpicius Longus, Q. Seruilius IIII, Ser. Cornelius Maluginenſis tribuni militum conſulari poteſtate in hunc annũ eduntur à Liuio. at à Diodoro Quintus, Cæſo, Caius Fabij, Q. Sulpicius, Q. Seruilius, Ser. Cornelius Maluginenſis, quanquam non ſine librorum uulgatorum apud utrunq; menda.

A menda. Hos Fabios M. Ambuſti F. uocat Liuius. Hi ſunt, qui priore anno legati ad Gallos Cluſium obſidentes de face componenda miſſi cum in acie Cluſina ſtetiſſent aduerſus Gallos, bellum eorum in ſe conuerterunt. Q. Sulpicij. trib. mil. meminit Plutarchus in Camillo, & Macrobius libro Saturnalium I. Ser. Cornelius Maluginenſis uſq; ad ſeptimum tribunatum perueniet.

De Roma à Gallis capta, & triumpho M. Camilli dictatoris II.

EODEM anno Galli Romanis irati exercitum relicto Cluſio Romā adduxerunt, Romano exercitu, qui eis occurrerat ad Aliam fuſo, fugatoq; urbem ingreſſi tecta omnia diſturbarunt, atq; incenderunt. Cum pars ciuitatis robuſtior Capitolinam arcem, in quā ſe extremis reip. temporibus receperat, teneret, ſeptem menſes à Gallis obſeſſa eſt. Interea lege Curiata M. Camillus, qui Ardeæ exulabat, reuocatus, & abſens dictator dictus eſt. is L. Valerium magiſtrum eq. ſibi cooptauit. Liuius, Plutar-
B chus, Diodorus latiſſime. breuius Eutropius, Oroſius, Zonaras. L. Valerium Poplicolam, an Potitum, (horum enim recens memoria eſt,) intelligat, incompertum eſt. ego tamen Potitum ſignificari puto, cuius recentior mentio eſt. Camillus igitur dictator abſens dictus cōtracto exercitu ex Ardeatibus & ijs, qui ex prælio Alienſi fugerant, & qui Roma exierant Gallos inter pendendum aurum adortus Roma expulit, & ad octauum lapidem Gabina uia cōſequutus occidione occidit. deq; ijs triumphans in urbem redijt, Romulus à militibus, & parens patriæ, conditorq; alter urbis uocatus. Hæc ijdem, præterea Polyænus lib. VIII. Florus, & qui de uiris illuſtribus ſcripſit. Gallos porrò Plutarchus à Camillo Roma pulſos ſcribit idibus Februarijs. ex quo intelligi poteſt aut eodem die, aut certe non ita multo poſt ab eo triumphatū eſſe. Idem inquit certum annum urbis captæ inuenire difficile eſſe, captam tamē eſſe poſt annos amplius CCCLX, quàm urbs condita ſit. Plinius lib. XXXIIII cap. primo anno CCCLXIIII. Liuius an. CCCLXV. Nos ſummam Capitolinā ſequuti an.
C CCCLXIII. Dionyſius libro primo poſt reges exactos anno CXX expleto. Idem ſacra reſtituit, & urbem euerſam inſtaurauit, & ne cupidus populus Veios tranſmigraret, effecit. neq; niſi circumacto anno abdicauit. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCLXIV.

IN hunc annum tribuni militum creati apud Liuium L. Valerius Poplicola II, L. Virginius, P. Cornelius, A. Manlius, L. Æmilius, L. Poſtumius. apud Diodorum P. Cornelius, L. Virginius, --------.--. Valerius, A. Manlius, L. Poſtumius. Eorundem meminit Macrob. lib. primo Saturn. his uerbis. Anno ab urbe cōdita CCCLXIII à tribunis militum Virginio, Manlio, Cœlio, Poſtumio, collegisq; eorum tractatum in ſenatu, quid eſſet, quod toties inter paucos annos male affecta eſſet reſp. Suſpicor autem ibi eſſe mendoſe, Cœlium, pro Cornelio, ex Liuio, ac Diodoro. A. Manlium patrem eſſe opinor P. Manlij A. F. A. H. qui poſt tribunus militum iterum erit anno
D CCCLXXXV in tabulis Capitolinis.

De triumpho M. Camilli dictatoris III. *de Volſcis, Aequis, Etruſcis.*

CVM Volſci ueteres hoſtes ad extinguendum nomen Romanum arma ſumpſiſſent, Etruriæ autem principes de bello coniuraſſent, & Latini, Hernicíq;, qui poſt pugnam ad lacum Regillum factam per annos prope centum nunquam ambigua fide in amicitia populi Ro. fuerāt, defeciſſent, placuit eiuſdem auſpicijs defendi remp. cuius recuperata eſſet, dictatoremq; dici M. Furium Camillum. is dictator C. Seruilium Ahalam magiſtrū eq. dixit. Hæc Liuius. Plutarchus etiam Camillum dictatorē III creatum ſcribit ob Æquos, Volſcos, & Latinos arma capiētes, & Etruſcos Sutrium urbem populo Ro. fœderatam obſidentes. Igitur Volſci fuſi, cæſiq;, & caſtris exuti ſunt. præda militi data. & ſeptuageſimo demum anno ſubacti, & ad deditionē compulſi ſunt à Camillo dictatore. Æquorum exercitu ad Bolas oppreſſo urbs etiam primo impetu capta eſt. Eodemq; die Sutrium captum, quod ab Etruſcis fuerat occupa-

tum

tum. Camillus in urbem triumphans rediјt ſimul trium bellorum uictor. hæc Liuius, & fere etiam Plutarchus. Eutropius autem ſic. Anno CCCLXV poſt Romā captam dignitates mutatæ ſunt, & pro duobus conſulibus facti tribuni militares cōſulari poteſtate. Hic iam cœpit res Romana creſcere. Nam Camillus dictator eo anno Volſcorum ciuitatem, quæ per LXX annos bellum cum Romanis geſſerat, uicit, & Æquorum urbem occupauit, Sutrinorum recuperauit deletis Etruſcorum exercitibus, & tres ſimul triumphos egit. De eadem Camilli dictatura ſcriptum eſt etiam apud Oroſium lib. IIII. Quod autem de dignitatibus mutatis ſcribit Eutropius, ἀπιστολογίαν in eo ſuam incredibilem indicat. De hoc bello aliter etiā traditū ſcribit Plutarchus, & Macrobius lib. Saturnalium. uerba Macrobij apponam. Poſt urbem captā, cum ſedatus eſſet Gallicus motus, res uero publica eſſet ad tenue deducta, finitimi opportunitatē inuadendi Romani nominis aucupati præfecerunt ſibi Poſtumum Liuium Fidenatium dictatorē. qui mandatis ad ſenatum miſſis poſtulauit, ut ſi uellent reliquias ſuæ ciuitatis manere, matres familiæ ſibi, & uirgines dederentur. cumq; patres eſſent in ancipiti deliberatione ſuſpenſi, ancilla nomine Tutula, ſeu Philotis pollicita eſt, ſe cū cæteris ancillis ſub nomine dominarum ad hoſtes ituram; habituq; matrum familiarum, & uirginum ſumpto hoſtibus cum proſequentium lachrymis ad fidem doloris ingeſtæ ſunt. quæ cum à Liuio in caſtris diſtributæ fuiſſent, uiros plurimo uino prouocauerunt, diem feſtū apud ſe eſſe ſimulantes. quibus ſoporatis ex arbore caprifico, quæ caſtris erat proxima, ſignum Romanis dederunt, qui cum repentina incurſione ſuperaſſent, memor beneficij ſenatus, omnes ancillas manu iuſſit emitti, dotemq; eis ex publico fecit, & ornatum, quo tunc erant uſæ, geſtare conceſſit, diemq; ipſum nonas Caprotinas nuncupauit ab illa caprifico, ex qua ſignum uictoriæ ceperunt.

A B

DE TR. MIL. AN. CCCLXV.

TRIBVNI militū conſulari poteſtate ſubſequuti ſunt in hunc annum Liuio teſte T. Quinctius Cincinnatus, Q. Seruilius Fidenas V, L. Iulius Iulus, L. Aquillius Coruus, L. Lucretius Tricipitinus, Ser. Sulpicius Rufus. Diodoro autem T. Quinctius, L. Seruilius, L. Iulius. = Aquillius, L. Lucretius ἄγγϑ, Ser. Sulpicius. Ex hoc loco patet L. Lucretium, & Ser. Sulpicium alios eſſe, quàm qui quadriennio ante tribunatū conſularem geſſerūt. neq; enim iterati honoris nota addita eſt. Itaq; recte illos Flauo, & Camerino cognominibus affecimus, cum hi Tricipitinū, & Rufum tulerint. Hoc anno oppida Etruſcorum Cortuoſa, & Cortenebra ui capta, dirutaq;. Liuius. C

DE TR. MIL. AN. CCCLXVI.

L. PAPIRIVS, Cn. Sergius, L. Aimilius II. L. Menenius, L. Valerius Poplicola III. tradunt hoc anno tribuni militū conſulari poteſtate à Liuio. à Diodoro uero L. Papirius, C. Cornelius, L. Menenius, C. Seruilius, A. Valerius, Q. Fabius. Deeſt autē apud Liuium ſexti tribuni nomen. Hunc eſſe C. Cornelium puto, ut in ſcholijs Liuianis oſtendi. Seruilium etiam habet Diodorus pro Sergio, & Æmilium pro Fabio. ueritas incomperta eſt. L. Papirium Curſorem eſſe arbitror, quem Liuius cenſorē hoc luſtro fecit. D

De cenſoribus, & luſtro VIII.

IN hunc annum cenſores coniecimus, & luſtrum XVIII, quod ab ijs factum eſſe uero ſimile uidetur. Sequuti autem illam coniecturam ſumus, quod hoc anno tribus additas quattuor Stellatinam, Tromentinam, Sabatinā, & Arnienſem ſcribit Liuius. neq; uero id niſi à cenſoribus fieri potuit. quod quidem, ſi alia tribuum adiectarū tempora intueamur, facile patebit. accedit quinquennale ſpatiū cenſuræ legitimū quod inter ſuperius, atq; inferius luſtrum intercedit.

DE TR. MIL. AN. CCCLXVII.

RES ad Camillum tribunum mil. conſulari poteſtate rediјt. collegæ additi quinq;

Ser.

A Ser. Cornelius Maluginenſis, Q. Seruilius Fidenas VI, L. Quinctius Cincinnatus, L. Horatius Puluillus, P. Valerius. Ita Liuius. at Diodorus quatuor creatos ſcribit, M. Cornelium, Q. Seruilium, M. Furium, L. Quinctium. P. Valerius hic à Liuio in alijs magiſtratibus cognominibus afficitur Poplicolæ Potiti. ac in VI tribunatu Capitolino L.F. L. N. ſcribitur. De Q. Seruilio Fidenate VI tribuno ſic eſt apud Liuium in oratione M. Camilli. Pro certo habeo te ita rem geſturum, ut patre, auo, teq; ipſo, ac ſex tribunatibus dignum eſt. Hoc anno M. Camillus oblata dictatura non eſſe opus dixit, & una cũ collegis tribunis Volſcos, Antiates, atq; Etruſcos rebellantes uicit. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCLXVIII.

TRIBVNOS mil. in hunc annum tradit Liuius A. Manlium, P. Cornelium, T. & L. Quinctios Capitolinos, L. Papirium Curſorem II. Diodorus autem quatuor edit,
B L. Papirium, Q. -------. T. & L. Quinctios. Ex quibus A. Manlius cum tribunus fuerit anno CCCLXV, anno uero CCCLXXI III, profecto nunc eſt iterum. Hoc anno excidiſſe apud Liuium puto C. Sergium, qui anno CCCLXVIII fuit primum, anno uero CCCLXXIII erit III. quo autem anno II fuerit nõ conſtat, niſi hoc anno intercidiſſe dicamus apud Liuium.

De A. Cornelio Coſſo dictatore, & triumpho eius de Volſcis.

BELLVM Volſcum graue per ſe, oneratum Latinorum, & Hernicorum defectione in ſpeciem cauſſæ iactatum, ut maior poteſtas quæreretur. ſed noua conſilia Manlij magis compulere ſenatum ad dictatorem creandum. creatus A. Cornelius Coſſus magiſtrum eq. dixit T. Quinctium Capitolinum. Liuius. Significat autẽ ſeditionem, quam M. Manlius, qui Capitolinũ à Gallis defenderat, excitabat plebem ære alieno exoluendo, cum apertè regnum affectare cõſtaret. Plutarchus in Camillo Quinctiũ
C Capitolinum non magiſtrum eq. fuiſſe, ſed dictatorem ſcribit. Volſcorum porro exercitum fugatum à dictatore, caſtraq; eorum capta, ac direpta, triumphum actum de Volſcis eſſe ſcribit Liuius. Eundem dictatorem in carcerem M. Manlium ſeditionis auctorem conieciſſe, & Liuius, & Plutarchus auctor eſt. minante autem plebe ſe carcerem refracturam, Manlius S.C. è uinculis liberatus eſt.

DE TR. MIL. AN. CCCLXIX.

TRIBVNI mil. cõſulari pot. hoc anno teſte Liuio ſex. Ser. Cornelius Maluginenſis III. P. Valerius Potitus II, M. Furius Camillus V, Ser. Sulpicius Rufus II, C. Papirius Craſſus, T. Quinctius Cincinnatus II. Diodoro autem auctore quatuor, Ser. Sulpicius, L. Papirius, M. Cornelius, T. Quinctius. Hoc anno ob affectati regni crimen M. Manlius ad populum à tribunis pl. accuſatus in luco Petelino comitijs centuriatis damnatus eſt, atq; de ſaxo deiectus. ſunt qui duumuiros, qui de perduellione
D inquirerent, creatos auctores ſint. Liuius, Plutarchus in Camillo, Valerius, alij. Hunc annum numerat Velleius ſeptimum poſt urbem captam, ubi de Setia Colonia agit.

DE TR. MIL. AN. CCCLXX.

CREATI in hunc annum ſex tribuni mil. conſulari poteſtate, ut ait Liuius, L. Valerius IIII, A. Manlius III, Ser. Sulpicius III, L. Lucretius, L. Æmilius III, M. Trebonius. ut Diodorus, quatuor L. Valerius -------. Criſpus, A. Mãlius, Ser. Sulpicius. Ex his L. Lucretium eum eſſe, qui anno CCCLXVI tribunus militũ fuit, puto. CRISPVS cognomen eſt forte Trebonij apud Diodorum, cuius nomen cum prænomine intercidit. Flauum alij uocant. Veliternis, & Lanuuinis deficientibus bellum indictum eſt. exercitus propter peſtilentiam non eductus.

DE TR. MIL. AN. CCCLXXI.

DEINCEPS ſubſequuti ſunt tribuni mil. conſulari poteſtate teſte Liuio Sp. & L.

Papirij,

Papirij,Ser.Cornelius Malugineſis IIII,Q.Seruilius,C.Sulpicius,L.Æmilius IIII. A
Diodorus quatuor edit.Q.Seruilium,Sp.Papirium, --. Cornelium, φάβιον ἄλβον,men doſe. Ex his Sp. Papiriū patrem eſſe reor L. Papirij Sp.F.C.N.Craſſi tribuni mil.anno CCCLXXXV. Q. Seruilium Q. Seruilij Fidenatis ſexies ante tribuni filium eſſe opinor.hic enim paulo poſt erit II. C.Sulpicium Peticum eſſe reor, qui poſt conſul, & cenſor erit,atq; M.F.Q.N.in cenſura Capitolina anno CCCLXXXVIII dicitur. Ad Velitras, quibus Præneſtini auxilio erant, pugnatum. ea de cauſſa Præneſtinis bellum indictum.

DE TRIB. MIL. AN. CCCLXXII.

PRAENESTINI Satricum coloniam populi Ro. adiunctis Volſcis ui expugnarunt.Eam rem ægre paſſi Romani M. Furium Camillum VI tribunum mil.creauere.additi collegæ A. & L. Poſtumij Regillenſes, ac L.Furius cum L.Lucretio,& M. Fabio Ambuſto. Liuius. Hos nominat Diodorus M. Furium,L.Furium,A.Poſtumium, L.Lucretium, M.Fabium, L. Poſtumium. Plutarchus ſextum hoc anno tri- B
bunum mil. Camillum, appellat, quo Præneſtinos, & Volſcos uicit, & Tuſculanos quibus bellum indictum erat, quod in bello Præneſtinorum affuiſſent,poſitis armis nihil hoſtile agentes,in fidem recepit.L. Lucretiū eſſe arbitror,qui paulo ante bis tribunatum geſſit. L. Furium puto alium eſſe ab eo, qui ſepties ante tribunus mil. fuit; eundem aūt cum eo, qui L. Furius Sp.F.L.N. Medullinus in cenſura Capitolina anno CCCXC.dicitur.iuuenis certe hoc anno cum ſene Camillo contendit,cum uterq; pari cum imperio ad bellum profectus eſſet.auctor Liuius,& Plutarchus.M.Fabius ex ſecundo tribunatu Capitolino ornatus eſt,L.Poſtumiū etiā ante anno CCCLXV tribunum fuiſſe puto.

DE TRIB. MIL. AN. CCCLXXIII.

LIVIVS ſex tribunos militum prodit in hunc annum L. & P. Valerios, Lucium C
V, & Publium III,C.Sergium III,L.Menenium II,Sp.Papirium,Ser.Cornelium Maluginenſem. At Diodorus octo L.Valerium,P.Valerium,C.Terentium,L.Menenium,C.Sulpicium,T.Papirium,L.Æmilium,M.Fabium.Ex his Sp.Papirium L. Papirij Sp.F.L.N.Curſoris patrē eſſe opinor, qui triumphauit anno CDXXIX.Ser. Cornelium V eſſe ſcribendum ſextus,& ſeptimus tribunatus eius oſtendit.

De cenſoribus.

CENSORIBVS quoq; quinq; eguit annus maxime propter incertā famā æris alieni.Creati cenſores C. Sulpicius Camerinus, Sp.Poſtumius Regillenſis.cœptaq; iam res morte Poſtumij, quia collegam ſuffici cenſori religio erat,interpellata eſt. Igitur cum Sulpicius abdicaſſet ſe magiſtratu, cenſores alij uitio creati non geſſerunt magiſtratum,tertios creare ueluti dijs non accipientibus in eum annum cenſuram religioſum fuit.Liuius.Sp.Poſtumiū eum eſſe opinor,qui tribunus mil.fuit anno CCLIX. D
Secundorū cenſorum nomina nec Liuius, nec quiſquā amplius memoriæ prodidit.

De T.Quintio Cincinnato dictatore,& triumpho eius de Præneſtinis.

HOC anno Præneſtini ad portam Collinam ſigna intulere.Ingens in urbe trepidatio fuit.conclamatum ad arma,cōcurſumq; in muros,atq; portas eſt. tandemq; ab ſeditione ad bellum uerſi dictatorem T. Quinctium Cincinnatū creauere. is magiſtrū eq.A.Sempronium Atratinum dixit.Atq; fugatis ad Aliam Præneſtinis,& Preneſte ipſo capto, triumphum de ijs nobiliſſimum egit.Hoc Liuius.Idem ſcribit Eutropius his uerbis: T. Quinctius Cincinnatus Præneſtinos, qui uſq; ad Romæ portas uenerunt, perſecutus, ad Aliam uicit. & ei triumphus decretus eſt. Euſebius etiam anno quarto centeſimæ olympiadis Præneſtinos à Quinctio Cincinnato ſubactos notauit.Eiuſdem uictoriæ meminit etiam Oroſius.

A

DE TR. MIL. AN. CCCLXXIV.

COMITIA inde habita tribunorum militum conſulari pot. quibus æquatus patriciorum, plebeiorumq; numerus. Ex patribus creati P. & C. Manlij cum L. Iulio. plebes C. Sextilium, M. Albinium, L. Antiſtium dedit. Liuius. At Diodorus octo prodit P. Manlium, C. Erenucium, C. Sextium, L. Iulium. --. Albinium, P. Trebonium, C. Manlium, L. Antiſtium. Ex his P. Manlius A.F. A.N. Capitolinus in ſecundo ſuo tribunatu Capitolino ſcribitur. In Volſcis à Manlijs temere pugnatum. Præneſtini rebellarunt. Liuius.

DE TR. MIL. AN. CCCLXXV.

TRIBVNOS mil. cõſulari pot. ſex habuit hic annus Sp. Furium, Q. Seruilium II, L. Menenium III, P. Clœlium, M. Horatium, L. Geganium. Hæc Liuius. Diodorus
B autem quatuor edit Q. Seruilium, L. Furium, C. Licinium, P. Clœlium. Eſt autem legendum apud Liuium pro L. Menenio III C. Licinius. quod oſtendi latius in ſcholijs Liuianis. Sp. Furiũ fratrem eſſe ſuſpicor L. Furij tribuni mil. anno CCCLIII. Reliquos affeci familiaribus cognominibus. In Volſcos Antium & Ecetram profectũ. neutra parte obuius hoſtis fuit. Liuius.

De cenſoribus, & Luſtro XIX.

AERIS alieni noſcendi gratia Sp. Seruilius Priſcus, Q. Clœlius Siculus cenſores facti, ne rem agerẽt, bello impediti ſunt. Ita Liuius. qui etiam ſi luſtri non meminit, factum tamẽ puto XX, quia quando factum ſit, non proditur, niſi hoc anno dicamus. mira enim in luſtris explicandis eius negligentia iam ſatis probata eſt.

DE TR. MIL. AN. CCCLXXVI.

C TRIBVNOS militares patricios omnes plebs coacta principum opibus fecit L. Æmilium, P. Valerium IIII, C. Veturium, Ser. Sulpicium, L. & C. Quinctios Cincinnatos. Liuius. Hos etiam edit Diodorus L. Æmilium, C. Veturium, Ser. Sulpicium, L. Quinctium, C. Cornelium, C. Valerium. Ex his L. Æmilium eſſe arbitror, qui ante quater tribunatum cepit. Ser. Sulpicium Prætextatum qui ſemel. hunc tamen Sulpicium Rufum uocat Zonaras. nam in Capitolinis tabulis anno CCCLXXXIII eſt tertium. L. Quinctium Cincinnatum, qui ante ſemel. ut his ambobus nota duplicati honoris adiungenda eſſe uideatur. Latini, & Volſci ad Satricum à P. Valerio, & L. Æmilio tribunis fuſi, caſtra capta, direptaq; ſunt. Antiates urbem agroſq; Romanis dedunt. Qua re Latini commoti Satricum eorum urbem incenderunt, ac Tuſculum occuparunt, quod à L. Quinctio, & Ser. Sulpicio tribunis recuperatum eſt. Liuius.

De tribunis plebis per annos V *dominantibus.*

D HOC anno quinto mutata eſt reip. Romanæ ſpecies. à tribunis enim militum conſulari poteſtate ad tribunos plebis adminiſtratio reip. recidit. Huius mutationis auctores à Liuio traditi ſunt C. Licinius Stolo, & L. Sextius tribuni pl. qui cum anno priore leges tres aduerſus patriciorũ opes pro cõmodis plebis promulgaſſent, unam de re alieno, alteram de modo agrorum, tertiam, ne tribunorum militum comitia fierent, & conſulum utiq; alter ex plebe crearetur, neq; eas ferre per collegarum interceſſiones, quos de induſtria patres comparauerãt, potuiſſent, tum irati comitia præter ædiliũ, tribunorumq; plebis nullos curules magiſtratus creari paſſi ſunt. eaq; magiſtratuũ ſolitudo, & plebe reficiente duos tribunos, & his comitia tribunorum militum tollentibus per quinquennium urbem tenuit. Hæc Liuius. Hanc autem magiſtratuum ſolitudinem Diodorus appellat ἀναρχίαν, atq; in priorem annum reijcit. quã non quinquennio, ſed quadriennio occupaſſe rempub. alij tradunt. ſic enim Eutropius. Dignitas tribunorum militum non diu perſeuerauit, nam poſt aliquantum nullos placuit fieri, & quadriennium ita in urbe fluxit, ut poteſtates ibi maiores non

eſſent. Sex.autem Rufus ita. Quadraginta quinq; annis Romæ conſules defuerunt. A ſub decemuiris duobus, ſub tribunis militum, XLIII. ſine magiſtratibus Roma fuit annis quatuor. Caſſiodorus autem ſic. Tribunis militum ob inſolentiam remotis, per annos IIII poteſtas conſulum, tribunorumq; ceſſauit. nos Liuium ſequuti ſumus, cuius annales ſequuti Capitolini ſcriptores uidentur. Plinius etiã lib. XVI. cap. XLIIII meminit anni CCCLXIX ab urbe condita, qui fuit ſine magiſtratibus, quo anno Romæ loton fuiſſe ait in Lucinæ area æde cõdita. Porro autẽ in fragmentis Capitolinis hæc uerba exeſa ſunt.

ACTVS EST.
DEDICAVIT.

Quæ quid ualeant, adhuc colligere coniectura nõ potui. neq; enim Liuius, aut quiſquam alius lumen aliquod oſtendũt, quod intuentes ad ueritatis cognitionem peruenire poſſimus. B

DE TR. MIL. AN. CCCLXXXII.

REMITTENTIBVS tribunis plebis C. Licinio, & L. Sextio comitia per interregem ſunt habita. creatiq; tribuni militum L. Furius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, Ser. Cornelius, P. & C. Valerij. Hos Liuius. Quos Diodorus uocat L. Papirium, L. Menenium, Ser. Cornelium, Ser. Sulpicium. Poſt hos iterum ſolitudinem magiſtratuũ fuiſſe ſcribit, qua ſublata creatos A. Manlium, L. Furium, Ser. Sulpicium, Ser. Corneliũ. Eſt enim mira apud illum tum librariorum, tum auctoris ipſius uitio annorũ, & magiſtratium perturbatio. L. Furium eſſe puto, qui anno CCCLXXIII tribunatũ mil. geſſit. A. Manlium fratrem P. Manlij, qui poſtea dictator fit, & tribunus II. Ser. Sulpicium prætextatum III. Ser. Cornelium Maluginenſem VI. P. Valerium Poplicolam V eſſe ſcribendum fragmenta huius anni Capitolina ſatis oſtendunt. Veliterni Tuſculum obſidentes à mœnibus repulſi, Velitræ à Romanis obſideri cœptæ ſunt. C

DE TR. MIL. AN. CCCLXXXIII.

TR. MIL. conſulari poteſtate inſequens annus habuit auctore Liuio, Q. Seruilium, C. Veturium II, A. & M. Cornelios, Q. Quinctium, M. Fabium. Diodoro Q. Seruilium, C. Veturium, A. Cornelium, M. Cornelium, M. Fabium, ----. Ex his Q. Seruilius bis ante tribunus mil. fuit. Q. Quinctium Cincinnatum potius, quàm Capitolinum uoco, quòd alij etiam Cincinnati Quinti prænomen tulerint. Reliqua ex fragmentis Capitolinis fidem habent, in quibus eſt =Coſſus. =Maluginenſis. =Cincinnatus. M. Fabius Ambuſtus II. Eſt autem M. Fabius Ambuſtus is, qui filias duas collocauerat, unam C. Licinio Stoloni, alterã Ser. Sulpicio Prætextato, ut ſcribit Liuius. Velitræ item, ut priore anno, obſeſſæ.

DE TR. MIL. AN. CCCLXXXIV.

TRIBVNOS militum conſulari poteſtate inuenio in hunc annum apud Liuium D L. Quinctium, Ser. Cornelium, Ser. Sulpicium, Sp. Seruilium, L. Papirium, L. Veturium. Tres edit Diodorus T. Quinctium, Ser. Cornelium, Ser. Sulpicium. Hi uero omnes quibus cognominibus, ac qua numerorum in multiplicatis honoribus nota ſignandi ſint Capitolina fragmenta docent, in quibus eſt: = Capitolinus. =Maluginenſis VII. = Prætextatus IIII. Sp. Seruilius Structus. L. Papirius Craſſus. L. Veturius Craſſus Cicurinus.

De M. Furio Camillo dictatore IIII. Anno CCCLXXV. & ſeditione de plebeio conſule.

PRINCIPIO ſtatim anni ad ultimam dimicationẽ de legibus à Licinio, & Sextio promulgatis uentum eſt, & cum tribus uocarentur, nec interceſſio collegarũ latoribus obſtaret, trepidi patres ad duo ultima auxilia ſummum imperium, ſummumq; ciuem decurrũt. Dictatorem dici placet. dicitur M. Furius Camillus, qui magiſtrum eq. L.

A eq. L. Æmilium cooptat. hæc Liuius. Eundem Camillum abdicaſſe dictatura ſcribit idem paulo poſt ita. Cum plebis duces acrius contra Camillum de legibus ferendis agerent, tum percitus ira Camillus lictores, qui de medio plebē amouerent, miſit: & addidit minas, ſacramento omnes adacturum, exercitumq́ extemplo ex urbe educturum. Re autem neutro inclinata ſe abdicauit. ſeu quia uitio creatus erat, ut tradidere quidam, ſeu quia tribuni pl. tulerunt ad plebem, idq́ plebes ſciuit, ut ſi M. Furius pro dictatore quid egiſſet, quingentum milium æris ei multa eſſet. Sed auſpicijs magis, quàm noui exempli rogatione deterritum, ut potius credam, cùm ipſius uiri facit ingenium, tum quod ei ſuffectus eſt extemplo P. Manlius dictator, quem quid creari attinebat ad id certamen, quo M. Furius uictus eſſet. & quòd M. Furium dictatorē inſequens annus habuit haud ſine pudore certe fractum priore anno in ſe imperium repetiturum. ſimul quòd eo tempore, quo promulgatū de eius multa traditur, aut & huic rogationi, qua ſe in ordinem cogi uidebat, obſiſtere potuit, aut ne illas quidem,
B propter quas hæc lata erat, impedire, & quòd uſq́ ad memoriam noſtram, quoties tribunicijs, conſularibusq́ certatum uiribus eſt, dictaturæ ſemper altius faſtigium fuit. Hæc (ut dixi) Liuius. Plutarchus autē cauſſam, quam Liuius infirmare conatur, aſſerit. quæ eadem cauſſa fuiſſe uidetur inciſa in Capitolinis tabulis, ſi modo earum fragmenta recte interpretati ſumus. Verba Plutarchi ſunt hęc. Cum Licinius Stolo tribunus pl. ſeditionem excitaret, lege promulgata, ut ex duobus conſulibus alter ex plebe fieret, isq́ una cum collegis comitia conſularia haberi prohiberet, reſp. autem ſine magiſtratibus eſſet, Camillus plebe inuita dictator quartū à ſenatu creatur. Qui cum diem perſenſiſſet, quo de lege agendum ad populum eſſet, delectum ſe habiturū eſſe profeſſus, ex foro populum in campum euocauit, in eos ſe, qui dicto audientes non fuiſſent, animaduerſurum minatus. Cum autem tribuni repugnarent, ac quinq́ eum argenti myriadibus multaturum eſſe iurarent, niſi edictum, & legem in plebem antiquaret, Camillus ſiue quòd exilium, & damnationem ſecundam ſenex timeret, ſiue
C quòd plebem ſuperaturum ſe eſſe diffideret, domum ſe contulit, ac ſimulata ualetudine dictatura ſe abdicauit. Magiſter equitum L. Æmilius Mamercinus uocatur in fragmento dictaturæ huius Capitolinæ. puto autem patrem eſſe L. Æmilij L.F.L.N. Macercini Priuernatis, qui poſt conſulatum cepit.

De P. *Manlio Capitolino dictatore.*

DICTATORI Camillo abdicato extemplo ſuffectum eſſe alterum dictatorē Liuius, & Plutarchus tradunt. Liuius P. Manlium nominat. Plutarchus nomen omittit. Magiſtrum autem equitum ab eo cooptatum fuiſſe C. Liciniū uterq́ fatetur. quanquam non eundem uterq́ intelligit. Plutarchus enim eum eſſe ait, qui dux ſeditionis fuerat, & leges promulgarat. Liuius eū, qui tribunus mil. cōſulari poteſtate fuerat, & recte. nam qui ſeditionis caput fuerat, is hoc anno nonum tribunus pl. refectus erat. neq́ uero eodem tempore & tribunus pl. & magiſter equitum erat. Itaq́ ut hos diſtin
D gueret Liuius, ſic locutus eſt. P. Manlius dictator rem in cauſſam plebis inclinauit, C. Licinio, qui tribunus militum fuerat, magiſtro equitū de plebe dicto. Id ægre paſſos patres accipio, dictatorem propinqua cognatione Licinij ſe apud patres excuſare ſolitum, ſimul negantem magiſtri equitum maius, quàm tribuni conſularis imperium eſſe. Hæc ubi dixit, tum deinceps de C. Licinio tribuno plebis addit: Licinius, Sextiusq́ ita ſe gerere, ut negando iam ſibi uelle cōtinuari honorem acerrime accenderent ad id, quod diſſimulando petebant, plebem. Vterq́ autē Licinius ab alijs ſcriptoribus Stolo, à Capitolinis Caluus uocatur. Itaq́ Liuius in anno CCCCLIIII ait. C. Licinius Stolo primus magiſter equitum de plebe factus eſt. Dictatorem eſſe puto P. Manlium A.F.A.N. Capitolinum, tribunum mil. conſularem anno ſequenti in Capitolinis tabulis. His autem duobus dictatoribus annum CCCLXXVI tribuunt faſti Capitolini, in quibus hic annus lineis à ſuperiore, & inferiore diſtinctus eſt.

DE TR. MIL. AN. CCCLXXXVI. A

CREATOS in hunc annum tribunos militum conſulares hos tradit Liuius A. & M.Cornelios II, M. Geganium, P.Manlium, L. Veturium, P.Valerium VI. Quos præterit Diodorus.Horũ cognomina, & multiplicatorũ honorum notæ in fragmentis Capitolinis ſunt.ita. =Coſſus II. =Maluginenſis II. =Macerinus. L.Veturius Craſſus Cicurinus II. P.Valerius Potit. Poplicola VI.P.Manlius Capitolinus II.

De M.Furio Camillo dictatore V *& triumpho* IIII *eius de Gallis.*

CVM præter Velitrarum obſidionẽ quietæ res Romanæ eſſent,famà repens Gal-
lici belli allata perpulit ciuitatem,ut M.Furius dictator V diceretur.is T.Quinctium
Pennum magiſtrum eq. dixit. ſic Liuius.Plutarchus item metu Gallici belli Camillũ
iam prope octoginta annos natum dictatorem V ab omnibus uno ore creatum ſcri-
bit. Magiſtrum equitum Cincinnati cognomine uſum docet fragmentum Capitoli- B
num. Itaq; T. Quinctius Pennus Cincinnatus eſt ſcribendus, filius, ut arbitror, L.
Quictij, qui Cincinnati ſenis filius fuit. Porro autem bellatum hoc anno
cum Gallis ad Anienem flumen,fuiſſe qui tradiderint,prodit Liuius,ſe autem in Al-
bano agro rem geſtam eſſe potius credere. Fugatos autem, cæſosq; amiſſis caſtris
Gallos dictatore Camillo,& uictoriam ingentem eſſe relatam,eiq; ſenatus,& plebis
conſenſu triumphum eſſe decretum idem ſcribit. Plutarchus pugnatum ad Anie-
nem eſſe proſpere ait,& præterea Velitras à Camillo eſſe captas. Polyænus item lib.
VIII. ad Anienem à Camillo V dictatore cum Gallis bene rem geſtam ſcribit. Ap-
pianus autem in Celtica Gallos bis uictos à Camillo patre tradit, hoc autem tempo-
re triumphaſſe eum,cum octogeſimum annum ageret.Polybius demum libro I.Ca-
millum cum Gallis dimicaſſe ad Albam auctor eſt anno poſt Romã captam XXX,
Polyænus, & Plutarchus XIII. cum tamen XXIII annus hic ſit,ex quo urbs capta
ſit.Liuius pugnam ad Anienem cum Gallis in annum CCCXCII reijcit T.Quinctio C
dict.Liuium ſequitur Zonaras.

DE COS. AN. CCCLXXXVII.

ex plebe primum creari cœptis.

CVM L.Sextius,C.Licinius tribuni pl.decimum refecti acrius de legibus ferendis
pugnarent,dictatorem tandem, & ſenatum uicerunt, ac comitia conſulũ aduerſa no
bilitate,ut fierent, obtinuerunt, quibus L.Sextius de plebe primus conſul factus eſt.
cum autem patricij ſe auctores futuros negarent, ac prope ad ſeceſſionem plebis res
ſpectaret,per dictatorẽ ſedatæ diſcordiæ ſunt.cõceſſumq; ab nobilitate plebi de con
ſule plebeio, à plebe nobilitati de prætore uno, qui ius in urbe diceret ex patribus
creando. Iidem etiã ædiles curules duos, ex patribus ut fierent, contenderunt.Plebs
conſulatũ L. Sextio, cuius lege partus erat, dedit, ei collega ex patribus datus L.Æ-
milius Mamercus.Hæc Liuius,& Plutarchus,qui cũ Caſſiodoro conſules edit L.Æ- D
milium ex patricijs, L. Sextium ex plebe. Quos Diodorus uocat L. Æmilium Ma-
mercũ,L.Lateranũ.Eſt aũt Lateranus Sextij cognomẽ,ut eſt in tabula Capitolina.in
qua Mamercinus,& L.Sextius Sextinus Lateranus cõſules edunt̃,ut in faſtis Siculis
Mamercinus, & Lateranus.In lib. de uiris illuſtribus ſcriptum eſt nõ L.Sextium,ſed
C.Licinium Stolonem primũ è plebe conſulem factum. qua de re Fabius Pictor (ut
ſcribit Gellius lib. V. cap. IIII) ita. Quapropter tum primum è plebe alter conſul fa-
ctus eſt,duo & uiceſimo anno,poſtquam Romam Galli ceperunt.id eſt,ut interpre-
tatur Gellius,duodeuiceſimo.ego tamen malim XXII intelligi.L.Æmiliũ Mamer-
cinum puto eundem eſſe,atq; eum,qui magiſter eq.fuit.

De prætore primum creato.

DE prætore ſic Liuius. Annus hic fuit inſignis noui hominis conſulatu, duobus magiſtratibus, prætura, & curuli ædilitate. Hos ſibi patricij quæſiuere honores pro

conceſſo

A conceſſo plebi altero conſulatu. Patres præturam Sp. Furio M. F. Camillo, ædilitatē Cn. Quinctio Capitolino, & P. Cornelio Scipioni ſuarum gentium uiris dederunt. Hęc ille. Suidas item Furium Camillum Camilli dictatoris filium primum prætorem tradit in uoce Πραίτωρ. Prætori iuris dicundi negocium datum eſt, & ſex lictoribus ut uteretur permiſſum. unde Polybius, ac Plutarchus præturā ἑξαπέλεκυν uocant ἀρχὴν, ideſt ſex ſecurium magiſtratū. Deinde hic honos plebi etiam cōmunicatus eſt anno ab urbe condita CCCCXVI. Q. Publilius Philo, teſte Liuio, prætor primus è plebe factus eſt. at uero circa annum DX prætor alter additus eſt. cum eorum alter inter ciues, ac peregrinos ius diceret, urbanus ille, hic peregrinus uocatus eſt epitomarū lib. XIX. Circa annum autem DXIX Sicilia, atq; Sardinia in prouinciarum formam redactis, prætores duo additi ſunt, qui in eas prouincias quotannis mitterent. Epitom. lib. XX. Solinus cap. XXI. Pomponius de origine iuris. Victis præterea duabus Hiſpanijs, prætores item duo creati ſunt, qui in Hiſpanias mitterentur. Anno DLVI Hi-
B ſpanias ulteriorem, & citeriorem terminatas primi prætores ſortiti ſunt M. Heluius, & C. Sempronius Tuditanus. auctor Liuius, & Pomponius. Poſtremo Sulla dictator latis nouis quæſtionibus prætores duos adiecit, ut eſſent octo. (tot enim Ciceronis tempore erāt, quod ex eius poſt reditū orationibus intelligitur.) Inde Cæſar duobus additis decem effecit, teſte Dione, & Pomponio. Pretoris originem hoc loco mihi demonſtrandam eſſe duxi, quoniam prætoribus ſæpiſſime imperium datum, & triumphi decreti, nec ſolum prætoribus, ſed etiam ijs, qui extra ordinem cum prætorio imperio eſſent de quibus ſæpe infra dicendum erit.

De cenſoribus.

CENSORES in hunc annum fuiſſe Regillenſem Albinum, & C. Sulpicium Peticum ex Capitolinis fragmentis conijcio: quod non uidetur à ueritate alienum. Nam Liuius anno ſequenti cenſorem ait peſtilentia perijſſe. Luſtrum autem ab his condi-
C tum non eſt, fortaſſe propter cenſoris alterius mortem. Eius certe nulla nota eſt in Capitolina cenſura. Regillenſis certe perijt. nam C. Sulpicij poſt magna fit mentio. hic autem an Aulus, an Lucius Poſtumius Regillenſis Albinus fuerit, qui ambo tribuni militum ante fuerunt, in incerto eſt.

DE COS. AN. CCCLXXXVIII.

LIVIVS, Caſſiodorus, & Diodorus conſules in hunc annum edunt L. Genuciū, & Q. Seruilium. Eorundem conſulum meminit Oroſius, & Eutropius. Q. Seruilius Q. F. Q. N. Ahala ſcribitur in hoc conſulatu Capitolino. L. Genucius M. F. Cn. N. Auentinenſis in ſecundo. in faſtis aūt Siculis eſt Genucius, & κόρπος, ut opinor, per mendam. Hoc anno Camillus mortuus XXV annis poſtquā urbem à Gallis liberauerat. Res à ſeditione, & à bello quietæ. Liuius.

D
DE COS. AN. CCCLXXXIX.

CONSVLES in hunc annum creati apud Diodorū C. Sulpicius, C. Licinius. apud Liuium, & Caſſiodorum C. Sulpicius Peticus, C. Licinius Stolo. Eorundem meminit Valerius lib. II. cap. I. & Plutarchus in Problematis. Quem autem cæteri Stolonem, Capitolini ſcriptores, ut dixi, Caluum appellant. itemq; Siculi, qui horum conſulum cognomina edunt, Peticum, & Caluum. Eſt autem C. Sulpicius M. F. Q. N. Peticus in ſecundo conſulatu Capitolino. ludi ſcenici primum inſtituti. nihil aliud dignum memoria actum.

DE COS. AN. CCCXC.

HIC annus conſules habuit C. Genucium, L. Æmilium Mamercum II, Liuio, & Caſſiodoro teſtibus. quos Diodorus uocat lib. XVI Cn. Genucium, L. Æmilium. in Capitolinis tabulis, = Mamercinus II, Cn. Genucius M. F. M. N. Auentinenſis. in faſtis Siculis eſt Mamercinus, & ούλλα.

A

De L. Manlio Capitolino Imperioſſo dictatore.

CVM piaculorum magis conquiſitio animos, quàm corpora morbi afficerent, repetitum ex ſeniorum memoria dicitur, peſtilentiã quondam clauo ab dictatore fixo ſedatam. Ea religione adductus ſenatus dictatorem claui figendi cauſſa dici iuſſit. Dictus L. Manlius Imperioſſus L. Pinarium magiſtrum eq. dixit. Hęc Liuius. Eiuſdẽ dictatoris meminit Cic. de off. L. Manlio, inquit, A. F. cum dictator fuiſſet, M. Pomponius diem dixit. Huius etiam dictaturę ueſtigia ſunt in tabulis Capitolinis, ex quibus apparet, Manlium Imperioſſi, Pinarium Nattæ, cognomen tuliſſe. Hunc autem L. Manlium Imperioſſum primum appellatum ob ſeueritatem delectus in dictatura habiti, & quòd filium rus à ſe relegaſſet, ſcribit Liuius. Idem etiam poſtea quaſi ſui oblitus T. Manlium huius filium, qui Torquatus dictus eſt, primum eiuſmodi cognomen ait inueniſſe ob ſupplicium de filio ſumptum. Eſt autem intelligendum cognomen hoc cœpiſſe in patre, in filio confirmatum eſſe. Pinarios Nattę cognomine uſos eſſe oſtendit Cicero, qui inquit lib. II De diuinatione. Pinarij Nattæ nobiles. & Tacitus lib. IIII, qui Pinarij cuiuſdam Nattæ meminit. De ſolenni claui figendi latius ſcribit hoc loco Liuius. B

De cenſoribus, & luſtro XX.

CENSORES hoc anno fuiſſe Ambuſtum, & L. Furium Medullinũ, eoſq́ luſtrum XX condidiſſe quarum rerum ne uerbum quidem Liuius, Capitolina fragmenta declarant. Priorem autem cenſorem M. Fabium K. F. M. N. Ambuſtum eſſe duco, qui bis ante tribunus mil. fuit, perinde atq; L. Furius Medullinus collega eius & ante in tribunatu, & nunc etiam in cenſura.

DE COS. AN. CCCXCI.

C

CONSVLES prodit in hunc annum Diodorus Q. Seruilium, & Q. Genucium. faſti Siculi Ahalam, & Genucium. Liuius, & Caſſiodorus Q. Seruilium Ahalam, L. Genucium. Hi ſunt, qui triennio etiam ante collegæ inter ſe comparati ſunt. Itaq; in Capitolina tabula nota numeri II. utriq; addita eſt.

De Ap. Claudio Craßino dictatore, & ouatione eius.

L. GENVCIVS cos. qui primus ex plebe bellum ſuis auſpicijs geſſit, in Hernicos profectus, ab ijſq; inſidijs circumuentus occiſus eſt. Ea de cauſſa dictatorem conſenſu patriciorũ Seruilius conſul dixit Ap. Claudiũ. Hæc Liuius. Ex monumentis Capitolinis intelligi poteſt, Craſſinum Regillenſem dictaturam cepiſſe. Hunc autem Liuius Ap. Claudium uocat eum, qui anno CCCXCV contra legem de plebeijs conſulibus dixit, quem decemuiri nepotem eſſe probauimus in tribunatu eius anno CCCL. Magiſtrum eq. nullum nominat Liuius. fuiſſe tamen aliquem fragmenta Capitolina declarant. in quibus eſt pro magiſtro eq. ſyllaba SCI= quæ eſt prima cognominis Scipio, Hunc autem fuiſſe exiſtimo L. Cornelium Scipionem, qui poſt dictaturam cepit. Hæc de dictatore. de re autem geſta ſic Liuius: uſq; ad caſtra fugientes Hernicos Romanus ſequitur. Caſtrorum oppugnatione, quia ſerum erat diei, abſtinuere poſtero die deſerta fuga caſtra Hernicorum, & ſaucij quidam relicti inuenti. agmenq; fugientium ab ſignis, cum præter mœnia eorum infrequentia ſigna conſpecta eſſent, fuſum, ac per agros trepida fuga palatum eſt. nec Romanis incruenta uictoria fuit. quarta pars militum amiſſa, & ubi haud minus iacturæ fuit, aliquot equites Romani cecidere. Hæc Liuius de Ap. Claudio dictatore, qui eum triumphaſſe non adſcribit. at eum nos ouantem iniſſe ſtatuimus, ut ad numerum duarum ouationum, quas Claudijs patricijs permiſſas prodidit in Tiberio Suetonius, perueniremus. In fragmentis certe triumphalibus Capitolinis eſt hæc Syllaba NOV=. quæ D

A fortaſſe ad hunc triumphum pertinet. Alter è Claudijs patricijs, qui urbem ouans ingreſſus eſt, fuit Ap. Claudius Cenetro ex Celtiberia anno DLXIX.

DE COS. AN. CCCXCII.

CONSVLES memorat in hunc annum Liuius C. Sulpicium, & C. Licinium Caluum. Caſſiodorus C. Sulpicium II, & C. Licinium. Diodorus C. Sulpicium, C. Licinium. Nos eoſdem eſſe putamus, qui triennio ante collegæ etiam fuerunt. Itaq; Licinio etiam iterati honoris notam addendam eſſe. nam Sulpicio Petico Capitolini ſcriptores eam addiderunt, Licinium Siculi non Calui, ut ante, ſed Stolonis cognomine afficiunt, ut Sulpicium Petici.

De dictatore T. Quinctio Capitolino, & triumpho eius de Gallis.

B DICTATOREM T. Quinctium Pennum hoc anno fuiſſe ſatis conſtat. & magiſtrum eq. Ser. Cornelium Maluginenſem. Macer Licinius comitiorum habẽdorum cauſa, & ab Licinio conſule dictum ſcribit. Cum mentionem eius rei in uetuſtioribus annalibus nullam inueniam, magis ut belli Gallici cauſſa dictatorem creatum arbitrer, inclinat animus. Eo certe anno Galli ad tertium lapidem Salaria uia trans põtẽ Anienis caſtra habuere. Ita Liuius. Hoc anno item dictatorem fuiſſe fragmenta Capitolina demonſtrant. Eumq; non (ut ſcripſit Licinius) comitiorum habendorũ cauſſa, ſed (ut Liuius) rei gerendę cauſſa. Appianus enim in Celtica Gallos tertium reuerſos à Quinctio uictos ſcribit. at T. Manlium Gallo, à quo ſingulari prœlio prouocatus fuerat, occiſo Torquati cognomẽ retuliſſe, Gallos proxima nocte in Tiburtẽ agrũ, atq; inde ſocietate belli facta in Campaniam trãſiſſe Liuius, & Eutropius. Cognomina dictatoris in Capitolinis monumentis hæc uiſuntur = S. Capitolinus Criſpinus. in quo à Liuio diſſentiunt. nam Liuius eum Pennum nominauit. Pennus autẽ fuit Cin-
C cinnatorum cognomen, non Capitolinorum. Itaq; literam S, quæ extrema eſt primi cognominis huius dictatoris, ultimam literã eſſe puto huius cognominis Barbatus. quod Quinctiorum Capitolinorum fuit. Ceterum Ser. Corneliũ Maluginenſem magiſtrũ eq. filiũ eſſe arbitror Ser. Cornelij Maluginenſis, qui paucis ante annis ſepties tribunatum militum geſſit. Triumphaſſe dictatorem apud neminem inueni, niſi in Capitolinis fragmentis, ex quibus triumphatum eſſe bis anno CCCXCII apparet, primum Quirinalibus, deinde == Mart.

De triumpho C. Sulpicij Petici cos. de Hernicis.

DE C. Sulpicij cos. triumpho nemo tradit. Quoniã autem qui Capitolinos triumphos digeſſerunt, eum anno CCCXCV dictatorem triumphaſſe iterum ſcripſerunt, nec quo potiſſimum anno primum triumphauerit, cõſtat, ego ſuſpicatus ſum, id hoc anno factum. Nam de eius uictoria ſic ſcribit Liuius. C. Sulpicius, & C. Licinius cos.
D in Hernicos exercitum duxerunt, neq; inuentis in agro hoſtibus Ferentinum eorum urbem ui ceperunt. Priore certe conſulatu hic triumphare non potuit, quòd eo propter peſtilentiam nihil memorabile geſſerit. Hoc autem triumphaſſe Capitolina fragmenta ſubindicant, quæ duos, ut dixi, in hunc annum triumphos edunt.

DE COS. ANN. CCCXCIII.

C. POETELIVM Balbum, M. Fabium Ambuſtum conſules in hunc annum tradit Liuius, & Caſſiodorus. at Diodorus M. Fabium, & C. πόπλιον, mendoſe, pro ποιτίλιον. M. Fabius ex Capitolino triumpho eius deſcriptus eſt. Alia cognomina tradunt Capitolini ſcriptores C. Pœtelij, quàm Liuius. illi enim Libonem Viſolum, hi Balbum. Cum Capitolinis faciunt Siculi.

De Q. Seruilio Ahala dictatore, & re cum Gallis geſta. A

CVM aduerſus Tiburtem hoſtem duce C.Pœtelio conſule contenta eſſet reſp.Gallicus tumultus dictatorem creari coegit.creatus Q.Seruilius Ahala T.Quinctiū magiſtrum eq.dixit. Pugnatum haud procul porta Collina totis uiribus urbis eſt. magnaq; utrinq; cæde edita tandem auertitur acies Gallorum. Egregie tum ab dictatore tum ab conſulibus re geſta dictator cōſulibus & apud populum, & apud ſenatum magnifice collaudatis, & ſuarum quoq; rerum illis remiſſo honore dictatura ſe abdicauit.Hæc Liuius. Q. Seruilius Ahala is eſt, qui bis paulo ante conſul fuit. T. Quinctius, qui dictaturam priore anno adminiſtrauit.

De triumpho C. Pœtelij cos. de Gallis, & Tiburtibus.
ouatione M.Fabij Ambuſti cos. de Hernicis.

C. POETELIVS cos.aduerſus Tiburtes iuſſu populi exercitum ducere iuſſus eſt. B ab eo Galli, qui ex pugna dictatoris aufugerant, palāti procul Tibure excepti egreſſis ad opem Gallis ferendam Tiburtibus, ſimul cum his intra portas compelluntur. Pœtelius de Gallis, Tiburtibusq; geminum triumphū egit. M.etiam Fabius, cui Hernici prouincia euenerat, cum prœlijs primū paruis, poſtremo una inſigni pugna hoſtes totis adorti copijs eſſent, Hernicos deuincit.Ei ſatis uiſum, ut ouās urbem iniret. Hæc Liuius.quæ eadem ſunt in tabulis triumphalibus Capit.

DE COS. AN. CCCXCIIII.

LIVIVS, Caſſiodorus conſules produnt in hunc annum M.Popillium Lęnatem, & Cn.Manlium. Diodorus M.Popillium Lænatem, & Cn.Manlium Imperioſſum. M.Popillius deſcriptus eſt ex tertio cōſulatu Capitolino. Primus è Popillijs hic fuit, qui Lænas dictus ſit.cuius cauſſam ſic exponit in Bruto Cicero.M.Popillius cum cōſul eſſet, eodemq; tempore ſacrificium publicum cum læna faceret, quòd erat flamen C Carmentalis, plebis contra patres concitatione, & ſeditione nunciata, ut erat læna amictus, ita uenit in concionem, ſeditionemq; tum auctoritate, tum oratione ſedauit. Hæc ille.Liuius etiam hoc anno orientem ſeditionem inter patres, & plebem compreſſam ait, ut Tiburtes, qui ad mœnia Romæ uenerant, repelleret. ex quo intelligere poſſumus hoc anno M.Popillium cum læna exiſſe in concionem. in lapide Capit. eſt, = Lænas. Cn. Manlius Capitolin. Imperioſs. In faſtis Siculis bini anni in unum confuſi ſunt.nam Libonem, & Lænatem comparant.

DE COS. AN. CCCXCV.

NOVI conſules inierūt apud Liuium, & Caſſiodorum C.Fabius, C.Plautius.apud Diodorum M.Fabius, C.Plotius.Liuius huius etiam C. Fabij meminit interregis an. CCCXCVIII, inter alios multos conſulares.in faſtis Siculis eſt, Ambuſtus, & Proculus; in Capitolinis = Ambuſtus. C. Plautius Proculus. Hernici à Plautio deuicti. Fabius incaute cum Tarquinienſibus pugnauit. D

De cenſoribus, & luſtro XXI.

CENSORES in hunc annum contulimus ſatis certa coniectura adducti. Hoc enim tribus duas additas Pontinam, & Publiliam tradit Liuius. quæ niſi à cenſoribus addi potuerunt.confirmat coniecturam quinquennale cenſuræ ſpacium, quod poſt priores cenſores abijt. qui cum XX luſtrum fecerint, his XXI condendum reliquerunt.

De C.Sulpicio Petico dictatore, & triumpho eius de Gallis.

CVM Gallos Præneſte ueniſſe, atq; inde circa Pedum conſediſſe auditum eſſet, dictatorem dici C. Sulpicium placuit. conſul C. Plautius dixit. magiſter eq. dictatori additus M.Valerius. Liuius hæc. C. Sulpicius ex triumpho Capitolino deſcriptus eſt

A eſt.M.Valerius in conſulatu,quem tertio abhinc anno geret, Poplicola nominatur à Liuio.Ceterum C.Sulpicium dictatorem rem bene geſſiſſe cum Gallis, qui & à Pœtelio conſule uicti fuerant, eosq́ ita ſubegiſſe,ut non alius poſt M. Furium iuſtiorem de Gallis triumphum egerit, ſcribit Liuius. Eiuſdem uictoriæ meminerunt Oroſius, Eutropius,Polybius libro primo, Appianus in Celtica, Frontinus ſtratagematũ lib. II.Hic autem triumphus in Capitolinis tabulis ſecundus Sulpicij ſcribitur.ex quo intelligi poteſt priorem à Liuio(ut ſupra dixi)eſſe omiſſum.id autem mirabile non eſt. nam etiam hoc anno Plautianum triumphum omiſit.

De triumpho C. Plautij Proculi conſulis.

TRIVMPHASSE enim etiam C. Plautium Proculum conſulem de Hernicis ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis.cuius uictoriæ Liuius meminit, triumphi non meminit.Hernicos enim à C.Plautio uictos,ſubactosq́ eſſe tantummodo ait.

B

DE COS. AN. CCCXCVI.

CONSVLES hoc anno C.Marcius,Cn.Manlius. teſtis Liuius,Caſſiodorus, Diodorus.quorum cognomina edunt faſti Siculi Rutilum,& Capitolinum.Cn.Manlius biennio ante cõſul fuit.C.Marcius ex Capitolino triumpho deſcriptus eſt.Cn.Manlius aduerſus rebellantes Faliſcos nihil memorabile egit.

De triumpho C. Marcij Rutilij cos.

C. MARCIVS cos.in agrum Priuernatem exercitum duxit, urbem eorum in deditionem accepit.triumphauitq́ de Priuernatibus.Liuius. Idem triumphus eſt in tabulis Capitolinis.

DE AN. CCCXCVII.

C DIODORVS conſules in hunc annum prodit M.Fabium,M. Popillium. faſti Siculi Ambuſtum,& Lænatem.Liuius,& Caſſiodorus M. Fabium Ambuſtum II, & M.Popillium Lænatem II.Tiburtes à Lænate in urbem compulſi.Fabius à Faliſcis, & Tarquinienſibus prima pugna fuſus hoſtium caſtris poſt potitus eſt.

De C.Marcio Rutilo dictatore, & triumpho eius de Tuſcis.

HOC anno concitatur omne nomen Etruſcum,& Tarquinienſibus, Faliſcisq́ ducibus ad Salinas perueniunt.aduerſus eum terrorem dictator C.Marcius Rutilus primus de plebe dictus magiſtrum eq.item de plebe C. Plautium dixit. Ita Liuius. Idem ſcribit in anno CCCCLIIII.C.Marcius idem eſt,qui priore anno conſul fuit,C.Plautius,qui biennio ante. Hunc dictatorem ſcribit Liuius cum Tuſcis cõgreſſum caſtris eorum,& VIII millibus hoſtium captis, ceteris aut cæſis, aut agro Romano fugatis ſine auctoritate patrum (plebeius enim erat) populi iuſſu triumphaſſe.idem notat e-
D tiam in anno CDLIX.Eiuſdem triumphi Oroſius etiam, & Eutropius meminerunt. Quem in monumentis quoq́ Capitolinis inciſum inuenimus.

DE COS. AN. CCCXCVIII.

QVADRINGENTESIMO anno, quàm urbs condita erat, quinto triceſimo, ꝙ à Gallis recepta,ablato poſt XI annum à plebe conſulatu patricij conſules ambo ex interregno magiſtratum inierũt C.Sulpicius Peticus III,M.Valerius Poplicola.Liuius.Eadem nomina ſunt etiam apud Caſſiodorum, & Diodorum, & in faſtis Siculis. Cur diſſentiat Liuiana ſumma annorum à noſtra, cauſſa ſupra expoſita eſt.latius etiam in chronologiæ Liuianæ ſcholijs.Empulium ex Tiburtibus captum.

DE COS. AN. CCCXCIX.

LIVIVS.Conſules hoc anno fuerunt ambo patricij M.Fabius Ambuſtus III,T. Quinctius.In quibuſdam annalibus pro T.Quinctio M.Popillium conſulẽ inuenio.

Liuio

Liuio aſſentitur Caſſiodorus,& Diodorus,& Solinus. qui ait. Alexander (ut Nepos edidit) M. Fabio Ambuſto, T. Quinctio Capitolino conſulibus oritur, poſt Romam conditam anno CCCXCV. T. Quinctius hic eſt, qui ante dictator, & magiſter equitum fuit. Hi conſules cum ijs, qui ſequũtur, in faſtis Siculis præteriti ſunt. in Cuſpiniani uero eſt Ambuſtus, & Capitolinus. A

De triumpho II M. Fabij Ambuſti cos. de Tiburtibus.

HOC anno cum Tiburtibus ad deditionem pugnatum, Saſſulam ex his urbem captam, & gentem uniuerſam poſitis armis in fidem conſulis ueniſſe, deq; Tiburtibus triumphatum eſſe ſcribit Liuius. Hic autem cõſul fuit M. Fabius Ambuſtus, quod ex Capit. triumpho intelligitur.

DE COS. AN. CD.

CONSVLATVM utrunq; apud patricios manſiſſe, conſules creatos C. Sulpicium Peticum IIII, M. Valerium Poplicolam II inuenio apud Liuium, & Caſſiodorum. B
Diodorus item prioribus conſulibus ſubijcit M. Valerium, C. Sulpicium.

De T. Manlio Torquato dictatore, & re geſta cum Cæritibus.

SENATVS in Etruſci belli curam intentus Valerium conſulem Volſcis oppoſitum, reuocatum inde dicere dictatorem iuſſit. T. Manlium, L. F. dixit. is ſibi magiſtrũ eq. A. Cornelium Coſſum cooptauit. Hic Manlius anno CCCXCII, quòd Gallũ ſpolians, quo cum pugnarat, ei torquem detraxit, & ſe induit, Torquatus eſt appellatus. Itaq; in tertio Capitolino conſulatu ſcribitur L. Manlius L. F. A. N. Imperioſſus Torquatus. Liuius, Gellius lib. IX. cap. XIII. Cicero de off. lib. III. A. Cornelius P. F. A. N. Coſſus Aruina ſcribitur in triumpho Capitolino, quẽ geſſit anno CDX. Hic cum Cæritibus rem geſſit, quibus bellum indictum erat, quòd Tarquinienſibus ſe adiunxerant. Cærites ſine prœlio in deditionem accepti in centum annos inducias impetrarunt. Liuius. C

DE COS. AN. CDI.

P. VALERIO Poplicolę datus eſt à plebe collega C. Marcius Rutilus in hunc annum, ut ait Liuius. Hos uocat Caſſiodorus P. Valeriũ, C. Marcium Rutilum II. Diodorus M. Fabium, P. Valerium. Hos cum inſequentibus confundunt faſti Siculi, qui Rutilum, & Pennum inter ſe comparant.

De C. Iulio dictatore.

TERROR uanus Etruſci belli, cũ cõiuraſſe XII populos fama eſſet, dictatorẽ dici coegit. Dictus in caſtris (eò enim ad conſules miſſum S.C. eſt.) C. Iulius, cui magiſter eq. adiectus L. Æmilius. Ceterũ foris trãquilla omnia fuere. Liuius. Ego C. Iulio attribui familiare cognomen Iulum. L. Æmilium eſſe puto, qui in triumpho ſecundi conſulatus Capitolino, quem egit anno CDLXXXIIII, L. F. dicitur. quo anno Priuernas eſt appellatus. D

DE COS. AN. CDII.

CREATI in hunc annum conſules C. Sulpicius Peticus, T. Quinctius Pennus, quidam Cæſonem, alij Caium nomen Quinctio adijciunt. ſic Liuius. Caſſiodorus, C. Sulpicium Peticum, T. Quinctium Pennum edit. Diodorus, C. Sulpicium, & C. Quinctium. Hunc T. Quinctium eum eſſe cenſeo, qui anno CCCLXXXVI magiſter eq. fuit. & à Liuio Pennus, à Capitolinis ſcriptoribus Cincinnatus uocatus eſt. C. Sulpicium V notaui, quia quater ante fuit.

De cenſoribus, & Luſtro XXI.

CVM cenſoribus creandis indicta comitia eſſent, profeſſus ſe petere cenſuram C. Marcius Rutilus, qui primus dictator de plebe fuerat, cõcordiam ordinum turbauit.

poſt

A poſt autem non uariatum comitijs eſt, quin, cum Manlio Cnæo cenſor Marcius crearetur. ita per eundem, qui ad dictaturam aperuit uiam, cenſuræ quoque in partem uocata plebs eſt. Liuius. Eutropius etiam expoſito triumpho, quem anno CCCXCVII C. Marcius de Tuſcis egit, Romæ cenſum actum ſcribit. ex quo hoc anno cenſum, luſtrumque factum eſſe colligere poſſumus. Alio etiã loco Liuius in anno CCCCLIIII C. Marcium Rutilum cenſorem primum de plebe factum ſcribit. Cn. Manlius Imperioſſus bis ante conſul fuit.

De M. Fabio Ambuſto dictatore.

DICTATOREM quoque hic annus habuit M. Fabium nullo terrore belli, ſed ne lex Licinia comitijs conſularibus obſeruaretur. Magiſter eq. dictatori additus Q. Ser uilius. Hæc Liuius. Idem in anno CCCCXXVIII huius dictatoris meminit. eumque ait ter conſulem, & dictatorem fuiſſe. Idem ſcribit Valerius lib. II, cap. II. Q. Serui-
B lius Ahala, ſiue ille ſit, qui ante bis conſul fuit, ſiue eius filius, quod magis probo, omnino Q.F.Q.N. eſt ſcribendus.

DE COS. AN. CDIII.

M. POPILLIVM Lænatem à plebe conſulem in hunc annum, à patribus L. Cornelium Scipionem datum ſcribit Liuius. Caſſiodorus M. Popillium Lænatem III, L. Cornelium Scipionem edit. Diodorus C. Cornelium, M. Popilliũ. faſti Siculi Scipionem, & Lænatem.

De L. Furio Camillo dictatore.

M. POPILLIVS Lænas conſul in Gallos profectus rem bene geſſit. morã triumpho uulnus attulit, eademque cauſſa dictatoris deſiderium ſenatui fecit, ut eſſet, qui ægris conſulibus comitia haberet. Dictator L. Furius Camillus dictus addito magi-
C ſtro equitum P. Cornelio Scipione. Hæc Liuius, & fere Zonaras. Ceterum L. Furius Camillus filius fuit M. Camilli V dictatoris. auctores Liuius, & Appianus. Hoc anno dictatorem fuiſſe indicant ueſtigia Capitolina magiſtri equitum.

De triumpho M. Popillij Lænatis cos. III. de Gallis.

FORTVNA illuſtriorem plebeium conſulem fecit. Nam cum ingentem Gallorum exercitum in agro Latino caſtra poſuiſſe nunciatum eſſet, Scipione graui morbo implicito, Gallicum bellum Popillio extra ordinem datum. Galli amiſſis caſtris fugati. Conſul uulnere accepto tardius triumphauit. Sed tamen ante quàm inirent noui conſules, triumphus ab eo actus eſt magno fauore plebis. Hæc Liuius. Huius Popillianæ de Gallis uictoriæ meminit etiam Appianus in Celtica. Idem triumphus inciſus eſt in tabulis Capitolinis.

D

DE COS. AN. CDIIII.
& re geſta à L. Furio cos. cum Gallis.

DICTATOR L. Furius Camillus reddidit patribus priſtinam poſſeſſionem conſulatus. ipſe ob id meritum ingenti patrum ſtudio creatus conſul collegam P. Claudium Craſſum dixit. Liuius. Iidem conſules produntur à Caſſiodoro. Diodorus M. Æmilium, T. Quinctium edit. faſti Siculi Camillum, & Craſſum. horũ conſulum meminit Cicero in Catone, cum ait, Platonem Tarentum ueniſſe L. Camillo, ac P. Claudio cos. & Gellius lib. IX. cap. XI. cum ait, L. Furio, Ap. Claudio cos. anno urbis conditæ CDV. M. Valerius cum Gallo pugnauit, & Coruinus eſt appellatus. Hoc enim anno cum Galli ex Albanis montibus campos, & maritima loca popularentur, P. Claudius in ipſo belli apparatu moritur. L. Furius Gallos in agro Pontino acie fuſos in Apuliam compulit. M. Valerius tribunus mil. ex ſingulari pugna cum Gallo commiſſa Corui cognomen accepit. Liuius, & Eutropius. De obitu P. Claudij ſcriptum eſt etiam in fragmento huius anni Capitolino.

De

De T. Manlio Torquato dictatore II. A

L. CAMILLVS iuſſus ab ſenatu bellum maritimum curare, cum prætore iunxit caſtra. ibi quia res trahi ſegnitie Græcorum non committentium ſe in aciem uidebatur, Dictatorem comitiorum cauſſa T. Manlium Torquatum ex ſenatus auctoritate conſul Camillus dixit. dictator magiſtro eq. A. Cornelio Coſſo dicto conſularia comitia habuit. Liuius. Nos quia eoſdem eſſe, qui anno CD collegę in hoc eodem magiſtratu fuerunt, putamus, iterati honoris notam adiecimus. Dictatorem hoc anno comitiorum habendorum cauſſa factum Capitolinum etiam fragmentum docet.

DE COS. AN. CDV.

DICTATOR abſentem M. Valerium Coruum (id enim illi deinde cognominis fuit) ſummo fauore populi tres & uiginti natum annos conſulem renunciauit. collega Coruo de plebe M. Popillius Lænas IIII. conſul futurus datus eſt. Ita Liuius, & B Caſſiodorus. Diodorus triennio poſt M. Valerium, & M. Popillium edit. Huius conſulatus Valeriani, ætatis, cognominis Valerius etiam, & Eutropius, & Gellius lib. IX. cap. XI. meminerunt. Se ex Poplicolarum familia, & à P. Valerio, qui reges eiecit hic Coruus ortum apud Liuium profitetur. in fragmento Capitolino eſt tãtum M. Valerius M.F.M.N. Coruus conſul. in faſtis Siculis Coruinus, & Lænas. Domi, foriſq; ocium.

De ////////// dictatore.

DICTATOREM hoc anno cum magiſtro eq. comitiorum habendorum cauſſa creatum ex fragmentis Capitolinis apparet. Qui uero fuerint, nec Liuius prodit, nec exeſo marmore Capitolini ſcriptores. Itaq; inter cetera uetuſtate incomperta, hoc quoq; in incerto ſit.

DE COS. AN. CDVI. C

T. MANLIVM Torquatum, C. Plautium conſules in hunc annum edunt Liuius, & Caſſiodorus. faſti Cuſpiniani, & Siculi Torquatum, & Vennonem. in Capitolino fragmẽto extãt cognomina Mãlij, Imperioſſus Torquatus. Domi, foriſq; res quietę.

DE COS. AN. CDVII.

M. VALERIVM Coruum II cum C. Pœtelio conſulem profitetur in hunc annũ Liuius, & Caſſiodorus. faſti Cuſpiniani, & Siculi Coruinum, & Libonem. Cenſorinus horum etiam conſulum meminit, ubi agit de ludis ſæcularibus, atq; hunc annum CDX ab urbe condita nominat. C. Pœtelius ex dictatura Capitolina anno CDXL geſta deſcriptus eſt. nam in fragmento huius conſulatus extat tantum cognomen eius alterum, VISOLVS.

De cenſoribus, & luſtro XXIII. D

CVM anno CDII luſtrum XXII factum eſſe dixerimus, anno autem CDXXI luſtrum XXIIII conditum eſſe appareat, profecto inter hoc tempus fuerint neceſſe eſt, qui luſtrum XXIII fecerint. De quo cum nihil apud Liuium inuenirem, ſuſpicatus ſum ex quinquennali ſpacio cẽſores hoc anno id feciſſe. ſed fortaſſe uaticinamur. qui certiora habet, ea ſequatur. nos ne coniecturas quidem noſtras, in tanto interuallo temporum, hiſtoriæ R. ſubleuandæ cauſſa, omiſimus. Euſebius VII annis antequàm T. Torquatus cos. in filium animaduerteret, cenſum factum, cenſa CLX millia ſcribit.

De triumpho M. Valerij Corui cos. II. de Antiatibus, Satricaniſq;.

VALERIVS conſul Volſcis bellum inferre iuſſus ad Satricum infeſto exercitũ pergit. quo cum Antiates, alijq; Volſci occurriſſent, nulla mora dimicandi facta eſt. Volſci certamine uicti Satrici mœnia petunt. cumq; urbs caperetur, ad quatuor millia

A lia præter multitudinem imbellem ſeſe dedidere. oppidum dirutum, atq; incenſum. Qui ſe dediderunt uinctos ante currũ triumphans Valerius egit. Ita Liuius. eundem triumphaſſe de Antiatibus Volſcis, Satricaniſq; ſcriptum eſt in Capitolina tabula.

DE COS. AN. CDVIII.

CREATI conſules in hunc annum M. Fabius Dorſo, Ser. Sulpicius Camerinus. auctor Liuius, & Caſſiodorus. Diodorus etiam, quanquam nõ ſuo loco, M. Fabium, & Ser. Sulpicium conſules prodit. faſti Siculi Dorſonem, & Camerinum. Meminit etiam Liuius C. Fabij Dorſonis ſupra in anno CCCLXIII. Hi conſules ambo patricij fuerunt. quod omiſit Liuius.

De L. Furio Camillo dictatore II, & re geſta cum Auruncis.

AVRVNCVM bellum ab repentina populatione cœptum, dictatorem uelut ad-
B uerſus armatum iam Latium L. Furium creatum magiſtrum eq. Cn. Manlium Capitolinum dixiſſe auctor eſt Liuius. Dictator legionibus in Auruncos ductis prima acie debellauit. ac uictor Romam reuerſus dictatura ſe abdicauit. Hic idem dictaturã ante geſſit, Cn. Manlius & conſulatum, & cenſuram.

DE COS. AN. CDIX.

CONSVLES hoc anno C. Marcius Rutilus III, T. Mãlius Torquatus II. Liuius, & Caſſiodorus auctor. Diodorus item edit C. Marcium, T. Manlium Torquatum. faſti Siculi Rutilum, & Torquatum. Eorundem meminit etiam Frontinus libro primo Strategematum.

De P. Valerio Poplicola dictatore, & ferijs Latinis.

CVM lapidibus pluuiſſet, & nox interdiu uiſa eſſet intendi, libriſq; inſpectis cum
C plena religione ciuitas eſſet, ſenatui placuit dictatorem feriarum conſtituendarum cauſſa dici. Dictus P. Valerius Poplicola. magiſter eq. ei Q. Fabius Ambuſtus datus eſt. Liuius. Ferias autem intelligit, quæ Latinæ dicebantur, quod ſolenne etiam Latiar appellatum eſt. Earum feriarum Superbus rex auctor fuit. Locus erat in monte Albano, in quem populus R. & Latini fœderati (ij fuiſſe XLVII populi traduntur) conueniebant, atq; Ioui Latiali uno conſenſu omnes ſacrificabant. cumq; eorum alij agnos, alij caſeum, alij lac, alij alia domo ſecum ex inſtituto attuliſſent, tauro immolato ſuam quiſq; carnis partem accipiebant. Conceptiuas autem has fuiſſe ferias docet Macrobius, quòd à magiſtratibus quotannis in certos, uel incertos dies conciperentur. His ferijs unus dies primum dicatus fuit à Superbo, exactis aũt regibus biduum, poſt ſeceſſionem pl. in montẽ ſacrum triduum, anno deniq; CCCXCVI ab urbe condita compoſita de plebeio conſulatu ſeditione, quatriduum. auctor Liuius, Plutarchus in Camillo, & Dionyſius. Sic anno CDXCVI Latinarum feriarum conſtituen-
D darum cauſſa dictator creatus eſt Q. Ogulnius Gallus. ut eſt in Capitolinis tabulis.

DE COS. AN. CDX.

CREATI conſules in hunc annum M. Valerius Coruus III, A. Cornelius Coſſus. Liuius auctor, & Caſſiodorus. M. Valerium, & A. Cornelium edit Diodorus. Cicero De diuinat. & Frontinus. Valerium Maximũ, & Cornelium Coſſum is qui ſcripſit de uiris illuſtr. Coruinum, & Coſſum faſti Siculi. Vterq; patricius eſt.

De bello Samnitico, & triumphis conſulum Corui, & Coßi.

ANIMADVERTI in tabulis conſularibus Capitolinis maximum quodq; bellum notari, quale eſt hoc Samniticum. quod ab his cos. primum geſtum eſſe ſcribit Liuius. Suſceptum autem eſſe Campanorum cauſſa, qui à Samnitibus oppreſſi, ſe, ſuaq; omnia ſenatui Romano per legatos dediderunt, idem tradit. Florus per annos quinquaginta geſtum ſcribit, ex eoq; triumphos uigintiquatuor eſſe actos. Liuius lib.

XXXI in oratione legati Romani in concilio Ætolorum per annos LXX geſtum A
ait. Anno CDLXXXI bello huic finem eſſe impoſitum arbitror, quo anno L. Papirius de Samnitibus triumphauit. Ceterum M. Valerius conſul in Campaniam aduerſus Samnites miſſus cum exercitu, bis pugnauit. primum ad montem Gaurum, iterum ad Sueſſulam. utroq; in loco uictoria parta eſt, fuſis hoſtibus, eorumq; caſtris captis, atq; direptis. At uero A. Cornelius cos. in Samnium profectus ad Saticulam caſtra fecit. cum autem quendam in ſaltum caua ualle peruium, circaq; inſeſſum ab hoſte exercitum perduxiſſet, P. Decius tribunus mil. accepto, quod poſtulabat, præſidio in ſuperiorem locum euaſit, & hoſtes terruit. Ex eo comparata Cornelio uictoria eſt, cæſis hoſtibus, caſtriſq; eorum direptis. Ambo de Samnitibus triumpharunt. Liuius. Et hi etiam triumphi in Capitolinis tabulis inciſi ſunt.

DE COS. AN. CDXI.

CONSVLES in hunc annum produnt Liuius, & Caſſiodorus C. Marcium, & Q. B
Seruilium. Diodorus Q. Seruilium, Marcium Rutilum. Ahalam, & Rutilum faſti Siculi. Hunc Marcium iam quartum conſulem eſſe, & dictatorem, ac cenſorem fuiſſe, auctor eſt Liuius. Q. Seruilium Ahalam puto eſſe eum, qui magiſter equitũ fuit anno CDII. Hoc anno lex lata, ne quis intra decem annos eundem magiſtratum caperet. auctor Liuius.

De M. Valerio Coruo dictatore.

CVM in caſtris C. Marcij conſulis milites ſeditionem feciſſent, quòd eorum conſilia, quæ de adimenda Campanis Capua inierant, conſul infirmaſſet, atq; T. Quinctio patricio uiro quanquam claudo imperatore appellato, eum arma inferre patriæ coegiſſent, dictator M. Valerius Coruus cum magiſtro eq. L. Æmilio Mamerco dictus eſt. qui ad eos cum exercitu profectus oratione, ne contra patriam irent, effecit. Ita militari defectione compreſſa Coruus Romam redijt. Hæc Liuius, & is, qui ſcripſit C
de uiris illuſtribus. In alijs annalibus Liuius ſe inueniſſe ait non Valerium dictatorem dictum, ſed per cõſulem rem omnem actam. atq; non T. Quinctium, ſed C. Manlium ducem ſibi milites depopoſciſſe. L. Æmilius fuit etiam magiſter eq. anno CDI.

DE COS. AN. CDXII.

CONSVLES ſubſequuti ſunt C. Plautius II, & L. Æmilius Mamercus, teſte Liuio, & Caſſiodoro. Diodoro autem L. Æmilius, C. Plotius. faſtis Siculis Venno, & Mamercinus. L. Æmilius in ſecunda dictatura Capitolina anno CDXXXVII L. F. L. N. Mamercin. Priuernas dicitur. De C. Plautio cos. ſic Liuius. Priuernas, & Volſcum bellum Plautio ſorte euenit. Prius ad Priuernum profectus extemplo acie conflixit. haud magno certamine deuicti hoſtes. oppidum captum, redditumq; Priuernatibus. Cum igitur C. Plautium conſulem Liuius ſcribat Priuernum cepiſſe, inueniam autem in numo argenteo perantiquo apud clariſſimum uirum Andream Laureda- D
num, patricium Venetum, hæc uerba:

C. YPSAEVS COS.
PRIV. CEPIT. & ab altera parte: P. YPSAEVS S. C.

non dubito, quin hic C. Plautius ſit. Hypſæus enim poſt cognomen Plautiorum fuit. De Plautio conſule ad Priuernum meminit etiam Valerius lib. VI. cap. II. L. Æmilius in Samnites profectus nullum hoſtem inuenit. Samnites pacem à ſenatu petentes impetrarunt.

DE COS. AN. CDXIII.
Bello Latino, deuotione P. Decij cos. & triumpho T. Torquati cos.

T. MANLIVS Torquatus III, P. Decius Mus hoc anno conſulatum geſſerunt auctore Liuio, & Caſſiodoro. Diodorus edit T. Manlium Torquatum, P. Decium.

Siculi

A Siculi faſti Torquatum,& Murem;Zonaras Torquatum III,& Decium.Eorũdem
conſulum meminit Plin.lib.XXII. cap.V.Valerius lib.I.cap.V.Florus de bello La-
tino,auctor libri de uiris illuſtrib.in Decio,& Torquato.Plutarchus item in Paralle-
lis ait in bello contra Samnites creatum conſulem Manlium τὸν ἐπιτάκτην ἐπικληθέν-
τα,id eſt,Imperioſſum appellatum,de filio, qui cõtra edictum ſuum pugnauerat,ſup-
plicium ſumpſiſſe.in quo errat. Nam nõ cum Samnitibus hoc anno bellatum eſt,qui
fœderati erant, ſed cum Latinis. P. Decium Q. F. uocat Cicero de diuinatione lib.I.
Quod idem confirmant Capitolinæ tabulæ,in quibus filius huius P.F.Q.N.appella-
tur. Hunc primum in domum ſuam conſulatum intuliſſe ſcribit eodem loco Cicero,
& Valerius lib.V.cap.VI. Cum Latini,qui poſt pugnam ad lacum Regillum in fi-
de Romanorum mãſerant,aſſumptis Campanis, ac Sidicinis bellum Samnitibus fœ
deratis populi R.facerent,ac Romam euocati arma ponere iuberẽtur,feroci reſpon-
ſo,quo alterum conſulem è Latio fieri petierunt, bellum Romanum in ſe conuerte-
B runt.Caſtra autem aduerſus eos Torquato, & Decio conſulibus ad Capuam haben-
tibus,in quiete utriq; audire uiſum eſt,ex una acie imperatorem, ex altera exercitum
dijs manibus,matriq; Terræ deberi.utrius exercitus imperator legiones hoſtium, ſu-
perq; eas ſe deuouiſſet,eius populi,partiſq; uictoriam fore. cum autem nocturnos ui
ſus contuliſſent,ita inter eos conuenit,ut cuius cornu in acie laboraret,dijs ſe manib.
deuoueret.factum eſt,ut poſt inita ad Veſerim cum hoſte pugna inclinãte Decij par
te,is ſe, & hoſtes per M. Valerium pontificem dijs manibus deuouerit, & impetu in
eos facto morte ſua uictoriã ſuis pepererit. auctores Liuius, Valerius lib.V.cap.VI.
Plin.lib.XXII.cap.XXV.Oroſius, Florus,Plutarchus in Parallelis, ubi hoc bellum
Albanum uocat.Cicero autem de diuinatione lib. I.ita. At uero P. Decius ille Q. F.
qui primus è Decijs conſul fuit,cum eſſet tribunus militũ M.Valerio,& A. Cornelio
conſulibus, à Samnitibusq; premeretur noſter exercitus incolumis exercitum obſi-
dione liberauit.poſt triennium autem cum conſul eſſet deuouit ſe, atq; in aciem Lati
C norum irrupit armatus. Deuouendi formula, & ritus, & uerba ſcripta ſunt apud Li-
uium latius. Fugati ad Veſerim Latini cum poſt exercitu reparato uni Torquato ſe
obtuliſſent inter Synueſſam,Minturnaſq; deuicti ſunt.Ita T.Manlius conſul de Lati
nis,Campanis,Sidicinis,Aurũcis,quos uirtute ſua, collegæ Decij morte uicerat, tri-
umphauit.ut ex Capitolinorum triumphorum fragmentis apparet.neq; enim Liuius
triumphi uerbum ullum facit.Verba eius ſunt.Ita bello geſto T.Manlius Romam re
dijt,cui uenienti ſeniores tantum obuiam ueniſſe cõſtat.Ea de re ſic Valerius lib.IX
cap.III.Manlio Torquato ampliſſimam,& glorioſiſſimam uictoriam in urbem refe
renti cum ſeniores omnes lætitia ouantes occurrerent, iuniorum nemo obuiam pro
ceſſit.at libro VI.T.Manlius Torquatus patriam Latino tumultu feſſam ſpecioſiſſi-
mo triumpho recreauit:& Oroſius: Manlius quamuis uictor occurſum tamen nobi-
lium iuuenum Romanorum triumphans parricida non meruit.& Diodorus: Roma-
D ni cum Latinis,& Campanis congreſſi ad oppidum Sueſſam uictores fuerunt, & ui-
ctis agri partem ademerunt.Manlius aũt cos.cuius auſpicio res bene geſta eſt, trium
phauit.Idem tradit Zonaras.Hoc bello T.Manlius de filio,qui iniuſſu ſuo pugnaue-
rat,ſupplicium ſumpſit. Liuius,Valerius,omnes.

De L.Papirio Craſſo dictatore, & re geſta cum Antiatibus.

ANTIATES in agrum Hoſtienſem, Ardeatem, Solonium incurſiones fecerunt.
Manlius conſul, quia ipſe per ualetudinem id bellum exequi nequierat dictatorẽ L.
Papirium Craſſum,qui tum forte erat prætor,dixit.ab eo magiſter equitum L. Papi-
rius Curſor dictus.Nihil memorabile aduerſus Antiates ab dictatore geſtũ, cum ali-
quot menſes ſtatiua in agro Antiati habuiſſet.Ita Liuius.Cicero autem ad Pętum ſic.
Poſt L.Papirium Mugillanum XIII fuerunt ſella curuli ante L. Papirium Craſſum,
qui primus Papiſius eſt uocari deſitus. Is dictator cum L. Papirio Curſore magiſtro
eq.factus eſt annis poſt Romam conditam CCCCXV. Craſſus ex Capitolina cenſu-
ra deſcriptus eſt.Curſor ex triumpho.

DE COS. AN. CDXIV. A

CREATI cos. in hunc annum Ti. Æmilius Mamercus, Publilius Philo teſte Liuio. Caſſiodoro uero Ti. Æmilius Mamercus, Q. Publilius Philo. Diodoro Q. Publilius, Ti. Æmilius. faſtis Siculis Mamercinus, & Philo. ſi quid autem ſit mendi in his ſcriptoribus, id in Liuianis ſcholijs quo modo tolleretur, oſtendi. Tiberij prænomen quàm ſit Æmilijs familiare, ſupra etiam patuit. Publilius ex triumpho Capitolino ornatus eſt.

De triumpho Q. Publilij Philonis cos. de Latinis.

LATINI ob iram agri amiſſi rebellantes in campis Senectanis fuſi, caſtriſq; exuti ſunt. Publilio, cuius auſpicio res geſtæ erant, & qui in deditionem Latinos populos acceperat, quorum ibi iuuentus cæſa erat, triumphus decretus eſt. Sic Liuius. Idem etiam triumphus eſt in Capit. tabulis deinceps poſt Manlianum triumphum inciſus. Æmilius aduerſus Pedanos miſſus. B

De Q. Publilio Philone dictatore.

AEMILIVS conſul bello Pedanorũ infecto repente omiſſo, quia collegæ decretũ triumphum audiuit, ipſe quoq; triumphi ante uictoriam flagitator Romã redijt. Qua cupiditate offenſis patribus, negantibuſq; niſi Pedo capto, aut dedito triumphum, hinc alienatus ab ſenatu ſeditioſis tribunatibus ſimilem conſulatum geſſit. Itaq; poſt quam ſenatus finire imperium conſulibus cupiens dictatorem aduerſus rebellantes Latinos dici iuſſit, Æmilius, cuius tum faſces erant, collegam dictatorem dixit, ab eo magiſter eq. Iunius Brutus dictus. Hæc Liuius. Magiſter eq. eſt D. Iunius Brutus Scæua, is, qui poſt conſul fuit anno CCCCXXVII. Plus hoc anno domi acceptum cladis ab conſulibus, & dictatore, quàm ex uictoria eorum bellicisq; rebus foris auctum imperium, legibus plebi ſecundiſſimis, aduerſis nobilitati latis. C

DE COS. AN. CDXV.

CONSVLES in hunc annum prodit Liuius, & Caſſiodorus L. Furium Camillũ, & C. Mænium. Diodorus L. Furium, & C. Μάλιον, mendoſe. Camillum, & Mænium faſti Siculi. L. Furium Camillum, C. Mænium triumphi Capitolini. C. Mænij conſulis anno CDXVI meminit Plinius lib. XXXIIII. cap. V. Hic L. Furius alius ab eo eſt, qui ante conſul, & dictator fuit. ille enim M. F. hic Sp. F. M. N. ſcribitur in Capitolino triumpho.

De triumphis L. Furij Camilli, & C. Mænij conſulum de Latinis.

ARICINOS, Lauinios, & Veliternos Antiatibus Volſcis ſe coniungentes ad Sturam flumen Mænius improuiſo adortus fudit. Camillus ad Pedum cum Tiburtibus maxime ualido exercitu maiore mole, quanquam æque proſpero euentu pugnauit. Præſidijs inde diſpoſitis per recepta oppida Romam ad deſtinatum omnium conſenſu triumphum deceſſere. Ita Liuius. Qui ijdem triumphi ſunt in Capitolinis tabulis. Liuius additum triumpho honorem ſcribit, ut ſtatuæ conſulibus, raræ illa ætate res, in foro ponerentur. Qua de re ſic Eutropius. Latini ingenti pugna ſuperati ſunt, ac de his perdomitis triumphatum eſt. Statuæ conſulibus ob meritum uictoriæ in roſtris poſitæ. Plinius autem ſic lib. XXXIIII cap. V. Antiquior columnarum celebratio eſt, ſicut C. Mænio, qui Latinos priſcos deuicerat. eodemq; in conſulatu in ſuggeſtu roſtra deuictis Antiatibus fixerat anno urbis CCCCXVI. De quibus roſtris eadem ſcribit Liuius. Itaq; Florus ita ait. Extant & parta de Antio ſpolia, quæ Mænius in ſuggeſtu fori capta hoſtium claſſe ſuffixit. ſi tamen illa claſſis. nam ſex fuere roſtratæ. uulgo autem legitur, Mænibus, pro Mænius. Ita bellum Latinum triennio confectum.

(The marginal letter D stands beside the line "bus maxime ualido … pugna".)

DE

A DE COS. AN. CDXVI.

SEQVVTOS conſules eſſe C. Sulpicium Longum, P. Ælium Pætum ſcribit Liuius, & Caſſiodorus. C. Sulpicium, & L. Papirium Diodorus. Longum, & Pætum faſti Siculi. C. Sulpicius ex tertio conſulatu Capitolino deſcriptus eſt, quem geret anno CDXXXIX.

De C. Claudio Regillenſi dictatore.

CVM Sidicini Sueſſam Auruncam euertiſſent, ſenatus infenſus conſulibus, quorum cunctatione Aurunci ſocij deleti eſſent, dictatorem dici iuſſit C. Claudium Regillenſem, qui magiſtrum eq. C. Claudium Hortatorem dixit. cum autem augures dictatorem uitio creatum uideri dixiſſent, dictator, magiſterq; eq. ſe abdicarunt. Liuius. C. Claudius hic Regillenſis fortaſſe pater fuit Ap. Claudij C. F. Ap. N. Cæci. ut
B eſt in Capitolinis tabulis.

DE COS. AN. CDXVII.

L. PAPIRIVS Craſſus, K. Duilius conſules in hunc annum. auctores Liuius, Caſſiodorus, & exempto Craſſi cognomine Diodorus. Craſſus, & Duilius eſt in faſtis Siculis. His de conſulibus ſic Cicero ad Pætum. L. Papirius Craſſus quadriennio poſtquam dictator fuit, conſul factus eſt cum K. Duilio. Hic L. Papirius ex cenſura Capitolina, quam geſſit anno CDXXXV, deſcriptus eſt.

DE COS. AN. CDXVIII.

HOC anno Auſones, qui Cales urbem incolebant Sidicinis arma iunxerũt. Ea res fecit, ut M. Valerium Coruum maximum imperatorem conſulem quartum facerent. collega additus Coruo M. Atilius Regulus. Hæc Liuius. Eoſdem etiam conſules pro
C dit Caſſiodorus. & exceptis cognominibus Diodorus. cognomina autem extant in faſtis Siculis. M. Atilium patrẽ eſſe reor M. Atilij M. F. M. N. Reguli, qui cõſul triumphauit anno CDLIX, in Capitolinis tabulis.

De triumpho III *M. Valerij Corui cos.* IIII *de Calenis.*

M. VALERIVM conſulem cui ea prouincia extra ſortem data erat ad Cales, unde bellum Auſonum ortum erat, profectum, Calenos ipſos acie fudiſſe atq; oppido capto, ex ſenatus conſulto triumphaſſe ſcribit Liuius. Idem etiam triumphus eſt in Capitolinis tabulis.

De L. Aemilio Mamercin. Priuernate dictatore.

N= M. Atilius expers gloriæ eſſet, iuſſi ambo conſules aduerſus Sidicinos ducere exercitum, dictatorem ante ex ſenatus conſulto conſulum habendorum cauſſa dixerunt L. Æmilium Mamercum. is magiſtrum equitum Q. Publilium Philonem di-
D xit. Liuius. L. Æmilius ante etiam conſul fuit. itemq; Philo.

DE COS. AN. CDXIX.

DICTATORE comitia habente creati ſunt conſules T. Veturius, & Sp. Poſtumius. ut ait Liuius. Eoſdem conſules edit Caſſiodorus, & Diodorus. Zonaras Tiberium Caluinum, & Sp. Poſtumium. recte. fuit enim Tiberius Veturiorum prænomẽ. Liuius in anno CDXXXII Veturium Caluinum, Poſtumium Plutarchus in Parallelis, ubi de clade Caudina ſcribit, Albinum appellat.

De P. Cornelio Rufino dictatore.

CVM Samnium fama eſſet conciri ad bellum, dictator ab conſulibus ex auctoritate ſenatus dictus P. Cornelius Rufinus. magiſter eq. M. Antonius. Religio deinde inceſſit uitio creatos eſſe, magiſtratuq; ſe abdicarunt. Liuius.

De anno CDXX *ſine conſulibus.* A

HOC loco annum cogimur interponere ſine conſulibus, etiam ſi eius neq; apud Liuium, neq; apud quenquam alium ulla mẽtio fit. Hoc autem facimus, ut rationem habeamus ſummæ annorum, quæ in Capitolinis tabulis, quas ſequimur, inſtituta eſt. Nam cum M. Valerium Coruum conſulem IIII fuiſſe ſcriptum ſit anno urbis conditæ CDXVIII, L. autem Æmilium, & C. Plautium anno CDXXIIII: omnino, ut hæc inter ſe conſentiant, annum interſerere debemus. quo prætermiſſo fiet, ut L. Æmilius conſul in annum CCCXXIII incidat, eaq; tota deinceps annorum ſumma, quæ in Capitolinis tabulis eſt, labet. neq; uero mirum hoc uolo cuiquam uideri, cum alio etiam loco idem neceſſario faciundum eſſe intellexerit. Quod autem annus hic interijciendus ſit, uidit etiam ante me Gregorius Haloãder, qui Chronologiam conſulum ſcripſit. Ego uero puto hoc anno magiſtratuum ſolitudinem, & ſine conſulibus rempub. fuiſſe peſtilentiæ cauſſa. de qua Liuius ſcribit hoc modo. Dictator & B magiſter eq. magiſtratu ſe abdicauerunt. & quia peſtilentia inſecuta eſt, uelut omnibus eo uitio contactis auſpicijs res ad interregnum redijt. Huius anni in faſtis Siculis ratio non habetur.

DE COS. AN. CDXXI.

A. CORNELIVM II, Cn. Domitium conſules ſuggerunt Liuius, & Caſſiodorus. Diodorus autem A. Cornelium, C. Domitium. Caluinum, & Coſſum faſti Siculi. Ego tamen Cn. Domitium malim. ut ſit pater C. Domitij Cn. F. Caluini ædilis curulis, cuius meminit Liuius in anno CDLV. & Plin lib. XXXIII. cap. I. cum ait. Cn. Flauium ædilem curulem factum cum Q. Anicio Præneſtino præteritis C. Pœtelio, & C. Domitio, quorum patres conſules fuerant.

De M. Papirio Craſſo dictatore. C

TRANQVILLIS rebus fama Gallici belli pro tumultu ualuit, ut dictatorem dici placeret. Dictus M. Papirius Craſſus, & magiſter eq. P. Valerius Poplicola, à quibus cum delectus intentius, quam aduerſus finitima bella haberetur, exploratores miſſi attulerunt, quieta omnia apud Gallos eſſe. Liuius. M. Papirium Craſſum fratrem eſſe reor L. Papirij Craſſi dictatoris anno CDXIII. P. Valerium, qui dictator fuit anno CDIX.

De cenſoribus, & luſtro XXIIII.

CENSVM hoc anno à cenſoribus Publilio Philone, & Sp. Poſtumio actum tribus Mæciam, & Scaptiam additas ſcribit Liuius. Horum cenſorum meminit etiam Velleius libro primo, cum inquit Sp. Poſtumio, Philone Publilio Acerranis ciuitatem datam. Ea enim de re agit hoc etiam anno Liuius. Hi conſules ante fuerunt. Luſtrum ſi quis neget à cenſoribus his factum, itemq; ab alijs, eò quia Liuius luſtri uerbum nullum fecerit, nunquam ad luſtrorum numerum Capitolinum perueniet, & D eum, quẽ Liuius libro X extremo edidit. Hoc aũt fuit, ſi ſuperiora ſpectes, XXIIII

DE COS. ANN. CDXXII.

CREATI inde cos. M. Claudius Marcellus, C. Valerius. auctor Liuius, & Caſſiodorus. C. Valerius, M. Clodius ſunt etiam apud Diodorum. Liuius ſe Flaccum, Potitumq; uarie in annalibus cognomen Valerij repperire ait. Oroſius Claudium Marcellum, & Valerium Flaccum edit. Potitum, & Marcellum faſti Siculi. Ego utrunq; cognomen retinui, ut Potito antiquo Valeriæ gentis cognomini, nouum Flacci cognomen adiunctum eſſe uideatur. Hunc Marcellum auum eſſe ſuſpicor M. Marcelli quinquies conſulis, qui M. F. M. N. deſcribitur. quem primum uſum eſſe Marcelli cognomine falſo ſcribit Plutarchus.

De

A De Cn. Quinctilio dictatore.

HOC anno primũ de ueneficijs Romæ quæſitum eſt. Matronæ ueneficia coquentes peſtilentiam alebant. Ea res prodigij loco habita, captisq; magis mentibus, quàm conſceleratis ſimilis uiſa. Itaq; memoria ex annalibus repetita, in ſeceſſionibus quondam plebis clauum à dictatore fixum, alienatasq; diſcordia mentes hominũ eo piaculo ſui compotes feciſſe, dictatorem claui figendi cauſſa creari placuit. Creatus Cn. Quinctilius magiſtrum eq. L. Valerium dixit, qui clauo fixo magiſtratu ſe abdicauit. Liuius. de ſolenni autem figendi claui ſcripſit lib. VII. copioſius. Varum cognomen Quinctiliorum Quinctilio, Potitum Valeriorum Valerio addidi.

DE COS. AN. CDXXIII.

L. PAPIRIVM Craſſum II, L. Plautium Vennonem conſules ſuggerit Liuius, B & Caſſiodorus. L. Plotium, L. Papirium Diodorus. Craſſum, & Vennonem faſti Siculi. L. Plautius pater eſt, ut puto, L. Plautij L. F. L. N. Vennonis cõſulis anno CDXXXV, in Capitolinis tabulis. Priuernas bellum hoc anno initum, quod M. Vitrubius Vaccus Fundanus commouerat. Priuernum duobus exercitibus conſularibus obſeſſum. Liuius.

DE COS. AN. CDXXIIII.

CREATI deinceps conſules L. Æmilius Mamercus, & C. Plautius, teſte Liuio, & Caſſiodoro. L. Plotius, & Papirius, Diodoro. Mamercinus, & Decianus faſtis Siculis. Vterq; horum quomodo deſcribendus ſit, triumphus eorum Capitolinus aperte docet. Hi conſules K. Quinctilibus magiſtratum inierunt.

De triumphis L. Aemilij Mamercin. Priuernatis cos. IIII. C. Plaucij Deciani cos. III de Priuernatibus.

C CVM Priuernatibus hoc anno proſpere pugnatum eſſe, Priuernũ captum, Vitrubiumq; eius belli auctorem in poteſtatem ueniſſe, eaq; de re Plautiũ conſulem triumphaſſe tradit Liuius. Quod idem ſcriptum eſt etiam in Capitolinis tabulis. In ijs etiã inciſus eſt triumphus L. Æmilij Mamercini Priuernatis conſulis de Priuernatibus, cuius Liuius ne uerbum quidem facit. immo ei Gallicum bellum obtigiſſe ait. Veriſimilem autem hunc triumphum reddit cognomen eius Priuernas, quo ipſe primum uſus eſt, & quod ait Liuius explorata eius temporis quiete omnem à Gallis Priuernum uim conuerſam eſſe.

DE COS. AN. CDXXV.

CONSVLES ſubijcit Liuius, & Caſſiodorus P. Plautium Proculum, & P. Cornelium Scapulam. P. Cornelium, A. Poſtumium Diodorus. Vennonem, & Scipionem D faſti Siculi. P. Plautium arbitror eſſe filium C. Plautij P. F. P. N. Proculi conſulis anno CDXCV. Annus nulla re belli, domi ue inſignis. Palæpolitani multa hoſtilia aduerſus Romanos agrum Campanum, Falernumq; incolentes fecerunt. Liuius.

DE COS. AN. CDLXXVI.

L. CORNELIVM Lentulum, Q. Publium Philonem conſules in hunc annum comparat Liuius, & Caſſiodorus. L. Cornelium, & Q. Publiũ Diodorus. Lentulum, & Philonem faſti Siculi. Eſt autem nunc II conſul Philo. Palæpolitanis ferociter ad res repetitas reſpondentibus bellum à Q. Publilio conſule illatũ eſt. Cornelius Samnitibus, ſi qua ſe mouerent, oppoſitus.

De M. Claudio Marcello dictatore.

CVM comitiorum inſtaret dies, & Publium imminentem Palæpolitanorum muris auocari à ſpe capiendæ urbis haud è rep. eſſet, actum cũ tribunis eſt, ad populum

ferrent, ut cum Publius Philo conſulatu abijſſet, pro conſule rem gereret, quoad debellatum cum Græcis eſſet. L. Cornelio, quia ne eum quidem in Samniũ iam ingreſſum reuocari ab impetu belli placebat, literæ miſſæ, ut dictatorem comitiorũ cauſſa diceret. dixit M. Claudium Marcellum. ab eo magiſter eq. dictus Sp. Poſtumius. nec ab dictatore habita comitia ſunt, quia uitio ne creatus eſſet, in diſcuſſionẽ uenit. conſulti augures uitioſum uideri dictatorem pronunciauerunt. Res ad interregnum redijt. Liuius. Vterq; horum ante conſulatum geſſit. A

DE COS. AN. CDXXII.

C. POETELIVM, L. Papirium cos. in hunc annũ edit Liuius. C. Pœtelium III, L. Papirium Mugillanũ Caſſiodorus. Meminit horum etiam Solinus cap. XXXV, cum ait, L. Papirio Sp. F. C. Pœtelio C. F. Alexandria cõdita eſt. Papirium Liuius Mugillanum uocat ille quidem, ſed in alijs tamen annalibus Curſorẽ ſe inuenire ait. Itaq; ego etiam hunc Curſorem appello, tum ut numerus conſulatum ſequentium, qui in tabulis Capitolinis ſunt, cõſtet, tum etiam quia Liuius anno CDXXXIII iterũ conſulem Curſorem uocat. cum tamen, quando primũ fuerit, non appareat, niſi eum hoc anno fuiſſe ſtatuas. idq; tanto libentius, quod in faſtis Siculis Libonem, & Curſorem comparatos inuenio. C. Pœtelius II, non III ſcribendus eſt. non enim eſt idem, qui conſul fuit anno CCCXCIII, ſed eius filius. Cum Samnitibus, quibus ut apertis hoſtibus bellum indictum erat, res bene à conſulibus geſta. B

De triumpho Qu. Publij Philonis primi procos. de Palaipolitaneis.

PVBLILIO decretum eſſe triumphum ſcribit Liuius de Palæpolitaneis, quòd ſatis credebatur obſidione domitos hoſtes in fidem ueniſſe. Addit etiã, duo hæc ſingularia ei uiro contigiſſe, prorogationẽ imperij non ante in ullo factam, & acto honore triumphum. Siquidem (ut diximus) actum cum tribunis pl. erat, ad populũ ferrẽt, ut cum Publilius conſulatu abijſſet, pro conſule rem gereret, quoad debellatum cum Græcis eſſet. Itaq; uidemus etiam notatum in Capitolina tabula Publilium primum proconſule triumphaſſe. De proconſulari imperio diximus in ſcholijs Liuianis. C

DE COS. AN. CDXXVIII.

CONSVLES ſuggerit Liuius, & Caſſiodorus L. Furium Camillum II, Iunium Brutum Scæuam. Diodorus L. Furium, D. Iunium. Camillum, & Brutum faſti Siculi. Camillo Samniũ, Bruto Veſtini, qui ſe Samnitibus coniunxerant, prouincia euenit.

De L. Papirio Curſore dictatore, ſine cos. an. CDXXIX. *& triumpho eius de Samnitibus.*

L. FVRIVM, cui Samnium prouincia euenerat, morbo implicitum fortuna bello ſubtraxit. iuſſuſq; dictatorem dicere, rei gerendæ cauſſa dixit L. Papiriũ Curſorem longe clariſſimũ bello ea tempeſtate, à quo Q. Fabius Maximus Rullianus magiſter eq. dictus eſt. Huic poſtea Curſor, quia iniuſſu ſuo, ſe Romam ad auſpicia repetenda profecto, cum Samnitibus proſpere pugnarat, magiſteriũ equitum abrogauit, & in eius locum L. Papirium Craſſum ſibi cooptauit. Hęc Liuius, Eutropius, Valerius lib. II. & is, qui ſcripſit de uiris illuſtribus. L. Papirium Craſſum eſſe opinor eum, cuius dictatoris ante hic Curſor magiſter eq. fuit. Q. Fabius ex ſequentibus magiſtratibus Capitolinis deſcriptus eſt, M. Fabij Ambuſti, qui ter conſul, & dictator fuerat, filius Liuio, & Plinio libro VII. cap. XLI. teſtibus. Ac Liuius quidem ita loquitur, ut eodem anno Papirium dictatorem fuiſſe intelligat, quo conſules fuerunt Camillus, & Brutus. fuerunt autem anno ab urbe condita CDXXIIX. Ego autem cum L. Papirium dictatorem de Samnitibus triumphaſſe anno CDXXIX ſcriptum inueniam in tabulis Capitolinis, earum auctoritatẽ ſequutus L. Papirium dictatorẽ in hunc annũ conieci. quod ei neceſſario faciendum eſt, qui Capitolinam annorum ſummam tueri uelit. Nam D

A lit. Nam ſi Philo procos. triumphauit anno CDXXVII de Palæpolitanis, L. autem
Fuluius, & Q. Fabius conſul anno CDXXXI, profecto L. Papirius dictaturã geſſit
non anno CDXXIIX, ſed CDXXIX. idq; (ut puto) ſine conſulibus. neq; uero conti
nuaſſe dictaturã eum dici poteſt, quia in triumpho dictator II. ſcriberetur. Hunc au-
tem annum, quo L. Papirius dictator ſine conſulibus fuit, ne Glareanus quidem, &
Haloander omiſerunt. Dictatorem etiam L. Papirium Curſorem, fuſis fugatiſq;
Samnitibus triumphaſſe auctor eſt Liuius, & ſcriptor libri de uiris illuſtribus. Liuius
tamen in priorem annum hunc triumphum coniecit. Papirij Curſoris dictatoris cũ
Fabio Rullo magiſtro equitum aduerſus Samnites Zonaras etiam meminit.

DE COS. AN. CDXXX.

L. PAPIRIVS dictator priuſquam dictatura ſe abdicaret conſules creauit C. Sul
picium Longum II, Q. Æmilium Cerretanũ. Aulium quidã annales habent. Hæc Li
B uius. faſti item Siculi Longum, & Cerretanum habent. Q. Aulius Q. F. Al. N. Cerre-
tanus eſt magiſter equitum anno CDXXXVIII in tabulis Capitolinis. Caſſiodorus
αἴλιον mendoſe pro αὔλιον edit. Sulpicio Samnites, Apulia, nouum bellum, Aulio eue
nit. Nulla res memorabilis acta.

DE COS. AN. CDXXXI.

Q. FABIVM, L. Fuluium conſules in hunc annum produnt Liuius, & Caſſiodo
rus. Quos Q. Fabium Maximum Rullianum, L. Fuluium Curuum nominant Capi-
tolini triumphi. Itaq; miror in faſtis Siculis ſuggeri Curſorem, & Syllam.

De A. Cornelio Coſſo Aruina dictatore, & triumphis Qu. Fabij, & L. Fuluij cos. de Samnitibus.

C A. CORNELIVS Aruina dictator, & M. Fabius Ambuſtus magiſter eq. exerci-
tum aduerſus Samnites duxerunt, remq; bene geſſerũt. dictator ex ſenatus conſulto
triumphauit. Hoc bellum à conſulibus bellatũ quidam auctores ſunt, eoſq; de Sam-
nitibus triumphaſſe. nec diſcrepat, quin dictator eo anno A. Cornelius fuerit, id am-
bigitur, belli ne gerendi cauſſa creatus ſit, an ut eſſet, qui ludis Romanis, quia L. Plau
tius prætor graui morbo forte implicitus erat, ſignum mittendis quadrigis daret, fun
ctuſq; eo haud ſane memorandi imperij miniſterio ſe dictatura abdicaret, nec facile
eſt aut rem rei, aut auctorem auctori præferre. Hæc Liuius. Alios annales Capitolini
ſcriptores ſequuti ſunt, quòd ad conſules, non ad dictatorem triumphos contulerũt.
Quę cauſſa effecit, ut ipſe hoc anno dictatorem ludorum Ro. cauſſa creatum, non rei
gerendæ ſcripſerim. Summi magiſtratus munus fuiſſe ſignum dare mittendis quadri
gis, oſtendit idem Liuius lib. XLV. cum ait. A. D. X K. Octob. ludorũ Romanorum
ſecundo die C. Licinio conſuli ad quadrigas mittendas exſcendenti tabellarius red-
D didiſſe laureatas literas dicitur. quadrigis miſſis conſul currum conſcendit. Ludi aũt
Romani primi Romæ inſtituti ſunt L. Tarquinio Priſco regnante. ut Liuius lib. I. L.
Tarquinius Priſcus pręda ex Latinis maiore, quàm quanta belli fama fuerat, reuecta
ludos opulentius inſtructiuſq;, quàm priores reges fecit. Tunc primũ circo, qui nunc
Maximus dicit, deſignatus locus eſt. loca diuiſa patribus equitibuſq;. ubi ſpectacula
ſibi quiſq; fecerũt. fori appellati. ſpectauere furcis duodenos ab terra ſpectacula alta
ſuſtinentibus pedes. Ludicrum fuit equi, pugileſq; ex Etruria acciti. ſolennes deinde
annui manſere ludi Romani, Magniq; uarie appellati. Horũ ludorũ curam mandatã
fuiſſe ædilibus curulibus, ut plebeiorum ludorum plebeijs ædilibus cõmiſſa fuerat,
apparet ex Liuio li. VI extremo, alijſq; plurimis ex locis. atq; etiã ex Cicerone in Ver
rem, qui ait. Nũc ſum deſignatus ædilis, habeo rationẽ, quid à populo R. acceperim.
mihi ludos ſanctiſſimos maxima cũ cæremonia Cereri, Liberæ, Liberoq; faciendos,
mihi ludos antiquiſſimos, qui primi Romani ſunt appellati maxima cum dignitate,
ac religione Ioui, Iunoni, Mineruæq; eſſe faciendos. Fuerũt & alij ludi Magni uotiui,
itemq;

itemq́ alij Megalenſes appellati bello ſecundo Punico inſtituti. Ceterũ hoc anno A
(ut dixi) alijs a dictatore, alijs à cõſulibus cum Samnitibus bellatum eſſe, Fabium in Appuliam proceſſiſſe, atq́ inde magnas prædas egiſſe placuit; Qui Capitolinos autem triumphos deſcripſerũt, ij triumphaſſe conſules, non dictatorẽ uoluerũt. Quod à quibuſdam traditum uidetur Liuius improbare. Zonaras. A. Corneliũ dictatorem Samnites debellaſſe putat.

DE COS. AN. CDXXXII.

HOC anno T. Veturium Caluinum, Sp. Poſtumiũ conſules reperio apud Liuium, & Caſſiodorum. Tiberium Caluinum, & Sp. Poſtumium apud Zonarã. Caluinum, & Albinum in faſtis Siculis. Vtrunq́ II conſulem fuiſſe docet Cicero, qui tertio de Off. ſcribit. At uero T. Veturius, & Sp. Poſtumius cum iterum conſules eſſent, quia cum male pugnatũ apud Claudium eſſet, legionibus noſtris ſub iugum miſſis pacem cum Samnitibus fecerunt, dediti ſunt. Hoc idem ſcribit Liuius, Eutropius, Oroſius, B
auctor libri de uiris illuſtribus. Id C. Pontio duce factum eſt.

De Qu. Fabio Ambuſto, M. Aemilio Papo dictatoribus.

CONSVLES domum reuerſi, poſtquam ſub iugum à Samnitibus miſſi fuerunt, & & fœdus turpe fecerunt, in priuato abditi nihil pro magiſtratu agere, niſi quòd expreſſum ſenatus conſulto eſt, ut dictatorem dicerent comitiorum cauſſa. Q. Fabium Ambuſtum dixerunt, is P. Æmilium Pætum magiſtrum eq. Q. autem Fabio, & P. Ælio uitio creatis ſuffectus eſt M. Æmilius Papus dictator, L. Valerius Flaccus magiſter eq. nec per eos comitia habita. Et quia tædebat populum omniũ magiſtratuum eius anni, res ad interregnum redijt. Liuius.

DE COS. AN. CDXXXIII.

Q. PVBLILIVS Philo, & L. Papirius Curſor II conſules fuerũt in hunc annum C
auctore Liuio, & Caſſiodoro. Curſor, & Philo faſtis Siculis. Philonem nunc III conſulem eſſe ſuperiores conſulatus oſtendunt. Hoc anno Poſtumius, & Veturius, qui turpe fœdus ad Caudium ſpoponderunt, Samnitibus dediti, nec recepti. atq́ ita ſolutis religione Romanis, bellum rurſus Samnitibus indictum. Liuius.

De dictatoribus tribus eiuſdem anni.

EX fragmentis Capitolinis apparet tres hoc anno dictatores cũ tribus magiſtris equitum creatos. uerum cur facti, aut ſuffecti ſint, parum liquet. Non eſt aũt dubium, quin primi ſint C. Mainius, M. Foslius. quòd eos II. fuiſſe in tabulis Capitolinis ſcriptum ſit anno CDXXXIX. Qui etiam ſequuntur eos, L. Cornelium Lentulum, & L. Papirium Curſorem cõſulis Curſoris filium eſſe, perſpicuum eſt. de quibus Liuius ait ambigi, an ipſi res ad Caudium, atq́ inde ad Luceriam geſſerint, & de Samnitibus triumphauerint; an conſulis Papirij præcipuum decus id fuerit. Poſtremos, T. Man- D
lium Torquatum, qui iam bis dictator, & ter conſul fuerat, & L. ipſum Papiriũ Craſſum eſſe arbitratus ſum, qui haud ita multo poſt cenſor erit. primos autem rei gerendæ cauſſa creatos, quòd uitio facti eſſent, abdicaſſe: ſecundos rei gerendę cauſſa ſuffectos. id enim tradit Liuius: tertios, his abdicatis comitiorum cauſſa factos exiſtimo. in fragmento autem ita eſt.

C. MA=
M. FOS=

L. CORN=
L. PAPIRIV.

T. MANLI.
L. PAPIRIV.

DE

A DE COS. AN. CDXXXIII.

LIVIVS ambigi ait Curſórne Papirius hoc anno cum Q. Æmilio Cerretano iterũ ob rem bene geſtam Luceriæ continuato magiſtratu conſul tertium creatus ſit, an L. Papirius Mugillanus, & in cognomine erratum ſit. Caſſiodorus L. Papirium, Q. Aulium Cerretanum edit. Papirium, & Cerretanum faſti Siculi. Curſorem autem, non Mugillanum, probat Capitolinus eius triumphus. alios annales ſequuti ſunt ij, qui librum quē citat Cuſpinianus ſcripſerunt, in quo eſt. Mugillanus III, & Cerretanus. quaſi uero idem fuerit Mugillanus cum Curſore.

De triumpho II. L. Papirij Curſoris cos. III. de Samnitibus.

POSTQVAM Romanus exercitus à Samnitibus ad Caudium interclusus ſub iugum miſſus eſt, populus Ro. deditus turpiſſimæ pacis auctoribus bellum renouauit, B cumq; fortiſſime dimicaſſet Samnitibus ſuperatis, atq; ſub iugum miſſis, ignominiã ante acceptam acerrime ultus eſt. Itaq; triumphatum de Samnitibus eſſe nemo diſſentit: at uero quo duce, aut quo anno non conuenit. Liuius alios fuiſſe, qui ſcripſerint anno ſuperiore à L. Cornelio Lentulo dictatore triumphatum, ait, alios, qui à L. Papirio Curſore II conſule, alios, qui à L. Papirio Curſore III conſule, ideſt hoc anno. ita enim ait. Inde ad triumphum deceſſiſſe Romam Papirium Curſorem ſcribũt, qui eo duce Luceriam receptam, Samniteſq; ſub iugum miſſos auctores ſunt. Hos autem auctores ſequutus eſt Eutropius, & ij quoq; qui Capitolinos triumphos digeſſerunt, à quibus triumphus de Samnitibus à L. Papirio Curſore conſule III actus in hunc annum eſt reiectus.

De cenſoribus.

CENSORES item hoc anno fuiſſe fragmenta Capitolina docent. Eorum alterum C fuiſſe C. Sulpicium Longum uirum conſularem ex fragmento Capitolino apparet. Luſtrum autem ab his nullum eſſe factum puto. neq; enim, ſi factum fuiſſet hoc anno, cauſſa fuiſſet, cur ſequenti proximo iterum fieret. quod ex Capitolinis monumentis apparet. preſertim uero cum inter duo luſtra quatuor anni ferè ſoleant intercedere. credo autem cenſores, cum in hunc annũ eſſent creati, aliqua tamen de cauſſa abdicaſſe, nec luſtrum feciſſe. atq; ita ſequenti anno creatos eſſe, qui XXV fecerint. quo autem certo anno XXIIII factum ſit, parum mihi compertum eſt. ſed tamen cum inter luſtrum XXIII, & XXV amplius X anni interſint, profecto medio hoc interuallo, non extremo factum eſſe putauero. Luſtra aũt ſolennia per hæc tempora condita fuiſſe docet Liuius, qui in anni huius hiſtoria exponenda, cũ de Alexandro Macedone loquit̃, ait. Cenſebantur eius ætatis luſtris ducena quinquagena millia ciuiũ.

DE COS. AN. CDXXXV.

D NON erit, cur in his XII ſequentibus annis expoliendis ualde elaboremus. preſertim uero cum undiq; incorrupti, & integri faſti cũ triumphis Capitolinis ad nos peruenerint. Ii uero, & Liuius & Caſſiodorus in hunc annum conſules edunt M. Foſlium Flaccinatorem, L. Plautium Vennonem. Diodorus L. Piotium, μάλιον φλάβιον. Vennonem, & Flaccum faſti Siculi. De Flaccinatore fit mentio etiam in ſecundo eius magiſterio eq. Capitolino. Hoc anno Samnitibus induciæ biennij petentibus datæ. Apuli Theanenſes, & Canuſini in deditionem uenerunt. Liuius.

De cenſoribus, & luſtro XXV.

L. PAPIRIVM L. F. M. N. Craſſum, C. Mainium P. F. P. N. cenſores hoc anno luſtrum cõdidiſſe XXV, ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis. Eorum autem nec Liuius, nec alius quiſquam, quod comperecrim, meminit. niſi Feſtus, cum ait Mainiana dicta à cenſore Mainio & Iſidorus lib. XV. Mainius collega Craſſi in foro proiecit materias, quę Mainiana dicta. Liuius tantum, cum hoc anno tribus duas additas ait, Vfentinam,

tinam,& Falerinam,eodem cenſores fuiſſe ſignificat. A

DE COS. AN. CDXXXVI.

CONSVLES ſuggerit Caſſiodorus C. Iunium,Q. Æmilium.Liuius C.Iunium Bubulcum, Q. Æmilium Barbulam. Capitolinus lapis Q. Æmilium Barbulam, C. Iunium Bubulcum Brutum. Apulia perdomita in Lucanos perrectum.inde repentino aduentu Æmilij conſulis Nerulum ui captum. Liuius.

DE COS. AN. CDXXXVII.

DEINCEPS Sp.Nautium, M.Popillium conſules edunt Liuius, & Caſſiodorus. Rutilus & Lænas eorum cognomina nobis à Capitolinis tabulis reſtituta ſunt. quæ eadem extant quoq; in faſtis Siculis.

De L.Aemilio *Mamercin.dictatore* II.

LIVIVS dictatori L.Æmilio à conſulibus legiones traditas ſcribit, eũq; cũ L.Ful B
uio magiſtro eq.Saticulam oppugnare adortum rebellandi cauſſam Samnitibus dediſſe.Hunc dictatorẽ in hunc annum conijciunt etiam Capitolini ſcriptores.ex quorum tabulis apparet dictatoris cognomina eſſe, Mamercinum Priuernatem, magiſtri eq.Curuum. Fuſi Samnites ſpe abiecta tuendæ Saticulę Pliſtiam ſocios Romanorum circunſederunt. Liuius.

DE COS. AN. CDXXXVIII.

CONSVLVM huius anni nomina exciderunt apud Liuium.ea uero ſunt,L.Papirius IIII,Q.Publilius Q.Publius Philo IV.ut apud Caſſiodorum,& in tabulis Capitolinis,& in libro Cuſpiniani ſcriptum eſt, ubi eſt Curſor,& Philo.Miror autem faſtis Siculis eſſe Curſorem,& Laenatem.

De Qu.*Fabio Maximo dictatore.* C

HIS cos. dictatorem Q. Fabium, magiſtrum eq. Q. Æmilium Cerretanum cum Samnitibus pugnaſſe auctor eſt Liuius. quanquam in alijs annalibus pro Æmilio Aulium ſe reperire ait.magiſtro autem eq. Aulio in prœlio occiſo C.Fabium eſſe ſuffectum.Quæ omnia ſumma diligentia notata ſunt etiam in Capitolinis tabulis. Saticula Romani,Pliſtia Samnites potiuntur.Ad Soram,quæ ad Samnites defecerat,uis belli conuerſa eſt.Liuius.

DE COS. AN. CDXXXIX.

C. SVLPICIVM, M. Pœtelium conſules memorat in hunc annũ Liuius,& Caſſiodorus,Diodorus autem C.Sulpicium,& *μάρκον πόπλιον*,mendoſe, pro *πιτίλιον*.Capitolini ſcriptores M.Pœtelium Libonem,C.Sulpicium Longum III. Siculi Longum,& *σαμνύτον*.Sed,ut puto,per mendum. D

De C.*Mainio dictatore* II.

CVM omnia infida Romanis eſſent,Capuæ quoq; occultæ principum coniurationes patefactæ ſunt.de quibus cum ad ſenatum relatum eſſet, quæſtiones decretæ,dictatoremq; quæſtionibus exercendis dici placuit. C. Mænius dictus. is M. Foslium magiſtrum eq. dixit. Hæc Liuius. à quo Capitolini auctores diſcrepant. non enim quæſtionum exercendarum, ſed rei gerendæ cauſſa creatum dictatorem C. Mænium ſcripſerunt.

De *triumpho* C.*Sulpicij cos.de Samnitibus.*

C. SVLPICIVM conſulem de Samnitibus triumphaſſe inuenio in Capitolinis triumphis.de quo triumpho ne uerbum quidem Liuius.ait enim Soram, & Auſonã oppida,& Luceriam,quæ defecerant,recepta,Samnites prœlio uictos Beneuentum perfu-

A perfugiſſe, conſules uictoria parta protinus inde ad Bouianũ oppugnandum legiones duxiſſe, ibiq; hyberna egiſſe. Ex quibus uerbis intelligi poteſt, aut utrunq; conſulem triumphaſſe, aut neutrum.

DE COS. AN. CDXL.

L. PAPIRIVM quintum, C. Iunium cos. in hunc annum edit Diodorus. Curſorem, & Bubulcum faſti Siculi. Liuius autem, & Caſſiodorus L. Papirium Curſorem V, C. Iunium Bubulcũ II. Horum etiam cõſulum meminit Feſtus lib. XVIII. Trium uiri, inquit, M. Valerius Coruinus, D. Iunius Scæua, P. Fuluius Longus ex ſenatus cõſulto idibus Ian. L. Papirio Curſore, C. Iunio cos.

De C. Pœtelio Libone dictatore.

C. POETELIVS dictator cum M. Foslio magiſtro eq. à conſulibus exercitum B accepit. Nola ſiue à Pœtelio dictatore, ſiue ab C. Iunio conſule (nam utrunq; traditur) capta eſt. Qui captæ decus Nolæ ad conſulem trahunt, adijciunt Atinam, & Calatiam ab eodem captas. Pœtelium autem peſtilentia orta claui figendi cauſſa dictatorem dictum. Ita Liuius. à quo Capitolinæ tabulæ in eo tantũ diſſentiunt quòd pro M. Foslio magiſtro eq. M. Pœtelium Libonem, neq; claui figendi, ſed rei gerendæ cauſſa creatum dictatorem produnt.

DE COS. AN. CDXLI.

M. VALERIVM Maximum, P. Decium conſules inſequutos eſſe Liuius, M. Valerium, P. Decium Caſſiodorus ſcribũt. Meminit etiam horum Frontinus de aquæductibus. Appia aqua (inquit) M. Valerio Maximo, P. Decio Mure conſulibus inducta eſt annos triginta poſt initium belli Samnitici. P. Decium Murem poſt uocat Liuius. Maximum, & Murem faſti Siculi.

C

De C. Sulpicio Longo dictatore.

ALTERO conſule in Samnio reliquias belli perſequente P. Decius qui grauiter æger Romæ reſtiterat, auctore ſenatu ad belli Etruſci famam dictatorem C. Iunium Bubulcum dixit. Neutri tamen finibus egreſſi. Ita Liuius. at Capitolini dictatorem C. Sulpicium Longum, magiſtrum eq. C. Iunium Bubulcum edunt. ex quo intelligi poteſt mendum eſſe apud Liuium, & librarium præterito C. Sulpicio ad C. Iunium tranſcendiſſe. itaq; apud Liuium legendum eſſe. P. Decius dictatorem C. Sulpicium, is magiſtrum eq. C. Iunium Bubulcum dixit.

De Cenſoribus, & luſtro XXVI.

CENSORES in eundem annum produnt Liuius Ap. Claudium Craſſum, cui poſtea cognomen Cæcus fuit, & C. Plautium. Capitolini ſcriptores Ap. Claudium Cæ- D cum, C. Plautium Venocem. Ap. Claudij cenſoris meminit etiam Eutropius, Caſſiodorus, Frontinus, & Cicero in Catone. Ap. Claudius Cæcus, inquit, cenſor ante ſuperiorem conſulatum fuit. & Diodorus: Appius cum magiſtratu ſe abdicaſſet, & ſenatus inuidiam caueret, ſe cæcum eſſe ſimulauit, & domi manſit. De ciuitate autem eius ſic Liuius. Quia Appio auctore gens Potitia, cuius ad aram maximã Herculis familiare ſacerdotium fuerat, ſeruos publicos miniſterij delegandi cauſſa ſolennia eius ſacri docuerat, memori deum ira poſt aliquot annos Appium tradunt luminibus captum. C. Plautium Venocem appellatum ſcribit Frontinus lib. I. ob inquiſitas aquæ uenas. quæ aqua ab Ap. Claudio collega in urbem perducta Claudia nominata eſt. Eoſdem cenſores luſtrum XXVI feciſſe ſcriptum eſt in tabulis Capitolinis. quod luſtrum miror à Liuio eſſe præteritum.

De triumpho M. Valerij Maximi cos. de Samnitibus.

EODEM anno M. Valerium conſulem reliquias belli in Samnio perſequutũ eſſe,

P. Decium ægrotaſſe prodit Liuius. ſine ulla cuiuſquam triumphi mentione. at uero in Capitolinis tabulis extat, M. Valerium de Samnitibus triumphaſſe. Itaq; neſcio, unde acceperit is, qui ſcripſit de uiris illuſtribus, P. Decium Decij F. primo conſulatu de Samnitibus triumphaſſe, & ſpolia Cereri conſecraſſe. preſertim uero cum Deciũ hoc anno ægrotaſſe Liuius ſcribat, nec inter Capitolinos Decianus ullus triumphus relatus ſit. A

DE COS. AN. CDXLII.

CONSVLES reperio hoc anno apud Liuium, & Caſſiodorum C. Iunium Bubulcum III, Q. Æmilium Barbulam II. apud Diodorum C. Iunium, Q. Æmilium. in faſtis Siculis Bubulcum, & Barbulam. Eadem nomina ſunt etiam in Capitolinis, quæ apud Liuium. Iunio Samnites, Æmilio Etruſci obuenerunt.

De triumphis C. Iunij Bubulci cos. III. de Samnitibus. Qu. Aemilij Barbulæ cos. II. de Etruſcis. B

C. IVNIVM Bubulcum conſulem de Samnitibus, Q. Æmiliũ de Etruſcis triumphaſſe, quod extat in Capitolinis tabulis mihi probatur, quanquã conniuente in tantæ rei mentione Liuio, quia Iunium in Samnitibus, Æmilium in Etruſcis proſpere rem geſſiſſe, Cluuiam, & Bouianum in Samnio captum, Sutrium in Etruria oppugnatum ſcribit.

DE COS. AN. CDXLIII.

C. MARCIVS Rutilus, Q. Fabius conſules in hunc annum ſunt apud Liuium. apud Caſſiodorum C. Marcius Rutilus, Q. Fabius II. apud Diodorum C. Marcius, Q. Fabius iterum. in faſtis Siculis Rullus, & Rutilus; Capitolinis Q. Fabius Maxim. Rullian. II. C. Marcius Rutilus, qui poſtea Cenſorinus in ſecũda cenſura anno CDXCVIII appellatus eſt. Filius autẽ fuit (ut ait Liuius in an. CDLIX) C. Marcij eius, qui dictator primus de plebe iniuſſu ſenatus triumphauit anno CDXCVII. C

De L. Papirio Curſore dictatore II. anno CDXLIIII, & triumpho eius de Samnitibus.

HOC loco annũ interponunt Capitolini ſcriptores, quo L. Papirius Curſor II. dictator cum C. Iunio Bubulco II magiſtro equitũ ſummę rerum ſine conſulibus præfuerũt. quem annum tranſcendit Liuius. ſcribit enim L. Papirium Curſorem cum C. Iunio Bubulco magiſtro eq. Fabio, & Marcio conſulibus dictum, quòd res non ſatis proſpere à C. Marcio Conſule in Samnitibus eſſent geſtæ. Liuium ſequitur & Diodorus. & Caſſiodorus. nam ſuperioribus conſulibus Q. Fabium III, P. Decium II. conſules ſuggerunt. L. Papirium autem Curſorẽ dictatorem de Samnitibus triumphaſſe tradit Liuius ille quidem, ſed triumphum tamẽ eius in annum refert eum, quo Fabius Marciusq; conſules fuerunt. quem hoc anno actũ eſſe Capitolini ſcriptores memoriæ prodiderunt.

De triumpho Qu. Fabij Maximi pro cos. de Etruſcis. D

LIVIVS item Fabium in conſulatu de Etruſcis triumphaſſe ſcribit. cum in Capitolinis tabulis eum hoc anno pro conſule triumphaſſe traditum ſit. ſcriptor etiam libri de uiris illuſtribus Q. Fabium iterũ de Samnitibus triumphaſſe teſtatur. Hoc anno Fabius trans Ciminiam ſyluam profectus ad Peruſiam ita opes Etruſcorũ fregit, ut à Peruſia, Crotona, & Arretio legati pacem petentes uenerint, atq; inducias in triginta annos petierint, & impetrarint. ad Vadimonis uero lacum cõgreſſus, quod in acie roboris fuit, cæcidit, caſtra cepit, diripuitq;. Peruſini induciarum fide rupta à Fabio uicti urbem dediderunt. Liuius.

DE COS. AN. CDXLV.

FABIO continuatum conſulatũ ob egregiè domitam Etruriam, eundemq; Decio collegã datum prodit Liuius. Caſſiodorus conſules Q. Fabium III, P. Deciũ II profite-

A profitetur. Diodorus P. Decium, Q. Fabium. faſti Siculi Murem, & Rullum. Capitolini P. Decium Murem II, Q. Fabium Maximum Rullianum III. Decius in Etruſcis rem geſſit, Fabius è Samnio ad Vmbros mouentes ſe contulit, eosq; ad deditionem compulit.

DE COS. AN. CDXLVI.

DEINCEPS ſequutos conſules Ap. Claudium, & L. Volumnium prodit Liuius, Caſſiodorus, & Diodorus. Appium, & Violentem faſti Siculi. Ap. Claudiũ, Cæcum, L. Volumnium Flammam Violentem Capitolini. Ap. Claudium bis poſt cenſuram conſulatum geſſiſſe auctor eſt Cicero in Catone. Eundem etiam cenſorem petijſſe conſulatum, comitiaq; eius ab L. Furio tribuno pl. interpellata, donec cenſura ſe abdicauit, ſe in quibuſdã annalibus repperiſſe fatetur Liuius. Fabius proconſule cum Samnitibus rem gerit, Volumnius conſul cum nouis hoſtibus Sallentinis.

De cenſoribus, & luſtro XXVII.

B HOC anno cenſores M. Valerium Maximum, & C. Iunium Bubulcum luſtrum XXVII condidiſſe extat in faſtis Capitolinis. Liuio ſcripſiſſe ſatis fuit, ædem Salutis à C. Iunio Bubulco cenſore locatam, quam conſul bello Samnitium uouerat. ab eodem, collegaq; eius M. Valerio Maximo cenſoribus uias per agros publica impenſa factas. quod etiam notauit Caſſiodorus. His de cenſoribus ſic Valerius lib. II. M. Valerius Maximus, & C. Iunius Bubulcus Brutus cenſores L. Antonium ſenatu mouerunt, quòd quam uirginem in matrimonium duxerat, repudiaſſet, nullo amicorum in conſilium adhibito.

DE COS. AN. CDXLVII.

CONSVLES in hunc annum edunt P. Cornelium Aruinam, Q. Marcium Tremulum Liuius, & Caſſiodorus. Q. Marcium, P. Cornelium Diodorus. Tremulum, & Aruinam faſti Siculi. Q. Marcius ex triumpho huius anni Capitolino deſcriptus eſt. P.
C Cornelius ex cenſura Capitolina anni CDLIX. Horum etiam conſulum ueſtigia apparent in conſulatu Capitolino. P. Cornelius in Samnitibus rem proſpere gerit, Q. Marcius in Hernicis.

De P. Cornelio Scipione Barbato dictatore.

DICTATOREM idem annus habuit P. Cornelium Scipionem cum magiſtro eq. P. Decio Mure. ab ijs propter quæ creati erant comitia conſularia habita, quia neuter conſulum potuerat bello abeſſe. Hęc Liuius. Scipio Barbatus Cornelij, Mus Decij cognomina extant etiam in fragmento Capitolinæ dictaturæ. Liuius quoq; Cornelij Barbati pont. Max. poſt meminit.

De triumpho Qu. Marcij Tremuli cos. de Hernicis.

D Q. MARCIVS, cui bellum Hernicorũ Anagninorum decretum erat, Hernicos trinis caſtris intra paucos dies exuit, & gentẽ in deditionem accepit, ac de Hernicis triumphans in urbem redijt, ſtatuaq; ei equeſtris in foro decreta eſt, quæ ante templum Caſtoris poſita fuit. ut ait Liuius. quẽ triumphum etiam inter Capitolinos inuenimus. Itaq; Plinius etiam lib. XXXIIII ſic ſcriptum reliquit. Ante ædem Caſtoris fuit Q. Marcij Tremuli ſtatua equeſtris togata, qui Samnites bis deuicerat, captaq; Anagnia populum ſtipendio liberauerat. & Cicero Philipp. VI. In foro L. Antonij ſtatuam uidemus, ſicut illam Q. Tremuli, qui Hernicos deuicit, ante Caſtoris.

DE COS. AN. CDXLVIII.

L. POSTVMIVS, Ti. Minuciũ conſules ſubijciũt Liuius, Caſſiodorus, & Diodorus. Megellum, & Minucium faſti Siculi. Hos cõſules Piſo Q. Fabio, & P. Decio ſuggerit biennio exempto, quo Claudium, Volumniumq;, & Corneliũ cum Marcio conſules factos eſſe tradidimus, memoria ne fugerit in annalibus digerendis, an conſulto binos conſules falſos ratus tranſcenderit, incertum eſt. Liuius. Addit idem: Mi-

nucium conſulem in Samnites profectum cum uulnere relatum in caſtra mortuum A quidam auctores ſunt, & M. Fuluium cõſulem in eius locũ ſuffectũ. In hoc collegio Ti. Minucius Augurinus locum obtinuit plebeij conſulis. argumento eſt, quod in eius demortui locum Fuluius plebeius ſuffectus ſit. Minucij enim Augurini, patricij cum eſſent, ad plebem ſe contulerunt. actor fuit L. Minucius tribunus pl. undecimus anno CCCXIIII. teſte Liuio, & Plinio. L. Poſtumius deſcriptus eſt ex ſecundi conſulatus triumpho anni CDLIX. hoc etiam anno Megellum Poſtumij cognomen, & Tiberium Minucij, Marcum Fuluij prænomina edit fragmentum Capitolinum. Fuluij cognomina fuerunt Curuus Pætinus. ut ſcriptum eſt in triumpho eius.

De triumpho M. Fuluij cos. de Samnitibus.

CONSVLES Minucius, & Poſtumius in Samnites profectos Bouiano capto magna gloria rerum geſtarum triumphaſſe ait Liuius ille quidem, ſed ab alijs tamen traditum addit, Minucium conſulem cum uulnere in caſtra relatum mortuũ, & M. Fuluium in eius locum ſuffectum Bouianum cepiſſe. quos auctores qui triumphos Capitolinos deſcripſerunt, ſequuti ſunt, preſertim cum duorũ conſulum triumphos reticuerint, tertium M. Fuluij Curui Pætini conſulis de Samnitibus adſcripſerint. B

DE COS. AN. CDXLIX.

CONSVLES inſequuti ſunt P. Sulpicius Sauerrio, P. Sempronius Sophus. auctores Liuius, & Caſſiodorus. apud Diodorum P. Sulpicius, P. Sempronius. in faſtis Siculis Sempronius, & Sauerrio. Horum conſulũ meminit Plinius lib. XXXIII. Annulos, inquit, quoq; depoſitos à nobilitate in annales relatũ eſt, non à ſenatu uniuerſo. Hoc actũ P. Sempronio Longo P. Sulpicio cos. anno urbis conditæ CDXLIIX. Hi conſules ex triumphis eorũ Capitolinis deſcripti ſunt. in conſulatu enim tantum extat cognomen Sempronij, Sophus, & prænomen Sulpicij, Publius.

C

De cenſoribus, & luſtro XXVIII.

CENSORES in hunc annum una cum Capitolinis tabulis conijcit Liuius P. Decium & Q. Fabium. De Fabio autem ita tradit. Fabius ſimul concordiæ cauſſa, ſimul ne humillimorum in manu comitia eſſent, omnem forenſem turbam excretã in quatuor tribus coniecit, urbanasq; eas appellauit. adeoq; eam rem acceptam gratis animis ferunt, ut Maximi cognomen, quod tot uictorijs non pepererat, hac ordinum temperatione pareret. Eandem cauſſam tradit etiam Plutarchus in Pompeio, & Valerius lib. II. cap. I. ubi horum cenſorum meminit. De cenſura, & cognomine Fabij idem eſt in lib. de uiris illuſtr. Cum autem Maximus in hoc honore dictus ſit, mirum uidetur, cur in prioribus magiſtratibus hoc cognomine à Liuio, & à Capitolinis ſcriptoribus affectus ſit. Ab his cenſoribus luſtrum XXVII conditum ex ſequentibus luſtris apparet.

De triumphis P. Sempronij Sophi cos. de Aequis. P. Sulpicij Sauerrionis cos. de Samnitibus.

D

P. SEMPRONIVM conſulem de Æquis, P. Sulpiciũ de Samnitibus triumphaſſe uideo ſcriptum eſſe in Capitolinis tabulis. Quæ res eſt mihi admirationi. Etenim Liuius hoc anno Samnitibus petentibus fœdus antiquum eſſe redditum tradit, ambos autem conſules in Æquos profectos eorum nomen prope ad internecionẽ deleuiſſe, deq; ijs triumphatum eſſe, uerba eius hæc ſunt. Eo anno cum Samnium exercitus Romanus P. Sempronio conſule benigne prębito commeatu peragraſſet, fœdus antiquum Samnitibus petentibus redditum. Ad Æquos inde per multos annos ſub ſpecie infidæ pacis quietos uerſa arma, quòd Samnitibus auxilia miſerant, & poſt etiam ad eos deſciuerant. conſules ambo ad ſingulas urbes circunferendo bello XLI oppida intra dies IX omnia oppugnando ceperunt, nomenq; Æquorum prope ad internecionem deletum. de Æquis triumphatũ. Diodorus libro XX rem in Æquis

geſtam

A geſtam à P. Sempronio conſule ſcribit, eumq; triumphaſſe.

DE COS. AN. CDL.

L. GENVCIVM, Ser. Cornelium conſules in hunc annũ ſuggerunt Liuius, Caſſiodorus, & Diodorus. Auentinenſem, & Lentulum faſti Siculi. Cornelio etiam cognomen Lentulum adijciunt Capitolini ſcriptores. Ne Romani prorſus imbellem gererent annum, parua expeditio in Vmbria facta eſt. quòd nunciabatur ex ſpelunca quadam excurſiones armatorũ in agros fieri. fumo, ac pauore ad duo millia armatorum ruentia nouiſſime in ipſas flammas, dum euadere tendunt, abſumpta. Liuius.

DE COS. AN. CDLI.

CONSVLES hoc anno nominat Liuius M. Liuium, C. Æmilium. Caſſiodorus M. Liuium, L. Æmilium. Diodorus M. Liuium, M. Æmilium. De pronomine Æmi-
B lij credo potius Diodoro, quàm cæteris. preſertim uero cũ apud Liuiũ mentio ſit anno ſequenti M. Æmilij Pauli magiſtri eq. quem eundem cum hoc conſule eſſe duxi. M. Liuius Denter ſcribitur in faſtis Capitolinis. quod cognomen Liuijs adijcit etiam alio loco Liuius. Cuſpiniani item liber Dentrem, & Paullum tanquam horum cognomina conſulum edit. Dentrem, & Aimilium faſti Siculi.

De C. Iunio Bubulco dictatore, & triumpho eius de Aequis.

C. IVNIVM Bubulcum dictatorem cum magiſtro eq. M. Titinio rei gerendæ cauſſa in hunc annũ creatum prodit Liuius. Eius etiam dictatoris cognomina extãt in Capitolinis tabulis, Bubulcus Brutus. Hac autem de re ſic Liuius. Redintegratum Æquorum bellum tantum terrorem Romæ fecit, quia uix credibile erat tam affectis rebus ſolos per ſe Æquos ad bellũ coortos, ut tumultus eius cauſſa dictator diceretur C. Iunius Bubulcus cum M. Titinio magiſtro equitũ. profectus, primo congreſ-
C ſu Æquos ſubegit, ac die octauo triumphans redijt, ædemq; Salutis, quam conſul uouerat, cenſor locauerat, dictator dedicauit. Hic idem ſecundus Bruti triumphus etiã inter Capitolinos relatus eſt.

De dictatoribus duobus anno CDLII.

CVM faſtos Capitolinos perficerem, in multos incidi locos obſcuros, atq; difficiles, ſed nullus alius æque mihi difficilis, & obſcurus uiſus eſt, atq; hic ipſe, quem nunc tracto. In quo uideo Liuium à Capitolinis fragmentis diſſentire. & quia manca admodum ea fragmenta ſunt, quo modo, & qua de cauſſa diſſentiãt, ſatis aſſequi coniecturа nõ poſſum. Recitabo primum uerba Liuij, deinde quid ipſe de ijs iudicem, indicabo. Multiplex, inquit, deinde exortus terror. Etruriã rebellare nunciabatur. Itaq; propter eum tumultum dictus M. Valerius Maximus dictator, magiſtrum equitum ſibi legit M. Æmilium Paullum. Id magis credo, quàm Q. Fabium Maximum ea æta-
D te, atq; eis honoribus Valerio ſubiectum. Cæterum ex Maximi communi cognomine ortum errorem haud abnuerim. & paulo infra. Prœlio ab dictatore commiſſo fractæ iterum Etruſcorum opes. dictator triumphans in urbem redijt. conſul ex dictatura factus M. Valerius. Non petentem, atq; adeo abſentem etiam creatum credidere quidam. Et per interregem ea comitia facta. Id unum non ambigitur, conſulatũ cum Appuleio Panſa geſſiſſe. Hæc ille. In his uerbis primũ addubito, an eodem anno M. Valerius hic dictator fuerit, quo C. Iunius Bubulcus, an alio, atq; alio. neq; enim Liuius hæc aperte diſtinguit. Hos igitur, etiamſi contra alij ſentiant omnes, dicimus non eodem anno fuiſſe, uerum annum interijciendum eſſe cenſemus, tribus de cauſis. primum ut conſtet ratio annorum, qui notati ſunt in faſtis Capitolinis. Nam ſi C. Iunius Bubulcus dictator triumphauit anno CDLI, qui fieri poteſt, ut Cn. Fuluius Centumãlus conſul anno CDLV triumpharit, niſi annum hunc interſeramus? deinde quia fragmenta Capitolina oſtendere uidentur dictatorẽ hoc anno ſine conſulibus fuiſſe. Poſtremo, ut conſtent uerba Ciceronis in Catone, qui ait inter duos

Ap. Cæci conſulatus decem annos interfuiſſe, qui tamen hoc exempto niſi nouem A
eſſe reperiuntur. Hac expoſita quæſtione ſequitur altera, quæ me item maxime torquet: an unus hoc anno, an duo dictatores fuerint. Ac ſane, ſi Liuium attendamus, unum tantum dicemus fuiſſe, M. Valerium Maximum. ſin autem Capitolina fragmenta, duos, Q. Fabium Maximum, & M. Valerium Coruum. quod ita eſſe etiam probabimus. primum enim illæ literæ M. F. N. N. MAX. ad neminem alium referri poſſunt, quàm ad Q. Fabium Maximum. quem M. F. N. N. Capitolini ſcriptores nuncupant. nam M. Valerium Maximum M. F. M. N. appellant. deinde uero obſeruatio Capitolinæ ſcripturæ docet illam ſyllabam MAX. potius cognominis eſſe Q. Fabij, quàm M. Valerij. Etenim in M. Valerio integra ſcripta fuiſſet, cui nullum aliud cognomen addendum erat. At in Fabio quia ſequebatur etiam, RVLLIANVS, compendioſa ſcriptura opus fuit. Accedit, quod Liuius ait, annales aliquot pro M. Æmilio Q. Fabium Maximum magiſtrum eq. prodere, ſe autem putare ex communi Maximi cognomine natum eſſe errorē. Quæ uerba abſurdam continebunt ſen- B
tentiam, ſi ea ita, ut ſcripta ſunt, interpretabimur. quo enim modo cōmune Maximi cognomen fuerit in Æmilio Paullo, & Q. Fabio non uideo. Itaq; diſceptationē eam potius fuiſſe arbitror, an M. Valerius Maximus, an Q. Fabius Maximus dictator fuerit, eamq; ut ille ait ex communi Maximi cognomine eſſe ortam puto. Quapropter Q. Fabium Maximum potius, quàm M. Valerium Maximum dictatorem fuiſſe credendum eſt. At uero quis alter fuerit dictator, in diſquiſitionē uenire merito poteſt. Ac certe æquū uideri pleriſq; poſſet, ut quoniam M. Valerium Maximum uel inuito fortaſſe Liuio ex priore dictatura deiecimus, ei ſaltem alterā relinqueremus. Quod ne fieri quidem etiam poſſe oſtendo. Primū autem, quod ad illas literas attinet, quæ in Capitolino fragmento ſunt M. F. M. N. ſciendum eſt illas referri promiſcue poſſe ad duos uirtute hoc maxime tempore florentes uiros, M. Valerium Maximū, & M. Valerium Coruum. utrunq; enim eorum M. F. M. N. Capitolinæ tabulæ nominant. at uero fragmentum triumphi hoc anno acti omnino Valerium Maximum reſpuit, C
Valerium Coruum patitur, & probat. in quo eſt ita. =IV. DICT. II. DE.= ſignificat autem M. hunc Valerium, cuius triumphus deſcribebatur, quartum triumphaſſe, iterum dictatorem fuiſſe. Quæ cum nullo modo transferri poſſint ad Maximum, Coruo quidem ita conueniunt, ut ne aptius quidem poſſint. Hic enim ſemel ante dictator fuit, ter triumphauit. Maximus autem nunquam ante dictator, ſemel triumphauit. deinde cum Liuius addat M. Valerium ex dictatura conſulem factū cum Q. Apuleio, qui uero cum Q. Appuleio factus ſit, is M. Valerius Coruus ſit, profecto qui dictator eſt, eum Coruum eſſe, non Maximum neceſſe eſt. Quod autem Coruus cum Q. Appuleio conſul fuerit, paulo poſt apertius oſtendā. Ergo cum M. Valerius Coruus dictator fuerit, magiſtrū autem equitum habuerit, nec is, qui fuerit, conſtet, ego coniectura uſus ex illis ſyllabis, quę ſunt in fragmento Capitolino, accepta. ONIVS. P. SemprONIVM Sophum eſſe ratus ſum. cuius nomen per hæc tempora fuit celeberrimum. Quæ autem de duobus dictatoribus hoc anno, Coruo, & Fabio Maximo D
ſcripſi, ea cōfirmantur etiam auctoritate ueteris libri Cuſpiniani. in quo eſt ita.

DENTRE, ET PAVLO.
CORVO II. ET RVLLIANO.
CORVO V. ET PANSA.

Nam Denter, & Paullus conſules ſunt, quibus ſubiecti ſunt in annum unum duo dictatores II. & Rullianus. uel unus dictator Coruus cum magiſtro eq. Rulliano. deinceps in tertiū annum ſequuntur conſules Coruus V, & Panſa. neq; uero Coruus conſul eſſe poteſt cum Rulliano, quia nec id traditur. neq; II, ſed V eſſet ſcribendus. Ex his quæ dixi apparet eos, qui fragmenta Capitolina ordinarunt, non recte hoc fragmentum diſpoſuiſſe, cum ſuperiori fragmento antepoſuerint.

A

De triumpho II *M. Valerij Corui dict.* II, *de Etruſcis.*

HOC anno prœlio fractæ iterum Etruſcorum opes. pax negata. induciæ biennij datæ. dictator M. Valerius Maximus triumphãs in urbem rediјt. habeo auctores, ſine ullo memorabili prœlio pacatam ab dictatore Etruriam eſſe. Liuius. Huius triumphi ueſtigia, quæ dixi, in Capitolinis tabulis extant. tribuitur autem (ut oſtendi) M. Valerio Coruo dictatori, non Maximo.

DE COS. ANN. CDLIII.

LIVIVS, & Caſſiodorus M. Liuio, & M. Æmilio conſulibus conſules ſuggerunt M. Valerium, & Q. Appuleium Panſam. M. autem Valerium Maximum uidetur intelligere Liuius, quòd eum ex dictatura conſulem factum ait. Dictatorem autem M. Valerium Maximum aperte ſcribit. nos autem ut ante pro Maximo Coruum dicta-
B torem ſcripſimus, ſic hoc etiam loco Coruum conſulem, non Maximum facimus primum ut Coruus nunc ſit conſul quintum apud Liuium, cum anno ſequenti certum ſit, eum VI eſſe. deinde quia faſti Cuſpiniani & Siculi id etiam affirmant, in quibus eſt, quod ad hunc annum pertinet. CORVO V, uel CORVINO, & PANSA. Valerius bellum haud memorabile aduerſus rebellantes Æquos geſſit. Appuleius in Vmbria Nequinum oppidum circumſedit.

DE COS. AN. CDLIIII.

IN hunc annum conſules profitentur Liuius, Caſſiodorus M. Fuluium Pætum, T. Manlium Torquatum. Pætinum, & Torquatum faſti Siculi. Liuius Q. Fabium conſulatum ſibi non petenti oblatum ait recuſaſſe. T. Manlium Torquatum puto eſſe filium T. Manlij Torquati, quem pater T. Manlius, quòd iniuſſu ſuo pugnauerat, interfecit. M. Fuluius Pætinus ex triumpho Capitolino deſcriptus eſt. Ceterum T. Man-
C lio conſuli Etruria, quæ aduerſus inducias bellum parabat, euenit. is autem uix dum ingreſſus hoſtium fines cum exerceretur inter equites ab rapido curſu circumagendo equo effuſus extemplo prope expirauit. tertius ab eo caſu dies finis uitæ fuit. M. Valerium conſulem omnes centuriæ dixere, quem ſenatus dictatorem iuſſurus erat. Hæc Liuius. M. autem Valerium Coruum intelligit. uideo enim ſcriptum eſſe apud Plutarchum in Mario, Valerio Coruo ſoli ad hanc diem ſextum conſulatum fuiſſe delatum. Cicero præterea in Catone, Plin. lib. VII, Valerius lib. VIII auctores ſunt, Valerium Coruum ad centeſimum annum uitam perduxiſſe, atq; inter primũ, & ſextum eius conſulatum XLVI annos interfuiſſe. quanquam Plutarchus XLV ſcribit. Idem hoc anno aduerſus Etruſcos miſſus hoſtes elicere ad certamen non potuit.

De cenſoribus, & luſtro XXIX.

DE cenſoribus, & luſtro hoc anno condito ſic Liuius. Et luſtrũ eo anno conditum
D à P. Sempronio Sopho, & P. Sulpicio Sauerrione. tribusq; additæ duæ Anienſis, & Terentina. Hoc luſtrũ XXIX eſſe ex XXX, quod proxime ſequitur, intelligi poteſt.

De triumpho M. Fuluij Pætini cos. de Nequinatibus.

M. FVLVIVM conſulem de Samnitibus, Nequinatibusq; triumphaſſe cum inciſum ſit in Capitolinis tabulis, miror eſſe à Liuio prætermiſſum. Etenim cum Nequinum cepiſſe, & exercitum cum magna præda Romam deduxiſſe tantum aſcribit. Samnites ille hoc etiam anno quieuiſſe intelligit ex fœdere icto anno CDXLIX.

DE COS. AN. CDLV.

DEINCEPS Cn. Fuluium, & L. Cornelium Scipionem conſules prodit Caſſiodorus, & Liuius. Maximum, & Scipionem faſti Siculi. Cn. Fuluius ex triumpho Capitolino deſcriptus eſt. L. Cornelium Scipionem patrem eſſe arbitror L. Cornelij L. F. Cn. N. Scipionis conſulis anno CDXCIIII.

De triumpho Cn. Fuluij Centumali cos. de Samnitibus, & Etruſcis. A

CN. Fuluium Centumalum Maximũ conſulem de Samnitibus, & Etruſcis trium-
phaſſe reperio ſcriptum Capitolinis tabulis. Quod admirationẽ mouere poteſt, quia
Liuius à Scipione conſule rem in Etruſcis geſtam ſcribit, nulla triumphi eius facta
mentione. Cn. autem Fulium bene re geſta de Samnitibus triumphaſſe, quibus bellũ
indictum erat, quòd Lucanis ſocijs Ro. quos ad ſocietatem armorum perlicere non
poſſent, arma intulerant, ac fines eorum populati erant.

DE COS. AN. CDLVI.

HIC annus conſules habuit Q. Fabium Maximum IIII. P. Decium Murem III.
Porro autem Q. Fabium non petentem, ac recuſantem conſulem factum ſcribit Li-
uius. Eadem nomina ſunt etiam apud Caſſiodorũ. Cognomina in faſtis Siculis. Sam-
nites cum Etruſcis arma coniunxiſſe fama fuit. Etruſcis autẽ quieſcentibus cum Sam B
nitibus ab utroq; conſule proſpere pugnatum eſt.

DE COS. AN. CDLVII.

L. VOLVMNIVS de plebe, Ap. Claudius ex patribus conſul in hunc annum fa-
ctus. qui priore conſulatu inter ſe item comparati fuerunt. Liuius, & Caſſiodorus. In
faſtis etiam Siculis eſt Claudius, & Violens. Cicero autem in Catone auctor eſt, inter
duos Ap. Cæci cõſulatus annos decem interfuiſſe. Hoc anno Fabius, & Decius pro-
rogato in ſex menſes imperio multa Samnitum oppida ceperunt. ſunt tamen quidã
qui nouorum conſulum eam gloriam faciant, alij non amborum, ſed alterius L. Vo-
lumnij, cui Samnium prouincia euenerat. is certe in Samnio, atq; in Etruria, cum ad
Claudium collegam ſe cum exercitu contuliſſet, proſpere pugnauit.

DE COS. AN. CDLVIII. C

DEINCEPS ſubſequutos conſules eſſe Q. Fabium V, P. Deciũ IIII, qui iam duo-
bus cõſulatibus, & cenſura collegæ fuerat auctor eſt Liuius, & Caſſiodorus. Rullum,
& Murem faſti Siculi. Quorũ conſulum meminit etiam in an. DXXIX Liuius, cum
ait. Referebant ſenes ſic Maximum Rullum cum P. Decio ad bellum Gallicum con-
ſules declaratos. Valerius lib. V. Fabium Rullianum V conſulem memorat. Plutar-
chus hunc Q. Maximi cunctatoris προπάππον uocat, & quinquies conſulem fuiſſe, &
triumphos clariſſimos egiſſe. Liuius à M. Valerio, A. Cornelio cos. hunc eſſe annum
XLVI ait. in quo à noſtra ſupputatione diſcedit.

De deuotione P. Decij cos. IIII, & triumpho Qu. Fabij Max. cos. V. de Samnitibus, Etruſcis, & Gallis.

HOC anno conſules Q. Fabius, & P. Decius ad bellum profecti ſunt, quod Samni
tes, Galli, Etruſci, & Vmbri, collatis armis, grauiſſimũ inferebant. cum autem audiſ- D
ſent apud hoſtes Samnitibus, & Gallis delegatam pugnam, inter ipſum certamen E-
truſcos, Vmbroſq; caſtra Romana oppugnare iuſſos, Cn. Fuluio, ut ex Faliſco, L. Po
ſtumio, ut ex Vaticano agro exercitum ad Cluſium admoueant. ſummaq; ope fines
hoſtium depopulentur, ſcribunt. Ita Etruſcis ad ſuos fines tutandos reuocatis, Sam-
nites, Galloſq; in agro Sentinati iuſto certamine prouocant. in quo cum equitatus
Romanus à Gallis, quibus oppoſitus erat Decius, in fugã uerteretur, Decius exem-
plum patris ſequutus, qui bello Latino ad Veſerim ſe pro populo Rom. deuouerat,
adhibito M. Liuio pontifice, pariter ſe deuouit, & morte ſua populo R. uictoriam trã
didit. Fabius caſtris Samnitũ captis, atq; Egnatio hoſtiũ duce interfecto, Gallos à ter
go circumuentos cæcidit. Hæc Liuius, qui idem paulo poſt adijcit, ita. Magna eius
diei, quo in Sentinati agro bellatum fama eſt etiam uero ſtanti. ſed ſuperiecere qui
dam augendo fidem. qui in hoſtium exercitu peditum XL millia CCCXX, equi-
tum ſex millia, mille carpentorũ ſcripſere fuiſſe, ſcilicet cum Vmbris, Tuſciſq;, quos

& ipſos

A & ipſos pugnæ affuiſſe. & ut Romanorum quoq; augerent copias L. Volumnium proconſulem ducem conſulibus, exercitumq; eius legionibus conſulum adijciunt. In pluribus annalibus duorum ea conſulum propria uictoria eſt. Q. Fabius Deciano exercitu relicto in Etruria, ſuis legionibus deductis ad urbem, de Gallis, Etruſcisq;, & Samnitibus triumphauit. milites triumphantem ſequuti ſunt. De ijſdem populis triumphatum eſſe ſcriptum eſt etiam in tabulis Capitolinis, quanquam in libro de uiris illuſtrib. proditum eſt, Q. Fabium tertio de Gallis, Vmbris, Marſis, & Tuſcis triumphaſſe nulla Samnitum facta mentione. deuotionem Decianam, & uictoriam Fabianam omnes hiſtorici, Oroſius, Florus, Cicero in II de finib. & in Catone, memoriæ mandarunt.

DE COS. AN. CDLIX.

INSEQVVTI deinceps conſules ſunt L. Poſthumius Megellus, M. Attilus Re-
B gulus. auctor Liuius, & Caſſiodorus. utrunq; ex Capitolino ipſo eorũ triumpho deſcripſi. in conſulatu enim tantum extant parua fragmenta cognominum Megelli, & Reguli. quæ expreſſa ſunt in faſtis Siculis.

De cenſoribus, & luſtro XXX.

CENSORES hoc anno luſtrum XXX condidiſſe ſcriptum eſt in tabulis Capitolinis. Liuius horum meminit in anno ſequenti, ita. Luſtrum conditum eſt eo anno à P. Cornelio Aruina, & C. Marcio Rutilo cenſoribus Idem tamen, qui in inſequentẽ annum luſtrum reiecit, hoc anno de C. Marcio loquens patrẽ nominat eius, qui tunc cenſor erat. ex quo intelligi poteſt, cenſores hoc anno fuiſſe illos quidem, at poſtero luſtrum feciſſe. Idem Liuius hos cenſores uiceſimos ſextos à primis, & luſtrum hoc undeuiceſimum numerat. Ex quo perſpici licet, aliquot nos cenſores ſcriptoris eius incuria amiſiſſe. Quod autem in Capitolinis tabulis hoc luſtrum XXX ſit, nõ XIX,
C ut à Liuio ſcribitur, obſcura cauſſa eſt. Ego, niſi in numerorum notis XXIX. & XIX menda ſit, luſtra eum undecim præterire, alios ſequutũ annales, putauerim. Cæterũ ut C. Marcius poſtea Cenſorinus appellatus ſit, in ſecunda eius cenſura dicemus.

De triumphis L. *Poſtumij Megelli cos. de Samnitibus, & Etruſcis. M. Atilij Reguli cos. de Volſonibus & Samnitibus.*

LIVIVS affert diuerſas horũ de conſulũ triumphis ſententias. Eius à nobis uerbis expoſitis, facile quid ipſe, quid ceteri ſenſerint, apparebit. Re ab ambobus cõſulib. in Samnitibus geſta, Atilius, inquit, comitiorũ cauſſa Romã profectus eſt. Cui de triumpho agenti negatus honos, & ob amiſſa in Samnio ſeptem millia militum & tercentos, & quòd captiuos ſine pactione ad Luceriam in Apulia ſub iugum miſiſſet. Poſtumius re primũ in Samnitibus, poſt in Etruſcis bene geſta auxilio tribunorũ pl. trium contra ſeptem tribunorum interceſſionẽ, & repugnantem ſenatum uix triumpha-
D uit. obſtabat enim quòd tardius ab urbe ualetudinis cauſſa exiſſet, & quod iniuſſu ſenatus ex Samnio in Etruriam tranſiſſet. Huius tamen anni parum conſtans memoria eſt. Poſtumium auctor eſt Claudius in Samnio captis aliquot urbibus, in Apulia fuſum, fugatumq; ſaucium ipſum cum paucis Luceriam compulſum, ab Atilio in Etruria res geſtas, eumq; triumphaſſe. Fabius ambos conſules in Samnio, & ad Luceriam res geſſiſſe ſcribit, traductumq; in Etruriam exercitum. ſed ab utro conſule non adiecit, & ad Luceriam utrinq; multos occiſos. Hæc Liuius. ex Capitolinis tabulis apparet L. Poſtumio de Samnitibus, & Etruſcis, M. Attilio de Volſonibus, & Samnitibus triumphum eſſe decretum. ita ut ille & in Samnio, & in Etruria, hic & in Samnio, & in Apulia ad Luceriam (hos enim Volſones uocant) rem geſſerit. M. Atilium Regulum conſulem æquo Marte cum Samnitibus pugnaſſe ſcribit Zonaras.

DE

DE COS. AN. CDLX. A

IN hunc annum conſules fuerunt L.Papirius Curſor,& Sp. Caruillus, auctore Liuio,& Caſſiodoro. Curſor, & Maximus faſtis Siculis.lapis Capitolinus Papirij L.F. Sp.N. Curſoris meminit. quem Papirium Liuius L. Papirij Curſoris quinquies conſulis filium tradit.de quibus ſic Plinius lib. VII.Princeps Romanis ſolarium horologium ſtatuit ante duodecim annos,quàm cum Pyrrho bellatum eſt, ad ædem Quirini L.Papirius Curſor, cum eandem dedicaret à patre ſuo uotam, ut à Fabio Veſtali proditur. Sp.Caruilij Q. F. Maximi meminit Liuius in anno CDLV, in quē annum eum ædilem curulem profitetur. Ita etiam Capitolinæ tabulæ. Eundem ſcribit Velleius lib. II. equeſtri loco natum, & nouum hominem ad ſummos honores populi Ro.ſuffragijs perueniſſe.

De triumphis L. Papirij Curſoris, & Sp. Caruilij Max. conſulum de Samnitibus. B

HOC anno L.Papirius cos.Samnitium exercitum, qui iureiurãdo obſtrictus, quo maiore conſtantia uirtutis pugnaret,ad bellum uenerat, fudit, atq; ingentem uictoriam peperit.Itaq; de triũpho eius ſic ſubijcit Liuius.Papirius conſul de Samnio exercitum deduxit.uenienti Romam triumphus omnium conſenſu delatus eſt.triumphauit in magiſtratu inſigni, ut illorum temporum erat, triumpho. Idem triumphus eſt etiam inter Capitolinos, & apud Zonaram. De Caruiliano autem triumpho ita Liuius.Sp.Caruilius re primum in Samnitibus, poſt in Etruria bene geſta, Faliſcis annuis inducijs datis ad triumphum deceſſit, ut minus clarum de Samnitibus, quàm collegæ triumphus fuerat, ita cumulo Etruſci belli æquatum. de eodem ſic Plinius lib. XXXIIII.Fecit & Sp.Caruilius Iouem, qui eſt in Capitolio uictis Samnitibus ſacrata lege pugnantibus. Eundem Sp. Caruilium de Samnitibus triumphaſſe inciſum eſt in tabulis Capitolinis.pecuniam tantum in ęrarium intuliſſe ſcribit Zonaras. C

DE COS. AN. CDLXI.

INSEQVENS annus conſules habuit Q.Fabium Gurgitem, D.Iunium Brutum Scæuam,teſte Liuio,& Caſſiodoro:Iunium Brutum,& Q. Fabium Maximum Zonara,Maximum,& Scæuam faſtis Cuſpiniani,Brutum, & Maximũ Siculis. Fabium Q.Maximi Rulliani quinquies ante conſulis filium Liuius,Plinius lib. VII. Capitolinæ tabulæ, & Zonaras prodiderunt. Brutum D.Iunij Bruti Scæuæ filium eſſe opinor conſulis anno CDXXVIII.

De re geſta cum Samnitibus, & Faliſcis.

HORVM conſulum res geſtæ apud Liuium exciderunt. quo nos eas diligentius ex alijs annalibus conquiſitas afferemus.ſic igitur ſcriptum eſt in II Hiſtoriarum Zonaræ:Cum Samnites,& Faliſci Romanorum opibus,uel peſtilentiæ cauſſa, qua ciuitas laborabat,uel conſulum,quos,ut pacatis temporibus, non ex uirtute delegerant, contemptis mouiſſent, Romani Camilium Iunio Bruto, Q. Fabio Maximum Rullianum patrem legatum decreuerunt.Ac Brutus quidem Faliſcis uictis & eorum, & aliorum Tuſcorum agros populatus eſt. Fabius autem cum educere ſine patre Roma copias,quòd Samnites Campanum agrum populabundos iniſſe audierat, properaſſet, atq; in ſpeculatores quoſdam hoſtium incidiſſet, ut eos pedem referentes uidit,exercitum uniuerſum hoſtium fugientem ratus, ut ad ſe uniuerſæ rei gloriam ante patris aduentum traheret, manum conſerere feſtinauit. Incompoſito uero profectus agmine atq; in confertos delapſus hoſtes cum uniuerſo exercitu cæſus fuiſſet, niſi nox ſuperueniſſet.Multi tamen poſt periere,cum neq; medicorum, neq; aliarum opportunitatum copia eſſet, quod ſpe uictoriæ momento temporis comparandæ poſt ſe impedimenta reliquiſſent. Samnites autem eos poſtridie uniuerſos cæcidiſſent,niſi Fabium imperatoris patrem aduentare rati, receſſiſſent. Quibus rebus Ro-

nam

A mam nunciatis, populus R. indignatus conſulem ad ſupplicium ab exercitu reuocauit. Pater autem eius ſenex, rebus ſuis, & familiæ ſuis geſtis commemoratis, cum idem filium ſuum nihil maiorum ſuorum dignitate alienum facturum eſſe promitteret, atq; cladem acceptam in ætatem transferret, populum placauit, & cum filio egreſſus Samnites uictos caſtris exuit, agriſq; uaſtatis prædam, quæ magna erat, partim in ærarium intulit, partim militibus diſtribuit. Hæc Zonaras. Quæ eadem ab Eutropio uideo confirmari his uerbis: Samnites reparato bello Q. Fabium Maximum uicerunt tribus millibus hominum occiſis. poſtea cum pater ei Fabius Maximus legatus datus fuiſſet, & Samnites uicit, & plurimorum oppida cepit. & ab Oroſio his: Fabius Gurges conſul male aduerſus Samnites pugnauit. Namq; commiſſo prœlio, uictus in urbem refugit. Itaque cùm ſenatus de immouendo eo deliberaret, pater Fabius Maximus ignominiam filij deprecatus legatum ſe filio iturum ultro obtulit, ſi illi depellendæ ignominiæ, & gerendi iterum
B belli facultas daretur. qua impetrata, prœlioq; conſerto cum ſubito pugnantem filium conſulem inſiſtente Pontio Samnitium duce, & infeſtis hoſtium telis concluſum uideret, in medium ſe agmen pius ſenex equo uectus intulit. Quo facto permoti Romani tota ibi incubuere acie, donec ipſum ducem Pontium deleto hoſtili exercitu uictum, oppreſſumq; uiderunt. Cæſa ſunt in eo prœlio Samnitium uiginti millia, capta quattuor millia cum rege ſuo, tandemq; Samniticum bellum, quod per XLIX annos multa Romanorum clade trahebatur, capti ducis deſtitutione finitum eſt. Hinc etiam illa ſunt apud Valerium capite De inſtitutis: Q. Fabius Maximus quinquies conſul uir iampridem ſummæ auctoritatis, & tunc ultimæ ſenectutis à filio conſule inuitatus, ut inter ſe, & lictorem procederet, ne hoſtium Samnitium turba, ad quorum colloquium deſcendebant, elideretur, id facere noluit. Quod autem Valerius addit: Idem à ſenatu legatus miſſus ad filium conſulem Sueſſam: turpem eius ἀιστοργησίας oſtendit, cum id Fabio Veruccoſſo con-
C tigerit, non Rulliano, auctores omnes.

DE COS. AN. CDLXII.

CVM EX HOC conſulatu Liuij libri X interciderint, quem locupletiſſimum auctorem huius hiſtoriæ hucuſq; habuimus, iamq; maximis prope annalium præſidijs deſtituti ſimus, Dionyſii, Diodori, & Liuij, nemo eſt, qui non intelligat, quantum nobis ſit in poſterum laborandum in his magiſtratuum, & triumphorum tabulis & confirmandis, & perficiendis. Itaque abhinc Caſſiodori, & Siculis faſtis in primis auctoribus utemur in annis per conſules digerendis. neq; uero interea, ſi quid ab alijs nobis adiumenti ſuppeditabitur, reijciemus. In hunc igitur annum creatos conſules eſſe L. Poſtumium, & C. Iunium ſcribit Caſſiodorus, quorum cognomina Megellum, & Brutum Bubulcum ne faſti quidem Cuſpiniani, &
D Siculi omiſerunt. Itaque Liuius libro XXVIII horum ita meminit: L. Poſtumius Megellus Interrex ijs comitijs, quæ ipſe habuit, cum C. Bubulco creatus eſt. L. Poſtumius ex binis ſuperioribus conſulatibus deſcriptus eſt. C. Iunius filius eſt, ut puto, C. Iunij C. F. C. N. Bruti Bubulci conſulis anno CDXL. Conſulibus his quæ prouinciæ obuenerint, incompertum eſt. Nam Fabio Gurgiti pro conſule prorogatum in Samnites imperium eſt. Poſtumius autem conſul quietam uidetur ſortitus eſſe prouinciam. quod milites in agris colendi cauſſa habuerit. qua de re ſequenti anno damnatus eſt. Sic enim ſcriptum eſt in epitoma Liuianarum XI: L. Poſtumius conſularis, quoniam cum exercitui præeſſet, opera militum in agro ſuo uſus eſſet, damnatus. & apud Suidam, Poſtumius duob. conſulatibus, & generis ſplēdore elatus, cum collegā plebeiū eſſet nactus, in eum ſuperbius ſe geſſit, et milites in agro habuit. Collegam aūt plebeium, opinor, Brutū intellexit. Cum ciuitas peſtilentia laboraret, miſſis legatis, ut Æſculapij ſignū Romā ab Epidauro trāsferrēt, anguē, qui ſe in nauē eorum

eorum contulerat, in quo ipſum numen eſſe conſtabat, deportauere, eoq; in inſulam Tiberis egreſſo, eodem loco ædes Æſculapij conſtituta eſt. epitoma XI. Valerius capite de miraculis. A

De triumpho Qu. Fabij Maximi Gurgitis pro cos. de Samnitibus.

HOC anno, qui eſt ab V.C. CLXII Maximum triumphaſſe fragmenta triumphorum Capitolina indicant. is autem eſt Q. Fabius Maximus Gurges, qui priore anno conſul rem bene cum Samnitibus, patre adiuuante, geſſit, atq; hoc anno de ijs pro cos. triumphauit. Siquidem ſcriptum eſt apud Zonaram: Victoria Fabiana de Samnitibus Romam nunciata, & patri honorem habitum, & filio imperium in alterum annum, ut pro conſule bellum gereret, prorogatum. Patrem autem, qui & tum legatus erat, omnia, ita tamen, ut à filio geſta uiderentur, adminiſtraſſe. quin etiam in epitoma XI inuenio Fabium filium conſilijs, & opera patris ſui adiutum cæſis Samnitibus triumphaſſe, C. Pontium Samnitium imperatorem ductum in triumpho ſecuri percuſſiſſe. & apud Valerium hæc ſunt: Fabius Rullianus quinq; conſulatibus ſumma cum gloria peractis legatus ire Fabio Gurgiti filio ad bellum difficile, & periculoſum conficiendum grauatus non eſt. Idem triumphantis currum equo inſidens ſequi, quem ipſe paruulum triumphis ſuis geſtauerat, in maxima uoluptate poſuit. B

DE COS. AN. CDLXIII.

IN hunc annum conſules edit Caſſiodorus P. Cornelium Rufinum, M. Curium Dentatum. pro quibus inuenio in faſtis Siculis Maximum III, & Murem VI. quos in annum CDLXXXVIII reijciendos puto. Horum autem meminit Plinius lib. VII. cum inquit: P. Cornelius Rufus, qui cos. cum M. Curio fuit, dormiens oculorum uiſum amiſit. & Velleius primo: Sabinis, inquit, ſine ſuffragio data ciuitas Curio, & Rufino cos. Eutropius item M. Curium Dentatum, & P. Cornelium Rufinum in hunc annum conſules commemorat. Rufini porro conſulis meminit Plutarchus in Sylla. Cicero in Catone M. Curium conſulatum quinquennio cepiſſe poſt Decij filij deuotionem ſcribit. P. Cornelius filius, ut puto, fuit P. Cornelij Rufini dictatoris anno CDXIX. Curium Dentatum inde appellatum tradit Plinius lib. VII, quòd cum dentibus natus eſſet. Idem ex quarto Capitolino triumpho deſcriptus eſt. C

De re geſta cum Samnitibus, Lucanis, & Sabinis, & triumphis Rufini, & Curij conſulum.

HOC anno cum Samnitibus, Lucanis, & Sabinis acie dimicatum eſt. Samnites ueteres hoſtes erant. Lucanos, & Sabinos alios aliæ ad bellum cauſſæ, ſed parum nobis compertæ, incitarunt. Triumphaſſe autem Curium de omnibus, Rufinum de Samnitibus, uerbis ſcriptorum expoſitis, demonſtrabo. Eutropius. Deinde P. Cornelius Rufinus, M. Curius Dentatus conſules ambo contra Samnites miſſi ingentibus prælijs eos confecere. tum bellum cum Samnitibus per annos XLIX geſtum ſuſtulerunt. & in epitoma XI: Curius Dentatus conſul Samnitibus cæſis, & Sabinis, qui rebellauerant, uictis, & in deditionem acceptis bis in eodem magiſtratu triumphauit. Cicero etiam in Catone, Curium de Samnitibus, Sabinis, & Pyrrho ſcribit triumphaſſe. Sed de Pyrrho paulò pòſt. Appuleius item apologia prima M. Curium ter triumphum una porta egiſſe, de Samnitibus, de Sabinis, de Pyrrho ait. Plutarchus deniq; in Catone maiore Curium ſcribit ter triumphaſſe. Nam ab eo etiam in Sabinis rem proſpere geſtam eſſe oſtendit Florus, cum ait: Populus R. à Latinis aggreſſus eſt gentem Sabinorum, qui immemores factæ ſub T. Tatio affinitatis, quodam contagio belli ſe Latinis adiunxerant. ſed Curio Dentato conſule omnem eum tractum, D

qua

A qua Nar ambit, fonteſq; Velini Adriatico tenus mari igne, ferroq; uaſtauit. qua uictoria tantum hominum, tantum agrorum redactum in poteſtatem, ut ni utro plus eſſet, ne ipſe quidem poſſet exiſtimare, qui uicerat. & Oroſius, cum inquit: Cum Sabinis Curio conſule bellum geſtum eſt ubi quot millia hominum interfecta, quot capta ſint, ipſe conſul oſtendit, qui cum in ſenatu magnitudinem acquiſiti agri Sabini, & multitudinem capti populi referre uellet, numerum explicare non potuit. De eodem autem Curio in Sabinis ſic Frontinus libro primo. M' Curius aduerſus Sabinos, qui ingenti exercitu conſcripto, relictis finibus ſuis noſtros occupauerant, occultis itineribus manum miſit, quæ deſolatos agros eorum, uicoſq; per diuerſa incendit. Sabini ad arcendam domeſticam uaſtitatem receſſerunt. Curio contigit & uacuos infeſtare hoſtium fines, & exercitum ſine prœlio auertere, ſparſumq; cædere. Hinc autem eſt, quòd Cicero lib. IIII epiſt. ad Att. Lacum Velinum à M' Curio monte interciſo in Nar emiſſum ait. & quòd Sabinis hoc anno ciuitatem datam ſine

B ſuffragio ſcribit Velleius. Eundem porro Curium eodem anno cum Lucanis ſecundo prœlio decertaſſe inde intelligi poteſt, quòd de ijs ouans urbem ingreſſus eſt; Quod ex libro de uiris illuſtribus liquet, in quo ita eſt, M' Curius Dentatus primo de Samnitibus triumphauit, quos uſq; ad mare ſuperum pacauit. regreſſus, in concione dixit: tantum agri cepi, ut ſolitudo futura fuerit, niſi tantum hominum cepiſſem, tantum porro hominum cepi, ut fame perituri fuerint, niſi tantum agri cepiſſem. iterum de Sabinis triumphauit. tertio de Lucanis ouans introiuit urbem. Hunc autem auctorem ſequutus ouationis etiam memini, ut poſt cum de Pyrrho triumphauit, quartum triumphauerit. quemadmodum in Capitolino eius triumpho inciſum eſt. Hoc autem tempore bellum geſtum eſſe cum Lucanis docet etiam epitoma XI. in qua ſic ſcriptum eſt: Res aduerſus Lucanos geſtas continet, contra quos auxilium Tyrrhenis ferre placuerat. Significat autem Romanos Tyrrhenorum cauſſa bellum ſuſcepiſſe, contra Lucanos, ut ante Campanorum cauſſa contra Samnites.

C Bellum autem Lucanum eodem anno, quo & Tarentinum, & Samniticum, qui poſt arma coniunxerant, eſt confectum. Hoc eſt autem tempus illud, quo M' Curius ad focum ſedens aurum offerentibus Samnitibus aſpernatus eſt, & malle ſe aurum habentibus imperare, quàm aurum habere dixit. auctor Cicero in Catone. Plinius lib. X. cap. V. Plutarchus in Catone maiore, & in apophthegmatis. quãquam Athenæus aurum oblatum à Sabinis tradit libro decimo. Hæc de triumphis Curij. Rufini autem triumphi obſcurior multo memoria eſt. eum uero tradit Plinius lib. XXXIII. cap. XI. cum ait: Propter quinq; pondo notatum à cenſoribus triumphalem ſenem, fabuloſum iam uidetur. ſenem enim triumphalem uocat Rufinum, quem poſt ab Æmilio, Fabricioq; cenſoribus notatum ea de cauſſa in eorum exponenda cenſura oſtendemus. Adijciam illud hoc loco Samnites hoc demum anno bello fractos pacem petiſſe, & cum ijs fœdus quarto renouatum eſſe, de quo fœdere ſcriptum eſt in epitoma XI ante res Curij geſtas, ut puto, præpoſtere. Siquidem Eutropius his de-

D mum etiam conſulibus bellum Samniticum ſublatum eſſe teſtis eſt. neq; ueriſimile uidetur, eos aut tam cito è fœdere deceſſuros, aut per tot annos ſine fœdere nouo quieturos fuiſſe. ſiquidem nouem poſt annis eoſdẽ cum Tarentinis defeciſſe conſtat.

DE COS. AN. CDLXIIII.

M. VALERIVS, Q. Cædicius deinceps conſulatum ineunt auctore Caſſiodoro. quorum cognomina CORVINVS, & NOCTVA, ut ſunt in faſtis Cuſpiniani, ſic in Siculis prætereuntur. Eſt autem Coruinus M. Valerij Corui, qui iam ſexies conſul fuit, ſine dubio filius. Noctua Cædicij cognomen. quem Cædicium patrem eſſe arbitror Q. Cædicij Q. F. Q. N. conſulis anno CDXCVII. Hoc, ut opinor, anno triumuiri capitales primum creati. de quibus ſcriptum eſt in epitoma XI. Per hos annos quieſcentibus Samnitibus ſæpius cum Vulſinienſibus, & Lucanis pugnatum, uerum quibus conſulibus, aut quo euentu, parum compertum eſt. Hoc autem

m decla-

declarant uerba epit. XI hæc:Res contra Vulſinienſes,& Lucanos geſtas continet. A

De cenſoribus, & luſtro XXXI.

HOC anno cenſores fuiſſe, cùm quinquennale ſpacium docet, tum uerba epitomæ XI. in qua poſt Curianum triumphum eſt ita: Cenſus actus eſt. luſtrum conditum.cenſa ſunt ciuium capita CCXXIII millia. Cenſores qui fuerint, parum exploratum eſt.fuiſſe autem M: Curium cum L. Papirio conſentaneum eſt. de quibus ſic ſcripſit Frontinus in libro de aquæ ductibus: Vetus Anio poſt annos XL, quàm Appia aqua, perducta eſt anno ab V.C. CCCCLXXXIX. M: Curius Dentatus, qui cenſuram cum L. Papirio Curſore geſſit, Anionis, qui nunc dicitur Vetus, aquam perducendam in urbem ex manubijs de Pyrrho captis curauit Sp. Caruilio, L. Papirio cos. Scriptor autem libri de uiris illuſtribus ſic: Curius aquam Anienem manubijs hoſtium in urbem induxit. Videtur autem hic eſſe Frontini ſenſus Curium Caruilio, & Papirio cos. aquam ex manubijs Pyrrhi fortaſſe duumuirum perduxiſſe, B cum multo ante cum L. Papirio cenſor fuiſſet.ſit enim Curij duumuiri apud eundem mentio.Nam ſi in eum conſulatum hos cenſores reijciamus, L. Papirium conſulem, & cenſorem eodem anno faciemus.Luſtrum autem non hoc anno, ſed poſtero conditum,ut in multis alijs animaduerti,puto.

DE COS. AN. CDLXV.

CASSIODORVS conſules ſubrogatos in hunc annum ſcribit Q. Marcium, P. Cornelium,eos credo, qui anno CDXLVII collegæ fuerunt, quorum cognomina Tremulus, & Aruina extant in faſtis Cuſpiniani, & Siculis. Conſulum prouinciæ quæ fuerint, excidit. cum Lucanis tamen, & Vulſinienſibus interea bellatum eſſe ante oſtendimus.

DE COS. ANN. CDLXVI.

C

INSEQVENS annus conſules habuit auctore Caſſiodoro M. Marcellum, Sp. Nautium;Marcellum,& Rutilum faſtis Siculis,& Cuſpiniani.Marcellum filium eſſe puto M. Claudij Marcelli conſulis anno CDXXII. Sp. Nautium Sp. Nautij Sp. F. Sp.N.Rutili conſulis an. CDXXXVI.Et horum conſulum res geſtæ deſiderantur.

DE COS. AN. CDLXVII.

M. VALERIVM,C.Ælium conſules prodit in hunc annum Caſſiodorus.eorum cognomina ſunt in faſtis Cuſpiniani Maximus,& Pætus,Siculis Potitus,& Pætus.

De tertia ſeceßione plebis, & Q. Hortenſio dictatore.

PER hos annos populum R.ab externis difficilibus bellis quieuiſſe,ſeditione autem domeſtica laboraſſe exiſtimo. Huius rei ſeceſſionem plebis in montem Ianicu- D lum habeo teſtem,quæ hoc certe triennio facta eſt. Cuius ſeditionis ſedandæ cauſſa Q. Hortenſium dictatorem creatum inuenio,uerum quibus potiſſimum conſulibus, exploratum non habeo. Illud uero dubium non eſt, quin poſt luſtrum conditum dictus ſit.Siquidem poſt eius mentionem ita ſcriptum eſt in epitoma XI: Plebs propter æs alienum poſt graues, & longas ſeditiones ad ultimum ſeceſſit in Ianiculum, unde à Q. Hortenſio dictatore deducta eſt. isq; in ipſo magiſtratu deceſſit. Adijcit Zonaras ſeditionem hoc tempore lege de nouis tabulis à tribunis plebis promulgata, & à creditoribus impedita excitatam eſſe, neque ante compoſitam, quàm hoſtes urbem inuaſerint. de eadem autem re ſic ſcribit Auguſtinus libro tertio de ciuitate Dei: Poſt graues, & longas Romanorum ſeditiones ad ultimum plebs in Ianiculum hoſtili diremptione ſeceſſit.cuius mali tam dira calamitas fuit, ut eius rei cauſſa dictator creatus Hortenſius ſit. qui plebe reuocata in eodem magiſtratu expirauit, quod nulli dictatori ante contigerat. Idem etiam legem in hoc

magi-

A magiſtratu tuliſſe dicitur, de qua ſcriptum eſt apud Plinium libro XVI: Q. Hortenſius dictator cum plebes ſeceſſiſſet in Ianiculum, legem in Eſculeto tulit, ut quod ea iuſſiſſet, omnes Quirites tenerent. unde ſcriptum eſt in primo libro Inſtitutionum, Plebiſcita lege Hortenſia lata non minus, quàm leges ualere cœpiſſe. qua de re Gellius etiam lib. XV. cap. XXVII. Hæc autem lex lata ante fuerat à Q. Publilio dictatore anno CDXIII. ſed forte nō obſeruata. Magiſtri equitum certum nomen, neqꝫ aliud quicquam de tanto plebis motu inuenire potui.

DE COS. AN. CDLXVIII.

CASSIODORVS conſules ſuggerit C. Claudium, M. Æmilium. Caninam, & Lepidum faſti Siculi, & Cuſpiniani, quorum illud Claudĳ, hoc Æmilĳ cognomen eſt. Horum conſulum res geſtæ ignorantur. Bruttios tamen hoc tempore cum Lucanis, & Etruſcis ad arma excitos hortatu Tarentinorum ſequentibus annis explaB nandis docebo.

DE COS. AN. CDLXIX.

C. SERVILIVM, L. Cælium conſules edit in hunc annum Caſſiodorus. Cælium tamen ego puto eſſe mendoſe pro Cæcilio. Cicero enim nouam gentem Cœliam uocat, & paucis ante ſe annis conſulatum adeptam pro Murena, cum ait: Quanquam ego putabam Iudices, multis uiris fortibus ignobilitas ne obĳceretur, meo labore eſſe perfectum. qui non modo Curĳs, Catonibus, Pompeĳs, antiquis illis fortiſſimis uiris, nouis hominibus, ſed his recentibus Marĳs, Didĳs, Cælĳs commemorandis iacebunt. Intelligit autem M. Curium Dentatum, M. Porcium Catonem, Q. Pompeium, C. Marium, T. Didium, C. Cælium Caldum, qui primi ex ſuis conſulatum ceperunt. C. autem Cælius anno DCLIX conſul factus eſt. In faſtis Siculis cognomina horum ſunt δαίτωρ & τύκιος. utrunqꝫ, ut puto, mendoſe. Dentrem enim le-
C gendum exiſtimo, quod, ut Liuiorum, ſic etiam Cæciliorum fuiſſe accepimus. alĳ Tuccam Seruilio cognomen adĳciunt.

De Cenſoribus.

QVINQVENNIVM abſolutum poſtulat, ut in hunc annum cenſores referantur. de quibus tamen nihil accepimus. Coniecturæ autem ſi dandus locus eſt, alter ex his fuit Sp. Caruilius C.F.C.N. Maximus uir conſularis, ac triumphalis, quem Velleius lib. II. ad cenſuram etiam euectum à populo R. cum equeſtri eſſet loco natus, ſignificat. Luſtrum tamen ab his factum non eſſe ex ſequentibus luſtris apparet. Collegæ eius patricĳ nomen ne colligere quidem diuinatione poſſumus.

De bello Gallico Senonico, & L. Cæcilio coſ. cæſo.

HOC anno Gallos Senonas bellum, quo funditus deleti ſunt, excitaſſe, inde intel-
D ligi poteſt, quòd & Polybius poſt decimum annum, quàm à Fabio V conſule uicti fuerant, arma mouiſſe ait, & quod id bellum L. Cæcilio duce, qui & in eo cecidit, geſtum fertur, quem hoc anno conſulem fuiſſe accepimus. neqꝫ uero me mouent uerba Oroſĳ, qui poſtero anno Dolabella, & Domitio conſulibus illata à Gallis arma inquit. exarſiſſe enim tum bellum, quod hoc anno ſuſceptum eſt, puto: De cauſſis porro huius belli ſcriptum eſt ita in epitoma XII: Cum legati Romanorum à Gallis Senonibus interfecti eſſent, bello ob id Gallis indicto L. Cæcilius prætor cum legionibus ab ĳs cæſus eſt. & Oroſius: Dolabella, & Domitio conſulibus Lucani, Bruttĳ, Samnites quoqꝫ cum Etruſcis, & Senonibus Gallis facta ſocietate cum rediuiuum contra Romanos bellum molirentur, Romani ad exorandos Gallos miſere legatos, quos cum Galli interfeciſſent, Cæcilius prætor ob ulciſcendam legatorum necem, & comprimendum multorum hoſtium impetum cum exercitu miſſus ab Etruſcis, Galliſqꝫ oppreſſus interĳt. ſeptem tribuni mil. cæſi. multi nobiles trucidati. XIII

millia militum R. ibi bello proſtrata ſunt. Polybius autem aliquanto ſecus, qui Lucium ante cæſum, quàm legatos uiolatos ait. Poſt decimum, inquit, annum, quàm cum Gallis ad Cluſium pugnatum eſt, iĳdem comparato ingenti exercitu in Etruria Arretium obſident. Romani cum Arretinis auxilio ueniſſent, non longe ab urbe acie conflixerunt. in qua pugna ſuperati ſunt Lucio duce amiſſo. M: Curium in eius locum ſuffecere. Hic ſtatim legatos in Galliam ad redimendos captiuos miſit, quos uiolato iure gentium Galli interfecere. Reliqua in poſterum annum referenda exiſtimo. Ex his apparet bellum Gallicum hoc anno initum, & L. Cæcilio conſule, ut conſentaneum eſt, non prætore geſtum, & in eius locum M: Curium conſulem eſſe ſubrogatum. A

DE COS. AN. CDLXX.

P. CORNELIVM Dolabellam, Cn. Domitium conſules ſuggerit Caſſiodorus. Dolabellam, & Caluum faſti Cuſpiniani. Dolabellam Maximum Siculi. Maximum autem Dolabellæ cognomen putant quidam. Quod ex Gallici belli parta laude ſibi uidetur comparaſſe. Hic eſt autem Cn. Domitius Cn. F. Caluinus, cuius ędilis curulis meminit Liuius in anno CDLV. Horum conſulum aliĳ etiam meminerunt, ut Oroſius. B

De re geſta cum Gallis à P. Dolabella cos. & triumpho eius.

GALLICI belli perfecti decus penes Dolabellam conſulem fuiſſe, nemo eſt, qui neget. Significat hoc Eutropius, cum ait: Interiectis aliquot annis iterum ſe Gallorum copiæ contra Romanos Tuſcis, Samnitibusq; iunxerunt. ſed cum Romam tenderent à P. Cornelio Dolabella conſule deletæ ſunt. Significat & Florus, cum inquit: Poſt aliquot annos omnes reliquias Gallorum in Etruria ad lacum Vadimonis Dolabella deleuit, ne quis extaret in ea gente, qui incenſam à ſe Romam urbem gloriaretur. Vnde inquit etiam Polybius: Romani nouo delectu habito in Galliam penetrant. Quibus cum Senones Galli occurrerent, magno prælio uicti ſunt. iĳsq; è regione pulſis Romani Senam urbem eorum coloniam deducunt. Boĳ autem cum deletos Senones intelligerent, & ſuis rebus timerent, aduocatis Etruſcis exercitum aduerſus Romanos eduxerunt, atq; ad lacum Vadimonis congreſſi, pleriſq; Etruſcis cæſis ipſi uix euaſerunt. Quæ cum ita ſint, quanquam triumphaſſe Dolabellam conſulem nemo tradit, tamen quin tam glorioſa parta uictoria triumpharit, neminem dubitare poſſe opinor. Hac enim uictoria ab Æſi fluuio quondam Italiæ termino uſq; ad Rubiconem Italiæ fines producti ſunt. Ad hoc etiam bellum illa pertinere exiſtimo, quæ ſunt apud Suetonium in Tiberio: Liuius Druſus hoſtium duce Druſo cominus trucidato, ſibi, poſteriſq; ſuis cognomen inuenit. Traditur etiam proprætore ex prouincia Gallia rettuliſſe aurum, Senonibus olim in obſidione Capitolĳ datum, nec, (ut fama eſt) extortum à Camillo. C D

DE COS. AN. CDLXXI.

C. FABRICIVM, Q. Æmilium conſules ſubĳcit Caſſiodorus, Luſcinum, & Papum Siculi faſti. Horum autem ſic meminit Cicero in Lælio: Videmus Papum Æmilium C. Luſcino familiarem fuiſſe. ſic à patribus accepimus, bis una conſules, & collegas in cenſum. Præterea C. Fabricĳ, & Q. Æmilĳ Papi meminit etiam Valerius capite de paupertate. Æmilium mendoſe Paulum uocat Plutarchus in Parallelis. Pater eſt L. Æmilĳ Q. F. Cn. N. Papi conſulis anno DXXVII. C. Fabricius deſcriptus eſt ex ſecundo ipſius Capitolino conſulatu.

De

A

De triumpho C. Fabricij Lucinij cos. de Etruſcis, & Gallis.

C. FABRICIVM priore hoc conſulatu triumphaſſe ex Capitolinis fragmentis colligo. primum, quia eundem conſulem iterum triumphaſſe iterum ſcriptum eſt, deinde, quia ueſtigia extant etiam prioris triumphi. Nam ſyllabæ illæ EIS QVE, quæ ſunt proxime ante triumphum Q. Marcij conſulis, ſine dubio pertinent ad C. Fabricium, qui conſul Q. Marcium conſulem præcedit. Triumphaſſe autem Fabricium ſcripſi de Etruſcis, Galleiſq́; quòd Polybius anno poſtquam ad lacum Vadimonem cum Etruſcis Boij deleti fuerant, eoſdem nouo delectu habito arma mouiſſe, atq; uictos pacem petijſſe à Romanis tertio ante Pyrrhi in Italiam aduentum anno ſcribit. ut ex eo intelligi poſſit, ne Boios quidem, atq; Etruſcos clade priore perculſos hoc anno ocium habuiſſe. In epitome quidem XII etiam ſcriptum eſt aduerſus Bruttios,
B & Lucanos & Etruſcos aliquot prœlijs à complurib. ducibus bene eſſe pugnatum.

DE COS. AN. CDLXXII.

DEINCEPS ſequuti ſunt conſules Q. Marcius cum L. Æmilio. auctor Caſſiodorus. Horum alter Philippus, alter Barbula nominatus eſt. Quod ex faſtis Siculis, & eorum triumphis Capitolinis intelligi poteſt. ex quibus uterq; deſcriptus eſt. Marcio Etruſci, Æmilio Tarentini obuenerunt.

De triumpho Q. Marcij Philippi cos. de Etruſcis.

Q. MARCIVM Philippum conſulem de Etruſcis triumphaſſe ſcriptum eſt in tabulis Capitolinis. cuius triumphi mentionem nemo facit. ad hunc tamen pertinent hæc uerba epitomæ XII: Aduerſus Lucanos, Bruttios, & Etruſcos res à compluri-
C bus ducibus bene geſtæ. Adde, quòd Iornandes ſcribit, nondum Etruſco bello confecto cum Tarentinis bellari cœptum.

De bello Tarentino, & regis Pyrrhi.

BELLVM autem Tarentinum inter Romana bella nobiliſſimum hoc anno initum eſt, cum priore anno cauſſam, Oroſio auctore, habuiſſet. quæ apud Zonaram ita narratur. Cum Tarentini maximum aduerſus Romanos bellum Gallorum, atq; Etruſcorum conciſſent, neq; ipſi tamen arma cepiſſent, caſu euenit, ut bello grauiſſimo cauſſam dederint. Nam cum L. Valerius claſſis præfectus Tarentum, quam ſociam eſſe ciuitatem rebatur, acceſſurus eſſet, ut inde, quo mittebatur, iret, Tarentini ex conſcientia ſcelerum ſuorum eum aduerſus ſe ueniſſe ſuſpicati, ipſum nihil hoſtile metuentem adorti cum multis alijs demerſerunt. Qua re Romæ cognita Romani
D etſi hanc iniuriam grauiſſimo animo tulerunt, tamen per legatos cum eis queſti ſunt. quibus non modo nihil æqui reſponſum eſt, ſed etiam contumelia illata, L. Poſtumij legatorum principis ueſte ſordibus inquinata. Ea cauſſa fecit, ut bellum L. Æmilio conſuli ſit decretum. qui cum eò ueniſſet, idoneis uerbis animos eorum tentauit, ratus eos pacem facile æquis conditionibus accepturos. ſed in magna ciuium diſſenſione, cum ſeniorum, ac locupletiorum animi ad pacem, iuniorum, ac tenuiorum ad bellum inclinarent, iuniorum ſententia uicit. Suis autem diffiſi uiribus Pyrrhum Epirotam legatis, & muneribus ad eum miſſis ad belli ſocietatem accerſiuerunt. Quibus rebus cognitis Æmilius agrum populatus eſt, eoſq; in acies egreſſos in fugam uertit, ut oppida quædam etiam ceperit. Cum autem captiuos diligenter curaret Æmilius, & aliquot etiam ex potentioribus dimiſiſſet, Tarentini & humanitatem eius admirati, & in ſpem pacis impetrandæ erecti, Agidem Romanis amicum cum ſummo imperio ducem creauerunt. Qui cum uix magiſtratum iniſſet, Ci-

neas legatus à Pyrrho præmiſſus aduenit, atq; pacis omnia conſilia diſturbauit. Etenim Pyrrhus cum ingenij facilitate, tum diſciplina, ac rerum uſu præſtans maxima Græciæ parte uel beneficijs, uel metu ſibi adiuncta, Tarentinorum ſocietatem rationibus ſuis accommodatam futuram exiſtimans, cum iampridem Siciliam, Carthaginem, & Sardiniam affectaret, & tamen cum Romanis inire inimicitias uereretur, ſe ijs auxilio futurum eſſe ſpoponderat. Sed ne in Romanorum ſuſpicionem incideret, ſtatim ſe domum rediturum eſſe oſtendit, & in fœdere excepit, ne diutius, quàm opus eſſet, ab eis in Italia detineretur. Hæc pactus maiorem legatorum partem, ut in colligendis militibus operam nauaturos, obſidum loco retinuit, paucos & Cineam cum exercitu præmiſit. Quorum aduentu confirmati Tarentini, pace repudiata, imperium Agidi abrogatum uni legatorum detulerunt. Neq; multo poſt Milo à Pyrrho cum copijs miſſus arcem eorum ad Pyrrhum recipiendum occupauit, & muros ſibi cuſtodiendos aſſumpſit. Id quod gratum Tarentinis fuit, quod neq; in præſidijs eſſe, neq; laborem militarem quenquam ſuſcipere cogerentur. Itaq; cibaria præbuerunt, & Pyrrho pecuniam miſerunt. Æmilius, qui ad id tempus in agro erat, Pyrrhi militum aduentu percepto, cum hiberna incommoda tolerare non poſſet, in Apuliam abire ſtatuit. Sed cum Tarentini anguſtis quibuſdam faucibus occupatis, per quas ei neceſſario tranſeundum erat, iter ei ſagittis, iaculis, & fundis intercluſiſſent, captiuos eorum, quos adducebat, oppoſuit. Illi uerò ueriti, ne ſuos pro Romanis conficerent, deſtiterunt. Hæc Zonaras. Eadem belli cauſſa ſcripta eſt in epitoma XII, ita: Cum à Tarentinis claſſis Romana direpta eſſet, duumuiro, qui præerat claſſi, occiſo, legati ad eos à ſenatu, ut de iniurijs quererentur, miſſi pulſati ſunt. ob id bellum ijs indictum eſt. Samnites defecerunt. eadem apud Florum. Valerius autem capite de inſtitutis, legatum Romanum non pulſatum, ſed urina reſperſum ſcribit. Liuius præterea libro XXXI cum Tarentinis Samnitem, & Bruttium, & Lucanum defeciſſe tradit.

(margin: A, B, C)

DE COS. AN. CDLXIII.

P. VALERIVM cum Ti. Coruncanio conſulem in poſterum annum prodit Caſſiodorus. Læuinũ, & Coruncaniũ faſti Siculi. Valerio item cognomen addunt Florus, Oroſius, Eutropius, epitomę. omnes demũ pręter Plutarchum, qui ἀλβῖνον habet pro λαιβῖνον. Ti. Corũcanius ex triũpho Capitolino deſcriptus eſt. Valerio Tarẽtini, Coruncanio Etruſci, quæ duæ hoc tempore conſulares prouinciæ erant, obtigerunt.

De re geſta cum Pyrrho à P. Læuino cos.

HOC anno ineunte Pyrrhum in Italiam ueniſſe opinor. ſcribit enim Zonaras, eum non expectato uere cum maximo, & lectiſſimo exercitu, & uiginti elephantis (quæ animalia non ante in Italia conſpecta admirationem, ac terrorem hominibus attulerũt) profectum, dum Ionium traijceret, fœdiſſima tempeſtate multis amiſſis, ceteris diſſipatis uix pedeſtri itinere Tarentum perueniſſe. quod idem ſignificat Pauſanias in Atticis, cum ait: Primus in Italiam rex Pyrrhus trans mare Ionium aduerſus Romanos exercitum tranſportauit à Tarentinis accitus, qui priore anno ſuſcepto cum Romanis bello ſuis ſe ſuſtinere uiribus id poſſe diffidebant. cum maximum Tarentinorum erga Pyrrhum beneficium extaret, quòd eum Corcyrenſium bello implicatum claſſe adiuuerant. Venit ergo in Italiam Pyrrhus P. Læuino conſule. quod etiam indicat Plinius libro VIII, cum ait; anno urbis conditæ DLXXLII Italiam primum elephantos uidiſſe Pyrrhi bello. & Polybius, cum inquit, Gallis pacem datam tertio ante Pyrrhi in Italiam aduentum anno. De Pyrrhi porro aduentu loquuntur omnes hiſtoriæ, Plutarchi, Iuſtini, Eutropij, alij. Res autem aduerſus eum à Læuino conſule geſtas his prope uerbis narrat Zonaras: Cum Tarentum Pyrrhus perueniſſet, iuuentutem Tarentinam conſcriptam copijs ſuis inſeruit, ne ſeorſum inſtructi nouis rebus ſtuderent, ac theatrum clauſit, ne eò conuenientes aliquid molirentur D

A rentur,& conuiuiorum,commeſſationumq; uſum interdixit.iuuenes autem in armis exerceri, aut totos dies in foro agere iuſſit. Vt autem quoſdam harum rerum moleſtia ſe ſubducere animaduertit,ſuos portis,ne eos exire paterentur, præfecit. His igitur rebus & commeatu ſuppeditando, & ſatellitibus eius intra ædes ſuas recipiendis oneratos Tarentinos pœnituit,cum dominum, non ſocium Pyrrhum experirentur. Ille uero ne ad Romanos inclinarent,ueritus,eos qui gerendæ reip.& tractando populo idonei erant,partim per cauſſas aliquas in Epirum ad filium miſit, partim clam ſuſtulit. Ariſtarchum uero ſummum apud illos uirum, & ſumma eloquentia præditum ſibi conciliauit,ut ob ſuam familiaritatem populi in ſuſpicionem incideret. Sed cum ei nihilominus fidem à populo haberi uideret, eum in Epirum ire iuſſit. qui aduerſari non auſus conſcendit ille quidem, ſed Romam profectus eſt. Quæ cum Tarenti agerentur, Romani Pyrrhi aduentu anxij, tum quod Italiam infeſtam haberent, tum quòd illum rei militaris peritum firmiſſimum adducere exercitum fama e-
B rat, delectibus habitis, coactaq; pecunia ſociorum oppida præſidijs firmant, ne illi quoq; deficerent. & quos nouis rebus ſtudere ſenſerunt, eorum principes multarunt.Contra Pyrrhum uero, ac Tarentinos, eorumq; ſocios Valerium Læuinum miſerunt, parte exercitus in urbe præſidij cauſſa retenta. Is ſtatim Roma profectus eſt, ut bellum quàm longiſſime à patria gereret, & terrorem Pyrrho incuteret, qui ab ijs ultro laceſſeretur, quorum ſe mœnia oppugnaturum arbitrabatur. ac motis caſtris munitum, atq; opportunũ in Lucanis oppidũ cepit,ac præſidiũ reliquit, ne illi hoſtibus eſſe adiumento poſſent. Pyrrhus Læuini aduentu cognito, eductis copijs,tẽpus terere,dum auxilia conueniſſent, cupiens, litteras ad Læuinum miſit ſuperbas, quibus ſe litis, quæ inter Romanos,ac Tarentinos eſſet, arbitrum fore profeſſus eſt, atq; Læuinum ea de cauſſa ad ſe acciuit. Cui Læuinus ſe cum toto exercitu uenturum ad pœnas de Tarentinis, atq; ipſo repetendas reſpondit. Atq; ita properans caſtris interiecto flumine poſitis,ſpeculatores aliquot comprehendit, quos per caſtra circum
C ductos,cum ſe multo maiorem alium habere exercitum gloriaretur, dimiſit.Quo facto perculſus Pyrrhus pugnã detrectauit,tum quod ſocij eius nõdum conueniſſent, tum quod Romanos in hoſtili agro re frumentaria laboraturos ſperabat. Eadem Læuinus quoq; reputans cõfligere quàm primum ſtatuit. & quia milites Pyrrhi famam, & elephantes timebant conuocato exercitu,& longa oratione ad confirmandos militum animos habita,ita ſe parat,ut cum Pyrrho uel inuito pugnaturus. qui quamuis à pugna abhorreret,tamen ne Romanos formidare uideretur, & ipſe milites ſuos ad pugnam cohortatus Læuinum flumen iuxta caſtra tranſire conantem prohibuit. Is igitur cum peditatu ibi ſe continens equitibus per ſpeciem prædæ petendæ ablegatis,mandat,ut longe prouecti traijciant. Qui cum ex improuiſo terga hoſtium inuaſiſſent,& ordines turbaſſent,Læuinus flumine ſuperato prælium & ipſe init.Sed Pyrrhus dum ſuis fugientibus ſuccurrit,equo ex uulnere amiſſo perijſſe putabatur,unde Epirotis animi imminuti ſunt,Romanis creuerunt, mutata prœlij facie. Qua re Pyr-
D rhus intellecta ueſtem inſignem dat Megacli induendam, eumq; paſſim circumuehi iubet,ut ſe uiuere arbitrati hoſtes terrerentur, ſui confirmarentur. ipſe priuati hominis habitu cum toto exercitu, elephantis exceptis in Romanos inuehitur, & ubiq; laborantibus ſuccurrens ſuos ſubleuat.Pugna igitur initio anceps fuit, donec quidam Megacle occiſo, Pyrrhum ſe occidiſſe ratus, effecit, ut & idem alij crederent. Tum uero & Romanis aucti ſunt animi, & hoſtes ceſſerunt. Quod cùm Pyrrhus ſenſiſſet, abiecto pileo,& nudato capite circumiens pugnæ fortunam mutauit. & cum Læuinus equites, quos extra aciem in inſidijs habebat, à tergo in hoſtes incurrere iuſſiſſet,ſignum elephantis dedit.Ibi ex inuſitato belluarum conſpectu, & horrendo barritu,armorumq; ſonitu,quem qui in turribus ferebantur,edebant, tum Romani perterriti ſunt, tum equi perturbati ſeſſores partim excutiẽtes, partim uehentes fugerũt. Itaq; fractis animis in fugã uerſi partim ab ijs, qui in elephãtorũ turrib.erant, occidebant̃,partim ab ipſis belluarũ proboſcidib.& cornibus,aut dentib.conficiebant̃, partim pedib.earum cõterebant̃. Multos etiã equites inſequuti occiderũt.neq; euaſiſſet

quiſquam, niſi elephantus uulneratus regrediens banitu ſuo ceteros diſturbaſſet. A
Nam cum ea de cauſſa Pyrrhus perſequendi finem feciſſet, Romani flumine ſupera-
to in oppidum quoddam Apuliæ peruenerunt. multi tamen ex Pyrrhi militibus, &
ducibus ceciderunt. Quare cum ei quidam uictoriam gratularetur, ſi iterum inquit,
ita uicerimus, actum de nobis erit. & Romanos quanuis uictos admiratus, ſi eis im-
peraret, ſe orbis terrarum imperio facile potiturum affirmauit. Ex ea uictoria ma-
gnam laudem adeptus eſt, & multi ad eum defecerunt. Socijs, cum ueniſſent, ob mo-
ram nonnihil caſtigatis partem ſpoliorum dedit. Qui Romæ erant, ob acceptam
cladem mœſti Læuino ſupplementum miſerunt, & Tiberio ex Etruria reuocato ur-
bem præſidijs firmarunt. Nam Pyrrhum ad eam tendere audierant. Læuinus ue-
ro ſaucijs curatis, & diſperſis recollectis, acceptiſq; miſſis ab urbe militibus Pyr-
rhum perſequutus eſt. & Capuam cuius illum potiendi cupidum eſſe audierat, de-
fendit. quo conſilio fruſtratus Pyrrhus Neapolim receſſit, quam cum occupare non
poſſet, Romam properans, ac per Etruriam tranſiens, ut eam quoq; ſibi gentem ad- B
iungeret, ubi eos cum Romanis fœdus percuſſiſſe didicit, & Tiberium ſibi obui-
am ire, Læuinum à tergo ſequi, ne ab eis in regione ignota circumueniretur, extime-
ſcens, longius non eſt progreſſus. Vt uero recedenti, & Campaniæ fines ingreſſo
Læuinus cum exercitu multo maiore, quàm ante habuerat, ſe oſtendit: hydræ in-
ſtar, inquit, Romanorum legiones cædendo renaſcuntur. & aciem inſtruxit ille qui-
dem, uerum prælio abſtinuit. Nam cum ſuos milites clypeos haſtis pulſantes clamo-
rem tollere, & claſſica canere, & elephantos banire iuſſiſſet, ut Romanos ante con-
greſſum perterrefaceret, illi autem multo ferocius reclamaſſent, ut ipſius milites con
ſternarentur, pugnare, auſpicia infauſta cauſatus, noluit. ac motis caſtris Tarentum
redijt. Hæc ex Zonara. Eadem alij, ſed breuius. & maxime in Pyrrho Plutarchus.
Pyrrhum, ubi P. Læuinum conſulem aduerſus ſe exercitum adducere, atq; una Lu-
canorum agros uaſtare accepit, non expectatis ſocijs caſtra in eum mouiſſe, præmiſ-
ſo præcone, qui Romanos moneret, ſi de controuerſijs cum Italis diſceptare iure, C
quàm armis mallent, ſe eos uti arbitro poſſe. pugnatum præterea ab his eſſe in Cam-
pania inter Pandoſiam, & Heracleam urbes ad flumen Sirim. ibiq; uictis, ac pul-
ſis Romanis maxime elephantorum inuſitata tum apud eos pugna, Pyrrhi haud in-
cruentam uictoriam fuiſſe. Poſt autem cum Samnitium, Bruttiorum, Lucanorumq;
ſociorum copiæ acceſſiſſent, eum propius Romam populabundum caſtra admo-
uiſſe, ac Præneſte uſque ueniſſe. inde Romanis nouo delectu occurrentibus iterum
in Campaniam ſe recepiſſe. Itaq; in epitoma XIII ſic ſcriptum eſt: Pyrrhus Epirota-
rum rex, ut auxilium ferret Tarentinis, in Italiam uenit. Cum in præſidium Rhegino-
rum legio Campana cum præfecto Decio Iubellio miſſa eſſet, occiſis Rheginis Rhe
gium occupauit. Valerius Læuinus conſul parum proſpere aduerſus Pyrrhum pu-
gnauit, elephantorum maxime inuſitata facie territis militibus. Poſt id prælium cum
corpora Romanorum, qui in acie ceciderant, Pyrrhus inſpiceret, omnia uerſa in ho-
ſtem inuenit, populabundusq; ad urbem Romam proceſſit. & apud Frontinum li- D
bro III. Valerius Læuinus aduerſus Pyrrhum occiſo quodam gregali tenens gla-
dium cruentum exercitui utriq; perſuaſit, Pyrrhum interremptum. quamobrem ho-
ſtes deſtitutos ſe ducis morte credentes, conſternati à mendacio, ſe pauidi in caſtra
receperunt. & libro IIII: P. Valerio conſuli ſenatus præcepit, exercitum ad Sirim
uictum ducere Serinum, ibiq; caſtra munire, & hiemem ſub tentorijs exigere. Hoc
eodem anno C. Fabricium legatum à ſenatu ad Pyrrhum Tarentum de captiuis re-
dimendis miſſum, ſummo ab eo in honore habitum, captiuos ſine pretio à Pyrrho
remiſſos ſcribit Zonaras. Qua de re ita eſt in epitoma XIII ſcriptum: C. Fabricius
miſſus ad Pyrrhum à ſenatu, ut de redimendis captiuis ageret, fruſtra, ut patriam
deſereret, à rege tentatus eſt. Captiui ſine pretio remiſſi ſunt. Hæc eadem Plutar-
chus, Oroſius, Eutropius, Florus, Iuſtinus. Ennius apud Ciceronem libro pri-
mo de Officijs. Quin etiam eodem hoc anno à Pyrrho Cineam legatum Romam
de componenda pace miſſum auctor eſt Zonaras, eundem muneribus nobilium

animis

A bilium animis tentatis in ſenatum ueniſſe, atq; expoſita regis in eum uoluntate pacem petijſſe. ad quam cum maior pars ſenatus inclinaret, Ap. Cæcum ſe lectica in curiam deferri iuſſiſſe, & eam frequenti ſenatu diſſuaſiſſe, atq; ex eius ſententia Cineam eodem die urbe abire à ſenatu iuſſum, Pyrrho regi bellum indictum. Captiuos uero militari ignominia notatos, cum ijs neq; contra Pyrrhum uſi ſint, neq; uſquam alibi uniuerſis, ne quid coniuncti rerum nouarum molirentur, ſed alios in alia præſidia dimiſiſſe. Ex quo apparet, locum illum Ciceronis in Catone, in quo ait, Ap. Cæcum eam ſententiam dixiſſe decem, & ſeptem poſt alterum conſulatum annos, ita intelligendum eſſe, ut extremos etiam annos comprehendamus, & eum, quo conſul Appius fuit, & eum, quo pacem diſſuaſit. Hac de re item Plutarchus in Pyrrho, & Florus. Illud noui eſt in epitoma, Cineam egiſſe, ut pacis componendæ cauſſa rex in urbem reciperetur.

B *De triumpho T. Coruncanij cos. De Vulſinienſibus.*

TI. Coruncanium conſulem de Vulſinienſibus, & Vulcientibus triumphaſſe nemo eſt, qui tradat præter Capitolinos ſcriptores. Rem quidem geſtam à Tiberio conſule in Etruria, & fœdus cum Etruſcis ictum tradit Zonaras. Ex quo intelligi poteſt Coruncanium cõſulem reliquias Etruſcæ uictoriæ Vulcientibus, & Vulſinienſibus domitis, ac pace illis data confeciſſe. neq; enim Etruſci belli poſt ulla per aliquot annos mentio fit. Hinc etiam Caſtrum, & Coſſam per hos annos in Etruria Colonias deductas in epitomis legimus. Addo etiam Coruncanium triumphalem à Velleio libro II. extremo ſignificari.

De cenſoribus, & luſtro XXII.

CENSORES hoc anno creatos ex quinquennalibus ſequentibus Luſtris opinor. Auget hanc opinionem, quod in epitoma XIII, poſt pacis, quam cum Pyrrho Ap.
C Claudius diſſuaſit, mentionem ſic ſcriptum eſt: Cn. Domitius cenſor primus è plebe Luſtrum condidit. Cenſa ſunt ciuium capita CCLXXVIII millia CCXXII. Ego uero Cn. Domitium Caluinum eſſe arbitror, qui conſul fuit anno CDLXX. Conſularẽ enim quærimus qui cenſor factus ſit. Vt autẽ C. Marcius primus è plebe cenſor fuit, ſic hic primus è plebe Cenſor luſtrum fecit. Domitij collega, ſi coniecturis ſtandum eſt, fuit Q. Fabius Maximus Gurges conſularis, quem Plinius libro VII principem Senatus appellat. Principem autem ſenatus legi, qui ex cenſorijs uetuſtiſſimus eſſet, moris fuiſſe ante II bellum Punicum prodit Liuius. Accedit quod patricius, & plebeius cenſores comparantur, quod his temporibus factitabatur.

DE COS. AN. CDLXXIIII.

DEINCEPS P. Sulpicium cum P. Decio conſules ſuggerit Caſſiodorus. Saueníonem, & Murem faſti Siculi. P. Decium P. Decij, qui ſe Samnitico & Gallico bello de-
D uouit, filium fuiſſe auctor eſt Cicero libro II. De finibus, & in Tuſculanis diſputationibus. P. Sulpicium P. Sulpicij Saueníonis filium eſſe arbitror, qui conſul fuit anno CDXLIX. Vtriq; Tarentinum, & cum Pyrrho bellum decretum.

De re geſta cum Pyrrho à conſulibus.

QVAE Romani hoc anno cum Pyrrho geſſerint, ea his fere uerbis apud Zonaram ſcripta eſſe inuenio: Per hiemem utrinq; bellum paratum eſt. Vere autem ineunte, Pyrrhus impreſſione in Appuliam facta, multa ui, multa deditione ſibi adiunxit, donec Romani ad Aſculum oppidum aduerſus eum caſtra poſuerunt. Permultos autem dies utrinq;, cum alter alterum metueret, ocium fuit. Interea cum nonnulli rumore diſſipato, Decium ad deuouendum ſe exemplo patris & aui paratum eſſe, Epirotis terrorem inferrent, quaſi ex illius obitu omnes perituros, Pyrrhus ſuos milites hortatus eſt, ne perturbarentur; indagatoq; habitu, quo Decij ſe deuouiſſent, monuit, ſi quem ita ornatum conſpexiſſent, ne occiderent, ſed uiuentem comprehenderent.

rent. Decio uero nunciari iuſſit, facinus illud ei non ſucceſſurum. & ſi uiuus capere- A
tur, male periturum eſſe minatus eſt. Cui conſules nulla ſibi deuotione opus eſſe re-
ſponderunt. Se enim alia ratione uictoriã adepturos. Ac traiecto flumine, quod in-
ter utraq; caſtra interiectum erat, ſigna contulerunt. Cum Græci pellerentur, Pyr-
rhus elephantis in auxilium, nõ qua falcati currus ſtabant, ſed in alteram partem ad-
ductis, equitatum Romanorum terrore belluarum ante congreſſum profligauit, ſed
pedites non magno admodum detrimento affecit. Interea quidem Appuli Epirota-
rum caſtra ingreſſi Romanis uictoriam attulerunt. Nam cum Pyrrhus pugnatores
aliquot ad eorum impetum comprimendum miſiſſet, reliqui omnes turbati, & caſtra
capta eſſe, & illos fugere opinati, inclinarunt, eorumq; multi cæſi ſunt. Pyrrhus ipſe,
& ex præfectis alij multi uulnerati, cum ob commeatus, tum ob medicamentorũ ino-
piam grauiter affecti ſunt. Quare, antequam id Romani ſentirent, Tarentum receſ-
ſit. Cõſules etſi flumen pugnandi cauſſa tranſierãt, tamen cũ audiſſent hoſtes omnes
diſſipatos eſſe, in urbes Appuliæ in hiberna regreſſi propter ſaucios milites eos per- B
ſequi non potuerunt. Hæc Zonaras. quæ breuius Eutropius ita: Miſſi ſunt contra
Pyrrhum duces P. Sulpicius, & P. Decius Mus conſules. certamine commiſſo Pyr-
rhus uulneratus eſt. elephanti interfecti. XX milia cæſa hoſtium. at ex Romanis tan-
tum quinq; millia. Pyrrhus Tarentum fugatus. Hoc autem in prælio P. Decium ce-
cidiſſe auctor eſt Cicero lib. II. de finibus. Quæ cum ita ſint, profecto uerba hæc epi-
mæ XIII ad hunc annum pertinent: Iterum aduerſus Pyrrhum dubio euentu pugna
tum eſt. Dubio enim euentu ait, quod rex ab una parte uulneratus, conſul ab altera
interfectus ſit, plures tamen inde quàm, hinc ceciderint. Poſtremo apud Frontinum
lib. II. ſcriptum eſt, Pyrrhum pro Tarentinis apud Aſculum dextro cornu Samnitas,
Epirotasq;, ſiniſtro Bruttios, atq; Lucanos cũ Sallentinis, in media acie Tarentinos
collocaſſe, equitatũ, & elephantos in ſubſidijs eſſe iuſſiſſe contra conſules diuiſis ap-
tiſſime in cornua equitibus legiones in prima acie, & in ſubſidijs poſuiſſe, his immi-
ſcuiſſe auxilia, utrinq; XL millia fuiſſe. Pyrrhi dimidiã partem exercitus amiſſam, a- C
pud Romanos quinq; millia deſiderata.

DE COS. AN. CDLXXV.

DEINCEPS C. Fabricius, Q. Æmilius conſulatum inierunt, ut ait Caſſiodorus.
quorum cognomina Luſcinum, & Papum edunt faſti Siculi. Hi ſunt, qui etiam ante
collegæ fuerunt anno CDLXXI. Hos enim bis una conſules fuiſſe ſcribit in Lælio
Cicero. Eorundẽ meminit Plutarchus in Pyrrho, Gellius lib. III. & Cicero pro Cor-
nelio, cum Heraclea, inquit, fœdus ictum C. Fabricio cos. Pyrrhi temporibus. Vtriq;
conſuli Tarentinum bellum decretum.

De re geſta cum Pyrrho à conſulibus, & triumpho C. Fabricij cos.

QVAE uero conſules hoc anno cum Pyrrho geſſerint, ea fere, quantum ex anna- D
libus Zonaræ colligitur, hæc ſunt. Pyrrhus Tarenti, quo aduerſo prælio facto receſſe
rat, cùm alia parauit, tum milites, ac pecunias domo aduehi iuſſit. Sed cum Fabriciũ,
& Papum conſules in caſtra ueniſſe audiſſet, ſententiam mutauit. Tum uero Nicias
quidam, qui ei fœdus eſſe putabatur, conſules adijt, pollicitus ſe dolo Pyrrhum in-
terfecturum. Quod ægre ferens Fabricius inſidias Pyrrho indicauit. qua ille huma-
nitate permotus captiuos iterum gratuito remiſit. atq; iterum de pace legatos miſit.
Cum autem Romani nihil de pace reſponderent, ſed tum deniq;, cum Italia exceſ-
ſiſſet, eum de pace agere iuberent, in Siciliã, quo à Syracuſanis aduocabatur, regreſ-
ſus eſt, Milone, qui Tarentum, & reliqua Italiæ loca tueretur, relicto. Hæc Zonaras.
quæ breuius multo uideo confirmari ab Eutropio, his uerbis: Interiecto anno con-
tra Pyrrhum Fabricius miſſus eſt, qui prius inter legatos ſollicitari non potuerat,
tunc cum uicina caſtra ipſe, & rex haberet, medicus Pyrrhi ad eum nocte uenit, pro-
mittens ueneno Pyrrhum occiſurum, ſi ſibi aliquid polliceretur, quem Fabricius uin
ctum

A ctum reduci iuſſit ad dominum, Pyrrhoq́ dici, quæ contra caput eius medicus ſpo-
pondiſſet. tunc rex in Siciliam profectus eſt. Fabricius uictis Samnitibus & Lucanis
triumphauit. Idem in epitoma XIII ſcriptum eſt ita: Cum C. Fabricio conſuli is, qui
ad eum à Pyrrho transfugerat, polliceretur, ſe regi uenenum daturum, cum indicio
ad regem remiſſus eſt. res præterea contra Lucanos, Bruttios & Samnites proſpere
geſtas continet. Pyrrhus in Siciliam traiecit. C. etiam Fabricium Luſcinum conſu-
lem ſcribit Valerius de miraculis. Proſpere cum Bruttijs, & Lucanis auxilio Martis
dimicaſſe. Itaq; in tabula triumphali Capitolina eſt, unum C. Fabricium II conſu-
lem II de Lucanis, Bruttijs, Tarentinis, & Samnitibus triumphaſſe. Ex his autem ap
paret, neutrum horum conſulum cum Pyrrho ſigna cōtuliſſe. Itaq; miror Critolaum
(ut eſt in Parallelis Plutarchi) ſcripſiſſe Æmilium Papum conſulem uictoria ex Pyr
rho parta elephantos Romam miſiſſe centum ſexaginta. Etenim Plinius auctor eſt,
Romam primum elephantos uidiſſe in Curij triumpho de Pyrrho. miror etiam mul-
B to magis Plutarchum pugnam ad Aſculum in conſulatum Æmilij, & Fabricij refer-
re. quod uidetur facere, cum eius pugnæ poſt indicatas Pyrrho ab his conſulibus in-
ſidias meminerit. Sed hæc atq; eiuſmodi alia grauiora uitia uel ſcriptorum negligen-
tia, uel hiſtoriæ uarietas contrahit. quale uitium illud eſt Flori, & eius qui librum ſcri
pſit de uiris illuſtribus, qui Curium, Fabriciumq́ conſules comparant, Æmiliumq́
prætereunt. De inſidijs porro à conſulibus his regi demonſtratis, quæq́ de ea re in-
ter ſcriptores cōtrouerſia ſit, Gellius lib. III. Plutarchus in Pyrrho, & in Apophtheg
matis, Cicero lib. I. De officijs, Valerius libro VI.

DE COS. AN. CDLXXVI.

INSEQVENS annus auctore Caſſiodoro conſules habuit P. Cornelium, C. Iu-
nium, quorum cognomina inuenio in faſtis Siculis Rufinum, & Bubulcum. P. Cor-
nelium bis conſulem profitetur Gellius lib. IIII, & XVII. De hoc etiam conſulatu
C idem loquitur lib. IIII. cum ait: C. Fabricius Luſcinus P. Cornelium Rufinum ma-
nu quidem ſtrenuum, & bellatorem bonum, ſed furacem hominem, & auaricia acri
odio habebat. Sed cum reip. difficillimis temporibus creandi conſules forēt, & Rufi
nus peteret conſulatum, competitoresq́ eius eſſent imbelles, ſumma ope adnixus
eſt Fabricius, ut Rufino conſulatus deferretur. eam rem pleriſq; admirantibus, Fa-
bricius inquit, nihil eſt, quod miremini, ſi malui compilari, quàm uenire. Idem Cice-
ro lib. II. de oratore. C. Iunius ex triumpho ſuo Capitolino deſcriptus eſt. Vtriq; con
ſuli bellum Tarentinum decretum.

De triumpho C. Iunij Bubulci cos. de Lucanis, & Bruttijs. & rebus geſtis à conſulibus.

RES autem hoc anno à conſulibus geſtas his uerbis memoriæ mandauit Zona-
ras. Romani per abſentiam Pyrrhi confirmatis animis, ad ulciſcendos eos, à quibus
D accerſitus erat, conuerſi, Tarentinorum uindicta in aliud tempus dilata, Rufini, & Iu
nij cōſulum ductu, atq; auſpicijs Samniū inuaſerunt. Samnites enim in aſperos mon
tes cariſſima pignora, & pretioſiſſima quæq; contulerant. Igitur Romani contem-
ptim eo conſcendere auſi pleriq; aut ceciderunt, aut capti ſunt. Eius cladis culpam
conſules cum alter in alterum conferrent, bellum de communi ſententia gerere de-
ſtiterunt. ac Iunius partem Samniticæ regionis uaſtauit, Rufinus Lucanos, & Brut-
tios afflixit, & ad Crotonem recuperandam, quæ à Romanis defecerat, profectus
eſt, à familiaribus ſuis accerſitus. Sed ceteri ante aduentum eius præſidium, cui Ni-
comachus præerat, à Milone aduocarant. Cuius rei ignarus, cum ut ad amicorum
mœnia negligentius acceſſiſſet, ſubita hoſtium eruptione cladem accepit, deinde
arte quadam urbe potitus eſt. duos enim captiuos perfugarum nomine Crotonem
miſit, quorum alter diceret, eum deſperata urbis expugnatione Locros, quo à prodi
toribus uocetur, diſceſſurum, alter affirmaret, eum iam in itinere eſſe. quæ oratio ut
eſſet probabilior, collectis ſarcinis ſe properare ſimulauit. Id Nicomachus uerum eſ-
ſe ratus

ſe ratus (nam ſpeculatores idem renunciabant) Crotone relicta breuiore uia celeriter Locros contendit. Quo cum perueniſſet, Rufinus conuerſo Crotonem itinere, animaduertente nemine, quod & præter expectationem aderat, & nebula conſpectum eripuerat, urbem cepit. Quo Nicomachus cognito Tarentum rediturus cum in itinere in Rufinum incidiſſet, multos amiſit. Locri ad Romanos ſe contulerunt. Hæc Zonaras. De Rufino autem idem propè etiam Frontinus libro III. Cornelius Rufinus conſul cum aliquanto tempore Crotonē oppidum fruſtra obſediſſet, quod inexpugnabile faciebat aſſumpta in præſidia Lucanorũ manus. ſimulauit, ſe cœpto deſiſtere. captiuum deinde magno præmio ſolicitatum miſit Crotonem, qui tanquā ex cuſtodia effugiſſet, perſuaſit diſceſſiſſe Romanos. Id uero Crotonienſes arbitrati dimiſere auxilia, deſtitutiq; propugnatoribus inopinati, & inualidi capti ſunt. Eſt etiam in epitoma XIIII, quod ad hanc rem attinet, ita: Res contra Lucanos, Samnites, & Bruttios proſpere geſtas continet. In tabulis autem Capitolinis tantum inuenio, C. Iunium Bubulcum cos. II. de Lucanis, & Bruttijs triumphum egiſſe. De Crotone item per hæc tempora capto tradit Euſebius. A B

DE COS. AN. CDLXXVII.

Q. FABIVM, C. Genucium conſules ſuggerit Caſſiodorus Gurgitem; & Clepſinam faſti Siculi. Horũ conſulum ſic meminit Oroſius: Fabio Gurgite II. C. Genucio Clepſina conſulibus peſtilentia grauis urbem, & fines eius inuaſit.

De P. Cornelio Rufino dictatore.

DE dictatura P. Cornelij Rufini hæc habeo, quæ dicā. Gellius lib. IIII, ex XVII, ita ſcriptum reliquit: P. Cornelius Rufinus bis cos. & dictatura functus, notatus eſt à Fabricio cenſore. & Valerius de cenſoria nota: Cornelius Rufinus duobus cōſulatibus, & dictatura ſpecioſiſſima functus à Luſcino cenſore eſt notatus. Hæc uerba me adduxerũt, aut ante cenſuram Fabricij dictaturam P. Cornelij collocarem. quanquā quo potiſſimum anno, aut qua de cauſſa dictus ille fuiſſet, parum certum haberem. Quoniam autem hoc anno graui peſtilentia ciuitas laborauit, uidendum putaui, ne claui figendi cauſſa, ut alij ante alias, dictus eſſet. Nam Auguſtinus lib. III. de ciuitate dei hanc peſtilentiam ſumma ui in homines, pecudesq; ſæuiſſe ſcribit. Si quis tamen certiora attulerit, & ipſe ſequar. meam coniecturam in re omnino non contemnenda ne obſcuram quidem eſſe cuiquam uolui. C

De triumpho Qu. Fabij Gurgitis cos. II. de Samnitibus, Lucanis, & Bruttijs.

QVAE res ab his conſulibus geſtæ ſint, nemo tradit. apparet tamen Romanos cũ Samnitibus, Lucanis, & Bruttijs bellum continuaſſe. ex eo, quia in Capitolinis tabulis ſcriptum eſt, Q. Fabium Gurgitem in hoc conſulatu de Samnitibus, Lucanis, & Bruttijs triumphaſſe. cui triumpho ſeruiunt etiā illa epitomæ XIIII uerba: Res contra Lucanos, Samnites, & Bruttios proſpere geſtæ. Victoriam autem ingentē fuiſſe, inde intelligi poteſt, quod Tarentini, ac Samnites rebus ſuis diffiſi Pyrrhũ ex Sicilia reuocauerint. D

DE COS. AN. CDLXXVIII.

DEINCEPS M'. Curium, L. Lentulum ſubijcit conſules Caſſiodorus, & Eutropius, Dentatum & Lentulum faſti Siculi. Hic eſt tertius M'. Curij conſulatus, qui una cum Lentuli conſulatu ex Capitolino huius anni triumpho deſcriptus eſt. Bellũ Tarentinum, & Samniticum utriq; conſuli datum.

De triumpho IIII M'. Curij cos. de Samnitibus, & Pyrrho. & L. Lentuli cos. de Samnitibus & Lucanis.

HOC anno reuerſo in Italiam ex Sicilia Pyrrho, bellum cum eo, & Tarentinis renouatum

A nouatum, cum Samnitibus, & ſocijs eorum continuatum eſt. quod ipſum ita eſſe expoſitis annalium uerbis facile quiuis intelliget: Scribit Zonaras ita: Anno inſequente Romani exercitu cõtra Samnites, & Lucanos adducto, belloq; Bruttijs illato Pyrrhus Sicilia pulſus, & in Italiam reuerſus permoleſtus fuit. Locros, qui Romano præſidio cæſo defecerant, recepit, ſed à Rhegij oppugnatione depulſus & ipſe uulneratus eſt, & multos milites amiſit. Inde in Locridem profectus, quibuſdam aduerſæ factionis multatis, frumentoq;, & pecunia à ceteris acceptis Tarentum redijt. A Samnitibus, quos Romani grauiter urgebant, in auxilium euocatus, in fugam coniectus eſt. Nam cum pullus elephanti uulneratus, ſeſſoribus excuſſis, matrem paſſim quæreret, eaq; perturbata ceteri etiam elephanti conciti eſſent, omnia ſine diſcrimine immiſcuerũt. Poſtremo Romani multis occiſis, & VIII elephantis captis caſtris etiam potiti uicerunt. Pyrrhus cum paucis equitibus Tarentum refugit, atq; inde in Epirum, ut rediturus, Milone cum præſidio Tarenti relicto, nauigauit. Hæc Zonaras.
B De quibus ſic ſcriptum eſt apud Iuſtinum: Interiecto tempore legati ab Italicis ſocijs uenere, nunciantes, Romanis reſiſti non poſſe, deditionemq; futuram, niſi ſubueniat. Pyrrhus anxius tam ambiguo periculo, incertuſq;, quid ageret, uel quibus primum ſubueniret, in utrunq; pronus conſultabat. quippe inſtantibus hinc Carthaginienſibus, inde Romanis, periculoſum uidebatur exercitum in Italiam non traijcere, periculoſius à Sicilia deducere, ne aut ille non lata ope, aut hi deſerti amitterentur. Itaq; conſerto prælio cum ſuperior fuiſſet, quoniam tamen à Sicilia abiret, pro uicto fugere uiſus eſt. ac propterea ſocij ab eo defecerunt, & imperium Siciliæ tam cito amiſit, quàm facile quæſiuerat. Sed nec in Italia fortuna meliore uſus in Epirum regreditur. Eutropius autem ſcribit hoc modo: Curius Dentatus, & Cornelius Lentulus aduerſus Pyrrhũ, qui ex Sicilia in Italiam reuerterat, miſſi ſunt. Curius cõtra eum pugnauit, exercitum eius cęcidit, ipſum Tarento fugauit, caſtra cepit. ea die cæſa ſunt hoſtium XXIII millia. Curius in conſulatu triumphauit. Primus Romam elephan-
C tos quattuor duxit. Pyrrhus etiam à Tarento mox receſſit. in epitoma autem XIIII ita eſt. Curius Dentatus cum delectum haberet, eius, qui citatus non reſponderat, bona primus uendidit. Is iterum Pyrrhum ex Sicilia in Italiam reuerſum uicit, & Italia expulit. Hoc item anno tertium cum Pyrrho pugnatum, idq; in Lucania in Auruſinis campis auctor eſt Oroſius, & Florus, ad Beneuentum autem Plutarchus. Idem Florus Pyrrhum his caſtris exutum, bis ſaucium ex Italia uictum exceſſiſſe adſcribit. De acie Pyrrhi hoc prœlio inſtructa ſic Frontinus lib. IIII: Pyrrhus rex primus totum exercitũ ſub eodem uallo continere inſtituit. Romani deinde uicto eo in campis Auruſinis ad Beneuentum caſtris eius potiti, & ordinatione notata, paulatim ad hanc uſq; metationem, quę nunc effecta eſt, peruenerunt. Triumphaſſe porro M. Curium de Pyrrho rege tradit Cicero in Catone, & in defenſione Murenæ, Eutropius, & Florus, cuius hæc uerba ſunt: Nec ullus pulchrior in urbem aut ſpecioſior triumphus intrauit, cum ante hunc diem nihil, niſi pecora Volſcorum, greges
D Sabinorum, Carpenta Gallorum, fracta Samnitiũ arma uidiſſet. Tum ſi captiuos aſpiceres, Moloſſi, Theſſali, Macedones, Bruttius, Appulus, atq; Lucanus; ſi pompas, aurum, purpura, ſigna, tabulæ, Tarentinæq; deliciæ. Sed nihil libentius populus R. aſpexit, quàm illas, quas timuerat cum turribus ſuis belluas, quæ non ſine ſenſu captiuitatis ſummiſſis ceruicibus uictores equos ſequebantur. Plutarchus item M. Curium Pyrrhum regem uiciſſe, ac Samnitum opes fregiſſe ſcribit. Itaq; in tabulis Capitolinis eum de Samnitibus & Pyrrho rege quartum triumphaſſe ſcriptum eſt. De L. autem Cornelij Lentuli Conſulis triumpho, quem de Samnitibus actum in Capitolinæ tabulæ fragmento inciſum eſt, hæc accepimus. Pyrrhum ſcribit Plutarchus partem copiarum in Lucaniam miſiſſe, ut alterum conſulem morarentur, ipſum Curio ad Beneuentum occurriſſe. Plinius etiam libro XXXIII, L. Lentulus conſul, inquit, Ser. Cornelio Merendæ Samnitum oppido capto coronam auream ex præda dedit. Quibus ex uerbis intelligi poteſt, Lentulum item de Samnitibus, ac (quoniam fragmentum huius triumphi Capitolinum habet, SAMNITIBVS, n ET) Lu-

ET) Lucanis etiam fortaſſe triumphaſſe. A

De cenſoribus, & luſtro XXXIII.

HOC anno cenſores fuiſſe Fabricium, & Papum tradit his uerbis Zonaras: eodem anno Fabricius, & Papus cenſores facti cum alios equites, & ſenatores, tum Rufinū quanuis dictatorium, atq; iterum conſulem notarunt, quòd decem pondo argenti fa cti haberet. Cui uerba epitomæ XIIII aſtipulantur, quæ Curianam uictoriam proxi me ſubſequuntur: Fabricius cenſor P. Cornelium Rufinum conſularem ſenatu mo- uit, quod decem argenti pondo facti haberet. Luſtro cenſoribus condito cenſa ſunt ciuium capita CCLXXI millia CCXXIIII. Cuius cenſus meminit quoq; Euſebius. Collegam Fabricij Q. Æmilium Papum nominat Cicero in Lælio, & Gellius libro XVII. De Rufino à Fabricio cenſore notato itē Gellius, & Plutarchus in Sylla, Flo- rus de bello Tarentino, Valerius de cenſoria nota. Hinc etiam illud Iuuenalis Saty- ra IX: Argenti uaſcula puri, Sed quæ Fabricius cenſor notet. B

DE COS. AN. CDLXXIX.

SER. Cornelium, M' Curium conſules tradit in hunc annum Caſſiodorus, Denta- tum, & Merendam faſti Siculi. Ego Ser. Cornelium Merendam eſſe opinor eum, quem ſcribit Plinius ab L. Lentulo conſule anno priore capto Samnitium oppido coronam ex auro accepiſſe. M' Curius iam quartum conſul eſt. Conſules cum Brut- tijs, & Lucanis, & Samnitibus bellaſſe opinor. Illud tantum eſt apud Zonarā, quod ad hunc annum pertinet: Tarentini quidam Milonem, à quo male tractati erant, Ni- cone duce aggreſſi, cum nihil profeciſſent, caſtello quodam ſuæ ditionis occupato, inde in eum impreſſionem fecerunt, & cum Romanos aduerſus ſe bellum parare co gnouiſſent, legatis Romam miſſis pacem impetrarunt.

DE COS. AN. CDLXXX. C

CASSIODORVS ſuggerit conſules C. Fabricium, C. Claudium. faſti Siculi Lici- num, & Caninam, Cuſpiniani Licinium, & Cinnam, Eutropius Fabium Licinium, & C. Claudium Caninam, Velleius Fabium Dorſonem, & Claudium Caninam. ex quo intelligi poteſt hos cōſules uocatos C. Fabium Dorſonem Licinum, & C. Clau- dium Caninam. Nam Dorſo antiquum fuit Fabiorum cognomen, Licinus autem poſt etiam in ijs uel Capitolinis tabulis teſtibus celebrabitur. ut ſit pater M. Fabij C. F. M. N. Licini conſulis anno DVII. C. autem Claudius Canina is eſt, qui ante con- ſul cum M. Æmilio Lepido fuit. unde intelligi poteſt, eum fuiſſe plebeium, pręſertim qui tum cum Æmilio, nunc cum Fabio patricijs comparatus ſit. neq; enim per hæc tempora niſi ex utroq; corpore conſules fiebant. Aliquando in hunc annum Fabri- cium Luſcinum conſulem cōtuli, parum emendatis annalibus antiquorū deceptus. D

De rebus hoc anno geſtis, & triumpho C. Claudij Caninæ cos. II. *de Samniti- bus, & Lucanis.*

QVAE in hunc annum ex Zonara geſta referenda ſunt, hæc fere ſunt: Ptolemæus Philadelphus Ægypti rex, Pyrrhi cladib. & Romanorū incrementis cognitis, & mu nera eis miſit, & amicitiam pepigit. Qua re Romani læti & ipſi ad eum legatos mi- ſerunt, qui magnifice ab illo donati, munera in ærarium referre uoluerunt, ſed ea ſe- natus legatos habere iuſſit. His conſulibus legatos Alexandrinos Romam ueniſſe à Ptolemæo, & ſocietatem cum Romanis iunxiſſe tradit etiam Eutropius. Coſſam, & Pæſtum Colonias deductas Velleius. Coſſa autem Vulcientium eſt, de quibus paulo ante triumphatum eſt, auctore Plinio. Quibus de rebus ſic ſcriptum uideo in epitoma XIIII: Cum Ptolemæo Ægypti rege ſocietas iuncta eſt. Sextilia uirgo Ve- ſtalis damnata inceſti uiua defoſſa eſt. Coloniæ deductæ ſunt Poſidonia, & Coſſa. Legatos

A Legatos porro, qui à ſenatu ad regem miſſi ſint nominat Valerius Q. Fabium Gurgitem conſularem, N. Fabium Pictorem, & Q. Ogulnium, qui poſt conſulatum adipiſcentur. lib. IIII. cap. IIII. & Iuſtinus lib. XVIII. Poſtremo C. Claudiũ Caninam conſulem triumphaſſe de Samnitibus, & Lucanis apparet in fragmento triumphi Capitolino. cuius rei meminit nemo. Continetur autem hic triumphus his uerbis epitomæ XIIII: Res contra Lucanos, Samnites, & Bruttios proſpere geſtas cõtinet.

DE COS. AN. CDLXXXI.

SP. Caruilium, L. Papirium Curſorem conſules deinceps prodit Caſſiodorus. Curſorem, & Maximũ Siculi faſti & Cuſpiniani. Hi ambo iterum conſules fuerunt, quod ex Capitolinis eorum triumphis liquet. Meminit horum Frontinus de aquæ ductibus, & Liuius lib. XXIIII. Ambobus conſulibus Tarentini cum Samnitibus, & ſocijs euenerunt.

B *De triumpho II L. Papirij cos. II. & Sp. Caruilij cos. II & re cum Tarentinis, & Samnitibus geſta.*

HOC demum anno bellum Samniticum, & Tarentinum confectum eſt. cuius rei hæc habeo annalium priſcorum teſtimonia: Zonaras; Poſt hęc, inquit, Samnites per Caruilium ſubegerunt, Lucanos, & Bruttios per Papirium uicerunt. Idem Papirius etiam Tarentinos domuit. qui cum Milonem ferre non poſſent, & à ſuis, ut dixi, uexarentur, qui Miloni erant infeſti Carthaginienſium præſidium Pyrrhi morte percepta, implorarunt. At Milo in anguſtum adductus Romanis terra, Carthaginienſibus mari prementibus, arcem Papirio ea conditione tradidit, ut ſibi cum pecunijs, & militibus incolumi diſcedere liceret. Inde Carthaginienſes, ut Romanis fœderati receſſerunt. urbs Papirio armis, & nauibus traditis, murisq; dirutis, & tributo pacto ſe dedidit. Quæ autem ſcribit Zonaras ea à Liuio etiam confirmantur, cum inquit libro C XXIIII, Papirium, & Caruilium conſules aduerſus Samnites, Bruttiosq;, & Lucanum cum Tarentino populum declaratos eſſe. & epitoma XIIII, in qua eſt: Carthaginienſium claſſis auxilio Tarentinis uenit. quo facto ab ijs fœdus uiolatum eſt. res præterea contra Lucanos, & Samnites, & Bruttios proſpere geſtas, & Pyrrhi regis mortem continet. uictis Tarentinis pax, & libertas data eſt. His adde Oroſium, qui inquit: Tarentini Pyrrhi morte comperta noua arma ſollicitãt aduerſus Romanos. Carthaginienſium auxilia poſcunt per legatos, atq; accipiunt. Conſerto prælio Romani uicere. & Frontinum lib. III: Papirius Curſor conſul apud Tarentum Miloni, qui cum præſidio Epirotarum urbem obtinebat, ſalutem ipſi, & popularibus, ſi per illũ oppido potiretur, pollicitus eſt. Quibus præmijs ille corruptus perſuaſit Tarentinis, ut ſe legatum ad conſulem mitteret. à quo plena promiſſa ex pacto referens in ſecuritatem oppidanos reſoluit, atq; ita incuſtoditam urbem Curſori tradidit. Vnde Euſebius etiam Romanos Tarentum à Milone accepiſſe notauit. De Samnitico D bello, illud apponam, quod ipſi apud Liuium libro XXIIII in oratione ad Annibalem poſuerunt: Per centum prope annos cum populo R. bellum geſſimus, nullo externo adiuti, nec duce, nec exercitu. niſi quod per bienniũ Pyrrhus noſtro magis milite ſuas auxit uires, q̃ ſuis uiribus nos defenderit. Itẽ: Hoſtes populi R. fuimus primũ per nos ipſi, quo ad noſtra arma, noſtræ uires nos tutari poterant. Poſteaquã ijs parũ fidebamus, Pyrrho regi nos adiunximus, à quo relicti pacem neceſſariã accepimus. Libro autem XXXI propius ad ueritatem loquitur, cum ait, Samnites cum Romanis per an. LXX bellaſſe. Nam Florus per L annos Samnites domitos imprudenter ſcribit. ac neſcio an imprudẽtius Appianus in procemio hiſtorię, qui LXXX prodit, cum ad noſtram ſupputationẽ ſint LXXI. Siquidem bellum initum eſt anno CDX, finitũ CDXXXI. Capitolina porro fragmenta utrunq; cõſulem de Tarentinis triumphaſſe ſignificant, ſed ita, ut de alijs etiam triumphatum ab ijs eſſe intelligi poſſit, ut de Lucanis, Samnitibus, & Bruttijs. Florus uiginti quatuor triũphos de Samnitibus actos tradit, nos autem unum & triginta collegimus. Hac uictoria magna pars Italię

in poteſtatem redacta eſt, uictis præſertim Tarentinis, Samnitibus, Lucanis, & paulo ante quoque Etruſcis. A

DE COS. AN. CDLXXXII.

C. QVINCTIVM, L. Genucium conſules prodit in hunc annum Caſſiodorus. Claudum, & Clepſina faſti Siculi cum Cuſpiniani. quorum illud Quinctij, hoc Genucij cognomẽ uidetur. Liuius lib. VII, T. Quinctij meminit altero pede claudi à quo hoc forte cognomen tractum eſt.

De legione Campana à Genucio coſ. cæſa.

HOC anno (ut ait Oroſius) magnam uiſcerum ſuorum partem ſeueritas Romana concidit. Nam octaua legio, quæ aduentante Pyrrho, diffidens Romanæ ſpei Rheginos omnes, quibus ſubſidio præerat, interfecerat, ac prædam ſibi omnẽ, atque ipſum oppidum uindicauerat, L. Genucio conſuli punienda data eſt. qui obſeſſa Rheginorum urbe, captiſque omnibus, ipſe quidem in reliquos perfugas & latrones exercuit B digna ſupplicia, Romanos uero milites integræ legionis Romã miſit, qui populi iuſſu medio foro uirgis cæſi, ſecurique percuſſi ſunt, qua de re in epitoma quoque XV poſt pacem Tarentinam ita ſcriptum eſt: Legio Campana, quæ Rhegium occupauerat, obſeſſa, deditione facta, ſecuri percuſſa eſt. Eandem rem Polybius libro primo tradit pluribus uerbis, & poſtremus omniũ Zonaras. & Valerius, qui libro II ita loquitur: Populus R. milites, qui Rhegium iniuſto bello occupauerant, mortuoque duce D. Iubellio M. Cæſium ſcribam eius ſua ſponte imperatorem delegerant, carcere incluſit, ac M. Fuluio Flacco tribuno pl. denunciante, ne in ciues R. aduerſus morem maiorũ animaduerteret, nihilo minus propoſitũ executus eſt. ceterũ minore cum inuidia ut id perageretur, quinquagenos per ſingulos dies ſecuri percuti iuſſit, eorumque nullũ ſepulturæ mandari, mortemque lugeri uetuit.

DE COS. AN. CDLXXXIII. C

C. GENVCIVM, Cn. Cornelium conſules prodit deinceps Caſſiodorus. Clepſinam, & Blaſionẽ faſti Cuſpiniani. C. Genucius idem eſt, ut puto, qui ante conſul fuit an. CDLXXVII. Cn. Cornelius ex cenſura Capitolina deſcriptus eſt, quam geret anno CDLXXXVIII. Hi in faſtis Siculis præteriti ſunt.

De triumpho Cn. Cornelij Blaſionis coſ. de Saſſinatibus.

FRAGMENTA Capitolinorum triumphorum ſatis indicant, Cn. Cornelium conſulem de Saſſinatibus triumphaſſe. Cuius uictoriæ auctor extat nemo. Saſſina eadẽ, quæ Sarſina eſt. Vmbriæ oppidum, quos Polybius libro II. uocat ὄμβρους καὶ βαρβαρίτους. Vmbros autem hoc tempore mouiſſe apparet ex XV epitoma, in qua eſt: Vmbri uicti in deditionem accepti ſunt. quanquam id factum eſt anno CDLXXXVII.

De cenſoribus, & luſtro XXXIIII. D

QVINQVENNII ratio poſtulat, ut in hũc annũ cenſores cõferamus, quos quidẽ nemo tradit. Quod ſi cõiecturis ſtandũ eſt, eorũ alterũ eſſe Ti. Coruncaniũ T. T. N. dicemus, quem ut conſularem, ac triumphalem, ſic cenſoriũ lib. II. Velleius ſignificat. Collega autẽ eius patricius ne cõiecturæ quidẽ auxilio indagari poteſt. Luſtrum aũt ab his conditũ, & quidem XXXIIII ex ſequenti luſtro XXXV Capitolino opinor.

DE COS. AN. CDLXXXIIII.

CASSIODORVS Cornelio, & Genucio cõſulibus P. Semproniũ, & Ap. Claudiũ cõſules ſuggerit, atque Quinctiũ Gulonem, Fabium Pictorẽ conſulto trãſcendit. Quorum meminit Eutropius cum ait: Quinctio Gulone, Fabio Pictore cõſulibus Picentes bellum cõmouere, & ab inſequentibus conſulibus P. Sempronio, Ap. Claudio uicti ſunt. & Plin. lib. XXXIII, Q. Fabio cõſule, inquit, argentũ ſignatum annis quinque

ante

A ante Punicum bellum. Hos etiam numerat Velleius, cũ inquit lib. I, Ap. Claudiũ, & P. Semproniũ quinquennio poſt conſulem C. Claudiũ Caninam conſules fuiſſe. Ne hos quidem conſules prætereunt faſti Siculi, aut Cuſpiniani, in quibus eſt Gallus, & Pictor, aut Zonaras, qui Q. Gallũ, & C. Fabium edit. ex quo intelligi poteſt Eutropij librũ habere mendũ in altero horũ conſulum graue, & pro Quinctio Gulone, Quinto Ogulnio (ſic enim manuſcripti aliquot habẽt libri) eſſe reponendũ, ut ſit Q. Ogulnius L. F. A. N. Gallus. qui paulo ante legatus ad Ptolemæũ miſſus eſt, & poſt Dictator erit an. CDXCVII Capitolinis tabulis teſtibus. Cadit aũt præclare, ut Ogulnius plebeius cum Fabio patricio comparetur. C. Fabium Pictorẽ fratrem eſſe natu maiorem puto N. Fabij C. F. M. N. Pictoris poſt conſulis anno CDLXXXVII. in Plinio uero mendoſe Q. pro C. legi.

De re geſta à conſulibus.

B HOC anno Lollius Samnis Romæ obſes, fuga elapſus, manu contracta, & ualido regiõis ſuę caſtello occupato latrocinari cœpit. Aduerſus quẽ cũ Q. Gallus, & C. Fabius exercitũ eduxiſſent, ipſum, & qui cum eo erant, cõuenas, & pleroſq; inermes ceperunt. Inde cũ in Caracenos mouiſſent, apud quos illi prædam depoſuerant, magna pericula adierũt. Tandem uero ſuperato muro nocte à perfugis pene in tenebris cæſi ſunt. cum aũt Luna illuxiſſet caſtellum expugnarunt. tunc etiam magna pecuniarũ uis Romanis acceſſit, ita ut denarios argenteos uſurparint. Hæc Zonaras. Hoc eſt autem id, quod extat in epitoma. Tunc primum populus R. argento uti cœpit.

DE COS. AN. CDLXXXV.

P. SEMPRONIVM, Ap. Claudium, conſules ſubijcit, ut dixi Caſſiodorus, & Eutropius, Sempronium, & Rufum faſti Siculi. Sempronium Sophum, & Appium Caeci filium Velleius, Sophum, & Rufum Cuſpinianus. P. Sempronius Sophus ex cen-
C ſura Capitolina anni DI deſcriptus eſt. Ambobus conſulibus Picentes euenerunt.

De re geſta cum Picentibus. & triumphis Ap. Claudij, & P. Sempronij conſulum.

HOC tempore cum Picentibus bellũ ſuſceptũ eſt, de quo quid inuenerim, exponã. Eutropius: Quinto Ogulnio, C. Fabio Pictore conſulibus Picentes bellum cõmouere, & ab inſequentibus cõſulibus P. Sẽpronio, Ap. Claudio uicti ſunt. & de his triumphatum eſt. Conditæ à Romanis ciuitates Ariminũ in Gallia, & Beneuentũ in Samnio. in epitoma XV: Cum legatos Apollinatium ad ſenatum miſſos quidam iuuenes pulſaſſent, dediti ſunt Apolloniatibus. Picentibus uictis pax data. Coloniæ deductæ Ariminũ in Piceno, Beneuentũ in Samnio. & Valerius lib. VI: Legatos ab urbe Apollonia Romam miſſos Q. Fabius, Cn. Apronius ædiles orta contentione pulſauerunt. quod ubi cõperit ſenatus, cõtinuo eos per fœtiales dedidit. quæſtoremq; cũ his Brunduſiũ ire iuſſit, ne quam in itinere à cognatis deditorũ iniuriã acciperent. De Pi-
D cẽtibus aũt uictis ſic ſcribit Florus: Domiti ſunt poſt Tarẽtinos Picẽtes, & caput gentis Aſculũ, Sempronio duce, qui tremente inter prœliũ campo Tellurẽ deã promiſſa æde placauit. & Oroſius ita: Sempronius conſul aduerſus Picentes duxit exercitũ, & cum directe intra iactũ teli utraq; acies cõſtitiſſet, repente ita cum horrendo fragore terra tremuit, ut ſtupore miraculi utrunq; pauefactũ agmen hebeſceret. diu attoniti utriq; populi hæſitauere. præiudicata incœpti conſcientia tandem procurſu concito iniere certamẽ. Romani, qui admodũ pauci eo prælio remanſerunt, uicerũt. & Frontinus lib. primo ita: Ti. Sempronius Gracchus cõſul acie aduerſus Picentes directa, cum ſubitus terręmotus utraſq; partes confudiſſet, exhortatione cõfirmauit ſuos, & impulit, ut conſternatũ ſuperſtitione hoſtem inuaderẽt, adhortatuſq; deuicit. In quo illud eſt mendoſe, quod Ti. Gracchũ pro P. Sopho edit: uterq; enim ex gente Sẽpronia fuit. Poſtremo Velleius li. I, Ariminũ, inquit, & Beneuentũ coloni miſſi, & ſuffragij ferendi ius datũ Sabinis, Sẽpronio Sopho, & Ap. Cæci filio cõſulibus. Hos cõſules ambos Picẽtibus triũphaſſe, facile ex fragmẽtis eorũ Capitolinis intelligi poteſt.

A

DE COS. AN. CDLXXXVI.

M. ATILIVM, L.Iulium Libonem conſules ſuggerit Eutrop. Regulum & Libonem faſti Siculi, M.Atilium, L.Iulium Caſſiodorus. Vterq; ex triumphis Capitolinis deſcriptus eſt.

De bello Sallentino & triumphis M. Atilij, & L.Iulij conſulum.

HOC anno bellum initum eſt cum Sallẽtinis; auctor eſt Eutropius, cum inquit: M. Atilio Regulo, L.Iulio Libone cos. Sallentinis bellum indictum. captiq; ſunt cum ciuitate ſimul Brunduſini, & de his triumphatũ eſt. & Florus, apud quem ita ſcriptum eſt: Sallentini Picentibus additi. caputq; regionis Brunduſium inclyto portu M. Atilio duce. & in hoc certamine uictoriæ pretium templum ſibi paſtoria Pales ultro popoſcit. Itaq; in epitoma XV etiam eſt: Sallentini in deditionem accepti ſunt. & apud Zonaram hoc modo. Deinde Calabriæ arma intulerunt, id crimini dantes, quod Pyrrhum hoſtem recepiſſent, & ſocios ſuos uexaſſent, ſed reuera, ut Brunduſium ſubigerent, & inclyto portu inſtructum, & ad traijciendum ex Illyrico, & Græcia adeo commodum, ut eodem uento in portum accedere, & ſoluere portu liceret. Quod cum in poteſtatem redegiſſent, eò coloniam deduxerũt. Quas res cum geſſiſſent, ac mirum in modum opes ſuas adauxiſſent, non tamen ſuperbia euecti ſunt. ſed Q. Fabium ſenatorem Apolloniatibus Ionum ſinum accolentibus dediderunt, quod eorum legatos cõtumelia affeciſſet. quem illi acceptum incolumem remiſere. M. etiam Atilium Regulum fuſis Sallentinis triumphaſſe ſcriptum inuenio in libro de uiris illuſtrib. & Cicero de finib. lib. II. M. Atilium bis conſulem fuiſſe, ac triumphaſſe ſcribit. Ab his tamen conſulibus bellum confectum non eſſe indicant triumphi ſequentium conſulum. quos una cum horũ cõſulũ triumphis integros in tabulis Capitolinis habemus. B

DE COS. AN. CDXXCVII.

C

D. IVNIVM, M.Fabium conſules edit in hunc annum Caſſiodorus, Peram, & Pictorem faſti Siculi. D.Iunium D.F.D.N.Peram, N.Fabium C.F.M.N. Pictorem Capitolini triumphi. Hic eſt N.Fabius, qui cum Q.Fabio Gurgite, & Q. Ogulnio Gallo legatus ad Ptolemæum ante miſſus eſt.

De triumphis duobus D.Iunij Peræ, & N.Fabij Pictoris conſulum de Saſſinatibus, & Sallentinis.

HOS conſules ambos bis in magiſtratu triumphaſſe ſcriptum eſt in tabulis Capitolinis, primum de Saſſinatibus, deinde de Sallentinis, Meſſapieisq;. Quos triũphos probãt uerba epitomę XV hæc: Vmbri, & Sallentini uicti in deditionẽ accepti ſunt. & quòd Eutropius ait, de Sallentinis triumphatum eſſe. Sunt autem Saſſinates, ut dixi, Vmbriæ populi. nec quicquam aliud de hoc bello accepimus.

DE COS. AN. CDXXCVIII.

D

CASSIODORVS Iunio, & Fabio conſulibus ſuggerit Ap.Claudium, M. Fuluiũ. atq; ſine dubio annum tranſcendit. Nam ſi Iunius, Fabiusq; an. CDXXCVII, M.aũt Fuluius an. CDXXCIX triumpharunt, profecto interſerendus eſt annus CDXXCVIII. Itaq; recte in faſtis Siculis Pictori, & Peræ Maximus, & Vitulus ſuggeruntur, & apud Zonaram Q. Fabius, & Mamilius. & apud Cuſpinianum Q. Fabius Maximus, & L.Mamilius Vitulus. Ego uero hunc Q.Fabium Gurgitem ex Flori ſentẽtia eſſe exiſtimo, qui Vulſinios hoc tempore à Fabio Gurgite uictos eſſe tradit.

De re geſta cum Vulſinienſibus.

HOC anno bellatum eſt cum Vulſinienſibus. Huius belli cauſſam his uerbis expoſitam apud Zonaram uideo: Q. Fabio, & Mamilio cos. ad Vulſinienſes ſocios ſuos in libertatem uindicandos exercitum adduxerunt. qui cum Etruſcorum antiquiſſimi eſſent, magnas opes ſibi compararãt, & mœnia ualidiſſima cõſtituerant, & remp.

bonis

A bonis legibus inſtituerant.qua de cauſſa diu Romanis bello reſtiterant. Vt autē ſubacti ſunt,ad delicias conuerſi reip.adminiſtrationem ſeruis commiſerūt, & bella per eos plerunq; gerebant.atq; eò tandem eos euexerant, ut ipſi ſe in libertatē uindicantes,dominas etiam ſuas uxores ducerent,& dominis ſuccederent, & in ſenatum legerentur,& magiſtratus caperent,& ipſi omnem auctoritatē obtinerēt,& iniurias à dominis factas petulanter obijcerent.Cum aūt ueteres ciues eos neq; perferre,neq; ulciſci uirib.ſuis poſſent,clam legatos Romam miſerunt, qui precib. ſecreto impetrarūt, ut ſenatus,ne res palam fieret,priuatim in ędib.conueniret.Ac illi quidem ut nemine audiente deliberabant.Samnis aūt quidam ædium domini hoſpes, ægrotans per incuriam ibi relictus cognito ſenatusconſulto,monuit eos, qui accuſabant.Illi uero legatos reuerſos comprehenderūt,ac de ijs quæſtione habita cum quid ageret, cognouiſſent,eos una cum alijs primorib.interfecerūt. Quare Fabius à Romanis cōtra eos miſſus qui ſibi occurrerunt in fugam uertit,ac pleroſq; in fuga aſſecutus occidit, reli-
B quis intra mœnia incluſis ad oppidum exercitum adduxit.Vbi cum ex uulnere occubuiſſet,ſerui audenti animo eruperunt,atq; iterū uicti pedem rettulerunt.atq; obſeſſi tandem ob cibariorum inopiam ſeſe dediderunt.Conſul aūt eos,qui dominis ſuis magiſtratus ademerant,excruciatos necauit,urbē euertit,indigenas uero,& ſeruos, qui in dominorum fide manſerunt,alibi collocauit.Ita Zonaras.at Florus hoc modo:Poſtremi Italicorum in fide manſere Vulſinij opulentiſſimi Etruſcorū implorātes opem aduerſus ſeruos quondam ſuos, qui libertatem à dominis datam in ipſos erexerant, translataq; in ſe rep.dominabanť.ſed hi quoq; duce Fabio Gurgite pœnas dederūt. auctor autem libri de uiris illuſt.ita: Vulſinij Etruriæ nobile oppidum luxuria pene perierunt.nam dum temere ſeruos manumitterent,dum in curiā legerent,cōſenſu ſeruorum oppreſſi cum multa indigna paterenť, clam Roma auxiliū petierūt. miſſusq; Decius Mus libertinos omnes,aut in carcere necauit,aut dominis in ſeruitutem reſtituit.Ex his intelligi poteſt,Q.Fabium Gurgitē hoc bellum geſſiſſe hoc anno,eo mor-
C tuo Decium Murem bellum confeciſſe.quoniam autem M.Fuluium Flaccū de Vulſinienſibus ſequenti anno triumphaſſe ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis, fit ut non hoc anno,neq; à Decio,ſed poſtero anno,& à M.Fuluio Flacco conſule bellum finitum eſſe putem,atq; hunc eſſe conſulem eum,cuius Zonaras poſt Fabij mortem meminit,à quo huic bello finem impoſitum tradit.

De cenſoribus, & luſtro XXXV.

CENSORES hoc anno Cn.Cornelium Blaſionem,& C.Marcium Rutilū II, qui in hoc magiſtratu Cenſorinus appellatus eſt,luſtrū XXXV condidiſſe, ſcriptū eſt in tabula Capitolina.Qua de re ſic Eutropius: Cum iam clarum urbis Romæ nomē eſſet,arma tamen extra Italiam mota non fuerunt; ut igitur cognoſcerenť, quæ copiæ Romanorū eſſent, cenſus eſt habitus. tum inuenta ſunt ciuiū capita CCXCII millia CCXXIIII.&Oroſius,Sæuiente per bienniū peſtilentia,inquit,cenſus indictus eſt,
D qui non quantum hominum deperiſſet, ſed quantum ſuperfuiſſet, inquireret. Luſtrum autem ſequenti anno conditum puto,quia in epitoma luſtri mentio fit poſt pacem Hieroni regi datam,ita:Luſtrum à cenſoribus conditum, cenſa ſunt ciuium capita CCXCII millia CXXIIII. De Marcio autem cenſore iterum ſic Valerius libro IIII: Marcius Rutilus Cenſorinus iterum cenſor creatus ad concionem populum uocatum quàm potuit grauiſſima oratione corripuit, quod eam poteſtatem bis ſibi detuliſſet. Plutarchus item in Coriolano ait è Marciorum gente fuiſſe Cenſorinum, quem populus bis cenſorem creauit. Hic ex cenſura bis nouo exemplo capta Cenſorinus in hoc honore appellatus eſt.

De bello Punico primo.

HOC anno bellum Punicū primum excitatum eſt.ſuſceptū aūt anno ſequenti Ap. Claudio,qui primus bellum intulit Pœnis,conſule,anno(ut ait Solinus) CDXXIX. in quo cum Capitolina ſumma conſentit.Belli cauſſæ ferebantur hæ,ut inquit Zona

ras. à Romanis, quod Pœni Tarentinis aduerſus ſe auxilio ueniſſent, à Pœnis, quod A
Romani cum Hierone amicitiam iniſſent. uera autem cauſſa erat, quod ſe inter ſe ſuſpectos haberent, atq; uterq; ſalutem ſuam in eo poneret, ſi alterum ſubegiſſet. Cum autem ita affecti eſſent, hæc belli gerendi occaſio incidit. Quo tempore Rhegium, ut inquit Polybius, à legione Romana D. Iubellio duce, qui urbis præſidio præerat, in finibus Italiæ occupatum eſt, eodem etiam Meſſana in Sicilia Campani, qui ſub Agathocle meruerãt, intra mœnia recepti, uiolata fide, ciuibus partim interfectis, partim expulſis, potiti ſunt. ſupplicio de legione Romana à Romanis ſumpto, anno, ut ſcripſi, CDLXXII, qui Meſſanam tenebant cum metu perterriti, tum prœlio aduerſo cum Hierone, quo ille uictor rex Syracuſanorum appellatus fuerat, fracti, alij Carthaginienſium, alij Romanorum præſidium implorarunt. Romani ueriti, ne Carthaginienſes hac occaſione tota Sicilia potirẽtur, cum illi cetera omnia præter Meſſanam, & Syracuſas tenerent, Mamertinis aduocãtibus opem ferendã eſſe cenſuerunt. Hæc multis uerbis Polybius. breuius Florus, & Zonaras. Hoc autem loco magna habẽda B
uetuſtati gratia eſt, qua cum omnia prope hiſtoriarũ huius temporis monimẽta conſumpſerit, integras nobis conſulares, triumphalesq; tabulas uſq; ad ſecundum bellum Punicum reliquerit, quas quibus poterimus antiquorum annalium teſtimonijs confirmabimus.

DE COS. AN. CDXXIX.

IN hunc annum edunt cõnſules Ap. Claudium, Q. Fuluium Caſſiodorus, Eutropius, Oroſius, & Florus. Caudicem, & Flaccũ faſti Cuſpiniani cum Siculis. Hi à Gellio lib. XVII nominantur Ap. Claudius Caudex Cæci frater, & M. Fuluius Flaccus. ut etiam in Capitolinis tabulis.

De re ab Ap. Claudio cum Pœnis geſta.

AP. CLAVDIO conſuli Sicilia prouincia obuenit, M. Fuluio Etruria. Appius C. C
Claudium tribunum militum præmiſit, qui cum nauicula Meſſanam traieciſſet, ac fruſtra de pacis conditionibus cum utriſq; egiſſet, claſſe fretum ſuperare conatus, partim ui tempeſtatis, partim Pœnorum ſolertia multis nauibus amiſſis uix Rhegium tenuit. Hanno uero Pœnorum imperator captis nauibus remiſſis Claudium ad componendam pacem prouocauit, qua ille repudiata, ac claſſe refecta, æſtusq; natura, & freti notata, in Siciliam traiecit. Annone autem arcis præfecto in carcerem à Romanis approbantibus Mamertinis condito, Pœni legatum ad Romanos miſerunt, atq; ut certa die Sicilia excederent, edixerunt. quibus non obediẽtibus Italos omnes, qui ſub ſe ſtipendia faciebãt, necarunt, & Hierone Syracuſanorum rege ſocio aſſumpto Meſſanam obſederunt, ac fretum, ne aut copiæ, aut commeatus importarentur, cuſtodiuerunt. Conſul autem Appius præſidijs Pœnorum deceptis nocte traiecit, conſiliũ quo uſus eſt, tale narrat Frontinus. Ap. Claudius cos. inquit, cum à Rhegio Meſſanam traijcere militem nequiret, cuſtodientibus fretum Pœnis, ſparſit rumorẽ, quaſi D
bellum iniuſſu populi incœptum gerere non poſſet, claſſemq; Italiam uerſus te agere ſimulauit. digreſſis deinde Pœnis, qui profectioni eius habuerant fidem, circumactas naues appulit Siciliæ. Hieronem porro improuiſo adortus cum eo ita conflixit, ut equeſtri prœlio uictus pedeſtri proſpere pugnauerit, ac Hieronem Syracuſas fugauerit, Varijs deinde prœlijs cum Carthaginienſibus ad Meſſanam factis, præſidio Meſſanæ relicto Hieronem perſecutus eſt, ac Syracuſas obſedit; Poſtremo in anguſtum adductus captus eſſet, niſi antequam circumueniretur de pacis conditionib. ad regem legatum miſiſſet. nam cum quidam ueniſſet, quo cum de pace ageret, inter colloquendum paulatim receſſit, donec in tutum peruenit. Itaq; Meſſanę relicto prę ſidio Rhegium ſe recepit. Huius triumphum nullum aſcripſerunt Capitolini ſcriptores, triumphaſſe autem eum Eutropius auctor eſt, & Siluius lib. VI. cum ait: Appius aſtabat pugnæ, lauroq; reuinctus

Iuſtum Sarrana ducebat cæde triumphum.

De

A *De re geſta cum Vulſinienſibus & triumpho M. Fuluij Flacci coſ.*

VVLSINIENSE bellum, ut dixi, à Q. Fabio coſ. priore anno initum, hoc anno excidio Vulſiniorum à M. Fuluio Flacco coſ. finitum eſt. oſtendit hoc triumphus eius Capitolinus, quem de Vulſinienſibus hoc anno ab eo actũ eſſe ſcriptum eſt. oſtendit etiam Zonara, qui cõſulem alterum mortuo Fabio ſupplicium de ſeruis ſumpſiſſe, & oppidum euertiſſe ait. atq; hunc eſſe eum, quem Decium Murem uocat ille, qui ſcripſit de uiris illuſtribus, puto. Accedit, quod idem Zonaras in rebus huius anni exponendis ait, Romanos rebus Etruriæ compoſitis, atq; Italia plane pacata ambos conſules in Siciliam miſiſſe. ſignificat enim hoc anno alterum tantũ eſſe miſſum Ap. Claudium, cum alter M. Fuluius Etruſco bello eſſet implicatus. Metrodorus, auctore Plinio libro XXXIIII, cap. VII. Vulſinios expugnatos eſſe propter duo millia ſtatuarum Romanis obiecit.

B DE COS. AN. CDXC.

M' VALERIVM, M' Otacilium conſules ſuggerunt Caſſiodorus, atq; Eutropius, Valerium Maximum, & Otacilium Craſſum Zonaras, Maximũ Meſſallam, & Craſſum faſti Cuſpiniani, & Siculi. Vt autem in hoc honore Valerius Meſſalla dictus ſit, teſtibus Capitolinis ſcriptoribus, mox oſtendam. Vtriq; Sicilia obuenit.

De Cn. Fuluio Centumalo dictatore.

DICTATOREM hoc anno Cn. Fuluium Centumalum cum magiſtro equitũ Q. Marcio Philippo claui figendi cauſſa dictum nemo prodit, niſi qui tabulas Capitolinas ſcripſit. Id autem mihi probatur, propter peſtilentiæ uim, quæ acrius ciuitatẽ per hos annos auctore Oroſio, & Zonara uexauit. Clauo enim figendo peſtilentiam remitti perſuaſum erat Romanis, ut ante diximus.

C *De re geſta cum Pœnis à conſulibus. & triumpho M' Valerij Meſſallæ.*

HVIVS anni res cum Pœnis geſtæ non eodem modo tradũtur ab omnibus. Nam Polybius ſic ſcribit: Conſules inde M' Valerius, & M' Otacilius in Siciliam traijciũt, quorum aduentu non ſolum pleræq; Carthaginienſium urbes ad Romanos defecerunt, ſed ipſe etiam rex Hiero rebus ſuis diffidẽs pacem petijt, atq; impetrauit his conditionibus, ne captiuos Romanorũ ſine precio dimitteret, argenti talenta centũ penderet, ſocius populi R. eſſet. His rebus auditis Carthaginiẽſes in Siciliam ſupplementum miſerunt, Agrigentum tanq̃ arcem aduerſus Romanos tenuerunt. Conſules fœdere cum Hierone icto ex Sicilia receſſerunt. & Zonaras: Conſules Valerius Maximus, & Otacilius Craſſus tam ſeorſum, q̃ una inſulam peruagãtes multos in deditionem acceperunt, ac locis pleriſq; adiunctis Syracuſas contenderunt. Hiero uero perterritus redditis urbibus, quas ademerat, promiſſaq; pecunia, & captiuis dimiſſis pacem petijt, atq; impetrauit. quòd conſules opib. eius adiunctis facilius debellari Pœ-
D nos poſſe rebantur. Pactis firmatis ad alias urbes, in quibus Punica præſidia erãt, conuerſi, & ceteris repulſis Segeſtum ultro ſe dedẽtem receperunt. atq; ob hybernũ tempus Rhegiũ reuerſi ſunt maiore Punicarũ copiarũ parte in Sardiniã tranſportata. Ita ſi Polyb. ſequamur & Zonarã, res ab his conſulib. ſine prælio cũ Hierone bene geſta eſt. Qui aũt triumphũ Meſſallæ Capitolinũ de Pœnis, & Hierone rege, & Valerium in hoc magiſtratu Meſſallam appellatum ſcripſerunt, alios annales ſequuti uidentur, eoſdem prope quos etiam Plin. qui lib. XXXV ſcribit: M' Valerius Maximus Meſſalla princeps tabulam picturæ prœlij, quo Carthaginienſes, & Hieronem in Sicilia deuicerat, propoſuit in latere curiæ Hoſtiliæ anno ab V. C. CDXC. & lib. VII: M' Valerium Meſſallam bello Punico primo conſulem Catina in Sicilia capta primum horologium in publico ſtatuiſſe ſecundum roſtra in columna M. Varro tradit, & Eutropius, qui ait: M' Valerio, & Otacilio conſulibus in Sicilia à Romanis res magnæ geſtæ ſunt, Taurominitani, Catanenſes, & præterea quinquaginta ciuitates in fidem

acceptæ

acceptæ ſunt.idem etiam Eutropius in eo diſſenſit, quod pacem Hieroni regi datam A
non primo belli anno ſcribit,ut eſt in libro de uiris illuſtribus,& apud Florum, & Oroſium; nec ſecundo, ut apud Polybium, ſed tertio inſequenti. cum Capitolinis autem ſcriptoribus ſtat etiam Macrobius, qui libro primo Saturnalium ſcribit: Valerius Maximus poſtquam Meſſanam urbem Siciliæ nobiliſſimam cepit, Meſſala cognominatus eſt. Credo etiam Liuium hos annales ſequutum eſſe. ſic enim ſcriptū eſt in epitoma eius XVI: Origo Carthaginienſium,& primordia urbis eorum referūtur. contra quos & Hieronem regem Syracuſanorum auxilium Mamertinis ferendum cenſuit ſenatus.cum de ea re inter ſuadentes,ut id fieret, diſſuadentesq; contētio fuiſſet,tranſgreſſis tum primum mare equitibus R. aduerſus Hieronem ſæpius bene pugnatum.petenti pax data eſt.res præterea contra Pœnos, Vulſinios proſpere geſtas continet.

DE COS. AN. CDXCI.

CONSVLES ſubdunt Caſſiodorus,& Polybius L.Poſtumiū,Q.Mamilium, Zonaras Poſtumium Albinum,& Q.Mamilium.faſti Siculi Albinū,& Vitulum.at Capitolini L. Poſtumium L.F.L.N.Megellū,Q.Mamiliū Q.F.M.N. Vitulum. Vtriq; Sicilia decreta. B

De re geſta cum Pœnis.

CONSVLES in Siciliam profecti Agrigentum, quod à Pœnorum duce Annibale tenebatur,obſident;Erbeſus,quod erat horreum populi R.ab Annone receptum. Pœni nihilominus fame oppreſſi ad ſummam dimicationē cum ueniſſent uicti ſunt. Agrigentum clam præſidio Pœnorum egreſſo in poteſtatem Romanorū uenit.Hęc Polybius.at Eutropius ita.Afri tertio anno belli Punici primi in Sicilia uicti ſunt. & de his iterum Romæ triumphatum eſt. Hunc tamen triumphum Capitolini ſcriptores non probant. De Agrigento obſeſſo à Romanis, & capto latius etiam Oroſius, Zonaras. C

DE COS. AN. CDXCII.

L. VALERIVM, T.Otacilium conſules comparant inter ſe in hunc annum Polybius,& Caſſiodorus.Valerij cognomen eſt Flaccus,Otacilij Craſſus,ut eſt in Capitolinis tabulis,itemq; in Siculis.

De re geſta cum Pœnis.

VT Valerius,& Otacilius conſules nouo delectu habito in Siciliam miſſi pleraſq; mediterraneas ciuitates pedeſtrium copiarum Romanarum metu, ita Pœni maritimas claſſis terrore ad ſe traxerunt.Id cum Romani animaduertiſſent, quinqueremes centum,triremes uiginti exædificandas curant,quibus partim Italię oram tuerentur, partim Africam ipſam uexarent.Polybius.Atq; hoc primum tempore Romani claſſem belli gerendi cauſſa habuerunt.Hos conſules nihil memorabile in Sicilia geſſiſſe tradit Zonaras. D

DE COS. AN. CDXCIII.

CONSVLES ſuggerit Caſſiodorus & Zonaras Cn.Cornelium, C.Duilium.item etiam Polybius,præterquam quod λίβιον habet pro δυίλιον. Scipionem, & Duilium faſti Siculi. Cn.Cornelius Scipio Aſina nominatur à Capitolinis ſcriptoribus, Oroſio,Eutropio,& Valerio lib. VI.cap.X.de quo cognomine ſic Macrobius lib. I. Saturn.Aſinæ cognomentum Cornelijs datum eſt,quoniam princeps Corneliæ gentis empto fundo,ſeu filia data marito, cum ſponſores ab eo ſolenniter poſcerentur, aſinam cum pecuniæ onere produxit in forum, quaſi pro ſponſoribus præſens pignus. De C.Duilio mox dicam.

De nauali triumpho C. Duilij cos.de Pœnis.

CN.Cornelius cos.claſſi præfectus omnibus nauibus,ubi perfectæ eſſent,ad fretū uenire iuſſis,ipſe cum decem & ſeptē Meſſanā contēdit.inde cum paratis neceſſarijs

rebus

A rebus, quadam oblata ſpe, aliquanto celerius, quàm neceſſe erat, Liparas cum XVII nauibus conceſſiſſet, ibi ab Annibale Pœnorum duce concluſus, & captus eſt. Annibal cum ad claſſem Romanorum ſpeculandam iret, atque improuiſo in eam inſtructam incidiſſet, magna ſuarum nauium parte amiſſa, ipſe uix uiuus effugit. his rebus auditis C. Duilius pedeſtribus, quibus præerat, copijs tribunis militum traditis, ad claſſem ſe contulit, ac Pœnos, nauali prœlio congreſſus, deuicit. Annibal uix Carthaginem incolumis redijt. Romani Segeſtam obſidione exemerunt, ac Macellam oppidum in Sicilia ui ceperunt. Hæc Polybius & Zonaras. quæ eadem ſunt in epitoma XVII, ita. Cn. Cornelius cos. à claſſe Punica circumuentus, & per fraudem ueluti in colloquium euocatus, captus eſt. C. Duilius cos. aduerſus claſſem Pœnorum proſpere pugnauit, primusque omnium Romanorum ducum naualis uictoriæ duxit triumphum. ob quam cauſſam ei perpetuus quoque honos habitus eſt, ut reuertenti à cœna tibicine canente funale præferretur. Itaque apud Ciceronem Cato merito ita loquitur. B C. Duilium M. F. qui Pœnos primus claſſe deuicerat, redeuntem à cœna ſenem ſæpe uidi puer. delectabatur crebro funali, & tibicine, quæ ſibi nullo exēplo priuatus ſumpſerat. tantam licentiam dabat gloria. & Florus. Duilius uictor ad Liparas merſa, & fugata hoſtium claſſe primum illum maritimum egit triumphum. cuius quod gaudium fuit? cum Duilius imperator non contentus unius diei triumpho per uitam omnem, ubi à cœna rediret, prælucere funalia, & præcinere ſibi tibias iuſſit, quaſi quotidie triumpharet. Eadem Eutropius, & Oroſius, & Plinius lib. XXXIIII, Columna poſita C. Duilio cos. qui primus naualem triumphum egit de Pœnis, quæ eſt etiam nunc in foro. & Tacitus lib. II. Iano templum apud forum olitorium C. Duilius ſtruxit, qui primus rem R. proſpere mari geſſit, triumphumque naualem de Pœnis meruit. Idem eſt etiam apud ſcriptorem libri de uiris illuſt. De manibus ferreis, quas excogitauit in prœlio Duilius, & coruos nominauit ſcribit Polybius, Frontinus libro II. cap. III.

C

DE COS. AN. CDXCIIII.

C. AQVILLIVM, L. Cornelium conſules Caſſiodorus; Florum, & Scipionem faſti Siculi; C. Florum, L. Scipionem Zonaras. C. Aquillium Florum, L. Cornelium Scipionem Eutropius, & Oroſius ſuggerunt. Hos prætermittit Polybius. Tabulæ Capitolinæ cum annalibus conſentiunt Eutropij, & Oroſii.

De triumpho L. Cornelij Scipionis cos. de Pœnis, & Sardin. & Corſica.

C. CORNELIVM Scipionem conſulem de Pœnis, Sardis, & Corſis triumphaſſe ſcriptum eſt in tabulis Capitolinis. De quo triumpho ſic Eutropius. C. Aquillio Floro, L. Cornelio Scipione cos. Scipio Corſicam, & Sardiniam uaſtauit, multa millia inde captiuorum abduxit, triumphum egit. In epitoma XVII. L. Cornelius in Sardi- D nia contra Sardos, & Corſos, & Annonem Pœnorum ducem feliciter pugnauit. & Florus. L. Scipio cos. ſerpente latius bello in Sardiniam, annexamque ei Corſicam tranſit. ubi & Caracalæ urbis excidio incolas terruit, & omnes Pœnos ita terra, marique expugnauit, ut iam uictoriæ nihil niſi Africa ipſa reſtaret. Item Oroſius. item Zonaras. item Valerius libro quinto, L. Cornelius cos. primo Punico bello cum Olbiam oppidum cepiſſet, pro quo fortiſſime pugnans Anno dux Carthaginienſium occiderat, corpus eius è tabernaculo ſuo amplo funere extulit. & Frontinus libro III, L. Scipio in Sardinia cuiuſdam ciuitatis per tumultum relicta oppugnatione, quam inſtruxerat, ſpeciem fugientis præſtitit, inſecutisque temere oppidanis, per eos, quos in proximo occultauerat, oppidū inuaſit. Hoc anno nihil memorabile geſtum in Sicilia ſcribit Polybius. Quanquam utrunque conſulem de Pœnis triumphaſſe ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis. id quod probatur. quia Zonaras ſcriptum reliquit Amilcarem Pœnorum ducem totam Siciliam in ditionem ſuam fuiſſe redacturum, niſi à C. Floro conſule ei obuiam itum eſſet.

A

DE COS. AN. CDXCV.

A. ATILIVM, C.Sulpicium conſules edit in hunc annum Polybius. A. Atilium Calatinum, C. Sulpicium Caſſiodorus. CALATINVM & PATERCVLVM faſti Cuſpiniani cum Siculis. A. Atilium Calatinum, C. Sulpicium Paterculum Capitolini. Atilium Calatinum, C. Sulpicium Zonaras.

De triumpho C. Aquillij Flori pro cos. de Pœnis.

C. AQVILLIVM Florum pro conſule de Pœnis hoc anno triumphaſſe ſcriptum inuen o in tabulis Capitolinis. Ex quo intelligi poteſt rem priore anno ab ambobus cos. & in Sicilia, & in Sardinia geſtam. quamuis Polybius nihil geſtum memoria dignum tradiderit.

De triumpho C. Sulpicij Paterculi cos. de Pœnis, & Sardis. B

CONSVLES in Siciliam profecti Panormum, ubi Pœnorum tum copiæ hiemabant, totum belli impetum conuertunt. eo uero oppido relicto Hippanam, & Myttiſtratum capiunt, Camarinam, quæ à ſe defecerat, recipiunt, Ennam, & alia Pœnorum oppida occupant, Liparas obſident. Ita Polybius. Qui uero ſcripſit de uiris illuſtribus, hoc modo. Atilius Calatinus Enna, Drepano, Lilybæo hoſtilia præſidia deiecit, Panormum cepit, totamq; Siciliam peruagatus paucis nauibus magnam hoſtium claſſem duce Amilcare ſuperauit. cum ad Camarinam ab hoſtibus obſeſſam properaret, à Pœnis in anguſtijs clauſus eſt. ubi tribunus militum Calpurnius Flamma acceptis trecentis in ſuperiorem locum euaſit, conſulem liberauit. ipſe cum trecentis pugnans cecidit, & poſtea ab Atilio ſemianimis inuentus, & ſanatus eſt. Florus autem ſic. Calatino dictatore omnia fere præſidia Pœnorum Agrigento, Drepano, Panormo, Eryce, Lilybæo detracta. trepidatum ſemel circa Camarinenſium ſaltum. ſed eximia uirtute Calpurnij Flammæ tribuni militum euaſerunt. In epitoma autem XVII ita. Atilius Calatinus conſul, cum in locum iniquum à Pœnis circumſeſſum temere duxiſſet exercitum, M. Calpurnij tribuni militum uirtute, & opera euaſit. qui cum trecentis militibus eruptione facta hoſtes in ſe conuertit. De eodem Calpurnio Oroſius, Gellius lib. III. cap. VII, Plinius lib. XXII. cap. VI, Frontinus de ſtratagem. Valerius. Agrigentum non recte Florus hoc anno captum ſcribit, cum biennio ante per obſidionem in poteſtatem Romanorum uenerit. Præterea uerò illud etiam apud ſcriptorem libri de uiris illuſtribus eſt imprudenter ſcriptum, quod A. Atilio prœlium nauale tribuit, quod C. Atilio ſequenti anno conſuli tribuendum eſt, ut poſt dicam. apud Florum iterum, quòd res has à Calatino dictatore geſtas prodit, cum in conſulatu geſtæ ſint. Porrò autem C. Sulpicium in Sardinia rem geſſiſſe, ut A. Atilium in Sicilia apparet inde, quòd Sulpicius de Pœnis, & Sardis conſul triumphauit. Atilius ſequenti anno pr. de Pœnis ex Sicilia, auctoribus Capitolinis tabulis. C D

De cenſoribus, & luſtro XXXVI.

IN tabulis Capitolinis hoc anno cenſor eſt C. Duilius. collega eius intercidit, necq; annalium ope ulla reperiri adhuc potuit. in fragmentis Capitolinis eſt ſyllaba SCI - ex qua apparet Scipionem fuiſſe, credo eum, qui priore anno conſulatum geſſit. luſtrum factum eſſe XXXVI probat ſequens luſtrum XXXVII.

DE COS. AN. CDXCVI.

CN. Cornelium, C. Atilium Serranum conſules prodit Caſſiodorus. C. Atilium Polybius, C. Atilium Regulum Capitolinæ tabulæ. REGVLVM, & BLASIONEM iterum faſti Cuſpiniani, & Siculi. Hic Atilius primus fuiſſe uidetur, qui Serrani cognomen tulerit. de quo Cicero pro Roſcio. Næ tu Erucci accuſator ridiculus eſſes, ſi illis temporibus natus eſſes, cum ab aratro accerſebantur, qui conſules fierent. etenim

A nim qui præeſſe agro colendo flagitium putes, profecto illum Atilium, quem ſua manu ſpargentem ſemen qui miſſi erant, conuenerunt, hominem turpiſſimum iudicares. & Valerius lib. IIII. Atilium, qui ad eum accerſendum à ſenatu miſſi erant ad imperium populi R. ſuſcipiendum ſemen aſpergentem uiderunt. ſed illæ ruſtico opere attritæ manus ſalutem publicam ſtabilierunt, ingentes hoſtium copias peſſundederunt, quæq; modo arantium boum iugum rexerant, triumphalis currus habenas retinuerunt. & Appuleius in apologia. Romanorum etiam maioribus Quinctijs, & Serranis non modo uxores, uerum etiam conſulatus & dictaturæ in agris offerebantur. Plin. lib. XVIII. Ipſorum tunc manibus imperatorum colebantur agri (ut fas eſt credere) gaudente terra uomere laureato, & triumphali aratore. ſerentē inuenerunt, dati honores, Serranū unde cognomen. Ex his enim intelligitur, Atilium eum, qui Serranus dictus eſt, & conſulatum geſſiſſe, & triumphū egiſſe. quæ duo huic cōtigerunt.

B *De Q. Ogulnio dictatore.*

Q. OGVLNIVM Gallum dictatorem cum M. Lætorio Planciano magiſtro equitum dictatorem hoc anno creatum feriarum Latinarum cauſſa, niſi ſcriptum eſſet in Capitolinis tabulis, id ut multa alia, uetuſtas obruiſſet. Hūc eſſe opinor eum, qui conſul ante fuit anno CDXXCIIII.

De triumpho A. Atilij Calatini pr. ex Sicilia de Pœnis.

IN tabulis Capitolinis eſt, A. Atilium Calatinum pr. ex Sicilia de Pœnis triumphaſſe. de quo triumpho ſcribit etiam auctor libri de uiris illuſtribus. De rebus autem ab eo geſtis diximus in anno priore. Illud admonendum hoc loco uidetur, prętorem pro pro conſule poni in tabulis Capitolinis. hoc enim ſignificant, Atilium prorogato ultra conſulatum imperio, non in magiſtratu triumphaſſe. niſi malis eum poſt conſulatum abſentem prætorem creatum in prætura triumphum egiſſe. Quod quidem ego potius crediderim.

C

De triumpho nauali C. Atilij Reguli cos. de Pœnis.

C. ATILIVM Regulum conſulem de Pœnis naualem egiſſe inuenio ſcriptum in tabulis Capitolinis. qui triumphus probatur etiam auctoritate Oroſii, qui ſic ait. Annibal ſenior à Carthaginienſibus iterum claſſi præpoſitus infeliciter cum Romanis nauali prœlio congreſſus, & uictus, ab exercitu ſuo ſeditione orta lapidibus obrutus eſt. Atilius conſul Liparam, Melitamq; inſulas Siciliæ nobiles peruagatus euertit. Item Zonaras. Item in epitoma XVII. Annibal dux Pœnorum uicta claſſe, cui præfuerat, à militibus ſuis in crucem ſublatus eſt. Huc etiam referuntur quæ de A. Atilio Calatino ſunt in libro de uiris illuſtrib. Totam Siciliam peruagatus paucis nauibus magnam hoſtium claſſem duce Amilcare ſuperauit. Hos annales ſequuti ſunt ij, qui triumphum huius naualem Capitolinum ſcripſerunt. nam Polybius bis mari pugnatum eſſe ab C. Atilio, & Pœnis ait, ita, ut ambo ſibi uictoriæ gloriam uindicarent. ceterum terra nihil memorabile geſtum eſſe. Hinc factum eſt, ut Plinius hunc triumphalem aratorem appellauerit, & Valerius triumphalis currus habenas eum tractaſſe tradiderit, ut ante expoſui.

D

DE COS. ANN. CDXCVI.

Q. CAEDICIVM, L. Manlium conſules edit deinceps Caſſiodorus; Vulſonem, & Cædicium faſti Siculi; M. Regulum, L. Manlium Zonaras. M. Atilium Regulum, L. Manlium Vulſonem Eutropius; M. Atilium, L. Manlium Polybius. Liuius etiam libro trigeſimonono, poſt M. Atilium Regulū, inquit, & L. Manlium conſules Africa nullas copias Romanas uidit, niſi poſt annos fere quinquaginta, cum P. Scipio traiecit. Eorundem meminit etiam Iuſtinus lib. XLI. Eſt autem intelligendum Q. Cædicium in magiſtratu mortuum; M. Atilium in eius locum ſubrogatum, atq; iterum factum eſſe. quod ex Capitolinis tabulis patet, in quibus eſt L. Mālius Vulſo Longus,

& in locum Q. Cædicij M. Atilius Regulus II. & ex libro Cuſpiniani, apud quem eſt A
LONGVS, & REGVLVS.

De triumpho nauali L. Manlij Vulſonis cos. de Pœnis, & rebus à M. Atilio Regulo cos. cum Pœnis geſtis.

HOC anno Romani pararunt omnia, ut in Africam traijcerent. Pœni id pro uiribus impedire conati prœlium nauale commiſerunt. duces hinc erant conſules M. Atilius, L. Manlius, inde Anno, & Amilcar. uictoria penes Romanos fuit. ijdem reparatis, quas ceperant, nauibus ad Mercurij promontorium, quod eſt in Africa, inde Aſpidem urbem à litore primam ueniunt, eaq; in deditionem accepta in agrum Carthaginienſem impetum faciunt. L. Manlius Romam cum parte claſſis reuocatus eſt. M. Atilius in Africa cum XL nauibus, & XV millib. peditum, & D equitibus manſit. Carthaginienſes tribus ducibus Aſdrubali, Boſtari, & Amilcari regionis præſidium tradunt. Atilius Adi oppido obſeſſo, Tunete expugnato, cum ſucceſſorem timeret, facere fœdus cum Carthaginienſibus uoluit. quod ab ijs propter acerbiores conditiones repudiatum eſt. Hoc Polybius. Eutropius paulo ſecus de eadem re ita. L. Manlio Vulſone, M. Atilio Regulo cos. bellum in Africam translatum eſt. contra Amilcarem Carthaginienſium ducem in mari pugnatum, uictusq; eſt. nam amiſſis LXIIII nauibus regreſſus eſt. Romani XII amiſerunt. cum in Africam tranſiſſent, primam Clypeam Africæ ciuitatem in deditionem acceperunt. conſules uſq; ad Carthaginem proceſſerunt, multisq; uaſtatis oppidis Manlius uictor Romam redijt, & XXVII millia captiuorum cum ingentibus ſpolijs reduxit. Atilius in Africa remanſit, contra tres Carthaginienſium duces aciem inſtruxit Aſdrubales duos, & Amilcarem, ac dimicans uictor fuit. XVIII millia hoſtium cæcidit, V millia cum XVIII elephantis cepit. ſerpentem miræ magnitudinis, qui milites multos, qui ad flumen Bagradam aquatum deſcenderant, deuorauerat, occidit. cuius corium CXX pedes longum fuit, Romam delatum aliquãdiu cunctis miraculo fuit. tum uicti Carthaginienſes pacem à Romanis petierũt. In epitoma autem XVII ſic eſt. Atilius Regulus cos. uictis nauali prœlio Pœnis in Africam traiecit. item, in Africa ſerpentem portentoſæ magnitudinis cum maxima militum clade occidit. Eadem ſunt apud Oroſium, & Florum, & Zonaram, & Silium. De ſerpente, & corio eius Gellius lib. VI. cap. III. Valerius de miraculis. Hæc & naualem triumphum L. Manlij, de quo eſt in Capitolinis tabulis, & nobilem uictoriam M. Atilij confirmare poſſunt. Eodem anno extremo captum M. Atilium puto. id enim & tradit Zonaras, & hæc uerba Liuij probant, quæ ſunt lib. XXIIII: M. Atilius primo acceſſu ad Africam non offendit. eiq; portus Africæ patuerunt, & quantum ad Carthaginienſes duces inuictus ad ultimum permanſit. Captum autem ita ſcribit Eutropius: Cum Regulus pacem, niſi duris conditionibus, duret, Pœni auxilium à Lacedæmonijs petierunt, & dux eis miſſus Xantippus eius belli uictor fuit. Regulus uictus eſt ultima pernicie. II millia tantum ex Romanis effugerunt, XV millia cum Regulo capta, XXX millia cæſa. Xantippus ilico Græciam nauigauit, Regulus in Cathenas coniectus. Polybius elephantorum maxime cauſſa cladem acceptam ſcribit. De eodem etiam capto pluribus agit Zonaras.

B C D

DE COS. AN. CDXCVIII.

SER. Fuluium, M. Aimilium conſules in hunc annum prodit Polybius. Nobiliorem, & Paullum faſti Cuſpiniani, Paetinum, & Paullum Siculi. Ser. Fuluium Nobiliorem, M. Aimilium Paullum Caſſiodorus, & cum faſtis Capitolinis Eutropius. Vterq; in Siciliam miſſus.

De triumphis Ser. Nobilioris, & M. Paulli pro cos. de Coſſurenſibus, & Pœnis.

IGITVR Æmilius Paullus, & Fuluius Nobilior conſules audita captiuitate Reguli (inquit Oroſius & Zonaras,) & clade exercitus Romani tranſire in Africã cum claſſe CC nauiũ iuſſi Clupeam petunt. Eò & Carthaginienſes cũ pari claſſe confeſtim uenerunt.

A uenerunt.nec differri potuit nauale certamẽ. CIIII naues Carthaginienſium demerſæ. XXX cum pugnatoribus captæ. præterea XXXV millia militum cæſa ſunt. Romanorum autem nouem nauibus deprehenſis mille centum periere milites. cõſules Clupeæ caſtra poſuerunt. cum duo Annones eò cum magno exercitu conueniſſent, prœlio commiſſo IX millia militum perdiderũt. poſt autem cum Romana claſſis ad Italiam prædis onuſta remearet, infando naufragio euerſa eſt. nam ex CCC nauibus CCXX perierunt, LXXX uix abiectis oneribus liberatæ ſunt. Amilcar cum exercitu in Numidiam, Mauritaniamq; miſſus poſtquam hoſtiliter in uniuerſos egit, quòd Regulum libenter ſuſcepiſſe diceretur, mille argenti talentis, & XX millibus boum reliquos cõdemnauit. Eadem ſunt apud Polybium fere & Eutropium. de naufragijs Romanis in epitoma XVIII. Itaq; in Capitolinis tabulis ſcriptum eſt utrunq; conſulem de Coſſurentibus, & Pœnis pro conſule ſequenti anno triumphaſſe. ut omnino naufragia conſulibus, quo minus uictoriæ honorem meritum adepti ſint, impedi-
B mento fuiſſe non uideantur. Coſſura autem inſula fuit in mari Africo. ad quam conſules tempeſtate delatos eſſe, eamq; uaſtatam præſidijsq; firmatam reliquiſſe tradit Zonaras.

DE COS. AN. CDXCIX.

CN. Cornelium, A. Atilium cõſules memorat in hunc annum Caſſiodorus, & Polybius. A. Atilium Calatinum II, Cn. Cornelium Scipionem Aſinam II ſcribũt Capitolini auctores. De Cn. Cornelio Aſina cos. II ſic Valerius lib. VI. Cn. Cornelius Scipio Aſina, qui conſul à Pœnis apud Liparas captus fuit, cum belli iure omnia perdidiſſet, cuncta recuperauit conſul iterum creatus. ita ex conſule captiuus, ex captiuo iterum conſul factus.

De re geſta à conſulibus cum Pœnis & triumpho Cn. Cornelij Aſinæ pro cos. de Pœnis.

C ROMANI ducentarum, & uiginti nauium claſſe refecta, conſules Cn. Cornelium, A. Atilium in Siciliam miſerunt, qui acceptis ijs, quæ ex naufragio ſuperfuerunt, & claſſe trecentarum nauium facta, Panormum Pœnorum urbem obſidione ceperũt. Ita Polybius, & Zonaras. Eutropius item claſſem ducentarum nauium ſtatim à Romanis reparatam ſcribit. Hac de cauſſa factũ eſt, ut Cn. Cornelius de Pœnis, ſed pro conſule, atq; inſequenti anno triumphauerit. eius enim triumphus in Capitolinis tabulis ſcriptus eſt, præterea nuſquam.

DE COS. AN. D.

CONSVLES ſuggerit Caſſiodorus, & Polybius Cn. Seruilium, C. Sempronium. Cæpionem, & Blæſum faſti Siculi, Seruilium Cæpionem, & C. Sempronium Zonaras. Cn. Seruilium Cæpionem, C. Semproniũ Blæſum Eutropius & Oroſius. Eorundem meminit etiam Solinus capite XXX, & lapis Capitolinus.

D

De Cenſoribus abdicatis.

CENSORES in hunc annum conijciunt Capitolini ſcriptores D. Iunium Peram, L. Poſtumium Megellum, qui idem prætor erat. Ceterum abdicatos eos morte Poſtumij intelligendum eſt. Nam nec luſtrum adſcriptũ eſt, & poſtero anno alteri cenſores creati ſunt. Horum autem meminit, quod legerim, nemo.

De triumpho C. Sempronij Blæſi cos. de Pœnis.

CONSVLES CLX nauibus in Siciliam, inde in Africam tranſgreſſi uniuerſam oram maritimam, quæ circa Syrtes eſt, depopulati ſunt. ignari autem locorum cum in Syrtes impuliſſent, onera abijcere omnia, ut naues ſubleuarent, coacti, cum retro in Siciliam, atq; ex Sicilia in Italiam irent, coorta tempeſtate, CL naues onerarias, & prædam amiſerunt. Itaq; S.C. factum, ne amplius, quàm LX nauium claſſis ad ſubſidium Italiæ haberetur. Hæc Polybius, Eutropius, & Oroſius, & Zonaras. Itaq; Soli-

nus cap. XXX. Cn. Seruilio. C. Sempronio cos. inquit, inter Syrtes claſſis Romana impulit. Adijcit etiam Polybius à conſulibus his nihil memorabile geſtum, ut non eoſdem omnes ſequuti annales uideantur. ſiquidem rem præclare geſtam eſſe indicant ij, qui Capitolinum triumphum C. Sempronij Blæſi cõſulis de Pœnis deſcripſerunt. forte autem, quia maritimã oram late populatus erat, Sempronius triumphum impetrauit. A

DE COS. AN. DI.

CONSVLES ſubijcit Caſſiodorus C. Aurelium Cottam, & P. Geminum. Cottam, & Geminum faſti Siculi; C. Aurelium Cottam, P. Seruilium Geminum Capitolini. P. Seruilium, C. Aurelium Zonaras. Cicero in Lucullo C. Cottã cum P. Seruilio Gemino bis conſulem fuiſſe ſcribit. C. Cottæ conſulis in Sicilia meminit etiam Frontinus lib. IIII de ſtratagematis, & Oroſius.

De cenſoribus, & luſtro XXXVII. B

M. VALERIVM Maximum, P. Sempronium Sophum cenſores edunt in eũdem annum Capitolinæ tabulæ, ab ijsq; luſtrum XXXVII conditum profitentur. De quibus hæc tantum Valerius capite de cenſoria nota. P. Sempronius Sophus, M. Valerius cenſores quadringẽtos iuuenes equites, quia in Sicilia ad munitionem opus ire iuſſi, facere id neglexerant, equis publicis ſpoliatos in numerum ærariorum retulerunt. & in epitoma XVIII. P. Sempronius Sophus, M. Valerius Maximus cenſores cum ſenatum legerent, XIII ſenatu mouerunt, luſtrum condiderunt, quo cenſa ſunt ciuium capita CCXCVII millia DCCXCVII.

De triumpho C. Aurelij Cottæ cos. de Pœnis, & Siculis.

C. AVRELIVM Cottam conſulem de Pœnis, & Siculis triumphaſſe nemo prodit, niſi is, qui Capitolinos triumphos digeſſit. Probant autem hunc triumphum uerba Oroſii ita ſcribentis. Patres decreto rupto Cottam cõſulem in Siciliam miſerunt. qui plurimis prœlijs aduerſus Pœnos, & Siculos terra, mariq; pugnauit, & per totam Siciliam partim hoſtium, partim etiam ſociorũ inhumanas ſtrages reliquit. & Frontinus lib. IIII ſic. Aurelius Cotta conſul cum ad opus equites neceſſitate cogente iuſſiſſet accedere, eorumq; pars detrectaſſet imperium, queſtus apud cẽſores, effecit, ut notarentur. à patribus deinde obtinuit, ne eis præterita æra procederent. Tribuni quoq; plebis de eadem re ad populum pertulerunt, omniumq; conſenſu ſtabilita diſciplina eſt. Item. Cotta conſul in Sicilia in Valerium nobilem tribunum militum uirgis animaduertit. Idem P. Valerium Pecuniolam ſanguine ſibi iunctum, quem obſidioni Liparitanæ ad auſpicia repetenda Meſſanam tranſiturus, præfecerat, uirgis cæſum militiæ munere inter pedites fungi coegit, quod eius culpa ager incenſus, & pene caſtra erant capta. Polybius Cottæ nomen omiſit, uictoriam autem his (ut puto) uerbis expreſſit. Romani accepta ab elephantis in Africa clade adeo perculſi erant, ut per biennium partim in agro Africo, partim in Selinuntio, cum prope hoſtes quinque aut ſex ſtadia caſtra feciſſent, nec pugnam inire, nec æquis ſe campis committere auſi ſint, quod elephantorum incurſionem pertimeſcerent. Thermam autem, ac Liparas interea obſederunt. Cum hæc ratio facit, ut Oroſio non aſſentiar, qui Cottam mari pugnaſſe tradidit, tum uero quod nec Cottæ triumphus naualis fuiſſe traditur, & Romani niſi biennio poſt, decretum de claſſe reſtituenda fecerunt. Cottam Zonaras nauibus Hieronis regis uſum ſcribit. C D

DE COS. AN. DII.

L. CAECILIVM, Cn. Furium conſules Polybius ſuggerit. Metellum, & Pacilum faſti Siculi; Cæcilium Metellum, C. Furium Zonaras. L. Cæcilium Metellum, C. Furium Caſſiodorus. L. Cæcilium Metellum, C. Furium Pacilum Eutropius, Oroſius, & lapis Capitolinus. Hic eſt L. Metellus bis conſul, & Pont. Max. de quo Plin. lib. VII. cap. XLIII.

A *De re geſtâ cum Pœnis à L. Metello cos.*

L. CAECILIVM Metellum conſulem rem cum Pœnis in Sicilia bene geſſiſſe nemo negat. pro conſule etiam geſſiſſe indicat triumphus eius, quem proconſule egit VII idus Septemb. Hoc enim tempore conſules iniſſe arbitror aut Maio, aut Iunio menſe. quòd priore anno C. Cotta extremo, ut par eſt, conſulatu de Pœnis, & Siculis idib. Aprilis triumphauerit. De rebus autẽ à Metello geſtis ſic Polybius. L. Metellus, C. Furius in Siciliam cum pedeſtribus copijs miſſi. ijs naues tantum LX comportandi frumenti cauſſa datæ, quòd Romani ſæuiſſimis naufragijs conflictati mari ſibi abſtinẽdum eſſe decreuiſſent. Aſdrubal autem Romanorum metu cognito, cum altero conſule cum parte copiarum Romã reuerſo, ſolum Metellum Panormi ſe continere audiret, ex Lilybæo in Panormitanũ agrum irrupit, ut, ſi poſſet, Metellum ad prœlium prouocaret. eum Metellus traijcientem flumen adortus, maxime elephan-
B torum, quos in Romanos ille impulerat, in ſuos fuga ſummo prœlio ſuperauit. quo factum eſt, ut urbe egreſſus caſtra & ipſe ſub dio habuerit. Ita Polybius. Oroſius autem hoc modo. Aſdrubal nouus Pœnorum dux cum elephantis CXXXIII, & equitum, peditumq; amplius XX millib. Lilybæum uenit ex Africa, & cum Metello conſule apud Panormum pugnauit. ſed Metellus uim belluarum timens eas conſilio uel fugauit, uel cæcidit. & ſic facile magnam uim hoſtium ſuperauit, XX millia Carthaginienſium cæſa. elephanti XXVI interfecti. CIIII capti, & per Italiam ducti maximum Italis ſpectaculum præbuere. Aſdrubal cum paucis Lilybæum profugit. & abſens à Pœnis capite damnatus eſt. & Eutropius. Metellus conſul in Sicilia Aſdrubalem cum CXXX elephantis, & magnis copijs uicit. apud Panormum XX millia hoſtium occidit. XXVI elephantes cepit. reliquos errãtes collegit. De eodem ita etiam in Parallelis Plutarchus. Pœnis, ac Siculis ſocia aduerſus Romanos arma parantibus Metellus imp. omnibus dijs, præterquam Veſtæ, ſacrificium fecit. quæ cum aduerſos
C uentos immiſiſſet, C. Iulius augur eos ceſſaturos dixit, ſi ante filiam immolaſſet. quod cum ille facturus eſſet, dea buculam ſuppoſuit. Hoc anno uictos Pœnos Regulum captiuum Romam de pace, aut de captiuis commutandis miſiſſe, utrunq; eum in ſenatu diſſuaſiſſe ſcribit Eutropius, Oroſius, Gell. lib. VI cap. IIII, Valerius lib. primo, cap. I, Cicero de Off. de finibus, epitoma XVIII, Zonaras pluribus, & Silius.

DE COS. AN. DIII.

C. ATILIVM, L. Manlium conſules edit hoc anno Polybius. C. Atilium Regulum, L. Manlium Caſſiodorus. C. Atilium Regulum, L. Manlium Vulſonem ambos iterum Oroſius, & lapis Capitolinus. C. Atilium Reguli fratrem, & L. Manlium Zonaras; Regulum, & Vulſonem faſti Siculi.

De triumpho L. Metelli pro cos. de Pœnis.

L. METELLVM pro conſule triumphaſſe de Pœnis tradunt Capitolini ſcripto-
D res. Qui triumphus omnium pene annaliũ uocibus celebratur. ſic enim loquitur Plinius lib. VIII: Roma plurimos elephantos anno quingenteſimo ſecundo uidit uictoria L. Metelli pont. in Sicilia de Pœnis captos. & lib. VII: L. Metellus pont. bis cos. dict. magiſter eq. primus elephantos primo Punico bello duxit in triumpho. & lib. XVIII: M. Varro auctor eſt, cum L. Metellus in triumpho plurimos duxit elephantos, aſſibus ſingulis farris modios fuiſſe. Epitoma autem XIX, ita. Cæcilius Metellus rebus aduerſus Pœnos proſpere geſtis ſpecioſiſſimum egit triumphum XIII ducibus hoſtium, & CXX elephantis in eo ductis. & Florus: Argumentum ingentis uictoriæ Metelli centum circiter elephantorum captiuitas. Eutropius CXXX elephantos in triumpho ductos ſcribit. Quo præterea conſilio elephantos traiecerit in Italiam Metellus, Frontinus docet libro primo cap. VII.

De re geſtis à conſulibus cum Pœnis. A

HOC anno Romani, inquit Polybius, Metelli uictoria elati noua ędificata claſſe, & uetere refecta, conſules C. Atilium, & L. Manlium in Siciliam miſerūt. hi acceptis pedeſtribus copijs ad Lilybæum obſidendum pergunt. Imilco urbi pręerat. cum obſidio differretur Annibal Amilcaris filius ex Africa cum claſſe miſſus, atq; intrà oppidum receptus Pœnorum animos confirmauit. multis Romanorū diuturna obſidione deletis Romani ſupplementum miſerunt. Hæc Polybius. Oroſius autem ſic. Remiſſo Regulo captiuo Carthaginem alter Atilius Regulus, & Manlius Vulſo ambo II conſules cum claſſe CC nauium, & IIII legionibus Lilybæū profecti ſunt. quod oppidum obſidere Romani conati ſuperueniente Annibale Amilcaris filio uicti maiore exercitus ſui parte amiſſa ipſi ægre euaſerunt.

DE COS. AN. DIIII. B

CONSVLES ſubijcit P. Claudium, L. Iunium Caſſiodorus, & Polybius. L. Iuniū, Claudium Pulchrum Zonaras. Claudio Pulchrum Florus, & Suetonius in Tiberio; Iunio Pullum Cenſorinus cognomina adijciunt. quæ eadem ſunt etiam in Siculis, & Capitolinis tabulis. Hunc P. Claudium Cicero de diuinatione, & de natura deorum Ap. Cæci filium, Plinius lib. XV. nepotem uocăt. cum Cicerone ſtant Capitolini ſcriptores. Eorundem conſulum meminit Valerius lib. I. cap. IIII.

De re geſtis à conſulibus cum Pœnis.

P. CLAVDIVS conſul in Siciliam, ut exercitui præeſſet, miſſus cum Drepanum, ubi Adherbal erat, nauigaret, cum eodem occurrente congreſſus uix cum XXX nauibus incolumis euaſit. XCIII in manus hoſtium peruenere. propterea à Romanis poſtea iudicio condemnatus, quòd eius temeritate cladem eam acceptam ſatis conſtabat. L. Iunius conſul alter refecta claſſe à Romanis in Siciliam mittitur, ut ijs, qui C Lilybæum obſiderent, adeſſet. claſſis Romana, quæ in portu Lilybætano erat, interea à Carthalone, & Imilcone præfectis partim incenditur, partim capitur. ad cuius rei nuncium, cum L. Iunius, qui Syracuſis erat, properaret, orta ſęua tempeſtate omni claſſe amiſſa ſolicitus Lilybæum contendit. inde in Eryce mŏte, & oppido capto præſidijs impoſitis Romam redijt. Hæc Polybius. De eadem autem re Oroſius ſic. Claudius conſul cum claſſe CXX nauium ad Drepani portum contra hoſtem profectus, ibiq; mox exceptus claſſe Pœnorum ſuperatus eſt. & ipſe quidem cum XXX nauibus Lilybæum in caſtra confugit, reliquæ omnes aut captæ, aut demerſæ fuerunt. VIII millia militum cæſa, XX millia capta referuntur. L. Iunius collega Claudij uniuerſam claſſem naufragio amiſit. Eutropius autem ita. Claudius contra auſpicia pugnauit, & à Carthaginienſibus uictus eſt. Iunius claſſem naufragio amiſit. exercitum tamen ſaluum habuit, quia uicina litora erant. De neglectis ab utroq; conſule auſpicijs Cicero de diuinatione, & de natura deorum, ſic. P. Claudius Ap. Cæci filius primo Punico bello etiam per iocum deos irridens, cum cauea liberati pulli non paſcerentur mergi eos in aquam iuſſit, ut biberent, quoniam eſſe nollent. qui riſus multas D ipſi lacrymas, magnam populo Ro. cladem attulit, itaq; à populo condemnatus eſt. L. autem Iunius P. Claudij collega tempeſtate claſſem amiſit, cum auſpicijs non paruiſſet. itaq; necem ſibi ipſe conſciuit. Valerius tamen lib. VIII Claudium damnatum non eſſe oſtendit, cum ait. P. Claudius neglectis auſpicijs amiſſa claſſe infeſto populo obiectus cum effugere debitam pœnam nullo modo poſſe crederetur, ſubito coorti imbris beneficio à damnatione tutus fuit. diſcuſſa enim quæſtione aliam uelut dijs interpellantibus de integro inſtaurari non placuit. Iunium à Carthalone captum ſcribit Zonaras.

De M. Claudio Glicia dict. abd. A. Atilio Calatino dictatore ſuffecto.

HOC anno M. Claudio dictatore creato, eoq; abdicato A. Atilium Calatinum ſubro-

A ſubrogatum eſſe inuenio non ſolum in Capitolinis tabulis, ſed etiam apud Suetoniū in Tiberio, & in epitoma XIX. Suetonius quidem ſic ſcribit. Claudius Pulcher apud Siciliam non paſcentibus in auſpicando pullis, ac per contemptum religionis mari demerſis, ut biberent, quando eſſe nollent, prœlium nauale iniȷt, ſuperatusq́; cum dictatorem dicere à ſenatu iuberetur, uelut iterum illudens crimini publico Gliciam uiatorem ſuum dixit. In epitoma autem ſcriptum eſt ita. Claudius Pulcher conſul, qui contra auſpicia profectus iuſſit immergi pullos, qui cibari nolebant, infeliciter aduerſus Carthaginienſes claſſe pugnauit, & reuocatus à ſenatu, iuſſusq́; dictatorem dicere, C. Glauciam dixit ultimæ ſortis hominem. qui coactus abdicare ſe magiſtratu poſtea ludos prætextatus ſpectauit. Atilius Calatinus primus dictator exercitum extra Italiam duxit. Dio etiam lib. XXXVI, obſeruatum eſſe diligenter ait, ne dictator extra Italiam imperium haberet. ac nemini unquam niſi uni in Siciliam id eſſe delatum. De L. Cæcilio Metello magiſtro equitum agit Plin. lib. VII. cap. XLIII.

B Quæ Calatinus dictator in Sicilia geſſerit, ea ad nos non peruenerunt. Zonaras à Calatino dictatore, & Metello magiſtro equitum memorabile geſtum nihil eſſe ait.

DE COS. AN. DV.

P. SERVILIVM, C. Aurelium conſules ſuggerit Caſſiodorus. Hos bis conſules fuiſſe ſcribit in Lucullo Cicero. Quod etiam ex Capitolinis & Siculis tabulis intelligitur. in quibus cognomina horum ſunt Geminus II, & Cotta II.

De re geſta cum Pœnis.

HOC anno C. Aurelius, & P. Seruilius conſules Lilybæum, & Drepanum oppida oppugnarunt, ac Pœnos terra prohibuerunt, & ſocias eorum urbes populationibus infeſtas reddiderunt. Quos ut auerteret Carthalo, claſſe oram Italiæ peragrauit. Sed inito conſilio, mercenariorum militum ſeditione permotus in Siciliam rediȷt. Hæc

C Zonaras. Polybius aūt Romanos inquit, prioris anni naufragiȷs afflictos per quinq́; annos mari abſtinuiſſe. ſic enim potius apud eum legendum puto, quàm quindecim. Claſſem Punicam inſequentibus poſt Claudium conſulem annis Italiæ oram infeſtam reddidiſſe, eamq́; longe, lateq́; uaſtaſſe auctor eſt Eutropius, & Polybius. Multa interea per tres annos prœlia ad Erycem cōmiſſa eſſe inter Romanos, & Pœnos, cum ſummum, & imum montem Romani Amilcar Barca eorū imperator mediam urbem teneret; uerum quibus Romanis ducibus, ac quid quoq́; anno ſigillatim geſtum ſit, memoriæ proditum non eſſe ait Polybius.

DE COS. AN. DVI.

L. CAECILIVM, M. Fabium conſules in hunc annum edit Caſſiodorus. Cæcilium Metellum, & Numeriū Fabium Zonaras. METELLVM II, & BVTEONEM II, faſti Cuſpiniani & Siculi. L. Cæcilium Metellum II N. Fabium Buteonem II, Capitolini Metellum bis conſulem fuiſſe tradit etiam lib. VII Plinius. Hoc anno Metel-

D lus cos. ad Lilybæum fuit, Fabius Drepanum obſedit, & Columbariam inſulam cepit. Pœni Italiæ oram claſſe uexarunt. Zonaras.

De cenſoribus, & luſtro XXXVIII.

CENSORES A. Atilium Calatinum, A. Manlium Torquatum Atticum hoc anno luſtrum feciſſe XXXVIII inuenio in tabulis Capitolinis ſcriptum. De cenſorū nominibus nihil proditum ab aliȷs eſt. De luſtro ita eſt in epitoma XIX. Luſtrum à cenſoribus conditum eſt. cenſa ſunt ciuium capita CCLI millia CCXXII.

DE COS. AN. DVII.

M. FABIVM, M. Otacilium conſules ſuggerit Caſſiodorus. Craſſum, & Licinum faſti Siculi. Fabium Licinum, & Otacilium Craſſum Gellius libro X. capite VI. M.

o 4 Fabium

Fabium Licinum, M. Otacilium Craſſum Capitolini lapides. His conſulibus, auctore Gellio, Claudia Cæci filia, P. Claudij ſoror à ludis diuertens cũ turba premeretur, dixit; Vtinam frater meus uiueret; iterumq; claſſem duceret. proptereaq; C. Fundanius, & Ti. Sempronius ædiles pl. multam dixerunt ei æris grauis XXV millia. Idem ſcriptum eſt apud Suetonium in Tiberio, & Valerium, & in epitoma XIX. Hi conſules cum inſequentibus nihil memoria dignum in Sicilia geſſerunt. A

De Ti. Coruncanio dictatore.

TI. Coruncanium dictatorem cum magiſtro eq. M. Fuluio Flacco comitiorũ habendorum cauſſa creatum niſi Capitolinæ tabulæ tradidiſſent, in huius profecto hiſtoriæ ignoratione, in tanto pręſertim annalium ſilentio, uerſati eſſemus, nec clariſſimum hunc ſummi uiri titulũ cognouiſſemus. hic eſt enim Ti. Coruncanius, qui conſul triumphauit, & primus de plebe pontifex maximus factus eſt. B

DE COS. AN. DVIII.

M. FABIVM, C. Atilium conſules in hunc annum memorat Caſſiodorus. Buteonem, & Bulbum Siculę tabulæ; M. Fabium Buteonem, C. Atilium Bulbum Capitolinæ. De re à M. Fabio conſule geſta ſic Florus. M. Fabio Buteone cõſule populus Romanus claſſem hoſtiũ in Africo mari apud Ægimurum in Italiam ultro nauigantem cæcidit. Quantus ò tum triumphus tempeſtate intercidit. claſſis autem intelligenda eſt, quam ad tutanda Italiæ litora Romani habuerunt. Eodem anno Fregenæ colonia deducta. Velleius lib. primo, epitoma XIX.

DE COS. AN. DIX.

CASSIODORVS conſules prodit A. Manlium, C. Sempronium. Torquatum, & Blæſum faſti Siculi. ATTICVM, & BLAESVM liber Cuſpinianus. A. Manliũ Torquatum Atticum, C. Sempronium Blæſum II. Capitolini. Horum conſulum ſic meminit Velleius. Brunduſium colonia deducta Sempronio, & Torquato cos. cuius rei mentio eſt etiam in epitoma XIX. C

DE COS. AN. DX.

C. FVNDANIVM, C. Sulpicium conſules ſubdit Caſſiodorus. Fundulum, & Gallum Siculi ſcriptores. C. Fundanium Fũdulum, C. Sulpicium Gallum Capitolini. Horum meminit præterea nemo.

DE COS. AN. DXI.

CONSVLES in hunc annum prodit Caſſiodorus C. Lutatium, A. Poſtumium Catulum, & Albinum faſti Siculi; C. Lutatium Catulum, A. Poſtumiũ Albinum Eutropius, & Capitolini. Horum & alij meminerunt, ut mox dicemus. Cæcilius Metellus pont. max. A. Poſtumium conſulem, quoniam & idem flamen Martialis erat, cum ille ad bellum gerendũ proficiſci uellet, in urbe tenuit, nec paſſus eſt à ſacris recedere. epitoma XIX. C. Lutatio conſuli Sicilia obuenit. Q. Valerius Falto prætor adiutor Lutatio datus. hoc anno primum prætores duos creatos opinor. (quod ex epitoma etiam ipſa cognoſci poteſt.) unum, qui in urbe ius diceret, alterũ, qui Lutatium conſulem in bello iuuaret. Zonaras hunc prætorem Q. Valerium Flaccum appellat. D

De re geſta à C. Catulo conſule cum Pœnis.

HOC anno Romani reparata claſſe C. Lutatium conſulem aduerſus Pœnos miſerunt. Huic, cũ iam Drepani portũ, ceteraſq;, quæ circa Lilybæũ ſunt, ſtationes in poteſtatẽ redegiſſet, Anno claſſis pręfectus ad Amilcarẽ nauigans occurrit. ſummo cõmiſſo prœlio res Romana ſuperior fuit. naues Pœnorũ ſubmerſæ L, captę LXX, reliquæ Hieroneſum refugerunt. uiui capti amplius X millia hominum. Hæc Polybius & Zo-

A & Zonaras. Oroſius autem ita: Lutatius cum claſſe CCC nauium in Siciliam tranſuectus, dum apud Drepanum ciuitatem pugnam inter primores Siciliæ cieret, transfixo fœmore, ægerrime, cum iam obrueretur, erectus eſt. porro autē Pœni cum CCC nauibus magniſq; copijs ad Siciliam duce Annone concurrunt. nec tamen Lutatius ſegnior. immo conſilia Pœnorum mira celeritate præuenit. poſtquā proxime ſibi utrorumq; claſſes apud Ægates inſulam per totam noctem intertextis propemodum anchoris conſtiterunt, orta luce prior Lutatius ſignum bello dedit. crudeſcente pugna uictus Anno nauem auertit, & dux fugę primus fuit. aliquanta cum eo pars exercitus ſui Africam petunt. alij Lilybæum confugere. LXIII Punicæ naues captę ſunt, CXXV demerſæ, XXII millia hominum capta, cæſa XIII millia. Romanorum autem XII naues demerſæ ſunt. Lutatius deinde ad Erycinam ciuitatem, quam Pœni tenebant, uenit. ibiq; duo millia Carthaginienſiū conſerta pugna interfecit. Idem ſcribit Eutropius. Idē eſt in epitoma XIX his uerbis. Rebus aduerſus Pœnos à pluribus B ducibus proſpere geſtis ſummam uictoriæ C. Lutatius conſul uicta ad Ægates inſulam claſſe Pœnorum finem bello impoſuit. Liuius lib. XXII. Modo C. Lutatio quæ alia res, quam celeritas uictoriam dedit? quòd poſtero die, quā hoſtem uidit, claſſem grauem commeatibus impeditam ſuo & ipſam inſtrumento & apparatu oppreſſit?

DE COS. AN. DXII.

Q. LVTATIVM, A. Manliū conſules in hunc annū edūt Caſſiodorus, Eutropius, & Oroſius. Cerconem, & Torquatum faſti Siculi, Q. Lutatium Cerconem, A. Manlium Torquatū Atticum II Capitolini. C. Lutatius Cerco legatus etiam quidam lib. XLII nominatur à Liuio. C. Lutatio, & Q. Valerio prorogatum imperium eſt. His cos. cum templum Veſtæ arderet L. Metellum pont. max. ſacra ex incendio rapuit. Oroſius, Epitoma XIX, Plinius lib. VII, Valerius lib. I, Plutarchus in Parallelis. Velina, & Quirina tribus adiectæ. Epitoma XIX. Spoletum colonia deducta, Flora-C lia inſtituta. Velleius lib. primo, epitoma XIX, & Plin. lib. XVIII. cum ait. Floralia XIIII K. Maij ex libris Sibyllæ, ut omnia bene defloreſcerent, inſtituta.

De pace Pœnis data, & triumphis naualibus C. Lutatij Catuli cos. Qu. Valerij Faltonis pro pr. de. Pœnis.

HOC anno petentibus Carthaginienſibus pax data eſt. Loquitur enim Anno ſic apud Liuium lib. XXI. Lutatio & Poſtumio conſulibus uicti apud Ægates ſumus. & lib. XXX Liuius ipſe ita. Q. Lutatio, A. Manlio cōſulibus pax poſtremo cum Carthaginienſibus facta eſt. Zonaras etiam Q. Lutatium conſulem cum Catulo fratre res in Sicilia compoſuiſſe, atq; prouinciam ordinaſſe ait. Probus Amilcarē, cum eum Eryce excedere relictis armis Catulus iuberet, ſe periturū potius reſpondiſſe tradit, quàm ut arma cōtra hoſtes à patria data hoſtibus traderet. Itaq; merito Liuius ita ait lib. XXVI. Fœdera Carthaginienſiū cum Romanis Amilcaris ſcripta manu ſunt. A-D milcar iuſſus à cōſule præſidium ab Eryce deduxit, & graues leges impoſitas Carthaginienſibus mœrens accepit. & lib. XXI. Pœni ab Eryce duodeuicenis denarijs æſtimati emiſſi. Leges aūt hæ latę ſunt. Pœni Sicilia, & omnibus inſulis quę inter Italiam, & Africā ſunt excedunto. duo millia & ducenta talenta in annos XX pendunto, in præſens mille. Captiuos Romanos ſine pretio reddunto. Vtriuſq; populi ſocij apud utrunq; populū tuti ſunto. Alterius ſocios neuter in amicitiā recipito. Neuter in alieno imperio imperato, ne ue milites conducito. Polybius, Eutropius, alij. Itaq; Liuius lib. XXI. ait. Pœni nauali ad Ægates clade accepta, Sicilia & Sardinia ceſſere, & ſe uectigales, ac ſtipendiarios fieri paſſi ſunt. Hic autē annus eſt huius belli XXIIII. quē qui negligunt, bellū hoc per XXIII annos duntaxat geſtū tradunt. Ceterū C. Lutatiū Catulū, qui Pœnos uicit, & bellū confecit hoc anno pro conſule de Pœnis naualē triumphū egiſſe, idemq; Q. Valeriū Faltonē pro prætore feciſſe ſcriptū eſt in Capitolinis tabulis. quos triūphos probāt hæc uerba Valerij capite de inſtitutis. C. Lutatius cōſul, & Q. Valerius prætor circa Siciliā inſignē Pœnorū claſſem delerāt. eo nomine Luta-

Lutatio conſuli triumphũ decreuit ſenatus. cũ ſibi decerni etiã Valerius cuperet, ne- A
gauit id oportere fieri Lutatius, ne in honore triumphi minor poteſtas minori æqua
retur. Valerius ſponſione Lutatium prouocauit. non ſe petiturum triumphum, niſi
ſuo ductu Punica claſſis eſſet oppreſſa. Lutatius reſtipulatus eſt. iudex inter eos con
uenit Atilius Calatinus. apud quem egit Valerius ſic. conſulem ea pugna claudum
in lectica iacuiſſe. ſe omnibus imperatorijs partibus functum. Calatinus adhuc tacen
te Lutatio ſecundum eum ipſum litem dedit. quoniam auſpicio cõſulis eſſet bellum
geſtum. Apparet tamen contra Calatini ſententiam Valerium etiam triumphaſſe. Pri
mus certe hic pro prætore triumphauit. Hoc bello Siciliam primam prouinciam po
puli Ro. factam regno Hieronis Syracuſani excepto opinor. quòd Cicero in Verrẽ
Siciliam omniũ exterarum nationũ principem ſe ad amicitiam fidemq; populi Ro.
applicuiſſe, primam omnium prouinciam appellatam eſſe prodit. Vniuerſa autem
Marcelli aut certe eius, qui Marcello ſucceſſit, Lęuini uictoria captis Syracuſis in po
teſtatem populi Rom. bello Punico II uenit. B

De triumphis A. Manlij Torquati cos. Qu. Lutatij Cerconis cos. de Faliſcis.

FALISCOS hoc anno mouiſſe tradit his uerbis Eutropius. Q. Lutatius, A. Man-
lius conſules creati bellum Faliſcis intulerunt, quod ambo conſules intra ſex dies,
quàm uenerant, tranſegerunt, quindecim millibus hoſtium cæſis, ceteris pace con-
ceſſa, dimidio tamen agro ſublato. & epitoma XIX ſic. Faliſci cum rebellaſſent ſexto
die domiti in deditionem uenerunt. Itaq; Valerius etiam lib. VI. in hunc modum lo-
quitur. Faliſcorum ciuitas aliquoties rebellando, ſemperq; aduerſis contuſa prœlijs,
tandem ſe Q. Lutatio conſuli dedere coacta eſt. Plutarchus in Gracchis, Faliſcis bel
lum motum ait, quia Genucius quidam tribunus pl. contumelia ab ijs affectus fuit.
Oroſius tamen hoc bellum bellatum eſſe Ti. Sempronio Graccho, P. Valerio Falto
ne cõſulibus ſcriptum reliquit. Me autem haud aliorum eſſe ſententiæ pœnitet, pre-
ſertim uero cum conſules ambos Manliũ Lutatiumq; de Faliſcis triumphaſſe in Ca- C
pitolinis tabulis ſcriptum inueniam, & Faliſcos à Manlio Torquato conſule hoc an-
no domitos etiam apud Zonaram reperiam.

De cenſoribus, & luſtro XXXIX.

CENSORES hoc anno creatos oſtendunt Capitolinæ tabulæ, cenſum actum Eu
ſebius in temporibus. Cenſorem alterum C. Aurelium Cottam uirum conſularem e-
dunt Capitolini ſcriptores, alterum, (nomẽ enim eius exeſum eſt) N. Fabium Buteo
nem eſſe arbitratus ſum. ſcribit enim Liuius lib. XXIII, dictatorem creatum eſſe an-
no DXXXVII N. Fabium Buteonẽ, qui cenſor fuiſſet, & ex ijs, qui uiuerent, cenſo-
rijs uetuſtiſſimus eſſet. & certe niſi in hunc annũ hunc cõijcias, profecto quo alio an-
no fuerit, non inuenies. cum autem hoc tempore & N. & M. Fabij Buteones conſula
res eſſent, mihi probatum eſt magis N. Fabium, qui prior cepit cõſulatum, quàm M.
Fabium, cenſorem eſſe factum. nam apud Liuium M. Fabius dictator legitur, ſed for- D
te mendoſe. Nam Numerij prænominis nota in uulgatis libris omnino ignorata eua
nuerat. Luſtrum factum eſſe XXXIX apparet ex ſequenti XL.

DE COS. AN. DXIII.

HIC annus conſules habuit C. Claudium Centhonem, M. Sempronium Tudita-
num Caſſiodoro, & Capitolinis tabulis auctoribus. Eorundem cognominum faſti
Siculi meminerunt. Horum autem conſulum ſic meminit Cicero in Catone. Liuius
poeta ſenex fabulam docuit Centhone, Tuditanoq; conſulibus. & in Bruto. Liuius
primus fabulam C. Clodio Cæci filio, & M. Tuditano conſulibus docuit anno ipſo
ante quam natus eſt Ennius poſt Romam conditã anno quingenteſimo quarto deci
mo. Idẽ ſcribit in Tuſculana prima. & Gellius lib. XVII. M. Liuius poeta fabulas do-
cere Romæ cœpit conſulibus Claudio Centhone Ap. Cæci filio, & M. Sempronio
Tuditano. C. Claudiũ Ap. F. Centhonẽ interregem prodit anno DXXXVI Liuius.

A

DE COS. AN. DXIIII.

CONSVLES deinceps ſequuti ſunt teſte Caſſiodoro C. Mamilius, Q. Valerius. Turrinus, & Falco Siculis tabulis. C. Mamilius Turrinus, Q. Valerius Falto, Capitolinis tabulis. Horum ſic meminit Gellius lib. XVII. Claudium & Tuditanum conſules ſequuntur Q. Valerius, & C. Mamilius, quibus natum eſſe Q. Enniũ poetam M. Varro in primo de poetis ſcripſit. Liuius etiam lib. XXVIII meminit prætoris Q. Mamilij Turrini anno DXLVII. His conſulibus Valentia colonia deducta. auctor Velleius libro primo.

DE COS. AN. DXV.

CONSVLES in inſequentem annum inuenio apud Caſſiodorum Ti. Sempronium, & P. Valerium. GRACCHVM, & FALTONEM in faſtis Cuſpiniani, & Siculis.
B Sempronium Gracchum, & P. Valerium apud Zonaram; Ti. Sempronium Gracchum, P. Valerium Faltonem apud ſcriptores Capitolinos. Horum ſic meminit Oroſius. Ti. Sempronio Graccho, P. Valerio Faltone conſulibus cum Faliſcis bellauere Romani eoq; prœlio XV millia Faliſcorum interfecta. potiores autem apud me auctores ſunt, qui Faliſcorum bellum triennio ante geſtum ſcripſerunt.

De bello Gallico & Liguſtino, & Sardoo.

HOC anno Gallos Boios mouiſſe conſtat. teſtes ſunt omnes. Eodem anno, inquit Oroſius, Galli Ciſalpini noui extitere hoſtes. aduerſus quos uaria ſorte bellatum eſt. nam primo conflictu Valerio conſule III millia D Romanorum cecidere, ſecundo XIIII millia Gallorum cæſa, duo millia capta, ſed ob priorem cladem triumphus cõſuli negatus eſt. Item Zonaras: P. Valerius à Gallis primum ſuperatus cum auxilia ſibi mitti Roma audiſſet, Gallos iterum eſt aggreſſus, ut aut per ſe uictoria potiretur,
C aut glorioſe occumberet. ac forte quadam acie ſuperior exceſſit. Eodem etiam anno bellum Liguſtinum initum ſignificat Zonaras, cum ait Ligures à Sempronio Graccho Valerij Collega prælio ſuperatos. Quin etiam idem Sardiniam hoc anno in poteſtatem Romanorum ueniſſe ſcribit his uerbis: Tum etiam Sardinia Pœni citra pugnam Romanis ceſſerunt, ac pecunias alias tribuerunt, quòd cum negociatores Romanos populati eſſe mari incuſarentur, Romanorum arma nondum ſatis firmatis opibus timuerunt. Bellum porro Liguſtinum latrocinia Ligurum excitarunt, de quibus ita Florus: Ligures imis Alpium iugis adhærentes inter Varum, & Macram flumen implicitos dumis ſylueſtribus maior labor erat inuenire, quàm uincere. tutum locis, & fuga, durum, atq; uelox genus ex occaſione latrocinia magis, quàm bella faciebat. Itaq; cum diu multumq; eluderet, ſaltu, uijs, latebris, Deceates, Oxybij, Euburiates, Inganari, tandem Fuluius latebras eorum igni ſepſit. Significat autem, ut puto, uictoriam M. Fuluij Nobilioris procos. anno DXCV partam. Siquidem cum Li-
D guribus annos LXXX bellatum ſcribit Strabo lib. IIII.

DE COS. AN. DXVI.

DEINCEPS L. Cornelium, Q. Fuluium conſules profitetur Caſſiodorus. L. Lentulum, Q. Flaccum Zonaras, L. Cornelium Lentulum, Q. Fuluium Flaccum Eutropius. Capitolini ſcriptores Lentulo Caudenum cognomen adijciunt, Itaq; in faſtis Cuſpiniani eſt CAVDINVS, & FLACCVS. hi cõſules in faſtis Siculis prętereuntur.

De re geſta cum Gallis, & Liguribus. & triumpho L. Lentuli cos.

HOS cõſules ambos cum Gallis rem geſſiſſe inuenio apud Zonaram. pergit enim hoc modo: Sequenti anno L. Lentulus, & Q. Flaccus bello contra Gallos ſuſcepto, dum communi conſenſu rem geſſerunt, uinci non potuerunt. Sed ubi diſtractis cõpijs prædę cupiditati agros populari cœperũt, Flacci caſtra à Gallis undiq; cincta in diſcrimen adducta ſunt, unde tum repulſi maiore poſt conatu in Romanos redierũt.

ego

ego autem exiſtimo Flaccum Gallis, Lentulum Liguribus eſſe appoſitum. Scribit **A** enim Eutropius his conſulibus contra Ligures intra Italiam bellum eſſe geſtum: eoſdemq; conſules primos trans Padum Romanas duxiſſe legiones, pugnatumq; ibi eſſe cum Inſubribus, & Liguribus, quorum interfecta ſint XIII millia, V millia capta. & de his triumphatum. Itaq; in Capitolinis etiam triumphis ſcriptũ eſt L. Cornelium Lentulum conſulem de Liguribus triumphaſſe.

DE. COS. AN. DXVII.

CASSIODORVS conſules ſubijcit C. Licinium, P. Corneliũ, Zonaras P. Lentulum, Licinium Varum. Capitolini Scriptores C. Liciniũ Varum, P. Cornelium Lentulum Caudinum. Itemq; Cenſorinus, qui hunc annum ab V. C. numerat DXVIII, Varronianam, Ciceronianam, & Plinianam ſequutus ſummam. Caudinum, & Varum faſti Cuſpiniani cum Siculis. **B**

De re geſta cum Gallis, Liguribus Corſis, & motu Sardiniæ.

GALLI P. Lentulo, & Licinio Varo ſe multitudine ſua terrorem incuſſuros rati, per legatos Ariminenſem agrum, ut ſuum repetierũt, & Romanos Arimino oppido cedere iuſſerunt. Conſules neq; copiarum exiguitate confligere, neq; poſtulata concedere auſi inducias fecerunt, ac Gallorum legatos Romam ad ſenatum reiecerunt. Qui irrita re in caſtra reuerſi res ſuas perditas repererũt. Quidam enim ex ſocijs ſuis Romanorũ opes timentes, mutata ſententia, Boios ipſos aggreſſi ſunt, quo in prœlio multi utrinq; ceciderunt. Vnde reliqui ſe domum receperunt, Boij agri parte mulctati pacem impetrarunt. Hæc Zonaras. Neſcio autem, an hoc ſit id, quod ſcriptum eſt apud Polybium in hanc fere ſententiã libro II: Galli cum poſt priores clades annos XLV quieuiſſent, rurſus arma mouent, tranſalpinis Gallis clam, inconſulta plebe accitis. Itaq; cum Tranſalpini ad Ariminũ ueniſſent, multitudo Boiorum harum rerum ignara repentino aduentu illorum perculſa, regibus ſuis Ate, & Galato, qui **C** eos acciuerant interfectis, acie cum tranſalpinis ipſis conflixit. Romani autem motu tranſalpinorum perterriti cum exercitũ eduxiſſent, audita Gallorum inter ſe pugna domum reuerterunt. Gallico autem tumultu compoſito, inquit Zonaras, Lentulus contra Ligures exercitum duxit, atq; ijs, qui occurrerunt, uictis caſtella etiam quædã in ditionem ſuam redegit. Varus Corſicam petiturus, cum propter nauigiorum penuriã traijcere non poſſet, Claudiũ Cliniã cũ copijs præmiſit, qui terrore Corſis iniecto, in colloquium uenit, & quaſi imperator eſſet, fœdus cum ijs fecit. Varus autem eo neglecto Corſos nihilominus oppugnare non deſtitit, donec eos ſubegit. Romani uero ut à ſe uiolati fœderis crimen remouerent, Claudium eis dediderunt, atq; ab ijs non receptum expulerunt. Hunc M. Claudium uocat Valerius, atq; eundem ob infamem pacem Corſis à ſenatu deditum, nec acceptum ab hoſtibus, iuſſu ſenatus in carcere necatum ſcribit. quod idem eſt etiam apud Marcellinum lib. XV, atq; Arnobium. Sardiniæ etiam hoc anno arma illata ſatis cõſtat. Huius enim rei teſtes ſunt Eu- **D** tropius, & Zonaras. Eutropius quidem ita: Carthaginienſes bella reparare tentabãt, Sardinienſes, qui ex conditione pacis Romanis parere debebant, ad rebellandum impellentes. uenit tamen legatio Carthaginienſium, & pacem impetrauit. at Zonaras ita: Bellum aduerſus Carthaginienſes ob mercatorũ ſuorum iniurias ſuſceptum depoſuerunt, exactaq; pecunia fœdus renouarunt, nec ſic quidem diu duraturum.

De Cenſoribus.

CENSORES hoc anno fuerunt L. Cornelius Lentulus, Q. Lutatius Cerco, qui quidem in magiſtratu mortuus eſt. Auctores duntaxat Capitolini ſcriptores, quibus quanta fides habenda ſit, qui totum hunc cõmentarium leget, facile etiam me tacente intelliget. abdicaſſe eos, nec luſtrum feciſſe cum mors Lutatij, tum ſequentium cenſus oſtendit.

De

A DE COS. AN. DXVIII.

CONSVLES hic annus habuit auctore Caſſiodoro T. Manlium Torquatum; C. Atilium; Torquatum, & Bulbum faſtis Siculis, Eutropio uero, & Oroſio, & Capitolinis tabulis T. Manlium Torquatum, C. Atilium Bulbum. Bulbo II adijciunt Capitolinæ. Eorum meminit Plutarchus, Liuius, Velleius, alij, ut poſt dicam.

De re geſta cum Sardis, & Triumpho T. Manlij Torquati cos.

SARDOS hoc anno defeciſſe, Torquati conſulis triumphus oſtendit. de quo ita Eutropius: T. Manlio Torquato, C. Atilio Bulbo cos. de Sardis triumphatum eſt, & pace omnibus locis facta Romani nullum bellum habuerunt, quod his poſt Romã conditam ſemel tantum Numa Pompilio regnante contigerat. Itaq; Oroſius etiã ita ſcripſit: T. Manlio Torquato, C. Atilio Bulbo cos. Sardinia rebellauit, auctoribus B Pœnis, mox ſubacta eſt. Sed eis pacem ſupplicantibus tandem conceſſa eſt. & Velleius ita: Sardinia inter primum, & ſecundum bellum Punicum ductu T. Manlij conſulis certum accepit imperium. & Liuius lib. XXIII: T. Manlius in conſulatu ſubegit Sardos. & lib. XXI: Sardinia inter motum Africæ fraude Romanorum ſtipendio etiã ſuperimpoſito intercepta. & epitoma XV: Sardi cum rebellaſſent, ſubacti ſunt. Qua de re etiam Polybius libro primo extremo. T. etiam Manlium Torquatum cos. de Sardis triumphaſſe ſcriptum eſt in Capitolinis triumphis. Hæc prima populi R. prouincia hoc tempore facta eſt. nam Sicilia non niſi Syracuſis à Marcello captis in prouinciæ formam tota redacta eſt. Quod ad templum Iani attinet, Varro lib. IIII De lingua Latina eodem anno clauſum, & patefactũ ſcribit. Eius clauſi meminerunt Plutarchus in Numa Liuius lib. I. Velleius lib. II. Oroſius & Eutropius.

DE COS. AN. DXIX.

C CONSVLES nominat in hunc annum Caſſiodorus L. Poſtumium, Sp. Caruilium; Albinum, & Rugam faſti Siculi; Poſtumium Albinum, Sp. Caruilium Zonaras, L. Poſtumium Albinum, Sp. Caruilium Maximum Capitolini ſcriptores. Rugam autem eſſe Caruilij cognomen ex Gellio apparet, qui Sp. Caruilij Rugæ meminit, qui hoc tempore primus diuortium cum uxore fecit. Caruilio Sardi, Albino Ligures euenerunt.

De re geſta cum Corſis, Sardis, & Liguribus, & triumpho Sp. Caruilij cos.

SARDOS, & Corſos, & Ligures defeciſſe hoc anno, aperte docet Zonaras: qui Poſtumium Albinum conſulem aduerſus Ligures, Sp. Caruilium contra Corſos, P. Cornelium prætorem in Sardiniam miſſos cum exercitu ſcribit. ac Corſos quidem & Ligures quanuis non ſine labore, tamen ſumma celeritate eſſe deuictos. Cornelio au- D tem, & pleriſque alijs morbo mortuis Caruilium Sardos nihil moderatum animis agitantes ingenti prœlio ſuperaſſe. Itaq; Sp. Caruilium de Sardis in conſulatu triumphaſſe ſcriptum eſt in triumphalibus tabulis Capitolinis. Quod niſi earum teſtimonio cognitum eſſet, id uetuſtas, ut alia etiam multa, obliuione obruiſſet.

De cenſoribus, & luſtro XL.

CENSORES C. Atiliũ Bulbum, A. Poſtumiũ Albinũ luſtrũ hoc anno feciſſe XL, niſi nos tabulæ Capitolinæ docuiſſent, in huius hiſtoriæ ignoratione uerſaremur.

DE COS. AN. DXX.

Q. FABIVM, M'. Pomponium conſules ſuggerit Caſſiodorus; Maximũ, & Mathonem faſti Siculi; Q. Fabium Maximum Verucoſſum, M'. Pomponium Mathonem Capitolini; Q. Fabium Maximũ, Manium Pomponium Zonaras. Maximi cognomen Fabius ab auo accepit, non ipſe primus inuenit, contra quàm ſcribit Poly-

bius lib. III. Veruccoſſus à uerucca in labris dictus. Plutarchus auctor, & qui ſcripſit **A**
de uiris illuſtribus. Horum conſulum alteri Ligures, alteri Sardi obtigerunt.

De re geſta cum Liguribus, & Sardis & triumphis Qu. Maximi, & M. Pomponij conſulum.

ROMANIS digreſſis Sardi, & Ligures deintegro defecerũt. Contra Ligures miſſus eſt Q. Fabius Maximus, contra Sardos M. Pomponius. Carthaginienſes, ut eorum bellorum auctores, hoſtes iudicati, iuſſi numerare pecuniam, & omnibus cedere inſulis, ut quæ Romanorum eſſent. & ut ſententiam ſuam Romani magis declararent, haſtam illis & caduceum miſerunt, optione data, utrum mallent. Sed Carthaginienſes nihil territi tum ad alia reſponderunt aſperius, tum ſe neutrum uelle dixerunt, ſed illud alacriter accepturos, quod legati reliquiſſent. Hinc mutuis odijs concepti neutri bellum inire ſunt auſi. Hæc Zonaras. Hanc autem rem his uerbis prodidit Gellius lib. X. cap XXVIII. Q. Fabius Imperator Romanus dedit ad Carthaginienſes epiſtolam. ibi ſcriptum fuit, populum R. miſiſſe ad eos haſtam & caduceum **B** ſigna duo belli, aut pacis, ex queis utrum uellent, eligerent. quod elegiſſent, id unum ut eſſe miſſum exiſtimarent. Carthaginienſes reſponderunt, neutrum ſeſe eligere, ſed poſſe qui attuliſſent, utrum mallent relinquere. quod reliquiſſent, id ſibi pro lecto futurum. M. Varro autem nõ haſtam ipſam, neq; ipſum caduceum miſſa dicit, ſed duas teſſerulas, in quarum altera caduceum, in altera ſimulachra haſtæ fuerunt inciſa. De uictoria Q. Fabij ita Plutarchus: Q. Fabius primo conſulatu aduerſus Ligures profectus ſummo eos prælio ſuperauit. qua clade accepta ad alpes receſſerunt, ac finem populandi fecerunt. Notat idem Plutarchus, Q. Fabium in primo conſulatu non ſolum de Liguribus triumphaſſe, ſed ex nulla unquam ipſum pugna niſi ex ea, ex qua triumphauit, uictorem exceſſiſſe. Huc etiam pertinet, quod ſcriptum reliquit Cicero in lib. de natura deorum, Q. Maximum bello Liguſtino templum Honori dedicaſſe. eundem conſulem de Liguribus triumphaſſe Capitolini ſcriptores cum eo, qui de uiris illuſtribus tradidit, prodiderunt. Sp. autem Caruilij cos. de Sardis triumphum nemo niſi Capitolini auctores memoriæ mandarunt. **C**

DE COS. AN. DXXI.

M. LEPIDUM, M. Publiciũ conſules in hunc annum ſuggerit Caſſiodorus; Lepidum, & Malleolum faſti Siculi; M. Malleolum, & M. Æmilium Zonaras; M. Æmilium Lepidum, M. Publicium Malleolum Capitolinæ tabulæ.

De re geſta cum Sardis.

NE Sardi quidem priore bello fracti quieuiſſe uidentur. Contra eos arma capientes ambo conſules M. Malleolus, & M. Æmilius miſſi magnam prædam abegerunt. qua à Corſis, cum ad eos acceſſiſſent, ſpoliati ſunt. **D**

DE COS. AN. DXXII.

INSEQUENS annus conſules habuit C. Papiriũ, M. Pomponiũ auctore Caſſiodoro, & Zonara, & Dionyſio lib. II; Maſonem, & Mathonem faſtis Siculis; C. Papirium Maſonẽ, M. Pomponium Mathonẽ Capitolinis. M. Pomponium Mathonem prætorem urb. nominat Liuius anno DXXXVII. C. Papirium C. F. Maſonem Pontificem; C. Papirium L. F. Maſonem decemuirũ ſacrorum mortuos ſcribit an. DXL. Cicero etiam ad Pœtum numerans Papirios claros uiros; Inde, inquit, L. Maſo ædilicius, inde multi Maſones, qui patricij minorum gentium fuerũt. His conſulibus Sp. Caruilius Ruga primus Romæ cum uxore diuortium fecit, quòd ſterilis eſſet, iuraſſetq; apud cenſores, uxorẽ ſe liberorũ quærendorũ cauſſa habere. auctor Dionyſius lib. II. Itaq; Gell. lib. XVII hos cõſules intelligens, id factũ eſſe ſcribit anno urbis conditę DXIX. nam lib. IIII. ex Ser. Sulpicij ſententia hoc factũ tradit M. Atilio, P. Valerio cos. an. urbis cõditæ DXXIII. qua in re omnino ſequit̃ Liuianã ſupputationẽ.

De

A

De re geſta cum Sardis, & Corſis, & triumpho C. Papirij Maſonis coſ.

CORSOS, & Sardos ob cauſſam, de qua in priore anno diximus, hoc anno Romani inuaſerunt. M. Pomponius, qui Sardis arma intulerat, cum eorum pleroſq; in ſaltuoſis ſpecubus abditos indagare non poſſet, ſagaces canes ex Italia ad ſe adduci iuſſit, per eoſq; tramitibus hominum, & pecudum inueſtigatis, multos inde extinxit. C. uero Papirius Corſos campis pulſos cum in montes exegiſſet, per inſidias milites multos amiſit, & præ ſiti plures amiſiſſet, ni poſtremo aqua inuenta, Corſis, ut deditionem facerent, perſuaſiſſet. Hæc Zonaras. Hinc in epitoma XX ſcriptum eſt: Sardi, & Corſi ſubacti ſunt. Porro autem C. Papirium conſulem de Corſis primũ in monte Albano triumphaſſe inuenio non ſolum in Capitolinis tabulis, ſed etiam apud Plinium, Valerium, & Feſtum. Plinius quidem lib. XV ſic loquitur: L. Piſo tradit Papirium Maſonem, qui primus in monte Albano triumphauit de Corſis, myrto coro-
B natum ludos Circenſes ſpectare ſolitum. Valerius autem lib. III ſic: Papirius Maſo cum bene geſta rep. triumphum à ſenatu non impetraſſet in Albano monte triumphandi & ipſe initium fecit, & cæteris poſtea exemplum præbuit, proq; aurea corona, cum alicui ſpectaculo intereſſet, myrtea uſus eſt. Feſtus uero ita: Papirius myrtea corona uſus eſt, quòd Corſos in campis Myrteis ſuperaſſet. Exemplũ Papirij ſequutus Marcellus uictis Syracuſanis & ipſe poſtea in monte Albano triumphauit, qui mons non procul ab urbe erat.

De C. Duilio Dictatore.

DICTATOREM hoc anno comitiorum habendorum cauſſa creatum C. Duiliũ cum C. Aurelio Cotta magiſtro equitum reperio tantũ in tabulis Capitolinis. ex quo intelligi poteſt, ambos conſules tum reip. cauſſa abfuiſſe, nec eos à bello auocari è re pub. uiſum eſſe.

C

De Cenſoribus abdicatis.

T. MANLIVS Torquatus, Q. Fuluius Flaccus in hunc annum creati cenſores uitio facti abdicarunt. auctores ſunt Capitolini faſti. Quod cõfirmat etiam Liuius, qui lib. XXIII, & XXV T. Manlium bis conſulem, & cenſorem uocat. & lib. XXVII, T. Manlium ex cenſorijs, qui uiuerent, uetuſtiſſimum. & lib. XXIII, Fuluium Flaccum conſulem, & cenſorem fuiſſe tradit.

DE COS. AN. DXXIII.

M. AEMILIVM, M. Iunium conſules ſuggerit Caſſiodorus, & Zonaras, Barbulam, & Peram faſti Siculi; M. Æmilium Barbulam, M. Iunium Peram Capitolini.

De re geſta cum Gallis, & Liguribus.

D BOIIS, cæteriſq; Gallis ex uenditione tum aliarum rerum, tum plurimorum captiuorum, magnã pecuniam facientibus, ueriti Romani, ne ijs opibus contra ſe uterentur, edixerunt, ne quis homini Gallo uel aurum, uel argentum daret. Hinc Galli M. Æmilij, & M. Iunij in Ligures expeditione cognita, ſe, ut Romam contenderent, compararunt. Qua re conſules audita improuiſo eos adorti adeo terruerunt, ut per amicitiæ ſpeciem obuiam eis egrederentur. illi uero ſimularunt, ſe non contra illos eſſe profectos, ſed per eorum agrum in Ligures tranſituros. Zonaras.

De cenſoribus, & luſtro XLI.

CENSORES Q. Fabium Maximum Veruccoſſum, M. Sempronium Tuditanum hoc anno luſtrum feciſſe XLI tradunt tantum Capitolinæ tabulæ. Q. Fabij Maximi cenſoris mentio eſt in quodam epigrammate, quod eſt in libro epigrammatum antiquæ urbis.

A

DE COS. AN. DXXIIII.

L. POSTVMIVM, Cn. Fuluium conſules ſubijcit Caſſiodorus; Albinum, & Centumalum faſti Siculi; L. Poſtumium Albinum, Cn. Fuluium Centumalum cum Eutropio Capitolini. Polybius C. Fuluium, A. Poſtumium nominat.

DE COS. AN. DXXV.

CASSIODORVS conſules ſuggerit Q. Fabium Maximum II, & Sp. Caruilium Maximũ, & Rugam faſti Siculi. Adijciunt etiam iterati honoris notam Caruilio Maximo Capitolini ſcriptores. De his conſulibus ſic Cicero in Catone. Q. Fabius Maximus conſul iterum Sp. Caruilio collega quieſcente, quoad potuit, C. Flaminio tribuno pl. reſtitit agrum Picenum, Gallicumq; contra ſenatus auctoritatem diuidenti, augurq; cum eſſet, auſus eſt dicere, optimis auſpicijs ea geri, quæ pro reip. ſalute gererentur; quæ contra remp. fierent, contra auſpicia fieri. Item Valerius capite de pietate erga parentes, & Cicero de inuentione lib. II. Fuluio aduerſus Illyrios imperium prorogatum. B

De triumpho Cn. Fuluij Centumali pro cos. & bello Illyrico.

SVPERIORE anno primum cum Illyrijs bellum initum eſt. Huius belli hanc tradit cauſſam Polybius lib. II. Illyrij & ante ſæpe, & maxime nuper cum Phœnicen Epiri urbem tenerent, mercatores Italicos nauigantes prædati erant. ea de re Romani C. & L. Coruncanios legatos ad Teutam Illyriorum reginam Agronis regis nuper mortui uxorem miſerant. factum eſt autem, ut dum ſuperbæ reginę agenti ſuperbius multo legatus alter Romanus reſpondiſſet, iuſſu reginæ occiſus ſit. ea de re Romani comparata claſſe ad ulciſcendam legati necem Fuluium, & Poſtumiũ conſules miſerunt. cum Fuluius Corcyram, quæ ab Illyrijs capta à Demetrio Phario tenebatur, ueniſſet, atq; inſulam in fidem cum Demetrio ipſo recepiſſet, Poſtumius autem pedeſtres copias ad XX millia peditum, & duo millia equitum Brunduſium perduxiſſet, ambo coniunctis copijs Apolloniam in poteſtatem redegerunt. quo metu perculſi Dyrrhachini, atq; alij populi ſe Romanis tradiderunt. Teuta cum paucis Rhizonem confugit. Fuluio inde cum magna copiarum parte Romam reuerſo Poſtumius Dyrrhachij ſtatiua fecit, ſecum omnes, qui ſe fidei Romanorum cõmiſerant, habens. uere autem appetente Teuta legatos Romam de pace miſit. quæ his cõditionibus conuenit; ut Teuta quotannis tributũ penderet, ac omni fere Illyrico excederet. neq; ei extra Liſſum niſi cum duobus ijsq; inermibus lembis nauigare liceret. Polybius & Zonaras ita. Itaq; in epitoma XX ſic eſt ſcriptum. Bellum Illyrijs propter unũ ex legatis, qui ad eos miſſi erant, occiſum, indictum eſt. ſubactiq; in deditionem uenerunt. & apud Eutropiũ ita: L. Poſtumius Albinus, Cn. Fuluius Centumalus bellum cõtra Illyrios geſſerunt, & multis ciuitatibus captis etiã reges in deditionẽ acceperunt. ac tum primum de Illyrijs triumphatum eſt. Item Oroſius. Florus autem Cn. Fuluio Centumalo duce late domitos Illyrios ſcribit. Itaq; in Capitolinis etiam tabulis ſcriptũ eſt Cn. Fuluiũ Centumalum hoc anno proconſule de Illyrijs triumphaſſe. Quo fit, ut malim Poſtumiũ in conſulatu, quàm Fuluium Romam reuocatũ. Coruncanijs duobus legatis occiſis à Teuta ſtatuas populũ poſuiſſe auctor eſt Plinius lib. XXXIIII. cap. VI. Atq; hac quidem de cauſſa Romani primum in Illyricũ arma tranſtulerunt. quo bello perfecto Achæos etiam, atq; Ætolos, & Athenienſes, atq; Corinthios legatis miſſis de uictoria, quæ uniuerſæ Græciæ grata futura erat, certiores fecerunt. atq; à Corinthijs in ſocietatem etiam ludorum Iſtmiorum uocati ſunt. Polybius. C D

DE COS. AN. DXXVI.

P. VALERIVM, M. Atilium cõſules in hunc annum inuenio apud Caſſiodorũ. Flaccum, & Regulum in faſtis Siculis. P. Valerium Flaccũ, M. Atilium Regulum in Capitolinis. Eorum meminit Gellius lib. IIII, cum ait. Sp. Caruilius Ruga diuortiũ

cum

A cum uxore fecit anno urbis conditæ DXXIII, M.Atilio, P.Valerio coſ.iurare à cen ſoribus coactus uxorem ſe liberorũ cauſſa habiturum. P.Valerius Flaccus is eſt, qui poſtea conſularis legatus ad Annibalem mittitur cum Q.Bæbio Tamphilo. M.Atilius Regulus, qui poſtea conſul iterum, & cenſor fuit, auctore Liuio. Hoc anno prætores duos additos opinor, ut eſſent quatuor. id enim factum eſſe inter Illyricum, & Gallicum bellum teſtis eſt epitoma XX. Factos autẽ, ut in Siciliam, Sardiniamq; nouas prouincias mitterentur, tradit Pomponius de origine iuris. Hos uero fuiſſe C.Flaminium, & M. Valerium oſtendit Solinus capite de Sicilia, cum inquit. Sardinia, & Sicilia utraq; inſula in Romanam poteſtatem redacta ijſdem temporibus prouincia facta eſt, cum eodem anno Sardiniã M. Valerius, alteram C.Flaminius prætores ſortiti ſunt. Sardiniæ porrò, & Corſicæ adminiſtrationem iunctam, atq; eidem prætori traditã fuiſſe, auctor eſt Rufus. Ex his autem prætoribus M. Valerius inſequenti anno conſulatum cepit, C.Flaminius quadriennio poſt.

B

DE COS. AN. DXXVII.

L. APVSTIVM, M.Valerium conſules ſubdit Caſſiodorus. Maximum, & Apuſtium Siculæ tabulæ. L.Apuſtium Fullonem, M.Valeriũ Meſſallam Capitolinæ. De Fullone Apuſtij cognomine, recte. L.enim Apuſtium Fullonẽ ædilem pl.quendam nominat etiam Liuius anno DLIII.

DE COS. AN. DXXVIII.

DEINCEPS ſequuti ſunt conſules C.Atilius, L.Æmilius, auctore Caſſiodoro, & Polybio. Quos C.Atilium Regulum, L.Æmilium Papum uocant Capitolini ſcriptores. Regulum, & Papum Siculi; Regulum, & Aimilium Zonaras. Horum etiam conſulum meminit Oroſius, & Plinius lib. III cap. XX. ubi Paulus pro Papo mendoſe legitur. Regulo Sardinia, Papo Italia obuenit. Sardi enim prætoris Romani aſſiduam
C præſentiã, non ferentes arma ceperant, Galli in Italiã irrumpere parabant. Zonaras.

De cenſoribus, & luſtro XLII.

CREATOS in hunc annum cenſores C. Claudium Centhonem, M. Iuniũ Peram luſtrum XLII condidiſſe inuenio duntaxat ſcriptum in faſtis Capitolinis. quibus quẽ auctorem meliorem, aut certiorẽ quærimus? Centho cõſul fuerat anno DXIII, Pera DXIX.

De bello Gallico Ciſalpino, & triumpho L. Aemilij Papi coſ. de Gallis.

EODEM anno bellum Gallicum Ciſalpinum initum eſt. Hoc lex C.Flaminij tribuni pl.excitauit, quã ille uel octauo, ut ait Polybius, ante anno, M.Lepido conſule, uel quinto, ut Cicero, Maximo II cõſule de agro Piceno, & Gallico, unde pulſi Senones fuerant, uiritim diuidendo tulit. Nam cum reliqui Galli, ac maxime finitimi Boij Se-
D nonum caſu perculſi rebus ſuis timerent, inita cum Inſubribus ſocietate, Gallos eos, qui trans alpes ad Rhodanum accolunt, atq; à mercede, qua ducti militant, Geſſatæ dicuntur, aduocarunt. Itaq; cum reges eorum Congolitanus, & Aneroeſtus magnis inducti pecunijs cum ingentibus copijs alpes in Italiam traieciſſent, ac ſe cum Boijs, & Inſubribus coniunxiſſent (Veneti enim ac Cænomani à Romanis per legatos ſoli citati quieuerunt.) peditũ ad quinquaginta millia equitum ad uiginti adducentes, in Etruriã irruperunt, octauo, ut ſcribit Polybius, poſt agri Piceni diuiſionem anno, L. Æmilio, C.Atilio coſ. in quem etiam annum bellum Gallicum Ciſalpinum à Capitolinis auctoribus eſt collatum. Romani aũt Gallorum tumultu nunciato maximas, ſiquando unquam alias, copias compararunt. tota etiam tum Italia enixe pro imperio Ro. laborauit. ſumma peditum Romanorũ, ac ſociorum fuit ſupra quingenta millia, equitum ſupra ſexaginta, auctore Polybio. Itaq; Plinius lib. III, L.Æmilio Paulo, C. Atilio Regulo cõſulibus, inquit, Italia nunciato Gallico tumultu ſola ſine externis ullis auxilijs, atq; etiam tunc ſine tranſpadanis equitum LXXX millia, peditum DCC

p 3 millia

millia armauit. Cænomanos aũt tranſpadanos intelligit, qui ex Gallis ſoli pro Romanis contra Annibalem ſteterũt. Cum harũ igitur copiarum parte L. Æmilius conſul Ariminum, ut Gallorũ tranſitum impediret, contendit, alteram prætor in Etruriam, quòd C. Atilius conſul alter iam in Sardiniã nauigaret, adduxit. iam Cluſiũ Galli peruenerãt, prætor ad Fæſulas collatis ſignis fugatus in collẽ editũ ſe receperat. cuius cũ obſidionẽ Galli pararent Æmilius conſul Apennino ſuperato improuiſo aduenit. is igitur Gallos cum præda abeuntes ab una parte, ab altera Atilius, iam ex Sardinia reuocatus, adorti ita pugnarũt, ut Gallorũ XL millia cæciderint, X millia ceperint. Atilius in prœlio, & rex Congolitanus occiſus eſt, Aneroeſtus ſemetipſum in fuga occidit. Æmilius uaſtato Boiorum agro Romã triumphans rediјt, ac Capitoliũ armis, & torquibus Gallorũ exornauit. Hęc Polybius & Zonaras. Hinc Eutropius ſcripſit: L. Æmilio conſule ingentes Gallorum copiæ alpes tranſierunt, ſed pro Romanis tota Italia conſenſit. traditum eſt à Fabio hiſtorico, qui ei bello interfuit, DCCC millia hominum parata ad id bellum fuiſſe. ſed res per cõſules tum proſpere geſta eſt. XL. millia hoſtium interfecta ſunt, & triumphus Æmilio decretus. & Florus. Galli Britomaro duce ſe non prius ſoluturos balthea, quàm Capitolium aſcendiſſent, iurauerunt. factum eſt. uictos enim Æmilius in Capitolio diſcinxit. & epitoma lib. XX. Galli trãſalpini, qui in Italiam irruperant, cæſi ſunt. eo bello populus R. ſociorum Latini nominis trecenta millia armatorũ habuiſſe dicitur. Triumphus item L. Æmiliј conſulis de Gallis eſt in Capitolinis tabulis. quanquam mors Atiliј collegæ notata non eſt.

DE COS. AN. DXXIX.

CONSVLES inſequens annus habuit T. Manliũ, Q. Fuluium II. auctore Caſſiodoro, & Polybio. T. Manlium Torquatum, Q. Fuluium Flaccum Oroſio. Cuſpinianæ tabulæ cum Capitolinis TORQVATVM II, & FLACCVM II horum conſulũ cognomina edunt. Ambobus conſulibus Gallia prouincia decreta.

De re geſta cum Gallis.

NEQVE uero hoc etiam anno Romani quieuerũt. etenim ex re bene priore anno geſta in ſpem adducti Gallos finibus expellendi, Q. Fuluiũ, & T. Manlium conſules in Galliam cum legionibus miſerunt. Ii in prouinciam ingreſſi, Boiorum gente in fidem accepta, cum ad reliquos Gallos bellum transferrent, imbriũ, ac peſtilentiæ magnitudine deterriti ſunt. quod ſcribit Polybius. quanquam Oroſius aliquanto ſecus. Manlius Torquatus, inquit, & Fuluius Flaccus primi trans Padum legiones duxere Romanas. pugnatum eſt ibi cum Inſubribus Gallis, quorum interfecta ſunt XXIII millia, capta V millia. in epitoma etiam XX, exercitus Romanos tum primum trans Padum ductos, Gallos Inſubres prœlio fuſos, ſcriptum eſt. quin etiam Zonaras Pado ſuperato in Inſubres arma à Romanis illata ſcribit.

De L. Metello dictatore.

IN hunc etiam annum L. Metellum dictatorem cum N. Fabio Buteone magiſtro equitum comitiorum habendorũ cauſſa creatũ produnt Capitolini faſti. credo quòd conſules à bello Gallico auocari non placebat. L. Metelli dictatoris meminit quoq; Plinius lib. VII, & epigramma uetus, quod eſt in libro antiquæ urbis eiuſmodi.

S. P. Q. R.

L. METEL. PONT. II. COS. DICT. MAG. EQ. XV. VIR. AG. DAND. QVI PRIMVS ELEPHANTOS PRIMO PVNICO BELLO DVXIT IN TRIVMPHO, PRIMARIVS BELLATOR, OPTVMVS ORATOR, FORTISSIMVS IMP. AVSPICIO SVO MAXIMAS RES G. MAXIMO VSVS HONORE, SVMMA SAPIENTIA. MAX. SEN. PARTAM EX AEQVO PECVNIAM MAG. SIG. L. RELIQVIT. CLARISSIMVS IN CIVITATE FVIT, TRIBVIT EI, VT QVOTIES IN SENATVM IRET, CVRRV VEHERETVR AD CVRIAM QVOD A CONDITO AEVO NVLLI ALII CONTIGIT.

A DE COS. ANN. DXXX.

CASSIODORVS conſules ſuggerit C.Flaminium,P.Furiũ,itemq; Polybius.Flaminium,& Furium Zonaras,& Plutarchus in Marcello.Flaminium,& Philum Siculæ tabulæ,C.Flaminium, & P.Furium Philum Capitolinæ. De Flaminio ſic Cicero in Lucullo: C.Flaminius aliquot annis ante ſecundum bellum Punicum tribunus pl. legem agrariam tulit,ac bis conſul factus eſt.Ambobus Gallia prouincia decreta.

De triumphis C.Flaminij cos. de Gallis: P. Furij cos.de Gallis, & Liguribus.

HOC anno conſules C.Flaminius, & P.Furius item in Galliam legiones duxerũt. cumq; repulſi ab Inſubribus ſe in Cænomanorum ſociorum fines recepiſſent,atq; inde rurſus ſe in Inſubres intuliſſent, maxima tribunorum militum in inſtruenda acie
B prudentia egregiam uictoriam rettulerunt. auctor Polybius. Addit Plutarchus in Marcello ita:Cum Flaminius,ac Furius,inquit,aduerſus Inſubres caſtra haberẽt,fluuius,qui per Picenum agrum labitur,ſanguine fluxiſſe uiſus eſt: tres Lunas Arimini apparuiſſe nunciatum eſt.cum augures conſulti uitio creatos uideri conſules reſpondiſſent, ſenatus eos ſubito ab exercitu literis reuocauit. eas acceptas Flaminius non prius aperuit,quàm collatis ſignis barbaros fuderit. itaq; redeunti ei, ac multa ſpolia referenti populus obuiam non proceſſit, ac uix triumpho conceſſo eum cum collegà cõſulatu abire coegit. Quod cum ita ſit,ergo merito Oroſius etiam ſic ſcripſit. Flaminius conſul contemptis auſpicijs, quibus pugnare prohibebatur, aduerſum Gallos conflixit,& uicit.in quo prœlio octo millia Gallorũ cęſa,XVII millia capta ſunt. & Liuius lib.XXI ita.Non cum ſenatu modo, ſed cum dijs immortalibus C. Flaminium bellum gerere. conſulem ante inauſpicato factum, reuocantibus ex ipſa acie dijs,atq; hominibus non paruiſſe.Item.C.Flaminius memor certaminum cum patri-
C bus,quæ tribunus pl.& quæ poſtea conſul prius de conſulatu,qui abrogabatur,dein de triumpho habuerat,poſteriorem conſulatum Romæ inire noluit.& lib. XXXII. M.Iunius dictator ſex millia hominum Gallicis ſpolijs, quæ triumpho C. Flaminij translata erant, armauit. & Florus.De torquibus Gallorũ Flaminius aureũ trophæũ Ioui erexit. Hæc ſatis probare mihi poſſe uidentur triumphum Capitolinum C. Flaminij cos.de Gallis.quem uero egit collega eius P.Furius de Gallis,& Liguribus nihil inuenio,quod confirmet, niſi quod ſcriptum eſt apud Polybium, rem bene ab utroq; conſule cum Gallis geſtam. quanquam ille Ligurum non meminit, niſi forte ἀναμάρες Ligurum populos intellexit, quos non longe à Maſſilia incolentes ad amicitiam Romanorum à conſulibus traductos ille ſcriptum reliquit. Zonaras triumphum conſulibus à ſenatu negatum,à populo conceſſum ſcribit.

DE COS. AN. DXXXI.

D DEINCEPS conſules nominat Caſſiodorus M. Marcellum,Cn. Cornelium. Polybius M. Claudium, Cn. Cornelium. faſti Siculi Scipionem, & Marcellum. Claudium Marcellum,& Cn.Scipionem Zonaras. Eutropius M. Claudium Marcellum, Cn.Cornelium Scipionem. Capitolinæ tabulæ M. Claudium Marcellum, Cn. Cornelium Scipionem Caluum.Hic eſt Marcellus, qui poſt quinquies conſul fuit. Scipio, qui poſtea in Hiſpania ab Aſdrubale Pœno occiſus eſt cum fratre P. Scipione. Ambobus decreta Gallia eſt. Eoſdem conſules primos iniſſe magiſtratum idibus Martijs arbitror, qui dies deinde ſolennis ineundo conſulatui manſit uſq; ad annum ab V.C. DC. cuius rei rationem cum à me paulo ante Horatius Malegutius Regienſis,iuuenis moribus,& literis ornatiſſimus,quæreret,hanc eſſe reſpondi.Video anno DXXXVI C.Flaminium II, & Cn. Seruilium conſules auctore Liuio idib. Martijs iniſſe.anno autẽ DXX M.Pomponium,quia de Sardis idib.Mart. conſul triumphauit,neceſſario multo ante illũ diem iniſſe.ex quo intelligo medijs inter Pomponiũ,et Flaminium conſules annis initiũ ineundi idib.Mart. cõſulatus eſſe factũ. Quod cum

ita ſit, cum prioris anni cõſulem C. Flaminium ſtatim poſt triumphum (triumphauit A autem, quod extat in Capitolinis tabulis, VI. id. Mart.) coactum magiſtratu abiſſe, ac ſtatim per interregem Marcellum conſulem factum magiſtratũ occepiſſe apud Plutarchum inueniam, non dubito affirmare, Marcellum primum cum collega Cornelio idib. Martijs iniſſe. ſic anno CCCLII ab idib. Decẽbr. propter rem male ad Veios geſtam ad K. Octobris abdicatis prioribus magiſtratibus, regreſſus factus eſt.

De triumpho M. Marcelli cos. de Gallis Inſubribus, & Germanis, & ſpolijs opimis ab eo relatis.

INSVBRES acciſis opibus ſuis pacem petentes M. Claudius, Cn. Cornelius conſules eductis repente aduerſus eos copijs ad arma capienda inuitos cõpulerunt. conſules Acerras Gallorum oppidum, Inſubres Claſtidium ſociorum Romanorum obſidebant. Marcellus inde ab Acerris ad Claſtidium liberandum cum equitatu profectus, cum in Geſſatarum occurrentem exercitum incidiſſet, eum rege illorum Virdu B maro interfecto fudit, fugauitq;. cepit deinde etiam Acerras, cum ij, qui in præſidio erant Mediolanum, quod Inſubrium caput erat, confugiſſent. quos Cornelius inſequutus, cum poſt recedentem eum aggreſſi eſſent, ſupremo prœlio ſuperauit, ac Mediolanum & Comũ oppidum expugnauit. quo facto Inſubres deſperatis rebus ſuis ſe Romanis dediderunt. atq; ita bellum confectũ eſt. Hæc Polybius & Zonaras. Adijcit Plutarchus Marcellum in prœlio uouiſſe Ioui Feretrio ſpolia regis Virdumari, atq; ipſi ſoli triumphum eſſe decretũ. Quam rem Eutropius his uerbis memoriæ mandauit. Marcellus cum parua manu equitum dimicauit, & regem Gallorum Virdumarum ſua manu occidit. poſtea cum collega ſuo Cn. Cornelio ingentes Gallorum copias peremit, Mediolanum expugnauit, grãdem prædam Romam pertulit, ac triumphans ſpolia Gallorum regis ſtipiti impoſita humeris ſuis uexit. His de ſpolijs cum nuper ſermo incidiſſet domi Andreę Lauredani patricij Veneti, qua ille ſumma tum humanitate, tum antiquitatis Romanæ cognitione præditus eſt, nummos ueteres ar C genteos aliquot pulcherrimos mihi oſtendit, in quibus Marcellus ipſe ſpolia Virdumari ſtipiti impoſita templo inferens inciſus eſſet. de quibus etiam ſic loquitur Florus. Galli Virdumaro rege Romana arma Vulcano promiſerunt. aliorſum uota ceciderunt. occiſo enim rege Marcellus tertia poſt Romulum patrem Feretrio Ioui arma ſuſpendit. & epitoma XX. Inſubres aliquot prœlijs fuſi in deditionem uenerunt. M. Claudius Marcellus conſul occiſo Inſubrium Gallorum duce Virdumaro opima ſpolia retulit. & Virgilius lib. VI.

Aſpice ut inſignis ſpolijs Marcellus opimis
Ingreditur, uictorq; uiros ſuper eminet omnes.
Hic rem Romanam magno turbante tumultu
Siſtet eques, ſternet Pœnos, Gallumq; rebellem.
Tertiaq; arma patri ſuſpendet capta Quirino.

& Frontinus lib. IIII: M. Marcellus cum in manus Gallorum imprudens incidiſſet, D circunſpiciendæ regionis, qua euaderet, cauſſa, equum in orbem flexit, deinde cum omnia eſſe infeſta uidiſſet, precatus deos, in medios hoſtes irrupit. quibus inopinata audacia perculſis ducem quoq; eorũ trucidauit. atq; ubi ſpes ſalutis uix ſuperfuerat, inde opima rettulit ſpolia. De ratione autem opimorum ſpoliorum diximus ante ſatis in primis, & ſecundis ſpolijs à Romulo, & Coſſo relatis. In tabulis Capitolinis etiam ſcriptum eſt M. Marcellum de Gallis Inſubribus, & Germanis triumphaſſe, atq; ſpolia opima rettuliſſe duce hoſtium Virdumaro ad Claſtidium interfecto. quo in loco Germani uocantur, qui à Polybio Geſſatæ, quorum rex fuit Virdumarus, non Inſubrium, ut eſt in epitoma, quod etiam docet his uerbis Oroſius. Claudius cõſul Geſſatarum XXX millia deleuit. ubi etiam ipſe Virdumarum regem in primam aciem progreſſus occidit. & inter multa Inſubrium, quos ad deditionem coegit, oppida Mediolanum quoq; cepit. Boios, ac Inſubres à Romanis paulo ante aduentum Annibalis ſocijs Venetis, ac Cænomanis oppreſſos ſcribit etiam Strabo lib. V.

A

DE COS. AN. DXXXII.

CASSIODORVS in hunc annum prodit conſules P. Cornelium, M. Minucium.
& Zonaras; Scipionem, & Rufum faſti Siculi. Eutropius P. Cornelium, M. Minu-
cium Rufum. P. Cornelium Scipionem Aſinam eſſe opinor Cn. Cornelij Aſinæ bis
conſulis filium, quòd Liuius inter ſententias de Capua à conſularibus ſenatoribus
anno DXLII dictas ſententiæ etiam P. Cornelij Aſinæ meminit. Hoc loco & faſtos,
& triumphos Capitolinos una cum Liuianis annalibus deſideramus, quibus pluri-
mum ſplendoris huic prope deplorato triennio afferri potuit. Iſtri ambobus conſuli-
bus decreti.

De triumpho P. Scipionis Aſinæ cos. de Iſtris.

HOC anno Iſtros primum arma mouiſſe conſtat. ſic enim ſcribit Eutropius M. Mi
B nucio Rufo, P. Cornelio cos. Iſtris bellum illatum eſt, quia latrocinati naues Roma-
norum fuerant, quæ frumentum exhibebant. perdomitiq; ſunt omnes. & Oroſius.
Iſtri noui hoſtes excitati ſunt, quos Cornelius, Minuciusq; conſules multo quidem
Romanorum ſanguine, ſubegerunt. & epitoma XX. Iſtri ſubacti ſunt. & Zonaras:
P. Cornelius, M. Minucius conſules aduerſus Iſtros exercitum duxerunt, & multas
earum gentes partim ui, partim deditione in poteſtatem redegerunt. Liuius etiam li-
bro XXI, uictorias, & bella horum annorum commemorans, ait, Sardos, Corſos, I-
ſtros, atq; Illyrios laceſſiſſe magis, quàm exercuiſſe Romana arma, cum Gallis tumul
tuatum magis, quàm belligeratum. Hæc de re geſta. Triumphaſſe autem conſules ne
mo auctor eſt. Ego tamen aut ambos, aut certe alterũ P. Scipionem triumphaſſe exi-
ſtimo, ut de Sardis, Corſis, Illyrijs, Gallis his annis ſæpius triumphatum eſt. præſertim
uero cum minime dubia hæc uictoria narretur, immo ſubacti, perdomitiq; Iſtri ab
his conſulibus tradantur. Quot autem, & quàm magnos triumphos amiſerimus, quo
C rum nemo, præter Capitolinos ſcriptores, meminerit, facile qui hunc commẽtarium
leget, intelliget. neq; uero dubito, quin ſi lapis ille, qui Marcelli triumpho Capitoli-
no annectebatur, haberetur, meam ſuſpicionem faciliime confirmaret. confirmat id
certe, quòd Liuius lib. XXXVIII negat exemplum proditum eſſe, ut imperator, qui
perduellibus deuictis, confecta prouincia exercitum reportaſſet, ſine curru, & laurea
priuatus, inhonoratusq; urbem iniret. ſed quoniam fieri poteſt, ut conſul alter tan-
tum triumphum obtinuerit, quod etiam priore anno euenit, ut Claudius ſolus trium
pharit, quanquam Cornelius egregiam operam Gallico bello nauarit, propterea
triumphum de Iſtris ſoli Scipioni attribui, ſuſpicatus Liuium, ſi M. Minucius trium-
phaſſet, triumphum eius poſtea non fuiſſe prætermiſſurum, tum cum de eo magiſtro
eq. Q. Fabio dictatori æquato, atq; eius inani ferocia dixit. ſed hæc alij iudicarint.

De Q. Fabio Maximo dictatore.

Q. FABIVM Maximum dictatorem cum C. Flaminio magiſtro equitum crea-
D tum auctor eſt Valerius libro primo, cum ait. Occentus ſoricis auditus Fabio Ma-
ximo dictaturam, C. Flaminio magiſterium equitum deponendi cauſſam præbuit.
eadem de re tradit Plutarchus in Marcello, uerum dictatorem Minucium uocat, non
Fabium. Ego uero de Fabio Valerio aſſentior, quòd in epigrammate antiquo, & a-
pud Liuium bis eum dictatorem fuiſſe inuenio. Quibus autem conſulibus fuerit, ex
ijs, qui hoc triennio fuere, parum liquet. Ego ubi rem in omnes partes diu multumq;
uerſaui, hoc potiſſimum anno Q. Fabium dictatorem comitiorum habendorum
cauſſa creatum coniectura ductus ſum ad ſuſpicandum, cum conſules ambo
bello Iſtrico implicati abeſſent, neq; eos à bello auocari è rep. ui-
deretur. Dictatore autem uitio creato comitia
deinde per interregem, ut alias
ſæpe, eſſe habita.

DE

A

DE COS. AN. DXXXIII.

L. VETVRIVM, C. Lutatium conſules edit in hunc annum Caſſiodorus & Zonaras. Philonem, & Catulum faſti Siculi. Hunc L. Veturium Philonem eſſe opinor poſt in cenſura mortuum apud Liuium, patrem L. Veturij L.F.L.N. Philonis conſulis anno DXLVII. C. Lutatio quidam Scæuolæ cognomen adijciunt. Id cum qua ducti ratione fecerint neſciam, neq; affirmare, neq; arguere auſim. Polybius ubi de triumuiris coloniæ deducendæ captis agit lib. III, hunc C. Lutatium conſularem nominat. Hũc C. Lutatij C.F.C.N. Catuli filium puto, eius, qui conſul fuit anno DXI. Hos cõſules in Iſtros profectos, atq; cum exercitu uſq; ad Alpes progreſſos citra pugnam multos ſibi adiunxiſſe, auctor eſt Zonaras.

De cenſoribus, & luſtro XLIII.

IN hunc porrò annum cenſores contuli tum propter quinquennalem luſtrorum rationem, tum quia Caſſiodorus, & Liuius id mihi ſubſignificare uiſi ſunt. fuerunt autem L. Æmilius Papus, & C. Flaminius uiri conſulares, eorum enim cenſorum meminit poſt ſæpe Liuius, ab ijsq; lectum ſenatum tradit. in primis autem Paullo, & Varrone cos. ſenatum legendum fuiſſe inquit, quia per quinquennium multi & bello, & alijs caſibus ſenatores perierant. tumq; poſt L. Æmilium, & C. Flaminium cenſores eſſe lectum. Caſſiodorus etiam C. Lutatio, L. Veturio conſulibus uiam Flaminiam, & circum Flaminium factum prodit. facta autem ſunt à C. Flaminio cenſore. Itaq; in epitoma XX hæc uerba ſunt: Luſtrum à cenſoribus conditum eſt. quo cenſa ſunt ciuium capita CCLXX millia CCXIII. libertini in quatuor tribus redacti, cum antea diſperſi fuiſſent, Eſquilinam, Palatinam, Suburranam, Collinam. C. Flaminius cenſor uiam Flaminiam muniuit, & circum Flaminium extruxit. & Feſtus: Flaminius circus, & Flaminia uia dicta eſt à Flaminio conſule, qui interfectus eſt ad lacum Traſimenum. Plinius quoq; libro XXXV horum cenſorum meminit, cum ait. Legem Metiliam de fullonibus dictam C. Flaminius, & L. Æmilius cenſores dedere ad populum ferendam. Luſtrum autem, quod intelligi ex epitoma poteſt, poſtero anno conditum eſt.

B ... C

DE COS. AN. DXXXIIII.

CONSVLES inde ſequuti ſunt M. Liuius, L. Æmilius. auctor Caſſiodorus. Eorum cognomina ſunt in Siculis faſtis Salinator, & Paullus. Eorundem conſulum ſic meminit Plinius libro XXXIX: L. Æmilio, M. Liuio conſulibus anno urbis conditæ DXXXV primus è medicis Romam uenit è Peloponneſo Arcagathus Lyſanię filius. M. Liuius ex cenſura, & conſulatu ſecundo Capitolino M.F.M.N. Salinator uocatus eſt. L. Æmilius Paullus quia, auctore Plutarcho, pater fuit L. Æmilij L.F.L.N. Paulli, qui Perſen debellauit, filius fuiſſe uidetur M. Æmilij M.F.L.N. Paulli conſulis anno CDXCIIX. Eius meminit una cum collega poſtea Liuius, ita. L. Æmilius Paullus, qui cum M. Liuio conſul fuit, & damnatione collegæ, & ſua prope ambuſtus euaſerat. Ambobus conſulibus Illyrij euenerunt. D

De triumphis L. Aemilij Paulli, & M. Liuij cos. de Illyrijs.

HOC anno iterum cum Illyrijs rebellantibus dimicatum eſt. Huius belli cauſſam attulit Demetrius Pharius rex Illyriorum, beneficiorum populi R. oblitus. qui cum Romanos ante Gallorum, poſt Pœnorum mouentium metu perculſos animaduerteret, ac Macedonum maxime rege confideret, Illyrica oppida Romanis ſubiecta uaſtabat, fineſq; fœdere conſtitutos tranſcendebat. aduerſus hunc L. Æmilius conſul miſſus. Demetrius conſulis aduentu cognito Dimalum præſidio, & commeatu munijt, ex reliquis Illyricis oppidis amicis Romanorum exactis, ac ſuis impoſitis cum ſex millibus ueteranorum Pharum contendit. Æmilius Dimalo oppido intra VII dies expugnato, atq; Illyrijs in fidẽ acceptis aduerſus Pharũ infeſtus pergit. eoq; oppido

A oppido, rege aufugiente, capto, ac reliquis Illyrij ciuitatibus ſibi adiunctis, autumno ineunte, Romam triumphans redijt. Hæc Polybius, qui idem huius uictoriæ gloriam unius L. Æmilij facit, ut etiam Iuſtinus lib. XXIX. at uero ſi auctorem libri de uiris illuſtribus audiamus, M. Liuius Salinator cos. & ipſe de Illyrijs triũphauit. bellum certe ab utroq; conſule geſtum tradit Zonaras, & de Salinatore teſtis eſt quoq; Frontinus, cum ait lib. IIII: Salinator conſularis damnatus eſt, quod prædam nõ æqualiter diuiſerat militibus. & Liuius eundem ex conſulatu priore populi iudicio damnatum ſcribit. Hoc bellum his uerbis expreſſum eſt in epitoma XX. Iterum Illyrij cum rebellaſſent domiti in deditionem uenerunt. Demetrius ad Philippum Macedonum regem confugit, Pineus rex ſtipendium dare coactus eſt. Liuius lib. XXII.

DE COS. ANN. DXXXV.
& bello Punico II.

B CONSVLES ſubijcit Caſſiodorus, & Polybius P. Cornelium, Ti. Sempronium. Zonaras Sempronium Longum, & P. Scipionẽ; Longum, & Scipionem faſti Siculi; P. Cornelium Scipionem, Ti. Sempronium Longum Liuius, Eutropius, Probus, Oroſius, Pædianus. P. Scipio pater fuit P. Scipionis Africani P. F. L. N. conſulis anno DLIX. Ti. Sempronius pater Ti. Sempronij Ti. F. C. N. Longi cõſulis eodem anno. auctor Liuius. His conſulibus bellum Punicũ ſecundum initum eſt. Hoc intulit Annibal Amilcaris filius eius, qui priore bello imperator ad Ægates inſulã uictus à C. Lutatio conſule fuit. Hic cum iam inde ab ineunte pueritia Romano odio eſſet imbutus, ubi primum per ætatem potuit, animum ad renouandum bellum adiecit. extremum cum Aſdrubale Pœnorum duce fœdus Romani icerant, ne Pœni armati Iberum flumen in Hiſpania trajcerent, neue Saguntinos populi R. ſocios uexarent. hoc ille fœdere uiolando ſatis magnam ad laceſſendos Romanos cauſſam ſe habiturum ratus eſt. itaq; P. Cornelio, M. Minucio cos. imperator in demortui Aſdrubalis locũ
C in Hiſpania declaratus in Olcadum fines irrupit, atq; Altheiam expugnauit. ſequenti anno in Vaccæos ducens Helmandicam, & Arbocalam urbes cepit, Carpetanos ad deditionem adduxit. quo terrore finitimi Saguntini compulſi legatos, qui hæc ſenatui nunciarent Romam miſerunt. bellum à Romanis Annibali, niſi Sagunto abſtineret, per legatos indictum. M. Liuio, & L. Æmilio cos. Annibal Saguntum oppugnauit, atq; intra octo menſes cepit. legati tum à Romanis Carthaginem miſſi, qui Annibalem rupti fœderis auctorem depoſcerent, & niſi traderetur, bellum indicerent. indictum eſt. hoc autem anno Annibal traiecto Ibero Ilergetes, Barguſios, Auſetanos, & ceteros Hiſpaniæ populos uſq; ad Pirenæos montes ſubegit, ac per Galliam ad alpes uenit, & in Italiam tranſgreſſus P. Cornelium conſulem, qui ſe ei ex alpibus deſcendenti oppoſuerat, ad Ticinum, Ti. Sempronium iam ex Sicilia, re ex ſententia geſta, reuerſum ad Trebiam acie fudit. Hæc Polybius, ac paulo ſecus etiam Liuius, & alij. Solinus anno urbis conditæ DXXXV hoc bellum initum ſcribit. initum
D autem P. Cornelio, Ti. Sempronio cos. omnes conſentiunt. quorum alteri Hiſpania, alteri Africa cum Sicilia obtigerat. Eodẽ anno Cn. Scipio conſulis frater in Hiſpaniam pro conſule miſſus, ut Aſdrubalem Annibalis fratrem inde expelleret, cum Annone bene pugnauit. Boij ſolicitatis Inſubribus defecerunt, atq; in triumuiros, qui Cremonam, & Placentiam colonias deduxerant, impetum fecerunt. Liuius. Polybius.

DE COS. AN. DXXXVI.

CONSVLES inde ſubſequuti Cn. Seruilius cum C. Flaminio. ut auctor eſt Polybius, Caſſiodorus, & Liuius, qui duo cum faſtis Siculis Seruilio cognomen Geminum adiecerunt. C. Flaminius II conſul eadem, qua ante, ſuperbia uſus magiſtratum idibus Mart. non Romæ, ſed Arimini init. Idem neglectis auſpicijs cum ſe Annibali, qui primo uere ex Gallia in Etruriam, Apennino ſuperato, oculo etiam frigoribus amiſſo, tranſgreſſus erat, ad lacum Traſimenum obtuliſſet, collatis ſignis,

exerci-

exercitu amiſſo, occiſus eſt. Paucis poſt diebus quatuor millia equitum cum C. Cen- A
tenio pro prætore miſſa ad collegam à Seruilio cos. in Vmbria, quò poſt cladem ad
Traſimenum auditam auerterant iter, ab Annibale circunuenta ſunt. Liuius, Poly-
bius, Valerius libro primo, Plutarchus in Fabio, Probus, alij.

De Q. *Fabio Max. dictatore* II.

CVM ad cladem ad Traſimenum acceptam Centenij clades acceſſiſſet, in magno
terrore ciuitas ad dictatorem dicendum confugit. & quia conſul aberat, à quo uno
dici poſſe uidebatur, nec per occupatam armis Punicis Italiam facile erat aut literas,
aut nuncium mitti, nec dictatorē populus creare poterat, quod nunquam ante eam
diem factum erat: pro dictatorem populus creauit Q. Fabium Maximum, & mag. e-
quitum M. Minucium Rufum. Igitur Q. Fabius Max. dictator II. procuratis prodi-
gijs, ac ludis magnis uotis, delectu habito, ac Seruiliano exercitu accepto cū ad An-
nibalem hoſtem perueniſſet, haud procul Arpis in Apulia caſtra fecit. eò enim iam B
Annibal ex Etruria per Vmbriam & Picenum, Marſis inde, & Pelignis uaſtatis, con
ceſſerat. Ibi cum ſe caſtris tenens Fabius ab Annibale elici nulla ratione ad pugnam
poſſet, à magiſtro equitum aſſidue tanquam ſegnis, ac timidus appellatus eſt. Anni-
bal inde in Samnium mouit, atq; aliquot oppidis captis, ſpe Capuæ recipiendæ obla
ta, cum ſe Caſinum inde duci cuperet, Caſilinum per errorem ductus caſtris ad Vul-
turnum flumen poſitis agrum ſociorum in cōſpectu Fabij, qui per iuga Maſſici mon
tis eum perſequutus fuerat, exuſſit. quo in loco iterum magiſter equitum dictatoris
cunctationem palam concionibus inuidioſis exagitauit. Incluſus inde ad Caſilinum
Annibal ſarmentis ad cornua boum alligatis, ijsq; per noctem incenſis, atq; ex colli-
bus caſtris Romanis imminentibus bobus ipſis immiſſis, dum nouo Romanos appa
ratu perturbauit, per Calliculæ iugum agmen traduxit, atq; in Pelignos populabun-
dus redijt, ex Pelignis inde retro Apuliam repetens Gerunium peruenit. Dictator in
terea nec abſiſtens, nec congrediens caſtris in agro Larinate poſitis ſacrorum cauſſa C
Romam reuocatus eſt. Cum abſente dictatore bene à magiſtro equitum cum Anni-
bale dimicatum Romæ nunciatum eſſet, M. Metilij tribuni pl. concionibus populus
incitatus, qui cunctationem Fabij infamem ad populum fecerat, rogationem eius de
iure dictatoris & magiſtri equitum adæquando accepit. Dictator inde conſule in C.
Flaminij locum M. Atilio Regulo ſuffecto in caſtra redijt. Minucius ſolito etiam fe-
rocior exercitus parte à Fabio accepta cum Annibale ſigna contulit, cumq; iam Ro-
mana acies inclinaret, à Fabio cum exercitu ſuo accurrente ſeruatus, patrem eum ap-
pellauit, ac ſe imperio ſtatim abdicauit. Fabius ſummis laudibus in cœlum & in ca-
ſtris, & Romæ ſublatus. omnium prope annales Fabium dictatorem aduerſus Anni
balem rem geſſiſſe tradūt. Cœlius etiam eum primum à populo creatum dictatorem
ſcribit. ſed & Gellium, & ceteros fugit, uni conſuli Cn. Seruilio, qui tūc procul in Gal
lia prouincia aberat, ius fuiſſe dicendi dictatoris, quam moram quia expectare terri-
ta iam clade ciuitas non poterat, eò decurſum eſſe, ut à populo crearetur qui pro di- D
ctatore eſſet. res inde geſtas, gloriamq; inſignem ducis, & augendæ titulum imaginis
poſteris, ut dictator pro prodictatore diceretur, facile obtinuiſſe. Hæc Liuius. Poly-
bius tamen dictatorem eum creatum ſcribit. idemq; in epigrammate antiquæ urbis
libri ſcriptum eſt, hoc modo.

Q. FABIVS MAXIMVS DICTATOR BIS. COS. V. CENSOR. INTER
REX II. AED. CVR. Q. II. TRIB. MILITVM. PONT. AVGVR. PRI
MO CONSVLATV LIGVRES SVBEGIT. EX HIS TRIVMPHAVIT.
TERTIO, ET QVARTO ANNIBALEM COMPLVRIBVS VICTORIIS
FEROCEM SVBSEQVENDO COERCVIT. DICTATOR MAGISTRO
EQVITVM MINVCIO, CVIVS POPVLVS IMPERIVM CVM DICTA
TORIS IMPERIO ADAEQVAVERAT, EXERCITVI PROFLIGATO
SVBVENIT, ET EO NOMINE AB EXERCITV MINVCIANO PA-
TER APPELLATVS EST. CONSVL QVINTVM TARENTVM CEPIT.

TRIVM-

A TRIVMPHAVIT. DVX AETATIS SVAE CAVTISSIMVS, ET REI MILITARIS PERITISSIMVS HABITVS EST. PRINCEPS IN SENATV DVOBVS LVSTRIS FACTVS EST.

Eodem anno Cn.Scipio in Hiſpania minus terra cum hoſte propter ingẽtem famam nouorum auxiliorum concurrere auſus, delecto milite in naues impoſito XXXV nauium claſſe ire obuiam hoſti pergit. ad oſtium Iberi fluminis Punica claſſis ſtabat. cum auide utrinq; pugna commiſſa eſſet, meliore fortuna Romani pugnarunt. una enim leui pugna toto eius oræ mari potiti ſunt. ex Balearibus inſulis, & ex continenti Hiſpania populi amplius centum uiginti pacem petierunt. Interea P. Scipio prorogato poſt conſulatum imperio ab ſenatu miſſus in prouinciam uenit. obſides Hiſpanorum, qui Sagunti cuſtodiebãtur, Aceducis artificio Romanis traditi ſunt. Cn. Seruilius, & M. Atilius conſules, cum exemplo Fabij in caſum uniuerſæ dimicationis, quam omnibus artibus petebat hoſtis, non uenirent, adeo inopia Annibalem preſſe
B runt, ut niſi tum fugæ ſpeciem abeundo timuiſſet, Galliam repetiturus fuerit. Legati ad Philippum Macedonum regem miſſi ad depoſcẽdum Demetrium Pharium, qui bello uictus ad eum fugiſſet. Liuius, Polybius.

De L. Veturio Philone dictatore.

EXTREMO anni à conſulibus reſcriptum eſt, ſine detrimento reip. abſcedi non poſſe ab hoſte. itaq; per interregem comitia habenda eſſe potius, quàm conſulum alter à bello auocaretur. patribus rectius uiſum eſt dictatorem à conſule dici comitiorum habendorum cauſſa. dictus L. Veturius Philo M. Pomponium magiſtrum equitum dixit. His uitio creatis, iuſſiſq; die quarto decimo ſe magiſtratu abdicare ad interregnum res redijt. Liuius. L. Veturium eſſe reor, qui conſul fuit anno DXXXIII, M. Pomponium, qui anno DXX.

C DE COS. AN. DXXXVII.

DEINCEPS conſules ſuggerit Polybius L. Æmilium, C. Terentium. Paullum, & Varronem faſti Siculi; Plutarchus in Paullo Terentium Varronem, Æmilium Paullum. Liuius, Caſſiodorus, alij C. Terentium Varronem, L. Æmilium Paullum. Varro non humili ſolum, ſed ſordido loco natus, pater lanius, ipſe inſtitor mercis. quæſtura, & duabus ædilitatibus patricia, & plebeia, ac prætura perfunctus ad conſulatum uenit. L. Paullus is eſt, qui ante cum M. Liuio conſul fuit, auctore Liuio. Conſules (ambobus cum Annibale bellum decretum erat) ut in caſtra uenerunt, caſtris bifariam factis, ut noua minora eſſent propius Annibali, in ueterib. maior pars, & omne robur uirium eſſet, M. Atilium ætatem excuſantem Romam miſerunt, Cn. Seruilium minoribus caſtris præfecerunt. Annibal cum haud ultra pati inopiam cibi, qua ualde laborabat, poſſet, aduentu conſulum audito, ex Varronis temerario, ac præpropero inge
D nio in ſpem rei bene gerendæ erectus, locum inſidijs quotidie quærere. quæ ubi non proceſſerunt, mouere inde ſtatuit in calidiora, atq; eo maturiora meſſibus Apuliæ loca. profectus eſt nocte. ea res nunciata Romanis, Varro, uel repugnante Paullo Annibalem cum exercitu inſecutus eſt. prope Cãnas uicum caſtra poſuerat Annibal auerſa à Vulturno uento, qui campis torridis ſiccitate nubes pulueris uehit. Conſules ſequuti Pœnum, ut uentum ad Cannas eſt, ubi in conſpectu Pœnum habebant, bina caſtra communiunt, eodem ferme interuallo, quo ad Gerunium, ſicut ante, copijs diuiſis. Annibal ſpem nactus loci ad equeſtrem pugnam, qua parte inuictus erat, facturus copiam pugnandi conſulibus, dirigit aciem, laceſſitq; Numidarum procurſatione hoſtes, neq; ad prœlium, quia eo die imperium penes Paullum fuit, elicere potuit. Varro autem poſtero die, cui ſors eius diei imperij erat, nihil cõſulto collega ſignum propoſuit, inſtructiſq; copijs flumen Aufidum tranſiuit, ſequente Paullo, quia magis non probare, quàm non adiuuare conſilium poterat. Acie utrinq; inſtructa concurſum eſt. Maxima, ſiquando unquam alias, à Romanis clades accepta eſt. L. Paullus conſul cum Romanorum quadraginta millibus, ſenatoribus LXXX, conſulari-

bus,prætorijs, & ædilicijs multis occiſi ſunt. ſeptem millia hominum in minora ca- A
ſtra,decem in maiora,duo ferme in uicum ipſum Cannas, Varro cum quinquaginta
equitibus Venuſiam profugit. capta tria millia peditum, & equites trecenti dicũtur.
Ex maioribus,& minoribus caſtris multi cum euaſiſſent Canuſium incolumes perue
nerunt,reliqui poſt ab Annibale circumuenti in eius deditionem uenerunt. cum ab
ijs,qui Canuſii erant, imperium P.Scipioni tribuno mil. adoleſcẽti mandatum eſſet,
atq; is à nobilibus adoleſcentibus propter deſperationem conſilium de relinquenda
Italia iniri audiſſet,ſtricto ſuper capita deliberantium ferro, iurauit ſe pro hoſte habi
turum eum,qui in uerba ſua non iuraſſet,effecitq;, ut omnes non relictum à ſe iri Ita-
liam iureiurando aſtringerentur. Interea Venuſiam etiam ad conſulem ad quatuor
millia peditum equitumq;, qui ſparſi fuga per agros fuerant, peruenere. Romæ in-
gens luctus fuit,ſed tamen S.C. XXX diebus finitus.Liuius,Polybius,Florus,alij.

De M. Iunio Pera dictatore. B

CVM ad Cannenſem cladem nũciatum eſſet, regnum Hieronis in Sicilia claſſe Pu-
nica uaſtari,dictator ex auctoritate patrum dictus M.Iunius, & Ti.Sempronius ma-
giſter equitum delectu edicto iuniores ab annis XVII,& quoſdam prætextatos ſcri
bunt.ad ſocios,Latinumq; nomen ad milites ex formula accipiendos mittunt, arma,
tela alia parari iubent,& uetera hoſtium ſpolia detrahunt templis,porticibusq;.octo
millia ſeruitiorum empta publice armauerunt. Captiuis ab Annibale permiſſum, ut
de ſe redimendis legatos Romam mitterent. quos redimi non placuit ſenatui. Can-
nenſi clade defecerunt ad Pœnum hi populi,Attellani,Calatini,Hirpini,Apulorum
pars,& Samnitum,Bruttij omnes,Lucani,Surrentini, & Græcorum omnis fere ora.
Tarentini,Metapontini,Crotonienſes, Locriq; & Ciſalpini omnes Galli. Redeunti
Romam Varroni gratiæ actæ,quòd de rep.non deſperaſſet.Hæc Liuius. Hinc Vale
rius lib. VII:Cannenſis clades adeo ciuitatem noſtram contudit,ut opera M. Iunij di
ctatoris ſpolia hoſtium affixa templis, deorum numini conſecrata inſtrumenta mili- C
tiæ futura conuellerentur,& lib. III: Dictaturam Varroni conſuli poſt cladem Can-
nenſem à ſenatu delatam,lib.autem IIII, ab eo non acceptam ſcribit. qua de re nihil
Liuius.Hic eſt M.Iunius Pera,qui conſul ante,& cẽſor fuit,& Ti.Sempronius Grac-
chus,ſequenti anno conſul futurus,quem Liuius in ædilitate magiſtrum equitum fa-
ctum tradit,filius(ut opinor)Ti.Sempronij Ti.F. C.N. Gracchi cõſulis anno DXV.
Annibal inde ex Apulia in Samnium profectus Coſſam in deditionem accepit. poſt
Neapoli,ad quam oppugnandam duxerat,infecta re profectus, Capuam flectit iter,
ſeditione inteſtina ſenatorum, plebisq; laborantem. Legatis à Campanis Virio au-
ctore ad Annibalem miſſis,fœdus cum eo initum, Annibal Capuæ receptus eſt. Di-
ctator M.Iunius rebus diuinis rite perfectis præter duas urbanas legiones, & ſeruo-
rum delectum, dixit, qui capitalem fraudem auſi, quiq; pecuniæ iudicati in uinculis
eſſent, qui eorum apud ſe milites fierent, eos ſe noxa, pecuniaq; exolui iuſſurum, &
ſex millia hominum armauit. atq; cum XXV millibus armatorum urbe proficiſci- D
tur. Annibal Capua recepta,cum iterum Neapolitanorum animos tẽtaſſet,in agrum
Nolanum exercitum traducit. Nolani nuncios ad M. Marcellum, qui Canuſii cum
exercitu erat,mittunt.quanto in diſcrimine ſit Nolana res, plebem nouarum rerum
auidam ad defectionem ſpectare,oſtendunt.ſub aduentum Marcelli,qui eò propere
accurrerat,Pœnus agro Nolano exceſſit,ac Neapolim,quò conceſſerat, non admiſ-
ſus petit Nuceriam,quam demum fame in deditionem recepit, eamq; incendit. inde
Nolam,quam Marcellus tenebat, caſtris motis, cum Marcello congreſſus tum pri-
mum à Romanis fugatus eſt. Itaq; ſpe potiundæ Nolæ adempta Acerras contendit,
easq; captas incendit,atq; diripuit.Inde Caſilinum oppugnatum ducit. ea oppugna-
tio cum diuturnior uideretur,caſtris communitis, ac præſidio modico impoſito, ne
omiſſa res uideretur,in hiberna Capuam conceſſit.Ibi maiorem hyemis partem exer
citum in tectis habuit.poſt autem miteſcẽte hyeme ducto ex hibernis eneruato Cam
pana luxuria milite Caſilinum redit, quod continuata obſidione ad extremum iam
inopiæ

A inopiæ uenerat, idq́ poſtremo Graccho magiſtro equitum ſe, abſente dictatore, in aciem non committente recepit. Liuius, Valerius, alij.

De N. Fabio Buteone dictatore.

CVM patres ſe, & ſolitudinem curiæ, paucitatemq́ conuenientium ad publicum conſilium reſpexiſſent, neq́ enim poſt L. Æmilium, C. Flaminium cenſores ſenatus lectus fuerat, cum tantum ſenatorū aduerſæ pugnæ, ad hoc ſui quenq́ caſus per quinquennium abſumpſiſſent, ac ea de re relatum abſente dictatore à prætore eſſet; dictatorem, qui cenſor ante fuiſſet, uetuſtiſſimusq́ ex ijs, qui uiuerent, cenſorijs eſſet, creari placuit, qui ſenatum legeret. acciriq́ C. Terentium conſulem ad dictatorem dicendum iuſſerunt. Is N. Fabium Buteonem ex S.C. ſine magiſtro equitum dictatorem in ſex menſes dixit. Is ubi cum lictoribus in roſtra aſcendit, neq́ duos dictatores tempore uno, quod nunquam antea factum eſſet, probare ſe dixit, neq́ dictatore ſe ſine ma-
B giſtro equitum, nec cenſoriam uim permiſſam uni, & eidem iterum, nec dictatori niſi gerendæ rei cauſſa creato in ſex menſes datum imperium. quæ immoderata ſors, tempus, ac neceſſitas fecerint, ijs ſe modum impoſiturum. nam neq́ ſenatu quenquā moturum ex ijs, quos C. Flaminius, L. Æmilius cenſores in ſenatum legiſſent, tranſcribi tantum, recitariq́ eos iuſſurum, & ita in demortui locum ſublecturum, ut ordo ordini, non homo homini prælatus uideretur. eoq́ facto exemplo magiſtratu ſe abdicauit, & priuatus de roſtris deſcendit. Dictator Iunius Romā reuocatus comitia creandis conſulibus habuit. Conſules deſignati Ti. Sempronius Gracchus, qui magiſter equitum erat, L. Poſtumius Albinus. qui antequam iniret, in Gallia inſidijs ipſe cum exercitu à Boijs deletus eſt. Eodem anno res bene à Scipionibus in Hiſpania geſtæ. Aſdrubal, ut in Italiam traijceret, ac ſe fratri Annibali coniungeret, ad Iberum deſcendit. cuius conſilio à Romanis cognito ambo duces iunctis copijs obuiam ierunt, ac collatis cum eo ſignis bene pugnarunt, caſtra hoſtium ceperunt, atq́ diripuerunt. re-
C liquæ Hiſpaniæ ciuitates Romanis iunctæ ſunt. Aſdrubali non modo in Italiam traducendi exercitus, ſed ne in Hiſpania quidem tuto manendi ſpes relicta eſt. Liuius.

DE COS. AN. DXXXVIII.

CONSVLES in hunc annum deſignatos prodit Liuius L. Poſtumium Albinum III, qui tum prouinciam Galliam obtinebat, & Ti. Sempronium Gracchū, qui magiſter equitum erat. Item liber Cuſpinianus, in quo eſt, GRACCHVS & ALBINVS. Poſtumium autem antequam magiſtratum iniret in Gallia occiſum tradit Liuius. Quod idem Polybius intelligit, cum prætorem à Gallis interfectum ſcribit. In eius mortui locum ſubrogatus eſt M. Marcellus, qui priore anno prætor ad Nolam rem bene geſſerat. Ei uero ineunti conſulatum cum tenuiſſet, uocati augures uitio creatum uideri pronunciarunt. uulgoq́ patres ita ferebāt, quòd tum primum duo plebeij conſules facti eſſent, id deis cordi non eſſe. In locum Marcelli, ubi is ſe abdicauit, ſuffe-
D ctus Q. Fabius Maximus tertium. Liuius, & Plutarchus auctores. Hac de cauſſa Caſſiodorus, & Eutropius Ti. Sempronium, & Q. Fabium Maximum, faſti Siculi Maximum, & Gracchum, in hunc annum conſules edunt. Quod autem inquit Liuius conſules plebeios ambos fieri nō licuiſſe, idem admonet etiam, ne patricios quidem ambos creari potuiſſe, ut anno DXLV, cum C. Neroni M. Læuinum, & Q. Fabium addere collegā cogitabant. primi aūt conſules ambo de plebe facti ſunt anno DXXCI. Hoc anno Philippus rex Macedonum inclinato ad Pœnos animo legatos ad Annibalem de fœdere, & belli ſocietate iungēda miſit. qui à Romanis capti, atq́, quia Romam ſe ire præ ſe ferebant, dimiſſi, cum fœdus ſanxiſſent, iterum in reditu capti, atq́ ex literis Annibalis, quas ad Philippum deferebant, inuentis re, & fraude patefacta Romam miſſi ſunt, & in uincula conditi. Ti. Sempronius cōſul circa Liternum cum caſtra poſuiſſet, quia ocioſa ſtatiua erant, crebro decurrere milites coegit, ut tyrones (ea maxima pars uolonum erat) aſſueſcerēt ſigna ſequi. caſtra inde Campana ad Hamás poſita, ut in peruigilio neglecta, ſimul omnib. portis inuadit. alios ſtratos ſom-

no,alios perpetrato ſolenni ſacro inermes redeuntes obtruncat. ac Cumas ſe prope- A
re recipit, ab Annibale metuens, qui ſuper Capuam ad Tifata habebat caſtra. Is fatigatus Campanorum precibus ſequenti die cum omni apparatu oppugnandæ urbis Cumas tendit, ac populato agro Cumano mille paſſus ab urbe caſtra locat, atq; urbe oppugnata, eaq; fortiter à Graccho defenſa re infecta recedit. Alij legati à Philippo ad Annibalem miſſi proſpere tulerunt, retuleruntq; mandata, ſed prius ſe eſtas circumegit, quàm mouere quicquam rex poſſet. Fabius conſul poſt prodigia Romæ procurata cum collega circa Capuam rem geſſit. aliquot oppida, quæ ad Pœnos defecerant ui cepit. Nolam, ne ad Pœnum deficeret, M. Marcellum in præſidium miſit, qui crebris excurſionibus agro Hirpino, & Samnitico uaſtatis, Annibalem coegit, ut Nolam duceret. Ibi Annibal Nolã oppugnaturus duobus prœlijs pulſus, uictus, ac fugatus à Marcello, ab Nola Apuliæ hiberna petit, circaq; Arpos conſedit. Q. Fabius ut profectum in Apuliam Annibalem audiuit, Capuam propius mouit caſtra, agrumq; Campanum ferro, igniq; eſt depopulatus, donec coacti ſunt Campani egre- B
di portis, & caſtra ante urbem in aperto communire. Tum Taurea Campanus Aſellum Romanum equeſtri prœlio prouocauit. In Hiſpania Illiturgi, & Incibili oppida à Romanis obſidione Pœnorum liberata, utrobique optime pugnatum eſt. omnes prope populi Hiſpaniæ ad Romanos defecerunt. In Sicilia mortuo Hierone Syracuſanorum rege Hieronymus nepos eius fœdus cum Annibale fecit, ac poſt à coniuratis interfectus eſt. Res Siculæ ad Pœnos inclinatæ. Liuius, Florus, Eutropius, alij.

DE COS. AN. DXXXIX.

IN hunc annum conſules ſuggerunt M. Claudium Marcellum III, Q. Fabium Maximum IIII Liuius, Plutarchus, & cum faſtis Siculis Caſſiodorus. Marcellus abſens conſul creatus, cum ad exercitum eſſet. præſenti Fabio, atq; ipſo comitia habente conſulatus continuatus. cum M. Æmilius Regillus flamen Martialis, & T. Otacilius Craſſus à prærogatiua iuniorum declarati ante fuiſſent, auctoritate Q. Maximi, C
in ſuffragium reuocata mutauit ſententiam. Hoc anno Ti. Gracchus pro cos. ad Beneuentum cum Annone Pœnorum duce bene pugnauit, ac ſeruis uolonibus, quorum egregia opera uſus erat, libertatem dedit. Marcellus conſul cum Annibale ad Nolam, cuius ſpe potiundæ uenerat, hoc etiam anno proſpere decertauit. Annibal inde Tarentum ad certiorem ſpem proditionis profectus eſt. Caſilinum, quod duum millium Campanorum, & ſeptingentorum militum Annibalis præſidio tenebatur, à Q. Fabio conſule, qui Marcellum collegam Nola acciuerat, oppugnatione receptum eſt. Marcellus inde Nolam redit. Fabius in Samnium ad populandos agros, recipiendasq; armis, quæ defecerant, urbes progreſſus Compulteriam, Teleſiam, Coſſam, aliaq; oppida multa ui cepit. Annibal in Tarentinum agrum profectus cum proditorum neminem inueniſſet, uana promiſſa ſe temere ſecutum cernens Salapiam tendit, eoq; frumentum ex agris Metapontino, & Heracli enſi comportat. Marcellus D
conſul in Siciliam Hieronymi morte turbatam, & ad Pœnos inclinatam miſſus Syracuſas à Romana amicitia alienatas oppugnauit, ne eas caperet, unius Archimedis induſtria prohibuit. M. Valerius Læuinus prætor cum Philippo rege Macedonum bellum mouit, precibus Apolloniatum motus, qui ſe bello à Philippo, quòd à Romanis deficere nollent, tentatos, atq; obſeſſos querebantur. Philippus neq; terreſtri, neq; nauali certamine ſatis fore parem ſe fidens, ſubductis, aut incenſis nauibus terra Macedoniam petijt. In Hiſpania Caſtulo urbs ualida ad Romanos deficit. à Pœnis fruſtra Illiturgi obſeſſum eſt. ad Mundam, quo caſtra punica mota fuerunt, egregie à Romanis pugnatum, Cn. Scipionis femur tragula confixum impedimento ſummæ uictoriæ fuit. Eadem fortuna ad Auringen fuit. Saguntum à Romanis punico præſidio pulſo receptum, ac reſtitutum eſt. Liuius.

De

A *De cenſoribus abdicatis.*

EODEM anno M. Atilius Regulus, & P. Furius Philus cenſores creati L. Metiliũ principem eorum, qui poſt Cannenſem pugnam Italiam deferendi conſilium cęperant, qui tum forte quæſtor erat, equo adempto tribu mouerunt, ærariumq́ fecerunt. Liuius, & Valerius auctores. Addit Liuius, ne luſtrum facerent, mortem prohibuiſſe P. Furij, M. Atilium magiſtratu ſe abdicaſſe. M. hic Atilius M. Atilij Reguli, qui à Pœnis primo Punico bello captus fuerat, filius fuit, ut ait Valerius lib. II, cap. IIII. Hũc in pugna Cannenſi cecidiſſe tradit Polybius, ſed falſo, ſi Liuio credimus. Ambo conſulares fuerunt.

DE COS. AN. DXL.

IN hunc annum creati conſules ambo abſentes Q. Fabius Maximus Verrucoſſi
B conſulis F. & Ti. Sempronius Gracchus iterum. Liuius auctor, & cum faſtis Siculis Caſſiodorus. Fabius priore anno prætor fuerat, Gracchus biennio ante conſul. Prorogata imperia, prouinciæq́ M. Marcello Sicilia finibus eis, quibus regnum Hieronis fuiſſet, P. Lẽtulo pro prætori prouincia uetus. T. Otacilio claſſis, M. Valerio Græcia, Macedoniaq́, Q. Mucio Sardinia. Bellum undecunq́ cum Annibale conſulibus mandatum. Sempronius in Lucanos, in Apuliam Fabius profectus eſt. Fabius pater filio in caſtra ad Sueſſulam legatus cum ueniſſet, equo à filio deſcendere iuſſus eſt. Arpi oppidum, quod præſidio tenebatur Annibalis, à Fabio conſule ui recepti. equites CXII Campani nobiles in fidem à Cn. Fuluio, qui caſtra ſuper Sueſſulam habebat, accepti. in Hiſpania nihil memorabile geſtum, niſi quòd Syphax rex Numidarum à Scipionibus ad amicitiam Romanorũ traductus eſt. Romani mercenarium militem in caſtris habere Celtiberos cœperunt. Annibal in agro Tarentino æſtatem conſumpſit ſpe potiundæ per proditionem Tarentinorum urbis. Sempronius conſul multa
C prœlia parua, haud ullum memoratu dignum fecit. Liuius, Appianus.

De C. Claudio Centhone dictatore.

COMITIORVM conſularium iam appetebat tempus. ſed quia conſules à bello intentos auocare non placebat, Ti. Sempronius conſul comitiorum cauſſa dictatorem dixit C. Claudium Centhonem. ab eo magiſter eq. dictus eſt Q. Fuluius Flaccus. Dictator primo comitiali die creauit conſules. Hæc Liuius. C. Claudius ex conſulatu deſcriptus eſt, quem geſſit anno DXIII. Q. Fuluius ex conſulatu, quem geſſit anno DXVI, & DXXIX.

DE COS. ANN. DXLI.

CONSVLES à dictatore creati in hunc annum Q. Fuluius Flaccus III, qui tum erat magiſter equitum, & Ap. Claudius Pulcher, cui in prætura Sicilia prouincia fue-
D rat, teſte Liuio, Plutarcho in Fabio, Caſſiodoro, & Feſto libro XVII. Itaq́ in tabulis etiam Siculis eſt Pulcher, & Flaccus. Ap. Claudius filius eſt P. Claudij Pulchri conſulis anno DIII. Hoc anno de publicanis, qui naufragia ementiti fuerant, ſupplicium ſumptum. Annibal Tarentum præter arcem, in quam præſidium Romanorum fugerat, per Tarentinos iuuenes, qui ſe noctu uenatum ire ſimulauerant, cepit. ea tamen defectio utrum priore anno, an hoc facta ſit, in diuerſum auctores trahunt, propioresq́ ætate memoriæ rerum hoc anno tradunt factam. Ludi Apollinares uictoriæ cauſſa ex Martij uatis carminibus, quibus Cannenſis clades prædicta fuerat, inſtituti ſunt, eorum curatio prætori urbano mandata eſt. Conſules Annonem Pœnorum ducem prœlio fuderunt, uiceruntq́. Beneuento ad oppugnãdum Capuam ducunt, Beneuentum ex Lucanis Gracchum accerſunt, qui antequam ueniret, hoſpitis Lucani fraude inſidijs circumuentus à Magone Pœno interfectus eſt. Criſpinus Badium Campanũ hoſpitem ſuum, à quo prœlio prouocatus fuerat, interfecit. Annibal cum

caſtra ad Capuam mouiſſet,collatis cum conſulibus ſignis prope æquo marte pugna A
uit.Conſules cum à Capua abijſſent,item eò redierunt.M.Centenius Penula,qui cen
turio militauerat,cum petiſſet à ſenatu, ut ſibi exercitus daretur, pollicitusq́ eſſet, ſi
hoc impetraſſet,de Annibale uictoriam: octo millibus acceptis militum dux factus,
conflixit acie cum Annibale, & cum exercitu cæſus eſt. Dum Capua à conſulibus
ſumma ui obſideretur, Cn. Fuluius Flaccus Quinti frater prætor circa Herdoniam
male aduerſus Annibalem pugnauit, ac fugatus, & caſtris exutus eſt. Annibal inde
Tarentum duxit ſpe potiundæ Tarentinæ arcis. Syracuſæ in Sicilia à M. Marcello
pro cos.in poteſtatem redactæ ſunt tertio anno,quàm obſideri fuerant cœptæ. In Hi
ſpania cum Scipiones adhuc Aſdrubalem,ne in Italiam tenderet,retinuiſſent,iam de
finiendo bello agitantes,à mercenarijs Celtiberis deſerti, prope cum totis exercitib.
cæſi ſunt anno octauo,quàm in Hiſpaniam iuerant,Cn.Scipio poſt Publium fratrem
die undetrigeſimo.amiſſaq́ Hiſpaniæ poſſeſſio fuiſſet, niſi L. Marcij equitis Ro. uir-
tute, & induſtria cõtractis exercituum reliquijs eiuſdem hortatu bina caſtra hoſtium B
expugnata eſſent.ad triginta ſeptem millia cæſa,ad mille octingentos triginta capti,
præda ingens parta. Liuius, Appianus, Florus.

DE COS. AN. DXLII.

LITERIS acceptis inter ſe conſules compararunt, ut Claudius comitia perfice-
ret,Fuluius ad Capuam maneret. Conſules Claudius creauit Cn. Fuluium Centuma-
lum, & P.Sulpicium Ser.F.Galbam, qui nullum antea curulem magiſtratum geſſiſ-
ſet. Hæc Liuius. Eoſdem conſules edit quoq́ Caſſiodorus, Oroſius, & Feſtus libro
XVII. Galbam, & Centumalum Siculi profitentur. Ser.Sulpicius Ser. F. P. N. Gal-
ba Maximus appellatur in ſecundo eius conſulatu Capitolino. Cn. Fuluius filius
fuit,ut opinor,Cn.Fuluij Cn. F.Cn.N. Centumali conſulis anno DXXIIII, prætor
anno DXL. Q.Fuluio. Ap. Claudio prioris anni conſulibus prorogatum imperium
eſt,atq́ exercitus,quos habebant,decreti.adiectumq́,ne à Capua,quam obſidebant, C
abſcederent,priuſquam oppugnaſſent.prorogatum & M. Marcello, ut pro conſule
in Sicilia reliquias belli perficeret,eo exercitu,quem haberet.T.Otacilio, & M. Va-
lerio Siciliæ, Græciæq́ ora cum legionibus, claſſibusq́, quibus præerant, decretæ.
Annibal à Tarento,cuius arcis potiundæ ſpes erat, à Campanis ad Capuæ obſidio-
nem ſoluendam attractus, ubi ſe nec hoſtes elicere ad pugnam, nec per caſtra eo-
rum perrumpere ad Capuam poſſe ſenſit, caput ipſum belli Romam petendi conſi-
lium cepit. atq́ ad tertium ab urbe lapidem ſuper Anienem caſtra poſuit. ipſe uero
cum duobus millibus equitum, ut urbis ſitum exploraret, obequitauit, & cum per
triduum exercitus utrinq́ in aciem deſcendiſſent, tempeſtas certamen diremit. nam
cum in caſtra rediſſent, ſtatim ſerenitas erat. Annibal deſerta Capua in Lucanos,
atq́ inde Rhegium contendit. Capua Romanis tradita eſt, cum principes Campa-
ni ueneno ſibi ante mortem conſciuiſſent. cum ſenatus Campanorum deligatus eſ-
ſet ad palos, ut ſecuri feriretur, literas à ſenatu miſſas Q. Fuluius, quibus iubebatur D
parcere, antequam legeret, in ſinu poſuit, & lege agi iuſſit, & ſupplicium peregit.
Capuam inſtitutum ut quotannis præfectus mitteretur. Aſdrubal in Hiſpania à Ne-
rone in ſaltu concluſus, ſpecie pacis componendæ dum ducem Romanum detinet,
è ſaltu exiuit.P.Scipio P.Scipionis,qui interierat, filius annos XXIIII natus, pro-
feſſus ſe in Hiſpaniam imperium, quod reliqui omnes poſt duos occiſos Scipiones
recuſabant, accepturum, eò extra ordinem pro conſule miſſus eſt.ei M. Iunius Sila-
nus proprætor adiutor ad res gerendas datus eſt, qui Neroni ſucceſſit. M. Læuinus
cum Ætolis amicitiam, & ſocietatem aduerſus Philippum firmauit, & cum Attalo
Aſiæ rege. Liuius.

De triumpho & ouatione M. Marcelli pro cos.de Syracuſanis.

EIVSDEM æſtatis exitu M. Marcellus ex Sicilia prouincia cum ad urbem ueniſ-
ſet,de rebus ab ſe geſtis in ſenatu ſibi ad Bellonę dato diſſeruit. queſtus leuiter nõ ſuã
magis

A magis, quàm militum uicem, quòd prouincia confecta exercitum deportare non licuiſſet. poſtulauit, ut triumphanti urbem inire liceret, id non impetrauit. Cum multis uerbis actum eſſet, utrum minus conueniret, cuius nomine abſentis ob res proſpere ductu eius geſtas ſupplicatio decreta foret, & dijs immortalibus habitus honos, ei præſenti negare triumphum, an quem tradere exercitum ſucceſſori iuſſiſſent, quod niſi manente in prouincia bello non decerneretur, eum quaſi debellato triumphare, cum exercitus teſtis meriti, atq; immeriti triumphi abeſſet, medium uiſum, ut ouans urbem iniret. Tribuni pl. ex auctoritate ſenatus ad populum tulerũt, ut M. Marcello, quo die urbem ouans iniret, imperiũ eſſet. Pridie quàm urbem iniret, in monte Albano triumphauit. inde ouans multam præ ſe prædam in urbem intulit. Hæc Liuius, & Plutarchus. Valerius capite de iure triumphandi, quòd ſine magiſtratu ad hoc bellũ miſſus eſſet, Marcello negatũ triumphum ſcribit. Itaq; in libro de uiris illuſtribus hęc uerba ſunt: Marcellus Syracuſas per tres annos expugnauit, & cum per calumniam B triumphus ei à ſenatu negaretur, de ſua ſententia in Albano monte triumphauit. Fecit aũt initiũ, ut dixi, in Albano triumphandi C. Papirius Maſo cõſul anno DXXII. Plutarchus item Marcellum quinquies conſulem notat fuiſſe, ter triumphaſſe. quod eſt. ſemel de Gallis, bis de Syracuſanis. Hac uictoria Sicilia tota in poteſtatem populi R. uenit, atq; prouincia facta eſt. Velleius.

DE COS. AN. DXLIII.

CVM prærogatiua iuniorum conſules T. Manlium Torquatum, & T. Otacilium declaraſſet, Manlius ualetudinem oculorum excuſauit, & bellum Punicum in Italia, & hoſtium ducem Annibalem eſſe cogitare eos iuſſit. Quo factum eſt, ut M. Marcellum fulgentem iam Sicilia domita, & M. Valerium Læuinum, qui egregie res aduerſus Philippum terra, mariq; geſſerat abſentes conſules dicerent. auctoritatem prærogatiuę omnes centurię ſequutæ ſunt. Hæc Liuius. Caſſiodorus autẽ Marcellum III C conſulem edit omiſſo conſulatu, quẽ uitio creatus non geſſit, qui unus eſt ex quinq;, quos ipſe geſſiſſe fertur. faſti Siculi Læuinum, & Marcellum ſuggerunt. Læuinus anno DXXXVIII præturam geſſit. Tributum à populo Ro. in Læuini conſulis ſententiam belli cauſſa collatum. A M. Læuino cõſule in Sicilia Agrigento, & alijs oppidis occupatis, Pœnis ex inſula pulſis debellatum eſt. Itaq; Cicero in Verrem trium Siculorum bellorum confectores nominans ait: Qui M. Læuino, aut P. Rupilio, aut M. Aquillio prætoribus in eam prouinciam ſucceſſerunt. nam ſeruilia duo bella, alterũ à P. Rupilio, alterum à M. Aquillio pro conſulibus poſt ſunt perfecta. P. Scipio in Hiſpania Carthagine Noua urbe opulentiſſima uno die expugnata rem bene geſſit, (alij in inſequentem annum eam expugnationem contulerunt.) uirginem captiuam ad ſe adductã ad parentes, & ſponſum intactã remiſit. Marcellus conſul in Italia Salapiam per proditionẽ recepit, aliaq; in Sãnitibus oppida occupauit. Cn. Fuluius Centumalus pro cõſule in Apulia, cum caſtra ad Herdoneã haberet, ſpe eius oppidi reci-D piendi, quod poſt Cannẽſem cladẽ ab Romanis defecerat, cũ exercitu ab Annibale cæſus eſt. caſtris, prædaq; uictor potitus. poſt aũt cũ eodẽ ad Numiſtronẽ Marcellus bene pugnauit. eundẽq; noctu digreſſum inſequutus, atq; ad Venuſiã adeptus tumultuoſa magis prœlia, quàm magna, ſed ferme omnia ſecunda fecit. Liuius, Plutarchus.

De Qu. Fuluio Flacco dictatore.

BELLICI apparatus ad repetendam Siciliã, & inuadendã Italiam ex Africa nunciati mouere ſenatum, ut non expectanda comitia Valerio conſuli cenſerent, ſed dictatorẽ comitiorũ habendorum cauſſa dicendum. Illa diſceptatio tenebat, quòd conſul in Sicilia ſe M. Valerium Meſſallam, qui tum claſſi præeſſet, dictatorẽ dicturum eſſe aiebat. patres extra Romanum agrum (eum autem in Italia terminari) negabant dictatorẽ dici poſſe. M. Lucretius tribunus pl. cũ de ea re conſuleret, ita decreuit ſenatus, ut cõſul prius quã ab urbe diſcederet, populum rogaret, quem dictatorẽ dici placeret, eumq;, quẽ populus iuſſiſſet, diceret dictatorem. ſi conſul noluiſſet, prætor ur-

banus populum rogaret;ſi ne is quidem uellet,tum tribuni ad plebē ferrent.cum con A ſul ſe populum rogaturū eſſe negaſſet, quod ſuæ poteſtatis eſſet, prætoremq́ uetuiſ-ſet rogare,tribuni pl.rogarunt, plebesq́ ſciuit, ut Q. Fuluius qui tum ad Capuam e-rat,dictator diceretur.ſed quo die id plebis concilium futurum erat,conſul clam no-ctu in Siciliam abijt.deſtitutiq́ patres literas ad M.Claudium mittendas cenſuerunt, ut deſertę ab collega reip.ſubueniret, diceretq́, quem populus iuſſiſſet,dictatorem. Ita à M.Claudio conſule Q. Fuluius Flaccus dictator dictus. & ex eodem plebiſcito ab Q.Fuluio dictatore P.Licinius Craſſus pont.max.magiſter equitum dictus.magi ſtratibus in annum creatis Q. Fuluius dictatura abdicauit. Hæc ex Liuio & Plutar-cho in Marcello.P.Licinius ex conſulatu Capitolino anni DXLVIII deſcriptus eſt. idem etiam cognomine Diuitis afficitur à Liuio in prætura anno ſequenti. apud Plu tarchum mendoſe eſt Q.Fabius dictator,pro Q.Fuluio.

De Cenſoribus abdicatis.

B

CENSORES hic annus habuit L. Veturium Philonem, P.Liciniū Craſſum pont. maximū. Craſſus nec cōſul,nec prætor ante fuerat,quàm cenſor factus eſt.ex ædilita te gradum ad cenſuram fecit. Hi cenſores neq́ ſenatum legerunt, neq́ quicquā reip. egerunt.mors diremit L. Veturij, & inde Licinius cenſura ſe abdicauit.Hæc Liuius. L.Veturium eſſe reor, qui conſul fuit anno DXXXIII. neq́ enim ut rem nouam in Craſſo notaſſet, cenſorem non conſularem fuiſſe, ſi ne collega quidem eius conſula-tum cepiſſet.

DE COS. AN. DXLIIII.

CONSVLES in hunc annum creati Q.Fabius V, Q. Fuluius Flaccus IIII idem, qui dictator comitia habebat: Liuio auctore, & Caſſiodoro.Fabium,& Flaccum e-dunt quoq́ faſti Siculi. His conſulibus Cicero cōtra Rullum Capuam receptam ſcri bit,quod biennio ante factum prodidit Liuius.Marcellus ex hibernis profectus An C nibali ad Canuſium occurrit, Solicitabat ad defectionem Canuſinos Pœnus,ceden-temq́ inde eum aſſequutus bis cū eo congreſſus eſt. priore prœlio Annibal ſuperior fuit,Marcellus inſequenti. Annibal in Bruttios abijt. Q.Fabius cōſul Tarentum per proditionem arte Punica recepit.P.Scipio in Hiſpania ad Bætulam cum Aſdrubale bene pugnauit.Inter alia captum puerum regalem nomine Maſſiuam eximię formę ad auunculum Maſſaniſſam cum donis remiſit. in epigrammate antiquo, quod ſupra attuli, ſcriptum eſt,Q.Fabium Maximum ob receptum Tarentum triumphaſſe,quē cum prætermiſerit Liuius,& cum contra morem fuerit,quod non pro recuperatis re bus,ſed pro aucto imperio triumphus auctore Valerio decerneretur,& ipſe omiſi.

De cenſoribus,& luſtro XLIIII.

HOC etiā anno M.Cornelius Cethegus, P. Sempronius Tuditanus cenſores crea ti, ambo qui nondum conſules fuerant, ſenatum, & ſenatus principem Q. Fabium Maximum legerunt, quæq́ locanda erant,locarunt.ceterum anno ſequenti luſtrum D condiderunt.cenſa ſunt ciuium capita CXXVII millia CVII.Hæc Liuius.De his e-tiam ſic Ennius in Bruto Ciceronis.

Additur orator Cornelius ſuauiloquenti.
Ore Cethegus Marcus Tuditano collega
Marci filius.

Vterq́ ex conſulatu Capitolino,quem unà geſſerunt anno DXLIX,deſcriptus eſt.

DE COS. AN. DXLV.

VNDECIMO anno Punici belli conſulatum inierunt M.Marcellus V(ut nume-retur conſulatus,quem uitio creatus non geſſit) & T.Quinctius Criſpinus.Hæc Li-uius.in faſtis item Siculis Marcellus,& Criſpinus ſubſequuntur.Plutarchus itē Mar-cellum quintū,& Criſpinū,Caſſiodorus Marcellum IIII,præterito uitioſo conſula-tu prodit.T.Quinctius priore anno prætor fuerat.Hoc anno item P. Scipioni,& M.

Silano

A Silano ſuæ Hiſpaniæ, ſuiq́ꝫ exercitus in annum decreti. Scipio ex LXXX nauibus, quas aut ſecum ex Italia adductas, aut captas Carthagine habebat, quinquaginta in Sardiniam tranſmittere iuſſus, quia fama erat magnum naualem apparatum eo anno Carthagine eſſe, CC nauibus omnem Italiæ, Sicilię, Sardiniæq́ꝫ oram impleturos. Ludi Apollinares, qui ante in annum uoueri ſoliti fuerãt, in perpetuum in ſtatum diem uoti ſunt, factiq́ꝫ ante diẽ III Nonas Quinctiles. isq́ꝫ dies deinde ſolẽnis ſeruatus. Criſpinus conſul ex Bruttijs, Marcellus Roma profectus in Apuliam inter Venuſiam, Bantiamq́ꝫ coniunxerunt copias. eodem & Annibal redijt auerſus ab Locris. cũ conſules ingenio feroces pugnę, Annibal inſidijs locũ quęrerẽt, ijdem ſpeculandi cauſſa cum paucis equitibus e caſtris egreſſi inſidijs eius circumuenti ſunt, ita ut Marcellus occiſus ſit, Quinctius ſaucius fugerit. P. Sulpicius Galba pro cos. aduerſus Philippũ, & Achæos rem gerit. Liuius, Plutarchus in Marcello.

De T. Manlio Torquato dictatore.

B EXITV huius anni T. Quinctius conſul, dictatore cõmitiorũ, ludorumq́ꝫ faciendorum cauſſa dicto T. Manlio Torquato ex uulnere moritur. alij Tarenti, alij in Campania mortuum tradunt. Dictator Manlius magiſtrũ equitum C. Seruilium, qui tum ædilis curulis erat, dixit. Senatus quo die primum eſt habitus, ludos magnos facere dictatorem iuſſit, quos M. Aemilius prætor urbis C. Flaminio, Cn. Seruilio conſulibus fecerat, & in quinquennium uouerat. Tum dictator fecit, & in inſequens luſtrũ uouit, & comitia conſulibus creandis habuit. Hæc Liuius. De T. Manlio ſæpius ante dictum eſt. C. Seruilius ex Conſulatu Capitolino anni DL deſcriptus eſt. Ludi uotiui erant, quos A. Poſtumius dictator bello Latino ad lacum Regillum primũ uouerat, ut ſcribit Dionyſius. De his ludis ſic Liuius lib. XXII poſt cladem ad Traſimenum acceptam. Ludi magni Ioui uoti, ſi res populi R. ad quinquennium proximum ſalua fuiſſet.

C DE COS. AN. DXLVI.

CVM circunſpicerent patres, quos nam conſules facerent, longe ante alios eminebat C. Claudius Nero. ei collega datus eſt M. Liuius, multis ante annis ex conſulatu populi iudicio damnatus, ac octauo ferme anno poſt damnationem à M. Marcello & M. Læuino conſulibus in urbem reductus. Nero prætor fuerat anno DXLI. Hæc ex Liuio. Neronem item cum Salinatore faſti Siculi ſuggerũt. C. Claudium Nerone͂ cum M. Liuio Salinatore II Capitolini. Neroni aduerſus Annibale͂ Bruttij, Lucani, Liuio aduerſus Aſdrubalem, que͂ Alpibus appropinquare fama erat, Gallia decreta.

De triumphis M. Liuij Salinatoris & C. Claudij Neronis cos. de Pœnis.

ASDRVBALI Annibalis fratri, qui ex Hiſpania cum maximis copijs in Italiam irruperat, M. Liuius conſul in Gallia erat oppoſitus, in Apulia uero Annibali C. Claudius. Aſdrubalis literas, quibus ſe Annibali fratri in Vmbria occurſurum eſſe ſcribebat, cũ Claudius intercepiſſet, non id tempus eſſe reip. ratus, quo conſilijs ordinarijs D prouinciæ ſuæ quiſq́ꝫ finibus per exercitus ſuos cum hoſte deſtinato ab ſenatu bellum gereret, cum timeret, ne Aſdrubal inuito collega ad Annibalem perueniret, atq́ꝫ cum eo caſtra coniungeret, id quod non ſine ſummo totius imperij Ro. exitio futurũ uidebatur, atq́ꝫ ſenatui ante conſilium ſuum aperuiſſet, magnis itineribus ſex dierum ſpatio longitudine͂ Italiæ emenſus, & inſcio Annibale, Aſdrubaleq́ꝫ caſtra Salinatoris ingreſſus, conſilio, ac celeritate perfecit, ut Aſdrubal cum ad pugnã deſcendiſſet, ipſe cum toto exercitu ad Senã oppidum deleretur. atq́ꝫ ante ad ſtatiua ſua ex Gallia in Apuliã rediret quã eum diſceſſiſſe Annibal ſentiret. Quò ubi peruenit, caput Aſdrubalis, quod ſeruatũ cum cura attulerat, proijci ante hoſtium ſtationes, captiuosq́ꝫ Afros uinctos, ut erant, oſtendi, duos etiã ex ijs ſolutos ire ad Annibale͂, & expromere, quæ acta eſſent, iuſſit, quo dolore perculſus Annibal in extremũ Italiæ angulum Bruttios receſſit. Cum aũt utriq́ꝫ conſuli à ſenatu ob rem bene geſtã triumphus decretus eſſet, inter ipſos, ne, cum bellum cõmuni animo geſſiſſent, triumphum ſepararẽt,

ita conuenit,ut quoniam & in prouincia M.Liuij geſta res eſſet,&eo die,quo pugna A
tum foret, eius forte auſpicium fuiſſet, & exercitus Liuianus deductus Romam ue-
niſſet,Neronis de prouincia deduci nō potuiſſet, M.Liuium quadrigis urbem ineun
tem milites ſequerentur, C. Claudius equo ſine militibus inueheretur. Hæc Liuius,
Frontinus,ſcriptor libri de uiris illuſtrib. Eoſdem triumphos his etiam uerbis prodi-
dit Valerius lib. IIII: C.Claudius Nero,qui Liuij Salinatoris in opprimendo Aſdru
bale particeps gloriæ fuerat, eum triumphantem equo ſequi,quam triumpho,quem
ei ſenatus æque decreuerat, uti maluit, quia res in prouincia Salinatoris geſta fuerat.
ſine curru ergo triumphauit.Hinc Liuius:Itaq; iret alter conſul ſublimis curru multi-
iugis, ſi uellet, equis. unius equo per urbem uerum triumphū uehi, Neroniſq;,etiam
ſi pedes incedat, uel parto eo bello, uel ſpreto triumpho, gloriam memorabilē fore.
hi ſermones ſpectantium Neronem uſq; in Capitolium proſecuti ſunt.Eodem anno
in Hiſpania nouus imperator Anno in locū Aſdrubalis cum nouo exercitu ex Afri-
ca tranſgreſſus, Magoniq; iunctus, cum in Celtiberia breui magnum numerum ho- B
minum armaſſet,Scipio aduerſus eum M. Silanum miſit. qui collatis ſignis Magonē
fugauit,Annonemq; uiuum cepit. Scipio per Lucium fratrem Oringin opulentiſſi-
mam urbem occupauit,ac dimiſſis in hiberna legionibus, ipſe Tarraconem conceſ-
ſit. Eodem anno claſſis Romana M.Valerio Læuino proconſule ex Sicilia in Afri-
cam tranſmiſſa in Vticenſi,Carthaginienſiq; agro late populationes fecit. repetenti-
bus Siciliam claſſis Punica occurrit. decemq;,& ſeptem naues ex ijs captæ ſunt,qua-
tuor in alto merſæ.cetera fuſa,ac fugata claſſis.terra,mariq; uictor Romanus fuit.

De M.Liuio Salinatore dictatore.

CVM comitiorum tempus appeteret, & per dictatorē comitia haberi placuiſſet,
C.Claudius conſul M. Liuium collegam dictatorem dixit, Liuius Q. Cæcilium ma-
giſtrū equitū.à M.Liuio creati conſules L. Veturius,Q.Cæcilius,is ipſe,qui tum erat
magiſter equitū. Hæc Liuius.Idem M.Liuius Salinator cum Q.Cæcilio Metello ma C
giſtro equitum dictator comitiorum habendorum cauſſa eſt in tabulis Capitolinis.

DE COS. AN. DXLVII.

L. VETVRIVM Philonem, Q. Cæcilium Metellum conſules ſuggerit in hunc
annum Liuius,Caſſiodorus cum Capitolinis faſtis. Metellum,& Philonē Siculi.Ho
rum ſic meminit Cicero in Bruto:Orator habitus eſt temporibus illis Q.Metellus is,
qui bello Punico ſecundo cum L. Veturio Philone conſul fuit.Philo prætor fuit an-
no DXLIIII,Metellus tantum ædilis plebis fuerat anno DXLIII, ædilis curulis an
no DXLV.Hoc anno Annibal nece fratris perculſus quieuit.neq; à Romanis conſu
libus laceſſitus eſt, quibus ambobus, ut cum eo bellum gererent, prouincia decreta
fuerat. Liuius.

De triumpho Hiſpanienſi P.Scipioni negato.

D

EODEM anno P.Scipio Aſdrubale,& Magone acie ad Bætulam urbem fugatis,
atq; inde ex tota Hiſpania pulſis, uindicatiſq; armis Hiſpanijs in Africam profectus
amicitiā cum Syphace Maſſylorū rege icto fœdere firmauit. poſt è graui morbo re-
creatus,ſeditionem,quę in parte exercitus mortis ſuæ falſa fama cōmota erat,diſcuſ-
ſit, ac rebellantes Hiſpaniæ populos ad deditionem compulit.& fœdere cum Maſſa
niſa Maſæſulorum rege, & Gaditanis facto,prouincia L. Lentulo, & L. Manlio Aci
dino tradita Romā reuerſus eſt.ac ſenatu extra urbem dato in ęde Bellonę,de rebus,
quas in Hiſpania geſſiſſet, diſſeruit. Ob res geſtas magis eſt tentata triumphi ſpes,
quàm petita pertinaciter,quia neminē ad eam diem triumphaſſe,qui ſine magiſtratu
res geſſiſſet, conſtabat. ſenatu miſſo urbem eſt ingreſſus,argentiq; præ ſe in ærarium
tulit quatuordecim millia pondo CCCXLII,& ſignati argenti magnum numerum.
Liuius, Valerius de iure triumphandi,Marcellinus libro XXV.Hiſpaniam primam
continentis prouinciam factam eſſe ſcribit Liuius lib. XXVIII. factam aūt uictoria
Scipionis

A Scipionis & Rufus, & alij prodiderunt. ego tamen nõ hoc anno, ſed anno D L V I ordinatam exiſtimo, tum cum prætores duo, qui in eam quotannis mitterentur, primũ creati, atq; ipſę terminatæ Hiſpaniæ ſunt, auctore Liuio.

DE COS. AN. DXLVIII.

COMITIA creandis cõſulibus habuit L. Veturius Philo, centurięq; omnes ingenti fauore P. Scipionẽ conſulem dixerunt. collega additur ei P. Licinius Craſſus pontifex maximus. Hæc Liuius. Scipionẽ cum Craſſo Siculæ tabulæ; P. Corneliũ Scipionem, qui poſtea Africanus appellatus eſt, cum P. Licinio Craſſo diuite Capitolinę edunt. De quibus item Caſſiodorus, & Cicero ſic in Bruto: Orator fuit P. Craſſus, qui cum Africano conſul fuit. ipſum Scipionẽ accepimus non infantẽ fuiſſe. P. Scipio anno D X L ædilis curulis fuit ante legitimã ætatem creatus, inde anno D X L I I accepit extraordinariũ in Hiſpaniam imperium, ex qua reuerſus conſulatũ adeptus eſt. Craſ-
B ſus anno D X L V præturã geſſerat. Scipioni conſuli extra ſortem Sicilia, & X X X roſtratę naues decretæ, permiſſumq;, ut in Africã, ſi id ẽ rep. eſſe cẽſeret, traijceret. Craſſo Bruttij, & bellum cum Annibale. in Bruttijs nihil ferme memorabile geſtum eſt. Scipio in Sicilia quæ ad bellũ eſſent neceſſaria comparauit. C. Lælius ex agro Hipponenſi in Africa cum prædam abegiſſet, maximũ Carthagine tumultũ exciuit. Bellũ, quod in Hiſpania Indibilis, & Mandonius excitauerant à L. Manlio, & L. Lentulo pro cõſulibus oppreſſum eſt. Indibilis in acie occiſus eſt. Mandonius expoſcentibus Romanis à ſuis deditus eſt. Magoni, qui in Galliam, & Liguriam iuerat, ex Africa & exercitus, & pecunię miſſæ, quibus auxilia conduceret. præceptumq;, ut ſe Annibali iungeret. Scipio à Syracuſis in Bruttios traiecit, & Locros urbem, quæ ad Pœnos & ipſa ſub defectionẽ Italiæ deſciuerat, pulſo Punico præſidio, fugatoq; Annibale recepit. ac Q. Pleminio legato, præſidioq;, quod arcem ceperat, ad tuendã urbem relicto, cum quibus uenerat copijs, Meſſanã traiecit. Pleminius cum in Locrenſes impoten-
C ter ſe gereret, ab ijſdem hoſtiliter laceratus eſt. quo dolore cõpulſus Pleminius multo crudelius adhuc Locrenſiũ principes tractauit. Carmine in libris Sibyllinis inuento, pelli Italia hoſtem alienigenam poſſe, ſi mater Idæa deportata Romam eſſet, legati qui eam deportarent in Phrygiam miſſi ſunt. Hæc ex Liuio, & Appiano, & alijs.

De Qu. Cæcilio Metello dictatore.

EXITU anni Q. Cæcilius Metellus ab conſule dictator comitiorum habendorũ cauſſa in Bruttijs dictus magiſtrum equitum ſibi cooptauit L. Veturium Philonẽ. auctor cum Capitolinis faſtis Liuius. Vterq; ex prioribus magiſtratibus notus eſt.

DE COS. AN. DXLIX.

P. SEMPRONIUM Tuditanum, M. Cornelium Cethegum conſules in hunc annum produnt Liuius, Caſſiodorus, & faſti Capitolini. Cethegum, & Tuditanũ Sicu-
D li. Quorum ſic meminit Cicero in Bruto: Atq; hic Cethegus conſul cum P. Tuditano fuit bello Punico I I. & Cato apud eundẽ: Quadriennio poſt factus ſum prætor, quẽ magiſtratũ geſſi Tuditano, & Cethego conſulibus. & hi collegæ ante in cenſura fuerunt, cum neuter eorũ eſſet conſularis. Tuditanus item præturam geſſit anno D X L, Cethegus anno D X L I I. Cornelio Etruria, Sempronio Bruttij euenerũt. Scipioni in Sicilia in annum, Craſſo in Bruttijs, quoad conſuli ẽ rep. uideretur, prorogatũ imperium eſt. De Hiſpaniæ imperio, quòd in eam prouinciã duos pro conſules mitti placeret, latum ad populum eſt. omnes tribus eoſdem L. Cornelium Lentulũ, & L. Manlium Acidinum pro conſules, ſicut priore anno tenuiſſent, obtinere eas prouincias iuſſerunt. Legatis Romanis mater Idæa tradita eſt per Attalum regem Aſiæ, ac Romam deportata. lapis erat, quem matrem deũm incolæ uocabant. excepit eam P. Scipio Naſica, uir optimus à ſenatu iudicatus, adoleſcens non dum quæſtorius; quoniã ita reſponſum fuerat, ut numen id ab optimo uiro reciperet, cõſecrareturq;. Ludi Megalenſes ei deæ primũ inſtituti ſunt, ut fierent pridie idus Aprilis. Locrenſes legatos

Romam

Romam miſerunt, qui de impotentia Q. Pleminij quererentur, quòd pecuniam Pro A ſerpinæ abſtulerat, & liberos eorum, ac coniuges ſtuprauerat. legati Locros miſſi, ut Scipionem, ſi ea, quæ Locrenſes facta quererentur, iuſſu, aut uoluntate Scipionis facta comperiſſent, de prouincia decedere iuberent. ſi Scipio iam in Africã traieciſſet, inde reducerent. Pleminius Romam translatus in carcerẽ conditus eſt. atq; ante mortuus, quàm de eo iudiciũ perfici potuerit. cumq; falſus rumor de P. Scipione pro conſule percrebuiſſet, tanquam luxuriaretur, ab ijſdem legatis, qui, ut, an ea uera eſſent, explorarent, miſſi erant, purgatus infamia, ſenatus iuſſu in Africam traiecit. Syphax accepta in matrimonium Aſdrubalis filia, amicitiæ, quam cum Scipione iunxerat, renunciauit. Maſſaniſa, ad Scipionem cum ducentis equitibus cum ueniſſet, Annonẽ Pœnorum ducem interclusum occidit. Scipio aduentu Aſdrubalis, & Syphacis, qui propè cum centum millibus armatorum ſe obtulerant, ab obſidione Vticæ depulſus hiberna cõmuniuit. P. Sempronius conſul in agro Crotonienſi cum Annibale in ipſo itinere tumultuario prœlio conflixit, Romani pulſi ſunt, poſtero die cum iterum B in aciem conſul deſcendiſſet, Pœnos fudit, fugauitq;, ac ſupra quatuor millia armatorum cæcidit. Liuius, Appianus, alij.

De cenſoribus, & luſtro XLV.

CENSORES interim Romæ M. Liuius, & C. Claudius ſenatus recitarunt. princeps iterum delectus Q. Fabius Maximus. notati ſeptem, nemo tamen, qui ſella curuli ſediſſet. Vectigal nouum ex ſalaria annona ſtatuerunt. id uectigal commentum alterum ex cenſoribus ſatis credebant, populo iratum, quòd iniquo iudicio quondã damnatus eſſet. & in pretio ſalis maxime oneratas tribus, quarum opera damnatus erat, credebant. inde Salinatori Liuio inditum cognomen. Luſtrum cõditum ſerius, quia per prouincias dimiſerunt cenſores, ut ciuium Romanorũ in exercitibus quantus ubiq; eſſet, referretur numerus. cenſa cum ijs CCXV millia hominum. condidit luſtrum C. Claudius Nero. Erant inter hos cenſores nobiles inimicitiæ, ex quibus mira C in ipſa cenſura contentio exarſit, ut cenſor alter alteri equum ademerit. Hæc Liuius, & Valerius lib. II, cap. I, & IIII. Eoſdem cenſores luſtrum quadrageſimumquintum feciſſe adijciunt Capitolini ſcriptores.

DE COS. AN. DL.

LIVIVS, & Caſſiodorus una cum faſtis Siculis, & Capitolinis conſules ſuggerũt Cn. Seruilium Cæpionẽ, C. Seruilium. quorũ Cæpio prætor fuerat anno DXLVIII, Seruilius anno DXLVII. Cæpioni Brutij, & Annibal, Seruilio Etruria, ac Liguria euenit. P. Scipioni non temporis, ſed rei gerendę fine, donec debellatum in Africa foret, prorogatum imperium eſt. decretumq;, ut ſupplicatio fieret, quod is in Africam prouinciam traieciſſet, ut ea res ſalutaris populo R. ipſiq; duci, atq; exercitui eſſet. Hiſpaniæ ueteribus imperatoribus L. Manlio, & L. Lentulo decretæ. Scipio Syphacis regis caſtra incendit, eaq; una cum caſtris Aſdrubalis una die deleuit. cæſa aut hauſta D flammis ad XL millia hominum ſunt. capti ſupra VI millia. neq; haud ita multo poſt in Magnis campis cum ijſdem, qui exercitu reparato bellum redintegrabant, congreſſus eos fugauit, atq; ciuitates circa omnes partim ui, partim metu ſubegit. quo terrore compulſi Carthaginienſes legatos, qui Annibalem cum exercitu eius in Africam ex Italia ad patriæ defenſionem reuocarent, miſerunt. Lælius cum Maſſaniſa in Numidiam cum exercitu profectus, cùm acie cum Syphace rege congreſſus eſſet, eum in prœlio uiuum cepit, atq; paternum regnum Maſſaniſæ recuperauit. Maſſaniſa Sophonisbam uxorẽ Syphacis, filiam Aſdrubalis captam ſtatim adamauit, & nuptijs factis uxorem habuit. caſtigatusq; à Scipione uenenum ad eam miſit. quo hauſto illa deceſſit. Quibus cladibus perculſi Carthaginienſes oratores ad pacem petendam mittunt XXX ſeniorum principes. pacis conditionibus à Scipione latis induciæ, dum ad ſenatum Romã legati mitterentur, factæ ſunt. Mago in Gallia à P. Quinctilio Varo prætore, & M. Cornelio proconſule acie ſuperatus, ac uulneratus, dum

reuocatus

A reuocatus in Africã nauigaret, ex uulnere mortuus eſt. C. Seruilius cos. nulla re memorabili in Etruria, & Gallia geſta, patrem C. Seruiliũ poſt XVI annũ ex ſeruitute recepit. Cn. Seruilius conſul alter cum Annibale in agro Crotonienſi acie cõflixit. obſcura eius pugnæ fama eſt. Annibal ex Italia mœſtus, ac dolens in Africam legatorum iuſſu reuertit. Legati Carthaginienſes pace infecta, ac propè ſine reſponſo dimiſſi, quòd ſpeculatores, non legati ueniſſe arguerentur. Polybius, Liuius, Appianus, Florus, alij.

De P. Sulpicio Galba dictatore.

CN. Seruilius cõſul haud dubius, quin pacatæ Italię penes ſe gloria eſſet, uelut pulſum ab ſe Annibalem perſequens, in Siciliã, inde in Africã tranſiturus, traiecit. Quod ubi Romæ uulgatum eſt, primo cenſuerunt patres, ut prætor ſcriberet conſuli, ſenatum æquum cenſere, in Italiam reuerti eum, deinde cum prætor ſpreturum eum literas ſuas diceret, dictator ad id ipſum creatus P. Sulpicius pro iure maioris imperij cõſulem in Italiam reuocauit, reliquum anni cum M. Seruilio magiſtro equitũ circumeundis Italiæ urbibus, quę bello abalienatæ fuerant, conſumpſit. comitia eius anni utrum C. Seruilius habuerit, an quia eum res in Etruria tenuerint, quæſtiones ex S.C. de coniurationibus principum habentem, dictator ab eo dictus P. Sulpicius, incertũ diuerſi auctores faciunt. Ita Liuius. Cum ijs qui comitiorũ cauſſa ſcripſerunt conſentiunt Capitolini ſcriptores, qui P. Sulpiciũ Galbam Miximum cum M. Seruilio Pulice Gemino magiſtro equitũ dictatorẽ prodiderũt comitiorũ habendorũ cauſſa creatos. meminit quoq; Liuius lib. XLV M. Seruilij, qui conſul, & magiſter equitũ fuerat.

DE COS. AN. DLI.

M. SERVILIVM Geminum, Ti. Claudium Neronem conſules in hunc annum prodũt Liuius, Caſſiodorus, & faſti Capitolini, in quibus Seruilius Pulex Geminus C nominatur. Neronem cum Seruilio Siculi. Nero prætor fuit anno DXLIX, Geminus eodem anno ædilis curulis, poſt magiſter equitum, nunc conſul. Eſt illud etiam in his notandum, ambos conſules patricios eſſe, quod fieri nõ licuiſſe ſcribit ſupra in conſulatu C. Neronis Liuius. Etenim Seruilij Gemini patricij erant itẽ, ut Cæpiones. Quamobrẽ initio huius belli Cn. Seruilius Geminus cum C. Flaminio plebeio conſul co[illegible]paratus eſt. Conſules prouinciam Africã (ita enim ſenatus decreuerat) in ſortem coiecerunt. Ti. Claudio Africa euenit, ut quinquaginta nauium claſſem, omnes quinqueremes in Africam traijceret, parìq; imperio cum Scipione imperator eſſet. M. Seruilius Etruriam ſortitus. In ea prouincia & C. Seruilio prorogatum imperium. Annibal tentata per colloquiũ cũ Scipione pace, nec impetrata, prælio extremo ab eo uictus eſt in Africa. poſt etiã Vermina Syphacis filius, qui auxilio Carthaginienſibus uenerat, ſuperatus. Tum demum à Carthaginienſibus uere, qui pacem peterent, legati miſſi ſunt. Scipio conditiones dixit, ac Romam eos ad ſenatum miſit. Polybius, Liuius, Appianus.

De C. Seruilio dictatore.

M. SERVILIVS, ne comitiorum cauſſa ad urbem reuocaretur, dictatore dicto C. Seruilio in prouinciam eſt profectus. dictator magiſtrum equitum P. Ælium Pætum dixit. Liuius. Eadem dictatura eſt in faſtis Capitolinis.

DE COS. AN. DLII.

IN hunc annum creati conſules Cn. Cornelius Lentulus, P. Ælius Pætus auctor Liuius, Caſſiodorus, & Plinius lib. XVIII, cap. XVIII. in fragmento Capitolino eſt LENTVLVS & P. AILIVS. in faſtis Siculis Lentulus, & Pætus. Hi ambo prætores fuerunt anno DL. Cn. Lentulus pater fuit, ut opinor, L. Cornelij Cn. F. L. N. Lentuli Lupi conſulis anno DXCVII, P. Ælius ex Capitolina cenſura deſcriptus eſt anni DLIIII. Hunc annum uocat Liuius XL poſt Q. Lutatium, & A. Manliũ cõſules.

Cn.Lentulo claſſis,P.Ælio Italia obuenit.Cum in ſenatum introducti Carthaginienſium legati pacem petijſſent, inclinatis omnibus ad pacem animis Cn. Lentulus conſul ſenatuſconſulto interceſſit. Tum M. Acilius,& Q. Minucius tribuni pl.ad populum tulerunt,uellent,iuberent ne ſenatum decernere,ut cum Carthaginienſibus pax fieret,& quem eam pacem dare,quemq; ex Africa exercitum deportare iuberēt. De pace,uti rogas, omnes tribus iuſſerūt, pacem dare P.Scipionem,eundem exercitum deportare,ex hac rogatione ſenatus decreuit, ut P. Scipio ex X legatorum ſententia pacem cum populo Carthaginienſi, quibus legibus ei uideretur, faceret. Ita dimiſſi ab Roma Carthaginienſes cum in Africam ueniſſent ad Scipionem, his conditionibus pacem fecerunt. Vt liberi ſuis legibus uiuerēt,quas urbes,quoſq; agros,quibuſq; finibus ante bellum tenuiſſent,tenerent.perfugas,& fugitiuos,&captiuos omnes,& naues roſtratas præter X triremes traderent, elephantoſq;, quos haberent domitos, neq; domarent alios.bellum neq; in Africa, neq; extra Africam iniuſſu populi R.gererent.Maſſaniſæ res redderent,fœduſq; cum eo facerent.decem millia talentûm argenti deſcripta penſionibus æquis in annos quinquaginta ſoluerēt. obſides centum arbitratu Scipionis darent.Liuius, Appianus,alij. A B

De triumpho P.Cornelij Scipionis Africani de Pœnis,& Syphace rege.

SCIPIO concione aduocata Maſſaniſam ad regnum paternum Cirta oppido, & cæteris urbibus, agriſq;, quæ ex regno Syphacis in populi R. poteſtatem ueniſſent, adiectis donauit. legatos Carthaginienſium Romam proficiſci, ut quæ ab ſe ex decē legatorum ſententia acta eſſent, ea patrum auctoritate, populiq; iuſſu confirmarentur,iuſſit.pace terra, mariq; parta, exercitu in naues impoſito, in Siciliam Lilybæum traiecit.inde magna parte militum in nauibus miſſa, ipſe per lætam pace non minus, quàm uictoria Italiam,effuſis non urbibus modo ad habendos honores,ſed agreſtiū etiam turba obſidente uias Romam peruenit, clariſſimoq; omniū triumpho urbem eſt inuectus.argenti tulit in ærarium pondo centum millia XXIII.morte ſubtractus ſpectaculo magis hominū, quàm triumphantis gloriæ Syphax eſt, Tybure haud ita multo ante mortuus,quò ab Alba traductus fuerat. Hunc regem in triumpho ductū Polybius auctor eſt. Africanū cognomē militaris prius fauor, an popularis aura celebrauerit,an ſicuti Felicis Sullæ,Magniq; Pompeij patrum memoria cœptū ab aſſentatione familiari ſit,parum compertū habeo.Primus certe hic imperator nomine uictæ ab ſe gentis eſt nobilitatus. Liuius, Polybius, Appianus, Florus, Eutropius,alij. Liuius iterum lib. XXXVIII P. Scipioni de Pœnis, & Annibale, ac Syphace rege triumphum decretum ſcribit. Zonaras. Libyæ partem illam, in qua Carthago erat, iam tum Africam præcipue dici cœptam ſcribit, unde Scipio Africani cognomen inuenit. C

De bello Philippico.

SEQVITVR deinceps bellum Philippicum,quod Macedonicū primum dictum eſt,geſtum cum Philippo Macedonum rege. Ceterū cœptum bellum aduerſus Philippum decem fermè ante annis,triennio prius depoſitum erat,cum Ætoli & belli & pacis fuiſſent cauſſæ.uacuos deinde pace Punica iam Romanos, & infenſos Philippo cùm ob infidam aduerſus Ætolos,alioſq; regionis eiuſdem ſocios pacem,tum ob auxilia cum pecunia nuper in Africā miſſa Annibali, Pœniſq;, preces Athenienſiū, quos agro peruaſtato in urbem compulerunt, excitauerūt ad renouandum bellum. P.Sulpicio Galba, C.Aurelio conſulibus bellum initum eſt paucis poſt pacem Carthaginienſibus datam menſibus. Vt ergo cum Pœnis pro Mamertinis ſocijs primū, deinde pro Saguntinis pugnatū eſt,ſic cum Philippo pro Athenienſibus. contra Athenienſes autem Philippum Acarnanes incitauerant, quorum iuuenes duo nō initiati in ſacrariū Cereris cum intraſſent,Athenis fuerāt interfecti,uel ſi uerius dicendū eſt,quòd Philippus bello Punico II fœdere icto Annibalē cōtra Romanos iuuerat. Hæc ex Liuio, & Floro.Hoc idem bellū hoc tēpore ſuſceptū indicāt Capitolini faſti. D

De

A DE COS. AN. DLIII.

P. SVLPICIVM Galbam, C.Aurelium Cottam conſules ſuggerunt Liuius, & Caſſiodorus.P.Sulpicius anno DXLII primũ conſul fuit,C.Cotta biennio ante prætor. Iidem cõſules ſunt in Capitolinis tabulis, Galba,& Cotta in Siculis.Sulpicio Macedonia, Aurelio Italia prouincia obuenit. Sulpicius exercitu in Macedoniã ducto equeſtribus prœlijs cum Philippo rege bene pugnauit.

De L.Cornelio Lentulo pro cos.ouante ex Hiſpania,& triumpho L.Furij Purpureonis pr.de Gallis.

L. CORNELIVS Lentulus anno DXLVII proconſule Hiſpaniam citeriorẽ ſortitus eſt.ſucceſſit enim P.Scipioni.hoc autem anno ex Hiſpania redijt.qui cum in ſenatu res ab ſe per multos annos, fortiter, feliciterq́ geſtas expoſuiſſet, poſtulaſſetq́, B ut triumphanti ſibi urbem inuehi liceret, res triumpho dignas eſſe cenſebat ſenatus, ſed exemplum à maioribus non accepiſſe,ut qui neq́ dictator,neq́ conſul,neq́ prætor res geſſiſſet, triumpharet. pro conſule illum prouinciam Hiſpaniam, non conſulem,aut prætorem obtinuiſſe. decurrebatur tamen eò,ut ouans urbem iniret.intercedente Ti.Sempronio Longo tribuno pl.qui nihilo magis id more maiorum,aut ullo exemplo futurum dicebat,poſtremo uictus conſenſu patrum tribunus ceſſit,& ex S.C.L. Lentulus ouans urbem eſt ingreſſus. Atq́ hic primus triumphus ſine magiſtratu actus eſt.Liuius.Hic autem ex ſequenti conſulatu Capitolino deſcriptus eſt.Inſubres autem Cænomaniq́,& Boij excitis Sallyis,Iluatibusq́,& cæteris Liguſtinis populis Amilcare Pœno duce, qui in ijs locis de Aſdrubalis exercitu ſubſtiterat, Placentiam inuaſerant, & direpta urbe,ac per iram magna ex parte incenſa,uix duobus millibus hominum inter incendia, ruinasq́ relictis,traiecto Pado ad Cremonam diripiendam pergunt. Id bellum L.Furio Purpureoni prætori decretum.Galli à præto C re prœlio uicti, ac cæſi ſunt. Triumphauit de Gallis in magiſtratu L. Furius prætor, quanquã negantibus eum triumphum maioribus natu,& quòd alieno exercitu Aurelij conſulis rem geſſiſſet,& quòd prouinciam reliquiſſet auiditate rapiendi per occaſionem triumphi.auctor Liuius,& Zonaras.

DE COS. AN. DLIIII.

HIC annus conſules habuit L.Cornelium, P.Villium, auctore Caſſiodoro.Liuio autem,& Capitolinis, Lentulum,& Tappulum Siculis. L.Cornelium Lentulum, P. Villium Tappulum.P.Villij conſulis meminit etiã Plutarchus in Quinctio.hic prætor fuit anno DL,Lentulus pro cos.priore anno triumphauit.Villio Macedonia obtigit, Lentulo Italia.Pleriq́ Græci, Latiniq́ ſcriptores nihil memorabile à Villio actum in Macedonia tradunt. L.Manlius Acidinus ex Hiſpania decedẽs à M.Porcio Lęca trib.pl.ne ouans urbem iniret, cum id ab ſenatu impetraſſet, prohibitus,priua- D tus ingreſſus eſt.Cn. Bæbius Tamphilus prætor prope cum toto exercitu ab Inſubribus Gallis eſt circum uentus. Liuius.

De cenſoribus,& luſtro XLVI.

L. LENTVLVS conſul comitia cenſoribus creandis habuit.multis claris uiris petentibus creati cenſores P.Cornelius Scipio Africanus,P.Ælius Pætus.Hæc Liuius. qui tamen luſtri conditi non meminit, quod conditũ ab his cenſoribus eſſe XLV docent Capitolinæ tabulæ. P. Scipionem Africanum cenſorem principem ſenatus ab his cenſoribus lectum tradit Liuius in cenſura ſequenti.

DE COS. AN. DLV.

T. QVINCTIVM Flamininum,Sex.Ælium Pætum conſules ſuggerunt Liuius, Caſſiodorus,&Capitolinæ tabulę,una cum Plutarcho in Quinctio.Flamininum,& Pætum Siculę.Turpiter erratum eſſe inuenio ab auctore libri de uiris illuſtribus,qui

r 2 hunc

hunc Flamininum C.Flaminij,qui ad Traſimenũ interfectus eſt, filium tradidit.cum A
tamẽ hic è gente Quinctia patricia fuerit,ille è Flaminia plebeia . Flamininus autem cognomen eſt Quinctiorum. Eſt etiam in hoc notandum, Flamininum annos nondum XXX natum à quæſtura ad conſulatum aſcendiſſe, ut Sex. Ælius collega eius ab ædilitate.auctor Liuius,& Plutarchus.Hic eſt autem Sex. Ælius Pætus Catus iuris peritus, de quo Cicero, Egregie cordatus homo Catus Ælius Sextus, ex Ennio. Itaq; in tabulis Capitolinis Pætus Catus uocatur. Ælio Italia, Quinctio Macedonia euenit.quorum ille memorabile nihil geſſit,Quinctius aduerſus Philippum in faucibus Epiri proſpere pugnauit, fugatumq; coegit in regnum reuerti. ipſe Theſſaliam, quæ eſt uicina Macedoniæ ſocijs Ætolis,& Athamanibus uexauit.L.Quinctius cõſulis frater nauali prœlio Attalo rege. & Rhodijs adiuuantibus Eubœam, & maritimam oram occupauit. Achæi in amicitiam accepti ſunt. Coniuratio Setiæ ſeruorum facta de ſoluendis Carthaginienſibus obſidibus oppreſſa eſt.Liuius,Plutarchus in Quinctio. B

DE COS. AN. DLVI.

HOC anno C.Cornelius Cethegus,Q.Minucius fuerunt conſules.auctor Liuius, Caſſiodorus, Cap. tab. Eorũ cognomina Cethegus,& Rufus ſunt in Siculis. de quibus ſic in Bruto Cicero : C.Cornelio, Q.Minucio conſulibus ludis Iuuentatis, quos Salinator Senenſi prœlio uouerat.Liuius docuit fabulam. Minucius prætor fuit anno DLIII, Cethegus ædilis curulis anno DLV. Conſulibus bellum cum Gallis Ciſalpinis decretum, T. Quinctio prorogatum in Macedonia imperium, donec ſucceſſor mitteretur.Hiſpaniæ terminatæ,atq; in eas primum duo noui prætores,qui ad quatuor additi fuerant,miſſi:Sempronius Tuditanus in citeriorem,M.Heluius Blaſio in ulteriorem. Nabis Lacedæmoniorum tyrannus Argos in poteſtatem redegit, cum eoq; amicitia iuncta eſt. T. Quinctius pro conſule cum Philippo ad Cynoſcephalas in Theſſalia acie uicto debellauit. L.Quinctius frater eius Acarnanes, Leuca C
de urbe,quæ caput eſt Acarnaniæ, expugnata in deditionẽ accepit. Attalus rex Thebis Pergamum æger aduectus moritur. Hiſpania ulterior, quam M. Heluius prætor obtinebat, rebellauit. Legati à rege Philippo uenerunt, qui quæcunq; ſenatus cenſuiſſet, id regem facturum eſſe dixerunt. decem legati more maiorum, quorum ex conſilio T.Quinctius imperator leges pacis Philippo daret, decreti. Polybius, Liuius,Plutarchus,alij.

De triumphis C.Cornelij cos.de Gallis Qu.Minucij cos.de Liguribus.

GALLI Ciſalpini defecerant à populo R. Itaq; conſulibus binæ legiones, ut bellum cum ijs gererẽt,decretæ.Cornelius recta ad Inſubres uia, qui tum in armis erant, Cænomanis aſſumptis, Minucius in læua Italiæ ad inferũ mare flexit iter, Genuamq; exercitu abducto ab Liguribus orſus eſt bellum . Liguribus in deditionem acceptis in agrum Boiorum legiones duxit. Inſubres, & Cænomani à Cornelio prœlio ſuperati ſunt. D
Ei omnium conſenſu decretus triumphus.Q.Minucius tentata tantum relatione,cum aduerſum omnem ſenatum uideret,in monte Albano ſe triumphaturum, & iure imperij conſularis,& multorum clarorum uirorum exemplo dixit. C. Cornelius de Inſubribus, Cænomaniſq; in magiſtratu triumphauit. Q.Minucius conſul de Liguribus,Boijſq; Gallis in monte Albano.Is triumphus loco,& fama rerum geſtarum, & quòd ſumptum non erogatum ex ærario omnes ſciebant, inhonoratior fuit. Hæc Liuius,& Zonaras.

DE COS. AN. DLVII.

HIC annus conſules habuit L.Furium Purpureonem,M.Claudium Marcellum. Liuius,Caſſiodorus, Capitolinæ tabulæ Porphyreonem,& Marcellum edunt Siculæ. L.Furius,prætor anno DLIII triumphauit,M.Claudius Marcelli quinquies conſulis filius prætor fuit anno DLV. Conſulibus ambobus Italia prouincia decreta.

Quinctius

A Quinctius Macedoniam cum eodem exercitu obtinere iuſſus. Pax Philippo ex X legatorum ſententia Græciæ à Quinctio libertas data eſt. Sempronius Tuditanus pro cos. in citeriore Hiſpania uictus ex uulnere mortuus.

De ouatione Cn. Cornelij Lentuli pro cos. ex Hiſpania.

P. SCIPIONI in Hiſpaniam citeriorem ſucceſſit, ut diximus, L. Lentulus L. Lentulo C. Cornelius Cethegus, Cethego anno DLIIII C. Cornelius Lentulus. De quo Lentulo, quod ad triumphi ſuſpicionem attinet, ita ait Liuius. Cn. Cornelius Lentulus, qui citeriorem Hiſpaniam obtinuerat cum ex S. C. ouans urbem eſſet ingreſſus, tulit præ ſe auri mille, & quingenta pondo. L. Stertinius ex ulteriore Hiſpania ne tentata quidem triumphi ſpe quinquaginta millia pondo auri in æráriũ tulit. de quo loco quid ſentirem, dixi in ſcholijs Liuianis.

B *De triumpho M. Marcelli cos. de Inſubribus, & Comenſibus.*

M. MARCELLVS cos. cui Italia prouincia obuenerat, Pado confeſtim traiecto in agrum Comenſem, ubi Inſubres Comenſibus ad arma excitis caſtra habebant, ducit, Gallos fundit, caſtra diripit, Comum oppidũ capit, caſtella duodetriginta in deditionem recipit. Triumphauit in magiſtratu de Inſubribus, Comenſibusq́. Boiorum triumphi ſpem collegæ reliquit. Liuius. Huius etiam triumphi ueſtigia ſunt in Capitolinis tabulis. in quibus eſt ſcriptum, triumphaſſe eum IV NON. M= id eſt, ut ego interpretor, Martias, extremo iam conſulatu, quem idib. Mart. inierat.

DE COS. AN. DLVIII.

M. PORCIVM Catonem, L. Valerium Flaccum conſules ſuggerũt Liuius, Caſſiodorus. Capitolinæ tabulæ, Plutarchus. Cato anno DLV, Flaccus anno DLIIII C præturam geſſerat. Plutarchus M. Porcium M. F. Priſcum ante dictum, poſt abuſu rerum Catonem nominatum ſcribit. unde Priſcum, & Flaccum in hunc annum edunt Siculæ tabulæ. Nouum hominem fuiſſe, & Cicero ſæpe, & Plutarchus aſſerunt. Cicero in Verrem de eo ſic loquitur: M. Cato ſe uirtute, non genere populo R. cõmendauit, & ipſe ſui generis initium, ac nominis ab ſe gigni, ac propagari uoluit. L. Valerius P. F. Flaccus dicitur etiam à Liuio anno DLXIII, ubi de eo triumuiro ad coloniam deducendam agit. Cato Hiſpaniã, Valerius Italiam ſortitus eſt. Annibal fruſtra in Africa bellum moliens, & ob hoc Romanis per epiſtolas aduerſæ factionis principum delatus, propter metum Romanorum, qui legatos ad Carthaginienſium ſenatum de eo miſerant, profugus ad Antiochum Syriæ regem ſe contulit bellum contra Romanos parantem. Lex Oppia quam C. Oppius tribunus pl. bello Punico de ſtringendis matronarum cultibus tulerat, cum maxima contentione abrogata eſt, diſſuadente Catone. Idem Cato in Hiſpaniã profectus bello, quod ab Emporijs orſus eſt, D citeriorem Hiſpaniam pacauit. Valerius Flaccus conſul alter in Gallia cum Boiorũ exercitu propter Litanam ſyluam ſignis collatis ſecundo prœlio conflixit. Cum ſenatus T. Quinctio permiſiſſet, an bellum cum Nabide Lacedæmoniorum tyranno, qui Argos ſeruitute oppreſſerat ſuſcipere uellet, Quinctius Græcorum, qui opem tulerunt, uoluntate Nabidi arma intulit, atq; Argis, qui in poteſtate eius erant, liberatis, pacem tyranno dedit. Polybius, Liuius, Plutarchus, Appianus.

De ouatione M. Heluij Blaſionis præt. & triumpho Qu. Minucij Thermi pro præt. ex Hiſpania.

ANNO DLVI prætores duo additi, ut eſſent ſex, qui in Hiſpanias citeriorẽ & ulteriorem quotannis mitterentur. Hiſpaniæ eodem anno terminatæ ſunt. Miſſus eſt C. Sempronius Tuditanus in citeriorẽ, M. Heluius Blaſio in ulteriorẽ anno DLVII ſucceſſit Tuditano Q. Minucius Thermus prætor. Hellio Q. Fabius Buteo. anno

DLVIII, Thermo ſucceſſit P. Manlius prætor adiutor conſuli M. Catoni, qui & ipſe eam prouinciam ſortitus fuerat, datus, Buteoni Ap. Claudius Nero. Hoc autem anno Heluio decedenti ex Hiſpania ulteriore cum præſidio ſex millium dato ab Ap. Claudio prætore Celtiberi agmine ingenti ad oppidum Illiturgi occurrerunt. uiginti millia armatorum fuiſſe Valerius ſcribit, duodecim millia ex iis cæſa. oppidum Illiturgi receptum, & puberes omnes interfectos. inde ad caſtra Catonis Heluius peruenit, & quia tuta iam ab hoſtibus regio erat, præſidio in ulteriorem Hiſpaniam remiſſo Romam eſt profectus, & ob rem feliciter geſtam ouans urbem ingreſſus eſt. Cauſſa negati triumphi fuit, quòd alieno auſpicio, & in aliena prouincia pugnaſſet. Ceterum biennio poſt redierat, cum prouincia quoq; ſucceſſori Q. Minucio tradita, annum inſequentem retentus ibi longo, & graui fuiſſet morbo. Itaq; duobus modo menſibus ante Heluius ouans urbem eſt ingreſſus, quàm ſucceſſor eius Q. Minucius triumpharet. Is autem ad Turbam oppidum cum Budare & Beſaſide imperatoribus Hiſpanis ſignis collatis proſpere pugnarat. duodecim millia hoſtium ceciderat. Budarem imperatorem ceperat. Hæc Liuius. Mirum autem eſt, quòd Q. Minucium ſucceſſorem M. Heluii nominet. cum Heluius ulteriorem, Minucius citeriorem Hiſpaniam ſortitus ſit. Blaſionem cognomen eſſe Heluii cùm fragmenta Capitolina huius triumphi indicant, tum etiam Dio, qui libro XLVI Heluii cuiuſdam Blaſionis meminit. A B

DE COS. AN. DLIX.

P. CORNELIVM Scipionem Africanum II, Ti. Sempronium Longum cos. in hunc annum comparant Liuius, & Caſſiodorus cum Siculis, & cum Capitolinis tabulis. Horum meminit etiam Cicero pro Cornelio perduellionis reo apud Pædianũ his uerbis: P. Africanus cum conſul eſſet cum Ti. Longo paſſus eſt à populari conſeſſu ſenatoria ſubſellia ſeparari. quæ uerba ſic interpretatur Pædianus: Hoc factum eſt ſecundo conſulatu Scipionis poſt ſeptimum annum, quàm Carthaginienſibus bello ſecundo data pax eſt. & de aruſpicum reſponſis: Ludis Megalenſibus primum ante populi conſeſſum ſenatui locum P. Africanus iterum conſul ille maior dedit. & Valerius lib. IIII A condita urbe: uſq; ad Africanũ, & Ti. Longũ conſules promiſcuus ſenatui, & populo ſpectandorum ludorum locus erat. item capite de inſtitutis. Idem ſcribit etiam Liuius. Horum conſulum patres primo anno ſecundi belli Punici conſules fuiſſe idem tradit. Ti. Sempronius anno DLVII præturam geſſit. Conſulibus ambobus Gallia prouincia decreta. Sempronius uario euentu cum Boiis pugnauit. Scipio nulla re memorabili geſta Romam comitiorum cauſſa rediit. C

De cenſoribus, & luſtro XLVII.

IN hunc annum cenſores referunt Liuius, Pædianus in Cornelianam una cum Capitolinis tabulis Sex. Ælium Pætum, C. Cornelium Cethegum. P. Scipio Africanus, quem priores cenſores principem ſenatus legerant, iterum lectus. luſtrum ſequenti anno condidit C. Cornelius. cenſa ſunt ciuium capita CXLIIII millia ſeptingenta quatuor. Liuius. Hoc luſtrum quadrageſimumſeptimum nominant Capitolinæ tabulæ. D

De triumpho M. Catonis. cos. ex Hiſpania.

PRIORE anno cum tantum gliſceret in Hiſpania bellum, ut iam conſulari & duce, & exercitu opus eſſet, placuit patribus conſules Hiſpaniam citeriorem ſortiri. Cato ſortitus eſt. Bello, quod ab Emporiis orſus eſt, totam citeriorem Hiſpaniam, quæ rebellauerat, pacauit. atq; pro cos. hoc anno ex ea triumphauit. Hæc Liuius, Plutarchus, Appianus in Iberica, Frontinus, is qui de uiris illuſtribus ſcripſit, & Florus, & Zonaras.

De

A *De triumpho T. Quinctij Flaminini pro cos. de rege Philippo ex Macedonia.*

T. QVINCTIVS Flamininus prouinciã Macedoniam in conſulatu ſortitus, cum Philippo rege ad Cynoſcephalas in Theſſalia debellauit, filium eius Demetrium obſidem accepit, regi petenti pacem, Græciæ nec opinanti libertatem dedit. Idem bellum aduerſus Lacedæmonios, & tyrãnum eorum Nabidem ſuſcepit, ac liberatis Argis, qui ſub ditione eius erant, pacem illis, qualem ipſe uoluit, dedit, filiumq; tyranni Armenem obſidem accepit. Pacis Philippo datæ hæ conditiones fuerunt; ut Macedoniæ regno contentus Græcia tota excederet, talenta mille penderet, naues niſi X haberet. Nabidi uicto Lacedæmon relicta. His de cauſſis per triduum hoc anno pro conſule triumphauit. ante currum obſides duo ducti regis, & tyranni filij. Liuius, Plutarchus, Florus, Eutropius. ab eo Macedonicum bellum finitum eſſe omnes conſentiunt.

B DE COS. AN. DLX.

LIVIVS, Caſſiodorus, & Capitolini auctores conſules in hunc annum ſubrogatos ſcribunt L. Cornelium Merulam, & Q. Minucium Thermum. Eadem cognomina in faſtis Siculis inuenio. Merula prætor fuit anno DLV, Thermus anno DLVII. Cornelius cõſul Galliam, Minucius Ligures ſortitus eſt. ille ad Mutinam cum Boijs, hic ad Piſas cum Liguribus pugnauit. Cornelio triumphum petenti ſe interceſſuros eſſe tribuni pl. profeſſi ſunt. Liuius.

DE COS. AN. DLXI.

L. QVINCTIVS Flamininus, Cn. Domitius Ahenobarbus hoc anno conſules fuerunt. auctor Liuius, Caſſiodorus, Capitolinæ tabulæ. quorum cognomina ſuggerunt quoq; Siculæ. His comitijs P. Scipio Naſica, & C. Lælius, quos Africanus dedu-

C cebat, repulſam tulerunt. L. Quinctius T. Quinctij frater germanus fuit, ut Liuius, & Cicero & Plutarchus tradiderunt. Idem anno DLIIII, Domitius anno DLIX præturam geſſit. Vtriq; conſuli Italia decreta, Ligurũ fines late peruaſtati à Quinctio ſunt. Boij, aduerſus quos Domitius iuerat, quieuerunt. Liuius.

De bello Antiochino.

ANTIOCHVS Syriæ rex bellum Romanis intulit Quinctio, & Domitio cos. regem mouere partim Thoas Ætoliæ princeps, qui Ætolos populi R. ſocios haud ſatis dignis præmijs bello Macedonico confecto à Romanis affectos querebatur, partim Annibal Pœnus, qui in Africa uictus, profugus, & pacis impatiens hoſtem populo Ro. toto orbe quærebat. Intulit autem nimia opum ſuarum fiducia adductus, ſpecie Lyſimachiæ repetendæ, quam à maioribus ſuis in Thracia conditam Romani poſſidebant. ſtatimq; Græciam, ac inſulas eius occupauit. Hinc Cicero pro Pom-

D peio Romanos cum Antiocho rege pro ſocijs dimicaſſe ait. Primus aduerſus Antiochum miſſus eſt M' Acilius Glabrio conſul. Hoc bellum Antiochinum, Syriacum, & Aſiaticum dictum eſt. Liuius, Florus, Qui ſcripſit de uiris illuſtrib. Capitolinæ tabulæ.

DE COS. AN. DLXII.

IN huncannum conſules creati P. Cornelius Scipio Naſica Cn. F. M' Acilius Glabrio, auctore Liuio, Caſſiodoro, Capitolinis faſtis, Plutarcho in Quinctio, Appiano in Syriaca hiſtoria. Glabrio, & Naſica Siculis, Ceterum P. Scipio præturam geſſit anno DLIX, idem, qui uir optimus à ſenatu iudicatus Idæam matrem bello Punico ſecundo in urbem uexit, filius Cn. Scipionis Calui, eius qui conſul cum Marcello fuit, poſt autem in Hiſpania occiſus eſt cum fratre P. Scipione, Africani patre. Quapropter Liuius fratres patrueles hunc, & Africanum uocat. Manij Acilij Glabrionis conſulis meminit Plutarchus in Quinctio, in Catone, & in Sylla, item

Appianus in Syriaca, Cicero in Catone, & Macrobius libro primo Saturnalium his uerbis: Flauius primum interkalaſſe Manium conſulem dicit ab urbe condita anno quingenteſimo ſexageſimo ſecundo inito mox bello Ætolico. Itaq; cum Capitolina etiam ſumma conſentit. hic prætor fuit anno DLVII. Acilio Græcia, Cornelio Italia obuenit. Bellum Antiocho regi, & Ætolis, ac qui ſectam regis ſequerentur ex S. C. & populi iuſſu illatum. Antiochus in Eubœa luxuria elanguit, hoſpitis ſui Chalcidenſis filiam uirginem duxit. Itaq; cum aduentu Acilij conſulis Thermopylas occupaſſet, inde uirtute M. Catonis tribuni militum eiectus in Aſiam refugit. Ætoli Heraclea ab Acilio capta fracti pacem petierunt. Liuius, Appianus. A

De ouatione M. Fuluij Nobilioris præt. ex Hiſpania, & triumpho P. Scipionis Naſicæ cos. de Boijs.

M. FVLVIVS Nobilior prætor anno DLX Hiſpaniam ulteriorem ſortitus eſt. ibi re bene geſta cum domum rediſſet, hoc anno urbem ouans ingreſſus eſt. Liuius. B unde in libro de uiris illuſtribus legendum eſt: M. Fuluius Nobilior prætor Hiſpanos ſuperauit. unde ouans urbem introijt. Hic ex conſulatu eius Capitolino deſcriptus eſt. Eodem anno P. Cornelius conſul, cui Gallia prouincia euenerat, Boios Gallos mouentes acie uicit, caſtris exuit, in deditionem accepit. Idem à ſenatu contra interceſſionem P. Sempronij Blæſi tribuni pl. ut ſibi triumphanti urbem ingredi liceret, impetrauit. auctor Liuius.

DE COS. AN. DLXIII.

L. CORNELIVM Scipionem, C. Lælium conſules ſubijciunt in hunc annū Caſſiodorus, Liuius, & Cap. tabulæ. Scipionem, & Lælium Siculæ. Eoſdem Gellius lib. XVI, cap. IIII, C. Lælium. C. F. L. Scipionem P. F. uocat. Lælio cognomen Africani adijcit ſolus Caſſiodorus. prætor fuit anno DLVII. L. Scipio frater eſt Africani, qui poſt ab Aſia deuicta Aſiaticus appellatus eſt. præturam geſſit anno DLX. Lælio Italia, Scipioni Græcia decreta, ſi frater eius Africanus ei legatus iret. C

De triumpho M'. Acilij Glabrionis pro cos. de Aetolis, & rege Antiocho.

SVB idem tempus duo fere cum triumphi ſpe prætores de prouincijs redierunt, Q. Minucius ex Liguribus, M'. Acilius ex Ætolia. auditis utriuſq; rebus geſtis Minucio negatus triumphus, Acilio magno conſenſu decretus. isq; triumphans de rege Antiocho, & Ætolis urbem ingreſſus eſt. Ita Liuius. Ceterum Ætoli cum ab amicitia populi R. defeciſſent, ſe Antiocho regi iunxerāt. rex autem bello Græciæ illato complures urbes occupauerat. Itaq; M'. Acilius conſul eum rege Philippo adiuuāte apud Thermopylas uictum Græcia expulit, atq; Ætolos deuicit. Horum autem alter eſt Q. Minucius Thermus, cui conſuli anno DLX Ligures prouincia obuenit, alter M'. Acilius Glabrio, qui conſul anno priore bellum in Græcia cum Antiocho, & Ætolis geſſit. quos Liuius prætores uocat pro proconſulibus. D

DE COS. AN. DLXIIII.

CN. Manlius Vulſo, M. Fuluius Nobilior in hunc annum conſules nominantur à Liuio, Caſſiodoro, & Capitolinis Siculisq; tabulis. quorum Mālius prætor fuit anno DLVII, Fuluius anno DLX. Ætolorum legati, cum de pace acturi in ſenatum ueniſſent, interrogati ab uno ſenatore permitterent ne arbitrium de ſe populo R. deinde ab altero habituri ne eoſdem, quos populus Romanus, ſocios, & hoſtes eſſent, nihil ad ea reſpondentes egredi templo iuſſi ſunt. conclamatum deinde prope ab uniuerſo ſenatu eſt, totos adhuc Antiochi Ætolos eſſe, & ex unica ea ſpe pēdere animos eorum. itaq; bellum cum haud dubijs hoſtibus gerendum. Illa etiam res accendit, quod eo ipſo tempore, quo pacē ab Romanis petebant, Dolopiæ, atq; Athamanię bellum inferebāt. Senatuſcōſultum in M'. Acilij ſententiam factū eſt, ut Ætoli eo die iuberentur proficiſci ab urbe, & intra quintūdecimū diem Italia excedere. ita dimiſſi Ætoli.

A conſules ſortiri Ætoliam,& Aſiam placuit. qui Aſiã ſortitus eſſet, exercitus ei,quem L.Scipio haberet,eſt decretus. alteri conſuli exercitus, qui erat in Ætolia. isq; iuſſus non ſolum cum Ætolis bellum gerere, ſed etiam in Cephalleniam inſulam traijcere. Ætolia M Fuluio, Aſia Cn.Fuluio ſorte euenit. Fuluius Apolloniam exercitu traiecto Ambraciam Ætolorũ urbem nobiliſſimã obſeſſam cepit, atq; Ambracienſibus pacem petentib.dedit.Ætoli diu iactati,tandẽ ut ad conditiones pacis conuenirent, effecerunt. fuerunt autem hæ: Imperium maieſtatemq; populi R. gens Ætolorum conſeruato ſine dolo malo. ne quem exercitum, qui aduerſus ſocios, amicosq; eorum ducetur,per fines ſuos tranſire ſinito,neue ulla ope iuuato. hoſtes eoſdem habeto,quos populus Romanus,armaq; in eos ferto,bellumq; pariter gerito. obſides XL arbitratu conſulis Romani dato. Cephallenia extra pacis leges eſto. De pecuniæ ſumma,quam penderent, penſionibusq; eius nihil ex eo, quod cum conſule conuenerat,mutatum. Cn.Manlius conſul alter cum Epheſum ueniſſet,bellum Gallis Aſia
B ticis,quòd eos Antiochum auxilijs iuuiſſe diceret, mouit. atq; ad ſingula eorum oppida Attalo rege ducente, arma circuntulit. Fuluius interea in Cephalleniam tranſgreſſus omnes ciuitates in deditionem ſine prœlio ullo accepit. Samij ſoli obſidione in poteſtatem uenerunt.Idem, quia in exitu annus erat, comitiorum cauſſa Romam regreſſus eſt.Hæc ex Liuio.

De cenſoribus, & luſtro XLVIII.

CVM cenſuram multi, & clari uiri peterent, T. Quinctius Flamininus, P. Cornelius Cn.F.Scipio,L.Valerius Flaccus,M.Porcius Cato, M.Claudius Marcellus, M. Acilius Glabrio,T.Quinctius,M.Marcellus creati.Marcellus ſorte ſuperato Quinctio luſtrum condidit.conditum eſt autem anno ſequenti.ſenatum perlegerunt.princeps in ſenatu lectus tertium P.Scipio Africanus. Hæc Liuius. T. Quinctij cenſoris ante M.Catonem cenſorem meminit Cic.in lib.de ſenectu. eundem cum M. Marcel
C lo M.Marcelli quinquies conſulis filio cenſorem fuiſſe ſcribit Plutarchus.

De triumphis L. Aemilij Regilli pr. & L.Scipionis pro cos.de rege Antiocho. Q. Fabij Labeonis pr.ex Creta.

HOC anno tres triumphos actos inuenio,duos de Antiocho rege, tertium ex Creta inſula,quorum nauales duo fuerunt, L.Æmilij Regilli pr.de Antiocho, & Q. Fabij Labeonis pr.ex Creta. tertius à L. Scipione Aſiatico actus eſt de Antiocho rege ex Aſia. de quibus ferè ita Liuius. L.Æmilius Regillus pr. anno priore claſſem ſortitus aduerſus Antiochum profectus inter Epheſum,Samum,Chiumq; cum præfectis regis congreſſus,claſſem eius uicit,fudit,contudit,fugauitq;, ac naues longas cum omnibus ſocijs cepit ſexaginta duas. Ei uero hoc anno extra urbem in æde Apollinis cum ſenatus datus eſſet,auditis rebus geſtis eius,quantis cum claſſibus hoſtium dimicaſſet,& quot inde naues demerſiſſet,aut cepiſſet,magno conſenſu patrũ triumphus decretus eſt.triumphauit K.Februarijs. Eadem de uictoria ſic ſcriptum eſt in libro de
D uiris illuſtribus in Antiocho. atq; etiam Florus ut Antiochum Xerxi comparat, ſic Æmilium Alcibiadi.Idem eſt apud Appianum in Syria. L. autem Cornelius Scipio, cum in conſulatu Aſiam,& bellum cõtra Antiochum regem obtinuiſſet, eò cum Africano fratre legato profectus,regem ipſum abſente fratre,Eleæ ægrotante, Eumene Pergami rege adiuuãte,cum arcus hoſtium pluuia hebetati eſſent, apud Sipylum montem ad Magneſiam acie uicit, ac bellum confecit. Itaq; de triumpho eius ſic Liuius.L.Scipio ad urbem uenit,qui ne cognomine fratri cederet, Aſiaticum ſe appellari uoluit,& in ſenatu,& in concione de rebus à ſe geſtis diſſeruit.imperatori triumphus decretus eſt.triumphauit menſe intercalario prid.K.Mart.anno fere, quàm conſulatu abijt.Pacis Antiocho datæ hæ leges fuerunt;ut Europa abſtineret,Aſiaq; omni, quæ cis Taurum eſt, decederet. pro impenſis in bellum factis XV millia talentorum Euboicorum daret.mille talentum per XII annos penderet. Eumeni CCCC talenta redderet.cum Aſianis autẽ ita pactum;ut cis Taurum montẽ,quæ intra regni

Antio-

Antiochi fines fuiſſent, Eumeni attribuerentur, præter Lyciã, Cariamq́ uſq; ad Mæandrum amnem, ea Rhodiorum eſſent. ceteræ omnes ciuitates, quæ Attali ſtipendiariæ fuiſſent, eædem Eumeni uectigal penderent. quæ uectigales Antiochi fuiſſent, eæ liberæ, atq; immunes eſſent. Eumeni Phrygia utraq;, & Myſia reſtituta. De eadem uictoria Appianus in Syriaca, Florus, Eutropius, & ſcriptor libri de uiris illuſtribus. Q. autem Fabius Labeo prætor hoc anno claſſem ſortitus, ne ocioſam prouinciam habuiſſe uideri poſſet, optimum iudicauit in Cretam inſulam traijcere. Cydoniatæ bellum aduerſus Gortinios, & Gnoſios gerebant. & captiuorum Romanorum, atq; Italici generis magnus numerus in ſeruitute eſſe per totam inſulam dicebatur. claſſe autem Epheſo profectus, cum primum Cretæ litus attigit, nuncios circa ciuitates miſit, ut armis abſtinerent, captiuosq́ reducerent. nihil magnopere ea Cretenſes mouerunt. captiuos præter Gortynios nulli reddiderunt. Valerius Antias ad quatuor millia captiuorum, qui belli minas timuerunt, ex tota inſula reddita ſcripſit, eamq́ cauſſam Fabio, cum rem nullam aliam geſſiſſet, naualis triumphi impetrandi ab ſenatu fuiſſe. Hæc Liuius lib. XXXVII extremo. at lib. XXXVIII in oratione Cn. Manlij hæc uerba ſunt: Vos tribunos plebei nuper uiros fortes, ac ſtrenuos impedientes Q. Fabij Labeonis triumphum auctoritate ueſtra deterruiſtis. triumphauit, quem non bellum iniuſtum geſſiſſe, ſed hoſtem omnino nõ uidiſſe inimici iactabant. Hic idem Q. Fabius ex conſulatu ſequenti Capitolino deſcriptus eſt. A B

De triumpho L. Paulli pro cos. ex Hiſpania ulteriore.

L. AEMILIVS Paullus ulteriorem Hiſpaniam in prætura ſortitus eſt Naſica & Glabrione cos. Poſtero autẽ anno prorogato imperio haud ſatis proſpere rem geſſit. ſiquidem ſic ſcribit Liuius: Ætolici triumphi minuit lætitiam nuncius ex Hiſpania triſtis, aduerſa pugna in Vaſcetanis ductu L. Æmilij Paulli proconſulis apud oppidum Lyconem cum Luſitanis, ſex millia de exercitu Romano cecidiſſe, ceteros pauentes intra uallum compulſos ægre caſtra defendiſſe, & ad modum fugientium magnis itineribus in agrum pacatum reductos. Poſtero autem hoc anno rem melius ab eodem geſtam ita tradit: In Hiſpania ulteriore; prius aliquanto quàm L. Bæbius ſucceſſor ueniret, L. Æmilius Paullus, qui poſtea regem Perſen magna gloria uicit, cum priore anno haud proſpere rem geſſiſſet, tumultuario exercitu collecto, ſignis collatis cum Luſitanis pugnauit. fuſi, fugatiq́ ſunt hoſtes. cæſa decem, & octo millia armatorum, tria millia CCC capti, & caſtra expugnata. Plutarchus autem Paullum bis acie conflixiſſe cum hoſtibus ait, ac XXX millia cæcidiſſe. neuter tamen eorum eum triumphaſſe adſcribit. cum tamen eius triumphi meminerit Velleius, cum inquit, L. Paullum iam tum cum aduerſus Perſeum cos. II. miſſus eſt, prætorem, ac conſulem triumphaſſe, & lapis antiquiſſimus, in quo L. Paullum ter triumphaſſe, & nummus argenteus peruetuſtus, in quo tria trophæa cum his literis ſunt impreſſa, L. PAVLL. TER. Quoniam autem hunc triumphum Capitolinorum triumphorum auctores omiſerunt, quippe qui Perſicum eius triumphum ſecundum, non tertium, ut fuit faciendum, notarunt, ne in faſtis mihi quidem inſcribendum putaui. C D

DE COS. ANN. DLXV.

DEINCEPS conſules inſequuti M. Valerius Meſſalla, C. Liuius Salinator. auctor Liuius, Caſſiodorus, & cum Siculis tabulis Capitolinæ. Meſſalla præturam geſſit anno DLX, Salinator DLXII. C. Salinatorem Catonis æqualem uocat Cicero in Catone. Meſſallę Ligures, Salinatori Gallia obtigit. nihil ab ijs memorabile geſtum. Fuluio in Ætolia, Manlio in Aſia prorogatum imperium eſt. Manlius fœdus cum Antiocho ſcripſit, cuius ante meminimus, atq; per Macedoniam in Theſſaliam exercitum traduxit. inde per Epirum Apolloniam cum perueniſſet, nondum adeo hiberno contempto mari, ut traijcere auderet, Apolloniæ hibernauit. Liuius.

DE

A

DE COS. AN. DLXVI.

CONSVLES inde M.Æmilius Lepidus, C.Flaminius. Teſtes ſunt Liuius, Caſſio-
dorus, Zonaras, Strabo lib. V, Siculæ, & Capitolinæ tabulæ. Horum meminit Vale-
rius lib. VI, cum ait: M. Æmilio Lepido, C. Flaminio cônſulib. L.Minucium, & L.
Manlium Carthaginienſium legatis, quia manus his intulerant, per feciales deden-
dos curauerunt, idem ſcribit Liuius. Hic eſt M.Lepidus, qui bis conſul, & cenſor, &
ſexies princeps ſenatus fuit, cuius meminit Cicero de prouincijs. prætor fuerat anno
DLXII, Flaminius collega eius, anno DLX. Vterq; Ligures prouincia decreti. Hoc
anno P.Scipioni à Petillijs tribunis pl. de capta ab Antiocho rege ob pacem dādam
pecunia dies dicta eſt. quo cum in Capitolium dijs gratulatū è roſtris ſeceſſiſſet, con-
cionem à tribunis pl. primum auertit, deinde die longiore producta in Liternum cō-
ceſſit, ne ad cauſſam dicēdam adeſſet. citatus abſens morbum excuſauit, ac rure mor-
B tuus eſt. tum rogatio lata de pecunia capta, ablata, coacta ab Antiocho rege, quæ in
publicum relata non eſſet. eaq; de re L. Scipio Publij frater poſtulatus damnatus eſt.
Hæc Liuius, qui tamen de anno inter annales non conuenire ait. Conſules quietam
prouinciam nacti uias Æmiliam, & Flaminiam ſtrauerunt. Liuius, Strabo.

De triumphis M. Fuluij Nobilioris pro coſ. de Aetolis. Cn. Manlij Vulſonis pro coſ. de Gallis Aſiaticis.

M. FVLVIVS Nobilior conſul, qui aduerſus Ætolos, ut dixi, miſſus, prœlijs fre-
quentibus uictos, & in Ambraciam oppidum coactos in deditionem accepit, ac ſer-
pente latius bello Cephalleniam etiam ſubegit, Romam hoc anno reuerſus triūm-
phum poſtulauit. atq; eum contra M. Aburij tribuni pl. interceſſionem impetrauit.
Triumphauit pro coſ. a. d. X. K. Ian. de Ætolis, & de Cephallenia Lepido, Flaminioq;
conſulibus auctore Liuio, uel, (ut ait Eutropius) Albino, & Philippo. Eiuſdem uicto
C riæ mentio fit apud eum, qui ſcripſit de uiris illuſtribus. De hoc conſule ſic Cicero in
prima Tuſculana: Cato obiecit ut probrum Marco Nobiliori, quòd is in prouin-
ciam poetas duxiſſet, duxerat autem conſul ille in Ætoliam, ut ſcimus, Ennium. &
Plinius lib. XXXV: Zeuxis fecit figulina opera, quæ ſola in Ambracia relicta ſunt,
cum inde Muſas Fuluius Nobilior transferret. At uero Cn. Manlius Vulſo conſul
ad ordinandam Scipionis Aſiatici prouinciam, & fœdus cum Antiocho ſcribēdum
miſſus Piſidas, Gallogræcos, Toliſtobogios, Tectoſagas, & Trocmos, qui Brenno
duce in Aſiam tranſierant, cum ſoli citra Taurum montem non parerent, quòd auxi
lia Antiocho regi præſtitiſſe dicerentur, ut dixi, adortus, bello ſine S.C. aut iuſſu po-
puli ſuſcepto, in poteſtatem adduxit. Itaq; Romam reuerſus, ac clade à Thracibus,
per quos exercitum traduxerat, accepta, extremo hoc anno a. d. III. Non. Mart. de
Gallis, qui Aſiam incolunt, triumphauit, contradicentibus X legatis, ex quorū con-
ſilio fœdus cum Antiocho ſcripſerat, quòd iniuſſu ſenatus bellum geſſiſſet. Hæc Li-
D uius, & Rufus. Florus autem ita: An fuiſſet cupidus triumphi Manlius, an Gallos A-
ſiaticos inuiſos ſimulauerit, dubiū. certe negatus eſt uictori triumphus, quia cauſſam
belli non approbauit ſenatus. De triumpho eiuſdem ſic Plinius lib. XXXIIII: Cn.
Manlius Aſia deuicta triumphum duxit anno DLVII. Hic idem Manlius luxuriam
Aſiaticam Romam in triumpho duxiſſe à Liuio, & Plinio traditur. Hoc bello leges
quædam regulis Gallorum, quibus pacem cum Eumene rege ſeruarent, dictæ. ijsq;
ut agrorum ſuorum finibus ſe continerent, denunciatum. Liuius.

DE COS. AN. DLXVII.

SP. Poſtumium Albinum, Q. Marcium Philippum cōnſules inuenio in hunc an-
num apud Liuium, Caſſiodorum, Eutropium, & tabulas Capitolinas. Albinum, &
Philippū apud Siculas. Horū meminit Valer. lib. VI, cap. III. & Plin. lib. XXXIII,
cap. X: Populus, inquit, Romanus ſtipem ſpargere cœpit Sp. Poſtumio, Q. Marcio
coſ. tanta abundantia pecuniæ erat, ut eam cōferret L.Scipioni, ex qua is ludos fecit.

Poſtumius anno DLXIIII fuit prætor, Marcius anno DLXV. Cõſulibus ambobus quæſtio de clandeſtinis coniurationibus, quæ in ſacris Bacchanalibus fiebant, decreta. deq; earum ſocijs ſupplicio ſumpto in Ligures profecti ſunt. Liuius. A

DE COS. AN. DLXVIII.

HIC annus conſules habuit Ap. Claudium Pulchrum, M. Sempronium Tuditanum. auctor Liuius, Caſſiod. & tabulæ Capit. Pulchrum, & Tuditanum in Siculis inuenio. Tuditanus anno DLXIIII præturam geſſit, Pulcher anno DLXVI. Vterq; in Liguribus rem geſſit.

De ouatione L. Manlij Acidini pro pr. ex Hiſpania citeriore.

L. MANLIVS Acidinus prætor an. DLXV Hiſpaniã citeriorẽ ſortitus rem bene geſſit. Hic hoc anno ex Hiſpania reuerſus eſt. Cui poſtulanti ab ſenatu in æde Bellonæ triumphum, rerum geſtarum magnitudo impetrabilem faciebat, exemplum obſtabat, quòd ita comparatum more maiorum erat, ne quis, qui exercitum non deportaſſet, triumpharet, niſi perdomitam, pacatamq; prouinciam tradidiſſet ſucceſſori. Medius tamen honos Manlio habitus, ut ouans urbem iniret. Liuius. Hic ex ſequenti conſulatu Capitolino deſcriptus eſt. B

DE COS. AN. DLXIX.

P. CLAVDIVS Pulcher, L. Porcius Licinus conſules ſequuti ſunt in hunc annũ. teſtes Liuius, Caſſiodorus, Capitolinæ tabulæ. Pulcher, & Licinus eſt in tabulis Siculis. Pulcher prætor fuit anno DLXV, Licinus anno DLX. P. Claudius Ap. Claudij conſulis frater eſt auctore Liuio. Conſulibus Ligures, quia nuſquam alibi bellum erat, decreti. Liuius.

De cenſoribus, & luſtro XLIX.

M. PORCIVS Cato cum L. Valerio Flacco cenſor in hunc annum editur à Liuio, Plutarcho, & Capitolinis tabulis. Horum meminit etiam Valerius lib. II, cap. IIII. & lib. IIII, cap. V. & Cicero in Bruto, cum ait: Plautus P. Claudio, L. Porcio cos. uiginti annis poſt M. Cethegum, & P. Tuditanum conſules mortuus eſt Catone cenſore. & in Catone: Scipio maior anno ante Catonem cenſorem mortuus eſt, cum nouem ante annis ipſe conſul Cato fuiſſet. Item: Cato cenſor L. Flamininum T. Flaminini fratrem IX annis, poſtquam conſul fuit, è ſenatu eiecit. Luſtrum conditum quanquam non exprimit Liuius, factum tamen eſſe XLIX ex Capitolina cenſura intelligi poteſt. Princeps ſenatus lectus L. Valerius, qui cenſor erat, præſertim mortuo Africano, qui tribus ante luſtris lectus fuerat. C

De triumphis C. Calpurnij Piſonis pr. & L. Quinctij Criſpini pr. ex duabus Hiſpanijs.

ANNO DLXVII C. Calpurnius Piſo, & L. Quinctius Criſpinus prætores Hiſpaniam ſortiti ſunt, ille ulteriorem, hic citeriorem. cum autẽ copias in Hiſpania iunxiſſent, bellum communi animo geſſerunt, ac Luſitanos, Celtiberosq; ſubegerunt. Romam autem reuerſi hoc anno prior Calpurnius, deinde Quinctius de Luſitanis, Celtiberisq; triumpharunt. auctor Liuius. Piſo ex ſequenti conſulatu Capitolino deſcriptus eſt. D

DE COS. AN. DLXX.

IN hunc annum creati conſules M. Claudius Marcellus, Q. Fabius Labeo. ex Liuio, Caſſiodoro, lapidibus Capitol. cognomina quoq; eorum in Siculis tabulis reperiũtur. Horum ſic meminit Probus in Annibale: M. Claudio Marcello, Q. Fabio Labeone conſulibus mortuum Annibalem ſcribit Atticus. Labeo prætor fuit anno DLXIIII, Marcellus anno DLXV. Vterq; Ligures ſortitus eſt. Marcellus tamen in Galliã aduerſus Gallos tranſalpinos, qui in Italiã tranſgreſſi oppidum in agro Aquileienſi

A leienſi ædificabant, Gallis ex prouincia exactis, Iſtricum bellum moliri cœpit, literis ad ſenatum miſſis, ut ſibi liceret in Iſtriam legiones traducere. Id ſenatui placuit. In Liguribus nihil memorabile à Q. Fabio geſtum. Marcellus ex Iſtria reuocatus exercitu dimiſſo Romam comitiorum cauſſa rediјt. Liuius, Zonaras.

DE COS. AN. DLXXI.

CN. Bæbius Tamphilus, L. Æmilius Paullus in hunc annum creati conſules fuerunt. auctor Liuius, Caſſiodorus, Capitolinæ tabulæ. &, ſi cognominum tantum rationem habeas, etiam Siculæ. L. Æmilius L. Æmiliј, qui periјt ad Cannas eſt filius teſte Plutarcho, & Velleio. Idem prętor fuit anno DLXII, Bæbius anno DLIIII. Conſulibus præter Ligures nulla prouincia, quæ decerneretur, erat. M. Marcello in Gallia prorogatum imperium, & Q. Fabio in Liguribus. Ligures ſine prœlio in deditionem accepti. Liuius.

B *De A. Terentio Varrone pro pr. ouante ex Hiſpania citeriore.*

A. TERENTIVS Varro prætor anno DLXIX Hiſpaniam citeriorem ſortitus in Sueſſetanis oppidum Corbionem uineis, & operibus expugnauit, poſteriore anno prorogato imperio ſecunda prœlia cum Celtiberis fecit, & oppida, quæ ibi cōmunierant, aliquot expugnauit. hoc autem anno Romam reuerſus urbem ouans iniјt, auctore Liuio.

DE COS. AN. DLXXII.

P. CORNELIVS Cethegus, M. Bæbius Tamphilus cōſules hoc anno ſubſequuntur apud Liuium, Caſſiodorum, & tabulas Capitol. Cethegus, & Tamphilus apud Siculas. P. Corneliј, M. Bæbiј conſulum meminit Plutarchus in Numa. P. Corneliј, M. Bæbiј Tamphili Valerius lib. I, cap. I. P. Corneliј Lentuli, M. Bæbiј Tamphili lib. II, cap. I. Plinius autem lib. XIII, cap. XIII P. Cornelium L. F. Cethegum. M. Bæbium C Q. F. Tamphilum uocat. M. Bæbius frater fuit Cn. Bæbiј cōſulis auctore Liuio. idem prætor anno DLXI, P. Cornelius anno DLXV. Iidem Ligures prouinciā ſortiti ſunt.

De triumpho L. Aemiliј Paulli pro cos. de Liguribus.

CONSVLIBVS ambobus anni prioris Ligures, quæ una tum conſularis prouincia fuit, decreti fuerunt. Cn. autem Bæbio ad comitia Romam reuerſo, L. Paullus pro rogato in hunc annum imperio cum Liguribus Ingaunis proſpere dimicauit, atq; ex ійs triumphum egit. Hæc Liuius. Apud Frontinum etiam lib. II. ſic ſcriptum eſt: Æmilius Paullus uniuerſis Liguribus improuiſo adortis caſtra eius, ſimulato timore militem continuit, deinde fatigato iam hoſte à quatuor portis eruptione facta ſtrauit, cepitq; Ligures. Plutarchus item uictos ab hoc conſule Ligures prodit. In libro autem de uiris illuſtribus ſcriptum eſt, L. Paullum priore cōſulatu de Liguribus triumphaſſe, Velleius hunc & prætorem, & conſulem triumphaſſe tradit. parum prudēter. neq; D enim ex Hiſpania, quam in prætura obtinuit, triumphauit. niſi mēdoſe ſit apud eum: Qui prætor & conſul triumphauerat. pro, qui priore conſulatu triumphauerat.

DE COS. AN. DLXXIII.

A. POSTVMIVM Albinum, C. Calpurnium Piſonem conſules ſuggerunt in hūc annum Liuius, Caſſiodorus, & Capitolinæ tabulæ. Albinum, & Piſonem Siculæ. Piſo prætor fuit anno DLXVII, Albinus anno DLXVIII. Conſulibus ambobus prouinciam Ligures eſſe ſenatus iuſſit. Cum autem peſtilentia tertium iam annum urbem Romanam, atq; Italiam uaſtaret, Ti. Minucius prætor, atq; haud ita multo poſt conſul C. Calpurnius moritur. ſuſpecta conſulis erat mors maxime. necatus à Quarta Hoſtilia uxore dicebatur. ut quidem Q. Fuluius Flaccus in locum uictrici conſulis eſt declaratus, aliquanto magis infamis mors Piſonis cœpit eſſe. Hic Flaccus prætor fuerat anno DLXVI. auctor Liuius, & Capitolinæ tabulæ.

De triumphis P. Cornelij Cethegi pro cos. M. Bæbij Tamphili pro cos. de Liguribus. Q. Fuluij Flacci pr. de Hiſpanis.

INTERIM P. Cornelius, & M. Bæbius, qui in conſulatu nihil memorabile geſſerunt, in Apuanos Ligures exercitum induxerũt. Ligures, qui ante aduentum in prouinciam conſulum non expectaſſent bellum, improuiſo oppreſſi ſunt. ad duodecim millia hominum dediderunt ſe. Eos conſules conſulto prius ſenatu ex montibus in agros campeſtres procul ab domo deduxerunt. cumq; ueterem exercitum Romam reduxiſſent, ut triumpharent, impetrarunt. atq; omnium primi nullo bello geſto triumpharunt. tantum hoſtes ducti ante currum. Liuius. Hunc Bæbium credo intelligi à Floro, cum inquit: Ligures Bæbius in plana deduxit. Q. autem Fuluius Flaccus prætor anno DLXXI Hiſpaniam citeriorem, in qua Celtiberi bellum renouabant, ſortitus hoc anno Romam redijt cum magna fama rerum geſtarum. qui cum extra urbem triumphi cauſſa eſſet, conſul eſt creatus cum L. Manlio Acidino. & poſt paucos dies urbem triumphans ingreſſus eſt. Liuius. De eodem Oroſius: Q. Fuluius Flaccus prætor in citeriore Hiſpania maximo prœlio uigintiquatuor millia hominum fudit, quatuor millia cepit. Item Appianus in Iberica.

DE COS. ANN. DLXXIIII.

L. MANLIVM Acidinum, Q. Fuluium Flaccum conſules edunt in hunc annum Liuius, Caſſiodorus, tabulæ Capitolinæ. Acidinum cum Flacco Siculæ. Acidini conſulis meminit Cicero ſecundo de Orat. cum ait: Maluginenſem illum M. Scipionem aiunt cum ex centuria ſua renunciaret Acidinum conſulem, præcoq; dixiſſet, dic de L. Manlio, uirum bonũ, & ciuem egregium eſſe arbitror. Hos fratres germanos eſſe notatum eſt in tabulis Capitolinis. Qua de re ſic Velleius lib. II: Non minus clarum, & adhuc unicum Fuluij Flacci, eius, qui Capuam ceperat, filiorũ, ſed alterius in adoptionem dati in collegio cõſulum fuit. adoptiuus in Acidini Manlij familiam datus. Hæc ille. Hinc factum eſt, ut L. Manlius Acidinus Fuluianus ex adoptiuorum ratione in Capitolinis tabulis nominetur. Acidinus prætor fuit anno DLXV, Fuluius DLXXI. Conſulibus prouincia eadem, quæ ſuperioribus, decreta.

De cenſoribus, & luſtro L.

COMITIIS cenſorijs creati M. Æmilius Lepidus pont. max. & M. Fuluius Nobilior, qui ex Ætolia triumphauerat, auctore Liuio. Eorundem cenſorum meminit Valerius lib. IIII, cap. II. Cicero de prouincijs, Gellius libro XII, cap. VIII, & Feſtus. Gellius tamen Fuluium Flaccum nominat, non Nobiliorem. Luſtrum cõditum eſſe ab his cenſoribus quinquageſimum tradunt Capitolini ſcriptores. excidit autem apud Liuium. at de eo ita ſcriptum eſt in epitoma libro XLI: Luſtrum à cẽſoribus conditum. cenſa ſunt ciuium capita CCLXXIII millia, CCXLIIII. M. Lepidus cenſor princeps ſenatus lectus.

De triumpho II. Q. Fuluij Flacci cos. de Liguribus.

Q. FVLVIVS cos. profectus in Ligures per inuios montes, uallisq; ſaltus cum exercitu tranſgreſſus ſignis collatis cum hoſte pugnauit. neq; tantum acie uicit, ſed caſtra quoq; eodem die cepit. tria millia ducenti hoſtium, omnisq; ea regio Ligurum in deditionem uenit. conſul deditos in campeſtres agros deduxit, præſidiaq; montibus impoſuit. ab altero conſule L. Manlio nihil memoria dignum in Liguribus geſtum. Q. Fuluius ex Liguribus triumphauit. quem triumphum magis gratiæ, quàm rerum geſtarum magnitudini datum conſtabat. armorum hoſtilium magnam uim tranſtulit. nihil in eo triumpho magis inſigne fuit, quàm quòd forte euenit, ut eodem die triumpharet, quo priore anno ex prætura triumphauerat. Liuius.

DE

A DE COS. AN. DLXXV.

DEINCEPS M.Iunius Brutus, A.Manlius Vulſo conſules creati ſunt, auctore Liuio, Caſſiodoro, & Capitolinis tabulis. Brutus, & Vulſo Siculis. Brutus an. DLXII prætor fuit, Vulſo DLXXI. M. Iunio Ligures, A. Manlio Gallia obtigit. qui tamen ſine S.C. bellum cum Iſtris parum proſpere geſſit.

De triumphis Ti. Sempronij Gracchi pro pr.
L. Poſtumij Albini pro pr. ex Hiſpanijs.

L. POSTVMIVS Albinus, Ti. Sempronius Gracchus prætores Hiſpanias anno DLXXIII obtinuerunt, ille ulteriorem, hic citeriorem. Rerum ab his geſtarum mentio intercidit apud Liuium. De ijs autem in epitoma XLI eſt ita: Ti. Sempronius Gracchus pro cos. Celtiberos uictos in deditionem accepit, monumentumq́ope-
B rum ſuorum Gracchurim oppidum in Hiſpania conſtituit. à Poſtumio Albino pro conſule Vaccæi, ac Luſitani ſubacti ſunt. uterq́ triumphauit. Rerum item in Celtiberia geſtarum à Graccho, & triumphi eius meminit Appianus in Iberica, & Oroſius. De quibus triumphis hæc Liuius: Triumphi deinde duo ex Hiſpania continui acti. prior Sempronius Gracchus de Celtiberis, ſocijsq́ eorum, poſtero die L. Poſtumius de Luſitanis, alijsq́ eiuſdem regionis Hiſpanis triumphauit. Polybius, quod apud Strabonem extat, CCC Celtiberum oppida à Ti. Graccho deleta tradit. Ti. hic Sempronius pater duorum Gracchorum fuit, quem Plutarchus bis triumphaſſe ſcribit. Hi ambo ex ſequenti conſulatu Capitolino deſcripti ſunt.

DE COS. AN. DLXXVI.

C. CLAVDIVM Pulchrum, Ti. Sempronium Gracchum conſules ſuggerunt Liuius, Caſſiodorus, & tabulæ Capitolinæ. Pulchrum, & Gracchum Siculæ. Gracchus
C prætor fuit anno DLXXIII, itemq́ Pulcher Ti. Minucio mortuo ſuffectus. Sardinia propter belli magnitudinem conſularis facta. Gracchus eam ſortitur, Iſtriam Claudius. auctor Liuius.

De triumpho C. Claudij Pulchri cos. de Iſtris, & Liguribus.

HOC anno prouinciæ, quæ in bello erant, Sardinia, atq́ Iſtria decretæ. Claudio Iſtria, Sempronio Sardinia obuenit. Claudius Iſtris ſubactis ex S. C. in Ligures legiones duxit, atq́ duarum gentium uno anno uictor, duabus, quod rarò alius, in conſulatu pacatis prouincijs Romam reuertit. cui cum in ſenatu de rebus in Iſtria, Liguribusq́ proſpere geſtis diſſeruiſſet, poſtulanti triumphus decretus eſt. triumphauit in magiſtratu de duabus ſimul gentibus. Victoriȩ Iſtricæ meminit etiam Florus de bello Iſtrico.

DE COS. AN. DLXXVII.

D CN. Cornelium Scipionem Hiſpalum, Q. Petillium Spurrinum conſules inuenio in hunc annum apud Liuium, Caſſiodorum, & tabulas Capitolinas. Scipionem, & Petillium apud Siculas. Scipio prætor fuit anno DLXXIIII, Spurrinus DLXXII. Piſæ Cn. Cornelio, Ligures Petillio obuenerunt. Is autem cum ex monte Albano rediens concidiſſet, & parte membrorum captus ad aquas Cumanas profectus ingraueſcente morbo Cumis deceſſiſſet, Q. Petillius conſul collegam, qui extemplo magiſtratum occiperet, creauit C. Valerium Læuinum. Liuius. Itaq́ Obſequens etiam ita: Cornelius ex monte Albano rediens membris captus ad aquas Cumanas mortuus. C. Valerius pr. fuit anno DLXXVI. Porrò autem ijdem auctores ſunt Q. etiam Petillium conſulem cum Liguribus dimicantem in acie cecidiſſe. quod tradunt etiam Valerius lib. I, cap. VI. & lib. II, cap. II. Frontinus lib. IIII, cap. II. Item in Capitolinis tabulis.

DE COS. AN. DLXXVIII. A

CONSVLES ſuggerunt Oroſius Lepidum, & Mucium; Caſſiodorus, & Obſequens M.Lepidum, P.Mucium; Siculæ tabulæ Lepidum, & Scæuolam. Capitolinæ P.Mucium Scæuulam, M. Æmilium Lepidum II. conſularia huius anni comitia apud Liuium interciderunt. meminit tamen P.Mucij conſulis. qui alter eſt ex ijs fratribus, qui anno DLXXIIII prætores ab eo fuiſſe traduntur Q. & P.Mucij Q. F. Scæuulę. M.Æmilium Lepidum hunc bis conſulem fuiſſe ſcribit etiam Cicero de prouincijs, & Valerius lib. VI, cap. VI.

De triumpho Ti. Sempronij Gracchi pro cos. de Sardis.

DE triumpho Ti. Sempronij Gracchi pro cos. quem de Sardis egit, ſic Liuius: Ti. Sempronio Graccho conſuli Sardinia obuenit, isq; proſpere rem geſſit. exercitum in agrum Sardorum Ilienſium duxit. Balarorum magna auxilia Ilienſibus uenerant. B cum utraq; gente ſignis collatis conflixit. fuſi, fugatiq; hoſtes, caſtrisq; exuti. XII millia armatorum cæſa. ſequenti anno Ti. Sempronius in Sardinia multis ſecundis prœlijs Sardos perdomuit. XV millia hoſtium ſunt cæſa. omnes Sardorum populi, qui defecerant, in ditionem redacti. Pacata prouincia legati Romam, qui ea nunciarent, miſſi, quiq; ab ſenatu peterent, ut Sempronio de prouincia decedenti exercitum ſecum deportare liceret. Senatus Ti. Sempronium proconſulem, exercitumq; eo anno in prouincia manere iuſſit. Hæc Liuius lib. XLI. Ex quo intelligi poteſt tertio anno Gracchum Mucio, & Æmilio cos. triumphaſſe. qui triumphus apud Liuium cum tota fere huius anni hiſtoria amiſſus eſt. at anno ſequenti tabulam in æde Matris Matutæ poſitam ait, in qua ſcriptum erat, Ti. Sempronium Gracchum ſubacta Sardinia iterũ triumphaſſe. In libro etiam de uiris illuſtribus inuenio Gracchum conſulem Hiſpaniam, altero conſulatu Sardiniam ſubegiſſe, atq; inde tantum captiuorum adduxiſſe, ut longa uenditione res in prouerbium uenerit, Sardi uenales. in C quo eius ſcriptoris (ut ſæpe alias) fœda rerum Romanarum inſcitia coarguitur; cum Hiſpaniam Gracchus in prætura, Sardiniam in primo conſulatu, &, ut poſt dicam, in ſecundo obtinuerit. Plutarchus etiam hunc bis triumphaſſe ſcribit.

De triumpho C. Valerij Læuini pro cos. & P. Mucij Scæuulæ cos. de Liguribus.

C. AVTEM Valerius Læuinus conſul iam diu cupidus prouincię Ligures & ipſe ſortitus eſt, quibus bellum faciebat Q. Petillius collega eius. diuiſis autem copijs cum ipſi bellum gerere communi animo in diuerſas profecti regiones cœpiſſent, Petillius in acie occiſus eſt. C. Valerius audita morte collegæ accurriſſe creditur, atq; rem præclare geſſiſſe. Hæc quidem Liuius. quanquam quæ pars uictoriam eius indicabat, magna hiſtorię iactura amiſſa deſideratur. Puto autem ego eum rem bene geſſiſſe, ac triumphaſſe. nam proxime ante triumphum P. Mucij cos. de Liguribus in Capitolinis tabulis eſt fragmentum alterius de Liguribus triumphi. qui nemini alij tribui poteſt, niſi C. Valerio, qui ante eum in Ligures pugnauit. P. etiam Mucium Scæuulam conſulem cum Liguribus proſpere dimicaſſe apparet ex his Liuij uerbis: D Inter Audenam amnem P.Mucius cum ijs, qui Lunam, Piſasq; depopulati erant, bellum geſſit, omnibusq; in ditionem redactis arma ademit. ob eas res in Gallia, Liguribusq; geſtas duorum conſulum ductu, auſpicioq; ſenatus in triduum ſupplicationes decreuit. Triumphaſſe eundem de Liguribus docent Capitolina fragmenta, in quibus ante ouationem Ap. Claudij, quæ ſequitur, ita eſt: Q. F. P. N. de LIGVRIBVS. quibus notis P. Mucius Q. F. P. N. Scæuula cos. ſignificatur. ſic enim in cõſulatu Capitolino deſcribitur. Triumphus autem apud Liuium excidit. Alterum conſulem Lepidum, qui in Gallia res geſſiſſe uidetur, triumphum non impetraſſe exiſtimo.

DE

A DE COS. AN. DLXXIX.

CONSVLES ſubijcit Caſſiodorus Sp. Poſtumium, Q. Mucium. Capitolinæ tabulæ Sp. Poſtumium Albinum Paullum, Q. Mucium Scæuulam. PAVLLVM, & SCAEVOLAM liber Cuſpinianus. Horum meminit Plinius lib. II, cum ait. Trinos ſoles antiqui ſæpius uidere, ſicut Sp. Poſtumio, Q. Mucio cos. Comitia huius anni cõſularia apud Liuium exciderũt. Albinus prætor fuit anno DLXX, Scæuula DLXXIIII. Quæ conſulibus prouinciæ decretæ ſint, intercidit apud Liuium. Hos conſules tranſcendunt faſti Siculi.

De cenſoribus, & luſtro LI.

CENSORES in hũc annum edit Liuius una cum Capitolinis tabulis Q. Fuluium Flaccum, A. Poſtumium Albinum. Liuius item lib. XLV meminit A. Poſtumij Luſci B cenſorij. de his cenſoribus multi ſcripſere. Velleius libro I: Aſpera cẽſura Fuluij Flacci, & Poſtumij Albini fuit, quippe Fuluij cenſoris frater, & quidem conſors Cn. Fuluius ſenatu motus eſt ab ijs cenſoribus. Idem tradit Liuius, Valerius lib. II, cap. II. Cicero in Verrem, Frontin. lib. IIII. De Fuluio etiam cenſore ſic. idem Valerius lib. I. Lactantius lib. II, & Liuius lib. XLII: Cenſor Fuluius ex Iunonis Laciniæ templo marmoreas tegulas cum abſtuliſſet, quibus ædem Fortunæ equeſtris, quam Romæ fecerat, tegeret, & mente captus eſt, & amiſſis duobus filijs in Illyrico militantibus ſummo animi mœrore conſumptus eſt. & Plinius lib. VII amborum meminit, ſic: Qua in re & illud annotare ſuccurrit, unum omnino quinquennium fuiſſe, quo ſenator nullus moreretur, cum Flaccus, & Albinus cenſores luſtrum condidere anno urbis quingenteſimo ſeptuageſimo nono. De luſtro anno ſequenti condito ſic Liuius. Eo anno luſtrum conditum. cenſores erant Q. Fuluius Flaccus, A. Poſtumius Albinus. Poſtumius condidit. cenſa ſunt ciuium R. capita CCLXIX millia & XV. M. Æ- C milius Lepidus pont. max. princeps ſenatus lectus, is qui etiam priore luſtro lectus fuerat. Hoc luſtrum LI uocant Capitolini faſti.

De ouatione Ap. Claudij Centhonis pro pr. ex Celtiberia.

AP. Claudius Centho prætor, ut puto, anno DLXXVIII Hiſpaniam citeriorem ſortitus eſt. Liuij enim hiſtoria illa deſideratur. De rebus autem, & triumpho eius hęc apud eum ſcripta extant. Celtiberi in Hiſpania, qui bello domiti ſe Ti. Graccho dediderant, pacati manſerant M. Titinio prætore prouinciam obtinente, rebellarant ſub aduentum Ap. Claudij. Item: Exitu prope anni diem unũ ſupplicatio fuit ob res proſpere geſtas in Hiſpania ductu, auſpicioq; Ap. Claudij pro cos. Item: cum Ap. Claudius ex Hiſpania Romam rediſſet, decreuit ſenatus, ut ouans urbem iniret. Item: Comitijs perfectis Ap. Claudius Centho ex Celtiberis ouans urbem inijt. Huius triumphi ueſtigia apparent etiam in fragmento quodam Capitolino, quæ qualia ſint, ex D triumphis ipſis intelligi poteſt.

DE COS. AN. DLXXX.

IN hunc annum creati conſules L. Poſtumius Albinus, M. Popillius Lænas. auctor Liuius, Caſſiodorus, tabulæ Capit. Albinus, & Lænas in Siculis ſuggeruntur. His cos. Floralia inſtituta eſſe docet Ouidius faſtorum V. his uerſibus,

Annuimus uotis, conſul cum conſule ludos
Poſtumio Lænas perſoluere mihi.

Poſtumius anno DLXXIII, Popillius DLXXVII præturam geſſerunt. Vterq; autem in conſulatu Ligures ſortitus eſt. Popillius Statellatibus deditis arma ademit, ipſos bonaq; eorum uendidit. Poſtumius ne prouinciam quidem ſuam uidit. Liuius.

A

DE COS. ANN. DXXCI.

C. POPILLIVM Lænatem, P. Ælium Ligurem cõſules hic annus habuit Liuio, Caſſiodoro, & Capitolinis tabulis teſtibus. Lænatem, & Ælium Siculis. Horum pręturæ anno DLXXV apud Liuium, ut puto, deſiderantur. Hucuſq; plebeij conſules in eundem annum nulli ſunt comparati. hoc enim anno primum ex plebe ambo conſules facti ſunt, quemadmodum notatum eſt in Capitolinis tabulis. Itaq; poſthac patricij conſules ambo nunquam erũt, plebeij ambo ſæpe; plebeius, & patricius ſæpiſſime. Lex, qua iubebatur, uti liceret ambos cõſules plebeios creare, lata eſt auctore Liuio, anno CDXI. neq; unquam niſi hoc primum anno ſeruata eſt. Ligures ambobus conſulibus decreti.

De triumpho C. Cicereij pro pr. ex Corſica.

C. CICEREIO prætori prioris anni ad ædem Bellonæ ſenatus datus eſt. Is expoſitis, quas in Corſica res geſſiſſet, poſtulatoq; fruſtra triumpho, in mõte Albano, quod iam in morem uenerat, ut ſine publica auctoritate fieret, triumphauit. Liuius. Idem triumphus ouationi Claudianæ in tabulis Capitolinis ſubijcitur. B

De bello Perſico.

BELLVM, quod Perſes Philippi Macedonis filius cum Romanis geſſit, iam meditatum, ac comparatum à patre accepit potius, quàm ut ipſe primus excitauerit. is enim ægre ferens ſe iuſſu Romanorum fœdus ac pacem habere, Baſtarnas ſedibus ſuis exciuerat, quorum auxilijs fretus in Italiam trãſiret, uerum antequam rem aggrederetur, morte oppreſſus eſt. Perſes regnum ſuſcepit ex concubina natus, qui hæreditario quaſi ſibi à patre relicto aduerſus Romanos bello, ingenti comparata per aliquot annos pecunia, ciuitates Gręcię Populi R. ſocias ſolicitauit, Abrupolim regno expulit, Artetarum interfecit, auxilium Byzantijs aduerſus fœdus tulit, Dolopiæ bellum fecit, Theſſaliam & Doridem cum exercitu peruaſit, legatos Romanos ad res repetendas, & renunciãdam regi amicitiam miſſos inhumanius, cum eos triduo regni ſui finibus excedere iuſſiſſet, tractauit. His de cauſſis bellũ ei à ſenatu, populoq; Romano indictum eſt, quod Perſicum, ac ſecundum Macedonicũ dictum eſt. quod aduerſus fœdus cum Philippo patre ictum, & ſecum poſt mortem eius renouatũ ſocijs populi R. arma intuliſſet, quòdq; belli parandi aduerſus populum R. conſilia iniſſet, arma, milites, claſſem eius rei cauſſa comparaſſet. Liuius, Florus, Plutarchus. C

DE COS. AN. DXXCII.

CONSVLES in hunc annum ſubſequuti P. Licinius Craſſus, C. Caſſius Lõginus, ut eſt apud Liuium, Caſſiodorum, Oroſium, & in tabulis Capitolinis. Nam in Siculis tantum eſt Craſſus, & Longus. Eorundem meminit Plinius lib. VII cum ait: In annalibus inuenimus P. Licinio Craſſo, C. Caſſio Longino conſulibus Caſſini puerum factum ex uirgine ſub parentibus. Quæ uerba Plinij tranſtulit Gellius in lib. IX, cap. IIII. Horum præturæ apud Liuium interciderũt anno DLXXVII, & DLXXVIII. P. Licinius, cui Macedonia, & bellum cum rege Perſe euenerat, in Macedoniã cum traieciſſet, equeſtri prœlio à rege uictus eſt, ac petenti tamen pacem regi, niſi ſe ſenatus, & populi R. arbitrio permitteret, negauit. Lucretius prętor Aliartum ui, Thebas ſine certamine in Bœotia recepit. Iterum Licinius cum Perſeo congreſſus feliciore euẽtu equeſtri pugna cõflixit. C. Caſſius cui Gallia obtigerat, nihil memorabile geſſit, & cum per Illyricũ in Macedoniam alienam prouinciam exercitum duxiſſet, à ſenatu reuocatus eſt. Liuius, & Eutropius. D

DE COS. AN. DXXCIII.

CONSVLES ſubijcit Caſſiodorus C. Hoſtilium Mancinum, C. Atilium. Siculę tabulæ Mancinum, & Serranum. Capitolinę A. Hoſtilium Mancinum, A. Atilium Serranum. Horum comitia conſularia, & res geſtæ exciderunt in Liuianis annalibus.

Manci-

A Mancinus prætor fuit anno D L X X I I I, Serranus D L X X X. Hoſtilio Macedonia, Atilio Italia obuenit. Hoſtilius ut nullam rem bellicam memorabilẽ geſſit, ita ad cunctam militarem diſciplinam ab effuſa licentia formauit militem, & ſocios cum fide coluit & ab omni iniuriæ genere defendit. Liuius.

DE COS. AN. DXXCIIII.

Q. MARCIVM Philippum iterum Cn. Seruilium Cæpionem conſules in hunc annum comparant Liuius, Caſſiodorus, & tabulę Capitolinæ. Philippum, & Cæpionem Siculæ. Cicero in Bruto: Q. Marcio, Cn. Seruilio conſulibus obijt Ennius. & in Catone: Cæpione, & Philippo conſulibus mortuus eſt Ennius. Cæpio prætor anno D L X X I X. Conſulum Q. Seruilius Italiam, Q. Marcius Macedoniã ſortitus eſt. Marcius cum in Macedoniam per ſaltus inuios penetraſſet, improuiſo, ac inopinato aduentu ſuo ita regem perterrefecit, ut abiecto auro, ne in uictoris manus ueniret, fugã

B ceperit. quo belli impetu Marcius complures urbes occupauit. Liuius.

De cenſoribus, & luſtro LII.

C. CLAVDIVM Pulchrum, Ti. Semproniũ Gracchum cenſores edunt in hunc annum Liuius, & Capitolinæ tabulæ. Valerius lib. V I. cap. V. Ti. Gracchũ, & C. Claudium cenſores ſcribit ob nimis ſeuere geſtam cenſuram maiorẽ partem ciuitatis exaſperaſſe. Plinius item lib. X L V C. Claudij cenſorij meminit, Gracchi cenſoris Plutarchus. Cicero etiam libro primo de Orat. Ti. Gracchus cenſor, inquit, libertinos in urbanas tribus tranſtulit. Hos in unam Eſquilinam coniectos ſcribit Liuius. qui idem hoc anno cenſum actum à cenſoribus tradit. luſtri mentio intercidit. de eo tamen ſic eſt in epitoma: Luſtrum cõditum à cenſoribus. cenſa ſunt ciuium capita C C X I I millia D C C C V. M. Æmilius Lepidus princeps ſenatus ab tertijs iam cenſoribus lectus. Hoc luſtrum L I I uocant Capitolini auctores. De his loquitur lib. V I de rep. Cicero,

C cum ait: Quod quidem eò fuit maius, quia cum in cauſſa pari collegæ eſſent, non modo inuidia pari non erant, ſed etiam Claudij inuidiam Gracchi caritas deprecabatur. Gellius lib. V I.

DE COS. AN. DXXCV.

CONSVLES ſubſequuti L. Æmilius Paullus iterum ſeptimo decimo anno, poſtquam primum conſul fuerat, C. Licinius Craſſus. auctor Liuius, Caſſiodorus, tabulę Capitolinæ. Paullus item, & Craſſus in Siculis eſt. De ſecundo conſulatu L. Paulli Plutarchus, Velleius, Oroſius, Eutropius, Florus, Iuſtinus libro X X X I I I, Is, qui ſcripſit de uiris illuſtribus. Plutarchus adijcit Paullum L X annos natum conſulem iterũ eſſe factũ. Eidem Macedonia, Craſſo Italia euenit. Paullus cos. & Cn. Octauius prætor, cui claſſis mandata erat, in Macedoniam profecti ſunt. Perſeus poſtquam intraſſe ſaltum Romanos, & adeſſe diſcrimen ultimum belli animaduertit, Gentium Illyriorum regem ad belli ſocietatẽ magnæ pactione pecuniæ per legatos attraxit. Gal-

D lorum, qui ſe mercede pro eo militaturos offerebant, opportuna auxilia auaritia dimiſit. Gentium promiſſæ pecuniæ parte fraudatum à ſe alienauit. aduerſus quem L. Anicius Gallus prætor à Romanis miſſus, ut Ap. Claudio circa Lycnidum ſuccederet; Illyricum intra triginta dies ſubegit, ac Gentium ipſum regem cepit. Paulus I I I. Non. Sept. collatis apud Pidnam ſignis Perſeum, X X millibus peditum occiſis, equitatu cum ipſo rege integro fugiente, uicit, caſtris exuit, atq; Macedoniæ urbes in deditionem accepit. Rex ab amicis deſertus poſtea apud templum Samothracũ à Cn. Octauio claſſis præfecto captus eſt. quarum tamẽ rerum apud Liuium debilitata ob uetuſtatẽ memoria eſt. C. Popillius legatus uirga Antiochum regem circumſcripſit, ac ſubito reſponſum, quod differebat, dare coegit. Liuius.

DE COS. AN. DXXCVI.

IDEM conſules ſubdit Q. Ælium, M. Iunium. faſti Siculi Pætum & Pennum. Obſequens, & Caſſiodorus Q. Ælium Pætum, M. Iunium Pennum. Cicero item

in Bruto M.Iunij Penni, qui cum Q.Ælio conſul fuit, meminit. Pennus prætor fuerat anno DLXXXI. alterius prætura apud Liuium deſideratur. Iunio Piſæ obuenerunt, Aelio Gallia. Macedoniã, & Illyricum L. Paullus, & L.Anicius obtinere iuſſi, donec ex ſententia X legatorum eas prouincias compoſuiſſent. Conſules agrum Ligurum populati nullam rem memorabilem geſſerunt. Rhodijs legatis, cum ad purganda crimina, quòd Perſeum iuuiſſent, Romam ueniſſent, ita reſponſum eſt, ut nec hoſtes fierẽt, nec ſocij permanerent. L.Anicius Gabinio, & Licinio Illyrico præpoſitis, cum reliquo exercitu in Epirum profectus Phanotem, ac totam Moloſſidem recepit, inde regreſſus in Illyricum, ex legatorum quinq; ſententia liberos eſſe Illyrios iuſſit. Paullus dum Roma legati decem uenirẽt, totam Græciam circumiuit. inde reuerſus, ex eorũ ſententia & ipſe Macedonas liberos eſſe, habentes urbes eaſdem, agrosq;, utentes legibus ſuis, annuos creantes magiſtratus, tributũ dimidiũ eius quod pependiſſent regibus pendere populo R. iuſſit, leges Macedoniæ dedit cũ tanta cura, ut non hoſtibus uictis, ſed ſocijs benemeritis dare uideretur. inde in Epirum cum traieciſſet, oppidorum, quę Perſeum iuuerant, circa LXX muros diruit, prædam uendidit, atq; de ea ſumma militi numerauit. Liuius, Plutarchus, Eutropius, alij. A B

De triumphis { *L.Aemilij Paulli pro cos.* / *Cn.Octauij pro pr. de rege Perſe ex Macedonia.* / *L.Anicij Galli pro pr. de Gentio rege ex Illyrio.* }

PAVLLVS poſt paucos dies, quàm Epiri urbes diruerat, regia naue ingentis magnitudinis quam XVI uerſus remorum agebant, ornata Macedonicis ſpolijs, aduerſo Tiberi ad urbem ſubuectus eſt. Paucos poſt dies Anicius, & Octauius claſſe ſua aduecti. Tribus ijs omnibus decretus eſt ab ſenatu triumphus. mandatumq; Q. Caſſio prætori, cum tribunis pl. ex auctoritate patrum ageret, rogationẽ ad plebem ferrent, ut ijs, quo die triumphantes urbem inueherentur, imperiũ eſſet. Nec de Anicij, nec de Octauij triumpho dubitatũ eſt. Ser.Sulpicius Galba, qui tribunus militum ſecundæ legionis in Macedonia fuerat, priuatim imperatori inimicus, exercitum, cui Paullus de præda parcius, quàm ſperauerant ex tantis regijs opibus, dederat, incitauit, ut rogationẽ de triumpho eius non acciperet. cum aũt nobilium uirorum, qui accurrerant, opera factum eſſet, ut tribus in ſuffragiũ reuocarentur, rogatio lata eſt. atq; ita triumphauit. ductus eſt ante currum rex Perſeus una cũ Philippo, & Alexandro filijs. Triumphaſſe eum per triduum ſcribit Plutarchus. primo die ſigna, tabulasq;, ſecundo arma, pecuniasq;, tertio captiuos, ipſumq; regem eſſe tranſuectos. eiuſdem triumphi meminit Oroſius, Florus, & Velleius, qui bis millies centies HS in ærariũ ab eo illatum prodit. ſummã omnis captiui auri, argentiq; translati HS millies ducenties fuiſſe Valerius Antias tradit, ut refert Liuius. Plutarchus tantam uim pecuniæ à Paullo illatam auctor eſt, ut ciues uſq; ad Hirtium, & Panſam conſules tributum nullum contulerint. triumphaſſe autem IIII. III. prid.K.Decemb. ſcriptum eſt in Capitolino eius triumpho. Cn.Octauius K.Decembr. de rege Perſeo naualem triumphũ egit. is triumphus ſine captiuis fuit, ſine ſpolijs. patres cenſuerunt, ut Perſeus rex cum Alexandro filio Albam in cuſtodiam duceretur. Ita Liuius Eiuſdem triumphi meminit Velleius, & Plinius lib. XXXIIII, ita: Inuenio à Cn.Octauio, qui de Perſeo rege naualem triumphum egit, factam porticum duplicem, quæ Corinthia ſit appellata à capitulis æreis columnarum. & Feſtus lib. XIII: Octauiæ porticus duæ appellantur, quarum alterã theatro Marcelli propiorem Octauia ſoror Auguſti fecit, alterã theatro Pompeij proximã Cn.Octauius Cn.F. qui fuit ædilis curulis, prætor, conſul, X uir ſacris faciundis, triumphauitq; de rege Perſe nauali triumpho. quam combuſtam reficiendam curauit Cæſar Auguſtus. Idem triumphus eſt in Capitolinis tabulis. L.autem Anicius, Quirinalibus triumphauit de rege Gentio, Illyrijsq;, ante currum ducti Gentius rex cum coniuge, & liberis, & Carauantius frater regis, & aliquot nobiles Illyrij. Lætior hunc triumphum eſt ſecutus miles, multisq; dux eſt carminibus celebratus. HS ducenties ex ea præda redactum eſſe auctor eſt Antias, præter aurum, argen- C D

tumq;,

A tumq́ꝫ, quod in ærarium ſit latum. quod quia unde redigi potuerit, non apparebat, auctorē pro re poſui. rex Gentius cum liberis, & coniuge, & fratre Spoletium in cuſtodiam ex S. C. ductus. ceteri captiui Romæ in carcerem coniecti. Hæc Liuius. at Velleius ita: Quo anno L. Paullus Perſem in triumpho duxit, eodem Cn. Octauius prætor naualem egit, & Anicius de Gentio Illyriorum rege triumphauit. Eiuſdem triumphi meminit Eutropius, & Florus, & Athenæus lib. XIIII, Plutarchus in Paullo, Appianus in Illyrica & Capitolini auctores. Sex. etiam Rufus Illyrios, qui auxiliũ Macedonibus tulerãt, ex eadem occaſione per L. Anicium prætorem uictos, & cum rege Gentio in deditionem acceptos; Iornandes eos in prouinciæ formam redactos ſcribit. Hos tres triumphos Paulli, Octauij, & Anicij hoc anno actos ſignificauit Plinius lib. XVII, cum ait: Palma enata bis in Capitolio bello Perſei uictoriam, triumphosq́ꝫ portendit. Eadem fere Zonaras.

DE COS. AN. DXXCVII.

B CONSVLES in hunc annum prodit Liuius cum Capitolinis tabulis M. Claudiũ Marcellum, C. Sulpiciũ Gallum. Obſequens, & titulus Andriæ Terentianæ M. Marcellum, C. Sulpicium. Ambo prætores fuerunt anno DLXXXIIII, auctore Liuio. hic eſt Marcellus, qui poſtquã ter conſul fuit, in mari perijt, nepos M. Marcelli quinquies conſulis, ut tradit Pædianus. His conſulibus Eumenes rex Romam uenit, qui quia Perſico bello ſe medium egerat ne aut hoſtis iudicatus uideretur, ſi excluſus eſſet, aut liberatus crimine, ſi admitteretur, in commune lex lata eſt, ne cui regi Romã uenire liceret. epitoma XLVI.

De triumphis M. Claudij Marcelli cos. C. Sulpicij Galli cos. de Gallis, & Liguribus.

EX hoc loco Liuiana hiſtoria tota deſideratur. quam ſi haberemus, facilius multo faſtos, triumphosq́ꝫ, qui ſequuntur, digereremus. in magna autem annalium penuria C dabimus operam, ne quid, quod opem ferre huic hiſtoriæ poſſit, prætermittamus. Satis autem conſtat ex fragmentis triumphalibus Capitolinis, ambos hos conſules de Gallis, & Liguribus triumphaſſe. Videtur enim Claudius Galliam, Sulpicius Ligures prouinciam obtinuiſſe. Hi enim ambo hoc tempore in armis erant. Itaq́ꝫ in epitoma XLVI ita eſt: Claudius Marcellus cos. alpinos Gallos, C. Sulpicius Gallus Ligures ſubegit. & apud Obſequentē ita: Marcello, & Sulpicio cos. Galli Ligures deleti. In fragmentis Capitolinis truncata quædam nomina populorum ſunt & Gallorũ, & Ligurum, quæ propter obſcuritatem hucuſq́ꝫ non inueni. adeo ut merito Cicero in Bruto ſcribat: plus attulit huic populo dignitatis, qui genuit in hac urbe dicēdi copiam, quam illi, qui Ligurum caſtella expugnauerũt. ex quibus multi ſunt triumphi. Item: Malim L. Craſſi unam pro M. Curio dictionem, quàm caſtellanos triumphos duos. Nos autem Liguſtinos triumphos amplius quindecim numeramus.

DE COS. AN. DXXCVIII.

D CONSVLES ſubdit Caſſiodorus, & Obſequēs Cn. Octauium, & T. Manlium. Siculæ tabulæ Octauium, & Torquatum. Capitolinæ Cn. Octauium, T. Manlium Torquatum. Eorundem cōſulum mentio eſt in titulo Hecyræ Terentianæ. T. Torquati, qui cum Cn. Octauio conſul fuit meminit etiam Cicero de finibus primo. Cn. Octauij lib. primo de officijs. Cn. Octauio, inquit, qui primus ex illa familia cos. factus eſt, honori fuiſſe accepimus, quòd præclarã ædificaſſet in Palatio, & plenam dignitatis domum, quæ cum uulgo uiſeretur, ſuffragata domino nouo homini putabatur. & Philipp. IX. Cn. Octauij clari & magni uiri, qui primus in eam familiam, quæ poſtea uiris fortiſſimis floruit, attulit cōſulatum, ſtatuam uidemus in roſtris. Suetonius item in Auguſto ſcribit, Octauios qui à Cnæo orti ſunt, ſummis honoribus functos eſſe. Octauius prætor fuit anno DLXXXII, Torquatus DLXXXIII. Liuius. His conſulibus peſtilentia, fameq́ꝫ ita laboratum, ut ex Sibyllinis populis circa compita, ſacellaq́ꝫ operaturus ſederit. auctor Obſequens.

De

DE COS. AN. DLXXXIX. A

CASSIODORVS conſules in hunc annum comparat A.Manliũ, Q.Caſſium.faſti Siculi Torquatum, & Longinum, Capitolini A. Manlium Torquatum, Q.Caſſium Longinum, qui in magiſtratu mortuus eſt. Hi collegæ in prætura fuerunt anno DLXXXVI, teſte Liuio.

De cenſoribus, & luſtro LIII.

CENSORES in eundem annum edunt Capitolini ſcriptores L.Æmilium Paullũ, Q.Marcium Philippum, ab iisq; luſtrum LIII conditum notant. de quo ita eſt in epitoma XLVI: Luſtrum conditum à cenſoribus eſt. cenſa eo ſunt ciuium capita CCCXXVII millia XXII, princeps ſenatus lectus M.Æmilius Lepidus. Eorundem meminit Plutarchus in Paullo ſic: L.Æmilius Paullus cenſor CCCXXXVII millia recenſuit. in ſenatu M. Æmilium Lepidum prætulit, qui quater ante princeps fuerat. è ſenatu tres mouit, in recenſendis equitibus Ro. ipſe & collega eius Marcius Philippus modum ſeruauit. cum cenſuram magna ex parte geſſiſſet, in morbum incidit. Plinius etiam lib. XXVI, L.Paullo, Q.Marcio cenſoribus primum in Italia carbunculũ ueniſſe tradit. & lib. VII: Paruerunt Meſſallæ horologio Romani annis undecentũ, donec Q. Marcius Philippus, qui cum L.Paullo fuit cenſor, diligentius ordinatũ iuxta poſuit. idq; munus inter cenſoria opera gratiſſime eſt acceptum. at Meſſalla Catina capta anno CDXC ſuum deportauerat. & Cenſorinus: Horologium Valerij ex Sicilia aduectum, cum à climate Siciliæ deſcriptum ad horas Romæ nõ conueniret, Q. Philippus cenſor aliud iuxta conſtituit. & Cicero pro domo: Q.Marcius cenſor ſignum Concordiæ fecerat, idq; in publico collocarat. Valerius etiã lib. VII, L.Paullus, inquit, cum iam campum repulſis ſuis fatigaſſet, bis conſul, & cenſor factus eſt. B

DE COS. AN. DXC.

TI.Sempronium, M'.Iuuentium conſules inuenio in hunc annum apud Caſſiodorum, apud Obſequentẽ Ti.Gracchum, M'.Iuuentium. in Capitolinis tabulis Ti. Sempronium Gracchum II, M'.Iuuentium Thalnam. ut ualde mirer, cur in faſtis Siculis Dolobella cum Thalna ſit comparatus. Plutarchus item patrem Gracchorũ bis conſulem ſcribit fuiſſe; Valerius autem Ti.Gracchum patrẽ, quia in cenſura nihil inſciente collega fecerat, à populo Romano iterum conſulem eſſe factum. M'.Iuuentium in magiſtratu mortuum prodit idem Valerius his uerbis: M'.Iuuentius Thalna cos. collega Ti. Gracchi conſulis, cum in Corſica, quam nuper ſubegerat, ſacrificaret, receptis literis decretas ei à ſenatu ſupplicationes nunciantibus, intento illas animo legens caligine orta ante foculum collapſus mortuus humi iacuit. & Plinius lib. VII: M'.Iuuentius Thalna conſul, cum ſacrificaret, mortuus. Hic prætor fuit anno DLXXXVI. His autem conſulibus decretas fuiſſe prouincias Iuuentio Corſicam, Sempronio Sardiniam apparet ex Valerij loco citato, & Cicerone ad Q.Fratrẽ. Habet, inquit, profecto quiddã Sardinia appoſitũ ad recordationẽ præteritæ memoriæ. nam ut ille Gracchus augur, poſteaquã in iſtam prouinciã uenit recordatus eſt, quid ſibi in campo Martio accidiſſet, ſic tu mihi uideris in Sardinia recogitaſſe. In epitoma etiam XLVI fit mentio rei aduerſus Corſos per hæc tempora uario euentu geſtæ. C D

DE COS. AN. DXCI.

CASSIODORVS, & Obſequens conſules ſuggerunt P. Scipionem Naſicam, C. Marcium. faſti Siculi Scipionem Naſicam, & Figulum. quos Cicero de Nat. deorum libro I uocat P. Scipionem, C. Figulum, & Valerius libro I Scipionem Naſicam, C. Figulum. Hinc Plutarchus in Marcello Scipionem Naſicam, & C. Marcium conſules à Ti. Sempronio declaratos ſcribit. Hos autem conſules abdicaſſe ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis, atque apud Ciceronem libro II de Nat. his uerbis: Atqui & noſtrorum augurum, & Etruſcorum, & aruſpicum diſciplinam P. Scipione, C.Figulo cos. res ipſa probauit. quos cum Ti. Gracchus conſul iterum crearet,

primus

A primus rogatorum ut eos rettulit, ibidem eſt repente mortuus. Gracchus cum comitia nihilominus peregiſſet, remq; illam in religionẽ populo ueniſſe ſentiret, ad ſenatum rettulit. ſenatus quos ad ſoleret referendum cenſuit. aruſpices introducti reſponderunt, non fuiſſe iuſtum comitiorum rogatorem. tum Gracchus incenſus ira, ita ne uero? ego non iuſtus, qui & conſul rogaui, & augur, & auſpicato? an uos Tuſci, ac barbari auſpiciorum populi R. ius tenetis, & interpretes eſſe comitiorum poteſtis? itaq; tum illos exire iuſſit. poſt autem ex prouincia literas ad collegium miſit, ſe cum legeret libros, recordatũ eſſe uitio ſibi tabernaculũ captũ fuiſſe in hortos Scipionis, quod cũ pomœrium poſtea intraſſet ſenatus habendi cauſſa, in redeundo cum idem pomœrium tranſiret, auſpicari eſſet oblitus. itaq; uitio creatos eſſe conſules. augures rem ad ſenatum. ſenatus ut abdicarent. conſules abdicauerunt. Eadem ſcribit fere Valerius de cultu deorum. A Ti. Graccho, inquit, ad collegium augurum literis ex prouincia miſſis, quibus ſignificabat, ſe cum libros ad ſacra populi pertinentes legeret, animad
B uertiſſe uitio tabernaculum captum comitijs conſularibus, quæ ipſe feciſſet, eaq; re ab auguribus ad ſenatum delata, iuſſu eius C. Figulus è Gallia, Scipio Naſica è Corſica Romam redierunt, & ſe conſulatu abdicauerunt. Idem Plutarchus in Marcello, & Cicero ad Q. Fratrem. Ex quibus uerbis intelligi poteſt conſules Marcium Galliam, Scipionem Corſicam, Sempronium pro cos. Sardiniam obtinuiſſe. Figulus prætor fuerat anno DLXXXIIII. Hic Scipio Corculum dictus. de quo ſic Cicero in Bruto: P. Scipionem Naſicam, qui eſt Corculum appellatus, qui bis conſul, & cenſor fuit habitum eloquentem aiunt, illius, qui ſacra acceperit, filium. de eodem ſcriptum eſt in libro de uiris illuſtribus. His conſulibus abdicatis ſuffectos eſſe P. Cornelium Lentulum, Cn. Domitium Ahenobarbum ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis, præterea nuſquam. Marcio, & Scipione cos. Cn. Octauius legatus conſularis Laodiceæ occiſus eſt, auctore Obſequente. De quo ſic Cicero: Cn. Octauius, cum eſſet miſſus à ſenatu ad animos regum perſpiciendos, liberorumq; populorum, maximeq; ut nepo-
C tem Antiochi regis eius, qui cum maioribus noſtris bellum geſſerat, claſſes habere, elephantos alere prohiberet, Laodiceæ in gymnaſio à quodam Leptine eſt interfectus. Obſequens autem ita: Cn. Octauius legatus in Syria per Lyſiam tutorẽ Antiochi pueri in gymnaſio occiſus. Appianus in Syriaca Cn. Octauium legationis principem à Leptine occiſum, à Lyſia ſepultum tradit. De eadem re etiam Zonaras.

DE COS. AN. DXCII.

M. MESSALLAM, C. Fanniũ conſules ſuggerit Caſſiodorus. Meſſallam, & Strabonem Siculæ tabulæ; M. Valerium Meſſallam, C. Fannium Strabonem Capitolinæ, & titulus Phormionis Terentiani. Horum conſulum ſic meminit Suetonius de claris rhetoribus, & Gellius lib. XV: C. Fannio Strabone, M. Valerio Meſſalla cos. M. Pomponius prætor ſenatum conſuluit, quòd uerba facta ſunt de rhetoribus, & philoſophis D. E. R. I. C. ut M. Pomponius prætor animaduerteret, curaretq;, ut ſi è
D rep. fideq; ſua uideretur, uti Romæ ne eſſent. & Gellius libro II: C. Fannio, M. Valerio Meſſalla cos. S. C. factum, quo iubentur principes ciuitatis, qui ludis Megalenſibus antiquo ritu mutitarent, id eſt mutua inter ſe cõuiuia agitarent, iurare apud conſules uerbis conceptis non amplius in ſingulas cœnas ſumptus eſſe facturos, quàm centenos, uicenosq; æris præter olus, & far, & uinum. neq; uino alienigena, ſed patrio uſuros, neq; argenti in conuiuio plus pondo, quàm libras centum illaturos. poſt hoc S. C. lex Fannia lata eſt, quę ludis Ro. item ludis plebeijs, & Saturnalibus, & alijs quibuſdam diebus in ſingulos dies centenos æris inſumi cõceſſit. decemq; alijs diebus in ſingulis menſibus tricenos, ceteris autem omnibus diebus denos. Eiuſdem legis meminit Macrobius lib. III, Athenæus lib. VI, Plinius lib. X, cap. X: C. Fannium conſulem XI annos fuiſſe notat ante tertium Punicum bellum. Per hos annos cum Liguribus, Corſis, & Luſitanis uario euentu bellatum, ſcriptum eſt in epitoma XLVI; uerum quibus ducibus, parum conſtat.

De

DE COS. AN. DXCIII. A

L. ANICIVM, M. Cornelium conſules ſubijcit Caſſiodorus, & titulus Adelphorum Terentianorum. Siculę, & Capitolinæ tabulæ cognomina ijs adijciunt Gallum, & Cethegum. Anicij conſulis meminit Cicero in Bruto, Cethegi epitoma XLVI. Pontinæ paludes à Cornelio Cethego cõſule, cui ea prouincia obuenerat, ſiccatæ, agerq; ex ijs factus. His conſulibus L. Æmilium Paullum mortuum apparet ex titulo Adelphorum Terentij. de quo ſic eſt in epitoma lib. XLVI: L. Æmilius Paullus, qui Perſen uicerat, mortuus, cuius tanta abſtinentia fuit, ut cum ex Hiſpania, & Macedonia maximas opes rettuliſſet, uix ex auctione bonorum eius redactum ſit, unde dos uxori eius redderetur.

DE COS. AN. DXCIIII.

INSEQVENS annus conſules habuit, teſte Caſſiodoro, Cn. Cornelium Dolabellam, M. Fuluium. Siculis faſtis Dolabellam, & Fuluium; Capitolinis, C. Cornelium Dolabellam, M. Fuluium Nobiliorem. item eſt in uita Terentij, quibus conſulibus mortuum Terentium ſcriptum eſt. Lex de ambitu his conſulibus, quantum ex epitoma XLVII colligi poteſt, lata. B

De cenſoribus, & luſtro LIIII.

IN hunc annum cenſores produnt Capitolini auctores P. Scipionẽ Naſicam, M. Popillium Lænatem, ab ijsq; luſtrum factum LIIII notant. De cenſoribus ijſdem loquitur Plinius lib. XXXIIII: L. Piſo, inquit, prodidit M. Æmilio, C. Popillio II cos. à cenſoribus P. Cornelio Scipione M. Popillio ſtatuas circa forum, eorum qui magiſtratum geſſerunt ſublatas omnes, præter eas, quæ populi, aut ſenatus ſententia ſtatutæ eſſent. item in libro de uiris illuſtribus. at lib. VII: Scipio Naſica, inquit, collega Lænatis cenſor proximo poſt L. Paullum, & Q. Philippum cenſores luſtro primus aqua diuiſit horas æque noctium, ac dierum, idq; horologium ſub tecto dicauit anno ab urbe condita DXCV. & Cenſorinus: P. Cornelius Naſica cenſor ex aqua fecit horarium. & Gellius lib. IIII: Cenſor P. Scipio Naſica, & M. Popillius cum equitum cenſum agerent, equum nimis ſtrigoſum, & male habitum, ſed equitem eius uberrimum, & habitiſſimum uiderunt; &, cur, inquiunt, ita eſt, ut tu ſis, quàm equus curatior? quoniam, inquit, ego me curo, equum Statius ſeruus meus. Velleius autem Naſicam cenſorem porticus in Capitolio ait feciſſe. Hæc de cenſoribus. de luſtro autem ſic eſt in epitoma XLVII: Luſtrum à cenſoribus conditum eſt. cenſa ſunt ciuium capita CCCXXVIII millia CCCXIIII, & princeps ſenatus lectus Æmilius Lepidus. C

DE COS. AN. DXCV.

DEINCEPS conſules M. Æmilius, C. Popillius, ut ait Caſſiodorus. Lepidum, & Lænatem edunt Siculæ tabulæ; M. Æmilium Lepidum, & C. Popillium Lænatem II Capitolinæ. Eorundem meminit Cenſorinus capite de diſtinctionibus ætatum. Roma condita, inquit, anno DVII ſæculum accipit his conſulibus, qui proximi ſunt conſules M. Æmilius M. F. Lepidus. C. Popillius II. abſens. quæ uerba menda, ut puto, non carent. D

De triumpho M. Fuluij Nobilioris pro cos. de Liguribus.

SVLPICII Galli conſulis triumpho ſubijcitur in Capitolinis fragmentis M. Fuluij M. F. M. N: NOBILIORIS PRO COS. De Liguribus & VELEATIBVS XII K. SEPT. Is autẽ priore anno conſul fuit. Itaq; niſi ea nobis fragmenta hunc triumphum reſtituiſſent, clariſſimum triumphum, & nobiliſſimam uictoriam ignoraremus. Etenim quantum ex uerbis Flori, & Strabonis lib. IIII intelligi poteſt, bellum Liguſtinum quod anno DXV cœptum ante dixi, hoc anno uirtute Fuluij profligatum eſt. quod & ille indicat, cum ait: Tandem Ligurum latebras Fuluius igne ſepſit. &

A pſit.& hic, cum inquit, diuturnum à Romanis cum Liguribus geſtum bellum, quòd iter in Hiſpaniam impedirent, ac terra mariq; latrocinia latiſſime exercerent. Octogeſimum autem poſt annum bello gerendo effectũ, ut ijs qui publice facerẽt iter, uia ad ſtadia XII lata pateret. poſt autem alio bello eos in prouinciæ formam redactos.

DE COS. AN. DXCVI.

SEX. Iulium, L. Aurelium conſules prodit deinceps Caſſiodorus. his cognomina addunt Iulio Cæſarem, Aurelio Oreſtem Siculæ, & Capitolinæ tabulæ. De his etiam loquitur Plinius, cum ſcribit lib. XXXIII: Auri in ærario populi Romani fuere Sex. Iulio, L. Aurelio cos. ſeptẽ annis ante bellum Punicũ tertium pondo DCCXXVII, argenti nonaginta duo millia, & extra numerum CCC & LXXV millia.

DE COS. AN. DXCVII.

L. LENTVLVM, C. Marcium conſules memorãt in hunc annum Caſſiodorus, B & Obſequens. Lentulum, & Figulum Siculæ tabulæ; L. Cornelium Lentulum Lupum, C. Marcium Figulum II. Capitolinæ tabulæ. De his loquitur Cicero in Bruto, his uerbis: Dicunt etiam L. Lentulum, qui cum C. Figulo cos. fuit, habitum eloquentem. De Figulo II conſule ſic Valerius cap. de ira: C. Figulus iuris ciuilis iudicio celeberrimus cõſulatus repulſo dolore accenſus, eò quidem magis, quòd illum bis patri ſuo datum meminerat, cum ad eum poſtero comitiorum die multi conſulendi cauſſa ueniſſent, omnes dimiſit, præfatus, omnes conſulere ſcitis, conſulem facere neſcitis.

De Dalmatis à C. Marcio cos. uictis.

HOC anno C. Marcius conſul Dalmatas uicit. ſic enim ſcriptum eſt in epitoma XLVII: C. Marcius conſul aduerſum Dalmatas parum proſpere primum, poſtea feliciter pugnauit. cum quibus bello confligendi cauſſa fuit, quòd Illyrios populi R. ſocios uaſtauerunt. Appianus item, Dalmatas, quòd Illyrios inuaſiſſent populi Ro. ſo-
C cios, & eius legatos non accepiſſent, à Marcio Figulo conſule bello petitos, ſcribit. cuius cum primum legiones fudiſſent, poſt ab eo uſq; ad Delminiũ urbem fugatos. quo expugnato finem bello eſſe impoſitum. Obſequens etiam his cõſulibus Dalmatas Scordis ſuperatos eſſe notat. & Florus: Dalmatæ, inquit, plerunq; ſub ſyluis agũt, inde ad latrocinia promptiſſimi. Hos iam quidem Marcius incenſa urbe Delminio quaſi detruncauerat. Huic tamen negatum eſſe triumphum puto ob rem primo infeliciter geſtam. neq; enim fragmenta Capitolina hunc triumphum admittũt, cum Nobilioris triumpho Marcelli triumphus ſubijciatur, nõ Figuli. Eadem huius belli cauſſa eſt apud Zonaram.

DE COS. AN. DXCVIII.

P. SCIPIONEM, M. Claudiũ Conſules ſubdit Caſſiodorus. Naſicã, & Marcellũ faſti Siculi; P. Cornelium Scipionem Naſicam II, M. Claudiũ Marcellum II. Capito-
D lini. De his ſic in Lucullo Cicero: Legi apud Clitomachum, cum Carneades & Stoicus Diogenes ad ſenatum in Capitolio ſtarent, A. Albinum, qui tum P. Scipione, & M. Marcello cos. prætor eſſet, iocantem dixiſſe Carneadi. ego tibi Carneade prætor eſſe non uideor, quia ſapiens non ſum, nec hæc urbs, nec in ea ciuitas. Tum ille; huic Stoico non uideris. Scipionem item hunc bis conſulem fuiſſe Cicero in Bruto, Marcellum ter Pedianus, & Cicero ſunt auctores.

De triumpho M. Marcelli cos. II.

EX fragmentis Capitolinis ſatis aperte intelligi poteſt M. Marcellũ conſulem II alterum etiã triumphum egiſſe. uerum de quibus populis, gentibúsue triumpharit, parum ex ijs, ceteriſq; Romanorũ monumentis compertũ eſt. niſi forte de Liguribus tranſalpinis triumphaſſe eum dicas, quibus cum Niceam, & Antipolim Maſſylienſium oppida uaſtantibus ſequẽti anno etiã Q. Opimius cõſul dimicauit. Extat enim extrema fere ſyllaba eius nominis, VS. & hæc uoces: MARCELLVS II. COS. II.

De triumpho P. Scipionis Naſicæ cos. II. de Dalmatis. A

VT Ligures Marcello,ſic Dalmatæ Scipioni conſuli obuenerunt. Vtrunq; autem triumphaſſe Capitolina monumenta indicant. de Marcello quidem aperte, de Scipione uero obſcurius. cum autem poſt Marcelli triumphum hæ literæ ſubſequantur = VS P. F. C. =, eæ mihi pertinere ad P. Scipionem conſulem P.F.Cn.N. uiſę ſunt. de quo ſic ſcriptum eſt in epitoma XLVII: C. Marcius aduerſus Dalmatas primum parum proſpere, poſtea feliciter pugnauit. eandemq; gentem Cornelius Naſica conſul domuit. & in libro de uiris illuſtribus: P. Scipio Naſica conſul Delminiũ urbem Dalmatarum expugnauit. imperatoris nomen à militibus, à ſenatu triumphum oblatum recuſauit. Miror autem, cur Appianus huius imperatoris non meminerit in Illyrica, aut Delminio expugnato bellum Dalmaticum à Figulo confectum ſcripſerit. Frontinus certe eam uictoriam Scipioni tribuit lib. III, cap. VI; idq; conſilium Scipioni in eius urbis expugnatione adſcribit, quod Appianus Figulo, cum ait: P. Cornelius B Scipio intellecta difficultate expugnãdi Delminiũ, quia omniũ cõcurſu defendebatur, aggredi alia oppida cœpit. quin etiã Zonaras Illyrios à Scipiõe Naſica domitos urbibus captis, ac captiuis uenditis ait. & Strabo Delminium à Naſica afflictũ ſcribit.

DE COS. AN. DXCIX.

HIC annus conſules habuit Q. Opimium, L. Poſtumium, auctore Caſſiodoro, & Obſequente. Siculis tabulis Opimium, & Albinum; Capitolinis autem, Q. Opimiũ L. Poſtumium Albinum. Q. Opimij cos. mentio fit à Cicerone in Bruto, & in epitoma XLVII. L. Poſtumium in magiſtratu mortuum, præterquam quod ſcriptum eſt in Capitolinis conſulatibus, inuenio etiam ſcriptum apud Obſequentem his uerbis: Poſtumius conſul in prouinciam proficiſcens, cum immolaret, in plurimis uictimis caput in iocinore non inuenit, profectusq;, poſt diem ſeptimum æger Romam relatus expirauit. In eius locum ſuffectum eſſe M. Acilium Glabrionem docent Capitolini auctores, præterea nemo. Hoc anno ſcribit Obſequens Romanos à Luſitanis, & C Gallis grauiter per arma fuiſſe uexatos. De Luſitanico bello haud ita multo poſt dicam. Gallos autem inalpinos bellum hoc tempore feciſſe & priores, & poſteriores de ijs triumphi facile eſſe documento poſſunt.

De cenſoribus, & luſtro LV.

IN hunc annum cenſores produnt Capitolini ſcriptores M. Valerium Meſſallam, C. Caſſium Longinum, eosq; luſtrum LV tradunt feciſſe. De quibus cenſoribus ita Valerius capite de inſtitutis: Theatra à Meſſalla, & Caſſio cenſoribus excogitata ſunt. & Auguſtinus de ciuitate Dei lib. I: Cenſores Meſſalla, & Caſſius theatrum faciendum locauerant, in quo populus Ro. ſedens ſpectaret ludos. & Oroſius: Eodem tempore cenſores theatrũ lapideũ in urbe conſtrui cenſuerunt. & epitoma XLVIII: Cum locatum à cenſoribus theatrum extrueretur, P. Naſica auctore tanquã inutile, D & nociturum publicis moribus, ex S. C. deſtructum eſt, populusq; aliquandiu ſtans ludos ſpectauit. Et Appianus lib. primo: Theatrum, quod L. Caſſius cœperat, ac fere abſoluerat, cõſul Scipio euertit. & Velleius lib. priore: Caſſius cenſor, à Lupercali in Palatium uerſus theatrum facere inſtituit, cui in moliendo eximia ciuitatis ſeueritas, & conſul Scipio reſtitere. Miror autem cur conſulem Scipionem appellent, cum nõ in conſulatu, ſed poſt conſulatum annos quinq; reſtiterit, quemadmodum ex epitoma intelligi poteſt. Luſtrum ſequenti anno cõditum eſſe intelligi poteſt ex epitoma XLVIII. eo cenſa ſunt ciuium capita CCCXXIIII millia. M. Lepidus ſextis cenſoribus princeps ſenatus lectus. Plinius lib. XVII: Palma tempeſtatibus proſtrata eodẽ loco ficus enata eſt M. Meſſallæ, C. Caſſij cenſorum luſtro. à quo tempore pudicitiã ſubuerſam Piſo tradidit.

De triumpho Qu. Opimij cos. de Liguribus.

Q. OPIMIVM conſulẽ de Liguribus triũphaſſe ſuſpicor ex his epitomæ XLVII uerbis:

A uerbis: Q. Opimius cos. tranſalpinos Ligures, qui Maſſylienſiū oppida Antipolim, & Nicæam uaſtabant, ſubegit. Probatur autem mihi eum triumphaſſe, uel quia multi de Liguribus acti ſunt triumphi, uel quia in epitomis hoc uerbum, Subigi, ferenō niſi de ijs, qui triumpharint, uſurpari obſeruaui, uel denic̨ quia Ligures hac uictoria domiti in poſterum uidentur quieuiſſe.

DE COS. AN. DC.

CONSVLES ſubſequuti ſunt Q. Fuluius, T. Annius, auctore Caſſiodoro. In fragmētis Capitolinis eſt, NOBILIOR, & T. ANNIVS. in Siculis Nobilior, & Luſcus; His de conſulibus ſic Cicero in Bruto: Q. Nobiliorem M. F. iam patrio inſtituto deditum ſtudio literarum, qui etiam Q. Ennium, qui cum patre eius in Ætolia militauerat, ciuitate donauit, cum triumuir coloniam deduxiſſet. etiam T. Annium Luſcum huius Q. Fuluij collegam non indiſertum fuiſſe. Liuius etiam T. Annium Luſcum le B gatum commemorat anno DLXXXI.

De bello Celtiberico.

CELTIBERI à Ti. Graccho prætore uicti anno DLXXV, in pace manſerunt annos XXV, hoc autem tempore bellum renouarunt, cum Segida Areuaccum (ut ait Strabo) oppidum, muros urbis extruxiſſet, ac tributa pendere Romanis recuſaſſet, contra quàm legibus pacis à Graccho latis cautum fuiſſet. Itac̨ cum eadem cauſſa ad bellum alios etiam populos accendiſſet, uiſum eſt conſulari duce, & exercitu rem gerendam eſſe. Q. Fuluius Nobilior conſul miſſus bis parum feliciter pugnauit. auctor Appianus in Iberica. Hoc anno conſules K. Ian. inire cœperunt, cum à DXXXI ad hunc uſc̨ annum Idib. Martijs iniſſent. hoc ſcriptum eſt apud Caſſiodorū, ita: Q. Fuluius, T. Annius conſules primi K. Ian. propter ſubitum Celtiberiæ motum inierunt. & in epitoma XLVII: Cōſules anno quingenteſimo nonageſimo VII ab urbe con C dita magiſtratum peractis comitijs, inſequentisc̨ anni conſulibus creatis inire cœperunt. mutandi comitia cauſſa fuit, quòd Hiſpani rebellabant. Hic dies deinde ſolennis conſulatui ineundo rep. ſtante in perpetuum manſit. Hoc autem bellum per annos XX geſtum Numantiæ excidio finitum eſſe tradit Strabo lib. III. Cuius belli duces conſules omnes fuerunt: Q. Fuluius Nobilior, M. Marcellus III, L. Licinius Lucullus, & poſt aliquot annos Q. Metellus, Q. Pompeius, M. Popillius Lænas, C. Hoſtilius Mancinus, M. Æmilius Lepidus, C. Calpurnius Piſo, P. Africanus Æmilianus II. de quo bello loquitur Cicero in primo lib. de officijs: Cum Celtiberis, inquit, bellum, ut cum inimicis gerebatur, uter eſſet, non uter imperaret.

De triumpho L. Mummij prætoris & bello Luſitanico.

QVO anno Celtiberi ſubacti ſunt à Ti. Graccho prætore, eodem etiā Luſitani uicti à L. Albino prætore. Nec̨ uero poſt quieuiſſe Luſitani uidentur. ſiquidem in Epi D toma XLVI ſcriptum eſt, cum Luſitanis uario euentu bellatum. & in XLVII, in Hiſpania à compluribus ducibus parum proſpere dimicatum. & apud Obſequentem, Q. Opimio, L. Poſtumio cos. Romanos à Luſitanis grauiter per arma uexatos eſſe. Appianus etiam in Iberica Luſitanos, qui ſuis legibus uiuebant hoc tempore mouiſſe ſcribit, cumc̨ Africano quodam duce ſocios populi Romani inuaſiſſent, Maniliū, & Calpurnium Piſonem Romanorum duces fudiſſe. Mummium præterea ſucceſſorem re præclare geſta triumphaſſe; Mummio deinceps M. Acilium, Acilio Ser. Galbam ſucceſſiſſe. Quæ cum ita ſint, cum Ser. Galba (ut poſt oſtendam) L. Lucullo conſule prætor fuerit, profecto Acilius Marcello, Mummius Nobiliore, Piſo Opimio, Manilius Naſica conſulibus prætores cum Luſitanis bellum geſſerunt. ut autem Celtibericum bellum Numantia auxit, ſic Luſitanicum Viriathus, unde Viriathinum bellum poſt appellatum. quod bellum primum per prætores, poſt autem per conſules adminiſtratum eſt. Prætores hi commemorantur,

M. Manilius, qui poſt cos. fuit anno DCIIII.

L. Calpurnius Piſo, qui poſt cos. fuit an. DCV.
L. Mummius, qui poſt cos. fuit an. DCVII.
M'. Acilius Balbus, qui poſt cos. fuit an. DCIII.
Ser. Sulpicius Galba, qui poſt cos. fuit an. DCIX.
C. Vetilius.
C. Plautius.
Claudius Vnimanus.
C. Nigidius.
C. Lælius.

Conſules deinde miſſi.

Q. Fabius Æmilianus.
= Quinctius prætor.
Q. Fabius Seruilianus
Q. Seruilius Cæpio, qui Viriatum interfecit.

L. Mummij meminit etiam Eutropius ita: L. Mummius in Luſitania bene pugnauit.

DE COS. AN. DCI.

HIC annus conſules habuit M. Marcellum, L. Valerium Caſſiodoro teſte. Marcellum, & Flaccum Siculis faſtis; M. Claudium Marcellum, L. Valerium Flaccum, Obſequente. Hic Marcellus ter, ut dixi, conſul fuit. auctor Pædianus in Or. pro Scauro, Cicero de diuin. & de fato. L. Valerium Flaccum in magiſtratu mortuum inuenio ſcriptum duntaxat in Capitolinis tabulis. in quibus Marcellus etiam III cōſulis notatur. His cos. turbinis ui in campo columna ante ædem Iouis decuſſa cum ſigno aurato, cumq; aruſpices reſpondiſſent, magiſtratuum, & ſacerdotum interitum fore, omnes magiſtratus ſe protinus abdicauerunt. Obſequens. Eodem anno proſpere in Gallia dimicatum idem auctor eſt.

De re in Hiſpanijs geſta.

HOC anno ulterior Hiſpania M'. Acilio prætori prouincia obtigit, citerior M. Marcello cōſuli. ſiquidem ille Mummio, hic Fuluio ſucceſſiſſe ab Appiano traditur. Obſequēs in Luſitania his conſulibus uarie pugnatum ſcribit. recte: Appianus enim M'. Acilium rem aduerſus Luſitanos bene geſſiſſe ait, uerum, ubi in hyberna exercitum reduxerit, omnes rebellaſſe, ac Romanorum ſocios inuaſiſſe. M. Claudius cos. ut proſpere pugnauerit in Celtiberia, in triumpho eius exponam.

DE COS. AN. DCII.

L. LVCVLLVM, A. Poſtumium cos. ſubdit Caſſiodorus. Lucullum, & Albinum Siculæ tabulę; Lucullum, & A. Poſtumium A. F. Albinum Capitolina fragmenta. L. Licinium Lucullum, A. Poſtumium Albinum cum epitoma XLVIII Oroſius. Eorundem ſic meminit in Bruto Cicero: A. Albinus, is qui græce ſcripſit hiſtoriam, qui conſul cum L. Lucullo fuit, & literatus, & diſertus fuit. & in Lucullo: A. Albinus, qui cum auo tuo Luculle conſul fuit. Auum autem appellat L. Luculli eius, qui cum Mithridate bellum geſſit. quod etiam tradit Plutarchus in Lucullo.

De re geſta in Celtiberia, & Luſitania. & triumpho III M. Claudij Marcelli cos. III.

M. CLAVDIVS Marcellus cos. auctore, ut dixi, Appiano bellum in Celtiberia poſt Q. Nobiliorem excepit. Eundem conſulem in Hiſpania rem proſpere geſſiſſe auctor eſt Eutropius. omnes Celtiberiæ populos pacaſſe epitoma XLVIII. tributū ex Celtiberia DC talentum exegiſſe, Cordubam oppidum condidiſſe Strabo lib. III. Appianus item multa oppida Celtiberum Marcellum in ditionem redegiſſe ſcribit.

Nergo-

A Nergobrigas pacem petentes ad ſenatum reieciſſe, ſenatum Lucullum conſulem in Hiſpaniã miſiſſe. Marcellum circumſeſſa Numantia rem ante Luculli aduentũ compoſuiſſe, atq; huic bello finem feciſſe. Quibus ex rebus intelligi poteſt Marcellum etiam in conſulatu Luculli pro cos. rem geſſiſſe. an uero triumphauerit, parum exploratum eſt. mihi quidem res triumpho dignas geſſiſſe uidetur, cum bellum confeciſſe ante ſucceſſoris aduentum tradatur. De rebus autem à L. Lucullo cõſule geſtis ſic ſcriptum inuenio in epitoma XLVIII: L. Licinius Lucullus, A. Poſtumius Albinus conſules, cum delectum ſeuere agerent, nec quenquam gratia dimitterent, à tribunis pl. qui pro amicis ſuis uacationẽ impetrare non potuerunt, in carcerẽ coniecti ſunt. Hiſpanienſe bellum cum parum proſpere aliquoquoties geſtum ita confudiſſet ciuitatem Romanam, ut ne ij quidem inuenirentur, qui aut tribunatũ exciperent, aut legati ire uellent, P. Cornelius Æmilianus proceſſit, & excepturum ſe militiæ genus, quodcũq; imperatum eſſet, profeſſus eſt. quo exemplo ad militandi ſtudium omnes incitauit. L. Lucullus cõſul, cũ M. Claudius Marcellus, cui ſucceſſerat, pacaſſe omnes B Celtiberiæ populos uideret, Vaccæos, Cantabros, & alias adhuc incognitas natiões ſubegit. Ibi P. Scipio Æmilianus L. Paulli F. Africani nepos, ſed adoptiuus prouocatorem barbarũ tribunus militum occidit, & in expugnatione Intercatiæ urbis maius etiam periculum adijt. nam murum primus omnium trãſcendit. Appianus item hoc primum anno milites ſorte lectos ſcribit, P. Scipionem ultro ſe ad militare munus ſuſcipiendum, quodcunq; delatum eſſet, obtuliſſe; Lucullum Vaccæos ſine S. C. inſontes adortum Cauceam oppidum contra fidem datam expugnaſſe, Intercatiam in fidem recepiſſe, Pallantiæ obſidione dimiſſa in Turditaniam hybernorum cauſſa ſe recepiſſe, fine autem Vaccæorum bello impoſito Luſitanos, qui finitima loca populati erant, ad mille quingentos cæcidiſſe; Luſitaniæ partẽ ipſum, alteram Galbam prætorem diripuiſſe; eoſdem pacem petentes contra fidem interpoſitam, paucis, ex quibus Viriathus fuit, elapſis, interfectos; ipſum, quòd ſine S. C. bellũ Vaccæis intuliſſet, die dicta abſolutum. De Scipione ad Intercatiam à barbaro prouocato ſcriptum eſt etiã C apud Appianum, & eum qui de uiris illuſtribus tradidit. eundem à Lucullo in Numidiã ad elephantos à Maſſaniſſa petendos miſſum tradit Appianus in Libyca. Quo autem anno L. Lucullus conſul Vaccæis ſubactis Luſitaniæ partem uaſtabat, eodem alteram partem, ut dixi, populatus eſt Ser. Sulpicius Galba prætor. ita ut ſcelus Luſitanorũ contra fidem interfectorũ ab alijs non Lucullo, ſed Galbæ tribuatur. ſic enim Suetonius in Galba: Familiam illuſtrauit Ser. Galba conſularis temporũ ſuorum eloquentiſſimus, quẽ tradunt Hiſpaniã ex prætura obtinentem XXX Luſitanorũ millibus perfidia trucidatis Viriathini belli cauſſam extitiſſe. & Valerius cap. de perfidia: Ser. Galba trium Luſitaniæ ciuitatum conuocato populo, tanquam de cõmodis eius acturus, nouẽ millia, in quibus flos iuuentutis conſiſtebat, electa, & armis exuta partim trucidauit, partim uendidit. Itaq; biennio poſt rogatio lata à L. Scribonio trib. pl. ut Luſitani, qui in fidem populi Ro. dediti à Ser. Galba in Gallia ueniſſent, in libertatem reſtituerentur. cui Galba ipſe reſpondit, ſe Luſitanos prope ſe caſtra habẽtes cæ D cidiſſe, quòd compertum haberet, equo, atq; homine ſuo ritu immolatis, per ſpeciem pacis adoriri ſuum exercitum in animo habuiſſe. Eundem Galbam ante fuſum à Luſitanis fuiſſe tradit Appianus, & Oroſius, ita: Ser. Galba prætor à Luſitanis magno prœlio uictus eſt; uniuerſoq; exercitu amiſſo ipſe cum paucis uix elapſus effugit. & in epit. XLVIII: Ser. Sulpicius Galba prætor male aduerſus Luſitanos pugnauit.

DE COS. AN. DCIII.

CONSVLES hic annus habuit L. Quinctium, M'. Acilium, auctore Caſſiodoro. quos Plinius lib. VII, cap. XXXVI, C. Quinctium, M'. Acilium uocat. Cicero libro XIII epiſtolarum ad Atticum Quinctium, & Manium, in Catone T. Flamininũ, M'. Acilium, eosq; undeuigeſimo poſt Ennij mortem anno ait factos. Siculæ tabulæ Flamininũ, & Balbũ. Capitolina fragmẽta = FLAMININVM. M'. ACILIVM BALBVM. Hunc T. Quinctij Flaminini, qui Philippũ deuicit, filium eſſe opinor. Victo-

t 3 ria

ria L.Luculli cõſulis Celtiberi,ac Vaccæi,perfidia Ser.Galbæ prætoris Luſitani hoc A anno,atq; etiã ſequentibus quieuiſſe uident.quãdo aũt rebellauerint,poſt indicabo.

DE COS. AN. DCIIII.

IN hunc annũ conſules profitetur Caſſiodorus L.Marciũ,M'.Maniliũ,itemq; epitoma XLIX.Cenſorini,& M'.Manilij Cic.in Lucullo meminit.Cenſorini,& Manilij lib.XII ad Atticũ.M'.Manilij in ſexto de rep.Eoſdẽ nominat Appianus in Libyca L. Marcium Cenſorinũ,M'. Maniliũ,itemq; Cenſorinus de die natali.Cenſorinũ,& Manilium Siculi faſti; Cenſorinũ,M'.Maniliũ P. F.P.N.Capitolini,in quibus Cẽſorinus etiã C.F.C.N.poſt in cẽſura dicit.Vtriq; Africa prouincia decreta eſt his cos. Pruſias rex Bithynię à Nicomede filio adiuuãte Attalo rege Pergami occiſus eſt.Cũ legatos ad pacẽ faciendã inter Nicomedẽ,& patrẽ Pruſiã Romani miſiſſent,& unus ex ijs caput multis cicatricib.fartũ haberet,alter pedib.ęger eſſet,tertius ingenio ſocors haberet,Cato dixit, eã legationẽ nec caput,nec pedes,nec cor habere.Appianus,Epit.L. B

De bello tertio Punico.

IISDEM conſulibus bellum tertium non ſolum Pœnis indictũ, ſed etiam initum eſt. quod poſt intra quadrienniũ Carthaginis ipſius eſt excidio terminatum. de quo bello indicendo ſępius ante etiam à Romanis agitatum fuerat.Nam cum Q.Fuluio, T.Annio, ut opinor, conſulibus legati Carthaginem ad diſceptandum de agro inter Maſſaniſſam,& Carthaginienſes controuerſo miſſi,inter quos fuit etiã M.Cato,Carthagine uim ingentẽ naualis materiæ ſe deprehendiſſe renunciaſſent, uniuerſum ſenatum ualde cõmouerunt. Itaq; ſequenti,ut puto,anno Marcello,& Flacco conſulibus,cum in finibus Carthaginienſiũ maximus Numidarũ exercitus, Archobarzane duce Syphacis nepote, diceretur eſſe,M.Cato ſuaſit,ut Carthaginienſibus,qui exercitum ſpecie contra Maſſaniſſam regem,ſed reuera contra Romanos accitum in finibus haberent,bellum indiceretur.contra dicente P.Cornelio Naſica eo,qui à ſenatu uir optimus iudicatus fuerat, placuit legatos mitti Carthaginem, qui ſpecularentur, C quid agerent,caſtigato ſenatu Carthaginienſium,quòd contra fœdus exercitũ,& nauales materias haberent, pacem inter eos, & Maſſaniſſam facere uoluerũt, Maſſaniſſa agro,de quo lis erat,cedente.ſed Giſgo Amilcaris filius,homo ſeditioſus, qui tunc in magiſtratu erat, cum ſenatus pariturum ſe iudicio legatorum dixiſſet,ita,bellum aduerſus Romanos ſuadendo, concitauit, ut legatos, quo minus uiolarentur, fuga explicuerit. id nunciantes infeſtum iam ſenatum Carthaginienſibus infeſtiorem fecerunt. Lucullo autem, & Albino conſulibus, Guluſſa Maſſaniſſæ filius denunciauit Carthagine delectus agi, claſſem comparari, & haud dubium bellum ſtrui. cum Cato ſuaderet,ut ijs bellum indiceretur,Naſica dicente,nihil temere faciundum,placuit decem mitti legatos exploratum. Acilio autem, & Quinctio conſulibus,cum legati ex Africa cum Carthaginienſium oratoribus, & Guluſſa redijſſent, dicerentq; ſe & exercitum, & claſſem Carthagine deprehendiſſe, perrogari ſententias placuit. Catone, & alijs principibus ſenatus ſuadentibus, ut in Africam confeſtim transportaretur D exercitus quòd Naſica dicebat, non dum iuſtam ſibi cauſſam bellandi uideri, placuit, ut bello abſtinerent,ſi Carthaginienſes claſſem exuſſiſſent, & exercitum dimiſiſsent. ſi minus: proximi conſules de bello Punico referrent. Quo factum eſt, ut Cato ſic loquatur apud Ciceronem illo anno: Ego ſenatui quæ ſunt gerenda præſcribo,& quo modo Carthagini male iandiu cogitanti bellum inferatur,multo ante denuncio.Marcio autem, & Manilio conſulibus inter Catonem,& Naſicam uarijs certatum eſt ſententijs. Catone ſuadente bellum, & ut tolleretur Carthago, Naſica diſſuadente, placuit tamen, & quòd contra fœdus naues haberent, & extra fines exercitum eduxiſsent, quodq; ſocio Maſsaniſſæ arma intuliſsent, & quòd filium eius Guluſsam, qui cum legatis Romanis erat,in oppidum non recepiſsent,bellum ijs indici. Conſulibus ambobus Africa prouincia decreta, & ut bellum cum Carthaginienſibus gererent, atq; Carthaginem excinderent, quorum Manilius pedeſtribus copijs,Cenſorinus claſſi præfectus eſt. Prius quàm ullæ copiæ in naues imponerentur, Vticenſes legati Romam uenerunt, ſe, ſuaq; omnia dedentes. ea legatio uelut maximum

A mum belli omen grata patribus, acerba Carthaginienſibus fuit. legati triginta Romam uenerunt, per quos Carthaginienſes ſe dedebant. Catonis ſententia peruicit, ut decreto perſtaretur, & ut conſules quàm primum proficiſcerentur ad bellum. qui ubi in Africam traiecerunt, Carthaginienſibus euocatis primum arma tradere, claſſemq; comburere, mox eos iuſſa diligentiſſime facientes procul à mari paſſuum X millibus conſidere urbe relicta iubent. Iis imperatis, quippe quę crudeliſſima eſſent, Carthaginienſes incenſi, cum omnino aut urbem defendere, aut una cum ea pugnando cadere ſtatuiſſent, apparantur ad bellum. Itaq; protinus & Aſdrubalem toti bello, imperioq; præficiunt, & non ferrea ſolum, & ænea arma, ſed etiam ea deficiente materia aurea, atq; argentea faciunt. Cum ergo Carthaginienſium hoc loco res eſſent, magnaq; in ipſa urbe trepidatio uerſaretur, tum conſules urbem ipſam, quòd infirmis adhuc Pœnorum opibus ea ſe facilius potituros eſſe ſperarent, omni conatu extemplo oppugnare aggreſſi ſunt. uerum cum re ſæpius tentata nihil adhuc efficere
B potuiſſent, tandem commodiſſimum rati futurum, ſi per quandam murorum partem, quæ paulo ante deiecta non dum probe fuerat reſtituta, inuaderent, ea omnino ex improuiſo irrumpere conſtituerant. at uero P. Scipio Æmilianus, qui tribunus militum M. Manilio ad quartam legionem uenerat, cum Pœnos cognito conſulum conſilio ſuos ita diſpoſuiſſe audiſſet, ut alij armati Romanorum impetum ſuſtinerent, alij inermes ligna, & lapides in eos ingredientes ex loco ſuperiore conijcerent, maximum, quod Romanis militibus imminere periculum prouidebat, ſibi eſſe propulſandum cenſuit. Itaq; cum cohortes ſuas in plures partes diſtribuiſſet, easq; non procul à muris ex interuallo conſtituiſſet, datis mandatis effecit, ut non eos ſolum, qui in urbem irrumpere, ſed illos etiam, qui laceſſentibus inſtare hoſtibus cuperent, à certamine cohiberent. in epitoma Liuiana ſcriptum inuenio, hanc conſilij temeritatem non conſulibus tribui, ſed duobus tribunis, qui cum neglectos ab una parte muros cum cohortibus inuaſiſſent, & ab hoſtibus grauius cæderentur, à Scipione
C eſſe potiſſimum conſeruatos. ab eodemq; caſtellum Romanorum, quod nocte oppugnabatur, paucis equitibus adiuuantibus liberatum. Adhæc uero cum Cenſorini diſceſſu, qui Romam comitiorum cauſſa deceſſerat, maioribus animis Pœni ſumptis, ſumma ui ex urbe ſilentio noctis egreſſi caſtra Romanorum infeſta redderent, Scipio è portis caſtrorum egreſſus ijs, quæ longius à prœlio aberant, cum impetum in Carthaginienſes feciſſet, eos tum repentina eruptione adeo exterruit, ut extemplo caſtra Romanorum reliquerint, & intra mœnia ſe receperint. Paucis etiam poſt diebus cum Carthaginienſes Romanorum nauium præſidium inuaſiſſent, ſimulq; ciues in urbe ad arma conclamauiſſent, Scipio, Manilio ſe, quòd clamoris cauſſam ignoraret, caſtris tenente, magno animo trepidantes cohortes ſuas educit, tum quoſdam cum accenſis præire facibus iubet, non ut per noctem acie dimicaret, ſed ut illis tumultuoſius omnia peruagantibus maioris ſpeciem multitudinis offerret, atq; terrorem hoſtibus incuteret. quo facto hoſtes perterriti ſtatim nauium expugnatione o-
D miſſa in urbem refugerunt. Interea Manilius caſtra contra Aſdrubalem mouere cum ſtatuiſſet (is tum ad Nepherim urbem cum exercitu erat) peræ gre id Scipio patiebatur. uidebat enim imperatori per anguſta, ac difficilia quędam loca exercitum eſſe ducendum. cum autem promotis copijs ad ipſa Aſdrubalis caſtra per tria fere ſtadia perueniſſent, ac flumen quoddam traijciendum eſſet, de receptu ſuorum cogitans ſe anxio eſſe animo dixit. ea uero res ſollicitum Scipionem habebat, quòd alio tempore, atq; alio ordine in Aſdrubalem mouendum fuiſſe cenſebat. tribunis autem reliquis repugnantibus, minimeq; uicino iam hoſti cedendum arbitrantibus, ne, ſi pedem referrent, ab hoſtibus quaſi metu fugientes à tergo inuaderentur, monuit cōſulem Scipio, ut ſe ſaltem ante fluuium ualli prędidio communiret, quo ſe, ſi forte pelleretur, recipere ſtatim, ac ſine periculo poſſet. quod conſilium ita ab illis irriſum eſt, ut quidam etiam ex ijs gladium ſe abiecturum eſſe diceret, ſi Scipio, non Manilius imperaret. eorum ergo auctoritatem ſequutus Manilius fluuium traijcere ſtatuit. quo facto repente cum occurrente ſibi Aſdrubale ad manus uenit. Aſdrubal autem, poſtquam uario utrinq; prœlio dimicatum eſt, ſuas in caſtra copias, ubi à Romanis legionibus nihil

accipere detrimenti poterat,ſibi reducẽdas,nullamq; Romanis copiam dandam eſſe pugnæ putauit,ratus, id quod res monebat, Romanos inopia commeatus ex ijs locis mouere ſe coactos ſibi in ipſo flumine traijciendo occaſionem ad eos adoriendos uel maximam daturos. itaq; obſeruato diligenter eo tempore, quo ipſi pedem referentes in ipſo tranando flumine impediti eſſent, atq; ordines propter anguſtias uadorum interrupiſſent,eductis copijs undiq; in eos incautos inuadit, eoſdemq; ſecum dimicare uel iniquiſſimo loco compellit.Scipio autem cum rem Romanam ſummum in diſcrimen adductam uideret, haud ſibi moram interponendam ad ſuos quoquo modo poſſet ſubleuandos ratus,ſatis ut in re trepida potuit, ſalutare conſilium cepit. ad trecentos equites,quos ſecum habebat,alijs,quos maxime potuit, conuocatis, omnes in duas partes diſtribuit mandauitq;,ut alij iacula, ſagittasq; in hoſtes conijcerent,alij interim ijs,qui defeſſi iaculando eſſent,recentes, integriq; ſuccederent. atq; ita orbe quaſi quodam mutua pugnantium commutatione prœlio certaretur.ipſe ad omnes partes adequitans omnem pugnam fortitudine, atq; conſilio ſuſtinebat. cum iuſſa diligentiſſime, fortiſſimeq; ab omnibus fierent, grauiusq; premi iam Aſdrubal uideretur,eos,qui flumen tranſibant,relinquere coactus,ſe totum in Scipionem conuertit.Ita illis fluminis commode traijciendi ſpatium datum eſt. Scipio poſt ſe fortiſſime ab Aſdrubalis impetu liberauit. in ea pugna multi Romani deſiderati ſunt. inter quos tres potiſſimum tribuni ex ijs,quibus prœlium maxime committi placuerat,ceciderunt.Interea Romanis,poſtquam in caſtra peruentum eſt,cohortes octo (alij alium numerum ediderunt) quę ſe à flumine prœlij eius initio in editum collem quendam ſubduxerant,ab Aſdrubale obſideri,magnoq; in periculo poſitas eſſe renunciatum eſt. omnibus eo nuncio grauiſſime perturbatis, cum quidnam opus facto eſſet, conſultaretur, ceteri quidem deſerendos eos, nec paucorum conſeruandorum gratia plurimos tantis periculis obijciendos cenſebant. at Scipio monens in ſuſcipiendis rebus prudentia, in adeundis periculis animi magnitudine opus eſſe, ſe quidem nunquam paſſurum eſſe dixit, uiros fortes ſubſidij inopia in manus hoſtium peruenire,ſed ſemetipſum ad eos eximendos obſidione,ſi poſſet,aduolaturum.quare paucis equitibus delectis,& commeatu paucorum dierum ſumpto, pollicitus ſe aut uictorem in caſtra reuerſurum, aut pugnando unà cum ceteris periturum, ad hoſtes contendit.cum autem ad collem eum, in quo cohortes obſidebantur, perueniſſet, cliui ſumma contento curſu ſuperat,ſic,ut tantummodo uallis inter ſe,& hoſtes intercederet.inde omnia contemplatus, in Pœnos, qui iam acrius Romanos obſidione urgebant,diuerſis è partibus impetum facit. Ii cum ſe repente undiq; circunuentos uiderent, fuga ſalutem petere contenderunt. eos fugientes Scipio ſuos longius perſequi uetuit, & quòd ſe equitum numero inferiorem eſſe non ignorabat, & quòd ſatis ſibi hoc eſſe putabat, ſuos ſe è maximis obſidionis periculis contra ſpem omnium facile eripuiſſe.Angebat interim ea cura pleroſq;,quòd occiſorum tribunorum corpora ſine ſepultura iacerent,eiusq; rei procuratio requiri à Scipione tacitis fere uocibus omnium uidebatur.id quod ſentiens Scipio,quendam dimitti ex captiuis Carthaginienſium iuſſit,eumq; ad Aſdrubalem proficiſci, præcipiens, ut uerbis ab eo ſuis ſepulturam cadaueribus peteret. Aſdrubal autem, ſiue quod hoc humanitatis eſſe cenſeret, ſiue quòd iam tum Scipionem metuens ei obſequi potiſſimum cuperet, corpora tribunorum ex annulis aureis,cum ceteri ferreo uterentur, ſcrutatus, diligentiſſime ſepelienda curauit. His de cauſſis Manilius, ac tribuni, & uniuerſus deniq; exercitus, cum legati adeſſent ad res Africæ inuiſendas à ſenatu miſſi, ea de Scipionis fortitudine rettulerunt,ut incredibile uideretur, uirtutem cuiuſquam aut maioribus, aut grauioribus poſſe laudibus celebrari.quæ eadem cum legatorum oratione Romæ in ſenatu exponerentur,non illum ordinem ſolum magna ſpe,ac uoluptate complerunt, ſed plebem etiam ei ita conciliarunt,ut is proximis comitijs conſul à compluribus tribubus diceretur. Hæc ex Appiani Libyca hiſtoria,epitomis, Oroſio, Eutropio, Strabone, alijs.

DE

A DE COS. AN. DCV.

DEINCEPS conſules creati ſunt Sp.Poſtumius,& L. Piſo,Caſſiodoro,& Obſequente auctoribus.In fragmẽtis Capitolinis eſt, ALBINVS MAGNVS. L. CALPVRNIVS C. F. C. N. PISO CAESONINVS. in Cuſpiniani, MAGNVS,& CAESONINVS.in Siculis Albinus,& Piſo.ſunt autem illa Poſtumij,hoc Calpurnij cognomina.Sp.Poſtumium Sp.Poſtumij filium eſſe arbitror conſulis an. DLXXXIX,quorum ille Paullulus, hic Magnus appellatus eſt. Hoc anno ex tribus legatis, qui ad Maſſaniſam miſſi fuerant,M.Marcellus,qui ter conſul,coorta tempeſtate fluctibus obrutus eſt.epitoma L,Pædianus.

De rebus in Africa geſtis.

M: MANILIO in Africam prorogatum in hunc annum imperium puto. L. certe
B Piſo conſul Africam obtinuit. Vtranq; rem auctoritate ueterum annalium confirmabo. primum de Manilio ſic eſt ſcriptum apud Valerium lib. V: Maſſaniſa in lectulo cum iam ætate deficiente laberetur, M: Manilium, qui pro conſule Africam obtinebat,literis obſecrauit,ut ad ſe Scipionem Æmilianum ſub eo tunc militantem mitteret,feliciorem mortem ſuam futuram ratus,ſi in complexu dextre eius ſupremum ſpiritum,ac mandata poſuiſſet, ut regnum filijs ſuis diuideret. in epitoma autem XLIX ita eſt:Maſſaniſa Numidiæ rex deceſſit.inter tres filios eius P.Scipio,cum commune eis pater regnum reliquiſſet,& diuidere eos arbitro Scipione iuſſiſſet,adminiſtrationem regni diuiſit.item:Phameæ Imilconi præfecto equitum Carthaginienſium perſuaſit,ut cum equitatu ſuo ad Romanos tranſiret.cum autem ædilitatem peteret,conſul à populo dictus, quoniam per annos conſulem fieri non licebat, legibus ſolutus, conſul creatus eſt.M:Manilius nonnullas urbes circumpoſitas Carthagini expugnauit.& apud Oroſium:Scipio Maſſaniſa mortuo inter filios eius regnũ diuiſit.eo Car-
C thaginem reuerſo Manilius Tezagam urbem expugnauit. XII millia Afrorum cęſa, ſex millia capta ſunt. Appianus: Manilius audiens Piſonem ſibi ſucceſſorem uenire, Scipionem cum Phamea Romam dimiſit. Piſo cum in Africam perueniſſet, atq; L. Mancinum claſſis præfectum ſecum haberet, neq; Carthaginem, neq; Aſdrubalem adortus eſt.uerum cum ad ſingulas urbes arma circuntuliſſet, fruſtra conſumpta ęſtate Vticam in hiberna conceſſit.Pœni interea auxilijs undiq; accerſitis animos ad bellum uehementius intenderunt, atq; Andriſcum, qui in Macedonia bellum aduerſus populum Romanum gerebat,incitarunt.

De bello III *Macedonico cum Andriſco.*

CETERVM L.Lucullo A.Poſtumio, ut opinor, conſulibus, Andriſcus qui Philippi nomine ſumpto ſe Perſei regis Macedoniæ filium ingenti aſſeueratione mentiretur à Demetrio Syriæ rege ob generis mendacium Romam miſſus, cum L. Mar-
D cio, M:Manilio conſulibus ab urbe Roma clam profugiſſet,multis ad falſam eius fabulam,uelut ad ueram coeuntibus, contracto exercitu, totam Macedoniam aut uoluntate incolentium,aut armis occupauit. Theſſalia,cum & illam inuadere armis,atque occupare uellet,per Romanos legatos auxilijs Achæorũ defenſa eſt. Pſeudophilippus in Macedonia M.Iuuentiũ prætorẽ cũ exercitu cæcidit.Hæc ex epitomis.Addit ad hæc Zonaras:Romani Andriſcũ primo contempſerunt,deinde Scipionẽ Naſicam ad eos motus placide componendos miſerunt.Qui cum in Gręciam perueniſſet,quæq; geſta erant,cognouiſſet,de omnibus certiore ſenatu facto, collecto ab ſocijs exercitu in Macedoniam uſq; penetrauit. Quibus rebus cognitis Romani P.Iuuentium prætorem miſerunt,quo cum Andriſcus in Macedonia acie congreſſus, & eum cæcidit,& alios profligaſſet,niſi per noctẽ pedem rettuliſſent.Itaq; facto in Theſſaliam impetu maiorem partem eius uaſtauit,& Thraces ſibi adiunxit. Hac de cauſſa Q. Metellus prætor maximo cum exercitu miſſus, in Macedoniam uenit. claſſe autem Attali uſus Andriſcum de maritima ora ſolicitum longius progredi uetuit. Qui

paulo

paulo extra Pydnam producto exercitu, ab equitatu uictor, peditum R. timore receſſit, atq; exercitum in duas partes diuiſit, quarum unam ad populandam Theſſaliam miſit, alteram ſibi reſeruauit. Qua contempta Metellus in aciem deſcendit, ac qui primi occurrerunt, pulſis reliquos crimen ſuum aperte confitentes ſubegit. Ille cum in Thraciam refugiſſet, collecto exercitu, cum Metello ſigna contulit, ac ſocijs ſuis fuſis ipſe à Byze regulo Thrace proditus pœnas dedit. Alexãder etiam quidam Perſei filium ſe profeſſus, contracta manu, regionem Meſto flumini uicinam occupauit. quem Metellus uſq; in Dardaniam eſt perſequutus. Itaq; de eadem re ſic ſcribit Eutropius: Interim in Macedonia quidam Pſeudophilippus arma mouit, & Romanum prætorem Iuuentium contra ſe miſſum ad internecionem uicit. & Appianus in Libyca duces contra Perſei filium in Macedoniam miſſos ſcribit Manilio, & Marcio conſulibus. L. autem Calpurnio, & Sp. Poſtumio eum à Q. Metello prætore deletum notat Obſequens. id quod in epitoma XLIX his uerbis traditur: Pſeudophilippus à Q. Cæcilio uictus, captusq; eſt recepta Macedonia. & in libro de uiris illuſtribus ita: Q. Cæcilius Metellus prætor Andriſcum, qui Pſeudophilippus dictus eſt, uicit, unde Macedonicus dictus eſt. & apud Velleium lib. I: Q. Metellus prætor, cui ex uirtute Macedonici cognomen inditum, præclara uictoria Pſeudophilippum, qui Macedoniam occupauerat, gentemq; ſuperauit. & apud Eutropium: Poſt Iuuentium Q. Metellus dux à Romanis contra Pſeudophilippum miſſus eſt, & XXV millib. ex militibus eius occiſis Macedoniam recepit, ipſum etiam Pſeudophilippũ in poteſtatem ſuam redegit. idem Florus. Hęc fere de tanto bello repperi. reliqua enim inimica uetuſtas obliuione, ut uideo, in perpetuũ nõ dico obſcurauit, ſed penitus etiã obruit.

A B

DE COS. AN. DCVI.

POPVLVS Romanus cum ſuperiorem imperatorum ignauia bellum Punicum longius trahi, iamq; Pœnos ex aduerſis eorum prœlijs receptis animis ſe ad bellum acrius inſtruxiſſe animaduerteret, omnem in unum Scipionem cogitationem ſuam conuerterat. Ita cum res reminiſceretur eas, quas ille legatus in Hiſpania primum, deinde tribunus in Africa adminiſtraſſet, easq; cum præſentibus aliorum rebus compararet, in ſpem maximam ueniebat, poſſe ſe bellum illud facile per Scipionem conficere. Quare cum Scipio nullum adhuc in urbe magiſtratum cepiſſet, ædilitatem autem curulem petiturus in campum deſcendiſſet, populus eum non ædilem, ſed conſulem creare uoluit. cui cum patres aduerſarentur, legemq; proferentes eam, qua certe cuique ad ſingulos magiſtratus capiendos anni ſunt conſtituti, longius eum à conſulari abeſſe ætate oſtenderent, tum populus rogare, inſtare, demum etiam clamare cœpit, & ex Romuli, & Tullij legibus penes ſe comitiorum eſſe ius dicere, ita ut cui uellet, mandare, cui nollet, abrogare magiſtratum ſuo iure poſſet. quibus rationibus uictus ſenatus tribunis pl. permiſit, ut rogationem ad populum ferrent, qua Scipioni petendi ante tempus conſulatus poteſtas fieret. qua lata Scipio uniuerſi populi conſenſu conſul declaratus eſt. collega ei additus eſt C. Liuius Druſus. Hæc fere Appianus, Epitomæ, Velleius, Plutarchus, & Valerius lib. VIII. Apud Caſſiodorum etiam, & Obſequentem conſules ſubſequuntur P. Africanus, & C. Liuius. in faſtis Siculis Scipio, & Druſus; in Capitolinis autem fragmentis • AFRICANVS AEMILIANVS. C. LIVIVS M. AIMILIANI F. M. N. DRVSVS. Hic Scipio Paulli Æmilij filius fuit, adoptatus à P. Cornelio Scipione Africani filio, unde ipſe Africanus minor, & Æmilianus appellatus eſt. auctor Velleius, epitomæ, alij.

C D

De re geſta in Africa.

CONSVLES inito magiſtratu cum de prouincijs rettuliſſent, Druſus Scipionem poſt ſe debere ſortiri prouinciam contendebat; populus aũt reclamans, & mãdandarum etiam prouinciarũ ius ſuum eſſe dicens, Scipioni Africã, ac totũ bellum ſine ſorte cõmiſit. atq; exercitum ei tantum, quantus ante ſuperiores clades fuerat, habendi, itemq;

A itemq; à ſocijs,& à regibus,& à ciuitatibus,quot uellet,& quos ipſe probaret,educẽdi facultatem dedit.Ille autem omnibus rebus ex ſententia comparatis, quas ad bellum neceſſarias eſſe putauit, magna ſpe ciuium in Africam proficiſcens Vticam primum aduehitur. Tum Piſo educto iam ex hibernis exercitu Carthaginis partẽ eam, quæ continentem ſpectat,oppugnabat. Mancinus autem ex altera parte murorum partem alteram,quæ neglecta uidebatur,adortus,quòd rupes aſperæ,& inuiæ undique eſſent,ſcalis clam appoſitis, militibus egregie laborantibus urbem ingredi conabatur,iamq; perterritos Pœnos inſequens portam urbis intrauerat, cum imminente nocte,ad quam pugna perducta erat,rerum neceſſariarum inopiam,imminensq; periculum contemplatus nuncios ſtatim ad principes Vticenſium mittit,qui eos,quanto ipſe in periculo ſit,quantaq; commeatuum penuria conflictetur,edoceant, eosq; è ueſtigio,ut ſibi ſubſidio ſint,rogent. Hæc Scipioni cum forte ueſpere Vticam acceſſiſſet,tertia fere uigilia nunciata ſunt. quibus cognitis milites tuba confeſtim uocari, B ab adoleſcentibus Vticenſium,qui per ætatem poterant,commeatum ad naues comportari iubet. poſt captiuis quibuſdam dimiſſis eos Carthaginienſibus nuntiare iubet,mox affore Scipionem.inde equitibus alijs ſuper alios miſſis, qui Piſonem ad opem Mancino ferendam exciret,atq; militibus interea poſtrema uigilia in naues impoſitis Vtica ſoluit,ijs admonitis,ut cum hoſtib. appropinquaſſent,erecti ſuper ſtramenta,in illos ora conuerterent.His rebus ita à Scipione pro tempore raptim inſtructis,Mancinus prima luce Carthaginienſibus ex omni parte urgentibus quingẽtos, quos ſolos in armis habuit,duobus hoſtium millibus à fronte oppoſuit,iamq; uulnere accepto à muris pulſus profligari uidebatur, cum ſubito Scipionis naues armatorum manu refertæ, magnoq; curſu in Pœnos contendentes in alto apparuere. quibus conſpectis Carthaginienſes, qui à captiuis Scipionem ſuis ſubſidio uenire didicerant,ſtatim ſubſtitere.Illis cedentibus Scipio Mancini milites iam periculo proximos ſuis nauibus excipit,& Mancinum ipſum Romam,(nam alter in eius locũ claſſi C præpoſitus fuerat) è ueſtigio mittit.ipſe non procul Carthagine caſtra ponit. Interea Pœni ex muris per ſtadia quinq; progreſſi uallum iaciunt, in eoq; ſpatio Aſdrubalem,& Bythiam collocant.quorum uni ſex millia peditum aderant,alteri equites mille ſatis ad dimicandum,ſi ita res poſtulaſſet,inſtructi.Scipio autem, cum exercitum à Piſone acceptum luxui,auaritiæ,ac deſidiæ deditum accepiſſet, ante eum ſibi emendandum conſtituit, quàm cum hoſtibus ad pugnam aliqua ratione deſcenderet. poſt autem inſidijs per noctẽ poſitis Megara,qui locus eſt urbis ampliſſimus, cumq; mœnibus ipſis urbis coniunctus, aggredi ſtatuit. ita præmiſſis aliquot è ſuis, qui ab una parte hoſtes imparatos inuaderent,ipſe cum alijs ab altera cum ſecuribus, ſcalis, ac uectibus ad duo millia paſſuum ſilentio magno procedit. cum perceptis à Pœnis inſidijs uox è muris edita eſſet,hoſtes adeſſe monentis,tum Scipio in primis, ac cum eo ſui omnes clamorem ſuſtulerunt. qui autem à contraria parte conſtiterant, uehementius extulere uocem,ita ut Pœni tot hoſtibus undiq; ac tam repente circunſiſten D tibus magnopere terrerentur. ſed res tamen Scipioni, licet tentaret omnia diligentius,prout ipſe ſtatuerat, non proceſſit. erat tum forte priuati cuiuſdam turris extra muros urbis deſerta, cuius faſtigium altitudinis prope mœnia ipſa urbis æquabat, à quibus non longe aberat. hanc cum adoleſcens quidam audacter aſcendiſſet, accitis propere alijs,ab ea ad muros urbis haſtis,aſſeribusq; traiectis pontem facere inſtituerunt,per quem cum ad mœnia, inde ad Megara perueniſſent, ſtatim refractis portis Scipionem cum quatuor hominum millib.receperunt.hac re cognita adeo ingẽs intus luctus Carthaginienſes excepit,ut urbs ab hoſtibus capta eodem ueſtigio uideretur. itaq; tumultu facto,clamoreq; edito omnes ſe repente contulerunt in arcem tam ij,qui in urbe erant,quàm ij qui foris in uallo conſederant.Scipio autẽ cum Megarorum campũ anguſtum,atq; arboribus obſitum,ac rubis,& uepribus impeditũ conſpicaretur,ueritus,ne inſequẽti exercitui difficile iter eſſet, aut in aliquas inſidias ipſe incideret,quibus erat ille maxime locus idoneus, gradũ ſibi referendũ eſſe cõſtituit.poſtridie eius diei Aſdrubal Megara capta indigne ferens captiuos omnes Romanorũ

in muris ſtatuit eo maxime in loco, quo à ſuis facile uideri poſſent, eoſq; ibi crudeliter per contumeliam Romanorum uarijs generibus tormentorum excruciatos interfecit. Dum hæc agebantur, Scipio ratus Carthaginem niſi obſidione expugnari poſſe, eam, quoad potuit, circumuallare inſtituit. primum autem ſucceſſo uallo, quod hoſtes in arcem confugientes deſeruerant, Iſthmum omnem complectens à mari uſque ad mare per iactum teli foſſa muniuit. idq; opus per tria millia paſſuum perduxit, cum continenter foderet, atq; pugnaret. ea foſſa perfecta alteram è regione cõtinentem uerſus eduxit, hiſq; duas alias ſimiles à lateribus addidit, ita ut quadratum opus effingeretur. has autem poſtremas ſudibus præacutis, ſtipitibuſq; tranſuerſis muniuit, reliquas, ex quibus in urbem deſpectus eſſet, uallo firmauit, ac per tria millia paſſuum muro ſepſit, cuius altitudo pedes duodenos ſupergreſſa eſt, profunditas dimidio amplior fuit. in medio turrim excitauit, & ſuper ipſam quadratum è ligno propugnaculum ſtatuit, ex quo procul quæ fierent in urbe proſpiceret. quibus comparatis Scipio intra ſpatium illud copias deduxit, ita, ut uno tempore & caſtrametaretur, & hoſtes obſidens re omni frumentaria intercluderet, quæ à terra deferret. atq; hinc malorũ omnium fons in Carthaginienſes manauit. nam cum maxima ex agris in urbem multitudo ſe conieciſſet, neq; commeatus quicquam aut terra propter munitiones, aut mari propter claſſem Romanorũ, ſupportaretur, res eos frumentaria deficere cœpit. quanquam Bythias præfectus equitum nouam quandam rationem excogitauit importandi frumenti. nam cum iampridem ad commeatum deferendum miſſus, nec clam accedere, nec Scipionis uallum ui ſuperare poſſet, illum lembis paruis imponi iubebat, qui ſecundi uim uenti expectantes haud ita multo poſt in portum ferebantur; cum Romanorum triremes propter ſcopulos, & fluctus inter ſe minime poſſent hærere, aut lembos ob celeritatem eorum nimiam impedire. Sed hoc modicum erat, nec niſi magno ſpirante uento ſubuehi poterat. quantum autem quantum erat, id totum ab Aſdrubale triginta millibus militum ſolis diuidebatur, quos ſibi ex omnibus ipſe delegerat. ex quo efficiebatur, ut reliqua ciuitas fame acrius premeretur. Scipio autem, cum omnino ne minimũ quidem importari uellet, portum ipſum Cothonis, atq; omnem illam nauigationem, quæ ad occidentem ſpectat, obſtruere commodiſſimum ſtatuit eſſe. ita aggerem perlongum à mole, quæ lingua dicebatur, in pelagus educit, eumq; totum ſaxis ingentibus, & denſis firmat, ne opus undarum alluuie ſolueretur. id autem opus primum Carthaginienſes irridere, ac uocibus è muris increpitare cœperunt, quòd ea machinatio compararetur, quæ nunquam habitura finem uideretur. ubi uero totum in eam rem incumbere exercitũ, neq; dies, aut noctes intermittere, ſeq; omnino mari interclusos, & prohibitos ſenſerũt, ſuis maxime rebus diffidere incœperunt. haud tamen his caſibus fracti animum abiecerunt, ſed portum alterum ex contraria parte orientem uerſus effodere ſtatuerunt. ergo in urbe ita occulte, ut ne captiui quidem Romani Scipioni quicquam nunciare poſſent, naues primum ex uetere materia refecerunt. Strabo duobus menſibus CXX conſtratas naues ab ijs eſſe conſtructas ſcribit, cum antiqua materia ſuppeteret, & fabrorum multitudo conducta nunquam ceſſaret, deinde portũ pelago in medio, qua nullam molem ob profunditatem, uimq; uentorum educi poſſe confidebãt, ſuffoderunt, magno etiam mulierum, ac puerorum unà perpetuo laborãtium ſtudio. his rebus completis triremes, ac quinqueremes, myoparones, aliaq; complura nauigia paratiſſima, atq; omni genere armorum inſtructiſſima è portu profecta Romanis aduerſa conſtitere. Romanos autem & os portus improuiſo patefactum, & longus nauium ordo celeriter è portu erumpens adeo exterruit, ut ſi Carthaginienſes eorum naues è ueſtigio inuaſiſſent, quæ nautis, atq; remigibus uacuæ erant, eas nullo fere negotio ſuperare potuerint. at Carthaginienſes tantum, ut ſe oſtentarent, claſſem mouere, inde ſe in portum ſubito recepere. poſt triduum deinde prœlium maritimum cõmittere parant. ad id Romani nullo interpoſito ſpatio ſeſe omnib. rebus compoſitis inſtruũt. itaq; ſigno dato haud ulla mora pugnandi facta eſt. magno clamore ab utraq; parte concurſum eſt. eaq; pugna, cum remigum utrinq;, ac gubernatorum, militumq; uirtus, atq; audacia eniteret,

eſt

A eſt uſq; ad ſolis occaſum magna cõtentione perducta; præſertim uero cum illi omni-
no in eius diei caſu ſummæ uictoriæ, hi ſummæ ſalutis euentum conſiſtere intellige-
rent. in eo prœlio Romani ab Afrorum lembis magnis detrimentis affecti ſunt. qui
ſumma leuitate præditi in maiores eorum, grauioresq; naues inuecti remis earum, ac
gubernaculis amputatis, ex eorum conſpectu ſe repente proripiebant. ſole autem oc
cidente Pœnis ſeſe recipere uiſum eſt, non quo prœlio cederent, ſed ut poſtridie ala-
crius ad dimicandum redirent. ea de cauſſa Carthaginienſiũ lembi regredientes, cum
nauigandi ſe uelocitate impedientes, aditum portus intercluſiſſent, à maioribus Ro-
manorum nauibus occupati, cum progredi non poſſent, aggerem petiere. is locus
ante mœnia urbis fuit ampliſſimus. in quo pacatis rebus negotiatores onera ſua ex-
ponere antea conſueuerant. uerum imminẽte bello in anguſtiorem formam eo con-
ſilio redactus fuerat, ne hoſtes patenti in loco ſub muris aliquando uerſarentur. huc
ergo ob portus inopiam delati conuerſo impetu prœlium inſtaurarunt, cum alij ab
B aggere, alij è nauibus, alij è muro pugnarent. ac Carthaginiẽſibus quidem conſiſten
tibus & leuis nauigatio, & facilis pugna Romanis erat. cum autem regrederẽtur, dif-
ficili grauiorum nauium ſuarum agitatione magna ſæpe incõmoda à circumcurſanti
bus Pœnis accipiebant. quoad quinq; Sidetum naues, quæ Scipionem eius adductæ
amore ſequebantur, commiſſa pugna commodiorem quandam euadendi rationem
edocuerunt. illi enim longis funibus cum ſuas naues inter ſe conſtrixiſſent, magno
tum in hoſtes impetu ferebãtur. prœlio uero commiſſo, id pugnabant, ut firmiſſimis
funibus in hoſtium puppes iniectis, eorum naues arctiſſime religarent, earumq; cele
ritatem hoc modo retardarent. quos deinde ſequuti ceteri magno periculo euaſerũt.
eo prœlio ad noctem, ut dixi, dirempto, Carthaginenſium naues, quotquot incolu-
mes fuere, urbem petierunt. Scipio poſtridie mane aggerẽ aggreſſus, cum infirmum
admodum propugnaculum id eſſet, quod portis imminebat, arietibus, machinisq;
admotis partem muri deturbauit. ea re compulſi Pœni, quanquam omnibus defeſſi
C malis rei etiam frumentariæ ad ſummam inopiam adducti erant, nocte è muris ad i-
pſas munitiones Romanorum incẽdendas erumpunt. cum autem ad eas propius ac-
cedere nequirent, omni aditu terra, mariq; præſepto, nudi, facibus extinctis, ne con-
ſpecti præuenirentur, natantes exierunt, ad easq; delati ignem intulerunt. re à Roma
nis percepta fit prœlium atrox, cum ab utraq; parte multi, & uulnerarentur, & cade-
rent. Pœnorum autem uirtus incredibilis, atq; animi magnitudo excellentiſſima fuit,
quorum cum in ora, pectoraq; aduerſa gladij eſſent, telaq; multa coniecta, non ante
tamen pugnare deſtiterunt, quàm aut opera ſuccenſa, aut pulſos loco Romanos con
ſpexerunt. turbatis ex hoc tumultu rebus, cum trepidatio in caſtris Scipionis orta eſ-
ſet, qualis nunquam antea extitiſſet, ille equo accurrens, ac terrorem mortis illis inij-
ciens, qui terga dediſſent, plurimos conſeruauit. totam autem noctem Romani arma
ti traduxerunt, hoſtium maxime deſperatione permoti. Pœni incenſis operibus Ro-
manorum in urbem ſe recipiunt, poſtridie murum, qui labefactus erat, inſtaurant, tur
D resq; ſuper ipſum multas ædificant. Romani etiam alias machinas comparant, agge-
remq; ualidiſſimum contra turres hoſtium extruunt. ex quo cum faces in eas emitte-
re inſtituiſſent, hoſtes loco depellunt, eosq; perſequi fugientes incipiunt. uerum cum
ingreſſum cruore, ac limo terra madefacta non ſuſtineret, eos perſequi deſinunt. ag-
gere Pœnorum potitus Scipio, eum foſſa, & muro lapideo ſepſit, in eoq; quatuor mil
lia hominum ſtatuit, qui hoſtium incurſiones reprimerent; quorum multa cum ijs è
muris dimicantibus prœlia extiterunt. atq; hoc modo æſtas ab utriſq; traducta eſt.
Hæc omnia ex Appiano. Eadem fere in epitoma LI ſunt, his uerbis: Carthago in cir-
cuitu millia XXIIII paſſuum patens magno labore obſeſſa, & per partes capta eſt,
primum à Mancino legato, deinde à Scipione conſule, cui extra ſortem prouincia
Africa data erat. Carthaginienſes portu nouo, quia uetus à Scipione erat obſtructus,
facto, & contracta clam exigua claſſe, nauali prœlio infeliciter pugnarunt. & Flo-
rus: Mancino deinde conſule terra, mariq; feruebat obſidio. ubi mendoſe eſt, conſu-
le, pro legato. Hunc eundem L. Hoſtilium Mancinum primum cum exercitu Car-

thaginem irrupiſſe ſcribit Plin.lib.XXXV,cap. IIII,& lib. VII, cap. IX. A

De bello Achaico.

IISDEM etiam,ut opinor, conſulibus bellum in Achaia excitatum eſt. cauſſa huius belli in epitoma LI traditur, quod legati populi Romani ab Achæis pulſati ſint. Corinthum miſſi erant,ut eas ciuitates, quæ ſub ditione Philippi fuerant, ab Achaico concilio ſecernerent.qua de re plenius Iuſtinus ſcribit lib. XXXIIII: Quærentibus, inquit, Romanis cauſſas belli aduerſus Achæos tunc ſolos ex uniuerſa Græcia nimis potentes, tempeſtiue fortuna querelas Spartanorum obtulit, quorum agros Achæi propter mutuum odium populabantur. Spartanis à ſenatu reſponſum eſt, legatos ſe ad inſpiciendas res ſociorum, & ad iniuriam demendam in Græciam miſſuros,ſed legatis occulta mandata data ſunt,ut corpus Achæorum diſſoluerent, ſingulasq; urbes proprij iuris facerent. igitur legati omnium ciuitatum principibus euocatis Corinthum decretum ſenatus recitant; quod conſilij habeant,aperiunt; expedire B omnibus dicunt,ut ſingulæ ciuitates leges ſuas, & ſua iura habeant. quod ubi omnibus innotuit, uelut in furorem uerſi, uniuerſum peregrinum populum trucidant.legatos quoq; ipſos Romanorum uiolaſſent,niſi audito tumultu trepidi fugiſſent.Florus Critolaum Achæorum ducem,dubium an manu, oratione certe legatos Romanos uiolaſſe ait. Itaq; Cicero cum pro lege Manilia diceret, Corinthum euerſam dixit,quòd legati appellati fuerant ſuperbius. Pauſanias item in Achaicis hanc hiſtoriam latius narrat:miſſos eſſe in Achaiam legatos,quorum unus erat Oreſtes, qui Achæorum,& Lacedæmoniorum bellum dirimerent; eoſdem conuocatis populis ſententiam ſenatus aperuiſſe, placere Spartam, ac Corinthum ab Achæorum concilio ſeiungi.tum Achæos in Lacedęmonios,& reliquos,qui tum Corinthi peregrinabantur,ſine ullo legatorum Romanorum reſpectu inuaſiſſe,Lacedęmonios in carcerem condidiſſe,reliquos dimiſiſſe.Critolaum ducem ab ijs lectum bellum contra Romanos ſuaſiſſe.Pytheam item,qui Thebis magiſtratum gerebat,Bœotos ad arma,quòd C à Metello prætore Macedoniæ magna pecunia multati fuerant, concitaſſe. quibus rebus Romam nunciatis Romanos Achæis bellum indixiſſe. Hæc de cauſſis belli. Hoc autem bellum primum commiſſum uidetur Q. Metello, qui prætor Macedoniam priore anno ſubegerat,deinde L. Mummio conſuli. Res ab utroq; imperatore geſtas in ſequentem annum contuli.

De cenſoribus, & luſtro LVI.

EX fragmentis Capitolinis ſatis intelligi poteſt, in hunc annum cenſores creatos L.Lentulum Lupum,L.Marcium C.F.C.N.Cenſorinum luſtrum feciſſe LVI. Quibus de cenſoribus ſic Valerius lib. VI. L. Lentulus conſularis lege Cæcilia repetundarum crimine oppreſſus cenſor cum L.Cenſorino creatus eſt. Fuit autem conſul L. Lentulus anno DXCVII,Cenſorinus anno DCIII.Cenſa eſſe ciuium Romanorum CCCXXII millia ſcribit Euſebius anno antequam Carthago euerſa ſit. Hoc luſtro D P.Lentulum principem ſenatus lectum fuiſſe puto,eum, quem Cicero ſæpiſſime memorat,preſertim M. Lepido quadriennio ante mortuo, qui iam ſexies lectus fuerat. hic autem Lentulus conſul fuit anno DXCI.

DE COS. AN. DCVII.

DEINCEPS ſequuti ſunt conſules Cn.Cornelius,L.Mummius,teſte Caſſiodoro. Cn. Cornelius Lentulus, L. Mummius Oroſio, Velleio, Cenſorino, Cicerone lib. XIII epiſtolarum ad Atticum.in faſtis Siculis eſt Lentulus, & Mummius; In fragmentis Capitolinis LENTVLVS. L. MVMMIVS. L. N. Cn. Cornelium Lentulum Cnæi filium uoco eius, qui conſul fuit anno DLII. L. Mummius in hoc magiſtratu ex Achaica uictoria Achaici cognomen inuenit. Plutarchus in Mario, & Velleius auctores.

De

A De rebus in Achaia geſtis, & triumpho Q. Metelli pro pr. ex Macedonia.

BELLO Achæis indicto Q. Metellus, qui prætor Macedoniam pacauerat, proro gato in alterum annum imperio, in Achaiam aduerſus hoſtes cum exercitu deſcendiſſe uidetur. cuius de rebus geſtis ſic Oroſius: Metellus prætor Achæos, Bæotosq; duobus prœlijs, primo ad Thermopylas, altero in Phocæis deuicit. quorũ priore occiſa eſſe XX millia, poſteriore VII millia Claudius refert. Valerius Antias in Achaia pugnatum eſſe, XX millia Achæorum cum duce Diæo cecidiſſe ait. Polybius ſemel in Achaia pugnatum Critolao duce aſſerit, Diæum uero adducentem ex Arcadia milites ab eodem Metello oppreſſum. poſt extincta autem totius Achaiæ præſidia deſtitutarum urbium euerſionem Metello meditante conſul Mummius repente cum paucis uenit in caſtra. ac dimiſſo ſtatim Metello Corinthum ſine mora expugnauit. Pauſanias etiam eadem tradit, his fere uerbis: Q. Metellus, qui Pſeudophilippum in Ma-
B cedonia deuicerat, cum L. Mummium conſulem ad bellum Achaicum cum exercitu mitti audiſſet, omni ope bellum, antequam ueniret, conficere conatus eſt. Itaq; miſſis ad Achæos de cõditionibus pacis legatis, ipſe in Macedoniam exercitum per Theſſaliam, & ſinum Maliacum duxit. Critolaus pace ſpreta primum Heracleam obſidione cinxit, deinde ut Metellum Sperchium traieciſſe exercitum accepit, Scarphiam Locrorum confugit. quem cum toto exercitu non longe à Scarphia adorti Romani fuderunt, fugaruntq;. poſt autem Critolao interfecto Arcadas etiam retrocedẽtes ad Chæroneam cæciderunt. Hinc Metellus Thebas obſidere aggreſſus, quòd Thebani Achæis ad Heracleam obſidendam, ac prœlio ad Scarphiam interfuerãt, eas cum Pythea imperatore in poteſtatem redegit. Inde cum Megaras, ubi Acheorum exercitus cum duce Alcamene erat, duceret, atq; omnes inde egreſſos Corinthum ſe contuliſſe audiſſet, recepta in fidem urbe ad Iſthmum uenit, atq; iterum de conditionibus pacis agere cœpit. Interea uero Mummius aduenit. qui remiſſo in Macedoniam Metello
C maximo exercitu, quem ex Italia, & Græcia comparauerat, cum Diæo Achæorum duce collatis ſignis Achæos in fugam coniecit. Diæus fugiens ueneno ſibi mortem conſciuit. Mummius patentibus portis ingreſſus Corinthum incendit. reliquorum mœnia, qui contra Romanos ſteterant, diruit, atq; ijs arma, priuſquam Roma legati X mitterentur, ademit. ex eorum ſententia, ubi uenerunt, tributum Græciæ conſtitutum eſt, concilia ſublata ſunt. inſtitutum autem, ut eò quotãnis pretor mitteretur, qui non Græciæ, ſed Achaiæ præfectus appellatur, quòd Greciam Romani per Acheos tum Græciæ principes ſubegerunt. Hoc etiam bello Epirotas cum Achiuis, & Theſſalis, & Macedonibus in prouinciæ formam redactos prodit Iornandes, & Rufus. Eadem fere ſcripta ſunt in epitoma LII, ita: Cũ Achæis, qui in auxiliũ Bœotos, & Chalcidenſes habebant Q. Cæcilius Metellus ad Thermopylas bello conflixit. quibus uictis dux eorum Critolaus ueneno ſibi mortem conſciuit. in cuius locũ Diæus Achaici motus primus auctor ab Achæis dux creatus ad Iſthmon à L. Mummio conſule ui-
D ctus eſt, qui omni Achaia in deditionem accepta, Corinthum ex S. C. diruit, quia ibi legati Romani uiolati erant. Thebæ quoq;, & Chalcis, quæ auxilio fuerant, dirutæ. ipſe Mummius ſe abſtinentiſſimum uirum egit. & in libro de uiris illuſtribus: Q. Cęcilius Macedonicus Achæos bis prœlio fudit, triumphandos Mummio tradidit. Item: L. Mũmius à deleta Achaia Achaicus dictus, aduerſus Corinthios miſſus uictoriam alieno labore quæſitam intercepit. nam cum illos Metellus Macedonicus apud Heracleam fudiſſet, & duce Critolao priuaſſet, cum lictoribus, & paucis equitibus in caſtra Metelli properauit, Corinthios apud Leucopetram uicit duce Diæo. item Florus, item Velleius, qui Corinthum Lentulo, & Mummio cos. euerſam adijcit. Hæc de rebus à Metello, & Mummio in Achaia geſtis accepimus. Metellus autẽ ubi prouinciam Macedoniam compoſuit (ſiquidem Macedoniam ſeruitute multatã, ac in prouinciæ formam redactam à Metello Iornandes, & Rufus auctores ſunt) cum hoc anno Romam ueniſſet, triumphum tãtum de rebus à ſe in Macedonia geſtis aut petijt, aut certe impetrauit. cuius triumphi hæc adhuc ueterum annalium teſtimonia extãt.

Valerius libro VII: Q. Cæcilium Metellum de Pſeudophilippo triumphantem uniuerſus ſenatus lætum, & alacrem in Capitolium proſequutus eſt. & Florus: Populus R. de Andriſco imaginario rege, & ſcenico, ut de uero triumphauit. Cicero etiam pro Murena triumphi Metelli meminit de Pſeudophilippo. & in epitoma LI ſcriptum eſt: Q. Metellus de Andriſco triumphauit, Scipio de Carthagine, & Aſdrubale. Appianus quoq; Scipionem de Carthagine triumphaſſe ait, tum cum de Macedonibus tertius triumphus actus eſt. Ergo ſi Scipio hoc anno triumphauit, ut mox probabimus, Metellus etiam triumphauerit neceſſe eſt. Florus belli ducem ab eo, ad quem confugerat, Thraciæ regulo in urbem uinctum reductum tradit. A

De re geſta in Africa, & triumpho P. Scipionis *Aemiliani de Pœnis.*

INEVNTE hyeme cum plurimos eſſe in Africa Scipio comperiſſet, qui Pœnos commeatu, ceteriſq; rebus iuuarēt, eos ſibi de medio tollendos ſtatuit. itaq; ad eorum motus comprimendos militibus in diuerſas partes in hiberna dimiſſis, ipſe in Diogenem, quē Aſdrubali fauere audiuerat, Nepherim uerſus per ſtagnū contendit, cumq; caſtra procul ab eo ſtadia duo feciſſet, iis Guluſſam præfecit, qui cum Diogene dimicaret. ipſe interea modo Carthaginem, modo Nepherim petens totum bellum ſumma ſapientia adminiſtrabat. duabus turribus ad Nepherim collapſis locum ſibi inſidijs datum eſſe Scipio arbitratus mille delectos equites in inſidijs poſt Diogenem locat, tria millia à fronte conſtituit; quibus cum ipſe quà turres prociderant, aſcendit, non multitudine ſtipatus, ſed per partes agmen ducēs, ne priores ui deiecti alijs ſubſequentibus fugarentur. cum clamore, ac ſtrepitu Romanorum omnia perſonarent, Afris ad pugnam concurrentibus, ij, qui à tergo diſpoſiti erant, ut mandatum eis fuerat, uallum ne ſuſpicante quidem quoquam aggrediuntur. qua re Afri, qui intus erāt, perculſi, cum multo plures hoſtes, quàm quos conſpicabantur, adeſſe putarēt, iamq; Diogenis caſtra, quæ ipſe cum leui pręſidio reliquerat, in hoſtium poteſtatem ueniſſe non ignorarent, in fugam conijciunt. ex altera parte Guluſſa magna manu, & prę terea elephantis inſtructus eos adortus cædem ingentem facit. eo prœlio ad ſeptuaginta millia hominum cum inutilibus cæſa dicuntur, decem millia capta, quatuor euaſerunt. capta inde Nepheris eſt poſt duos, & uiginti dies, quàm obſideri à Scipione cœpta eſt, cum multa ibi incommoda hibernorum difficultate temporum pertuliſſet. qua uictoria cum complures præterea Libyæ urbes ad eum defeciſſent, ipſe potiſſimum ad Carthaginem expugnandam accenſus eſt. Interea uero cum Pœnorum opes in dies magis minuerentur, quòd neq; ex Libya, quæ tota fere in Scipionis ditionem conceſſerat, neq; mari, uel propter Romanorum præſidium, uel propter minus idoneum ad nauigandum anni tempus, cōmeatus quicquam ſubueheretur, Scipio in ſpem maximam Carthaginis potiundæ adductus, portum ipſum Cothonis aggredi ſtatuit. putabat enim eo propugnaculo ſuperato, præſidioq; deiecto reliquas ſe urbis partes in ſuam poteſtatem eſſe nullo fermè negotio redacturum. id autem præſentiens Aſdrubal Cothonis partem nocte ſuccendit, ratus ea parte ſe ex improuiſo in Scipionis exercitum inuaſurum. atq; eo quidem conſilio ex urbe cum lectiſſima militum manu egreſſus prœlium fortiſſime cum Scipione committit. Interim C. Lælius à tergo per ambitum Cothonis nauibus circumuectus ex altera parte longe aliter, quàm Pœnus putauerat, magno clamore ſublato, in eos impetum facit. Romanorum uim Pœni etſi primum pro uiribus propulſare conati, cum diuturnitate inediæ langueſcentes diu ſuſtinere nō poſſent, in omnes partes paſſim fugam capeſſunt. eos fugientes inſequutus Scipio partim cæcidit, partim cepit. pauci in urbem ſe cōijcientes uix mortis periculum euitarūt. Scipio Cothonem ingreſſus, cōmeatum omnem, qui non procul aberat, intercepit. poſt hæc quòd & nox ſuberat, & ipſe militibus ex ſuperiore totius diei cōtinenti labore fatigatis parum ſe proficere poſſe intelligebat, ſub armis tota nocte quieuit. ubi illuxit, facta in muros urbis, qua parte ceciderāt, impreſſione, urbem fruſtra renitentibus Pœnis ingreditur cum grauioris armaturæ militum quatuor millibus. Irruptione eius in urbem magna Carthaginienſium pars in Byrſam

A Byrſam arcem confugerat, & ex ea pugnabat. Igitur cum eam Scipio adoriri ſtatue-
ret, tria ad illam è foro patere itinera reperiebat, quæ frequentibus illuſtrium ciuium
ædificijs undequaq; erant inſtructa. cum autem quantum ſubire periculum poſſet, ſi
ea ingrederetur, animaduerteret, ſtatim hoc ille conſilij capit. prima ædificia ſibi oc-
currentia deijcit, hinc ad proximas tranſgreſſus ædes lignis, aſſeribusq; uiarum inter-
ualla coniungit, ac per ea, tanquam per pontes, ingreditur, cum ijs interim acerrime
dimicans, qui ex inferiore loco pugnabant. hinc omnia clamore, gemitu, ac lamenta
tionibus complebantur, cum alij ferro interea cæderentur, alij è tectis præcipites age
rentur. neq; enim ignis ante in ædes iniectus eſt, quàm Scipio ad Byrſam peruenit eo
rum cauſſa Romanorum, qui tecta ſubierant. ubi uero eò acceſſit, tum iuſſu eius tri-
bus partibus illato incendio reliquus in urbem exercitus acceſſitus eſt. urbis autem
interea deflagrantis cùm per ſe ſatis miſer, tum uero miſerior, ac terribilior aſpectus
erat, quòd igne omnia peruagante ædes ſæpe finitimæ incendium præuertentes ſua
B ſponte corruebant, ſuaq; ruina ingentem fragorem edebāt. cumq; ijs ſenes, pueri, mu
lieres, ceteraq; turba eorum, qui pauore ſe intra tecta cōiecerant, aut ſemianimes, aut
ſaucij, aut afflati incendio procumbebant. quin etiam fabri, ceteriq;, qui iuſſu Scipio-
nis ad aperiendum militibus iter immiſſi erant, rem multo etiam acerbiorem efficie-
bant; cum interim foſſas, reliquaq; depreſſa urbis loca mortuis, uiuētibusq; ſine diſcri
mine crudelitate ſumma replerent. atq; hæc quidem ſex dierum ſpatio geſta ſunt. Sci
pio autem, ne milites aut labore diuturno defatigarentur, aut rerum terribilium aſpe
ctu animum aliqua ratione ſummitterent, munera partito exercitu permutauit; cum
ipſe quotidie rebus omnibus uix aut cibum, aut quietem capiēs intereſſet. poſtremo
uero labore defeſſus excelſo quodam in loco conſedit, ex quo omnia, quę geſſerat, fa
cile circumſpicere poterat. Interea qui in arce erant, urbis direptione ac deorum ira
perculſi, cum ſe in extremum caſum adductos, nullamq; ſpem ſalutis ſibi reliquā eſſe
uiderent, legatos ad Scipionem de deditione miſerunt. qui ad eum profecti uelamen
C ta ſupplicum Æſculapij ritu, cuius è templo deſcenderant, porrigētes, ſeq; ad eius pe
des abijcientes, fidem, ac miſericordiam eius implorare cœperunt, in primisq; eum
orare, ut ſibi uel iniquiſſima etiam conditione exire ex arce permitteret. Scipio au-
tem precibus, atq; habitu ipſo ſupplicantium motus, omnibus pręterquam fugitiuis,
ac transfugis exeundi poteſtatem fecit. Ita patefactis Byrſæ portis extemplo ex ea ſe
hominum ad quinquaginta millia eiecerunt. primum agmen mulierum in primis mi
ſerabile fuit ad XX millia, alterum uirorum ad XXX millia, ut tradit Oroſius. Trāſ-
fugæ autem, qui ad nongentos fuerunt, cum propter impoſitū arci præſidium locum
non eſſe eruptioni uiderent, ſe in Æſculapij templum cum Aſdrubale, & uxore, & li-
beris eius contulerunt, atq; ad pugnam ex eo loco ſe inſtruxerunt. Poſthæc omnibus
ad ſalutis deſperationē adductis Aſdrubal paulatim ſe ſuorum è concilio ſubducens,
cum ſibi ſaltem extremis urbis temporibus, quoad poſſet, conſulendum putaret, ſup-
plex ad Scipionem è templo confugit. eum humaniter acceptum, atq; ad pedes ſuos
D ſedere iuſſum Scipio transfugis conſpiciēdum propoſuit. transfugæ primum habue
re ſilētium ſpectaculi nouitate perculſi, deinde hominis perfidiam uoce maxima cri-
minantes deſperatione acti in templum incendium intulerunt, ac ſeſe in illud conti-
nuo coniecerunt. Aſdrubalis etiam uxorem memoriæ proditum eſt, cum paulo ante
integris rebus à marito, ut ſe ad uictorem transferret, impetrare nō potuiſſet, hoc tem
pore ſe, quātum per ærumnas licuit, exornaſſe, liberisq; tribus paruis ante interfectis
ſe cum ijs in ignem medium inieciſſe. Aſdrubalem autem paulo poſt ſibi necem con
ſciuiſſe à multis traditum eſt. urbem interea per decem, ac ſeptē dies ipſos arſiſſe ſcri-
bit Oroſius. His rebus geſtis Scipio nauem ſpolijs ornatam Romam nunciatum ui-
ctoriam miſit, itemq; in Siciliam alias, quæ Siculis ſignificarent, ut iam tandem quæ-
cunq; ſibi ſuperiorib. bellis Carthaginienſes eripuiſſent. recuperatum uenirent. poſt
hæc ſacrificia, ludosq; fecit, ac fugitiuos omnes, quos capere potuit, beſtijs dilanian-
dos obiecit. inde prædam omnē militibus præter aurum, argentumq;, & inſignes ſta
tuas diſpartiuit. Interim Romæ gaudium ingēs ortum hac Scipionis uictoria cogni-

ta.ſupplicationes,ſacrificia dijs immortalibus facta ſunt.ludi, & certamina edita. De cem legati ex more in Africam miſſi,qui cum Scipione Africam prouinciam conſti- tuerent.his mandatum eſt,ut ſiquid ſupereſſet urbis,diſturbarent, quæ ciuitates Pœ- norum rebus ſtuduiſſent,earum oppida diruerent,quæ pro Romanis ſtetiſſent, præ- mijs,agriſq; donarent.quibus rebus perfectis Scipio tranſportato Romam exercitu, cum de rebus à ſe geſtis diſſeruiſſet,permiſſu ſenatus de Carthagine,& Aſdrubale tri- umphum egit,auro,ſtatuis,omnibuſq; monumentorum generibus ornatiſſimum.ar genti quater millia quadringenta, & ſeptuaginta millia pondo præ ſe eum tuliſſe ſcri bit Plin.lib.XXXIII.Ita Carthagine,Africaq; in poteſtatẽ redacta Africani cogno- men ſibi,ut auus etiam eius fecerat,uindicauit.Triumphum autem hunc hoc anno a- ctum ſignificat Plin.lib.XXXV,cum ſcribit: L. Mancinum, quo tempore Scipio de Carthagine triumphauit, pictam Carthaginem, & prœlia facta in foro propoſuiſſe, eaq; comitate proximis comitijs conſulem creatũ eſſe. haud ſecus Macrobius in So- mnium lib. II, tradit Scipionem deleta Carthagine triumphaſſe anno ab urbe condi B ta DCVII.eademq; ratione in epitoma L poſt L.Mummij conſulis mentionem ſcri- ptum eſt,P.Scipionẽ de Carthagine,& Aſdrubale triumphaſſe.Hac uictoria Africæ tributum impoſitum,& ut quotannis eo prætor mitteretur decretũ tradit Appianus. Velleius etiam,& Strabo lib.ultimo Carthaginienſium regionem tum in prouinciæ formam redactam tradũt.Rufus deletam à Scipione Carthaginem prouinciã factam ſcribit.Itaq; Saluſtius bello Iugurthino ait:Pleraq; ex Punicis oppida,et fines Cartha ginienſium,quos nouiſſime habuerant, populus R. per magiſtratus adminiſtrabat. Hæc ex his,reliqua fere omnia ex Appiano,Oroſio,Floro,Eutropio, epitomis, alijs.

De bello Viriathino.

IISDEM conſulibus Viriathum in Luſitania mouiſſe tradit Oroſius. quod idem ex epitoma LII colligitur,in qua triumpho P.Africani, & uictoriæ L. Mummij hæc uerba ſubijciuntur:Viriathus primum in Hiſpania ex paſtore uenator,& ex uenato- C re latro, mox iuſti quoq; exercitus dux factus uniuerſam Luſitaniam occupauit, & Vetilium prætorem fuſo eius exercitu cepit.poſt quem C. Plautius prætor nihilo ſe- cius rem geſſit, tantumq; terrorem is hoſtis intulit, ut aduerſus eum conſulari opus eſſet & duce, & exercitu. Hoc idem in Appiani hiſtoria eſt, in qua ille bella Roma- norum in Hiſpania geſta eſt diligentiſſime perſecutus.Luſitani,inquit, qui è Galbæ, & Luculli manibus euaſerãt, cum haud ita multo poſt in unum coacti Turdetaniam incurſarent,à M. Vetilio prætore,qui aduerſus eos Roma profectus erat, amiſſis ali- quot caſtello quodam pleriq; incluſi ſunt.Eos & loci, & cõmeatus anguſtijs oppreſ- ſos metus inceſſerat, ne iterum in manus Romanorum peruenirent. Itaq; legatis ad prætorem miſſis agri partem,quam incolerent, petierant, ceteris in rebus affirman- tes ſe Romanis dicto audientes futuros. reſq; ipſa ſine dubio conueniſſet, niſi Viria- thus,qui unus ex ijs erat,qui è Galbę manibus effugerant, commemorata Romano- rum perfidia ad bellum eos à pacis conſilijs auocaſſet,profeſſus,ſi ipſi ſe ſequerentur, D inde ſe incolumes educturos.Tum ille,cum orationi ſuæ omnes aſſenſi,ſe & ducẽ, & imperatorem appellaſſent, ne fugam quidem ſibi tutam arbitratus, milites diſperſos abire iuſſit, admonitos quem in locum uellet conuenire; atq; ita copias Romanorũ, & loci iniquitatem ſparſo exercitu,deinde recollecto euaſit. quæ res tantam ei apud barbaros auctoritatem peperit,ut ad eum undiq; copię conuenirent. Vetilius hoſtes palantes,ac tramitum peritos propere inſequutus tantum abfuit, ut aſſequeretur,ut, dum incautius ſe in eos inferret,in inſidias præcipitauerit. Etenim Viriathus cedere ſe Romanis equitibus ſimulans uſq; ad locum uoraginoſum, & præaltum eos perdu xit.& cum ipſe per ſolitos,ac notos ſibi trãſitus euaderet, Romanos ignaros locorũ, immerſoſq; limo,à tergo ijs,qui in inſidijs erãt,adoriẽtibus,cęcidit.quo in prœlio Ve tilius ipſe captus occiſus eſt.ex decem millib.uix ſex millia Carpeſſum oppidũ perue nerũt.quos cum quæſtor eius,ac quinq; præterea millia,quę Belli,Tithiq; ſocij miſe- rãt,aſſumpſiſſet,cum Viriatho cõgredi auſus oẽs amiſit.Ea uictoria Viriathus elatus,

cum

A cum ſe quæſtor oppidi mœnibus teneret, Capetanorũ agros opimos, ac fertiles prædatus eſt. C. autem Plautium Roma cum exercitu aduerſus ſe miſſum ſimulata fuga, ac conuerſo inde agmine inſequentem cum magna eorum clade primum fudit, poſt autem traiecto Tago ſe in Aphrodiſio monte caſtra habentem, quòd priorem acceptam cladem meliore pugna emendare cuperet, aſſecutũ collatis ſignis uictum, atque in oppidum compulſum, nunquàm adducere potuit, ut in aciem deſcenderet. Quibus rebus Romæ nunciatis Q. Fabium Maximum Æmilianum Paulli filium in Hiſpaniam miſerunt. Hæc Appianus. Oroſius autem ita: Viriatho Iberum, & Tagum maxima, & diuerſorum locorum flumina late tranſgredienti, & peruaganti C. Vetilius prætor occurrit. continuo cæſo uſque ad internecionem pene omni exercitu, ſuo uix ipſe prætor cum paucis fuga lapſus euaſit. deinde C. Plautium prætorem idem Viriathus prœlijs multis fractum fugauit. poſt etiam Claudius Vnimanus cum magno apparatu belli contra Viriathũ miſſus, quaſi pro abolenda ſuperiore macula turpiorem auxit infamiam. nam cõgreſſus cum Viriatho uniuerſas, quas ſecum deduxerat,
B copias, maximasque uires Romani exercitus amiſit. Viriathus trabeas, faſces, ceteraque inſignia Romana in montibus ſuis trophæa præfixit, eodem tempore CCC Luſitani cum mille Romanis in quodam ſaltu contraxere pugnam. in qua LXX Luſitanos, Romanos autem CCCXX cecidiſſe Claudius refert. & cum uictores Luſitani ſparſi, ac ſecuri abirent, unus ex ijs longe à ceteris ſegregatus cum circumfuſis equitibus pedes ipſe deprehenſus, unius eorum equo lancea perfoſſo ipſius equitis ad unum gladij ictum caput deſecuiſſet, ita omnes metu perculit, ut proſpectantibus cunctis ipſe contemptim, atque ocioſus abiret. & Florus: Viriathus non contentus ſuorum libertatem defendere per XIIII annos omnia citra, ultraque Iberum, & Tagum igni, ferroque populatus, caſtra etiam prætorũ, & præſidium aggreſſus, cum Claudiũ Vnimanum pene ad internecionem exercitus cæcidiſſet, inſignia trabeis, & faſcibus noſtris, quæ ceperat, in montibus ſuis trophæa fixiſſet, tandem eum Fabius Maximus conſul oppreſſerat. In libro autem de uiris illuſtribus ſcriptum eſt, Claudium Vnimanum, dein
C de C. Nigidium à Viriatho eſſe oppreſſos. Quinetiam Cicero in Lælio, C. ipſum Lælium in prætura Fabio, & Hoſtilio conſulibus egregie cum Viriatho ait pugnaſſe. Quę ſi uere omnia ſcripta ſunt, profectò apparet ante Lælium à quatuor prætoribus rem geſtam eſſe, Vetilio, Plautio, Claudio, & Nigidio. quibus ſingulis ſi annos ſingulos tribuamus, relinquitur Viriathinum bellum non hoc anno, ſed triennio ante initum. neque enim eodem anno omnes prætores pugnarunt, cum eorum quiſque ad prioris cladem quaſi corrigendam accurrerit.

DE COS. AN. DCVIII.

CONSVLES deinceps edit Caſſiodorus Q. Fabium Maximum cum L. Hoſtilio. Q. Maximum Scipionis fratrem, L. Mancinum Cicero in Lælio. Maximum, & Mancinũ faſti Siculi, AEMILIANVM, & L. HOSTILIVM L. N. MANCINVM fragmenta Capitolina. Q. hic Fabius Paulli Æmilij filius fuit adoptatus à Q. Fabio Ma
D ximo Verrucoſſi filio. auctor Appianus in Hiſpanienſi. neque enim Plinium laudare poſſum, qui libro XXXI, cap. XI, fratrem Scipionis Q. Fabium Allobrogicum uocat, qui fuit huius Fabij filius. Vt L. Mancinus conſulatum adeptus ſit, ſuprà expoſui. Idem autem uidetur filius eſſe A. Hoſtilij L. F. conſulis anno DLXXXIII. Conſuli Fabio Viriathus euenit.

De triumpho L. Mummij pro cos. de Achæis.

TRIVMPHASSE L. Mummium de Achæis uictis, ac domitis multos habeo auctores. eius enim triũphi meminit Cic. pro Murena, cũ ait: Derideatur de rege Pyrrho triumphus M'. Curij, de Philippo T. Flaminini, de Ætolis M. Fuluij, de rege Perſe L. Paulli, de Pſeudophilippo Q. Metelli, de Corinthijs L. Mummij. Item Virgilius:

Ille triumphata Capitolia ad alta Corintho
Victor aget currum cæſis inſignis Achiuis.

& epitoma LIII: L. Mummius

u 4 de Achæis

de Achæis triumphauit, ſigna ærea, marmoreaq́, & tabulas pictas in triumpho tulit. A
& Eutropius: Tres igitur Romæ ſimul celeberrimi triumphi fuerunt, Africani ex Africa, Metelli ex Macedonia, Mummij ex Corintho. & Appianus, qui in Libyca ſcribit, primum de Græcis triumphum à Mummio actum, tum cum tertius ex Macedonia actus eſt. Quoniam autem rei magnitudo non patitur Mummium eundem in conſulatu hoſtes deuiciſſe, prouinciam ex decem legatorum ſententia conſtituiſſe, exercitũ deportaſſe, ac triumphaſſe, propterea eum hoc poſt conſulatũ anno triumphum egiſſe ſcripſi.

De re geſta cum Viriatho.

HOC anno C. Lælium prætorem cum Viriatho rem geſſiſſe conſtat. id enim ſcribit nõ cõtemnẽdus Romanę auctor hiſtoriæ Cic. lib. II de Officijs. Viriathũ, inquit, Luſitanũ, cui exercitus noſtri, imperatoresq́ ceſſerunt, C. Lælius is, qui Sapiens uſurpatur, prætor fregit, & cõminuit, ferocitatemq́ eius ita repreſſit, ut facile bellum reliquis traderet. & in Bruto: C. Læliũ in bellica laude egregiũ Viriathino bello ſcimus fuiſſe. & iterum in Lælio ipſe Lælius ita loquitur: Q. Maximo fratre Sipionis, & L. Mancino cos. quã popularis lex de ſacerdotijs C. Licinij Craſſi uidebatur? atq́ id actum eſt prætore me, quinquennio ante, quàm cõſul ſim factus. Eodem etiã anno Q. Fabium Æmilianũ conſulem, cuius meminit poſt Plautium prætorem Appianus, ueniſſe in Hiſpaniã cenſeo. quem intellexit ſcriptor epitomæ LII, cum dixit, opus fuiſſe conſulari & duce, & exercitu. Hic exercitum ex tyronibus collectum in Hiſpaniã adduxit. at leuibus tantũ prœlijs priore anno hoſtem laceſſiuit, ſummũ pugnæ diſcrimen, ante q̃ milites exercuiſſet, detrectauit. atq́ ita ſumma prudentia æſtatẽ exercendis militibus patris Paulli exemplo traduxit. Ita Appianus. ut uere ſcripſiſſe Velleius uideat̃, Fabiũ Æmilianũ Paulli exemplo ſeueritate diſciplinæ in Hiſpania floruiſſe.

DE COS. AN. DCIX. C

CONSVLES hic annus habuit Ser. Galbam, L. Aurelium, auctore Caſſiodoro. quos Ser. Sulpicium Galbam, & L. Aureliũ Cottam uocat Valerius lib. VI. Galbam, & Cottam faſti Siculi; GALBAM, & L. VALERIVM COTTAM fragmenta Capitolina. Hic eſt Sulpicius Galba, qui prætor auctore Suetonio Viriathinum ante bellum excitauit, orator uehemens, cuius ſæpe meminit Cicero. L. autem Cotta ille eſt, quem poſtea ab Africano accuſatum Q. Metellus Macedonicus defendit. Cicero in Bruto, pro Murena, in Verrem, Pædianus, alij: Ser. Sulpicio Galba, & L. Aurelio Cotta conſulibus, inquit Frontinus, cum Appiæ aquæ, Anieniſq́ ductus uetuſtate quaſſati priuatorum etiam fraudibus interciperentur, datum eſt à ſenatu negotium M. Titio, qui tum prætor inter ciues, & peregrinos ius dicebat, eorum ductuũ reficiendorum, & uindicandorum.

De re geſta cum Viriatho. D

CONSVLVM neuter hoc anno in Hiſpaniam miſſus eſt. hoc docet Valerius libro VI, his uerbis: P. Scipio Æmilianus, cum Ser. Sulpicius Galba, L. Aurelius conſules in ſenatu contenderent, uter aduerſus Viriathum in Hiſpaniam mitteretur, ac magna inter patres conſcriptos diſſenſio eſſet, omnibus, quonã eius ſententia inclinaretur, expectantibus, neutrum, inquit, mihi mitti placet. alter nihil habet, alteri nihil eſt ſatis. quo dicto, ut neuter in prouinciam mitteretur, obtinuit. Q. autem Fabius, quod apud Appianũ extat, prorogato ultra cõſulatum imperio doctum exercitum ex hibernis eduxit, ac Viriathum ipſe ſecundus fregit, duobusq́ ei oppidis ademptis cum magna exercitus eius clade munitum quendam illum in locum perſecutus Cordubam inde in hiberna receſſit. Placet autem hoc loco, ut gratiam ineam ab ijs, qui Romanæ antiquitati ſtudent, teſtamentum cuiuſdam militis apponere, in quo & belli Viriathini, atq́ horum conſulum mentio fit. quod in agro Luſitano dicitur eſſe effoſſum.

EGO

A EGO GALLVS FAVONIVS IOCVNDVS L. F. QVI BELLO CONT. VIRIATHVM OCCVB. IOCVNDVM ET PVDENTEM FILIOS EX TEST. HERR. RELINQVO. ET BONORVM IOCVNDI PATR. MEI ET EOR. QVAE MIHI ADQVISIVI. HAC TAMEN CONDITIONE VT AB VRBE ROMA HVC VENIANT, ET OSSA MEA INTRA QVINQVENNIVM EXPORTENT E LVSITANIA. ET VIA LATINA CONDANT SEPVLCHRO MARM. COND. MEA VOLVNTATE. SI SECVS FEC. NISI LEGITIMAE ORIANTVR CAVSSAE, VELIM EA OMNIA, QVAE FILIIS RELINQVO PRO TEMPLO DEI SILVANI REPARANDO, QVOD SVB VIMINALI IN VRBE MONTE EST, ADTRIBVI, MANESQVE MEI OPEM PONT. MAX. ET FLAMINVM DIAL. QVI IN CAPITOLIO SVNT, IMPLORENT AD IMPIET. CONTRA FILIOS MEOS VLCISCENDAM. TENEANTVRQVE SA-
B CERDOTES DEI SILVANI ME IN VRBEM REFERRE ET SEPVLCHRO ME CONDERE. VOLO QVOQVE QVOTQVOT DOMI MEAE VERNAE SVNT LIBEROS A PRAETORE CVM MATRIBVS DIMITTI. SINGVL. QVE LIBRAM ARG. ET VESTEM DARI. ACTVM VI K. QVINTILES. =R. GALBA. L. AVRELIO COS.

DECVRR. TRASCVNDANDI HOC TESTAM. ORE EIVSDEM GALLI EMISSVM LAPIDE IVSSERE ADSCVLPI.

DE COS. AN. DCX.

AP. CLAVDIVM, Q. Metellum nominat in hunc annum conſules Caſſiodorus. Ap. Claudium, Q. Cæcilium Metellum Oroſius. Claudium, & Metellum faſti Siculi; PVLCHRVM, & Q. CAECILIVM MACEDONICVM fragmēta Capitolina. Eo-
C rundem conſulū his uerbis meminit Frontinus: Eodem tēpore decemuiri, dum alijs ex cauſſis libros Sibyllinos inſpiciunt, inueniſſe dicuntur, non eſſe aquam Marciam, ſed Aniene in Capitolium perducendam, deq; ea re in ſenatu à Lepido pro collegio uerba faciente actum Ap. Claudio, Q. Cæcilio cos. Q. porrò Metellū non ſine repulſa conſulem factum indicat Valerius, cum ait lib. VII: Q. Metellum pauci & mœſti conſulatus repulſa afflictum domum reduxerunt. & ſcriptor libri de uiris illuſtribus: Q. Metellus inuiſus plebi ob nimiam ſeueritatem, & ideo tertio poſt duas repulſas conſul ægre factus. Hic eſt, qui in prætura Macedonas, atq; Achæos fregit, unde Macedonicus dictus fuit, quē L. F. Q. N. eſſe docet Plinius lib. VII. Claudio Gallia, Metello Hiſpania obtigit. His conſulibus (ut opinor) P. Scipio Africanus à ſenatu legatus in Ægyptū, Syriam, Aſiam, Græciamq; ad regum, ciuitatū, & gentiū animos perſpiciendos cum L. Metello, & Sp. Mummio miſſus eſt. quam legationem ante cenſuram Panætio præceptore comite Africanum obijſſe ſcribit Cicero in Lucullo, & li-
D bro de rep. VI. neq; enim Valerium audiendum exiſtimo, qui poſt duos triumphos hoc ei obtigiſſe tradidit libro IIII. Cuius legationis, ut alios mittam, Plutarchus, Iuſtinus, Athenæus, & Strabo meminerunt.

De triumpho Ap. Claudij cos. de Salaßis.

SALASSOS Gallos his conſulibus mouiſſe ſatis conſtat. cur autem mouerint, parum comperta cauſſa eſt. Strabo ſcribit lib. IIII, prætoribus R. qui in Galliam mitterentur, cauſſas belli cum Sallaſſis gerendi ob aurifodinarū poſſeſſionē nunquā defuiſſe. Illud autē inuenio hoc anno ſcriptum apud Obſequentem; cum à Salaſſis illata clades eſſet Romanis, decemuiros pronunciaſſe, ſe inueniſſe in libris Sibyllinis, quoties bellum Gallis illaturi eſſent, ſacrificari in eorum finibus oportere. Itaq; eoſdem etiam Salaſſos gentem alpinam ab Ap. Claudio conſule domitos traditū eſt in epitoma LIII. quam rem his uerbis prodidit Oroſius: Ap. Claudius aduerſus Salaſſos Gallos conuerſus, & uictus decem millia peditum amiſit. reparata pugna quinq; millia

millia hoſtium cæcidit. triumphum propter damna ſuperiora cum non impetraſſet, A infami impudẽtia, atq; ambitione uſus priuatis ſumptibus triũphauit. Recte. triumphanti enim pecunia ex ærario erogabatur, ut Liuius in triumpho Minuciano tradit. Hunc eundem Claudium intelligi à Valerio arbitror lib. VI, cum ait: Claudia uirgo Veſtalis, cum patrem ſuum triumphantem è curru uiolenta tribuni pl. manu detrahi animaduertiſſet, mira celeritate utriq; ſe interponendo ampliſſimam poteſtatem inimicitijs accenſam depulit. igitur alterum triumphum pater in Capitolium, alterum filia in ædem Veſtæ duxit. & à Suetonio in Tiberio: Etiã uirgo Veſtalis Claudia fratrem iniuſſu populi triumphantem aſcenſo ſimul curru uſq; in Capitoliũ proſecuta eſt, ne uetare, aut interdicere fas cuiquam tribunorum eſſet. & à Cicerone in Cœliana: Non uirgo illa Veſtalis Claudia, quæ patrem complexa triumphantem ab inimico tribuno pl. de curru detrahi paſſa non eſt. & à Macrobio lib. III: Ap. Claudius uir triumphalis uſq; ad ſenectutem ſalius fuit. Hic autem eſt Sextus triumphus ex ijs, quos à Claudijs patricijs actos ſcripſit Suetonius. B

De re geſta cum Viriatho, & cum Celtiberis.

EODEM anno in Luſitania (quantũ ex mendoſa Appiani hiſtoria conijci in tanta rerũ uetuſtate poteſt.) Quinctio quodam prætore res cum Viriatho geſta eſt. Viriathus primum ab eo pulſus in Aphrodiſium ſe recepit, deinde eruptione in Quinctium facta multis ex eius militibus occiſis ſigna ei etiam aliquot ademit, eoq; intra uallum compulſo, ac præſidio Romanorum Vtica depulſo agros Baſtetanorum effuſe populatus eſt, Quinctio ipſo metu, atq; inſcitia Cordubæ ſe ſtatiuis medio autumno tenente. Idem Viriathus, cum priore anno à Q. Fabio uictus rebus ſuis diffidere cœpiſſet, bellum in Celtiberia, in qua poſt res à Lucullo geſtas ſummum ocium fuerat, Areuaccibus, Tithis, ac bellis ad arma ſolicitatis, excitauit. Ea cauſſa fecit, ut Celtiberia prouincia Q. Metello conſuli ſit decreta. cuius res geſtæ apud Appianum interciderunt. illud tantum extat, Vaccæos ſumma celeritate ab eo ſubactos eſſe. ſcriptor etiam libri de uiris illuſtribus Arbachos ab eo conſule domitos prodidit. Sed quoniam ille rem etiam pro conſule geſſit, quæ ab eo in Celtiberia geſta inuenerimus, in inſequentem annum reijcimus. C

DE COS. AN. DCXI.

CONSVLES Caſſiodorus ſuggerit L. Metellum, Q. Maximum. faſti Siculi Metellum, & Maximum; Oroſius L. Cæcilium Metellum, Q. Fabium Maximum Seruilianum. fragmenta item Capitolina CALVVM, & SERVILIANVM. Hic Seruilianus frater eſt germanus Q. Seruilij Cæpionis biennio poſt conſulis, auctore Appiano, adoptiuus Q. Fabij Æmiliani. ambo enim à Q. Fabio Maximo Verrucoſſi filio adoptati fuerunt, alter ex gente Æmilia, alter ex Seruilia. L. Metellus frater eſt Q. Metelli Macedonici, ut tradit Valerius de teſtibus. Fabio Viriathus euenit.

D

De cenſoribus, & luſtro LVII.

EODEM anno P. Africanus Æmilianus deiecto Ap. Claudio Pulchro competitore, cenſor cum L. Mummio Achaico factus eſt. Inſignis hæc maxime cenſura eſt, quippe Græcorum, Latinorumq; annaliũ monumentis plurimis ad poſteritatis memoriam commendata. Scipionem tradit Gellius orationem pro roſtris cenſorem dixiſſe, qua populum hortatus eſt ad mores maiorum ſuorum imitandos. Eundem etiã multos ignominia notaſſe conſtat. nam iuueni cuidam equum, auctore Plutarcho, ademit, quia cum oppipare hilarem in modum epularetur eo tempore, quo Carthago oppugnabatur, libũ urbis Carthaginis inſtar ſodalibus diripiendũ dediſſet. cuius notæ cauſſam cũ quæreret adoleſcens, quia me (inquit Scipio) in expugnanda Carthagine anteuertiſti. an hic autem Claudius Aſellus fuerit, parum compertũ habeo. Illud certe tradit Cicero lib. II. de oratore: Claudio Aſello equum à Scipione fuiſſe ademptũ, eundemq; in ærarios à Scipione fuiſſe relatum, ſed à L. Mummio ſtatim ex

ærarijs

A ærarijs eſſe exemptum. Idem tribu alium mouit, qui cum eſſet patris Paulli in Mace-
donia centurio, in prœlio non affuerat. cum autem ille ſe cuſtodię cauſſa in caſtris re
manſiſſe diceret, quæreretq; à Scipione, cur notaretur, quia non amo, inquit, nimium
diligentes. Iam uero, cum in equitum cenſu recognoſcendo C. Licinius Sacerdos ci-
tatus prodijſſet, clara uoce, ita ut omnis concio audiret, dixit, ſe ſcire illum uerbis con
ceptis peieraſſe. itaq; ſi quis contra dicere uellet, uſurum eſſe eum teſtimonio ſuo. ne-
mine contra dicente, traduc equum, inquit, Sacerdos, ne ego in te uidear, accuſatoris
ſimul, ac teſtis, & cenſoris, ac iudicis partes egiſſe. Cum autem M. Fuluius cenſor pi-
las pontis ante in Tiberim locaſſet, Scipio, & Mummius cēſores ijs pilis fornices im
ponendos curarunt. Luſtrum ab utro conditum ſit incertum diuerſi auctores faciūt.
Valerius lib. IIII, à Scipione conditū ſignificat, his uerbis: Africanus poſterior, cum
cenſor luſtrum conderet, & in ſolito ſacrificio ſcriba ex publicis tabulis ſolenni eius
precationis carmine præiret, quo dij immortales, ut populi R. res meliores, amplio-
B resq; facerent, rogabantur, ſatis, inquit, bonæ, ac magnæ ſunt. itaq; precor, ut eas per-
petuo incolumes ſeruent. ac protinus in publicis tabulis in hunc modum emendari
iuſſit. qua uotorum uerecundia deinceps cenſores in condendis luſtris uſi ſunt. at Ci
cero à L. Mummio conditū notat his uerbis in ſecundo de oratore: Aſello Africanus
obijcienti luſtrū illud infelix, noli, inquit, mirari. is enim, qui te ex ærarijs exemit, lu-
ſtrū condidit, & taurū immolauit. Qua de re ſic etiam Lucilius apud Gelliū lib. IIII.

Scipiadæ magno improbus obijciebat Aſellus,
Luſtrum illo cenſore malum, infelixq; fuiſſe.

Hoc luſtrum LVII à Mummio conditum, cenſa ciuium capita CCCCXXVIII mil-
lia CCCXLII facile ex fragmento Capitolinæ huius cenſuræ, & epitoma LIIII co-
gnoſci poteſt. fuiſſe aūt ſummā inter hos cenſores diſcordiam id eſſe poteſt argumen
to, & quod Scipio in dedicatione ædis Herculis cum epulum ſplendide, ac magnifi-
ce apparauiſſet, amicos inuitauit omnes præter Mummium, & quod Mummij ſegni
C tiem notans, pro roſtris dixit, ſe ex maieſtate reip. omnia fuiſſe geſturum, ſi Quirites
ſibi collegam uel dediſſent, uel non dediſſent. Hæc ex Plutarcho fere collecta ſunt in
Politicis, in apophthegmatis, & in Paullo, Valerij lib. VI, & IIII, Gellij lib. II, IV,
V, & VII, Cicerone in Bruto, in II de oratore, & pro Cluentio. Gellius etiā lib. XVI
omnes Africani honores paucis complexus eſt, ita: P. Scipio Paulli F. & bis conſul
fuit, & triumphauit, & cenſura functus eſt, & collega in cenſura L. Mummij fuit. qui
tituli uetere etiam epigrammate, quod Romæ eſſe dicitur, continentur, ita:

P. CORNELIVS PAVLLI F. SCIPIO
AEMILIANVS COS. II. CENSOR
AVGVR. TRIVMPHAVIT.

De re geſta cum Pſeudoperſe, Viriatho, & Celtiberis.

HOC anno in Macedonia, quæ à Metello prætore ante pacata fuerat, nouum bel-
D lum coortū eſt, Pſeudoperſeo quodam, ſiue Pſeudophilippo altero auctore. quo de
bello ſic ſcriptum inuenio apud Eutropiū: Iterum in Macedonia Pſeudoperſeus, qui
ſe Perſei filium eſſe ferebat, collectis ſeruis rebellauit, &, cum XVII millia armatorū
haberet, à Trebellio quęſtore ſuperatus eſt. his diebus Androgynus Romę uiſus iuſ-
ſu aruſpicum in mare merſus eſt. hæc ille. Androgynum autem his conſulibus uiſum
tradit Obſequens. in epitoma etiā LIII ſub Ap. Claudij conſulis mentionē ita eſt: Al
ter Pſeudophilippus in Macedonia à L. Trebellio quæſtore cum exercitu cæſus eſt.
Quā uictoriā neſcio an quiſquā aut plenius aut elegantius literis mandare potuerit,
quā M. Varro lib. II de re ruſtica prodidit, apud quē Cn. Trebellius Scrofa ita loqui-
tur: Ignorare mihi uideris, cur appeller Scrofa. itaq; ut etiā hi propter te ſciant, cogno
ſce meam gentē ſuillum cognomen non habere, nec me eſſe ab atauis eius cognomi
nis ortum. auus meus primū appellatus eſt Scrofa, qui quæſtor cū eſſet, Licinio Ner-
ua prætore, in Macedonia prouincia relictus, qui præeſſet exercitui, dum prætor re-
diret, hoſtes arbitrati occaſionem ſe habere uictorię, impreſſionem facere cœperunt
in ca-

in caſtra. auus cum hortaretur milites, ut caperent arma, ac exirent contra, dixit, celeriter ſe illos, ut ſcrofa porcos, diſiecturum, idq; fecit. nam eo prœlio hoſtes ita fudit, ac fugauit, ut eò Nerua prætor Imperator appellatus ſit, & auus cognomen inuenerit, ut diceretur Scrofa. Hæc inueni hoc anno in Macedonia geſta. In Hiſpania autem Q. Fabius Seruilianus, quod apud Appianum extat, Fabij Æmiliani frater conſul in locum Quinctij aduerſus Viriathum miſſus, cum iter Vticam intendiſſet, Viriathũ in itinere, à quo prœlio laceſſebatur, fortiſſime repulit. poſt elephantis decẽ à Micipſa rege Numidarum acceptis, ac caſtris loco idoneo communitis eundem ſæpe fugauit, fugatumq; inſecutus eſt, ſemel ab eo cum exercitu intra caſtra compulſus. Inde cum per Viriathum quieſcere non poſſet, caſtris Vticam uerſus motis, cum eundem inopia commeatus adactum in Luſitaniam ſe per noctem referre comperiſſet, haud cunctandum ratus, quin eum perſequeretur, uaſtatis amicorum illius agris, quanquã amiſſa in itinere præda à latronibus, in quos forte inciderat, erepta in Luſitaniam duxit, atq; oppidis eius multis in poteſtatem adductis alijs pepercit, alia incendit, atq; in hiberna, cum iam annus imperij eius alter appeteret, exercitum reduxit. Hæc Appianus. Itaq; hac (ut opinor) de cauſſa Obſequens his conſulibus dubiè cum Luſitanis dimicatum ſcribit. At uero Q. Metellus in Celtiberia prorogato in alterũ annum imperio res maximas geſſit, atq; eorum populorũ opes ualde attriuit. Id quod ex epitoma LIII colligi poteſt, in qua ita ſcriptum eſt: Q. Metellus pro cos. Celtiberos cæcidit, & apud Valerium capite de ſtratagematis: Q. Metellus cum proconſul bellum in Hiſpania aduerſus Celtiberos gereret, urbemq; Trebiam caput eius gentis uiribus expugnare non poſſet, intra pectus ſuum multum ac diu conſilijs agitatis uiam reperit, qua propoſitũ ad exitum perduceret. itinera magno impetu ingrediebatur, deinde alias, atq; alias regiones petebat. hos obſidebat montes, paulo poſt ad illos tranſgrediebatur, cum interim tam ſuis omnibus, quàm ipſis hoſtibus ignota erat cauſſa inopinatæ eius, ac ſubitæ fluctuationis. Interrogatus quoq; à quodam amiciſſimo ſibi, quid ita ſparſim, & incertum militiæ genus ſequeretur, abſiſte, inquit, iſtud quærere. nam ſi huius conſilij mei interiorem tunicam conſciam eſſe ſenſero, continuo eam cremari iubebo. quorſum igitur ea diſſimulatio erupit? aut quẽ finem habuit? poſtquam uero & exercitum ſuum ignorantia, & totam Celtiberiam errore implicauit, cum aliò curſum direxiſſet, ſubito ad Trebiam reflexit, eamq; inopinatam, & attonitam oppreſſit. & de diſciplina militari: Q. Metellus cum apud Trebiam res gereretur, collocatas à ſe in ſtatione quinq; cohortes, atq; ex ea uiribus hoſtium depulſas, repetere eandem ſtationem è ueſtigio iuſſit, nõ quod ſperaret ab ijs amiſſum locum recuperari poſse, ſed ut præteritæ culpam pugnæ inſequentis certaminis manifeſto periculo puniret. edixit etiam, ut ſiquis ex ijs fugiens caſtra petiſſet, pro hoſte interficeretur, qua ſeueritate compreſſi milites, corporibus fatigatis, & animis deſperatione uitæ implicatis loci tamen iniquitatem, multitudinemq; hoſtium ſuperarunt. & Velleius: Metellus cum urbem Contrebiam in Hiſpania oppugnaret, pulſas præcipiti loco quinq; cohortes legionarias eodem protinus ſubire iuſſit, faciẽtibusq; omnibus in procinctu teſtamenta, uelut ad certam mortem eundem foret, non deterritus propoſito perſeuerantia ducis, quem moriturum miſerat, militem uictorem recepit. Vnde etiam Florus: Contrebiam Metellus memorabili cum cepiſſet exemplo Verſobrigis maiore gloria pepercit. Hoc idem ſcriptum eſt apud Frontinum, & in libro de uiris illuſtribus. Triumphaſſe tamen Metellum, quanquam tantis rebus geſtis, negat Valerius capite de ira, cum ſcribit: Metellus, cum utranq; Hiſpaniam cõſul prius, deinde pro cos. pene iam ſubegiſſet, poſtquam cognouit Q. Pompeium conſulẽ inimicum ſuum ſucceſſorem ſibi mitti, omnes, qui modo militiam uoluerant finire, dimiſit commeatus petentibus nec cauſſis excuſſis, nec conſtituto tempore dedit, horrea cuſtodibus remotis opportuna rapinę præbuit, arcus, ſagittasq; Cretenſium frangi, atq; in amnem abijci iuſſit, elephantis cibaria dari uetuit. quibus factis ut cupiditati ſuæ indulſit, ita magnifice geſtarũ rerum gloriam corrupit, meritumq; honorem triumphi hoſtium, quam iræ fortior uictor amiſit. Velleius tamen excellenteis huius trium-

A triumphos cum inquit, eum ſæpius triumphaſſe ſignificat.

DE COS. AN. DCXII.

CN. Cæpionē, Q. Pompeium deinceps conſules profitetur Caſſiodorus. eorumq; ſic meminit Velleius lib. II: Seu duæ, ſeu tres Pompeiorum familiæ fuerunt, primus è Pompeijs cum Cn. Seruilio conſul fuit. itemq; Cicero lib. XII. ad Atticum. Q. Pompeium humili atq; obſcuro loco natum teſtatur idem in Verrē, & in Bruto, cum ait: Q. Pompeius non contemptus orator, qui ſummos honores homo per ſe cognitus ſine ulla commendatione maiorum adeptus eſt. & pro Murena: Nec mihi unquam minus in Q. Pompeio nouo homine, & fortiſſimo uiro uirtutis eſſe uiſum eſt, quàm in homine nobiliſſimo M. Æmilio. eundem Valerius capite de teſtibus, Q. Pompeiū Aufidium uocat, librariorum (ut opinor) uitio, pro, Auli filium. eademq; ratione Appianus in Hiſpanienſi κόϊντον πομπήιον αὔλον, pro, αὔλου υἱόν. Idem Pompeius Scipione fa-
B miliariter utebatur. cumq; pollicitus ei eſſet, ſe pro C. Lælio, quem Scipio dilexit unice, tumq; conſulatus candidatum deducebat, prenſaturum, pro ſe prenſauit. Plutarchus auctor in dictis. Cn. & Q. Seruilios Cæpiones fratres fuiſſe docet Cicero in Verrinis, & in Fonteiana, & Valerius capite de teſtibus. natos autem eos opinor ex Cn. Seruilio Cæpione conſule an. DLXXXIIII. His, ut opinor, conſulibus cum Macedonum legati conqueſtum ueniſſent de D. Iunio Silano prætore, quòd acceptis pecunijs prouinciam ſpoliaſſet, & ſenatus de querelis eorum uellet cognoſcere T. Manlius Torquatus, Silani pater petijt, impetrauitq;, ut ſibi eiuſmodi cognitio mandaretur, & domi cauſſa cognita filium condemnauit, abdicauitq;, ac ne funeri quidem eius cum ſuſpendio uitam finiſſet, interfuit, ſedensq; domi poteſtatem conſulentibus ex inſtituto fecit. epitoma LIIII, Cicero de finibus, Valerius de ſeueritate parentum. Iiſdem etiam conſulibus in L. Tubulum quæſitum oſtendit idem Cicero de finibus, cum ſcribit: L. Tubulus, cum prætor quæſtionem inter ſicarios exercuiſſet, ita a-
C perte cepit pecunias ob rem iudicandam, ut anno proximo P. Scæuola tribunus pl. ferret ad plebem, uellent ne de ea re quæri. quo plebiſcito quæſtio decreta à ſenatu eſt conſuli Cn. Cæpioni.

De re geſta cum Viriatho, & cum Numantinis.

ET hoc anno Q. Fabium Seruilianum pro conſule cum Viriatho rem geſſiſſe reperio. ſic enim pergit Appianus, quem unum in hoc bello digerendo (quantum ex mendoſis eius libris intelligere potuimus) maxime ſequuti ſumus: Q. Fabius cum latronum principem quendam cepiſſet, ipſum dimiſit, ſocijs eius manus præcidit. Viriathū inſequutus oppido incluſum circumuallare cœpit. ex quo Viriathus eruptione facta exercitum Seruiliani fugauit, atq; in hunc locum aſperum, ac præruptum, unde nulla exeundi facultas erat, compulit. neq; idcirco ſecunda fortuna elatus, cum honeſtam ſibi finiendi belli occaſionē datam intelligeret, pacem his conditionibus pe-
D tijt, ut ipſe ſocius populi R. eſſet; quiq; ſectā ſuam ſequuti eſſent, quæ quiſq; haberet, teneret. quæ à populo confirmata eſt. Hinc etiam in epitoma LIII legimus ita: A Q. Fabio Maximo pro conſule pars maxima Luſitaniæ expugnatis aliquot urbibus recepta eſt. Item: Q. Fabius pro conſule rebus in Hiſpania proſpere geſtis labem impoſuit pace cum Viriatho æquis conditionibus facta. Oroſius autem res eius geſtas his uerbis prodidit: Fabius conſul contra Luſitanos, & Viriathum dimicans Bacciā oppidum, quod Viriathus obſidebat, depulſis hoſtibus liberauit, & in deditionem cum plurimis alijs caſtellis recepit. quingentis etiā principibus eorū, quos ſocietate inuitatos deditionis iure ſuſceperat, manus præcidit. Hinc factū eſt, ut Valerius de diſciplina militari ita ſcripſerit: Q. Fabius Maximus in Hiſpania omniū, qui ex præſidijs Romanis ad hoſtes transfugerant, captiq; erāt, manus abſcidit, ut trunca præ ſe brachia geſtantes, metum defectionis reliquis inijcerent. & Frontinus lib. IIII: Fabius Maximus transfugarum dextras præcidit. Atq; hoc quidem modo cum Viriatho in Luſitania dimicatum eſt. In Celtiberia uero quanquam omnibus fere Celtiberis à

Metello deletis acrius quàm unquam ante pugnari cœptum. Vni erant, quod eſt apud Appianũ, Termeſtini, ac Numantini, qui propè intacti arma retinebãt. Cum his ergo bellum illud ſuſceptum, quod poſtea Numantinum eſt appellatum. cuius belli cauſſam ſic expreſſit Florus, Numantini, inquit, Segidenſes ſocios, ac cõſanguineos ſuos manibus Romanorum elapſos exceperant. habita pro eis deprecatio nihil ualuit. cum ſe ab omni bellorum contagione remouerent, in legitimi fœderis pretium iuſſi arma deponere. hoc ſic à barbaris acceptum, quaſi manus abſcinderentur. itaq; ſtatim Megara uiro fortiſſimo duce ad arma conuerſi, Pompeium prœlio aggreſſi, fœdus tamen maluerunt, cum debellare potuiſſent. Hoc tamẽ ſequenti anno factum eſt. non enim niſi extrema hieme hoc anno Metellus Pompeio ſucceſſori exercitum in Hiſpania tradidit, ut ſcribit Appianus. A

DE COS. AN. DCXIII.

DEINCEPS conſules factos inuenio Q. Cæpionem cum C. Lælio. auctor cum faſtis Siculis Caſſiodorus, & Obſequens. His conſulibus L. Craſſum oratorem natum ſcribit Cicero in Bruto. Frontinus etiam de aquæductibus C. Lælio, Q. Seruilio cos. à L. Lentulo tractatum ait, ut pro aqua Marcia Anio in Capitolium deduceretur. C. Lælium non ſine repulſa conſulatũ adeptum auctor eſt Cicero in Tuſculanis, & Plutarchus de rep. Idem Lælius, (quod apud Ciceronem extat in Philippica XI. & apud Velleium lib. II.) C. Lælio natus eſt, eo qui conſulatum geſſit an. DLXIII. Sapientis cognomen tulit teſte Cicerone lib. II. de Officijs, atq; in Lælio, cuius rationem affert Plutarchus in Gracchis. De Q. Cæpione ſupra dictum eſt. cuius nominis parua extant in fragmentis Capitolinis ueſtigia. B

De re geſta cum Viriatho, & cum Numantinis.

PVGNATVM eſt hoc anno in utraq; Hiſpania à Romanis, ſed turpiter. Viriathus enim dolo, non armis ſublatus eſt à Q. Cæpione conſule, cui ea prouincia euenerat. C Cum Numantinis pax à Q. Pompeio proconſule iniuſſu ſenatus, ac populi propter infirmitatem facta. Dicamus primum de Viriatho. Q. Cæpio cum ad exercitum ueniſſet, ocij impatiens, pacem à Seruiliano fratre factã aſſidue improbare, ea de re quotidie literas ad ſenatum mittere. ſenatus primũ tacite Cæpioni quod è rep. fideq; ſua duceret permittere, poſt eidem aperte, ut neglectis pacis conditionibus bellum ſuſciperet, mandare. quo ſenatus conſulto accepto Cæpio repente Viriathũ adortus Arſam oppidum eius occupauit, ipſum cum magna, quacunq; iter faciebat, agrorũ direptione fugientem inſequens, tandem in Carpetaniam eſt adeptus. Cum autẽ ille inde ſimulata pugna repente ſe abſtuliſſet, Cæpio aſſequendi ſpe abiecta Vectonũ, & Galiæcorum fines populabundus iniuit. Qua re animaduerſa Viriathus legatos ad Cæpionem de pace miſit. quos Cæpio pecunia corruptos, atq; promiſſis ingentibus oneratos ad occidendum Viriathum impulit. quo haud ita multo poſt à proditoribus interfecto, exercitus etiam eius, qui duce Tantalo Saguntum profectus, atq; inde repulſus Bætim traiecerat, in Cæpionis, qui à tergo inſtabat, poteſtatem peruenit, D atq; ab eo uenia impetrata, agros etiam fertiles, quos coleret, ne inopia coactus ad latrocinia uerteretur, obtinuit. Hæc Appianus. quid alij? Florus quidẽ ita: Viriathũ Fabius Maximus conſul oppreſſerat, ſed à ſucceſſore Seruilio uiolata uictoria eſt. quippe qui conficiendę rei cupidus fractum ducem, & extrema deditionis agitantem per fraudem, & inſidias, & domeſticos percuſſores aggreſſus hanc hoſti gloriam dedit, ut uideretur aliter uinci non potuiſſe. Valerius uero ſic: Viriathi cædes duplicẽ perfidiæ accuſationem recepit, in amicis, quòd eorum manibus interemptus eſt; in Q. Seruilio Cæpione conſule, quòd is ſceleris huius auctor impunitate promiſſa fuit; uictoriamq; non meruit, ſed emit. Itaq; in epitoma etiam LIIII ſic ſcriptum eſt: Viriathus à proditoribus conſilio Seruilij Cæpionis interemptus eſt. & in libro de uiris illuſtribus: Cæpio Viriathum cum aliter uincere non poſſet, duos ſatellites pecunia corrupit, qui eum humi depoſitum perimerent, quę uictoria, quia empta erat, à ſenatu non

probata

A probata. Hæc in ulteriore Hiſpania geſta, & hoc anno à Cæpione conſule, & ſequenti ab eodem proconſule arbitror. Viriathum tamen his conſulibus uictum ſcribit Obſequens. In citeriore uero Q. Pompeius conſul, cum extrema hieme exercitum à Q. Metello accepiſſet, caſtra ad Numantiam poſuerat. Tum Numantini, cum eum forte abeſſe caſtris animaduertiſſent, è colle ſubito degreſſi in equites Pompeianos impetum facere, Pompeius re nunciata ad exercitum reuerſus hoſtibus acriter inſtare, illi leniter ad montes recedere, dum Romanos ad locum impeditum, quem conſtituerant, attraxerunt. Quamobrem cum ad Numantiam nihil ſe proficere Pompeius ſentiret, Termantiam, cuius potiundæ ſpes certior affulſerat, exercitum adduxit. ibi cum & ſæpe male pugnaſſet, Malia oppido per proditionem recepto, in Sedetaniam, quam latrocinijs infeſtam eſſe cognouerat, caſtra mouit. poſt cum ſe ad Numantiam rettuliſſet, ne tum quidem, cum flumen aliò deriuare, ut hoſtes fame opprimeret, eſſet aggreſſus, rem ex ſententia geſſit. Tot igitur aduerſis prœlijs fractus, B cum Roma & ſenatores aliquot qui conſilio, & nouus exercitus, qui manu eum iuuaret, acceſſiſſent, etiam per hiemem exercitum rei gerendæ, & cladium corrigendarum cauſſa, ſi qua pugnę daretur occaſio, ſub dio habebat. Poſtremo autem cum morbus, quem & aquæ, & aeris grauitas uulgauerat, grauiſſime totum exercitum afflictaret, & milites aliquot ad ea paranda, quæ uictui ſunt neceſſaria, egreſſi in inſidias Numantinorum præcipitati omnes fere deleti eſſent, exercitum in hiberna re infecta reducere coactus eſt. Tum uero uel quòd ſucceſſorem expectaret, uel quòd Romæ iudicium formidaret, clam de pacis conditionibus cum Numantinis agere cœpit, quas ne illi quidem diuturno bello feſſi ſunt aſpernati. Itaq; legatis eorum, cum ad ſe de pace ueniſſent, palam pro dignitate imperij Romani reſpondit, pacem ijs nulla alia ratione, niſi ſi Romanorum ſe poteſtati permitterent, dare poſſe. clam uero certas, in quas conuenerant, pacis conditiones tulit. quibus acceptis, illi ſe ſtatim Pompeij arbitrio in ſpeciem dediderunt. Pompeius obſidibus, & transfugis, & XV auri talentis, C hæc enim imperauerat, excitis ſucceſſorem, dum accederet, expectauit. Hæc pluribus uerbis Appianus. In eandem ſententiã loquitur etiam Oroſius. Pompeius conſul, inquit, fines Numantinorum ingreſſus accepta maxima clade diſceſſit, nõ ſolum exercitu pene omni profligato, uerum etiam cum plurimis nobilium, qui eius militiæ aderant, interemptis. & in epitoma: Q. Pompeius conſul in Hiſpania Termeſtinos ſubegit. cum eiſdem, & Numantinis pacem ob infirmitatem fecit, & apud Eutropium: Q. Pompeius, qui Metello ſucceſſit, à Numantinis uictus pacem ignobilẽ fecit. Sunt, qui Pompeium morbum excuſaſſe ferunt, ne cum intereſſet deditioni, animos Numantinorum irritaret. Liuius libro LVI. ex Priſciani lib. XVIII.

DE COS. AN. DCXIIII.

CASSIODORVS in hunc annum prodit conſules Cn. Piſonem cum M. Popillio. M. POPILLIVM Capitolinum fragmentũ. M. Popillium Lænatem Appianus, & D epitoma M. Popillium Lænatem, L. Calpurnium Valerium libro primo, cum, ait: C. Cornelius Hiſpalus prętor peregrinus M. Popillio Lænate, L. Calpurnio cos. edicto Chaldæos citra decimum diem abire ex urbe, atq; Italia iuſſit.

De re geſta cum Numantinis.

VIRIATHO interfecto, atq; ulteriore pacata Hiſpania, bellum tamen in Celtiberia non omnino ſublatũ erat. Etenim cum M. Popillius Lænas conſul ad exercitum in Hiſpaniam cõtendiſſet, ut Q. Pompeio ſuccederet, Pompeius omni iam belli metu uacuus, cum ſe indigne ſine iuſſu ſenatus pacem cum Numantinis feciſſe animaduerteret, negare ſe cum ijs pactum quicquam eſſe; illi teſtibus ijs, qui fœderi feriendo affuerant, confirmare. Popillius eos Romam ad ſenatum, ut cum Pompeio de fœdere diſceptarent, reiecit. re in ſenatu agitata, placuit cum Numantinis bellum renouari. Interea uero Popillius Luſonum, qui Numantinis finitimi ſunt, fines ingreſſus, inde re infecta diſceſſit. Hæc Appianus. Q. Cæpio hoc forte anno Viriathini belli reli-

quias perſecutus prouinciã ordinauit. neq; enim tot res ab eo in cõſulatu geſtas eſſe uidetur ueriſimile, præſertim uero cũ ad exercitũ cõſules,nõ niſi ſero uenire poſſent. A

DE COS. AN. DCXV

P. SCIPIONEM, D. Brutum conſules in hunc annum inuenio apud Caſſiodorum. Naſicam, & Brutum faſti Siculi; quorum, ut ex ijs quæ dicam, patebit, pleriq; rerum Romanarum ſcriptores meminerunt. ſic enim ſcriptum eſt in epitoma: P. Cornelio Naſica, cui cognomen Serapionis fuit ab irridente C. Curatio tribuno pl. impoſitum, & D. Iunio Bruto cos. delectum habentibus in conſpectu tyronum res ſaluberrimi exempli facta eſt. Nam C. Matienus accuſatus eſt apud tribunos pl. quòd exercitum in Hiſpania deſeruiſſet, damnatusq; ſub furca diu uirgis cæſus eſt, & ſeſtertio nummo uenijt. Tribuni pl. quia non impetrarent, ut ſibi denos, quos uellent milites eximere liceret, conſules in carcerem duci iuſſerunt. Hinc Cicero etiam libro III B de legibus ſcripſit: D. Brutum, & P. Scipionem conſules, quos, & quantos uiros, homo omnium infimus, & ſordididiſſimus tribunus pl. C. Curatius in uincula coniecit, quod ante factum non erat. Valerius præterea capite de fiducia ſui ita ſcriptum reliquit: C. Curatius tribunus pl. productos in concionem conſules compellebat, ut de frumento emendo, atq; ad id negotium explicandum mittendis legatis in curia referrent. cuius inſtituti minime utilis interpellandi gratia Naſica contrariam actionem ordiri cœpit. obſtrepẽte deinde plebe, tacete, quæſo Quirites, inquit. plus enim ego, quàm uos quid reip. expediat, intelligo. qua uoce audita omnes pleno uenerationis ſilentio maiorem auctoritatem eius, quàm ſuorum alimentorum reſpectum habuerunt. & Frontinus capite de diſciplina: P. Cornelio Naſica, D. Iunio cos. qui exercitum deſeruerant, damnati uirgis cæſi publice uenierunt. Hic Scipio P. Scipionis Naſicæ filius fuit eius, qui Corculum eſt appellatus, P. Scipionis eius, qui optimus uir à ſenatu iudicatus matrem Idæam excepit, nepos, P. Scipionis eius, qui Iugurthæ bellum intulit, pater, ut tradit Velleius, ante in ædilitate repulſam paſſus, poſt Ti. Gracchum occidit. unde miror Valerium in tantorum uirorum ignoratione uerſatum eſſe, atq; ita ſcripſiſſe capite de repulſis: P. Scipio Naſica togatæ potentiæ clarum lumen, is, qui conſul Iugurthæ bellum indixit, qui matrem Idæam è Phrygijs ſedibus ad noſtras aras, focosq; migrantem ſanctiſſimis manibus excepit, qui multas, & peſtiferas ſeditiones auctoritatis ſuę robore oppreſſit, quo principe ſenatus aliquot annos gloriatus eſt, cum ædilitatem curulem adoleſcens peteret, manumq; cuiuſdam ruſtico opere duratam more candidatorum tenacius apprehendiſſet, ioci gratia interrogauit eum, num manibus ſolitus eſſet ambulare. quod dictum à circunſtantibus exceptum ad populum manauit, cauſſamq; repulſæ Scipioni attulit. Vnde Cicero pro Plancio: auus tuus P. Naſica tibi ædiliciam prædicaret repulſam, quo ciue neminem ego ſtatuo in hac rep. fortiorem. De eodem Plinius lib. XXI: Florum honorem populus Ro. Scipioni tantũ habuit. Serapio cognominabatur propter ſimilitudinem ſuarij cuiuſdam negociatoris. ob id erat in tribunatu plebei admodũ gratus, dignusq; Africanorũ familia. D. Brutum M. F. uocat Cicero in Bruto. hunc poſtea Callaicum appellatum oſtendemus. Eidem Hiſpania ulterior obtigit. Scipionis incomperta prouincia eſt. C D

De re geſta cum Luſitanis, & Numantinis.

VIRIATHO interfecto ne diuturnum quidem in Luſitania ocium fuit. Nam cum multi Viriathum imitati latrocinij Luſitaniam uexarent, placuit ſenatui eorum libidinem armis coercere. id bellum, atq; ea prouincia D. Bruto conſuli mandata eſt. Veniſſe autem eum hoc anno ad exercitum uerba hæc epitomæ LV indicant: Iunius Brutus conſul in Hiſpania ijs, qui ſub Viriatho militauerant, agros, & oppidũ dedit, quod Valentia uocatum eſt. M. Popillius à Numantinis, cum quibus pacem factam ſenatus irritam cenſuerat, cum exercitu fuſus, fugatusq; eſt. Popillium porrò pro conſule hoc anno parum ſecunda fortuna Numantiam obſediſſe teſtatur Frontinus lib.

III cum

A III cum ait: Numantini obſeſſi ne pro uallo quidem inſtruxerunt aciem, adeoq; ſe continuerũt, ut Popillio Lænati fiducia fieret ſcalis oppidum aggrediendi. quo dein de ſuſpicante inſidias, quia ne tunc quidem obſiſtebatur, ac ſuos reuocãte, eruptione facta auerſos, & deſcendentes adorti ſunt. Qua de re miror nihil eſſe in Appiani hiſtoria proditum.

DE COS. AN. DCXVI.

CONSVLES comparant in hunc annum Caſſiodorus, & Obſequens M. Æmiliũ, C. Hoſtilium Mancinũ. Lepidum & Mancinũ faſti Siculi; Oroſius, & Appianus M. Æmilium Lepidum, & C. Hoſtilium Mancinum. Mancini conſulis etiã in fragmentis Capitolinis ueſtigia extant. De Lepido ſic loquitur Cicero in Bruto: M. Lepidus, qui eſt Porcina dictus, iiſdem temporibus fere, quibus Galba, ſed paulo minor natu, & ſummus orator eſt habitus, & ſcriptor ſane bonus. Item: L. Caſsij legi tabellariæ M. B Ancius Briſo tribunus pl. diu reſtitit, M. Lepido cõſule adiuuãte, eaq; res P. Africano uituperationi fuit, quòd eius auctoritate de ſententia deductus Briſo putabatur. Is, ut opinor, natus eſt è M. Lepido, principe ſenatus, conſule anno DLXXVIII. His conſulibus M. Claudius prætor in naue fulmine conflagrauit. Obſequens.

De re geſta cum Numantinis, & Luſitanis.

CETERVM Popillio pro conſuli C. Mancinus conſul ad Numantiam ſucceſſit. D. Bruto in Luſitania prorogatum imperium eſt. Dicamus autem primum de Mancino. Hoſtilius Mancinus conſul, inquit Obſequens, in portu Herculis cum conſcenderet nauẽ, uox improuiſo audita: mane Mancine. cumq; egreſſus poſtea nauem Genuæ conſcendiſſet, anguis in naui inuentus è manibus effugit, ipſe conſul deuictus. & Valerius lib. primo: Mancino conſuli in Hiſpaniã ituro hæc prodigia acciderunt. cum Lauinij ſacrificium facere uellet, pulli cauea emiſſi in proximam ſiluam fugeC runt, ſummaq; diligentia quæſiti reperiri nequiuerunt cumq; ab Herculis portu, quo pedibus peruenerat, nauem conſcenderet, talis uox ſine ullo auctore ad aures eius peruenit; Mancine mane. qua territus cum itinere conuerſo Genuam petiſſet, & ibi ſcapham eſſet ingreſſus, anguis eximiæ magnitudinis uiſus è cõſpectu abijt. ergo numerum prodigiorum numero calamitatum æquauit infelici pugna, turpi fœdere, deditione funeſta. Idem eſt in epitoma LV: C. Hoſtilio Mancino conſule ſacrificante pulli ex cauea auolauerunt. conſcendenti deinde nauim, ut in Hiſpaniã proficiſceretur, accidit audiri: mane Mancine. quæ auſpicia triſtia fuiſſe euentu probatum eſt. uictus enim à Numantinis, & caſtris exutus, cum ſpes nulla ſeruandi exercitus eſſet, pacem cum eis fecit ignominioſam, quã ratam eſſe ſenatus uetuit. triginta millia Romanorum à Numantinorũ millibus quatuor uicta erant. Idem Oroſius. Appianus Mancinum rumore, qui, Cantabros, & Vaccæos Numantinorum auxilio ueniſſe percrebuerat, perculſum exercitum, trepidum in caſtra, quæ quondam Fuluius Nobilior fe D cerat, reduxiſſe, atq; ibi obſeſſum ad turpes pacis cõditiones à Numantinis latas deſcendiſſe auctor eſt. qua re Romæ cognita ipſum à bello auocatũ, collegam eius M. Lepidum ad exercitum eſſe miſſum. Hæc ad Numantiam. In Luſitania uero D. Brutus proconſule, ſi latrones Luſitanos palantes, atq; diſperſos per calles, tramiteſq; inſequi uellet, eos ſe adipiſci poſſe diffiſus, ad ſingula eorum oppida arma circumferre cœpit, quòd ſe facilius ſingulos ad ſuorum oppidorum defenſionẽ attractos eſſe oppreſſurum ſperaret. Ita cum Duriam flumen tranſiſſet, atq; populabundus ad Lethen perueniſſet, Primus Romanorũ Lethen, deinde Bænim uictor traiecit. qui, ut ait Strabo, Bruti expeditionis terminus fuit. Hæc ex Appiano. Hinc etiam in epitoma LV ita ſcriptum inuenimus: D. Iunius Luſitaniam urbium expugnationibus uſq; ad Oceanum perdomuit. & cum milites flumen Obliuionem tranſire nollent, raptum ſignifero ſignum ipſe tranſtulit, & ſic, ut tranſgrederentur, perſuaſit. & apud Strabonem lib. III: Brutus cognomine Callæcus Morone urbe ad faciendas excurſiones uſus bellum geſſit cum Luſitanis, eoſq; deleuit. & apud Valeriũ lib. VI: Cum

ſe D.Bruto tota pene Luſitania dedidiſſet,ac ſola gentis huius urbs Cinania pertinaciter arma retineret,tentata redemptione propemodũ uno ore legatis Bruti reſpondit,ferrum ſibi à maioribus,quo urbem tuerentur,non aurum,quo libertatem ab imperatore auare emerent,relictum. A

DE COS. AN. DCXVII.

CONSVLES ſuggerit Caſſiodorus P.Furiũ, Sex. Atilium Serranum. Cicero lib. III de officijs L.Furium,Sex.Atilium.Obſcquens L.Furium, Atilium Serranum.faſti Siculi Philum, & Serranum; De Furio Cicero ſic in Bruto:L.Furius Pilus perbene loqui putabatur, literatiusq́ꝫ, quàm ceteri.In fragmentis Capitolinis ueſtigium etiam apparet SERRANI conſulis. Furio Hiſpania citerior obtigit.Bruto in ulteriore prorogatum imperium eſt.

De cenſoribus, & luſtro LVIII. B

IN fragmentis Capitol.hæ literæ Serrano cos.ſuggerũtur.-OR. L. F. LVIII.quibus literis cenſores hoc anno luſtrum feciſſe LVIII ſignificatur.Qui autẽ hi fuerint, incerta memoria eſt, quoniam autem non niſi ex conſularibus ad cenſuræ honorem per hæc tempora efferebantur, ſuſpicari quis poterit,alterũ ex his Q. Fuluium Nobliorem fuiſſe,qui anno DC conſulatum geſſit.id enim extrema illa cognominis eius ſyllaba OR indicat. atq́ꝫ etiam fragmentum quoddam Feſti confirmat.in quo trunca nomina ſunt cenſorum à quinquageſimo luſtro deinceps uſq́ꝫ ad LX,ita:

-----Or cum M.----
-----mius.Q.F.----
----Ti.Sempron.---
----L.Æmilij Paulli----
L.Cornelij Sc------
---- Opillius------ C
----- M.Vale-----
----ginus cenſores----
----L. Cornelij Lentuli---
----Mummi------
Q.Fului No------
cili Metelli.

id eſt.M.Fuluius Nobilior cum M.Lepido.
A.Poſtumius Albinus.Q.Fuluius Flaccus.
Ti.Sempronius Gracchus.
L.Æmilij Paulli
P.Cornelij Scipionis Naſicæ cuius collega M.Popillius Lænas.
M.Valerius Meſſalla.C.Caſſius Longinus.
L.Cornelij Lentuli Lupi. D
L.Mummij.
Q.Fuluij Nobilioris.
Q.Cæcilij Metelli Macedonici.

Nobiliore ergo cenſore conſtituto,quærendus eſt ei collega, & is quidem patricius. nam Fuluius è plebe fuit. ambo aũt è plebe cenſores nondum creabantur. ego uero Ap.Claudium Pulchrũ collegam Nobilioris ſcripſi; primũ, quia cenſorius fuit,deinde, quia ſuperiore luſtro cenſuræ honore ab Africano deiectus eſt,tum,quia patricij locum tenet, poſtremo, quia niſi eum hoc anno cenſorem ſtatuas, quo anno fuerit, non reperies.eſt enim mortuus,auctore Appiano lib.I ante C. Tuditanum cõſulem. Plutarchus in Gracchis hunc uocat uirum conſularem, cenſorium, & principem ſenatus. de luſtro ita in epitoma LVI poſt deditionem Mancini:Luſtrum à cenſoribus conditum eſt.cenſa ſunt ciuium capita CCCXXIII millia.

De

A

De re geſta cum Luſitanis, & Numantinis.

IN hunc annum res contuli à D.Bruto pro conſule cum Gallæcis geſtas, quòd in epitoma LVI ante earum mẽtio fiat, quàm Lepidi pro conſulis, quę hoc anno à Vaccæis uictũ ex Obſequente conſtat. Verba aũt epitomæ ſunt hæc: D.Brutus in ulteriore Hiſpania aduerſus Gallæcos pugnauit. quam rem apertius Florus tradidit, his uerbis: D.Brutus aliquando latius Gallæcos, atq; oẽs Gallæciæ populos, formidatumq; militibus flumen Obliuionis, peragratoq; uictor Oceani litore non prius ſigna conuertit, quàm cadentem in maria ſolem, obrutumq; aquis ignem non ſine quodam ſacrilegij metu, & horrore deprehẽdit. Itaq; apud Oroſium quoq; ita ſcriptum eſt: Brutus in interiore Hiſpania LX millia Gallæcorũ, qui Luſitanis auxilio uenerant, aſpero bello, & difficili quanuis incautos circũueniſſet, oppreſſit. & apud Velleium: Ante tempus exciſæ Numantiæ pręclara in Hiſpania militia A. Bruti fuit, qui penetratis

B omnibus Hiſpaniæ gentibus ingenti ui hominum, urbiumq; potitus numero, aditis, quæ uix adita erant, Gallęci cognomẽ meruit. & apud Rufum: Hiſpanias per D.Brutum obtinuimus, & uſq; ad Gades ad Oceanum peruenimus. & apud Strabonẽ lib. III: Gallæci ultimi ſunt, montes incolentes, ac propterea, qui ſubigantur difficillimi, qui Bruto, qui Luſitanos debellauit, cognomen dederunt. Hęc de bello Luſitanico à Bruto hoc (ut opinor) anno confecto. qui tamen non niſi quadriennio poſt triumphauit, diu in ordinanda, credo, prouincia occupatus. In citeriorẽ autem prouinciam uenit L.Furius conſul, ac ſoluendi fœderis cauſſa, iuſſu ſenatus Mancinũ ad Numantinos uinctum perduxit. M.Lepidus pro conſule male cum Vaccæis pugnauit. quæ ita eſſe, poſtquam eò Romanorũ bellorum dignitas recidit, ut annalium uerbis hinc inde collectis illuſtranda, atq; exponẽda ſint, uerbis ipſis annalium, quales quales habemus, ut ſolemus, allatis demonſtrabimus. De prouincia Furij ſic Valerius lib. III: P. Furius Philus conſul Q. Metellum, & Q. Pompeium inimicos ſuos cupitam ſibi

C profectionem in Hiſpaniam prouinciam, quam ſortitus erat, identidem exprobrãtes legatos ſecum illuc ire coegit. De Mancino ita Cicero lib. III de officijs: C. Mancinus, qui ut Numãtinis, quibus cum ſine ſenatus auctoritate fœdus fecerat, dederetur, rogationem ſuaſit eam, quam L.Furius, & Sex. Atilius ex S.C. ferebant. qua accepta eſt hoſtibus deditus. in epito. LVI: Ad exoluẽdum Numantini fœderis religione populum, Mancinus, cum huius rei auctor fuiſſet, deditus Numantinis nõ eſt receptus. Appianus etiam Mancinum à Furio in Hiſpaniam ductum, ac nudum hoſtib. traditum, nec ab ijs receptum ait. de Lepido autem ſic ſcriptum reliquit: Lepidus cum legatos Numantinos Romam de fœdere cum Mancino icto profectos expectare graue duceret, ocij impatiẽs; ac gloriæ cupidus Vaccæis ſine ſenatuſconſulto bellum intulit, frumẽtum Numantinis eos ſuppeditaſſe criminatus. Itaq; à Pallantinis Vaccæorum populis, quos ope D.Bruti generi adortus erat, fuſus, fugatusq;, domum reuocatus imperio abdicatus eſt. & Oroſius ita: In citeriore Hiſpania M.Lepidus pro conſu

D le Vaccæos innoxios, & ſupplices inuito ſenatu pertinaciter expugnare tentauit. ſed mox accepta clade grauiſſima improbę pertinacię pœnas luit. ſex millia Romanorũ cæſa. reliqui exuti caſtris, & armis amiſſis euaſerunt. & in epitoma ſic ſcriptũ eſt: M. Lepidus pro cõſul aduerſus Vaccęos rem geſſit, cladẽmq; ſimilẽ Numãtinę accepit.

DE COS. AN. DCXVIII.

DEINCEPS conſules ſubijcit Caſſiodorus, & Obſequens Ser. Fuluium, Q. Calpurnium. faſti Siculi Flaccum, & Piſonem. Oroſius Ser. Fuluium Flaccũ, Q. Calpurnium Piſonem. Fragmenta Capitolina PISONEM. Fuluij Flacci cos. mentio eſt in epitoma LVI, & apud Appianum in Illyrica, Calpurnij Piſonis in Hiſpanienſi. Horum conſulum mentio eſt in antiqua, quæ uulgata eſt tabula, hoc modo: SER. FVLVIO. FLACCO. Q. CALPVRNIO PISONE COS. A. P. V. C. DCXX. REMP. BELLO SERVILI TVRBANTE. Fuluio Illyricum, Piſoni Hiſpania euenit.

De re geſta cum Numantinis, Illyrijs, & Scordiſcis. A

HOC anno Romani, ut ait Appianus, deditione Mancini ſe fœdere ſolutos eſſe rati, Calpurnium Piſonem conſulem aduerſus eos miſerunt. qui cum Numantinorum, Pallantinorumq; agros populabundus iniſſet, eosq; uaſtaſſet, reliquũ imperij ſui tempus in hibernis apud Carpetanos traduxit. Vnde Obſequens his etiam conſulibus rem apud Numantiam male geſtam, exercitum Romanum oppreſſum ſcripſit. Dum hæc autem in Hiſpania gerebantur, ne quietæ quidem in Illyrico, & in Macedonia res erant. Illyrij bello Perſico à Romanis uicti ad hæc uſq; tẽpora pacati fuerant. quibus Vardæi, quod extat apud Appianum, Illyricum, quod erat ſub Romanorum ditione, armis inuaſiſſe dicuntur. aduerſus quos cum legati ad eos miſſi nihil profeciſſent, profectus cum exercitu Fuluius Flaccus conſul bellum una duntaxat excurſione confecit. Itaq; in epitoma etiam LVI ita ſcriptum eſt: Fuluius Flaccus conſul Vardæos in Illyrico ſubegit. De triumpho Fuluij nihil aperte traditum comperi, uerum ex obſeruatione epitomarum, & uerbi Subigendi ui triumphaſſe Fuluium conſulem puto. Eodem etiam tempore bellatum eſt in Macedonia, quam Thraces incurſionibus, ac populationibus diuexabãt. ex Thracibus autem maxime Scordiſci. Hoc item ex eadem epitoma intelligi poteſt, in qua uictoriæ Fuluij Flacci conſulis hæc uerba ſubijciunt: M. Coſconius prætor in Thracia cum Scordiſcis proſpere pugnauit. neq; enim de eo quicquam aliud accepi. Hunc tamen prætorem triumphaſſe non puto. Hoc ita cecidiſſe, coniectura ducor ad ſuſpicandum, quòd Cicero in Piſonem Macedonicos horum annorũ triumphos enumerans, T. Flamininum, L. Paullum, Q. Metellum, T. Didium nominet, non omiſſurus etiam M. Coſconiũ, qui inter Metellum, & Didium prætores & ipſe prætor in Macedonia rem geſſit, ſi triumphaſſet, cum id maxime ad cauſſam pertineret. Quẽadmodum autem hoc bellum poſtea exarſerit, ita ut conſulares exercitus, imperiumq; deſiderarit, poſt demonſtrabimus. B

De priore Seruili bello Siculo. & M. Perpenna propr. ouante. C

IISDEM conſulibus bellum in Sicilia à ſeruis commotum extat in Oroſii commentarijs. Huius autem belli hæc cauſſa à Floro traditur: Syrus quidam nomine Eunus fanatico furore ſimulato, dum Syriæ deæ cæremonias iactat, ad libertatẽ, & arma ſeruos, quaſi numinum imperio concitauit. Id ut diuinitus fieri probaret, in ore abdita nuce, quam ſulphure, & igne ſtipauerat, leuiter inſpirans flammam inter uerba fundebat. hoc miraculo primo duo millia ex obuijs, mox iure belli refractis ergaſtulis quadraginta amplius militum fecit exercitum, regijsq; decoratus inſignibus caſtella, oppida, uicos miſerabili direptione uaſtauit. Idẽ ſcriptum eſt etiam in epitoma LVI: Bellum in Sicilia ortum. Eius initium fuit Eunus ſeruus natione Syrus, qui contracta agreſtium ſeruorũ manu, & ſolutis ergaſtulis iuſti exercitus numerũ impleuit. Cleo quoq; alter ſeruus ad LXX millia ſeruorum contraxit, & copijs iunctis contra populum R. exercitumq; eius bellum ſæpe geſſerũt. & apud Oroſium: Ser. Fuluio Flacco, Q. Calpurnio Piſone coſ. bellum in Sicilia ſeruile ortum, quod adeo graue multitudine ſeruorum tunc ad arma inſtructorum, copiaq; & magnitudine uirium fuit, ut non dicã prætores Romanos, quos penitus profligauit, ſed conſules quoq; terruerit. nam LXX millia ſeruorũ tunc in arma conſpirantium fuiſſe referuntur, excepta urbe Meſſana, quæ ſeruos liberaliter habitos in pace continuit. Hæc ex annalibus. Mihi uero eorum uerba intentius intuenti ne hoc quidem anno hoc initum bellum uidetur. ſed potius renouatum. ſiquidem uideo ſcriptum in epitoma; bellum ſeruile cum à prætoribus opprimi non potuiſſet, C. Fuluio conſuli eſſe mandatum. prætores autem nominat Florus, cum ait: capta ſunt caſtra prætorum Manilij, Lentuli, Piſonis, Hypſæi. Itaq; qui per fugitiuos diſtrahi debuiſſent, prætorios duces profugos prœlio ipſi ſequebantur. tandem Perpenna imperatore ſupplicium de eis ſumptum eſt. hic enim uictos, & apud Ennam nouiſſime obſeſſos cum fame quaſi peſtilentia conſumpſiſſet, reliquias latronum compedibus catenis religauit. crucibusq; puniuit. fuitq; de ſeruis ouatione contentus ne, dignitatem triumphi ſeruili inſcriptione uiolaret. Eundem D

etiam

A etiam M.Perpennam triumphaſſe ſcribit Valerius lib. I I I. quãquam eundem in conſulatu, atq; ex Aſia, non in prætura, neq; ex Sicilia triumphum egiſſe falſo, ut poſt oſtendam, ille uidetur ſignificare. Quando igitur Fuluio conſuli Piſonem, Piſoni Rupilium conſules ſubſequentibus deinceps annis ſucceſſiſſe, atq; Rupilium ipſum bello demũ confecto leges Siciliæ dediſſe inuenio, propterea fit, ut credam, ante C. Fuluium conſulem prætores quatuor, quos Florus cõmemorauit, cum ſeruis rem male geſſiſſe, quintum autem Perpennam ſupplicio de eis ſumpto bellum ſuſtuliſſe, ita ut ouans urbem inierit. cumq; ille è prouincia deceſſiſſet, hoc anno nouo Cleonis alterius ſerui motu commoto bellum, quod à Perpenna extinctum uidebatur grauius exarſiſſe, atq; propterea conſulares inde ad id exercitus miſſos eſſe.

DE COS. AN. DCXIX.

INSEQVENS annus P. Africanum, C. Fuluium Flaccum conſules habuit. ut ſcri B ptum eſt apud Caſſiodorum, & Obſequentem; ut autem in faſtis Siculis Scipionem, & Flaccum. quem eundem Flaccum ſuggerunt Capitolina fragmenta. C. Fuluij mentio eſt etiam in epitoma L V I. Africani II conſulis apud Appianum in Hiſpanienſi, Oroſium, Florum, Valerium lib. V I I I; cum inquit, Æmilianum cum quæſtorijs comitijs ſuffragator Q. Fabij Max. fratris filij in campum deſcendiſſet, populus conſulem iterum reduxit. Quod autem Cicero in ſexto de rep. ſcribat: Cum autem Carthaginem deleueris, triumphum egeris, cenſor fueris, & obieris legatus Ægyptum, Syriam, Aſiam, Græciam, delegere iterum abſens conſul: non eſt quod id quiſquam Valerij ſententiæ repugnare arbitretur. Eſt enim abſens accipiendus pro eo, qui non petendi cauſſa in campum deſcendiſſet, & omnino qui non peteret. quomodo ſæpe locutum eſſe Dionyſium, & Liuium docui in ſcholijs Liuianis. nunquam autem petijſſe Africanum oſtendit Cicero in Lælio, cum ait: Qui conſulatum petijt nunquam, factus eſt conſul bis, primum ante tempus, iterum ſibi ſuo tempore, reip. pene ſerò. Eſt C autem ſolutus lege, nõ ętatis, ut ait Appianus, (quod quiſq; intelliget, qui annos eum hoc tempore quinquaginta natum cognouerit. ſi quidem erat capiendo conſulatui legitimus annus X L I I I.) ſed ea lege, quam Cato ſuaſerat; Ne quis iterum conſul fieret. quod in ſcholijs Liuianis demonſtraui. Africano Hiſpania, Fuluio Sicilia euenit.

De re geſta cum Numantinis, & ſeruis in Sicilia.

FACTVS ergo magna populi uoluntate, maiore reip. ab eo bene gerendę ſpe Scipio conſul, cum bellum Numantinum extra ſortem, ut etiam ante Punicum gerere iuſſus eſſet, animum ad belli apparatus neceſſarios applicauit. Igitur diffidens ueteri exercitui, à quo res ſæpe male geſta eſſet, alias ſibi copias ſcribendas, auxilia undique aduocanda, arma, tela, equos, & cetera inſtrumenta militiæ præparanda putat. in delectu autem habendo nullius ex ueteribus legionibus nomen accipit, quòd a-D lio bello detinerentur, uerum nouos milites omnes conſcribit. Cum autem Itali frequentes ſtudio, atq; amore Scipionis ad id bellum nomina darent: ſenatus ueritus, ne Italia proprio præſidio nudaretur, non ſolum id eos uetuit facere, ſed ne pecunias quidem ex pręparatis eum ſumere paſſus eſt, uerũ annuas penſiones, quarum nondũ tempus uenerat, attribuit. quorũ alterũ Scipio, quod ad pecunias in bellum ſuppeditandas pertinebat, minime ſe indigne dixit ferre, quòd ſuas, & amicorum copias diceret ad id bellum gerendum ſatis multas futuras. de altero uero, quo milites Italiæ fortiſſimos ſecum ad bellum difficillimum uetabatur educere, ſenatum leuiter reprehendit. Nam ſi propter hoſtium fortitudinem Romani toties uicti eſſent, ſtrenuis omnino ſibi militibus opus eſſe, quoniam cum ijſdem hoſtibus dimicandum eſſet; ſin autem propter ſuorum ignauiam minus bene ſæpe pugnatum eſſet, uiris item ſe fortibus indigere, ne copijs ijſdem parem ipſe calamitatem acciperet. Quare cõſenſu ſenatus multos, qui ſe ultro militię offerebãt, cõſcripſit, quos reges, ciuitateſq; miſerũt. magnam præterea ſeruorum manum armauit, amicis quoq; quingentis, quos ſecum

educeret, ex omni nobilitate delectis. His autem, ac reliquis neceſſarijs rebus apparatis partem exercitus ad quatuor millia hominum fratri Fabio tradidit. ipſe ante eum, quàm maximis itineribus potuit, cum reliquis copijs in Hiſpaniam ire contendit. Eò uero cum ueniſſet, non protinus in hoſtes ſe intulit, ut eos tanquam imparatos circumueniret; quòd exploratum haberet, nunquam id genus hominum adeo ocio, luxuriaq; diffluere, quin ipſa naturæ ſuæ ferocitate apparatus aliorum facile ſuperaret, uerum accepto à Piſone exercitu, cum eum ita inertem, imbellemq; factum intelligeret, ut nihil eiuſmodi moribus ſtrenue ſe gerere poſſe confideret, ita porrò libidini, & auaritiæ deditum, ut uoluptati ille tantum, & quæſtui, nihil gloriæ, & laudi ſtuderet, ita deniq; ſeditionibus plenum, ut omnino ſine ullo imperio habitus uideretur; propterea non ante ſibi bellum attingendum eſſe arbitratus eſt, quàm præſentem intemperantiam ad priſtinam maiorum continentiam reuocaſſet, ac milites ipſos more maiorum laborare coegiſſet. Poſt autem cum militarem diſciplinam reſtituiſſet, militesq; obedientes, ac laborum patientes reddidiſſet, ineunte B æſtate motis caſtris Numantiam uerſus contendit. Erat autem eius in hoc bello adminiſtrando conſilium, ut nec nimis firma ad ſtationes loca deligeret, nec copias ullo modo diduceret; ne ſi quid à principio detrimenti cepiſſet, ab hoſtibus, à quibus adhuc irridebatur, omnino contemneretur, ac ne prœlio quidem hoſtes ullo modo laceſſeret, quòd genus belli, ac Numantinorum uires, quantæ eſſent, non ignotas haberet, uerum interea frumenta eorum incenderet, & agros ipſos perpetuis populationibus infeſtos faceret. Cùm autem uaſtatis agris caſtra ſibi propius urbem putaret eſſe admouenda, duo eſſe itinera, quibus eò perueniri poſſet, inueniebat: unum anguſtum, atq; difficile, alterum, quanquam multo ſuperiore longius, tamen & facilius, & expeditius. Multis autem ſuadentibus, ut breuiorem uiam iniret, ijs haud ſibi eſſe parendum putauit. cuius rei conſilium hac ratione explicabat, quòd timendum ſibi eſſe diceret, ne ſi anguſtiore uia exercitum duceret, repentinam in ſe hoſtes eruptionem facerent iumentis, plauſtris, & impedimentis reliquis implicatum, neq; ea C de cauſſa ſatis uel ad pugnandum, uel ad pedem referendum paratum. Quod ſi illi feciſſent, ſe, nec ſi uiciſſet, magnum quæſtum facturum, nec ſi uictus eſſet, niſi cladem incredibilem accepturum. duci autem prudenti in primis eius rei habendam rationem eſſe, ut nullo unquam tempore, niſi aut monente occaſione, aut neceſſitate urgente certaret. neq; enim turpius quicquam in re militari poſſe contingere, quàm ſi quid imperator eiuſmodi commiſiſſet, ut ſibi dicendum eſſet: non putaram. Hiſq; rebus dictis ſimul tribunis imperat, ut longiore itinere agmen ducant, atq; ita exercitum in fines Vaccæorum perducit. Ibi frumento, quantum plurimum potuit, coacto, omne præterquam quod ſibi neceſſarium eſſe arbitrabatur, incendit. Cùm autem in Vaccæis morans quoſdam Pallantinorum equites ſub Coplanij collibus in inſidijs latentes animaduertiſſet in ſuos ſæpe, quoties frumentatum exirent, impetum facere, Rutilium Rufum cum delecta equitum manu, qui eorum incurſiones contineret, immittit. Is cùm ad manus cum Pallantinis ueniſſet, illud fecit imprudentius, ut eos terga dantes uſq; ad collem inſequeretur. quò poſtquam peruenit, D patefactis inſidijs, ſtatim ille ſuis ne hoſtem inſequi, aut adoriri contenderent, imperat, ſed pilis tantum eum à ſe quoad poſſent, propulſarent. Scipio autem interea cùm Rutilium longius, quàm mandatum ei fuerat, eſſe progreſſum uideret, quod euenerat, ne accideret, ueritus, eum cum reliquo exercitu ſequi cœpit. cumq; ad locum ueniſſet, equitatum in duas partes diſtribuit, eumq; ab utraq; parte ſigna inferre in hoſtes iubet, iactiſq; iaculis gradum ſenſim, quoad ſe cum reliquis copijs coniungeret, referre, atq; hac ratione equites incolumes in campum reduxit. Moturo interim ex Vaccæis caſtra Scipioni nunciatur flumen ad traijciendum difficile in medio ſitum eſſe, ad idq; hoſtium eſſe inſidias collocatas. ea res fecit, ut priore itinere relicto longiorem alteram uiam, eamq; ab inſidijs tutiorē ingreſſus ſit. Ibi aquarum inopia multos effodere puteos eſt coactus, in quibus plerunq; cum aqua amarior inueniretur, pars iumētorum ſiti confecta eſt, homines uix incolumes iter fecerunt. Inde traijciēs

per

A per fines Cauceorum, quibus ſuperioribus annis Lucullus contra fœdera bellum intulerat, edixit, ut ſuam quiſq; domum ad negotia ſua reuerteretur. poſt ad hiberna in fines Numantinorum progreſſus eſt. Eo tempore cum rex Numidarum Micipſa populo Ro. peditum atq; equitum auxilia mitteret, Iugurtham Manaſtabilis fratris filium, eum quo cum poſtea populus R. bellauit, cum XII elephantis, ac ſagittarijs, & funditoribus multis miſit. quem uirum & in amicis Scipio habuit, & ad res grauiſſimas, periculoſiſſimasq; ſæpe adhibuit. Hæc Appianus, Oroſius, epitoma LVII ab Africano conſule hoc anno geſta in Hiſpania prodiderunt. In Sicilia uero C. Fuluius conſul rem geſſit, ut in epitoma LVI, & apud Oroſium ſcriptum eſt. uerũ quo euentu parum cognitum eſt, quòd annalium ueterum memoria interierit.

DE COS. AN. DCXX.

HIC annus conſules habuit P. Mucium, L. Calpurnium, auctore Caſſiodoro. Scæ B uolam, & Calpurnium faſtis Siculis; Velleio autem P. Mucium Scæuolam, & L. Calpurnium. Horum ſic meminit Pædianus in Verrinas: Scæuola iuris peritiſſimus cum L. Piſone conſul fuit, quo anno Ti. Gracchus occiſus eſt. P. Scæuola filius eſt P. Scæuolæ conſulis anno DLXXVII. Cicero auctor in Bruto. frater P. Craſſi biennio poſt conſulis, ut idem ſignificat in Lucullo. In fragmentis Capitolinis eſt L. CALPVRNIVS PISO FRVGI. recte. ſcribit enim Cicero in Verrem, & pro Fonteio, primum hunc è Piſonibus eſſe FRVGI uocatum. Idem tribunus pl. legem tulit de repetundis Marcio, & Manilio conſulibus, & annales Romanos ſcripſit. Cicero in Bruto. Hic idem conſularis legem C. Gracchi frumentariam poſt diſſuaſit. auctor idem in III Tuſculana.

De ſeditione Ti. Gracchi tribuni pl.

HIS conſulibus reſp. Romana ſeditione à Ti. Graccho tribuno pl. excitata, uehe- C mentiſſime perturbata eſt, quòd ipſum aliorum, quæ plurima ſequuta ſunt, malorum initium fuiſſe exiſtimatur. Res autem acta ſic eſt. Ti. Sempronius Gracchus clariſſima familia, atq; optimis maiorum exemplis tribunus pl. ad popularem aucupandam auram legem tulit inuitis ſenatoribus, atq; equitibus, ne quis ex agro publico plus quàm D iugera poſſideret. cui cum M. Octauius collega cauſſam diuerſæ partis defendenti intercederet, in eum furorem exarſit, ut ei poteſtatem lege lata abrogaret, ſeq; & Caium fratrem. & Ap. Claudium ſocerum triumuiros ad diuidundum agrum crearet. promulgauit & alteram legem, qua ſi quis latius agrum patefaceret, ut ijdem triumuiri iudicarent, quà publicus ager, quà priuatus eſſet. deinde cum minus agri eſſet, quàm quod diuidi poſſet ſine offenſa etiam plebis, quoniam eos in ſummam ſpem opum erexerat, legem ſe promulgaturum oſtendit, ut ijs, qui Sempronia lege agrum accipere deberent, pecunia, quæ regis Attali fuiſſet, diuideretur. hæredem autem populũ R. reliquerat Attalus rex Pergami, Eumenis filius, paulo ante mortuus.
D Tot igitur indignitatibus commotus grauiter eſt ſenatus, ante omnia P. Mucius conſul. qui cum in ſenatu in Gracchum peroraſſet, raptus ab eo ad populũ, rurſus in eum pro roſtris concionatus eſt. Cum autem iterum tribunus pl. creari Gracchus uellet, quod cum ſummo reip. exitio futurum optimates arbitrabantur, auctore P. Cornelio Naſica in Capitolio ab optimatibus occiſus eſt, ictus fragmentis ſubſelliorum, & inter alios, qui in eadem ſeditione occiſi erant, inſepultus eſt in flumen proiectus. hæc fere ex epitoma LVIII. in libro autem de uiris illuſtribus in eandem ſententiam ita ſcriptum eſt: Ti. Gracchus tribunus pl. legem tulit, ne quis plus D agri iugera haberet. Octauio collegæ intercedenti nouo exemplo magiſtratum abrogauit. deinde tulit, ut ea familia, quæ de Attali hæreditate erat, ageretur, & populo diuideretur. poſt cum prorogare ſibi poteſtatem uellet, aduerſis auſpicijs in publicum proceſſit, ſtatimq; Capitolium petijt, manum ad caput referens, qua ſalutem ſuam populo cõmẽdabat. hoc nobilitas ita cepit, quaſi diadema poſceret. ſegniterq; agẽte Mucio conſule Scipio Naſica ſequi ſe iuſſis, qui ſaluam rẽp. uellẽt, Gracchũ in Capitolium

perſe-

perſequutus oppreſſit. cuius corpus Lucretij ædilis manu in Tiberim miſſum, unde A
ille Viſpillo dictus. Eadem uberius Appianus, Plutarchus, & Velleius. Hinc Cicero de aruſpicum reſpon. dixit: Ti Graccho inuidia Numantini fœderis, cui feriẽdo, quæſtor C. Mancini conſulis cum eſſet, interfuerat, & in eo fœdere improbando ſenatus ſeueritas dolori, & timori fuit. iſtaq; res illum à grauitate patrum deſciſcere coegit. & pro Sextio: Ti. Gracchus legem ferebat agrariam. grata res erat populo. nitebantur contra optimates, quòd ea diſcordiam excitari uidebãt. & cum locupletes poſſeſſionibus diuturnis mouerentur, ſpoliari remp. propugnatoribus arbitrabantur. & in Catilinam: Ti. Gracchus, quòd iterum tribunus pl. fieri uellet, occiſus. & de legibus: Ti. Gracchum nihil aliud perculit, niſi quòd poteſtatem intercedendi collegæ abrogauit. & pro domo: P. Scipionis factum ſtatim P. Mucius conſul, qui in gerenda rep. putabatur fuiſſe ſegnior, multis ſenatuſconſultis non modo defendit, ſed etiam ornauit. & pro Plancio: P. Mucius arma, quæ priuatus P. Scipio ſumpſerat, ea Ti. Graccho interempto iure optimo ſumpta eſſe defendit. B

De re geſta cum ſeruis in Sicilia, & Italia, & cum Numantinis in Hiſpania.

HOC anno bellum in Sicilia L. Piſo conſul ita geſſit, ut eius uirtutis populum Romanum haud pœnituerit, quemadmodum ueterum in commentarijs ſcriptum eſt, quorum uerba proferam, ut quid de eo nobis ſcriptum relictum ſit, omnes intelligãt. ſic loquitur Oroſius: Poſt Fuluium Piſo conſul in Sicilia Mamercium oppidum expugnauit, octo millia fugitiuorum interfecit, quos capere potuit patibulo affixit. & Valerius ita lib. II; L. Calpurnius Piſo in Sicilia bellum cum fugitiuis geſſit, & acerrime in Titium equitum præfectum, qui fugitiuis arma tradiderat, animaduertit. Idem ſcribit Frontinus lib. IIII, cap. I, ac Valerius lib. IIII, hoc modo: Calpurnius Piſo conſul graui fugitiuorum bello à ſe liberata Sicilia, eos quorum præcipua opera uſus fuerat, imperatorio nomine donis cum proſequeretur, inter eos filium ſuum aliquot locis prœliatum fortiſſime titulo trium librarum aureæ coronæ decorauit. Atq; C
hæc quidem minime dubiam uictoriam Piſonis oſtẽdunt. at in epitoma LVIII rem aduerſus fugitiuos uario euentu geſtam ſcriptum eſt, & apud Obſequentem, in Sicilia à fugitiuis Romanos exercitus eſſe necatos. Neq; uero Sicilia ſolum hoc tempore ſeruili peſte uexata eſt, ſed etiam Italia, quod & apud Obſequentem, & apud Oroſium extat. Oroſius quidem poſt Gracchanam ſeditionem ita ſcribit: Orta in Sicilia belli ſeruilis contagio multas late infecit prouincias. Nam & Minturnis CCCCL ſerui in crucem acti, & Sinueſſæ ad IIII millia ſeruorum à Q. Metello, & Cn. Seruilio Cæpione oppreſſa ſunt. & Obſequens: In Italia multa millia ſeruorum, quæ coniurauerant ægre comprehenſa, & ſupplicio conſumpta. Hæc autem dum in Sicilia, Italiaq; cum ſeruis geruntur, P. Scipio in Hiſpania prorogato imperio debellauit, atq; Numantiam ipſam eius belli caput excidit. ſignificat hoc ipſum cùm Obſequẽs, tum etiam Cicero in primo de officijs, cum ſcribit: Africanus in excidẽda Numantia non plus reip. profuit, quàm eodem tempore P. Naſica cum Ti. Gracchum interemit. Res D
autem ex ſententia Appiani geſta ſic eſt. Cum omne ſtudium Scipio in populando agro, ubi hibernauerat, collocaret, accidit ut quodam die ad pagum neſcio quem ualle, rupeq; altiſſima cinctum exercitus eius maximum in diſcrimen adduceretur. Etenim cum magna pars militum intra pagum populationibus eſſet intenta, equites autem pauci agros incurſionibus prædarentur, ab inſidijs hoſtium, qui non procul à pago in rupe conſederant, circumuenti uix ſatis firmi ad ſe tutandum eſſe uidebantur, niſi propere Scipio accurriſſet. qui cum ad ſigna extra pagum conſtitiſſet, ſuis repente per tubicinem euocatis, facta in hoſtes impreſſione, eos in fugam coniecit. neq; tamen illos perſecutus, ſe intra munitiones ſuas recepit paucis utrinq; occiſis. atq; ita quidem Appianus. Oroſius autem, cum partem æſtatis, inquit, totamq; hiemem ne tentata quidem pugna Scipio tranſegiſſet, hoc eum demum profeciſſe, quòd ubi pugnandi copia facta eſt, Romani impetu Numantinorum oppreſſi cum terga uertiſſent, increpatione minisq; imperatoris erecti, conuerſis ſignis hoſtem fugarũt. cuius

etiam

A etiam ſententiam Frontinus comprobat, qui Scipionem tradit, cum exercitum ſuum in fugam compulſum uideret, ſe palam eum pro hoſte habiturum pronunciaſſe, qui in caſtra rediſſet. Eodem tempore Antiochus Syriæ rex cùm ad Scipionem munera miſiſſet ampliſſima, magnitudinem animi ſui Scipio declarauit. qui, cùm alij imperatores munera regum occultare ſoliti eſſent, ea ipſe pro tribunali accepit, atque omnia quæſtorem referre in tabulas publicas iuſſit, cùm ex ijs ſe fortiſſimum quenque uirum palam donaturum eſſe profiteretur. Poſthæc bina ad Numantiam caſtra poſuit. quorum unis ipſemet præfuit, alteris Q. Maximum fratrem præfecit. eo tempore accidit, ut à Numantinis ſeſe ex urbe proripiētibus ſæpe pugna laceſſeretur. at ille haud cum ijs eſſe pugnandum ratus, qui deſperatione acti ad dimicandum deſcenderent, ſui po teſtatem non faciebat. cumque idcirco à nonnullis nimię quaſi tarditatis argueretur, id potiſſimum reſpondebat, ſe à matre ſua imperatorem genitum eſſe, non bellatorem. Ergo à prœlio abhorrens animum ad hoſtes obſidione premendos, ac fame conſi-
B ciendos intendit. ea cauſſa fecit, ut literas per omnes prouincias, & ſocias ciuitates di mitteret, à quibus auxilia peteret. quæ cum ad diem conueniſſent, urbem ipſam hoc modo circunuallare inſtituit. primū copias ſuas, atque auxilia ciuitatum in plures partes diſtribuit, ſimulque ijs, ut totam undique urbem foſſa, ualloque cingerent, imperauit. Quod ſi ab erumpentibus hoſtibus opere forte prohiberentur, ſe interdiu purpureo uelo, noctu ignibus fieri certiorem iuſſit. His uero perfectis alteram foſſam poſt hāc ducere cœpit, & murum erigere, qui in altitudinem pedes decem, in latitudinem octo pateret, in eoque turres iugeri inter ſe interuallo diſtantes excitare. cum autem ſtagnum quoddam cum mœnibus coniunctum muro ſepire non poſſet, aggere ualido circundedit. Hoc apparatu ita clauſa omni ex parte à Scipione Numantia erat, ut nemo egredi, neque ingredi terra inuito illo poſſet. Verum cum flumen Durius urbē præ terlaberetur, erat id quidem Numantinis commodiſſimum tum ad commeatus importandos, quos ſecundum nacti uētum paruis in urbem nauiculis inuehebant, tum
C ad homines emittendos, qui ſe undis obruentes, foras enatabant. Igitur eius fluminis uſum cum eripere Numantinis Scipio ſtatuiſſet, ubi illud propter eius altitudinē, latitudinē, rapiditatemque iungi pōte nō poſſe animaduertit, caſtellū in utraque ripa conſtituit, ab ijsque caſtellis proceras trabes firmiſſimis funibus utrinque ſuſtētatas in aquam demiſit. trabes autem erant mucronibus enſium circunfixæ, quæ magno impetu in orbem ductæ prohibebant, ne quis nauigando, aut natando exire, aut ingredi poſſet. ex quo Numantini inopia rei frumentariæ ſimul, & conſilij laborare cœperunt; cum nec quicquā neceſſarium poſſet inuehi, nec quid foris ageretur, ulla ratione cognoſci. Quod ſi qui forte aliquo modo frumentatum exiſſent, eos tamen Scipio interfici prohibebat, quòd diceret, hoc celerius eos abſumpturos frumentum, quod haberent, quò plures fuiſſent. His rebus ita conſtitutis ſuper turres machinas, ceteraque ad iacienda tela tormenta collocauit, omnibusque non cohortibus ſolum, ſed etiam centurijs funditores, & ſagittarios interiecit. parique ratione uiros in muris ex interual
D lo diſpoſuit, qui omnium, quæcunque gererent, clamore edito, eoque inde ab alijs deinceps excepto, & proximis tradito certiorem ſe repente facerent. Iis uero, qui in turribus erant, edixit, ut ſi quid ſciri opus eſſet, id ſigno dato denunciarent, quæ uero certius ab ſe cognoſci oporteret, ea ut per nuncios indicarent. adhæc totum exercitum, qui ad ſexaginta millia hominum continebat, quadripartito diuiſit. quorum alios pro muris uoluit excubare, alios in uſus neceſſarios, ſi quò forte contendendum eſſet, reſeruauit. uiginti porrò millia, quæ uſu poſtulante pugnarent, totidemque, quæ ſi quid ijs durius accidiſſet, ſubſidio eſſent, conſtituit. ijsque locus erat ſuus cuique attributus, ex quo decedere cuiquam iniuſſu imperatoris permiſſum non erat. ex qua diligentia efficiebatur, ut quoties hoſtes impetum feciſſent, tum omnes, qui ad id parati erant, ex qua parte ſignum datum fuiſſet, ſe proriperent. Numātini uero quoties muri cuſtodias inuadebant (ſæpe autē id faciebant) partim multitudine ſignorum, quæ ad ceteros excitandos è turribus edebantur, partim aſpectu eorum, qui propere aduolabant, tum nunciorum huc, & illuc curſitantium copia, tum fortitudine eorum,

qui uallum, murumq́ acerrime defendebant, tum deniq́ tubarū, quæ bellicum è turribus canebant, altiſſimo perterriti ſono nihil proficiebant. Hac ergo ratione Scipio cum ſeptos illos teneret, putabat haud diutius obſidionem eſſe paſſuros, preſertim cum neq́ uirorum, neq́ armorum, neq́ cibariorum ſubſidij quicquam ijs poſſet ulla ex parte ſuppeditari. Cùm autem illi ita iam fame afflictarētur, ut diutius obſidionem ſuſtinere non poſſe uiderentur, Rhetogenes quidam extitit inter Numantinos longe & audacia & fortitudine princeps, qui periclitanti patrię ultimis eius temporibus auxilium ferret. Is comitibus quinq́, quos in ſuam ſententiam pertraxerat, totidemq́ famulis, atq́ equis aſſumptis, noctis ſilentio ſpatium illud, quod inter urbem, & munitiones erat cùm traieciſſet, ſcalis ſecum allatis munitiones ſuperat. Ibi cuſtodes imparatos adortus, remiſſis famulis equos conſcēdit, ac protinus ſingulas Areuaccum urbes adit, ſimulq́ eos docet, quanto res Numantinorum in periculo ſint, uidendum eis diligentius eſſe, ne ſimilis ad eos caſus recideret. optimam aútem ad id rationem futuram, ſi cognatę ciuitati maxime neceſſario tempore ſubuenirent. Hęc oratio nullius populi animos permouit, niſi Lucenſis. quæ ciuitas à Numantia quinque millia paſſuum diſtat. cuius cum iuuentus omnis ſubſidio Numantinorum eſſet intenta, maiores natu ueriti, nequid prauis adoleſcentum conſilijs detrimenti acciperent, confeſtim Scipionem certiorē faciunt. Ea de cauſſa Scipio hora noctis octaua magna manu ſine impedimentis accurrit, & ante lucem urbem exercitu circumſedit, ſimulq́ petijt, ut iuuentutis principes in poteſtatem ſibi dederentur. Ciuibus eos euaſiſſe dicentibus, ſeſe bello ciuitatem perſecuturum eſſe demonſtrat. qua de cauſſa traditi ſunt ei iuuenes ad quadringentos, quibus cùm manus præcidiſſet, ſubito motis caſtris Numantiam ſe recepit. Vltimis temporibus Numantini, ubi diligentia Romanorū nihil his rebus profici poſſe intellexerunt, cùm omnino non dum animo defeciſſent, ſex legatos ad Scipionem de pacis conditionibus mittunt. Eorum princeps Auarus laudata Numantinorum animi magnitudine magnifice apud Scipionem locutus, Numantinos ſe dedere ei paratos dixit eſſe, ſi tolerabilia imperarentur; ſin minus, omnino ſe in acie interfici malle, quàm non ueterem belli gloriam, libertatemq́, quam à maioribus acceperant, retinere. Scipio cum ex captiuis, quo ſtatu res in urbe eſſent, comperiſſet, ueram ſine ulla exceptione deditionem fieri uelle reſpondit, ſimul urbem eos, arma, & ſe, atq́ omnia ſua fidei, & poteſtati ſuæ committere. Hæc cùm legati populo Numantinorum exponerent, quanquam non aliud Scipionem daturum eſſe reſponſum ſuſpicati antea fuerant, tamen ira incenſi, libertatis amore, quia nunquam alias ante ſeruitutem ſeruiſſent, iamq́ præſenti calamitate acerbius efferati, & de ſua poteſtate deiecti eſſent, Auarum, ceterosq́ legatos, tantorum malorum nuncios interficiunt, ſuſpicati ne illi publica ſalute neglecta aliquid cum Scipione priuatim de incōlumitate propria pepigiſſent. Poſtremo ad id inopiæ uentum eſt, ut omnibus generibus ciborum deficientibus, ac fructibus, iumentis, herbisq́ omnibus conſumptis lora, detractasq́ ſcutis pelles, ubi feruida molliſſent aqua, comeſſe incœperint. quibus confectis ſe ad morientium hominum cadauera tranſtulerunt. cùm interim ægrotorum nullam rationem haberent, ac pro ſe quiſq́ quò plus poſſet, imbecilliori uim facere conaretur. adhæc uero grauis etiam peſtilentia inuaſerat, quam diutina concluſio, & mutatio uictus, præterea teterrimus cadauerum odor tota paſſim iacētium urbe uulgauerat. Quibus illi fracti, ac ſuperati malis cōſilium tandem ſe Scipioni dedendi ceperunt, ſeq́ horrido, & incompto capillo ſupplices ad eum contulerunt. Scipio poſtulatis eorum auditis iuſſit, ut eodem illo die arma certum quēdam in locum omnia comportarent, ipſi poſtridie in alium omnes conuenirent. Numantini diem ſibi ad id faciendum ut produceret, petierunt. quòd adhuc in urbe non pauci eſſent, qui libertatis amore ſibi mortem afferre uel ferro, uel fame cuperent. ex ijs autem ubi alij ſeſe alio modo interemiſſent, reliqui tertio die, uti imperatum fuerat, in conſtitutum locum ſe contulerunt, deformes, truculento aſpectu, atq́ multo ſordidiore habitu, ita ut ea fortuna facile miſericordiam commouere in animis etiam hoſtium poſſent. quorum Scipio cum paucos ad triumphum ſepoſuiſſet, reliquos ſub haſta uendidit

A didit, urbemq́ ipſam funditus euertit. Hæc Appianus. Florus autẽ, atq́ Oroſius Numantinos cum omnino erumpere in hoſtes, ac uiriliter occumbere ſtatuiſſent, carne prius ſemicruda, & largiore potione ſumpta ſe ingurgitaſſe ſcribunt, non uini, cuius is locus minime ferax eſt, ſed ſucci tritici artificioſe confecti, quam Celiam incolæ uocant. Scipio uero, cum hoſtium conſilium præſenſiſſet, haud pugnandi copiam fecit. Id ægre primum Numantini tulerunt, quòd ſibi uel ad patriam defendendam, uel ad glorioſam mortem oppetendam intercludi aditum intelligerent. deinde uero cum omnino repentina eruptione prœlio Romanos laceſſere decreuiſſent, & ſiquid ipſi extremis temporibus proficere poſſent tentare, ex improuiſo in aciem deſcendentes Romanos inuadunt. Ibi magno ſpatio utrinq́ dimicatum eſt. iterumq́ Romani ſe pugnare cum Numantinis fugiendo ſenſiſſent, niſi duce Scipione pugnaſſent. Numantinorum tamen res deterior fuit, qui fortiſſimo quoq́ ex ſuis amiſſo prœlio exceſſerunt, ita tamen, ut compoſitis ordinibus, nec ueluti fugientes ſe reciperent, nec oblaB ta ad ſepulturam cadauera ſuorum acciperẽt. Poſtremo omnia experti, quòd res nulla proceſſerat, decernunt ex oppido profugere, atq́ ex hoſtium manibus occulte, ſi poſſent, euadere. at eorum incœptum uxores nimio uirorum amore flagrãtes ruptis cingulis equorum impediunt. Quare ultima deſperatione ad moriendum impulſi portas urbis clauſerunt, ac ſe, duces, patriamq́ ferro, ueneno, & ſubiecto undiq́ igni perdiderunt. Frontinus Numantinos ait, ne ſe dederent, mori præcluſis domorum ſuarum foribus maluiſſe. Eodem tempore Theogenem quendam tradit Valerius uirum genere, pecunia, honoribusq́ præſtantem uicum ſuum, qui erat in urbe pulcherrimus, incendiſſe nutrimentis ignis raptim ex omni parte contractis, protinusq́ diſtrictis gladijs duobus in medium conſtitutis binos uiros ea conditione inter ſe dimicare iuſſiſſe, ut qui uictus eſſet abſciſſis à capite ceruicibus in ardentia tecta conijceretur. qua ratione cùm omnes prorſus eos neci tradidiſſet, tum demum etiam ſe ipſum in ignem medium inieciſſe. Scipio autem urbem ingreſſus nihil prædæ inuenit, quòd aurum, argentum, arma, ueſtes, cetera q́ eiuſmodi omnia igni abſumpta eſſent. ac ne unum quidem Numantinorum in uincula cõiecit, quòd omnes perijſſent. Ità de Numantiæ interitu fama duplex eſt: alij à Numantinis eam incenſam ſcribunt, alij à Scipione deletam, idq́ etiam ſine auctoritate ſenatus, uel quòd Scipio id è rep. eſſe cenſeret, uel quòd natura crudelis in eos eſſet, quos ui caperet, uel certe, quòd maximis urbium euerſionibus clarius ſe nomen ſuum eſſe redditurum putaret. Numantia deleta reliquam regionem in fidem accepit, ceteras, quæ defecerãt Hiſpaniæ ciuitates, partim ui, partim deditione in poteſtatem ſuam redegit, agros Numantinorum urbibus uicinis diſtribuit, labantes in fide confirmauit, reliquis tributa impoſuit.

DE COS. AN. DCXXI.

IN hunc annum creati conſules fuerunt auctore Caſſiodoro P. Popillius, P. Rupilius. Lænas, & Rupilius faſtis Siculis; eorum meminit Cicero lib. XIII ad Att. C. TuD ditanum, inquit, uideo in Libonis prætorem P. Popillio, P. Rupilio coſ. & in Verrẽ: Ennam tenuerunt P. Popillio, P. Rupilio coſ. ſerui fugitiui. In fragmentis etiam Capitolinis eſt P. POPILLIVS C. F. P. RVPILIVS P. F. P. N. Rupilium, & Popillium coſ. nominat Velleius lib. II. Rupilium, & Lænatem Cicero in Lælio. Eundemq́ intelligit cum ait: Scipio Rupilium conſulem fecit, Lælium non potuit. P. Rupilij mentio eſt etiam in epitoma LIX. C. Popillium C. Popillij filium eſſe arbitror conſulis an. DXCV. His coſ. S. C. factum in eos, qui Ti. Gracchum ſequuti eſſent. quæſtione habita multi damnati ſunt. Plutarchus in Gracchis. id quod auctore maxime P. Popillio coſ. factum eſt.

De triumphis D. Bruti, & P. Scipionis Africani ex Hiſpanijs.

RES à D. Bruto conſule, & pro coſ. proſpere in Luſitania, & Gallæcia, unde Callæcus poſtea appellatus eſt, per triennium geſtas ſupra commemorauimus. Ob eas triumphum ei decretum eſſe nemo dubitat. eum enim Plutarchus in Gracchis de Lu

ſitanis, Eutropius de Luſitanis, & Gallæcis triumphaſſe ſcribit. Quin etiam idem Eutropius indicat eundem hoc anno triumphaſſe, cùm ita ſcribat: Attalus rex Aſiæ hæredem populum R. reliquit. mox etiam D. Brutus de Gallæcis, & Luſitanis triumphauit, & P. Scipio Africanus de Numantinis ſecũdum triumphum egit. XIIII anno, poſtquam priorem de Africa egerat. Ergo in eundem annum reiecti duo nobiliſſimi triumphi ſunt, alter ex ulteriore, alter ex citeriore Hiſpania, in quibus prouincijs per multos iam annos bellum à Romanis ſine effectu gerebatur. credo autem ſerius Brutum triumphaſſe, quòd ulterior Hiſpania nunquam ordinata prouincia ſit, niſi exciſa Numantia, ac miſſis in utraſque Hiſpanias X legatis. Appianus. P. etiam Scipionis præclaræ res ad Numantiam per biennium geſtæ ante expoſitę ſunt. Triumphaſſe autem eum hoc anno docet aperte Cicero in Philippicis, ubi ait triumphatum ab eo eſſe anno ante Valerium, & Licinium conſules. item Eutropius, Oroſius, & epitoma LIX. apud quos eſt Scipionem poſteriorẽ triumphum egiſſe XIIII anno, quàm priorem de Carthagine egerat. In hoc triumpho XII millia pondo argenti translata auctor eſt Plinius lib. XXXIII, cap. XI. Appianus Numantini cognomen ex hac uictoria inueniſſe Scipionem ſcribit. A B

De ſeruis in Sicilia debellatis, & ouatione P. Rupilij pro cos.

EODEM etiam anno ad bellum ſeruile in Siciliam profectus P. Rupilius conſul ſeruos ſubegit, ac bello confecto prouinciã ordinauit. Id enim ex Romanorum monumentis elicitur, quorum uerba, ut res apertius demonſtretur, ac certius, ſubiungentur. ſic Oroſius: Piſoni cum Rupilius cos. ſucceſſiſſet, Taurominium, & Ennam firmiſſima fugitiuorum refugia bello recepit, ubi amplius, quàm XX millia ſeruorum trucidata referuntur. Valerius lib. II: P. Rupilius cos. eo bello, quod in Sicilia cum fugitiuis geſſit, Q. Fabium generum ſuum, quia negligentia Taurominitanam arcem amiſerat, prouincia iuſſit decedere. Cicero in Verrem: Ennam tenuerunt P. Popillio, P. Rupilio cos. ſerui fugitiui. at Valerius lib. IX: P. Rupilium cos. Ennam, quam prędones tenuerunt, in poteſtatem populi R. redegit. in epitoma autem LIX: P. Rupilius cos. in Sicilia cum fugitiuis debellauit. & rurſus Val. lib. VI: P. Rupilius in Sicilia operam publicanis dedit, & ultimam inopiam ſuam auctorato ſocijs officio ſuſtentauit. ab hoc poſtmodum conſule leges uniuerſi Siculi acceperunt, acerbiſſimoque prædonum, ac fugitiuorum bello liberati ſunt. Pædianus quoque in IIII Verrinam: P. Rupilius quondam ex publicano factus conſul, poſtea X legatorum ſententia leges Siculis conſcripſit. Ex hac uictoria P. Rupilium ouãtem iniſſe opinor. quod idem poſt fecit etiam M. Aquillius, qui ſecundum ſeruile bellum confecit. Ego tamen P. Rupilium non in conſulatu triumphaſſe, ſed pro cos. puto. ſi quidem ſcribit in Verrem Cicero, leges à P. Rupilio prætore Siculis eſſe conſcriptas. prætorem autem, ut alias, pro conſulem intelligit. C

DE COS. AN. DCXXII. D

CONSULES ſuggerit in hũc annum Caſſiodorus P. Craſſum, L. Valerium. Craſſum, & Flaccum faſti Siculi; Cicero Philippica XI L. Valerium Flaccũ, P. Licinium Craſſum. P. Licinij Craſſi conſulis meminerunt omnes, qui de bello Ariſtonici ſcripſerunt. Hic P. Craſſus Diues Scæuolæ frater dicitur à Cicerone in libris de oratore, & in Bruto, unde eum Mucianum uocat Velleius lib. II. ut adoptatum eum ex gente Mucia in Craſſorum familiam notet. Idem ditiſſimus, nobiliſſimus, eloquentiſſimus, iuriſconſultiſſimus, pontifex maximus fuiſſe traditur à Gellio lib. I, cap. XIII. L. Valerium, quem eundem flaminem Martialem fuiſſe ſcribit Cicero in Philippicis, L. Valerij filium eſſe reor conſulis anno DCI. Hoc loco fragmenta duo Capitolina inter ſe diuulſa, nec ſuo loco ab ijs, qui ea in Capitolio digeſſerunt, poſita, compoſui; ex quo hic, & inſequens annus maxime illuſtratur.

Eorum fragmentum unum eſt hoc.

ANCI

A ANCI
SERRA
OR. L. F. LVIII.
PISO.
DCXX. .MV FLACCVS.
P. POPI L. CALPVRNIVS FRV
P. LICI P. RVPILIVS P. F. P N.
CE VALER
I

alterum autem, quod non huic annexum, atq; affictum eſt, uerum longo poſt interuallo poſt annum DCXXC collocatum, eſt hoc.

IVS C. F.
VS P. F. P. N CR
B CAECIL

quod fragmentum ita cum parte ſuperioris coniungendum eſt.

DCXX. P. MVcius Scæuula. L. CALPVRNIVS Piſo FRVgi.
P. POPIllivs C. F. Lænas. P. RVPILIVS P. F. P. N.
P. LICInivs P. F. P. N. CRaſſus. L. VALERius Flaccus.
CEns. Q. CAECILius Metellus
M. Perperna.

De cenſoribus, & luſtro LIX.

EX fragmentis Capitolinis intelligitur his conſulibus cenſorē Q. Cæcilium fuiſſe. is fuit Q. Cæcilius Metellus Macedonicus, cui collega additus Q. Pompeius. ſic eſt enim in epitoma LIX: Q. Pompeius, & Q. Metellus tunc primum uterq; ex plebe cenſores facti. Luſtrum à cenſoribus eſt cōditum. cenſa ſunt capita, CCCLXVIII C millia DCCCXXXIII, præter pupillos, & uiduas. Q. Metellus cenſor cenſuit, ut omnes cogerentur ducere uxores liberorum procreādorum cauſſa. extat oratio eius, quam Auguſtus Cæſar cùm de maritandis ordinibus ageret, uelut in hæc tempora ſcriptam in ſenatu recitauit. C. Atinius Labeo tribunus pl. Q. Metellum cenſorem, à quo in ſenatu legendo præteritus erat, de ſaxo deijci iuſſit. quod ne fieret, ceteri tribuni pl. auxilio fuerunt. Hunc autem fuiſſe Q. Metellum Macedonicum docet Plinius libro VII, cap. XLIIII. Q. Pompeij cenſoris meminit etiam Cicero in Bruto. Luſtrum factum eſſe anno ſequenti puto M. Perperna cos. eius certe mentio fit in epitoma poſt M. Perpernæ cos. mentionem.

De bello Ariſtonici Aſiatico.

HOC tempore nouum in Aſia bellum coortum eſt, quæ ab Attalo Eumenis filio Pergami rege moriente populo Ro. relicta Mucio, & Calpurnio conſulibus fuerat. D Quo de bello ſic Iuſtinus lib. XXXVII: Ariſtonicus Eumenis filius non iuſto matrimonio, ſed ex pellice natus, poſt mortem Attali uelut paternum regnum inuaſit Aſiam. cum multa ſecunda prœlia aduerſus ciuitates, quæ metu Romanorum ſe tradere ei nolebant, feciſſet, iuſtusq; rex iam uideretur, Aſia Licinio Craſſo conſuli decernitur, qui intentior Attalicæ prædæ, quàm bello, cum extremo anni tempore inordinata acie prœlium conſeruiſſet, uictus pœnas incōſultæ auaritiæ ſanguine dedit. Florus autem ita: Attalus rex Pergamenorum Eumenis filius regnum populo R. teſtamento reliquit. Ariſtonicus regij ſanguinis ferox iuuenis urbes regibus parere conſuetas partim facile ſollicitat, paucas reſiſtentes Mindon, Samon, Colophonen ui recepit. Craſſi quoq; prætoris cæcidit exercitum, ipſum quoq; cepit. ſed ille memor & familiæ & Romani nominis cuſtodem ſui barbarum uirgula excæcat in exitium ſui, quod uolebat, ita concidit. Craſſo conſuli affuiſſe Nicomedem Bithyniæ, Mithridatem Ponti, Ariarathen Cappadociæ, & Pylemenem Paphlagoniæ reges, Craſſum ipſum interfectum, caput eius Ariſtonico oblatum, corpus Smyrnæ ſepultum tradit

Eutropius. In epitoma autem LIX hoc pacto ſcriptum eſt: Ariſtonicus regis Eumenis filius Aſiam occupauit, cum teſtamento Attali regis legata populo Ro. libera eſſe deberet. aduerſus eum P. Licinius Craſſus conſul, cum idem pont. max. eſſet, quod nunquam antea factum erat, extra Italiam profectus prœlio uictus, & interemptus eſt. & Strabo lib. XIIII: Ariſtonicus Attalo Philometore mortuo, cùm de regno occupādo, tanquam ex eius ſtirpe unus, cogitaret, nauali prœlio ad Cumæam ab Epheſiis ſuperatus, in mediterraneam regionem recedens uocatis ad libertatem ſeruis maximum exercitum comparauit, atq; Thyatira primum, deinde Appolloniadem occupauit. cùm autem ciuitates, atq; Nicomedes Bithyniæ, & Ariarathes Cappadociæ reges exercitus ſummiſiſſent, atq; Romani legati quinq; aduenissent, & cum maximis copijs P. Craſſus conſul; ipſe Craſſus ad Leucas, cùm quidam eum adorirentur, prœlio dimicauit. De eodem ſic Cicero Philip. XI: Cum Ariſtonico bellum gerendum fuit L. Valerio. P. Licinio cos. rogatus populus, quem id bellum gerere placeret, Craſſus conſul pont. max. Flacco collegæ flamini Martiali multam dixit, ſi à ſacris diſceſſiſſet. ſed ne tum quidem populus Ro. ad priuatum detulit bellum, ſed conſuli potius Craſſo, quàm priuato Africano gerendum dedit. Hunc autem interfectum eſſe ſequentibus cos. ſcribit Obſequens. recte. ſcribit enim etiam Velleius Craſſum ex Aſia decedentem pro conſule interemptum. De eodem in Aſia imperatore tradit Gellius lib. I, cap. XIII. & Valer. lib. VIII, cap. VI de nece eius, capite de fortitudine. A B

DE COS. AN. DCXXIII.

AP. CLAVDIVM, M. Perpernam cos. in hunc annum ſubdit Caſſiodorus, & Obſequens. Ceterum hunc C. Claudium uocat Cicero lib. III de legib. cum ait: Craſſi ſapientiſſimi hominis ſententiam ſenatus ſecutus eſt, cùm decreuiſſet C. Claudio conſule de Carbonis ſeditione referente, eo inuito, qui cum populo ageret, ſeditionem non poſſe fieri. Hunc autem C. Claudium cum Cicerone uoco. ſiquidem idem pro Plancio ſcribit, Ap. Claudium, qui conſul fuit anno DCLXXIIII, repulſam in ædilitate paſſum C. Claudio patre uiuo. Hoc etiam confirmat uulgata uetus lapidea tabula, in qua eſt: C. CLAVDIO. M. PERPERNA COS. cùm autem in faſtis Siculis ſit Lentulus, & Perperna, intelligēdum eſt, aliquam in Claudio Lentulo ſubeſſe adeptionem. M. Perpernæ conſulis meminerunt omnes, qui de Ariſtonici bello ſcripſerunt. Hunc ante conſulem, quàm ciuem fuiſſe tradit Valerius lib. III, cap. V. His cos. cum Carbo tribunus pl. rogationem tuliſſet, ut eundem tribunum pl. quoties uellet, creari liceret, rogationem eius P. Africanus grauiſſima oratione diſſuaſit, in qua dixit, Ti. Gracchum iure cæſum uideri. Gracchus contra ſuaſit rogationem, ſed Scipio tenuit. epitoma LIX. & Obſequens: M. Fuluij Flacci triumuiri diſſenſione in legibus ferendis angues duo nigri in cella Mineruæ allapſi ciuilem cædem portenderūt. Antiocho regi Syrię ingenti exercitu dimicanti hirundines in tabernaculo nidum fecerunt, quo prodigio neglecto prœlium commiſit, & à Parthis occiſus eſt. qua de re ſcriptum eſt etiam in epitoma, quam citaui. C D

De re geſta in Aſia cum Ariſtonico.

M. PERPERNA conſul ſucceſſit Craſſo in Aſiam, atq; Ariſtonico acie uicto, captoq; bellum confecit. ante tamen mortuus, quàm Romam rediret, triumphare non potuit. Vt autem tota res geſta ſit, latius in ſequentis anni hiſtoria explicanda demonſtrabo.

DE COS. AN. DCXXIIII.

HIC annus conſules habuit M'. Aquillium, C. Sempronium, auctore Caſſiodoro. Aquillium, & Tuditanum faſtis Siculis. Oroſio aūt, C. Sempronium Tuditanum, M'. Aquillium. Horum meminit Cicero de natura deorum: Sol geminatus eſt, inquit, Tuditano, & Aquillio cos. quo quidē anno P. Africanus ſol alter extinctus eſt. & ad Q. Fratrem

A Fratrem: Nouendiales feriæ fuerunt Aquillio, & Tuditano cos. paulo ante mortem Africani. Appianus lib. primo, Strabo lib. XIIII, alij, M. Aquillij cos. meminerunt. Horum uterque ex triumphis eorum Capitolinis deſcriptus eſt. His cõſulibus ſeditiones à triumuiris Fuluio Flacco, C. Graccho, & C. Carbone agro diuidundo creatis excitatæ. quibus cum P. Scipio Africanus aduerſaretur, fortiſque, ac ualidus pridie domum ſe recepiſſet, mortuus in cubiculo inuentus eſt. ſuſpecta fuit, tanquam uenenũ dediſſet, Sempronia uxor, hinc maxime, quòd ſoror eſſet Gracchorum, cum quibus ſimultas Africano fuerat. de morte tamen eius nulla quæſtio lata. Defuncto eo ſeditiones triumuirales acrius exarſerunt. epitoma LIX. Appian. lib. I.

De re cum Ariſtonico in Aſia geſta, & bello confecto, & triumpho M. Aquillij pro cos.

CRASSO, ut dixi, in Aſiam Perperna conſul, Perpernæ M. Aquillius ſucceſſit. Perpernam triumphaſſe indicare forte quibuſdam uideatur Valerius, cum ſcribit ita B capite de ijs, qui humili loco nati clari euaſerũt: Non paruus cõſulatus rubor M. Perperna, ut pote qui cõſul ante, quàm ciuis. ſed in bello gerendo utilior aliquanto reip. Varrone. regem enim Ariſtonicũ cepit, Craſſianæque ſtragis punitor extitit. cum interim cuius uita triumphauit, mors Papia lege damnata eſt. at triumphaſſe eum negant alij omnes. ſiquidem M. Aquillius ſucceſſor eius triumphauit. Id autem ut ceciderit, æquum eſt collectis ueterũ annalium uerbis intelligere. ſic ſcribit Velleius: Aſiam L. Scipio Africani frater eripuit Antiocho, ſed beneficio ſenatus, populique Ro. mox ab Attalis poſſeſſam regibus M. Perperna capto Ariſtonico fecit tributariã. & alibi: Ariſtonicus uictus à M. Perperna, ductuſque in triũpho, ſed à M. Aquillio, capite pœnas dedit. Oroſius aũt: Perperna conſul, qui Craſſo ſucceſſerat, audita morte Craſſi, & clade exercitus Ro. raptim in Aſiam peruolauit. Ariſtonicum recenti uictoria furentẽ improuiſo bello adortus nudatũ omnibus copijs in fugam uertit, cumque Stratonicen urbem, ad quã ille confugerat, obſidione cinxiſſet, trucidatũ fame ad deditionẽ coe-C git. Perperna cos. correptus morbo apud Pergamum obijt. Ariſtonicus uero ductus ad urbem Romã iuſſu ſenatus in carcere ſtrangulatus eſt. Addit Eutropius: Triumphari de eo nõ potuit, quia Perperna apud Pergamũ Romam rediens diem obijt. Iuſtinus autẽ: In Craſſi locum miſſus Perperna conſul prima congreſſione Ariſtonicũ ſuperatum in poteſtatem ſuam redegit, Attalicaſque gazas hæreditarias populi R. nauibus impoſitas Romam deportauit. quod ægre ferens ſucceſſor eius M. Aquillius conſul ad eripiendum Ariſtonicũ Perpernæ, perinde ueluti ſui potius triumphi munus eſſe deberet, feſtinata uelocitate cõtendit. ſed contentionẽ conſulum mors Perpernę diremit. Strabo etiam lib. XIIII: M. Perperna, inquit, capto Ariſtonico, & Romam miſſo bellum confecit. Ariſtonicus ipſe in carcere mortuus eſt. Perperna morbo abſumptus. poſtea M. Aquillius conſul cum decem legatis miſſus prouinciã compoſuit. Florus: Ariſtonicus à Perperna domitus, & captus, & per deditionẽ in uinculis habitus. Aquillius Aſiatici belli reliquias cõfecit mixtis ueneno fontibus ad dedi-D tionem quarundam urbium. quæ res ut maturam, ita infamem confecit uictoriã. De eiuſdem triumpho ſic ſcriptum eſt in epiſtola Mithridatis apud Saluſtium: Romani ſimulato impio teſtamento filium Eumenis Ariſtonicum, quia patrium regnum petiuerat, hoſtium more per triumphum duxere. Triumphauit autem ſero uel in prouincia conſtituenda occupatus, uel inimicorum, à quibus poſt etiam accuſatus eſt, inuidia impeditus, ſiquidem in annum DCXVII triumphus M. Aquillij M. F. M. N. pro cos. ex Aſia reijcitur ab ijs, qui Capitolinos triumphos cõſcripſerũt. Eadem belli occaſione etiam Lydiam ſedem antiquam regnorum, Cariam, Helleſpontũ, ac Phrygias ambas in poteſtatẽ populi Ro. deditione ueniſſe Rufus, & Iornandes produnt. Phrygiam uero ab Aquillio Mithridati regi Pontico pecunia accepta conceſſam, ipſum eo nomine Romæ poſtulatum, ſenatũ Phrygiam liberum eſſe iuſſiſſe tradit Appianus lib. primo bellorũ ciuilium, & in Mithridatica. Iuſtinus adijcit lib. XXXVII Phrygiã Mithridati patri, Ariarathis Cappadociæ regis, qui in hoc bello ceciderat, filijs Lycaoniam, & Ciliciam datas.

De triumpho C. Sempronij Tuditani cos. de Iapudibus. A

HOC anno Illyrios mouiſſe, ac domitos eſſe indicat triumphus C. Tuditani cos. qua de re ſic ſcriptum inuenio libro primo apud Appianum: Cum Tuditanus conſul uereretur ne iudex conſtitueretur litis, quæ plebi cum patribus de agrorum diuiſione erat, in Illyricum prouinciam profectus eſt. in Illyrica uero ita: Iapudes intra alpes incolentes Sempronius Tuditanus pugna ſuperauit. in epitoma autem LIX: C. Sempronius cos. contra Iapudas primo male rem geſſit, mox uictoria cladem acceptam emendauit uirtute D. Iunij Bruti eius, qui Luſitaniam ſubegerat. Eundem intelligi à Plinio puto lib. III cum ait: Tuditanus, qui domuit Iſtros, in ſtatua ſibi inſcripſit, ab Aquileia ad Titium flumen ſtadia CC. Hunc demum conſulem de Iapudibus triumphaſſe ſcriptum eſt etiam in tabulis Capitolinis.

DE COS. AN. DCXXV. B

DEINCEPS Cn. Octauius, T. Annius conſules ſequuti. autor Caſſiodorus, præter eum nemo. Octauium, & Rufum in faſtis Siculis inuenio. Plutarchus etiã T. Annium quendam narrat cum Ti. Graccho in ſeditione contendiſſe. Cn. Octauius Cn. F. eſt eius, qui cos. fuit anno DCLXXXVIII.

DE COS. AN. DCXXVI.

L. CASSIVM, L. Cinnam conſules in hunc annum edit Caſſiodorus. Longinum, & Cinnam faſti Siculi. Hic eſt L. Caſſius Longinus, qui poſtea cenſor fuit anno DCXXIX, tribunus ple. fuerat Lepido, & Mancino cos. Cicero in Bruto, pro Roſcio, pro Sextio. L. Cinnã L. Cornelij Cinnę patrem eſſe arbitror eius, qui poſtea conſul quater fuit.

DE COS. AN. DCXXVII. C

M. AEMILIVM, L. Aurelium cõſules in hunc annum memorat Caſſiodorus, & Obſequens, Lepidum, & Oreſtem faſti Siculi; M. Æmilium Lepidum, L. Aurelium Oreſtem Cenſorinus. M. Lepidum, L. Oreſtem Cicero in Bruto. L. Oreſtem filium eſſe puto L. Oreſtis conſulis anno DXCVI.

De re in Sardinia ab Oreſte cos. geſta.

L. AVRELIO Oreſti conſuli Sardinia obtigit. C. Gracchus ei quæſtor fuit per triennium, atq; Oreſtem ipſum decedens Romã in prouincia reliquit. ut ait in Graccho Plutarchus. nam Gracchus ipſe ſe tantum biennium ait fuiſſe in prouincia apud Gellium lib. XV, cap. XII. ſub eodem M. Æmilius Scaurus ſtipendia fecit, ut eſt ſcriptum in libro de uiris illuſtribus. Sardiniam autem hoc tempore mouiſſe, atq; ab Oreſte ſubactam eſſe ſcriptum eſt in epitoma LX. Qui ſi ex ea triumphauit (neq; enim quicquã certum habeo) certe id poſt M. Fuluium fecit, qui de Liguribus poſt triennium triumphauit. Nam hic ultra triennium in prouincia fuit, & Capitolini triumphi eum ante M. Fuluium non triumphaſſe indicant. D

De Cenſoribus.

QVINQVENNIVM admonet, ut in hunc annum cenſores conijciamus, quos tamen aliqua de cauſſa abdicaſſe arbitror, nec luſtrum feciſſe. ſiquidem poſtero anno alij cenſores fuiſſe cõmemorantur. Qui autem fuerint, parum liquet. Ego tamen Q. Fabium Seruilianum, & L. Cæciliũ Metellum Caluum ſcripſi, & quòd ex ijs, qui conſulares eſſent uetuſtiſſimi eſſent, & quòd in conſulatu collegæ fuiſſent. De Q. Fabio cenſore ſic Valerius capite de pudicitia: Q. Fabius Maximus Seruilianus honoribus, quos ſplendidiſſime geſſerat, cenſurę grauitate conſumatis exegit pœnas à filio dubiæ caſtitatis. De L. Metello ſic capite de teſtibus: Fratribus Metellis Quinto, & Lucio conſularibus, & cenſorijs, altero etiam triumphali in Q. Pompeium A. F. repetun-

A repetundarum reum acerrime teſtimonium dicentibus non abrogata fides. Hic eſt L. Metellus Q. Metelli Macedonici frater. Quam tamen infirmæ ſæpe in antiquitate concipienda coniecturæ ſint, omnes facile intelligere poſſunt. qui in hac re firmiores habuerit, eas ſequetur.

DE COS. AN. DCXXVIII.

M. PLAVTIVM, M. Fuluium conſules in hunc annum profitentur Caſſiodorus, & Obſequens. Hypſæum, & Flaccum faſti Siculi; M. Plautium Hypſæum, M. Fuluiũ Flaccum Oroſius, & Frontinus de aquæ ductibus. De quibus ſic Valerius capite de ſuperbia: M. Fuluius Flaccus conſul M. Plautij Hypſæi collega, cum pernicioſiſſimas reip. leges introduceret de ciuitate danda, de prouocatione ad populum eorũ, qui ciuitatẽ mutare uoluiſſent, ægre compulſus eſt, ut in curiam ueniret. deinde partim monenti, partim oranti ſenatui, ut incœpto deſiſteret, reſponſum non dedit. Ap
B pianus libro primo, M. Fuluium cos. tradit, primum Italos palam excitaſſe, ut ciuitatem peterent, cumq; in ea ſententia perſiſteret, à ſenatu in expeditionem miſſum. His cos. locuſtarum ingenti agmine in Africa, quæ à uento in mare deiectæ, fluctibusq; eiectæ odore intolerabili Cyrenis mortifero uapore grauem peſtilentiam pecori fecerant hominum DCCC millia conſumpta tabe proditum eſt. Obſequens, epitoma LX, & Oroſius.

De cenſoribus, & luſtro LX.

HIS Conſulibus cenſores fuiſſe L. Caſſium Longinum, & Cn. Seruilium Cæpionem inuenio apud Frontinum his uerbis ſcriptum: Cn. Seruilius Cępio, & L. Caſſius Longinus, qui Rauilia appellatus eſt, cenſores anno ab urbe cõdita DCXXVII M. Plautio Hypſæo, M. Fuluio Flacco cos. aquã, quę uocatˀ Tepula, ex agro Lucullano, quem quidam Tuſculanum credunt, Romam, & in Capitolium adducendam curauerunt. eorum etiam ita meminit Velleius lib. II: Perſequamur notam ſeueritatem
C cenſorum Caſsij Longini, Cæpioniſq;, qui Lepidum Æmilium augurem, quòd ſex millibus ædes conduxiſſet, adeſſe iuſſerunt. L. Caſsij, & Cn. Seruilij cenſorum meminit quoq; Cicero in Verr. III. Luſtrum anno (ut puto) ſequenti conditum eſt. cenſa ſunt ciuium capita CCCXC millia, DCCXXXVI. ut ſcriptum eſt in epitoma LX. quod luſtrum, ſi ſuperiora ſpectabis, LX numerabis.

De coniuratione Fregellana à L. Opimio præt. compreſſa.

EODEM anno ad Fregellas res geſta eſt à L. Opimio prætore. Id autem ſignificat Obſequens, qui Fregellas, quæ aduerſus Romanos cõiurauerant, his cos. dirutas ſcribit. Coniurandi fortaſſe cauſſam attulit M. Fuluius conſul, qui Italicos populos primus in ſpem Romanæ ciuitatis, auctore Appiano, erexit. ſiquidem in Milonianam ſcribit Pædianus: L. Opimius in prætura Fregellas cepit, quo pacto uiſus eſt ceteros
D quoq; Latini nominis ſocios male animatos repreſſiſſe. Plutarchus C. Gracchum ſuſpectũ fuiſſe tradit, ne ſocios ſolicitaſſet, & coniurationis Fregellanæ ſocius fuiſſet. In libro de uiris illuſtribus ſcriptum eſt, eum Aſculanæ, & Fregellanę defectionis inuidiam ſuſtinuiſſe. Itaq; Cicero in II agraria bellum Fregellanum cum ſocijs geſtum exponit. Ceterum Marcellinus lib. XV ſcribit. Opimio poſt diuerſos exitus prœliorum Fregellanis tunc internecinis hoſtibus ad deditionem compulſis triumphum denegatum. In epitoma autem LX ita eſt: L. Opimius prætor Fregellanos, qui defecerant, in deditionem accepit. & apud Velleium: L. Opimius prætor Fregellas excidit. & apud Valerium de iure triumphandi: L. Opimius Fregellanis ad deditionem compulſis triumphandi poteſtatẽ à ſenatu non impetrauit, non inuidia patrum conſcriptorum, ſed ſumma diligentia obſeruandi iuris, quo cautum erat, ut pro aucto imperio, non recuperatis, quæ P. R. fuiſſent, triumphus decerneretur. Pullus aũt Numitor uidetur Opimio Fregellas prodidiſſe. etenim inquit Cic. lib. de finib. V: Quis Pullum Numitorẽ Fregellanum proditorem, quanquam reip. noſtræ profuit, non odit?

 A

De bello Allobrogico.

HOC tempore primum cum Gallis trans alpes dimicatum eſt. Salyes populi huius auctores belli fuerunt, cum Maſſilienſium fines ſociorum populi Ro. inuaſiſſent. Salybus acceſſerunt Aruerni, Ruteni, & Allobroges, quibus ſubactis bellum finitũ eſt, quod ab ijs Allobrogicum appellatum eſt. Imperatores Romani geſſerunt M. Fuluius Flaccus, C. Sextius Caluinus, Cn. Domitius Ahenobarbus, Q. Fabius Max. Æmiliani F. qui poſtea Allobrogicus dictus eſt. De hoc bello ita Florus: Prima trans alpes arma noſtra ſenſere Saluij, cum de incurſionibus eorum fidiſſima, atq; amiciſſima ciuitas quereretur. Allobroges deinde, & Aruerni, cum aduerſus eos ſimiles Æduorum querelę opem, & auxilium noſtrum flagitarent. & in epitoma LX: Fuluius Flaccus primus omnium tranſalpinos Ligures bello domuit, miſſus in auxiliũ Maſſilienſibus aduerſus Saluios Gallos, qui populabantur fines Maſſilienſium, & Marcellinus lib. XV: Gallorum regiones præcipue, quæ Italicis confines primo tentatæ B per Fuluium, quaſſatæ per Sextium, ad ultimum per Fabium Maximum domitæ. & Obſequens his cos. Ligures Salyas trucidatos ſcribit.

DE COS. AN. DCXXIX.

CONSVLES ſubſequutos tradit Caſſiodorus, & Obſequens C. Caſſium Longinum, & C. Sextium. Longinum, & Caluinum faſti Siculi; Velleius Caſſio, & Caluino Fabrateriam coloniam deductam ſcribit. C. Sextij Caluini meminit his uerbis in Bruto Cicero: Atq; etiam ingenio, & ſermone eleganti ualetudine incommoda C. Sextius Caluinus fuit. Eutropius conſules edit C. Caſſium Longinum, & Sex. Domitium Caluinum, ut puto, per mendum.

De re geſta cum Gallis.

M. FVLVIO conſuli ſucceſſit in Gallia C. Sextius conſul, à quo Saluij funditus C deleti ſunt. quemadmodum Romanorum, qui extant, annales omnes loquuntur. ſic enim ſcriptum eſt in epitoma LXI: C. Sextius pro cos. uicta Saluiorum gente coloniam aquas Sextias condidit ob aquarũ copiam, & calidis & frigidis fontibus, atq; à nomine ſuo ita appellatas. Velleius Sextium Caluinum Salyes apud aquas Sextias, quæ ab eo Sextiæ appellantur, deuiciſſe ſcribit. Strabo lib. IIII Sextium ait redactis in poteſtatem Salybus non longe à Maſſilia ſui nominis ædificaſſe oppidum, ſuæq; appellatiõis aquas calidas dixiſſe. Vnde dixit Solinus cap. VIII: Aquę Sextiæ quondam hiberna conſulis, poſtea excultæ mœnibus. Marcellinus Gallos tentatos per Fuluium, per Sextium quaſſatos fuiſſe. Hunc eundem Sextium prorogato imperio ſequenti anno rem geſſiſſe arbitror; primum quòd pro cos. Saluios uiciſſe traditur, deinde quòd non niſi biennio poſt ſucceſſor ei miſſus eſt Cn. Domitius Ahenobarbus conſul.

DE COS. AN. DCXXX. D

Q. CAECILIVM, T. Quinctium in hunc annũ prodit conſules Caſſiodorus. Metellum, & Flamininum faſti Siculi; Q. Cæcilium Metellum, T. Quinctium Flamininum Eutropius, & Oroſius. T. Flamininum, Q. Metellum uocat Cicero pro domo. Q. Metellus maximus natu eſt è filijs quatuor Macedonici, quem à deuictis in hoc honore Balearibus Q. Metellum Balearicum uocat Plutarchus de fortuna Romanorum, itemq; alij.

De triumpho M. Fuluij Flacci pro cos. de Ligurib. & Gallis.

IN hunc demum annum conijciunt Capitolini ſcriptores triumphum, quem ob res in Gallia geſtas egit M. Fuluius Flaccus. Triumphaſſe aũt de Liguribus, Vocontijs ſcriptum eſt in triumpho Capitolino. puto autem deſiderari, & Saluijs; primum quòd aduerſus eos miſſus erat, deinde quòd in conſulatu eius Ligures Salyes uictos

ſcribit

A ſcribit Obſequens. Poſt Salyas, inquit, Strabo tenent montana Vocuntij, quorum regio ad Allobrogas uſq; pertenditur. Plutarchus in ſeditione Gracchi, quæ biennio poſt excitata eſt, Fuluiũ armaſſe ſuos ait ſpolijs ijs, quæ Gallis conſul ademerat. Idem cum Velleio hunc conſularem, & triumphalem nominat.

De Balearibus uictis. & triumpho Q. Metelli pro cos.

HOC anno Balearicum bellum geſtum eſt. cuius hanc cauſſam exponit Florus. Baleares, inquit, inſulæ piratica rabie corruperant maria. aſcendere etiam incônditas rates, & prætemauigantes ſubinde inopinato impetu terruere. ſed cum uenientẽ ab alto Romanam claſſem proſpexiſſent, prædam putantes auſi etiam occurrere, & primo impetu ingenti lapidum, ſaxorumq; nimbo claſſem opperuere, ſed non diu. nam poſtquam cominus uentum eſt, expertiq; roſtra, & pila uenientia, pecudum in morem clamore ſublato petierunt fuga litora, dilapſiq; in proximos tumulos, quærendi fuerunt, ut uincerentur. Metelli Macedonici filij auſpicio res geſta Balearici ei
B cognomen impoſuit. Strabo autem lib. XIII ita: Cum ex Balearibus pauci quidam improbi cum maris prædonibus conſpiraſſent, uniuerſos criminatus Metellus cognomento Balearicus inuaſit, idemq; colonias condidit. In epitoma autem LX ita eſt: Aduerſus Baleares à Q. Metello cõſule res geritur. Triumphaſſe porrò ex hac uictória Metellum cùm partum cognomen indicat, tum quòd Plinius lib. VII ſcribit, Macedonicum à duobus filijs triumphalibus eſſe elatum, Balearicum, & Dalmaticum intelligens. triumphaſſe autem biennio poſt docet Oroſius, cum poſt ſe Gracchi cædem L. Opimio cos. factam, ita ait: Metellus Baleares inſulas bello peruagatus edomuit, & piraticam infeſtationem, quæ ab ijſdem tunc exercebatur, plurima incolarum cæde compreſſit.

DE. COS. AN. DCXXXI.

CN. Domitium, C. Fannium conſules comparant in hunc annum Caſſiodorus, &
C Obſequens. Ahenobarbum, & Fannium faſti Siculi. Eorum ſic meminit in Bruto Cicero: C. Fannius C. F. qui cos. cum Domitio fuit, unam orationem de ſocijs, & nomine Latino contra Gracchum reliquit. & Plinius lib. II, Lunæ, inquit, trinæ Cn. Dòmitio, C. Fannio conſulibus apparuere, quos pleriq; appellauerunt ſoles nocturnos. C. Fannium à C. Graccho conſulem factum, L. Opimium repulſam tuliſſe, tradit Plutarchus. Cn. Domitius pater eſt Cn. Domitij, qui cenſor fuit anno DCLXI, filius Cn. Domitij eius qui conſul fuit anno DXCI. auctor Suetonius in Nerone.

De rebus geſtis cum Gallis, & triumphis C. Sextij Caluini pro cos. & Cn. Domitij Ahenobarbi pro cos.

QVAS res geſſerit C. Sextius conſul, atq; pro conſule, ſupra commemorauimus. Cn. autem Domitium Ahenobarbum cõſulem inuenio trans alpes poſt C. Sextium miſſum rem cum Aruernis, & Allobrogibus feliciſſime geſſiſſe. auctores huius hiſto
D riæ habeo Suetonium in Nerone, qui ait: Cn. Domitius Ahenobarbus in conſulatu Allobrogibus, Aruerniſq; uictis elephanto per prouinciam inuectus eſt, turba militum quaſi inter ſolennia triumphi proſequente: & epitomam LXI, in qua poſt uictoriam C. Sextij ita eſt: Cn. Domitius pro cos. contra Allobroges ad oppidum Vindalium feliciter pugnauit. quibus belli inferendi cauſſa fuit, quòd Teutomalium Saluiorum regem fugientem recepiſſent, & omni ope iuuiſſent, quòdq; Æduorum agros ſociorum populi R. uaſtauiſſent: & Oroſium, qui ſcribit: Cn. Domitius pro cos. Allobroges Gallos iuxta oppidum Vindaliũ grauiſſimo bello uicit, maxime cũ elephantorũ noua forma equi hoſtium, hoſteſq; cõterriti diffugiſſent. XX millia ibi Allobrogum cæſa referuntur. III millia capta ſunt. Velleius etiam, Domitij Ahenobarbi ex Aruernis uictoriam nobilem ſcribit fuiſſe. Obſequens item his cos. Salyes, & Allobroges deuictos ſcribit. Adijcit Florus: Huius uictoriæ quantum gaudium fuerit, uel hinc exiſtimari poteſt, quòd & Domitius Ahenobarbus, & Fabius Maximus

ipſis

ipſis,quibus dimicauerant,locis ſaxeas erexere turres, & deſuper exornata armis hoſtilibus trophæa. Hinc Cicero pro Fonteio dixit: Cn.Domitius,& Q. Maximus nationem Allobrogum, & reliquias armis confecerunt, & oppreſſerunt. Domitium cum Allobrogibus dimicaſſe ſcribit Strabo, ubi Sulga, Rhodanusq; commiſcentur. Vtrunque triumphaſſe & Sextium, & Domitium hæc Eutropij uerba, quanquam mendoſa,ſignificant: C.Caſſius Longinus,& Sex. Domitius Caluinus conſules Gallis Tranſalpinis bellum intulerunt, & Aruernorum ciuitati, & eorum regi Bituito, infinitamq; multitudinem iuxta Rhodanum fluuium interfecerunt.Deniq; Bituitus ſuperatus Domitio ſe dedidit, atq; ab eo Romam deductus eſt, magnaq; gloria conſules ambo triumpharunt. Hæc autem uerba mendoſa dico, quia Sextium Caluinum cum Domitio miſcet.neq; enim C.Caſſius Longinus ad hoc bellum quicquam pertinet. Vt Bituitus rex à Domitio, & à Fabio captus ſit, in triumpho Fabij oſtendam. quem Florus bis in triumpho uiſum ſcribit, Domitij credo, & Fabij. Accedit quòd Suetonius Domitios Ahenobarbos triumpho functos ait,cenſuraq; duplici. quo tamen in loco errauit uir ille,quòd hunc Domitium cum filio huius tribuno plebis eundem fecit.Triumphauit autem certe Domitius in cõſulatu Fabij,quòd Valerius auctor ſit capite de perfidia, Domitium in prouincia fuiſſe tum, cum ei Fabius ſucceſſit.

DE COS. AN. DCXXXII.

L. OPIMIVM,Q.Maximum cõſules hic annus habuit auctore Caſſiodoro. Opimium,& Maximum faſtis Siculis;Obſequente uero L.Opimium,Q.Fabium Maximum. Horum meminit Plinius libro II cum ait: Circa ſolem arcus apparuit L.Opimio, Q.Fabio cos. Ceterum Fabium Maximum Paulli nepotem,Fabij Æmiliani filium eſſe docet Pædianus in Verr. Velleius lib. II,Cicero in Bruto, epitoma LXI,ut turpiſſimi erroris coarguantur Strabo & Appianus, qui hunc Fabium Æmilianum uocarunt,& Plinius lib. XXXIII,cap. XI,qui hunc Fabium Allobrogicum,(hoc enim ille cognomen ex uictoria ſibi peperit.)Africani fratrem appellat,quaſi idem ſit Allobrogicus, & Æmilianus.L. Opimij conſulis, unde Opimianum uinum dictum eſt, meminit Plinius libro XIIII, capite IIII, & Plutarchus in C. Graccho, & Velleius libro II.

De bello Allobrogico confecto,& triumpho Qu.Fabij Max.pro cos.

Q. FABIVM conſulem contra Allobroges exercitum duxiſſe, ac bellum confeciſſe inuenio ſcriptum in annalibus Romanis. quæ autem inueni,ea exponam,nequis in hoc diligentiam meam fortaſſe deſideret. In epitoma LXI ita eſt: Q.Fabius Maximus conſul Paulli nepos aduerſus Allobrogas, & Bituitum Aruernorum regem feliciter pugnauit. ex Bituiti exercitu cæſa millia hominum centum uiginti. & cum ipſe ad ſatisfaciendum ſenatui Romam profectus eſſet, Albæ cuſtodiendus datus eſt,quia contra pacem uidebatur,ut in Galliam remitteretur.decretum quoq; eſt, ut Congentiatus filius eius comprehenſus Romam mitteretur. Allobroges in deditionem accepti.Eadem de Bituito rege uicto,& clade hoſtium edita ſunt etiam apud Strabonem libro IIII,atq; apud Oroſium. Addit Cæſar lib. primo de bello Gallico, Aruernos, & Rutenos à Fabio Max. ſuperatos, ijsq; populum R. ignouiſſe, neq; in prouinciã redegiſſe, neq; ſtipendium impoſuiſſe. & Plin.lib. VII: Q.Fabium Maximum conſulem apud flumen Iſaram prœlio commiſſo aduerſus Allobrogum, Aruernorumq; gentes ante diem VI id.Auguſt. CXX.mill.perduelliũ cæſis febri quartana liberatum eſſe in acie; Appianus CXX.millia Gallorum à Fabio,quanquam ex recenti uulnere imbecillo cæſa eſſe; Velleius Fabium ex hac uictoria Allobrogicũ, Pædianum Allobrogem appellatum tradit Marcellinus Galliam Italiæ finitimam à Q. Fabio domitam ait, eiq; rei pleniorem effectum deuicta aſperiore Allobrogum gente cognomentum indidiſſe.Illud in hac uictoria me mouet,quòd Valerius Bituitum captum à Domitio ſcribit,ac Romæ cuſtodiendum datum,libro IX,his uerbis:

Iratus

A Iratus Bituito regi Aruernorum Cn. Domitius, quòd tum ſuam, tum etiam Allobro-
gum gentem ſe etiam tum in prouincia morante ad Q. Fabij ſucceſſoris ſui dextram
confugere hortatus eſſet, per colloquij ſimulationem accerſitum, hoſpitioq; exceptũ
uinxit, ac Romam naui deportandum curauit. Senatus eius factum neq; probare po
tuit, neq; reſcindere uoluit, ne remiſſus in patriam Bituitus bellum renouaret. igitur
eum Albam cuſtodiæ cauſſa relegauit. Eum tamen Bituitum cum Domitio & cum
Fabio pugnaſſe Strabo tradit, atq; bis in triumpho ductũ uidetur ſignificare Florus,
cum ſcribit: Nihil tam conſpicuum in triumpho, quàm rex ipſe bis uiſus diſcoloribus
in armis, argenteoq; carpento, qualis pugnauerat. Hoc bello Narbonenſis Gallia in
prouinciam redacta, atq; ut quotannis in eam Roma prętores mitterentur, inſtitutũ.
Quod cùm ex ſequentium annorũ hiſtoria patet, tum maxime ex Critognati Aruer-
ni apud Cæſarem oratione lib. VII, cum ait: Quod ſi ea, quæ in longinquis nationi-
bus geruntur, ignoratis, reſpicite finitimam Galliam, quæ in prouinciam redacta, iu-
B re, & legibus commutatis, ſecuribus ſubiecta, perpetua premitur ſeruitute.

De ſeditione C. Gracchi trib. pl.

HIS conſulibus C. Sempronius Gracchus, Tiberij frater occiſus eſt. cum per bien
niũ tribunus pl. legibus ſeditioſis latis remp. perturbaſſet. quæ fuerunt: ut cui abroga
tus magiſtratus fuiſſet, ei iterum capere magiſtratum non liceret. ut qui indicta cauſ-
ſa in ciuem Ro. animaduertiſſet, de eo populus iudicaret, quæ lex præcipue in P. Po-
pillium lata eſt. ut agri publici tenuioribus diuiderentur. ut ueſtes militibus gratuito
darentur. ne quis minor XVII annis ad militiam cogeretur. ut ſocijs Latinis ſuffra-
gium, æque ac ciuibus Ro. daretur. ut ſemiſſe, & triente frumentum plebi tribuere-
tur. ut à ſenatoribus ad equites iudicia transferrent. ut uiæ dirigerentur, ſternerentur,
lapidibus ſtadia ſignificantibus diſtinguerentur, pontibus ornarentur. ut colonię Ca
pua, & Tarentum in Italia deducerentur. His legibus offenſus ſenatus M. Liuiũ Dru
C ſum Gracchi collegam impulit, ut colligendæ popularis beneuolentiæ cauſſa leges
alias & ipſe ad populum ferret, unam de XII colonijs deducendis, alteram, ne quis
Latinorum in caſtris uirgis cæderetur. Cum autem Rubrius Gracchi collega legem
de Carthagine colonia in Africam deducenda annitente maxime Graccho pertuliſ-
ſet, Gracchus ipſe triumuir eò profectus eſt. Atq; hæc quidem biennio priore acta
ſunt. Hoc autem anno cum L. Opimius cõſul, uel, ut alijs placet Minucius Rufus tri-
bunus plebis leges Gracchi, qui iam tribunatu abierat, abrogaturus, & Carthaginem
coloniam alio translaturus eſſet, occupatur ab utraq; parte Capitolium. Ibi Atilio mi
niſtro Opimij conſulis à Gracchanis in turba occiſo, eo die tempeſtatis cauſſa perfe-
ctum nihil eſt. poſtero die ſenatus ab Opimio conſule uocatus, ac cõmemorata Ati-
lij nece grauiter offenſus, mandat conſuli, ut uideat, ne quid detrimenti reſp. capiat.
Ita Opimius poſtridie armato ſenatu, atq; equitibus in forum deſcẽdit. Gracchus, ac
Fuluius Flaccus, is, qui ante de Gallis triumphauerat, cum ſuis Auentinum obtinue
D runt. Cum de cõditionibus pacis fruſtra per Fuluij filium legatum actum eſſet, Grac-
chus ab Opimianis Auentino armis pulſus unà cum Fuluio interfectus eſt. caput e-
ius ad Opimium delatum auro redemptum. luſtrata ciuitate Concordiæ templum
conſtructum eſt. Hæc Appianus, & Plutarchus latiſſime, breuius autem Velleius,
Florus, Oroſius, atq; epitomæ. De legibus Gracchi ſic Pædianus in Verrem: C. Grac
chus legem tulit, ut equites Ro. iudicarent. Cicero pro Rabirio: C. Gracchus legem
tulit, ne de capite ciuium Ro. iniuſſu populi iudicaretur, & pro domo de legib. III:
C. Gracchus de P. Popillio tulit, ut ei aqua, & igni interdiceretur. & pro Sextio: C.
Gracchus frumentariam legem ferebat. res iucunda erat plebi, repugnabant boni,
quòd ab induſtria plebem ad deſidiam auocari putabant, & ærarium exhauriri uide-
bant. Vnde inquit in III Tuſcul. C. Gracchus cum largitiones maximas feciſſet, &
effudiſſet ærariũ, uerbis tamen defendebat ærariũ. Item pro domo: C. Gracchus pro-
uincias conſulares nõ modo non abſtulit à ſenatu, ſed ut neceſſe eſſet quotannis con
ſtitui per ſenatum. Item pro Cluentio; C. Gracchi lex, ne quis coeat ut publico iudi-

cio condemnet quenquam. De nece autem ſic Cicero in Antonium, & in Catilinam: Senatus, quod L. Opimius cos. Verba fecit de rep. de ea re ita cenſuit; ut L. Opimius conſul remp. defenderet. igitur Q. Metellus, cuius quatuor filij conſulares, P. Lentulus princeps ſenatus cum L. Opimio conſule, alijq; complures armati Gracchum in Auentinũ perſequuti ſunt. quo in prœlio Lentulus graue uulnus accepit, interfectus eſt Gracchus, & M. Fuluius conſularis, eiusq; duo adoleſcentuli filij. Item C. Gracchus, quod agrarios concitaret, occiſus. & Saluſtius: C. Gracchum triumuirum colonijs deducendis occidit Opimius. & Pædianus: C. Gracchus tribunicius eſt interfectus. Quod dixi, ut oſtenderem Valerium errare, qui C. Gracchum in tribunatu necatum ſcripſit. De M. autem Fuluio ſic Cicero pro domo: M. Fuluius, quia cum Graccho contra ſalutem reip. fecerat, & ſenatus ſententia interfectus eſt, & eius domus euerſa, & publicata eſt, in qua porticum poſt aliquanto Q. Catulus de manubijs Cimbricis fecit. & Valerius libro VI: M. Flacci corpore trucidato penates ab imis fundamentis eruti ſunt. Flacciana area, cum diu penatibus uacua mãſiſſet, à Q. Catulo Cimbricis ſpolijs adornata eſt. A B

DE COS. AN. DCXXXIII.

P. MANLIVM, C. Papirium conſules ſubdit in hunc annum Caſſiodorus. Manlium, & Carbonem faſti Siculi. Vereor igitur, ut P. Manilius ſit legendum. Manliorum enim fere cognomen nullum auditum eſt. eorumq; Publium prænomen fuiſſe accepimus. at collega eius C. Papirius Carbo eſt, qui tribunus pl. Claudio, & Perperna cos. poſt triumuir agris diuidundis à C. Graccho deſignatus eſt, quiq; primum plebis partes ſequutus, poſt ad optimates ſe cõtulit. De quo ſic Cicero in II de oratore: L. Opimij cauſſam defendebat ad populum C. Carbo conſul, nihil de C. Gracchi nece negabat, ſed id iure pro ſalute patriæ factum eſſe dicebat. Id aũt ſignificat, quod eſt in epitoma LXI: L. Opimius accuſatus ad populũ à Q. Decio tribuno plebis, quòd indemnatos ciues in carcerem coniecíſſet, abſolutus eſt. C

De cenſoribus, & luſtro LXI.

QVINQVENNII ratio póſcit, ut in hunc annum cenſores, & luſtrũ conijciamus. qui autem cenſores fuerint, uix in tanto annalium R. ſilentio, diuinare poſſum. utar autem, ut ſupra, coniecturis ex hiſtoriarum libris, quos nobis uetuſtas reliquit, ſumptis. Placet igitur alterum ex his fuiſſe Q. Metellum Balearicum Macedonici filium; quia tradit Velleius Macedonicum elatum eſſe à filio uno conſulari, & cenſorio, altero conſulari, tertio conſule, quarto candidato conſulatus, quem magiſtratũ adeptus eſt. & Cicero de finibus V, Q. Metellus, inquit, tres filios conſules uidit, è quibus unum etiam cenſorem, & triumphantem, quartum autem prætorem. & Plin. lib. VII, Macedonicum quatuor filijs illatum rogo uno prætore, tribus conſularibus, duobus triumphalibus, uno cenſorio ſcribit. Nũc ſi quæratur qui ſit è duobus triumphalibus, qui cenſuram geſſerit, an Balearicus, an Dalmaticus, profecto Balearicum reſpondebo; quia Cicero poſt reditum ad Quirites ait de Metellis his loquens: Non L. Dalmaticus conſularis, non C. Metellus cenſorius; nõ prætermiſſurus certe etiam in L. Dalmatico cenſuram, ſi eam geſſiſſet. Ergo ſi Q. Metellus cenſor fuit, & ante patris mortem fuit, qui M. Cæcilio Metello filio conſule mortuus eſt, nec niſi poſtquam conſul fuit, cenſuram cepit, profecto hoc anno eam geſſerit neceſſe eſt. Huic autẽ L. Calpurnium Piſonem Frugi adiunxi eum, qui XIII ante annis conſul fuit, quem & ipſum cenſoriũ eſſe inuenio. De eo enim ſic Cicero in Bruto: L. Piſo trib. pl. legem primus tulit de pecunijs repetundis, & annales teliquit. Huius teſtimoniũ ex annalibus profert Dionyſius lib. IIII, & uocat λεύκιον πίσωνα φρύγι ἐν ταῖς ἐνιαυσίαις ἱστορίαις. & in II, ὡς πίσων λεύκιος ὁ τιμητικὸς ἱστορεῖ. id eſt, L. Piſo Frugi in annalibus. &, Vt L. Piſo Cenſorius ſcribit. Plinius etiam libro XIII, cap. XIII eundem Piſonem Cenſoriũ citat. Nemo eſt preterea ex conſularibus, quem cenſorium fuiſſe acceperimus, præter hunc. Nam Cn. Domitij Ahenobarbi certum habemus cenſuræ annum. plebeij autem, quod fie D

ri cœ-

A ri cœptum erat, duo comparati ſunt. Factum etiam eſſe ab his luſtrum LXI, & priora, & poſteriora luſtra demonſtrant.

DE COS. AN. DCXXXIIII.

L. CAECILIVM, L. Aurelium conſules ſuggerit Caſſiodorus, & Obſequens. Metellum, & Cottam faſti Siculi; Cæcilij Metelli, & Cottæ conſulum meminit Plutarchus in Mario. quem Marium his cos. tribunatũ plebis geſſiſſe, Metellumq́ conſulem in carcerem conieciſſe ſcribit. Hic eſt Cotta ille, in cuius conſularis locum C. Cæſarem Flaminem dialem eſſe factum tradit Velleius. L. Metellus eſt filius L. Metelli Calui eius, qui cos. fuit anno DCXI. Idem poſt cenſor, & pontifex Maximus factus eſt.

DE COS. AN. DCXXXV.

HIC annus conſules habuit M. Catonem, Q. Marcium teſte Caſſiodoro, & Obſe-
B quente. Catonem, & Marciũ faſti Siculi; Eutropio autem M. Porcium Catonẽ, & Q. Marcium. Eorum meminit Valerius libro V: Q. Marcius rex, inquit, ſuperioris Catonis in conſulatu collega, à rogo filij unici protinus curiam petijt, ſenatumq́, quem eo die lege haberi oportebat, conuocauit. & Plinius lib. II: Tres ſoles, inquit, antiqui uiderunt Q. Marcio, M. Porcio cos. Gellius porrò ſcribit lib. XIII, M. Catonem M. F. M. N. conſulem cum Q. Marcio fuiſſe, atq; in eo conſulatu in Africam profectum in prouincia obijſſe. & Velleius lib. I, atq; Eutropius, M. Porcio, Q. Marcio cos. Narbonem Marcium in Gallia coloniam eſſe deductam. Catone autem cõſule, inquit Obſequens, immolante exta contabuiſſe, caput iocinoris inuentum non eſſe. Africa hoc anno propter aliquot forte motus prouincia conſularis facta eſt, cum Catoni conſuli fuerit decreta.

DE COS. AN. DCXXXVI.

C CONSVLES deinceps tradit Caſſiodorus L. Cæciliũ, & Q. Muciũ. Metellum, & Scæuolam faſti Siculi; L. Cæcilium Metellum, Q. Mucium Scæuolam Eutropius. In tabula etiam uetuſta de Genuenſium finibus hi conſules nominantur, L. CAECILIVS Q. F. & Q. MVCIVS Q. F. Eſt autem hic L. Cæcilius Metellus, qui poſtea à Dalmatis uictis Dalmaticus appellatus eſt. quem Plutarchus in Coriolano. & in libro de fortuna Romanorum Diadematum uocat, quod ulceris cauſſa diademate diu frontem obligauerit. Q. Mucius Scæuola augur eſt, de quo Cicero in Lælio, & libro primo de oratore, filius Q. Scæuolæ conſulis anno DLXXIX. L. Metello Dalmatæ euenerunt.

De triumpho Q. Marcij Regis pro cos.

HOC anno in Gallia bellum excitatum, indicat uictoria Q. Marcij conſulis, de qua ſcriptum eſt apud Oroſium ita: Q. Marcius conſul Gallorum gentem ſub radice
D Alpium ſitam bello aggreſſus eſt. qui cum ſe Romanis copijs circunſeptos uiderent, belloq́; impares fore intelligerent, occiſis coniugibus, ac liberis in flammas ſe proiecerunt. & in epitoma LXII: Q. Marcius conſul Sarnos gentem Alpinam expugnauit. Qui autem ſint Sarni populi, nondum alias comperi. rem autem geſtam à Marcio in Narbonenſi prouincia oſtendit colonia ipſa Narbo Marcius ab ipſo conditore appellata. de qua ſic Cicero in Bruto: L. Craſſus uoluit adoleſcens in colonia Narbonenſi cauſſæ popularis aliquid attingere, eamq́; coloniam, ut fecit, ipſe deducere. Triumphaſſe eum ſuſpicor ex minime dubia uictoria eius. Triumphos enim aliquot ex tranſalpinis bellis actos indicat Cicero libro II. de off. cum ait de Cæſare ita: Portari in triumpho Maſſiliã uidimus, & ex ea urbe triumphari, ſine qua nunquam noſtri imperatores ex tranſalpinis bellis triumpharunt.

DE COS. AN. DCXXXVII. A

CASSIODORVS prodit in hunc annum conſules C.Licinium Getam,& Q.Maximum. Getam, & Maximum faſti Siculi; Getam, & Eburnum Cuſpiniani quorum C. Geta poſt in cenſura etiam commemoratur. De Q. Maximo loquitur Cicero pro Murena, ſic: Quis L.Philippo ſummo ingenio,opera,gratia,nobilitate à M.Herennio ſuperari poſſe arbitratus eſt? quis Q.Catulum humanitate, ſapientia,integritate antecellentem à Cn. Manlio? quis M.Scaurum hominem grauiſſimum,ciuem egregium,fortiſſimum ſenatorem à Q.Maximo? & Feſtus:Pullus Iouis dicebatur Q.Fabius,cui cognomen Eburno erat,propter candorem,quòd eius natis fulmine icta erat. Fabium Eburnum filium impudicum cognita domi cauſſa necaſſe tradit Quintilianus declam. III. quin Q.Fabium Seruilianum uocat Valerius.

De triumpho L.Metelli pro cos de Dalmatis. B

DALMATAE pacati quieuiſſe uidentur,poſtquam P. Scipio Naſica de ijs triumphauit anno DXCVIII.Hoc autem tempore (ut ſcribit Appianus) L.Metellus conſul nulla eorum culpa,triumphandi libidine bellum illis intulit,atque ab ijs amice exceptus Salonę eorum urbe hibernauit.poſt autem deportato Romã exercitu ſine cauſſa triumphauit. Prœlio autẽ opes eorum acciſas eſſe oſtendit epitoma LXII, in qua eſt:L.Cæcilius Metellus Dalmatas ſubegit.& Pædianus in Verr: Ædem Caſtoris L. Metellus extruxit de manubijs,qui ſubactis Dalmatis Dalmaticus appellatus eſt.De triũpho aũt eius in hũc modũ loquitur Eutropius:M. Porcio Catone,Q.Marcio Rege Narbo colonia in Gallia deducta eſt.annoque eodẽ à L. Metello,& Q.Mucio Scæuola cos. de Dalmatis triumphatũ eſt. Neminẽ autem eſſe tam cæcum arbitror,quin horum uerborum mendum uideat. neque enim Scæuola triumphauit,ſed ſolus Metellus.ut uerè Plinius dixerit, Macedonicum morientẽ reliquiſſe filios duos triumphales,id eſt Balearicum,& Dalmaticum. C

DE COS. AN. DCXXXVIII.

DEINCEPS ſequuti conſules M.Metellus,M.Scaurus; auctore Caſſiodoro;Scaurus, & Metellus faſtis Siculis. M. Metellus eſt tertius è filijs Macedonici, de quibus ante diximus. De M.Scauro ita Pędianus:M.Scaurus ita fuit patricius,ut tribus ſuprà eum ætatibus iacuerit domus eius fortuna. nam neque pater, neque auus,neque proauus,ut puto, propter tenues opes, & nullam uitæ induſtriam honores adepti ſunt.& Cicero pro Murena:M.Æmilius Scaurus memoriam prope intermortuã generis ſui uirtute renouauit. & Plutarchus de fortuna Ro: Æmilius Scaurus ex humili uita, & humiliore genere nouus homo à fortuna ſublatus princeps ſenatus factus eſt.Hic anno priore ſuperatus fuit in petitione conſulatus à Q.Maximo;auctore Cicerone pro Murena.hoc autem anno P. Rutilium ſuperauit, eodem teſte in Bruto. M. Scaurus, inquit,& P.Rutilius cum una conſulatum petijſſent,non ille ſolum, qui repulſam tulerat,accuſauit ambitus deſignatum competitorem,ſed Scaurus etiam abſolutus Rutilium in iudiciũ uocauit.& Plin.lib.II: Tacta Iunonis ædes Scauro cõſule, qui mox princeps fuit.& lib.VIII: Sorices & ipſos condi hyeme auctor eſt Nigidius,ſicut glires,quas cenſoriæ leges, princepsque M.Scaurus in cõſulatu nõ alio modo cœnis ademere,quàm conchylia.& in lib.de uiris illuſtribus:M.Æmilius Scaurus nobilis pauper.nam pater eius quanuis patricius, ob paupertatem carbonariam fecit. idem primò dubitauit, honores peteret, an argentariam faceret, ſed eloquentiæ conſultus ex ea gloriam peperit.conſul legem de ſumptibus, & libertinorum ſuffragijs tulit.Scaurus Ligures, Metellus Sardiniam obtinuit. D

De cenſoribus, & luſtro LXII.

CASSIODORVS his cos. cenſores fuiſſe L. Metellum, & Cn. Domitium notat, eoſdemque artem ludicram ex urbe remouiſſe præter Latinum tibicinẽ cum cantore,

& ludum

A & ludum talorum. Eorundem mentio eſt in epitoma LXII, poſt L. Dalmatici uictoriam his uerbis: L. Cæcilius Metellus, Cn. Domitius Ahenobarbus cenſores duos, & triginta ſenatu mouerunt. & apud Valerium lib. II: Geta cum à L. Metello, Cn. Domitio ſenatu motus eſſet, poſtea cenſor factus eſt. L. Metelli, & Cn. Domitij cenſorũ meminit quoq; Cicero in Verrem. Luſtrum ab his conditum puto anno (ut aſſolebat) ſequenti. Nam in epitoma LXIII poſt C. Porcium conſulem ſic de luſtro agitur: Luſtrum à cenſoribus conditum eſt. cenſa ſunt ciuium capita CCCXCIIII millia CCCXXVI. Ab his cenſoribus lectum principem ſenatus M. Æmilium Scaurũ, indicat Saluſtius in Iugurtha anno DCXLI uocat hunc conſularem, & tum principem ſenatus. & Plin. libro II, Tacta, ait, Iunonis ædes Scauro conſule, qui mox princeps fuit. Hunc autem L. Metellum non Dalmaticum eſſe arbitror, ſed Calui filium, eum, qui quatuor ante annis conſul fuit.

De triumpho M. Aemilij Scauri cos. de Liguribus.

B M. SCAVRVM prouinciam habuiſſe tradit Cicero in V. Verrina, rem in Liguribus geſſiſſe Strabo lib. V, his uerbis: Magna intra Padum pars paludibus occupabatur, per quas Annibal magnis difficultatibus iter fecit in Tuſciam. Ceterum Scaurus deductis ex Pado uſq; in Parmenſium agrum foſſis, nauigationibus commodis paludes ipſas exiccauit è campis. per Placentina enim arua Trebia Padum influens, alijq; complures ante fluuij præter modũ ſtagnant. hic eſt ille Scaurus, qui per Piſas, & Lunam uſq; Sabatios uiam ſtrauit Æmiliam, & hinc per Derthonem. Eundem exercitum, & imperium habuiſſe docet Frontinus lib. IIII, cum ait: Pomifera arbor, quam in pede caſtrorum fuerat complexa metatio, poſtero die abeunte exercitu, qui ſub M. Scauro meruit: intactis fructibus relicta. poſtremo in conſulatu Ligures ab eo domitos, deq; ijs triumphatum eſſe, ſcriptum eſt in libro de uiris illuſtribus, quo loco uiam Æmiliam ab eo etiam cenſore ſtratam proditum eſt.

C DE COS. AN. DCXXXIX.

M' ACILIVM Balbum, C. Catonem conſules ſuggerit Caſſiodorus. Balbum, & Catonem faſti Siculi; M' Acilium, C. Porcium Obſequens. eorundem meminit Plinius lib. II. Circa ſolem, inquit, arcus apparuit C. Porcio, M' Acilio cos. Item: Relatum lacte & ſanguine pluuiſſe M' Acilio, C. Porcio cos. Acilium prænomine Manij afficit Plutarchus in Mario. eſt autem, ut opinor, filius M' Acilij L. F. Balbi conſulis anno DCIII. C. Cato frater eſt M. Catonis eius, qui quadriennio ante conſul fuit, nepos M. Catonis Cenſorij, atq; Africani ſororis filius. ut ait Velleius, Cicero in Verrẽ, & in Bruto. Atq; hic quidem Macedoniã ſortitus eſt. M' Acilium M' Acilij filiũ eſſe arbitror eius, qui conſulatum geſſit anno DCIII.

De bello Thracico, & triumpho T. Didij pro pr.

D QVI de bello Thracico ſcribunt, ij ferè à C. Catone conſule illud exordiuntur. quanquã bellum in Thracia multo ante geſtũ eſſe declarat res bene cum Scordiſcis à M. Coſconio prætore uiginti ante annis geſta. Puto autem eos iccirco à Catone initium belli narrandi ducere, quòd ante res à prætoribus geſta ſit, hic autẽ primus conſul eò miſſus ſit. ut ante excitatum, nunc demum grauius factum fuiſſe uideatur. Miſſum tamen cum eo prætorẽ T. Didium reor, ut quondam etiam Q. Fabius cos. & C. Lælius prætor in Hiſpaniam aduerſus Viriathum miſſi ſunt; ex his autem conſulem Catonem male pugnaſſe, prætorem proſperè. De Catone ſic ſcriptum eſt apud Eutropium: C. Cato conſul bellum Scordiſcis intulit, ignominioſeq; pugnauit. & in epitoma LXIII: C. Porcius cos. in Thracia male aduerſus Scordiſcos pugnauit. & apud Velleiũ lib. II: Cato cõſul, cõſularis M. Catonis nepos, Africani ſororis filius repetundarum ex Macedonia damnatus eſt, cum lis eius IIII æſtimaretur. Idem Cicero in Verrem. De Didio ſic Florus: Non fuſus modo à Scordiſcis, aut fugatus, ſed (ſimile prodigio) omnino totus interceptus exercitus, quem duxerat Cato. Didius uagos,

& libera populatione diffuſos intra ſuam repulit Thraciam. & Rufus: Didius uagantes Thracas repreſſit. A Eundem ex Macedonia triumphaſſe auctor eſt Cicero in Piſonem. Quin tu me, uides, inquit, qui ex qua prouincia T. Flamininus, L. Paullus, Q. Metellus, T. Didius innumerabiles alij leui cupiditate commoti triumpharunt, ex ea ſic redij, ut ad portam Eſquilinam, Macedonicam lauream conculcarim. Præterea cũ idem T. Didius iterũ triumphauerit auctoribus lapidibus Capitolinis anno DCLX, facile intelligi poteſt, eum hoc tempore primum triumphaſſe. Quanquam ſi Didius hoc anno prætor in Macedoniam profectus eſt, eum potius ſequenti anno triumphaſſe pro pr. puto. Sed fortaſſe, ut ſæpe alias, uaticinamur. Qui certiora habet, ea ſequatur, per me licet.

DE COS. AN. DCXL.

C. CAECILIVM, Cn. Papirium conſules ſubdit Caſſiodorus, & Obſequẽs. Metellum, & Carbonem faſti Siculi; C. Cæcilium Metellum, & Cn. Carbonem Eutropius. B De his cos. loquitur Plinius lib. II, cum ait: Lumen de cœlo noctu uiſum eſt C. Cæcilio, Cn. Papirio cos. Eoſdem anno DCXL ab V.C. conſulatum geſſiſſe, tradit Tacitus de moribus Germanorum. C. Metellus eſt quartus C. Metelli Macedonici filius, quem moriens prætorium, & candidatum cõſulatus reliquit, ut ſupra diximus. quem cognomen ex contumelia traxiſſe auctor eſt Cicero de orat. lib. II. cognomen autem fuit Caprarius. ut ait Plutarchus de Fortuna Romanorum. Carbonem C. Carbonis filium eſſe reor, eius, qui VII ante annis conſul fuit, patrem Cn. Carbonis conſulis anno DCLXIX. Metello Macedonia, Carboni Illyricum euenerunt.

De triumpho M. Metelli pro cos. de Sardis C. Metelli Caprarij cos. ex Macedonia.

TRIVMPHASSE autem M. Metellum pro cos. hoc anno de Sardis, C. Metellum C cos. fratrem eius ex Macedonia ſcriptum eſt apud Eutropium, ita C. Cæcilio Metello, & Cn. Carbone cos. duo Metelli fratres triumpharunt, alter ex Sardinia, alter ex Thracia. & apud Rufum: Sardiniam, & Corſicam Metellus uicit, triumphauitq́ de Sardis, qui rebellauere ſæpe. Iuncta adminiſtratio harum inſularum fuerat, poſt ſuos prætores habuit. unde etiã ſcripſit Velleius: Circa eadem tempora II Metelli fratres uno die triumpharũt. Ex quo apparet Catoni Metellum in Thraciam ſucceſſiſſe. cuius tamen Metelli non meminerunt ij, qui de bello Thracico tradiderunt.

De bello Cimbrico.

IISDEM conſulibus Cimbros arma mouiſſe ſcriptũ reliquit Tacitus de moribus Germanorum. Cimbrorum, inquit, arma primum audita ſunt ann. DCXL Cæcilio Metello, & Papirio Carbone cos. & Obſequens: C. Cæcilio, Cn. Papirio cos. Cimbri, Teutoniq́ Alpes tranſgreſſi fœdam ſtragem Romanorum, ſociorumq́ fecerunt. D Eutropius item Romæ nunciatum his cos. tradit, Cimbros è Gallia in Italiam ueniſſe. Cur autem mouerint, cauſſam affert Florus, quòd ab extremis Galliæ profugi, cum terras eorum inundaſſet Oceanus, nouas ſedes toto terrarum orbe quærerent. Hi uerò quòd finibus ſuis nunquam exiſſent, & quòd longinquis è regionibus proficiſcerentur, unde uenirent, aut qui nam eſſent, ignorabatur. Romani autem eos Germanos eſſe ex ijs, qui ad Septentrionalem Oceanum incolunt, arbitrabantur, ꝙ Germanorum lingua prædones Cimbri appellarentur. hæc Plutarchus in Mario. Cum autem in Illyricũ ueniſſent, Cn. Carbo cos. cui ea prouincia obtigerat, ab ijs fuſus acie, ac uictus eſt. ſiquidem in epitoma LXIII. ita ſcriptum eſt: Cimbri gens uaga populabundi in Illyricum uenerunt. ab ijs Papirius Carbo cos. cum exercitu fuſus eſt. & apud Strabonem: Cn. Carbo ad Noreiam oppidum collatis cum Cimbris ſignis nihil profecit. Velleius etiã ſcribit effuſam immanẽ uim Germanarũ gentiũ, quibus Cimbris, ac Teutonis nomen erat, Carbonem cos. fudiſſe, fugaſſeq́, & exercitu exuiſſe.

A de eodem Carbone uicto auctor eſt etiam Tacitus, & Vegetius. Carbone autem ſuperato quieuiſſe uſq; ad Silanum cos. Cimbri uidentur.

DE COS. AN. DCXLI.

M. LIVIVM Druſum, L. Piſonem conſulem in hunc annum commemorat Caſſiodorus. Druſum, & Piſonem faſti Siculi. L. Piſo conſularis occiſus poſtea eſt à Tigurinis L. Caſſio conſule, auctore Oroſio, auus L. Piſonis ſoceri C. Cęſaris, ut ipſe Cęſar ſcribit lib. primo de bello Gallico. filius L. Piſonis Cæſonini cos. an. DCV. M. Druſus, C. Druſi filius dicitur à Cicerone in Bruto, eius, qui conſul fuit anno DCVI.

De triumpho M. Druſi cos. ex Macedonia.

M. DRVSVM in Thracia proſpere pugnaſſe poſt Didium inuenio apud Florum, qui ita ſcribit: Didius Scordiſcos uagantes intra ſuam repulit Thraciam. Druſus ulterius egit, & uetuit tranſire Danubium. & apud Rufum: Thraces M. Druſus intra B fines proprios continuit. & in epitoma LXIII: Liuius Druſus cos. aduerſus Scordiſcos gentem à Gallis oriundam in Thracia feliciter pugnauit, magnumq; honorem tulit. puto autem hunc etiam ſequenti anno rem in Thracia geſſiſſe, quòd conſulum eius anni alter Numidiam, alter Italiam ſortitus ſit. Druſum autem triumphaſſe inde apparet, quòd Suetonius tres Liuiæ gentis triumphos edit. quorum priores à Salinatore acti ſunt, tertius hic à Druſo.

DE COS. AN. DCXLII.

CONSVLES edit in hūc annum Caſſiod. P. Scipionem, L. Calpurnium Beſtiam. faſti Siculi Naſicam, & Beſtiam. Obſequens P. Scipionem, L. Calpurnium. Saluſtius, Eutropius, & Oroſius P. Scipionem Naſicam, & L. Calpurnium Beſtiam. P. Naſicæ Scipionis, & L. Beſtiæ conſulum meminit etiam Valerius lib. I, cap. VI. Cicero au- C tem P. Scipionē P. Scipionis Serapionis filium, L. Beſtiæ collegam in conſulatu mortuum eſſe tradit in Bruto. Idem pro Plancio P. Naſicam repulſam in ædilitate paſſum conſulem eſſe factum ſcribit. Beſtiæ etiam mentio eſt in fragmēto Capitolino. P. Naſicæ Italia, L. Beſtiæ Numidia prouinciæ obtigerunt. Saluſtius auctor.

De bello Iugurthino.

SALVSTIVS, ac ceteri, qui belli Iugurthini initia literis prodiderunt his conſulibus bellum contra Iugurtham ſuſceptum tradūt. Iugurtha auum Maſaniſam, patrem Micipſam Numidiæ reges per adoptionem adeptus, agitatus regni cupiditate, primum Hiempſalem fratrē per inſidias necarat, deinde in Adherbalem alterum ſe conuerterat. Cùm Adherbal Romam de Iugurtha queſtum profugiſſet, Iugurtha eò miſſa ingenti pecunia facile ſenatum in ſuam ſententiam traxit. Miſſos deinde à ſenatu legatos, qui regnum inter illum, Adherbalemq; diuiderent, ſimiliter aggreſſus, corru- D pit pecunia. cùm autem Adherbal bello ab eo petitus, & in oppido Cirta obſeſſus contra denunciationem ſenatus occiſus eſſet, Iugurthæ bellum indictum eſt. Primus in Numidiam cum exercitu miſſus eſt L. Calpurnius Beſtia, qui captus regis pecunia, pacem cum eo flagitioſam fecit, quæ à ſenatu improbata eſt. Hæc Saluſtius latiſſime. Florus, Oroſius, Eutropius, alij, breuiores.

De Citeriore Hiſpania rebellante.

POST aliquot tempora, quàm Hiſpania à Scipione pacata fuit, nouæ ibi defectionum cauſſæ extiterunt. ad eosq; motus reprimendos miſſus eſt Calpurnius Piſo, atq; in Piſonis locum Ser. Galba. Cimbris autem in Galliam irrumpentibus, ac ſeruis Siciliam iterum bello uexantibus, legati Roma eò miſſi ſunt, qui honeſtioribus, quibus potuerunt, conditionibus, Hiſpanienſes tumultus compoſuerunt. Hæc Appianus in Hiſpanienſi ſcribit hiſtoria. Quæ hanc mihi uidentur habere ſententiam, ut quoniā bienio poſt Cimbri redierūt, ac tertio poſt anno Ser. Galba conſulatū iniuit,

idem Galba anno, antequam Cimbri recederent, Hiſpaniam prætor obtinuerit, ante Galbam autem Calpurnius Piſo hoc anno. de quo Piſone neſcio an forte intelligat Cicero in Verrem, cùm ſcribit: Sunt ueſtrum iudices quàm multi, qui L. Piſonem cognouerunt, huius L. Piſonis, qui prætor fuit, patrem. is cùm eſſet in Hiſpania prætor, qua in prouincia occiſus eſt, neſcio quo pacto, dum armis exercetur, annulus aureus, quem habebat, fractus eſt, & diminutus. &c. eundem autem filium ſcribit fuiſſe L. Piſonis Frugi, qui trib. pl. primus de repetundis legem tulit. A

DE COS. AN. DCXLIII.

SP. POSTVMIVM, M. Minucium cos. Caſſiodorus ſuggerit. Albinum, & Rufum faſti Siculi; Sp. Albinum, Q. Minucium Rufum Saluſtius. M. Minucij meminit etiam Velleius, & epitoma LXV. Alter autẽ eſt ex duobus fratribus, de quibus mentio fit in tabula quadam uetere de Genuenſium finibus. ita: Q. M. MINVCIEI Q. F. RVFEI DE CONTROVERSIIS INTER GENNVATEIS, ET VEITVRIOS IN RE PRAESENTE COGNOVERVNT L. CAECILIO Q. F. Q. MVCIO Q. F. COS. In fragmento Capitolino eſt etiam mentio Albini. Minucio Macedonia, Poſtumio Numidia obtigit. B

De re geſta cum Iugurtha. & triumpho M. Minucij pro cos. de Thracibus.

HOC anno Sp. Poſtumius cos. cui Numidia obuenerat, poſt Beſtiam aduerſus Iugurthã miſſus pecunia (ut creditur) à rege corruptus, bellum traxit, quoad Romam comitiorum cauſſa redijt. A. Poſtumius frater eius legatus, quem pro pr. caſtris conſul præfecerat, prœlio aduerſus Iugurtham infeliciter geſto pacem quoq; turpem fecit, quam ſeruandam non eſſe ſenatus cenſuit. auctor Saluſtius, & alij. At uero M. Minucius, qui Macedoniam ſortitus erat, rem cum Thracibus non modo in conſulatu, ſed etiam pro conſule bene geſſit. Hoc annalium, qui extant, uerba docent. Frontinus lib. II: Minucius Rufus imp. cum à Scordiſcis, Daciſq; premeretur, quibus impar erat numero, præmiſit fratrem, & paucos equites unà cum æneatoribus, præcepitq;, ut cum uidiſſet contractum prœlium, ſubitus ex diuerſo ſe oſtenderet, iuberetq; æneatores concinere. Sonantibus montium iugis ſpecies ingentis multitudinis offuſa eſt hoſtibus, qua perterriti dedere terga. & Eutropius: A Minucio Rufo in Macedonia Scordiſci, & Triballi uicti. Florus autẽ poſt Druſi uictoriam: Minucius Scordiſcos toto uaſtauit Aebro, multis quidem amiſſis, dum per perfidum glacie flumen equitatur. & Sextus: Minucius Thracas in Aebri fluminis glacie uaſtauit, in epitoma autem poſt Silani cos. mentionem: M. Minucius pro cos. contra Thracas feliciter pugnauit. Porrò autem triumphaſſe eum his tradit uerbis Velleius: Per eadem tempora clarus eius Minucij, qui porticus, quæ hodieq; celebres ſunt, molitus eſt, ex Scordiſcis triumphus fuit. quieuiſſe autem Thracas his uictorijs fractos per multos poſt annos opinor. C

DE COS. AN. DCXLIIII. D

CONSVLES ſubſequutos tradit Caſſiodorus Q. Metellum, & M. Silanum. faſti Siculi Metellum, & Silanum. Q. Cæcilium Metellum Numidicum, M. Iunium Silanum Pædianus, & Eutropius. Eorum etiam meminit Cicero in Bruto: Q. Metellus Numidicus, inquit, & eius collega M. Silanus dicebant de rep. quod eſſet illis uiris, & conſulari dignitate ſatis. Metellus à Numidia uicta Numidicus dictus auctore Velleio. Hunc Q. Metellum L. F. uocat Cicero in epiſtola ad Lentulum, in Sextiana, & Corneliana. fuit autem L. Metelli Calui filius. In fragmento Cap. eſt etiam SILANI mentio.

De cenſoribus.

QVINQVENNALE annorum interuallum poſtulabat, ut in annũ priorem cenſores conijcerentur; uerum quia fragmenta cõſulum Capitolinorum nullos eo anno

inter-

A interponi cenſores patiuntur, credendum eſt, eo anno cẽſores nullos in ciuitate fuiſſe. hoc autem anno quin fuerint, nemo dubitare poteſt, qui iiſdem fragmentis fidem habeat. neq; enim literæ illæ: IN MAG. M. E. ad quem, præterquam ad cenſorem mortuum, referantur, inuenio. fuiſſe autem hos M. Æmilium Scaurum, & M. Liuium Druſum opinor; primum, quod uterq; conſularis eſt, deinde quòd Plutarchus in quæſtionibus ſcribit, hos in cenſura collegas fuiſſe; cumq; Druſus in magiſtratu mortuus eſſet, Scaurum abdicaturum non fuiſſe, niſi tribunorum iuſſu in carcerem ductus eſſet. M. certe Scaurum cenſorem Æmiliam uiam ſtrauiſſe, pontem Æmilium feciſſe ſcriptum inuenio in libro de uiris illuſtribus.

De re geſta cum Cimbris.

CONSVLEM nullum inuenio poſt Cn. Carbonem ad hunc uſq; annum Galliam prouinciam ſortitum. nam Druſus, & Rufus Macedoniam, Naſica Italiam, Beſtia, atque B Albinus Numidiam obtinuerunt. omnes autem annales poſt Carbonem conſulem Silanum cum Cimbris decertaſſe produnt. Si autem quærimus, quid Cimbri uicto Carbone geſſerint, profecto eos arma aduerſus Gallos, eos, qui imperio populi Ro. ſubiecti non erant, atq; inde aduerſus Hiſpanos tranſtuliſſe reperiemus. de Gallis auctorem habemus Cæſarem, apud quem Critognatus Aruernus lib. VII ita loquitur: Mei conſilij eſt facere, quod noſtri maiores nequaquam pari bello Cimbrorum, Teutonumq; fecerunt, qui in oppida compulſi, ac ſimili inopia ſubacti, eorum corporibus, qui ætate inutiles ad bellum uidebantur, uitam tolerauerunt, neq; ſe hoſtibus tradiderunt. cuius rei exemplum ſi non haberemus, tamen libertatis cauſſa inſtitui, & poſteris prodi pulcherrimum iudicarem. nam quid illi ſimile bello fuit? depopulata Gallia, magnaq; illata calamitate Cimbri aliquando finibus noſtris exceſſerunt, atq; alias terras petierunt; iura, leges, agros, libertatem nobis reliquerunt. De Galliis, & Hiſpanis, à quibus expulſi Cimbri hoc anno in Italiam remigrarunt, teſtis C eſt Florus, cum ait: Cimbri excluſi ex Gallia, & Hiſpania, cùm in Italiam remigrarent, miſerunt legatos in caſtra Silani, inde ad ſenatum petentes, ut populus R. aliquid ſibi terræ daret quaſi ſtipendium; ceterum ut uellet, manibus atq; armis ſuis uteretur. repulſi, quod precibus nequiuerant, armis petere conſtituunt. ſed primum impetum barbarorum Silanus ferre non potuit. & epitoma: M. Iunius Silanus cos. aduerſum Cimbros infeliciter pugnauit. legatis Cimbrorum ſedem, & agros, in quibus conſiderent, poſtulantibus, ſenatus negauit. De Silano item uicto ſic Pædianus in Cornelianam: Q. Cæcilius Metellus Numidicus, & M. Iunius Silanus conſules fuerunt bello Cimbrico, quod diu praue ſimul & infeliciter geſtum eſt, atq; ipſe quoq; hic Iunius male aduerſus Cimbros rem geſſit, ac plures leges, quæ per eos annos, quibus hæc gerebantur, populo latæ erant, abrogauit. Item: M. Iunius Silanus quinquennio ante conſul fuit, quàm Domitius tribunus pl. atq; ipſe quoq; aduerſus Cimbros male rem geſſit. quam ob cauſſam Domitius eum apud populum accuſauit, crimi-D natusq; eſt, bellum cum Cimbris iniuſſu populi geſſiſſe, idq; principium fuiſſe calamitatũ, quas eo bello populus accepiſſet, ſed pleniſſime Silanus abſolutus eſt. Cùm autem hæc ita habeant, miror Eutropium ita ſcribere: A' M. Iunio Silano collega Q. Metelli Cimbri in Gallia uicti.

De re geſta cum Iugurtha, & triumpho Q. Metelli Numidici pro cos.

Q. CAECILIVM Metellum conſulem, cui prouincia Numidia obuenerat, exercitu ad priſtinam diſciplinam redacto, duobus prœlijs Iugurtham fudiſſe, Thalam oppidum diripuiſſe, uniuerſam Numidiam uaſtaſſe, ac regem ipſum per Mauros, ac Gætuliam fugientem inſequutum, prorogato in alterum annum imperio, tertio anno Romam in conſulatu Marij rediſſe tradit latiſſime Saluſtius, & alij breuius. Triumphi eius ſic meminit Velleius libro II: Marius legatus Metelli criminãdo Metelli lentitudinem, effecit, ut cum commeatu petito Romam ueniſſet, conſul crearetur, bellíq; pene patrati à Metello, qui bis Iugurthã acie fuderat, ſumma ſibi cõmitteret.

Metelli

Metelli tamen,& triumphus fuit clariſſimus,& meritum uirtuti cognomen Numidi A
cum inditum.In lib.etiam de uiris illuſtrib. eſt, Q. Metellum de rege Iugurtha triumphaſſe.Eutropius item duos triumphos de Iugurtha actos ſcribit, unum à Metello,alterum à Mario.Gellius deniq; orationis meminit Q. Metelli Numidici, quam habuit de triumpho ſuo,lib.XII,cap.IX.

DE COS. AN. DCXLV.

SER. Galbam,M.Scaurum prodit in hunc annum conſules Caſſiodorus, & Obſequens.Sulpicium,& Scaurũ faſti Siculi. Ser. Galbam conſularem fuiſſe Mario VI conſule ſcribit pro Rabirio Cicero.filium eſſe Ser.Galbæ arbitror,cõſulis an.DCIX. M.Scauri conſulis meminit Velleius, & Tacitus. Hic eſt M. Aurelius Scaurus, qui poſt legatus à Cimbris eſt interfectus, ut eſt in epitoma LXVII. Cicero in Bruto, poſtquam locutus eſt de Numidico, & Silano collegis,M.Aurelius Scaurus, inquit, B
non ſæpe dicebat, ſed polite. Scaurum autem ſuffectum fuiſſe in locum alterius, qui antequam iniret damnatus ſit. indicant, ſi recte ea interpretamur, Capitolina fragmenta. Eidem Gallia obtigit.

De cenſoribus,& luſtro LXIII.

EX Capitolinis fragmentis ſatis perſpicue intelligi poteſt,luſtrum XLIII factum eſſe his conſulibus. à quibus autem cẽſoribus parum compertum eſt. nos autem, qui nam eiſe potuerint,cõiecturam ſequuti, aperiamus. hos ergo Q.Fabium Maximum Allobrogicum,C.Licinium Getam eſſe ducimus.conſulares enim quærimus. Q. autem Fabius in cenſura Fabianum fornicem conſtruxiſſe à Pædiano traditur, his uerbis: Fornix Fabianus arcus eſt iuxta Regiam in Sacra uia à Fabio cenſore conſtructus,qui à deuictis Allobrogibus Allobrox cognominatus eſt. ibiq; ſtatua eius propterea poſita eſt. De C. Geta ſic Cicero pro Cluen. Ponam illud unum C. Getam C
cum à L.Metello,& Cn.Domitio cenſoribus ex ſenatu eiectus eſſet,cenſorem ipſum poſtea eſſe factum.idem ſcribit Valerius.neq; uero niſi hoc luſtro cenſor eſſe potuit, quòd aliorum luſtrorum certa cenſorum nomina habeamus. Vtriuſq; meminit Frontinus de aquæ ductibus. quanquam non ſine labe uulgatorum librorum, in quibus eſt; C. Licinius Ceſula, & M. Fabius. Vide etiam, ne hoc luſtro M. Scaurus iterum princeps ſenatus lectus ſit.nam in ſeditione Norbani anno DCLVIII,M.Æmilium Scaurum principem ſenatus, & ciuitatis lapide percuſſum tradit Cicero II libro de oratore.

De rege geſta cum Cimbris.

M. SCAVRVS cos.in locum Silani miſſus in Galliam uidetur, atq; tertiam cladem à Cimbris accepiſſe,ex eo,quod ſcribit Tacit. in lib.de morib. German. Cimbri Carbone,& Caſſio,& Scauro Aurelio,& Seruilio Cæpione, M.quoq; Manilio fuſis quinq; ſimul conſulares exercitus populo R.abſtulerunt.& Velleius:Cimbri Cæpio D
nem, Maniliumq; conſules, & ante Carbonem, Silanumq; fuderunt, fugaruntq; in Gallijs, & exuerunt exercitu, Scaurumq; Aurelium conſulem, & alios celeberrimi nominis uiros trucidarunt. Quinctilianus item declamatione tertia Scaurum exercitum amiſiſſe ſcribit.

De triumpho Q. Cæpionis pro pr. & bello Luſitanico.

BELLVM hoc tempore in ulteriore Hiſpania redintegratum eſt,quæ D.Bruti imperio pacata fuerat. excitatum autem à latronibus puto, qui eam paſſim diripientes uexabant.Hoc indicat Plutarchus, qui ſcribit C. Marium ex prætura ulteriorem Hiſpaniam ſortitum,eam latrocinijs,quibus infeſta erat,liberaſſe.fuit autem Marius prętor ſeptem annis ante, quàm conſul. quem eundem cum Luſitanis pugnaſſe ſcribit Appianus.Inter ceteros prætores,qui hoc tempore eò miſſi ſunt, Q. Cæpionis fama excellit.Is priore anno in prætura Luſitanos ſortitus,hoc anno, ut puto, de Luſitanis trium-

A triumphauit, ac triennio poſt pro conſule cum Cimbris male rem geſſit. Hoc docet Eutropius, qui poſt Minucianam de Scordiſcis uictoriam Luſitanos à Seruilio Cæpione deuictos tradit. quod ab eo in prætura factum elici ex Valerio poteſt, qui lib. VI ſcribit: Q. Cæpio præturæ ſplendore, triumphi claritate, conſulatus decore, max. pontificis ſacerdotio, ut ſenatus patronus diceretur, aſſecutus, in publicis uinculis ſpiritum depoſuit.

DE COS. AN. DCXLVI.

L. CASSIVM, C. Marium conſules in hunc annum comparat Caſſiodorus. Longinum, & Marium faſti Siculi. Eorum meminit etiam Plinius lib. X. L. Caſſio, C. Mario cos. inquit, bubone uiſo urbs luſtrata eſt. C. Marium duabus repulſis ædilitatis acceptis conſulem factum ſcribit Cicero pro Plancio, & Plutarchus in Mario. De eodem etiam idem ſic libro III de officijs: C. Marius, cum à ſpe conſulatus longe abeſ- B ſet, & ſeptimum annum poſt præturam iaceret, neq; petiturus unquam conſulatum uideretur, Q. Metellum, cuius legatus erat, cum ab eo imperatore ſuo Romam miſſus eſſet, criminatus eſt, bellum illum producere, ſe ſi conſulem feciſſent, breui tempore, aut uiuum, aut mortuum Iugurtham in poteſtatem populi R. redacturum. itaq; factus eſt conſul. Idem tradit Saluſtius, Valerius, Plutarchus, Valleius. L. Caſſius prætor fuit anno DCXLII, ut eſt apud Saluſtium filius, ut arbitror, L. Caſſii conſulis anno DCXXVI. idem ille, qui quærere ſolebat: Cui bono. & cuius tribunal propter nimiam ſeueritatem ſcopulus reorum dicebatur. auctor Cicero, & Valerius. Eidē Gallia, Mario Numidia prouincia decreta eſt.

De re geſta in Gallia, & L. Caſſio Longino cos. occiſo.

SCAVRO in Galliam ſucceſſit L. Caſſius conſul. qui quidem non ſolum male pugnauit, ſed etiam in prœlio cecidit. Hoc docet epitoma LXV, in qua ita eſt: L. Caſ- C ſius cos. à Tigurinis Gallis pago Heluetiorum, qui à ciuitate ſeceſſerant, in finibus Allobrogum cum exercitu cæſus eſt. milites, qui ex ea clade ſuperauerant, obſidibus datis, & dimidia rerum omnium parte, ut incolumes dimitterentur, cum hoſtibus pacti ſunt. & Oroſius: L. Caſſius conſul in Gallia Tigurinos uſq; ad Oceanum perſecutus, rurſumq; ab eiſdem inſidijs circumuentus, occiſus eſt. L. quoq; Piſo uir conſularis legatus Caſſii conſulis interfectus eſt. Q. Publilius alter legatus, ne reſidua exercitus portio deleretur, obſides, & dimidiam partem rerum omnium Tigurinis turpiſſimo fœdere dedit. & Cæſar lib. I: Cæſar, quòd memoria tenebat L. Caſſium conſulem occiſum, exercitumq; eius ab Heluetijs pulſum, & ſub iugum miſſum, concedendum non putabat. & paulo infra: Hic pagus unus, cum domo exiſſet patrum noſtrorum memoria, L. Caſſium conſulem interfecerat, & eius exercitum ſub iugum miſerat. item: Qua in re Cæſar non ſolum publicas, ſed etiam priuatas iniurias ultus eſt, D quòd eius ſoceri L. Piſonis auum L. Piſonem legatum Tigurini eodem prœlio, quo Caſſium, interfecerant. Ex his locis apparet Cimbros hoc anno ex Gallia receſſiſſe, atq; cum Gallis tantum Tigurinis à Romanis pugnatum eſſe. neq; enim Tacito aſſentior, qui Caſſium à Cimbris profligatum ſcribit poſt Carbonem ante Scaurum. malim enim ibi Silanum intelligi, quàm Caſſium.

De re geſta à C. Mario cos. cum Iugurtha.

AT uero C. Marius conſul tranſportatis in Africam copijs primum oppida quædam aggreſſus, leuia aliquot prœlia fecit; poſt Getulos, & Iugurtham ex ſocijs R. prędas agentes ſæpe adortus in itinere fudit, ipſumq; regem haud procul oppido Cirta armis exuit. cumq; idem, ut Iugurtham ad prœlium traheret, bello ad ſingula eius oppida transferendo, & alia multa, & maxime Capſam, ac Mulucham cepiſſet, Iugurtha Bocchum Mauritaniæ regem cum exercitu aduocauit. cumq; reges ambo coniunctis copijs Marium in hiberna proficiſcētem inuaſiſſent, utrinq; acriter pugnatū eſt. cum

cùm autem Marius ſuos in collem opportunum ſubduxiſſet, reges uero prœlio deterriti læti pro uictoribus agerent; Marius feſſos eos, ac ſomno captos, ac nihil tale ſuſpicantes adortus, plures eo prœlio, quàm omnibus ſuperioribus interemit. atq; inde cùm in hiberna contenderet, hoſtibus, à quibus laceſſebatur, late fuſis, fugatisq; Cirtam oppidum, quo iter intenderat, occupauit. eò legati à Boccho uenerunt, qui regis uerbis à Mario petiuere, duos quàm fidiſſimos ad ſe mitteret; uelle de ſuo, & populi Ro. commodo cum his diſſerere. ille L. Sullam, & A. Manlium miſit. neq; tamē cum Boccho tum quicquam perfectum eſt, Boccho ipſo de ſententia ab amicis ſuis, quos Iugurtha pecunia corruperat, deturbato. Atq; hæc quidem hoc anno à Mario, dum in hiberna profectus eſt, geſta exiſtimo. Saluſtius. A

DE COS. AN. DCXLVII.

DEINCEPS conſules profitetur Caſſiodorus, & Obſequens Q. Seruilium Cæpionem, & C. Atilium Serranum. Cæpionem, & Serranum faſti Siculi. Q. Cæpione, & C. Serrano natum eſſe M. Ciceronem oratorem Gellius lib. XV ſcriptum reliquit. C. Serrani conſularis meminit Mario VI conſule ipſe Cicero pro Rabirio. idem Q. Catulo antelatum eſſe C. Serranum in conſulatu ſcribit pro Plancio. Q. Cæpionem Q. Cæpionis filium eſſe arbitror conſulis anno DCXIII. cuius meminerunt omnes, qui de bello Cimbrico ſcripſerunt. Caſſiodorus præterea & Obſequens iudicia his conſulibus per Seruilium Cæpionem conſulem equitibus, & ſenatoribus communicata notant. Vnde Cicero dixit in Bruto: L. Craſſus Seruiliam legem ſuaſit ijs conſulibus, quibus nati ſumus. & paulo infra: Mihi quidem à pueritia quaſi magiſtra fuit illa Craſſi in legem Cæpionis oratio, in qua auctoritas ornatur ſenatus, quo pro ordine illa dicuntur, & inuidia concitatur in iudicum, & accuſatorum factionem, contra quorum potentiam populariter fuit dicendum. & lib. primo de oratore: Et animos equitum Romanorum, apud quos tum iudices cauſſa agebatur, ad Q. Cæpionis odiū, à quo erant ipſi propter iudicia abalienati, reuocabam. Quibus ex locis intelligi poteſt, C. Gracchum iudicia ante à ſenatoribus remouiſſe, atq; ad ſolos equites tranſtuliſſe, cum Q. Cæpio cos. inter utrunq; ordinem ea communicauerit. Hæc tamen lex aut ſublata, aut certe non obſeruata eſt. B C

De re geſta in Gallia, & in Numidia.

Q. AVTEM Cæpio conſul Galliam prouinciam ſortitus bellum cum Gallis Tectoſagibus, ut L. Caſſius ante cum Tigurinis fecit. neq; enim Cimbri adhuc reuerterant. Hac de re ſic ſcriptum eſt apud Iuſtinum: Cæpio conſul auri pondo CX millia, argenti pondo quinquies decies centum millia Tectoſagis abſtulit. quod ſacrilegiū cauſſa excidij Cæpioni, & exercitui eius poſtea fuit. Romanos quoq; Cimbrici belli tumultus, uelut ultor ſacræ pecuniæ, inſecutus eſt. & Gellius lib. III: Cum oppidum Toloſanum in Gallia Q. Cępio cos. diripuiſſet, multumq; auri in eius oppidi templis fuiſſet, quiſq; ex ea direptione aurum attigit, miſero, cruciabiliq; exitu perijt. & Strabo, lib. IIII: Tectoſages in belli ſocietatem contra Delphos ueniſſe memorant, theſauros etiam penes illos ab Imperatore Ro. Cæpione repertos in urbe Toloſa, deprehenſamq; ex eis eſſe pecunijs partem memoriæ proditum. eas autem quia Cæpio attigiſſe auſus fuerat, miſere eiectum è patria fuiſſe, & turpem mortem oppetijſſe, perinde ac fœdo ſacrilegio contaminatum creditum eſt, & in bonorum poſſeſſionem relictos filios inter ſcorta ea obliguriſſe, ac fœde mortuos eſſe, ut ſcribit Timagenes. Item Oroſius: Cæpio pro cos. capta Toloſa centum millia pondo auri, & argenti CX millia è templo Apollinis ſuſtulit. Marius autem interea prorogato (ut par eſt) imperio, exercitu in hybernaculis compoſito, cum expeditis cohortibus, & parte equitatus proficiſcitur in loca ſola, obſeſſam turrim regiam, quò Iugurtha omnes perfugas præſidium impoſuerat. tum rurſus Bocchus legatos ad Marium mittit, ac quocunq; modo belli componendi licentiam illis permiſit. Ii à Gætulis latronibus in itinere circumuenti, & ſpoliati ad Sullam perfugiunt, quem Marius in caſtris pro prætore reliquerat D

A quærat.eiq; conſilia Bocchi patefaciũt. eos Marius Cirtam cùm ad ſe uenire iuſſiſſet, Romã ad ſenatum ire permiſit.ſenatus Boccho gratiam delicti fecit, amicitiam, ubi eam promeruiſſet, pollicitus eſt. Quibus rebus cognitis Bocchus à Mario, ut ad ſe Sullam mitteret,petiuit.Sulla profectus Boccho, ut ſibi Iugurtham uiuum traderet, pace,& amicitia Romanorum promiſſa,perſuaſit.quod cùm ille feciſſet,(nam Iugurtha amice ſe à Boccho accerſitum putabat),eum uinctum Sulla ad Marium deduxit. Ex his uerbis Saluſtij Iugurtham hoc anno captum opinor. Ceterum, cùm Marius non niſi biennio poſt K.Ian.triumpharit,ſequentem annum ab eo in ordinanda prouincia Numidia puto eſſe conſumptum. neq; enim quicquam ea de re ſcribit Saluſtius. Rufus Iugurtha per Metellum attrito, per Marium capto Numidiam in poteſtatem populi R.perueniſſe ſcribit.

DE COS. AN. DCXLVIII.

B CONSVLES prodit in hunc annum Caſſiodorus & Obſequens P.Rutilium Rufum,& C.Manilium.P.Rutilij conſularis meminit Mario VI cos.Cicero pro Rabirio perduell. pro Plancio autem eundem repulſa in tribunatu accepta cõſulatum ait eſſe adeptum.& in Bruto,M.Scaurus,inquit,& P.Rutilius,cum una conſulatum petijſſent,non ille ſolum qui repulſam tulerat, accuſauit ambitus deſignatum competitorem, ſed Scaurus etiam abſolutus Rutilium in iudicium uocauit. multaq; opera, multaq; induſtria Rutilius fuit. eundem M. F.eodem in libro uocat.In altero conſule uariant annales,alij enim Caium,alij Cnæum,alij Marcum,alij Manlium, alij Manilium habent. Facile autem explicatur hæc quæſtio ueteris Puteolani lapidis teſtimonio,in quo eſt: P.Rutilio, Cn. Mallio cos. & faſtorum Siculorum, in quibus eſt, Rufus & Mallius.ex quibus apparet Mallios gentem eſſe à Manlijs diuerſos. non enim de Cn.Manlio patricio,eoq; nobiliſſimo ita loqueretur Cicero pro Plancio: Populus Romanus Q.Catulo in ſumma familia nato ſapientiſſimo, & ſanctiſſimo uiro
C præpoſuit Cn.Manlium non ſolum ignobilem,uerum ſine uirtute,ſine ingenio, uita etiam contempta. qui locus in manuſcripto libro Manilium habet, non Manlium. nec pro Muræna ita:Quis Q.Catulum humanitate, ſapientia, integritate antecellentem ſuperari poſſe à Cn. Manlio arbitratus eſt? ubi legendum uidetur Mallius. atq; ita loci alij annalium corrigendi. nam in uetere etiam nummo argenteo inuenitur C. MALLI. L. METELL.

De re geſta cum Cimbris.

CN. MALLIO conſuli Gallia prouincia euenit. prorogatum item Q.Cæpioni in ea imperium credo ob Cimbrorum motum, quorum aduentus uehementius in dies celebrabatur.ſiquidem ſcribit Iuſtinus Romanos belli Cimbrici tumultum, quaſi ſacræ pecuniæ à Cæpione conſule direptæ ultorem inſecutum eſſe. Hoc certe anno ab ambobus his imperatoribus cum Cimbris in Gallia dimicatum, atq; clades Allienſi
D ferè par accepta eſt. Quod ipſum auctorum prolatis uerbis ut ceciderit, exponam. Oroſius latiſſime omnium ita:Cn.Mallius, & Q. Cæpio pro cos. aduerſus Cimbros, Teutones, Tigurinos, & Ambrones Gallorum gentes, quæ ad Romanum imperium extinguendum conſpirauerant, miſſi prouincias ſibi Rhodano flumine medio diuiſerunt. ibi dum inter ſe grauiſſima inuidia, & contentione diſceptant, cum magna ignominia,& periculo Romani nominis uicti ſunt.ſiquidem in ea pugna M.Aurelius conſularis captus,atq; interfectus eſt.duo filij conſulis cæſi. LXXX millia Romanorum,ſociorumq; trucidata, LX millia calonum, atq; lixarum interfecta Antias ſcribit. decem ex omni penitus exercitu homines ſuperfuerunt. hoſtes binis caſtris, atq; ingenti præda potiti omnia peſſundederunt.maximus Romę non ſolum luctus, ſed metus etiam fuit,ne confeſtim Cimbri alpes tranſgrederentur,Italiamq; delerent. & in epitoma LXVII hoc modo: M. Aurelius Scaurus legatus conſulis à Cimbris fuſo exercitu captus eſt. & cùm in conſilium ab ijs euocatus deterreret eos, ne alpes tranſirent Italiam petituri, quòd diceret Romanos uinci nõ poſſe, à Bolo rege feroci

iuuene occiſus eſt. ab ijſdem hoſtibus C. Mallius cos. & Q. Seruilius Cæpio pro cos. A uicti prœlio, caſtriſq; binis exuti ſunt. LXXX millia militum occiſa, calonum, ac lixarum XL millia. Plutarchus in Lucullo ſcribit prid. Non. Octob. Cæpionem infeliciter cum Cimbris pugnaſſe. idem eſt in Camillo, & in Apophthegmatis. De Cæpione, & Mallio uictis idem Eutropius, Saluſtius in Iugurthino, Tacitus, alij.

De Q. Cæpione pro cos. damnato.

VISVM eſt etiam, quemadmodum Q. Cępio, cuius temeritate clades accepta eſt, nouo exemplo pœnas populi R. iudicio dederit, demõſtrare. In epitoma LXIII hac de re ita ſcriptum eſt: Secundum populi R. iuſſionem Cæpionis, cuius temeritate clades accepta erat, damnati bona publicata ſunt, primi poſt regem Tarquinium, imperiumq; ei abrogatum. & Pædianus ita in Cornelianam. L. Caſſius L. F. Longinus tr. pl. C. Mario, C Flauio cos. legem tulit, ut quem populus damnaſſet, cui'ue imperium abrogaſſet, in ſenatu ne eſſet. tulerat autem eam maxime propter ſimultates cum Q. B Seruilio, qui ante biennium cos. fuerat, & cui populus, quia male aduerſus Cimbros rem geſſerat, imperium abrogauit. Cicero etiam lib. II. de Oratore ſeditionem excitatam hoc anno ob rogationem C. Norbani tribuni pl. ſignificat, qua imperium Cępioni abrogabat; in eaq; ſeditione uim, fugam, lapidationem, crudelitatem tribuniciam in Cępionis graui, miſerabiliq; caſu fuiſſe, in qua principem & ſenatus, & ciuitatis M. Æmilium lapide percuſſum eſſe, ui pulſum ex templo L. Cottam, & T. Didium cum intercedere uellent rogationi. Itaq; idem in Bruto ait: Q. Cæpio uir acer, & fortis, cui fortuna belli crimini, inuidia populi calamitati fuit. Pædianus oſtendit, ut dixi, Cæpionem etiam poſt damnationem in ſenatum ueniſſe, Caſſia autem lege prohibitum fuiſſe ne iret. at Valerius lib. IIII illum è carcere aufugiſſe, cum ait: L. Rheginus trib. pl. Cæpionem in carcerem coniectum, quòd illius culpa exercitus noſter à Cimbris, & Teutonibus uidebatur deletus, ueteris amicitiæ memor publica cuſtodia liberauit, & fugæ eius comes acceſſit. at uero lib. VI oſtendit, eum miſere necatum fuiſſe. ſic C enim ſcribit: Q. Cæpio præturæ ſplendore, triumphi claritate, cõſulatus decore, max. põnt. ſacerdotio, ut ſenatus patronus diceretur, aſſecutus, in publicis uinculis ſpiritum depoſuit, corpuſq; eius funeſti carnificij manibus laceratum, in ſcalis Gemonijs iacens magno cum horrore totius fori R. conſpectum eſt. Idem autem ſentire uidetur Strabo loco ante prolato.

De re geſta cum Luſitanis.

HIS conſulibus exercitum Romanum à Luſitanis cæſum notat Obſequens. quo autem duce, mihi compertum non eſt. P. quidem Rutilius cos. prouinciam cum exercitu obtinuit, at quam prouinciam, ne adhuc quidem reperire potui. De eo certe ſic ſcribit Valerius lib. II: Armorum iudicandorum meditatio à P. Rutilio cos. collega C. Mallij militibus eſt tradita. nullius enim ante ſe imperatoris exemplum ſecutus ex ludo C. Aurelij Scauri doctoribus gladiatorum accerſitis uitandi, atq; inferẽdi ictus D ſubtiliorem rationẽ legionibus ingenerauit. & Frontinus libro IIII: C. Marius, cum facultatem eligendi exercitus haberet, ex duobus, qui ſub Rutilio, & qui ſub Metello, ac poſtea ſub ſeipſo meruerant, Rutilianum minorem, qui certioris diſciplinæ arbitrabatur, præoptauit. & lib. II: P. Rutilius, cùm ſecundum leges in cõtubernio ſuo filium poſſet habere, in legione militem fecit.

DE COS. AN. DCXLIX.

DEINCEPS C. Marium II, C. Flauium Fimbriam conſules ſuggerit Caſſiodorus. C. Marium, C. Flauium Obſequens. Marium, & Fimbriam faſti Siculi; C. Marium II, C. Fimbriam; item, C. Marium, C. Flauium Pædianus in Cornel. C. Fimbrię conſularis Mario VI conſule meminit Cicero pro Rabirio. eundemq; ſcribit pro Plancio cum tribunus pl. eſſe non potuiſſet, conſulem factum. C. Marium duabus legibus ſolutum, una quod abſens erat, altera, quod ante tempus, quo ei per legem iterum

A rum capere conſulatum licebat, metu Cimbrorum conſulem II populus Romanus fecit. Plutarchus, Saluſtius, Eutropius, alij.

De triumpho C. Marij cos. II de Iugurtha.

C. MARIVS Iugurtha capto, tota Numidia in ditionē populi R. redacta, nō ante Romam reuertit, quàm hoc anno, quo ipſe K. Ian. conſul iterum triumphans urbem inijt, ac regē, & filios eius duos in triumpho duxit. auctor Saluſtius, Plutarchus, Florus, alij. Hinc etiam in libro epigrammatum antiquæ urbis legitur epigramma tale.

C. MARIVS PR. TR. PL. Q. AVGVR. TR. MIL. EX. SORTEM BELLVM CVM IVGVRTHA REGE NVMID. VEL PROCOS. GESSIT. EVM CEPIT, ET TRIVMPHANS IN IOVIS AEDEM SECVNDO CONSVLATV ANTE CVRRVM SVVM DVCI IVSSIT. III. CONSVL ABSENS CREATVS EST. IIII. TEVTONORVM EXERCITVM DELE-
B VIT. V. CONSVL CIMBROS FVGAVIT. EX IEIS ET TEVTONIS ITERVM TRIVMPHAVIT. REMP. TVRBATAM SEDITIONIBVS, ET TR. PL. ET PRAETOR. QVI ARMATI CAPITOLIVM OCCVPAVERANT VI. COS. VINDICAVIT. POST LXX. ANNVM PATRIA PER ARMA CIVILIA PVLSVS ARMIS RESTITVTVS VII COS. FACTVS EST, DE MANVBIIS CIMBRICIS, ET TEVTONICIS AEDEM HONORI, ET VIRTVTI VICTOR VESTE TRIVMPHALI CALCEIS PVNICEIS.

De re geſta in Gallia, & in Macedonia.

CIMBRI priore anno fuſis, uictiſq; ſummo prœlio imperatoribus Romanis quieuerunt, neq; tum de tranſitu in Italiam cogitarunt. hoc autem anno in Hiſpaniam etiam receſſerūt. Hoc ex epitoma LXVII elicitur, in qua hæc poſt Marij triumphum
C uerba ſunt: Cimbri uaſtatis omnibus, quæ inter Rhodanum, & Pyrenæum ſunt, per ſaltum in Hiſpaniam trāſgreſſi, ibiq; multa loca populati, à Celtiberis fugati ſunt, reuerſiq; in Galliam bellicoſis ſe Teutonis coniunxerunt. & ex Obſequente, qui ſcriptum reliquit Cimbros his cōſulibus alpes tranſgreſſos per Hiſpaniam uaſtatam iunxiſſe ſe Teutonis. Eſt autem intelligendum his quidem cos. in Hiſpaniam Cimbros ſe recepiſſe, uerum non niſi poſt annum in Galliam redijſſe, quo tempore ſe iterum Teutonibus coniunxerunt. Mario autem conſuli decreta prouincia Gallia eſt, ac bellum cum Cimbris, quorū ex Hiſpania in Galliam hoc anno reditus timebatur, mandatum. auctor Plutarchus. Eodem anno Marium cum Tectoſagibus rem geſſiſſe ſuſpicor, quòd Sylla legatus Marij II conſulis Copilum regē Tectoſagum cepiſſe traditur à Plutarcho. Quod autem ad res Macedonicas attinet, intelligendum eſt, poſt M. Minucij cos. in Macedoniam imperium nullius mentionem fieri, qui cōſul in Macedoniam ad comprimēdas Thracum impreſſiones uenerit. neq; uero ferè mitti con-
D ſules eò potuerunt. Nam Silanus, Scaurus, Caſſius, Cæpio, Manilius, Marius ſex conſules deinceps Galliam ſortiti ſunt. Metellus autem, & Marius Numidiam. reliquuntur aliquot conſules, quorum obſcura prouincia eſt. Ergo prætores in Macedoniam profecti ſint neceſſe eſt. in qua bellum hoc anno fuiſſe indicat Obſequēs. qui Mario, & Flauio cos. Thraces in Macedonia ſubactos notat. à quo autem ſubacti ſint, pro certo affirmare non poſſum. Florus quidem poſt Minucianam uictoriam Piſonis cuiuſdam meminit his uerbis: Piſo Rhodopen, Caucaſumq; penetrauit. Verum qui Piſo fuerit, aut quo in magiſtratu hoc fecerit, non tradit. L. certe Piſo, qui conſul cum Druſo fuit, Macedoniam ſortitus non eſt. quippe cum Druſus collega eius in conſulatu eam obtinuerit. poſt autem quinquennium L. Caſſio cos. à Tigurinis ipſe interfectus ſit. neq; uero ſi ille rem bene in Macedonia geſſiſſet, prætermiſſurum eum fuiſſe Ciceronem puto, cùm contra L. Piſonem nepotem huius diceret, atq; Macedonicum eius imperium exagitaret, cùm omnium ferè, qui in Macedonia rem bene geſſerint, meminerit. Ergo hæc uictoria in dubio relinquatur.

A

DE COS. AN. DCL.

C. MARIVM IIII, L. Aurelium Oreſtem tradit in hunc annum conſules Caſſiodorus. Marium,& Oreſtē faſti Siculi. Marius abſens etiam III conſul factus eſt, metu Cimbrici belli, quod differebatur. auctor Velleius, Eutropius, epitomæ. Hinc Cicero de prouincijs: Inimici Marij non modo illum inimicum ex Gallia ſententijs ſuis non detrahebant, ſed & propter rationem Gallici belli prouinciam extra ordinē decernebant. L. Aurelium Oreſtē L. Oreſtis filium eſſe arbitror cōſulis an. DCXXVII.

Ceterum Mario III conſuli bellum imminens Cimbrorum iterum decretum. Metus enim erat, ne incunte uere irrumperent. uerum ne hoc quidem anno mouerunt. Collega autem Marij mortuo, ille Romam è Gallia præfecto caſtris M. Aquillio reuerſus, comitijs ijs, quæ ipſe habuit, conſul IIII creatus eſt, L. Saturnino tribuno pl. maximè ad id populum incitante. auctor Plutarchus, & epitoma LXVII.

B

DE COS. AN. DCLI.

INDE C. Marium IIII, Q. Lutatium cos. Caſſiodorus, & Obſequens ſuggerit. Marium, & Catulum faſti Siculi; C. Marium IIII, & Q. Lutatiū Catulum Plutarchus, & Eutropius. Q. Catulus ſuperatus eſt ante in petitione conſulatus à C. Atilio Serrano, & C. Manilio. auctor Cicero pro Muræna, & pro Plancio. Idem Q. F. ſcribitur in monumentis antiquis, ut in filio eius oſtendam Ambobus cōſulibus Gallia cum imminenti Cimbrorum, & Teutonum bello mandata. Cicero Q. Catulum patrem prouinciam habuiſſe, & frumentum cellæ nomine imperaſſe tradit in V Verrina.

De cenſoribus, & luſtro LXIIII.

CENSORES in hunc annum coniecimus, propter quinquennale ſpatium, quod eſt ab his ad proximos ſequentes Flaccum, & Antonium, quorum certum nobis annum Capitolini auctores tradiderunt. Horum autem cenſorum alterum certum habemus Q. Metellum Numidicum. de quo ſic Cicero pro Sextio: Q. Metellus cenſor florentem hominem in populari ratione L. Saturninum cenſor notauit, & inſititium Gracchum contra uim multitudinis incitatæ cenſu prohibuit: & Valerius lib. IX: Populus R. Q. Metellum cenſorem, quod à L. Quinctio tanquam Gracchi filio cenſum recipere nolebat, lapidibus proſternere conatus eſt. & in lib. de uir. illuſtr. Metellus Numidicus Quinctium, qui ſe Ti. Gracchi filium mentiebatur, in cenſu non recepit. Gellius item lib. I. Numidicum cenſorem ſcribit ad populum orationem de ducendis uxoribus habuiſſe. Idem in Græca Appiani hiſtoria de Saturnino ſcriptum eſt, quem à Metello cenſore notatum fuiſſe ait iam tribunicium. fuit autem tribunus Mario III conſule. Adijcit Valerius, Metellum Mario V conſule Quinctium in cenſu recipere noluiſſe. ex quo intelligi poteſt, Metellum hoc anno cenſorem creatum, ſequenti anno cenſum egiſſe, ac luſtrum condidiſſe. collegam porrò Numidico adiecimus C. Metellum Caprarium fratrem eius patruelem. ſcribit enim Velleius ſingulari exemplo fratres duos Metellos uno die triumphaſſe, Fuluios duos germanos collegas in conſulatu, duos Metellos patrueles in cenſura fuiſſe. Hos igitur ego opinor fuiſſe; nam de C. Metello cenſorio ſcribit Cicero in oratione poſt reditum ad Quirites, cum ait; pro reditu Q. Metelli Numidici triennio poſt ſupplicaſſe L. Metellū Dalmaticum conſularem, & C Metellum cenſorium; & in ſenatu, L. & C. Metellum conſulares. quanquam in priore oratione legitur uulgò Q. Metellus cenſorius, ut puto, mendoſe. quod ex ſequenti cognoſcitur. Nam ſi Q. Metellum legamus, Balearicum, & ipſum cenſorium intelligemus. quem tamē eo tempore mortuum puto. neq; enim eum maximum natu Cicero bis poſtpoſuiſſet L. Dalmatico fratri natu minori.

C

D

De M. Antonio pr. ouante de piratis.

PIRATAS hoc tempore maria latrocinijs uexaſſe indicat egregia M. Antonij pr. uictoria ex prædonibus relata, de qua quid à ueteribus acceperimus, exponendum

eſt

A eſt. Obſequens his cos. piratas in Cilicia à Romanis deletos tradit. in epito. LXVIII ſcriptum eſt, M. Antonium prætorem in Ciliciam maritimos prædones perſecutum. eundem bello piratico à Byzantijs adiutum tradit Tacitus lib. XII. quin ipſe etiam Antonius lib. de oratore primo apud Ciceronem, ſe pro cos. in Ciliciam profectum ait. Triumphaſſe autem eum ſignificat Plutarchus in Pompeio, cùm inquit, filiam Antonij uiri triumphalis à prædonibus captam. quam rem innuens Cicero pro lege Manilia dixit: Miſeno ipſius liberi, qui cum prædonibus antea ibi bellum geſſerat, à prædonibus ſunt ſublati. Ouantem autem, non triumphãtem urbem ingreſſum eſſe, genus ipſum belli humile probat. Idem Antonius hoc anno prætor, triennio poſt ex lege conſulatum cepit.

De re geſta cum Cimbris in Gallia.

HOC anno Cimbri à Celtiberis ex Hiſpania pulſi in Galliam adiunctis ſibi Teuto B nibus, Ambronibus, & Tigurinis iterum irruperunt, eo animo ut ſuperatis Alpibus, in Italiam traijcerent. Quo nuncio accepto Marius, cùm protinus in prouinciam cõtendiſſet, ipſe Ambronibus, & Teutonibus in Gallia ſe oppoſuit, Catulum collegam Cimbris, qui per Noricum impetum facturi uidebãtur, occurrere iubet. Barbari, ubi Marium, (is ſe caſtris ad Rhodanum munitis continebat) exciri ad pugnam nõ poſſe ſenſerunt, caſtra alpes uerſus præter uallum eius mouerunt. Eos Marius ad Aquas Sextias inſecutus, Ambrones primo, atq; haud ita multo poſt etiam Teutones ſecundo prœlio cæcidit. Hæc Plutarchus latiſſime in Mario. Oroſius autem breuius ita: Marius IIII cos. cùm iuxta Iſaram Rhodanumq; caſtra poſuiſſet, Teutones, Tigurini, & Ambrones, poſtquam continuo triduo circa Romanorum caſtra pugnarunt, ſi quo pacto eos excuterent uallo, atq; in æquum extraherent, tribus agminibus Italiam petere deſtinarunt. Marius poſt digreſſum hoſtium caſtra mouit, & collem occupauit, qui campo, & fluuio, ubi hoſtes ſeſe diffuderunt, imminebat. primis caloni-
C bus cum clamore in pugnam ruentibus ſubſequutus exercitus, mox iuſto certamine compoſitis ordinibus bellatum eſt, & uicere Romani. quarto die rurſus productæ in campum acies uſq; ad meridiem pene pari pugnauere diſcrimine. poſt ubi incaleſcente ſole fluxa Gallorum corpora in modum niuium diſtabuerunt, uſq; in noctem cædes potius, quam pugna protracta eſt. Ducenta millia armatorum in eo bello cæſa ſunt, LXXX millia capta, uix tria millia effugiſſe referuntur. Dux eorum Teutobocchus occiſus eſt. Velleius item Marium ſcribit quarto conſulatu cum Teutonis circa Aquas Sextias amplius CL millibus hoſtium priore, ac poſtero die ab eo trucidatis conflixiſſe, ac Teutonum gentem deleuiſſe. item in epitoma LXVIII: C. Marius conſul ſumma ui oppugnata à Teutonis, & Ambronib. caſtra defendit. duobus deinde prœlijs circa Aquas Sextias eos hoſtes deleuit, in quibus cæſa traduntur hoſtium ducenta millia, capta nonaginta. Marius abſens quintũ cõſul creatus eſt. triumphum oblatum, donec & Cimbros uinceret, diſtulit. Plutarchus item Romam reuocatum
D Marium, triumphum quem ſibi ſenatus decreuerat, agere noluiſſe ait. uerũ aduerſus Cimbros, à quibus Catulus premebaẽ, exiſſe. Qui Catulus an hoc anno, an inſequẽti ab alpib. pulſus ſit, in obſcuro eſt. ſed de eo in anni ſequẽtis reb. exponẽdis dicemus.

DE COS. AN. DCLII.

CONSVLES in hunc annũ inuenio C. Marium V. & M'. Aquillium apud Caſſiodorum. Marium, & Aquillium in faſtis Siculis. Marium abſentem quinctum cos. factum ſcriptum eſt, ut dixi, apud Plutarchum, & in epitoma LXVIII. Cicero etiam libro de orat. II: M'. Aquillium collegam C. Marij uocat. Hunc Μάνιον ἀκύλλιον uocat Plutarchus in Mario, & Appianus in Mithridatica. eſt autem M'. Aquillius conſularis ille, qui poſt legatus à Mithridate rege captus, atq; per contumeliam excruciatus eſt. cuius mentionem in nummo argẽteo fieri animaduerti, qui eſt apud clariſſimum uirum, patricium Venetum, Andream Lauredanum, hoc modo: M'. AQVIL. M'. F. M'. N. SICIL.

De bello Cimbrico confecto, & triumphis C. Marij cos. V. & Q. Lutatij Catuli pro cos. A

Q. CATVLVS cos. qui Cimbris per Noricum irrumpentibus ſe obtulerat, cùm ſe eorum multitudini in alpium iugis reſiſtere poſſe diffideret, in æquum in Italiam ſe receperat, atq; Atheſim fluuium hoſtibus, præſidijs in utraq; ripa impoſitis, ne illis tranſitus eſſet, oppoſuerat, ponte in flumen facto, ut eos, qui ulteriorem ripam cuſtodirent, ſi quam per anguſtias à barbaris uim paterentur, protinus iuuare auxilio poſſet. Barbari, cùm ad flumen acceſſiſſent, iniectis in flumen arboribus, pontem diſturbarunt. quo terrore compulſus Catulus caſtellum, quod ibi cōſtruxerat, reliquit. Romani aliquot à barbaris capti, dimiſſi ſunt. Valerius lib. V, Romanos equites apud Atheſim flumen impetu Cimbrorum pulſos deſerto conſule Catulo pauidos urbem repetijſſe ſcribit. Ob hæc Romam accerſitus Marius, triumpho, qui offerebatur, repudiato, protinus ad Catulum collegam ſe contulit, ac reuocatis ſuis ex Gallia copijs, B Pado traiecto, hoſtes omnino ex Italia pellere decreuit; Cimbros fratres ſuos Teutonas expectantes de clade illata certiores fecit. Cùm de die pugnæ inter Romanos imperatores, & barbaros hoſtes conueniſſet, in agro Vercellenſi collatis ſignis à Mario cos. & Q. Catulo pro cos. Cimbris funditus deletis, bene pugnatum eſt. Hæc pluribus uerbis Plutarchus. In epitoma autem exilius ita: Cimbri repulſo ab alpibus, fugatoq; Q. Catulo pro cos. qui fauces alpium obſederat, & ad flumen Atheſim caſtellum editum inſederat, reliqueratq;, cum uirtute ſua explicita fugientem procōſulem, exercitumq; perſecuti, in Italiam traieciſſent, iunctis eiuſdem Catuli, & C. Marij exercitibus prœlio uicti ſunt ab eis, in quo cæſa traduntur hoſtium centum quadraginta millia, capta ſexaginta. & apud Oroſium ſic: Cimbri integris copijs Alpium niues emenſi Italiæ plana peruaſerunt. Marius V cos. & Catulus aduerſus eos miſſi die ad pugnam, & campo dato in nebula diſpoſuere pugnam, in ſole pugnauerunt. prima perturbatio Gallorum fuit, quòd Romanam aciem prius inuenere diſpoſitam, quàm C adeſſe ſenſerunt. cumq; ilico uulnerati equites retro in ſuos cogerentur, & ſol cum uento ortus ex aduerſo emicuiſſet, uiſus eorum puluis oppleuit, & ſplendor hebetauit. ita factum eſt, ut barbari minima Romanorum clade cæderentur. CXL mill. cæſa, LX mill. capta traduntur. reguli eorum duo cæſi, duo capti ſunt. Adijcit Florus tertiam Tigurinorum manum, quæ quaſi in ſubſidio Noricos inſederat Alpium tumulos, in diuerſa lapſos fuga ignobili, & latrocinijs euanuiſſe. Non conuenit autem de loco huius pugnæ inter Florum, & Plutarchum. Florus enim in Venetia pugnatum ad Atheſim Veronæ fluuium in campo Caudio, Plutarchus ad Atiſonem in campo ad Vercellas ſcribit. Ego autem apud Plutarchum mendum eſſe ex ſimilitudine literarum ortum puto, Veronæ, & Vercellarum. Extat enim Valerij, & Frontini auctoritas, quorum ille M. Scauri filium Cimbris ceſſiſſe ad Atheſim, hic in ſaltu Tridentino ſcribit. Hęc de uictoria. de triumpho autem hæc accepimus. Plutarchus auctor eſt populum Ro. uoluiſſe Marium duos triumphos ſolum agere, ipſum autem recuſaſſe, D ne, ſi Catulus excluſus fuiſſet honore, ipſe quoq; ſuo ſpoliaretur, uerum una cum Catulo triumphum communicaſſe. Eutropius utriq; triumphum decretum; Valerius libro IX Q. Catulum Cimbrici triumphi Mario participē à ſenatu datum; Cicero Tuſcul. I Marium Cimbricæ uictoriæ gloriam cum collega Catulo communicaſſe prodit. De quo triumpho ſic Iuuenal. ſatyra VIII:

Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit urbem.
Atq; ideo poſtquam ad Cimbros, ſtragemq; uolabant
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.

In epitoma LXVIII: Marius totius conſenſu ciuitatis exceptus pro duobus triumphis, qui offerebant̄, uno contentus fuit. Primores ciuitatis, qui aliquandiu ut nouo homini ad tantos honores euecto inuiderant, conſeruatam ab eo remp. fatebantur.

De

A

De triumpho ex Luſitania.

OBSEQVENS conſulibus ijſdem, quibus Cimbri uicti ſunt, Luſitanos deuictos, Hiſpaniam ulteriorem pacatam ſcribit. à quo autem uicti, obſcurum eſt. crederem ab Aquillio cos. niſi uiderem eum ad bellum ſeruile in Siciliam profectum, ac per hæc tempora ad bella in Luſitaniam prætores miſſos eſſe. Hic autem idem ſi pacauit prouinciam, certe etiam triumphauit, ut haud ita multo poſt ex eadem L. Dolabella pro cos. triumphauit. ſi autẽ hoc anno uictoria parta eſt, certe ſequenti anno triumphus actus eſt, ut etiã de Dolabella dicemus. Cicero pro Cornelio Scipiones, Brutos, Horatios, Craſſos, Metellos, Cn. Pompeium in ulteriore Hiſpania rem geſſiſſe ait. intelligit autem P. & Cn. Scipiones fratres, D. Brutum Callaicũ, P. Craſſum, Q. Metellum, Cn. Pompeium Magnum. De Horatio incertum eſt. uidendum eſt etiam, ne hæc Silani illius uictoria ſit, de qua ſic ſcribit Rufus: Hiſpaniam per D. Brutum obtinuimus, B & uſq; Gades ad Oceanum mare peruenimus. poſt ad Hiſpanos tumultuantes D. Iunius Silanus cum exercitu miſſus eos uicit.

DE COS. AN. DCLIII.

CASSIODORVS, & Obſequens hoc anno edunt conſules C. Marium VI, L. Valerium Flaccum. Marium, & Flaccum faſti Siculi; in fragmento Capitolino ueſtigia ſunt etiam L. Valerij. qui ex magiſterio equitum Capitolino, quod poſt geret anno DCLXXI, deſcriptus eſt. Eorum meminit Cicero in Bruto, pro Rabirio, in Catilinã, in Antonium, pro Plancio, & Plinius lib. II, cum ait: Clypeus ardens ab occaſu ad ortum ſcintillans trãſcurrit ſolis occaſu L. Valerio, C. Mario cos. Pædianus item in Piſonianam à C. Mario, L. Valerio cos. ad Ciceronem conſulem XXXVI annos numerari ait. Plutarchus Marium ſextum conſulatum emiſſe, collegamq; ſibi Valerium Flaccum, ut miniſtrum ſubrogaſſe: Velleius, uelut præmium meritorum obtinuiſſe, C prodit. Item Plutarchus notat nemini ante Marium, præterquam Valerio Coruo, tot conſulatus eſſe delatos, eoq; Marium præſtitiſſe, quòd inter primum, & ultimum Corui conſulatũ XL anni interfuerunt, Marius autẽ duobus interpoſitis poſt primum annis, quinq; deinceps conſulatus uno fortunæ tenore geſſit. His cos. Eporœdiam coloniam deductam in Bagiennis tradit Velleius.

De ſeditione L. Appuleij Saturnini.

HOC anno Romæ magna coorta ſeditio eſt. quam L. Appuleius Saturninus tribunus pl. concitauit. Hic ut Q. Metellum Numidicum, à quo cenſore notatus fuerat, ulciſceretur, tribunatũ pl. Mario V cos. petijt iterum, iamq; nouem creatis tribunis, unoq; loco candidatis duobus ſibi, & A. Nonio competitori reſtante, ut cæde eius facultatem adipiſcendæ poteſtatis adipiſceretur, domo eum extractum adiuuante C. Mario conſule necauit. Valerio enim potius, qui capite de ſeditione ita ſcribit, & O- D roſio aſſentior, quàm Appiano, qui Glauciam prætorem comitia tribunicia habuiſſe, atq; in locum occiſi Nonij tribuni pl. Saturninum ſubrogaſſe tradit; quòd Glaucia prætor non niſi Mario VI conſule fuerit. In hoc magiſtratu legem Saturninus ex Marij VI cos. ſententia promulgauit, ut quem agrum Marius in Gallia, pulſis Cimbris, armis peperiſſet, is populo Ro. diuideretur, in eamq; ubi à populo accepta eſſet, à ſingulis ſenatoribus iurari uoluit; qui nõ iuraſſet, ei multam irrogauit. Metello in legem popularem non iuranti diem dixit, qui cum à bonis ciuibus defenderetur, ne cædes eorum fieret, ultro in exilium abijt. profecto ei Marius cõſul aqua, & igni interdixit. idem Appuleius cum tertium trib. pl. deſignatus C. Memmium cõſulatus petitorem, quem actionibus ſuis aduerſaturum iudicabat, interfeciſſet, ſenatum commouit, ut Mario mandaret, uideret, nequid detrimenti reſp. caperet. Itaq; Marius Glauciã pretorem, Saturninum trib. pleb. & Saufeium quæſtorẽ in Capitolium armis perſecutus obſedit, ac inciſis aquarũ fiſtulis ad deditionem compulit, ac contra fidem omnes interfecit, Saturnini ædes ab imis fundamentis diruit. Hæc Appianus, Plutarchus, epi-

tomæ, Valerius, alij. Huius ſeditionis meminit Cicero pro Rabirio perduell. in Catilinam. atq; etiam in Bruto, C. Seruilium Glauciam prætorē eodem die, quo Saturninum trib. pl. interfectum ait. Idem in oratione de reſponſis, Saturninum quòd in annonæ caritate quæſtorē ſe à frumentaria procuratione ſenatus amouit, eiq; M. Scaurum præfecit, dolore factum eſſe popularem ſcribit. A

De II ſeruili bello Siculo, & triumpho M' Aquillij pro cos.

SECVNDVM ſeruile bellū in Sicilia per hæc tempora motum eſt. Mouit id Athenio paſtor, de quo ſic Florus: Athenio paſtor interfecto domino familiam ergaſtulo liberatam ſub ſignis ordinat, ipſe ueſte purpurea, argenteoq; baculo, & regiū in morem fronte redimita, non minorem, quam Ennius prior, conflat exercitum, acriusq; multo etiā, quaſi illum uindicaret, uicos, caſtella, oppida diripiens, in dominos, in ſeruos infeſtius, quàm in transfugas ſæuiebat. ab hoc quoq; prætorij exercitus cæſi. capta Seruilij caſtra, capta Luculli. Athenionis fugitiuorum in Sicilia ducis meminit B etiam Appianus in Mithridatica. Hæc de belli auctore. Quo autē anno hoc bellum primum initum ſit, aut qui prætores bellum geſſerint, parum certum eſt. apud Obſequentem ſcriptum eſt, in ſecundo conſulatu Marij à fugitiuis, & deſertoribus in Thurinis regiones eſſe uaſtatas, hoc autem anno fugitiuos in Sicilia prœlijs trucidatos. Itaq; cum M' Aquillius cum ſeruis rem geſſerit in Sicilia, puto eum hoc bellū in conſulatu anno ſuperiore ſortitum hoc anno ſeruos ipſos debellaſſe. Euſebius certe, bellum ſeruile excitatum in Sicilia anno, poſtquam Marius V conſul fuit, notauit. De M' autem Aquillio hæc inuenio. Florus: Aquillius P. Rupilij uſus exemplo interclusum hoſtem commeatibus ad extrema compulit, comminutasq; copias armis, fame facile deleuit, dediſſentq; ſe, niſi ſuppliciorum metu uoluntariam mortem prætuliſſent. ac ne de duce quidem ſupplicium exigi potuit, quanuis in manus uenerit. quippe dum circa ad deprehendendum eum multitudo cōtendit, inter rixantium manus præda lacerata eſt. Cicero etiam in Verrem, Poſt bellum, inquit, quod M' Aquillius C confecit, nullum fugitiuorum in Sicilia bellum fuit. & contra Rullum: Siciliæ ciuitatibus bello fugitiuorum M' Aquillius etiam mutuum frumentum dedit. & pro Flacco: M' Aquillium patres noſtri multis auaritię criminibus, teſtimonijsq; conuictum, quia cum fugitiuis bellum geſſerat, iudicio liberauerunt. & in epitoma LXIX hæc uerba poſt Q. Metellum de exilio reuocatum leguntur: M' Aquillius pro cos. in Sicilia bellum ſeruile concitatum confecit. reuocatus autem eſt Metellus inſequenti anno. Ouantem porrò in urbem iniſſe docet Cicero in II de Oratore, qui Antonium ita loquentē facit: Quare nolite exiſtimare, cū mihi M' Aquillius in ciuitate retinendus eſſet, quæ in illa cauſſa peroranda fecerim, ſine magno dolore fecisse. quem enim ego conſulem fuiſſe imperatorem ornatum à ſenatu, ouantem in Capitolium aſcendiſſe meminiſſem, hunc &c. Athenæus etiam lib. V, M' Aquillium conſularē ex Sicilia triumphum egiſſe ſcribit.

D

De re geſta in Thracia.

THRACES hoc anno uictos à Romanis notat Euſebius. Quod eò admonui, ut quo imperatore hæc uictoria parta ſit, (neq; enim id traditum eſt.) quæreremus.

DE COS. AN. DCLIIII.

M. ANTONIVM, A. Poſtumiū cos. in hunc annū produnt Caſſiodorus, & Obſequens. Antonium, & Albinum faſti Siculi. In fragmento Capitolino etiam mentio eſt A. POST= Horū conſulum meminit Plin. lib. VIII, cum ait: Romæ pugnaſſe elephantos Feneſtella tradit primum omnium in circo Claudij Pulchri ædilitate curuli, M. Antonio, A. Poſtumio cos. anno ab V. C. DCLV. & Gellius lib. IIII: S. C. factum eſt M. Antonio, A. Poſtumio cos. Quòd C. Iulius Pont. nunciauit in ſacrario in regia haſtas Martias mouiſſe, D. E. R. I. C. ut M. Antonius conſul hoſtijs maioribus Ioui

A Ioui,& Marti procuraret,quod & ceteris dijs, quibus uideretur, placandis,uti procuraſſet,ſatis habendum cenſuerũt.& poſt reditum ad Quirites ſic Cicero: De Q.Metello non modo C.Marius, qui erat inimicus,ſed ne is quidem,qui ſecutus eſt,M.Antonius homo eloquentiſſimus cum A.Albino collega ſenatum,aut populum eſt cohortatus. Comitijs conſularibus M. Antonium haud dubijs ſuffragijs conſulem lectum ſcribit App. in primo,in alterum locum C. Memmium, & C. Seruiliũ Glauciã tum prætorem petijſſe; Memmium autem,ut dixi,à Saturnino interfectum,Glauciã à Mario. Itaq; in Bruto ſic ſcriptum reliquit Cicero: C. Seruilius Glaucia ex ſummis & fortunæ, & uitæ ſordibus in prætura conſul factus eſſet, ſi rationem eius haberi licere iudicatum eſſet. nam & plebem tenebat, & equeſtrem ordinem beneficio legis deuinxerat. Is prætor eodem die, quo Saturninus tribunus plebis Mario, & Flacco conſulibus publice eſt interfectus. Hic eſt M. Antonius, qui prætor biennio ante triumphauit. A. Poſtumius Albinus eſt frater, ut puto, Sp. Albini conſulis bello Iugurthino, is qui pacem ignominioſam cum rege fecit. His cos.Q.Metellus Numidi-
B cus ab exilio ingenti fauore ciuitatis reſtitutus eſt.

De re geſta cum Luſitanis,& triumpho L.Cornelij Dolabellæ pro cos.

BIENNIO ante ulterior pacata Hiſpania fuit ſubactis Luſitanis. his autem conſulibus ijdem rebellantes rurſus uicti ſunt. Quod ipſum docet Obſequens his uerbis: M.Antonio,A.Poſtumio cos.Luſitani rebellantes ſubacti.Item in Luſitania proſpere à Romanis pugnatum. Fato autem neſcio quo factum eſt,ut in ſummo annaliũ ſilentio, extet lapis ille, in quo triumphus huius imperatoris, cuius auſpicijs res bene in Luſitania geſta eſt, inciſus eſt.is autem eſt L.Cornelius Dolabella.qui ſequenti anno pro cos.triumphat.eſt autem pro cos.accipiendũ, pro eo qui pro pr.rem geſſerit, ut etiam prætor pro proconſule uſurpatur. neq; enim L.Dolabella in conſulatu,quẽ nunquam cepit,ſed in prætura Luſitaniam obtinuit.

C DE COS. AN. DCLV.

Q. METELLVS, T.Didius conſules ſubſequuntur in hunc annũ.auctor Caſſiodorus,& Obſequens. Hos etiam memorat Pædianus in Cornelianam.Q.Metellum Nepotem, inquit,Balearici F. Macedonici Nepotem, qui conſul fuit cum T.Didio Curio accuſauit. Cicero item in orationibus poſt reditum, Q. Metellum Nepotem petijſſe conſulatum dicit, tum cum Metellus Numidicus reſtitutus eſt. In fragmento Capitolino eſt etiã METELLVS NEPOS, & T. DIDIVS.Ab his cos.lata eſt lex Cæcilia Didia,de qua loquitur Cicero pro domo,& in V.Philipp.

De bello in citeriore Hiſpania renouato,& triumpho T. Didij pro cos.

POST Ser.Galbam,qui prætor anno DCXLIII contra Celtiberos exercitum duxit, cum Cimbrico, & ſeruili bello populus Ro.implicatus eſſet, exercitum (ut ſupra
D etiam diximus) in Hiſpaniam mitti non placuit. miſſi aũt legati ſunt, qui res eas,quã commodiſſime potuerunt, compoſuerunt. Cimbris autem deletis uiſum eſt bellum denuo ſuſcipiendum eſſe. Itaq; T. Didius conſul miſſus eſt. Hic XX millia Arcuaccum occidit, & Termeſtinorũ urbem captam mœnibus nudauit, & Colendam poſt nonum menſem obſeſſam cepit; alios etiam populos in deditionem redactos ex decem legatorum ſententia militibus necandos tradidit.hæc Appianus. Obſequens etiam ſcribit,T.Didio conſule Hiſpanos pluribus prœlijs deuictos.Lentulo aũt Craſſoq; cos. Celtiberos eſſe ſubactos. & in epitoma LXX, ſcriptũ eſt, T. Didiũ pro cos. aduerſum Celtiberos feliciter pugnaſſe. T. Didij meminit item Frontinus lib. II. T. Didius, inquit, in Hiſpania cum acerrimo prœlio conflixiſſet, quod nox diremerat, magno numero utrinq; cæſo complura ſuorum corpora atra nocte ſepelienda curauit, Hiſpani poſtridie ad ſimile officium progreſſi, quia plures ex ipſorum numero, quàm ex Romanis cæſos repperetũt,uictos ſe eſſe ſecundum eam dinumerationem

argumen-

argumentati,ad conditiones imperatoris deſcenderũt. Plutarchus etiã Didium poſt A bellum Cimbricum contra Celtiberos pugnaſſe ait, eiq́; tribunum militum Q.Sertorium fuiſſe.item Gell.lib.II.cap.XXVII. Triumphaſſe autem ex hac uictoria T.Didium auctor eſt Appianus, itemq́; Capitolini ſcriptores, qui T. Didium pro cos.II. triumphaſſe de Celtiberis ex Hiſpania citeriore anno DCLX ſcripſerũt,quinq́; poſt conſulatum annis.

DE COS. AN. DCLVI.

CN.Lentulum,P.Craſſum cum faſtis Siculis Caſſiodorus.Cn.Cornelium,P.Licinium Obſequens in hunc annum commemorant conſules.In fragmento etiam Capitolino eſt LENTVLVS, & P.LICINIVS,Eorum meminit Plin.lib.XXX.Cn.Cornelio Lentulo, P. Licinio Craſſo cos. S.C.factum eſt,inquit,ne homo immolaretur, palamq́; in tempus illud ſacra prodigioſa celebrata. meminit etiam lib.X, cap.II. P. Craſſus pater eſt M.Cn.Craſſi æqualis Cn. Magni.de quo ſic Salluſt.P.Craſſi conſu- B laris uiri domum emit Cicero in Palatio. qui ex Capitolino triumpho M. F.P.N.appellatus eſt. His cos. Mædos,& Dardanos ſubactos tradit Obſequens,at quo imperatore,non extat.

De cenſoribus, & luſtro LV.

CENSORES etiam in hunc annum referunt Capitolinæ tabulæ Flaccum, & M. Antonium.Quorum meminit Valerius lib.II,ita:M.Antonius,& L.Flaccus cenſores Duronium ſenatu mouerunt, quòd legem de coercendis conuiuiorum ſumptibus latam tribunus pl.abrogauerat. de M. Antonio oratore cenſorio loquitur Quintilianus lib.III. & Cicero de Orat.lib. II, cenſorẽ eum roſtra imperatorijs manubijs ait ornaſſe.L.Flaccus eſt,qui collega Marij VI cos. fuit. Luſtrũ, ſi ſuperiora ſpectes, conditum eſt LXV.

C

De re geſta in Luſitania, & triumpho P.Licinij Craßi pro cos.

L. DOLABELLAE P.Craſſum conſulem in Luſitaniam ſucceſſiſſe puto.eius meminit contra Luſitanos Strabo lib. III.Pædianus etiam hunc ante bellum Italicum de Hiſpanis ait triumphaſſe. Sexennio autem poſt conſulatum triumphaſſe de Luſitanis ſcriptum eſt in tabulis Capitolinis. Hunc etiam intelligi à Cicerone puto,cum ſcribit pro Cornelio Balbo ita:Teſtantur Gaditani & mortuos noſtros imperatores, quorum uiuit immortalis memoria, & gloria, Scipiones, Brutos,Craſſos, Metellos, & hunc præſentem Cn. Pompeium. intelligit autem P. & Cn. Scipiones fratres, D. Brutum Callaicum,P.Craſſum,Q.Metellum Pium,& Cn.Pompeium Magnum,qui omnes in ulteriore Hiſpania rem geſſerunt.quanquam uulgò apud Ciceronem mendoſe legitur,Caſſios.

DE COS. AN. DCLVII. D

CN.Domitium, C.Caſſium hic annus habuit auctore Caſſiodoro, & Obſequente.Ahenobarbum,& Longinũ faſtis Siculis.In fragmento Capitolino eſt AHENOBARBVS, & C. CASSIVS L.F.C.Caſsij L. F.Longini tribuni pl.anno DCXLIX meminit Pædianus in Cornelianam.Eundem autem L.Caſsij Longini Rauillæ conſularis,& cenſorij filium eſſe opinor.De hoc Cn.Domitio,ceteriſq́; Suetonius in Nerone.His cos.Ptolemæus rex Cyrenarum, cui cognomen Apioni fuit,mortuus teſtamento hęredem populum Ro.reliquit.Senatus eius regni ciuitates liberas eſſe iuſſit. Obſequens, epitoma LXX. Iuſtinus tamen eam partem Libyæ prouinciam factam ſcribit libro XL.

DE COS. AN. DCLVIII.

CONSVLES ſubſequuti L.Craſſus,& Q.Scæuola,auctores Caſſiodorus, & Obſequens.In fragmento Capitolino conſulari eſt, CRASSVS Q. MVCIVS.in cenſo

rio eſt

A rio est L. Licinius L. F. L. Craſſum oratorem omnes magiſtratus geſſiſſe cum Q. Scæuola pont. max. præter tribunatum pl. & cenſuram ſcribit Cicero in Bruto, ijſdemq; cos. Q. Hortenſium in foro primũ dixiſſe. L. Licinij Craſſi oratoris, & Q. Mucij Scæuolæ pont. max. & oratoris, ac iuriſconſulti conſulum meminit Pædianus in Cornelianam. Ab his lata lex eſt Mucia Licinia de regendis in ſua ciuitate ſocijs. cum enim ſumma cupiditate ciuitatis Ro. Italici populi tenerentur, & ob id magna pars eorum pro ciuibus Ro. ſe gereret, neceſſaria lex uiſa eſt, ut in ſuæ quiſq; ciuitatis ius redigeretur. uerum ea lege ita alienati ſunt animi principum Italicorum populorum, ut ea uel maxima cauſſa belli Italici fuerit, quod poſt triennium exortum eſt. Pæd. in Cornelianam, & Cicero de Officijs: Eſſe pro ciue qui non ſit ciuis, rectum eſt non licere. quam tulerunt legem ſapientiſſimi conſules Craſſus & Scæuola. Licinio Gallia, Mucio Aſia obuenit.

B *De re geſta à L. Craſſo pro cos. in Gallia, Q. Mucio pro cos. in Aſia.*

L. CRASSVM pro conſulem in Gallia rem geſſiſſe inuenio, atq; ob res ibi geſtas triumphum, cum poſtulaſſet, non impetraſſe. ſic enim eſt apud Ciceronem libro I de Inuen: L. Licinius Craſſus cos. quoſdam in citeriore Gallia nullo illuſtri, neq; certo duce, neq; eo nomine, neq; eo numero præditos, ut digni eſſent, qui hoſtes populi Ro. eſſe dicerentur, quòd tamen excurſionibus, & latrocinijs infeſtam prouinciam redderent, conſectatus eſt, & confecit. Romam redit, triumphum ab ſenatu poſtulat. & apud Pędianũ ita in Piſonianam: Craſſo collega fuit Q. Scæuola pont. max. qui, cum animaduerteret Craſſo propter ſummam eius in rep. potentiam, ac dignitatem ſenatum in decernendo triumpho gratificari, non dubitauit reip. magis, quàm collegę habere rationem, ac ne fieret S.C. interceſſit. & apud Valerium lib. III: L. Craſſus, cum ex conſulatu prouinciam Galliam obtineret, atq; in eam Cn. Carbo, cuius patrem damnauerat, ad ſpeculanda acta ſua ueniſſet, non ſolum eum inde nõ ſummouit, ſed in-
C ſuper locum ei in tribunali aſſignauit, nec ulla de re niſi eo in conſilium adhibito, cognouit. Aſiam porrò conſul Scæuola rexit. Eius adminiſtrationis illuſtria extant ad immortalitatem annalium literis prodita monimenta. ſic ſcribit Valerius lib. VIII: Q. Scæuola, quem L. Craſſus collegam in cõſulatu habuit, Aſiam tam ſancte, & tam fortiter obtinuit, ut ſenatus deinceps in eam prouinciam ituris magiſtratibus exemplum, atq; formam officij Scæuolæ decreto ſuo proponeret. Pædianus autem in Piſonianam ait, Scæuolam Aſiam prouinciam depoſuiſſe, ne ſumptui eſſet ærario. & in Verrinas: Q. Mucij Scæuolæ quæſtor Rutilius Rufus damnatus, quòd cum prætore conſenſerit ſuo, ne publicani aliquid agerent in prouincia ſua, quo cognito equites Ro. (nam tum ante Syllana tempora iudicabant) damnauerunt eum. hic eſt Mucius, in honore cuius Aſiani diem feſtum Mucia nominabant. & in epitoma LXX: P. Rutilius uir ſummæ innocentiæ, qui legatus Q. Mucij pro cos. à publicanorũ iniurijs Aſiam defenderat, inuiſus equeſtri ordini, penes quem iudicia erant, repetunda-
D rum damnatus, in exilium abijt.

DE COS. AN. DCLIX.

C. COELIVM, L. Domitium conſules edunt in hunc annũ Caſſiodorus, & Obſeques. Caldũ, & Ahenobarbũ faſti Siculi. De his ſic Pędian. in Cornelian. L. Domitio, C. Cœlio cos. S.C. factũ, ne quis Cretenſibus mutuã pecuniã daret. In fragmento Capit. eſt, = CALDVS, L. DOMITIVS CN. F. Caldus aũt cognomen eſt Cœlij. meminit enim etiã Velleius Cœlij cuiuſdã Caldi ſub Auguſto. Cic. ſcribit, eum, cũ quæſtor factus nõ eſſet, conſulẽ tamen factũ, in Planciana. ſcriptũ eſt etiã in libro de petitione cõſulatus: C. Cœliũ nouũ hominẽ cũ duobus hominibus nobiliſſimis petijſſe conſulatum, atq; eorum alterum ſuperaſſe. Cicero item pro Murena, cum Marios, Didios, Cœlios nouos homines conſulatum adeptos ſcribit, hunc Cœlium intelligit. Eiuſdem C. Cœlij idem meminit, ut oratoris in Bruto proxime ante M. Herennium. L. Domitius poſt M. Aquillium prætorio imperio Siciliam adminiſtrauit. Cicero in

ro in Verrem, & Valerius auctores. Hic paulo poſt in cenſura Capitolina Cn. F. Cn. N. appellatur. A

De Ariobarzane Cappadociæ rege à L. Sulla prætore conſtituto.

BERNARDINVS Lauredanus, patricius Venetus, iuuenis cũ humanitate ſingulari præditus, tum omni ingenij, induſtriæ, atq; doctrinæ laude cumulatus, atq; huic antiquitatis ſtudio mirifice deditus, me admonuit, ut uiderem, quid eſſet, quòd plerìq; annaliũ ſcriptores bellum cum Mithridate Ponti rege per annos XL, aut etiam XLII geſtum proderent; cum tamen à L. Sulla conſule, qui primus regi bellum intuliſſet, uſq; ad M. Ciceronem, quo conſule Cn. Pompeius bellum Mithridaticum cõfeciſſe traditur, nõ niſi ſex & uiginti anni enumerentur. reſpondi me putare legendum eſſe, aut annos XXXII, ſi diligentem, aut XXX, ſi rotundum numerum quæreremus. initum autem eſſe bellum à L. Sulla non conſule, ſed prætore, C. Cæcilio, & L. Domitio cos. Quod ipſum qua occaſione factum ſit, ut una & nobiliſſimi, atq; ingenioſiſſimi adoleſcentis quæſtioni ſatisfaciam, & omnium utilitati conſulam, hoc loco adſcribere uiſum eſt. In epitoma LXX poſt Ptolemæi Apionis mortem hæc uerba ſubſequuntur: Ariobarzanes in regnum Cappadociæ à L. Cornelio Sulla reductus eſt. Tradit etiam Plutarchus L. Sullam non ſine repulſa præturam urbanam adeptum. ex prætura uero in Cappadociam aduerſus Mithridatem miſſum non admodum magnis copijs, ſociorum auxilijs uſum, Gordio pulſo, Ariobarzanẽ regem conſtituiſſe. In libro etiam de uiris illuſtribus ſcriptum eſt, Sullam prætorem inter ciues ius dixiſſe, ex prætura Ciliciam prouinciam habuiſſe. Itaq; Appianus item in Mithridatica, L. Sullam Ciliciæ præfectum Ariobarzanem in Cappadociæ regnum ex S. C. reduxiſſe ſcribit. Ariarathen enim Cappadociæ regem cum Mithridates per Gordium cum paruulo eius filio interfeciſſet, rege ei filio ſuo impoſito prouinciam occuparat. cum autem Nicomedes Bithyniæ rex producto filio ſuo, quem ementita ſtirpe Ariarathis filium eſſe dicebat, eandem ad ſe traheret, placuit ſenatui, ad quem reiecta res erat, Mithridatem Cappadocia, Nicomedem Paphlagonia, quam & ipſe Pylæmeni ademerat, cedere: Ariobarzanem ex regio genere iuuenem, cum Cappadoces regem, quàm libertatem mallent, Cappadociæ regem appellari. Ita tum Ariobarzanes per L. Sullam prætorẽ in Cappadociã, pulſo armis Gordio Mithridatis duce reductus eſt. tumq; primũ bellum initũ, quod poſtea XXXII anno à Cn. Pompeio terminatum eſt. Hæc ex Appiani Mithridatica, Iuſtini lib. XXXVII, & Strabonis lib. XII. Eodem tempore ad Sullam ad Euphratem morantem Orobazum Arſacis Parthorum regis legatum ſocietatem petitum primum ueniſſe, atq; Sullam medium inter Ariobarzanem, & Orobazum aſſediſſe, ſcriptum eſt apud Plutarchum, & in epitoma LXX. Itaq; Rufus etiam ita ſcripſit; Primũ à L. Sulla pro conſule Arſaces rex Parthorum miſſa legatione amicitiam populi Ro. rogauit, ac tenuit. B C

De re cum Celtiberis geſta. D

CELTIBERIS poſt Didij uictoriam rebellantibus, Fuluius Flaccus in Hiſpaniam miſſus eſt, qui eorum conatus XX fere millibus cæſis, atq; oppidis eorum in poteſtatẽ redactis, repreſſit, atq; in defectionis principes animaduertit. Hæc tradit Appianus. Quam eandem uictoriam ſignificari apud Obſequentẽ ſuſpicari quis facile poterit, cum ait: C. Cœlio, L. Domitio cos. Per Naſicam Hiſpaniæ principes, qui rebellabant, ſupplicio conſumpti, urbibus dirutis. pro Naſica autem Flaccum intelligendum eſſe eundemq; hanc prouinciam ex prætura obtinuiſſe, atq; Romam reuerſum, conſulem in inſequentem annum factum eſſe. Ab hoc bello uſq; ad Sertorianũ quieta, ut inquit Appianus, citerior Hiſpania fuit.

DE COS. AN. DCLX.

CONSVLES in hunc annum comparant C. Valerium Flaccum, M. Herennium, Caſſiodorus, & Obſequens. Flaccum, & Herennium faſti Siculi; =FLACCVM, M. HEREN-

A HERENNIVM, Capitolinum fragmentum. Quorum meminit quoq; Plinius libro XXIX: C. Valerio, M. Herennio cos. inquit, Cyrenis aduecta Romam publice laſer picij pondo CXI. De M. autem Herennio ſic Cicero in Bruto: M. Herennius ſumma nobilitate hominem, cognatione, ſodalitate, collegio, ſumma etiã eloquentia L. Philippum in conſulatus petitione ſuperauit. & pro Murena: Quis L. Philippum ſummo ingenio, opera, gratia, nobilitate à M. Herennio ſuperari poſſe arbitratus eſt? Herennio conſuli bis immolanti caput iocinoris defuit. Luſtrationibus proſpere expiatum. nam totus annus domi, foriſq; tranquillus fuit. His cos. triumphi duo acti, alter ex citeriore, alter ex ulteriore Hiſpania, à T. Didio, & P. Craſſo pro cos. de quibus ante in eorum conſulatu diximus.

DE COS. AN. DCLXI.

CONSVLES hoc anno fuerunt C. Claudius Pulcher, M. Perperna. Caſſiodorus B auctor, & Obſequens. In fragmento item Capitolino eſt: = PVLCHER. M. PERPERNA. itemq; in faſtis Siculis. Horum conſulum patres, ut opinor, una conſules fuerunt anno DCXXIII. Huius C. Claudij prætoris Siciliȩ meminit Cicero in Verr. IIII; ædilis Curulis lib. II de off. & Plin. lib. VIII, ut oratoris Cicero in Bruto proxime poſt M. Herenniũ. His cos. notat Obſequens Mædorũ in Macedonia gentẽ prouinciã cruentè uaſtaſſe. quã rem his uerbis exprimi puto, quȩ ſunt in epitoma LXX: C. Geminius prætor infeliciter contra Thracas pugnauit.

De cenſoribus abdicatis.

ET in hunc annum cenſores conijciunt Capitolini faſti Domitium Cn. F. Cn. N. Ahenobarbum, & L. Licinium L. F. Quos ego contentioſam peregiſſe cenſuram inuenio. ſic enim ſcribit de his Plinius libro XVII: Nobiliſſimarum gentium ambo Craſſus, atq; Domitius cenſuram poſt conſulatum ſimul geſſere, anno ab V. C. DCL- C XII, frequentem iurgijs propter diſſimilitudinem morum. cum Domitius Craſſo pro domo eius millia nummûm identidem promiſiſſet, Craſſus cõcedere eam ſe exceptis ſex arboribus reſpondiſſet. Idem ſcribit libro XXXVI, cap. III. & Valerius libro IX, cap. I. De eadem contentione Macrobius etiam lib. III loquitur. Craſſus, inquit, cenſor ſupra ceteros diſertus murenam in piſcina domus ſuæ mortuam atratus tanquam filiam luxit. neq; id obſcurum fuit. quippe collega Domitius in ſenatu hoc ei quaſi deforme crimen obiecit. & Suetonius in Nerone, in Domitium, ait, L. Craſſum dixiſſe non eſſe mirandum, quòd æneam barbam haberet, cui eſſet os ferreum, cor plumbeum. Meminit quoq; Cicero lib. II. de Orat. orationis, quam Craſſus cenſor in collegam Domitium dixit, qua anno ætatis duodequinquageſimo uſum eum eſſe ſcribit in Bruto. Hunc Cn. Domitium conſulem, cenſorem, & pont. max. fuiſſe reperio apud Valer. libro VI. cap. V. Itaq; de eodem merito Cicero dixit pro domo: Cn. Domitium nos pueri conſulem, cenſorem, pont. max. uidimus. Suetonius quoq; D in lib. De claris Rhetoribus, & Gell. lib. XV. edictum horum cenſorũ eiuſmodi referunt: Renunciatum eſt nobis eſſe quoſdam homines, qui nouum genus diſciplinæ inſtituerunt, ad quos iuuentus in ludos conueniat. eos ſibi nomen impoſuiſſe Latinos rhetores. ibi homines adoleſcentulos totos dies deſidere. maiores noſtri, quæ liberos noſtros diſcere, & quos in ludos itare uellent, inſtituerũt. Hæc noua, quæ præter conſuetudinẽ, ac morem maiorum fiunt, neq; placent, neq; recta uidentur. Quapropter & ijs, qui eos ludos habent, & ijs qui eò uenire conſueuerunt, uidetur faciendum, ut oſtendamus noſtram ſententiam, nobis non placere. Ob eam rem Cicero ſic loquentem fecit Craſſum anno ſequẽti in III de orat: Rerum eſt ſylua magna, quam cum Græci iam non tenerent, ob eamq; cauſſam iuuentus noſtra dediſceret pene diſcendo, etiam Latini ſi dijs placet, hoc biennio magiſtri dicendi extiterunt. quos ego cenſor edicto meo ſuſtuleram, non quo (ut neſcio quos dicere aiebant) acui ingenia adoleſcentum nollem, ſed contra ingenia obtundi nolui, corroborari impudentiam. & Tacitus in dialogo de oratoribus ait: Rhetoras paulo ante Ciceronis

tempora extitiſſe, nec placuiſſe maioribus noſtris ex eo manifeſtũ eſt, quod L.Craſſo, Cn.Domitio cenſoribus cludere, ut ait Cicero, ludum impudentiæ iuſſi ſunt. Sequentẽ annum, quo Philippus cos.fuit, Cicero in III de orat.ait primum fuiſſe Craſſo ab honorum perfunctione, eumq; alio loco illo anno cenſorium nominat. Ex quo intelligo Craſſum hoc anno ob contentionem cum collega ortam abdicaſſe, neque eos luſtrum feciſſe. id quod etiam probant inſequentes cenſores, qui ante quinquennium facti ſunt. A

DE COS. AN. DCLXII.

L. MARCIVM, Sex.Iulium conſules in hunc annum Caſſiodorus, & Obſequẽs; Philippum, & Cæſarem faſti Siculi; Eutropius, & Oroſius Sex.Iulium Cæſarem, L. Marcium Philippum; fragmentum Capitolinum, PHILIPPVM, SEX. IVLIVM C. F. edunt. Hos intelligit Plinius, cum ſcribit lib. XXIII: Sex.Iulio, L.Marcio cos. hoc eſt belli Socialis initio, DCCCXLVI auri pondo in ærario populi Ro.fuerunt. B & lib. II: L.Marcio, Sex. Iulio cos. in agro Mutinenſi duo montes inter ſe concurrerunt, crepitu maximo aſſultantes, recedentesq;, inter eos flamma, fumoq; in cœlum exeunte interdiu, ſpectante è uia Æmilia magna equitum Ro.familiarumq;, & uiatorum multitudine. Eundem L. Philippum tribunum militum non factum, conſulem factum ait Cicero pro Plancio. de eodemq; ſic loquitur in libro de off.: L. Philippus Q. F. magno uir ingenio, in primisq; clarus, gloriari ſolebat, ſe ſine ullo munere adeptum eſſe omnia, quæ haberentur ampliſſima. Eundem cos. (ut ait Valerius) M. Druſus trib. pleb. quia ſe interpellare concionantem auſus fuerat, obtorta gula per clientem ſuum adeo uiolenter in carcerem præcipitem egit, ut multus è naribus cruor eius profunderetur. Idem ex cenſura Capitolina, quam geret anno DCLXVII, deſcriptus eſt.

De ſeditione M.Liuij Druſi tr.pl. C

HOC anno M. Liuius Druſus tribunus pl. ſeditionem Romæ commouit. ſenatus enim, cum impotentiam equeſtris ordinis, penes quem Sempronia lege iudicia erant, ferre non poſſet, omni ope conatus eſt, ut per M.Druſum tribunum pl. ad ſe iudicia transferret. is, ut plebem, ac ſocios ſibi adiungeret, leges Sempronias de agris diuidendis, de frumento dando, de colonijs deducendis, & Flacci conſulis legem de ciuitate ſocijs danda, & Cæpionis de ſenatu equitibus, iudicijs ſenatoribus communicandis rettulit. contra Druſum pro equitibus ſtabat Q. Seruilius Cæpio alter, atq; is qui conſul ſenatus partes lege defenderat. Reliquis omnibus legibus Druſi acceptis, una, de ſocijs in ciuitatem accipiendis, ferenda erat. quam cum eis, promiſſam præſtare non poſſet, ſocijs propterea, ac ſenatui, & equitibus ob latas leges inuiſus domi, incerto auctore, interficitur. Nulla de eius nece quæſtio lata. Leges eius omnes tanquam contra auſpicia latæ Philippo conſule referente uno S.C. ſublatæ. Hæc Appianus, Florus, epitomæ, Cicero III de legib. Pædianus, alij. Adijcit Plinius libro D XXXIII, cap. I, Inter Cæpionem, & Druſum ex annulo in auctione uenali inimicitias cœpiſſe, unde origo Socialis belli, & exitia rerum. & lib. XXVIII, cap. IX, Druſum uulneratum caprinum ſanguinem bibiſſe, quum pallore, & inuidia ueneni ſibi dati inſimulari Q.Cæpionem inimicum uellet.

De bello Marſico.

LATINOS porrò populos in cupiditatem ciuitatis Ro. primus M. Fuluius Flaccus cos. erexit, deinde M. Liuius Druſus tribunus pl. Illum ab eo conſilio, decreta ei prouincia Gallia, ſenatus auocauit, hic, ne quod animo agitabat, exequeretur, ciuiũ, in quod incurrerat, odium effecit. ergo Italici bis tanta ſpe deiecti, facta inter populos coitione aduerſus populum Ro. conſpirarunt. primum eorum conſilium fuit, ut ferijs Latinis Cæſarẽ, ac Philippũ conſules trucidarẽt, deinde eo detecto Q. Seruiliũ pro cos. ad motus eorũ ſedandos profectum unà cum Fonteio legato, & omnes, qui

Aſculi

A Aſculi erant, Romanos interfecerunt. Quo facto cæteri etiã Italici defecerunt. popu lus Ro. ſaga ſumpſit, ac bellum aduerſus Italicos iuſſit, quod bellum Italicũ, Sociale ac Marſicum appellatum eſt; Marſicum autem, quòd à Marſis primum commotum ſit, & eorum Imperatore Popedio, ut Strabo lib. v. tradit. Hoc autem bellum Iulio, & Rutilio cos. cœptum ſcribit Velleius, & Pædianus, à quibus ſtant etiam Capitolini faſti. Hæc maxime Appianus, Florus, & epitomæ. Cicero lib. II. de Officijs Italicũ bellum propter metum iudiciorum excitatum ſcribit.

DE COS. AN. DCLXIII.

CONSVLES in hunc annum ſunt apud Caſſiodorum, & Obſequentem L. Cæſar, P. Rutilius Lupus. itemq; apud Pædianũ, Velleium, & in epitoma LXXIII, & apud ceteros, qui de bello Marſico ſcripſerunt; in fragmento Capitolino: = CAESAR. P. RVTILIVS L. F. L. = in Siculis tabulis Cæſar, & Lupus. Meminit etiam eorum Ci B cero de diuinatione. Quin etiam memoria noſtra, inquit, templum Iunonis Soſpitæ L. Iulius, qui cum P. Rutilio cos. fuit, de ſenatus ſententia refecit ex Cæciliæ Baleari ci filiæ ſomnio. L. Cæſarem autem in ædilitate præteritũ, conſulem factum ſcribit in Planciana.

De re cum ſocijs geſta, & P. Rutilio cos. occiſo.

CONSVLIBVS ambobus grauiſſimũ bellum Italicum decretũ eſt. Rutilius legatos habuit Cn. Pompeium Strabonem, Q. Cæpionem, C. Perpernã, C. Marium, Valerium Meſſallam; Cæſar P. Lentulum, T. Didium, P. Licinium Craſſum, L. Cornelium Sullam, M. Marcellum. Italis duces fuerũt T. Afranius. C. Pontidius, Marius Egnatius, Q. Popedius Silo, C. Papius Mutilus, M. Lamponius, C. Iudacilius, Hirnus Aſinius, T. Vettius Cato, Pontius Teleſinus, T. Herennius, A. Cluentius, Iuuentius, P. Preſenteius, P. Ventidius. Res autem geſta ſic eſt. Vettius Cato L. Cæſarem conſu C lem fudit, ac duobus millibus interfectis Aeſerniam inſecutus eſt. Egnatius Venafrum per proditionem occupauit. Preſenteius Perpernam fugatum exercitu etiam exuit: quamobrem ei abrogato imperio à Rutilio cos. Marius ſuffectus eſt. Lamponius ex Craſſi exercitu cæcidit ad octingentos, reliquos ad Grumentum perſecutus in fugam uertit. Papius Nolam coloniam per proditionem cum L. Poſtumio prætore; Stabias, Minturnas, & Salernũ in poteſtatem redegit, atq; Acerras obſedit. Cum P. Rutilius cos. parum proſpere contra Marſos dimicaſſet, & in prœlio cecidiſſet, C. Marius legatus eius, Vettio Catone pulſo, melius pugnauit. Rutilij exercitum Marius, & Cæpio ex ſenatus conſulto acceperunt. Cæpio Popedij inſidijs circumuentus cecidit. L. Cæſar, cum ad Aeſerniam uictus fugiſſet, contractis undiq; copijs contra Samnites feliciter pugnauit. ob eam uictoriam ſaga Romæ poſita ſunt. Aeſernia colonia cum M. Marcello in poteſtatem Samnitium uenit. C. Marius prœlio Marſos fudit Aſinio prætore Marrucinorum occiſo. Cn. Pompeius à Iudacilio, Afranio, & D Ventidio Firmum compulſus, atq; obſeſſus, adiuuante Sulpicio, eruptione facta, hoſtes repulit, atq; Aſculum fugauit, idq; oppidum obſedit. qua uictoria Romæ prætextæ, aliaq; magiſtratuum inſignia ſumpta ſunt. C. Marius cum Marſis dubio euentu pugnauit. Libertini tum primum militare cœperunt. A. Plotius legatus Vmbros, L. Porcius prætor Marſos, cum uterq; populus defeciſſet, prœlio uicerunt. Hæc Appianus, Oroſius, epitomæ, Florus. Adijcit de nece Rutiliana Obſequens hæc: Rutilius Lupus ſpretis religionibus, cum in extis caput non inueniſſet iocinoris, amiſſo exercitu, in prœlio occiſus. Ouidius III idus Iun. die feſto Matutæ interfectum eum ſcribit in faſtis.

De re geſta in Gallia. Nicomede, & Ariobarzane regibus reductis.

ET hoc anno trans alpes in Gallia bellatũ eſſe docet epitoma LXXIII; in qua ita ſcriptũ eſt: C. Cæcilius in Gallia tranſalpina Saluios rebellantes uicit. Hunc inter ceteros imperatores à Cicerone intelligi puto, cum ait pro Fonteio: Prouinciæ Galliæ

M. Fonteius præfuit, quę conſtat ex ijs generibus hominum, qui modo ab noſtris imperatoribus ſubacti, modo bello domiti ſunt, &c. Eodem anno Mithridatico bello occaſio data eſt. Nicomedem ex Bithynia frater eius Socrates, Ariobarzanem ex Cappadocia Bagoas, uel, ut alij, Tigranes Armeniæ rex à Mithridate inductus expulerat. Senatui uiſum eſt, reges, cum ipſius opem implorarent, in regnũ reducere. Itaq; legatos in Phrygiã miſit, quorũ princeps erat M'. Aquillius uir cõſularis, mandauitq;, ut ope L. Caſsij Aſię prætoris, & regis Ponti Mithridatis eos in regnum reſtituerent. quare à Manio, & à Caſſio reſtituti ſunt. Mithridates enim, quòd à Romanis ante Cappadocia cedere, & Phrygia iuſſus erat, opẽ ferre noluit. Hæc Appianus. De quibus ſic eſt ſcriptum in epitoma LXXIIII: Nicomedes in Bithyniæ, Ariobarzanes in Cappadociæ regna reducti ſunt. A

DE COS. AN. DCLXIIII.

L. PORCIVM, Cn. Pompeium cos. edit in hunc annum Caſſiodorus. Cn. Pompeium Strabonem, L. Porcium Catonem Pædianus in Cornelianã. STRABONEM, & L. PORCIVM fragmenta Capitolina. Strabonem, & Catonem faſti Siculi. Horum conſulum meminerunt Appianus, Oroſius, & alij, qui bellum Marſicum literis prodiderũt. unde Plin. lib. III, Stabiæ oppidum, inquit, in agro Campano fuere uſq; ad Cn. Pompeium, & L. Catonem cos. prid. K. Maij, quo die L. Sylla legatus bello ſociali id deleuit. Cn. Pompeius hic pater Cn. Pompeij Magni fuit. auctore Appiano, & Pædiano in Piſonianam. idem ex triumpho Capitolino deſcriptus eſt. L. Cato M. Catonis Saloniani filius fuit, M. Catonis cenſorij nepos. auctor Gellius. B

De re geſta cum ſocijs, & L. Catone cos. occiſo.

ET hoc anno ambo conſules ad bellum miſſi ſunt, à quibus ita geſta res eſt. Cn. Pompeius Marſos acie uicit. A. Poſtumius Albinus legatus conſularis cum caſtris præeſſet, infamis crimine proditionis ab exercitu ſuo interfectus eſt. L. Sulla legatus Samnites prœlio fregit, & bina caſtra eorum expugnauit. Cn. Pompeius Veſtinos in deditionẽ accepit. L. Porcius conſul rebus proſpere geſtis, fuſiſq; aliquoties Marſis, dum caſtra eorum expugnat, cecidit. Coſconius, & Luceius Samnites acie fuderunt, Marium Egnatium eorum ducem occiderũt, compluraq; eorum oppida in deditionem acceperunt. L. Sulla ad Nolam Cluentium cæcidit, Irpinos domuit, Samnites multis prœlijs fudit, aliquot populos recepit, quantiſq; raro quiſquam alius ante conſulatum rebus geſtis ad petitionem conſulatus Romam eſt profectus. A. Gabinius legatus rebus aduerſum Lucanos proſpere geſtis, multis oppidis expugnatis, dum caſtra obſideret, interijt. Sulpicius legatus Marrucinis cæſis uniuerſam eam regionem recepit. Cn. Pompeius conſul Veſtinos, & Pelignos ad deditionem redegit. Marſi quoq; à L. Murena, & Cæcilio Pio legatis aliquot prœlijs fracti pacẽ petierũt. Aſculum à Cn. Pompeio captum eſt, cæſis & à Mamerco Æmilio legato Italicis. Silo Popedius dux Marſorum auctor huius belli in prœlio cecidit. Hæc prodita ſunt apud Appianũ, & in epitomis, & apud Oroſium, à quo apertius etiam interitus conſulis hoc modo deſcribitur: Porcius Cato cos. Marianas copias habens, cum aliquanta ſtrenue geſſiſſet, gloriatus eſt, C. Marium non maiora feciſſe, & ob hoc cum ad lacum Fucinum contra Marſos bellum gereret, à filio C. Marij in tumultu belli, quaſi ab incerto auctore proſtratus eſt. C D

De triumpho Cn. Pompeij Strabonis cos. de Aſculanis.

CVM à quatuor cos. res geſta ſit in hoc bello, nemo tamen, niſi Cn. Pompeius, triumphauit. quippe qui ſolus Picentes, & Aſculanos, qui hoc bellum concitauerãt, deuicerat. ſic enim præter ceteros Oroſius: Pompeius cos. diu obſedit Aſculum, neq; tamẽ expugnauiſſet, niſi populum in campum prorumpentẽ uiciſſet. decem & octo millia Marſorum in ea pugna cæſa ſunt, capta III millia. Aſculum ingreſſus præfectos,

A ctos,& centuriones, cunctosq; principes eorum uirgis cæcidit,ſecuriq; percuſſit,ſeruos,prædamq; omnem ſub haſta uendidit. reliquos liberos quidem, ſed nudos, & egentes abire præcepit; ac nihil tamen in ærarium ille contulit. Hunc triumphaſſe in conſulatu de Aſculanis,& Picentibus ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis.Quas tabulas comprobat etiam Pædianus,qui eum de Picentibus triumphaſſe prodidit;& Plinius,qui P. Ventidium eum,qui poſt de Parthis triumphauit,in triumpho Aſculano à Cn.Pompeio ductum,una cum Valerio lib. VI,cap.X,& Dione lib. XLIII,ſcribit. Adijcit Appianus hoc uno crimine de Marſis triumphatum, cum ante neq; de Marſis,neq; ſine Marſis triumphus ullus actus fuerit.

De Cenſoribus.

IN hunc annum conferunt cenſores CRASSVM, & L.IVLIVM Capitolini ſcriptores.Fuiſſe autem P.Licinium Craſſum,& L.Iulium Cæſarem conſulares,auctoritate B Plinij confirmatur.cuius hęc uerba ſunt lib.XIII:Certum eſt Antiocho rege,Aſiaq; deuicta urbis anno CCLXV P. Licinium Craſſum,L.Iulium Cæſarem cenſores edixiſſe, ne quis uenderet unguenta exotica. & lib.XIIII; P. Licinius Craſſus, & L. Iulius Cæſar cenſores anno urbis DCLXV edixerunt ne quis uinum Græcum aminiumq; octonis ęris ſingula quadrantalia uenderet.Idē ſcribit Solinus cap.XLVIII. Plutarchus etiam in Craſſo ſcribit patrem M.Craſſi cenſorium fuiſſe.Ab his cenſoribus conditum luſtrum nullum puto,uel quia biennio poſt cenſores alios creatos ante tēpus inuenio,uel quia Cicero pro Archia ſcripſit, Iulio, & Craſſo cenſoribus nullam populi partem eſſe cenſam.neq; enim niſi cenſu facto luſtrum fiebat,qui erat cenſendi finis.luſtrum tamen hoc infelix fuiſſe tradit Feſtus,ita: Referri diem proditum, id eſt anteferri,religioſum eſt,ut ait Verannius in eo,qui ex auſpiciorum de comitijs, idq; exemplo comprobat L. Iulij, & P.Licinij cenſorum,qui id fecerint ſine ullo decreto augurum,& ob id luſtrum parum felix fuerit. ante quinquennium autem creati C ſunt,ut ſocios, quibus priore anno data ciuitas fuerat,in tribus conijcerent.

De re geſta in Macedonia, & in Phrygia.

EX epitomis ſatis intelligi poteſt, priore, atq; hoc anno Thraces in Macedoniam incurriſſe,eamq; populatos eſſe.quibus uerbis exprimi C.Sentij prætoris uictoriam puto, de qua hoc tempore parta loquitur Oroſius,ſic: ijſdem temporibus rex Sothimus cum magnis Thracū auxilijs Græciam ingreſſus cunctos Macedoniæ fines depopulatus eſt. tandemq; à C. Sentio prætore ſuperatus redire in ſuum regnum coactus eſt. C.Sentium Macedoniæ prætorem ſcribit fuiſſe Plutarchus in conſulatu Sullæ.de quo ſic Cicero in Verrem:Modo C.Sentium uidimus propter caritatē frumenti,quæ fuerat in Macedonia, per magnam ex cibarijs pecuniam reportare. Legati autem Romani, quorum princeps erat M. Aquillius, Nicomedem,& Ariobarzanem, quos in regnum reduxerant, implerunt, ut Mithridatis fines incurſantes regem bel-D lo laceſſerent.Ipſi cōtractis L.Caſsij,& Q.Oppij copijs,ac claſſe uſi ea,cui Minucius Rufus, ac C.Popillius præerant, prœlio cum Mithridate congreſſi minus proſpere pugnarūt.Ariobarzanes Cappadocia,Nicomedes Bithynia rurſus à Mithridate pulſi ſunt.Appianus.Itaq; in epitoma ſic ſcriptum eſt: Ariobarzanes Cappadociæ,Nicomedes Bithyniæ regno à Mithridate Ponti rege pulſi ſunt.

DE COS. AN. DCLXV.

CONSVLES edit in hunc annum Caſſiodorus L.Sullam,& Q.Pompeium.idem eſt ſcriptum apud Obſequentem, Velleium,Eutropium,Oroſium,Appianum, Plutarchum, alios.neq; enim his cos. quicquam poteſt eſſe illuſtrius. Syllam, & Rufum faſti Siculi. De Sulla ſic Velleius: L. Cornelius Sulla natus familia nobili, ſextus à Cornelio Rufino,qui bello Pyrrhi inter celeberrimos duces fuerat,cùm familiæ eius claritudo intermiſſa eſſet,diu ita ſe geſſit,ut nullam petendi conſulatus rationem habere uideretur; deinde poſt præturam illuſtratus bello Italico & ante in Gallia le-

gatione ſub Mario, qua eminentiſſimos duces hoſtium fuderat, ex ſucceſſu animum A ſumpſit; petensq; conſulatum pene omnium ciuium ſuffragijs factus eſt, ſed cum honorem undequinquageſimo ætatis anno aſſecutus eſt. Saluſtius etiam Sullam patriciæ gentis fuiſſe ſcribit, ſed familia iam extincta maiorum ignauia. repulſam in præturа paſſum notat Valerius libro VII, itemq; Plutarchus. Idem poſt uictoriam ciuilem ſe Felicem appellari uoluit. Itaq; Pædianus, & Capitolini auctores in hoc conſulatu referendo ita ſcribunt: L. Sulla, qui poſtea Felix appellatus eſt. Idem in ſecundo conſulatu Capitolino L. F. P. N. dicitur. Q. Pompeij conſulis mentio eſt etiam in fragmento Capitolino. Legi quoque numum argenteum apud clariſſimum, & humaniſſimum uirum Andream Lauredanum patricium Venetum, in quo ab una parte ita eſt: Q. POMPEIVS Q. F. RVFVS. ab altera: SVLLA COS. Q. POMPEIVS Q. F. De Q. autem Pompeio Rufo loquitur etiam Cicero in Bruto. Sulla Aſiam ſortitus eſt; Pompeius Italiam, Appianus. L. Syllam conſulem in agro Nolano fortiſſime Samnitium caſtra cepiſſe ſcribit Valerius. B

De bello Mithridatico, & ciuili Mariano.

HOC anno duo grauiſſima bella, alterum foris exarſit, alterum domi coortum eſt. Mithridates rex Ponti illud, hoc C. Marius, qui ſexies conſul fuerat, excitauit. Mithridati, quòd Nicomedem, & Ariobarzanem amicos populi Ro. regno exegiſſet, nec legatis Rom. paruiſſet, bellum indictum, idq; L. Sullæ conſuli mandatum. C. autem Marius incredibili ardens eius gerendi belli cupiditate, P. Sulpicium tribunum pleb. impulit, ut lege lata Sullæ, qui adhuc in Campania reliquias Italici belli perſequebatur imperium abrogaret, atq; ab eo bellum ad ſe transferret. quam legem cum Sulpitius Q. Pompeio conſule aduerſante ita tuliſſet, ut filium etiam conſulis, Sullæ generum occidiſſet, Sulla iratus Romam exercitum adduxit, factoq; cum inimicis leui prœlio urbem ingreſſus, arcem Capitolinam tanquam uictor inſedit; atque ex S. C. XII, inimicos ſuos hoſtes iudicatos urbe exegit. ex quibus P. Sulpicius legis lator, indicio ſerui è uilla extractus, occiſus eſt. Marius pater, cum è paludibus Minturnenſium emerſiſſet, in Africam, quò & filius uenerat, delatus eſt. Idem Sulla ſtatum ciuitatis ex ſua ſententia ordinauit, colonias deduxit. Q. Pompeius conſul ad accipiendum à Cn. Pompeio pro cõſule exercitum profectus, à militibus conſilio eius occiſus eſt. Hæc Appianus ferè, & epitoma LXVII, & Plutarchus. De eodem autem Sulpicio ſeditionem mouente ita Pædianus: P. Sulpicius tribunus pleb. L. Sulla, Q. Pompeio cos. legem tulit de libertinorum ſuffragijs, cum per uim rempub. poſſediſſet, ab initijs bonarum actionum ad perditas progreſſus eſt. & Cicero de aruſpicum reſponſis: Sulpicium ab optima cauſſa profectum, Caioq; Iulio conſulatum contra leges petenti reſiſtentem longius, quã uoluit, popularis aura prouexit. & iterum Pædianus: C. Cæſar ædilicius cauſſa belli ciuilis cum Sulpicio tribuno pl. contendit. agebat enim id, ut omiſſa prætura conſul fieret, cui cum primis tẽporibus Sulpicius reſiſteret, poſtea nimia contentione ad ferrum, & arma proceſſit. & Cicero in Bruto. P. Antiſtius collega in tribunatu P. Sulpicij contra C. Iulij petitionem conſulatus extraordinariam egit. fuit autem hic C. Cæſar cognomine Strabo, cuius teſtimonium profert Priſcianus ex oratione contra P. Sulpicium tribunum plebis. D De Q. autem Pompeio conſule interfecto ita Valerius lib. IX: Q. Pompeium Sullæ collegam ſenatus iuſſu ad exercitum Cn. Pompeij, quem aliquandiu inuita ciuitate obtinebat, contendere auſum, ambitioſi ducis illecebris corrupti milites ſacrificare incipientem adorti in modum hoſtiæ mactauerunt. & Velleius libro II. Hoc primo anno ſanguine conſulis Ro. militum imbutæ manus ſunt. quippe Pompeius collega Sullæ ab exercitu Cn. Pompeij pro cos. ſeditione, quam ipſe dux excitauerat, interfectus eſt. Dum autem Sulla ciuili bello, & ordinanda rep. Romæ occupatus fuit, Mithridates Phrygiam populi Ro. prouinciam cum exercitu intrauit; Aſia in poteſtatem redacta omnes ciues Ro. in omnibus Aſiæ ciuitatibus uno die, atq; uno nuncio interficiendos curauit; Q. Oppium proconſulem, & M'. Aquillium legatum captos, atq;

A atq; fœde excruciatos necauit;urbem Rhodum,quæ ſola in fide permanſerat, oppugnauit, atq; aliquot prœlijs naualibus uictus receſſit; per Ariarathen filium Thraciam,& Macedoniam,per Archelaum præfectum Græciam cum exercitu inuaſit,ac Bruttio C.Sentij Macedoniæ prætoris legato aduerſante Piræum, atq; Athenas occupauit.auctor Plutarchus, Appianus,atq; epitoma LXXVIII.quãquam ſi Appianum,atq; adeo etiam Velleium audias, Oppium, & Manilium captos, Phrygiam,& Aſiam occupatas à Mithridate,antequam L.Sulla Aſiam ſortiretur, reliqua, quæ ab eo in Aſia geſta ſunt,in conſulatu Syllæ,dum ille bello ciuili detineretur, geſta dices.

De triumpho Seruilij Vatiæ pro pr.

TRIVMPHO Cn.Pompeij Strabonis conſulis hæc in fragmentis Capitolinis uerba adnectuntur =IVS. C. F. M. N. VATIA PRO. PR. == AN. DCLXV. XII. K. NOVEM. quibus uerbis triumphum Seruilij Vatiæ pro prætoris ſignificari arbi-
B tror.quanquam qua ex uictoria ille triumpharit,adhuc reperire non potui. P. autem Seruilius Vatia, qui poſtea Iſauricus appellatus eſt, C. F. M. N. in conſulatu Capitolino ſcribitur.an autem ille ſit,an frater eius,parum compertum eſt.

DE COS. AN. DCLXVI.

CONSVLES in hunc annum commemorat cum faſtis Siculis Caſſiodorus L.Cinnam,& Cn.Octauium.L.Cornelium Cinnam,Cn.Octauium Appianus, Velleius,et ceteri, qui huius temporis hiſtoriam literis prodiderunt. L. Cinnam ſcribit Plutarchus conſulem à L. Sulla ex inimica factione ea conditione creatum,ut Sullæ actionibus non aduerſaretur,ubi primum magiſtratum iniuit, pręſentem reip.ſtatum perturbare adortum,Sullæ etiam accuſationem per Virginium tribunum pl.comparaſſe;Sullam autem, Virginio contempto, aduerſus Mithridatem mouiſſe. Octauium Galliam citeriorem ſortitum puto,quia P.Cœlium Placentię prępoſitum ab eo fuiſ-
C ſe ſcribit Valerius lib.IIII.cap.VII.

De bello ciuili Octauiano,atq; Cinnano,& re geſta à Sulla in Græcia.

HOC anno nouæ belli ciuilis cauſſæ inter conſules L. Cinnam, & Cn. Octauium ortæ remp.uehementiſſime perturbarunt. Nam cum prioribus annis ciuitas aliquot Italicis populis ita data eſſet,ut non in XXXV ueteres tribus noui ciues conijcerentur,ſed in nouas alias octo transferrentur, ne nouorum ciuium multitudo, ac potentia ueterum in comitijs auctoritatem, atq; opes ſuperaret, ac labefactaret: Cinna tamen,ut ab Italicis gratiam iniret,eos ſe omnes in XXXV diſtributurum eſſe profeſſus eſt; quo nomine ingentem ex tota Italia multitudinem Romam acciuit. cùm autem hãc rogationem per uim ferre uellet,à Cn. Octauio collega,qui ueterum ciuium cauſſam ſuſceperat,per ſeditionem urbe pulſus, & cùm ad Italicas ſolicitandas ciuitates iret,ex S.C.magiſtratus ei abrogatus eſt.in eius locũ L. Cornelius Merula flamen
D dialis factus.Idem cùm in Campaniam ueniſſet,corruptum Ap.Claudij exercitum in poteſtatem ſuam redegit; ac conſularia adhuc retinens inſignia haud ita multo poſt arma patriæ intulit,accerſito cum alijs exulib.ex Africa C.Mario. Vrbem Octauius, & Merula conſules ad tanti metum mali munierunt,Cn.Pompeium pro cos. ad eam tuendam aduocarunt.Vrbs quatuor exercitibus obſeſſa,quibus Marius,Cinna,Carbo,& Sertorius præfuerũt.qui Cn.Pompeij fraude, qui utranq; partem fouẽdo uires Cinnæ dedit,nec niſi profligatis optimatium partibus auxilium tulit, & Cn. Octauij ſegnitie confirmati,tandem in urbẽ recepti eam uelut captam cædibus, & rapinis uaſtarunt.Cn.Pompeius fulmine ictus interijt.lectum eius populus diripuit,corpus unco traxit.Cn.Octauius conſul occiſus eſt.L.Merula cùm ſe conſulatu abdicaſſet, inciſis uenis ſponte uitam finiuit. interfecti ſunt M. Antonius orator, L. & C. Cæſares fratres, P.Craſſus pater, & filius, Q.Catulus, P.Lentulus, M.Bæbius,Atilius Serranus. Hæc ex Appiano, Plutarcho, Velleio, Floro, epitomis. Tacitus lib.IIII tradit, duobus,& ſeptuaginta annis poſt Cornelij Merulæ flaminis dialis cædem,neminem

flaminem eſſe ſuffectum.id quod actum eſſe Iulo Antonio,& Q. Fabio cos. in annales Dio rettulit. Principio etiam huius anni,quantum ex Plutarchi uerbis, de quibus ſupra dixi,colligi poteſt,L.Sulla in Græciam traiecit,atq;,ut ait Appianus,pecunijs, ſocijsq; ex Ætolia, Theſſaliaq; contractis, in Atticam aduerſus Archelaum contendit,ac parte exercitus ad Ariſtionem Athenis obſidendum miſſa,ipſe Pireum,qui ab Archelao tenebatur,ſibi oppugnandum ſuſcepit,qua in re totam æſtatem, quod elici ex eiuſdem Appiani hiſtoria poteſt,conſumpſit. A

DE COS. AN. DCLXVII.

INDE C.Marius VII,C.Cinna II conſules,Siculis faſtis,Caſſiodoro,& ijs,qui de bello ciuili ſcripſerunt, auctoribus. Plutarchus Marium primum fuiſſe tradit, qui ſeptimum Romæ conſulatum ceperit.Ceterum,quod apud Appianum,& in epitomis extat,L.Cinna,& C.Marius nullis habitis comitijs conſules ſe in hunc annum renunciarunt; eodemq; die, quo magiſtratum inierunt, Marius Sex. Licinium ſenatorem de ſaxo deijci iuſſit,editisq; multis ſceleribus Idibus Ianuarijs deceſſit. in eius locum ſuffectus eſt L. Valerius Flaccus,is,ut opinor,qui ante cum C.Mario VI conſule cõſul fuit.de quo Cicero,pro Flacco eius filio cùm diceret,ita dixit: Vnum,atq; idem erat tempus, cum L. Flacco conſuli portas tota Aſia claudebat, Mithridatem autem non modo recipiebat ſuis urbibus, uerum etiam ultro uocabat. Hoc triennium ſine armis ciuilibus fuiſſe auctor eſt Cicero in Bruto. B

De re geſta à Sulla in Græcia.

HOC anno Sulla, quantum ex Appiani hiſtoria intelligi licet, cùm claſſe egeret, nec à Rhodijs,Mithridate maria omnia occupante,iuuari poſſet,L.Lucullum in Syriam,atq; in Ægyptum clam,ut claſſem ab amicis populi R. regibus acciperet, miſit. Piræo,quem diu fruſtra oppugnauerat,omiſſo,urbem Athenarum, circunuallatam, atq; obſeſſam K. Martijs cepit; Ariſtionem in arcem confugientem fame ad deditionem compulſum occidit;ciuitati libertatem,ac bona ſua reſtituit;ac Pireum demum, translato eò ab Athenis bello,in poteſtatem redegit.Interea cùm Taxiles Mithridatis præfectus ex Thracia,& Macedonia cum centum millibus peditum, equitum decem,& falcatis curribus nonaginta deſcendens,Archelaum circa Munichiam adhuc in anchoris ſtantem acceſſiſſet, Sulla in Bœotiam mouit, ac ſe cum Hortenſio, qui ex Theſſalia copias adducebat,coniunxit. Romanarum copiarum paucitas fecit, ut Archelaus ad Chæroneam oppidum acie confligere auſus ſit.haud dubio euentu pugnatum eſt.ex hoſtibus uix decem millia Chalcidem effugerunt,ex ſuis ſe duodecim tantum amiſiſſe Sulla ſcriptum reliquit.Interim cum L.Flaccum conſulem ex aduerſa factione creatum Ionium mare traijcere, uerbo quidem aduerſus Mithridatem, re autem aduerſus ſemetipſum Sulla audiſſet, ut ei obuiam fieret, in Theſſaliam caſtra mouit. uerum cùm Dorylaum regis præfectum militum octoginta millibus Chalcide expoſitis in Bœotiam inuaſiſſe, atq; inuito Archelao, qui trahi bellum cupiebat, ad ſummum pugnæ diſcrimen deſcenſurum eſſe accepiſſet, retro caſtra ſibi referenda ratus,ſignis cum ijs ad Orchomenum oppidum collatis, primo prœlio hoſtium XV millia unà cum Diogene Archelai filio cæcidit, ſecundo omnes eorum copias deleuit.Archelaus cùm triduo nudus in paludibus latuiſſet, poſt in Chalcidem ſe recepit. Sulla Bœotia direpta in Theſſaliam ad hiberna ſe contulit. Hæc Plutarchus, atq; Appianus,quę breuius in epitomis expreſſa ſunt his uerbis:Sulla Athenas,quas Archelaus præfectus Mithridatis occuparat,circunſedit & cum maximo labore expugnauit;urbi libertatem,& ciuibus,quæ habuerant,reddidit. Magneſia,quæ ſola in Aſia ciuitas in fide manſerat,ſumma uirtute aduerſus Mithridatem defenſa eſt.præterea tranſitus Thracum in Macedoniam continet. Sulla copias regis, quæ Macedonia occupata in Theſſaliam uenerant,prœlio uicit,cæſis hoſtium centum millibus.caſtris quoq; expugnatis;renouato deinde bello iterum exercitum eius fudit,ac deleuit. C D

De

A

De cenſoribus, & luſtro LXVI.

CENSORES in hunc annum edũt Capitolini faſti L. Marcium Philippum, & M. Perpernam. quos cenſores comparat etiam Cicero in Verrem. De Philippo prætere a idem ſcribit pro domo ita: L. Philippus cenſor auunculum ſuum præterijt in recitando ſenatu. De Perperna Plinius lib. VII: Perperna ſeptem reliquit ex ijs, quos cenſor legerat; uixit annos XCVIII. & Valerius lib. VIII: M. Perperna omnibus, quos in ſenatu rogauerat, ſuperſtes fuit: ſeptemq́; tantummodo, quos cẽſor collega L. Philippi legerat è patribus cõſcriptis reliquos uidit, toto ordine ampliſſimo diuturnior. Dio quoq; auctor eſt, M. Perpernam, Lentulo, & Marcello cos. mortuum eſſe, eum, qui cum Philippo cenſor fuerat, ultimum omnium, qui in cenſura ſua ſenatores fuerant. Euſebius cenſum actum ait; cenſa eſſe capita CCCCLXIII millia. Principem ſenatus lectum L. Valerium Flaccum ex epitoma LXXXIII apparet; alium ab eo, qui ſequenti anno à Fimbria conſularis occiſus eſt.

B

DE COS. AN. DCLXVIII.

L. CINNAM III, Cn. Papirium conſules ſubſequutos in hunc annum teſtatur Caſſiodorus. Cinnam, & Carbonem faſti Siculi. in epitoma LXXXIII ſcriptum eſt, L. Cinnam, & Cn. Papirium Carbonem conſules ſemet per biennium creaſſe: & in libro de uiris illuſtribus, Cinnam iterum, & tertium conſulem ſe feciſſe. Horum meminit etiam Plutarchus in Sulla, Appianus in Mithridatica, atq; in primo libro bellorũ ciuilium. Carbonem Cn. F. C. N. fuiſſe inuenio in ſecundo eius Capitolino cõſulatu.

De rebus geſtis in Græcia, & in Aſia.

CVM L. Flaccus conſul in Marij locum ſuffectus, à Cinna, ut Sullæ ad bellum Mithridaticum ſuccederet, miſſus, in Aſiam traieciſſet, hoc anno à C. Fimbria legato ſuo C corrupto exercitu interfectus eſt. Hoc, ut cetera, egregie oſtendit Velleius, cùm ſcribit: In Marij locum conſul ſuffectus Valerius Flaccus turpiſſimæ legis auctor, qua creditoribus quadrantem ſolui iuſſerat. cuius facti merita eum pœna intra biennium conſequuta eſt. Item: C. Flauius Fimbria præfectus equitum Valerium Flaccum conſularem uirum interfecit, exercituq́; occupato imperator appellatus Mithridatem pepulit prœlio. neq; enim Appiano aſſentior, qui Flaccum conſulem à Fimbria interfectum ſcribit. ſic enim ille hanc uniuerſam hiſtoriam tradit: Flaccus conſul cum duab. legionibus in Aſiam, ut bellum cum Mithridate gereret, à Cinna miſſus, ipſe rei belli cæ rudis ſecum Fimbriam ſtrenuũ uirum duxit. idem cùm propter auaritiam, ac propter crudelitatem in odium exercitus ſui incurriſſet, atq; Fimbriam iniuria affeciſſet, Fimbria Thermo, quem ille ſibi ſucceſſorem dederat, honoris inſignibus ſpoliato, Flaccum ipſum conſulem priuatus in Nicomediam fugientem aſſequutus, in puteo quodam latentem occidit, atq; arreptis imperij inſignibus prouinciam ingreſſus, Mi D thridatem Pergamum, atq; inde Pitanem confugientem adeptus uallo cinxit, quoad rex nauibus Mitylenem confugit; Ilium, à quo non recipiebatur, obſeſſum incendit. Mithridates interea, cùm cladem ad Orchomenum acceptam audiſſet, Archelao, ut quibus poſſet, honeſtis conditionibus, pacem cum Sulla componeret, ſcripſit. Archelaus cum Sulla collocutus, quas ille ferebat, pacis conditiones ad regem remiſit. Sulla interea, ne in ocio eſſet, Dardanos, Enetos, alioſq; Thraciæ populos Macedoniam incurſantes adortus multis prœlijs fregit. hæc Appianus. Plutarchus autem ſcribit, Cinna, & Carbone dominantibus, maiorem partẽ nobilitatis Roma in caſtra Sullæ, tanq̃ in portum quendam perfugiſſe. Sullam Archelaum de pace ſecum collocutum ſummo in honore habuiſſe, atq; eo comite per Theſſaliam, & Macedoniã in Helleſpontũ ueniſſe, cumq́; ibi occurrẽtib. regis legatis, pax cõuenire nõ potuiſſet, quòd cõmodiores conditiones ſibi à Fimbria ferri rex diceret, uaſtato Medico agro in Macedoniã reuertiſſe. Mithridate aũt cum eo cõgredi cupiẽte ipſum in Aſiam traieciſſe.

Quæ

Quæ omnia his epitomarum uerbis explicari puto: L.Valerius Flaccus conſul colle- A ga Cinnæ miſſus, ut Sullæ ſuccederet, propter auaritiã inuiſus exercitui ſuo à C. Fimbria legato ipſius occiſus eſt, & imperium ad Fimbriam translatum. præterea expugnatę in Aſia urbes à Mithridate, & crudeliter direpta prouincia, incurſionesq; Thracum in Macedoniam referuntur. C. Fimbria in Aſia fuſis aliquot copijs Mithridatis urbem Pergamũ cepit, obſeſſumq; regem parum abfuit, quin caperet; urbem Ilium, quæ ſe poteſtati Sullæ reſeruabat, expugnauit, ac deleuit, & magnam partem Aſię recepit. Sulla multis prœlijs Thracas cæcidit.

DE COS. AN. DCLXIX.

DEINCEPS L.Cinna IIII, Cn.Papirius II conſules, auctor Caſſiodorus, & epitomæ. Cinnæ IIII cos. meminit Cicero in Tuſculanis, Suetonius in Cæſare. Cn.Papirij Carbonis II Capitolinæ tabulæ. Itaq; miror in tabulis Siculis cõſules ſuggeri Carbonem, & Scribonium. Cn. Carbo prouinciam Galliam obtinuit cum Verre quæſto- B re; auctor Cicero in prætura urbana. L.Cinna, ut opinor, Italiam.

De re geſta in Aſia, & ciuilibus motibus.

QVAE ſint hoc anno geſta apertius ex epitomis, & Velleio intelligi poteſt, quàm aut ex Appiano, aut Plutarcho. In epitomis enim ita ſcriptũ eſt: L.Cinna, & Cn.Carbo à ſeipſis conſules per biennium creati cùm bellum contra Sullam pararent, effectum eſt per L. Flaccum principem ſenatus, qui orationem in ſenatu habuit, & per eos, qui concordiæ ſtudebant, ut legati ad Sullam de pace mitterentur. Cinna ab exercitu ſuo, quem inuitum cogebat naues conſcendere, & aduerſum Sullam proficiſci, interemptus eſt. Conſulatum Carbo ſolus geſſit. Sulla, cùm in Aſiam traieciſſet, pacem cum Mithridate fecit, ita ut is cederet prouincia Aſia, Bithynia, Cappadocia. Fimbria deſertus ab exercitu, qui ad Sullam tranſierat, ipſe ſe percuſſit, impetrauitq; de ſeruo ſuo præbens ceruicem, ut ſe interficeret. Sulla legatis, qui à ſenatu miſſi erãt, C futurum ſe in ſenatus poteſtate reſpondit, ſi ciues, qui à Cinna pulſi ad ſe confugerant, reſtituerentur. quæ conditio cùm iuſta ſenatui uideretur, per Carbonem, factionemq; eius, cui bellum uidebatur utilius, ne conueniret, effectum eſt. Idem Carbo cùm ab omnibus Italiæ oppidis, colonijsq; obſides exigere uellet, ut fidem illorum contra Sullam obligaret, cõſenſu ſenatus prohibitus. Nouis ciuibus S. C. ſuffragium datum eſt. Q. Metellus Pius, qui partes optimatium ſecutus erat, cùm in Africa bellum moliretur, à C.Fabio prætore pulſus eſt. ſenatusq; conſultum per factionem Carbonis, & Marianarum partium factum eſt, ut omnes ubiq; exercitus dimitterentur. Libertini in quinque, & triginta tribus diſtributi ſunt. apud Velleium autem ita: Tranſgreſſus in Aſiam Sulla parentem ante omnia, ſupplicemq; Mithridatem inuenit, quem multatum pecunia, ac parte nauium, Aſia, omnibusq; alijs prouincijs, quas armis occupauerat, decedere coegit; captiuos recepit, in perfugas, noxiosq; animaduertit; paternis, id eſt Ponticis finibus contentum eſſe iuſſit. C. Flauius Fimbria, qui D præfectus equitum ante aduentum Sullæ Valerium Flaccum conſularem uirum interfecerat, exercituq; occupato imperator appellatus Mithridatem pepulerat prœlio, ſub aduentu Sullæ ſe ipſe interemit. ante aduentum Sullæ Cinna, ſeditione orta, ab exercitu interemptus eſt. Carbo, nullo ſuffecto collega, ſolus toto anno cõſul fuit. De eodem Cinna occiſo ſic ſcriptũ inuenio in libro de uiris illuſtribus: Quarto conſulatu Cinna, cùm bellum contra Sullam pararet, Ancone ob nimiam crudelitatem ab exercitu lapidibus occiſus eſt. & apud Plutarchum ita: Cn.Pompeius, qui poſtea Magnus appellatus eſt, iuuenis in caſtra Cinnæ uenit. à quo cùm eſſet falſo crimine notatus, clam fugit. eo nuſquam comparente, creditum eſt eum fuiſſe à Cinna interfectum. itaq; qui uetere odio Cinnæ imbuti erant, eum impetu facto occiderunt. Appianus autem, itemq; Plutarchus (quanquã utro anno Sulla in Aſiam tranſierit, non aperiunt) ipſum tamen Cypſelis, Mithridatem Pergamo colloquẽdi gratia in agrum Troadis conueniſſe, atq; inſpectante utroq; exercitu Mithridatem pacis cõditiones, quas

A quas iampridem Sulla tulerat, accepiſſe referunt, & nauibus ei traditis in Pontum receſſiſſe. Sullam, ſolicitato exercitu, Fimbriam Pergami obſeſſum ad necem compuliſſe; Curioni, ut Nicomedem, & Ariobarzanem reduceret, negotio dato, Aſiam conſtituiſſe; ciuitates imperium recuſantes muris nudaſſe, omnes pecunia multaſſe; Cinnam ab exercitu, quem in Liburniam, ut inde Sullæ occurreret, traijcere inuitum uolebat, interfectum; Carbonem, ne comitia collegæ ſubrogando haberet, auſpicijs ſæpius impeditum, ſolum per totum annum conſulatum geſſiſſe. atq; hoc etiam in faſtis Capitolinis adſcriptum eſt.

DE COS. AN. DCLXX.

CONSVLES inde L. Scipio, & C. Norbanus; teſtis cum Siculis tabulis Caſſiodorus, Obſequens, Appianus, Eutropius, Florus, & Tacitus, cùm ait libro XIX: Pulſis regibus Horatius Puluillus II conſul templum Iouis Capitolini dedicauit. Iiſdem B rurſus ueſtigijs ſitum eſt, poſtquam interiecto CDXV annorum ſpatio L. Scipione, C. Norbano cos. flagrauerat. In Capitolinis fragmentis eſt: L. CORNELIVS L. F. L. N. SCIPIO ASIATICVS. L. Scipioni conſuli Gallia citerior, & M. Piſo quæſtor obtigit, anno poſtquam Verres fuerat Cn. Carbonis: Cicero in prætura urbana. C. Flaccus his conſulibus prætor in Gallia ulteriore rem bene geſſit, ſiquidem imperator à Cicerone nominatur pro Quinctio.

De bello ciuili Sullano.

SYLLA compoſitis tranſmarinis rebus reuectus in Italiam XXX armatorum millia aduerſus CC amplius hoſtiũ Brunduſii expoſuit. Quod in eo fuit mirabile, quòd cum per triennium Cinnanæ, Marianæq; partes Italiam obſiderent, neq; illaturum ſe ijs bellum diſſimulauit, nec quod erat in manibus omiſit, exiſtimauitq; ante frangendum hoſtem, quàm ulciſcendum ciuem. Q. Metellus Pius, & Cn. Pompeius Stra C bonis filius cum parte exercitus ſe ad Sullam contulerunt. Miſſis legatis, qui de pace agerent, ijsq; ab conſule C. Norbano uiolatis, Sulla Norbanum ad Canuſium prœlio uicit; & cùm L. Scipionis alterius conſulis, cum quo omnino id egerat, ut pacem faceret, nec potuerat, caſtra oppugnaturus eſſet, uniuerſus exercitus conſulis per emiſſos à Sulla milites ſolicitatus, ſigna ad eum trãſtulit. Scipio cum interimi poſſet, dimiſſus eſt. Carbo Romæ Sullæ amicos hoſtes iudicandos curauit. Capitolium eius tum opera conflagraſſe creditum eſt. Q. Sertorius, Sueſſa capta, rebus Marianis deploratis, in Hiſpaniam ulteriorem, quam ante ſortitus fuerat, profectus eſt. Velleius, epitomæ, Appianus, Plutarchus, alij.

DE COS. AN. DCLXXI.

DEINCEPS C. Marium, Cn. Carbonem III conſules inuenio apud Caſſiodorum, Appianum, Velleium, & alios. C. Marium fratris filium C. Marij ſepties conſu- D lis Appianus; at Velleius, Plutarchus, Eutropius, & alij C. Marij filium prodiderunt. fortaſſe autem à C. Mario adoptatus fuit. in Capitol. certè tabulis C. MARIVS C. F. C. N. appellatur. Eundem ante annos uiginti conſulem factum ſcriptum eſt in epitoma LXXXVI. at in libro de uiris illuſtrib. XXV, apud Velleium XXVI, apud Appianum XXVII annos natum conſulatum cepiſſe proditum eſt. Horum etiam conſulum meminit Cicero contra Rullum. & Plin. lib. VII, cùm ait: Galeria producta eſt in ſcenam à M. Pomponio ædili pl. C. Mario, Cn. Carbone cos. & XLIX: M. Cœlius Rufus, & C. Licinius Caluus oratores Romæ nati ſunt C. Mario, Cn. Carbone III cos. & Valerius lib. VII: C. Mario, Cn. Carbone cos. bello ciuili cum L. Sulla diſſidentibus ſenatus conſulto aurea, atq; argentea templorum ornamenta, ne militibus ſtipendia deeſſent, conflata ſunt.

De

De bello ciuili Sullano confecto.

MARIO, & Carbone III cos. Q. Metellus Pius ad Aeſim Carrinatē Carbonis ducem fudit. Metellum Carbo obſedit, donec accepta Mariana ad Præneſte clade Ariminum uerſus contendit. Marius enim cos. cùm ad Sacriportum non procul à Præneſte cum Sulla cõflixiſſet, fugatus ab eo Præneſte ſe recepit. Sulla Præneſte circumuallauit, atq; obſidioni Lucretium Offellam præfecit. |Interea Romæ Marij iuſſu L. Damaſippus, uel (ut ait Appianus) Brutus prætor urb. cùm ſenatũ uocaſſet, omnem, quæ in urbe erat, nobilitatem trucidauit, inter ceteros P. Antiſtium, C. Papirium Carbonem conſulis fratrem, L. Domitium, & Q. Mucium Scæuolam pont. max. Sulla admoto propius exercitu, ac caſtris in campo Marcio factis, atq; inde urbem ingreſſus, inimicorum bona, qui metu urbe ceſſerant, publicauit, ac populo concione aduocata ſpem fecit, ſe breui remp. eſſe conſtituturum. Poſt autem præfectis quibuſdam urbi impoſitis, ea egreſſus primum ad Cluſium, deinde ad Saturniam bene cum Carbone pugnauit. Carrinas Carboniano exercitu cæſo à Pompeio, & Craſſo in agro Spoletino obſeſſus. Marcius, cùm ad Marium obſidione eximendum iret, à Pompeio: C. Lamponius Lucanus, Pontius Teleſinus Samnis, & Gutta Campanus, à Sulla intercluſi. Carbo, & Norbanus non procul à Fauentia fuſi à Metello copijs ſpoliantur. Lucani ad Metellum defecerunt. Norbanus Rhodum. Carbo in Siciliam rebus deſperatis refugerunt. Qui Cluſii relicti erant, cum Pompeio congreſſi plus dimidio cecidere. Carrinas, Marcius, Damaſippus cum Samnitum copijs uelut Romam occupaturi in Albano conſederunt. Accurrente repente Sulla, ad portam Collinam K. Nouembr. acerrime dimicatum eſt. Qua uictoria nunciata Præneſtini ſe Lucretio dediderunt. Sulla recuperata rep. pulcherrimam uictoriam crudelitate, quanta in nullo homine unquam fuit, inquinauit; Octo millia deditorum in uilla publica trucidauit; tabulam proſcriptionis fixit, urbẽ, & uniuerſam Italiam cædibus repleuit; inter quos omnes Præneſtinos inermes concidi iuſſit, M. Marium ſenatorij ordinis uirum, cruribus, brachijsq; fractis, auribus præſectis, & effoſſis oculis necauit. Marius filius Pręneſte dedita, cùm per cuniculum captaret euadere, ſeptus ab exercitu, mortem ſibi conſciuit. in ipſo cuniculo, cum ſentiret ſe euadere non poſſe, cum Pontio Teleſino fugæ comite, ſtricto utrinq; gladio, concurrit, quem cùm occidiſſet, ipſe ſaucius à ſeruo impetrauit, ut ſe occideret. M. Brutus à Cn. Carbone, qui Coſſuram appulerat, miſſus naue piſcatoria Lilybæum, ut exploraret, an ibi Pompeius eſſet, quem aduerſus eum Sulla cum imperio miſerat, atq; à Pompeianis nauibus circumuentus, ſemet occidit. Carbo in Sicilia à Pompeio captus, cùm muliebriter fleret, eſt interfectus. Hæc Appianus, Plutarchus, Velleius, epitomæ, alij. Cn. Carbonem in tertio conſulatu à Cn. Pompeio equite R. necatum tradit Valerius lib. VI, cap. II. Obſequens fœdam Sullæ proſcriptionem fuiſſe tradit. centena millia hominum Italico, ciuiliq; bello conſumpta.

De L. Sulla dictatore.

CVM Carbo conſul in Sicilia, Marius Præneſte interijſſet, ſenatus interregem comitiorum cauſſa creari iuſſit. creatus eſt L. Valerius Flaccus. Hic, cùm comitia creandis conſulibus habiturus eſſe putaretur, ex L. Sullæ uictoris ſententia legem ad populum tulit, Sullæ è rep. eſſe uideri, dictatorem dici, qui perturbatam remp. conſtitueret, eumq; non ad quoddam tempus, ut ante, creari, uerum quouſq; ciuitas, ac uniuerſa Italia, & tota reſp. ordinata, ac conſtituta eſſet. Igitur L. ipſe Sulla dictator creatus eſt, qui XXIIII prælatis faſcibus, ac cuſtodibus corporis ſui aduocatis, primus dictatoria poteſtate abuſus eſt. Hæc Appianus, & epitomæ. Ceterum Velleius, & Plutarchus dictaturam per annos CXX intermiſſam hoc anno relatam ſcribunt. ſiquidem proximo anno, quàm Annibal ex Italia ceſſit, ultimus dictator creatus eſt. apud Dionyſium autem lib. V inuenio, L. Sullam dictatura abuſum poſt annos quadringẽtos, quàm primus dictator T. Lartius dictus fuerat. atq; idem etiam ſentire uidetur Appianus

A pianus, quanquam ipſe ſcribit Sullam dictaturam cepiſſe per annos quadringentos intermiſſam. Idem dictator eſt in Capitolinis tabulis cum magiſtro eq. L. Valerio Flacco, eodem, qui, ut puto, interregnum inierat. De quo magiſtro equitum nihil apud rerum Ro. ſcriptores comperi. L. Flacci interregis ſic meminit Cicero contra Rull: Omnium legum iniquiſſimam, diſſimillimamq́ legis eſſe arbitror eam, quam L. Flaccus Interrex de Sulla tulit, ut omnia, quæcunq́ ille feciſſet, eſſent rata. quam eandem legem intellexit in primo de leg. cùm dixit: Quid iniuſtius ea lege, quam Interrex noſter tulit, ut dictator quem uellet ciuium impune poſſet occidere? & lib. IX ad Atticum: Si Sulla potuit efficere, ab interrege dictator, ut diceretur, cur hic non poſſit? Hoc etiam anno L. Sulla uicto Mario ſe Felicem uocari uoluit, auctore Appiano, & Velleio. Plutarchus enim in triumpho poſtulando etiam Felicis cognomen ſibi depopoſciſſe tradit. Idem etiam ad Græcos ſcribens ſe Venuſtum iiſdem auctoribus appellauit.

B *De bello à L. Murena cum Mithridate renouato.*

C. MARIO, Cn. Carbone III cos. bellum à L. Murena aduerſum Mithridatem renouatum colligitur ex epitoma LXXXVI. L. autem Licinius Murena à Sulla imperatore in Aſia cum duabus Fimbrianis legionibus relictus, ut res Aſiaticas ordinaret, triumphi cupidus bellum hac occaſione redintegrauit. Cum Boſporani, ac Colchi à rege Mithridate alienati filium eius ſibi regem depoſcerent, Mithridates autem, occiſo filio, exercitum, claſſemq́ aduerſus Boſporanos compararet, Murena ſuſpicatus, ne rex in Boſporanos uerbo, re autem aduerſus Romanos ſe inſtrueret, exercitu ſtatim per Cappadociam ad oppidum maximum nomine Comana ducto, in quoſdam eius equites impetum fecit, atq́ legatis regiis fœdus Syllæ oſtendentibus, reiectis, regione uaſtatas, ſacriſq́ pecuniis direptis in Cappadociam in hyberna ſe recepit. Hæc Appianus.

C DE COS. AN. DCLXXII.

INDE M. Tullium, Cn. Dolabellam cos. ſubiicit Caſſiodorus. Deculam, & Dolabellam faſti Siculi. Tradit etiam Appianus Sullam dictatorem, ut ſpeciem quandam antiquæ dignitatis reſp. retineret, conſules creari permiſiſſe, M. Tullium, & Cornelium Dolabellam. atq́ ipſum more regio ſupra eos ſediſſe. M. Tullii, & Cn. Cornelii cos. meminit Cicero contra Rullum, & Gellius lib. XV. Dinumeratis annis, inquit, à Q. Cæpione, C. Serrano, quibus cos. ante diem III Non. Ianuar. M. Cicero natus eſt, ad M. Tullium, & Cn. Dolabellam, quibus cos. cauſſam priuatam pro Quinctio apud Aquillium iudicem dixit, ſex & uiginti anni reperiuntur. In Capitolino fragmẽto M. TVLLIVS M. F. A. N. DECVLA appellatur. M. Tullium, cùm ædilitatis repulſam tuliſſet, conſulem factum eſſe docet Cicero pro Plancio. His comitiis Q. Lucretius Offella, cùm ante præturam conſulatum peteret, iuſſu Sullæ occiſus eſt. au-
D ctor Appianus, Plutarchus, alii. Cn. Dolabellæ conſuli prouincia Macedonia obtigit. ex qua deinde triumphauit; ut poſt dicemus.

De bello à Murena cum Mithridate confecto.

INTEREA dum Mithridates legatos ad Sullam de bello ſibi aduerſus fœdus à L. Murena illato miſit, Murena Haly fluuio traiecto quadringentos Mithridatis uicos diripuit. Legati retulerunt, ſenatui placere, ut regi, quo cum fœdus eſſet, parceretur. Murena autem maiore conatu acie cum rege congreſſus, ac caſtris, & exercitu exutus in Phrygiam ſe recepit. Mithridates Cappadociam, pulſo Ariobarzane, occupauit. Sulla autem indignum ratus Mithridatem contra fœdus uexari, Murenam à bello reuocauit. Mithridates reſtituta Ariobarzani Cappadocia bello liberatus eſt. Appianus, Cicero pro lege Manilia.

De triumpho L. Sullæ dict. de Mithridate.

TRIVMPHVM L. Sullæ dict. in hunc annum conijciunt Capitolina fragmenta. is autem actus eſt de Mithridate Ponti rege ex Græcia, & Aſia. cuius res per quatuor annos ibi geſtas ante expoſuimus. Triũphaſſe eum de Mithridate Cicero pro Pompeio, Eutropius, & Plutarchus referunt. Plinius per biduum triumphaſſe ſignificat, cùm ait lib. XXXIII: Sylla in triumpho, quod ex Capitolinæ ædis incẽdio, ceteriſq; omnibus delubris C. Marius filius Præneſte detulerat, tredecim millia auri põdo ſub eo titulo in triumpho tranſtulit, & argenti ſeptem millia. Idem ex reliqua omni uictoria pridie tranſtulerat auri pondo CXV millia. Adijcit Florus: Debellatum à Sulla foret, niſi de Mithridate triumphare cito, quàm uere maluiſſet. Hoc autem mirifice laudatur in Sulla, quòd nullum de ciuibus uictis triumphũ egerit. id quod Valerius notauit lib. III, his uerbis: L. Sulla, qui plurima bella ciuilia confecit, cum conſumata, ac conſtructa potentia ſua triumphum duceret, ut Græciæ, & Aſiæ multas urbes, ita ciuium Romanorum nullum oppidum uexit.

De triumpho Cn. Pompeij Magni equitis R. ex Africa.

SVLLANO triumpho ſubijcitur triumphus alter in Capitolinis fragmentis eodemmet anno, quo Sullanus, actus. hunc autem eſſe Cn. Pompeij ex Africa triumphum exiſtimo. de quo ſic ſcriptum eſt in epitoma LXXXIX: Cn. Pompeius in Africa Cn. Domitium proſcriptum, & Hiarbam regem Numidarum bellum molientem uictos interemit; quatuor & uiginti annos natus adhuc eques R. quod nulli contigerat, ex Africa triumphauit. Ceterum res geſta ſic eſt. Priore anno cùm nunciatũ eſſet, Cn. Carbonem, & M. Perpernam Sullę inimicos in Sicilia bellum reparare, Cn. Pompeius eò à Sulla cum imperio miſſus, Perperna ex inſula eiecto, Carbonem cos. captum interfecit. Deinde cum iuſſu Syllæ in Africam traieciſſet, ubi Cn. Domitius, & rex Numidiæ Hiarbas, ad quos Carbonis mortui copiæ ex Sicilia confugerant, bellum gerebant, utroq; eorum ingenti prœlio ſuperato, illum occidit, hũc cepit. ipſe Imperator appellatus eſt. res autem omnis intra XL dies confecta eſt. Eidem Romam reuerſo Sulla dictator obuiam prodijt, ac ſummo honore habito, Magnũ eum etiam appellauit. Poſtulanti autem triumphum uix tum propter ætatem, tum propter ordinem conceſſit. Hæc Velleius, & Plutarchus. De hoc extraordinario triumpho ſic Cicero pro lege Manil: Quid tam præter conſuetudinem, quàm homini peradoleſcenti, cuius à ſenatorio gradu ætas longe abeſſet, imperium, atq; exercitũ dari? Siciliam permitti, atq; Africam, bellumq; in ea adminiſtrandum? bellum in Africa maximum confecit, uictorem exercitum deportauit. quid uero tam inauditum, quàm equitem R. triumphare? at eam rem populus R. non modo uidit, ſed etiam omni ſtudio uiſendam putauit. Huius triumphi meminit Euſebius, meminit Plinius lib. VII. Põpeius, inquit, Sicilia recuperata, Africa tota ſubacta, Magniq; nomine ſpolio inde capto, eques R. id, quod ante nemo, curru triumphali reuectus eſt. & Eutropius: Sylla de Mithridate ingenti gloria triumphauit. Cn. Põpeius, quod nulli Romanorum tributum erat, IIII & XX annum agens, de Africa triumphauit. Plutarchus adijcit potuiſſe ea ætate in ſenatum Pompeium legi, uerum maiori ſibi honori futurum crediſſe, ſi primus eques R. triumphaſſet. Ita Pompeius ſine magiſtratu, non dum ſenator, atq; adoleſcens adhuc triumphauit.

DE COS. AN. DCLXXIII.

CASSIODORVS cum faſtis Siculis cõſules ſuggerit L. Sullam II, Q. Metellum. Appianus adijcit, Sullam, quanquam dictator erat, tamen, ut aliquam ſpeciem reſp. habere uideretur, ſe cum Q. Metello Pio conſulem renunciari uoluiſſe. Horum conſulum ſic meminit Cicero in Verrem: Ædem Caſtoris P. Iunius habuit tuendam L. Sulla, Q. Metello cos. & Gellius lib. XV: Neq; dubium eſt, quin Cicero poſt annum, quàm pro Quinctio dixerat, Sex. Roſcium reum parricidij defenderit annos iam

ſeptem

A ſeptem,& uiginti natus,L.Sulla Felice,& Q. Metello Pio cos. Fragmentum etiam Capitolinum habet conſules L. CORNELIVM L.F.P.N. SVLLAM FELICEM II. Q. CAECILIVM. Hic eſt Q.Metellus Q.Numidici filius,qui Hiſpanias,& Sertorianum bellum ſortitus eſt.Hoc(ut opinor)anno Sylla Nolam in Samnio recepit. XLVII legiones in agros captos deduxit, & eos ijs diuiſit. Volaterras, quod oppidum adhuc in armis erat, obſeſſum in deditionem accepit. Mytilenæ quoq; in Aſia, quæ ſola urbs poſt uictum Mithridatem arma retinebat, expugnatæ, dirutæq; ſunt epitoma LXXXIX.

De triumpho L. Murenæ pro pr. ex Aſia de Mithridate.

POST Sullæ diſceſſum L.Murena cum Mithridate bellum, ut dixi, ſponte ſua inſtaurauit,idq; ipſum deinde iuſſu Sullæ omiſit. quantum autem ego ex Appiani uerbis colligere potui,res ab eo per biennium geſta eſt; primũ Mario,& Carbone, dein de Tullio,& Cornelio cos.Quod idem ſignificat etiam Cicero, cùm ait,L.Lucullum B quæſturæ diuturnum tempus,L.Murena bellum in Ponto gerente conſumpſiſſe. Ex eo bello Murenam triumphaſſe ſatis conſtat.at quo anno,non conſtat.Mihi quidem uiſum eſt triumphum eius in hunc annum conijci poſſe, quòd probabile uideretur, eum Romam reuertiſſe,tum cum Sulla à bello eum reuocaret.Hac enim de re ſic Cicero pro Murena,qui filius huius fuit: Mithridatem L. Sulla maximo, & fortiſſimo exercitu pugna excitatum, cum bello inuectum in totam Aſiam, cum pace dimiſit; L.Murena pater uehementiſſime,diligentiſſimeq; uexatũ,repreſſum magna ex parte,non oppreſſum reliquit.& pro lege Manilia: Triumphauit L. Sulla, triumphauit L.Murena de Mithridate duo fortiſſimi,& ſummi imperatores, ſed ita tamen triumpharunt,ut ille pulſus,ſuperatusq; regnaret.Veruntamen illis imperatoribus laus eſt tribuenda,quod egerunt,uenia danda,quod reliquerunt. propterea quòd ab eo bello Sullam in Italiam reſp. Murenam Sulla reuocauit. Iterum pro Murena: An cùm ſedere in equis triumphantium prætextati potiſſimum filij ſoleant, huic donis milita C ribus patris triumphum decorare fugiendum fuit, ut rebus communiter geſtis cum patre ſimul triumpharet?& infra: Meruiſſe uero ſtipendia in eo bello, quod tum populus R.non modo maximum, ſed etiam ſolum gerebat, uirtutis, patre imperatore meruiſſe,pietatis,finem ſtipendiorum patris uictoriam,ac triumphum feciſſe,felicitatis fuit.& infra:Proauus L.Murenæ.& auus prætores fuerunt; & pater,cùm ampliſſime,atq; honeſtiſſime ex prætura triumphaſſet,hoc faciliorem huic gradum conſulatus adipiſcendi reliquit.

De bello Sertoriano Hiſpanienſi.

BELLVM Sertorianum, ut inquit Florus, tanquam Sullanæ proſcriptionis fuit hæreditas. Hoc Q. Sertorius in Hiſpanijs ſuſcitauit. qui cùm Scipionis, & Norbani conſulum partes,quibus ipſe ſtudebat, accisas,ac profligatas in Italia à Sulla ſentiret, in Hiſpaniam, quam iam ante prouinciam prætor obtinuerat, conceſſit, ſumma ui D prætoribus,qui eum,ut Sullæ gratificarentur,arcebant,repulſis.poſtero autem anno Mario & Carbone cos. cùm ipſe magnum exercitum comparaſſet, ac claſſem etiam cõfeciſſet,ueritus,ne L.Sulla,quem fugato Carbone, Mario occiſo, uictorem remp. inuaſiſſe audierat,aduerſus ſe exercitum mitteret, Pyrenæos montes per Liuium Salinatorem occupauit.tertio autem anno M. Tullio, & Cn. Cornelio cos.C.Annius à Sulla dictatore in Hiſpaniam miſſus, Liuio per dolum ſublato, montes Pyrenæos tranſgreſſus eſt; atq; Sertorium primum Carthaginem Nouam, deinde in Mauritaniam compulit,poſt cum eo recedente ad Pytiuſam inſulam nauali prœlio decertauit. Sertorius tempeſtate ad Gades delatus Luſitaniam, cum eam tenuiſſet, ad bellum impulit, atq; armauit. Hoc autem demum anno, cum maiore apparatu bellum illud egere Sulla ſentiret, Q.Metellum Pium conſulem eò mittendum cenſuit. Adijcit Eutropius,L.quoq; Domitium prætorem miſſum. Metellus autem an in conſulatu exierit,non liquet.Plutarchus certe eum non ſtatim profectum eſſe indicat,cum

C 2 Serto-

Sertorium hoc, ut opinor, anno Cottam nauali prœlio ſuperaſſe, Didium Bæticæ A prætorem fudiſſe, Thoranium à Metello miſſum fregiſſe ſcribit. De Sertorij in Mauritaniam tranſitu ſic Saluſtius libro primo hiſtoriarum, ut eſt apud Gellium libro X: Itaq; Sertorius leui præſidio relicto, in Mauritaniam, nactus obſcuram noctem, æſtu ſecundo, furtim, aut celeritate uitare prœlium in tranſgreſſu conatus eſt.

DE COS. AN. DCLXXIIII.

INDE conſules P. Seruilius, Ap. Claudius; auctor Caſſiodorus. Eorum cognomina Vatia, & Pulcher extant in tabulis Siculis. De quibus ita Appianus: Populus R. ut Sullæ dictatori obſequeretur, ab eo, ut conſulatum continuaret, petijt. cui aduerſatus Sulla Seruilium Iſauricum, & Claudium Pulchrum conſules renunciandos curauit. P. Seruilij, & Ap. Claudij conſulum meminit etiam Oroſius. In fragmento Capitolino eſt:

P. SERVILIVS VATIA, QVI POSTEA ISAVRICVS APPELLATVS EST. B quo de cognomine dicam in triumpho eius. Ap. Claudium hunc in ædilitate præteritum, & quidem patre uiuo, ſine repulſa conſulem factum ait Cicero pro Plancio. Idem Macedoniam. P. Seruilius Ciliciam ſortitus eſt, & bellum piraticum, ut poſt ſuo loco dicemus.

De L. Sulla dictatura abdicante.

HIS conſulibus L. Sulla, qui dictaturam in perpetuum ceperat, ſe ea abdicauit. cumq; multa hominum millia morte, multa, atq; omni contumeliæ, & iniuriæ genere affeciſſet, Italiam, & totam remp. rerum nouarum ſtudio perturbaſſet, dimiſſo à ſe publico præſidio, palam in foro dixit, ſe omnium à ſe geſtarum rerum paratum eſſe rationem reddere. Hæc Appianus, & Plutarchus. notat item Oroſius P. Seruilio, Ap. Claudio cos. Sullam abdicaſſe. Itaq; in libro de uiris illuſtribus ſcriptum eſt, Sullam ordinata rep. dictaturam depoſuiſſe, & Suetonius Cæſarem dixiſſe tradit, Sullam neſciſſe literas, qui dictaturam depoſuiſſet. Saluſtius tamen Sullam dictaturam in inſequentem etiam annum retinuiſſe ſignificat, cùm Lepidum ipſum conſulem in quadam oratione acerbius in eius tyrannidem inuehentem facit. C

DE COS. AN. DCLXXV.

M. LEPIDVS, Q. Catulus conſules in hunc annum à Caſſiodoro referuntur. Plutarchus auctor eſt, cum L. Sulla dictatura ſe abdicaſſet, & comitiorum conſularium poteſtatem populo R. reddidiſſet, M. Lepidum Sullę inimicum, hominem audacem, ante Catulum, Cn. Pompeio annitente, eſſe renunciatum. Horum conſulum meminit Appianus, & Cicero pro Cornelio. Gaditani, inquit, M. Lepido, Q. Catulo cos. à ſenatu de fœdere poſtulauerunt. & Plin. lib. XXXVI: M. Lepidus Catuli in conſulatu collega primus omnium limina ex Numidico marmore in domo poſuit, magna reprehenſione. is conſul fuit anno urbis DCLXVI. Scriptum eſt etiam de ijs apud D Valerium lib. II, cap. III, in epitoma LXXXIX, apud Eutropium, & Florum. In fragmentis Capitolinis eſt: M. AEMILIVS LEPIDVS, Q. LVTATIVS, Q. F. CATVLVS. Hic autem Catulus filius fuit, Q. Catuli, qui de Cimbris triumphauit. de hoc epigramma antiquum tale legi: Q. LVTATIVS Q. F. Q. N. CATVLVS COS. SVBSTRVCTIONEM, ET TABVLARIVM EX S. C. FACIVNDVM CVRAVIT. Lepido Gallia ulterior, Catulo forte Italia obtigit. de qua ſic Cicero in Ver: P. Seruilius, Q. Catulus tantis rebus geſtis ſunt, ut in clariſſimorum hominum numero reponantur, Q. Catulus frumento eſt uſus, pecuniam non coegit. Saluſtius hiſtoriarum libro primo: S.C. fit, uti Lepidus, & Catulus decretis exercitibus maturrime proficiſcerentur. ex Cariſio.

De

A

De ſeditione M. Lepidi cos.

HIS conſulibus L. Sulla annos LX natus moritur. magnus ei honos habitus à ſenatu eſt, ut cadauer eius per Italiam efferretur, atq; in campo Martio, uel repugnante Lepido conſule, ſepeliretur. M. Lepidus legem de actis Sullæ reſcindendis promulgauit, ut qui à Sulla proſcripti fuerant, & ciuitatem, & bona ſua recuperarent; cui cùm Catulus collega, & boni omnes aduerſarentur, re in concionibus iactata, Lepidus à ſenatu iureiurando adactus, bellum ſe patriæ non facturum, in Galliam ulteriorem, quam ſortitus erat, profectus, ad comitia, tanquam exacto conſulatu ſuo bellum illaturus, non uenit. Appianus, Florus.

De re geſta à Q. Metello pro cos. cum Sertorio.

Q. METELLVS hoc anno rem cum Sertorio, ſed ſine ullo emolumento uel ætatis, uel morum uitio, geſſit, à Sertorio, qui latronum more pugnabat, ſæpe eluſus. De eo enim ſic Oroſius: Aduerſus Sertorium duo duces miſſi Metellus, & Domitius; quorum Domitius ab Herculeio Sertorij duce cum exercitu oppreſſus eſt. Manilius pro cos. è Gallia in Hiſpaniam cum tribus legionibus, & mille ac quingentis equitibus tranſgreſſus iniquam cum Herculeio pugnam conſeruit; à quo caſtris, copijsq; nudatus in oppidum Ilerdam pene ſolus refugit. Metellus multis prœlijs fatigatus per deuia oberrans hoſtem mora fatigauit, donec cum Pompeio iungeretur. & Eutropius: A Sertorij duce Herculeio Domitius occiſus eſt. Metellus uario euentu contra Sertorium dimicauit. & in epitoma XC: Q. Sertorius proſcriptus in ulteriore Hiſpania ingens bellum excitauit. L. Manilius pro cos. & L. Domitius legatus ab Herculeio quæſtore prœlio uicti ſunt. De Domitio ſic Saluſtius in primo hiſtoriarum, ut eſt apud Priſcianum: Metellus Domitium pro cos. ex citeriore Hiſpania cum omnibus copijs, quas parauerat, arceſſiuit.

C

DE COS. AN. DCLXXVI.

M. AEMILIVM, D. Brutum conſules hic annus habuit, auctore Caſſiodoro, & Obſequente. Horum conſulum ſic meminit Macer tribunus pl. apud Saluſtium, cùm plebem à patribus oppreſſam quæritur: Nam ſpem fruſtra fuiſſe intellexiſtis Sulla mortuo, qui ſceleſtum impoſuerat ſeruitium. finem mali credebatis; ortus eſt longe ſæuior Catulus. tumultus interceſſit Bruto, & Æmilio Mamerco conſulibus; dein C. Curio ad exitium uſq; inſontis tribuni dominatus eſt; Lucullus ſuperiore anno quantis animis ierit in L. Quinctium uidiſtis. Meminit item Cicero in Bruto, cum ait: Iiſdem temporibus D. Brutus is, qui conſul cum Mamerco fuit homo & Græcis doctus literis, & Latinis. &, cùm in II de off. ait: Mamerco homini ditiſſimo ædilitatis prætermiſſio conſulatus repulſam attulit; hunc ab eo intelligi puto. in faſtis etiam Siculis eſt Brutus, & Mamercus. Hoc loco fragmenta tria Capitolina compoſui, quæ ab ijs, qui ea in Capitolio digeſſerunt, longe diuulſa ſunt. ea uero ſunt hæc:

D

	M. AIMILIVS Q. F. M. N.	LEPIDVS.	Q. LVT=
	D. IVNIVS D. F. D. N.	BRVTVS.	M. A. ==
	CN. OCTAVIVS M. F. CN. N.		C. SCR=
	L. ==== IVS. CN. F. CN. N.		C. AVR=
	L. ====== L. F. L. N.	LVCVLLVS.	M. AV==
DCXXC.	M. ==== IVS. M. F.	R. LVCVL.	C. C=

Alterum eſt hoc, quod ſuperiori præpoſitum eſt, atq; ante Punicum bellum ſecundum temere ſitum.

C 3 Tertium

= ====S. Q. F. ==
= == MILIV= == ==
= ===ONIVS. == ==
= =====VS M.= ==
= === LIVS. == ==
=== SIVS. L. F.

Tertium, quod ipſi, quo in loco reponeretur, ſe ignorare profitentur, eſt hoc: A

CATVL ==
= D. LIVI ==
CVR ==
COT ==

Hæc autem ſi una componantur, extabunt prope integra conſulum horum annorum nomina; hoc modo:

M. AIMILIVS Q.F.M.N. LEPIDVS. Q. LVTatius. Q.F.Q.N. CATVLus.
D. IVNIVS D.F.D.N. BRVTVS. MAM. AIMILIVS Mamerc. LepiD. LIVIan.
CN. OCTAVIVS M.F.CN.N. C. SCRibONIVS C.F CVRio.
L. OctauIVS CN.F. CN.N. C. AVRelivS M.F. Cotta.
L. Licinius L.F.L.N. LVCVLLVS M. AVreLIVS M.F. COTta. B
DCXXC. M. TerentIVS M.F. VarR. LVCVLL. C. CaſSIVS. Longinus.

Ac de ceteris quidem ſuo loco. nunc de Mamerco conſule dicamus, quem ueſtigia Capitolina ſequuti Mamercum Æmilium Lepidum Liuianum ſcripſimus. fuit enim Mamercus prænomen Æmiliorum. Hunc autem etiam intelligi à Valerio puto lib. VII, ubi meminit Mamerci Æmilij Lepidi conſulis, & Cn. Oreſtis, prætoris urbani, eius, opinor, qui paucis poſt annis conſul erit. Vtraque enim hæc cognomina Æmiliorum fuiſſe ſatis conſtat. quin etiam Pædianus in Cornelianam hos conſules D. Brutum, & M. Lepidum nominat. Liuianus autem adoptionis cognomen eſt. Itaque uereor ne, qui collegam huius Brutum Iulianum appellant, temere id faciant, quòd is in Capitolinis tabulis nullo quarto nomine afficiatur, atque illud ad Mamercum potius transferendum ſit, & pro Iuliano Liuianus ſcribendus ſit. cum Mamerco petijſſe Curionem, qui poſtero anno conſul fuit, intelligi ex his Saluſtij uerbis poteſt, ex primo libro hiſtoriarum, apud Priſcianum libro X: Curionem quæſiuit, uti adoleſcentior, & populi ſuffragijs integer ætati concederet Mamerci. C

De bello ciuili Lepidi pro cos.

M. LEPIDVS, qui in conſulatu urbe eo animo exierat, ut exacto conſulatu arma patriæ inferret, hoc anno bellum mouit. nam cùm alterum conſulatum peteret, atque Etruriam ad arma concitaſſet, Galliam autem citeriorem per M. Brutum obtineret, infeſta ſigna patriæ intulit. Ita factum eſt, ut cum nullis creatis conſulibus interreges remp. adminiſtrarent, L. Philippus eam ſententiam dixerit, quæ ex reliquijs Saluſtianæ hiſtoriæ supereſt: Quare ita cenſeo, quoniam Lepidus exercitum priuato conſilio paratum cum peſſimis, & hoſtibus reip. contra huius ordinis auctoritatem ad urbem ducit, uti Ap. Claudius interrex cum Q. Catulo procos. & ceteris, quibus imperium eſt, urbi præſidio ſint, operam dent, nequid reſp. detrimenti capiat. Poſt autem, D cum Cn. Pompeius de M. Bruto Mutinæ à ſe occiſo certiorem ſenatum feciſſet, magnam metus partem, quo Ro. ciuitas tenebatur, ademit. Lepidus autem à Catulo, & Pompeio, qui iam Miluium pontem, collemque Ianiculum cum exercitu inſederant, Italia pulſus, in Sardiniam refugit. ubi fruſtra bellum molitus haud ita multo poſt morbo interijt. Hæc ferè Appianus, & Plutarchus. Oroſius bis acie decertatum ſcribit: Albam obſidione cum Scipione Lepidi filio captam: Brutum in Ciſalpinam Galliam fugientem à perſequente Pompeio apud Rhegium eſſe occiſum. De hac autem uictoria ſic Valerius: Q. Catulus M. Lepido collega ſuo cum omnibus copijs ſeditioſis extincto moderatum præ ſe gerens gaudium in urbem reuertit. & Florus: Victores, quod non temere in alijs ciuilibus bellis, pace contenti fuerunt. Hunc motum intra unam æſtatem oppreſſum tradit Eutropius.

De

A De triumpho Cn. Dolabellæ pro coſ. ex Macedonia.

QVEMADMODVM bellum in Macedonia per hęc tempora, populantibus eam Thracibus, gereretur, ſatis ſupra demonſtratum eſſe opinor. Vltimus rem cum illis geſſit L. Sulla, qui cum in Græcia eſſet, Dardanos, aliosq; Thracum populos, Macedoniam incurſantes prœlio profligauit. Hos autem ne quieuiſſe quidem Sullana uictoria arbitror. itaq; aduerſus eos miſſum eſſe Cn. Cornelium Dolabellam uel in conſulatu, uel certe poſt conſulatū. triumphaſſe enim per hęc tempora Cn. Dolabellā ex Macedonia Cicero ſcribit in Piſonē, ita: Ex qua prouincia uir omni dignitate ornatiſſimus L. Torquatus me referente abſens imperator appellatus ſit; unde his paucis annis Cn. Dolabellæ, C. Curionis, M. Luculli iuſtiſſimos triūphos uidimus, ex ea te imperatore nuncius ad ſenatū allatus eſt nullus. Suetonius etiam meminit huius Dolabellæ in Cæſare, cum ait: Cæſar compoſita Lepidi & Catuli ſeditione Cn. Dolabellam uirum cōſularem, ac triumphalem accuſauit, nec damnauit. Hoc autem demum anno eum triumphaſſe puto, quòd niſi hoc anno ſucceſſor ei miſſus ſit Ap. Claudius, qui ineunte hoc anno interregnum Romæ inijt, teſte Saluſtio.

B

De re geſta ab Ap. Claudio Pulchro pro coſ. in Thracia.

HOC tempore bellum in Thracia commotum traditur. ad eum autem primū miſſum eſſe Ap. Claudium, ſed, ut dixi, multo poſt cōſulatum miſſus ſit neceſſe eſt. quod etiam ſubindicat Eutropius, cum ita ſcribit: Ad Macedoniam miſſus Ap. Claudius poſt conſulatū, leuia prœlia habuit contra uarias gentes, quæ Rhodopæā prouinciā incolebant. atq; ibi morbo mortuus eſt. De eo autem ſic Oroſius: Macedonicū bellum Claudius ſortitus uarias gentes, quæ Rhodopæis montibus circunfuſæ ſunt, ac tunc Macedoniā crudeliſſime populabātur, bello finibus pellere tentauit, magniſq; ſe malorum molibus obiecit. unde cum hæc animo gereret, curis circunſeptus, morbo inſuper correptus interijt. & epitoma XCI: Ap. Claudius pro coſ. Thracas pluribus prœlijs uicit. & Rufus: per Ap. Claudium pro coſ. ij, qui Rhodopam incolebant, uicti ſunt. & Florus: Appius in Sarmatas uſq; peruenit. Tenuiſſe autem Macedoniā eum per biennium puto, atq; ad ipſum referri id, quod eſt apud Obſequentem: Octauio, & Scribonio coſ. aduerſus Mædos uariè dimicatum.

C

De Cn. Pompeio pro coſ. aduerſus Sertorium miſſo.

CVM Q. Metellus impar aduerſus Sertoriū uideretur, uiſum eſt ſenatui Cn. Pompeio priuato imperium extra ordinem in Hiſpaniam dare; itaq; ſenatus conſultum factum eſt in ſententiam L. Philippi, ut Cn. Pompeius, qui ad urbem erat, aduerſus Sertorium cum eodem, atq; Metellus imperio pro coſ. iret. cum quidem Philippus ignauiam præſentium conſulum inſectans dixit, ſe eum non modo pro conſule, ſed pro conſulibus mittere. Venit autem eodem etiam anno ad Sertorium cum magno exercitu M. Perperna, iam Lepidi partibus, preſertim eo in Sardinia mortuo, fractis. De itinere ſuo in Hiſpaniā ſic loquitur in epiſtola quadam ad ſenatum, apud Saluſtium, Pompeius: Equidem fateor me ad hoc bellum maiore ſtudio, quàm cōſilio profectū; quippe qui nomine modo imperij à uobis accepto diebus XL exercitum paraui, hoſteſq; in ceruicibus iam Italię agentes ab alpibus in Hiſpaniam ſummoui, per eas iter aliud, atq; Annibal nobis opportunius patefeci, recepi Galliam, Pyrenæū, lacetaniā, Indigetis, & primum impetum Sertorij uictoris nouis quidem militibus, & multo paucioribus ſuſtinui, hyememq; in caſtris inter ſæuiſſimos hoſtes, non per oppida, neq; ex ambitione mea egi. Atq; hoc eſt id, quod Cicero pro lege Manilia dixit: Cn. Pompeius Gallis iter in Hiſpaniā legionibus R. prohibentibus eorum internecione patefecit. Quod idem bellum eadem in oratione tranſalpinum appellauit. Appianus iter ab eo patefactum in alpibus inter Padi, & Rhodani fontes ait. unde Lucanus lib. VIII: Adde truces Lepidi motus, Alpinaq; bella, Armaq; Sertorij reuocato cōſule uicta. De re à Pōpeio hoc anno geſta ſic in epitoma XCI: Cn. Pōpeius, cū adhuc eque-

D

ſter eſſet, cum imperio conſulari aduerſus Sertorium miſſus eſt. Sertorius aliquot urbes expugnauit, plurimasq́; ciuitates in poteſtatẽ ſuam redegit. Inter cæteras autem expugnatas ciuitates Lauronem intelligit, quã à Sertorio inſpectante Cn. Pompeio incenſam ſcribit Plutarchus. Quo facto Pompeium, ac Sertoriũ in hyberna ſe rettuliſſe, Pompeium ad Pyrenæos montes, Sertorium in Luſitaniã adijcit Appianus. His cos. D. Lælium legatum Pompeij in Hiſpania aduerſus Sertorium inter pabulatores occiſum tradit Obſequẽs. quod ad Lauronem oppidum eueniſſe, ubi primum Pompeius cum Metello congreſſus eſt, ſcriptum eſt apud Frontinum lib. II, cap. V. A

DE COS. AN. DCLXXVII.

CONSVLES fueruntin hunc annum Cn. Octauius, C. Curio, ut ait cum Siculis Caſſiodorus. ut Obſequens, Cn. Octauius, C. Scribonius. Horum meminit Cicero in Bruto, hoc modo: Cn. Sicinius cum tribunus pl. Curionẽ & Octauiũ conſules produxiſſet; Curioq́; multa dixiſſet ſedente Cn. Octauio collega, qui deuinctus erat faſcijs, B & multis medicamentis propter dolorem artuum delibutus; nunquam, inquit, Octaui collegæ tuo gratiam referes; quòd niſi ſe ſuo more iactauiſſet, hodie te iſtic muſcæ comediſſent. & Lactantius lib. I: Curio conſul rettulit ad ſenatum, ut legati Erythras mitterentur ad carmina Sibyllæ colligenda, & Romã deportanda. Miſſi ſunt. P. Gabinius, M. Otacilius, L. Valerius. & in libro de ira dei hoc factũ eſſe ſcribit Octauio, & Curioni cos. Fragmenta Capitolina conſules edunt CN. OCTAVIVM CN. F. M. N. C. SCRIBONIVM CVRIONEM. Cicero in Bruto tres C. Curiones oratores prodit, patrem, filium, & nepotem. hic eſt filius, qui pater fuit C. Curionis tribuni pl. Cæſariano ciuili bello. Cn. Octauium M. F. idem uocat, M. autem Octauium Cn. F. Curio Macedoniam ſortitus eſt.

De re geſta cum Sertorio.

INEVNTE uere Metellus, & Pompeius ẽ Pyrenæis montibus, Sertorius, & Perperna ex Luſitania mouentes ad Sucronem acie conflixerunt. qua in pugna Metellus Perpernam, Sertorius Pompeiũ in fugam uertit. Pompeius etiam in fœmore uulnus accepit. Poſt aũt iterum congreſſi ad Seguntiam, Sertorius etiam Pompeiũ, Metellus Perpernam fudit. tertio cum ſe in Metellum Sertorius intuliſſet, interueniente Pompeio, receſſit, ac rurſus in hiberna ſe contulerunt. Hoc pacto Appianus. At Oroſius ita: Poſt Lauronis excidiũ Herculeius cum Metello congreſſus apud Italicã Bæticæ urbem XX mill. militũ perdidit, uictusq́; in Luſitaniã cum paucis refugit. Pompeius Segidam nobilem Celtiberiæ urbem cepit. Sertorius cũ Pompeio deinde congreſſus X mill. militũ eius cęcidit, ex alio cornu uincente Pompeio tantundẽ pene ipſe amiſit. & in epitoma XCI ſic: Q. Metellus pro cos. L. Herculeiũ quæſtorẽ Sertorij omni cũ exercitu cæcidit. Cn. Pompeius adhuc dubio euentu cũ Sertorio pugnauit, ita ut ſingula ex utraq́; parte cornua uicerint. Q. Metellus Sertoriũ, & Perpernã cum duobus exercitibus prœlio fudit. cuius uictoriæ partẽ cupiens ferre Pompeius parũ D proſpere pugnauit. obſeſſus deinde Calagurij Sertorius aſſiduis eruptionibus nõ leuiora damna obſidentibus intulit. At Plutarchus hoc anno ita dimicatũ ſcribit: Pompeium Sertorianos duces Herenniũ & Perpernam ad Valentiã uiciſſe, eaq́; uictoria elatũ, antequã Metellus adueniret, ad Sucronẽ cõſeruiſſe. Cũ Pompeius Sertorianũ cornu funderet, Sertoriũ, qui Afranio Pompeiano duci oppoſitus erat, ad ſuos, qui ab Afranio pellebãtur accurriſſe, ac reſtituto prœlio Pompeiũ ipſum ſauciũ fugaſſe, Afranio aũt cornu, quod Sertorius deſeruerat, in fugã cõijciente Sertoriũ uictorem reuertiſſe, atq́; Afranianũ quoq́; cornu fudiſſe. cum autem Metellum cum alio exercitu aduentare ſentiret, prœlium diremiſſe, in agro etiam Seguntino pugnatũ utrinq́; eſſe acerrime, qua in pugna Memmium quęſtorem Pompeij eſſe occiſum; Metellum prope pulſum Sertorianum exercitũ reppuliſſe; Sertoriũ in montana urbe (Calagurriũ ei nomen fuit) ſe aſtute obſideri ab hoſtibus paſſum delectum per amicas Hiſpaniæ urbes habuiſſe. Hæc autem omnia ita perſequitur in epiſtola ad ſenatum Pompeius:

A peius: Quid deinde prælia, aut expeditiones hibernas, oppida excifa, aut recepta enumerem? caſtra hoſtium apud Sucronē capta, & prœlium apud flumē Duriam, & dux hoſtium C. Herennius cum urbe Valentia, & exercitus deleti ſatis clara uobis ſunt. & Cicero pro Cornelio: Ceterum accuſator fatetur, L. Cornelium in Hiſpania duriſſimo bello cum Q. Metello, cū M. Memmio & in claſſe, & in exercitu fuiſſe, & ut Pompeius in Hiſpaniam uenerit, Memmiumq; habere quæſtorem cœperit, nunquam à Memmio diſceſſiſſe. Carthaginē eſſe profectum, acerrimis illis prœlijs, & maximis Sucronenſi, & Durienſi interfuiſſe. De Herculeio à Metello uicto ſic Frontinus lib. II: Metellus Pius in Hiſpania aduerſus Herculeiū, cum ille oriente protinus die inſtructā aciem uallo eius admouiſſet, feruidiſſimo tunc tempore anni intra caſtra ſuos continuit in horam diei ſextam, atq; ita fatigatos æſtu facile integris, & recentibus uicit ſuorum uiribus. & cap. III: Metellus in Hiſpania eo prœlio, quo Herculeiū deuicit, cum cōperiſſet cohortes eius, quæ ualidiſſimę uocabantur, in media acie locatas, B ipſe mediā ſuorum aciem reduxit, ne ea parte ante cum hoſte confligeret, quàm cornibus profligatis medios undiq; circumueniſſet. & cap. VII: Q. Sertorius cum acie decertaret, barbarum, qui ei nunciauerat Herculeium perijſſe, pugione traiecit.

DE COS. AN. DCLXXVIII.

L. OCTAVIVM, C. Cottam conſules Caſſiodorus in hunc annum ſuggerit; C. Aurelium, L. Octauium Obſequens. L. Octauij, C. Aurelij conſulum meminit Plin. lib. II, cap. XXXV; Cicero III, & V in Verr. L. Octauij & C. Cottæ. C. Cottę contra Ruſſū; in fragmentis Cap. L. OCTAVIVS CN. F. CN. N. & C. AVRELIVS eduntur. Hunc annū tranſcendunt faſti Siculi. Pedianus tres Cottas fratres cōſulares hoc tempore fuiſſe ſcribit, Caium, Marcum, & Lucium: C. Cotta antè tribunatu, poſt ciuitatē pulſus Sulla uictore in urbē redierat. Cic. in Bruto. Ex his cōſulibus L. Octauius in Cicilia, quæ ei prouincia obtigerat, anno ſequenti moritur. Plutarchus in Lu- C cullo. C. Cotta Galliam prouinciam ſortitus eſt. Cicero in Bruto. Tumultum hoc anno in urbe fuiſſe declarat concio C. Cottæ cos. ad Quirites, quæ extat ex hiſtorijs Saluſtij. in qua hæc uerba ſunt: Cōſules nos feciſtis Quirites domi, belliq; impeditiſſima rep. nanq; imperatores Hiſpaniæ ſtipendium, milites, arma, frumentum poſcunt. & id res cogit; quoniā defectione ſociorum, & Sertorij per montes fuga, neq; manu certare poſſunt, neq; utilia parare. exercitus in Aſia, Ciciliaq; ob nimias opes Mithridatis aluntur. Macedonia plena hoſtibus eſt, nec minus Italię maritima, & prouinciarum. cum interim uectigalia parua, & bellis incerta uix partē ſumptuum ſuſtinēt. ita claſſe, qua commeatus uehebatur, minore quàm antea nauigamus. hæc ſi dolo aut ſocordia noſtra contracta ſunt, agite, uti libet, & ita ſupplicium ſumite; ſin fortuna communis aſperior eſt, quare indigna uobis, nobiſq; incipitis? De legibus à C. Cotta cos. latis ſic Pædianus: C. Cotta cos. Paulum tribunis non poteſtatis, ſed dignitatis addidit, id eſt, legem tulit, ut tribunis pl. liceret poſtea alios magiſtratus capere, quod D lege Sullæ ijs erat ademptum. Item: C. Cotta de legibus ſuis abrogandis rettulit ad ſenatum. uidentur autem in paruis rebus leges illæ fuiſſe; quoniam neq; apud Saluſtium, neq; apud Liuium, neq; apud Feneſtellam mentio ſit legis præter eam, quam in concione populi magno ſtudio tulit, ut ijs, qui tribuni pl. fuiſſent, alios quoq; magiſtratus capere liceret. quod lege dictator Sylla ſuſtulerat. neq; hæc abrogata eſt. Item: C. Cotta legem tulit de priuatis iudicijs, quæ eſt anno poſteriore à fratre eius M. Cotta abrogata. & Cicero in Verrem: L. Octauius, C. Aurelius cos. cum ædes ſacras locauiſſent, neq; potuiſſent omnia ſarta tecta exigere, neq; ij prætores, quibus erat negotium datum, C. Sacerdos, M. Cæſius: ſenatus conſultum factum eſt, quibus de ſartis tectis cognitum, & iudicatum nō eſſet, uti C. Verres, P. Cœlius prætores cognoſcerent, & iudicarent.

De re geſta cum Sertorio.

APPIANVS ſequenti anno (quo Nicomedes Bithyniam populo R. reliquit) Ser

torium

torium in ſuos proditionis ſuſpectos ſæuiſſe ait. Metellum multas Sertorianas urbes A
populatum; Sertorium Palantiam à Pompeio obſeſſam liberaſſe. atq; impetu in eos,
qui ad Calagurium caſtra habebant, facto, tria millia interfeciſſe. Plutarchus autem,
cum exercitus ad diem conueniſſet, Sertorium è Calagurio erupiſſe ait, atq; Roma-
nos imperatores Metellum in Galliam, Pompeium in Vaccæos diſtractis copijs hy-
bernandi cauſſa fugaſſe. Itaq; Pompeius in epiſtola quam ad ſenatū L. Lucullo cos.
miſit ait: Gallia ſuperiore anno Metelli exercitū ſtipendio frumentoq; aluit. At in epi
toma XCIII ſcriptum eſt: Sertoriū ab obſidione Calagurij oppidi depulſos coegiſſe
diuerſas regiones petere, Metellum ulteriorem Hiſpaniam, Pompeium Galliam. ubi
forte præpoſtera nomina ſunt. M. autem Fonteium hoc tempore per triennium Gal
liæ ulteriori præfuiſſe, atq; ibi rem bene geſſiſſe deuictis, & multatis hoſtibus tradit
Cicero in Fonteiana.

DE COS. AN. DCLXXIX.

B

L. LVCVLLVM, M. Cottam conſules in hunc annum inuenio apud Caſſiodorū
Lucullum, & Cottam in faſtis Siculis; L. Licinium Lucullum, M. Aurelium Cottam
apud Eutropium, Appianum in Mithridatica, Plutarchum in Lucullo. Horum men
tio eſt apud Ciceronem in Verrem, & in epitoma XCIII, & XCIIII. L. Lucullus a-
uum habuit L. Lucullum, qui cos. fuit cum A. Albino; Cicero, & Plutarchus aucto-
res. De hoc ſic Cicero in Lucullo: L, Lucullus quæſturę diuturnum tempus, Murena
bellum in Ponto gerente, in Aſiæ pace conſumpſit; deinde ædilis, continuo prætor
(licebat enim celerius legis præmio) poſt in Africam, inde ad conſulatum, quem ita
geſſit, ut diligentiam admirarentur omnes, ingenium cognoſcerent. His cos. Nico-
medem regem Bithyniæ mortuum populum Ro. hæredem reliquiſſe, Bithyniam in
prouinciæ formam redactam ſcriptum eſt apud Eutropium. Hinc Cottæ Bithynia,
Lucullo Cilicia prouincia obtigit.

De triumpho P. Seruilij Iſaurici ex Cilicia, & bello Piratico.

C

BELLVM in Cilicia, & Pamphilia his temporibus non contemnendum exortum
inuenio apud Oroſium, & Eutropium, quod bellum piratici nomine comprehendit
Florus. ceterū tria bella piratica geſta ſunt, unum à M. Antonio prætore, de quo an-
te dictum eſt, alterum à P. Seruilio, tertium poſt à Cn. Pompeio. Horum autem origi
nem bellorum his uerbis exponit Florus: Interim dum populus R. per diuerſa terra-
rum diſtractus eſt, Cilices inuaſerant maria, ſublatisq; cōmercijs, ſic maria bello qua-
ſi tempeſtate præcluſerāt. audaciam ijs dabat inquieta Mithridatis prœlijs Aſia. dum
ſub alieni belli tumultu, externiq; regis inuidia impune graſſantur, ac primum duce
Iſidoro contenti proxima mari Cretam inter, atq; Cyrenas Piræum, & Achaiam, ſi-
num Maliacū, quem à ſpolijs aureū ipſi uocauere, latrocinabantur, miſſus in eos P.
Seruilius quamuis leues, & fugaces myoparones graui, & martia claſſe turbaret, non
incruenta uictoria ſuperat. ſed nec mari ſubmouiſſe cōtentus ualidiſſimas urbes eo- D
rum, & diutina præda abundantes Phaſelim, & Olympum euertit, Iſauronq; ipſam ar
cem Ciliciæ; unde conſcius ſibi magni laboris Iſaurici cognomen adamauit. Hæc de
cauſſis huius belli. Veniſſe autem Seruilium in prouinciam uel extremo conſulatu,
uel certe ſequenti poſt conſulatū anno puto, id quod ex Suetonij uerbis elici poteſt,
qui Cæſarem, cum Seruilio Iſaurico mereret in Cilicia, Sullæ morte comperta, ſimul
ſpe nouæ diſſenſionis, quæ per M. Lepidum mouebatur, Romā propere redijſſe ſcri-
bit. Quinquennio autem eum exercitui, id eſt prouinciæ præfuiſſe, docet Cic. in Fru
mentaria. Quid quoq; horum annorū ab eo geſtum ſit, nemo tradit, neq; ex hiſtorico
rum uerbis elici poteſt. Quæ autē geſſerit, ſummatim omnes, hoc modo; Oroſius: P.
Seruilius ex conſulatu Ciliciā, & Pamphiliam crudeliſſime adortus, dum ſubdere ſtu
det, pene deleuit Lyciā, & urbes eius obſeſſas, oppreſſasq; cepit. præterea Olympum
montem peruagatus Phaſelim euertit, Corycum diruit, Tauri montis latera in Cili-
ciam uergentia perſcrutatus Iſauros bello fractos in deditionem redegit, primusq;
Romano-

A Romanorum per Taurum duxit exercitum, ac limitem itineris fecit. triennio emenſo, quo bellum geſtum eſt, Iſaurici nomẽ aſſumpſit. eadem fere etiam Eutropius. Epitomæ: Res à P. Seruilio pro coſ. aduerſus Cilicas geſtas continet. Item: P. Seruilius pro coſ. in Cilicia Iſauros domuit, & aliquot urbes piratarum expugnauit. Idem Strabo lib. XIIII. & Cicero in Verrem: Phaſelis illa, quam cepit P. Seruilius, non fuerat urbs ante Cilicum, atq; prædonum: Lycij illam Græci homines incolebant: ſed quòd erat eiuſmodi loco, atq; ita proiecta in altum, ut & exeuntes è Cilicia prædones ſæpe ad eam neceſſario deueni rẽt, & cum ex hiſce ſe locis reciperent, eodem deferrentur, aſciuerunt ſibi illud oppidum piratæ primo commercio, deinde etiam ſocietate. Hac uictoria Ciliciæ pars adiuncta eſt populi Ro. imperio. nam poſt Mithridatico bello tota fere à Pompeio in poteſtatẽ redacta eſt, ut ſcribit Appianus in principio Mithridaticæ. Itaq; Marcellinus lib. XIIII ſic loquitur: Cilicia, & Iſauria prouinciæ bello quondam piratico cateruis mixtæ prædonũ à Seruilio pro conſule miſſæ ſub iugum,
B factæ ſunt uectigales. & Iuſtinus lib. XL: Creta, Ciliciaq; piratico bello perdomitę in formam prouinciæ rediguntur. & Iornandes: Seruilius pro conſul bello piratico obtinuit Pamphiliam, Ciliciã, Piſidiamq; deuicit, fecitq; prouincias. & Rufus: Pamphiliam, Phrygiam P. Seruilius ad bellum piratarum miſſus obtinuit. Hæc de re geſta. triumphi autẽ eius hæc adhuc teſtimonia extant. Rufus: Cilices, & Iſauros, qui ſe piratis, & prædonibus iunxerant, Seruilius pro coſ. ad prædonum bellum miſſus ſubegit, & uiam per Taurum montẽ primus inſtituit, & de Cilicibus, & Iſauris triumphauit, atq; Iſauricus cognominatus eſt. Pædianus in Verrinas: P. Seruilius bellum in Cilicia geſſit, deq; ea triumphauit, captis Coryco, Olympo, Phaſelide tribus magnis eius terræ urbibus. & Cicero ipſe: P. Seruilius quæ ſigna, atq; ornamenta ex urbe hoſtium, & uirtute capta belli lege, atq; imperatorio iure ſuſtulit, ea populo Ro. apportauit, per triumphum uexit. Item: Vnus plures prædonum duces uiuos cepit P. Seruilius, quàm omnes antea. quacunq; iter fecit, hoc iucundiſſimum ſpectaculum omni-
C bus uinctorum, captorumq; hoſtium præbebat. itaq; ipſe triumphus omnium triumphorum gratiſſimus populo Ro. fuit, atq; iucundiſſimus. & Valerius lib. VIII: P. Seruilius conſularis, cenſorius, triumphalis, maiorum ſuorum titulis Iſaurici cognomen adiecit. & Claudianus in primo in Eutropiũ: Indomitos curru Seruilius egit Iſauros. In hunc autem annum triumphum eius coniecit; primum, quòd Cicero in frumentaria inquit, P. Seruilium quinquennium exercitui prȩfuiſſe, deinde, quòd L. Octauius prioris anni conſul Ciliciam ſortitus eſt, ut hoc anno Seruilio decedenti ſuccederet. mortuo autem in prouincia Octauio L. Lucullus coſ. eam obtinuit.

De re geſta cum Sertorio.

PLVTARCHVS Pompeium cum incommode hibernaret, inopia adactum ſcribit, ut ad ſenatum ſcriberet, ac ſtipendium, ueſtes ac frumenta poſceret, alioquin futurum, ut omiſſo periculoſiſſimo bello in Italiam exercitũ traijceret (extat adhuc Pom-
D peij, qua hæc petit, epiſtola, tanquam ex naufragio quodam hiſtoriarum Saluſtij erepta) L. autem Lucullum conſulem timentem, ne ſi Pompeius exercitum in Italiam tranſportaret, bellum Mithridaticũ, quod ipſe ſibi mandari cupiebat, à populo obtineret, ſumma cum cura omnia, quæ poſtulabãt, ei mittenda cenſuiſſe. Appianus Metellum, & Pompeiũ magno conatu urbes Sertorio amicas inuaſiſſe, ac multas expugnaſſe tradit. in epitoma poſt L. Luculli coſ. res geſtas ita eſt: Res à Pompeio in Hiſpania contra Sertorium geſtas continet. Strabo lib. III: Ilerdæ, & Ileoſcæ Ilergetum oppidis extremas pugnas Sertorium feciſſe, & in Vaſconum urbe Calaguri, & Tarracone, & Hemeroſcopio, cum è Celtiberis expulſus eſſet, autor eſt.

De bello Mithridatico L. Luculli, & re geſta à conſulibus.

HOC anno cœptum eſt nouum cum Mithridate Ponti rege bellum. Eius, quantum ex Appiani Mithridatica hiſtoria colligi poteſt, hæc cauſſa fuit. Priore anno L. Magius, & L. Fannius, qui transfugæ facti à Mariano exercitu apud Mithridatẽ agebant,

bant,ab eodem rege ad Sertorium miſſi ſunt de paciſcenda cum eo aduerſus Romanos belli ſocietate. Sertorius pactus, M.Marium ad regem,ut eo belli duce uteretur, miſit. Mithridates tota æſtate,atq; inſequente hyeme in copijs contrahendis,& claſſe ædificanda conſumptis, ineunte uere in Paphlagoniam, deinde in Bithyniam impetũ fecit,quæ prouincia erat populi Ro. à Nicomede populo Ro.relicta. Hæc Appianus. Nicomedes autem Bithyniam Octauio & Cotta,non,ut ait Eutropius,Lucullo,& Cotta reliquerat. Id quod epitoma XCIII cõfirmare uidetur,cuius hæc uerba ſunt:Nicomedes Bithyniæ rex moriẽs populum R.fecit heredem.regnumq; eius in prouinciæ formam redactum eſt. Mithridates fœdere cum Sertorio icto bellum populo Ro. intulit. apparatus deinde regiarum copiarum pedeſtrium, naualiumq;, & occupata Bithynia. Neq; uero eodem anno Nicomedes mortuus, Bithynia prouincia facta,& à Mithridate occupata eſt.Eadem ſic Cicero pro lege Manilia:Mithridates omne reliquum tempus non ad obliuionem ueteris belli,ſed ad comparationẽ noui contulit, qui poſteaquam maximas ædificaſſet, ornaſſetq; claſſes, Boſporanis finitimis ſuis bellum inferre ſimulaſſet, uſq; in Hiſpaniam legatos, & literas miſit ad eos duces, quibus cum bellum gerebamus. & pro Murena:Mithridates rex aliquot annis ſumptis ad confirmandas rationes, & copias belli, tantum ipſe opibus, conatuq; inualuit, ut ſe Oceanum cum Ponto,Sertorij copias cum ſuis coniuncturum putaret.ad quod bellum duo conſules ita miſſi,ut alter Mithridatem perſequeretur, alter Bithyniam tueretur. De legatis L. Magio,& L.Fannio loquitur etiam Pædianus in Verrinas.L.Lucullo cos. citerior Gallia obtigerat,cum autem L.Octauium in Cilicia mortuum eſſe nunciatum eſſet,Lucullus Ciliciam, ac bellum Mithridaticum ſibi decernendum curauit.M.Cottę claſſis commiſſa,ut ea Propontidem,ac Bithyniã tueretur. Irruptione à Mithridate in Bithyniam facta, Cotta Chalcedonem refugit, quẽ rex perſequutus terra fudit, ac mari claſſe pulcherrima exuit. cum aũt Rex ſe ad Cyzicũ obſidendam cõuertiſſet,eo conſilio,ut ea capta totã Aſiam inuaderet, L.Lucullus cũ maximo exercitu aduenit,atq; factis ad Cizycũ caſtris, commeatus Mithridati intercluſit; equorũ ſex millia, captiuorum XV, quos Mithridates rerum inopia coactus in hiberna in Bithyniam remittebat, aſſequutus Mamerco duce partim cepit,partim cæcidit.Eumachum Mithridatis præfectum Phrygiam incurſantẽ Deiotarus Gallogræciæ tetrarches perſecutus cohibuit. Mithridates propter hyemẽ omni commeatu ad Cizycum mari prohibebatur. Hæc Appianus, & Plutarchus. quæ in epitoma XCIIII his uerbis traduntur: L. Lucullus cos.aduerſus Mithridatem equeſtribus prœlijs feliciter pugnauit, & expeditiones aliquot proſperas fecit, poſcentesq; pugnam milites à ſeditione inhibuit. Deiotarus Gallogræciæ tetrarches præfectos Mithridatis bellum in Phrygia mouentes cæcidit. & Mithridates in epiſtola apud Saluſtiũ:M.Cottam apud Chalcedona terra fudi,mari exui claſſe pulcherrima. apud Cizycum magno cum exercitu in obſidione moranti frumentum defuit, nullo circum annitente;ſimul hyems mari prohibebat.

A B C D

DE COS. AN. DCLXXX.

M. LVCVLLVM C.Caſſium cõſules auctore Caſſiodoro hic annus habuit.Marcellum,& Caſſium Siculis:quos Cicero in Verrem M.Terentium, & C.Caſſium,legemq; ab his latam,Terentiam,& Caſſiam uocat.Fuit enim,quantum ex fragmentis Capitolinis augurari poſſum,M.Licinius Lucullus à M. Terentio Varrone adoptatus, ac propterea M.Terentius Varro Lucullus appellatus. L.Lucullum, & M.Lucullum Cicero in Lucullo,& Plutarchus fratres uocant,quos Eutropius cõſobrinos nominat.C.Caſſium L.F.M. Terentium M. F. Varronem Lucullum fuiſſe cõſtat ex Capitolino fragmento.Caſsij cognomen fuiſſe Varum docet plumbeus tubulus Romæ inuentus, cum his literis. C. CASSIO VARO. M. LICINIO LVCVLLO COS. & quod Appianus etiam lib. IIII C. Caſſium Varum conſularem à triumuiris proſcriptum fuiſſe ſcribit.C.Caſſium,cum tribunus pl.eſſe nõ potuiſſet,conſulem factum ſcribit Cicero pro Plancio.Idem in Verrem C.Caſſium clariſſimum,atq; fortiſſimum

A tiſſimum uirum cos.fuiſſe anno primo præturæ Siculæ Verris ait.Lucullo Macedonia euenit;Eutropius.Caſſio Gallia citerior; Plutarchus in Craſſo. Caſſium Longini cognomine afficiendum opinor,quod & maiores,& poſteri eius tulerunt.

De C.Cotta pro cos.mortuo.

C. COTTAM pro cos.ex Gallia hoc anno triumphaturū fuiſſe arbitror, niſi ante mortuus eſſet.Hunc enim ſcribit Cicero in Bruto ex conſulatu in Galliam eſſe profectum.& in Piſonem: Eadem cupiditate uir ſummo ingenio præditus C. Cotta nullo certo hoſte flagrauit,nec triumphauit,quòd ei mors triumphum ademit.Quæ uerba exponēs Pædianus ait:Fuit hic C.Cotta orator ille compar P.Sulpicij,qui eſt in dialogis Ciceronis de oratore ſcriptis, qui,cū decretus illi eſſet triumphus, mortuus eſt ante diem triumphi, cū cicatrix uulneris eius,quod ante plures annos in prœlio acceperat, reſciſſa eſſet repente. Triumphaturum autem fuiſſe eum hoc anno inde appa-
B ret,quòd ei L.Lucullus in prouinciā hoc anno ſucceſſurus erat, niſi eam depoſuiſſet, & Ciliciam ſibi depopoſciſſet.

De bello Seruili Spartaci.

HIS cos.ut ait Eutropius,bellum ſeruile in Italia ſuſcitatū eſt. LXXIIII enim gladiatores ducibus Spartaco,& Oenomao,& Crixo, effracto Capuæ Letuli,à quo alebantur, ludo, effugerunt, & per Italiam uagantes uocitatis ad uexillum ſeruis Veſuuium montem ſedem belli fecerunt. Aduerſus hos miſſos ſcribit Appianus Variniū Glabrum,& P.Valerium.uereor autem,ne legendum ſit Clodium Glabrū, & P.Varinium. ſiquidem Clodium Glabrum nominat etiam Florus, & Plutarchus Clodiū, & P.Variniū:atq; ijdem ſunt etiam in epitoma XCV,his uerbis: Quatuor & ſeptuaginta gladiatores Capuæ ex ludo Lentuli profugerunt, & congregata ſeruorum, & ergaſtulorum multitudinę Crixo,& Spartaco ducibus bello excitato Claudium Pul-
C chrum legatum,& P.Varinium prætorem prælio uicerunt.Eoſdem item prœlio fractos Appianus, & Plutarchus tradiderunt. Hoc bellum ſeruile uocat Cicero pro lege Manilia,itemq; Plutarchus. ſeruilem tumultum Cæſar libro primo de bello Gallico.Adijcit Plutarchus à nonnullis Spartacium bellum appellari.

De re geſta cum Mithridate à L.Lucullo pro cos.

QVAE geſſerit hoc anno Lucullus breuiter his uerbis docet Eutropius:Lucullus Mithridatem, dum in obſidione Cizyci moratur, à tergo obſedit, fameq; cōſumpſit, & multis prœlijs uicit,poſtremo Byzantium fugauit:nauali quoq; prœlio duces eius oppreſſit. ita una hyeme, & æſtate à Lucullo centum fere millia hominū ex parte regis extincta ſunt.Hęc ille.ex quibus intelligi poteſt,quę in cōſulatu ab eo geſta ſunt, per hyemem eſſe geſta, quod etiam Plutarchus & Appianus ſignificant, cetera hoc anno eum pro cos. geſſiſſe. de quibus ſic eſt ſcriptum in epitoma XCV: L. Lucullus
D pro cos. ad Cizycum urbem exercitum Mithridatis fame ferroq; deleuit, pulſumq; Bithynia regem uarijs belli, ac naufragiorum caſibus fractum coegit in Pontū profugere.Appianus Mithridatem ab obſidione Cizyci receſſiſſe,atq; præmiſſo Lampſacum exercitu,ipſum claſſe in Parum aufugiſſe:exercitum autem ad Aſopum(ad Granicum Plutarchus)à Lucullo cæſum: ad Lemnū, claſſem, cui Marius à Sertorio dux ad Mithridatem miſſus, & Alexander & Dionyſius præerant ab eo depreſſam eſſe: Triarium Luculli legatum Apameam, Barbam Pruſiadem,& Nicæam cepiſſe: Lucullum regem in Bithyniam perſecutum: regem inde in Pontum refugientem amiſſa tempeſtate claſſe piratico myoparone Sinopen, atq; inde Amiſum perueniſſe atq; Tigranis Armenij regis generi, & Macharis Boſporani filij ſui auxilia imploraſſe. Quo factum eſt, ut Mithridates apud Saluſtium ſic loquatur: Simul hiems frumentum mari prohibebat. ita ſine ui hoſtium regredi coactus in patrium regnum naufragijs apud Parum, & Heracleam militum optimos cum claſſe amiſi.Eadem Oroſius. Hanc autem uictoriam his uerbis expreſſit Cicero pro Archia: Cizycus amiciſſima

Luculli conſilio ex omni impetu regio, ac totius belli ore, ac faucibus erepta eſt, & A
conſeruata. L. Lucullo dimicante prædicabitur cum interfectis hoſtibus depreſſa ho
ſtium claſſis, & incredibilis apud Tenedum pugna illa naualis. & pro lege Manilia:
Cizycus urbs Aſiæ clariſſima nobiſq; amiciſſima obſeſſa à Mithridate maxima mul
titudine, & oppugnata uehementiſſime L. Luculli uirtute, aſſiduitate, conſilio ſum-
mis obſidionis periculis liberata eſt. ab eodem imperatore claſſis magna & ornata,
quæ ducibus Sertorianis ad Italiam ſtudio inflammato rapiebatur ſuperata eſt, atq;
depreſſa. Item pro Murena.

De Sertorio interfecto.

HOC anno interfectum eſſe Sertorium exiſtimo. Me, ut ita exiſtimem, uerba hæc
epitomæ XCVI adducunt: Sertorius à M. Antonio, & M. Perperna, & alijs coniura-
tis in conuiuio interfectus eſt octauo ducatus ſui anno. imperium partium ad Mar-
cum translatum eſt. quem Cn. Pompeius uictum captumq; interemit, ac recepit Hi- B
ſpanias decimo fere anno, quàm cœptum erat bellum. Hæc autem uerba ſub conſula
tum L. Gellij, & Cn. Lentuli ſubiecta ſunt. quorum hunc eſſe puto ſenſum. Sertoriũ
Caſſio, & Terẽtio cos. eſſe occiſum, qui erat octauus Sertoriani imperij annus, ſi quis
à cõnſulatu Q. Metelli enumeret; Gellio, & Lentulo Perpernam necatum; Aufidio
& Lentulo receptas eſſe Hiſpanias decimo anno, quàm bellum cœperat. Nam & Eu
tropius octauo Sertorium, & Oroſius decimo bellum eſſe confectum ſcribũt. Acce-
dit, quod Appianus in Mithridatica meminit Sertorij interfecti, paulo poſtquam L.
Lucullus prioris anni cos. in Aſiam uenit. Quin etiam idem, inſequenti poſt res prio
re anno geſtas anno, ſublatum Sertoriũ narrat, libro primo ciuilis hiſtoriæ. qui idem
cum Plutarcho eadem de nece à ſuis Sertorio in conuiuio per dolum illata ſcribit.

DE COS. AN. DCLXXXI.

L. GELLIVS, Cn. Lentulus cos. ſubſequuti, ut ait Caſſiodorus. Eorum meminit C
Cicero in Verrem, & pro Cornelio, cum ait: Naſcitur cauſſa Cornelij ex ea lege, quã
L. Gellius, Cn. Cornelius ex ſenatus ſententia tulerunt, qua lege uidemus eſſe ſancti,
uti ciues Ro. ſint ij, quos Cn. Pompeius de conſilij ſententia ſigillatim ciuitate dona-
rit. Eorundem meminit Plutarchus in Craſſo, & ceteri, qui de bello Spartacio ſcripſe
runt. Hunc Lentulum, ut puto, etiam intelligit Saluſtius lib. IIII hiſtoriarum apud
Gelliũ lib. XVIII, cum ait: At Cn. Lentulus patriciæ gentis collega eius, cui cogno-
mentum Clodiano fuit, perincertum ſtolidior, an uanior, legem de pecunia, quã Sul
la emptoribus bonorum remiſerat, exigenda promulgauit. Collegam autem eius, L.
Gellium de quo locutus erat, intelligit. Itaq; hic ex Clodia gente in Lentulorũ fami-
liam adoptatus, Clodianus uocatus. Quamobrem apud Ciceronem libro ſecundo
ad Atticum, ubi ait: Lentulus Clodiæ filius, legendũ puto, Clodiani. alij Cn. Lentu-
lum, collegam P. Craſſi conſulis anno DCLVI, Clodianum appellant. in quo à faſtis
Capitolinis etiam me tacente redarguuntur. L. Gellium L. Gellij L. F. L. N. patrem D
fuiſſe opinor, eius, qui conſulatum geret anno DCCVII.

De triumpho C. Curionis pro cos. ex Macedonia.

EVTROPIVS ſcribit Ap. Claudio, qui ex conſulatu in Macedoniam miſſus erat,
atq; ibi mortuus erat, Cn. Curionem ſucceſſiſſe poſt conſulatum, eumq; Dardanos ui
ciſſe, & uſq; ad Danubium penetraſſe, & intra triennium confecto bello triumphaſ-
ſe. De eodem ſic Saluſtius hiſtor. lib. II, ut eſt apud Nonium: Eodem anno in Mace-
donia C. Curio principio ueris cum exercitu profectus in Dardaniã, quibus potuit,
pecunias coegit. & Oroſius; Claudij ſucceſſor Scribonius attentatarũ ſuperiore bel-
lo gentium uim declinans in Dardaniam arma conuertit, eamq; ſuperauit. & Florus:
Curio Daciam tenus uenit, ſed tenebras ſaltuũ expauit. & Rufus: Dardanos, & Mæ-
ſios Curio pro cos. ſubegit, & primus Romanorum ducum ad Danubium uſq; per-
uenit. & in epitoma XCII: Res in Thracia aduerſus Dardanos à Curione pro con-
ſule

A ſule geſtæ.& X C V: C. Curioni pro cos. Dardanos in Thracia domuit. Qua pœna C. Curio cos. bello Dardanico circa Dyrrhachium legionem unam ex quinque ſeditioſam affecerit, extat apud Frontinum lib. IIII. Scribit porrò Cicero in Piſonẽ, C. Curionem ex Macedonia ante M. Lucullum, poſt Cn. Dolabellam triumphaſſe. Hoc autem anno eum triumphaſſe exiſtimo; primum, quòd per triennium rem, Eutropio auctore, geſſit, deinde quòd hoc demum anno ei M. Lucullus ſucceſſit, cum Macedoniam in conſulatu priore anno obtinuerit.

De re geſta cum Spartaco, & cum Mithridate.

HOC anno rem geſtam cũ gladiatoribus à Q. Arrio prætore, & à conſulibus inuenio in epitoma X C V I, ita: Q. Arrius prætor Crixum fugitiuorũ ducem cum XX millibus hominum cæcidit. Cn. Lentulus cos. male aduerſus Spartacũ pugnauit. ab eodem L. Gellius cos. & Q. Arrius prætor acie uicti ſunt. Appianus Crixum refert circa
B Garganũ montem à cõſulibus cum exercitu deletum, Spartacũ ex Apennino ad alpes, ab alpibus in Galliam properantem ab uno conſule cohibitum, ab altero fugatum, eoſdem illos conuerſo impetu ſeparatim uiciſſe, ac Romam infeſta ſigna ferentem cum magna Romanorum clade à conſulibus retentum Thurios urbem cepiſſe, ac rurſus cum Romanis congreſſum uictoriam & prædam ingentem rettuliſſe. Plutarchus Gellium conſulem feliciter pugnaſſe ſcribit. Spartacum autem Lentulo cos. uicto ad alpes feſtinantem à Caſſio Galliæ citerioris pro cos. cohibitum eſſe, atque ipſum Caſſium amiſſo exercitu uix incolumem effugiſſe. itaque in epitoma eadem hæc uerba ſunt: C. Caſſius pro cos. Cn. Manlius prætor male aduerſus Spartacũ pugnauerunt. Florus in Apennino Lentuli exercitum cæſum, apud Mutinam C. Caſsij caſtra deleta tradit. Eodem anno Lucullus Mithridatem in Pontum perſecutus, Amiſum, & Eupatoriam urbes Ponticas obſidione cinxit, atque altero exercitu Themiſcyram ad Thermodontẽ fluuium ſitam oppugnauit, Mithridate Cabiris, quo ſe receperat,
C hyemante, atque inde cõmeatum ſuppeditante. Hæc Appianus. Plutarchus item eum Amiſum diu obſediſſe, ac lentam obſidionem de induſtria protraxiſſe refert. Hinc illa Ciceronis pro Archia: Populus Romanus aperuit Lucullo imperante Pontum & regijs quondam opibus, & natura regionis uallatum.

DE COS. AN. DCLXXXII.

CN. Aufidium, P. Lentulum cos. prodit in hunc annũ Caſſiodorus. Lentulum, & Oreſtem faſti Siculi. Cornelium Lentulum, Cn. Aufidium Oreſtem Eutropius. Cn. Aufidium Oreſtem, cum trib. pl. eſſe non potuiſſet, conſulem factum ſcribit Cicero pro Plancio. De eodem ſic pro domo: Cn. Aufidius Oreſtem adoptauit. Eſt autẽ hic P. Lentulus Sura is, qui poſt conſularis, & prætor II ſtrangulatus eſt conſule Cicerone, quòd cũ Catilina cõiurauerat. cuius auus fuit P. Lentulus princeps ſenatus, ut ait Cicero pro domo, & in Catilinam, & Pædianus.

D *De triumpho M. Terentij Luculli pro cos. ex Macedonia.*

CVRIONI in Macedoniã ſucceſſiſſe M. Lucullum opinatur Pædianus. eum certe poſt C. Curionem ibi rem bene geſſiſſe, ac reuerſum domum triumphaſſe plures auctores ſunt: ex quibus Florus, poſtquam Curionis meminit, ita: Lucullus ad terminum gentiũ Tanaim, lacũque Mæotim peruenit. neque aliter cruentiſſimi hoſtiũ quàm ſuis moribus domiti; quippe in captiuos igne, ferroque ſæuitum eſt. Rurſus autem ſic: M. Lucullus per Thraciam cum Beſſis primus pugnauit, ipſum caput gentium uicit. Thraces enim montanos ſubegit, & Eumolpidam, quæ nunc Philippopolis dicitur, Olympiadam, quæ modo Adrianopolis nominatur, in ditionem noſtram redegit; Cabylem cepit; ſupra Pontum poſitas ciuitates occupauit; Apolloniam, Galatiam, Parthenopolim, Tomos ad Danubiũ uſque perueniens Romanus Scytis arma monſtrauit. Eutropius uero hoc modo: M. Lucullus, qui Macedoniã adminiſtrabat, Beſſis primus Romanorum intulit bellum, atque eos ingenti prœlio in Aemo monte ſuperauit,

perauit. oppidum Vſcadamã, quod Beſſi habitabant, eodem die, quo aggreſſus eſt, A uicit, Cabulem cepit, Iſtrum uſq; ad Danubiũ penetrauit, expugnauit etiam gentes, quæ Rodopæis montibus circumfuſæ ſunt; inde multas ſupra Pontum poſitas ciuitates aggreſſus eſt, illic Apolloniam euertit, Calatim, Parthenopolim, Tomos, Iſtrum, Buciam omnem cepit, belloq; confecto Romam rediens triumphauit. & Oroſius: M. Lucullus, qui Curioni in Macedonia ſucceſſerat, totam Beſſorum gentem bello appetitam in deditionẽ accepit. Appianus etiam in Illyrica eiuſdem uictoriæ meminit. Euſebius porrò de Beſſis capta Cabile, & Tomis, & ceteris uicinis urbibus triumphaſſe eum ſcribit; Cicero in Piſonẽ inter eos enumerat, qui paucis ante annis ex Macedonia triumpharint. Pædianus in II Verr. hunc item triumphalem appellat. puto autem eum hoc anno triumphaſſe, quòd poſt M. Craſſi prætoris rem cum Spartaco geſtam, ita ſcriptum eſt: M. Lucullus pro cos. Thracas ſubegit. & quòd Appianus libro I ait, Spartacum cum Craſſo manum conſeruiſſe, ubi audiuit Lucullum Brunduſium acceſſiſſe à uictoria Macedonica reuertentem. quanquam is locus mendoſe B legitur ita: ἀπὸ τοῦ ἐπὶ μιθριδάτη νίκης ἐπανιόντα, id eſt à uictoria Mithridatica. mendoſe autem, quia ne multis quidem poſt annis, ne dum hoc anno L. Lucullus à bello Mithridatico reuertit.

De ouatione M. Craßi pro pr. & bello Spartacio confecto.

RE male à conſularibus, & prætoribus priore anno cum Spartaco geſta, bellũ M. Craſſo prætori mandatum eſt. Is primus cum parte fugitiuorum, quæ ex Gallis, Germanisq; conſtabat feliciter pugnauit cæſis inimicorum XXXV millibus, & duce eorum Granico. cum Spartaco deinde pugnauit cæſis cum ipſo XL millibus. Adijcit Plutarchus quinq; millia, quæ ex pugna Craſſi euaſerant, à Cn. Pompeio ab Hiſpanienſi bello reuertenti oppreſſa. Itaq; huius belli confecti gloriã Cicero tribuit Craſſo & Pompeio in Verrem, & pro lege Manilia, cum ait: Gladiatorum bello tetro, & periculoſo cum premeretur Italia, à Pompeio abſente auxilium expetiuit. Id bellum C extenuatione Pompeij attenuatum, atq; imminutum eſt, aduentu ſublatum, & ſepultum. Athenæus Spartacum in acie contra Craſſum cecidiſſe ſcribit lib. VI. Appianus rem omnem à Craſſo ſex menſibus confectam ſcribit. Hac de cauſſa Craſſo permiſſum Plutarchus ait, ut urbem ouans iniret, quòd de ſeruis ſubactis indignum eſſe putarent triumphare. De Craſſo autem ouante ſic Gellius lib. V: Myrteam coronã M. Craſſus cum bello fugitiuorum confecto ouans iniret, inſolenter aſpernatus eſt. Senatusq; conſultum faciendum per gratiam curauit, ut lauro, non myrto coronaretur. & Plin. lib. XV: Myrtea ouantium fuit corona, excepto M. Craſſo, qui de fugitiuis, & Spartaco laurea coronatus inceſſit. & Claudianus in Eutropiũ: Illuſtrat ſeruilis laurea Craſſum. & Cicero in Piſonem: Craſſe pudet me tui. quid eſt, quod confecto formidoloſiſſimo bello coronã illam lauream tibi tantopere decerni uolueris à ſenatu? Craſſum item hoc anno triumphaſſe ſcribit Euſebius.

De triumphis Q. Metelli pro cos. & Cn. Pompeij pro cos. & bello Sertoriano confecto. D

BIENNIO ante, ut dixi, Sertorio interfecto, imperiũ ſibi interfector eius Perperna uindicauit. quo priore anno à Pompeio acie uicto, capto, & occiſo, bellũ hoc demum anno, qui eſt fere huiuſce belli decimus, receptæ Hiſpaniæ ſunt. Qua de re ſic Oroſius: Ciuitatibus cunctis ultro, ac ſine mora in deditionem receptis duæ tantum reſtiterunt, Auxima, & Calagurum. quarum Auximam Pompeius euertit, Calagurum Afranius iugi obſidione confectam cæde incendioq; deleuit. & Florus: In fidem Romanã uenere urbes, Oſca, Terme, Tutia, Valentia, Auxima, & in fame nonnihil experta Calaguris. De Calaguritanis aũt obſeſſis ſic Valerius: Calaguritani, quo perſeuerantius interempti Sertorij cineribus obſidionẽ Cn. Pompeij fruſtrãtes fidẽ pręſtarent, quia nullũ iam aliud in urbe eorũ ſupererat animal, uxores ſuas, natosq; ad uſum nefariæ dapis uerterunt, & cadauerũ reliquias ſalierũt. Hoc bellum, etſi cum Ro

manis

A manis imperatoribus geſtum eſt;tamen,quia cum Hiſpanis militibus pugnatum eſt, externum potius, ut ait Florus, quàm ciuile eſt habitum. & de eo triumphi acti duo ſunt.quorũ auctores ſunt Plutarchus,Appianus,Velleius,Eutropius,Florus.ex quibus Velleius in hæc uerba loquitur: Metellus,& Pompeius ex Hiſpanijs triumpharunt, ſed Pompeius hoc quoq; triumpho adhuc eques Romanus ante diẽ,quàm conſulatum iniret,curru urbem inuectus eſt.Eutropius aũt ita:Vno tempore multi ſimul triumphi fuerunt; Metelli ex Hiſpania,Pompeij ſecundus ex Hiſpania.Vnde etiam Lucanus lib.VII:Qualis erat populi facies,clamorq; fauentis,Olim cum iuuenis,primiq; ætate triumphi,Poſt domitas gentes,quas torrens ambit Iberus,Et quæcũq; fugax Sertorius impulit arma,Veſpere pacato,pura uenerabilis ęque Quam currus ornante toga,plaudente ſenatu,Sedit adhuc Romanus eques. & Plin.lib.VII:Pompeius Solis occaſum tranſgreſſus excitatis in Pyrenæo trophæis oppida DCCCLXXI ab alpibus ad fines Hiſpaniæ ulterioris redacta uictoriæ ſuæ adſcripſit,& maiore ani
B mo Sertorium tacuit; belloq; ſeruili, quod omnia externa conciebat, extincto,iterũ triumphales currus eques R.induxit,toties imperator,ante quàm miles.Idem alij.

De re à L.Lucullo geſta cum Mithridate.

HIS cos.(quantum ex epitoma XCVII duci poſſum ad ſuſpicandum) L.Lucullus in Ponto aduerſus Mithridatẽ feliciter pugnauit,cæſis hoſtium amplius LX millibus. qua de re ſic ipſe Mithridates agit in epiſtola ad Arſacem apud Saluſtium:Reſtituto deinde apud Cabira exercitu,& uarijs inter me,atq; Lucullum prœlijs inopia rurſus ambos inceſſit.Ineunte enim uere (ut ait Plutarchus, atq; Appianus) Lucullus,Murena ad Amiſum obſidendam relicto,Cabira aduerſus Mithridatem contendit, qui XC millibus peditum, equitum IIII millibus cõtractis bellum reparauerat, ibi equeſtri prælio in montibus parum proſpere geſto, cum uitatis hoſtibus caſtra in plana detuliſſet, à Mithridate iterum ad montes compulſus eſt. Mithridates autem,
C cum eum nõ acie,ſed fame ſuperare ſtatuiſſet, quem à re frumentaria ualde laborare compererat,magnam equitatus ſui partem in inſidijs,ut cõmeatum,qui Lucullo duris ſubuectionibus ex Cappadocia deferebatur, interciperet, collocauit. qui iniquo loco Romanos adortus totus pene deletus eſt. quo nuncio rex perculſus,quòd Lucullum,uictoria ſuorum cognita, protinus in ſe irruptionem facturum timeret, ſubita ex Ponto fuga in Armeniam ad Tigranem regem cõtendit. qui idem in poteſtatẽ ueniſſet;niſi equites,quos ad inſequendũ eum Lucullus immiſit,contẽptis Imperatoris ſui edictis,præda regia in itinere colligenda occupati,regẽ ipſum è manibus emiſiſſent.Hoc autẽ eleganter his uerbis expreſſit Cicero pro lege Manilia:Mithridates è regno fugiens maximam uim auri, atq; argenti,pulcherrimamq; rerum omnium in Ponto reliquit. hæc dum noſtri colligunt omnia diligentius, rex ipſe è manibus effugit. hunc in illo timore, & fuga Tigranes rex Armenius excepit. Eutropius XXX millibus lectiſſimis regis à quinq; millibus Romanorum ad Cabira cæſis regem in-
D defugiſſe ſcribit.

DE COS. AN. DCLXXXIII.

INDE M.Craſſum,Cn.Pompeium conſules edunt Caſſiodorus, Plutarchus,Appianus,Siculi faſti.Magnum,& Diuitem eorum cognomina fuiſſe ſatis conſtat.Cicero lib.II.ad Atticum.Quanto in odio noſter amicus Magnus? cuius cognomen unà cum Craſſi Diuitis cognomine conſeneſcit. & in lib.de off. Craſſus non tam cognomine Diues, quàm copijs.Cn.Pompeij Magni,& M.Licinij Craſſi primũ conſulum meminit Pædianus in Diuinationem,& Saluſtius in Catilinam.Craſſum opera Pompeij conſulatum adeptum Plutarchus;eundem prætorium,Pompeium ne quęſtoriũ quidem anno XXXIIII natum conſulatũ cepiſſe, Appianus auctor eſt. Qua de re ſic ſcriptũ eſt in epitoma XCVII:M.Craſſus,& Cn. Pompeius cõſules facti, ut Craſſus ex prætura, ſic Pompeius antequam quæſturam gereret, ex equite Romano tribuniciam poteſtatem reſtituerunt. Eſt autem natus Cæpione, & Serrano cos. mor-

tuus Iulio, & Seruilio, auctor Velleius. Itaq; de eo Cicero merito ſic loquitur pro le- A
ge Manilia: quid tam ſingulare, quàm ut ex S. C. legibus ſolutus conſul ante fieret, quàm ullum alium magiſtratū per leges capere licuiſſet? Idem iurauit ſe ex conſulatu in nullam prouinciam iturum, idq; ſeruauit. Velleius. Prouinciam ab eo repudiatam tradit Zonaras.

De cenſoribus, & luſtro LXVI.

HOC anno cenſura, quæ per multos annos fuerat intermiſſa, relata eſt. Hoc extat apud Pædianum in diuinationem his uerbis: Cenſorium nomen triſte ſeuerumq; populus Ro. ſic oderat, ut intermiſſum eſſet per plurimos annos, quos nunc orator propter infamiam corruptorum iudicum dicit plebem ipſam, quæ ante recuſabat, expoſcere. Videntur autem intermiſſi fuiſſe cenſores poſt annum DCLXVII, quo Philippus, & Perperna cenſuram geſſerunt. Cenſores autem his cos. edit Plutarchus Gellium, & Lentulum. de quibus ſic ſcriptum uideo in epitoma XCVIII: Cn. Lentu- B
lus, & L. Gellius cenſores aſperam cenſuram egerunt, quatuor & ſexaginta ſenatu motis, à quibus luſtrum conditum eſt. cenſa ſunt ciuium capita CCCCL millia. Cn. item Lentulum cenſorem nominat Cicero in Verrem, in ea oratione, quam his cos. dixit. Quin etiam Pædianus adijcit multitudinem conueniſſe hoc anno Romæ, ut cenſeretur apud cenſores Gellium, & Lentulum, qui tum erant. Plutarchus item, hos cenſores equitū centurias recognouiſſe tum in Pompeio, tum in Apophthegmatis refert: L. Gellium omnibus honoribus ad cenſuram uſq; perfunctum Valerius lib. V, cap. IX. horum etiam cenſorum meminerunt Cicero in Cluentiana, & Pædianus in oratione in toga. à quibus lectum ſenatus principem Q. Catulum Dio oſtendit, qui lib. XXXVI, Acilio, & Piſone cos. in lege Gabinia diſſuadenda Catulum ait fuiſſe, τὰ πρῶτα τῆς βουλῆς.

De re geſta à L. Lucullo pro cos. cum Mithridate, & à L. Metello prætore cum piratis. C

MITHRIDATE ex Ponto pulſo, præfecti eius ſeſe Luculli arbitrio permiſerunt. Ponticas urbes, Amaſtrim, Heracleam, Sinopen, Amiſum Lucullus in poteſtatem redegit; Macharem Mithridatis filium Boſpori regem in amicitiam recepit. Hæc Appianus, & Plutarchus. Quæ niſi in hunc annum geſta coniiciamus, profectò quid hoc anno geſſerit Lucullus, nō inueniemus. neq; enim ille niſi ſequenti anno in Armenia cum Tigrane congreſſus eſt. Eſt autem ueriſimile, fugiente ex Ponto rege, diu in regno eius Romanum imperatorem moratum ad ciuitates in fidem accipiendas, reſtituendas, & ordinandas. quarum nōnullę etiam diuturna poſt fugatū regem obſidione in poteſtatem ueniſſe feruntur. accedit, quòd his rebus in Ponto geſtis in Aſiam tranſgreſſus tributa Sullana exegit, ac, quaſi bello recte confecto, ludos, atq; ſacrificia fecit. quæ omnia in unum conferri annum neſcio ut facile poſſint. ſed hæc D
alij iudicarint. Eodem anno L. Metellus prætor (ut eſt in epitoma XCVIII.) in Sicilia aduerſum piratas proſpere rem geſſit. qua de re ſic etiam Oroſius: Metellus prætor Siciliæ, cum fœdiſſima illa C. Verris prætura Siciliam afflictam inueniſſet, maxime Pergamenone archipirata nefarijs prædis, & cædibus dilacerante, qui, pulſa claſſe Romanorum, Syracuſanorū portum obtinuerat, mox eum nauali terreſtriq; prœlio comminutum Sicilia decedere compulit.

DE COS. AN. DCXXCIIII.

INDE conſules Q. Metellus, Q. Hortenſius; teſtis cum faſtis Siculis Caſſiodorus. Pædianus Q. Metellum Creticum cum Q. Hortenſio oratore conſulem comparat, itemq; Ioſephus antiquitatum libro XIIII. Q. Hortenſium L. F. Cicero uocat in Bruto. Q. Metellum L. Metelli Dalmatici filium eſſe reor. Cum conſules prouincias ſortirentur, Q. Hortenſio Creta, ac bellum cum Cretenſibus gerendum obtigit. qui urbe, ac

A be,ac foro,in quo dominabatur,delectatus Metello exercitum, ac prouinciam conceſſit.auctor Xiphilinus.Hinc Cicero in Verrem.Quid agis Hortenſi? conſul es deſignatus, prouinciam ſortitus es.

De triumpho M.Piſonis pro cos. ex Hiſpania.

M. PVPIVM Piſonem, eum, qui biennio poſt Ciceronem conſulem conſul fuit, Q.Metello Cretico,& Q. Hortenſio cos. ex Hiſpania triumphaſſe ſcripſi, Cicerone ipſo, & Pædiano diligentiſſimo eius interprete auctoribus, ex oratione Piſoniana. idem Cicero in Flacciana L.Flaccum M.Piſoni in Hiſpania quæſtorem fuiſſe ſcribit. Quod cum ita ſit,non eſt dubium,quin hic Piſo eam prouinciam in conſulatu Craſſi, & Pompeij ex prætura obtinuerit,ex qua priore anno Metellus,& Pompeius uictores deceſſiſſent.

De re geſta à L.Lucullo cum Mithridate.

B HIS conſulibus, quod ex epitoma XCVIII colligitur, L. Lucullus in Armenia Mithridatem,& Tigranem,& immenſas utriuſq; regis copias pluribus prœlijs fudit. Lucullum refert cum Appiano Plutarchus, in Tigranem regem, à quo Mithridates exceptus fuerat,caſtra mouiſſe, ac primum Mitrobarzanem Tigranis præfectum in fugam conieciſſe, deinde cum ingentibus Tigranis copijs prid. non. Octobris acie conflixiſſe,atq; regem prœlio uictum fudiſſe. Adijcit ad hæc in hunc annum Dio lib. XXXV:(neq; enim pugnę ipſius memoria apud eum extat.)Reges quanquam prœlio uicti bellum repararunt,miſſis cùm ad alios finitimos,tum preſertim ad Arſacem Parthorum regem legatis,quibus eos ad belli ſocietatem aduerſus Romanos inuitabant.Lucullus,quia Tigranem fugientem non eſt inſecutus,ſuſpectus fuit,ne conſul to bellum duceret.Itaq;,ut ei finirent imperium, Romæ Aſiam prætoribus, Ciliciam conſuli decreuerunt.Idem Tigranocertam urbem nobiliſſimam Armeniæ, & maximam cepit,atq; magnam partem Armeniæ in ditionem redegit.cùm Arſaces ad amiC citiam à regibus,& à Lucullo uocatus eſſet,pacta cum Lucullo ſocietate,neutrum tamen auxilio iuuit.Hæc his conſulibus geſta Dio tradit.

DE COS. AN. DCXXCV.

INDE conſules L.Metellus, Q. Marcius.auctor Caſſiodorus, & Dio. Horum etiam ita meminit Pædianus in Piſonianam:L.Cæcilio, Q. Marcio cos. S. C. collegia ſublata ſunt,quæ aduerſus remp.uidebantur eſſe.L.Metellus frater Q.Metelli Cretici,prætor fuit Siciliæ conſule Pompeio,auctore Pædiano.Hũc ſcribit Dio mortuum magiſtratus initio.qui autẽ in eius locum ſuffectus fuit,eum, antequam iniret, obijſſe,ac propterea neminem ſubrogari placuiſſe ; Q.Marcium ſolum magiſtratum geſſiſſe.quem Regis cognomine afficit Saluſtius.Itaq; in faſtis Siculis eſt,Rex,& Metellus. Regi Cilicia prouincia decreta eſt.

De re geſta à L. Lucullo cum Mithridate.

D HOC anno Lucullus iam media æſtate, neq; enim ante propter frigoris magnitudinem potuit,motis caſtris, agros hoſtium populatus eſt. ut ea re, ſi poſſet, reges ad pugnam eliceret. quod ubi ſe fruſtra facere ſenſit, hoſtes ipſos adortus cum ijs ſæpe, ſed dubio euentu,conflixit.Inde ad Niſibim urbem maximam , atq; opulentiſſimam oppugnandam conuerſus, eam ui, atq; operibus tandem expugnauit. Interea reges in Armenias ambo ſuas cum exercitu inuaſerunt, ita ut Tigranes L.Fannium, antequam Luculli auxilium ueniret,obſederit,Mithridates M. Fabio uicto magnam par tem eius regionis nec opinato aduentu ſuo receperit.Fabiũ autem Cabiris,quo confugerat,incluſum, atq; obſeſſum Triarius Luculli item legatus conſeruauit, qui cùm ex Aſia ad Lucullum pergeret,his rebus cognitis,copijs raptim,quot potuit, comparatis,Mithridatem,ubi in cõſpectum eius uenit,exterruit, atq; uſq; ad Commagenos inſecutus acie deuicit. Hæc in hunc annũ geſta refert Dio, Plutarchus,& Appianus.

A

De bello Cretico.

CRETA Inſula bellum R. hoc tempore paſſa eſt. cauſſam huius belli prætulit populus R. quòd Mithridati regi priore bello affuiſſet, ut ait Florus. Primus per hæc tempora contra Cretenſes rem geſſit M. Antonius M. Antonij triumuiri pater; cum ei C. Cotta conſule maritima ora cuſtodiēda decreta eſſet. ſic enim ſcribit in Verrem Pædianus: M. Antonius gratia Cottæ conſulis, & Cethegi factione in ſenatu curationem infinitam nactus oræ maritimæ, Siciliam, & prouincias omnes depopulatus eſt, & ad extremum inferens Cretenſibus bellum morbo perijt. & in Diuinationem: Quidam Antonius curator tuendæ totius oræ maritimæ, qua Romanum erat imperium, non ſolum ipſe nequam, uerum etiam comitibus peſſimis rem inauditam inuaſit, & indicto Cretēſibus bello male re geſta ibidem perijt, antequam Pompeius contra piratas miſſus eſſet. Velleius item M. Antonio ante Pompeium pene totius orbis imperium eſſe delatum ſcribit. quantum autem ex epitoma XCVII intelligi poteſt, B M. Antonius anno ante Pompeium, & Craſſum mortuus eſt. in ea enim ſic ſcriptum eſt: M. Antonius prætor bellum aduerſus Cretenſes parum proſpere geſtum morte ſua finiuit. eundem Florus turpiſſime uictum, Plutarchus Cretici cognomine hac, ut opinor, de cauſſa affectum tradit. Eutropius Creticum bellum coortum bello Mithridatico reuiuiſcente, quod rex recedente Lucullo inſtaurauit, refert; & ad id miſſum Metellum ingentibus prœlijs intra triennium omnem prouinciam ſubegiſſe, & Creticum inde appellatum eſſe, & ex inſula triumphaſſe. Rerum ab eo geſtarum hoc anno memoria perijt. Hoc tantum eſt in epitoma XCIX: Q. Metellus pro cos. bello ſibi aduerſus Cretenſes mandato Cydoniam urbem obſedit. Hinc Mithridates in epiſtola, quam ad Arſacem priore anno miſit, ait: Cretenſes impugnati ſemel iam, neque finem niſi excidio habituri.

DE COS. AN. DCXXCVI.

C

INDE C. Piſo, M. Glabrio conſules apud Caſſiodorum & faſtos Siculos; Manius Acilius, C. Piſo apud Dionem ſubſequuntur. C. Piſonis, & M. Acilij Glabrionis conſularium meminit Cicero lib. XII ad Att. C. Piſonis conſulis, & legis Calpurniæ de ambitu ab eo latæ Pædianus in Cornelianam, & in toga. Glabrionis pater M. Acilius legem tulit de pecunijs repetundis ſeueriſſimam, auctore Pædiano. Ipſe prætor fuit Pompeio conſule, eoq; iudicium exercente Cicero C. Verrem prætorium accuſauit. C. Piſo Galliam Narbonenſem obtinuit, auctore Dione. unde à Cicerone in primo epiſtolarum ad Atticum, pacificator Allobrogū dicitur. M. Glabrio Bythiniam una cum bello Mithridatico. Dio lib. XXXV, Plutarchus in Pompeio, Cicero pro lege Manilia, unde Saluſtius libro V hiſtoriarum dixit (quod extat apud Priſcianum lib. VIII.) Legiones Valerianæ comperto lege Gabinia Bithyniam, & Pontum conſuli datam.

D

De bello piratico Cn. Pompeij Magni.

CVM piratarum opes nec M. Antonius pater, nec P. Seruilius, qui ambo de ijs triumpharunt, nec deinde M. Antonius filius, qui curator oræ maritimæ perijt, nec L. Metellus, qui prætor Siciliæ aduerſus eos proſpere in conſulatu Pompeij pugnauit, frangere potuiſſent: uerum iam omnia maria, oræ maritimæ, inſulę, portus latrocinijs eorum infeſta eſſent; cum claſſis Ro. niſi hieme tranſmittere tuto poſſet, cōmeatus interclufi, prætores ipſi Romani à prædonibus capti fuiſſent, eſſetq; id bellum populo Romano non ſolum calamitoſum, ſed etiam turpe, tum A. Gabinius trib. pl. his cos. legem ad populum tulit, Roſcio, ac Trebellio collegis, ac Q. Catulo ſummo ſenatore aduerſantibus, qua imperium Cn. Pompeio extra ordinē aduerſus piratas cum legatis XV tradidit; ita ut maria, inſulas, oras maritimas, exercitus, claſſes populi Ro. quotquot eſſent, in poteſtate haberet. auctor Dio, Plutarchus, Appianus, epitomæ. Vnde poſt reditū in ſenatu dixit Cicero: A. Gabinius in tribunatu pl. niſi rogationē de

A de piratico bello tuliſſet, profecto & egeſtate, & improbitate coactus piraticam ipſe feciſſet. Igitur ad tantum bellum profectus Pompeius, rem per legatos quindecim proſpere geſſit. Cicero pro lege Manilia, hoc bellum extrema hieme apparatum, ineunte uere ſuſceptum, media æſtate confectum ſcribit. Pompeium autem, ut à Brundiſio profectus ſit, undequinquageſimo die totam ad imperium populi R. Ciliciam adiunxiſſe, omnes, qui ubiq; prædones fuerunt, partim cepiſſe, & interfeciſſe, partim in deditionem accepiſſe. in epitoma XCIX ſcriptum eſt, Cn. Pompeium lege ad populum lata perſequi piratas iuſſum, qui commercium annonæ intercluſerant, intra XL diem toto mari eos expuliſſe, belloq; cum ijs in Cilicia confecto acceptis in deditionem piratis agros, urbes dediſſe. idem eſt apud Plutarchum, & Appianum. Dio pleroſq; eodem net anno ſublatos ſcribit, & Pompeium in maritima Ciliciæ ora urbem Solos à Tigrane rege deletam reſtituiſſe, ac Pompeiopolim appellaſſe. Hoc bellum maritimum, & piraticum Saluſtius, & Cicero nominant.

B

De re geſta à L. Lucullo pro cos. cum Mithridate, & à Q. Metello cum Cretenſibus.

HIC eſt ſeptimus Lucullani imperij annus. tot enim eum bellaſſe teſtatur Velleius. De quo anno ſic Dio: Inſequenti anno Mithridates, cùm ad Gaziurſis aduerſus Triarium caſtra haberet, neq; eum, id quod ante Luculli aduentum cupiebat, ad certamen attrahere poſſet, ſtatuit quoſdam ad Dadaſa oppidum, quò prædam omnem Romani contulerant, oppugnandum mittere, ut ea ratione Triarium ad ſuorum defenſionem properantem prœlio prouocaret. id quod euenit: nam ut ille Dadaſa obſideri audiuit, militum ſuorum pugnam poſcẽtium uocibus uictus, cum eò uel inuitus pergeret, in itinere à Mithridate cum omnibus pene copijs eſt deletus. maiorq; accepta clades fuiſſet, ni rex à proditore quodam amico, ſimulato colloquio, uulneratus fuiſſet. Interea uerò cùm Lucullus aduenìſſet, iſq; Mithridatẽ facile opprimere poſſe,
C ſi in eum perrexiſſet, uideretur, ab exercitu ſuo relictus, nihil profecit. fuerunt autẽ legiones, quæ primũ ſub Valerio Flacco, poſt ſub Flauio Fimbria meruerunt, quæ à P. Clodio ſolicitatæ, cum ſtipendia ſua ſe confeciſſe dicerent, imperatorem ſequi noluerunt; preſertim uero ubi Acilium Glabrionem conſulem ſucceſſorẽ Lucullo Roma miſſum adeſſe acceperũt. Lucullus cùm militum ſuorũ ſeditione, tum quòd ne à Marcio quidem, qui Ciliciæ præerat, auxilium impetraret, ualde anxius, Mithridate relicto retro ſe in Tigranem conuertit, ratus, ſi eum imparatum, ac feſſum ex uia adortus uiciſſet, milites aliquãto quieturos. quod ne ei quidem proceſſit. nam exercitus eum, quouſq; in Cappadociam iter erat, ſequutus, nulla uoce miſſa conuerſus reliquit. interea uero Mithridates regnũ ſuum recuperauit, ac Cappadociam incurſionibus, cùm neq; Lucullus, præſente Acilio, neq; Acilius opem ferret: qui cùm antea Lucullo uictoriæ gloriam eripere maturaſſet, tum uerò, ut cladem acceptam audiuit, in Bithynia moratus ad exercitum non uenit. Eadem Appianus, & Plutarchus, de quibus ſic
D Cicero pro lege Manilia: Mithridates cùm ſe in regnum recepiſſet ſuum, non fuit eo contentus, quod ei præter ſpem acciderat, ut illam, poſteaquam pulſus erat, terram unquam attingeret, ſed in exercitum Romanum clarum, atq; uictorem impetum fecit, & tantam ei cladem attulit, ut eam ad aures L. Luculli non ex prœlio nuncius, ſed ex ſermone rumor afferret. Hic in ipſo illo malo grauiſſimaq; belli offenſione L. Lucullus, qui tamen aliqua ex parte ijs incõmodis mederi fortaſſe potuiſſet, populi R. iuſſu coactus, quòd imperij diuturnitati modum ſtatuendum ueteri exẽplo putauerunt, partem militum, qui iam confectis ſtipendijs erant, dimiſit, partẽ Glabrioni tradidit. Eodem anno bellum Creticum à Q. Metello profligatum ſcribit Dio. Res autem tota ut geſta ſit, apud eum intercidit. apud Florum autem ita ſcriptum eſt: Metellus totam inſulam igni ferroq; uaſtauit, Cnoſſum, Eleutheram, & Cydoniam cepit. adeoq; ſæuè in captiuos conſulebatur, ut ueneno ſe pleriq; conficerent. alij deditionem ſuam ad Pompeium abſentem mitterent, & cum ille res in Aſia gerens eò quoq; præfectum miſiſſet Octauium, in illa prouincia irriſus fuit, eoq; infeſtius Metellus

in

in hoſtes ius uictoris exercuit;uictisq; Laſthene, & Panare Cydoniæ ducibus uictor A rediit,nec quicquam amplius tamen de tam famoſa uictoria,quàm Cretici cognomẽ reportauit. Plutarchus Cretam, poſt Ciliciam, alteram ſcribit fuiſſe prædonum arcẽ, eaq; de re Pompeium piratas multos in Cretam eſſe perſequutum;& L. Octauium legatum eò miſſum à Metello ita irriſum,ut eo etiam præſente, urbes quarum deditionem poſcebat, per uim ceperit. Xiphilinus, Creticum bellum ſibi Pompeium depoposciſſe,quòd lege Gabinia omnes inſulæ ſub ſuo imperio eſſent,ſcribit. Apud Dionem autem hæc ſunt:Metellus Cretam excindere ante aduẽtum Pompeii feſtinauit. Octauius enim ſine exercitu miſſus nihil agebat, quippe qui non ad bellum gerendum,ſed ad ciuitates in deditionem accipiẽdas eſſet miſſus. Cornelius etiam Siſenna legatus Græciæ præfectus in Cretam uenit,ac fruſtra Metellum, ut ab oppidis abſtineret,admonuit. Nam Metellus Eleutheram per proditionem, Lappam, quæ ab Octauio tenebatur,per uim cepit,ac Cilicas,qui cum Octauio erant,cæcidit. quibus ut opem ferret Octauius, Siſennæ, qui iam mortuus erat, exercitu uſus eſt;deinde Hiera B pydna cepit,atq; totam inſulam ſub imperium ſuum ſubiunxit, quæ antea libera fuerat;Panarem autem,& Laſthenem captos in triumpho ducere nequiuit,quòd Pompeius eos Metello per tribunum pl. quendam abſtulerit, quippe qui ſe ſuo,non Metelli arbitrio tradidiſſent. In epitoma etiam XCIX ita eſt: Q. Metellus pro cos. Gnoſon,& Lyctum,& Cydoniam, & alias plurimas ciuitates expugnauit. Præterea res geſtas à Q. Metello aduerſus Cretẽſes,& epiſtolas Metelli, & Cn. Pompeii inuicem miſſas cõtinet. queritur Metellus gloriam rerum à ſe geſtarum à Pompeio ſublatam præteriri, qui in Cretam miſerit legatum ſuum ad accipiendas urbium deditiones: Pompeius rationem reddit hoc ſe facere debuiſſe. & ſub conſulatum Lepidi, ac Tulli hæc: Q. Metellus perdomitis Cretenſibus liberæ in id tempus inſulæ leges dedit. Significat autem ſequenti anno legatos X ad conſtituendam prouinciam eſſe miſſos. Vnde Velleius ait: Creta Metelli ductu longiſſimæ libertatis fine multata eſt. & Rufus: Creta per Metellum conſulem prouincia facta eſt. & Iuſtin. lib: XL: Creta, & Cili C cia bello piratico perdomitæ in prouinciæ formam redactæ.

DE COS. AN. DCXXCVII.

CONSVLES ſuggerit in hũc annum Caſſiodorus Man. Lepidum. collega autem deſideratur, qui unus eſt in faſtis Siculis Volcatius Tullus. Dio L. Tullum, Æmilium Lepidum; Saluſtius in Catilina L. Tullum, M: Lepidum: Pædianus in Cornelianam M: Lepidum, L. Volcatium: liber Cuſpinianus LEPIDVM, & TVLLVM. item Cicero in Catilina:at pro Sylla L. Volcatium, & Tullum. Idem Lepidum, & Volcatium conſulares nominat lib. XII ad Atticum. pro Plancio autem, L. Volcatium offenſiuncula accepta in ædilitate, conſulem factum ſcribit. His comitiis C. Piſo cos. M. Palicanum ſuffragiis populi conſulem creatum renũciare noluit, quum diceret, non exiſtimare ſe tantis tenebris offuſam eſſe remp. ut huc indignitatis ueniretur. auctor Valerius lib. III, cap. VIII. D

De coniuratione Cn. Piſonis.

L. TVLLO, M: Lepido cos. P. Autronius Pætus, & P. Cornelius Sulla deſignati cos. legibus ambitus interrogati pœnas dederant. paulo poſt L. Sergius Catilina pecuniarum repetundarum reus prohibitus erat petere conſulatum, quòd intra legitimos dies profiteri nequiuerit. Erat eodem tempore Cn. Piſo adoleſcẽs nobilis, ſummæ audaciæ, egens, factioſus. cum hoc Catilina & Autronius circiter nonas Decẽb. conſilio cõmunicato parabant in Capitolio K. Ian. L. Torquatum, & L. Cottam conſules interficere; ipſi faſcibus correptis Piſonem cum exercitu ad obtinendas duas Hiſpanias mittere. ea re patefacta rurſus in nonas Februar. conſilium cædis tranſtulerunt. iam tum non cõſulibus modò, ſed pleriſq; ſenatoribus perniciem machinabantur. quòd ni Catilina maturaſſet pro curia ſignum ſociis dare, eo die res confecta fuiſſet. quia nondum frequentes armati conuenerant, ea res conſiliũ diremit. poſtea Piſo

in

A in citeriorem Hiſpaniam quæſtor pro prætore miſſus eſt, adnitẽte Craſſo. qui in prouinciam ab equitibus Hiſpanis, quos in exercitu ductabat, iter faciens, occiſus eſt. Hæc Saluſtius in Catilinam, epitoma CI, Suetonius in Cęſare, Dio lib. XXXVI, Cicero pro Sylla. Piſonem autem Figulo, & Cæſare cos. in Hiſpania fuiſſe ait Saluſtius: eodem anno mortuũ Pædianus in orat. in toga. De hoc Piſone extat tale monumentum Romæ in hortis (ut audio) Cardinalis Carpenſis in alta ſemita.

CN. CALPVRNIVS
CN. F. PISO
QVAESTOR PRO PR. EX S. C.
PROVINCIAM HISPANIAM
CITERIOREM OBTINVIT.

De bello Mithridatico Cn. Pompeij.

B IISDEM cõſulibus C. Manilius trib. pleb. iratus optimatibus, quòd legem, quam de libertinorum ſuffragijs pridie K. Ian. tulerat, ipſi K. Ian. Tullo, & Lepido conſulibus ineuntibus abrogaſſent, Pompeio abſenti ſe adiunxit, ac colligendæ eius gratiæ cauſſa legem promulgauit, ut Cn. Pompeio (is in Cilicia adhuc erat ad belli maritimi reliquias perſequendas) Bithynia, Phrygia, Lycaonia, Galatia, Cappadocia, Cilicia, Colchis, Armenia minor, præterea omnis ad bellum piraticum apparatus, omnes, quæ ſub Lucullo meruerant, copiæ & bellum cõtra Mithridatem, & Tigranem reges committebãtur. Hanc item legẽ ab optimatibus oppugnatam, uel quòd Pompeium ad Luculli triumphum proficiſci, uel quòd uni nimium imperium perículoſe mandari, uel quòd Q. Marcium è Cilicia, M'. Acilium è Bythinia ante tempus iniuſte reuocari cenſerent, populus tamen, (etſi iam legatos ad prouinciam conſtituendam ex Luculli literis, quaſi debellatum eſſet, pauloante miſerat) magno conſenſu accepit, annitente maxime Cæſare, & Cicerone prætore; Cæſare, ut populum ad extraordinaria ſibi quoq; mandanda imperia poſt promptiorem haberet: Cicerone, ut intel-
C ligerent omnes, maximum ſe momentum ei parti cui ſe adiunxiſſet, afferre. Nam qui antea optimates tueri ſolitus erat, is nunc ad plebem ſe contulerat. extat eius, qua hãc legem ſuaſit, oratio. Hæc Plutarchus in Pompeio, Dio lib. XXXVI. Cicero pro lege Manilia, Pædian. in Cornelianã, Appianus in Mithridatica. Cn. igitur Pompeius accepto ad bellum imperio ſocietate cum Phraate Parthorum rege iuncta, ubi per legatos ad pacem petendam Mithridatem adducere ſe non poſſe ſenſit, magno apparatu in eum mouit. Huic in Galatia Lucullus occurrens, ut recederet, quòd bellũ confectum eſſe, atq; legatos conſtituẽdæ prouinciæ cauſſa iandiu expectari diceret, non perſuaſit. Itaq; Pompeius cum ne quis Lucullo pareret edixiſſet, Mithridatẽ primum in Armeniam minorem, in quam ille impetum fecerat, atq; inde prœlio equeſtri uictum in Armeniam Tigranis perſequutus, eum nocturna pugna fractum coegit iterum ad Tigranem confugere. à Tigrane autem nõ receptus, quòd eum auctorẽ belli fuiſſe obijceret, quod ipſe cum filio ſuo gereret, in Boſporum reuerſus filium Macha-
D rem Boſpori regem populi R. ſocium, dolo interfecit. Tigranis filius ad regẽ Parthorũ transfugiens, primũ una cum Phraate bello patri illato, uſq; ad Artaxata uenit. deinde recedente Phraate à Tigrane patre uictus ad Pompeium ſe contulit. Quo terrore compulſus Tigranes, ubi pacem, quam cupiebat, à Pompeio impetrare nõ potuit, atq; ipſum aduentãtem cum exercitu audiuit, eius poteſtati & urbem Artaxata, & ſemet tradidit. Pompeius Tigrani ſummũ honorem habuit, atq; Armeniã, & theſauros reſtituit: Cappadociæ & Syriæ partem, Phœnicen, & Sophenẽ ademit, & pecuniam ingentem imperauit, filium eius, qui ijs quæ ipſe ſtatuerat, non ſtabat, in uinculis habitum Romam miſit. Cùm autẽ tripartito exercitu cui ipſe, Metellus Celer, & L. Valerius Flaccus præerãt, hibernaret, Orœſes Albanorũ rex, ut à Tigrane filio gratiam iniret, hiberna eius aggreſſus, à Celere, & Flacco repulſus, à Põpeio fugatus, cum magna ſuorũ clade uictus eſt. quibus cum Pompeius tamẽ, quòd hyems ingraueſcebat, petentibus fœdus fecit. Hæc Dio, Appianus, Plutarchus. itaq; in epitoma C, ſic eſt:

Cn.

Cn. Pompeius ad gerendū bellum aduerſus Mithridatē profectus cum rege Partho rum Phraate amicitiam renouauit, equeſtri prœlio Mithridatem uicit. præterea bellum inter Phraatem regem Parthorum, & Tigranem Armeniorū, ac deinde inter filium Tigranem patremq; geſtum continet. Cn. Pompeius, Mithridatem nocturno prœlio uictum coegit Boſporon profugere: Tigranem in deditionem accepit, eiq;, ademptis Syria, Phœnice, & Cilicia, regnum Armeniæ reſtituit. unde in Sextiana inquit Cicero: Tigranem Cn. Pompeius cùm in ſuis caſtris ſupplicem, abiectumq; uidiſſet, erexit, atq; inſigne regium, quod ille de ſuo capite abiecerat, repoſuit, & imperatis certis rebus regnare iuſſit. A

DE COS. AN. DCXXCVIII.

IN hunc annum cum deſignati conſules P. Autronius Pętus, P. Cornelius Sulla, legibus ambitus interrogati pœnas dediſſent, in eorū locum facti ſunt L. Aurelius Cotta, & L. Manlius Torquatus; auctore Saluſtio, Dione, & Pędiano, qui ita in Cornelianam ait: P. Sylla, & P. Autronius cos. deſignati cùm eſſent, eorum alterum L. Cotta, alterum L. Torquatus ambitus damnarunt, & in eorum locum conſules creati ſunt. Vnde etiam Cicero II. de finib: L. Torquatus, adoleſcentulus eripuit P. Syllæ conſulatum, eumq; ad patrem ſuum rettulit. Damnatos lege Calpurnia de ambitu à C. Piſone cos. paulo ante lata, ſcribit idem cum Pædiano in or. in toga. Idem eſt apud Suetonium in Cæſare. Priores cos. uocat Dio P. Pætum, & Cornelium Syllam. Saluſtius & Suetonius P. Syllam, & P. Autronium. (ſic enim ſcribendum, non Antronium, ex lapid. Capit. apud quos an. DCCXXIII eſt, L. AVTRONIVS P. F.) liber Cuſpinianus SVLLAM, & PAETVM. P. autem Sylla Ser. F. dicitur à Saluſtio, à Dione uero filius fratris L. Syllæ dictatoris. Poſteriores cos. L. Cottam, & L. Torquatum uocat Nepos in uita Attici, Cicero contra Rullum; Torquatum, & Cottam in Catilinam, & de diuin. itemq; faſti Siculi; Index lib. XXXVII Dionis L. Aurelium M. F. Cottam, L. Manlium L. F. Hic L. Manlius Torquatus Macedoniā prouinciam ſortitus eſt. quod indicat Cicero, cùm inquit in Piſonem, L. Torquatum magnis rebus geſtis ſe cos. referente imperatorem appellatum eſſe. L. Cotta Pompeio, & Craſſo cos. prætor iudicia ad equites tranſtulit. Pædianus, epitomæ. C. Papius tribunus pl. lege lata peregrinos urbe expulit. Dio lib. XXXVIII. Legis Papiæ meminit quoq; Cic. in III de off. B C

De cenſoribus abdicatis.

CVM quinquennalis luſtri ratio, tum Dionis hiſtoria docet, in hunc annum cenſores creatos fuiſſe. ſic enim loquitur: Cenſores cùm de danda ijs, qui trans Padum ſunt, ciuitate inter ſe contenderent, non ſolum nihil aliud egerunt, ſed magiſtratu etiam abdicarunt. Hos autem fuiſſe M. Craſſum, & Q. Catulum conſulares uiros tradit Plutarchus in Craſſo, cùm ait: Craſſus cenſuram ocioſam geſſit; neq; enim ſenatum legit, neq; equites inſpexit, nec cenſum ciuium egit; uerum cùm à collega Lutatio Catulo de Ægypto Romanis tributaria facienda diſſentiret, ambo ſponte magiſtratu abierunt. Idem in Politicis, & in Catone minore, & in libro de uitioſa uerecundia Catuli cenſoris meminit, eumq; cenſorem Catone quæſtore, Pompeio in Aſia bellum gerente, fuiſſe ſcribit. D

De re geſta cum Mithridate à Cn. Pompeio pro cos.

HIS cos. Cn. Pompeius Artocem Iberiæ regem, cùm eum ſenſiſſet in ſe moliri bellum, adortus magno prœlio uictum, obſidib. acceptis, cum pace dimiſit; Albanos iterum occurrentes repulit; Phraatem, cuius fines Gabinius ultra Euphratem uſq; ad Tigridem populatus erat, amicitiam renouare cupiētem aſpernatus, agros Gorduenes, de quibus ipſe cum Tigrane diſceptabat, per Afranium occupatos Tigrani regi attribuit. Hæc in hunc annū geſta refert Dio. de quibus ita eſt in epitoma CI: Cn. Pompeius cùm Mithridatē perſequeretur, in ultimas, ignotasq; gentes penetrauit; Iberos, Albanosq;, qui tranſitum non dabant, prœlio uicit. Appianus, & Plutarchus item.

DE

A DE COS. AN. DCXXCIX.

CONSVLES inſequens annus habuit auctore Caſſiodoro, & Pædiano, & Siculis faſtis, L. Cæſarem, & C. Figulum. quos Dio uocat L. Cæſarem, C Marcium C. F. Figulum; Cicero pro Sulla L. Iulium, C. Figulum, itemq; Saluſtius in Catilina. L. Cæſar L. Cæſaris filius fuit eius, qui conſulatum geſſit bello Marſico. Itaq; Cicero in Catilinam auum huius M. Fuluium Flaccum appellat. pater enim huius Fuluiam Flacci filiam in matrimonio habuit. Hæc hoc de conſulatu cùm ſcriberem, forte interuenit GEMINIANVS PATINVS Mutinenſis, præſtans ingenio, atq; doctrina iuuenis; qui data occaſione ſæpe ſe miratum eſſe dixit, quòd alterum horum conſulum Marcium quidam Thermi cognomine afficerent; cùm tamen Thermus non Marciorum eſſet cognomen, ſed Minuciorum; Figulus autem etiam in hoc conſule cognomen celebraretur. nam in prima epiſtola ad Atticũ ſic Ciceronẽ ſcriptũ reliquiſſe: L. Iulio
B Cęſare, C. Marcio Figulo cos. filiolo me auctũ eſſe ſcito. atq; à me quid hac de re ſentirem, requiſiuit. quid autem ei tum reſponderim, putaui mihi hoc eodem in loco aſcribendum eſſe, ut qua re illi, eadem ceteris etiam antiquitatis Romanæ ſtudioſis gratum faciam. Reſpondi me putare, non imperite eos feciſſe, qui Thermum alterum cognomen huic Marcio adieciſſent. eundem enim eſſe Thermum cum Figulo. Itaq; Ciceronem eadem epiſtola cùm competitores Cæſaris nominaret, Thermum, non Figulum nominaſſe. ſic enim ille ait: De ijs, qui nũc petunt, Cæſar certus putatur. Thermus cum Silano contendere exiſtimatur. noſtris rationibus maxime conducere uidetur, Thermum fieri cum Cæſare. nemo eſt enim ex ijs, qui nunc petunt, qui ſi in noſtrum annum reciderit, firmior candidatus fore uideatur, propterea, quòd curator eſt uiæ Flaminiæ. in extrema autem epiſtola ſignificat ſe L. Iulio Cæſare, C. Marcio Figulo cos. auctum filiolo, cùm tamen Figuli petentis antè ne meminerit quidem; hoc autem me tanto uehementius credere, quòd in libro uetere, quem identidem citat au-
C ctorem Cuſpinianus, extrema utriuſq; horum conſulum cognomina ſunt, CAESAR & THERMVS. quod alias etiam facit, ut cùm duo, aut plura cognomina unius fuerint, ille extremum tantum adhibeat. fortaſſe autem hunc è Thermorum familia in Figulorum per adoptionem tranſiſſe, atq; ita utrunq; cognomen tuliſſe.

De cenſoribus.

ET in hunc annum cenſores creatos Dio oſtendit, cùm ait, ne cenſores quidem qui ſubſequuti ſunt, quicquam inſequẽti anno egiſſe, quòd tribuni pl. interceſſerint, ne ſenatum legerent, ne ipſi forte præterirentur. eſt autem conſentaneum, ſi priores cenſores abdicarunt, hoc anno alteros, qui luſtrum facerent, fuiſſe creatos. hos autem fuiſſe arbitror L. Aurelium Cottam priore anno cõſulem, & P. Seruilium Iſauricum. De Cotta teſtis eſt Plutarchus, qui Cottam petente conſulatum Cicerone cenſuram geſſiſſe ſcribit. Cicero autem petijt hoc anno. eundem etiam L. Cottam cenſorium
D uocat Cicero in orat. pro domo. De Seruilio auctor eſt Valerius, qui lib. VIII ſcribit: P. Valerium conſularem, cenſorium, triumphalem maiorum ſuorum titulis Iſaurici cognomen adieciſſe. quoniam autem illum ante hunc annum cenſuram non geſſiſſe conſtat, propterea collegam L. Cottæ fuiſſe arbitratus ſum. neq; uero ab his luſtrum conditum puto, cum triennio poſt alij cenſores id condiderint, ut tum oſtendam; neq; cenſum actum, quòd Cicero cum pro Archia poſt conſulatum diceret, proximos cenſores, qui cenſum egerint, Gellium, & Lentulum intelligit, tum cum Archias cum imperatore L. Lucullo apud exercitum erat.

De re geſta à Cn. Pompeio cum Mithridate.

PHRAATES rex Parthorum iratus Pompeio, quòd cùm ad ſe ſcriberet, non regem regum, ut mos erat, appellaſſet, tranſitu Euphratis impedito, ineunte uere in Tigranem regem una cum Tigranis filio genero ſuo motis caſtris, primo prœlio uictus, altero melius pugnauit. Itaq; cum Tigranes Pompeium ex Syria aduocaret,

neq; ille uenire maturaret, eum, ac Romanos per legatos inſolentius accuſauit. Pompeius maledictis eius contemptis nec Tigranem auxilio iuuit, nec Phraatem bello perſecutus eſt, quòd bellum illud ſibi mandatum eſſe negaret, ac Mithridates adhuc in armis eſſet. hac de cauſſa Tigranes eluſus operam dedit, ut cum Phraate in gratiam rediret. Dio, Appianus, Plutarchus. A

DE COS. AN. DCXC.

CONSVLES in hunc annum inierunt M. Cicero, C. Antonius. auctor cum Siculis Caſſiodorus, Plinius lib. VIII, Saluſtius in Catilina, Suetonius in Auguſto, Plutarchus in Cicerone, Velleius lib. II, Ioſephus antiquitatum lib. XIIII. Dio M. Tullium M. F. Ciceronem, C. Antonium M. F. edit. Ciceronis patrem, auumq; prænomine Marci uſos fuiſſe, apparet ex lib. V epiſtolarũ, lib. II de Oratore, lib. III. de legibus. C. Antonium M. Antonij oratoris filium tradit Pædianus in orationem in toga. quo in loco enumerat Ciceronis competitores, duos patricios P. Sulpicium Galbam, L. Sergium Catilinam: quatuor plebeios, ex quibus duos nobiles, C. Antoniũ, L. Caſſium Longinum: duos, qui tantum nõ primi ex familijs ſuis magiſtratum adepti erant, Q. Cornificium, & C. Licinium Sacerdotem, ſolum Ciceronem equeſtri loco natum. omnes magiſtratus ſe ſuo anno adeptum Cicero gloriatus eſt. Eidem Macedonia obtigit, Antonio Gallia. Macedoniam deinde Antonio collegæ conceſſit Cicero, neq; in prouinciam profectus eſt ex conſulatu. Gallia Q. Metello Celeri prætori mandata eſt; auctor ipſe Cicero, Dio, & Plutarchus. ambo Tullo, & Lepido prætores fuerant; Pædianus. Hoc anno tribuni pl. C. Antonio conſule non repugnante leges aliquot pernicioſas ad perturbandum reip. ſtatum promulgarunt: ut agri uictoria Pompeij parti à Xuiris, quos pars populi creaſſet, uenderentur, atq; ea pecunia agri emerentur, quò plebs Romana deduceretur; ut Campanus ager populo diuideretur; ut proſcriptorum filij, quos Sulla dictator honorum petitione priuarat, ad magiſtratus uocarentur; ut P. Autronius, & P. Sulla damnati ambitus in ſenatum legi, ac magiſtratus capere poſſent; C. etiam Rabirius à T. Labieno trib. pl. ad populum poſtulatus eſt, quòd XXXVI ante annum in ſeditione L. Saturninum interfeciſſet. quæ leges ne ferrentur, conſilio, atq; eloquentia Ciceronis conſulis auctore Dione perfectum eſt. ut merito Cicero ipſe ita in Piſonem glorietur: Ego K. Ian. ſenatum, & bonos omnes legis agrariæ, maximarumq; largitionũ metu liberaui. ego agrum Campanum, ſi diuidi non oportuit, conſeruaui, ſi oportuit, melioribus auctoribus reſeruaui. ego in C. Rabirio perduellionis reo XL annis ante me conſulem interpoſitam ſenatus auctoritatem ſuſtinui contra inuidiam, atq; defendi. ego adoleſcentes bonos, & fortes, ſed uſos ea conditione fortunæ, ut ſi eſſent magiſtratus adepti, reip. ſtatum conuulſuri uiderentur, meis inimicitijs, nulla ſenatus mala gratia comitiorum ratione priuaui. B C

De re geſta à Cn. Pompeio cum Mithridate.

HIS cos. Mithridates tranſitum in Italiam moliens filios aliquot, ac propinquos ſuſpectæ fidei in Boſporo interfecit. Quo terrore compulſus Pharnaces filius eius, cum ſe à Romanis regnum conſequuturum ſperaret, patri inſidias fecit. quibus patefactis damnatus, ope eorum, quos pater ad ſe comprehendendum miſerat, ſigna in eum intulit, ac regia occupata, ut ſibi ueneno mortem conſciſceret, coegit, ac ſe Pompeij poteſtati permiſit. Pompeius Aretam Arabum regem, qui Syriam populatus erat, prœlio uictum in deditionem accepit, poſt in Palæſtinam profectus Hircanum, & Ariſtobulum Iudæos fratres inter ſe de regno contendentes adortus, illum primo congreſſu, hunc acie maiore mole ſuperauit; urbem eorum Hieroſolyma cepit, atq; Hircano rege conſtituto in Pontum reuerſus, urbibus in fidem acceptis, in Aſiam traiecit. Ita Dio, Plutarchus, Appianus, Ioſephus, alij. in epitoma autem CI, ita: Præterea fugam Mithridatis per Colchos, Eniochosq;, & res ab eo in Boſporo geſtas continet. Cn. Pompeius in prouinciæ formam Pontum redegit. Pharnaces filius Mithridatis bellum patri intulit: ab eo Mithridates in regia cum ueneno ſumpto parum D

profe-

A profeciſſet ad mortem, à milite Gallo nomine Bitoeto, à quo ut adiuuaret ſe, petierat, interfectus eſt. Cn. Pompeius Iudæos ſubegit; Fanum eorum Hieroſolyma inuiolatum ante id tempus cepit. Hoc bello Bithyniam, Cappadociam, & Ciliciæ partem eam, quæ nondum imperio Romano ſubiecta erat, & Syriæ Phœnicen, ac Cœlen, & Palæſtinam uſq; ad Euphratem, & Paphlagoniam, Galatiam, Phrygiam, & finitimam Myſiam, item Lydiam, Cariam, Ioniam, & Aſiam, quæ ad Pergamum eſt, atq; ipſam Græciam partim recuperatas eſſe, partim nunc primum in poteſtatem ueniſſe Romanorum tradit Appianus; Tigrani porrò Armeniam maiorem eſſe permiſſam, Pharnaci Mithridatis filio Boſporum, Ariobarzani Cappadociam. Antiocho Commageno Seleuciam, Deiotaro, atq; alijs tetrarchis cum Armenia minore Galatiam, Attalo. & Pylæmeni Paphlagoniam, Ariſtarcho Colchidem, Palæſtinam Hircano. præterea uero cùm Cicero in oratione de prouincijs dicat, Aſiam, quæ antea Romanum imperium terminabat, tribus nouis prouincijs Pompeij uictoria cinctam, Pon- B tum intelligere uidetur, quem ille cum Bithynia iunctum unam prouinciam auctore Strabone fecit, quæ etiam Bithyniæ nomine appellata eſt; & Syriam, quam cum Palęſtina in prouinciam redactam rectori delata iuriſdictione refert Marcellinus lib. XIIII. cui tamen de Palæſtina non aſſentior. quam Hircano permiſſam omnes hiſtorię loquuntur. Cicero eadem in oratione ſe conſule referente ait, primum XII dierum ſupplicationem Cn. Pompeio decretam confectis bellis omnibus maritimis, terreſtribusq; qua de cauſſa hoc etiam anno ſalutis augurium factũ tradit Dio, quod niſi pacato toto imperio fieri ſoleret.

De coniuratione Catilinæ.

EXTREMO fere hoc anno coniuratio Catilinæ patefacta, atq; conſilio Ciceronis conſulis oppreſſa eſt. L. Sergius Catilina uir patricius, qui triennio ante etiam cum Cn. Piſone coniurauerat, cum priore, & hoc anno repulſam conſulatus tuliſſet, cum C P. Lentulo, & C. Cethego prætoribus, atq; alijs multis de cæde conſulum, & ſenatus, incendijs urbis, & opprimenda rep. coniurauit, exercitu quoq; ad id per C. Manlium in Etruria ad Fæſulas comparato. Re per indices patefacta S.C. fit, ut conſules uideant, ne quid detrimenti reſp. capiat. Præſidijs in urbe diſpoſitis, Q. Marcius rex Fæſulas, Q. Metellus Creticus in Apuliam circumq; ea loca mittuntur; prætores Q. Pompeius Rufus Capuam, Q. Metellus Celer in agrum Picenum: ijsq; permiſſum ut pro periculo exercitum compararent. Cum Catilina ſui purgandi cauſſa ſicuti iurgio laceſſitus foret, in ſenatum ueniſſet, Ciceronis conſulis oratione, & ſenatorum maledictis exagitatus, domum ſe ex curia proripuit, inde nocte intempeſta cum paucis in Manliana caſtra profectus eſt. Lentulus, Cethegus, ac ceteri, qui ex præcepto Catilinæ in urbe remanſerant, capti, atq; indicijs plurimis conuicti S.C. ſupremo ſupplicio afficiuntur. Ciceroni, cuius præcipue induſtria ſalus reip. parta eſt, magna à bonis ciuibus laus, ac gloria tributa eſt. Hæc Saluſtius, Dio, Appianus, Plutarchus latiſſime.

D *De triumpho L. Luculli pro cos. de Mithridate.*

L. LVCVLLVS magnis rebus in Ponto, & in Armenia aduerſus reges Mithridatem, & Tigranem geſtis exercitum M' Acilio Glabrioni conſuli ſucceſſori, aut certe ſequenti anno, ut diximus, Pompeio ſibi in Galatia occurrenti tradidit: conſtitutaq; per decem legatos prouincia, inter quos M. Lucullum fratrem, & L. Murenam fuiſſe Cicero lib. XIII epiſtolarum ad Atticum ſcriptum reliquit, Romam deceſſit, neq; niſi hoc demum anno triumphauit. Hoc ſignificat Cicero in Lucullo, cùm ſcribit de eo: Quin etiam, cùm uictor à Mithridatico bello reuertiſſet, inimicorum calumnia triennio tardius, quàm debuerat, triumphauit. nos enim conſules introduximus penè in urbem currum clariſſimi uiri. Hic autem fuit C. Memmius, quem refert Plutarchus populum R. contra Lucullum incitaſſe, ita ut uix ei triumphum permiſerit. Triumphaſſe etiam eundem Cicerone conſule patet ex oratione pro Muræna, in qua Cicero ait, L. Luculli exercitum, qui ad triumphum conuenerat, L. Murenæ conſu-

latum petenti præſto affuiſſe. Eiuſdem triumphi meminerunt Eutropius, Athenæus lib. VI, & latiſſime omnium Plutarchus, qui ei milites à Pompeio duntaxat mille & ſexcentos ad triumphum relictos ſcribit. Plinius etiam lib. XXVIII, cap. V, hunc ſenem triumphalem appellat. & cum lib. XXXIIII, Apollinẽ à M. Lucullo ex Apollonia Ponti urbe XXX cubitorum, CL talentis factum, eſſe trãslatum ait; L. Lucullũ qui in Ponto, non Marcum, qui in Macedonia rem geſſit, reponendum opinor. A

DE COS. AN. DCXCI.

CONSVLES ſubſequuti ſunt D. Silanus, L. Murena, auctore cum Siculis Caſſiodoro, & Saluſtio. Dio D. Iunium M. F. Silanum, L. Licinium L. F. Murenam edit. Eutropius D. Iunium Silanum, & L. Licinium. D. Iunium M. Silani filium eſſe reor eius, qui conſul fuit bello Cimbrico. L. Murena L. Murenæ filius eſt eius, qui de Mithridate pro pr. triumphauit. ut ait Cicero pro ipſo Murena ambitus reo. His comitijs repulſam iterum tulit L. Sergius Catilina, cuius dolore ad coniurationem exarſit: & Ser. Sulpicius Rufus Iuriſconſultus, qui poſt Murenam ambitus accuſauit. L. Murena, & Ser. Sulpicius anno ſuo prætores una fuerunt, id eſt, Cotta, & Torquato cos. Murena ius dixit, Sulpicius de peculatu cognouit: Murena ex prætura in Galliam profectus eſt, Sulpicius urbe delectatus eſt: Cicero pro Murena. Hoc anno C. Pontinius, qui, cos. Cicerone, Saluſtio auctore, prætor fuit, ex prætura Galliam Narbonenſem ſortitus eſt. ut poſt in eius triũpho dicemus. P. Clodius domi Cæſaris pont. max. cum ueſte muliebri deprehenſus, cùm ſacra Bonæ deæ à mulieribus fierent, ad quæ marem penetrare nefas erat. Dio, & Cicero lib. I. ad Att. B

De L. Catilina uicto à C. Antonio pro conſule, & rebus ab eodem geſtis in Macedonia.

L. CATILINA auditis, quæ Romæ geſta erant, exercitum parauit. Contra quem cum C. Antonius Roma miſſus eſſet, Catilina per montes aſperos magnis itineribus in agrum Piſtorienſem contendit, eo conſilio, uti per tramites profugerent in Galliam transalpinam. Quo cognito Q. Metellus Celer, qui cum tribus legionibus in agro Piceno præſidebat, caſtris motis ſub ipſis radicibus montium conſedit. neq; Antonius longius aberat. Catilina ubi uidit ſe montibus, atq; copijs hoſtium clauſum, neq; præſidij ſpem ullam eſſe, cum Antonio quamprimum cõflixit. Antonius, quòd pedibus æger erat, M. Petreio legato exercitum permiſit. Catilina in ipſa pugna fortiſſime dimicans cecidit. C. Antonius abſterſos gladios in caſtra rettulit, & Imperator appellatus eſt. Romæ ſupplicatio decreta. Dio, Saluſtius, Plutarchus, Valerius capite de iure triumphandi, Cicero pro Sextio. Ceterum cùm L. Torquato in Macedonia ex conſulatu C. Antonius ſucceſſiſſet, uicto Catilina in prouinciam profectus male rem geſſit. Hoc indicat Obſequens cùm ait: C. Antonius cùm in agro Piſtorienſi Catilinam deuiciſſet, laureatos faſces in prouinciam tulit, ibi à Dardanis oppreſſus amiſſo exercitu profugit. apparuit eum hoſtibus portendiſſe uictoriam, cùm ad eos laurum uictricem tulerit, quam in Capitolio debuerat deponere. Eundem ſcribit Dio in conſulatu Cæſaris, cùm Dardanos, ac finitimos eorum populatus eſſet, eorum in ſe impetu nõ expectato, fugam cepiſſe. ab alijs etiam cum equitatu fugatum, peditatum ipſum hoſtibus concidendum reliquiſſe. Hunc autem per triennium prouinciam obtinuiſſe arbitror. Nam quanquam Cicero ad Att. lib. primo ſcribit K. Ian. Piſone & Meſſalla cos. prodromos Pompeianos nunciare Pompeium aperte acturum, ut Antonio ſuccedatur: idem tamen Antonium ſe defendiſſe, ſcribit ad P. Sextium, Antonij tum quæſtorem. Antonium, inquit, in ſenatu grauiſſime, ac diligentiſſime defendi, ſenatumq; uehementer oratione mea, atq; auctoritate commoui. accedit, quòd Cæſare, & Bibulo cos. C. Octauium Auguſti patrem Macedoniæ prætorem inuenio apud Ciceronem in epiſtolis ad Q. fratrem. quem etiam ex prætura Macedoniam ſortitum eſſe, atq; Beſſis, ac Thracibus magno prœlio fuſis optime ſocios tractaſſe narrat in Auguſto Suetonius: Gabinio autem & Piſone, L. Appuleium inuenio C D

A inuenio cuius quæſtor Cn. Plancius Ciceronem exulantem complexus eſt. Cicero pro Plancio. Lentulo & Metello L. Piſonem ex conſulatu eam obtinuiſſe ſatis conſtat. poſtremo, quia Dio Ciceronem ſcribit Antonium ex prouincia reuerſum Cæſare, & Bibulo defendiſſe, à M. Cœlio accuſatum, quòd ſocius coniurationis Catilinæ fuiſſet, damnatumq; quòd praue rem in Macedonia adminiſtraſſet. Itaq; Cicero pro Cœlio ait: M. Cœlius accuſauit C. Antonium collegam meum, cui miſero preclari in remp. beneficij memoria nihil profuit, nocuit opinio maleficij cogitati. Atq; hac etiã de cauſſa in epitoma CIII ſub conſulatum Cæſaris hæc uerba ſunt: C. Antonius pro cos. in Thracia parum proſpere rem geſſit: cum tamen Cæſare cos. non ipſe in Macedonia, ſed C. Octauius fuerit.

De Q. Marcio pro cos. Ciliciæ, & rebus eius.

Q. MARCIVM ex conſule in Ciliciam miſſum refert Dio, Menemachum quendam Mithridatis transfugam recepiſſe, & P. Clodium, qui L. Lucullum reliquerat,
B claſſi præfeciſſe, Lucullo ab exercitu ſuo deſerto opem imploranti denegaſſe. reliquas res eius geſtas uetuſtatis ne iniuria, an hominũ incuria apud Dionem aboleuit? Hic per annum prouinciæ præfuit, quia Tullo & Lepido cos. Cilicia mandata Pompeio eſt. ibi uero res eum magnas geſſiſſe credibile eſt. quòd ſcribit Saluſtius in Catilina Q. Marcium Regem ad urbem fuiſſe cum exercitu Cicerone conſule, inimicorũ inuidia impeditum, ne triumpharet. an uero triumpharit, parum certum eſt. mortuus eſt enim hoc tempore, unde Cicero in epiſtola ad Att. M. Piſone, M. Meſſalla ſcripta, ait, P. Clodium hæreditatem Regis deuoraſſe. habebat autem ſororem Clodij Rex in matrimonio, L. Lucullus alterã, Q. Metellus Celer tertiam, auctor Plutarchus. Eiuſdem regis meminit Saluſtius hiſtoriarum lib. V, ex Priſciani lib. XVIII, his uerbis: At Lucilius audito Marcium Regem pro conſule per Lycaoniam cum tribus legionibus in Ciliciam tendere.

C *De triumpho Q. Metelli Cretici pro cos. ex Creta.*

DE rebus à Q. Metello pro cos. in Creta geſtis ſatis ante dictũ eſt. Ne hic quidem anno ſuo triumphauit. Nam & hic conſule Cicerone ad urbem cum exercitu fuiſſe traditur, impeditus paucorum inuidia, ne triumpharet. Triumphaſſe autem eum D. Silano, & L. Murena cos. ab Eutropio proditum eſt. De quo triumpho ſic Velleius: Metelli, & Luculli triumphum Pompeius imminuit. & alibi: Cn. Pompeius captiuos duces ornamentum triumphi Metelli ſubduxit. (hi fuerunt Panares, & Laſthenes, auctore Dione.) Huius etiam triumphi ueſtigia ſunt in Capit. triumphis. nam uoces illæ: K. IVN. quæ ſunt proxime ante Pompeij triumphum, ad hunc, ut puto, pertinẽt.

DE COS. AN. DCXCII.

CASSIODORVS hoc anno cos. ſubijcit M. Pupium, M. Valerium. Piſonem, & Meſſallam faſti Siculi; Dio M. Pupium M. F. Piſonem, M. Valerium M. F. Meſſallam
D Nigrum. Meſſallæ Nigri mentio eſt etiam apud Pædianum in oratione pro Scauro: M. Meſſallæ, & M. Piſonis apud Ciceronem lib. I ad Att. Pliniũ lib. VII, cap. XXVI; lib. XXXVII, cap. II; lib. VIII, cap. XXVI; Cæſarem lib. primo de Gallico bello. M. Piſonem Cn. Pompeij bello Mithridatico legatum ex Aſia à Pompeio ad comitia præmiſſum, eiuſdem opera conſulatum adeptum, refert Dio. De eodem ſic Pædianus in Piſonianam: M. Pupius Piſo fuit eiſdem temporibus, quibus Cicero, ſed tanto ætate maior, ut ad adoleſcentulum Ciceronem pater ad eum deduceret, quòd in eo & antiquæ uitæ ſimilitudo, & multæ erant literæ. orator quoque melior, quàm frequentior habitus eſt, biennio tamen ſerius, quàm Cicero conſul fuit. triumphauit pro cos. de Hiſpanis Q. Hortenſio, Q. Metello Creticos cos. ante Ciceronis conſulatum. & Cicero in Bruto: M. Piſo quicquid habuit, habuit ex diſciplina, maximeq; ex omnibus, qui ante fuerunt, græcis doctrinis eruditus fuit. &c. Eundem M. Piſonem ſcribit pro Plancio in ædilitate præteritum conſulem eſſe factum.

& Velleius: M. Piſo conſularis Anniam, quæ Cinnæ uxor fuerat, in Syllæ gratiam dimiſit. Eundem à M. Pupio adoptatum tradit Cicero pro domo. De Piſonis prouincia ſic Cicero primo ad Att: Piſonem conſulem nulla in re conſiſtere unquam ſum paſſus. deſponſam homini iam Syriam ademi. Cæſar lib. I ſcribit ſenatum cenſuiſſe, uti quicunque Galliam prouinciam obtineret, quod commodo reip. facere poſſet, Æduos, ceterosque amicos populi R. defenderet. Hoc anno C. Cæſar, qui Murena & Silano cos. præturam geſſit, ex prætura in Hiſpaniam ulteriorem profectus eſt. A

De cenſoribus, & luſtro LXVII.

CENSORES in hunc annum Dio profitetur. ſcribit enim Piſone, & Meſſalla cos. omnes eos, qui magiſtratus geſſerant à cenſoribus etiam ſupra legitimum numerum in ſenatum lectos. Idem oſtendit Cicero in epiſtola lib. primi ad Atticum, quę ſcripta eſt his cos. non. Decemb. Metello Celere cos. deſignato, cum ait: Aſiani, qui de cenſoribus conduxerunt, queſti ſunt in ſenatu, ſe cupiditate prolapſos nimium magno conduxiſſe; ut induceretur ea locatio poſtulauerunt. Neque uero Aſiana uectigalia conduci, niſi poſt pacatam à Pompeio Aſiam, potuerunt, id eſt ab huius anni cenſoribus. Idem Cicero ſignificat luſtrum ab his cenſoribus eſſe factum, ſed ſequentibus cos. nam in epiſtola, quæ proxime ſequitur, data XI K. Febr. Q. Metello, L. Afranio cos. ſic ait: Reuiſe nos aliquando. nam ne abſens cenſeare, curabo edicendum, & proponendum locis omnibus. ſub luſtrum autem cenſeri germani negotiatoris eſt. Cum igitur dubitandum non ſit, quin hoc anno cenſores creati ſint, eſt uero illud accurate quærendum, qui fuerint. neque in cenſore, aut cenſoriū ullum, ex ijs, qui ante conſulatum geſſerint, adhuc incidi. Hi autem creati ſunt ante quinquennium, quòd priores cenſores luſtrum nullum fecerint. B

De triumpho III *Cn. Pompeij Magni pro coſ. de Mithridate. &c.* C

QVAE geſſerit maritimo, ac Mithridatico bello Cn. Pompeius pro cos. ante demonſtratum eſt. Hic eſt autem annus, quo ipſe bellis omnibus confectis triumphauit. cuius triumphi hæc adhuc in annalibus ueteribus teſtimonia leguntur. Dio & Plutarchus auctores ſunt, eum petijſſe, ut priore anno comitia conſularia differentur, quò præſens ipſe Piſonem candidatum deducere poſſet. Cicero etiam lib. primo ad Att. ſignificat Piſone, & Meſſalla cos. Pompeium K. Ian. in expectatione fuiſſe. Triumphaſſe autem eundem hoc anno per biduum III, & prid. K. Octob. proditum eſt in Capitolinis fragmentis, atque in ijs, quos paulo infra commemorabo, annalibus. Laudāt igitur primum illud in Pompeio rerum Ro. ſcriptores, quòd uictor cum exercitu maximo rediens, ut Brunduſium traiecerit, copias omnes dimiſerit, atque ex tot bellis uno triumpho contentus fuerit, neque ullo ſe, niſi uetere Magni cognomine ornari uoluerit. In ſenatu de ſuis rebus diſſerentem eum dixiſſe Plinius lib. VII tradit, ſe Aſiam, quam ultimam prouinciam acceperat, patriæ mediam reddidiſſe. Titulum triumphi, totius mundi prætulit. Quot autem, & quibus ex regionibus nominatim triumpharit Plinij uerbis allatis exponam. Pompeius, inquit, honores urbi tribuit in delubro Mineruæ, quod ex manubijs dicauit. Cn. Pompeius Magnus Imp. bello XXX annorum confecto, fuſis, fugatis, occiſis, in deditionem acceptis hominum uicies ſemel centenis LXXXIII, depreſſis, aut captis nauibus DCCCLXVI, oppidis, caſtellis MDXXXVIII in fidem acceptis, terris à Mæoti lacu ad rubrum mare ſubactis, uotum merito Mineruæ hoc breuiarium eius ab oriente. Triumphi uero, quem duxit a.d. tertium K. Octob. M. Meſſalla, M. Piſone cos. præfatio hæc fuit: Cum oram maritimam à prædonibus liberaſſet, & imperium maris populo R. reſtituiſſet ex Aſia, Ponto, Armenia, Paphlagonia, Cappadocia, Cilicia, Syria, Scythis, Iudæis, Albanis, Iberia, inſula Creta, Baſternis, & ſuper hæc de regibus Mithridate, atque Tigrane triumphauit. Meminit idem huius quoque triumphi lib. XXXVII his uerbis: D

Id

A Id ut planius noſcatur, uerba ex ipſius Pompeij triumphorum actis ſubijciam. Ergo tertio triumpho, quẽ de Piratis, Aſia, Ponto, gentibusq; & regibus in ſeptimo huius operis uolumine indicatis M. Piſone, M. Meſſalla cos. prid. K. Octo. die natalis ſui egit, tranſtulit alueum cum teſſeris luſorium è gemmis duabus latum pedes tres, longum pedes quatuor. Perſequitur inde multa alia, quæ eadem etiam apud Plutarchũ, & Appianum ferè memorantur. In epitoma autem CIII ita eſt: Cn. Pompeius de liberis Mithridatis, Tigrane, & Tigranis filio triumphauit, Magnusq; à tota cõcione conſalutatus eſt. & Valerius lib. V: Pompeius de Mithridate, & Tigrane, præterea regibus, & gentibus plurimisq; ciuitatibus & prædonibus unũ duxit triumphũ. Hinc Cicero pro Cornelio: Pompeius tot habet triumphos, quot ſunt oræ, partesq; terrarum. Item: Pompeij tres triumphi teſtes ſunt totum orbem terrarum noſtro imperio teneri. Hoc tempore Pompeium annos natũ XXXIII multis placuiſſe, ſe uero XL probare ait Plutarchus. Appianus XXX edit. eſſe autẽ XLV facile quiſq; intelliget,
B qui à C. Atilio, Q. Seruilio cos. quo anno ipſe prid. K. Octob. natus eſt, enumerabit. Itaq; merito Velleius ſe mirari ait tanti uiri eos fefelliſſe quinquennium, cum ab ortu eius facillima, & certiſſima ſit annorum digeſtio.

DE COS. AN. DCXCIII.

CONSVLES edit in hunc annum Caſſiodorus cum Siculis Q. Metellum, L. Afranium; item Obſequens, item Cicero lib. primo epiſt. ad Atticum; Dio L. Afranium L. F. Q. Cæcilium Q. F. Metellum Celerem. Cicero tamen in primo ad Atticum Afranium uocat Auli filium; preſertim cum ait: Magna eſt expectatio comitiorũ, in quæ omnibus inuitis trudit noſter Magnus Auli filium. Q. Metellus Celer Q. F. ſcribitur etiam à Cicerone in V epiſtolarum. Vterq; horum Pompeij opera conſulatum, teſte Dione, conſecutus eſt. eius enim legati ambo fuerunt in Aſia. Q. Metellus Celer Cicerone cos. prætor fuerat. ex prætura autem profectus eſt in Galliam, in qua bellum
C ſe gerere pro cos. ſcribit lib. V. ad Ciceronem. Itaq; Plinius lib. II cap. LXVII inquit: Nepos tradit Q. Metello Celeri L. Afranij in cõſulatu collegæ, ſed tum Galliæ procõſuli ludos à rege Sueuorum dono datos. De prouincijs cos. ita Cicero in primo ad Att: Heluetij ſunt in armis. excurſiones in prouinciam faciunt. ſenatus decreuit, ut conſules duas Gallias ſortirentur, delectus haberetur, uacationes ne ualerent, legati cũ auctoritate mitterentur, qui adirẽt Galliæ ciuitates, darẽtq; operã, ne eæ ſe cũ Heluetijs iungerent. legati ſunt Q. Metellus Creticus, L. Flaccus, Lentulus Clodiani F.

De triumpho abiecto à C. Cæſare pro cos. ex Luſitania.

C. CAESAR Silano & Murena cos. prætura urbanã perfunctus in Luſitaniã profectus eſt. atq; ut belli gerendi occaſionem haberet, incolis ex monte Herminio in campos deſcendere iuſſis, quòd diceret eos ea arce uſos regionem latrocinando uexare, eos mandata facere recuſantes acie fregit; inde ſubactis finitimis, qui eundẽ exi
D tum metuentes ſe ad bellum comparauerant, iterũ in incolas Herminij montis, quos ſibi in reditu tetendiſſe inſidias ſenſerat, conuerſus, eos ad Oceanum uſq; perſecutus, in inſula, in quam traiecerãt, propè ad internecionem redegit. poſtremo Brigantium Calæciæ oppidum euertit. quibus rebus geſtis Romam ad comitia, ſucceſſore non expectato, deceſſit, cumq; triumphare poſſet, maluit conſulatũ depoſito triũpho petere. neq; enim niſi præſens in urbe petere conſulatũ lege poterat, nec ſi urbem priuatus iniſſet, ei poſtea triumphare permiſſum erat. Hęc Dio. Suetonius aũt de eadem re his uerbis: Cæſar ex prætura ulteriorem ſortitus Hiſpaniam retinentes creditores interuentu ſponſorum remouit, ac neq; more, neq; iure, antequàm prouinciæ ordinarentur, profectus eſt. incertum metu ne iudicij, quod priuato parabatur, an quo maturius ſocijs implorantibus ſubueniret. pacataq; prouincia pari feſtinatione non expectato ſucceſſore ad triumphum ſimul, conſulatumq; deceſſit. ſed cum editis iam comitijs ratio eius haberi non poſſet, niſi priuatus introijſſet urbem & ambienti, ut legibus ſolueretur, multi contradicerent, coactus eſt triumphũ, ne conſulatu excluderetur,

tur, dimittere. Idem tradit Appianus lib. I I, Plutarchus in Cæſare. Obſequens etiam his cos. Luſitanos Gallæcos deuictos notat. A

De conſpiratione M. Craßi, Cn. Pompeij, & C. Cæſaris.

CVM Cn. Pompeius acta ſua à ſenatu confirmari uellet; ut quæ in Aſia ſingulis regibus, ac gentibus dediſſet, rata eſſent, atq; in ea re L. Lucullum, & M. Catonem aduerſarios haberet, Cæſarem, ac Craſſum ſibi adiunxit, Cæſarem ad conſulatum prouehendo, Craſſum aliȷs promiſſis onerando. Ita inter tres ciuitatis principes coitio facta, eaq; iureiurando firmata eſt, fore ut nemo nemini in rep. aduerſaretur, atq; alius aliũ gratia, auctoritate, atq; omni ope in ijs, quæ petijſſet, iuuaret. ſic Dio, Appianus, Plutarchus. Hinc etiam Suetonius ita: Cæſar omnibus officijs Pompeium aſſectatus eſt, offenſum patribus, quòd Mithridate rege uicto, cunctantius cõfirmarentur acta ſua; Pompeioq; M. Craſſum reconciliauit, ueterem inimicũ ex conſulatu, quem ſumma diſcordia ſimul geſſerant; ac ſocietatem cum utroq; inijt, ne quid ageretur in rep. B quod diſplicuiſſet ulli è tribus. Iuliam in conſulatu Pompeio dedit, Calpurniam Piſonis cõſulis futuri ipſe duxit. itaq; in epitoma C I I I ſcriptum eſt: P. Clodius ad plebem tranſijt. C. Cæſar Luſitanos ſubegit. eoq; conſulatus candidato, & captante remp. inuadere conſpiratio inter tres principes ciuitatis facta eſt, Cn. Pompeiũ, M. Craſſum, & C. Cæſarem. P. autem Clodium narrat Dio, ut tribunos pl. ad legem de tribunatu pl. patricijs mandando ferendam adducere non potuit, patriciatu ſe abdicaſſe, atq; iura plebis iniſſe; tribunatũ autem pl. petentem aduerſante Metello cos. repulſam tuliſſe, quòd diceret legitimam eius adoptionem non fuiſſe, quæ lege tantum curiata lata recte fieri poſſet. Vnde etiam Cicero ad Att. primo ait, C. Herennius tr. pl. ad plebem traducit P. Clodium. Metellus eſt conſul egregius, & nos amat.

DE COS. AN. DCXCIIII.

C. CAESAREM, M. Bibulum in hunc annum conſules comparant cum Siculis Caſſiodorus, Suetonius, & epitomæ. C. Iulium C. F. Cæſarem, M. Calpurnium Dio. C. Iulium Cæſarem, Calpurnium Bibulum Plutarchus, & Appianus. quanquam Appianus, ut Oroſius, & Eutropius, L. Bibulum uocat. Cæſaris & Bibuli cos. meminit Cicero ad Lentulum lib. I. In fragmentis Capitolinis eſt, C. IVLIVS C. F. C. N. De comitijs, quibus Cæſar petijt, ſic Suetonius: E duobus conſulatus competitoribus L. Luceio, & M. Bibulo Luceium ſibi adiunxit, pactus, ut is quoniã inferior gratia eſſet, pecuniaq; polleret, numos de ſuo communi nomine per centurias pronunciaret. Qua re cognita optimates auctores Bibulo fuerũt tantundem pollicendi. Igitur cum Bibulo cos. creatus. & Cicero primo ad Atticum; Luceium ſcito conſulatũ habere in animo petere. duo enim ſoli dicuntur petituri. Cæſar cum eo coire per Arrium cogitat, & Bibulus cum hoc ſe putat per C. Piſonem poſſe coniungi. Hoc anno Cæſar conſul legem agrariam promulgauit, qua agros publicos omnes pauperibus diuidebat, Stellatem, & Campanum ijs, qui tres pluréſue liberos haberent, eamq; inuito etiam collega, atq; optimatibus ad populum tulit. Bibulus obnuncians ab eo armis foro pulſus, inde domi abditus, nihil aliud, quàm per edicta obnunciauit. Cæſar unus omnia, & ad arbitrium adminiſtrauit: publicanos remiſſionem petentes tertia mercedum parte releuauit, M. Catonem dicendo diem eximentem in carcerem duci iuſſit, acta Pompeij in Aſia confirmauit: Illyrium, ac Galliam citeriorem cum tribus legionibus à populo, ulteriorem cum legione una in quinquennium à ſenatu obtinuit. præterea, Cicerone in iudicio Antonij temporum ſtatum deplorante, ea re offenſus P. Clodium inimicum eius fruſtra iampridem à patribus ad plebem tranſire nitentem, eodem die, horaq; nona lege de adoptione eius lata traduxit. Suetonius, Appianus, Dio, Cicero pro domo, Plutarchus, Velleius.

DE COS. AN. DCXCV.

L. PISONEM, A. Gabinium in hunc annum cos. inuenio apud Caſſiodorum. & in

A & in faſtis Siculis.L.Calpurnium L.F.Piſonem, A.Gabinium A.F.apud Dionē.Ho
rum meminit Cæſar libro primo de bello Gallico,Plutarchus in Catone minore,Ci-
cero in Piſonem,pro Sextio,ubiq;. Patrem A.Gabinij A.Gabinium fuiſſe reor eum,
qui bello Italico legatus cecidit.Cæſoninum Piſoni adijcit cognomen Cicero,& Pæ
dianus, quod etiam auus eius tulit, ut apparet ex Capitolinis tabulis, in quibus hoc
anno eſt, L. CALPVRNIVS L. F. L. N. Gabinij Competitorem fuiſſe L.Lentu-
lum flaminē Martialem ſcribit Cicero in Vatinium. Piſoni lege Clodia Macedonia
data eſt,Gabinio Syria,ut ait Dio, Appianus in Syriaca,Cicero ubiq;.Ceterum Syria
recenti Cn.Pompeij uictoria imperio populi R.acceſſerat.cui ipſe decedēs M.Æmi
lium Scaurum præfecerat,quem in bello pro quæſtore habuerat.is Metello & Afra-
nio cos.præfuit. Cæſare autem & Bibulo L. Marcius Philippus; Gabinio,& Piſone
Cn. Lentulus Marcellinus, ambo ex prætura. Lentulo,& Metello cos.Gabinius ex
cōſulatu in eam profectus eſt.Appianus in Syriaca,Ioſephus lib.XIIII antiquitatū.
B

De legibus P.Clodij tr.pl.& M.Cicerone urbe pulſo.

P. CLODIVS patricia familia natus, cum ſe adoptandum M. Fonteio homini
plebeio adnitente Cæſare conſule dediſſet, in hunc annum tribunatum plebis,cepit.
Leges aliquot quibus ſe plebem ſibi maxime conciliaturum arbitratus eſt, tulit: u-
nam, ut frumentum populo,quod antea ſemis æris,& trientibus in ſingulos modios
dabatur,gratis daretur; alteram,ne quis per eos dies,quibus cum populo agi liceret,
de cœlo ſeruaret, qua rogatione lex Ælia Fuſia tollebatur; tertiam, qua non ſolum
collegia, quæ ſenatus ſuſtulerat, reſtituta ſunt, ſed alia quædam innumerabilia ex o-
mni fece urbis, atq; ſeruitio conſtituta ſunt; quartam, ne quem cenſores in legendo
præterirent, neue qua ignominia afficerent, niſi qui apud eos accuſatus, & utriuſq;
cenſoris ſententia damnatus eſſet; item,ut Cyprus inſula in prouinciæ formam redi-
geretur, ac bona regis Ptolemæi publicarentur, idq; negotium M. Catoni uiro inte-
C gerrimo mandaretur. His legibus latis rogationes alias promulgauit,unam de pro-
uincijs conſulum nominatim, qua cōſules ſibi deuinxit, ut Gabinio Syria,Babylon,
Perſæ:Piſoni Achaia,Theſſalia, Græcia, Macedonia, omniſq; Bœotia committere-
tur:alteram in eos,qui ſine iudicio populi Ro.ciuem Rom.necaſſent.qua lege unum
Ciceronem ſibi iampridem inimicum petebat. qui in conſulatu ex ſenatus conſulto
in coniurationis ſocios animaduerti iuſſerat. Qua lege promulgata Cicero ueſtem,
ac cum eo boni omnes mutarunt. Conſules à Clodio tribuno in concionem produ-
cti factum Ciceronis improbarunt. Quæ cum Cicero uideret, ſeq; à M. Craſſo, Cn.
Pompeio,C.Cæſare deſertum ſentiret,quanquā à multis defendebatur, ne ſua cauſſa
ciuium cædes ulla fieret, circiter K. Apr. urbe ceſſit.eodemq; die rogatio de prouin-
cijs conſulum lata, domus eius in Palatio à Clodio incenſa,area libertati conſecrata,
bona publicata, prædia direpta ſunt.lex de Ciceronis exilio lata,& ut ei aqua,& igni
interdiceretur: ne quiſquam tectum intra quingenta millia paſſuum ab Italia præbe-
D ret. ne quis de eo ad ſenatum referret, ne decerneret, ne diſputaret, ne loqueretur,ne
pedibus iret, ne ſcribendo adeſſet. Cicero in Macedoniam ſe contulit.poſt Clodius
cum à L.Flauio prætore petijſſet,ut Tigranis filium, quem Pompeius apud eum po-
ſuerat, adduci iuberet, atq; adductum dimiſiſſet, nec repetenti Pompeio reddidiſſet,
Pompeium à ſe ualde abalienatum, ut de Cicerone reuocando cogitaret, impulit.
itaq; cum hoc anno ab octo tribunis pl. de reditu eius promulgatū eſſet, unius tamen
Ælij Liguris interceſſione nihil perfici potuit.Dio, Appianus, Plutarchus, Cicero
pro domo,pro Sextio,ubiq;.

De re geſta à C.Cæſare pro cos.in Gallia.

BELLVM Gallicum tranſalpinum in Gallia,quod Cęſar per IX annos geſſit,hoc
anno ſuſceptum eſt, non Gallorum magis culpa, quàm Cæſaris, qui gloriæ cupidus
omnem belli occaſionem arripuit.Heluetij enim tectis ſuis incenſis,atq; relictis cum
nouas quærerent ſedes iter facere per prouinciam populi Rom. quæ Fabij Allobro-
gici ui-

gici uictoria primum parta, poſt Marij uirtute ab impetu Cimbrorũ defenſa fuerat, (ea Narbonenſis Gallia dicebatur) ſtatuerunt, L. Piſone, A. Gabinio cos. Cæſar, cum id nuntiatum eſſet, maximis itineribus in Galliam ulteriorem contendit; legatis eorum, trãſitum id. Apr. petentib. negat ſe more populi Rom. poſſe iter ulli per prouinciam dare; & ſi uim facere conentur, prohibiturum oſtendit. Heluetij ea ſpe deiecti ab Sequanis impetrant, ut per agrum Sequanorum, & Æduorum iter in Santonum fines faciant, qui non longe à Toloſatium finibus aberant, quæ ciuitas erat in prouincia. Id cum Cæſar non ſine prouinciæ periculo futurum intelligeret, præterea Æduorum, Ambarrorum, Allobrogum precibus, qui ſe ab Heluetijs uexari querebantur, adductus, caſtris motis eos ad Ararim flumen aſſecutus pagum Tigurinum omnem concidit. Equitatus deinde Cæſaris, quem, ut uideret, quas in partes hoſtes iter facerent, præmiſerat, cupidius nouiſſimum eorum agmen aſſecutus cõmiſſo prœlio cæſis aliquot fuſus eſt. Poſtremo Cæſar ab Heluetijs prœlio laceſſitus ſummo certamine eos uicit, atq; in deditionẽ acceptos, domos ſuas, quas incenderãt, repetere iuſſit. His rebus geſtis Cæſar precibus Æduorum, & Sequanorum permotus, qui ſe ab Ariouiſto Germanorum rege crudeliſſime opprimi quererentur, quòd M. Piſone, M. Meſſalla cos. ſenatus conſultum factum erat, ut qui prouinciam Galliam obtineret, Æduos, ceteroſq; amicos populi Ro. defenderet, in Ariouiſtum exercitum duxit, milites metu tanti hoſtis perterritos uerbis confirmauit. ubi per colloquium nihil cum Ariouiſto, qui in Galliam deſcenderat, tranſigi potuit, prœlio eum maximo fuſum, uſq; ad Rhenum inſequitur. Ita una æſtate duobus bellis confectis in hyberna in Sequanos exercitum deduxit, hybernis Labienum præpoſuit, ipſe in citeriorem Galliã ad conuentus agendos profectus eſt. Hæc Cæſar lib. I. Dio, Plutarchus.

DE COS. AN. DCXCVI.

CONSVLES ſubſequuntur in hunc annũ apud Caſſiodorum. & in faſtis Siculis P. Lentulus, Q. Metellus; apud Dionem P. Cornelius P. F. Lentulus Sphinther, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Nepos. Quorũ meminit his uerbis Valerius lib. IX: Lentulus, & Metellus in conſulatu collegæ ambo in ſcena propter ſimilitudinem hiſtrionum ſpectati ſunt. ſed alter ex quodam aſſeclarum cognomen Spintheris traxit, alter niſi Nepotis à moribus accepiſſet, Pamphili retiarij, cui ſimilimus eſſe ferebatur, habuiſſet. item Plinius lib. VII, cap. II. P. Lentuli Spintheris cos. meminit Cicero in primo epiſtolarum, & in orationibus ſæpiſſime, Plutarchus in Cicerone, Pædianus in Milonianã; Q. Metelli Nepotis cos. Cicero in V epiſtolarũ. P. Lentulus ædilis curulis fuit Cicerone conſule, auctore Saluſtio; prætor ex ratione annali, Afranio, & Metello; ex prætura citeriorem Hiſpaniam obtinuit, Bibulo, & Cæſare. quanquam Gabinio etiam & Piſone cos. in ea fuiſſe uidetur, quòd Cicero ita ſcribit ad eum lib. I: Memineram nobis priuatis uſq; ad Cæſarem, & Bibulum conſules, cum ſententiæ noſtræ magnum in ſenatu pondus haberent, unum fere ſenſum fuiſſe bonorum omnium. poſtea cum tu Hiſpaniam citeriorem cum imperio obtineres, neq; reſpub. conſules haberet, ſed mercatores prouinciarum &c. ſignificat enim Gabinium, & Piſonem cos. Cæſar autẽ libro primo ciuil. belli ait, eum ſuo beneficio prouinciam Hiſpaniam ex prætura obtinuiſſe. Q. Metellus Nepos Murena, & Sileno cos. tribunatum pl. Afranio autem, & Metello præturam geſſit, teſte Dione. ex prętura autem in prouinciam profectus eſt Cæſare cos. quam rem intelligit Cicero lib. II ad Att. inquiens: Expecto tuas literas, quoniam Nepos proficiſcitur, cui nam auguratus deferatur. Ex conſulatu autem ille in Ciliciam, hic in Hiſpaniam citeriorem profectus eſt. Lentulus illam per triennium, Nepos hanc per biennium obtinuit. illi Ap. Claudius, huic Cn. Pompeius poſt conſulatum ambo ſucceſſerunt. ille de prouincia poſt triumphauit, hic in prouincia obijt.

De Cicerone reſtituto, & alijs urbanis actis.

HOC anno M. Cicero, qui à P. Clodio tribuno pl. lege tributis comitijs lata priore anno

A anno urbe pulſus fuerat, Cn. Pompeio inter alios nitente, & T. Annio Milone tribuno pl. agente, P. Lentulo conſule referente, patiente autem collega eius Q. Metello lege centuriata ſextili menſe maximo ſenatus gaudio, & uniuerſæ Italiæ reuocatus eſt. Area domus eius pontificum ſententijs religione liberata, quòd Clodij adoptionem contra leges fuiſſe, atq; omnia eius tribunatus acta irrita eſſe cenſerēt. Domus, ac uillæ publica pecunia reſtitutę ſunt. Cum in reditu eius ſumma annonæ caritas eſſet, S.C. in illius ſententiā factum eſt, ut Cn. Pompeius rei frumentariæ per quinquennium perficeretur, cum eodem imperio, quod is ad piraticum bellum habuerat. Cum autem Pompeius legatos quindecim legeret, Ciceronē principem nominauit. Eodē anno T. Milo P. Clodium ædilitatis candidatum de ui poſtulauit, ac ſæpe manu, & ferro cum eo in urbe dimicauit. Ptolemæus Ægypti rex conſumpta ingenti pecunia, quam per uim ab Ægyptijs extorſerat, ut ſocius Populi R. appellaretur, à ſuis, qui ſe ad Cyprum à Romanis repetendam, aut amicitiam eis renunciandam hortabantur,
B quòd eos non audiret, regno pulſus Romam uenit. Ægyptij Berenice ſorore eius ad regnum euecta legatos & ipſi Romam miſerunt, qui crimina regis purgarent, quorum alios ferro rex ſuſtulit; alios pecunia, ne quid aduerſus ſe agerent, corrupit. atq; hoc eodem anno extremo Roma diſceſſit. id quod ex annali XXII Feneſtellæ, ut ait Nonius, intelligi poteſt. Vt magiſtratum, inquit, inierunt tribuni, C. Cato turbulentus adoleſcens, & audax, nec imparatus ad dicendum concionibus aſſiduis inuidiā, & Ptolemæus ſimul, qui iam ex urbe profectus erat, & P. Lentulo cōſuli paranti iam iter, cogitare ſecundo quidem populi rumore cœpit. Hæc ex Dione, Plutarcho, Appiano, orationibus Ciceronis, & epiſtolis.

De re geſta in Gallia à C. Cæſare pro cos.

HOC anno Cæſar, contra Belgas, quos per hyemem inter ſe coniuraſſe contra Romanos acceperat, duxit exercitum. ac primum quidem Belgas cæcidit, deinde Sueſſonibus, Bellouacis, & Ambianis, qui ſe debebāt in fidem receptis, in Neruios pro-
C fectus eorum gentem prope ad internicionem redegit. Qua clade audita Aduatici, qui auxilio ueniebant ex itinere domum reuerſi, ſeſe poteſtati Cæſaris permiſerunt. Eodem tempore à P. Craſſo, quem cum una legione miſerat ad Venetos, Vnellos, Oſiſinos, Curioſolitas, Seſuuios, Aulercos, Rhodones, quæ ſunt maritimæ ciuitates, certior factus eſt Cæſar omnes ciuitates in deditionē populi Ro. eſſe redactas. Quibus rebus geſtis exercitu in eas ciuitates, quæ propinquæ ijs erant locis, ubi bellum geſſerat, in hiberna deducto in Italiā profectus eſt. ob easq; res XV dierū ſupplicatio decreta eſt, quod ante id tempus acciderat nulli. Cęſar, Dio, Plutarchus, Oroſius, alij.

DE COS. AN. DCXCVII.

CONSVLES ſuggerit Caſſiodorus Cn. Lentulum, L. Philippum. faſti Siculi Marcellum, & Philippum. Dio Cn. Cornelium P.F. Lentulum Marcellinum, L. Marciū
D L.F. Philippū. Lentuli, & Marcellini cos. meminit Cicero in epiſtolis ad Lentulum; Marcij Philippi conſulis Plutarchus in Catone. P. Lentulus P. Lentuli filius eſt, eius qui fuit M. Marcelli filius, ut ait Cicero in Bruto. Eſt autem Marcellinus appellatus, non Clodianus: uel ut intelligerent omnes, ex qua Claudiorū familia ortus eſſet; uel, ut ipſe ab altero Lentulo Clodiano tum uiuente internoſceretur. L. Philippus L. Philippi F. eſt eius qui cos. & cenſor fuit anno DCLXII, & DCLXVII. Idem ſocer M. Catonis fuit, ut ſcribit Plutarchus in Catone.

De Ptolemæo Cypri, & Ptolemæo Aegypti regibus.

M. CATO lege P. Clodij tribuni pl. priore anno cum poteſtate prætoria in Cyprū profectus, ut, rege Ptolemæo pulſo, inſulam in prouinciæ formam redigeret, ac bona eius publicaret, per Canidium, quem præmiſerat, regi, qui ſibi uim fieri non eſt paſſus, perſuaſit, ut ſponte Cypro cederet. eius autem morte percepta, quam rex ueneno hauſto ipſe ſibi Rhodi conſciuerat, Byzantium exules quod ei quoque lege

manda-

mandatum erat, reduxit, ac deinde in Cyprum profectus, inſula conſtituta, regiam A ſuppellectilem omnẽ, quæ precioſiſſima erat, Romã his conſulibus cum magna ſenatus, ac magiſtratuũ omnium occurrentium uoluptate, ac plauſu per Tiberim deuexit: qua de cauſſa ſenatus ei præturam citra comitia decreuit. quem ille honorem repudiauit. ſic enim apud Plutarchum ἐξαίρετον στρατηγίαν interpretor, ſequutus Valeriũ, qui libro IIII, inquit, de Catone ita: Campeſtrem experiri temeritatem, quàm curiæ beneficio uti, ſatius eſſe duxit. Dio quidem ei ut petere ante legitimum tempus præturam poſſet, eſſe permiſſum ſcribit. Itaq; Marcellinus hoc factum improbans ait lib. XIIII: Non piget dicere, auide magis Cyprum inſulam populum R. inuaſiſſe, quàm iuſte. Ptolemæo enim rege fœderato nobis, & ſocio ob ærarij noſtri anguſtias iuſſo ſine ulla culpa proſcribi, ideo hauſto ueneno uoluntaria morte deleto, & tributaria facta eſt, & uelut hoſtiles eius exuuiæ claſſi impoſitæ, in urbem adductæ ſunt per Catonem. & Velleius: Cyprus ſenatus conſulto, miniſterio Catonis, regis morte facta prouincia eſt. Ptolemæum autem Ægypti regem, ne ſtatim aut à Pompeio, aut à P. B Lentulo Ciliciæ pro cos. qui ambo regis reductionem affectabant, reſtitueretur, uerſus quidam Sibyllini impediebant, quibus Romani admonebantur, ne regẽ Alexandrinum profugum cum exercitu reducerent. Qua re cognita Ptolemæus reditu deſperato Epheſum ſe contulit. Eodem anno Clodius ædilis curulis diem Miloni de ui dixit, quem Pompeius defendit. Cicero cum in Capitolium comite Milone aſcendiſſet, tabulas, quibus acta P. Clodij tr. pl. continebantur, ſuſtulit. Plutarchus in Catone, Dio, Appianus.

De re geſta à Cæſare pro cos. in Gallia.

CVM CAESAR in Illyrico eſſet, Veneti populi præfectos P. Craſſi, qui in Andibus hyemabant, pro datis Cæſari obſidibus retinent. Ea de re Cæſar certior factus, cum in Galliam reuertiſſet, Venetos nauali prœlio uictos in deditionẽ accepit. Eodem tempore in alia parte Titurius Sabinus legatus eius Vnellos, Craſſus Sontiates C in Aquitania, atq; inde omnes fere Aquitaniæ populos partim ui, partim metu, ut ſe dederent, coegerũt. Cæſar lib. III, & Dio. Plutarchus adijcit, hoc anno Cæſarem Lucæ hyemaſſe, atq; eò colloquendi cauſſa Pompeium & Craſſum, Ap. Claudium Sardiniæ prætorem, Metellum Nepotem Hiſpaniæ pro conſulem, alioſq; ſenatores multos conueniſſe.

DE COS. AN. DCXCVIII.

CVM C. CATONIS tribuni pl. interceſſionibus comitia tollerentur, ſenatus ueſtem mutauit. Conſules ex interregno facti ſunt Cn. Pompeius, M. Craſſus iterum. ut Plutarchus, Dio, & Appianus auctores ſunt. L. Domitius Ahenobarbus, quem Cato, ac boni omnes deducebãt, foro per uim pulſus, Cato ipſe uulneratus eſt. Hos conſules Dio uocat Cn. Pompeium Cn. F. Magnum II, M. Licinium P. F. Craſſum II. Quorum Pædianus, Eutropius, faſti Siculi & alij etiam meminerunt. M. Cato in peti D tione præturæ prælato Vatinio repulſam tulit. Idem cum legem impediret, qua prouinciæ cõſulibus, in quinquennium Pompeio Hiſpaniæ, Craſſo Syria, & Parthicum bellum, Cæſari Gallia, & Germania in alterum quinquennium dabatur, à C. Trebonio tribuno pl. legis auctore in uincula ductus eſt. Theatrum Pompeius conſul dicauit; ludos magnificentiſſimos edidit. L. Piſo reuerſus eſt ex Macedonia, Q. Ancharius ex prætura ei ſucceſſit. Cicero in Piſoniana, Pædianus in argumento eius.

De rebus à Metello Nepote, A. Gabinio pro cos. M. Craſſo, & C. Cæſare geſtis.

Q. METELLVS Nepos, qui ex conſulatu in Hiſpaniam citeriorem miſſus erat, hoc anno, ut ait Dio, uario euentu pugnauit. Nam cum quidã populi ſolicitatis Vaccæis defeciſſent, primo quidem à Nepote imperati prœlio uicti poſt eum Cluniam obſidentem in fugam coniecerunt. in altera autem parte fuſi ſunt illi quidem, uerum non

A non adeo, ut in eius poteſtatem uenirent; Nepos autem & ipſe libenter quieſceret. Quæ cauſſa effecit, ut Pompeio Hiſpaniæ decernerentur, qui tamē Iuliæ uxoris amore captus in prouinciam nō eſt profectus. ſed eam per legatos Petreium, & Afraniū adminiſtrauit. A. autem Gabinius, qui Syriæ poſt conſulatum præerat, Ptolemæū cum exercitu in regnum, nulla neq; Sibyllinorum carminum, neq; ſenatus habita ratione, unius iuſſu Pompeij, reduxit. Nam cum primum ægrotaſſet, ubi creatus eſt, bellum in Parthos parauit, ut Mithridatē Phraate patre mortuo à fratre Orode pulſum reſtitueret. poſt autem literis à Pompeio acceptis, omiſſo Partho, ac filio Siſenna in Syria relicto, traiecit in Palæſtinam, ac Ariſtobulum nouas res molientem comprehendit, tributoq; Iudæis impoſito in Ægyptum mouit. Archelaum, quem Berenice regina, interfecto Seleuco, maritum, & regem aſciuerat, captum ſtudioſe dimiſit. Victis deinde pedeſtri, naualiq; prœlio Ægyptijs, atq; Archelao ipſo occiſo, Ægyptū Ptolemæo cōceſſit. Interea Syri à latronibus abſente Gabinio uaſtati, legatis Romā
B miſſis Gabinium ſequenti anno accuſarunt. M. autem Craſſus prouinciæ cupidus in conſulatu ipſo paludatus exijt, neq; Ateij Capitonis tribuni pl. obnunciationibus, dirisq; commotus, delectu habito, in Syriam propere contendit. Dio, Plutarchus, Appianus. Itaq; iure Cicero ad Atticum ita ſcribit: Craſſum noſtrum minore dignitate aiunt profectum, quàm olim æqualem eius L. Paullum, item Tiberium iterum conſules. Ea uero, quæ ſequuta eſt hyeme, qui fuit annus Cn. Pompeio, M. Craſſo cos. Vſipetes, Germani, Tenchtheri magna cum multitudine Rhenum tranſierūt, non longe à mari, quo Rhenus influit; quòd ab Sueuis complures annos exagitati bello premebantur. Sueuorum gens longe maxima, & bellicoſiſſima Germanorum omnium eſt. His de rebus certior Cæſar factus, infirmitatem Gallorum ueritus, mature ad exercitum proficiſcitur, atq; labantibus iam multorum Gallorum animis confirmatis in eos, qui in Gallia erant, caſtra mouet. atq; improuiſo adortus funditus delet. Germanico in Gallia bello confecto Rhenum ſibi tranſeundum eſſe ſtatuit, atq;
C Germanos ipſos, à quibus tam ſępe Gallia uexata eſſet, in ſua ſibi regione petendos. Ita ponte in flumen facto in Sicambrorū fines contendit. atq; eorum uicis, ædificijsq; incenſis, ab Vbijs, ad quorum auxilium uenerat, cognouit Sueuos audito ſuo in Germaniā tranſitu in ſyluas cōiuges, liberosq; depoſuiſſe, omnes, qui arma ferre poſſent in unum locum cōueniſſe medium earum regionum, quas Sueui obtinerent; hic Romanum exercitum expectare. Quod ubi Cæſar accepit, in Galliam ſe rettulit, & pontem reſcidit. Poſt autem cum ſciret omnibus fere Gallicis bellis à Britanis eſſe hoſtibus populi Ro. ſubminiſtrata auxilia, in Britaniam proficiſci contendit. In eam cum traieciſſet facto prœlio Britanos, ut ſe Cæſari cōmendarent, impulit. claſſis eius, quæ equitatum tranſportabat ſęuiſſima tempeſtate iactata eſt. Qua re Britani elati rurſus arma capiunt, atq; cum Cæſare congreſſi fuſi, fugatiq; ſunt. Cæſar pacem petentibus dedit, atq; obſidibus acceptis in Galliā redijt. Morini præterea rebellantes uicti, Menapij in deditionem accepti ſunt. His rebus geſtis ex literis Cæſaris dierum XX ſup-
D plicatio à ſenatu decreta eſt. Cæſar, Dio, Plutarchus.

De cenſoribus.

ANNVS quo Marcellinus, & Philippus conſules fuerunt legitimus erat creandis cenſoribus, preſertim quinquennio abſoluto. conſules tamen non eſſe paſſos creari, primum ſubindicant hæc uerba Ciceronis ex epiſtola ad Att. lib. IIII, Metello, & Lentulo cos. ſcripta: Ego me à Pompeio legari ita ſum paſſus, ut nulla re impedirer, quin, ſi uellem, mihi eſſet integrum, ſi comitia cenſorum proximi conſules haberent, petere poſſe. deinde quòd idem in hunc annum cenſores creatos eſſe oſtendit in altera eius libri epiſtola, quę Craſſo, & Pompeio cos. ſcripta eſt ante diem IIII K. Maias. cum ait: Sane ſcire uelim, num cenſum impediāt tribuni diebus inijciendis, totaq; de cenſura quid agant. Item in ſequenti: Perſcribe ad me, quid primus dies, quid ſecundus, quid cenſores, quid Appius. Luſtrum aūt hoc certe anno conditū non eſt. ſiquidem idem in epiſtola ſcripta Claudio, & Domitio cos. ita ait: Non enim puto te de lu

F ſtro,

ſtro, quod iam deſperatum eſt, quærere. Quod autem portenti ſimile uidetur, ne hoc quidem anno in tanta harum hiſtoriarum celebritate, qui cenſores fuerint, traditur. Ego tamen opinor alterum horum fuiſſe M. Valeriũ Meſſallam, qui conſul cum M. Piſone fuit. quem Plinius lib. VII, cap. XII, & Valerius lib. IX. cap. XV, conſularem, & cenſorium uocant. Et quanquam ſcio M. Meſſallam alterum cenſorem fuiſſe cum Caſſio Longino anno DXCIX, puto tamen non eum, ſed hunc intelligi à Plinio, & Valerio, Vterq; enim cum exempla multa proferat eorum, qui oris forma ſimiles extiterunt, hunc inter eos nominat, qui eius prope æquales fuerunt, Pompeium Strabonem Pompeium Magnum Strabonis filium, Lentulos Sphinterem, & Nepotem, M. Meſſallam conſularem, & cenſorium, C. Curionem patrem. Opinor aũt eos propterea conſularem, & cenſorium adieciſſe, ut eum diſtinguerent à M. Meſſalla, qui biennio poſt cum Domitio cos. fuit, nec cenſor hoc anno eſſe potuit, quia non dum conſularis erat. Eiuſdem cenſoris meminit capite de cenſoria nota poſt Getam cenſorem, ita; Item M. Valerius Meſſalla cenſoria nota perſtrictus, cenſoria poſtmodũ poteſtate imperauit. Hoc tempore lege, ut dixi, Clodij debilitata cenſura erat, quam legem poſt Q. Scipio cos. abrogauit. A B

DE COS. AN. DCXCIX.

CONSVLES ſuggerit in hunc annũ Cæſar, Caſſiodorus, & Obſequens Ap. Claudium, L. Domitium. Quos Siculi faſti nominant Pulchrum, & Ahenobarbum. Pædianus in orat. pro Scauro L. Domitium Ahenobarbum, Ap. Claudium Pulchrum: Dio L. Domitium Cn. F. Ahenobarbum, Ap. Claudium Ap. F. Pulchrum. L. Domitij Cn. F. Ahenobarbi meminit quoq; Cœlius in VIII epiſtolarum. Hunc annum ab urbe cond. numerat Dio, DCC, ſequutus Plinianam, ut puto, ſupputationem. Ap. Claudius pretor fuit Lentulo, & Metello cos. quo anno Cicero reſtitutus eſt, ex prætura autem Sardiniam obtinuit. Pædianus auctor, & Cicero, & Plutarchus. L. Domitius præturam geſſit Gabinio, & Piſone cos. ut ex Suetonio in Cæſare, & Ciceronis epiſtolis ad Q. fratrem colligi poteſt; priore autem anno conſulatus repulſam tulit. Appio Ciliciam obtigiſſe, atq; P. Lentulo ſucceſſiſſe epiſtolę Ciceronis ſatis indicant. hac etiam de re ſic his cos. ſcribit ad Lentulum: Appius in ſermonibus antea dictitabat, poſtea dixit etiam in ſenatu palam ſeſe, ſi licitum eſſet, legem curiatam ferre, ſortiturum eſſe cum collega prouinciam, ſi curiata lex non eſſet, ſe paraturũ cum collega, tibiq; ſucceſſurum. legem curiatã conſuli ferri opus eſſe, neceſſe non eſſe. ſe quoniam ex S.C. prouinciam haberet, lege Cornelia imperium habiturum, quoad in urbem introiſſet. & ad Att. lib. IIII: Appius ſine lege ſuo ſumptu in Ciliciam cogitat. A. Gabinius hoc anno a.d. XII K. Octob. ad urbem acceſſit, IIII K. noctu in urbem intrauit, ut Cicero ſcribit ad Q. Fratrem; damnatus eſt autem, quòd contra ſenatus, & populi iudicium Ptolemæum in regnum reduxiſſet, uel repugnante Pompeio, qui pro cos. cum imperio rei frumentariæ cauſſa ad urbem manebat. Iulia Cæſaris filia Pompeij uxor mortua in campo Martio ſepulta eſt. Dio, Plutarchus. C D

De triumpho C. Pontinij pro cos. de Allobrogibus.

C. PONTINIVS cum Q. Metello Celere præturam geſſit Cicerone cos. Saluſtio auctore. ex prætura autem in ulteriorem Galliam miſſus eſt, ut Q. Metellus in citeriorem atq; ibi fuiſſe per biennium uidetur, quia Dio in rebus exponendis ijs, quę Piſone, & Meſſalla cos. geſtæ ſunt, rerum à Pontinio in Gallia geſtarum meminit. Bellum aũt cum Allobrogibus eum geſſiſſe coniuratione Catilinæ permotis ſignificat Cicero in or. de prouincijs conſularibus ita: C. Pontinius fortiſſimus uir ortum repente bellum Allobrogum, atq; ſcelerata cõiuratione Catilinæ excitatum prœlijs fregit, eoſq; domuit, qui laceſſiuerunt, & ea uictoria contentus rep. metu liberata quieuit. in epitoma etiam CIII ita eſt: C. Pontinius prætor Allobroges, qui rebellauerãt, ad Solonem domuit. & Dio, Allobrogibus, inquit, Narbonenſem Galliã uaſtantibus, C. Pontinius Galliæ prætor legatos aduerſus hoſtes immiſit, ipſe caſtris loco idoneo

commu-

A communitis opportunũ inuadendi hoſtis tempus expectabat. Ac Manlius quidem Ventinus Ventiã oppidum ita oppugnauit, ut legatos ad eum de pace miſerint. poſt autem agreſtium improuiſo incurrentium impetu ab oppido repulſus agrum libere populatus eſt, donec Cotugnatus dux eorum alijs quibuſdã ex ijs, qui ad Iſaram inco lunt, auxilio uenit. quos, inſidijs citra flumẽ poſitis, omnes fere palatos perſecutus ad internicionem redegit. L. autem Marius, & Ser. Galba traiecto Rhodano, ac uaſtatis Allobrogum agris, cum ad Soloniũ perueniſſent, hoſtes prœlio ſubegerunt. quin oppidum caperent Cotugnatus impedimento fuit. His rebus cognitis Pontinius caſtra mouit, atq; oppido obſidione capto, omnibusq; præter Cotugnatum in poteſtatem redactis, reliqua facilius deinde adminiſtrauit. Hæc de re. de triumpho autem, ſatis cõſtat, eum his cos. triumphaſſe auctore eodem Dione, qui ita ſcribit: Eodem anno triumphauit de Gallis C. Pontinius, qui ad id uſq; tempus nemine triumphũ permittente extra pomœrium manſerat. neq; uero tum impetraſſet, niſi Ser. Galba præ-
B tor, qui ſub eo ſtipendia fecerat, clam ante lucem quoſdam in ſuffragiũ miſiſſet, cum tamen ante primam horam nihil agi cum populo poſſet. propterea tribuni quidam, qui nõ affuerant, ei triumphanti negotium, ita ut quidam etiam uulnerarentur, præbuerunt. Hinc Cicero in epiſt. ad Att. his cos. ſcripta lib. IIII ait: Pontinius uult a. d. IIII non. Nou. triumphare. huic obuiam Cato, & Seruilius prætores aperte, & Q. Mucius tr. pl. negãt enim latum de imperio. & eſt latum hercule inſulſe. ſed erit cum Pontinio Appius cos. Cato tamen affirmat, ſe uiuo illum non triumphare. id ego puto, ut multa eiuſdem, ad nihil recaſurum. & ad Q. Fratrem lib. III: Pontinio ad triumphum a. d. III non. Nouemb. uolebã adeſſe. etenim erit neſcio quid negotioli. Nam Cato, & Seruilius prętores prohibituros ſe minantur. nec quid poſſint, ſcio. ille enim & Appium conſulem ſecum habebit, & prætores, & tribunos pl. ſed minantur tamẽ, in primisq; ἀρχι ϖνίωμ Scæuola. & in Piſonem: C. ipſi Pontinio triumphare iam non eſt integrum. religionibus enim ſuſceptis impeditur. Græci hunc modo ϖομπ̄ίνομ, modo
C πομπίνομ uocant, Latini nunc Pomptinum, nunc Pontinum, nunc Pontinium, quod magis probo. Apparet autem poſt Pompeium neminem, niſi hoc anno triumphaſſe Romæ. nam in Capitolinis triumphorum fragmentis triumpho Pompeij ſubijcitur hic numerus DCXCIX. qui ſequentis proximi eſt triumphi nota.

De re geſta à M. Craſſo, & à C. Cæſare pro cos.

HIS conſulibus M. Craſſus, cum iam in Syriam prouinciam perueniſſet, atq; quieta ibi eſſe omnia offendiſſet, belli gerendi, & pecuniæ cumulandæ cupidus, in Parthos, quorum tum rex erat Orodes, & ipſos paulo ante pacatos, nec quicquam mouẽtes, ſine ulla aut ſenatus auctoritate, aut populi iuſſu, exercitũ duxit; ac traiecto Euphrate, ac pleriſq; Meſopotamiæ locis uaſtatis regionis eius ſatrapen imparatũ adortus ad Ichnias (id loci nomẽ eſt) equeſtri prœlio facile uicit, atq; eodem impetu cùm alias urbes, tum maxime Nicephorium in poteſtatem adduxit, & Zenodotiam mili-
D tibus diripiendam conceſſit. Locis omnibus, quæ intra Tigrim ſunt, in ditionem redactis, ac præſidijs impoſitis in Syriã in hyberna receſſit, ac temere tempus Parthis ſe ad bellum comparandi dedit. Dio, Appianus, Plutarchus. Cæſar autem ex Illyrio, quò ad incurſiones Piruſtarum cohibendas iuerat, in Citeriorem Galliam, atque inde ad exercitum reuerſus, Treuiros imperio non parentes, ac Germanos tranſrhenanos ſolicitantes in fide continuit; comparata claſſe in Britaniam iterum traiecit. cumq; ibi proſpere pugnaſſet maxima hoſtium multitudine deleta, atq; aliqua inſulę parte in poteſtatem adducta, obſidibus acceptis, ac tributis impoſitis, in Galliam in hyberna ſe recepit. Diſpertitis in hyberna cum legionibus legatis, Gallorum aliquot populi Ambiorige duce Eburonum defecerunt, à quibus L. Arunculeius Cotta, & Q. Titurius Sabinus legati circumuenti cum exercitu, cui præerant, cæſi ſunt, qua illi uictoria elati improuiſo ad hyberna Q. Ciceronis, qui in Neruijs erat, aduolarunt, ac Ciceronem ipſum undiq; obſidione cinxerũt. caſtra acerrime ab hoſtibus oppugnata, atq; à Romanis defenſa à Cæſare demum ipſo cum exercitu accurrente fuſis, cæ-

F 2 ſisq;

ſisq; hoſtibus liberata ſunt. Cæſar, Dio, Plutarchus. A

DE COS. AN. DCC.

IN hunc annum conſulatum petierunt magna contentione, atq; ambitu C. Mem-
mius, Cn. Domitius, M. Meſſalla, M. Scaurus, ut ſcribit Cicero ad Q. fratrem. facti au
tem ſunt ex interregno ſeptimo huius anni menſe M. Meſſalla, & Cn. Domitius, qui
ne tum quidem creati fuiſſent, niſi Q. Pompeius Rufus trib. pl. qui interceſſionibus
comitia tollebat, ex ſenatus conſulto in carcerem coniectus fuiſſet, atq; idem ſe de ce
teris facturũ qui comitia impediſſent, ſenatus oſtendiſſet. Hæc Dio. Appianus octo
menſes remp. ſine magiſtratibus fuiſſe; Plutarchus in tanto rerum motu legem à Lu-
cilio tr. pl. promulgatam de dictatore Cn. Pompeio creando, qui remp. conſtitueret,
ſcribit, ac Catone repugnante nihil effectum. Dio non ſolum de dictatore, ſed etiam
de tribunis militum conſulari poteſtate creandis mentionẽ à tribunis pl. illatam ait:
conſules autem Meſſallam, & Caluinũ, Pompeio annitente, eſſe creatos. quæ eadem B
cognomina in faſtis etiam Siculis prodita ſunt. Cn. Domitius Caluinus M. F. M. N.
in Capitolinis tabulis ſcribitur anno DCCVIII, & DCCXVII. M. Meſſallã Cn. Do-
mitij collegam per annos LV augurem fuiſſe tradit Macrobius lib. I.

De re geſta à M. Craſſo, & à C. Cæſare pro cos.

INSEQVENTI anno, M. Craſſus in Parthos reuerſus, contemptis prodigijs, Eu-
phratem tranſiuit, ac relicto à tergo, qui ſolus & commeatus ſubuehere & ipſum mu
nire poterat, Euphrate, à ſimulato quodam, cui credidit, transfuga deceptus, in me-
dia camporum uaſtitate exercitum ex omni parte petendum hoſti obiecit. Itaq; cum
Carras perueniſſet, à præfectis regis Surena, & Syllace circumuentus omnem pene
cum filio P. Craſſo, qui ad eum ex Gallia à Cæſare uenerat, exercitum amiſit. cuius re
liquijs in collem receptis, euocatus à Surena in colloquium, tanquã de pace acturo,
captus, atq;, ne uiuus, in poteſtatem hoſtium perueniret, repugnans, occiſus eſt. Exer C
citus in Armeniã, & Ciliciam, quo quenq; fuga rapuit, diſtractus. Caſſius Longinus
quæſtor cum aliqua parte in Syriã incolumis redijt. Dio, Plutarchus, Appianus. Cæ-
ſar autem cum Treuiros ceteros Gallos ſolicitare, atq; undiq; bellum parari uideret,
ex hybernis mouens eos primo concurſu in fugam compulit; ac ponte in Rhenum
refecto, in Germanos, quòd eos auxilia contra ſe Treuiris dediſſe compererat, ite-
rum ducit. Cum autem per Vbios exploratores cognouiſſet, Sueuos ſeſe in ſyluas re
cepiſſe, in Galliam aduerſus Ambiorigem Eburonum regem aduerſus ſe nouas res
molientem contendit, atq; Eburones ipſos longius perſecutus late fudit, ac diſſipa-
uit. Cæſar, Dio, Plutarchus.

DE COS. AN. DCCI.

NE hoc quidem anno K. Ian. conſules in rep. fuerunt, uerum ex interregno creati
ſunt. Petebant autem conſulatum T. Annius Milo, P. Plautius Hypſæus, & Q. Metel D
lus Scipio non ſolum largitione palam profuſa, ſed etiam factionibus armatorũ ſuc-
cincti. Cum autem diu tracta comitia conſularia eſſent, perficiq; ob eas ipſas perditas
candidatorum cõtentiones non poſſent, & ob id menſe Ianuario nulli dum neq; con
ſules, neq; prætores eſſent, ac Milo quamprimum comitia confici, competitores eius
trahi uellent, ideoq; Q. Pompeius gener Scipionis, & T. Munatius Plancus tribuni
pl. referri ad ſenatum de patricijs conuocandis, qui interregem proderent, nõ eſſent
paſſi: Milo Lanuuium, cuius erat dictator, proficiſcens P. Clodium inimicum ſuum,
qui ſuorum aduerſariorum petitionem aperte contra ſe adiuuaret, ſibi ultra Bouillas
occurrentem occidit. cadauer eius Romam relatum in curia à Sex. Clodio ſcriba cre
matũ eſt, quo incendio curia flagrauit. Domũ etiam M. Lepidi interregis Clodiana
multitudo oppugnauit, faſces ex lecto libitinæ raptos attulit ad domũ Scipionis, &
Hypſæi, deinde ad hortos Cn. Pompeij, clamitans eum modo conſulẽ, modo dicta-
torem. Incendio curiæ Milo recreatus Romam redierat, petebatq; nihilo minus con
ſulatum.

A ſulatum. fiebant interea alij ex alijs interreges, qui comitia conſularia propter eorum candidatorũ tumultus & eaſdem manus armatas habere non poterant. Itaq; primo S.C.factum erat,ut interrex,& tribuni pl.& Cn.Pompeius,qui pro conſule ad urbem erat, uiderent, ne quid detrimenti reſp. caperet,delectus autem Pompeius tota Italia haberet. cum ne ita quidem tumultus quieſceret,crebeſceret autem rumor,Cn. Pompeium creari dictatorem oportere, uiſum eſt optimatibus tutius eſſe,eum conſulem ſine collega creari.& cum tractata res eſſet in ſenatu,facto in M.Bubuli ſententiam S.C.Pompeius ab interrege Ser. Sulpicio V K.Mart.menſe interkalario conſul creatus eſt.ſtatimq; conſulatum inijt.Ita aũt uiſum eſt,ut Pompeius dictatoria prope armatus poteſtate facilius remp. legibus, atq; armis conſtitueret. quem honorem ut ante nemini delatum, ita ipſe libentiſſime accepit. poſt autem ut uitaret inuidiam in quinq; menſes extremos Q. Metellum Scipionem ſocerum ſibi collegam ſubrogauit.Hæc Pædianus in Milonianã, Dio, Appianus, Plutarchus.In epitoma etiã CVII

B ita:P.Clodij à T.Annio Milone candidato conſulatus in Appia uia ad Bouillas occiſi corpus plebs in curia cremauit. cum ſeditiones inter candidatos conſulatus, Hypſæum,& Scipionem,& Milonẽ eſſent,qui armis,ac ui contendebant; ad comprimendas eas Cn.Pompeius legatus à ſenatu,cõſul tertium factus eſt abſens,& ſolus; quod nulli alij unquam. Hinc in Siculis faſtis Pompeio Metellus collega datur. Is autẽ Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio in epiſtola Cœlij uocatur, & à Dione Q.Cæcilius Metellus Scipio Naſicæ F.de quo alio loco diximus.Pompeius cos.legem tulit, qua ſibi Hiſpaniam prouinciam, ut ait Dio, in alterum quinquenniũ, ut Plutarchus, in quadriennium prorogauit; item leges de ui,& de ambitu acerbiores,quàm antea, tulit;tribunis pl.præterea auctor fuit,ut legem promulgarent,qua ratio abſentis Cæſaris in petitione conſulatus haberetur,eaq; contradicente M.Catone lata eſt.Dio etiam hoc anno ad cohibendum ambitum ſenatus conſultum factum per interregnũ narrat, ne quis cõſularis,aut prætorius,niſi poſt annos quinq;,in prouincias iret.idq;

C poſt etiam auctore ipſo Pompeio conſule cõfirmatum. Scipio collega eius cenſoriã poteſtatem,quam Clodius imminuerat,lege reſtituit,

De re geſta à C.Caßio Longino quæſtore in Syria,C.Cæſare pro cos.in Gallia.

C. CASSIVS M.Craſſi quæſtor, cũ ex clade, quæ à Parthis ad Carrhas illata eſt, cum parte exercitus in Syriã ſe recepiſſet incolumis: hoc, ut opinor,anno Parthorũ, qui in Syriam tranſcenderant,impetum retudit.Siquidem ſcribit Dio,Parthos uictoria elatos non admodum magnis copijs in Syriam, quam nullo teneri exercitu opinabantur, tranſiſſe, atq; à Caſſio fortiſſime repulſos eſſe. Reliqua enim quæ ab eo de Caſſio narrantur in ſequentem annum referenda ſunt. At uero Cæſar in Italiam ad cõuentus agendos profectus cognouit de Clodij cæde.de ſenatusq; conſulto certior factus, ut omnes Italiæ iuniores coniurarent, delectum tota prouincia habere inſtituit. His rebus in Galliam perlatis, Galli retineri urbano motu Cæſarem, nec in tan-

D tis diſſenſionibus ad exercitum uenire poſſe rati,qui ante ſe populi Ro.imperio ſubiectos dolerent,liberius,atq; audacius de bello iniri conſilia incipiunt.Carnutes belli principes ſe fore profeſſi,aliorum auxilia fide,ac iureiurando petunt.ac die conſtituta Genabin profecti ciues Romanos, qui negociandi cauſſa ibi conſtiterãt, interficiunt.qua re Arueṛni cognita,& ipſi Vercingetorige duce arma capiunt, & Pictones,Pariſios,Cadurcos,Turenos, Aulercos,Lemonicos,Andos,per legatos,Bituriges armis ad belli ſocietatem ſibi adiungunt. His rebus Cæſari in Italiam nunciatis, Narbonem in tranſalpinam Galliam profectus,præſidia in Rutenis prouincialibus, Volſcis, Artonicis, Toloſatibus circumq; Narbonem, quæ loca erant hoſtibus finitima conſtituit. cæteriſq;, quæ opportuna uidebantur, comparatis oppidum Senonum Vellaunodunum oppugnatum recepit, Genabum Carnutum in poteſtatẽ adductum diripit,& incendit,atq; in Bituriges profectus, Nouiodunum,& Auaricum diuturna oppugnatione,atq; difficili cepit. in Aruernos inde cum exercitum duxiſſet,ut Gergouiam diu oppugnatam omiſit,ita Alexiam,quod eſt oppidum Mandu-

biorum,magno apparatu obſeſſam,atq; circumuallatam,dedito ſibi Vercingentorige Aruerno belli auctore,& imperatore,in ditionem ſuam adduxit. Æduos,Aruernosq;, qui defecerant, in fidem recepit. ipſe legatis in diuerſas Galliæ partes in hiberna dimiſſis, Bibracte hiemare conſtituit. Huius anni rebus cognitis Romæ dierum uiginti ſupplicatio indicitur.Cæſar,Dio,Plutarchus,epitomæ. A

DE COS. AN. DCCII.

IN hunc annum creati conſules ſunt M.Marcellus, Ser.Sulpicius,auctore Caſſiodoro,Plutarcho,Appiano.quos faſti Siculi uocant Rufum, & Marcellum:Dio Ser. Sulpicium Q.F.Rufum, M.Claudium M.F.Marcellum.eorum etiã conſulum meminit Suetonius in Cæſare,Cicero in epiſtolis, & epitoma CVIII ita: In petitione conſulatus M. Cato repulſam tulit, creatis conſulibus Ser.Sulpicio,& M.Marcello. Hic M.Marcellus C. Marcelli eius, qui cum Lentulo conſul fuit, frater germanus fuit.uterq; enim M. F.dicitur, & à Dione,& à Capit.auctoribus.C.aũt Marcellus qui cum Paullo conſul eſt,quem Cicero C.F.appellat,horum eſt frater patruelis, ut ait Suetonius.De Ser.Sulpicio Q.F.Lemonia Rufo Cicero in IX Philippica. hic in conſulatu Ciceronis repulſam paſſus eſt prælato ei L.Murena.Hoc anno M.Marcellus cos. Cæſaris inimicus ad ſenatum rettulit,ut Cæſari contra legem Pompeij,& Craſſi ante tempus ſuccederetur,& ut is exercitũ dimitteret,& ne eius abſentis in petitione conſulatus ratio haberetur,& ut colonis,quos ille rogatione Vatinia Nouocomũ deduxiſſet, ciuitas adimeretur. Quibus rebus Cæſar per Ser.Sulpiciũ Marcelli collegam, & per tribunos pl.aliquot ſumma ope obſtitit,atq; ſententijs dictis, diſceſſionem faciente Marcello,ſenatus in alia omnia iuit.Itaq; Cœlius ad Ciceronem ſcribit,perſpecta Cn.Pompeij uoluntate(is ad urbem cum imperio erat)in eam partẽ,ut eum decedere poſt K.Mart.placeret,quæ erant futuræ Paullo & Marcello cos.ſenatus conſultum factum eſſe prid.K.Oct.uti L.Paullus, C.Marcellus conſules,cum magiſtratum iniſſent a d.IX K.Mart.quæ in ſuo magiſtratu futuræ eſſent,de conſularibus prouincijs ad ſenatum referrent. Item ſenatus conſultum factum eſſe, ne quis eorum,qui poteſtatem habẽt intercedendi, impediendi,moram afferret,quo minus de rep. quamprimum ad ſenatum referretur,& ſenatus conſultum fieri poſſet:qui impediſſet,eum ſenatum exiſtimare contra remp.feciſſe:interceſſiſſe huic ſenatus conſulto C.Cœliũ, L.Vicinium,P.Cornelium,C.Vibium Panſam. B C

De triumpho P.Lentuli Spintheris,& Ap.Claudij Pulchri ex Cilicia.

P. LENTVLVS Spinther in conſulatu Ciliciam ſortitus eam per triennium obtinuit.ibi uero quas res geſſerit, nemo literarum monumentis mandauit. Cicero tamen eũ bene rem geſſiſſe ſignificat, cũ ad eum ita ſcribit: Rem te ualde bene geſſiſſe rumor erat. expectabantur literæ tuæ. Item: Tua cauſſa te eſſe imperatorem,prouinciamq; bene geſtis rebus cum exercitu uictore obtinere,ut debeo,lętor. Triumphaſſe etiam eundem indicat lib. V. ad Att. cum ait: Acceperam ſatis celeriter Iconij per publicanorum tabellarios à Lentuli triumpho datas.Ea uero epiſtola quoniã ſcripta eſt idib. Febr. Paullo, & Marcello cos. propterea fit, ut triumphum Lentuli in hunc annum eſſe reijciendum putem. Iconij enim Sulpicio, & Marcello cos.fuit. Triumphauit autem ſerius Lentulus, quàm debuit,inimicorũ fortaſſe calumnijs,ut alij ante multi,impeditus. Ap.autem Clodius in Ciliciam ex conſulatu profectus ex ea ſuccedente ei Cicerone hoc anno deceſſit,ut ex epiſtolis ad eum Ciceronis apparet. nec res quidẽ eius geſtas quiſquã memoriæ tradidit. ocioſum tamẽ in prouincia eum nõ fuiſſe,& nomen Imperatoris partum,& triumphus,quem poſtulaturus fuit,ſatis indicant.ubi autem ad urbem uenit,accuſatus à P. Dolabella de maieſtate, triumphi poſtulationem,quam in animo habuerat,abiecit. ſic enim ſcribit ad Ciceronem in Ciliciam Cœlius: Non dubito,quin perlatum ad te ſit,Appium à Dolabella reum factũ. ſane quàm non ea, quam exiſtimaueram,inuidia.neq; enim ſtulte Appius,qui ſimul atq; Dolabella acceſſit ad tribunal, introierat in urbem, triumphiq; poſtulationem D

abiece-

A abiecerat,paratiorq́; uiſus eſt,quàm putauerat accuſator. & Cicero ad Appium ex Cilicia.Illud plane moleſte tuli,quòd certiſſimum, & iuſtiſſimum triumphum hoc inuidorum conſilio eſſe tibi ereptum uidebam.

De re geſtâ à M. Cicerone pro coſ. in Cilicia.

M. CICERO multis poſt conſulatum annis,hoc anno III K. Sext. ex S. C. uenit pro cos. cum imperio in Ciliciam prouinciam, atq; Ap. Claudio tum decedenti ſucceſſit.In ea rem ſatis proſpere geſſit, ita ut parto Imperatoris nomine triumphum etiam ſperarit. Res ab eo ibi geſtas nemo fere prodidit. Ipſe tantum ad Catonem ſcribens ita ait: Cùm ad Amanum cum exercitu ueniſſem, Parthos ab Antiochia receſſiſſe, Bibulum Antiochiæ eſſe cognoui; cumq; eo animo ueniſſem, ut utriq; prouinciæ,ſi ita tempus ferret, ſubuenirem, tamen id, quod iam ſtatueram, uehementer intereſſe utriuſq; prouinciæ,pacare Amanum,& perpetuum hoſtem ex eo monte tollere,agere perrexi,cumq; me diſcedere ab eo monte ſimulaſſem, & alias partes Ciliciæ B petere, abeſſemq; ab Amano iter unius diei, & caſtra apud Epiphaneam feciſſem, a. d. IIII id.Oct.cum aduesperaſceret,expedito exercitu ita noctu iter feci,ut a. d. III id. Oct. cùm luceſceret,in Amanum aſcẽderem.diſtributisq; cohortibus,& auxilijs, cum alijs Q. frater legatus mecum ſimul, alijs C. Pontinius legatus, reliquis M. Anneius,& L.Tullius legati præeſſent, pleroſq; nec opinantes oppreſſimus. qui occiſi, captiq; ſunt interclusi fuga.Eranam,quæ fuit,non uici inſtar, ſed urbis, quod erat Amani caput,itemq; Sepyram, & Ceminorim, acriter, & diu repugnantibus, Pontinio illam partem Amani tenente ex antelucano tempore uſq; ad horam diei decimam magna multitudine hoſtium occiſa,cepimus.caſtellaq; ſex capta,complura incendimus. His rebus ita geſtis,caſtra in radicibus Amani habuimus apud aras Alexandri quatriduum,& in reliquijs Amani delendis, agriſq; uaſtandis, quæ pars eius montis meæ prouinciæ eſt, id tempus omne conſumpſimus. confectis his rebus ad C oppidum Eleutherocilicum Pindeniſſum exercitum adduxi. quod cum eſſet altiſſimo,ac munitiſſimo loco,ab ijsq; incoleretur, qui ne regibus quidem unquam paruiſſent,cùm & fugitiuos reciperent, & Parthorum euentum acerrime expectarent, ad exiſtimationem imperij pertinere arbitratus ſum, comprimere eorũ audaciam, quo facilius etiam ceterorum animi,qui alieni eſſent ab imperio noſtro,frangerentur.uallo & foſſa circumdedi. ſex caſtellis, caſtriſq; maximis ſepſi. aggere, uineis, turribus oppugnaui.uſusq; tormentis multis, multis ſagittarijs, magno labore meo, ſine ulla moleſtia,ſumptu'ue ſociorum ſeptimo quinquageſimo die rem confeci; ut omnibus partibus urbis diſturbatis, aut incenſis cõpulſi in poteſtatem meam uenirent. his erant finitimi pari ſcelere, & audacia Tibarani. ab his Pindeniſſo capto obſides accepi:exercitum in hiberna dimiſi.Eadem fere ad Att.lib. V: Saturnalibus mane ſe mihi Pindeniſſæ dediderunt ſeptimo & quinquageſimo die, poſtquam oppugnare eos cœpimus.Inde ὡ ἱππῳμῆ ea quæ geſſerit narrat.Tarſum,inquit,ueni a.d.III non. O-D ctob.inde in Amanum contendi,qui Syriam à Cilicia aquarum diuortio diuidit, qui mons hoſtium erat plenus ſempiternorum.hic a. d. III Id. Oct. magnum numerum hoſtium cæcidimus.caſtella munitiſſima nocturno Pontinij aduentu noſtro matutino cepimus,incendimus,imperatores appellati ſumus, caſtra apud Iſſum habuimus. Ibi dies quinq; morati, direpto, & uaſtato Amano inde diſceſſimus. Interim rumore aduentus noſtri, & Caſſio, qui Antiochia tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor iniectus eſt.Itaq; eos cedentes ab oppido Caſſius inſecutus rem bene geſſit.qua in fuga Oſaces dux Parthorum uulnus accepit, eoq; interijt paucis poſt diebus. uenit interim Bibulus. nos Pindeniſſum, quod oppidum munitiſſimum Eleutherocilicum omnium memoria in armis fuit,cinximus uallo, & foſſa, atq; oppido potiti ſumus. &c. Idem ſcribit ad Cœlium. Idem ſe Paullo, & Marcello cos. annuo imperio terminato deceſſiſſe III K. Sext.ſcribit ſæpius. De triumpho autem, quem Lentulo,& Marcello conſulibus acturus erat,ſic lib. VII ad Att: ſe Pompeium uidiſſe IIII Id.Decem.de triumpho hortatum eſſe,ne ante in ſenatum accederet, quàm rem con

feciſſet.at ad Tironem ita:Ego ad urbē acceſſi prid.non.Ian.obuiam mihi ſic eſt pro- A
ditum,ut nihil fieri potuerit honoratius. Item: Nobis inter has turbas ſenatus tamen frequens flagitauit triumphum, ſed Lentulus cos. quo maius ſuum beneficium faceret,ſimulatq; expediſſet,quæ eſſent neceſſaria de rep.dixit,ſe relaturum. At aliter Plutarchus:In ſenatu cùm ei triumphum decernerent,ipſum dixiſſe ſibi iucundius eſſe,ſi Cæſarem triumphantem ſequeretur.Hac certe ille ſpe in urbem non niſi uicto Pompeio introiuit,ac lictores,& faſces laureatos ſemper habuit.

De re à C.Caßio quæſtore,& à M.Bibulo pro cos.geſta in Syria.

M. BIBVLVS,qui Cæſaris in conſulatu collega fuit, hoc anno in prouinciam Syriam pro conſule uenit aliquanto ſerius, quàm in Ciliciam Cicero. Nam ad Atticum loco citato,ubi dixit,ſe poſt diem III id.Octob.Amano uaſtato diſceſſiſſe, ita ſubijcit:Interim rumore aduetus noſtri,& Caſſio,qui Antiochia tenebatur,animus acceſ-
ſit,& Parthis timor iniectus eſt.Itaq; eos cedentes ab oppido Caſſius inſequutus rem B
bene geſſit, qua in fuga magna auctoritate Oſaces dux Parthorum uulnus accepit, eoq; interijt paucis poſt diebus.uenit interim Bibulus; in eodem Amano cœpit laureolam in muſtaceo quærere.at ille cohortem primam totam perdidit,& centurionē primipili Aſinium Dētonem,& Sex.Lucilium tribunum militum. De utroq; autem ſic Dio:Iterum Parthi Pacori Orodis regis filij nomine,Oſace quodam duce,ſe in Syriam intulerunt, atq; redactis omnibus in poteſtatem locis uſq; ad Antiochiam peruenerunt.à quo oppido Caſſii uirtute repulſi iter ad Antigoniam conuerterunt, atq; in itinere poſitis inſidijs ab eodem circumuēti magnam cladem,Oſace ipſo duce,acceperunt. quo ſublato Pacorus tota Syria receſſit. Itaq; Bibulus, qui Syriæ deinde præfuit, quietam prouinciam eam habuit, ac inter Parthos ipſos bellum concitauit; Ornodapanta enim Satrapen quēdam Orodis regis inimicum impulit, ut Pacorum filium regem conſtitueret, ac cum eo bellum aduerſus Orodem gereret. ita bellum
Romanorum cum Parthis quarto,ex quo cœptum erat,anno finem habuit Sulpicio C
& Marcello cos. Appianus etiam in Syriaca Parthos pro conſule Bibulo in Syriam irrupiſſe ait.De C.Caſſio ſic Velleius: Reliquias legionum Craſſi C. Caſſius atrociſſimi mox auctor facinoris tum quæſtor conſeruauit, Syriamq; adeo in populi R. poteſtate retinuit,ut tranſgreſſos in eam Parthos felici euentu fugaret, ac funderet. Cæſar lib. III belli ciuilis M. Craſſum imp. à Parthis interfectum, M. Bibulum in obſidionem habitum ſcribit.

De re geſta à C. Cæſare pro cos. in Gallia.

CAESAR rebellantes Gallos per hiemem in fide continuit. eodemq; tempore Carnutes,à quibus Bituriges ſe bello opprimi querebantur,eſt perſecutus.inde Bellouacos,quos Corbeo Bellouaco,& Commio Atrebate exercitum comparare comperarat,ut in fines Sueſſionum, qui Rhemis attributi erant, impreſſionem facerent,
adortus equeſtribus prœlijs afflictos Corbeo interfecto ad deditionem compulit. à D
C.Caninio,& C.Fabio legatis in Pictonibus res bene geſta eſt. Vxellodunum à Drapete, & Luterio in Carnutib. occupatum magnis operibus obſeſſum, atq; aquarum copia interclusum tandem in poteſtatem Cæſaris uenit. in Treuiris à Labieno bene pugnatum.in Aquitaniam,quam ante per P. Craſſum deuicerat, profectus omnes ciuitates eius in fidem recepit. quibus rebus geſtis dimiſſis in hiberna legatis, ipſe Narbonem contendit. ac paucos dies in prouincia moratus in Belgium ad legiones ſe recepit,ibiq; hibernauit.Hirtius,Dio,Plutarchus,Oroſius.

DE COS. AN. DCCIII.

INDE L.Paullus,C.Marcellus conſules ſubſequuti ſunt,auctore cum Siculis Caſſiodoro,Dione,Suetonio,& Hirtio lib. VIII.Horum alter L.Æmilius M.F. Paullus à Dione, alter C.Claudius C.F. Marcellus à Cicerone in epiſtolis nominatur. Dio hunc ab alijs ἀνεψιὸν, ab alijs ἀδελφὸν M.Marcelli traditum,Suetonius patruelē fuiſſe

aperte

A aperte ſcribit. L. Paullus præturam geſſit Caluino, & Meſſalla cos. anno ante quàm Clodius occideretur. Itaq; Cicero ſic loquitur pro Milone: P. Clodius, cùm uideret ita tracta eſſe comitia anno ſuperiore, ut non multos menſes præturam gerere poſſet, qui L. Paullum collegam effugere uellet, ſubito reliquit annum ſuum, ſeq; in annum proximum tranſtulit. Hoc anno ueritus Cæſar, ne ſe prouincia, & exercitu ſpoliatum conſulatum præſentem petere inimici ſui compellerent, L. Paullum cõſulem, & C. Curionem tribunum pl. ante actionibus ſuis aduerſatum, magna mercede ſibi defenſores parauit. Cùm de dimittendis Cæſaris exercitibus referretur, Curio ita aſſenſus eſt, ſi & ceteri quoq;, (nimirum Pompeium notans, qui poſt cõſulatum ſecundum in Hiſpania per legatos bellum gerebat, atq; hoc etiam anno pro cos. ad urbem erat,) ab armis diſcederent, atq; exercitus dimitterent. In eam ſententiam ne diſceſſio fieret, conſules & amici Pompeij impedimento fuerunt. ſenatus conſultum fit, ut ad bellum Parthicum legio una à Cn. Pompeio, altera à C. Cæſare mitterentur. Cæſar B Cn. Pompeio legionem primam remiſit, quam ab eo ex Pompeij numero acceperat, & ex ſuo numero quintam decimam. Atq; ita duabus legionibus ſpoliatus eſt, quæ cum ad bellum Parthicum nõ eſſent neceſſariæ, Cn. Pompeio à Marcello conſule traditæ ſunt. Hirtius, & Dio, & Plutarchus.

De cenſoribus.

CENSORES in hunc annum refert Dio Ap. Claudium, & L. Piſonem Cæſaris ſocerum. Idem ab Ap. Claudio multos equites, & ſenatores notatos ſcribit inuito collega, libertinos, atq; alios nobiles multos, atq; inter ceteros C. Saluſtium hiſtoricum ſenatu eſſe motos. unde ſcriptum eſt in declamatione contra Saluſtium: Cenſorium illud elogium Ap. Claudij, & L. Piſonis, quo uſus eſt quiſq; eorum pro lege palam uniuerſis recitarem. Ap. Claudij cenſoris meminit Cicero in epiſtolis ad Appium ipſum hoc anno ex Cilicia ſcriptis: item in libro de diuinatione primo, ita: Appius cenſor C non ſatis ſcienter P. Ateium notauit, quod ementitum auſpicia ſubſcripſerit. Cæſar etiam libro primo de bello ciuili meminit L. Piſonis cenſoris Lentulo, & Marcello cos. Adijcit Dio neminem prudentem hoc tempore hunc magiſtratum affectaſſe, ne aut notandis ciuibus in odium, aut notis pretereundis, in populi reprehenſionem incurreret. cenſum actum inde quis ſuſpicari poterit, quòd ſcribit Plutarchus ante bellum ciuile CCCXX millia ciuium cenſa, cum anno DCCVI, Cæſare cenſum agente, dimidio minus inuenta ſint.

De re geſta à Cæſare pro cos. in Gallia.

CAESAR hoc anno nullũ bellũ geſſit, uerũ operã dedit, ne ſub diſceſſu ſuo neceſſitatem ſibi aliquam imponeret belli gerendi. Itaq; honorifice ciuitates appellando, principes maximis præmijs afficiendo, nulla onera noua imponendo deſeſſam tot aduerſis prœlijs Galliam conditione parendi meliorem facile in pace continuit. Ipſe D hibernis peractis in Italiam profectus eſt, ut municipia, & colonias appellaret, quibus M. Antonij quæſtoris ſui commendaret ſacerdotij petitionem. T. Labieno Galliæ Togatæ præfecto in Treuiros ad exercitum redijt, neq; aliud memorabile geſſit. Rufus Gallias, & Britanias decimo anno à Cæſare tributarias factas ſcribit. & Velleius: Galliæ ductu, auſpicijsq; Cæſaris infractæ pene idem, quod totus orbis, ignauum conferunt ſtipendium. & Suetonius: Omnem Galliam, quæ à ſaltu Pyrenæo, Alpibusq;, & monte Gebenna, fluminibus Rheno, & Rhodano continetur, patetq; circuitu ad bis, & tricies centum millia paſſuum, præter ſocias, ac benemeritas ciuitates in prouinciæ formam redegit, eiq; in ſingulos annos ſtipendij nomen impoſuit.

DE COS. AN. DCCIIII.

HIC annus conſules habuit L. Lentulum, C. Marcellum. auctor Caſſiodorus, Appianus, Plutarchus, Hirtius, Florus, Cicero in epiſtolis. Dio hos conſules uocat L. Cornelium P. F. Lentulum, C. Claudium M. F. Marcellum. In fragmentis Capitolinis

eſt

eſt etiam C. CLAVDIVS M. F. M. N. MARCELLVS. Significat etiam Hirtius lib. A VIII, Ser. Galbam præteritum his comitijs, cùm ait: Inſolenter aduerſarij Cæſaris gloriabantur L. Lentulum, & C. Marcellum conſules creatos, qui omnem honorem, & dignitatem Cæſaris expoliarent, ereptum Ser. Galbæ conſulatum, cùm is multo plus gratia, ſuffragijsq; ualuiſſet, quòd ſibi coniunctus, & familiaritate, & neceſſitudine legationis eſſet.

De bello ciuili Cæſaris, & C. Cæſare dictatore.

QVOD prioribus duobus annis ab aduerſarijs Cæſaris obtineri non potuit, initio huius anni perfectum eſt. Etenim in ſententiam Scipionis Metelli ſenatus cõſultum factum eſt, ut ante certam diem Cæſar exercitum dimitteret; ſi non faceret, eum aduerſus remp. facturum uideri. interceſſit M. Antonius, Q. Caſſius tribuni pl. Itaq; de imperio Cæſaris, & de tribunis pl. intercedentibus grauiſſime, acerbiſſimeq; decretum eſt. factum etiam ſenatus conſultum eſt ante diem VII id. Ian. darent operam B conſules, prætores, tribuni pl. quiq; conſulares eſſent ad urbem, ne quid reſp. detrimenti caperet. Profugiunt ſtatim ex urbe tribuni pl. ſeq; ad Cæſarem, qui Rauennæ eo tempore erat, expectabatq; ſuis poſtulatis reſponſa, conferunt. Poſt ſenatus conſultum fit, uti pecunia Pompeio ex ærario detur; prouinciæ conſulares Syria, & Gallia priuatis decernuntur; reliquæ prætoriæ; Scipioni obuenit Syria, L. Domitio Gallia, in reliquas prouincias prætores mittuntur, paludatiq; uotis nuncupatis exeunt, tota Italia delectus habentur, arma imperantur, pecuniæ à municipijs exiguntur. Cæſar cùm inimicorum decretis, tum uerbis Antonij, & Caſſii incitatus, exercitum ad ſuam dignitatem aduerſus inimicos ſuos defendendam hortatus, traiecto Rubicone Ariminum, quod extra prouinciam eius erat, proficiſcitur. Idem ubi miſſis ultro citroq; de pace legatis, res conuenire non potuit, exercitu Piſaurum, Fanum, Anconam occupat, Tignium recipit, & Auximum. Quibus rebus magnus Romæ terror coortus, Roma conſules, atq; optimates omnes profugerunt. Interim Picenum Cæ- C ſar percurrit, Aſculum à Lentulo Spinthere deſertum recipit, Corfinij, quod à L. Domitio Ahenobarbo tenebatur, unà cum ipſo Domitio, quem tamen dimiſit, potitur. His rebus auditis Pompeius Luceria proficiſcitur Canuſium, atq; inde Brunduſium, Brunduſio autem munito in Epirum Dyrrhachium, quo conſules ante traiecerant, cum omnibus copijs, relicta Italia, traijcit. Cæſar eum perſecutus, cuſtodibus Brunduſio impoſitis, ad urbem redit. ibi concione aduocata iniurijs inimicorum expoſitis, animum ſuum egregium reip. recuperandæ, ac conſeruandæ aperit; pecuniaq; ex ærario, quanquam L. Metello tribuno pl. reclamante, extorta, M. Lepido urbi præfecto, in Hiſpaniam, quæ à legatis Pompeij poſt ſecundum, ut dixi, eius conſulatum L. Afranio, & M. Petreio tenebatur, profectus, Maſſiliam, quæ ſibi in itinere portas claudebat, obſedit. ac relictis in obſidione urbis eius legatis C. Trebonio, & D. Bruto, cùm in Hiſpaniam perueniſſet, Afranium, & Petreium cum VII legionibus ad Ilerdam in deditionem accepit, atq; ambos incolumes dimiſit. Hiſpanijs receptis Maſ- D ſilienſes duobus prœlijs naualibus deuicti, diuturna obſidione fatigati poteſtati ſe Cæſaris permiſerunt. Cæſar Maſſiliæ latam Romæ de dictatore creando legem, ſeq; à M. Lepido prætore dictatorem dictum cognouit. Placentiæ militibus ſeditionem mouentibus cohibitis Romam uenit. ſic Cæſar lib. primo de bello ciuili. at Dio ita: Cæſare reuertente ex Hiſpania M. Æmilius Lepidus, is qui poſtea triumuir factus eſt, prætor populo perſuaſit, ut Cæſarem dictatorem crearet, eumq; ſtatim dixit contra leges. is autem ubi in urbem uenit, magiſtratu inito, exulibus omnibus redeundi poteſtatem, præterquam Miloni, conceſſit, magiſtratus ſubrogauit, ſacerdotes ſuffecit, Gallis tranſpadanis ciuitatem dedit. quibus rebus actis dictatura ſe abdicauit. Plutarchus Cæſarem intra XI dies dictatura abijſſe, cùm à ſenatu dictus eſſet, ait. Appianus eum neq; à ſenatu, neq; à conſule, ſed à ſeipſo dictatorē factum ſcribit, uerum ſiue ad leuandam inuidiam, ſiue quòd eo magiſtratu non egeret, per XI tantum dies eam tenuiſſe. Qua de re ſic ipſe tradit lib. III: Cæſar his rebus, & ferijs Latinis, comitijsq;

A tijsq́ omnibus perficiundis XI dies tribuit, dictaturaq́ ſe abdicat, & ab urbe profectus Brunduſium peruenit. Quantum autem ex Capitolinis fragmentis intelligi poteſt, creatus eſt ſine magiſtro eq. quod etiam ante fieri cœptum fuerat. Eodem anno P. Dolabella Cæſaris legatus à M. Octauio, & L. Scribonio Libone Dalmatia pulſus. C. Antonius ibidem captus eſt. C. Curio Siciliam M. Catone exacto occupauit, cumq́ in Africam traieciſſet, ac proſpere aduerſus Atium Varum pugnaſſet, à Iuba rege Mauritaniæ Pompeianas partes tuente cum exercitu cæſus eſt. Dio, alij.

DE COS. AN. DCCV.

CASSIODORVS in hunc annum edit conſules C. Cæſarem II, & P. Seruilium; Dio C. Iulium C. F. Cæſarem II, P. Seruilium P. F. Iſauricum. Hi autem creati ſunt dictatore habente comitia Cæſare. ſic enim ipſe lib. III ſcribit: Dictatore Cæſare habente comitia conſules creantur Iulius Cæſar, & P. Seruilius Iſauricus. is enim erat B annus, quo per leges ei conſulem fieri liceret. Idem ſcribit Plutarchus, Suetonius, & Appianus. Legem autem intelligit eam, qua uetabatur, ne quis intra decem annos iterum conſul fieret. P. Seruilius P. Seruilij F. eſt eius, qui primus Iſaurici cognomen inuenit, qui hoc anno conſulatum Romæ, Cæſare in Macedonia rem gerente, adminiſtrauit, ac M. Cœlio prætori ſeditiones in urbe nouarum ſpe tabularum ſolicitata plebe concitanti magiſtratum abrogauit. Is urbe pulſus Miloni exuli, qui fugitiuorum exercitum contraxerat, ſe coniunxit. Vterq́, cùm bellum molirentur, interempti ſunt. Dio, Appianus, alij.

De re geſta à C. Cæſare aduerſus Cn. Pompeium.

CN. POMPEIVS magnis ex omni Aſia copijs comparatis Theſſalonicæ hyemauit, ratus Cæſarem bello Hiſpanienſi diu occupatum aduerſus ſe hoc anno non eſſe exercitum adducturum. Cæſar autem exitu anni Roma profectus Brunduſium contendit, cumq́ Epirum ipſam exiguo fere inimicorum teneri præſidio accepiſſet, in C eam II non. Ian. traiecit. Eidem Orico, atq́ Apollonia receptis, Dyrrhachium petenti, ad flumen Apſum Pompeius, improuiſo eius aduentu accepto, ex Macedonia occurrit. qui cùm ſibi pugnandum eſſe ſtatuiſſet, recenti Antoniani exercitus ad Cæſarem aduentu commotus, cùm ſe perſequente Cæſare Dyrrhachium recepiſſet, Cæſarem prœlio ita uicit, ut ille ob rei frumentariæ inopiam caſtra inde in Theſſaliā tranſferre coactus fuerit. Qua de cauſſa Pompeius imp. appellatus, magno cum animo perſecutus, in Pharſalia è regione ſubſtitit. Ibi ambobus exercitibus extremo congreſſis prœlio, Pompeius maxima accepta clade fugatus, cum ad mare perueniſſet, nauim conſcendit, atq́ in Ægyptum delatus, iuſſu regis Ptolemæi, auctore Theodoto præceptore, & Photino, occiſus eſt ab Achilla in nauicula, antequam in terram egrederetur, eodem die, quo de Mithridate, & Tigrane regibus triumpharat. Cornelia uxor, & Sex. Pompeius filius in Cyprum refugerunt. Cæſar poſt diem tertium in-D ſecutus, cum ei Theodotus caput Pompeij, & annulum obtuliſſet, doluit, & illacrymauit. Appianus, Dio, Plutarchus, alij.

De Cæſare Dictatore II. & conſulibus an. DCCVI.

IN hunc annum C. Cæſarem Dictatorē cum magiſtro equitum M. Antonio creatum inuenio non ſolum in tabulis Capitolinis, ſed etiam apud Dionem, & Plutarchum. Dio quidem ita ſcribit: Populus R. audita Cn. Pompeij cæde, enixe operam dedit, ut Cæſari uictori quàm honorificentiſſima decreta fierent. ergo conſulatum in quinq́ deinceps annos, dictaturam non in ſex menſes, ut ante, ſed in annum, tribuniciam poteſtatem in perpetuum ei mandauit. Cæſar autem, quanuis extra Italiam eſſet, dictaturam ſtatim inijt, cum magiſtrum eq. M. Antonium nondum prætoriū ſibi ſubrogaſſet, auguribus negantibus magiſterium equitū, niſi in ſex menſes poſſe mandari. In quo irridendi erant, quòd de dictatore contra leges in annū creato nihil dicerent, magiſtrum eq. in annūm gerere magiſtratum indigne ferrent. Plutarchus autem

hoc

hoc modo: Cæſar Alexandria recepta, & Pharnace in Ponto ſuperato in Italiam traiecit, & Romam uenit exitu eius anni, in quem Dictator iterum dictus fuerat, cùm nunquam antea magiſtratus ille annuus fuiſſet. Itaq; apud Dionem etiam Cicero obijcit Antonio, quòd magiſterium equitum in totum annum tenuerit, quod nemo ante fecerat. & ipſe Cicero in II Philippica, M. Antonium, ait, Cæſare ignaro, cùm ille eſſet Alexandriæ, beneficio amicorum magiſtrum equitum eſſe conſtitutum. Quo autem titulo hanc dictaturam Cæſar ceperit, nemo tradit. Si autem ſequamur laudationem M. Antonij apud Dionem, in qua ille dictatorem aduerſus hoſtes Cæſarem creatum ait, rei gerendæ cauſſa factum dicemus. uerum funebres laudationes, ut inquit Cicero, corrupere Romanam hiſtoriam. ego non alia cauſſa dictaturam inuaſiſſe Cæſarem opinor, quàm ut ea poteſtate, quæ ſumma erat, omne ad ſe unum ius reip. traheret, quod ante multorum erat quod poſteri eius ſublato iam à M. Antonio cos. dictatoris nomine, Imperatoris uocabulo expreſſerunt. Itaq; conſtituendæ Reip. & rei gerendæ cauſſa, factum notaui. Hunc enim titulum ante Sylla, & poſt triumuiri dominationi ſuæ prætulerunt, ut ſe reip. conſtituendæ cauſſa magiſtratum eum ſumpſiſſe dicerent. Ceterum ineunte hoc anno, addit Dio, fœdum, ac miſerabilem propè fuiſſe urbis Romanæ aſpectum, nullis nec prætoribus, nec conſulibus deſignatis, & quanquam inquit, M. Antonius magiſter equitum purpurea ueſte, & ſex lictoribus uſus ſpeciem quandam libertatis antiquæ referebat, tamen quia preſidijs militum ſeptus comitijs populi intererat, tyrannidem eam eſſe putabat ciuitas, cumq; ea magiſter equitum faceret, multo grauiora dictatorem ipſum eſſe facturum ſuſpicabatur. Paulo poſt profectus ab urbe Antonius præfectum urbis reliquit L. Cęſarem ſenem, quod nunquam ante factũ fuerat à magiſtro equitum. Eodem autem hoc anno conſules fuerunt Q. Fufius Calenus, & P. Vatinius. Hoc cum ex Capitolinis tabulis, tum ex hiſtoria Dionis cognoſcitur, apud quem ita ſcriptũ eſt: Ægyptus recepta, & Pharnaces uictus eſt anno illo, quo Cæſar ipſe uere dictator iterum fuit, conſules autem exitu anni creati Calenus, & Vatinius eſſe dicebantur. Item in indice ita:

C. Iulius. C. F. Cæſar. Dict. II.
M. Antonius. M. F. Mag. eq. conſules uero.
Q. Fufius. Q. F. Calenus.
P. Vatinius. P. F.

Itaq; Caſſiodorus, qui dictatorum non meminit, conſules in hunc annum edit Q. Fufium, P. Vatinium. quanquàm non ſine librorum menda. faſti autem Siculi Calenum & Vatinium. De Vatinio autem cos. ita ſcribit Macrobius lib. II: In conſulatu Vatinij, quem paucis diebus geſſit, notabilis Ciceronis urbanitas circumferebatur. Magnum oſtentum, inquit, anno Vatinij factum eſt, quòd illo conſule nec uer, nec ęſtas, nec autumnus fuit. Quærenti deinde Vatinio, quòd grauatus eſſet domum ad ſe infirmatum uenire, reſpondit: uolui in conſulatu tuo uenire, ſed nox me deprehendit. Hoc autem dictum in C. Caninium aptius cadit, quem poſt in unam noctem conſulem Cæſar creauit, ut infra dicemus. P. Vatinius ex conſulatu in Illyricum miſſus eſt à Cæſare, ut poſt in triumpho eius oſtendemus. L. Trebellius, & P. Dolabella tribuni pl. inter ſe de lege nouarum tabularum ferenda in urbe contenderunt. Qua de cauſſa cum plebs tumultuaretur, inductis à M. Antonio magiſtro eq. in urbem militibus, octingenti è plebe cæſi ſunt. Cæſar ueteranis cum ſeditione miſſionem poſtulantibus dedit. epitomæ, Dio, alij.

De re geſta à Cæſare in Aegypto, atq; in Ponto.

BELLVM hoc anno geſſit Cæſar in Ægypto ad Alexandriam, in quo gerẽdo nouem (ut ait Appianus,) menſes conſumpſit. Geſſit autem id neq; loco, neq; tempore æquo, ſed hyeme, ac inops rerum omnium, & imparatus, auctore Suetonio, hac occaſione. Quo tempore ipſe Cn. Pompeium in Ægyptum perſecutus eſt, Ptolemæus puer cum ſorore Cleopatra, quam paucis ante menſibus regno expulerat, armis decertabat. Cæſar ad ſe pertinere exiſtimans, quòd conſul eſſet, de controuerſiis regum cogno-

A cognoſcere, ſibi placere dixit, Ptolemæum, & ſororem à bello diſcedere, & iure potius, quàm armis apud ſe de controuerſiis diſceptare. Itaq; Cleopatræ (cuius etiam amore captum fuiſſe eum ferunt) & Ptolemæo maiori Ægyptum, Arſinoæ, & Ptolemæo minoribus Cyprum adiudicauit. Photinus autem regni pueri procurator grauiter ferens, Cleopatram in ſocietatem Ægyptij regni ueniſſe, per Achillam exercitum in Cæſarem comparat. Qui exiguitate copiarum eius fretus, Alexandriam adortus à Cæſare repellitur. Arſinoe uacuam regni poſſeſſionem ſperans ſe ex regia ad Achillam traiecit, & una bellum adminiſtrare cœpit. Photinus interea à Cæſare, Achilla poſt ab Arſinoe, orta inter eos de principatu diſcordia, per Ganymeden, ad quem imperium delatum erat, eſt interfectus. Hoc bello his Cæſar detrimentis affectus eſt. primum aquarum uſu fiſtulis inciſis ab hoſtibus ſpoliatus eſt, deinde cum claſſis eius diriperetur, facibus, quibus inſignis illa etiam Ptolemæi bibliotheca flagrauit, hoſtes propulſare coactus eſt. poſt commiſſa ad Pharum pugna, cùm quan-
B dam nauiculam, ut ſuis opem ferret, conſcendiſſet, ab hoſtibus oppreſſus ſe è nauicula eiecit, ac natans uix ad ſuos incolumis rediјt. Poſtremo autem cùm rex Ptolemæus ab eo ad Ægyptios ſpe fœderis feriendi miſſus apud eos manſiſſet, Cæſar ſummo cum ијs prœlio decertauit, in quo rex cum magna Ægyptiorum parte deletus, Arſinoe capta eſt. Qua uictoria parta Cæſar Cleopatræ, & fratri eius minori Ptolemæo regnum Ægypti tradidit; atq; in Pharnacem Boſpori regem ſe contulit. Hic enim cùm à Pompeio bello Mithridatico Boſpori Cimmerij rex conſtitutus eſſet, captato tempore, quo Romani inter ſe armis contendebant, patrij recuperandi regni cupidus Cholchida, & Armeniam, & Cappadociæ, & Ponti partem in poteſtatem adduxit; Domitium Caluinum à Cæſare ad eius conatus comprimendos miſſum profligauit; atq; hac uictoria ferox reliquas Ponti partes expugnata Amiſo occupauit. Hinc cum in Boſporum ad domeſticos tumultus ſedandos rediret, accepto Cæſaris in ſe ex Ægypto impetu ſibi ſubſiſtendum ratus, cum eo ad Zeliam congreſſus uno prœ-
C lio fugatus, cum in Boſporum confugeret, ab Aſandro Boſporani tumultus auctore eſt necatus. Quo factum eſt, ut merito Cæſar gloriatus ſit, ſe ita cum Pharnace pugnaſſe, ut eadem hora uenerit, uiderit, & uicerit. Cæſar, Hirtius, Dio, Appianus, Plutarchus.

De triumpho M. Aemilij Lepidi pro pr. ex Hiſpania.

HOC anno M. Lepidum ex Hiſpania triumphaſſe tradit Dio lib. XLIII, his uerbis: Cæſar ubi primum à M. Lepido prætore dictator dictus eſt (id autem biennio ante factum eſt.) ipſum ſtatim poſt præturam in citeriorem Hiſpaniam miſit, & reuerſum triumpho ornauit, cùm tamen ille non ſolum neminem uiciſſet, ſed ne omnino quidem pugnaſſet; hoc titulo, quòd rebus à Longino, & Marcello geſtis interfuiſſet. Itaq; Lepidus in triumpho nihil aliud tulit, quàm pecunias, quibus ſocios ſpoliarat. Hoc modo extulit Lepidum Cæſar, eundemq; ſibi conſuli collegam, dictatori magi-
D ſtrum equitum ſubrogauit. De rebus autē à Q. Caſſio Longino, & M. Marcello quæſtore, Cæſare, & Seruilio cos. geſtis idem tradit lib. XLII. ſcriptum eſt etiam in epitoma CXI ita: Propter Q. Caſſii (ſic enim legendum, non Catuli) prætoris auaritiam crudelitatemq; Cordubenſes in Hiſpania cum duabus Varianis legionibus à partibus Cæſaris deſciuerunt. Probant etiam hunc triumphum Capitolini faſti, in quibus M. Lepidum anno DCCX triumphaſſe II ex Hiſpania ſcriptum eſt.

DE COS. AN. DCCVII.

DE magiſtratibus huius anni non eadem ſentiunt ij, qui Capitolinos magiſtratus digeſſerunt, & qui annales Romanos ſcripſerunt. Nam illi Cæſarem dictaturam ſecundam in annum tantum priorem geſſiſſe putant, hoc autem anno duntaxat conſulatum cum M. Lepido adminiſtraſſe; hi uero Cæſarem hoc anno dictaturam tertiam, & conſulatum tertium cum M. Lepido geſſiſſe aiunt; ita ut Cæſar hoc anno III dictator fuerit, poſtero IIII, tertio V. Ergo omnis in eo quæſtio poſita eſt, an Cæſar

quater,an quinquies dictator fuerit. Verba eorum primum apponam, poſt quid ipſe A
ſentiam,adſcribam. Dio ita lib. XLIII: Poſtero uero anno dictaturam quoq; una
cum conſulatu,utrunq; tertium geſſit,collega ſibi ſubrogato in utroq; magiſtratu M.
Lepido.& in indice libri hoc modo:
C.Iulius C.F.Cæſar dictator cum M.Æmilio Lepido mag.eq.& coſ. III cum Æmi-
lio Lepido. Idem ſentire uidetur Suetonius, cùm ſcribit: Cæſar tertium, & quartum
conſulatum titulo tenus geſſit, contentus dictaturæ poteſtate cum conſulatibus de-
cretæ,atq; utroq; anno binos conſules ſubſtituit ſibi in ternos nouiſſimos menſes, ita
ut medio tempore comitia nulla habuerit,præter tribunorum,& ædilium plebis,prę-
fectosq; pro prætoribus conſtituerit, qui præſente ſe res urbanas adminiſtrarent. O-
mnino ergo Suetonius cum Dione ſentire uidetur, præterquam quòd in ternos e-
tiam huius anni nouiſſimos menſes binos conſules ſibi ſuffeciſſe eum ſcribit; quod
nemo prodidit. Dio autem adijcit conſulem eum non niſi extremo hoc anno cum
M. Lepido eſſe creatum. Hirtius etiam libro V auctor eſt, Cæſarem Africa recepta B
(recepit autem hoc anno)dictatorem fuiſſe III, deſignatum IIII. A Capitolinis au
tem lapidibus ſtat etiam uetuſtiſſimus alter lapis, qui quondam Romæ fuit in hortis
Colotianis, in quo multi conſules horum temporum magna diligētia deſcripti ſunt,
qui Cæſarem quater tantum dictatorem prodit; & fortaſſe etiam Plutarchus, qui in-
quit:Pharnaces uictus eſt exitu eius anni, quo Cæſar iterum dictator cum M. Anto-
nio fuit. nam in inſequentem annum conſul creatus eſt. item in Antonio: Cæſar III
coſ. deſignatus non Antonium,ſed Lepidum collegam ſibi aſciuit.& Eutropius,qui
ita loquitur: Cæſar Pharnace uicto ſe Romam contulit, & tertio ſe conſulem fecit
cum M.Æmilio Lepido, qui ei magiſter equitum dictatori ante annum fuerat. Ergo
res ita habere uidetur. Anno DCCIIII pulſo Italia Pompeio Cæſar dictatura in ſex
menſes capta poſt XI dies abdicauit.anno DCCV uicto,occiſoq; Pompeio,quo an-
no conſulatum cum Seruilio geſſit,decreta eſt ei dictatura altera in annum,quam po
ſtero anno cum M.Antonio magiſter equitum geſſit.eodemq; anno, Scipione,& Iu C
ba in Africa ſuperatis,decreta eſt ei dictatura tertia in X annos, quā anno DCCVIII
cum M.Æmilio Lepido geſſit. eodemq; anno uictis in Hiſpania Pompeij filijs dicta
tura quarta ei in perpetuum mandata eſt,quam geſſit anno DCCIX cum M.Lepido
magiſtro equitum II.M.Lepidus anno DCCIIII præturam geſſit,Cęſare,& Dione
auctoribus.in faſtis Siculis Cæſar cum Lepido conſules ſuggeruntur. Lapidis Colo-
tiani exemplum ad amuſſim deſcriptum hoc loco placuit interponere;quòd eius ſæ-
pe teſtimonio ſequentes faſtos confirmaturi,ac expleturi ſumus.

C. IVLIVS. CAESAR. IIII. SINE CONLEGA DIC. .
SvF Q. FABIVS. MAXIM. C. TREBONIVS C. F.
C. CANINIVS C. F.
..VLIVS. CAESAR. DICT. IV. M. AEMILIVS. M. EQ.
C. IVLIVS CAESAR. V. M. ANTONIVS M. F. D
SvF. P. CORNELIVS P. F.
C. VIBIVS C. F. PANSA. A. HIRTIVS A. F.
SvF C. IVLIVS. CAESAR. SvF Q. PEDIVS Q. F.
C. CARRINAS C. F. P. VENTIDIVS P. F.
..EMILIVS. M. ANTONIVS. IMP. CAESAR IIIVIR. R. P. C.
EX A. D. V. K. DEC. AD PR. K. IAN. SEX.
.MVNATIVS L. F. M. AEMILIVS M. F.
.ANTONIVS. P. SVLPICIVS CENS. LVST. N. F.
.ANTONIVS P. SERVILIVS P. F.
.N. DOMITIVS M. F. C. ASINIVS CN. F.
.VF. L. CORNELIVS. SVF. P. CANIDIVS P. F.

De

A *De re geſta à C. Cæſare coſ. in Africa.*

C. CAESAR Pompeio fugato, Ægypto ſubacta, Pharnace ſuperato, extremo anno, quo dictator iterum fuit, Romam rediit; atq; haud ita multo poſt media hyeme, IIII K.Ian. contra Scipionem, & Iubam Mauritaniæ regem in Africam exercitũ duxit. in quam poſt pugnam Pharſalicam P. Scipio, & M. Cato ſe receperant, atq; ibi partes Pompeianas, dum Cæſar in Ægypto moratus eſt, Iuba ſocio adiuncto, confirmarant; cum earum imperium ad P. Scipionem delatum, Vticæ autem tutela, & cuſtodia M. Catoni mandata eſſet. Ibi Scipio prœliis aliquot ſecundis elatus, collatis ad Tapſum cum Cæſare ſignis, in fugam cum exercitu coniectus, Afranii, & Iubæ caſtra eodem impetu uictoriæ à Cæſare capta, ac direpta ſunt. Inde cum citato curſu Cæſar Vticam contenderet, ut uiuum Catonem in poteſtatem adduceret, eum, audita ſuorum clade ſibi mortem conſciuiſſe inuenit. Poſt prœlium Petreius Iubam, ſeq; inter-
B emit. Scipio in naue circumuentus, honeſtæ morti uocem quoq; adiecit; quærentibus enim hoſtibus imperatorem, dixit: Imperator bene ſe habet, atq; ſe percuſſum in fluctus intulit. Fauſtus, & Afranius, cùm in poteſtatem ueniſſent, occiſi ſunt. Catonis filio uenia data eſt. Cæſar Romam exercitum deportauit. ob has res ei ſupplicatio XL dierum decreta eſt. Dio, Appianus, Hirtius, alii. Hoc bello Numidia, quæ in poteſtate regis fuerat, in prouinciæ formam redacta eſt, Hirtio, Appiano, & Velleio auctoribus. quanquam apud Velleium inſignis labes eſt. ſic enim uulgo legitur: Ab eodem facta Numidicus Ciliciam perdomuit uiſa uiciſſet poſt bellum Antiochinum Cn. Manlius Vulſo Gallogræciam loquebatur de Cæſare, à quo Gallia prouincia facta erat. inde pergit: Ab eodem facta Numidia. Ciliciam perdomuit Iſauricus, & poſt bellum Antiochinum Cn. Manlius Vulſo Gallogræciam. ſic enim hiſtoriæ ueritas legendum admonet.

C *De IIII triumphis C. Cæſaris, Gallico, Alexandrino, Pontico, Africano.*

EODEM anno Cæſar Romam ex Africa reuerſus quatuor triumphos in urbem inuexit, ut Dio, Appianus, Plutarchus, & Suetonius auctores ſunt. Nam Caſſiodorus eos in eum annũ refert, quo ipſe cum Q. Fabio coſ. fuit. Suetonius quater eodem menſe interiectis diebus, itemq; Dio, & Appianus triumphatum referunt. Florus autem, cùm poſt Hiſpanienſem uictoriam, quam Cæſar poſtero anno rettulit, horum triumphorum mentionem fecerit, ſatis indicare uidetur, hos triumphos non hoc anno, ſed ſequenti fuiſſe actos. Triumphauit autem ex Galliis, ex Ægypto, ex Ponto, ex Africa. De Gallico triumpho ſic Suetonius: Primum, & excellentiſſimum triumphum egit Gallicum, cuius die Velabrum præteruehens pene curru excuſſus eſt, axe defracto. & Florus: Primum de Gallia triumphum tranſmiſerat Rhenus, & Rhodanus, & ex auro captiuus Oceanus. Hoc triumpho narrat Dio, & Suetonius milites Cæſaris inter carmina, qualia currum proſequentes ioculariter canunt, etiam id
D pronunciaſſe.

Gallias Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem.
Ecce Cæſar nunc triumphat, qui ſubegit Gallias.
Nicomedes non triumphat, qui ſubegit Cæſarem.

Quod iniquo animo à Cæſare latum tradit Dio, qui idem Vercingetorigem Gallorum regem in triumpho ductum, poſt necatum ait; in triumpho autem Ægyptio grauiter animos populi Ro. affeciſſe Arſinoen reginam ductam, quanquam poſt a Cæſare fratrum rogatu dimiſſam; in triumpho Pontico titulum præ ſe tuliſſe, cum his uerbis: Veni, Vidi, Vici, cùm celeritatem uictoriç notare uellet. Ex Africa autem triumphauit, non ut de uictis ciuibus, quod nemo ante fecerat, ſed tanquam de Iuba rege. quo in triumpho grauiter tulit populus R. imagines ciuium Romanorum, qui uicti fuerant, & eorum caſus deſcriptos transferri; ut Catonis, Scipionis, Afranii, & aliorum. Iuba regis filius, is qui hiſtoriã ſcripſit, captiuus in hoc triumpho ductus eſt. Ac reliquos quidem triumphos ex uetere inſtituto egit, ultimo autem die, poſtquam

G 2 cœnatum

cœnatum eſt, ipſe in ſuum forum calceatus, & uarijs floribus coronatus uenit, atq; inde domum uniuerſo populo proſequente, & multis elephantis lampadas ferentibus ſe recepit. Ita Dio. Adijcit de horum triumphorum ornatu Velleius, Gallici triumphi apparatum ex citro, Pontici ex acantho, Alexandrini teſtudine, Africi ebore, Hiſpanienſis argento raſili conſtitiſſe. Idem triumphis actis magnis populum congiarijs affecit, ludos fecit, epulum dedit, gladiatores, & naumachiam ludis funebribus Iuliæ filiæ edidit, ædem Veneri Genitrici prœlio Pharſalico uotam dicauit, forum Iulium extruxit, iudicia equitibus, & ſenatoribus communicauit, prætorijs prouincijs annum, conſularibus biennium ſtatuit, annum ordinauit, ſenatum ſuppleuit, patricios adlegit. Dio, Appianus, Plutarchus, Suetonius.

De cenſu à C. Cæſare acto.

AFRICA à Cæſare ſubacta ſingulares ei à ſenatu honores decretos inuenio apud Dionem. in primis autem XL dierum ſupplicationem, triumphos quatuor, dictaturam in decenniũ, atq; ut moribus præfectus eſſet in triennium. eo enim nomine eum potius, quàm cenſorem, appellandum eſſe putauerunt. quòd cenſoris nomen parum ei decorum eſſe exiſtimarent. Itaq; eum hoc anno cenſum egiſſe, ac pro CCCXX millibus ciuium, quæ ante ciuile bellum cenſa eſſent, CL millia tantum, reliquis bello ciuili confectis inueniſſe. Cùm autem ipſe ciuium paucitatem ex cenſu cognoſceret, præmia ijs, qui liberos multos procreaſſent, propoſuiſſe. Hæc etiã Appianus, & Zonaras. Suetonius autem ita: Recenſum populi nec more, nec loco ſolito, ſed uicatim per dominos inſularum egit. ac ne qui noui cœtus recenſionis cauſſa moueri quãdoque poſſent, inſtituit quotannis in demortuorum locum ex ijs, qui recenſiti non eſſent, ſubſortitio à prætore fieret. Huius cenſuræ non meminerunt ij, qui Capitolinas tabulas deſcripſerunt; quia extraordinarius hic Cæſaris honos fuit. non enim cenſor, ſed præfectus morum appellatus eſt, neq; duo (ut ante) cenſores, ſed unus duntaxat cenſum egit, neq; in XVIII menſes, ſed in tres annos creatus eſt. Hinc Cicero etiam in epiſtolis Cæſarem præfectum moribus appellat.

De Cæſare Dictatore III. & conſulibus an. DCCVIII.

CAESAREM dictatorem III cum M. Lepido magiſtro eq. in hunc annum reperio prodi ab ijs, qui Capitolinas, & Colotianas tabulas exararunt. à quibus diſſentit, ut dixi, Dio, qui hoc anno Cæſarem dictatorem IIII, Lepidum magiſtrum equitum II tradit; atq; ipſum Lepidum in conſulatu, quem cum Cæſare geſſit, ſe ipſum magiſtrum equitum contra leges renunciaſſe. Hæc de dictatore. De conſulibus uero hæc. Extat in indice Dionis ſcriptum, in eundem annum Cæſarem dictaturam quartam, & conſulatum quartum ſine collega geſſiſſe. in ipſius autẽ hiſtoriæ expoſitione comperio Cæſarem quartum conſulatum ſtatim iniſſe, neq; tamen uſq; ad extremum annum geſſiſſe, uerum ubi in urbẽ ex Hiſpania reuerterit, abdicaſſe, ac Q. Fabium Maximum, & C. Trebonium ſibi in reliquum anni ſuffeciſſe. Dionis autem uerba de Cæſare IIII conſule ſolo non abhorrẽt ab ijs, quæ in fragmẽtis Capitolinis ſcripta ſunt, in quibus apparet Cæſarem IIII conſulem fuiſſe (ut ego interpretatus ſum) ſine collega. nam faſti Cuſpiniani cum Siculis CAESAREM etiam conſulẽ IIII ſolum produnt. Appianus item, & Plutarchus meminerunt Cæſaris, qui IIII cos. deſignatus in Hiſpaniam duxit exercitum. Q. Fabium trimeſtrem cos. uocat Suetonius. Addit præterea Dio, Cæſarem, mortuo Q. Fabio cos. ultimo anni die, in reliquas horas C. Caninium conſulem declaraſſe. Qua de re ſic Cicero ad Curium lib. VII: In campo cum hora ſecunda comitijs quæſtorijs inſtitutis ſella Q. Maximi, quem illi conſulem eſſe dicebant, poſita eſſet, eo mortuo nunciato ſella ſublata eſt. Ille autem, qui comitijs tributis eſſet auſpicatus, centuriata habuit; conſulem hora ſeptima renunciauit, qui uſq; ad K. Ian. eſſet, quæ eſſent futuræ mane poſtridie. Ita Caninio conſule ſcito neminem prandiſſe. nihil tamen eo conſule mali factum eſt. fuit enim mirifica uigilantia, qui toto ſuo conſulatu ſomnum non uiderit. Hinc Suetonius dixit: Prid. K. Ian. repentina conſulis

A conſulis morte ceſſantem honorem in paucas horas petenti dedit.& Macrobius lib. II:Caninius Rebilus,qui uno die,ut Seruius rettulit,conſul fuit,roſtra cum aſcendiſſet,pariter honorem iniịt conſulatus,& eierauit.quod Cicero gaudens omni occaſione urbanitatis increpuit: λογοθεωρητὸς eſt Caninius conſul. Deinde: Hoc conſecutus eſt Rebilus,ut quæreretur,quibus conſulibus conſul fuerit. dicere præterea nō deſtitit:Vigilantem habemus conſulem Caninium,qui in conſulatu ſuo ſomnum non uidit.Idem lib.VII:Sunt alia ſcommata minus aſpera, ut Tullius in conſulem,qui uno tantum die conſulatū peregit.Solent,inquit,eſſe flamines diales,modo conſules diales habemus.& in eundem;Vigilantiſſimus eſt conſul noſter,qui in conſulatu ſuo ſomnum non uidit.Eidemq́; exprobranti ſibi, quod ad eundem cōſulem non ueniſſet, ueniebam,inquit,ſed nox me comprehendit. & Plinius lib. VII: Q. Fabius Max.in conſulatu ſuo prid.K. Ian.mortuus eſt. in cuius locum Rebilus pauciſſimarum horarum conſulatum petiịt.De Caninio Rebilo idem Suetonius, & Plutarchus in Cæſa-
B re.C.autem Trebonius is eſt, qui anno DCCV prætor urbanus cum M. Cœlio Rufo prætore contendit, quiq́; poſt in Cæſarem coniurauit. quem cōſularem occiſum eſſe à Dolabella, & à Cæſare ad conſulare prouectum faſtigium ſcribit Velleius.

De honorariịs conſulibus creari cœptis.

EX hoc anno,ut narrat Dio,honorariị cōſules creari cœpti ſunt.Nam Cæſar,cum neq́; in annum,neq́; in reliquum anni ſpatium conſulatum geſſiſſet,ſed uiuens,ac nullis legibus,atq́; auſpiciịs coactus abdicaſſet,alium, honoris eius duntaxat gratia, ſibi ſubrogauit. quo exemplo multi aliị inſequentibus deinceps annis non in totum annum,preter paucos,ſed aliị in plures,aliị in pauciores aut menſes,aut dies creati ſunt. ex quibus qui K.Ian. inierunt, ịj tantum nomen anno dederunt: reliquorum, qui in parte anni fuerunt, niſi forte memorabile aliquid geſſerunt, uix ulla conſeruata memoria eſt.Itaq́; eos ſe perſequuturum eſſe Dio negat. quos nos, quanta maxima dili-
C gentia potuimus,conquiſitos afferemus. hoc autem inſtitutum auctum eſſe à triumuiris R.P.C. idem ait L. Marcio, C. Caluiſio cos. ut ipſi gratiæ cauſſa multos in eundem annum conſules deſignarent,qui in paucos menſes,aut etiam dies magiſtratum gererent.nam hoc tempore ſuffectos fuiſſe illos, qui ịjs placuerunt, qui, ut in totum annum magiſtratum gererent,deſignati fuerant; poſt uero neminem in totum annū, uerum in alias, atq́; alias anni partes alios, atq́; alios conſules fuiſſe deſignatos, qui paucis noti erant,ac propterea minores conſules uocabantur: idem autem in prætoribus etiam,& quæſtoribus factum eſſe:hoc enim ab ịjs quæſitum, non ut ipſi domi poteſtatem haberent, ſed ut in faſtis magiſtratuum legerentur. quo etiam tempore obſcuriſſimi homines in ſenatum lecti ſunt.

De re geſta à Cæſare in Hiſpania, cum filiịs Cn. Pompeiị, & triumpho eius.

BELLVM hoc anno à Cæſare geſtum eſt in Hiſpania cum filịjs Cn. Pompeịj Ma-
D gni acerrimum,qui ibi exercitum maximum reparauerant,hac de cauſſa. Milites qui ſub Longino Cæſaris legato in Hiſpania meruerant, cum imperante illo ſeditionem feciſſent,ſuccedente ei C.Trebonio quieuerunt illi quidem, uerum metu Cæſaris ad Scipionem clam in Africam de defectione legatis miſſis, Scipionē ut in Hiſpaniam Cn.Pompeium Magni filium mitteret,impulerunt,qui,cum ad eos contenderet,Gymnaſiis ſubactis inſulis,morbo implicitus in itinere ſubſtitit. Milites interea comperta Scipionis in Africa clade, ueriti ne ante à Didio profligarentur, quem cum claſſe aduerſus ſe à Cæſare mitti audierant, quàm Pompeius accederet, T. Quinctio Scapula,& Q. Aponio ducibus lectis, Trebonium eiecerunt, atq́; Bæticam omnem ad defectionem ſolicitarunt.Interea Pompeius adueniens cum ulterioris Hiſpaniæ potitus eſſet,dum Cæſar muneribus dandis in Italia detinetur,partim precibus, partim ui magna comparata manu prouinciam uaſtare cœpit. Iam enim ad eum Scapula imperium detulerat: & quicunq́; olim ſub Afranio ſtipendia fecerant, quiq́; ex Africana pugna profugerant,Sextus frater, Varus,& Labienus,ei ſe adiunxerant.Cùm au-

tem crebris nuncijs in Italiam miſſis ciuitates inimicæ Pompeio auxilia ſibi poſtularent, C. Cæſar magnis itineribus in Hiſpaniam cum exercitu ſpatio dierum XXVII uenit. neq; enim Q. Pedius, aut Q. Fabius Max. quos legatos ante exercitui præfecerat, iam Pompeij impetum ſuſtinere poterant. Varo à Didio ad Crantiam nauali prœlio uicto, obſidente Vllam Cn. Pompeio, Cæſar aduenit. Is adducto ad Cordubam, quæ à Sex. Pompeio tenebatur, exercitu, Cnæum ab Vlla, quam prope ceperat, auocauit. ipſe Ateguam circumuallatam obſedit. eò Pompeius accurrens equitatum Cæſaris circumuentum prope concidit. Attegua poſt à Cæſare capta eſt a. d. XI K. Mart. ipſe Imp. appellatus eſt. deinde Corduba, poſt Hiſpalis, poſtremo Munda prid. id. Aprilis in poteſtatem Cæſaris peruenerunt. Is ultimo prœlio ad Mundam deſperatis rebus etiam de nece cogitaſſe dicitur. Cn. Pompeius, cum ex prœlio effugiſſet, deprehenſus, ac interfectus eſt. Cæſar uniuerſa recepta Hiſpania, ac bellis ciuilibus omnibus confectis Romam deceſſit. Hac uictoria ei decretæ ſunt quinquaginta dierum ſupplicationes, atq; triumphus quintus: quo triumpho nihil eſſe populo Ro. potuit grauius. etenim de ciuibus actus eſt, non de Hiſpanis. Dio, Appianus, Hirtius, Plutarchus, alij. Velleius reuerſum Cæſarem ex Hiſpania ait menſe Octobri. Cùm autem triumphus Q. Fabij Maximi hoc anno III id. Oct. poſt Cæſaris triumphum actus ſit, facile intelligi poteſt, paulo ante eum diem Cæſarem triumphaſſe. Plinius lib. XIIII, cap. XV: Cæſar Hiſpanienſi triumpho Chium, & Falernum dedit.

De triumphis Q. Maximi conſulis, Q. Pedij pro cos. ex Hiſpania.

POST Cæſarem Q. Maximum de Hiſpania triumphaſſe, docet Quinctilianus lib. VI, cum ait: Chryſippus, cùm in triumpho Cæſaris eburnea oppida eſſent translata, & poſt dies paucos Fabij Maximi lignea, thecas eſſe oppidorum Cæſaris dixit. Q. Fabium Maximum conſulem, Q. Pedium pro cos. de Hiſpania hoc anno, III id. Octobris illum, hunc idib. Decemb. triumphaſſe ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis. Hos Cæſar in Hiſpaniam aduerſus Pompeium cum exercitus parte præmiſerat, Itaq; eos Dio prætores, ac pro prætores appellat. Quanquam autem ipſi per ſe rem non bene geſſerunt, tamen eos triumphare Cæſar uoluit, ut de ciuibus Ro. in Hiſpania uictis tres triumphi agerentur. in quo maxime populi R. animum perculit, ut ait Dio: qui idem hos ligneis oppidorum imaginibus riſum mouiſſe populo ſcribit. Hinc Plinius libro XXXV, cap. IIII, Q. Pedium triumphalem, & conſularem uocat. eſt enim poſt conſul cum C. Cæſare Diui F.

De Cæſare Imperatore appellato, & alijs honoribus ei habitis.

CAESAR uictis Pompeij in Hiſpania filijs, atq; omnibus ciuilibus bellis confectis, nouos quoſdam, ac ſingulares honores ſibi decerni à ſenatu paſſus eſt. in primis autem, ut pater patriæ diceretur, conſul in decennium (quem tamen honorem poſt aſpernatus eſt) dictator in perpetuum eſſet, ſacroſanctus haberetur, Quinctilis menſis à ſuo nomine Iulius appellaretur, comitia etiam tributa in poteſtate haberet, in acta ſua magiſtratus ineuntes iurarent, poſtremo etiam, ut Imperator appellaretur. Imperatorem autem intelligi uoluerunt, non eum, qui re bene geſta id nominis uel militari ſtudio, uel ſenatus auctoritate conſequutus, ſed qui potentiam, & auctoritatem in rep. ſummam adeptus eſſet. Quo nomine ipſe primus, ac deinde filij, & nepotes eius S.C. affecti ſunt, quod prænomen appellat Suetonius, cùm ait: Tiberius prænomen Imperatoris recuſauit. Quo factum eſt, ut qui poſt eum ſummum ius in rep. obtinuerunt, Imperatores appellati ſint. neq; uero priſca illa, & militaris Imperatoris appellatio antiquata eſt. ea enim ornabantur, cùm rem proſpere in bello geſſiſſent. Itaque notas etiam rei ſæpius bene geſtæ addebant, cum II, III, aut IIII ſe imperatores ſcriberent. ut apud Ioſephum lib. XIIII antiquitatum. C. Cæſar Imp. IIII, cos. V. dictator perpetuus. & in antiquo epigrammate, hoc:

IMP.

A IMP. CAESAR DIVI F. AVG. PONT. MAX. COS. XIIII. IMP. XX. TRIB. POT. XXXVII. P. P. itemq́ in alijs de quibus poſt dicemus. Cicero etiã in Philippicis obiecit Antonio, quòd aſcribi in faſtis ad Lupercalia iuſſerit. C. CAESARI DICTATORI PERPETVO M. ANTONIVM CONSVLEM POPVLI IVSSV REGNVM DETVLISSE. Quemadmodum autem Cæſari imperatoris nomine ſummum in rep. ius, & imperium traditum eſt, ſic dictatura eidem, ut ſummã haberet in rep. auctoritatem, mandata eſt. neq; enim aut rei gerendæ, aut ſeditionis ſedandæ, aut comitiorum habendorum, aut ulla alia legitima cauſſa dictatorem eum factum accepimus. ex quo intelligi poteſt, ut altiſſimũ auctoritatis in rep. faſtigium obtineret, eum dictatorem eſſe creatum. quod ipſi hoc uerbo conſtituendæ reip. uoluiſſe exprimere uidentur. Itaq; ego ſilentibus in tanta re Romanis annalibus eum II, & III, & IIII dictatorem conſtituendæ reip. cauſſa, id eſt, ut ſummo iure, atq; maximo in rep. imperio uteretur, eſſe creatum ſcripſi. nam pri
B mam dictaturam comitiorum habendorum cauſſa cepit.

De Cæſare dictatore IIII, conſule V. ann. DCCIX. & magiſtris eq. & cos.

DIO in hunc annum Cæſarem dictatorem V cum M. Æmilio Lepido magiſtro eq. edit; tabulæ autem Capitolinæ, & Colotianæ eum dictatorẽ IIII profitentur. De magiſtro equitum ſcribit Appianus, Cæſarem ſe cum M. Antonio magiſtro eq. conſulem renunciaſſe, ac M. Lepidum, qui Hiſpaniã per legatos adminiſtrabat, pro Antonio ſibi magiſtrum equitum cooptaſſe. Dio autem Cęſarem conſules in biennium proximum deſignaſſe, & ipſum utroq; anno dictaturam fuiſſe geſturum, cumq́ ille alium quendam magiſtrum equitum dixiſſet, Octauium etiam, quanquã adoleſcentem, dixiſſe. Cum autem Antonius toto anno conſulatum geſturus eſſet, ac ipſe Lepidum Galliæ Narbonenſi, & Hiſpanię citeriori præfeciſſet, duos pro ijs alios ſeorſum
C utrunq; magiſterium equitum gerere uoluiſſe. Quibus ex uerbis hunc ſenſum elicio. Cęſarem in Antonij locum dixiſſe magiſtrum eq. M. Lepidum. at uero cum Lepidus in Hiſpaniam & Galliam paludatus exiturus eſſet, tertium quendam magiſtrum eq. atq; etiam quartum ſibi cooptaſſe. tertium autem fuiſſe C. Octauiũ, qui initurus erat, ubi primum Lepidus paludatus exiret. quartum Cn. Domitium Caluinum, qui cum eſſet, in inſequentem annum deſignatus, interfecto Cæſare dictatore, nõ inijt. Huius autem facti hanc cauſſam Dio reddit, quòd cum Cæſar multis ſe debere ſentiret, his honoribus eorum beneficia compenſare uoluerit. Itaq; Appianus etiam ait: Octauius magiſter equitum factus in annum à Cæſare fuerat, ex quo Cæſar amicos hoc honore afficiens annuum eum reddiderat. Plinius libro VII: Repulſa Auguſti in magiſterio equitũ apud auunculum, & contra uoluntatẽ eius prælatus Lepidus. Quod aũt in fragmentis Capitolinis, quæ ante diuulſa à me coniuncta ſunt, eſt: PALVDATVS, ideò pertinet, quod ſcribit Dio, M. Lepidũ tum ad urbem cum exercitu, & im
D perio fuiſſe. erat aũt exiturus in Galliam ulteriorem, & Hiſpaniam citeriorem, quas ei decedens à bello Hiſpanienſi Cæſar tribuerat, cum ulteriori Hiſpaniæ C. Aſinium Pollionem præfeciſſet. Hæc de dictatore & magiſtris eq. De conſulibus autem hæc accepimus. Cæſarem una cum M. Antonio dictaturam quintam, & conſulatum quintum geſſiſſe Dio, Appianus eundem ſe cum M. Antonio conſulem creaſſe ſcribunt. In hunc item annum Cæſarem V, & M. Antonium prodit cum faſtis Siculis Caſſiodorus. Eorum meminit quoq; lib. primo Macrobius. Quinctilis inquit, menſis Iulius uocatus eſt in honorem Iulij Cæſaris dictatoris, legem ferente M. Antonio M. F. cos. quòd hoc menſe a. d. IIII id. Quinctilis procreatus ſit. In Capitolinis præterea, & Colotianis tabulis ſcriptum eſt, C. Cæſarem V cum M. Antonio M. F. conſulem fuiſſe. Cæſari autem ſuffectum P. Cornelium P. F. Hic autẽ fuit P. Cornelius Dolabella, quem etiã Cæſar, ſi uixiſſet, ſibi fuit ſubſtituturus. Hic ad conſulatũ peruenit nondum prætorius Dione, XXV annos natus, Appiano auctoribus. Tradit Plutarchus Cæſarem V conſulem M. Antonium ſibi collegam cooptaſſe. cum autem ſibi

Dolabellam ſufficere uellet, eaq́ de re ad ſenatum rettuliſſet, Antoniũ oratione obſti- A
tiſſe; poſt autẽ cum iterum Cæſar renunciari Dolabellam conſulem iuſſiſſet, obnun-
ciante Antonio, Cæſarem incœpto deſtitiſſe. Interfecto autem Cæſare Antonium,
ſcribit Dio, Dolabellam collegam ſibi adiunxiſſe, ueritum, ne ſeditio oriretur, ſi eum
repudiaſſet. Appianus Dolabellam, qui in reliquum tempus anni, ubi Cæſar in Par-
thos paludatus exiſſet, cõſul futurus erat, Cæſare occiſo, ſtatim ait inijſſe. Vnde Vel-
leius: Dolabella, cæſo Cæſare, quem ſubſtiturus ſibi conſulem Cæſar deſignauerat, fa
ſces, atq́ inſignia corripuit. Dolabellæ Syria, Antonio à ſenatu Macedonia, à popu-
lo citerior Gallia decreta eſt.

De ouatione C. Cæſaris dict. IIII.

C. CAESAREM dictatorem IIII VII K. Febr. ex monte Albano ouantem ur-
bem iniſſe inuenio ſcriptum in Capitolinis triumphis, eumq́ triumphum ſextum Cę
ſaris appellari. Hoc eſt autem id, de quo ſcribit Dio; permiſſum eſſe inter alios hono- B
res Cæſari, ut poſt ferias Latinas in urbem ex monte Albano inueheretur, id eſt, ut ip
ſe ait, ἐκ τοῦ ἀλβανοῦ ἐς τὴν πόλιν ἐσελαύνειν. unde etiam paulo poſt: ἐς ἱππεύοντα αὐτὸν μετὰ τοῦ
ἀλβανοῦ βασιλέα αὖθις ὠνόμασαν. quo in loco uereor, ne legendum ſit. ἐς ἱππεύοντα αὐτὸν ἐκ τοῦ
ἀλβανοῦ. ut ſit: Eundem in urbem equo uectum ex Albano regem quidam appellarũt.
ſiquidem ita ſcribit Plutarchus: Καὶ καταβαίνοντος ἐξ ἄλβης καίσαρος εἰς τὴν πόλιν ἐτόλμη-
σαν αὐτὸν ἀσπάσασθαι βασιλέα, id eſt, Quin etiam Cæſarẽ ex Alba in urbem deſcendentẽ
regem ſalutare auſi ſunt. Dixi autem ſupra quemadmodum equo uehi uſurpetur à
Dione, pro ouantẽ inire. Neq́ uero hic honos idẽ eſt cũ eo, cuius Papirius Maſo au-
ctor fuit. ille enim in monte Albano triumphum agere inſtituit. huic conceſſum, ut fe
rijs Latinis actis in urbem ouans ex monte Albano iniret. cuius rei uix meminit Sue
tonius, ſic: Cum è ſacrificio Latinarum reuertente eo inter immodicas, ac nouas po-
puli acclamationes, quidam è turba ſtatuæ eius coronã lauream candida faſcia præ-
ligatam impoſuiſſet. &c. C

*De C. Cæſare interfecto, & bello ciuili Antoniano ad Muti-
nam excitato.*

NIHIL eſt ut Cæſare, ſic cæde Cæſaris illuſtrius. quo nos eam etiam breuius, ut ce-
tera, perſtringemus. qui plura deſiderabit, is Dionem, Appianũ, Plutarchum, aliosq́,
qui hæc plurimis uerbis perſequuntur, adire poterit. Singulares igitur Cæſari à ſena-
tu, quos ſupra breuiter attigimus, exquiſiti honores inuidiam ei apud ciues excita-
runt. præterea quòd ille ſenatũ ſe cum plurimis, honorificentiſſimisq́ decretis adeun
tem ſedens pro æde Veneris Genitricis excepit, & quòd diadema à M. Antonio con
ſule collega ſuo inter Lupercos currente capiti ſuo pro roſtris impoſitum in ſella re-
poſuit, & quòd Epidio Metello, & Cæſettio Flauo tribunis plebis inuidiam tanquã
regnum affectanti mouentibus, poteſtatem abrogauit, & quòd proximo ſenatu fa-
ma percrebuerat, L. Cottam Quindecim uirum ſententiam dicturum, ut quoniam li D
bris fatalibus contineretur, Parthos niſi à rege non poſſe uinci, ipſe rex appellaretur.
His de cauſis conſpiratione in eum facta, cuius principes M. Brutus, & C. Caſſius, &
ex Cæſaris partibus D. Brutus, ac C. Trebonius fuerunt, idibus Mart. in curia Pom-
peij XXIII uulneribus occiſus eſt. occupatumq́ ab interfectoribus eius Capitoliũ.
Obliuione deinde cædis eius in ſententiã Ciceronis à ſenatu decreta, obſidibus An-
tonij, & Lepidi filijs acceptis, coniurati è Capitolio deſcenderunt. Cæſaris corpus,
cum in campum Martium deferretur, à plebe ante Roſtra crematum eſt. Dictatura
lege Antonij conſulis in perpetuum ſublata. C. Amatius humillimę ſortis homo, qui
ſe C. Marij filium ferebat, cum apud credulam plebem ſeditiones moueret, iuſſu Do-
labellę, qui in locum Cæſaris conſulatum exceperat, interfectus eſt. C. Octauius ſoro
ris Cæſaris nepos teſtamento hæres ex parte dimidia inſtitutus, & in nomen adopta
tus Romã ex Epiro uenit, quò illũ Cæſar præmiſerat, bellũ in Parthos illaturus; omi-
nibusq́ proſperis exceptus ex teſtamento nomẽ Cęſaris aſſumpſit. In cõfuſione rerũ,
ac tu-

A ac tumultu M. Lepidus pontificatum maximum in locum Cæſaris intercepit, Senatus Dolabellę Syriam, Antonio Macedoniam prouincias decreuit. Poſt autem cum M. Antonius impotẽter dominaretur, legemq́; de Macedonia prouincia permutanda, & Gallia citeriore accipienda, quam à ſenatu impetrare non poterat, ad populum per uim tuliſſet, & Octauium quoq; petentem, ut ſibi aduerſus auunculi percuſſores adeſſet, magnis iniurijs affeciſſet; Octauius ſibi & reip. uires contra eum paraturus, deductos à patre in colonias ueteranos excitauit. Legiones Martia, & quarta ſigna ab Antonio ad Octauiũ tranſtulerunt. deinde & complures ſæuitia M. Antonij paſſim in caſtris ſuis trucidati, quia ei ſuſpecti erant, ad eundem deſciuerunt. D. Brutus, qui prouinciam Galliam primum à Cæſare datam, poſt, interfecto eo, à ſenatu confirmatam pro cos. obtinebat, ut irrumpenti in eam Antonio obſiſteret, Mutinæ cum exercitu ſubſtitit, ſeq; ab Antonio ibi circumuallatum obſideri permiſit. Appianus, Dio, Plutarchus, epitomæ, omnes.

B

DE COS. AN. DCCX.

CASSIODORVS, & cum Siculis ceteri conſules edunt in hunc annum C. Panſam, A. Hirtium. quos Dio uocat C. Vibium Panſam Capronianum, A. Hirtium, A. F. id quod recte factum puto, in libro enim peruetuſto, quem Cuſpinianus ſæpe citat auctorem, ita eſt:

C. Iulius ========
Cretonianus ========
M. Æmilius II. ========
Antonius Seruilius Iſauricus II. ex quo apparet Cretonianũ cognomen eſſe Panſæ forte corruptum, pro Caproniano. Hirtius unus extitit ex filijs proſcriptorũ à Sulla, quos Cæſar ad honores euexit, auctore Dione. idem A. Hirtius A. F. dicitur in tabula Capitolina. C. Panſa C. F. in Colotiana. oſtendit etiam mihi

C numos duos argenteos PAVLVS MANVTIVS, qui in hoc literarum genere, ſingulari cum induſtriæ & doctrinæ laude iam per multos annos uerſatur; in quorum altero erat: C. Vibius C. F. Panſa. in altero: C. Vibius C. F. C. N. Panſa. Hunc annum, quo Hirtius, & Panſa conſules fuerũt, uocant Solinus, & Rufus DCCX ab urbe condita, in quo cum Capitolina ſumma conſentiunt. Hi conſules ante à Cæſare deſignati fuerant, quàm interficeretur, tum cum expeditionem in Parthos adornans in ſequentes plures annos magiſtratus creauit. C. Panſa anno DCCII. Marcello, & Sulpicio cos. tribunatum pl. geſſit, quemadmodum ex epiſtola quadam Cœlij colligitur.

De Hirtio, & Panſa cos. ad Mutinam Antoniano bello occiſis.

DVM M. Antonius Brutum Mutinæ obſidebat, K. Ian. Hirtio, & Panſa cos. in ſententiam Ciceronis S. C. factum eſt, ut C. Cæſar, qui priuato conſilio pro rep. arma contra Antonium ſumpſerat, proprætore bellum gereret, ſenator eſſet, & ſententiam loco prætorio diceret. D. Bruto, qui Antonio reſtitiſſet, & legionibus, quæ eum reliquiſſent, maxima quoq; laus tributa eſt. Cum legati ad Antonium de pace miſſi L. Piſo, L. Philippus, Ser. Sulpicius re infecta reuerſi eſſent, populus Ro. ſaga ſumpſit. belloq́; contra Antonium à ſenatu decreto, Hirtius conſul ad bellum profectus, eumq́; paucis poſt diebus Panſa conſequutus eſt. Cæſar, atq; Hirtius Bononia in poteſtatẽ redacta, propius admotis caſtris Brutum de ſuo aduentu, atq; auxilio certiorem fecerunt. Prœlijs aliquot ſecundis elatus Antonius, relictis, qui Cæſaris, & Hirtij caſtra oppugnarent, clam in Panſam aduenientem Bononiam uerſus XVII K. Maij contendit, ac proſpere cum eo pugnauit. Audita re Hirtius redeunti in ſua caſtra Antonio ſe obtulit, ac fuſis eius copijs fortunam utriuſq; partis æquauit. ex ea re, & conſules, & Cæſar imperatores tum à ſenatu, tum à militibus appellati ſunt; quamuis Panſa male pugnaſſet, Cæſar omnino ne pugnaſſet quidẽ. Paucis poſt diebus ſummo prœlio dimicatum eſt, in quo fugatus & caſtris, atq; exercitu exutus Antonius ad M. Lepidum pro conſulem in Galliam cum paucis profugit. Hirtius poſt uictoriam in

inimico-

inimicorum caſtris ſaucius obijt. Panſa paucis poſt diebus Bononiæ item ex uulnere A
mortuus eſt. Bruto, & Mutina obſidione liberatis, ſolus Cæſar incolumis glorioſiſſima uictoria potitus eſt. Dio, Appianus, Galba in epiſtolis, alij.

De C. Cæſare Octauiano, & Q. Pedio coſ. ſuffectis.

C. OCTAVIVS patre natus eſt C. Octauio, uiro prætorio, cuius ante meminimus, matre Atia, quæ ex Iulia Cæſaris dictatoris ſorore & M. Atio Balbo genita fuerat. Itaq; ipſe Cæſaris neptis filius, Cæſar ipſe maior eius auunculus fuit, ut Suetonius, & Velleius tradunt. adoptatus autem à C. Cæſare, atq; heres relictus C. Iulius Cæſar Octauianus dictus eſt. Hic fugato, ut dixi, Antonio ſenatui grauiſſime offenſus eſt, cum ſupplicationem LX dierum, ac triumphum, & bellum cõtra Antonium Bruto, qui pugnam è mœnibus ocioſus ſpectauerat, decerni, ſe autem qui remp. liberaſſet, primum omnino præteriri, deinde uero conſularibus ornamentis affici, & ut prætor fieret, ac conſul ante X annos, quàm per leges liceret, ſibi tantum permitti uideret. B
Itaq; cum à ſenatu, ut conſul in locum conſulum occiſorum fieret, impetrare non potuiſſet, quod precibus nequiret, id ſibi armis tentandum putauit. Reconciliata enim cum M. Antonio, & M. Lepido, qui iam Antonium fugientẽ receperat, gratia, exercitu Romam adducto cõſul annos tantum XX natus creatus, Q. Pedium ſibi collegam ſubrogauit. Hæc Dio, & Appianus. Quæ eadem elegantiſſime ita etiam Suetonius: Cæſar conſulatum uigeſimo ætatis anno inuaſit, admotis hoſtiliter ad urbem legionibus, miſſisq;, qui ſibi exercitus nomine depoſceret. cum quidem, cunctante ſenatu, Cornelius centurio princeps legationis, reiecto ſagulo, oſtendens gladij capulum, non dubitaſſet in curia dicere: hic faciet, ſi uos non feceritis. & Velleius ſic: Omnia antequam fugaretur Antonius honorifice à ſenatu in Cæſarem, exercitumq; eius decreta ſunt, maxime auctore Cicerone. ſed ut receſſit metus, erupit uoluntas, protinusq; Pompeianis partibus redijt animus. D. Bruto, quòd alieno beneficio uiueret, decretus triumphus. Panſæ, atq; Hirtij corpora publica ſepultura honorata. Cæſaris C
adeo nulla habita mentio, ut legati, qui ad exercitũ eius miſſi erant, iuberentur ſummoto eo milites alloqui. negauere milites ſine imperatore ſuo ulla ſe audituros mandata. hoc tempore Cicero Cæſarẽ laudandum, & tollendum cenſebat, cum aliud diceret, aliud intelligeret. Poſt inter Antonium, & Cæſarem concordia compoſita eſt, & affinitas contracta, deſponſa priuigna Antonij Clodia Cæſari. conſulatumq; inijt Cæſar pridie quàm uiginti annos impleret X K. Octob. cum collega Q. Pedio, poſt V. C. annis DCCVIII. Diſſentit autem à Velleio Dio, qui ſcribit Auguſtum mortuũ eſſe XIIII K. Septemb. eodemmet die, quo primum conſulatũ ceperat. itemq; ſextilem menſem Auguſtum appellatum, quòd eo menſe primum conſulatum inierat. Natum autẽ IX K. Octob. conſule Cicerone, tradit Suetonius; ut ſi pridie, quàm XX annos impleret, inijt, X K. Octobris eum iniſſe neceſſe ſit. Tacitus etiam in libro de oratoribus, Hirtio, & Panſa coſ. inquit, Diuus Auguſtus in locum Panſæ, & Hirtij ſe, & Q. Pedium conſules ſuffecit. His comitijs habendis duos pro conſules creatos eſſe à prætore urbano narrat Dio; neq; enim tam exiguo tempore interreges prodi potuiſſe, abſentibus pleriſq; ex ijs, qui patricios magiſtratus gerebant. Idem etiam notat, neminem hac ætate conſulem ante factum. Cæſarem autem ſe non iterum conſulem ſcripſiſſe, quanuis conſularia ante à ſenatu ornamenta adeptus eſſet. quod poſt à Seuero imp. factum eſt, qui Plautianum II conſulem pronunciauit, quòd eum ante conſularibus inſignibus affeciſſet. Eſt autem conſularibus ornamentis afficere, perinde in ſenatu, atque in ciuitate rationem alicuius habere, atque ſi ille uere conſul fuiſſet. Q. Pedius is eſt, qui, Dione auctore, prætor fuit anno DCCV, biennio autem ante triumphauit, heres à Cæſare relictus ex quadrante, ut apud Suetonium ſcriptum eſt. D

De III uiris reip. conſtituendæ.

CVM Cæſar in conſulatu nihil aliud moliretur, quàm ut patris interfectores ulciſcere-

A ciſceretur, Q. Pedium collegã legem ferre iuſſit de quæſtione habenda in eos, quorum ille opera occiſus eſſet. poſtulatiq; ea lege M. Brutus, C. Caſſius, & D. Brutus, abſentes damnati ſunt. Cum M. Antonij opes C. Aſinius Pollio, qui Hiſpaniæ, & L. Munatius Plancus, qui Galliæ præerant, cum ſuis exercitibus adiuncti auxiſſent, & D. Brutus, cui ſenatus, ut perſequeretur M. Antonium, mandauerat relictus à legionibus ſuis profugiſſet, iuſſu Antonij, in cuius poteſtatem uenerat, à Capeno Sequano ad Aquileiam interemptus eſt. Cæſar cum M. Brutum, qui Macedoniam, & C. Caſſium, qui Syriã ex ſenatus conſulto obtinebant, nullo pacto armis ulciſci poſſet, cum M. Antonio, & M. Lepido, ut antea dixi, pace facta, poſtquam conſul creatus eſt, utrunq; ex Gallia in Italiam accerſiuit. Congreſſi omnes in agro, ut ait Dio, Bononienſi, ut Appianus, Mutinenſi, conſultationes ſummas de ordinanda, & corrigenda repub. habuerunt. Itaq; ſe triumuiros reipub. conſtituendæ cum ſummo imperio in quinquennium renunciarunt. Lepido Hiſpanias, & Narbonenſem Galliam, Antonio reliquas Gallias, Cæſari utranq; Libyam unà cum Sicilia, ac Sardinia prouincias B diſtribuerunt. Magiſtratus nec ſenatu, nec populo conſulto quibus ipſi uoluiſſent, mandari; Lepidum in D. Bruti occiſi locum in inſequentem annum conſulem creari, eumq; Romam, ac reliquam Italiam tueri; Antonium, & Cæſarem, bello Caſſium, & Brutum perſequi; proſcriptionem, ac cædem inimicorum ciuium edi uoluerunt. Atq; his conſultationibus perfectis cum confeſtim omnes Romam ueniſſent, ſinguli interiectis diebus urbem ingreſſi, quæ decreuerant, exequuti ſunt Sui à quoq; inimici, plurimi equites, CXXX ſenatores proſcripti ſunt, inter quos L. Paullus frater M. Lepidi, & L. Cæſar auunculus Antonij, &, qui Cæſarem ſuis ſententijs ornauerat, M. Cicero: cuius occiſi à Popillio legionario milite, cum haberet annos LXIII, caput cum manu dextra in roſtris poſitum eſt. Hæc Dio, & Appianus, & alij. Quo autem die inierint, & quouſq; in hoc honore fuerint, facile intelligi ex lapide Colotiano poteſt. in quo ita eſt:

M. AEMILIVS. M. ANTONIVS. IMP. CAESAR III. VIR. R. P. C.
C EX A. D. V. K. DEC. AD PR. K. IAN. SEX.

ſignificat autem eos V K. Decemb. iniſſe, ut pr. K. Ian. quinto poſt anno abdicarent, qui dies pridie K. Ian. ſextas ab illo die erat futurus.

Cur Octauius Imp. Cæſar dictus ſit.

C. OCTAVIVS iam inde interfecto Cæſare ex Apollonia Romã reuerſus hereditatem Cæſaris, & nomen eius ſibi non lege, ſed teſtamento tantum uindicarat. Lex autem adoptionis curiata erat, quæ, ne tum ferretur, Antonius conſul per tribunos interceſſit. hoc autem anno ubi cõſulatum iniuit, ipſe legem curiatam tulit, atq; in nomen patris lege tranſijt. Itaq; ab hoc tempore ab omnibus C. Cęſar eſt appellatus, cum ante non ita ab omnibus uocaretur. eodemq; etiam tempore Imp. Cæſarem dici cœptum puto; primum, quòd ita pater eius ex ſenatus conſulto, & filij eius, & nepotes appellarentur; deindè, quòd in Capitolina eius ouatione triennio poſt ita uoca- D tur: IMP. CAESAR DIVI F. C. N. Eſt autem intelligendum tum, cum conſulatum inijt, C. Iulium C. F. in Capitolinis tabulis ſcribi, quia adhuc lex curiata lata non erat, qua Imperatoris prænomen patrium adipiſceretur. poſt autẽ lata lege, tum cum triumuiratum inijt, hoc prænomen uſurpaſſe. neq; enim Dioni aſſentior, qui ipſo, & Sex. Appuleio cos. hoc ipſum ſibi prænomen uindicaſſe ait. niſi ita intelligamus, hoc primum anno ex lege curiata, eo uero ex rebus eius geſtis, & ex S. C. ita uocatum fuiſſe. ut quemadmodum Scipio Æmilianus primum Africani cognomen ab auo hereditarium habuit, poſt Carthagine deuicta, ex uictoria ſibi comparauit, ſic & ipſe primum à patre, poſt à ſe hoc prænomen acceperit. Idem Cæſar pater Diuus appellatus eſt. ſiquidem, ut ait Suetonius, ludis, quos primo conſecratos ei heres Octauius edebat, ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit, exoriens circa undecimã horã. creditumq; eſt, animã eſſe Cæſaris in cœlum recepti. & hac de cauſſa ſimulacro eius in uertice additur ſtella. Lepido autẽ, & Planco cos. diuini honores, ut ait Dio,

Cæſari mortuo à triumuiris decreti ſunt;ne idibus Mart.qui dies ſolennis erat haben- A
do ſenatui,in poſterum ſenatus haberetur:ut curia Pompeia,in qua ipſe occiſus erat,
obſtrueretur: ut ædes ei in foro, ubi crematum eius corpus erat, conſtrueretur: ut ſi-
mulacrum eius ludis Circenſibus cum ſimulacro Veneris circumferretur. ſi qua ui-
ctoria nunciaretur, ut ſeorſum ei uictori, & mortuo ſacrificaretur: ne imago eius in
propinquorum funeribus efferretur:ut qui in ædem eius confugiſſet,ab iniuria tutus
eſſet; Itaq; ab illo tempore Octauius ſe Diui F.ut puto,appellauit.

De P. *Ventidio,& C.Carrinate cos.ſuffectis.*

CVM Cæſar inito triumuiratu ſponte ſe conſulatu, cuius cauſſa bellum patriæ in-
tulerat, abdicaſſet, & Q. Pedius collega eius in magiſtratu mortuus eſſet, placuit
triumuiris conſules in reliquum anni ſufficere. Itaq; & quendam alium, & P. Venti-
dium, qui tum præturam gerebat, conſules ſubrogarunt.Hæc Dio.Idem etiam cog-
noſci poteſt ex tabula Capitolina,atq; etiam multo apertius ex Colotiana,in qua ſuf- B
fecti conſules nominantur C. Carrinas C.F. P. Ventidius P.F.C.Carrinatis meminit
Dio lib. LI. ac patrem eius à Sylla proſcriptum, ipſum ad magiſtratus ſublatum eſſe,
& de Morinis triumphaſſe ait. De P. Ventidio ſic Velleius: Annus DCCIX uidit
Ventidium conſularem prætextam iungere prætoriæ. & Valerius lib. VI: In Venti-
dio illud eximium,quòd eodem anno prætor,& conſul factus eſt. Hunc Ventidium
Baſſum uocat Eutropius,& Gellius,de quo poſt plura in eius triumpho,quẽ primus
de Parthis egit,afferemus.

*De triumphis L.Munatij Planci pro cos.M.Lepidi IIIuiri R.
P.C.pro cos.*

L. MVNATIVM Plancum pro cos.ex Gallia triumphaſſe hoc anno IIII K.Ian.
M. Lepidum III uirum R. P. C. pro cos. ex Hiſpania prid. K. Ian.inuenio ſcriptum
in Capitolinis triumphis.Ac Planci quidem triumphum uideo comprobari in quo- C
dam epigrãmate, quod eſſe Caietæ traditur ab ijs, qui librum ueterũ inſcriptionum
confecerunt.id autem eſt eiuſmodi: L. MVNATIVS L. F. L. N. L. PRON.
PLANCVS COS. CENS. IMP. IT VIIVIR EPVL. TRIVMPHAVIT
EX RHETIS. AEDEM SATVRNI FECIT DE MANVBIIS. AGROS
DIVISIT IN ITALIA BENEVENTI. IN GALLIA COLONIAS
DEDVXIT, LVGDVNVM ET RAVRICAM. Galliæ autem ulteriori
præfuiſſe hoc tempore Plancum,cùm Dio & ceteri tradiderunt; tum etiam ex epiſto
lis Ciceronis cognoſci facile poteſt. Quin etiam M. Lepidum triumuirum, dum ci-
uium proſcriptorum cædes fieret de Hiſpanis triumphaſſe ſcribit Appianus. quem
eundem Galliam, & Hiſpaniam priore anno à Cæſare obtinuiſſe ante notauimus.
Itaq; Dio tradit,Lepidum,cum Hiſpaniam citeriorem obtineret,Sex.Pompeium,ut
Hiſpania decederet, bonorum paternorũ recuperatione, induxiſſe, idq; fœdus à M.
Antonio conſule comprobatum eſſe. Eundem etiam in Galliæ parte moratum eſſe D
omnes oſtendunt,qui ſcribũt Antonium Mutina pulſum ad eum trans alpes in Gal-
liam confugiſſe, præterea literæ eius ad Ciceronem è Gallia ſcriptæ. Adijcit Dio,ſe-
natum Lepidum, & Plancum è Gallia ad opem D. Bruto ferendam euocaſſe; ubi
autem accepit M. Silanum Lepidi præfectum ſubſidio Antonij ueniſſe, ueritum,
ne Plancus ſe cum Lepido coniungeret, utrunque in prouincia manere iuſſiſſe, ac
ne quid ſuſpicari poſſent, ijs, qui ab Allobrogibus Vienna Narbonenſi pulſi fue-
rant,ut inter Rhodanum,& Ararim urbem conderent,negotium dediſſe,eosq; Lug
dunum condidiſſe. Velleius, Lepidum decreta ſibi Hiſpania in Gallia moratum,
ait. De triumphis autem ab his cos. actis, ſic ſcribit; Lepidus triumuir Paullum fra-
trem proſcripſit. Planco non defuit gratia ad impetrandum, ut frater eius Plan-
cus Plotius proſcriberetur. eoq; inter iocos militares, qui currum Lepidi, Planciq;
ſequuti erant, inter execrationem ciuium uſurpabant hunc uerſum: De Germanis,
non de Gallis duo triumphant conſules. hæc ille. Conſules autem intelligit deſigna-
tos.

A tos. alioquin hi triumphi in poſterum annum eſſent referendi.

DE COS. AN. DCCXI.

CASSIODORVS cum faſtis Siculis conſules ſubijcit M. Lepidum, L. Plancum; Dio M. Æmilium Lepidum II, L. Munatium L. F. Plancum. Horum meminit Suetonius in Tiberio, cum ait, Tiberium M. Æmilio Lepido II, Munatio Planco cos. poſt bellum Philippenſe eſſe natum. In lapide Colotiano eſt, =. MVNATIVS L. F. M. AEMILIVS M. F. In hunc autem etiam annum conſules iam ante à Cæſare deſignati fuerant, auctore Dione, D. Brutus, & L. Plancus; uerum Bruto priore anno lege Pedia damnato, ac poſt occiſo, & occupata à triumuiris rep. placuit M. Lepidum triumuirum, qui ante etiam cum Cæſare III conſule conſul fuerat, cum Planco, qui & ipſe, ſequutus Antonium, à rep. deſciuerat, conſulatum adminiſtrare. Ceterũ Brutus ipſe à Plutarcho, Appiano, Dione, Zonara Albinus uocatur, credo quod è Brutis fuerit in Albinos adoptatus. extat enim nummus argenteus apud Lauredanũ talis: A. POSTVMIVS A. F. ALBINVS BRVTI F. COS. DES.

B

De cenſoribus.

IN hunc annum cenſores edit ſcriptor lapidis Colotiani =. ANTONIVM & P. SVLPICIVM. eosq́ luſtrum nullum feciſſe notat. Eius me uiri auctoritas mouit, ut eos cenſores huic cõmentario aſcriberẽ, quamuis ne uerbum quidem de ijs in annalibus ullis inuenirem. Ego uero L. Antoniũ eſſe puto. Nam Marcus hoc anno in Macedonia bellum gerit contra Caſſium, Caius à Bruto iam interfectus erat, auctore Dione. P. autem Sulpicium Quirinum eſſe ratus ſum, patrem fortaſſe eius, qui conſul eſt an. DCCXLI. In faſtis eos nõ ſcripſi, quia Lepidum, & Plancum cenſores ab auctoribus Capitolinis ſtudioſe poſt præteriri animaduerti. quaſi uero, poſtquam Cæſar cenſoriam poteſtatem ſibi arrogauit, ac cenſoris nomen reſpuit, cenſura nulla fuerit.

C

De triumpho P. Vatinij pro cos. de Illyrico.

P. VATINIVS pro conſule de Illyrico triũphauit hoc anno. Siquidẽ triumphus eius in Capitolinis tabulis interiectus eſt inter Lepidi, & Antonij triumphos, quorũ ille prid. K. Ian. pro cos. triumphauit priore anno, hic K. Ian. poſtero. Triumphi autẽ huius mentionem nullam apud quenquam inueni. De rebus autem ab eo in Illyrico geſtis hæc tradita ſunt: P. Vatinius extremo menſe anni DCCVI conſul à Cæſare dictatore II factus, ab eo miſſus eſt in Illyricum cum legionibus; anno DCCVII, an DCCVIII anno, parum conſtat. Epiſtolæ quidem extant P. Vatinij Imp. ex Illyrico ad Ciceronem ſcriptæ, quibus ſupplicationes ob rem bene geſtam petit. uerba eius hæc ſunt: Cæſar adhuc mihi iniuriam facit. de meis ſupplicationibus, & rebus geſtis Dalmaticis adhuc non refert. quaſi uero non iuſtiſſimi triumphi in Dalmatia res geſſerim. nam ſi hoc expectandum ſit, dum totum bellum conficiã, uiginti oppida ſunt

D Dalmatiæ antiqua. quæ ipſi ſibi aſciuerunt, amplius ſexaginta. hæc niſi omnia expugno, ſi mihi ſupplicationes non decernuntur, longe alia conditione ego ſum, ac ceteri imperatores. ego poſt ſupplicationes mihi decretas in Dalmatiã profectus ſum. ſex oppida ui oppugnando cepi, & arcem eorum totam. ex qua me niues, frigora, imbres detruſerunt. indigneq́ mi Cicero oppidum captum, & bellum iam confectum relinquere ſum coactus. Vale. non. Decemb. Narona. Dio etiam ſcribit, Vatinium cum Illyrico præeſſet, Dyrrhachium occupaſſe, atq́ M. Bruto, qui in Macedoniam cum imperio uenerat, obſtitiſſe. poſtremo autem Vatinianos milites ſe ad Brutum contuliſſe. Itaq́ Velleius quoque M. Brutum Vatinio legiones extorſiſſe adſcribit. Quibus ex uerbis apparet rem per plures annos à Vatinio eſſe in Illyrico geſtã. Cauſſam etiam, cur Cæſar Vatinium in Illyricum miſerit, narrat in Illyrica Appianus, his uerbis: Illyrij ueriti, ne quid detrimenti à Cæſare, cum in Parthos tenderet, acciperent, legatos ad eum miſerunt, ueniam petentes, quod in eius exercitum deliquiſſent. Cæſar ita ſe illis ignoſcere reſpondit, ſi ipſi tributa, & obſides dediſſent. quę cum

illi ſe facturos eſſe affirmaret, Vatinium eius rei cauſſa cum tribus legionibus,& ma- A
gno equitatu ad eos miſit. Cum autem, mortuo Cæſare, Vatinio neq; obſides, neq; tri
buta darent, Vatinium ipſum à quo bello oppreſſi fuerant, prœlio uictum Dyrrha-
chium compulerũt. His de rebus hoc anno triumphaſſe eum Imp. Cæſaris gratia exi-
ſtimare licet.

De bello Philippenſi cum M. Bruto, & C. Caſſio.

M. BRVTVS, & C. Caſſius prætores urbani, quo anno Cæſarem interfecerunt,
cum Antonium cos. à rep. defeciſſe animaduertiſſent, in ſuas prouincias Cretam,&
Bithyniam exierunt; ut D. Brutus in Galliã citeriorem, C. Trebonius in Aſiam. Cum
autem eas prouincias ad res magnas gerendas parum momenti habere intelligerẽt;
Brutus in Macedoniã, Caſſius in Syriam contenderunt. Cum C. Antonius poſt præ-
turam, quam cum Bruto geſſerat in Macedoniam, Q. Hortenſio prætore decedente,
paulo ante ueniſſet, à Bruto adiunctis ſibi Vatinij, qui Dyrrhachij erat, militibus, B
Apolloniæ captus eſt. Ita Brutus, tota Epiro, ac Macedonia in poteſtatem redactis,
à ſenatu præeſſe Macedoniæ iuſſus eſt. Inde cum in Aſiam contrahendorum auxilio
rum cauſſa ſe contuliſſet, Gellij Poplicolæ inſidias paſſus eſt. C. Antonius, cum ex cu
ſtodia à quibuſdam Apolloniæ per uim eriperetur, à C. Clodio cuſtodie eius occiſus:
Gellius comprehenſus M. Meſſallæ fratri, Caſsij amico condonatus eſt. Brutus, cum
in Europam traijceret, Adali agrum populo Ro. ab eo moriente relictum recepit,&
Beſis in Macedoniam irrumpentibus ope reguli Rhaſcyporidis uictis Imperatoris
nomen ſibi peperit. Caſſius autẽ pecunijs in Aſia, & equitibus à Trebonio acceptis,
atq; Aſianis,& Cilicibus multis, preſertim Tarcondimoto ſibi adiunctis, cum in Sy-
riam perueniſſet ſine prœlio omnes populos, atq; exercitus Cęcilij Baſſi,& Criſpi,&
Murci, qui ibi ſine ſenatus, aut populi iuſſu bellũ inter ſe gerebant, in poteſtatẽ rede-
git. Quibus rebus auditis ſenatus ei Syriã, & bellũ cõtra Dolabellã decreuit. is enim
in conſulatu Syriam nactus Trebonium Smyrnæ per cruciatus occiderat, atq; hoſtis C
à populo Ro. iudicatus fuerat. Caſſius Dolabellã qui iam omnẽ Aſiam uictor occu-
pauerat, in urbe Laodicea obſeſſum, ut ſibi manus inferret, coegit. poſt autem omni-
bus rebus in Syria, & Cilicia conſtitutis Smyrnã in Aſiam ad Brutum ad ordinanda
belli conſilia contendit, quod aduerſus ſe à triumuiris cõparari acceperat. Ita Caſſius
Rhodijs,& Ariobarzane, Brutus, Lycijs, & Pataræis & reliquis Aſianis ſubactis, in
Macedoniã, ut ibi bellum gererent, traiecerunt. Atq; haud ita multò poſt Imp. Cęſar,
& M. Antonius triumuiri, ſæpius à C. Norbano, & Decidio Saxa, quos ad hoc bel-
lum in Macedoniam pręmiſerant, accerſiti cum ingenti exercitu aduenerunt, atq; ad
urbem Philippos caſtra è regione hoſtium poſuerunt. ibi pugnatum eſt ſummo prœ
lio, ſed uario euentu, ita ut Brutus Cæſarem, Antonius Caſſium, (uterq; eorum dex-
trum cornu regebat,) pepulerint,& caſtra utrinq; ab ijs, qui uicerunt, expugnata ſint.
C. Caſſius, cum Brutum, quem in acie cecidiſſe metuebat, cum equitatu redeuntem
longe proſpexiſſet, irrumpentes hoſtes eſſe ſuſpicatus, ſibi liberti manu mortem intu D
lit. Poſt paucos dies altero prœlio uictus M. Brutus deſperatis rebus & ipſe uitam fi-
niuit, exorato Stratone fugæ comite, ut ſe gladio transfoderet, quod idem fecerunt
principum Romanorum circiter XL. Q. Hortenſius occiſus eſt. His rebus geſtis Cæ
ſar Hiſpania, & Numidia, Antonius Gallia, & Africa ſibi ſumpta, Antonius in Aſiã
ad cogendas promiſſas militibus pecunias profectus eſt, Cæſar in Italiam reuertens
in itinere in morbum incidit. Ob hanc uictoriam Romæ in totum fere annum ſuppli
cationes decretæ ſunt. Hæc Dio, Appianus, Plutarchus in Antonio.

DE COS. AN. DCCXII.

CONSVLES apud Caſſiodorum in hunc annum inuenio P. Seruilium II, L. An-
toniũ: in lapide Colotiano = . ANTONIVM, P. SERVILIVM P. F. in faſtis Si
culis Antonium,& Iſauricum apud Dionem L. Antoniũ M. F. Pietatem, P. Seruiliũ
P. F. Iſauricum II. Meminit horum etiam cos. Suetonius, cum ait, placuiſſe quibuſ-
dam

A dam Tiberium Seruilij Iſaurici, Antonijq́ conſulatu genitum. Cum Dio, itemq́ Euſebius P. Seruilium Iſauricum biennio ante mortuum eſſe rettulerint, intelligendum eſt, patrem huius conſulis fuiſſe eum, qui Iſaurici cognomen inuenit, & conſul cum Ap. Claudio fuit. Hic autem filius cum Cæſare II conſule conſulatum geſſit. L. Antonius à Dione dicitur πίετας, quod eſt græce εὐσέβεια. quòd conſul una cũ Fuluia Marci fratris uxore remp. eo animo tractarit, quaſi pro Marco fratre triumuiro laboraret, atq; propter pietatem illam cognomẽ Pietatis inuenerit. Per hos annos Q. Saluidienus Rufus conſul fuit, ad conſulatum ab imp. Cæſare euectus. is enim poſtero anno ab eo conſularis interfectus dicitur, cum eum inſidias ſibi parare comperiſſet, auctore Dione, & Velleio.

De triumpho L. Antonij cos. ex Alpibus.

L. ANTONIVM cõſulem K. Ian. triumphaſſe ex Alpibus ſcriptum eſt in triumphis Capitolinis. Idem triũphus tanta diligentia à Dione traditus eſt, ut nõ potuerit B accuratius. Scribit enim ita: Cum L. Antonius triumphare cuperet de quibuſdã inalpinis, quaſi eos ſubegiſſet, quandiu Fuluia reſtitit, nemo aſſenſus eſt; ut uero ipſa placata conceſſit, omnium conſenſu triumphus ei decretus eſt. adeo ut L. Antonius uerbo de ijs triumpharet, quos ſe deuiciſſe prædicaret (neq; enim quicquam triumpho dignum geſſerat, neq; omnino imperium in ijs locis habuerat) re uera autem Fuluia eo honore afficeretur, ac triumpharet. Egit autẽ triumphum K. Ian. quo die conſulatum erat initurus; quo facto gloria ſe Mario æquabat, quòd eodem die, quo ille ante de Iugurtha, triumpharet. in eo uero etiam ſe illi præferebat, quòd ipſe ſponte triumphalem togam poſuiſſet, atq; in forenſi ſtola ſenatum habuiſſet, ille uero inuitus hæc feciſſet; & quòd ei corona nulla, ſibi cum aliæ, tum à populo tributim per Fuluiã datæ eſſent. Erat autem Fuluia uxor M. Antonij, ſocrus Cæſaris; nam Clodia eius filia Cæſari nupſerat, quæ contempto Iſaurico conſule cum L. Antonio conſulatum adminiſtrabat. L. Antonius Pietatis cognomine in Capitolino triumpho iccirco affe-
C ctus non eſt, quòd id nondum ferret.

De bello Peruſino L. Antonij cos.

HOC anno inter Imp. Cæſarem, & L. Antonium cos. Fuluiamq́ ſocrum diſcordia exarſit. Antonius ſe agrorum parte, quæ ad Marcum fratrem (is, ut dixi, in Aſia erat) pertinebat, Cæſar exercituum, qui ſibi non traderentur, ſubſidio ſpoliatum querebatur. Itaq;, Clodia ab eo adhuc uirgine repudiata, res in apertum bellum euaſit. Nam cum Cæſar agros promiſſos in caſtris Philippicis ueteranis diuiſiſſet, ac ſeditiones exercitus ſui, quas corrupti à Fuluia milites contra ſe concitauerãt, cum periculo inhibuiſſet; L. Antonius conſul Fuluiæ conſilio uſus populis ijs, quorum agros ueteranis ille dederat, ad arma concitatis, bellum mouit. Fuluia Præneſte oppido occupato omni militari munere, atq; imperatorio functa eſt. cũ legatis de pace ultro, citroq́ miſſis res conueniri non potuiſſet, Cæſar in Nurſinos, & Sentinates exercitum indu-
D xit. L. Antonius in urbem M. Lepido, qui cuſtodiæ urbis cum exercitu præerat, fuſo, hoſtiliter irrupit. Cæſar Sentinatibus obſidendis Q. Saluidieno traditis, Romam reuerſus Antonium quaſi ad bellum aliquod ex S. C. urbe proficiſcentem, atq; in Galliam contendentem in itinere intercepit, atq; Peruſiæ in Etruria concluſum diu obſedit. poſtremoq́ conatum aliquoties erumpere, & repulſum coegit in deditionem uenire. Ei uenia data eſt, pleriſq; equitum, ac ſenatorũ ad aram Cæſaris (ut fama eſt) immolatis. Peruſia diruta, redactiſq; in poteſtatem omnibus diuerſæ partis exercitibus, bellum ſine ſanguine Caluino, & Pollione cos. confectũ. Dio, Appianus, Suetonius.

DE COS. AN. DCCXIII.

CASSIODORVS conſules in hunc annum edit C. Aſinium, Cn. Domitium; Siculi faſti Caluinũ, & Pollionẽ Colotianus CN. DOMITIVM M. F. C. ASINIVM CN. F. Dio Cn. Domitium M. F. Caluinum II; C. Aſinium Pollionem, itemq́ Ioſe-

phus antiquitatū lib. XIIII. Aſinius ex triumpho Capitolino deſcriptus eſt. Cn. Do A
mitius ex conſulatu Hiſpaniam obtinuit, auctore Velleio. Exitu autem anni hos cos.
magiſtratu abdicaſſe ſcribit Dio, aliosq; conſules in paucos dies eſſe ſuffectos. quorū
unus fuit L. Cornelius Balbus Gaditanus. Itaq; in tabula Colotiana ſuffecti conſules
notantur: L. CORNELIVS. L. F. P. CANIDIVS P. F. De P. Cornelio
Balbo ita Plinius lib. VII: Fuit & Balbus Cornelius maior conſul. ſed accuſatus, atq;
de iure uirgarum in eum iudicum in conſilium miſſus, primus externorū, atq; in O-
ceano genitorum uſus illo honore, quem maiores quoq; Latio negauerant. & Vel-
leius: Cornelius Balbus excedente humanam fidem temeritate, ingreſſus caſtra ho-
ſtium ſæpiusq; cum Lentulo collocutus, conſule dubitante, quanti ſe uenderet, illis
incrementis fecit uiam, quibus nō Hiſpaniæ ſuæ natus, ſed Hiſpanus in triumphum,
& pontificatum aſſurgeret, fieretq; ex priuato conſularis. Extat pro eodem Balbo de
ciuitate Ciceronis oratio. P. Canidij Craſſi meminit Dio lib. XLIX.

B

De Imp. Cæſare, & M. Antonio III uiris ouantibus ex pace inter ſe facta.

IN Capitolinis tabulis proditum eſt, Imp. Cæſarem ouantem iniſſe, quòd cum M.
Antonio pacem fecit, & M. Antonium, quòd cum Imp. Cæſare. Id autem hoc anno
factum ſcribit in hanc ſententiam Dio: Cum Imp. Cæſar uictoria ad Peruſiam partā
Italiam totam partim uoluntate, partim ui in poteſtatē redegiſſet, Fuluia ad M. An-
tonium uirum cum liberis, & Iulia eius matre profugit. Is cum in Aſiam ex Ægypto
receſſiſſet, uerbis uxoris incitatus Cæſari amicitiam renunciauit, atq; haud ita multò
poſt, cum in Italiam traieciſſet, Sipuntē occupauit, & Brunduſium obſeſſum, P. Ser-
uilio Rullo Cæſaris duce pulſo, cepit. In tanto rerū & Italiæ motu Fuluia uxor Sicyo
ne moritur. Quo nuntio accepto ambo armis poſitis in gratiam redierunt. atq; Cæ-
ſar Sardiniam, Dalmatiam, Hiſpaniam, & Galliam, Antonius reliqua omnia ſupra Io
nium mare in Aſia, & Europa, excepta Africa, quam Lepidus, & Sicilia, quam Sex.
Pompeius tenebāt, ſortiti, ambo quòd alter alteri reconciliatus eſſet, cum triumpha- C
li ueſte in urbem equis inuecti ſunt, Octauia etiam Cæſaris ſorore Antonio in matri-
monium collocata. Itaq; Suetonius hoc innuens rectè dixit, Cæſarem bis ouantem
urbem ingreſſum: poſt Philippenſe, iterum poſt Siculum bellum.

DE COS. AN. DCCXIIII.

CONSVLES ſuggerit Caſſiodorus L. Cenſorinum, C. Caluiſium; Cenſorinum &
Sabinum faſti Siculi; Dio L. Marcium, C. Sabinum. L. Marcius Cenſorinus ex trium-
pho eius Capitolino deſcriptus eſt. C. Caluiſius C. F. Sabinus dicitur à Dione in indi-
ce, quanquàm Aſinius ibi uulgò per mendam legitur.

*De triumphis L. Marcij Cenſorini cos. ex Macedonia. C. Aſinij Pollionis
pro cos. ex Parthinis.*

L. MARCIVS Cenſorinus in conſulatu triumphauit ex Macedonia K. Ian. ſi lapi D
dibus Capitolinis credimus. neq; enim eius triumphi uerbum apud annales Roma-
nos inueni. In ijſdem etiam tabulis ſcriptum eſt, C. Aſinium Pollionem pro cos. ex
Parthinis triumphaſſe. Cuius triumphi hęc apud ſcriptores rerum Romanarum teſti
monia extant. primum Dio in exponendis rebus hoc anno geſtis, ita loquitur: Eodē
tempore Parthini mouerunt, quorū conatus armis compeſcuit Pollio. & Horat. pri-
ma Ode lib. II, eum de Dalmatis triumphaſſe ſignificat, cum ita canit: Et conſulenti
Pollio curiæ, cui laurus æternos honores Dalmatico peperit triumpho. quem locum
exponens Porphyrio, inquit, eum Salona urbe Dalmatiæ capta triumphaſſe. & Ser-
uius in expoſitione Pollionis Vergiliani ſcribit, Aſinium Pollionem ductorem Ger
manici exercitus cum poſt captas Salonas Dalmatiæ ciuitatem primo meruiſſet lau
ream, poſt etiam conſulatum adeptus fuiſſet, eodem anno ſuſcepiſſe filium, quem à
capta ciuitate Saloninum uocauit. Itaq; Florus etiam ſic ſcripſit: Dalmatas Marcius
incenſa urbe Delminio quaſi detruncauerat, poſtea Aſinius Pollio gregibus, armis,
agris

A agris mulctauerat. De eodem Aſinio ſic Velleius lib. II: Aſinius Pollio cum ſeptem legionibus diu retenta in poteſtate Antonij Venetia, magnis, ſpecioſiſq; rebus circa Altinum, aliasq; regionis eius urbes editis, Antonium petens uagum adhuc Domitium digreſſum e Brutianis caſtris poſt cædem eius, & propriæ claſſis factum ducem Antonio iūxit, Parthinos Plinius in Macedonia collocat; Strabo lib. VII, ſupra Dyrrhachium, & Apolloniā in Epiro. Stephanus Parthum oppidum eſſe Illyrici ſcribit, unde ciues Parthinos dictos.

DE COS. AN. DCCXV.

CONSVLES ſubſequuti ſunt Ap. Claudius, C. Norbanus, ut ait Caſſiodorus; ut faſti Siculi Cenſorinum, & Sabinum; ut Dio, Ap. Claudius C.F. Pulcher, C. Norbanus. C.F. Flaccus. In triumpho etiam Capitolino C. Norbanus C.F. Flaccus ſcribitur. His primis conſulibus duos utriſq; affuiſſe quæſtores notat Dio.

B

De triumpho P. Ventidij pro cos. de Parthis.

TRIVMPHVM P. Ventidij de Parthis actū nemo eſt fere, qui non memoriæ prodiderit, quòd inſigne ad famam eſſe duxerunt, eum qui antea in triumpho ductus captiuus fuerat, primum de bellicoſiſſima Parthorum gente triumphaſſe. Itaq; & in Capitolinis tabulis hic triumphus eſt Pollionis triumpho ſubiectus, & de eo Plinius, Dio, Gellius, & Valerius tradiderunt. ſcribit autem Dio, Aſinio, & Caluino cos. Pacorum Parthorum regem T. Labieno, qui Pompeianarū partium fuerat, duce in Syriam irrupiſſe, uictoq; Decidio Saxa M. Antonij legato, uniuerſam eam prouinciā, & Phœnicē, & Ciliciam, & Palæſtinā occupaſſe, M. ipſo Antonio amore Cleopatræ in Ægypto implicato. Cenſorino uero, & Sabino cos. P. Ventidiū ab Antonio cōtra Parthos miſſum, eos prœlio uictos Syria & Tauro monte Labieno eorum duce occiſo, expuliſſe, & Palæſtinam recepiſſe. easq; ob res nullum à ſenatu honorem conſe-
C quutum, quòd eas non ſuis, ſed Antonij geſſiſſet auſpicijs; Antonio autem ſupplicationes eſſe decretas. ſequenti anno Ventidium Pacorum regem de uictis Parthis interfeciſſe, qui fuit annus Claudio, & Norbano conſulibus, atq; triumphum à ſenatu impetraſſe. De quo triumpho ſic idem: Rebus à Ventidio geſtis Antonius nō modo non lætatus eſt, ſed etiā inuidit, atq; ei imperiū abrogauit. quanuis ipſe ob Ventidianam uictoriam ſupplicationes à ſenatu & triumphum obtinuiſſet. quæ ei à ciuibus decreta ſunt cùm propter eius potentiam, tum quia uere Antonij imperium fuerat, non Ventidij. Ventidio autē eadem decreta ſunt, quòd cladem Craſſo à Parthis illatam ipſe egregie ultus fuerat, & maxime quòd eodem die & clades Craſſi, & uictoria Ventidij contigerat. Caſu autem Ventidius ſolus triumphauit, quòd Antonius ante triumphum obijt. atq; gloriam tum ex his, tum ex ipſius fortunæ inconſtantia ingentem rettulit. in triumpho enim Pompeij Strabonis cum ceteris captiuis ductus fuerat, qui primus de Parthis triumphauit. Idem ſcribit Valerius lib. VI. Aſculo capto,
D inquit, Cn. Pompeij Magni pater P. Ventidium ætate puberem in triumpho ſuo populi oculis ſubiecit. hic eſt Ventidius, qui poſtea Romæ de Parthis, & per Parthos de Craſſi manibus in hoſtili ſolo miſerabiliter iacentibus triumphum duxit. & Plinius lib. VII: Triūphauit de Parthis ſolus P. Ventidius, ſed idē in triumpho Aſculano Cn. Pompeij Strabonis puer ductus; quanquā Maſſurius auctor, eſt, bis in triumpho ductum. Gellius lib. XV, eum Picentem fuiſſe ait genere, & loco humili, & matrem eius à Pompeio Strabone Pompeij Magni patre, bello ſociali quo Aſculanos ſubegit, captam cum ipſo eſſe: mox triumphante Pompeio Strabone eum quoq; puerum inter ceteros ante currum Imperatoris ſinu matris uectum eſſe. poſt cum adoleuiſſet, uictū ſibi ægre quæſiſſe, eumq; ſordide inueniſſe, cōparandis mulis, & uehiculis magiſtratibus, qui ſortiti prouincias forent: præbenda publice conduxiſſe. in iſto quæſtu notū eſſe cepiſſe C. Cæſari, & cum eo profectum eſſe in Gallias. Tum quia in ea prouincia ſatis nauiter uerſatus eſſet, & deinceps ciuili bello mandata ſibi pleraq; impigre, & ſtrenue feciſſet, non modo in amicitiam Cæſaris, ſed ex ea in ampliſſimum quoq; or-

dinem perueniſſe. mox tribunum quoq; plebis, ac deinde prætorem creatum, atq; in A eo tempore iudicatum eſſe à ſenatu hoſtem cum M. Antonio, poſt uero coniunctis partibus non priſtinam tantum dignitatem recuperaſſe, ſed pontificatum, ac deinde conſulatum quoq; adeptum eſſe. Eundem Ventidium Baſſum Suetonius præpoſitum eſſe à M. Antonio prouincijs orientalibus, Parthosq; in Syriam introrumpentes tribus prœlijs fudiſſe ſcribit, eumq; primum omnium de Parthis triumphaſſe, & morte obita publico funere elatum eſſe. Idem Plutarchus in Antonio, & Eutropius libro VII.

DE COS. AN. DCCXVI.

M. AGRIPPAM L. Caninium conſules ſuggerit Caſſiodorus. Agrippã, & Gallum faſti Siculi; Dio M. Vipſanium L. F. Agrippam, L. Caninium L. F. Gallum. M. Agrippam, & C. Canidium Gallum conſules edit Ioſephus lib. XV antiquitatũ annos XXVII poſt Ciceronem conſulem, quo anno capta Hieroſolyma fuerant. Vipſaniũ item Agrippam uocat Nepos in uita Attici. In Capitolinis lapidibus, alijsq; ueteribus Romæ monumentis, gentile nomẽ eius præteritur. ut in fronte templi, quod Pantheon dictum eſt: M. AGRIPPA L. F. COS. TERT. De Agrippa ita Tacitus lib. primo: Auguſtus M. Agrippam ignobili loco, bonum militia, uictoriæ ſocium, geminatis conſulatibus extulit, poſt etiam mortuo Marcello ſororis filio generum ſumpſit. Ex Capitolino inani interuallo inter Agrippam, & Gellium, qui ſequitur, conſulem, apparet deſiderari nomẽ conſulis ſuffecti in locum Caninij, de quo nihil mihi compertum eſt. ſuſpicor autem, ne ſit T. Statilius Taurus. primum, quia biennio poſt pro cos. triumphauit ex Africa, deinde, quia anno DCCVII conſul eſt iterũ, neq; quando primum fuerit, extat.

De triumuiris R. P. C. II.

DIO auctor eſt, hoc anno triumuiros R. P. C. Antonium, Lepidum, & Cæſarem C cum quinq; anni triumuiratus, in quos ſe crearant, abijſſent, eoſdem ſemet in alterũ quinquenniũ renunciaſſe. Hoc idem ex Colotiano lapide colligitur, in quo eſt: priores triumuiros ex ante diem quintum K. Dec. ad prid. Kal. Ian. ſex. triumuiratum geſſiſſe. pridie autem K. Ian. ſextas ab illo die intelligimus eſſe ultimum eius anni diem, quo Claudius, & Norbanus conſules fuerunt. in Capitolino fragmento triumuiri Claudio & Norbano ſubiecti uidentur, quaſi illo anno inierint. uerum ego interpretor, coniungendos eſſe triumuiros cum anno, quo M. Agrippa conſulatum gerit, quippe qui illuſtriores ſint ipſis conſulibus, atq; idcirco conſulibus præponantur. ſic enim poſt etiam Auguſtus cum numero tribuniciæ poteſtatis, itemq; Tiberius conſulibus præponuntur, non ſubijciuntur. Itaq; in lapide nomina tum triumuirûm, tum Auguſti reſpondent ad perpendiculum, nec ullum eorum interius altero eſt. Eos autem K. Ian. iniſſe, quanquam traditum non eſt, puto. Cum Antonij & Cæſaris ſuſpecta alterius alteri fides eſſet, per Octauiam in gratiam redierunt. Cæſar etiam filiam D Antyllo Antonij ex Cleopatra filio, Antonius Domitio Cæſaris interfectori, & proſcripto, filiam ex Octauia deſponderunt. Dio.

De triumpho à M. Agrippa cos. neglecto ex Gallia.

CAESAR, cum pararet bellum in Sex. Pompeium Magni filium, M. Agrippam ex Gallia ulteriore euocauit. eiq; curam claſſis ædificandæ mandauit, cum eundem, qui Gallos noua molientes deuicerat, & ſecundus Romanorum belli cauſſa Rhenũ tranſierat triumphi honore decoraſſet. Is autem cum conſulatum cum L. Gallo gereret, ſibi triumphandum non eſſe duxit, quòd haud decere putaret, re, male aduerſus Pompeium à Cæſare ob naufragia geſta, in lætitia eſſe. Hæc Dio. Appianus etiam lib. V, Agrippam ex Aquitania inſignem uictoriam rettuliſſe; Oroſius eundem in Aquitania rem proſpere geſſiſſe, auctores ſunt.

De

A DE COS. AN. DCCXVII.

CASSIODORVS conſules in hunc annum profitetur L. Gellium, M. Cocceium, Poplicolam, & Neruam faſti Siculi; Dio L. Gellium L. F. Poplicolam, M. Cocceium Neruam. Ex Capitolinis fragmentis apparet L. GELLIVM L. F. L. N. eſſe. L. Gellius frater proditur à Dione M. Valerij Meſſallæ. eſt enim is, cui à M. Bruto uenia ante data eſt. ex quo intelligi poteſt, Poplicolam cognomen eſſe adoptionis. non enim Gellij, ſed Valerij, Poplicolæ cognomen tulerunt. Eundem Gellium abdicaſſe, in eius locum alterum factum eſſe, eadem fragmenta docent. Is forte fuit L. Munatius L. F. L. N. Plancus. quem Plinius lib. XIII. cap. III. bis conſulem fuiſſe ait. neq; quo anno iterum fuerit, reperias. cui coniecturæ fragmẽtum etiam Capitolinum aſſentitur. in quo eſt: L = L = . id eſt, L. F. L. N.

De triumpho Cn. Domitij Caluini pro coſ. ex Hiſpania.

B HOC anno Cn. Domitium Caluinum pro cos. ex Hiſpania triumphaſſe, extat in faſtis Capitolinis. Cuius triumphi meminit Dio in expoſitione rerum geſtarum Cenſorino, & Sabino cos. his uerbis: Eodem tempore mouerunt etiam Ceretani in Hiſpania, quos Caluinus ſubegit, re primum bene ab ipſo, poſt infeliciter ab eius legato geſta, qui à barbaris obſeſſus, & à ſuis militibus deſertus eſt. Caluinus autem non ante in hoſtes impreſſionem fecit, quàm de militibus ſupplicium ſumpſit, eosq; decimauit. quo facto hoſtes adortus uictoriam reportauit, & triumphum obtinuit, quanquam Hiſpania Cęſari prouincia erat decreta. ex arbitrio enim eorum, qui imperium habebant, etiam honores ijs, qui ſuis auſpicijs pugnaſſent, mandabãtur. & Velleius: Eadem tempeſtate Caluinus Domitius, cum ex conſulatu obtineret Hiſpaniam, grauiſſimi, comparandiq; antiquis exempli auctor fuit, quippe primipili centurionem nomine Vibullium ob turpem ex acie fugam fuſte percuſſit.

C De bello Siculo Sex. Pompeij, & Imp. Cæſare ouante II.

SEX. Pompeius minor è filijs Cn. Pompeij Magni bellũ Siculum conciuit, quod ab Imp. Cæſare geſtum eſt. Is enim anno DCCIX, quo anno C. Cæſar dictator in Hiſpania cum filijs Cn. Pompeij acerrimo bello dimicauit, è Corduba, ubi obſidebatur, elapſus, in Lacetaniam ueniens, aliquandiu latuit. ubi uero Cæſar in Italiam, haud magnis relictis in Bætica copijs, deceſſit, in Bæticam confluentibus ad eum omnibus ijs, qui ex prœlio incolumes euaſerant, ſe recepit. atq; occiſo iam Cæſare, urbes alias ui, alias uoluntate ſibi adiunxit, C. Carrinate, ac deinde C. Aſinio Pollione, quos Cæſar in Hiſpaniam miſerat, pulſis. M. deinde Lepidus, qui à Cæſare alteram Hiſpaniam obtinuerat, fœdus cum eo fecit, ut recuperato patrimonio ex Hiſpania recederet. atq; id fœdus à M. Antonio cos. confirmatum eſt. Tum uero cum M. Bruto Macedoniam, C. Caſſio Syriam, & bellum aduerſus Dolabellam ſenatus decerneret, Sex. Pompeio claſſem commiſit, atq; eum in Italiam aduocauit. Is, cum iam triumuiri
D dominarentur, lectis ex Epiro proſcriptis, ac fugitiuis cum exercitu diu ſine ulla loci cuiuſquam poſſeſſione in mari prædatus, Meſſanam oppidum in Sicilia primum, deinde totam inſulam occupauit. occiſoq; A. Pompeio Bithynico prætore, Q. etiam Saluidienum legatum Cæſaris nauali prœlio ſuperauit, tum cùm bellum in Brutum, & Caſſium à Cæſare, & Antonio parabatur, Lepido & Planco cos. Illis autem debellatis cum maria omnia latrocinijs Sextus infeſta redderet, & Sicilia in poteſtatem redacta annonæ ſubuectiones impediret, atq; urbem fame per aliquot annos opprimeret, cum eo poſtulatam pacem Cæſar, & Antonius fecerunt, ita ut ille Siciliam & Sardiniam, & Achaiam in quinquennium haberet, & purgatis maribus, commeatum in urbem mitteret. hæc autem facta eſt Marcio, & Caluiſio cos. eodemq; anno cum Sex. Pompeius rurſum latrocinijs mare uexaret, nec pacem, quam acceperat, præſtaret, Cæſar, neceſſario bello cõtra eũ ſuſcepto, Lepido, ex Africa cum legionib. accito duobus naualib. prœlijs dubio euẽtu Claudio & Norbano cos. pugnauit.

Sequens deinceps annus in cõficienda claſſe, cui rei M. Agrippa præfectus erat, con A ſumptus eſt. hoc autem demum anno aduerſus Sex. Pompeium uario euentu naualibus certaminibus pugnatum eſt, ita ut duarum claſſium Cæſaris altera, cui Agrippa præerat, uinceret, altera, quam Cæſar duxerat, deleta, expoſiti in terram milites fere à Pompeio oppreſſi ſint. uictus deinde Pompeius in Siciliam profugit. M. Agrippa roſtrata nauali corona à Cæſare donatus eſt, qui honos nemini ante eum habitus erat. Quibus rebus Romæ nunciatis, Cæſari magno omnium conſenſu ſtatuæ, currus triumphalis, & ut ouans urbem iniret, & laurea corona perpetuo uteretur, conceſſum eſt. Hæc Dio. In Capitolinis tabulis ſcriptum eſt etiam Imp. Cæſarem II. IIIuirum II ouantem ex Sicilia hoc anno iniſſe; & apud Suetonium Cæſarem poſt bellum Siculum iterum ouantem eſſe ingreſſum. Sex. Pompeius, cùm è Meſſana Corcyram, atq; inde in Cephalleniam nullo perſequente ueniſſet, in Aſiam ad Antonium ſe contulit, & cum eo in Lesbo rem male aduerſus Medos geſſiſſe audiret, ratus ſe Antonij imperium ad ſe facile tranſlaturum, cùm bellum compararet, per M. Titium Antonij B legatum captus, iuſſu eiuſdem, Cornificio, & Pompeio coſ. interfectus eſt. Dio, epitomæ, Appianus.

De M. Lepido triumuiro II uicto, & coacto abdicare.

IMP. CAESARE hoc anno bellũ cum Sex. Pompeio gerẽte, M. Lepidus triumuir ex Africa ad ſocietatem belli à Cæſare accerſitus uenit. Cùm autem Cæſar eo tanquam legato in bello uti uellet, Lepidus ſibi imperij partem depoſceret, ac pacta occulta cum Pompeio eum feciſſe Cæſar comperiſſet, fugato Pompeio, Lepido inde, qui occupata Meſſana Cæſarem in ius uocabat, & Siciliam ſibi uindicabat, bellum intulit. Qui uictus, atq; ab exercitu ſuo relictus abrogato triumuiratus honore ſupplex à Cæſare uitam impetrauit. Dio, Appianus, Velleius; itaq; Suetonius ita: Poſt Pompeij fugam collegarum alterum M. Lepidum, quem ex Africa in auxilium euocarat, ſuperbientem XX legionum fiducia, ſummasq; ſibi partes terrore, ac minis uin C dicantem Cæſar ſpoliauit exercitu, ſupplicemq; conceſſa uita Circeijs in perpetuum relegauit. Idem Oroſius.

DE COS. AN. DCCXVIII.

SEX. Pompeium, L. Cornificium conſules prodit in hunc annũ cum Siculis Caſſiodorus. L. Cornificium L. F. Sex. Pompeium Sex. F. Dio. Hoc anno, ut dixi, Sex. Pompeius Cn. F. occiſus eſt.

DE COS. AN. DCCXIX.

CONSVLES ſuggerit Caſſiodorus L. Scribonium, L. Atratinum; Antonium, & Libonem faſti Siculi; M. Antonium M. F. II, L. Scribonium L. F. Libonem Dio. Adijcit idem M. Antonium magiſtratu ſe confeſtim abdicaſſe, ac ſibi L. Sempronium Atratinum ſuffeciſſe. multos autem eſſe, qui propterea non Antonium, ſed Atratinum conſulem hoc anno profiteantur. Idem etiam poſt alio loco ſcribit, Cæſarem II D conſulem K. Ian. abdicaſſe, ut etiam ante M. Antonius fecerat. L. Sempronius Atratinus deſcriptus eſt ex triumpho Capitolino acto anno DCCLXXII. Conſules in parte anni ſuffectos inuenio P. Æmilium, C. Memmium. Ita enim eſt in lapide quodam perantiquo, cuius exemplum eſt in lib. ueterum inſcriptionum, ubi multi horum annorum conſules ſunt.

L. SEMPRONIVS. L. SCRIBONIVS
K. IVL. P. AEMILIVS
C. MEMMIVS.
K. NOV. C. HERENNIVS

Meminit item Paulli Æmilij Lepidi conſulis in parte anni Dio, eumq; porticum ſuis ſumptibus exædificaſſe ait, & in conſulatu dedicaſſe. Hic poſt in cenſura Capitolina L. F. M. N. uocatur.

A

De triumpho T. Statilij Tauri pro cos. ex Africa, C. Soſii ex Iudæa, C. Norbani ex Hiſpania.

HOC anno T. Statilius Taurus pro cos. ex Africa triumphauit. ut ſcriptum eſt in Capitolinis tabulis. Hic autem Taurus in Africam ab Imp. Cæſare miſſus eſt, poſtquam Lepidum in Sicilia uicit, cuius erat prouincia Africa. Dio ſi quidem lib. XLIX, Cocceio, & Gellio cos. Cæſarem utranque Africam uirtute Statilij Tauri ſine prœlio obtinuiſſe, & Velleius M. Agrippæ, & Statilio Tauro nouitatē familiæ haud obſtitiſſe, quo minus ad multiplices conſulatus triumphosque, & complura eueherentur ſacerdotia ſcribunt. Eodem autem etiam anno C. Soſium ex Iudęa triumphaſſe inuenio in tabulis Capitolinis. De quo ſic Dio lib. XLIX: M. Antonius in Italiā reuerſus imperium Syriæ, & Ciliciæ C. Soſio tradidit. Is Aradios obſeſſos, ac fame, & morbo oppreſſos in ditionem redegit, & Antigonum, qui præſidium Romanorum interfece-
B rat, prœlio uicit, ac Hieroſolyma confugientem obſidione in poteſtatem adduxit. Multis igitur detrimentis Iudæi Romanos affecerunt, ſed multo plura acceperunt. atque hæc Claudio, & Norbano cos. geſta ſunt. Sequenti uero anno cùm in Syriam reuertiſſet Antonius, C. Soſius, ne Antonium ſibi infeſtum re bene gerenda redderet, quieuit. Hæc ille. Ioſephus autem antiquitatum lib. XV, narrat Hieroſolyma à C. Soſio M. Agrippa, & Canidio Gallo cos. capta annos XXVII, poſtquam à Pompeio in poteſtatem populi Romani redacta fuerant. Hoc eſt autem illud, de quo in epitome CXXVIII ſcriptum eſt: Iudæi à legatis Antonij ſubacti ſunt. Quin etiam C. Norbanum Flaccum hoc anno poſt Soſium ex Hiſpania triumphaſſe proditum eſt in Capitolinis triumphis. de cuius triumpho, aut rebus geſtis nemo, quod ſciam, ſcripſit. fuit autem ante cum Ap. Claudio cos.

DE COS. AN. DCCXX.

C CASSIODORVS C. Cæſarem, L. Volcatium conſules ſuggerit; Dio Cæſarem II, L. Volcatium L. F. Tullum. Qui Siculos faſtos digeſſerunt, parum ſcite Cæſarem, & Ciceronem in hunc annum edunt. De hoc Cæſaris conſulatu ſic Suetonius: Cæſar ſecundum conſulatum nouem annos poſt primū cepit, quem pauciſſimis horis geſſit. Nā K. Ian. cùm mane pro æde Capitolini Iouis paululū curuli ſella pręſediſſet, honore abijt, ſuffecto alio. & Dio: Cæſar II conſul cū L. Tullo, abdicauit K. Ian. ut ante fecerat Antonius. Cęſari collega futurus erat Sex. Pompeius Cn. Magni F. ita enim inter eos conuenerat, tum cùm pacem fecerunt. ut refert lib. V Appianus. In locum Cæſaris factum inuenio L. Antonium, multosque alios in parte anni, in libro ueterum inſcriptionum, hoc modo:

IMP. CAESAR II. L. VOLCATIVS.
K. IAN. L. ANTONIVS.
K. MAI. L. FLAVIVS.
D K. IVL. M. ATILIVS.
C. FONTEIVS.
K. SEP. L. VINVCIVS.
K. OCTOB. L. LAENONIVS.

EX his mendoſe legi L. Antonium, ac L. Autronium Craſſum legendum eſſe opinor, ut ſit, is, qui anno DCCXXIIII pro cos. ex Africa triumphauit. L. Flauij conſulis à M. Antonio facti, & abdicati meminit etiam Dio, etenim, ut puto, mendoſe eſt apud eum χλαούιος, pro φλαούιος.

DE COS. AN. DCCXXI.

CN. DOMITIVM, C. Soſium conſules nominat in hunc annum Caſſiodorus. Ahenobarbum, & Soſium faſti Siculi; Dio Cn. Domitium Cn. F. Cn. N. Ahenobarbum, C. Soſium C. F. C. N. Nepos ſcribit Atticum Cn. Domitio, C. Soſio cos. mortuum. Cn. Domitius Cn. Domitij filius eſt eius, qui in Cæſarem coniurauit. C.

Soſius

Soſius is eſt, qui paulo ante triumphauit, qui in Capitolino triumpho T. N. à Dione C.N. appellatur. Eſt autem intelligendum tranſactum eſſe quinquennium, quo Cæſar II triumuir fuit. hoc autem primum anno priuatum fuiſſe, tum cùm erat deſignatus cos. III. Itaq; miror Tergeſti lapidem eiuſmodi legi: IMP. CAESAR COS. DES. TERTIVM IIIVIR R.P.C. ITERVM MVRVM, TVRRESQVE FECIT. neq; enim dici poteſt, eum ſibi triumuiratum in tertium quinquennium proro gaſſe, quem Dio ſcribit, per decem annos tantum adminiſtraſſe. Fortaſſe conſulem deſignatum III intelligit anno priore, poſtquam ſecundo abierat. Nam multis ante annis ſe III cum M. Antonio III conſulem deſignauerat, ut ait Appianus libro V. Conſules in parte anni ſuffectos inuenio L. Cornelium, & N. Valerium. ſic eſt enim in ueteribus inſcriptionibus: A

CN. DOMITIVS. C. SOSIVS.
K. IVL. L. CORNELIVS.
K. NOV. N. VALERIVS. B

DE COS. AN. DCCXXII.

CASSIODORVS C. Cæſarem II, M. Meſſallam conſules in hunc annum profitetur. faſti Siculi Octauianum, & Coruinum; Dio Cæſarem III, M. Valerium M. F. Meſſallam Coruinum. & recte. neq; enim Caſſiod. rationem habet conſulatus eius, quem cum Q. Pedio geſſit, quia ſuffectus fuit. Dio autem, & Appianus auctores ſunt Cæſarem, & Antonium ambos III in hunc annum conſules comparatos fuiſſe tum, cùm pace cum Sex. Pompeio facta conſules in octo annos inſequentes deſignarunt; uerum abrogatum fuiſſe priore anno ei à populo conſulatũ, & bellum unà cum Cleo patra indictum, ac pro eo M. Meſſallam conſulem declaratum. Vnde etiam Suetonius: Cæſar tertium conſulatum anno interiecto cepit. hunc annuum ab eo geſtum tradit & Dio, & Suetonius. De Meſſalla autem ſic Dio: M. Meſſalla, quem proſcripſe rat Antonius, non ſolum ſeruatus eſt, ſed etiam poſtea cõſul in locum eius factus eſt. De ſuffectis hoc anno cos. ſic in ueterib. inſcript. C

IMP. CAESAR III. M. VALERIVS.
K. MAI. M. TITIVS.
K. OCTOB. CN. POMPEIVS.

Antoniani autem conſulatus mentio eſt in antiquis nummis argenteis ita.

M. ANTONIVS AVG. IMP. IIII. COS. TERT. IIIVIR. R.P.C.

De bello Actiaco cum M. Antonio, & imperio Ro. ad unum Imp. Cæſarem translato.

VLTIMVM bellum, quod geſtum eſt cum ciuibus, geſtum eſt cum M. Antonio, qui triumuir fuerat R.P.C. quo confecto, (hic enim unus ex ciuibus arma retinebat) imperium Romanum totum ad Cæſarem, qui poſt Auguſtus eſt appellatus, translatum eſt. Inimicitiæ autem inter Cæſarem, & Antonium cœperunt Antonio, & Volcatio cos. exarſerunt Domitio, & Soſio, auctore Dione. Antonius crimini dabat Cæſari, quòd Lepido triumuiratum abrogaſſet, atq; copias eius, & Sex. Pompeij, quas communes eſſe oportebat, unus ſibi ſumpſiſſet, atq; tum illarum, tum quas in Italia, quæ communis erat, conſcripſiſſet, partem repetebat. Cæſar autem Antonio, quòd Ægyptum ſine ſorte teneret, & Sex. Pompeium, cui ipſe ſponte ignouiſſet, interfeciſſet, & Artauaſdem regem Armeniorum dolo captum, in uincula cum magna populi Ro. infamia conieciſſet; partemq; eorum ſpoliorum poſcebat. uitio etiam dabat Cleopatram, & liberos ex ea ſuſceptos, & quæ ei donaſſet. in primis autem quòd Cleopatræ filium ex C. Cæſare Cæſarionem appellaſſet, atq; ad Cæſaris genus traduxiſſet. Atq; hoc quidem tum per epiſtolas priuatim, tum publice in ſenatu Cæſare co ram, & Antonio per legatos agente, ultro, citroq; obiecta ſunt; delectibus interea ab D

A utroq;,quaſi ad aliud bellum habitis. quouſq; Domitius, & Soſius, ambo Antonia-
narum partium conſulatum inierunt. Tum enim cum K. Ian. Soſius in ſenatu multa
pro Antonio contra abſentem Cæſarem dixiſſet, Cæſar in urbem reuerſus conuoca-
to ſenatu multo pluribus in Antonium, ipſis obmuteſcentibus conſulibus, perora-
uit. Quibus acceptis Antonius remiſſo Octauiæ nuncio, bellum ſuſcepit. Tum Cæ-
ſar in ſenatu,& in concione,teſtamenti Antoniani tabulis,quas quidam ab Antonio
ad Cæſarem transfugientes apud Veſtales aſſeruari retulerant, recitauit; in quibus
Cæſarionem uere Cæſaris ex Cleopatra filium teſtabatur, & filijs ſuis ex Cleopatra
natis ingentia munera legabat, ſeq; in Ægypto cum Cleopatra ſepeliri iubebat. Qui
bus rebus indignatus populus R. cum etiam grauiora alia uera eſſe,quæ ſermonibus
celebrabantur,putaret: Antonium uictoria parta urbem Cleopatræ per gratiam tra-
diturum,atq; imperium Romanum in Aegyptum eſſe translaturum, eo irarum pro-
greſſus eſt, ut conſulatum ei, quem cum Cæſare geſturus erat, imperium abrogarit,
B & bellum non uerbo, ne eos qui cum eo erant à ſe abalienaret, ſed re, uerbo autem
Cleopatræ per fecialem indixerit: quod mulier Ægyptia Romanum imperium affe-
ctaret. Hæc Dio: De iiſdem cauſſis ſic etiam ſcriptum eſt in epitoma CXXXII: An
tonius Artauaſdem Armeniæ regem fide data perductum in uincula conijci iuſſit,
regnumq; Armeniæ filio ſuo ex Cleopatra nato dedit, quam uxoris loco iampridem
captus amore eius habere cœperat. Cum autem ob eiuſdem amorem, ex qua filios
duos habebat, Philadelphum,& Alexandrum, neq; in urbem uenire uellet, neq; fini-
to triumuiratus tempore, imperium deponere, bellumq; moliretur, quod urbi, Ita-
liæq; inferret, ingentibus tam naualibus, quàm terreſtribus copijs ob hoc contractis,
remiſſoq; Octauiæ ſorori Cæſaris repudio, Cæſar in Epirum cum exercitu traiecit.
Adijcit præterea Dio, eodem anno Cæſarem, & Antonium copias undiq; compa-
raſſe, Cæſarem ex Italia, Gallia, Hiſpania, Libya, Sardinia, & Sicilia, Antonium ex
Aſia, Thracia, Macedonia, Græcia, Ægypto, Cyrene, regibus, & dynaſtis omnibus;
C ſequenti autem anno Cæſare,& Meſſalla coſ. Antonium, & Cleopatram ad Actium
Epiri promontorium Cæſari occurriſſe: multis prœlijs naualibus à Cæſare proſpere
factis, uictum tandem Antonium cum Cleopatra Alexandriam in Ægyptum profu
giſſe. Cæſarem uictorem Apollini Actio triremes uſq; ad decemremes omnes capti-
uas conſecraſſe, ac maiori fano conſtructo ludos Scenicos, & Circenſes; ac ſacrum
quinquennale, quod Actium dictum eſt, inſtituiſſe. atq; ubi caſtra habuerat, oppi-
dum Nicopolim exædificaſſe. hanc autem naualem pugnam IIII non. Sept. factam,
atq; eo die uniuerſum imperium Ro. ad Cæſarem recidiſſe; itaq; ab illo die annorum
eius imperij enumerationem duci. Quare recte Suetonius ita: Cæſar primum cum
M. Antonio, Marcoq; Lepido, dein tantum cum Antonio per XII fere annos, no-
uiſſime per IIII,& XL ſolus remp. tenuit. & Tacitus libro primo: Poſtquam Bruto,
& Caſſio cæſis nulla iam publica arma, Pompeius apud Siciliam oppreſſus, exutoq;
Lepido, interfecto Antonio, ne Iulianis quidem partibus, niſi Cæſar dux reliquus po
D ſito triumuiri nomine, conſulem ſe ferens,& ad tuendam plebem tribunicio iure con
tentus munia ſenatus, magiſtratuum, legum in ſe trahere nullo aduerſante.

DE COS. AN. DCCXXIII.

CASSIODORVS conſules in hunc annum nominat C. Cæſarem III, M. Craſ-
ſum. faſti Siculi Octauianum, & Craſſum; Dio Cæſarem IIII, M. Licinium M. F.
Craſſum. Addit idem: Cæſar media hyeme traiecit in Italiam ex Macedonia, qua ipſe
quartum coſ. cum M. Craſſo fuit. hic enim etſi cum Sexto & cum Antonio ſenſerat,
tamen tum ne prætorius quidem cōſulatum geſſit. Oroſius item notat Cæſarem VI
Imp. appellatum cum M. Licinio Craſſo coſ. fuiſſe. Cum autem Dio ſcribat hunc con
ſulatum annuum à Cæſare geſtum, miror cur Suetonius non niſi à VI ad XI annos
geſtos tradiderit. Hunc conſulatum eodem auctore Cæſar in Aſia iniuit. De conſu-
libus ſuffectis M. Licinio ſic in ueteribus inſcriptionibus:

IMP.

IMP. CAESAR IIII. M. LICINIVS. A
K. IVL. C. ANTISTIVS.
ID. SEPT. M. TVLLIVS.
K. NOV. L. SAENIVS.

De M.autem Tullio ſic Dio in exponendis huius anni rebus: Quo tempore nunciata eſt mors M.Antonij, in parte anni cōſul erat Ciceronis filius. & Plinius lib. XXII: Ipſum Auguſtum cum M. Cicerone filio conſulem idib. Septemb. ſenatus obſidionali donauit. Tradit etiam Plutarchus cum Dione, paulo poſt debellatū Antonium Cæſarem conſulem factum, Ciceronis oratoris filium ſibi collegam cooptaſſe. quo in magiſtratu ſenatum ſtatuas Antonij deieciſſe, ac decreto, nequis ex gente Antonia Marci prænomine uteretur, ſtatuiſſe. Antiſtio ueteris, Sænio Sæuini cognomen ex Velleio, & Tacito adiectum eſt.

DE COS. AN. DCCXXIIII. B

CONSVLES apud Caſſiodorum C. Cæſar. IIII, Sex. Appuleius. apud Dionem Cæſar V, Sex. Appuleius Sex. F. in faſtis Siculis Octauianus, & Appuleius; In ueteribus inſcriptionib: IMP. CAESAR V. SEX. APPVLEIVS. In Capitolino triumpho: SEX. APPVLEIVS SEX. F. SEX. N. Suetonius, Cæſarem quinctum conſulatum continuaſſe, eumq; in Samo inijſſe; Dio, conſulē ſexto ſuffectum in parte anni Potitum Valerium ſcribunt, qui, ut puto, pater eſt L. Valerij Potiti F. conſulis anno DCCLVII. Hunc annum uocat Dio ab urbe condita DCCXXV. De Cæſare cos. V extat epigramma uetus eiuſmodi in antiquæ urbis epigrammatis libro.

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS
IMP. CAESARI DIVI IVLI F. COS. QVINCT.
COS. DESIGN. SEXT. IMP. SEPT.
REPVBLICA CONSERVATA.

C

De III *triumphis Imp. Cæſaris* Dalmatico, Macedonico, Aegyptio: *& C. Carrinatis pro cos.* Gallico.

HIS conſulibus Imp. Cæſarem tres triumphos egiſſe, primo die de Pānonijs, Dalmatis, Iapygibus, Gallis; eodemq; die C. Carrinatem pro cos. de Morinis, altero die ex Macedonia, tertio ex Ægypto de Cleopatra, auctor eſt Dio. Vnde etiam Suetonius: Curules triumphos egit tres, Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum. & Macrobius: Cæſar Sextili menſe triumphauit ter, & iccirco mēſis ille poſt dictus eſt Auguſtus. Oroſius autem imperite, qui ſcripſit Cæſare, & Sex. Appuleio cos. Cæſarem ab oriente redeuntem VIII id. Ian. urbem triplici triumpho ingreſſum eſſe. ſiquidem ſcriptum eſt apud Dionem, æſtate ea, qua Potitus Valerius conſul in locum Sex. Appuleij in parte anni fuit, Cæſarem in Italiam traieciſſe, & triumphaſſe. De his tribus triumphis ſic in VIII Vergilius:

At Cæſar triplici inuectus Romana triumpho D
Mœnia, dijs Italis uotum immortale ſacrabat.

Quæ uerba exponēs Seruius ait: Tres Auguſtus triumphos egit. nam primo die triumphauit exercitus, qui Antonium, ſecundo qui Dalmatas uicerat, tertio ipſe cum Alexandrino ingreſſus triumpho eſt. At in epitomis, primum ex Illyrico, alterum ex Actiaca uictoria, tertium de Cleopatra actum, ſcriptum eſt. & Dio, ut dixi, primo die Dalmaticum actum, & Gallicum tradit. uerba eius hæc ſunt: Cæſar primo die de Pannonijs, Dalmatis, Iapudibus, & Gallis quibuſdā triumphauit. Nam C. Carrinas Morinos, & alios quoſdam, qui una defecerant, ſubegerat, & Sueuos, qui magna multitudine Rhenum tranſierant, repulerat. ac propterea & ille triumphauit, quamuis pater eius à Sulla proſcriptus, atq; ipſe unà cum alijs ſuffragiorum ratione priuatus eſſet. triumphauit uero etiam Cæſar, quoniam uictoria ad imperatorem cuius auſpicijs parta eſt, refertur. Atq; hi primo die triumphi acti ſunt. Appianus etiam de Illyrijs à Cæſare triumphatum ſcribit. Hæc de triumpho. de uictoria uero ſic Dio: Cæſar Pompeio

peio

A peio:& Cornificio cos.cum Sex.Pompeius ab Antonio occiſus eſſet,quem ipſe priore anno fugarat,uenit in Siciliam,ut ad Africam ordinandam traijceret, uerum tempeſtate detentus,conſumpto tempore non traiecit. Etenim Salaſſi, Tauriſci, Liburni,Iapudesq; cum & ante mouiſſent,& tributa dare recuſaſſent,abſente Cæſare defecerunt. propterea Cæſar adducto aduerſus eos exercitu Salaſſos & Iapudas in poteſtatem redegit. quibus rebus geſtis in Pannonios mouit,non quòd illi quicquã in ſe deliquiſſent,ſed ut milites in opere haberet,& exercitum alienis ſumptibus aleret,eorumq; gente ſubacta,atq; ijs præfecto Fufio Gemino Romam decedens triumphum ſibi decretum à ſenatu in aliud tempus diſtulit. cùm autem in Britãniam traijcere cuperet, ac propterea poſt hyemem, qua M. Antonius II cum Libone conſul fuit, in Galliam ueniſſet,quidam è populis,quos ante deuicerat,unà cum Dalmatis rebellarunt,ac Pannonios quidem Fufius,Dalmatas primum Agrippá,poſt etiam ipſe Cæſar,qui & eo bello uulneratus eſt, Salaſſos Meſſalla Coruinus, alios Statilius Taurus B perdomuit. Vnde Suetonius: Dalmaticum bellum Cæſar adoleſcens adhuc per ſe geſſit,quo etiam uulnera excepit. Item: Domuit partim ductu, partim auſpicijs ſuis Cantabriam,Aquitaniam, Pannoniam, Dalmatiam, cum Illyrico omni, item Rhetiam,& Vindelicos, & Salaſſos gentes Alpinas coercuit. Hæc de primo triumpho. Secundo autem die naualem ad Actium pugnam in triumpho translatã narrat Dio, (de qua ante dictum à nobis eſt.)neq; uero de Antonio, & ciuibus R. ſed de Cleopatra triumphum actum. Tertio de Ægypto capta triumphatum, qua de re nunc dicendum eſt.Cæſare, & Meſſalla cos. quo anno Cæſar Antonium, & Cleopatram ad Actium nauali prœlio uicit,cùm eos in Ægyptũ profugientes alijs perſequendos mandaſſet,ipſe in Italiam ad res ordinandas,ne qui motus exorirentur in urbe,reuertit,ac poſt XXX die cùm in Græciam ad bellum traieciſſet, poſtero anno ambos Alexandriæ obſedit.Antonius in ultima rerum deſperatione, ubi res cum Cæſare conuenire non potuit,falſo rumore occiſæ Cleopatræ perculſus ſe interemit.Cæſar Alexandriã C in poteſtatem unà cum Cleopatra redegit, quæ ne arbitrio uictoris in triumpho duceretur, ipſa ſibi admotis aſpidibus, quanquam à Cæſare cuſtodita, mortem intulit. Cæſar Ægypto in prouinciæ formam redacta,atq; ei Cornelio Gallo præfecto, in Aſiam per Syriam uenit, atq; ibi hyemauit. æſtate autem ſequente in Italiam decedens urbem cum tribus his triumphis ingreſſus eſt.quorum extremo Cleopatra ipſa mortua translata eſt.in quo illud etiam contra uetus inſtitutũ à Cęſare factum refert Dio, ut conſul collega,& alij magiſtratus,ac ſenatus omnis currũ ſequeretur Cæſaris, cùm ante alij præcedere,alij ſubſequi currum ſolerent.

De triumpho L. Autronij pro cos. ex Africa.

L. AVTRONIVM L.F.Craſſum pro cos.XVII.K.Sept.triumphaſſe ex Africa re perio in Capitolinis tabulis.ex quo intelligi poteſt,eũ hoc anno,id eſt DCCXXIIII ab urbe condita,poſt imp.Cæſarem eodem menſe triumphaſſe. nam M. Craſſus, cu- D ius triumphus ſubijcitur,anno DCCXXV triumphauit IV non.Iulias.hoc dico,quia in Capitolinis tabulis annus huius triumphi deletus eſt.De quo triumpho,aut de rebus ab Autronio geſtis nihil comperi. Hic autẽ poſt Statilium Taurum fortaſſe rem geſſit. neq; enim poſt M. Lepidum à Cæſare uictum Africa quieuiſſe uidetur, quod inſequentes uictoriæ demonſtrabunt.

De cenſoribus, & luſtro.

DIO in hunc annum cenſores conijcit imp.Cæſarem,& M.Agrippam.Suetonius item ait,Cæſarem cenſores longo interuallo creari deſitos creaſſe. Adijcit Dio, ſenatum lectum,multosq; qui per bella ciuilia temere in ſenatum uenerãt, ſenatu motos. ex quibus quinquaginta ultro ceſſiſſe, centum quadraginta ab ipſo motos. ex ſenatoribus inter conſulares rettuliſſe C.Cluuium,& C.Furnium, qui cùm ante conſules deſignati fuiſſent,magiſtratum gerere alijs locum occupantibus, non potuiſſent; ſequenti autem anno cenſum egiſſe, principem ſenatus legiſſe. Itaq; Euſebius etiam

I ſexto

ſexto decimo demum anno, poſtquam Cæſar conſul fuerat, cẽſum actum notat. Cenſu acto luſtrum conditum eſt LXXII. A

DE COS. AN. DCCXXV.

CASSIODORVS in hunc annum cos. nominat Cæſarem V, M. Agrippam II. Oroſius cum Siculis faſtis Cæſarem VI, Agrippam II. Dio Cæſarem VI, M. Vipſanium Agrippam III. eſt tamen legendum II. ut ſit ſequenti anno III. hoc indicat inſcriptio templi, quod ipſe fecit, & Pantheon nominauit: M. AGRIPPA L. F. TERT. COS. FECIT. hoc enim templum Dio completum ſcribit biennio poſtquam conſul fuit cum Cæſare VII. quo anno ipſe tertium, non quartum conſulatum geſſit. alioquin in fronte templi inſcripſiſſet: Quartum cos. Nam ſi hoc anno tertium conſul fuit, fruſtra ſecundum quo anno fuerit, quæremus.

De triumpho M. Licinij Craßi pro cos. ex Træcia, & Getis. B

M. LICINIVM Craſſum pro cos. hoc anno ex Træcia, & Geteis triumphaſſe tradunt Capitolinorum triumphorum auctores. Qua de re ſic Dio: Bellum, inquit, erat inter Sueuos, & Dacos, quorum illi Galli, hi Scythæ ſunt, illi trans Rhenum, hi circa Danubium incolũt, quorum alij Myſi, alij Daci nominati ſunt. Siue igitur Getæ quidam ſint, ſiue Thraces ex Dacico genere, eo quod olim Rhodopen habitauit, hi Daci cum prioribus ante temporibus legatis ad Imp. Cæſarem miſſis nihil ab eo ex ijs, quæ petiſſent, impetraſſent, ad Antonium ſe contulerũt. M. autem Craſſus cos. in Macedoniam, & Græciam miſſus, Dacis & Baſtarnis bellum intulit. Baſtarnæ uero Scythæ eſſe putantur, qui, cùm Danubium tranſiſſent, Myſiam inuaſerunt. poſt autem Triballos, & Dardanos Myſiæ finitimos adorti ſunt, ſine ullo tamen Romanorum detrimento. At poſteaquam ſuperato monte Aemo in Thraciam Dentheletarũ Romanis fœderatam irruperant, Craſſus ſubueniens Thracibus eos è regione expulit, ac fugientes perſecutus, Segetica in poteſtatem redacta, ac in Myſiam impetu facto, C tum agrum eorum uaſtauit, tum etiam oppidum munitum obſidione cepit. Baſtarnę cùm Craſſum Myſis uictis in ſe exercitum adducere uiderent, legatos ad eum miſerunt, per quos ſe ab omni culpa Romani belli remouerent. Craſſus nihilo minus in eos irruptione facta Baſtarnas cæcidit, ac regẽ eorũ Deldonẽ interfecit, Ioui Feretrio ſpolia opima relaturus, ſi ipſe ſuis auſpicijs, nõ Cæſaris rem geſſiſſet; paucos, qui oppidum munitũ occupauerãt, Rholo quodam Getarũ rege, in poteſtatem adduxit; Myſis iterum uictis, & Baſtarnis, qui Dentheletas uexauerãt, pulſis, Thracas, qui ſibi ex Myſia per Thraciam redeunti moleſti fuerant, ſubegit. Accerſitus autem à Rholo rege Getarũ ad Dapygem aliorum Getarum regẽ, cui inimicus erat, opprimendum, eum debellauit, ac interfecit, eodemq; belli impetu Getas etiã alios, qui nihil ad Dapygem pertinebant, deuicit. Ob hæc ſcribit Dio, non ſolum Craſſo, ſed etiam Cæſari ſupplicationes, & triumphum eſſe decretum, Craſſum uero nomen imperatoris repudiaſſe, Cæſarem uſurpaſſe. In epitome etiam CXXXV mentio fit belli à M. Craſſo aduerſus Baſtarnas, Myſos, & Thracas, & alias gentes geſti. & apud Florum capite de bellis aduerſus gentes exteras. D

DE COS. AN. DCCXXVI.

INDE C. Cæſarem VI, M. Agrippam III conſules prodit Caſſiodorus. Cęſarem VII, Agrippam IIII, Dio. quid de utroq; numero ſentiam ex ijs, quæ ante dixi, apparet. in faſtis certe Siculis eſt, Octauianus VII, & Agrippa III.

Quo modo Imp. Cæſar Diui F. imperium confirmauerit, & ordinauerit, & de titulis, quibus legitima Imperatoris potentia ſignificatur.

HOC anno imperium Imp. Cæſaris, quod ipſe ſibi uni uendicauit, quo die M. Antonium ad Actium (ut ante dixi) ſuperauit, cõfirmatum eſt. ſi quidem poſt Actiacam uictoriã per ann. XL. ſolus remp. obtinuit, quã antea per annos XII cũ M. Antonio,

&

A & M.Lepido triumuiris obtinuerat.Eſt autem confirmatum hoc modo.Cæſar bien-
nio ante,poſtquam tres illos nobiliſſimos triumphos cum maximo omnium ciuium
plauſu, & lætitia egit, cùm pacaſſe totum fere terrarum orbem uideretur, ita ut pro-
pterea Ianum tertium clauderet, atq; ſalutis augurium faceret, quæ niſi quieto toto
imperio fieri aſſueuerant,conſilium de rep.reddenda, & imperio deponẽdo habuit.
Itaq; ſuadente maximè M.Agrippa,Mæcenate uero diſſuadente, Mæcenatis ſenten
tiam ſequutus animum ad imperium lege firmandum adiecit. Primum autem cẽſum
egit,ratus eum ad remp.ordinandam futurum aptiſſimum, deinde ne quis ſenator ſe
inſciente extra Italiam eſſet, edixit, atq; omnes ſe ciuium ad Antonium ſcriptas lite-
ras,cremaſſe profeſſus eſt, ne quis ſenator ex ijs, qui Antonij partes ſequuti fuerant,
quaſi ſibi propterea ſuſpectus,noui aliquid in rep.moliretur.in ſexto deinde conſula
tu Agrippæ collegæ,ex antiquo more,prout cecidit, faſces dedit,ſenatus principem
legit,populum muneribus,& ludis,delinitum frumento,ſenatores pecunia iuuit,æra
B rium publicum pecunia priuata ſuſtentauit,nomina eorum,qui ærario deberent,pu-
blicis incenſis tabulis,deleuit.cumq; multa bellis, & ſeditionibus ciuilibus, & maxi-
me Lepido,& Antonio dominantibus contra ius,& leges cõſtituta eſſent, ea omnia
uno edicto ſuſtulit,cùm terminum earum legum conſulatum ſuum ſextum ſtatuiſſet.
Quibus de rebus cùm maximam ſibi apud omnes gratiam peperiſſet, uoluit magni-
tudinem etiam aliam animi demonſtrare,ut ea re coleretur magis, & uolentibus ciui
bus imperium ſtabiliret.Paratis enim ex ſenatoribus ijs, quorum ſibi maxime ſpecta
ta,& nota fides erat,ſenatu frequentiſſimo,oratione ad tempus accommodata, ſe im
perio abdicare,idq; ſenatui,& populo tradere dixit.Tum ſenatores, alij, quòd fidem
uerbis eius non haberent,alij, quòd grauiora damna ex populari ſtatu extimeſcerẽt,
alij quòd eius animi offenſionem,ſi aliter facerent,metuerent,precibus petentes co-
egerunt,ut imperium ipſe unus retineret, ac S. C. ſatellitibus, & cuſtodibus eius ſti-
pendium duplicarunt,ut diligentius eius uita cuſtodiretur, perinde atq; ſi uere abire
C imperio uoluiſſet. Cùm hoc modo ſenatus, & populi uoluntate opes imperij ſtabi-
liſſet,ut ipſe popularis uideretur,totius imperij curam ſibi depopoſcit,prouinciarum
adminiſtrationem cum ſenatu,& populo communicauit. Nam ſenatui populoq; A-
fricam,Numidiam,Aſiam,Græciam,Epirum,Dalmatiam, Macedoniam, Siciliam,
Cretam cum Cyrene,Bithyniam,Pontum, Sardiniam, & Bæticam, quæ pacatiores
erant,tradidit, ſibi uero ſumpſit reliquam Hiſpaniam & Tarraconenſem, & Luſita-
niam, & Galliam omnem, Narbonenſem, Lugdunenſem, Aquitanicam, Celticam,
& eorum colonias,ut Germaniam,Cœlem Syriam, Phœnicem, Ciliciam, Cyprum,
& Ægyptum. poſt autem Cyprum, & Galliam Narbonenſem populo dedit, ab eo
uero Dalmatiam accepit. quæ permutatio in alijs poſt etiam gentibus facta eſt. His
rebus actis, ut omnem de ſe monarchiæ ſuſpicionem eximeret, poteſtatem rerum,
quæ ſibi conceſſæ erant,in decennium ſumpſit. hoc enim ſpatio ſe remp. conſtitutu-
rum affirmauit,addens,ſe, ſi citius res compoſuiſſet, citius etiam imperium redditu-
D rum.Decennio tranſacto tum in quinquẽnium, ac deinde in alterum quinquẽnium,
poſt in decennium,poſtremo in tertium etiam decennium & petijt,& impetrauit.ita
ut ſucceſſione decenniorum perpetuo imperium adminiſtrauerit. Quo factum eſt,
ut reliqui imperatores,quanquam non in certum tempus, ſed in omnem uitam deſi-
gnarentur,tamen decimo quoq; anno feſtos agerent dies, quaſi tum imperium reno
uarent.Cæſari autem cum alij honores multi habiti,tum cùm imperio abdicauit,tum
ut laurus ante regiam eius,& ſuper eam corona quercea ſtatueretur, tanquam ei, qui
& hoſtes uiciſſet,& ciues conſeruaſſet;ut regia eius Palatium uocaretur,quòd in Pa-
latio habitaret, & prætorium haberet. itaq; etiam ſi imperator in alia regione habi-
tat,tamen regia eius Palatium dicitur;ut Auguſtus nominaretur. nam cùm eum uel-
lent ſingulari aliquo nomine ornare,atq; alij alia afferrent,Cæſar in primis ſe Romu
lum dici cupiebat.ne uero eo forte nomine in regni ſuſpicionẽ incideret, Auguſtum
ſe dici paſſus eſt,quaſi qui maior eſſet homine. omnia enim quæ maximo honore di-
gna,ac ſacra ſunt,auguſta dicuntur.Ita Dio.Adijcit Cenſorinus:Ante diem XVI K.

Febr. Iulius Cæſar Diui F. imp. Auguſtus ſententia Munatij Planci à ſenatu, ceteriſq; A
ciuibus dictus eſt, ſe ſeptimũ, & M. Vipſanio Agrippa cos. Ouidius uero Faſtorum
primo idibus Ianuar. hoc factum ſcribit, his uerſibus:

Idibus in magni cuſtos Iouis æde ſacerdos
Semimaris flammis uiſcera libat ouis.
Redditaq; eſt omnis populo prouincia noſtro
Et tuus Auguſto nomine dictus auus. & paulo infra:
Sacra uocant Auguſta patres; auguſta uocantur
Templa ſacerdotum rite dicata manu.
Huius & augurium dependet origine uerbi,
Et quodcunq; ſua Iuppiter auget ope.

Suetonius autem: Poſtea C. Cæſaris, & deinde Auguſti cognomen aſſumpſit, alte-
rum teſtamento maioris auunculi, alterum Munatij Planci ſententia; cum quibuſdam
cenſentibus Romulum appellari oportere, quaſi & ipſum conditorem urbis, præua- B
luiſſet, ut Auguſtus potius uocaretur, non tantum nouo, ſed etiam ampliore cogno-
mine, quòd loca quoq; religioſa, & in quibus augurato quid conſecratur, auguſta di
cantur, ab auctu, uel ab auium geſtu, guſtu'ue, ſicut etiam Ennius docet ſcribens: Au-
guſto augurio poſtquam inclyta condita Roma eſt. & Eutropius: Cæſar cùm ex ori-
ente uictor reuerſus eſſet, tum primum Auguſtus eo, quòd remp. auxerat, conſaluta-
tus eſt. atq; ex eo tempore ſummam rerum poteſtatem, quam Græci μοναρχίαν uocant,
adeptus eſt. Hunc igitur in modum cum & ſenatus, & populi poteſtas ad Auguſtum
recidiſſet, ab eo certiſſimæ monarchiæ initia ducta ſunt. quod ipſum monarchæ no-
men adeo graue populi R. auribus accidit, ut eos ne dictatores quidem appellare uo
luerit. Omnino autem in regum imperio ſunt, cùm omnis reſp. in eorum poteſtate
poſita ſit. fiunt enim omnia ad arbitrium, & præſcriptum imperatoris. Vt autem non
ex imperio, ſed ex legibus hæc facere uideantur, omnia nomina, quæ in libera ciuita-
te florebant, præterquam dictatoris ipſi ſibi aſciuerunt. Etenim ipſi ſæpe conſules C
fiunt; & pro conſules, ubi extra pomœrium exercitus educendus fuerit, nominantur.
Imperatoris autem nomen omnino non ij tantum, qui rem bene geſſerunt, ſed om-
nes etiam alij ad ſummam in rep. potentiam ſignificandam pro dictatoris, & regis ap
pellatione uſurparunt. Regis enim, & dictatoris nomina non ferunt, poſtquam ſe-
mel ex rep. illud Bruti, hoc Antonij conſulum lege, ſublata ſunt. auctoritatem tamen
eorum Imperatoris nomine explerunt. his enim nominibus poteſtatem ſibi aſſumũt
delectus habendi, pecunias cogendi, bella ſuſcipiendi, pacem faciendi, urbano, & pe
regrino exercitui perpetuo, & ubiq; imperandi, ita ut etiam intra pomœrium à ſena-
tore, & equite pœnas repetere poſſint, ac deniq; cetera munera, quæ conſules, cete-
riq; liberæ ciuitatis magiſtratus obire poterant, ſibi arrogant. ex cenſura autem ui-
tas, & mores ciuium inquirunt, cenſum agunt, atq; alios in equitum, & ſenatorum or
dinem referunt, alios pro arbitrio eximunt. cumq; omnibus ſacerdotijs initiati ſint,
atq; alijs pleraq; eorum tribuant, ipſiq; uni ſint è pontificibus, ſiue duo, ſiue tres ij fue- D
rint, eo nomine rerum omnium ſacrarum poteſtatem adepti ſunt. poſtremo poteſtas
tribunicia, quam ij, qui quondam admodum floruerunt, obtinuerunt, eis permittit,
res, quæ ab alijs fiant, niſi eas probauerint, abrogandi, atq; ipſos à contumelia prohi-
bet, & ſi uerbo, nedum re uiolati eſſe uiſi fuerint, ut ab eo, à quo iniuriam acceperint,
impune indicta cauſſa pœnas repetere poſſint. neq; enim ipſi tribunatum capere di-
gnum cenſent, cùm in patriciorum numerum omnes relati ſint, uerum poteſtatem
tribuniciam, quanta unquam fuit, ſumunt, & ex ea annos imperij ſui numerant, qua-
ſi eam ſingulis annis cum perpetuis tribunis capiant. atq; hæc quidem ex liberæ ciui-
tatis inſtitutis ſumpſerunt. Illud uero ſingulare, & ante nemini decretum ſibi uendi-
cant, quòd ipſi ſe legibus omnibus ſolutos eſſe uolunt. Ita regiam poteſtatem habẽt
regij nominis odio exempto. Nam Cæſaris, & Auguſti appellatio nullam eis pro-
priam addit poteſtatem. id enim generis ſucceſſionem, hoc dignitatis ſplendorem in
dicat. Patris autem cognomen fortaſſe poteſtatem illis in ciues dat eam, quam patres
in

A in liberos habent. non tamen initio id hac de cauſſa decretum eſt, uerum ut admonerentur, ut eos, quibus præeſſent, tanquam filios amarent, & ut ipſi à ciuibus patrum loco colerētur. Atq; hoc quidem modo Romanorum reſp. à populo ad unum tranſlata eſt. Hæc Dio. Quando autem tribuniciam poteſtatem Auguſtus ceperit, quando pont. max. factus ſit, hæc enim in titulis eius continentur, poſt ſuo loco exponam. neq; enim ipſe ſatis mirari poſſum, cur ſi tribunitia poteſtate anni imperij notarētur, aut non hoc primum anno eam ceperit. Eadem de re ſic Appianus in proœmio hiſtoriarum: Eos, inquit, in quorum poteſtate tota reſp. eſt, imperatores appellant, non reges, uetuſto iureiurando deterriti. imperatores uero uocant, quæ fuit appellatio egregiorum in republica ducum, cùm tamen facta eorum omnia regum fuerint.

De triumpho M. Valerij Meſſallæ Coruini pro coſ. ex Gallia.

QVI Capitolinos triumphos digeſſerūt, hoc anno M. Valerium Meſſallam Cor-
B uinum ex Gallia triumphaſſe tradiderunt. Salaſſos, alioſq;, qui cum eis noua moliebantur, à Meſſalla Coruino ſubactos ſcribit Dio, Antonio & Libone coſ. tum cùm imp. Cæſar bellum Dalmaticum gerebat. Eidemq; propterea triumphum Auguſtum de Gallis uictis conceſſiſſe Appianus lib. IIII ſcriptum reliquit. De hoc triumpho loquitur Tibullus elegia VII ita:

Hunc cecinere diem parcæ, fatalia nentes
Stamina, non ulli diſſoluenda deo.
Hunc fore Aquitanas poſſet qui fundere gentes,
Quem tremeret forti milite uictus Atax.
Euenere. nouos pubes Romana triumphos
Vidit, & euinctos brachia capta duces.
At te uictrices lauros Meſſalla gerentem
Portabat niueis currus eburnus equis.
C Non ſine me eſt tibi partus honos, tua bella, Pyrene
Teſtis, & Oceani littora Sanctonici.
Teſtis Arar, Rhodanusq; celer, magnusq; Garumna
Carnoti & flaui, cærula lympha Lyger.

DE COS. AN. DCCXXVII.

CONSVLES Caſſiodorus ſuggerit Cæſarem Auguſtum VII, T. Statilium; faſti Siculi Octauianum VIII. & Taurum; Dio Cæſarem Auguſtum VIII, Seruiliū Taurum II. Statilium Taurum ante dixi uideri anno DCCVI in parte anni primum conſulem fuiſſe. Nam etiam Suetonius bis conſulem eum fuiſſe ſcribit in Nerone ita: Nero duxit uxorem Statiliam Meſſallinam Tauri bis cōſulis, ac triumphalis abneptem. Idem Suetonius auctor eſt Auguſtum VIII conſulatum iniſſe Tarracone. T. Statilij conſulis II. mentio eſt in Capitolino fragmēto. Hoc anno M. Agrippa ſepta in cam-
D po Martio dedicauit. Cornelius Gallus ab Auguſto relegatus cùm eſſet Ægypti præfectus. Polemo rex Ponti in amicitiam acceptus. Dio.

De triumpho Sex. Appuleij ex Hiſpania.

SEX. APPVLEIVS pro coſ. hoc anno ex Hiſpania triumphauit, auctoribus Capitolinis triumphis. Cuius de rebus, aut triumpho nihil in annalibus comperi.

DE COS. AN. DCCXXVIII.

DEINCEPS Cæſarem Auguſtum VIII, M. Silanum Caſſiodorus conſules ſubijcit; Dio & faſti Siculi Auguſtum IX, M. Silanum; Fragmentum Capitolinum Imp. Cæſarem Auguſtum VIIII, M. Iunium Silanum. Et hic conſulatus ab Auguſto Tarracone initus auctore Suetonio. Hoc anno Amynta rege mortuo Galatia cum Lycaonia prouincia facta eſt. oppida Pamphiliæ, quæ Amyntæ attributa ante fuerant, libertate donata ſunt. Iubæ pars Getuliæ pro paterno regno permiſſa. Dio, Rufus.

De triumphis aliquot ab Auguſto repudiatis. A

EODEM anno Terentium Varronem rem bene cum Salaſſis geſſiſſe, atq; tributo eis impoſito, Auguſtam etiam prætoriam militibus Romanis conſtituiſſe; C. Antiſtium, T. Cariſium cum Cantabris, & Aſturibus Cæſare ipſo Tarracone ægrotante proſpere pugnaſſe, Auguſtam Emeritam oppidum in Luſitania Auguſti iuſſu emeritis militibus condidiſſe; M. Vinicium Gallos quoſdam, qui Romanos negociatores crudeliter uexarant ſubegiſſe Dio ſcribit. cumq; his de rebus triumphus Auguſto decerneretur, ipſum Imperatoris nomine ſumpto, triumphare noluiſſe; ac cum permiſſum ei eſſet, ut primo quoq; anni die corona, & ueſte triumphali uteretur, ipſum templum Iani, quod horum bellorum cauſſa aperuerat, iterum clauſiſſe. Salaſſos item à Varrone prætore acie uictos, ac ſub haſta uenditos. Auguſtam urbem tribus millibus Romanorum eo deductis, ubi caſtra Varro habuerat, ab Auguſto conditã Strabo ſcriptum reliquit lib. IIII. B

DE COS. AN. DCCXXIX.

CAESAREM Auguſtum IX, C. Norbanum conſules ſuggerit in hunc annum Caſſiodorus; Auguſtum X; & Flaccum faſti Siculi. Auguſtum X, C. Norbanum Flaccum Dio, & Capitolinum fragmentum. Norbanum C. Norbani conſulis filium puto, neq; enim iterati honoris notam habet. Tiberius quæſtor, Marcellus ædilis creatus eſt ante tempus. Cantabri, & Aſtures diſceſſu Auguſti rebellantes à L. Æmilio perdomiti ſunt. Ælius Gallus primus Romanorum in Arabiam Felicem exercitum parum ſecunda fortuna adduxit. Dio.

DE COS. AN. DCCXXX.

CAESAREM Auguſtum X, Cn. Piſonem conſules Caſſiodorus; Auguſtum XI, C
& Piſonem faſti Siculi; Auguſtum XI, Cn. Calpurnium Cn. F. Piſonem Dio ſubijcit. Ex fragmento autem Capitolino apparet, Auguſtum XI, A. Terentium Varronem Murenam una inijſſe: Murenam in magiſtratu mortuum, in eius locum factum eſſe Cn. Calpurnium Piſonem, & Auguſtum abdicaſſe. Qua de re ſic Dio: Auguſtus in Albanum profectus conſulatu abdicauit. Nam cùm & ipſe, ex quo reſp. conſtituta eſt, & multi alij annuos magiſtratus geſſiſſent, ab eo ſibi in poſterum abſtinendum eſſe ſtatuit, ut conſulatus pateret quamplurimis. idq; extra urbem fecit, ne impediretur. & in ſui locum ſubſtituit L. Seſtium, qui Bruti ſtudioſiſſimus fuerat, atq; de eius etiam tum laudibus ſcribebat. In fragmento altero lapidis Colotiani eſt huius conſulis mentio, ubi L. SESTIVS P. F. appellatur. ut in fragmento Capitolino VIBIN. Vibum autem eſſe Seſtiorum cognomen apparet ex P. Seſtio Q. F. Vibi N. conſule anno CCCI in tabulis Capitolinis. Fragmentum autem Colotianum eſt hoc; D

	SVF. L. SESTIVS. P. F.	
	M. CLAVDIVS M. F.	L. AR=
L.	MVNATIVS. PAVL. AEMILIVS	= =
	Q. AEMILIVS LEPID.	M. LO==
	M. APPVLEIVS SEX. F.	P. SI=
	C. SENTIVS. SATVRN.	Q. LV=
	SVF. M. VINVCIVS P. F.	
	P. CORNELIVS P. E.	CN. C=
	C. FVRNIVS C. F.	C. IV=
CL.	L. DOMITIVS CN. F.	P. CO=
		SVF. L. TA=
	M. DRVSVS. L. F.	L. ==
	M. LICINIVS. M. F.	===

TI.

A TI. CLAVDIVS TI. F. ===
M. VALERIVS. M. F. ===
SVF. C. VALGIVS C. F.
C. CANINIVS

Hic eſt L. Seſtius, cuius mentio cum Bruti in nũmis argenteis inuenitur ita: L. SE-STI PRO Q. Q. CAEPIO BRVTVS PRO COS. Eodẽ anno difficili, & periculoſo morbo Auguſtus oppreſſus ab Antonio Muſa ſanatus eſt. Marcellus ſororis filius mortuus magnifice ab eo ſepultus eſt. Dio.

DE COS. AN. DCCXXXI.

CONSVLES, ut ait Caſſiodorus, hic annus habuit M. Marcellum, L. Arruntium: ut Dio, M. Claudium M. F. Marcellum Æſerninum L. F. In lapide Colotiano his cos.
B ita deſcripti ſunt: M'. CLAVDIVS M. F. L. AR=== In Capitolino L. ARRVNTIVS L. F. L. N. M. Claudius M. F. M. N. Marcellus dicitur in monumento ludorum quinctorum ſæcularium, de quo poſt dicam. Ex his intelligi poteſt, in faſtis Siculis parum ſcite conſules ſuggeri Octauianum XII, & Arruntiũ. Hoc anno Fannij Cæpionis, & Varronis Murenæ coniuratio in Auguſtum patefacta, ædes Iouis Tonantis dicata eſt. Dio.

De Auguſto Dictaturam renuente, Tribuniciam poteſtatem ſumente.

IN Capitolinis tabulis conſuli L. Arruntio ſuperpoſitum fragmentũ eſt eiuſmodi. =LATVS E. ABDICAVIT TR. Quod ego ita interpretatus ſum, ut ſcripſerim. Imp. Cæſarem, poſtquam dictator appellatus eſt, abdicaſſe, ac tribuniciam poteſtatem primum ſibi ſumpſiſſe. De dictatura eius ſic ſcribit Dio: M. Claudio, L. Arrun
C tio cos. fame, ac peſtilentia oppreſſa urbe, atq; Italia populus Ro. nulla alia de cauſſa hæc mala incidiſſe ratus, quàm quòd Auguſtus conſulatum non gereret, Dictatorẽ ipſum dicere uoluit. Itaq; cum ſenatũ in curia concluſiſſet, id ipſum decernere coegerunt, minis adiectis, ſe niſi id decerneret, eũ in curia crematurũ. Poſt hęc aũt XXIIII faſcibus arreptis in medium progreſſi ſunt, petentes ab eo, ut ſe dictatorẽ dici, ac rei frumentariæ, ut quondam Pompeius, præfici pateretur. ille autẽ procurationem frumentariam ſuſcepit neceſſario, dictaturã uero ueſte à pectore reſciſſa repudiauit. & cum plus, quàm Dictator in rep. poſſet, ſapienter dictatoris inuidiã declinauit. Hanc autem etiam rem intellexit Suetonius cum ait: Dictaturã magna ui offerente populo genu nixus deiecta ab humeris toga nudo pectore deprecatus eſt. & Velleius: Dictaturam quàm pertinaciter ei populus deferebat, tam conſtanter reppulit. De tribunicia autem poteſtate Auguſti Dio duobus in locis agit; primum in tertio, deinde in quarto Auguſti conſulatu exponendo. atq; ibi quidem hoc modo: Alexandria rece-
D pta, ſenatus Cæſari tribuniciam poteſtatem conceſſit, & ut ijs, qui nomen eius implorasſent, tam extra pomœriũ, quàm intra uſq; ad mille paſſus auxilio eſſe poſſet, quod nulli tribuno ante licuerat. Eſt tamen intelligendum, quanquàm tum decreta ei poteſtas tribunicia fuit, non tamen eam aut accepiſſe, aut acceptam retinuiſſe. Hoc apparet, primum ex eo, quòd in conſulatu undecimo ei delatam etiam Dio ſcribit, deinde quòd ante hunc annũ nulla eius mentio eſt in conſulibus Capitolinis: tum quòd niſi per XXXVI, aut XXXVII annos eam geſſiſſe traditus ſit, qui numerus quadrat, ſi ab hoc aut à priore anno, non autem à quarto eius conſulatu exordiamur. ſic autem in cõſulatu undecimo ſcribit Dio: Senatus humanitate Auguſti permotus, quòd L. Seſtium Bruti amicum in ſui locum ſuffeciſſet, ut is tribunus pl. eſſet in perpetuũ, ſtatuit. eidemq; poteſtatem, quotieſcunq; ſenatus haberetur, de quacunq; re uellet, etiã ſi conſul non eſſet, referendi dedit, & pro conſulare imperium in perpetuũ conceſſit, ita ut neq; intra pomœrium ingrediens deponeret, neq; egrediens reſumeret, & ut in prouincijs plus ipſe, quàm ſinguli, qui ijs præeſſent, poſſet. Et quo tempore & ipſe,

& ſequentes imperatores lege quadam cum alijs rebus, tum tribunicia poteſtate uſi A
ſunt. nomen enim ipſum tribunorum neq; Auguſtus, neq; alius quiſquam imperator uſurpauit. Hæc Dio; qui idem ſentire uidetur, quanquàm ante etiam perpetua tribunicia poteſtas Auguſto decreta erat, non ea tamē niſi hoc tempore ipſum uſum eſſe. Hoc poſito, tum noua exiſtit quæſtio; à quo anno ea repetenda ſit, an à priore anno, quo ei delata eſt, an ab hoc, quo eam delatam primum uſurpauit. Tacitus priorem ſententiam tuetur, qui Auguſtum per XXXVII annos eam continuaſſe ſcribit; poſteriorem Capitolini auctores ex quibus Auguſtum, quo anno mortuus eſt, tribuniciæ poteſtatis XXXVI eſſe, probatur. Quæ eadem quæſtio poſt in tribunicia Tiberij poteſtate oritur.

De cenſura ab Auguſto repudiata, & Lepido, ac Planco cenſoribus.

EODEM anno Auguſtus cenſuram, quam ſibi populus in perpetuum mandare cupiebat, repudiauit, ac ſtatim alios cenſores Paullum Æmilium Lepidum, & L. B
Munatium Plancum creauit, hunc quidem Planci proſcripti fratrem, illum uero etiam proſcriptum. qui ultimi priuati cenſuram obtinuerunt. quod etiam prodigio confirmatum eſt. tribunal enim eorum aſcendentibus ipſis repente collapſum ac diſſipatum eſt. Itaque poſt nulli alij cenſores ijs ſimiles comparati ſunt. Tum autem Auguſtus multa munera, quæ ad eos pertinebant, obijt. Hæc Dio. De his etiam cenſoribus ſic Velleius: Planci, & Lepidi cenſura inter diſcordiam acta neque ipſis honori, neq; reipub. uſui fuit, cùm alteri uis cenſoris, alteri uita deeſſet. Horum etiam meminit Suetonius; D. inquit, Claudius geſſit cenſuram intermiſſam diu poſt Paullum, Plancumq; cenſores. & in Nerone: Domitius L. Plancum cenſorē ſibi uia decedere ædilis coegit. Valerius etiam lib. VI, cap. VIII, Planci cenſorij, & cōſularis meminit. Hos demum etiam cenſores edit fragmentū Capitolinum, ubi mentio eſt ·· Æmilij L.F.M.N. Lepidi, & Colotianum, in quo ita eſt:

M. CLAVDIVS M. F. L. AR·· C
L. MVNATIVS. PAVL. AEMILIVS.

DE COS. AN. DCCXXXII.

IN hunc annū conſules prodit Caſſiodorus cum Siculis faſtis, M. Lollium, Q. Lepidum. lapis Colotianus, Q. AEMILIVM LEPID. M. LO··. in ponte etiam Fabricio Romæ tale eſt epigramma:

L. FABRICIVS C. F. CVR. VIAR. FACIVNDVM CVRAVIT.
Q. LEPIDVS M. F. M. LOLLIVS M. F. PROBAVERVNT.

Hos intellexit quoq; Horatius libro primo epiſtolarum, cum dixit: Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno. de quibus ſic Dio: Cum Auguſtus in Sicilia eſſet, populus Ro. in comitijs conſularibus ſeditionem excitauit. Nam M. Lollius ſolus iniuit, ꝙ locus alter Auguſto ſeruabatur. Auguſto uero conſulatū recuſante, Q. Lepidus, & L. Siluanus ſumma contentione petentes ita omnia perturbarunt, ut Auguſtus à D
prudentioribus accerſeretur. Q. Lepidus creatus eſt. Hoc anno Auguſtus Iuliam filiam M. Agrippæ collocauit.

De triumpho L. Sempronij Atratini ex Africa.

POST uictum M. Lepidum, cuius in triumuiratu Africa prouincia fuerat, nunquā quieuiſſe Africa uidetur. Hoc indicant triumphi, quos ex ea prouincia auſpicijs Auguſti egit primū Statilius Taurus, deinde L. Autronius Pætus, poſtremo hoc etiam anno L. Sempronius Atratinus. quos triumphos omnes nobis Capitolini ſcriptores tradiderunt, ſilentibus in tantis bellis annalibus Romanis. neq; enim de hoc triumpho quicquam, ut ne de ijs quidem, comperi.

DE COS. AN. DCCXXXIII.

CONSVLES in hunc annum ſubſequuntur apud Caſſiodorum M. Appuleius, P.
Silius.

A Silius.apud Dionē M.Appuleius Sex.F.P.Silius P.F.Nerua.in fragmēto lapidis Colotiani: M. APPVLEIVS SEX. F. P. SI---. In faſtis Siculis Appuleius;& Nerua.

DE COS. AN. DCCXXXIIII.

CONSVLES deinceps edit Caſſiodorus C.Sentium,P.Lucretium;faſti Siculi Saturninum,& Lucretium;Dio C.Sentium C.F. Saturninum, Q.Lucretium Q.F.Viſpillonem.Fragmentum Colotianum C. SENTIVM SATVRNINVM Q. LV---. Horum meminit etiam Euſebius in temporibus cum ait: Sentio Saturnino, Lucretio Cinna cōſulibus Virgilius poeta mortuus eſt. C.Sentium C. F.C.N. Saturninum inuenio ſcribi in monumento antiquo de quinctis ludis ſæcularibus,quod infra aſcribam.De huius anni cōſulatu ita Dio:Conſul erat C.Sentius,quia uero collega ei dandus erat, atq; Auguſtus conſulatus locum alterum, qui ei reſeruabatur, repudiabat, coorta ſeditio eſt. donec Auguſtus alterum ex legatis Q. Lucretium, quem ſenatus B ad ſe ſeditionis ſedandæ cauſſa miſerat, quanquam olim proſcriptum, conſulem declarauit. & Velleius libro II: Præclarum excellentis uiri factum C.Sentij Saturnini cōſulis ne fraudetur memoria.aberat in ordinandis Aſię,orientisq; rebus Cæſar.tum Sentius forte & ſolus, & abſente Cæſare conſul, cum alia priſca ſeueritate, ſummaq; conſtantia,uetere conſulū more,ac ſeueritate geſſiſſet,protraxiſſet publicanorū fraudes,puniſſet auaritiam,regeſſiſſet in ærarium pecunias publicas, tum in comitijs habendis præcipuum egit conſulem. nam & quæſturam petentes, quos indignos iudicauit profiteri uetuit, & cum id facturos ſe perſeuerarent, conſularem, ſi in campum deſcendiſſent,uindictam minatus eſt,& Egnatium florentem fauore publico,ſperantemq;, ut præturam ædilitati, ita conſulatum præturæ ſe iuncturum profiteri uetuit. & cum id non obtinuiſſet,iurauit,etiam ſi factus conſul eſſet ſuffragijs populi,tamen ſe eum non renunciaturum. ſuffectum conſulem Sentio Saturnino in fragmento Colotiano inuenio M. VINVCIVM. Collegam Vinucio addit Velleius M.Agrippā, C cum ait: Subinde bellum Pannonicum, quod inchoatū Agrippa,Marcoq; Vinucio auo tuo conſulibus,magnum,atroxq;, & perquā uicinum imminebat Italiæ,per Neronem geſtum eſt. Agrippæ notam quarti conſulatus adieci.

De triumpho L.Cornelij Balbi pro cos.ex Africa.

L. ATRATINO ſucceſſiſſe L. Cornelius Balbus in Africa uidetur, & magnis in ea prouincia rebus geſtis triumphaſſe. in hunc enim annum Africanum eius triumphum Capitolini ſcriptores conijciunt. De quo triumpho ſcribit Solinus ita: Garamantas Cornelius Balbus ſubegit,& primus ex hac uictoria triumphauit.primus ſane de externis, ut pote qui Gadibus genitus acceſſit ad gloriam nominis triumphalis.& Plin.lib. V:Matelgę oppidum Garamantum,itemq; Debris,clariſſimumq; oppidum Garama caput Garamantum omnia armis R. ſuperata, & à Cornelio Balbo triumphata unius omniū externo curru,& Quiritiū iure dotato,quippe Gadibus na- D to ciuitas Romana cum Balbo maiore patruo data eſt.& hoc mirū,ſupradicta oppida ab eo capta auctores noſtros prodidiſſe,ipſum in triumpho præter Cydamam, & Garamā omnium aliarum gentium,urbiumq; nomina,ac ſimulacra duxiſſe.quæ iere hoc ordine: (numerat deinde ſingula oppida) Ad Garamātas iter inexplicabile adhuc fuit,latronibus gentis eius puteos,qui ſunt non altè fodiendi (ſi locorum notitia adſit)arenis operientibus.Balbi Gaditani uiri triumphalis meminit item Strabo lib. III. Hunc etiam triumphum intellexit Dio cum ſcripſit,M. Agrippam hoc anno de Cantabris rebellantibus uictis triumphum ſibi à ſenatu ex Auguſti uoluntate decretum agere noluiſſe,cum tamen quidam alij,qui latrones comprehendiſſent, aut ciuitates ſeditionem mouentes pacaſſent,triumphos & cuperent, & agerent. patruus huius fuit L.Cornelius Balbus conſul cum P.Canidio Craſſo,anno DCCXIII.

De cenſoria poteſtate Auguſto decreta.

AVGVSTVS hoc anno præfectus moribus à populo creatus eſt in quinquennium ac cen-

ac cenſoriam poteſtatem in idem tempus recepit, conſularem in perpetuum, ita ut ſemper, & ubiq; duodecim faſces ei præferrentur, ac inter conſules aſſideret. Senatũ ſequenti anno duabus lectionibus ad ſexcentos redegit. de ambitu damnatos magiſtratibus in quinq; annos prohibuit. Qui ſine uxoribus eſſent, ijs multam indixit; qui uxores ducerent, ac filios alerent, ſumma præmia propoſuit, ac libertinas etiam ſine probro duci poſſe conſtituit. hæc Dio. Hinc Suetonius: Recepit & morum, legumq; regimen æque perpetuum, quo iure quanquam ſine cenſuræ honore, cenſum tamen populi ter egit, primum ac tertium cum collega, medium ſolus. ſenatorum affluentẽ numerum deformi & incondita turba (erant enim ſuper mille, & quidam indigniſſimi, & poſt necem Cæſaris per gratiam, & præmiũ allecti, quos abortiuos uulgus uocabat) ad modum priſtinum, & ſplendorem redegit duabus lectionibus, prima ipſorum arbitratu, quo uir uirum legit, ſecunda ſuo, & Agrippæ. A

DE COS. AN. DCCXXXV.

CONSVLES inde Cn. & P. Lentuli, auctore cum faſtis Siculis Caſſiodoro; quos uocat, Cn. Cornelium L. F. Lentulum, P. Corneliũ P. F. Lentulum Marcellinũ Dio. P. CORNELIVM P. F. CN. C= fragmentum Colotianum. Hoc anno M. Agrippa L. F. tribuniciam poteſtatem ab Imp. Cæſare Auguſto in quinquennium accepit. Dio. B

DE COS. AN. DCCXXXVI.

C. FVRNIVS, C. Silanus deinceps ſequuntur conſules apud Caſſiodorum. C. Furnius C. F. C. Iunius C. F. Silanus apud Dionem. in fragmento autẽ Colotiano: C. FVRNIVS C. F. C. IV= =. C. Furnio, & C. Iunio Silano cos. ludos ſæculares quinctos factos eſſe ab Auguſto tradit Cenſorinus, & Dio. quorum ludorum tale extat in Capitolio monumentum:

LVDI SAECVLARES QVINCT. C
IMP. CAESARE DIVI F. AVGVSTO
C. SENTIO. C. F. C. N. SATVRNINO
M. CLAVDIO M. F. M. N. MARCELLO
M. FVFIO M. F. STRIGONE.
D. LAELIO D. F. D. N. BALBO.

DE COS. AN. DCCXXXVII.

L. DOMITIVM, P. Scipionẽ cos. Caſſiodorus ſuggerit. Ahenobarbum, & Cornelium faſti Siculi. L. Domitium Cn. F. Cn. Nn. N. Ahenobarbum, P. Corneliũ. P. F. P. N. Scipionem Dio. L. DOMITIVM. CN. F. P. CO= = fragmentum Colotianum; ſuffectum L. TA= =. quem ego interpretatus ſum, eſſe L. Tarium Rufum, de quo Plinius libro XVIII: L. Tarius Rufus infima natalium humilitate conſulatum militari induſtria meritus, antiquæ alias parſimoniæ circiter millies ſeſtert. liberalitate diui Auguſti congeſtum uſq; ad detractionem heredis exhauſit, agros in Piceno coemendo, colendoq;. His conſulibus ſolenne quinquennale actum ſcribit Dio ob imperium Auguſti, Agrippa uno ex quindecemuiris curante. D

DE COS. AN. DCCXXXVIII.

DEINDE M. Druſum, L. Piſonem conſules nominat Caſſiodorus; Libonem & Piſonem faſti Siculi; M. Liuium L. F. Druſum Libonem, L. Calpurnium L. F. Piſonem Dio. M. DRVSVM M. F. L. = = fragmentum Colotianum.

DE COS. AN. DCCXXXIX.

CN. LENTVLVM, M. Craſſum inſequens annus conſules habuit, auctore cum Siculis Caſſiodoro. Quos Dio uocat M. Licinium M. F. Craſſum, Cn. Corneliũ Cn. F. Lentulum. fragmentum autem Colotianum. M. LICINIVM M. F. = = = = Hic

M. Craſ-

A M.Craſſus filius eſt M.Craſſi,qui cum Auguſto IIII cõſule fuit. Cn.Lentulus Getu lis uictis poſt Getulicus appellatus.

De triumphis intermiſsis.triumphalibus ornamentis inſtitutis.

HOC anno Boſporanos,qui Aſandro mortuo à Scribonio quodam ſolicitati fuerant,ſubactos ab Agrippa tradit Dio.eidemq; propterea ſupplicationes Romę eſſe, atq; triumphum decretum.quem tamen ab ipſo non eſſe actum, quia de rebus geſtis nihil ad ſenatum ſcripſerat. Ex quo tempore,inquit, reliqui exemplum eius quaſi legem quandam ſequuti, neq; publice literas miſerunt, neq; triumphum obtinuerunt. ac propterea nemini alij pari dignitate triumphus in poſterum, ſed triumphalia tantum ornamenta decreta ſunt.

DE COS. AN. DCCXL.

B TI. NERO,P.Quinctilius conſul hoc anno fuerunt apud Caſſiodorum.Nero,& Varus in faſtis Siculis;Quos Dio nominat Ti.Claudium Ti.F.Neronem,P.Quincti lium Sex.F.Varum.fragmentum Colotianum TI. CLAVDIVM. TI. F.==. Tiberium primum conſulatũ paucis diebus geſſiſſe auctor eſt Suetonius. Hic eſt enim Ti.Nero Auguſti priuignus, qui mortuo Auguſto Romanum obtinuit imperium, cum ante ab eo fuiſſet adoptatus.

De Auguſto pontifice maximo.

MORTVO M.Lepido pont.maximo,Auguſtus in eius locum pont.maximus factus eſt. cum ſenatus pontificatum ei decreto ſancire uellet, ipſe curia egreſſus renuit, neq; domum aliquam publicam accepit, ſed partem ſuæ publicauit. neceſſe enim erat pontificem maximum in publico habitare.domum uero regis ſacrorum Veſtalibus uirginibus elargitus eſt. Hæc Dio. apud Suetonium autem hæc: Pontificatum maximum, quem neq; uiuo Lepido auferre ſuſtinuerat, mortuo demum ſuſcepit.at apud Ouidium libro III faſtorum ſcriptum eſt,pridie non.Mart.creatum eſſe, his uerſibus:

C

Sextus ubi Oceano cliuoſum ſcandit olympum
Phœbus. =
Cæſaris innumeris,quos maluit ipſe mereri
  Acceſſit titulis pontificalis honor.

Hoc enim ſignificat: ad ceteros Cæſaris titulos ab hinc etiam pont. maximum cœptum uocari.

DE COS. AN. DCCXLI.

M. MESSALLAM, P. Sulpicium conſules ſuggerit Caſſiodorus; Meſſallam, & Quirinum faſti Siculi; M.Valerium M. F. Meſſallam Barbatum, P. Sulpicium P. F. D Quirinum Dio.de quibus Suetonius ita in Claudio: Claudius Valeriam Meſſallinã Barbati Meſſallę conſobrini ſui filiam in matrimonium duxit.& Tacitus lib.III:Nihil ad ueterem, & patriciam Sulpiciorum familiam Quirinus pertinuit ortus apud municipium Lanuuium. His conſulibus alios ſuffectos indicat lapis Colotianus, in quo eſt ita:

M. VALERIVS M. F.==
SVF. C. VALGIVS. C. F.
C. CANINIVS.

In faſtis etiam Cuſpiniani, cuius initio huius cõmentarij memini, ita hi conſules ſuis cognominibus efferuntur:

MESSALLA.	QVIRINO.
REBILO	SATVRNINO. N. N.
MAXIMO	TVBERONE.

Ex quo apparet Rebilum,& Saturninum Caninij,& Valgij cognomina eſſe. ex frag mento

mento autem Capitolino, quod huic loco eſt interſerendum, patet, Æmilianum Valerij, Rufum Valgij, Rebilum Caninij fuiſſe cognomina, atq; ut Valerio Rufum, ſic Rufo Rebilum eſſe ſubrogatum. Rebili, & Saturnini in faſtis Siculis extat etiā mentio. Hoc anno Auguſtum iterum in quinq; annos præfectum moribus fuiſſe, eamq; poteſtatem per interualla temporum, ut eiam imperium, accepiſſe; M. Agrippam diem obijſſe refert Dio. A

De triumphalibus ornamentis Tiberij.

MORTVO M. Agrippa Pannonij rebellarunt, ſubactiq; ſunt à Tiberio, qui poſt Agrippam ab Auguſto adoptatus erat. cumq; ſenatus Tiberio propterea triumphū decreuiſſet, Auguſtus, ne eum ageret, obſtitit; triumphalia uero ei ornamenta, ut ait Dio, conceſſit. Vnde Suetonius ita: Tiberius primus (ut quidam putant) triumphalibus ornamentis honoratus eſt, nouo nec antea cuiquam tributo genere honoris. Diò tamen Agrippam primum hoc honore affectum, auctor eſt. B

DE COS. AN. DCCXLII.

PAVLLVM Fabium, Q. Ælium conſules prodit in hunc annū Caſſiodorus; Paullum Fabium Q. F. Maximū, Q. Ælium Q. F. Tuberonem Dio; MAXIMVM, & TVBERONEM liber Cuſpinianus. Q. Ælij Tuberonis, P. Fabij Maximi conſulum ſæpe meminit Frontinus de aquæductibus. & Plin. lib. VIII, cap. VII, Q. Tuberone, Fabio Maximo theatrum Marcelli dedicatum ſcribit.

De triumphalibus ornamentis Druſo, Tiberio II. & L. Piſoni decretis.

DRVSVS Meſſalla, & Sulpicio cos. Sicambros, & ſocios eorum abſente Auguſto rebellantes ſubegit, Gallos Rhenum tranſeuntes cæcidit, Vſipetarum agrum uaſtauit, Friſijs ad amicitiam populi Ro. traductis Romam deceſſit, ac quanquā prætorijs ornamentis præditus erat, præturam tamen Fabio, & Ælio conſulibus inijt, inde ad bellum reuerſus Vſipetes debellauit, atq; in Sicambrorum regionem irruptionē fecit, magniſq; alijs rebus geſtis triumphalibus ornamentis decoratus eſt, & ut ouans urbem iniret, atq; acta prætura cum proconſulari poteſtate eſſet, obtinuit. Imperatoris nomē, quo à militibus affectus erat, Auguſtus non permiſit. Tiberius autem Dalmatas ſe abſente rurſus arma mouentes, itemq; Pannonios in poteſtatem redegit, ac propterea eoſdem honores, quos Druſus adeptus eſt. Druſum, ne ouans iniret, mors prohibuit, Tiberius biennio poſt iniuit. Eodem tempore Bulogæſes Thrax Beſus ſocijs quibuſdam alijs adiunctis defectione facta Rhaſcyporim Cottys filium uictum interfecit, & patruum eius Rhymetalcen in Cherroneſum exercitu exutum compulit. Cum igitur hæc ille faceret, ac Sialetæ Macedoniam populationibus incurſarent, L. Piſo ex Pamphilia, cui præerat, caſtris motis in Beſorum regionē uenit, ac cladem ab ijs acceptam ingenti uictoria ſubleuauit, ob quam ei ſupplicationes, & triumphalia ornamenta decreta ſunt. Hæc Dio. De hac re ſic Velleius: Dum ea, quæ prædiximus, in Pannonia, Germaniaq; gerūtur, atrox in Thracia bellum ortum, omnibus eius gentis nationibus in arma accenſis, excellens L. Piſonis uirtus compreſſit. quippe legatus Cæſaris triennio cum his bellū geſſit, genteſq; ferociſſimas plurimo cum earum excidio nunc acie, nunc expugnationibus in priſtinum pacis redegit modū. De eodem L. Piſone in epitomis ſcriptum eſt, & apud Florum. C D

DE COS. AN. DCCXLIII.

CONSVLES Iulium Antonium Africanum, & Fabium edit in hunc annum Caſſiodorus; Iulium Antonium Africanum, Q. Fabium Q. F. Maximum Dio; AFRICANVM, & MAXIMVM faſti Siculi, & Cuſpiniani. Miror autem legi apud Suetoniū in Claudio, Iulium Antonium, Fabium Africanum conſules, cum Africanus cognomen ſit Antonij. quem triumuiri Antonij filium prodit Suetonius in libro de grammaticis;

A maticis; & Dio Iullum Antonij filium nominat. Ad hunc ſcribit Horatius ita:

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari,
Iule, ceratis ope Dedalæa
Nititur pennis. & poſt:
Tendit Antoni quoties in altos
Nubium tractus.

DE COS. AN. DCCXLIIII.

INDE Druſus Nero, L. Quinctius conſules apud Caſſiodorum; Nero Claudius Ti.F. Druſus, T. Quinctius T.F. Criſpinus apud Dionem; DRVSVS, & CRISPINVS in faſtis Cuſpiniani, & Siculis. Hic Druſus Ti. Neronis frater, Auguſti priuignus fuit. quem conſulem in Germania mortuum, atq; ipſum cum filijs Germanicũ appellatum inuenio apud Dionem, quod cognomen ei primum ſenatum à prouin-
B cia impoſuiſſe ait Eutropius. Vnde Velleius: Druſum conſulem agentẽ annos XXX mors rapuit. Liuiana hiſtoria huius Druſi morte expletur. ſic eſt enim in epitoma ultima: Bellum aduerſus Germanorum trans Rhenum ciuitates geſtum à Druſo refertur. ipſe ex fractura equo ſuper crus collapſo, XXX die, quàm id accidit, mortuus eſt. corpus à Nerone fratre, qui nuncio ualetudinis eius euocatus raptim accurrerat, Romam peruectum, & in C. Iulij tumulo conditum. laudatus eſt à Cæſare Auguſto uitrico, & ſupremis illius funeribus plures honores additi.

His Coss. finem accipit Liber CXLII et postremus historiae Livianae anno Urbis ...

De Tiberio ouante ex Dalmatia.

QVEMADMODVM bellum cum Dalmatis, & Pannonijs geſſerit Tiberius Nero Druſi frater, atq; propterea, ut ouans urbem iniret obtinuerit, ante diximus. hoc igitur demum anno ouans urbem ingreſſus eſt, antequàm Druſus obiret. auctor Dio. unde Velleius etiam inquit: Dalmaticæ, & Pannonicæ uictoriæ compos Nero
C ouans triumphauit. Idem honos Druſo parabatur, niſi ante diem deceſſiſſet, eodem Dione teſte.

DE COS. AN. DCCXLV.

C. MARCIVM, C. Aſinium conſules ſuggerit in hunc annum Caſſiodorus; Cenſorinum, & Gallum faſti Siculi; C. Marcium Cenſorinũ, C. Aſiniũ C.F. Gallum Dio. Horum etiam meminit Cenſorinus de die natali, cum ait: Menſis, qui Sextilis fuerat, C. Marcio Cenſorino, C. Aſinio Gallo cos. in Auguſti honorem dictus eſt Auguſtus anno Auguſtio XX. Auguſtium autem annum appellat, poſtquàm Cęſar Auguſtus appellatus eſt. Idem ſcribit etiam Dio. cur autem hoc factum ſit, cauſſam affert, quòd eo menſe Cæſar primum conſulatum cepit, & multa magnaq; prœlia proſpere fecit. Macrobius, quia Auguſtus tres hoc menſe triũphos egit, hunc hoc nomine affeciſſe putat. mentio eſt eorundem conſulum etiam apud Pliniũ lib. XXXIII, cap. X. & in
D epigrammate antiquo in libro epigrammatum, ita: C. ASINIVS C. F. GALLVS. C. MARCIVS L. F. L. N. CENSORINVS COS. EX S. C. Auguſtus in alios X annos reip. conſtituendæ poteſtatem accepit. Dio.

DE COS. AN. DCCXLVI.

TI. Neronem, Cn. Piſonem conſules ſuggerit hoc anno cum Siculis Caſſiodorus; Ti. Claudium Ti.F. Neronem II, Cn. Calpurnium C.F. Piſonem II Dio. Claudij Neronis II, & Calpurnij Piſonis conſulum meminit etiam Dionyſius libro primo. atq; hunc annum uocat DCCXLV. Olympiadem CXCIII. Tiberium ſecundum conſulatum geſſiſſe tribus menſibus ſcribit Suetonius.

De triumpho II Ti. Neronis cos. II. ex Germania.

PRIORE anno Auguſtus, accepto in alterum decennium imperio, aduerſus Gallos exercitũ duxit, atq; ipſe quidem in prouincia manſit. Tiberius uero traiecto Rheno bar-

no barbaros ad conditiones compulit, quibus repudiatis magnis eos cladibus, quan A quam non incruenta uictoria, confecit. Auguſtus, cum Tiberium & ſemet nomine Imperatoris ornaſſet, Tiberium iterum conſulem deſignauit, ac literas eum ad ſenatum ex more uetuſto mittere, atq; antequam magiſtratũ iniret, de rebus à ſe geſtis in ſenatu diſſerere, ac triumphare uoluit. ipſe triumphum abiecit. Itaq; Tiberius ſenatu in ædem Octauiã, quæ extra pomœrium erat, uocato, K. Ian. quibus cum Cn. Piſone conſulatum initurus erat, triumphauit. Hæc Dio. De eadem aũt re ſic Velleius: Tiberius in Germania poſt mortem Druſi fratris rem bene geſſit. Itaq; ei alter triumphus cum altero cõſulatu mandatus eſt. & Suetonius: Tiberius Rhetico, & Vindelico bello gentes Alpinas; Pannonico Breucos, & Dalmatas ſubegit; Germanico XC millia deditiorum traiecit in Galliam, iuxtaq; ripam Rheni ſedibus aſſignatis collocauit. quas ob res & ouans, & curru urbem ingreſſus eſt, primus nouo genere honoris decoratus. Hæc ille. Ouantẽ aũt iniſſe intelligit ex Pannonico bello biennio ante, curru, hoc anno ex Germanico. primum autem intelligit, ex ijs qui ab Auguſto honoribus affecti ſunt. nam florente rep. multi & ouantes, & curru urbem inuecti ſunt. Propter hanc uictoriã hoc elogium Auguſto dicatum eſt ſequenti anno, de quo Plinius lib. III. cap. II. IMP. CAESARI D. F. AVGVSTO PONT. MAX. IMP. XIIII. TRIBVNIC. POTEST. XVIII S. P. Q. R. QVOD EIVS DVCTV, AVSPICIISQVE GENTES ALPINAE OMNES, QVAE A MARI SVPERO AD INFERVM PERTINEBANT, SVB IMPERIVM POPVLI R. SVNT REDACTAE. B

DE COS. AN. DCCXLVII.

D. LAELIVM, C. Antiſtium conſules edit in hunc annum Caſſiodorus: Balbum, & Veterem faſti Siculi; D. Lęlium D. F. Balbum, C. Antiſtium C. F. Veterem Dio. D. LAELIVS D. F. D. N. BALBVS uocatur in Capitolino ſæcularium ludorum monumento. Velleius, C. Cæſarem quæſtorẽ fuiſſe Antiſtio Veteri auo huius conſulis ſcribit. C

De tribunicia poteſtate Ti. Neronis.

VT M. Agrippam generum antea Auguſtus honore tribunicię poteſtatis affecit, ſic mortuo, ut diximus, Agrippa Tiberium & priuignũ, & generum ſuum. id aũt hoc anno fecit, ut Caium, & Lucium Cæſares Agrippa ipſo, & Iulia, & filia ſua natos, à ſe adoptatos, ac petulantius ſe, quàm par erat, gerentes, modeſtiores redderet. Hoc aũt aperte ſcriptum eſt apud Dionem, neq; obſcure apud Suetonium, cuius hæc uerba ſunt: Tiberius interpoſito tempore conſul iterum creatus etiam tribuniciam poteſtatem in quinquennium accepit. quod idem tradit Velleius hoc modo: Breui interiecto ſpatio Ti. Nero duobus conſulatibus, totidemq; triumphis actis, tribuniciæ poteſtatis conſortione æquatus Auguſto.

D

DE COS. AN. DCCXLVIII.

CASSIODORVS ſubijcit conſulem Auguſtum XI, L. Sullam: Octauianũ XIII, & Syllam faſti Siculi; Dio Auguſtum XII: collegam autem præterit. Huius anni ſic meminit Plinius lib. VII: In actis temporum diui Auguſti inuenitur XII conſulatu eius, Lucioq; Sylla collega ad III Id. Apr. C. Criſpinum Hilarum ex ingenua plebe Fæſulana cum liberis nouem (quo in numero filię duæ fuerunt) nepotibus XXVII, pronepotibus XXIX, neptibus IX prælata pompa cum omnibus his in Capitolio immolaſſe. & Suetonius: Auguſtus duodecimũ conſulatũ poſt undecimũ ſeptemdecim annorũ interuallo cepit. Itẽ: Auguſtus nullũ annuũ conſulatũ geſſit præter medios quinq; à ſexto ad undecimũ. Qui aũt in Auguſti locum factus ſit, adhuc non reperi. Extat etiam antiquũ epigramma de Auguſto ad hunc annum pertinens: id eſt eiuſmodi. IMP. CAESAR DIVI IVLI F. AVGVST. PONT. MAX. COS. XII. TRIB. POT. XIX. IMP. XIIII RIVOS AQVARVM

ARVM OMNIVM REFECIT. Hoc anno Auguſtus C. Cæſarem uirili toga donatum principem iuuentutis deſignauit. Zonaras.

DE COS. AN. DCCXLIX.

C. CALVISIVS, L. Paſſienus conſules ſubſequuntur apud Caſſiodorum. Qui in indice Dionis librarij culpa, in expoſitione hiſtoriæ auctoris conſilio præteriti ſunt, breuitati enim ſtudens multorum annorum res geſtas nullis editis cōſulibus memorat. Eorum cognomina ſunt in faſtis Siculis Sabinus, atq; Rufinus. Hoc anno ijdem honores L. Cęſari ab Auguſto cōceſſi, atq; Caio priore anno tributi fuerāt. Zonaras.

DE COS. AN. DCCL.

INDE Cn. Lentulus M. Meſſalla conſules, auctore Caſſiodoro Cn. Cornelius L. F. Lentulus. M. Valerius M. F. Meſſalla, aut Meſſallinus, Dione. Idem etiam Dio Cn.
B Cornelium Cn. Pompeij Magni ex filia nepotem Auguſto feciſſe inſidias, ac cōſilio Liuiæ ab Auguſto liberatum, & conſulem cum Valerio Meſſalla factum refert. Velleius Meſſallinum Coruini filium uocat. Horum ſic meminit Suetonius: Galba natus eſt M. Valerio Meſſallino, Cn. Lentulo cos. Plin lib. X. cap. XXII meminit Meſſallini Cottæ Meſſallę oratoris filij, quem lib. XXXII. cap. VI. conſularem uocat. Hunc annum prætereunt faſti Siculi.

DE COS. AN. DCCLI.

AVGVSTVM XII, M. Plautium conſules prodit deinceps Caſſiodorus; Auguſtū XIII, M. Plautium M. F. Siluanū Dio. Suetonius porrò auctor eſt, Auguſtum, biennio poſt XII conſulatum, XIII cepiſſe. Tacitus lib. primo addit, numerum conſulatuum Auguſti Valerium Coruum, & C. Marium æquaſſe, quorum ille ſexies, hic ſepties cos. fuit. ex quo intelligitur Auguſtum ter decies tantum conſulem fuiſſe. Ex-
C tat epigramma tale in antiq. urbis epigrammatis, quod ad hunc Plautium puto pertinere. M. PLAVTIVS M. F. A. N. SILVANVS COS. VIIVIR EPVLONVM. HVIC SENATVS TRIVMPHALIA ORNAMENTA DECREVIT OB RES IN ILLYRICO BENE GESTAS. Quia uero Velleius ait Auguſto, & Caninio Gallo cos. Iuliam filiam ab Auguſto in inſulam ob flagitium relegatam annos ante M. Vinucium cos. XXX, qui fuit conſul anno ab urbe condita DCCLXXXII; intelligendum eſt, in Plautij locum C. Caninium Gallum eſſe ſuffectum. In Auguſti locum, qui factus ſit, non comperi.

DE COS. AN. DCCLII.

COSSVM Lentulum, L. Piſonem conſules hic annus habuit, ut ait Caſſiodorus; Lentulum, & Piſonem, ut Siculi, Coſſum Cornelium Lentulum, L. Piſonem Augurem, ut uetus Veronenſis inſcriptio. Coſſum Cornelium Cn. F. Lentulum, L. Calpur-
D nium Cn. F. Piſonem, ut Dio. De Coſſo ſic Florus: Gętulos accolas Syrtium populus Ro. Coſſo duce compeſcuit, unde illi Gætulici cognomen. & Velleius: Triumphalia ornamenta Paſſienus, & Coſſus in Africa meruerunt. Sed Coſſus uictoriæ teſtimonium etiam in cognomen filij contulit. & Tacitus lib. IIII: Cn. Lentulo ſuper conſulatū, & triumphalia de Gætulis gloriæ fuit bene tolerata paupertas. Itaq; uidetur hic etiam Cn. Cornelius Coſſus Lentulus appellatus. quanquā apud Dionem filius eius Coſſus Cornelius Coſſi filius dicitur, ut Coſſum pro prænomine tuliſſe uideantur. Hoc anno Ti. Nero, expleto tribuniciæ ſuæ poteſtatis quinquennio, priuatus Rhodi, quo ſeceſſerat, manſit. Dio.

DE COS. AN. DCCLIII.

CONSVLES inde Caſſiodorus prodit Auguſtum XIIII, L. Paullum: faſti Cuſpiniani, cum Siculis CAESAREM ET PAVLLVM: C. Cæſarem Auguſti F. L. Æmilium L. F. Paullum Dio. recte eſt enim hic Caius Lucij frater ex Agrippa, & Iulia Au

guſti filia natus, atq; ab Auguſto adoptatus. De quibus ſic Tacitus lib. primo: Auguſtus genitos Agrippa Caium, & Lucium in familiam Cæſarum induxit, nec dum poſita puerili prætexta, principes iuuentutis appellari, deſtinare cõſules ſpecie recuſantis ardentiſſime cupiuit. & Suetonius: Auguſtus nepotes ex Agrippa, & Iulia tres habuit Caium, Lucium, & Agrippam. Caium, & Lucium adoptauit domi per aſſem, & libram emptos à patre Agrippa, teneroſq; adhuc ad curam reip. admouit, & conſules deſignatos circum prouincias, exercituſq; dimiſit. Item: Auguſtus tertium decimum conſulatum ultro petijt, ut Caium, & Lucium filios ampliſſimo præditus magiſtratu ſuo quenq; tyrocinio deduceret in forum. C. Cæſaris Auguſti F. meminit etiam Plinius lib. XII cap. XIIII. Neq; uerò de Auguſto XIII conſule accipiendum eſt, quòd eum conſulatum ante cum Siluano geſſerit. A

DE COS. AN. DCCLIIII.

CONSVLES in hunc annum profitetur P. Vinicium, P. Alphenum Caſſiodorus: Vinucium, & Varum Siculi; P. Vinicium, uel Vinucium M.F. P. Alphenum, uel Alphinium P.F. Varum Dio. P. Vinucio cos. Tiberiũ Rhodo reuerſum tradit Velleius. Hic M. Vinicij ante conſulis fuit filius, M. Vinicij poſt conſulis pater, eodem auctore. Lapis Colotianus, ut ante notaui, habet, VINVCIVM. B

DE COS. AN. DCCLV.

CONSVLES ſubſequuntur apud Caſſiodorum & faſtos Siculos, M. Seruilius, L. Lamia; apud Dionem L. Ælius L.F. Lamia, M. Seruilius M.F. Hos conſules intellexit Valerius libro primo cum ait: Q. Claudiæ ſtatua in ueſtibulo templi matris deûm poſita, bis ea æde incendio cõſumpta, prius P. Naſica Scipione, & L. Beſtia, item M. Seruilio, & L. Lamia cos. in baſi flammis intacta ſtetit.

DE COS. AN. DCCLVI.

SEX. AELIVM, C. Sentium nominat deinceps conſules Caſſiodorus; Sex. Æliũ Q.F. Catum, C. Sentium C.F. Saturninum Dio. Ælio, & Sentio cos. V. K. Iul. Tiberium adoptatum ab Auguſto tradit Velleius, atq; tribuniciam poteſtatem accepiſſe, quam ſcilicet iam per quadriennium intermiſerat. Itaq; ſequenti anno tribuniciæ poteſtatis VI eum ad rationem Capitolinam ſcribimus. Ab his lex Ælia Sentia lata eſt. Hunc annum prætereunt faſti Siculi. Auguſtus cenſum fecit, luſtrum omiſit. Dio. Suetonius. C

DE COS. AN. DCCLVII.

DEINCEPS Cn. Cinnam, L. Valerium conſules ſubijcit Caſſiodorus: Magnum, & Valerium faſti Siculi: L. Valerium Potiti F. Meſſallam Voluſum, Cn. Cornelium L.F. Cinnam Magnum Dio.

DE COS. AN. DCCLVIII. D

INSEQVENS annus M. Lepidum, L. Arruntium conſules habuit, auctor Caſſiodorus, quos Lepidum, & Plancum faſti Siculi: M. Æmilium L.F. Lepidum, L. Arruntium L. F. uocat Dio. qui idem his conſulibus Cornelium Coſſum ex Gętulia cognomen, & ornamenta triumphalia, C. Sentium ex Germania triumphalia item inſignia rettuliſſe auctor eſt.

DE COS. AN. DCCLIX.

Q. CAECILIVM, A. Licinium Caſſiodorus edit in hunc annum conſules: Creticum, & Neruam faſti Siculi: A. Licinium Neruam Silianum, Q. Cæcilium Metellum Creticum Dio. A. Licinium Neruam Silianũ P. Silij filium fuiſſe tradit Velleius. His ſuffectos conſules P. Lentulum Cn.F. Scipionem, T. Quinctium Criſpinum Valerianum docet antiquus lapis Romæ inuentus.

De

A DE COS. AN. DCCLX.

M. FVRIVM, Sex. Nonium in hunc annum creatos cõſules ſcribit Caſſiodorus; CAMILLVM, & QVINCTILIANVM faſti Cuſpiniani cum Siculis. M. Furiũ M. F. Camillum, Sex. Nonium L.F. Quinctilianum Dio; eoſdem conſules cum duobus his ſuffectis, L. Apronio, A. Vibio Habito Capitolini; ex quibus etiam apparet, hoc anno Imp. Cæſarem Auguſtum tribunicię poteſtatis XXX, Ti. Cæſarem Auguſti F. tribuniciæ poteſtatis IX fuiſſe.

DE COS. AN. DCCLXI.

INDE Q. Sulpicius, C. Poppæus creati conſules, auctore Caſſiodoro. quos Siculi faſti, & Cuſpiniani uocãt CAMERINVM, & SABINVM; Q. Sulpicium Q.F. Camerinum, C. Poppæum Q.F. Sabinum cum Dione Capitolinus lapis. Eoſdem con-
B ſulatum quinquẽnio geſſiſſe, antequã Auguſtus excederet, ſcribit Suetonius. quorũ etiam ſic meminit Plinius lib. VII: Galeria reducta eſt in ſcenam C. Poppæo, Q. Sulpicio cos. ludis pro ſalute diui Auguſti uotiuis annum centeſimum quartum agens, quę producta fuerat tyrocinio à M. Põponio ædili pl. C. Mario, Cn. Carbone cos. ante annos nonaginta unum. quanquam ibi uulgo Cn. Pompeio legitur, non C. Poppæo. Iiſdem conſulibus ſuffectos eſſe in parte anni M. Papium Mutilum, Q. Poppæũ Secundũ inuenio cũ apud Dionẽ, tum in Capitolinis faſtis. qui legẽ Papiã Poppæam tulerunt de hæreditatibus mulierum, qua lex Voconia abrogata eſt. His cos. Germanico Ti. F. Auguſti N. triumphalia ornamenta ab Auguſto ex Dalmatica uictoria data, Quinctilium Varum cum legionibus in Germania cæſum, auctor eſt Dio.

DE COS. AN. DCCLXII.

C P. DOLABELLAM, C. Silanum conſules in hunc annum inuenio apud Caſſiodorum; Dolabellam, & Silanum in tabulis Siculis: P. Cornelium P.F. Dolabellam, C. Iuniũ Silanũ apud Dionem. Extat etiam in antiq. urbis epigrãmatis inſcriptio de his cõſulibus talis: P. CORNELIVS P. F. DOLABELLA C. IVNIVS C. F. SILANVS FLAMEN MART. COS. EX S. C. FACIVNDVM CVRAVERVNT. IDEMQVE PROBAVERVNT. Eoſdem conſules cum ſuffecto altero ex K. Iul. Ser. Cornelio Lentulo Maluginenſe flam. diali, inuenio quoq; in Capitolinis tabulis. Ser. Maluginenſis flaminis dialis meminit item Tacitus lib. III.

DE COS. AN. DCCLXIII.

M. LEPIDVS, T. Statilius conſules à Caſſiodoro in hunc annum produntur: Lepidus, & Taurus à Siculis faſtis: M. Æmilius Q.F. Lepidus, T. Statilius T.F. Taurus à Capitolinis faſtis, & Dione: Lepido præterea ſufficiunt ex K. Iul. conſulem L. Caſ-
D ſium L.F. Longinum Capitolini.

DE COS. AN. DCCLXIIII.

GERMANICVM Cęſarem, C. Fonteium Caſſiodorus edit hoc anno conſules: Ti. Cæſarem, & Capitonem faſti Siculi: Germanicum Cæſarem Ti.F. C. Fonteium C.F. Capitonẽ Dio: eoſdem cum C. Viſellio Varrone ſuffecto Capitolini auctores. Germanicus hic Neronis Druſi filius fuit fratris Tiberij, eius, qui in Germania mortuus Germanici primus ſibi cognomen peperit, adoptatus à Tiberio, ut ſcribit Suetonius his uerbis: Tiberius Romam reuerſus, Caio, & Lucio intra triennium defunctis, adoptatur ab Auguſto ſimul cum fratre eorum M. Agrippa, coactus ipſe prius Germanicum fratris ſui filiũ adoptare. Hunc ſcribit Dio biennio ante triumphalibus inſignibus decoratum, & ut citius quàm per leges liceret petere conſulatum poſſet, conſulatum autem cepiſſe, ante quàm prætor fuiſſet, eumq; annum geſſiſſe, non dignitatis cauſſa, ſed quia multi iam id facere cœperant. De eo etiam ſic Suetonius in Caligula:

Germanicus Druſi, & iunioris Antoniæ filius à Tiberio patruo adoptatus quæſturam quinquennio ante, quàm per leges liceret, & poſt eam conſulatum ſtatim geſſit. miſſusq; ad exercitum in Germaniam exceſſu Auguſti nunciato legiones imperatorem Tiberium recuſantes compeſcuit, atq; hoſte mox deuicto triumphauit. Triumphaſſe autem eum de Germanis quarto Tiberiani imperij anno, auctor eſt Oroſius. De eo talis fertur antiqua inſcriptio. A

GERMANICO CAESARI
TI. F. DIVI AVG. N.
DIVI IVLI PRON.
COS.
L. TVRPILIVS L. F. GEMINVS;
AED. D. S. P.
Item.
GERMANICO CAESARE COS. B
C. FONTEIO CAPITONE
K. IAN.
SEIAE FORTVNAE AVG.
SACR.

De triumpho III Ti. Cæſaris pro coſ. ex Illyrico.

TI. CAESAREM pro coſ. tertiũ triumphum de Illyrijs, & Dalmatis egiſſe, quos iam ante etiam perdomuerat, atq; de ijs ouans urbem ingreſſus fuerat, ſatis conſtat. de hac enim re ſic Dio: Æmilio, & Arruntio conſulibus, cum Tiberius iterum in Gallos mouiſſet, ac Valerium Meſſallinũ eò ex Dalmatia, ac Pannonia, quibus ille praerat, euocaſſet, tum Dalmatæ, cum ſe florere maxime iuuentute animaduerterent, duce Batone quodam arma ceperunt, ac Breucis Pannonijs adiunctis Sirmium, quod à Romanis tenebatur, inuaſerunt, neq; tamen eo potiri potuerunt, à Cæcina Seuero Myſię proconſule ad eos tumultus ſedandos accurrente deuicti. Interim cum illi refectis copijs oppugnata Salona maritimam omnem oram popularentur, Tiberius, ex Gallia præmiſſo Meſſallino, aduenit. Dalmatę à Meſſallino uicti ſe ad Breucos contulerunt, ac ſummũ prœlium detrectantes populationibus agrorum ſociorum Ro. prope in conſpectu Tiberij operam dabant. Hinc in Macedoniam irrumpentes partim à Rhymitalce pulſi ſunt, partim ſumma montium cum petiſſent, perpetuas inde excurſiones faciebant, cum iam Cæcilius, & Licinius conſulatum gererẽt. Quæ cum Auguſto nunciata eſſent, ueritus, ne Tiberius bellum conſulto traheret, Germanicũ ad bellum miſit, qui ibi per biennium rem geſſit. cum autem bellum adhuc duraret, Tiberius iterum ab Auguſto cum imperio miſſus Papio, Poppæo cos. illud ſumma uirtutis cum gloria confecit. ipſi & Auguſto imperatoris nomẽ, & triumphus decretus eſt. quem Auguſtus agere noluit, Tiberius nunciata Variana in Germania clade in aliud tempus diſtulit. Hęc Dio. Hinc Velleius ita: Tiberius in urbem reuerſus iampridem debitum, ſed continuatione bellorum dilatum ex Pannonijs, Dalmatisq; egit triumphum, & paulo poſt: Tiberius cum ſeptem triumphos meruerit, tribus contentus fuit. Item Suetonius: Tiberius perſeuerantiæ grande pretium tulit toto Illyrico, quod intra Italiam, regnumq; Noricum, & Thraciam, & Macedoniam, interq; Danubium flumen & ſinum maris Adriatici patet, perdomito, & in ditionem redacto. cui amplior gloriæ adhuc ex opportunitate cumulus acceſſit. Nam ſub id fere tempus Quinctilius Varus cum tribus legionibus in Germania perijt, nemine dubitante, quin uictores Germani iuncturi ſe Pannonijs fuerint, niſi debellatum prius Illyricum eſſet. Quas ob res triumphus ei decretus, multi, & magni honores. Cenſuerunt etiam quidam, ut Pannonicus, alij ut Inuictus, nonnulli ut Pius cognominaretur. ſed de cognomine interceſſit Auguſtus, eo contentum repromittens, quod ſe defuncto ſuſcepturus eſſet. Triumphum ipſe diſtulit mœſta ciuitate clade Variana. nihilo minus urbem prætextatus, & laurea coronatus intrauit. poſitumq; in ſeptis

C (margin, beside "à Romanis tenebatur... Cæcina Seuero"); D (margin, beside "in aliud tempus diſtulit")

tribunal

A tribunal ſenatu aſtante conſcendit, ac medius inter duos conſules cum Auguſto ſimul ſedit. proximo anno repetita Germania ad res temeritate Variana prolapſas cõſtituendas, à Germania in urbem poſt biennium regreſſus, triumphum, quem diſtulerat, egit, proſequentibus etiam legatis, quibus triumphalia ornamenta impetrarat. Ergo ſi triennio poſt cladem Varianam, & triumphum ſibi decretum, triumphauit, profectò, hoc anno triumphauit.

DE COS. AN. DCCLXV.

L. PLANCVM, C. Silium conſules ſubijcit cum Siculis Caſſiodorus; L. Munatium L. F. Plancum. C. Silium C. F. Dio. Eoſdem conſules habent tabulæ Capitolinę, & Suetonius, cùm ſcripſit: L. Planco & C. Silio cos. Auguſtum teſtamentum feciſſe ante annum, & quatuor menſes, quàm ex uita decederet. His cos. rurſus tribuniciam poteſtatem Tiberio datam ab Auguſto, ipſum in quinquennium imperium accepiſ-
B ſe ſcribit Dio.

DE COS. AN. DCCLXVI.

SEX. POMPEIVM, Sex. Appulcium conſulem in hunc annum ſubdit Caſſiodorus; Sex. Pompeium Sex. F. Sex. Appuleium Sex. F. Dio. Eorum meminit etiam Suetonius in Auguſto, Tacitus libro primo. Sextos item duos conſules in hunc annum Siculæ tabulæ profitentur.

De *luſtro* LXXIII.

HOC anno Imp. Auguſtus cum Ti. Cæſare cenſum, luſtrumq́, ſi ſuperiora ſpectes, LXXIII fecerunt. ſiquidem mortuus eſt Auguſtus XIIII K. Septembris. centum autem ante dies luſtrum fecerat, ut inquit Suetonius. quo luſtro non ipſe ſolennia uota ſuſcepit, ſed collegam ſuum Tiberium ſuſcipere, aquilæ prodigio quodam deter-
C ritus, iuſſit. quin etiam idem primum, & medium cenſum ab eo cum collega actum ſcriptum reliquit.

De morte Imp. Cæſaris Auguſti.

HIS conſulibus Auguſtus conſtanti omnium opinione Nolæ mortuus eſt XIIII K. Septembris, annos natus LXXV, menſes X, dies XXVI. (nam IX K. Octobris ortus eſt conſule Cicerone.) cùm poſt uictoriã Actiacam imperaſſet annos XLIIII, demptis XIII diebus. Qua de re ſic Tacitus, lib. I: Vix dum ingreſſus Illyricum Tiberius properis Liuiæ matris literis accitur. neq; ſatis compertum eſt, ſpirantem adhuc Auguſtum apud urbem Nolam, an exanimem repererit. acribus nanq; cuſtodijs domum, & uias ſepſerat Liuia. lætiq́; interdum nuncij uulgabantur, donec prouiſis quæ tempus monebat, ſimul exceſſiſſe Auguſtum, & rerum potiri Neronem fama eadem tulit. eadem fere Dio.

D

FINIS.

CAROLI SIGONII DE NOMINIBVS RO-manorum Liber.

Cur Romani multis nominibus uſi ſint.

CVM multæ res in tota antiquitate Romana parum adhuc tractatæ, ac cognitæ ſunt, tũ illa difficilis, atq; obſcura quęſtio eſt, quæ eſt de ratione nominum Romanorum. nam etſi res eſt, & à ueteribus explicata diligenter, & ab huius etiam memoriæ hominibus penitus non neglecta, tamen B quia illorum ſcripta uetuſtas uel cõſumpſit ferè, uel deformauit, hi in hoc genere non ſatis accurate omnia collegerunt, plurimum adhuc lucis deſiderare uidetur. Itaq;, quoniam ad hos, quos ſcripſimus, Romanorũ magiſtratuum Faſtos eiuſmodi maxime diſputatio pertinet, quiq; proxime hac de re ſcripſerunt nec ſatis plene, nec ad rei ueritatem ſatis apte tantum argumentum tractarunt, faciundum eſſe nobis uidetur, ut hoc loco, quid de Nominibus Romanorũ inuenerimus, exponamus. Cùm autem Romanos homines duobus primum, poſt etiam tribus nominibus uſos eſſe reperiamus, quorũ unum præcipue Nomen, alterum Prænomen, tertium Cognomen, aut Agnomen appellauerunt, iccirco danda opera eſt, ut in huius quaſi ueſtibulo diſputationis cauſſam huiuſce facti, quæ probabilis maxime uideatur eſſe, reddamus. Qui igitur de his cauſſis diſſeruerunt, ij in duas ferè partes diuiſi ſunt. quorum alij hanc conſuetudinem propriam fuiſſe Ro- C manorum, alij à uicinis populis acceptam eſſe tradiderunt. Ac priorem quidem opinionem tuetur Varro (ut eſt apud Valerium Maximum in epitoma de prænominibus) poſteriorem uerò quidam alij. Varronem autem mouit maxime illa ratio, quòd in Italia ante Romam conditam quoſdam homines uno tantummodo nomine præditos fuiſſe, ut Romulum, & Remum, & Fauſtulum animaduertit. Itaq; Varronis opinionem Priſcianus forte ſequutus, cauſſas, cur Romani nomina duplicauerint, exponit duas: unam, ut qui in quaq; familia eodem nomine uocarentur, præpoſito aliquo alio nomine, quod inde prænomen dixerunt, diſtinguerentur: alteram, ut Sabinorum gratiam, beneuolentiamq; colligerent, quos Romulus in ciuitatem ſuſcepit, aut ſuis Sabinorum nomina, aut contra ſua Sabinorum nominibus præponentes. Id quod in Romulo ſcripſit etiam Eutropius. Quin etiam Appianus huc ſpectaſſe uidetur, cùm in procemio hiſtoriæ ſcripſit, Romanos uno primum nomine uſos eſſe, poſt duobus, tum tribus. Sic enim ait: καὶ τὰ ὀνόματα ῥωμαίοις πάλαι μὲν ἦν ἕν, ὥσπερ ἀνθρώποις ἅπασιν ἑκάστῳ, μετὰ δὲ ἐγένοντο δύο, καὶ οὐ πολὺς χρόνος, ἐξ οὗ καὶ τρίτον ἤρξαντο τισιν, ἐς ἐπίγνωσιν ἐκ πάθους, ἢ ἀρετῆς περιτίθεσθαι. Itemq; Varro lib. de lingua Latina, cum ait: Cùm eſſent duo Terentij, aut plures, diſcernendi cauſſa, ut aliquid ſingulare haberent, notabant forſitan ab eo, qui mane natus diceret̃, ut is Manius eſſet, qui luci, Lucius, qui poſt patris mortẽ, Poſtumus. Qui uero ſecus ſenſerunt, hanc rationẽ ab alijs populis mutuatos eſſe Romanos dixerunt; præſertim uero, cùm ipſi ante Romã conditã matrẽ Romuli legerẽt Rheã Siluiã, auũ Numitorẽ Siluiũ, fratrẽ eius Amuliũ Siluium, poſterioresq; duces Metiũ Fufetiũ, Titũ Tatium, Numã Pompiliũ patremq; eius Pomponẽ Pompilium nominatos. In hac aũt opinione fuerunt Arruntius Claudius, & Valerius Maximus. Nam Claudius, ut Diomedes ſcribit, à Græcis hoc ſumptum tradit, apud quos multi æque, atq; apud Romanos, tria nomina uſurpauerint, id quod in Alexandro Dardanio Paride, & in Achille Æacide Celeri intelligi poſſe putat. Valerius autẽ ab Albanis, & Sabinis, à quibus potiſſimũ traxerũt originem, Romanos hãc conſuetudinem

accepiſſe

A accepiſſe ait. Atq; huic quidem ego etiam aſſentior, quippe qui & hanc rationem apud Italos populos fuiſſe,& alijs præterea eos quibuſdam prænominibus à Romanis uſos eſſe comperiam,& Remum,ac Romulum,aut quia ſpurij fuerunt, gentis nomine caruiſſe, aut certe ex Siluia gente, cuius & mater erat, extitiſſe exiſtimem. diſtinguendorum tamen filiorum, atq; nepotum cauſſa inuenta prænomina eſſe, Varroni grauiſſimo in primis auctori aſſentior.

Quid ſit nomen, prænomen, & cognomen.

CELEBRATA eſt igitur (quemadmodum demonſtratum eſt) à Romanis hęc tota multiplicandorum nominum ratio.neq; enim nomine,aut prænomine tantummodo contenti fuerunt,ſed cognomen, & agnomen etiam adiunxerunt. quod etiam ſignificat Pauſanias in Atticis,cum eos tribus,aut etiam pluribus nominibus uſos eſſe tradidit,ita: καλοῦνται γε οὐ πατρόθεν οἱ ῥωμαῖοι κατὰ ταυτὰ ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ τρία ὁπότε οὐκ ὀλίγιστα
B καὶ ἐπὶ πλείονα ὀνόματα ἑκάστῳ τίθενται. De quibus omnibus cum ab alijs alia tradita ſint, quid ipſe ſentiam,non dicam, quid autem ueteres ſenſerint, uerbis eorum expoſitis, breui concludam.Ac primum quidem nominabo Valerium,qui ita ait: Omnia,quæ ad unumquenq; noſtrum definiendum excogitata ſunt, eandem uim ſignificandi hominis obtinent.quod per proprietatem dicitur hoc diſtat, quia eo genus cognoſcitur, ideoq; dicitur gentilicium. cetera ordine uariantur. nam quod præponitur, prænomen;quod poſt fertur,cognomen;quod ad ultimum dicitur, agnomen uocatur.Neq; uero aliter ſenſiſſe uidentur Soſipater, Donatus, & Diomedes grammatici non ſolum antiquitate,ſed etiam doctrina nobiles.quorum,ubi de proprijs nominibus agunt, hæc uerba ſunt: Vocabulorum, quibus Romani capita recenſebant, quatuor genera ſunt, prænomen, nomen, cognomen,agnomen. prænomen, quod nomini gentilicio præponitur, ut Publius; nomen, quod originem gentis declarat, ut Cornelius;cognomen,quod nominibus gentilicijs ſubiungitur, ut Scipio; agno-
C men,quod extrinſecus addi ſolet aliqua ratione, uel euentu quæſitum,ut Africanus. Quod ſi quis hos fortaſſe, ut leues huiuſce rei auctores repudiauerit, nunc animum referat ad ea,quæ ſcripta ſunt apud Dionyſium, Plutarchum, Ciceronem, & Suetonium auctores rerum Romanarum grauiſſimos,eoſdemq; certiſſimos,à quibus hæc eadem opinio confirmatur. Dionyſius quidem nomen unum commune Romanis fuiſſe ait,alterum uero gentilicium.ſic enim de Lucumone ait: μαθὼν, ὅτι ῥωμαίων ἑκάστῳ κοινὸν ὄνομα κεῖται, καὶ μετὰ τὸ κοινὸν ἕτερον, ὃ δὴ συγγενικὸν αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ παρονυμικόν. ſic alibi commune nomen,appellat prænomen,ut de Attio Næo. αὐτὸς μὲν ἐκαλεῖτο κατὰ κοινὸν ὄνομα, καὶ προσηγορικὸν νέβιος, τὸ δὲ συγγενικὸν ἄττιος. Eodem autem in loco Dionyſius commune nomen uocat Lucium, gentilicium uero Tarquinium. Plutarchus uero in Coriolano ait ita: Tertium igitur ei nomen Coriolano inditum eſt, ex quo intelligi poteſt,Caium ei fuiſſe proprium nomen,Marcium uero gentilicium. id eſt, ἐκ τούτου τρίτον ἔσχεν ὄνομα τὸ κοριολανὸν, ᾧ καὶ μάλιστα δῆλον ἐστὶ τῶν ὀνομάτων ἴδιον ὢν ὁ γάϊος. τὸ δὲ δεύτερον
D οἰκείας ἢ γένους κοινὸν ὁ μάρκιος. Idem etiam initio Marij. Ea uerba quia nimis multa uiſa ſunt,atq; etiam in promptu ſunt omnibus,non appoſui: quid tamen ille tradiderit, breuiter mihi eſſe oſtendendum putaui. Sic igitur ille diſputat, ut uaria & ipſe fuiſſe nominum genera dicat. quorum alia prima, alia ſecunda, alia tertia uocat. Ac prima quidem nomina,quæ propria,ut Cnæum,Lucium,Publium.ſecunda uero,quæ gentis cauſſa multis communia ſunt,ut Pompeios,Manlios,& Cornelios. tertia,quæ ab actione aliqua,uel à corpore,uel à moribus indita ſunt,ut Macrinum,Torquatum,& Sullam.& ſecundis quidem reſpondere apud Græcos Heraclidas,ac Pelopidas: tertijs uero Grypum,& Callinicum putat.Quid?cùm Cicero epiſtol. ad Attic. lib. IIII ita ait: Qui uetere prænomine,nouo nomine T. erit Cæcilius. & Suetonius in Cæſare,cùm inquit: Vt quod eo anno actum eſſet, Iulio, & Cæſare actum ſcriberent,bis eundem repetentes,nomine,atq; cognomine:non'ne ſatis oſtendunt Titum quidem prænomen,Cæcilium uero,& Iulium nomina, Cæſarem uero cognomen eſſe? Hæc mihi ſatis multa,& ſatis firma uiſa ſunt, quæ afferrem cùm ad harum appellationum

uim

uim, & naturam definiendam, tum ad eorum opinionem labefactandam, qui contra A aut aliter ſenſerint, aut ſcripſerint.

Quot, & quæ prænomina fuerint, & unde ſingula ducta ſint.

CVM ergo multa uocabulorum genera ſint, quibus plerunque ueteres Romani appellarentur, primum de prænominibus, poſt de reliquis, quid ſentiamus, dicendum eſt. Ac prænomen quidem προώνυμον Græce dictum ſcribit Diomedes; Plutarchus autem modo primum nomen, modo proprium nomen, Dionyſius, ut oſtendi, commune nomen appellat. Vis autem Latini uocabuli ſatis perſpicua eſt. nam quod nomini præponitur, id prænomen dici uoluerunt. Ex his autem prænominibus alia à Romanis, alia à finitimis populis frequentius uſurpata eſſe reperio. Romana autem ad triginta fuiſſe ex Varronis ſententia tradit Valerius. Hæc autem fuiſſe uidentur Agrippa, Appius, Aulus, Cæſo, Caius, Cnæus, Decimus, Fauſtus, Hoſtus, Lucius, Mamercus, Manius, Marcus, Numerius, Opiter, Poſtumus, Proculus, Publius, Quinctus, B Seruius, Sextus, Spurius, Tiberius, Titus, Tullus, Vibus, Volero, Vopiſcus. Peregrina uero Ancus, Aruns, Lar, Lucumo, Metius, Numa, Petro, Pompo, Sertor, Tallus, Turnus, Voluſus. De quorum prænominum origine, ac ſignificatione, quoniam qui de nominibus modo ſcripſerunt, nihil dixerunt, nos ſcribemus ea, quæ à ueterib. tradita, à nobis, quanta maxima fieri potuit diligentia, ſunt collecta.

AGRIPPA, Feſto auctore, uocatus qui cum labore matris ſit natus, exempli cauſſa in pedes contra naturam, & non in caput, id eſt ab ægro partu. Item Marcellus, & Quinctilianus lib. IX.

APPIVS ex Sabinorum prænomine Actio uenit, ut ait Valerius, idque Romæ Claudiorum fuit, quorum princeps Actius Clauſus dictus eſt. Liuius lib. II. quo in loco multa in ſcholijs diximus

AVLI dicti qui Dijs alentibus naſcerentur. Valerius.

CAESO qui ex utero matris exectus eſt. Feſtus, Valerius, Plinius lib. VII, cap. IX. C

CAIVS à gaudio patrum appellatus. Valerius.

CNAEVM ob inſigne næui, qui in corporibus gignitur:

FAVSTVM à fauore dictum ſcribit Valerius.

QVINCTVS, SEXTVS, DECIMVS à numero dicti ſunt, teſte Varrone, ut qui quincto, ſexto, & decimo quoque loco eſſet natus, is demum primis temporibus Quinctus, Sextus, & Decimus diceretur.

HOSTVS, inquit Valerius, fuit prænomen in eo, qui peregre apud hoſpitem natus eſt, fuitque prænomen Lucretij Tricipitini collegæ L. Sergij conſulis. Macrobius lib. Saturnal. primo, qui in hoſtico procreatus eſſet, eum Hoſtum uocatum fuiſſe ſcribit. Eſt autem mendum apud Valerium: Hoſpes enim legitur, non Hoſtus. Quòd autem legendum ſit Hoſtus, ex eo intelligi poteſt, quòd Liuius Lucretium Tricipitinum, cuius Valerius meminit, Hoſtum uocat. & in conſulibus Capitolinis, An. CCCXXXVI ſcriptum eſt, P. LVCRETIVS HOSTI F. Macrobius etiam lib. I, Hoſti D Hoſtilij mentionem facit.

LVCII duplex origo traditur à Valerio. aut enim à Lucumonibus Etruſcis dictus eſt, ut Lucumo Tarquinienſis, qui ſe L. Tarquinium appellauit, aut is demum Lucius appellatus eſt, qui lucis initio natus eſt. Quod ſcribit etiam Feſtus, & Varro.

MAMERCVS prænomen gentis Æmiliæ fuit, de quo Plutarchus in Numa, & Æmilio ſic. Mamercus fuit Pythagoræ filius, à quo Numa Pompilius Rex filium Mamercum nominauit, qui auctor, & princeps gentis Æmiliæ fuit. Feſtus autem prænomen Oſcum eſſe putat, quòd Oſci Martem Mamercum appellauerint.

MANIVS dictus eſt, qui mane eſt ortus: aut ominis cauſſa, quaſi bonus: manum enim antiqui bonum dicebant. Varro lib. II de Analogia, Valerius, Feſtus, Macrobius lib. I Saturnal. Zoſimus autem Græcus hiſtoriarum auctor lib. I tradit Manium in gentem Valeriam profectum eſſe à quodam Valerio, qui primus ſacra Dijs Manibus fecit. ſic enim ait: τοῦτον τὸν βωμὸν ὁ οὐαλέριος εὑρὼν καὶ τὴν θυσίαν, καὶ τὰς παννυχίδας ἐπιτελέσας ἐκλήθη

A ἐκλήθη μάνιος οὐαλέριος ταραντῖνος, τοὺς γὰρ χθονίους θεοὺς μανίας καλοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ τὸ ὑγιαίνειν βαλῆρε.

MARCVS dictus eſt, qui menſe Martio natus eſt. Valerius.

DE NVMERIO ſic Feſtus: Numerius prænomen nunquam antea fuiſſe in patricia familia dicitur, quàm Q. Fabius, qui unus poſt ſex & trecentos ab Etruſcis interfectos ſuperfuit, inductus magnitudine diuitiarum uxorem duxit Otacilij Maleuentani (ut tum dicebantur) filiam, ea conditione, ut qui primus natus eſſet prænomine aui materni Numerius appellaretur. & Valerius ita: Numerio ſola patricia familia uſa eſt Fabia, iccirco quod CCCVI apud Cremeram flumen cæſis, qui unus ex ea ſtirpe extiterat, ducta in matrimonium uxore filia Numerij Otacilij Maleuētani ſub eo pacto, ut quem primum filium ſuſtuliſſet, ei Numerij prænomen imponeret, obtemperarit. Hinc mendoſe apud Ciceronē lib. primo de Diuinatione legitur ita: His adiungatur etiam ſomnium Æneæ, quod innumerum Fabij Pictoris Græcis annalib. ſcriptum eſt. cùm ſit legendū: Quod in Numerij Fabij Pictoris. fuit enim alter Fabius Pictor prænomine Quinctus, qui de rebus Romanis Latine ſcripſit, Gellio, & Nonio

B teſte, qui eius ſæpe uerba Latina proferunt, itemq; Cicerone de legib. I. qui eum inter hiſtoricos Latinos numerat. at qui Græce ijſdē de rebus ſcripſit, is uidetur fuiſſe Numerius nominatus, quem tamen I. lib. Dionyſ. Quinctū nominat. Hac ratione in oratione pro Cluentio Numerios Aurios legimus. & lib. III de orat. Numeriū Furium, & lib. II de diuin. Numerium Suffucium, & apud Pædianum Numeriū Quinctium.

OPITER dictus, cuius pater, auo uiuo, mortuus eſt. quaſi qui poſt obitum patris genitus ſit, aut qui ob patrem auum habeat. Quod prænomē Virginio Tricoſto conſuli fuit. Valerius, & Feſtus.

POSTVMVS, qui poſt humatum patrem eſt natus. Varro lib. II de Analogia, & Plutarchus in Coriolano, ut Poſtumus Cominius, & Poſtumus Æbutius. de quibus Valerius. Nam Liuij libri mendoſi erant, cum haberent Poſtumius, pro Poſtumus. cum tamen Poſtumius gentis nomen ſit, Poſtumus prænomen.

PROCVLVS, qui natus ſit patre peregrinante patria procul, ut ait Plutarchus in

C Coriolano. Valerius autem ait, qui patre ſene natus ſit, quaſi procul ætate progreſſo, eum Proculum eſſe uocatum.

PVBLII, ait Valerius, qui prius pupilli facti erant, quàm prænomina haberent. alij ominis cauſſa à pube.

SERVIVS is primum dictus eſt, quem ſeruiens mulier peperiſſet, ut de Ser. Tull. rege ſcribit Dionyſius. at Valerius, qui mortua matre, in utero ſeruatus eſt.

SPVRIVS dictus, qui ſine patre eſſet: antiqui enim ijſdem literis S. P. Spurium, & ſine patre ſcripſerunt. Plutarchus in quæſtionibus, & Valerius.

TIBERII, qui ad Tiberim naſcerentur. Valerius.

DE TITO cōtrouerſia eſt. Valerius à Sabino quodam, nomine Tito, manaſſe ait: Feſtus à Titulo; Titulos autem milites fuiſſe, quòd patriam tuerentur, quaſi Tutulos.

TVLLVS ominis cauſſa dictus eſt, quaſi tollendus, o litera in u uerſa. Valerius.

VOLERO, inquit Valerius, in prænomen abijt, quia nolētibus naſci liberis paren

D tibus uidebatur. quo uſus eſt Publilius Philo. Quare in anno CCCLIII Capitolino ita eſt. L. PVBLILIVS L. F. VOLER. N. PHILO.

VIBVM prænomē eſſe indicat annus CCC Capitolinus, ubi eſt ita: P. SESTIVS Q. F. VIBI N. CAPITOLINVS. Itemq; Liuius lib. XXVI: Vibus Virius.

VOPISCVS dictus, qui ex duobus conceptis uno abortu excluſo ad partum legitimum deduceret, quo prænomine præcipue Iulia gens uſa eſt: Valerius, Feſtus, Plutarch. in Coriolano, Plin. lib. VI. cap. IX. Sed de Romanorum prænominum ui, ac ſignificatione hactenus. Peregrinorum autē multo obſcurior ratio, & ſignificatio eſt.

ANCVM ſcribit Varro à Sabinis ortum. Valerius autem tradit eum Ancum eſſe appellatum, qui uitioſum habuit cubitum, qui ἄγκων Græce dicitur, cui etiam Feſtus aſſentitur. Ancus enim, inquit, ille uocatur, qui aduncum habet brachium ita, ut regi non poſſit. Hinc Ancus Marcius rex, & Ancus Poblicius imperator Lanuuinus contra Hoſtilium regem, Dionyſio auctore.

ARRVN-

ARRVNTEM, & LVCVMONEM Etruſca prænomina fuiſſe ſcribit Dionyſius. A
Itaq; Arruntem Tarquinium Superbi regis filium, & Arruntem Tolumnium Porſenæ filium legimus.

VOLVSVS Sabinum fuit. eoq; uſus eſt pater P. Valerij Poplicolæ, Liuio, & Capitolinis lapid. auctoribus: quanquam Græci οὐάλεσον uocant.

LARTIS prenomen, ut tradit Valerius, à laribus ſumptum eſt. Tuſcum autem ante creditum eſt eſſe, fuitq; Conſulis Herminij. Idem ferè Cariſius, & Priſcianus lib. V: Lar ſi familiaris eſt, facit laris, ſi Tolumnij Porſenæ, Lartis. & Seruius in VI Æneidos: Lar Tolumnius à Coſſo occiſus à loco dictus eſt. flectitur autẽ Lar Lartis. & Liuius lib. IIII: Daturos, quod Lar Tolumnius dediſſet, & Cicero Philippica IX: Lar Tolumnius Veientium Rex. De Larte Porſena ita Dionyſius lib. V. βασιλεὺς τῶν κλουσίνων λάρος ὄνομα, πορσίνας ἐπίκλησιν. Quòd autem hoc prænomen Herminij Conſulis fuerit, ut ait Valerius, id ex Dionyſii lib. IX quoq; cognoſcitur, à quo ita anno CCCIIII conſul ſcribitur λάρος ἑρμίνιος, & à Diodoro λαρῖνος ἑρμίνιος. Ex his autem intelligi B
poteſt, quàm uere ſcripſerint quidam in libro de Nominibus, ita: Poſteaquàm in urbem migrarunt Sabini, duplicari nomina cœperunt, ut Numa Pompilius, Seruius Tullius, Lartes Porſena. quamuis hoc nomen Etruſcum fuerit. In quo prænomine LARTES ſciendum eo ueluti prænomine uſos ueteres. Seruius interpres Vergilianus ab oppido dictum putat. Itidem Plutarchus in Publicola exiſtimat, qui tamen λαίρτης ſcribit, ſed male. Hæc illi. quàm autem uere, ipſi uiderint. neq; enim Lartes Porſena duobus tantum nominibus uſus eſt, cùm ex Tolumnia gente fuerit, Cariſio, quem ante nominaui, auctore; nec LARTES in recto caſu dicitur, ſed LAR, quod ſuperioribus teſtimonijs comprobatum eſt; nec Seruius LARTEM ab oppido dictum ait, ſed à loco; nec item Plutarchus ullo in libro, ne dum in Poplicola, ab oppido dictum ait: neq; item eſt apud Plutarchum λαίρτης, ſed λάρος, quanquam mendoſe: inquit enim ἱκέτευσε κλάρου πορσίναν. cùm ſit legendum ex Dionyſio τὸν λάρου πορσίναν. Cur igitur hoc illi dixerunt? quia interpretem legerũt, qui ita uertit. Supplex ad Laertem C
Porſenam confugit. Illi uerò in Græcis libris uerſati, quid in Græco codice eſſe deberet, intelligentes, illud, quod non erat, eſſe affirmarunt.

METIVS Albanorum prænomen fuit, ut in Metio Fufetio. & Sabinorum, ut in Metio Curtio. & Latinorum, ut in Metio Geminio, & Metio Octauio, de quibus Liuius.

NVMA Sabinorum fuit, ut in Numa Pompilio rege, & in Numa Marcio Pont. Max. de quo dixi in primum Liuij librum.

POMPONIS prænomine uſus eſt Pompo Pompilius Numæ regis pater. Dionyſius in Numa, & Liuius lib. XLI. Itaq; Numa filium etiam habuit nomine Pomponem, qui ex ſe gentem Pomponiam propagauit, auctore Plutarcho. quanquam quidam imperite Pomponij filium Numam eſſe ſcripſerunt.

TALLVS Sabinorum prænomen fuit. de quo Feſtus. Dionyſius etiam cum Tatio Rege Sabinorum Romam commigraſſe ait Tallum cognomine Tyrrannum. D

TVRNVS Latinorum fuit, ut in Turno Herdonio Aricino.

SERTOR auctore Valerio dictus eſt, qui per ſationem natus eſſet, eoq; prenomine Sertor Reſius uſus eſt, is, qui primus ius feciale inſtituit. Feſtus autem Sertorem à prendendo dictum à quibuſdam ait, quia cùm cuipiam afferat manum educendi eius gratia ex ſeruitute in libertatem, uocetur adſertor, cùm ueriſimilius ſit, dictum, quòd ſereret quid; ac potius adſertorem à ſerendo accepiſſe nomen, cum aliquem ſerat, petendo in libertatem eandem, qua ipſe ſit, id eſt iungat. quia fruges, cùm ſeruntur, terræ iungit.

STATIVM prænomen à ſtabilitate dictum tradit Feſtus. Seruile autem nomen fuiſſe Gellius.

QVEM-

A QVEMADMODVM RO. PRAENOMINA *ſcriberentur, & errores quidam in iis ſcribendis ſublati.*

HIS rebus expoſitis, reliquum eſt, ut, quod in ſcholijs etiam Liuianis fecimus, qua ratione hæc ipſa prænomina ſcriberentur, tradamus. id enim maxime rem, cauſſamq; continere uidetur. Romanorum igitur prænominum alia ſingulis, alia binis, alia ternis literis ſcribi ſolita, cùm à ueteribus traditum, tum ab antiquiſſimo quoq; lapide, numoq; ita retentum eſt, ut nihil ea re poſſit eſſe illuſtrius. Auctores ſunt Plutarchus in quæſtionibus, Soſipater, Donatus, & Priſcianus, quorum uerba recitarem, ſi rem indigere probationis putarem. Singulis literis ſcribebantur, Aulus, Cæſo, Caius, Quinctus, Decimus, Lucius, Marcus, Manius, Numerius, Publius, Titus, ut A. Poſtumius, C. Iulius, K. Fabius, Q. Cæcilius, D. Iunius, L. Licinius, M. Valerius, M: Curius, N. Fabius, P. Cornelius, T. Manlius: Binis, Appius, Cnæus, Spurius, Tiberius,
B Opiter; ut Ap. Claudius, Cn. Pompeius, Sp. Veturius, Ti. Æmilius, Op. Virginius: Ternis, Mamercus, Sextus, Seruius, Tullus; ut Mam. Æmilius, Sex. Iulius, Ser. Cornelius, Tul. Hoſtilius. Neq; uero horum omnium antiquæ notæ in libris ſunt conſeruatæ, uerum nonnullorum ita aut uetuſtate, aut negligentia ſunt deletæ, ut non ſolum nulla ueſtigia nobis ſui reliquerint, ſed ipſa etiam in alia prænomina tranſmigrarint. Cui tamen incommodo nos & apud Liuium, & in Faſtis ipſis ita occurrimus, ut & ſua cuiq; prænomina reddiderimus, & ea proprijs cuiuſq;, quæ deſiderabantur, notis diſtinxerimus. Ac primum quidem, quoniam multos eſſe animaduerti, qui D. Decium interpretarentur, notum quidem errorem, ſed errorem tamen tollere uolui. nam præterquam quòd Decius eſt gentis nomen, Græcorum etiam monumenta ſatis indicant, quoties in libris Latinis, aut alijs eiuſmodi monumentis D. loco prænominis ſcriptum eſt, Decimum eſſe exponendum, quia δέκιμον plerunq; habent, non δέκιον.

C MANIVS ſcribebatur hoc pacto M: id autem ex eo argumento collegi. animaduerti Curium Dentatum, quem libri Latini, Græciq; plerunq; Manium Curium nominant, in quarto eius triumpho Capitolino ita deſcribi. M: Curius, M: F. M: N. DENTATVS. eadem ratione Valerium, qui anno CCLIX dictator eſt, & à Dionyſio Manius Valerius dicitur, in fragmentis Capitolinis ita uocari: M: VAL==, præterea conſules, qui anno CDXC in conſulibus Capitolinis M: VALERIVS, & M: OTACILIVS ſcribuntur, à Polybio μάνιον οὐαλέριον, & μάνιον ὀτακίλιον nominari. Hæc igitur ipſa cùm legiſſem, accuratior deinde factus ſum in Acilijs, & Aquillijs, Æmilijs, Sergijs, ceteriſq; eiuſmodi ſuo prænomine decorandis, quos in antiquis monumentis ijſdem notis eſſe deſcriptos, apud Græcos ferè, aut Manios, aut Mallios finitimo errore uocatos eſſe reperiebam. Quibus rebus adductus tum prænomen, tum eius antiquam notam linguę Latinę reſtitui, eaq; ipſa re hiſtoriam ipſam Romanam, quæ magnam iacturam fecerat, ſubleuaui. Puto autem ueteres his notis M: & M- diſtingui
D Manium à Marco uoluiſſe, qui M. litera notatur. Iccirco autem dixi, & M-. Nam quæ nota in Capitolinis tabulis eſt M: ea eſt in numis argenteis M-, ut M-. CORDIVS RVFVS. M-. ACILIVS IIIVIR VALETV. M-. SERGIVS SILVS. Quos numos cùm apud alios, tum maxime apud clariſſimum uirum Andream Lauredanum patricium Venetum repperi.

NVMERIVS N. litera ſcribebatur. Itaq; ego & prænomen, & prænominis notam renouaui, quæ iam prorſus uetuſtate obſoleuerat. Etenim cum hoc eſſe Fabiæ gentis prænomen ex Feſto, & Valerio didiciſſem, cumq; ex Fabijs eum primum Numerium eſſe dictum, qui Q. Fabij filius eſſet eius, qui, CCCVI ad Cremeram interfectis, ſuperfuit, ſcirem, eundemq; in Capitolinis conſulibus anno CCCXLVI N. FABIVS Q. F. Q. N. VIBVLANVS deſcribi animaduerterem, non dubitaui, quin & in eo, & in ceteris Fabijs, qui N. Fabij ſcriberentur, Numerius eſſet interpretandum. Quod ipſum deinde ex Diomede, & ex Valerij lib. IIII, cap. III apertius etiam cognoui. Nam Diomedes Numerij prenomen N. litera deſignatum fuiſſe ſcribit, & qui

in Capitolinis triumphis N. FABIVS PICTOR ſcribitur, is à Valerio Numerius A
Fabius Pictor appellatur. Hæc autem nota eſt in L. SEXTIO SEX. F. N. N. SEX-
TIN. LATERANO, & in epigrammatis antiquæ urbis: N. IVNIO EPIGONO.
In libris autem Latinis ita euanuerat, ut nullam prope ſui imaginem reliquiſſet, ſed
in CN. & M. & C. euaſerat.

CAESONIS etiam nota K. cùm interijſſet, ex Terentio Scauro, & lapidib. Capito
linis reſtituta eſt. Quod tamen intellectu non admodum fuit difficile. nam cùm in Fa
biorum gente, quos Cæſonis filios, aut nepotes eſſe Liuius, & Dionyſius ſcribũt, eos
in marmoribus Capitolinis, K. F. K. N. deſcribi animaduerterem, in eam ueni ſenten-
tiam, ut pro K. Cæſonem eſſe intelligẽdum putarem. quam literam eos iccirco in hoc
prænomine uſurpaſſe exiſtimo, ut à Caio, qui C. litera notatur, internoſceretur, in
quam literam paſſim in libris Latinis mutata erat.

TIBERIVM duabus literis notatum fuiſſe, & Probus tradit, & antiqua marmora
teſtimonio ſunt, in quibus quoties TI. inuenitur, ſemper Tiberius in Græcorum mo B
numentis eſt ſcriptus, ut in Sempronijs, Æmilijs, Claudijsq; Neronibus. Hæc autem
ratio ſcribendi, præterquam in paucis, hoc tempore ſeruabatur. Quam certe in omni
bus noſtri non neglexiſſent, ſi Plutarchi uerba in quæſtionibus ſcripta attendiſſent, à
quo inter ea prænomina, quæ duabus notantur literis, TIBERIVS numeratur. quan
quam uerba eius mendoſa ſunt. inquit enim alia prænomina binis fuiſſe notata lite-
ris, ὥσπερ τὸν βέῤῥιον, καὶ τὸν γναῖον, cùm ſit legendum, ὥσπερ τὸν τιβέριον. quam uocem om-
nes, qui hucuſq; eius loci teſtimonium protulerunt, fuerunt autem plurimi, quiq;
eum librum Latine uerterunt, ut ſuperuacaneam omiſerunt. Miror autem amicum
meum in libello de nominibus ita ſcribere, T. id eſt Titus. ut T. Ampius. quamuis in
Sempronio Graccho Tiberium ſignificet, in quo multi errant. miror inquam, eum
ea ſcribere, quæ neq; ſcriptorum, neq; lapidum, neq; numorum auctoritate com-
probare poſſit, cùm in omnibus ſit Ti. Sempronius, non T. Sempronius, niſi
mendoſe. C

MAMERCI prænomẽ, cùm eſſet prorſus tenebris uetuſtatis oppreſſum, in lucem
produximus. Quod ipſum unà cum eius nota debemus tum Capitolinorum marmo
rum, tum maxime Græcorum annalium monumentis.

TVLLVS item, & OPITER eodem in numero poni poſſunt. Nam cùm ab omni-
bus paſſim integra ſcriberentur, ea à nobis ad antiquæ ſcripturę formulam ex Priſcia
ni, & Probi auctoritate redacta ſunt, ita ut ille tribus, hic duabus literis notaretur.

DE SERVIO prænomine, quod nonnulli SERG. ſcribere cœperant, quaſi eſſet
gentis Sergiæ nomen, non dicam. eſt enim error iam ſatis à multis exagitatus.

AGRIPPA modo omnibus literis deſcriptus eſt, modo pleriſq;, ut in Capitolinis
conſulibus an. CCL. AGRIPPA MENENIVS LANATVS, & CCCXXXIIII.
MENENIVS AGRIP. F. Reliqua omnibus, ut anno CCCXXXVI. P. LVCRE-
TIVS HOSTI F. CCC. P. SESTIVS VIBI. N. & CCCXXXVIII. C. VALE-
RIVS VOLVSI. N. CCCLII. L. IVLIVS VOPISCI. N. at Volero ple- D
riſq;, ut CCCLIII. L. PVBLILIVS VOLER. N. Hactenus de notis prænomi-
num, de quibus non ita admodum longa diſputatione opus fuiſſet, ſi amicus meus,
qui de nominibus ſcripſit, in his tradendis, eadem, qua ceteris ſolet in rebus, diligen-
tia uſus eſſet. Ille enim ſatis eſſe duxit admonuiſſe, quædam prænomina una litera
notata, ut M. P. Q. L. C. D. T. quædam duabus, ut SP. AP. CN. quædam tribus,
ut SER. SEX. quæ omnibus nota erant, quæ uero omnibus ignota, ea præterijt. ni-
hil enim de Manio, nihil de Numerio, nihil de Cæſone, nihil de Tiberio, & priſcis eo
rum notis, nihil de ſignificatione eorum, nihil de tota hac tam multiplici, & uaria
ratione, niſi quæ multis iam ſæculis ſciebamus, ſine ulla tamen auctoritate tradidit:
ita ut niſi quatuordecim prænomina cognouiſſe uideatur, aut certe, ſi plura cogno-
uit, non, niſi ea, quæ omnibus erant in promptu, & quæ nulla ex parte deprauata e-
rant, docuiſſe, quæ autem interciderant, aut corrupta erant, pro notis præterijſſe. Ne-
que uero conſulto omiſiſſe poteſt, quippe cùm inter pręnomina ſtatuat ea etiam, quę
præno-

A prænomina nõ ſunt,ut LICINIVS, in Licinio Menenio Lanato apud Liuium.cum Licinius ſit gentis nomen,& apud Liuium legẽdum ſit L.Menenius Lanatus, quod ipſe in ſcholijs Liuianis docui.ſiquidem Diodorus eum nominat,λεύκιον μενήνιον λανάτον. Ergo ſi breuitati ſtuduit,cur ea,quæ prænomina non ſunt, pro prænominibus attulit?ſi nihil ex ijs,quæ ab alijs,ut ipſe ſe facturum profitetur,dicta erant,prætermiſit, cur ignotiſſimum,& obſcuriſſimum quodq; præterijt?

De duorum prænominum pronunciatione Caij & Cnæi.

IAM uero illa non contemnenda eſſe uidentur,quæ de duorũ prænominum pronunciatione à ueteribus tradita ſunt Caij, & Cnæi. Quæ ipſa cum C. litera notentur, G tamen ſono pronunciari Diomedes his uerbis teſtatur: G. nona conſonans eſt, in cuius locum C ſolebat apponi,ut & hodie cum Gaium Cęſarem notamus,ſcribimus C.Cæſarem.ideoq; poſt B literam tertio loco digeſta eſt, ut apud Græcos Γ poſita reperitur in eo loco.& alibi:N.prænominis nota Numerium ſignificat,& præpoſita ſi-
B bi G Gnæum,quem antiqui Cnæum ſcribunt.& Valerius: Cnæi prænomẽ uaria ſcriptura notatum eſt:alij enim Cnæum,alij Gnæum,alij Næum ſcripſerunt.Qui G litera in hoc prænomine uſi ſunt,antiquitatem ſequuti eſſe uidentur, quæ multum ea litera uſa eſt.olim enim dicebant frugmentum, poſt frumentum, olim gnaturam, poſt naturam.itaq; etiam qui in corporibus gigni ſolet Gnæus appellatur.qui Cnæum dixerunt,corruptione ſyllabæ delectati eſſe uidentur,qui Næum,leuitate.

Quæ prænomina pro cognominibus uſurpata ſint.

FVISSE præterea aliquot etiam prænomina, quæ longo poſt tempore pro cognominibus uſurpare cœperint,ex uetuſtis non ſolum grammaticis,ſed etiam annalibus intelligitur.Quod ipſum in Agrippa, Voluſo, Mamerco, Proculo, & Tullo facile perſpici poteſt.quæ in L.Vipſanio Agrippa,L.Valerio Voluſo, M.Æmilio Mamerco,C.Plautio Proculo,L.Volcatio Tullo uiris cõſularib.cognomina eſſe perſpi-
C cuum eſt.Quod etiam tradit Valerius his uerbis:Quæ olim prænomina fuerũt,nunc cognomina ſunt,ut Poſtumus, Agrippa, Proculus.Itẽq; Priſcian.lib.II his: Inueniuntur autem multa,quæ in alijs perſonis ſunt prænomina, loco cognominum accipi.

De prænominibus feminarum.

SANE reſtat,ut quoniam de uirorum prænominibus ſatis dictum eſt, de feminarum prænominibus dicẽdum eſſe uideatur. quod eo accuratius mihi faciendum eſſe exiſtimo, quòd amicus meus nulla antiquorum auctoritate adductus ſuo iure feminas Romanas omnino caruiſſe prænominibus docuit.ſic enim in lib. de Nominibus loquitur:Mulieres à nomine gentis uocabantur, & uno tantum nomine, ut Porcia, Cornelia,Iulia,Tullia.Item Plutarchus in Problemat. ubi quærit, cur maribus nono, feminis octauo die nomina imponerentur,ait:Mulieres uno,aut duobus appellabãtur nominibus.Ego duobus appellari nunquam obſeruaui, ni fortaſſe prænomen il-
D lud ſignificare uoluit Plutarchus,quod eſt omnibus mulieribus cõmune,ut dicerent Caiæ.Hæc ille ſe obſeruaſſe ait.ab hac autem obſeruatione omnia tum auctorũ, tum lapidum etiam ueterum teſtimonia maxime diſſentiunt. ſcriptorum primũ uerba recitabo,poſt lapidum.Valerius ita: Antiquarum mulierum frequenti in uſu prænomina fuerunt Rutilla,Ceſella,Rodocilla,Mutrulla,Burra.Iſta prænomina à uirilib. tracta ſunt Caia,Lucia,Publia, Numeria. Feſtus uero ita: Prænominibus feminas uſas eſſe teſtimonio ſunt Cæcilia, & Tarratia, quæ ambæ Caiæ ſolitæ ſint appellari, pari modo Lucia & Tita.Varro autem ita:In noſtris nominibus,qui ſumus in Latio, & liberi,analogia neceſſaria.itaq; ibi apparet analogia,ac dicitur Terentius uir,Terentia femina,Terentium genus.In prænominibus ideo non fit item, quod hæc inſtituta ad uſum ſingularia,quibus diſcernerentur nomina gentilicia,ut à numero, Secũda,Tertia,Quarta.In uiris ut Quintus,Sextus,Decimus. ſic ab alijs rebus cùm eſſent duo Terentij,aut plures,diſcernendi cauſſa, ut aliquid ſingulare haberent,notabant forſitan

ab eo, qui mane natus diceret, ut is Manius eſſet, qui luci Lucius, qui poſt patris mor A
tem Poſtumus. E quibus quædam item cecidiſſe in feminis, proportione appellata declarant prænomina antiqua mulierũ. Mania, Lucia, Poſtuma. Videmus enim Maniam matrem Larum dici, Luciam Volumniam Saliorum carminibus appellari, Poſtumam à multis poſt patris mortem etiam nunc appellari. Iccirco autem dixit, Quedam. nam paulo ante dixerat, nõ quia Marcus, & Numerius dicitur, iccirco Marcam, & Numeriam dici. Poſtremo Plutarchus in Mario Poſidonium reprehẽdit, qui, cum primum nomen proprium eſſe diceret, nulli tamen mulieri primum nomen eſſe dicebat. ex quo efficiebatur, mulieres proprio nomine caruiſſe. Itaq; idem in quæſtionibus aperte ſcribit, mulieres duobus, uiros tribus nominib. eſſe uſos. ſic enim ait: χρῶνται δὲ δυσὶ ὀνόμασιν αἱ θήλειαι, τρισὶ δὲ οἱ ἄρρενες. Itaq; miror amicum meum Græcarum literarum peritum ita uertiſſe. Mulieres uno, aut duobus appellabantur nominibus. Non enim Plutarchus inquit, uno, aut duobus, uerum expreſſe duobus. Idem præterea auctor eſt Romulum ex Erſilia filiam unam ſuſcepiſſe, eamq; ab ordine procreationis B
primã appellaſſe: itemq; Sullæ dictatori filiam ex Valeria eſſe natam, eandemq;, quia poſt obitum patris nata erat, Poſtumam eſſe uocatam.

HAEC ex auctoribus, quibus cum lapidum etiam teſtimonia conſentiunt. Extant epigrammata duo Mutinæ uetuſtiſſima, unum in turri D. Geminiani, alterum apud eruditiſſimum uirum Ludouicum Caſteluetrum, in quibus PRIMAE mentio eſt. ea uerò ſunt hæc:

SALVIA C. F.
PRIMA FECIT.

&

SEX. TVLLIVS SEX. F. V. SIBI ET
SVIS, ET PRIMAE VALERIAE SP. F.

Et in multis epigrammatis antiquæ urbis: IVLIA SECVNDA, ET CORNELIA SECVNDA. Item in eodem libro: TERTIAE PRISCIAE IONIA SALVIA. Tertiam item Iuniam legimus apud Suetonium in Cæſare, & apud Macrobium lib. II, quam Tertullam uocat Cicero lib. XIII epiſtolarum ad Atticum, & Valerius Paullo C
Æmilio filiam fuiſſe ait nomine TERTIAM. unde Paullus apud Ciceronem, O mea Tertia, inquit. De Quarta eſt inſcriptio uetus in prætorio Patauino eiuſmodi:

V. F.
T. LIVIVS
LIVIAE T. F.
QVARTAE. L.
HALYS
CONCORDIALIS
PATAVI
SIBI, ET SVIS
OMNIBVS

Et apud Liuium lib. XL. Quarta Hoſtilia memoratur. Quinctæ mentio eſt apud Liuium lib. XXVIII. ut Quincta Claudia. Item apud Ciceronẽ in oratione pro Cœlio, & de aruſpicum reſponſis. præterea epigrammata duo apud Horatium Maleguttium clariſſimum iuuenem ſunt in agro Regienſi eiuſmodi: D

QVINCTAE NONIAE
RVFAE ET
NONIAE Q. F. QVINCTVLAE

&

SEPTIMIVS
D. L. NICEPOR.
SEPTIMIA
SP. F. QVINTA

De Lucia extat etiam tale Mutinæ monumentum in ſepulchro marmoreo.

MEMORIAE CLA. FEM.
L. PAEDVCEAE IVLIANAE
MORIB. NATAL. AC PVD. PRISCIS
INLVSTRIBVSQVE FEMI. COMPARANDA.
QVAE VIXIT ANNOS XIII. D. XLVII.
CVM MARITO FECIT ME. V. D. XX.
L. NONIVS VER.

De

A De Mania tale eſt in lib. epigrammatum antiquæ urbis.

M? ACILIAE M? F. IVSTINAE
P. SIRIVS SERPICAMVS MARITVS
VXOR OPTIMAE, ET KARISSIMAE.

Et alio loco:

POPPIDIA SP. F. A. XIIX.

IVLIA PROCLA F. EIVS. V. A. X. M. III.

EST autem PROCVLVS Iuliorum prænomen, ut in Proculo Iulio regnante Romulo. de quo Liuius, & Dionyſius. In eodem libro eſt T. FLAVIA AVG. L. multaq; eiuſmodi alia. quibus ex omnibus cùm illud intelligi arbitror, de quo dicere cœ-
B peram, mulieres præter Caiam, alio aliquando prænomine eſſe uſas, tum illud etiam, quod idem ne fieri quidem unquam ſe obſeruaſſe profitetur: prænomina modo præponi, modo poſtponi conſueuiſſe, ſi quidem Primam Valeriam, & Saluiam Primam, ac Quartam Hoſtiliam, & Liuiam Quartam, ac Quintã Noniam, & Noniam Quinctulam ſcriptas eſſe, animaduerti poteſt. Quod idem in uiris Liuius etiam fecit, qui Attius Tullus, Attius Næus, Manlius Cnæus, & Octauius Metius, & Cicero, Maluginenſis M. Scipio, & Suetonius, Claudius Appius Regillanus, & alia eiuſmodi dixerunt. CAIAM præterea, quod commune omnibus mulieribus prænomen fuit, ɔ inuerſa notatam fuiſſe, contraq; Caium in uiris, ſatis eſt ex Probo, alijsq; ueteribus grammaticis, atq; lapidibus perſpicuum.

De prænominibus imponendis.

NVNC, quoniam ad rem pertinet, quid de prænominibus imponendis ueteres
C ſenſerint, explicemus. Ac ſanè qui de tempore tradunt, quo ea imponerentur, auctores habeo nobiles illos quidem, & magnos, uerum ita inter ſe diſſidentes, ut, utram ſequaris ſententiam, facile ſtatuere non poſſis, niſi aliud alijs temporibus obſeruatum eſſe intelligas. Quid eſt enim tam diſſimile, quàm ea, quæ à Valerio, & à Plutarcho, Feſto'ue ſcribuntur? quorum ille pueris non priuſquàm togam uirilem ſumeret, puellis non antequàm nuberent, hi uero maribus quidem nono, feminis autem octauo die imponi conſueuiſſe prænomina tradunt. Verba Plutarchi ſunt hæc in quæſtionibus: τῶν μὲν παίδων τοῖς μὲν ἄῤῥεσιν ἐνναταίοις, τοῖς δὲ θήλεσιν ὀγδοαίοις τὰ ὀνόματα τίθενται. Feſti uero hæc: Luſtrici dies infantium appellantur puellarum octauus, puerorum nonus, quia his luſtrantur, atq; eis nomina imponuntur. De ratione autem imponendi ſatis conſtat, ſuis quenq; filijs ea prænomina indidiſſe, quæ ſuæ eſſent cuiuſq; familiæ maxime propria, ac primum quenq; filium patris eſſe prænomine plerunq; uſum, eandemq; deinceps rationem in adoptiuis filijs, & libertis, & nouis ciuibus eſſe ſer-
D uatam, ut, à quo quiſq; adoptatus eſſet, aut per quem quiſq; uel libertatem, uel ciuitatem conſequutus eſſet, eius maxime nomina uſurparet. Ac primum quidem quod dixi, ſuæ quenq; familiæ propria prænomina impoſuiſſe, intelligendum eſt, non omnia omnibus familijs prænomina fuiſſe communia, ſed alia alijs fuiſſe familiaria. APPIVS enim uix in alia, quàm in Claudia gente patricia reperitur. MARCO ne quis uteretur decreto gentis Manliæ patriciæ cautum eſſe, LVCIVM à Claudijs repudiatum, CNAEVM & LVCIVM à Domitijs Ahenobarbis tantum fuiſſe probatos, Suetonius in Tiberio, & in Nerone tradit. Quòd autem plerunq; primus quiſq; filius prænomen patris tulerit, id ex familijs ijs, quas in ſcholijs Liuianis digeſſimus, animaduerti poteſt. Fuiſſe autem quandam diſtinguendi rationem, ſi eodem pater, & filius prænomine præditi eodem tempore floruiſſent, hinc intelligi licet, quòd Cicero Q. Q. Catulos modo patre, modo filio, modo ſene, modo adoleſcente diſtinguit. Quod idem de Q. Q. Fabijs Liuius, de C. C. Curionibus Suetonius. Neq; uero

de adoptiuorum appellatione multa mihi eſſe dicenda exiſtimo, cùm à multis iam A
res ſit ex ueterum annalium obſeruatione tractata. Illud tamen dicam, Dionem lib. XL, & XLVI huius auctorem ſententiæ eſſe; qui adoptarentur ab aliquo, eos nomina illorum omnia, à quibus adoptarentur, ferre conſueuiſſe, ſuum uero gentilicium nomen retinuiſſe illud quidem, ſed aliquo tamen modo commutaſſe. ut C. Octauius qui dicebatur, poſteaquam à C. Iulio Cæſare eſt adoptatus, C. Iulius Cæſar appellari cœptus eſt, ita tamen ut gentilicium Octauij nomen non deſereret, ſed id quodammodo commutaret, & Octauianum pro Octauio redderet. Idem in P. Cornelio Scipione Æmiliano, & in L. Manlio Acidino Fuluiano, & in P. Licinio Craſſo Muciano factum eſt, qui omnes ab eo, à quo adoptati erant, nomina ſumpſerunt. Eodē ſpectans Cicero lib. epiſt. ad Att. III dixit: Cicero ſalutem Q. Cæcilio Pomponiano Attico. Eodem etiam referuntur ea, quæ ab eo ſcripta ſunt lib. VII: Dolabellam uideo Liuiæ teſtamento cum duobus cohæredibus eſſe in triente, ſed iuberi mutare nomē. Quod autem ſcribit Dio, id etiam ſi uerum eſt, non ab omnibus tamen ubiq; retentum eſt. B
Neq; enim Aurelius Oreſtes, qui à Cn. Aufidio, nec Calpurnius Piſo, qui à M. Pupio (ut ſcribit pro domo Cicero) adoptati fuerunt, aut Aurelianus, aut Calpurnianus appellati ſunt, ſed ille Cn. Aufidius Oreſtes, hic M. Pupius Piſo nominatus eſt. Eadem etiam ratione nec P. quidē Cornelius Scipio, qui, Dione auctore, à Q. Metello Pio, nec M. Iunius Brutus, qui, teſte Plutarcho, à Q. Seruilio Cæpione ſunt adoptati, aut Cornelianus, aut Iunianus, ſed ille Q. Cæcilius Metellus Pius Scipio, hic Q. Seruilius Cæpio Brutus eſt appellatus. ut Dio lib. XL, Cicero in Philippicis, nummi argentei teſtantur, in quibus nummis eſt ita:

Q. METELLVS PIVS SCIPIO	Q. CAEPIO BRVTVS PRO COS.

Metellus autem hic Scipio P. Cornelij Scipionis Naſicæ filius naturalis fuerat, teſte C
Dione, qui ita ait lib. XL: ὁ πομπήϊος κοινὸν σκιπίωνα πενθερὸν οἱ ὄντα προσείλετο. οὗτος γὰρ γόνῳ μὲν υἱὸς τοῦ νασικοῦ ὤ, ἐκ δὲ τοῦ κλήρου διαδοχῆς ἐς τὸ τοῦ μετέλλου τοῦ εὐσεβοῦς γένος ποιηθείς: id eſt: Pompeius Q. Scipionem ſocerum ſibi collegam aſciuit, qui naturalis filius fuit Naſicæ ille quidem, at adoptatus à Q. Metello Pio. Quod cum ita ſit, neſcio quid in mentem amico meo uenerit ſcribere in libro de nominibus ita: Cicero lib. epiſt. ad Att. VI: Scipionem hic Metellus proauum ſuum neſcit cenſorem non fuiſſe. Significat Scipionē Aſiatici illius filiū, qui adoptatus fuit à Q. Metello Pio. Cur mirer, hęc cauſſa eſt. nemo enim Aſiatici filium fuiſſe Scipionem hunc ſcribit, niſi quem hic ſequitur Dionis interpres. Neq; uero omnino hic Scipio Metellus Aſiatici filius eſſe potuit, ſed Naſicæ. primum quia hic idem P. Cornelius Scipio apud Eutropium, & Eutropij Græcum interpretem Pæanium nominatur. & P. Scipio in Epitomis, & apud Ciceronem pro domo dicitur, cùm ait: Atqui C. Atinius patrum memoria bona Q. Metelli, qui eum ex ſenatu cenſor eiecerat, aui tui Q. Metelle, & tui P. Seruili, & proaui tui P. Scipio. Aſiatici uero Lucij prænomen tulerunt. deinde quòd in Bruto a- D
uum huius uocat P. Scipionem Naſicam oratorem, proauum P. Scipionem Naſicam Serapionem, oratoris patrem, abauum uero P. Scipionem Naſicam Corculum Serapionis patrem: quæ cum in Aſiatici filium cadere nullo modo poſſint, in Naſicæ certe maxime cadunt, hoc modo:

I P. Scipio Naſica Corculū. Cos. 591. 598. abauus Scipionis Metelli.	I C. Lælius. Cos. 613. abauus Scipionis Metelli.
|	|
II P. Scipio Naſica Serapio Cos. 615. proauus Metelli Scipionis.	Lælia filia.
	II Vxor Q. Mucij Scæuolæ Aug. Cos. 636. proaui Scipionis Metelli.
|	|

III P. Sci-

A

III	P.Scipio Naſica Orator.auus Scipionis Metelli.Cos.642.uxor Cæcilia Macedonici filia.	III	Mucia filia Vxor L. Licinij Craſſi Oratoris Cos.658.aui Scipionis Metelli.
IIII	P.Scipio Naſica.pater Metelli Scipiõis	IIII	Licinia filia. Vxor P.Scipionis Naſicæ,patris Metelli Scipionis.
V	P.Scipio Naſica.qui adoptatus à Q. Metello Pio Q.Metellus Pius Scipio dictus eſt.Cos.701.	V	P.Scipio Naſica, qui adoptatus à Q. Metello Pio,Q.Metellus Pius Scipio dictus eſt.Cos.701.

B DESCRIPSI autem etiam maternos Metelli auos ex Ciceronis ſententia in Bruto,ne quis eundẽ de maternis,nõ de paternis intellexiſſe ſuſpicari poſſet, atq; ita rem (quod fieri ne hoc quidem pacto poteſt) ad Aſiaticos traheret.Hæc autem commutandorum ex adoptione nominum ratio cùm in alijs,tum maxime in M.Licinio Lucullo C. Caſsij in conſulatu collega Ciceronis interpretes decepit, qui cum in Verrẽ M.Terentium,C.Caſſium cos.ac legem Terentiam,& Caſſiam nominaret,mendum eſſe in Terentio, & Licinium reponendum eſſe duxerunt: quod profecto non feciſſent,ſi adoptionem ſubeſſe intellexiſſent,quod ex fragmento illius conſulatus Capitolino colligitur,in quo ita eſt:M. TERENTIVS M. F. VARR. LVCVLLVS C. CASSIVS. Ita etiam alibi A. TERENTIVS VARRO MVRENA.neq; enim Murena Terentiorum,ſed Liciniorum,ut Lucullus,cognomen fuit.

TRANSEAMVS ad Seruos.Non eſt autem dubium, quin, quemadmodum cum ſeruitutem ſeruiebant, prænomen domini ſequebantur, ita ut Lucipores, Marcipo-
C res, Publipores,Quinctipores;quaſi Lucij,Marci,Publij,& Quincti pueri dicerentur,ut à Plinio,&Quinctiliano ſcriptum eſt:ita etiã in libertatem uindicati patroni,à quo manumiſſi eſſent,nomina uſurpauerint.nam prćterquã quod exemplo ſunt M. Tullij Ciceronis liberti duo, quorum alter M. Tullius Tiro, alter M. Tullius Laurea dictus eſt,& Liuius Andronicus poeta,quem à M.Liuio Salinatore,cuius filios erudierat,libertate donatum ſcribit Euſebius in Chronicis:id etiam ex uerbis Ciceronis ad Att.lib.IIII,& Artemidori lib. primo effici poteſt.Cicero enim de Eutychide ſeruo Attici manumiſſo ita loquitur: De Eutychide gratum,qui uetere prænomine,nouo nomine T. erit Cæcilius, ut ex me & ex te iunctus M.Pomponius. Artemidorus autem de ſerui cuiuſdam ſomnio ita: Cognoui, inquit,quendam,qui cum ſibi uideretur tria pudenda habere, ex ſeruitute in libertatẽ uindicatus pro uno nomine tria accepit, duobus nominibus ab eo, à quo manumiſſus fuerat, ſumptis. Iam uero eos, qui in ciuitatem ſuſcepti eſſent, illorum potiſſimũ nomina tuliſſe,quorum beneficio
D ciuitatem impetraſſent, Latinorum ſcriptorum exempla oſtendunt. nam & Cicero ad Acilium ita ſcribit.Cum Demetrio Mega mihi uetuſtum hoſpitiũ eſt. ei Dolabella rogatu meo ciuitatẽ impetrauit,qua in re ego interfui. itaq; nunc P. Cornelius uocatur.itemq; in Verrem:Q.Lutatius Diodorus beneficio Q.Catuli à Sulla ciuis Romanus factus. eademq; ratione de Dione, qui beneficio Q. Metelli ciuis factus, Q. Cæcilius Dio eſt appellatus. & Cæſar lib. primo de bello Gallico, ita:Commodiſſimum uiſum eſt M.Valerium Procillum C. Valerij Caburi filium, cuius pater à C.Valerio Flacco ciuitate donatus erat,mittere.

CVR GENTILICIA NOMINA IN IVS *deſinant,& quid gens ſit,& à familia differat.*

HIS rebus expoſitis,reliquum eſt,ut de nominibus gentilicijs agamus. de quibus amicus meus ſic ſcripſit: Sciendũ omnia nomina, quibus familiæ ſignificantur,pro-

ferri in IVS, ut Porcius, Cornelius, Iulius. recte ille quidem, ſed parum ad rem tantã. Il A
lud enim docti hominis, & Romæ antiquitatis periti erat, cauſſam oſtendere, eamq;
ueterum uſu, & auctoritate probare. quam ipſe, ſi potero, exponam. Credo enim eos
ita factitaſſe, ut gentis originem eiuſmodi deriuatione ſignificarent; ut quemadmo-
dum in uoce deriuatio uerbi, ſic gentis etiam, quæ uoce illa exprimeretur, principum
in uoce appareret. Siquidem antiquiſſimam quanq; gentẽ aut à uiro, aut à loco, tan-
quam à fonte aliquo manaſſe, & nomen accepiſſe perſpicuum eſt: ita quidem, ut hæc
deriuationis ſignificatio in omnibus ſtudioſiſſime conſeruata ſit. Hanc autem con-
ſuetudinem ſi in paucis quibuſdam gentibus, & antequam urbs conderetur, & poſt-
quam condita eſt, ſub regibus, conſulibusq; diligentiſſime retentam eſſe oſtendero,
tum neminem fore puto, qui contra dicat. Age enim cur Iuliam gentem credimus,
aut Æmiliam, aut Atiam, aut Nautiam hanc eiuſmodi terminationem adeo religio-
ſe ſeruaſſe, niſi ut appareret in uoce, quod in re exiſtit, ab aliquo ipſas initio deriuaſſe?
eſt autem ita. Nam Iulia gens Iulum Æneę, Æmilia Æmilium Iuli filium, Atia Atim, B
Nautia Nautem Troianos uiros ſui generis auctores nuncupant. At uero condita ur
be non ne id etiam obſeruatum eſt? Scribit enim Plutarchus Numã regem filios qua
tuor reliquiſſe Pomponem, Calpum, Pinum, & Mamercũ, ab ijsq; Pomponiam, Cal
purniam, Pinariam, & Mamerciam gentes Romæ propagatas. L. autem Tarquiniũ
Priſcum ſcribit Dionyſius Damarati Corinthij fuiſſe filium, & cum Tarquinijs uiue-
ret Lucumonem Etruſco prænomine fuiſſe uocatum, ubi uero Romam commigra-
uit ad morem Romanum ſibi nomina compoſuiſſe. Itaq; cõmuni nomine ſe pro Lu-
cumone Lucium, gentilicio uero à Tarquinijs urbe non ſe Tarquinienſem, ſed Tar-
quinium appellari uoluiſſe. Idem fecit Ap. Claudius, qui ex Regillo Sabinorũ oppi-
do poſt reges exactos anno ſexto ſe cum clientibus Romam contulit. Etenim cum
Clauſus ante diceretur non iam amplius Clauſum, ſed Clauſium, poſt Claudium dici
ſe ubi Romæ domicilium collocauit, oportere exiſtimauit. Itaq; ab eo cæteri omnes
Romæ Claudij nominati ſunt. Id autem ita eſſe, ex eo etiam intelligi poteſt, quòd ait C
Priſcianus lib. II, nomina hæc in IVS apud Romanos idem ualere, quod apud Græ-
cos patronymica. uerba eius ſunt hæc: Nominum deriuatiuorum multa genera ſunt.
quorum patronymicũ id eſt, quod à proprijs tantummodo patrum nominibus deri-
uatur ſecundum formam græcam, quod ſignificat cum genitiuo primitiui filios, uel
nepotes, ut Æacides Æaci filius, uel nepos. pro quo Romani nominibus familiarum
utuntur, ut Cornelij. omnes enim ab illo, qui primus Cornelius appellatus eſt, hoc no
men habuerunt, quicunq; eiuſdem familiæ ſunt, ſicut omnes minores Theſei Theſi-
das Græci appellarunt. Hæc ille. Idem autem ſentit etiam Dionyſius, qui in Priſco
hæc nomina συγγενικὰ, & πατρωνυμικὰ uocat. Neq; uero dubium eſt, quin hæc tota
ratio terminandi uſq; ad reipub. interitum incorrupta peruenerit. Nam etſi nonnul-
los quaſi gentilicij nominis expertes eſſe reperimus, ut M. Perpernam, & C. Norba-
num conſulares, quos ita & in libris, & in Capitolinis marmoribus nominari uide-
mus, id tamen contigiſſe uidetur, aut quòd ij cognomine magis quàm nomine dele- D
ctati ſunt, ut M. Agrippa, cuius gentilicium nomen in omnibus Lapidibus omiſſum
eſt, cum tamẽ ex Vipſaniorum eum gente fuiſſe Nepos, & Dio tradiderint: aut certe
quòd ea nobis ignota ſunt. Quæcunq; autem cauſſa ſit, non eſt, quòd exiguus horum
numerus tam religioſam tot aliorum conſuetudinem impediat, præſertim uero ami-
co meo ſummo uiro auctore, qui ita habere omnia ſine ulla exceptione aſſeuerauit.
Quid autem ſit gens, unde ipſa omnia gentilicia dicta ſunt, ac quid à familia differat,
nunc dicamus. Inter gentem, & familiam illud intereſt, quòd gens ad nomen, familia
ad cognomen refertur. Itaq; illa tanquam totum continere uidetur, hæc quodammo
do partem. exempli gratia. Valerij omnes unius eſſe gentis dicuntur, quia uno nomi
ne continentur omnes, at uero partes gentis huius ſunt plures, quæ ex cognominum
uarietate diſtinctæ ſunt, eæq; familiæ nominantur, ut in gente Valeria Maximi, Meſ-
ſallæ, Flacci, Læuini, Faltones: in Cornelia Scipiones, Lentuli, Dolabellæ, Sullæ,
Cinnæ: in Æmilia Mamercini, Lepidi, Paulli, Scauri, Barbulæ. itemq; in cæteris.

A At uero Valerij omnes unius ſunt gentis, itemq; Cornelij atq; Æmilij. Itaq; recte Feſtus gentem definit eam, quæ ex multis familijs conficeretur. Quod autem intereſt inter gentem, & familiam, idem intereſt inter genus, & ſtirpem. Quæ quidem ita eſſe, ex his ueterum hiſtoriarum uerbis intelligitur. Suetonius in Galba: Imagines uniuerſi generis exequi longum eſt, familiæ breuiter attingam. Qui primus Sulpiciorũ cognomen Galbæ tulit, cur, aut unde traxerit, ambigitur. & Liuius lib. XXXVIII: P. Scipio Naſica orationem habuit plenam ueris decoribus non communiter Corneliæ gentis, ſed propriè familiæ ſuæ. & apud Suetonium Cæſar: Ab Anco Marcio ſunt Marcij Reges, quo nomine fuit mater, à Venere Iulij, cuius gentis familia eſt noſtra. & in Auguſto: Gens Octauia à Tarquinio Priſco Rege inter Romanas gentes allecta, mox à Ser. Tullio inter patricias tranſducta. primus ex hac magiſtratũ cepit C. Rufus. is quæſtorius Cnæum, & Caium procreauit, à quibus duplex Octauiorum familia defluxit, conditione diuerſa, & Cicero in Bruto: Funebres orationes ipſæ fa-
B miliæ quaſi ornamenta ſeruabant ad uſum, ſi quis eiuſdẽ generis occidiſſet. & Liuius lib. nono: Duodecim Potitiorum familias fuiſſe, cum gens Potitia tota interijt. & lib. primo: Iulia gens Iulum auctorem ſui nominis nuncupat. & lib. ſeptimo ſic loquitur Valerius Coruus: Nõ ſi mihi nouũ hoc Corui cognomen Dijs auctoribus homines dediſtis, Poplicolarum uetuſtum noſtræ familię cognomen memoria exceſſit, & lib. XL: Inde cognomen familiæ inditum, ut Annales appellarentur. & Catullus: nõ decet tam uetus ſine liberis nomen eſſe, id eſt tam ueterem gentem, qualis erat Manlia. Hæc de gente, familia, & genere. nunc de ſtirpe dicam. Cic. pro Rabirio: Qua in familia laus aliqua forte floruerit, hãc ferè qui ſunt eius ſtirpis cupidiſſime perſequũtur. & primo de legibus. Hic orti ſtirpe antiquiſſima ſumus. & in Lęlio: Qui aliquãdiu propter ignorantiã ſtirpis, & generis in famulatu fuerũt. & lib. primo de oratore: Quid? qua de re inter Marcellos & Claudios patricios centumuiri iudicarunt? cum Marcelli à liberti filio ſtirpe, Claudij patricij eiuſdem hominis hæreditatem gente ad ſe re-
C diiſſe dicerent, non ne in ea cauſa fuit de toto ſtirpis, & gentilitatis iure dicendum? & Suetonius in Claudio: Claudius Cn. Pompeio antiquiſſimę ſtirpis Magni cognomẽ ademit. Quæ autem ratio eſt inter gentem, & familiam, eadem eſt inter gentiles, & agnatos. ut enim familia, aut ſtirps nos propius attingit, quàm gens, aut genus, ſic agnati, quàm gentiles. Si quidem gentilis auctore Feſto dicitur, qui eodẽ ex genere natus, & is, qui ſimili nomine appellatur. recte. quatenus enim ait, Ex eodẽ genere, eos intelligit, qui eiuſdem gentis eundem principem habent: quatenus, Simili nomine, eos, qui quanquam uno gentis nomine omnes utuntur, tamen alium, atq; alium auctorem ſui generis nuncupant. quomodo Cicero in prima Tuſculana, ſe gentilẽ eſſe ait Ser. Tullij Regis, quòd uterq; ſimili gentilicio nomine uteretur, cum tamen è diuerſo uterq; fonte manaret. Cum autem ad Herennium ſcriptum ſit: Si furioſus exiſtat, agnatorum, gentiliumq; in eo, pecuniaq; eius ius eſto. Item: ſi pater familias inteſtato moritur, familia, pecuniaq; eius agnatorum, gentiliumq; eſto: agnati profecto
D uidentur eſſe, qui ex eadem familia ſint, quibus deficientibus, gentiles ſubeant. Nam Cicero dixit primo de oratore: Iura gentilitatum, & agnationum. Item: ius gentilitatis, & ſtirpis. & de legibus primo: Homines Deorum agnatione, & gente tenentur: cum utrãq; coniunctionem complecti uellet. Amicus autem meus in ſuo libro de nominibus gentem, & familiam, gentiles, & agnatos idem eſſe cenſet, cum ait: Agnomen familiæ eſt appellatio, & gentis, unde agnati, & gentiles dicebantur, qui ex eadem erant familia, ut Cicero in Topicis ait, & idem in Bruto Ser. Tullium Regẽ gentilem ſuum ea de cauſſa nominat. Mea autem ſententia, Ciceronis ſententiam percepiſſe nõ uidetur, qui in Topicis gentiles eos definit, qui inter ſe eodem nomine ſunt, id eſt ex eadem gente, ut infra alio loco oſtendam; familiæ uero aut agnatorum non meminit. eſt præterea intelligendum Plinium, gentiles nouo quodam modo appellare. ſi quidem ſeruos gentiles eſſe dominorũ ait, quia eodem prænomine appellarentur, quo dominus, ut Marcipor, Quinctipor, id eſt Marci, & Quincti puer.

De

De Romanarum gentium origine. A

DVOS autem populos ſeminarium gentium Romanarum fuiſſe reperio, Aborigines, & Troianos, qui ambo ab Ænea (ut Liuius, & Dionyſius tradunt) communi nomine Latini ſunt appellati. Aborigines autem, qui ante aduentum Æneæ Latium, regnante Latino, tenebant, docet Dionyſius ex Græcis in Italiã uenientibus eſſe conflatos. Græcos autem hos nominat, Oenotrum ex Arcadia, Pelaſgos ex Theſſalia, Euandrum item ex Arcadia, Herculem ex Peloponneſo profectum. Atq; etiam ijdem ſcribunt, Romulum, ſuperante Latinorum, Albanorumq; multitudine, urbem in Palatio condidiſſe. Quæ cum ita ſint, iam id dubium eſſe non poteſt, quin ad hos populos alij etiam plurimi acceſſerint, qui Romanam urbem gentibus repleuerint. Si quidem accepimus Romulum Cæninenſes, Antemnates, Camerinos, Veientes, Fidenates, quos bello deuicerat, Sabinos uero etiam, quibuſcum æquo marte pugnauerat, in ſocietatem nouæ urbis uocaſſe. Quin etiam multas Etruſcorũ urbes ſe ad eum B recepiſſe initio à Medullia facto, traditum eſt. Hoc autem Romuli inſtitutum reliqui deinceps reges ſtudioſiſſime ſibi conſeruandum eſſe duxerunt, ut finitimas ciuitates aut ui, aut beneuolentia ſibi adiungerent, Romamq; transferrent. Itaq; Tullus Hoſtilius euerſa Alba familias eius urbis Romam traduxit. Ancus Lucumonem Etruſcũ in ſenatum aſciuit. Priſcus Ser. Tullium Corniculanum ſibi etiam generum adiunxit. Idem poſt quoq; factum eſt, liberata regio dominatu rep. neq; enim unquam deſitum eſt, ciuitatem uictis populis, & gentibus dari, Italiamq; ipſam municipijs deuinciri, quouſq; bello Marſico uniuerſa ferè ciuitate donata eſt. Quo tempore multi etiã ne Italicæ quidem gentis uirtutis ergò in ciuitatem ſuſcipi cœpti ſunt. Quoniam autem difficile, immo uero difficillimum eſt, omnium gentium originem inuenire, paucarum tantum quarundam fontes, & initia indicabo, ex quibus intelligi poterit, idem etiam in reliquis factum eſſe: neq; enim ullam aliam hiſtoriæ Rom. partem tam & à ueteribus, & ab ijs, qui nunc ſunt, neglectam eſſe comperi, quàm quæ hanc quæ- C ſtionem continet.

HVIVS autem tractationis hos quaſi fontes cõſtituo, ut alias gentes à nominibus Aboriginum, uel Troianorum, uel aliorum eiuſmodi populorum, alias à prænominibus, nominibus, & cognominibus, alias à locis, urbibus, & populis, alias à quadrupedibus, alias à re alia dictas eſſe affirmem.

Gentes ab Aboriginibus, & Troianis ortæ.

AC VITELLIOS quidẽ Fauno Aboriginum rege, & Vitellia, quæ multis locis pro numine colebatᷓ, ortos tradit Suetonius in Vitellio.

FABII à Fabio Herculis filio orti. Plutarchus in Fabio. Vnde Iuuenalis. Natus in Herculeo Fabius lare.

ANTONII ab Antone Herculis filio. Plutarchus in Antonio.

POTITIAM gentem antiquiorem origine urbis nominat Liuius, à Potitio illo ſene, qui ad tempus affuit epulis. Seruius.

MAMILII à Mamilia Telegoni filia. Liuius, Dionyſius, Feſtus.

Multas præterea gentes Romanas à Troianis fluxiſſe credidit antiquitas. Itaque Seruius in V. Æneidos ſcribit Varronem librũ reliquiſſe de familijs Troianis, id eſt quæ genus trahebant à Troianis, & Iuuenalem iccirco Troiugenas appellare nobiles Romanos, quaſi è Troianis genitos. Inter cæteras aũt hæ fuerunt.

IVLIA à Iulo Æneæ filio. Liuius, Dionyſius, Suetonius, Virgilius. Itaq; Proculum Iulium Romuli tẽpore IVLI Aſcanij progeniẽ uocat Dionyſius, & ipſi IVLII cognomen etiam tulerunt IVLI. Albana fuit. D

AIMILIA ab Æmilio Aſcanij Troiani filio, ut ait Feſtus. cui rei forte alluſit Virgilius, cum dixit:

Progeniem ſed enim Troiano à ſanguine duci
Audierat, Tyrias olim quæ uerteret arces,
Hinc populũ late regẽ, belloq; ſuperbũ
Venturum excidio Lybiæ-

Etenim

A Etenim progeniem Æneæ, & Iuli uocare uidetur Scipionem Paulli Æmilij filium, qui Imp. Carthaginem excidit. Populum autē legiones Romanas, quæ ab ijſdem etiam genus trahebant. alioquin ſi progeniem, & populum idem dicat, ſuperuacanea iteratio uideatur. Nihil tamē contra ueteres affirmo. alij iudicabunt. Plutarchus autem Æmilios à filio quodam Pythagorę Mamerco dictos ait, qui ſummo lepore præditus fuit, quæ græce αἱμυλία dicitur.

ATII ab Ati. Vergilius: Atis, genus
B unde Atij duxere Latini. Quod Auguſti cauſſa dictum ſcribit Seruius, qui ex Atia matre natus eſt.

NAVTII à Naute Æneæ comite. Dionyſius, Vergil. & Seruius in II Æneid. Cum Diomedes raptum Palladium ſibi non eſſe aptum intelligeret, illud Æneæ tranſeunti obtulit. ſed cum ſe ille capite uelato ſacrificans conuertiſſet, Nautes quidam ſimulacrum accepit. quare Mineruę ſacra nō Iulia gens habuit, ſed Nautia. Idem ſcribit Varro in lib. de familijs Troianis.

C CLOELII à comite Æneæ eius nominis Dionyſius.

IVNII à comite Æneæ eius nominis. Dionyſius.

SERGII à Sergeſto comite Æneæ. Vergilius libro V: Domus à quo Sergia nomen.

MEMMII à Mneſtheo comite Æneę. Vergilius in V. Genus, à quo nomine Memmi.

CLVENTII à Cloantho comite Æneæ. Vergil. in V: Genus unde tibi Romane Cluenti.

D GEGANII à Gia comite Æneæ, ut ait Seruius in V. Æneidos.

CAECILII à Cæcade comite Æneę. alij à Cæculo, q cōdidit Præneſte. Feſtus.

Ab Italis.

COELII à Cœle Vibenna Etruſco, qui ſe Romam, regnante Romulo, contulit. Dionyſius, Feſtus, Tacitus, Varro.

POMPONII à Pompone, Numæ Regis filio. Plutarchus.

CALPVRNII à Calpo Numæ F. Plutarchus, Feſtus.

PINARII à Pino Numæ F. Plutarchus. Seruius à quodam ſene, qui, quia ad tempus ad dapes n uōenit, PINARIVS dictus ἀπὸ τῆς πείνης, id eſt à fame. Fortaſſe Pinaria gens duplex fuit.

CLAVDII à Clauſo Sabino. Liuius.

VALERII à Valeſo Sabino. Dionyſius. Itaq; Valeſij primum, poſt Valerij dicti. Feſtus. Boni autem ominis cauſſa in delectu cenſuūe primi nominabātur Valerius, Saluius, Statorius.

A prænominibus, nominibus, & cognominibus.

QVAE adhuc expoſita ſunt, ea locupletiſſimorum monumentorum auctoritate probata ſunt, quæ uero infra dicentur, uerisimilibus potius, quàm ueris argumentis nituntur. uera autem eſſe nego, quæ ueterum annalium fide carent. A prænominibus autem, & nominibus, & cognominibus gentes multæ manaſſe uidentur.

Vt autem prætermittam ea prænomina, quę integra pro nomine gentilicio uſurpata uidentur, ut Metius, Numerius, Appius, Statius, ut P. Metius in epiſtola ad Marium. & L. Mettius, & Q. Mettius, & P. Mettius, quæ ſe in ueteribus lapidibus Romæ legiſſe Pierius ſcripta profitetur, quanquam duobus TT. ut Cn. Numerius in lapide uetuſto, qui eſt Venetijs in turri diui Vitalis, M. Appius, cuius lapidem citat in Brutū Sebaſtianus Corradus. T. Statius apud Liuium tribunus plebis. & P. Statius in antiquis lapidibus urbis antiq. ut hæc inquam, omittā, quæ aliquam fortaſſe quæſtionē habere poſſint, at AVLII certe ab AVLO deſcendiſſe uidentur. unde Q. Aulius Cerretanus. Liuius, lapides Capitolini.

CAESONII à Cæſone.

CNAEII à Cnæo, ut de petit. conſul. Ex equeſtri ordine Pompilios, & Cnæios.

DECIMII à Decimo.

HOSTII ab Hoſto. Vnde epigrāma antiq. urbis. P. HOSTIO. P. F. SEVERO. & Plutarchus in Romulo: L. Hoſtius.

LVCILII à Lucio.

MANILII à Manio.

MARCII à Marco, uel à Mamerco, ut ait Plu-

ait Plutarchus in Numa. etenim ubi ait, à Mamerco Mamercios Reges: lego ipſe, Marcios Reges.

LARTII à Larte. quanquã græce λάρκιοι ſcribitur.

POSTVMII à Poſtumo.

PROCVLEII à Proculo.

PVBLILII à Publio.

SPVRILII à Spurio.

SERVILII à Seruio.

SEXTII à Sexto.

QVINCTII à Quincto.

TITII à Tito.

VIBII à Vibo. unde C. Vibius Panſa.

VOLVSII à Voluſo.

TVLLII à Tullo.

ANCII ab Anco. Vnde Sp. Ancius legatus Fidenis interfectus. & Sp. Ancius Briſo, de quo in Bruto Cicero.

PETRONII à Petrone.

METILII à Metio.

ARRVNTII ab Arrunte.

NVMITORII à Numitore.

SERTORII à Sertore.

STATILII à Statio.

Hæ à prænominibus, à nominib. uero hę.

SEXTILII à Sextijs.

QVINCTILII à Quinctijs.

ATILII ab Atys.

PORCILII à Porcijs.

HOSTILII ab Hoſtijs.

A cognominibus uero hæ.

RVTILII à Rutilo.

VARII à Varo.

PLAVTII à Plauto.

FVLVII à Fuluo.

VENNONII à Vennone.

ALBII ab Albo, Varro.

ALBINII ab Albino.

LICINII à Licino.

SILII à Silo.

GEMINII à Gemino.

GALLII à Gallo.

FLAVII à Flauo.

PLANCII à Planco.

CATII à Cato.

FICTORII à Fictore. Vnde Q. Fictorius, de quo Liuius.

CORDII à Cordo. Vnde M. Cordius, in numis argenteis.

PAPII à Papo. Vnde lex Papia à Papio lata. ut Cicero de offi. ait (Papia autẽ gens fuit, quæ Mutili cognomẽ tulit, Appiano, & lap. Capi. auctoribus) non à Q. Æmilio Papo, ut amicus meus tradit in lib. de nominibus. neq; enim leges à cognomine appellantur, ut in IVS deſinãt, ſed, ſi id forte fiat, in ANVS, ut Gracchanæ leges, at non Gracchiæ, & Cæſarianæ fortaſſe, nõ Ceſarię. à nomine uero ſemper, ut Semproniæ, & Iuliæ. Vnde Cicero in Philip. prima. Quære acta Gracchi, Semproniæ leges proferentur. quęre Sullæ, Corneliæ. Idem etiam improbat lectionẽ illam in Lælio. Videmus Papum Æmilium C. Luſcinio familiarem fuiſſe. improbat autẽ, quòd cognomen nomini nunquam pręponatur. quaſi uero Liuius non ſæpe dixerit Macer Licinius, Antias Valerius, Curſor Papirius: & Cicero, Vetus Antiſtius: & Cœlius, Balbus Cornelius: & alij, Paullus Æmilius, & Criſpus Saluſtius.

FVRII, qui ante Fuſij, à Fuſo, quod etiam cognomen tulerunt.

VALERII, qui olim VALESII, à Valeſo gentis auctore. Itaq; cognomen etiã tulerunt Voluſi.

Ab urbibus, & populis.

TARQVINII à Tarquinis urbe Etruriæ. Dionyſius.

GABINII à Gabinis item dicti uidentur.

COMINII ab Cominis Italiæ populis. de quibus Plinius.

VOLSCII à Volſcis. unde M. VOLSCIVS Fictor. de quo Liuius.

VATINII à Vatinis priſcis Latinorũ populis, quorum oppidum Vatia.

A quadrupedibus.

A quadrupedibus etiam multas gentes nuncupatas eſſe, idoneos teſtes habemus Plutarchum, & Varronem. Plutarchus in Poplicola ita: Quia pecudibus omnia bona conſtabant, iccirco filijs ſuis eiuſmodi nomina impoſuerunt, ut Porcios. & Varro lib. II de re ruſt. Nomina multa habemus ab utroq; pecore, à minore PORCIVS, OVINIVS, CAPRILIVS, à maiore EQVITIVS. Eadem etiã ratione nos, & ASINIOS, & SVILLIOS adiungere poſſumus.

A mini

A *A miniſterio aliquo.*

FLAMINII dicti, quòd flamini Diali miniſtrarent. Feſtus.

PONTIFICII forte dicti, quòd Pontificibus miniſtrarent. ex quibus fuit Ti. Pontificius tribunus plebis. de quo Dionyſius, & Liuius.

A uoce aliqua.

TERENTII à tereno, uoce Sabina dicti, quæ molle ſignificat: Varrone teſte, ut ait Macrobius. quod ſi ita eſt, ergo &
B multi alij eodem modo, ut

AVRELII, qui ante AVSELII, quòd ijs publice locus datus ſit, ubi ſoli ſacrificium facerent. Feſtus.

ATRICII ab Atro. Varro.

PVBLICII à publico.

POPILLII à popillo.

HIRTII ab hirto.

IVVENTII à iuuenta.

SALVII à ſaluo, unde boni ominis cauſſa primus Saluius in cenſu, & delectu nominabatur. Feſtus.

SEPTII à numero ſeptem.

SEPTIMII à ſeptimo.

OCTAVII ab octauo.

NOVII à nouem.

NONII à nono.

DECII à decem.

DECIMII à decimo.

Quemadmodum uſus cognominum, & agnominum ſit inuentus.

CVR autem duobus nominibus Romani homines, non contenti prænomine, & nomine, tertium etiam, & quartum adiunxerint, quod cognomen uocarint, magna exiſtere quæſtio poteſt. Ac mihi quidem uidetur, eos primũ, ut qui idem prænomen, nomenq; ferebant, nota aliqua internoſcerent, hanc tertij nominis rationem excogitaſſe, poſt autem, cum cognominum uſus increbuiſſet, eoſdem etiam ſine eiuſmodi cauſſa cognomina indidiſſe. Hac ratione L. Tarquinium Priſcum, & L. Tarquinium Superbum, cum & prænomine, & nomine conuenirent, inquit Dionyſius, Priſcum illum quòd natu maior, hunc Superbum, quòd cõtumacior eſſet, eſſe uocatũ. Valuit
C autẽ in primis hic cognominum uſus ad confuſam ipſarum, ut oſtendi, gentium turbam diſtinguendam. Quod exempli cauſſa in gente Cornelia perſpici poteſt; quæ cognominũ uarietate in multas familias diffuſa eſt: Maluginenſes, atq; inde Coſſos, Scipiones, Lentulos, Merulas, Cinnas, Sullas, Dolabellas. Iterumq; cum familia Maluginenſiũ creuiſſet, quartis nominibus eſt in alias etiam familias diſtributa. ita ut alij Malugineſes Coſſi, alij Maluginenſes Scipiones, alij Maluginenſes Lentuli, itemq; Scipiones, alij Africani, alij Aſiatici, alij Naſicæ dicerentur. neq; enim probo amici emendationem ab eo traditam libro ſecundo annotationum, cap. XIII his uerbis. Verba Ciceronis ſunt libro ſecundo de orat. ubi agitur de ſalibus: Eſt autem ex hoc genere uetus illud, quod aiunt Maluginenſem illum M. Scipionem, cum ex centuria ſua renunciaret Acidinum conſulem, prçcoq; dixiſſet, &c. Sed multum etiam me torquet quiddam in his nominibus M. SCIPIONEM MALVGIN. Nam nuſquam inuenio Scipionẽ tanquam familiæ nomen poni, ſed pro cognomine. Scio equidem
D per librariorum errorem ſæpe SCIPIONEM legi pro CAEPIONEM, quare crediderim hoc etiam loco non Scipionem, ſed Cæpionem legi debere. Ratio, qua impellor eſt hæc. Scio Q. Seruilium Maluginenſem ſæpe à Liuio nominari in libris primæ decados, quo tempore Romæ creabantur tribuni militares. Scio quoq; Seruilios cognomen habuiſſe Cæpionum, ut facile poſſim affirmare hic eſſe legendum M. CAEPIONEM MALVGINENSEM. hanc ergo ipſe emendationem non probo. Nam quòd ait, Liuium ſæpe Q. Seruilium Maluginenſem nominare, non eſt ita. Semel enim tantum lib. V, an. CCCLXXII. nominat P. Seruilium Maluginenſem mendoſe, pro Ser. Corneliũ Maluginenſem, ut in ſcholijs Liuianis oſtendi cũ alijs teſtimonijs, tum quòd eo anno Diodorus pro eo tribunum mil. cos. pot. edit σέρβιον κορνήλιον μαλλ-γωνα. Maluginenſem aũt fuiſſe cognomen non Seruiliorum, ſed Corneliorum perinde atq; Scipionẽ, apparet ex L. M. P. & SER. Cornelijs Maluginenſibus, qui aut cõſules, aut tribuni mil. aut cenſores fuiſſe à Liuio ſæpe traduntur. Quod cognomẽ aliquot etiã ex Cornelijs retinuiſſe, poſtquam alia cognomina inueniſſent, cùm hic lo-

cus indicat, in quo eſt, M. Scipio Maluginenſis, qui auctore Liuio an. DLXXIIII A
prætor fuit, tum an. DCLXXII. in Capitolinis tabulis, ubi eſt, SER. CORNELIVS
CN. F. CN. N. LENTVLVS MALVGINENSIS. ut omnino SCIPIONEM,
non CAEPIONEM legendum eſſe, contra quam ille cenſet, eſſe exiſtimem. Neq; e-
nim intelligo, quî illud ſit, quod aiunt, ſe nunquam SCIPIONEM familię nomen in-
ueniſſe, ſed pro cognomine. Siquidem eandem ratione eſſe iudico, cum dico, M. Cæ-
pio Maluginenſis, atque cum dico M. Scipio Maluginenſis, & P. Scipio Naſica, &
P. Scipio Africanus, & alia eiuſmodi multa. Sed ad propoſitũ reuertamur. Ergo
neceſſitas primum cognomina excogitauit, poſt uſus, & commoditas cuſtodiuit, &
propagauit. Qui uero agnomẽ aliud eſſe à cognomine tradiderũt, ij mihi ſatis quod
ſentiunt non probant. Ex eorum uero numero grammatici ueteres exiſtunt, qui, ut
ſupra dixi, cognomina appellant ea, quæ tertio loco, quæ uero præterea adijciuntur,
ea omnia agnomina nuncupant, ut Africanum, & Aſiaticum. Eiuſmodi uero opinio
facile locupletiſſimi auctoris Ciceronis uerbis refellitur, apud quem animaduertere B
poſſumus, ea omnia cognomina dici, quæ etiam quarto loco ponuntur. Sic enim ille
ait pro Murena: Quam laudem ille Africa oppreſſa cognomine ipſo præ ſe ferebat,
eandem hic ſibi ex Aſia cognomen aſſumpſit. & in Somnio: Eritq; cognomen id tibi
per te partum, quod nunc habes à me hæreditariũ. Idem Sapientem, & Diuitem cog
nomina uocat, quæ tamen quarto loco erant in M. Porcio Catone, & in M. Licinio
Craſſo. Inquit enim in Catone: Cato quaſi cognomen habebat in ſenectute Sapien-
tis. & in ſecundo de off. P. Craſſus tum cognomine Diues, tum copijs. Hac cauſſa nos
omnia, præter priora duo, cognomina appellabimus. Nam quòd amicus meus in li-
bro de nominibus agnomen pro nomine gentilicio ſumit, atq; inde agnatos ducit,
multo mihi minus ex ijs, quæ dixi, & ijs, quæ dicam, probatur.

Vnde cognomina tracta ſint.

DEINCEPS ſequitur, ut unde cognomina tracta ſint, dicam ea, quæ uel ueteres C
prodiderunt, uel ipſe aut ratione, aut opinione, ſequutus eorũ regulas, atq; præcepta,
cõſequi potui. Ac Plutarchus quidem in Coriolano multos nobis huius quæſtionis
quaſi fontes oſtendit, cum ait: Cognomina apud Romanos imponi conſueuiſſe aut
ab actione aliqua, aut à forma, aut à fortuna, aut à uirtute, perinde atq; Græci σωτῆρα,
& καλλίνικον ab actione, φύσκωνα, & γρύπον à forma, εὐεργέτην, & φιλάδελφον à uirtute, εὐδαί-
μονα à fortuna dixerunt; aut à ſalibus, & dicacitate, quo pacto Græci Antigonum δώ-
σωνα, Ptolomæum λάμυρον appellarunt, Romani uero etiam Metellum unum Diade-
matum, quòd frontem ex ulcere diademate diu obligaſſet, alterum uero Celerem,
quòd celeritatem eius in apparandis funebribus patri ludis ſunt admirati, uocaruntq;
aut à caſu naſcendi, ut Proculum, Poſtumum, Vopiſcum, aut demum etiam à corpo-
ris uitijs, ut Syllas, Nigros, Rufos, Cæcos, Clodios. quibus nec cæcitas, nec ullũ aliud
corporis uitium cõtumeliæ fuit, uerum ipſa uitia pro nominibus proprijs æquiſſimo
animo audita ſunt. Hæc Plutarchus, ut dixi, in Coriolano. Mendum autem ſuſpicor D
eſſe in exemplis eius; ſcribit enim σύλλας dictos eſſe à corporis uitio, cum alia longe ſit
eius nominis origo, ut tradit Macrobius. Itaq; legendum puto σίλους, id eſt Silos. Sili
aũt ſunt, qui naſo ſunt ſurſum uerſus adunco, quod uitium eſt corporis. neq; etiã pla-
cet, eundem de cognominibus agentem Clodiorum feciſſe mentionẽ, quod nomen
eſt gentis, quæ ne à uitio quidẽ corporis nominata eſt, ut ante dixi, niſi forte Clodios
pro Claudis acceperit. Claudus enim Quinctiorum cognomen. Quæ autem ſcribit
in Coriolano, eadem fere tradita ſunt ab eo etiam in Mario. Quin etiam Macrobius
lib. primo alios à uirtute, alios ab honore, uel iniuria, alios à caſu cognomina ait inue
niſſe. libro aũt tertio aliquot etiã à ſtudio piſcium cognominatos eſſe oſtendit. præ-
terea Plin. lib. decimo octauo cap. tertio à ruſticis operibus, libro aũt undecimo cap.
trigeſimoſeptimo à uitioſis corporis partibus nonnullos cognomen traxiſſe ait. Po-
ſtremo etiam Varro à maiore, & minore pecore cognomina indita eſſe tradit lib. ſe-
cundo de re ruſt. cuius uerba aſcribam, quia deprauata ſunt, & manca. Nomina, in-
quit,

A quit,multa habemus ab utroq; pecore,à maiore,& à minore. à minore Porcius,Ouinius, Caprilius.ſic à maiore Equitius,Taurus cognomina adſignificari,quòd dicuntur Anni Capræ,Statili Tauri,Pōponij Vituli.ſic à pecudibus multi alij.Hæc Varro. Nemo eſt aūt,qui non intelligat,hic confundi exempla nominum,& cognominū,& ſenſum nullum bonum elici. Itaq;,ſi ita legamus,erit ſententia aptior.Nomina multa habemus ab utroq; pecore,à maiore,& à minore.à minore Porcius, Ouinius,Caprilius. ſic à maiore Equitius, Aſinius. eſt autem intelligendum, cum dicimus Capram, Taurum, Vitulum, cognomina adſignificari, quòd dicuntur Annij Capræ, Statilij Tauri,Pomponij Vituli; ſic à pecudibus alij multi. Quinctilianus eadē ferme docet libro primo.uerba eius hæc ſunt:Scrutabitur præceptor acer origines nominum,quæ ex habitu corporis, ut Rufos,Longosq; fecerūt,ubi erit aliud ſecretius,Syllæ, Burri, Galbæ,Plauti,Panſæ,Scauri,taliaq;.& ex caſu naſcentium; hinc Agrippa,& Opiter, & Cordus, & Poſtumus erunt. & ijs, quæ poſt natos eueniunt, unde Vopiſcus. iam
B Cottæ,Scipiones,Lænates,Serrani ſunt.& ex uarijs cauſis gentes quoq;,& loca & alia multa reperias inter nominum cauſſas. Hæc Quinctilianus. apud quē item credo eſſe mendoſe Syllas,pro Silos ob eam,quā dixi cauſſam.Longū eſſet hoc loco Liuij, Dionyſij,Dionis,Suetonij,Ciceronis,aliorūq; multorū,quo loco de hac re agunt, in hanc ſententiam uerba proferre.Cum igitur res ita habeat,iam quo modo hoc in ſingulis factum ſit,uideamus.Quibus in exponendis hanc diuiſionem tuebimur,ut alia ab animo,alia à corpore, alia à fortuna tracta eſſe dicamus.ad animum aūt pertinent uirtutes,mores, oratio,artes,ſtudia,res geſtæ,ad corpus partes corporis,color,habitus,ueſtitus,ſimilitudo alterius,locus,&quæ ſunt eiuſmodi.His autem rebus diligenter animaduerſis,omnis,ut puto,impoſitorū cognominū ratio erit perfecta. Qui aūt cognominum terminationes perſequuti ſunt, ij fruſtra laboraſſe mihi uidentur,cum omnes terminationes cognominibus,ſi ita tempus,& euentus tulerit, cōuenire poſſint,præter eam,quæ gentem notet.Itaq; cum apud Liuium nomina gentilicia multa
C pro cognominibus mendoſe legerentur, ea ad ſuam integritatem ex antiquorū monumentis à me paulo ante redacta ſunt, ut Fabius Licinus, Marcius Rutilus, Quinctius Flamininus,Furius Pacilus, & alia eiuſmodi, nō Licinius,Rutilius,Flaminius, Pacilius,ut uulgo legebatur.

Cognomina à ſapientia ducta,aut contra.

Sapientiam autem, atq; ſtultitiam dediſſe multa cognomina Romanis cùm ex Plinij uerbis percipitur,tum exempla,quæ ſubijciam,indicant.ſcribit enim Plin.lib.tertio: Reliquis animi bonis præſtitere ceteros mortales ſapientia, ob id Cati,Corculi apud Romanos cognominati.

SOPHVS,qui eſt græce ſapiens,Semproniorum cognomen.quod primus tulit P. Sempronius iuris ciuilis peritiſſimus.

D CATO, autore Plutarcho in Catone maiore, uir dicitur multarum rerum peritus. eaq; de re M.Porcius Cato uocatus eſt. fuit autem etiam cognomen Hoſtiliorum.

DE CATO inquit Varro lib. VI de ling.Lat:Cata acuta Sabini dicunt;quare Catus Ælius Sextus,non, ut aiunt,ſapiens,ſed acutus.Quare dixit Ennius:Egregie cor datus homo Catus Ælius Sextus.

SAPIENTIS cognomen inuenit C. Lælius, ut ait Plutarchus in Gracchis, quia, cum Tiberij partes aduerſus optimates tueri cœpiſſet, diſcordiam ciuitatis metuens ab incœpto deſtitit.

CORCVLVM, auctore Feſto, antiqui à corde ſolertem, & acutum dixerunt, eoq; cognomine uſus eſt P. Cornelius Scipio Naſica, optimi uiri filius, ut ait Cicero in Bruto.

BRVTVS ſtultum ſignificat, ut ait Dionyſius. Itaque L. Iunius, qui reges eiecit, factus ad imitationem ſtultitiæ, Bruti quoque haud abnuit cognomen. Liuius, Dionyſius.

BELLVTVS eſt belluæ ſimilis, ut ait Feſtus. quod cognomen tulit L. Sicinius primus tribunus pl. Dionyſius, & Pędianus. A

A uirtute, & moribus.

NERO Sabinorum lingua ſtrenuum ſignificat. Itaq; Ti. Claudius Ap. Cæci F. id primus tulit, quod poſt in eius familia manſit. Suetonius in Tiberio.

MARCELLVS, ut Plutarchus tradit, eſt Bellicoſus, id eſt ἀρήϊος. hoc eſt Martius. puto autem Marcellum dictum eſſe, quaſi Martellum, id eſt paruum Marte. Eo plebeia gens Claudia uſa eſt.

L. SICINIVS Dentatus ob fortitudinem ACHILLES dictus. Gellius libro II capite XI.

SVPERBI cognomen tulit L. Tarquinius rex, quia ſocerum gener ſepultura prohibuit. Dionyſius, & alij.

FRVGI L. Calpurnius Piſo appellatus ob mores, ut ait Pædianus in Piſonianam, & Cicero in Verrem. B

OVICVLA dictus Q. Fabius Maximus, quia moribus fuit humilibus. Plutarchus in Fabio, & qui ſcribit de uiris illuſtribus.

CAPRARII cognomen C. Metellus ex contumelia traxit. Cicero lib. III de orat. Itaq; Scipio de eo dixit, matrem eius, ſi quintum pareret, aſinum fuiſſe parituram.

GVRGES uocatus Q. Fabius Rulliani F. à deuorato patrimonio. Macrobius. Plutarchus λαιμαργὸν nominat.

NEPOS aliquando cognomen contumeliæ fuit à prodigalitate, ut de Q. Metello collega P. Lentuli cos. ſcribit Valerius. unde luſit Cicero ad Att. Sumptu iam nepos euaſit Scaptius. patrem tamen Metelli eum qui cum T. Didio conſul fuit. Q. Metellũ Nepotem uocant etiam Capitolini ſcriptores. Nepotem autem eum dictum, quaſi Q. Metelli Macedonici nepotem, ſignificat in Cornelianam Pædianus.

ASPER C. Trebonius ab inſectandis patribus nominatus. Liuius lib. tertio. C

LVRCONES, auctore Feſto, dicti, qui cum auiditate cibum ſumerent. Fuit autem Aufidiorum cognomen.

CAMILLVS, quo cognomine Furij uſi ſunt, eſt puer ingenuus. Feſtus, Plutarchus in Numa, Macrobius lib. tertio, Seruius in Virgil. ubi de Camilla.

CICVRINVS cognomen Veturiæ gentis à morum ſimplicitate dictus. Varro de lingua Lat.

VIR optimus P. Scipio Naſica à ſenatu iudicatus, & appellatus eſt. Liuius.

Ab oratione, & dicto aliquo.

LEPIDI Æmilij dicti ſunt à lepore orationis, quia Mamercus Numæ F. princeps eius generis ſummo lepore præditus fuit, quem Græci αἱμυλίαν dicunt. Plutarchus in Paullo. D

EVTRAPELVS fuit cognomen Volumniorum, unde Cicero ad Volumnium. εὐτραπελία, inquit, tuarum literarum. eſt autem εὐτράπελος idem, quod Lepidus.

ATTICI cognomen inuenit T. Pomponius, quòd attice optime loqueretur. Cicero in Catone. Nepos in uita.

FIGVLI cognomen adeptus eſt Nigidius, quòd inconſtantiam rerum humanarum rotæ figulinæ comparauit. Auguſtinus de ciuitate Dei.

SVRA dictus P. Lentulus, qui, cum Sulla rationem ab eo pecuniæ publicæ repeteret, quam quæſtor tractauerat, dixit ſe non poſſe rationem reddere, ſed præbiturum ſuram, ut pueri ſolent, qui in ſphæræ ludo peccauerint. Plutarchus in Cicerone.

SCROFA Tremellius appellatus auctore Macrobio, quòd quærentibus quibuſdam ſcrofam ruri, uerba iurationis concepit, nullam eſſe in uilla ſua ſcrofam, niſi quæ in centonibus iaceret, lectulum monſtrans. ut autem ait Varro lib. II. de re ruſt. quòd apud exercitum dixerit, hoſtes celeriter ſe, ut ſcrofa porcos, diſiecturum, idq; fecerit.

Ab arte

A

Ab arte, & ſtudio aliquo.

PICTOR Q. Fabius dictus, quòd primus Romæ ædem Salutis pinxit. Plin. libro XXXV. cap. IIII. Cicero in Tuſculana prima.

METELLI in re militari ſunt, quaſi mercenarij, unde genti Cæciliæ fuit cognomen. Feſtus.

PRAECONINVS L. Ælius Stilo, quòd præco fuerit. Plin. lib. XXXIII. cap. I.

Eadem ratione uidetur FICTOR M. Volſcij cognomen. Liuius.

CORNICEN Oppiorum, Liuius. Vnde & Cornicinus apud Ciceronem in epiſt. ad Attic.

FVLLO Apuſtiorum, Liuius. Lapis Capitol. unde iocus apud Macrobiũ: Miror ſororem meam habere Maculam, cum Fullonem habeat.

Porrò autem à ſtudio rerum ruſticarum multa tracta fuiſſe cognomina, auctor eſt
B Plinius lib. XVIII. cap. III. Ex eorum numero ſunt.

BVBVLCVS Iuniorum cognomen, qui optime bubus uteretur.

PILVMNVS, qui pilum piſtrinis inuenit.

CICERONES, LENTVLI, ut quiſq; optime cicerem, aut lentẽ ſerebat. illud Claudiorum, & Tulliorum: hoc Corneliorum cognomen. eademq; forte ratione PISO Calpurniorum.

SERRANVS Atilius, quòd eum ſerentem inuenerunt dati honores.

LACTVCINVS Valeriorum cognomen à lactuca. Plin. lib. XIX. cap. III. Quare qui Cos. an. CCXLVII. M. Valerius Maxumus dicitur in Cap. tabulis: is à Diodoro lib. XI. μάρκος οὐαλέριος λακτούκας appellatur. Idẽ Plinius lib. XVII. cap. primo ſcribit ita: Fuere & ab arboribus cognomina antiquis, FRONDITIO militi illi, qui præclara facinora Vulturnum tranſnatans fronde capiti impoſita aduerſus Annibalem edidit.

C STOLO Liciniæ genti (ita enim appellatur in ipſis arboribus fructicatio inutilis) unde & pampinatio inuenta primo Stoloni dedit nomen.

Iam à ſtudio piſciũ dicti ſunt Licinius MVRENA, Sergius ORATA, qui eiuſmodi piſcibus delectati ſunt, ut ait Macrob. lib. III, Varro. lib. III. de re ruſtica. quãq; Feſt. Sergium Oratam dictũ ſcribit, quod duobus annulis aureis, & grandibus uteretur.

Eadem ratione à maiore, & à minore pecore cognomina multa ducta ſunt, auctore Varrone lib. ſecundo, hinc Statilij TAVRI, Annij CAPRAE, Pomponij, & Mamilij VITVLI. Quod etiã in Poplicola ſcribit Plutarchus. ἐτίθοντο δὲ τοῖς παισὶν αὐτῶν οὐιτούλους, καὶ βουβούλκους, καὶ καπρίνους ὀνόματα.

Quin etiam à ſtudio auium multa ſumpta eſſe placet Varroni. Hinc Cornelium MERVLAM, Fircellium PAVONEM, Minucium PICAM, Petroniũ PASSEREM eſſe dictum.

Ab urbe, uel regione deuicta.

D

Iam uero ab urbe, uel regione deuicta, hæc quæ ſequuntur.

CORIOLANVS à Coriolis oppido captis dictus eſt C. Marcius. Liuius lib. II.

FIDENAS à Fidenis L. Sergius, & poſteri eius. Liuius.

MESSALLA Valerius à Meſſana primo punico bello capta. Macrobius. lap. Capitolini.

PRIVERNAS L. Æmilius Mamercinus à Priuernate bello. Liuius.

NVMANTINVS P. Scipio à Numantia deleta. Appianus, Velleius.

ISAVRICVS P. Seruilius ab Iſauris urbe Ciliciæ captis. lap. Cap. Velleius.

Idem fecerunt, qui regiones in poteſtatem P. R. redegerũt. quorum primus, ut ait Liuius lib. XXX P. Scipio fuit, qui à deuicta Africa cognomen AFRICANI tulit. Itẽq; L. Scipio frater eius, ASIATICI ab Aſia. Q. Metellus MACEDONICI, à Macedonia. L. Mummius ACHAICI ab Achaia. Q. Metellus alter BALEARICI à Balearibus, & L. Metellus DALMATICI à Dalmatia. Q. Fabius ALLOBROGICI ab Al-

lobrogibus.Q.Metellus CRETICI à Creta.D.Iunius Brutus CALLAECVS à Cal- A
læcia.Q.Metellus NVMIDICI à Numidia.Quorũ apud omnes teſtata cognomina ſunt. Hoc autem loco uerba quædam amici mei non poſſum tacitus præterire, quæ ab eo in libro de nominibus poſita ſunt eiuſmodi:Iſauricus ab urbe dictus.Ideo conqueritur Cicero lib.epiſt.ad Att. V. cum eſſet in Cilicia procos.& expugnaſſet oppidum Pindeniſſum,non eſſe aptum ad cognomen parandum. Qui (malum) Pindentiſſæ?nam Seruilius ante ab Iſauro urbe præclara fuerat appellatus. Non poſſum autem præterire, quia hic ſenſum germanum Ciceronis non uidetur aſſequutus. neq; enim Cicero queritur Pindeniſſum non eſſe aptum ad cognomen parandum, ſed ad gloriam ex eius expugnatione propter oppidi obſcuritatẽ comparandam. Sic enim ait: Saturnalibus mane ſe mihi Pindentiſſæ dediderunt. qui(malum)iſti Pindentiſſę? qui ſunt?inquies.nomen audiui nunquam.quid ego faciam?non potui Ciliciam, Ætoliam,aut Macedoniam reddere.Quibus uerbis de obſcuritate,ut dixi,oppidi queritur,non de cognomine inepto.neq; enim quiſquam unquam Imperator Romanus B
aut Cilix,aut Ætolus eſt ex uictoria nominatus,ut ijs in cognomine inuidere poſſet. uerum aliquot ex ijs prouincijs clariſſimos triumphos egerunt.Hoc idem ſentit etiã Cicero, cum ſcribit ad Cœliũ. Oppugnabam oppidum Pindeniſſum tantis opibus, tantoq; negocio,ut mihi ad ſummã gloriam nihil deſit,niſi nomẽ oppidi.id eſt, quòd obſcuriſſimo nomine cum ſit,ne mea quidem ſatis glorioſa eſſe uictoria,& expugnatio poſſit,qualis eorum fuit,qui Ciliciam,Ætoliam,& Macedoniã ſubegerunt.Nam quòd ait amicus meus ineptũ ad cognomen eſſe,non uideo cur non Cicero Pindentiſſa dici facile potuiſſet, ut quondam Valerius Meſſalla à Meſſana uicta, ſi ſplendidum oppidi nomen fuiſſet.

A loco,ubi bene,male ue pugnatum eſt.

REGILLENSIS A. Poſtumius Dictator dictus, quòd ad lacum Regillum cum Latinis bene pugnauerit.quod cognomen poſteri etiam eius tulerunt. C

AESERNINVS M.Marcellus appellatus,quòd Aſerniæ captus eſt.Epitomæ.

CRETICVS M.Antoninus Triumuiri pater dictus,quòd Cretæ mortuus eſt. Pædianus, Plutarchus in Antonio. hunc tamen quidam Antonium CICEREIVM uitioſe nominant.

GERMANICVS Cæſar dictus,quòd in Germania obijt.

BITHYNICVS Pompeius dictus, quòd ex Bithynia ſuppellectilem regis Nicomedis deportarit.Feſtus.

CAVDINVS L.Lentulus,quod ad furcas Caudinas obſeſſus cum cos.fœdus turpe ſuaſerit,ut ex Liuio elici poteſt.

Ab alijs euentibus.

COLLATINVS Tarquinius dictus, quòd diu Collatiæ præfectus fuerit. Dionyſius. D

POPLICOLA Valerius,quòd populum coluerit.Dionyſius, Liuius.

TORQVATVS Manlius q; torquem in pugna Gallo detraxerit.Liuius, Gellius.

PIVS Q.Metellus, quòd pietatem in reditu patris lacrymis deprecando adhibuerit. Cicero.

PIETAS L. Antonius,quòd eo animo remp. tractarit una cum Fuluia, quaſi pro Marco Triumuiro fratre laboraret. Vnde à Dione dicitur λούκιος ἀντώνιος πίετας, id eſt εὐσέβεια.quanquam à Glareano mendoſe Pœtus nominatur.

DRVSVS Liuius uocatus, quòd Drauſum regem hoſtium interfecerit. Suetonius in Tiberio.

CVNCTATOR Fabius,quòd cunctando Annibalem fregit.Plutarchus.

VENOX Plautius quia cẽſor aquæ Claudiæ uenas indagauerit.Liuius, Frõtinus.

SCIPIO Cornelius,quòd patrem luminibus carentem pro Scipione rexerit. Macrobius.

A CVRSOR L.Papirius à uelocitate curſus.Liuius.

SALINATOR M.Liuius dictus,quòd uectigal nouum ex ſalaria annona cōmentus eſt. Liuius.

AMBVSTVS Fabiorū fuit,ut puto, quòd à fulmine ambuſtus fuerit. ſic enim Feſtus: Pullus Iouis dicebatur Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem ꝙ eius natis fulmine icta erat. Antiqui puerū, quem quis amabat, pullum eius dicebant. Hinc etiā quidam RVLLVM Fabij Maximi cognomē profectū exiſtimant.

IMPERIOSSVS Manlius,quia ſeuerius delectum habuit.Liuius.Plutarchus ἐπιτακτικὸν appellat.

GRACCHANVS dictus eſt Iunius hiſtoricus ab amicitia C.Gracchi tribuni pl.ut ſcribit Plin.lib.XXX.

MAXIMVS Valerius,quòd plebem patribus conciliauit.Cicero in Bruto.

MAXIMVS Fabius,quòd libertinos in quatuor tribus ſecreuit.Liuius lib.IX.

B MAGNVS Pompeius,quòd res magnas ante ætatē geſſit,Appianus,Plutarchus.

ASINA Cornelius Scipio, quia cum ſponſores ab eo poſcerentur,aſinam produxit in forum cum pecuniæ onere,quaſi pro ſponſoribus præſens pignus.Macrobius.

VESPILLO Lucretius dictus,quod ædilis cadauer Ti.Gracchi tanquam uiſpillo in Tiberim proiecit. De uiris illuſtribus in Graccho. Idem etiam fuit Veſpa. unde in II.de orat. Veſpa Terentius.

ANNALIS Villius,quòd legem annalem tulit.Liu.lib.XL.

DIADEMATVS Metellus,quòd frontem ex ulcere diu ligauerit faſcia,quę diadema Græce dicitur. Plutarchus in Coriolano.

PRAETEXTATVS Papirius,quòd in ætate prętextata ſummam prudentiam oſtenderit.Macrobius.

LAENAS Popillius,quòd,cum flamen ſacrificium faceret,cum læna in publicum exierit,& ſeditionem ſedarit.Cicero in Bruto.

C CORVVS Valerius,quòd ei cum Gallo pugnanti coruus omen uictoriæ fuit. Liuius,Gellius.

BVTEO Fabius, quia inſidens in naui buteo auis bono auſpicio duci ei fuit. Plin. lib.X,cap.VIII.

CAVDEX Ap.Claudius dictus,quòd primus caudicem,id eſt nauem,belli gerendi cauſſa primo Punico bello conſcenderit.Seneca.

CAESAR Iuliorum cognomen fuit, de quo alij aliter tradiderunt. amicus autem meus in libro de nominibus ita: Illud non prætermittam,Cæſarem non ab utero cæſo dictū,quod multis uideo placere, ſed quod ait Seruius,& Spartianus,ab elephanto primum cæſo. nam lingua Punica Cæſar elephas dicebatur. Quare in quibuſdam argenteis numis apud me uidere eſt, ab altera parte elephantem cum hac inſcriptione CAESAR,ab altera autem inſtrumenta,quibus elephantos Romani perimebant.Hæc ille.

D

Numum illum, cuius ipſe meminit,ego accurate effingendum curaui, ut omnes homines eius induſtriam in Romana antiquitate illuſtranda cognoſcerent. ſunt enim eiuſmodi numi multi cùm apud alios, tum apud clariſſimum, & humaniſſimum uirum Andream Lauredanum patricium Venetum. quanquam quę ille ad hunc numum interpretandū attulit,ea à multis huius artis peritis reprehendi ſępe animaduerti, qui quæ ille inſtrumenta elephantorū interimendorū eſſe tradidit, ea pontificalia,

ac religionis potius inſignia eſſe contenderēt, albogalerum, uel tutulum, ſeceſpitam, A
aſperſorium, & uas ſacrificale. Albogalerum enim ita deſcribit Feſtus. Albogalerus à galea nominatus eſt. eſt enim pileū capitis, quo diales flamines, id eſt ſacerdotes Iouis utebantur. fiebat enim ex hoſtia alba Ioui cæſa, cui affigebatur apex uirga oleagina. Tutulum aūt ita: Tutulum uocari aiunt flaminicarū capitis ornamentū, quod fiat uitta purpurea innexa crinibus, & extructum in altitudinē. Ennius: Libaq́ꝫ, fictores, argeos, & tutulatos. Itaq́ꝫ Varro lib. de lingua Lat. exponēs hunc eundem Ennij uerſum, ait: Tutulati dicti ij, qui in ſacris capitibus habere ſolent, ut metam. id tutulus appellatur ab eo, quòd matres familias crines conuolutos ad uerticem capitis, quos habent uti uelatos, dicunt tutulos: ſiue ab eo, quòd tuendi cauſſa capilli fiebant: ſiue ab eo, quod altiſſimū in urbe eſt, quod eſt arx, ea res tutiſſima tutulus uocatur. De ſeceſpita ſic Feſtus. Seceſpitā alij ſecurim, alij dolābrā æneam, alij cultellum putant. Item: Seceſpita cultrum ferreū oblongum, manubrio eburneo, rotundo, ſolido, iuncto ad capulū auro, argentoq́ꝫ, fixum clauis æneis ære Cyprio, quo flamines, flaminicæ uirgines, pontificesq́ꝫ ad ſacrificia utebantur. dicta autē eſt ſeceſpita à ſecando. Aſperſorium quidam uocant, quo aquam luſtralem aſpergebant. unde Virgilius. B

Ter pura ſocios circuntulit unda,
Spargens rore leui- Et alibi.
-corpusq́ꝫ recenti
Spargit aquā-

Vas ſacrificale eſt uel capedo, uel ſimpuuium. De capedine Cic. in Paradoxis: Quid aūt Numa Pompilius? minúsne gratas dijs immortalibus capedines, ac fictiles urnulas, quàm filicatas aliorum pateras fuiſſe arbitramur? & lib. III de Nat. Docebo meliora me didiciſſe de colendis dijs immortalibus iure pontificio, & more maiorum, quàm capedunculis, quas Numa nobis reliquit. De Simpulo Feſtus: Simpulum uas paruū non diſſimile cyatho, quo uinum in ſacrificijs libabatur, à ſumendo dictū Varrone auctore, ut fortaſſe à capiēdo capedo dicta eſt. & Iuuenal. Satyra ſexta: Aut quis Simpuuiū ridere Numæ, nigrumq́ꝫ catinū. & Plin. lib. XXXV. In ſacris quidem etiā inter has opes nō murrhinis, criſtallinis ue, ſed fictilibus prolibatur ſimpullis. His igitur rationibus adducti multi inſtrumēta hæc, quibus elephantes interficerentur, eſſe iure negant, pontificalia aūt ut dixi inſignia eſſe aſſerunt, quæ diuo Iulio Cæſari cōſecrato, & in deos relato tributa ſint ab Auguſto, qui in patris pont. max. mortui honorem hunc numum percuſſerit. itaq́ꝫ ab altera parte eſſe elephantē, conſecrationis ſymbolum. Unde Sueton. in Claudio ſcripſerit: Claudius auiæ Liuię diuinos honores, & circenſi pompa currū elephantorū Auguſteo ſimilem decernendū curauit. eadē etiā de cauſſa anguē elephanti ipſi eſſe ſubiectū, qui, auctore Plutarcho in Cleomene, heroibus ſacer eſſet. Unde Virgilius in V, de angue ad tumulū Anchiſæ mortui dixerit; C

Incertus genium ne loci, famulum ue parentis;

cū apotheoſim eius ſignificare uellet, ut ait Seruius. Sed ſiue hæc, ſiue alia ſunt, profecto nihil hic numus ad eum qui primū elephantem occidit, neq́ꝫ ad ipſa demum elephantorum interimendorū inſtrumenta pertinet, quod amicus meus ingenioſe potius, quàm uere cōfinxit, præſertim uero cum fabrile ſcalprū cum malleo ad eiuſmodi belluas interimendas adhibitum ſit auctore Liuio. D

CENSORINVS Marcius uocatus fuit, quòd bis Cenſor factus eſt. Valerius, Capitolinæ cenſuræ.

FLAMINIVS Quinctiorū, & Claudiorum. AVGVRINVS Minuciorū eadem ratione cognomē fuit, ab inſigni fortaſſe aliqua re uel in flaminio uel in auguratu geſta.

SACERDOTIS cognomen tulerunt Licinij.

AVGVR Q. Scæuola. PONT. MAX. alter Q. Scæuola ab ipſo ſacerdotio, quo fungebantur, uocati ſunt.

CVRIO Scriboniorum cognomen fuit, quòd qui primus id tulit, curio maximus fuerit, ut ex Liuio intelligi poteſt. Qua ex familia C. Curio conſul, qui de Macedonia triūphauit, & C. Curio filius tribunus pl. auctor ciuilis belli fuit, ad quē ſunt epiſtolæ Cicero-

A Ciceronis in ſecundo libro, de quibus epiſtolis ſic ſcribit amicus meus in lib. de nominibus: Ambiguitas eſt in nomine Curionis lib. I I. epiſt. fam: In qua re multi decepti ſunt, non diſtinguentes patrem Curionem à filio. Nam illæ epiſtolæ, NON dum erat auditum, & SERA gratulatio, ſcribuntur ad patrem. Hæc ille. Hanc tamen opinionem intelligo à ſcholis omnibus eſſe repudiatam. neq; enim uidere ſe eruditi homines aiunt, quemadmodum, cum in extrema epiſtola de tribunatu C. Curionis filij agatur, ea epiſtola ad patrem trãſferri poſſit, qui multis ante annis Conſul triumphauerat. In priore uero, cùm de reditu Curionis ex Aſia agatur, cur nõ idem ſit Romam reuertens, qui fuerat abſens, id eſt cur non ad eundem redeuntem hanc ſcripſerit, ad quem abſentem ſuperiores ſcripſerat, præſertim uero, cum in ſuperioribus de patris clariſſimi uiri obitu mentionem fecerit.

THVRINVS cognomen Octauio puero fuit, quod in regione Thurina natus ſit. Suetonius in Auguſto.

B SYLLA P. Cornelius dictus, quod decemuir, aut prætor ex libris Sybillinis ludos Apollinares inſtituit. ſi quidem Sylla, quaſi Sybilla appellatus eſt. Macrob. quod cognomen poſt in familia manſit.

AVGVSTVS Cæſar Octauianus dictus eſt honoris, & amplitudinis cauſſa. Suet.

A corporis partibus.

A corporis autem partibus tot cognomina tracta ſunt, ut uix comprehendi oratione poſſe uideantur. Nam à capite CAPITONES, CILONES, & TVDITANI ſunt. Cilones enim dicti ſunt, quorum capita oblonga, & compreſſa ſunt, ut ait Cariſius. Feſtus autem eos eſſe ait, quorum frons eſt eminentior, ita ut dextra, ſiniſtraq; ue lut reciſa uideatur. fuit uero Flaminiorum, unde in numis argẽteis L. FLAMINI. CILO. Tuditani, qui caput ſimile malleo habeant. Tudites enim mallei ſunt, à tundẽdo dicti. Iam CINCINNATI, CALVI, CRISPI, in Quinctijs, Licinijs, Saluſtio à ca-
C pillis ſunt, ut CRISPINVS Quinctiorum. Quare Suetonius Caligulam Cincinnato crinem ademiſſe ſcribit ueteris familiæ inſigne. FRONTONES à fronte, NASONES, SILI, SIMI à naſo ſunt. Sili ſunt, qui naſo ſunt ſurſum uerſus repando. Feſtus. Silus Sergiorum cognomen fuit. unde in numis. M. Sergius Silus. De ſimis Plinius lib. X I, cap. XXXVIII. A naribus cognomina Simorum, & Silonum. uidendum tamen ne legendum ſit, Simonum, & Silorum. Ita STRABO, PAETVS, COCLES, LVSCVS, LVSCINVS, RAVILIA, OCELLA, CAECVS ab oculis. Plin. lib. X I, cap. XXXVII. Strabo, qui peruerſis, & detortis oculis eſt. Porphirio, Plinius. Talem autem fuiſſe Cn. Pompeium Magni patrem cognomine Strabonẽ ſcribit idem. PAETVS, auctore Porphirione, eſt qui oculis eſt leuiter declinatis, uel cuius oculi huc, & illuc celeriter mouẽtur, ut ait Acro. Horatius Satira tertia: Strabonẽ appellat pætum pater. COCLITEM luſcũ dixerunt. unde Cyclopas coclitas appellarunt. Seruius. At Plinius lib. X I. qui orbi altero lumine naſcerẽtur, Coclites dicti; item Varro
D de ling. Lat. LVSCVS Anniorum, LVSCINVS Fabriciorum cognomen fuit, auctoribus Cap. lap. RAVILIA à rauis oculis. Feſtus. Vnde Caſſius Longinus Rauilia. OCELLAE, qui paruis utriſq; oculis eſſent. Plin. lib. X I. unde Ser. Ocella apud Cœliũ in VIII epiſtolarum. Ap. Claudius CAECVS appellatus, poſtquàm aſpectum oculorum amiſit. A ſupercilijs SILONES, id eſt, qui eminentib. ſunt ſupercilijs, à Sileno, qui hirſutis ſupercilijs pingebat. Nonius ex Varrone. A lingua BALBI, & BLAESI, quorum illud Aciliorũ, hoc Semproniorũ cognomen eſt. Sunt autem, qui R literam pronunciare non poſſunt, quo uitio laborauit Demoſthenes. Vnde eſt in I. de Orat. Demoſthenes ita balbus fuit, ut eius artis, cui ſtudebat, primã literam dicere nõ poſſet. & in Priapo: Cum loquor, una mihi ſemper peccatur litera, nam præ, Pæ dico ſemper, blæſaq; lingua mea eſt. eademq; forte ratione BLASIO Corneliorũ, & Heluiorũ fuit. Aures, inquit Plinius, homini tantũ immobiles, ab ijs Flaccorũ cognomen. LABEONES, & CHILONES à labijs. Plinius, Feſtus, & Cariſius. VERRVCOSSVS, à uerruca in labijs, Fabij Maximi fuit. Plutarchus DENTATI, qui cũ dentib. nati ſunt.

Plin.lib. VII,cap.XVI. Curij, & Sicinij cognomen. BARBATVS Horatiorum, & A
Scipionum, BARBVLA, Æmiliorũ, AHENOBARBVS, id eſt, qui ænea barba eſſet, Domitiorum fuit à barba. Plutarchus in Paullo. à colore RVTILVS, EBVRNVS, AQVILINVS, ut ait Feſtus. eademq; ratione ALBVS, NIGER, RVFVS, FLAVVS. Iam SCAEVA, & SCAEVOLA, & LAEVINVS, quòd lęua manu pro dextra uterentur, dicti ſunt, quę Brutorum, Muciorum, & Valeriorum cognomina ſunt. De Scæuola ſcribit Zonaras. MENTO Iuliorum, DORSO Fabiorum, SCAPVLA Corneliorum, AXILLA, & AHALA Seruiliorum. A cruribus autem hæc ſunt, VARVS, VATIA, ATTA. Vari qui crura incurua habent, & ſunt cõtrarij ualgis. Vatiæ, quibus in exteriorem partem crura flectuntur. Attæ, qui propter uitium crurum, aut pedum plantis inſiſtunt, & attingunt magis terram, quàm ambulant. quorum primum Liciniorum, ſecundum Seruiliorum, tertium Quinctij poetę fuit. Feſtus, Nonius, Plinius. Iam PLAVTI, PANSAE, PLANCI, SCAVRI, quæ pedum uitia ſunt, cognomina Romanis fuerunt. Plautus eſt, qui planis eſt pedibus, & nullam habet in medio B
cauitatem. Panſa, cui pedes lati, ac panſi. Plancus, cui plani pedes. Scaurus, qui talos pedum tumentes, & porrectos habet. Plinius lib. XI. Feſtus.

A corporis habitu.

A corporis autem habitu ſunt CRASSVS, MACER, utrunq; Liciniorum. LONGVS Semproniorum. GALBA Sulpiciorum. GRACCHVS item Semproniorum. PVLCHER Claudiorum. GLABRIO Aciliorum. COSSVS, & ARVINA Corneliorum. PAVLLVS Æmiliorum. De Galba ſcribit Suetonius in Nerone, atq;, an craſſum, an macrum ſignificet, ambigit. Gracchum à gracilitate corporis dictum ſcribit Cariſius. Varro aũt à gerendo, quia mater eius, qui primus Gracchus dictus ſit, duodecim menſes uterum geſſerit. ac propterea ſine aſpiratione ſcribendum, ut ait Scaurus. Glabri ſunt depiles. Coſſi rugoſi corporis à ſimilitudine uermium ligno editorũ, qui coſſi dicuntur. Feſtus Aruina durum eſt pingue, quod eſt inter cutem, & uiſcus. C
Seruius. Paullus (ut puto) paruus eſt. unde Terentius, Paullo ſumptu, dixit. cognomen eſt Æmiliorum, ut PAVLLVLVS, & MAGNVS Poſtumiorum Albinorum.

Ab ortu.

Iam uero ab ortu ducta ſunt GEMINVS cognomen Seruiliorum, quod primũ tulerunt P. & Q. Seruilij fratres. quorum Publius bis conſul fuit cum C. Cotta. an. DI. & DV. auctor Cicero in Lucullo. TERGEMINVS Horatiorum, & Curatiorũ. Liuius. CORDVS C. Mucij. Dionyſius. Eſt autem Cordus ſero natus. Quinctilianus. Quare Plutarchus C. Mucium Cordum ὀψίγονον uocat. PRISCVS Tarquinij, quòd maior natu eſſet. Dionyſius. Idem Priſcus fuit etiam cognomen Seruiliorum, ac neſcio an eadem ratione CASCA, quem pro ſene Latini ueteres dixerunt, Varrone auctore de lingua Latina. De AGRIPPA, & PROCVLO Viſpaniorum, & Plautiorum cognominibus dictum eſt in prænominibus. D

A loco, unde commigrauerint, aut ubi nati ſint, aut ubi habitauerint.

A locis porro, unde quiſq; Romam commigrauerit, hæc ſumpta ſunt.

SABINVS REGILLENSIS, uel Regillanus, ut eſt apud Suetonium, Ap. Claudius dictus, quia ex Regillo Sabinorum oppido uenit. Liuius.

ANTIAS Valerius. Plinius in præfatione, quòd Antias & eſſet, & diceretur.

AMERINVS Sex. Roſcius ex Ameria. Cicero pro Roſcio.

Eadẽ ratiõe dicti uidẽt Furij MEDVLLINI, Fufii CALENI, Sulpicij CAMERINI, Appuleij SATVRNINI, Manlij VVLSONES, Publij VVLSCI, Aulij CERRETANI, Plautij VENNONES, Ælij LIGVRES, Cominij AVRVNCI. VFENAS certe, & CARRINAS & MAECENAS à loco tracta ſunt, teſte Varrone lib. II de analogia.

CAPITOLINI Manlij dicti ſunt etiam, antequàm M. Mãlius Gallos à Capitolio depelleret, quòd in Capitolio habitarẽt: quod ne quis patricius faceret, damnato M. Manlio

A Manlio,decreto cautum eſt.Liuius.Eadem fortaſſe ratione & Quinctij,& Seſtij Capitolini uocati ſunt,& Genucij AVENTINENSES,quòd Auentinum, & Verginij COELIMONTANI,quòd Cœlium montem incolerent.& P.Terentius TVSCEIVICANVS apud Liuium lib.XLV,quòd uicum Tuſcum habitaret.

A principe generis.

Ælius LAMIA à Lamo Formiarum conditore dictus.Horat.lib.III.Odarum. FVSVS Furiorum,qui ante Fuſii à Fuſo. VOLVSVS Valeriorum,qui antea Valeſij à Valeſo. IVLVS Iuliorum à Iulo generis ſui auctore nuncupati.Marciorum cognomen fuit REX, fortaſſe ab Anco Marcio rege. Siquidem in nummis quibuſdam eſt ab una parte caput hominis cum hoc nomine ANCVS, ab altera uero aquæductus cum his uocibus, AQVA MAR. in ora uero nummi, PHILIPPVS. Nam & aqua Marcia à Marcio Rege deducta eſt,& Philippus Marciorum cognomen eſt, cu
B ius gentis auctor Ancus Marcius rex.

A ſimilitudine alterius.

Tantam præterea uim habuit ſimilitudo alterius, ut inde cognomina etiam ſæpe inuenta ſint.ut de Cn.Pompeio Magno ſcribit Valerius lib.IX.qui MENOGENES à multis dictus ſit,quòd Menogeni coquo ſuo ſimilis eſſet,& de P.Scipione,qui SERAPIO à uictimario eius nominis ſibi ſimili, & P.Lentulo, qui SPINTHERIS, ab hiſtrione Spinthere,adeptus ſit:& alter Scipio, qui SALVTIONIS à Salutione mimo cognomen inuenerit.Plinius lib.VII.cap.XII.

A fortuna.

A fortuna poſtremo hæc ducta. FELIX, FAVSTVS,in Sulla.DIVES in Craſſis. EGERIVS ab egeſtate in Tarquinio,poſt patris,auiq; mortem egenus natus.Diony
C ſius, Liuius.

Cognomina ex cognominibus orta.

Multa etiam cognomina ita immutata ſunt, ut per diminutionem in INVS à ſuo primitiuo deflexa ſint.Albus enim,quod fuit cognomē primum Poſtumiorum, poſt ALBINVS euaſit.ita Rufus in Cornelijs RVFINVS, MAMERCVS in Æmilijs MAMERCINVS, MESSALLA in Valerijs MESSALINVS,inq; ijſdem Coruus CORVINVS,in alijs etiam eadem fortaſſe ratione LONGINVS, CRASSINVS, CALVINVS, LAEVINVS, PAVLLINVS, CRISPINVS, CAESONINVS, PAITINVS, BALBINVS, NIGRINVS. quæ omnia deriuata ſunt. Item MARCELLINVS, ut in Cn.Cornelio Lentulo Marcellino,quod tamen cognomē in eo adoptionis ſignum fuiſſe arbitror.Hic enim P.Lentuli filius fuit,qui fuit M.Marcelli filius,Cicerone auctore in Bruto.

D *Cognomina an hæreditaria fuerint.*

His rebus expoſitis,æquum eſt etiam cognoſcere,quemadmodum ex cognominibus alia ad poſteros quàm longiſſime propagarentur, alia ne ad filios quidem peruenirent.Itemq; ſuccreſcentibus in eadem gente cognominibus, quemadmodum uetuſtiſſimum quodq; aboleretūr,recentia uero omnia plerunq; retinerētur. Ac primum quidem qui cognomen patris,aui ue, & maiorum tulerunt, idipſum feciſſe uidentur præſtanti illius,qui primus id cognomen inuenit,uirtute,& gloria adducti, ita tamē, ut aut mutare, aut relinquere illud cognomen pro arbitratu potuerint. cuius rei eſſe documento poſſunt ea,quæ de Cicerone ſcribit Plutarchus.Qui primus,inquit,Ciceronis cognomen tulit,is maxima laude floruiſſe uidetur,quòd id cognomen à poſteris non ſolum non neglectum ſit, uerum etiam ſtudioſe retētum. & paulo poſt: Cùm aūt M.Cicero,poſtea quàm magiſtratus cepit,crederet cognomē illud aut uitaturus, aut certe mutaturus,reſpondit,operam ſe daturum, ut id eſſet & Scauris, & Catulis illuſtrius.Præterea uero idē Cicero cognomina hæreditaria fuiſſe oſtēdit,cùm loquentē inducit

inducit Africanum cum nepote hoc modo: Erit id tibi cognomen per te partũ, quod A nunc habes ex me hæreditarium. Itaq; uidemus hac de cauſſa Album, & Albinum per quingentos amplius annos in gente Poſtumia cuſtoditum, Maximumq; in Valeria, & ferè etiam in Fabia, & item in Mucia Scæuolam. Hoc tamen non in omnibus ſeruatum eſſe inde apparere poteſt, quòd Strabonis cognomẽ, quod fuit patris Pompeij Magni, ne filius quidem uſurpauit, neq; filij Q. Maximi Ouiculæ Verrucoſſi ea, quæ fuerant patris. Nouis autem aſcitis familiæ cognominibus uetera eſſe deleta agnoſci poteſt ex Manlia gente. cuius primum cognomen fuit Vulſo, poſt Vulſo Capitolinus, tum Capitolinus Imperioſſus, poſt Imperioſſus Torquatus, ad extremum autem tantum Torquatus retentus eſt.

An æquè omnium cognomina fuerint.

EX ijs, quæ dicta ſunt, illud ſatis intelligi poteſt, æque omnes Romanos ciues uti inuentis cognominibus potuiſſe, neq; ipſum cognominum uſum plebi magis interdictum, quam optimatibus fuiſſe. Factum eſt tamen, ut, quoniam reſp. primum in patriciorum poteſtate fuit, eorum etiam ante cognomina celebrata, quàm plebis ſint. ubi uero plebs ad remp. acceſſit, tum & plebeiorum etiam ad diſtinguendas familias cognomina audiri, perinde atq; imagines ad poſteritatem prodendam poni, ſint cœptæ. Quamobrem amicum meum in lib. de nominibus in hoc præcepto tradendo ita loquutum eſſe miror. Tribus nominibus ſenatores fuiſſe appellatos olim obſeruaui, equites autem, & plebeios maiori ex parte duobus. Liuius ubi de tribunis militaribus loquitur, hos plebeios nominat, ſic, C. Sextilius, M. Albinus, P. Titinius, L. Antiſtius. Senatores autem ita uocabantur, C. Ælius Pætus, M. Licinius Craſſus, M. Porcius Cato. Hæc ille. Igitur, quia Liuius quatuor tribunos militum è plebe duobus nominibus afficit, ipſe in uniuerſum præcipit, equites, & plebeios duobus, ſenatores tribus nominibus eſſe uſos. neq;, quot incommoda hanc rationem conſequantur, animaduertit. quid enim ait? an qui ex equeſtri, & plebeio ordine in ſenatum legebãtur, C tum cùm legebantur, cognomen inueniſſe, ante lectionem cognomine caruiſſe, atq; à lectione ipſa, non ab euentu, cognomen ſumpſiſſe? an uero P. Valerium, inquit, eum, qui primus conſul ſenatum ex equeſtri ordine ſuppleuit, antequam tertium Poplicolæ nomen ferre cœpit, ſenatorem non fuiſſe? an uero aut C. Mænium, aut Ti. Coruncanium, aut C. Duilium, aut Q. Cædicium, aut M. Manilium, aut Q. Opimium, aut T. Didium, aut Marios, aut Antonios, qui conſulatus, cenſuras, dictaturas geſſerunt, & clariſſimos triumphos egerunt, ſenatores, quia tertio nomine, ueteribus & ſcriptoribus, & lapidibus teſtibus, caruerunt, non fuiſſe? quid? non'ne Cn. Pompeius Magni cognomen tulit, tum cùm ex Africa, & ex Hiſpania eques R. triumphauit? ſiquidem uiuente Sulla id cognomen inueniſſe idem ipſe ſcribit. M. uero Tullius nonne, antequàm in ſenatum lectus eſſet, Ciceronis cognomine uſus eſt? At Liuius, inquit, quatuor tribunos plebeios ſine tertio nomine protulit. ergo plebeij tertio nomine caruerunt. Quis affirmare poſſit eorum cognomina non eſſe à Liuio conſultò omiſſa? quod in alijs etiam, eodem ipſo auctore, fecit. Sic enim ait: Liuius ſępe duo D profert nomina, neq; caret reprehenſione, quia hiſtorici eſt omnia explicare, & debet ſane ſcriptor poſteritatis habere rationem magis, quàm ſuorum temporum. An uero credibile eſt C. Sextilio, & collegis eius tribunis militum conſulari poteſtate remp. domi, foriſq; à populo R. commiſſam eſſe, ſenatum, in quem ſæpe homines nullo uſi honore pro arbitratu cenſorum legebantur, eis lectione cenſoria non patuiſſe? Neq; uero ſenatores pro patricijs eum ſumpſiſſe, atq; patricios tribus, plebeios duobus uſos eſſe cognominibus, intellexiſſe puto, præſertim uero cùm C. Ælius Pætus, M. Licinius Craſſus, M. Porcius Cato, quos ille ſenatores appellat, plebeij fuerint. quod ne illum quidem latere exiſtimo. Quid quod Pauſanias, ut ante oſtendi, Romanos minimùm tribus, plerunq; pluribus nominibus eſſe uſos tradidit? Mihi quidem hæc eiuſmodi præceptio non ſatis in uniuerſum probari, niſi exceptione, aut interpretatione aliqua illuſtretur, poteſt.

A

De patricijs familijs, & plebeijs, nobilibus, & nouis.

Hactenus de gentium, & familiarum Romanarum origine. nunc de familiarum conditione dicamus: quas, ſi genus ſpectabimus, alias patricias, alias plebeias, ſi honores, partim nobiles, partim nouas eſſe conſtituemus. de quibus omnibus ſigillatim mihi uidetur eſſe dicendum, ut hæc tota de nominibus Romanis ſuſcepta diſputatio perficiatur. ac primum de patricijs, & plebeijs.

Romulum ſcribit Dionyſius urbe condita totum populum in duas partes diſtribuiſſe, unam eorum, qui inter ceteros aut genere, aut uirtute, aut diuitijs excellebant, alteram eorum, qui his omnibus rebus inferiores erant; atq; illos quidem patres, hos uero plebeios nominaſſe: patres autem uel ab ætate quaſi ſenes, unde ſenatores, uel quòd filios, uel quòd patres haberent, plebeij non haberent, uel deniq; Athenienſium exemplo, qui ſummo loco natos εὐπατρίδας, obſcuro, ἀγροίκους uocarunt, appellaſſe. ut B autem patricijs ſacra, iudicia, magiſtratus, ſenatum, & totius reip. adminiſtrationem cõmiſiſſe, ſic plebeios his omnibus munerib. uacuos quęſtuoſis artibus operam dare uoluiſſe. Itaq; in hanc ſententiam apud Liuium lib. x, P. Decius plebeius apud patres loquutus eſt ita: Semper iſta audita ſunt eadem, penes uos auſpicia eſſe, uos ſolos gẽtem habere, uos ſolos iuſtum imperium domi, militięq;. & lib. VI, Ap. Claudius patricius, ſic: Penes quos ſunt auſpicia more maiorũ? nempe penes patres. nam plebeius quidẽ magiſtratus nullus auſpicato creatur. nobis adeo propria ſunt auſpicia, ut non ſolum quos populus creat patricios magiſtratus aliter quàm auſpicato creet, ſed nos quoq; ipſi ſine ſuffragio populi auſpicatò interregẽ prodamus, & priuatim auſpicia habeamus, quæ iſti ne in magiſtratibus quidem habent. Quid igitur aliud, quàm tollit ex ciuitate auſpicia, qui plebeios cõſules creãdo, à patribus, qui ſoli ea habere poſſunt, aufert? & lib. IIII, Liuius: Interroganti tribuno, cur plebeium cõſulem fieri non oporteret, reſpondit, quòd nemo plebeius auſpicia haberet. ideoq; decemuiros con- C nubium diremiſſe, ne incerta prole auſpicia turbarentur. plebs ad id maxime indignatione exarſit, quòd auſpicari tanquam inuiſi Dijs immortalibus negarentur poſſe. & alibi: Connubia cõmunicata ſunt, quibus ſacra confuſa ſunt, & auſpicia. Atq; hac eadem etiam ratione adductus Scæuola in Topicis apud Cic. gentiles definit, qui inter ſe eodem nomine ſunt, & qui ab ingenuis oriundi ſunt, quorum nemo ſeruitutem ſeruiuit, nec capite diminutus eſt. Hæc autem definitio apte in patricos Romuli cadit, de quibus P. Decius ſic apud Liuium loquitur: En Romæ unquam fando audiſtis, patricios primum eſſe factos, non de cœlo demiſſos, ſed qui patrem ciere poſſent, id eſt nihil ultra, quàm ingenuos? & Ap. Claudius: An hoc, ſi Claudiæ familiæ non ſim, nec ex patricio ſanguine ortus, ſed unus Quiritiũ quilibet, qui modo me duobus ingenuis ortũ, & uiuere in libera ciuitate ſciam, reticere poſſim? Quibus ex rebus intelligi poteſt, gentem primũ de patricijs dictam, quòd ſoli ipſi eam haberent, unde etiam maiorum, & minorũ gentium patricij dicti ſunt, poſt ad plebeios etiam eſſe trãslatam, qui D duobus, ut patricij, eſſent ingenuis orti. qui ijdem poſtea nõ ſolum gentẽ adepti ſunt, ſed procedente tempore patricios magiſtratus omnes, ſacerdotia, auſpicia, ordines, imperia, & triumphos ſunt aſſequuti. Eſt pręterea intelligendũ, qui ciuitate Romana donabatᷣ, eum plebeium fuiſſe, patriciũ autem neminẽ, niſi nominatim uel à regibus, uel à populo, uel deniq; ab Imperatore factus eſſet, fuiſſe. De Romulo Dionyſ. ita lib. III: πατρικίους ἐποίησε, καὶ κατέλεξε εἰς τὸν τῶν βουλευτῶν ἀριθμόν. Albanas porrò familias Iuliã, Geganiam, Metiliam, Quinctiliã à Tullo Hoſtilio in patricias eſſe translatas Liuius, & Dionyſius auctores ſunt; Octauiam à Ser. Tullio, Suetonius. Poſt Reges autẽ exactos Ap. Claudium à populo patricium factum, Dionyſius lib. V, his uerbis: καὶ ὁ δῆμος εἰς τοὺς πατρικίους αὐτὸν ἔγραψεν. & Liuius lib. quarto, in oratione Canuleij trib. pleb: Quid? hoc ſi polluit nobilitatem iſtam ueſtram, quam pleriq; oriundi ex Albanis, & Sabinis non genere, nec ſanguine, ſed cooptatione in patres habetis, aut à regibus lecti, aut poſt reges exactos, iuſſu populi, &c. De Cæſare autem ita Suetonius: Senatum ſuppleuit, patricios allegit. quod interpretatur Dio, ita; ἐς τὴν γερουσίαν ἐσέγραψε, καὶ

εἰς

εἰς τοὺς εὐπατρίδας ἐγκατέλεξεν. De Auguſto item Suetonius:Senatum legit,patriciorum A
numerum expleuit. quod Dio ita expreſſit. ἑτέρους δὲ τινὰς βουλευτῶν ἐποίησε, τότε τῶν εὐπα-
τριδῶν γένος συναπολώλει. De Claudio Tacitus lib.XI:In numerum patriciorum uetu
ſtiſſimum quenque è ſenatu aſciuit,paucis iam reliquis familiarum,quas Romulus ma
iorum, & L. Brutus minorum gentium appellauerunt, exhauſtis etiam quas Dicta-
tor Cæſar,lege Caſſia,& princeps Auguſtus lege Senia ſublegere. Fuiſſe enim hanc
patriciorum diſſimilitudinem,quòd alij maiorum,alij minorum gentium eſſent, Li-
uius,& ceteri auctores ſunt;quanquam non eodem modo omnes.Liuius enim quos
Romulus primum legit,eos maiorum gentium,quos Tarquinius Priſcus,minorum,
quos liberata ciuitate L.Brutus, patres conſcriptos appellat. quos ipſos Tacitus mi-
norum gentium uocat.Hinc Cicero ad Papirium, aliquot patricios Papirios, quan-
quam minorum gentium, nominat. an uero minorum gentium omnes præter eos,
quos Romulus primum fecerat, dicerentur, facile uocari in quæſtionem poſſit. Cur
autem unius gentis, ac nominis familiæ altera patricia, altera plebeia fuerit, quales B
pleraſque fuiſſe reperimus,nemo adhuc tradidit, nos cauſſas has potiſſimum reddi poſ
ſe putamus: unam quòd non ab eodem ambæ fonte fluerent, ut ſi quis familiam M.
Tullij Longi, qui patricius anno poſt reges exactos decimo conſul cum Ser. Sulpi-
cio fuit,quæ à Ser.Tullio rege duceretur,diuerſam eſſe à M.Tullij Ciceronis oratoris
familia dixerit,qui plebeius fuit,quam à Tullo Attio Volſcorũ rege, qui multo poſt
Ser. Tullium regem uixit, manaſſe, quibuſdam, auctore Plutarcho, placuit: alteram
quòd ex patricia aliqua gente alij ad plebem ſe contulerint, alij in patriciatu reman-
ſerint: ex plebeia uero alij à plebe ad patres tranſierint, alij nõ tranſierint; ſi quidẽ ſcri
bit Suetonius gentem Octauiam in patricias tranſductam procedente tempore ad
plebem ſe contuliſſe, ac rurſus per diuum Iulium in patriciatum rediiſſe. & Cicero in
Bruto:Trãſitiones,inquit,à plebe ſunt cùm homines humiliores in alienum eiuſdem
nominis infunduntur genus,ut ſi ego me à M. Tullio eſſe dicerem,qui patricius cum
Ser.Sulpicio conſul fuit.L.etiam MinuciumAugurinũ patricium ad plebem tranſiſ- C
ſe,& tribunum plebis undecimum factum eſſe tradit Plinius. tertiam, ab adoptione,
ut cùm plebeius à patricio, aut contra patricius à plebeio adoptaretur. neceſſe enim
erat eum conditionem ſequi adoptantis.ita M.Brutus plebeius à Q. Cæpione patri-
cio adoptatus,& Q.Cæpio Brutus dictus,& P. Scipio patricius à Q. Metello plebe-
io adoptatus,& Q.Metellus Scipio dictus,patriciam Brutorum,& plebeiam Scipio
num familiam reddiderunt. Quartam à libertate. liberti enim aſſequũtur illi quidem
nomen domini gentilicium,at conditionem, ſi patricius ſit, non aſſequuntur. Vnde
Horatius Flaccus plebeius,cùm & Horatij patricij ſint. quanquam nec qui adoptio-
ne, nec qui manumiſſione in alienam gentem migrabant, gentiles cum ijs fuiſſe ex
Scæuolæ definitione uidentur,uel à quibus, uel ad quos tranſibant: illi quod capite
diminuti eſſent,hi quod ſeruitutem ſeruiſſent, ut in Topicis exponit Boetius. Quin-
tam, à ciuitate. nam qui ciuitatem beneficio alicuius patricij impetrabant, ij nomen
eius tantum adipiſcebantur,in plebe autem remanebant; & ſi quæ aliæ ſunt eiuſmo- D
di.Hæc de patricijs & plebeijs. Nobiles autẽ primùm patricij dicti ſunt, quippe qui-
bus primum honores ij,ex quibus nobilitas comparatur,in rep.patuerũt:poſt autem
plebeij etiam,ubi primum ad curules honores peruenerunt, nobiles dici cœpti ſunt.
neque enim ex genere nobilitas, ſed ex imaginibus parabatur. ſiquidem ij nobiles dicti,
qui maiorum ſuorum imagines haberent.imaginẽ autem ſui ponere, ac poſteris tra-
dere non poterant,niſi qui curulem magiſtratum geſſiſſent, quorũ poſt aliquot tem-
pora primus eſſe cœpit ædilitas curulis, qui magiſtratus ante patricijs patuit, quàm
plebeijs.eſt autem imago,ut ait Polybius lib. V,ſimulachrum oris ſimilitudinem affa
bre,miroque artificio effictam,coloribus,pigmentiſque adumbratam referens, quam in
inſigniori,& celebriori domus parte collocabant.de iure autem ponendarum imagi
num ſic Cicero in Verrem: Ego me ob ædilitatem mihi delatam adeptum eſſe intelli
go antiquiorem in ſenatu ſententiæ dicendæ locum,togam prætextam, ſellam curu-
lem,ius imaginis ad memoriã,poſteritatẽque prodendã.ſic enim legit Nonius.& cõtra

Rullum

A Rullum: Eſt hoc in more poſitum, Quirites, ut ij qui beneficio ueſtro imagines familiæ ſuæ conſequuti ſunt, eam primam habeant concionem, qua gratiam beneficij ueſtri cum ſuorum laude coniungant. Eſt autem, conſequi imagines familiæ, magiſtratus curules à maioribus ſuis item geſtos capere. Noui autem dicti ſunt, qui nulla maiorum commendatione, ipſi primi ad magiſtratus curules peruenerunt. quod intellexit etiam Plutarchus, cùm in Catone maiore ita ſcripſit. εἰωθότων δὲ τῶν ῥωμαίων τοὺς ἀπὸ γένους δόξαν οὐκ ἔχοντας, ἀρχομένους δὲ γνωρίζεσθαι δι' αὑτῶν, καινοὺς προσαγορεύειν ἀνθρώπους, ὥσπερ καὶ τὸν κάτωνα προσαγόρευον. & App. lib. II: καλοῦσι δὲ καινοὺς τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλ' οὐ τῶν προγόνων γνωρίμους. Itaq; Cicero in Rullum ait: Me hominem nouum conſulem feciſtis. Item: Mihi apud uos de meis maioribus dicendi facultas non datur, non quòd non tales fuerint, quales nos illorum ſanguine creatos, diſciplinisq; inſtitutos uidetis, ſed quòd laude populari, atq; honoris ueſtri luce caruerunt. Item: Quemadmodum cum petebā nulli me uobis auctores generis mei cōmendarunt, ſic, ſi quid deliquero, nullæ ſunt imagines, quæ me à uobis deprecentur. & in Piſonem: Obrepſiſti ad honores commen-
B datione fumoſarum imaginum. & Liuius lib. I: Ancus Marcius nobilis una imagine Numæ. & lib. III. Ap. Claudium, uirum honoratiſſimæ imaginis futurū ad poſteros, legumlatorem, cōditoremq; Romani iuris. & Suetonius in Veſpaſiano: Flauia gens obſcura illa quidem, ac ſine ullis maiorum imaginibus, ſed reip. non pœnitēda. & Pædianus in orationem in toga cādida: Cicero competitores quatuor plebeios habuit, ex quibus duo nobiles, duo qui tantum non primi ex familijs ſuis magiſtratum adepti erant. & Liuius lib. XXII: Nec finem ante belli habituros, quàm conſulem uere plebeium, id eſt hominem nouum feciſſent, nam plebeios nobiles iam ijſdem initiatos eſſe ſacris, & contemnere plebem, ex quo contemni deſierint à patribus. & Plin. lib. XXXV, cap. II: Extat Meſſallæ oratoris indignatio, qua prohibuit inſeri gēti ſuæ Læuinorum alienam imaginem. ſimilis cauſſa Meſſallæ ſeni expreſſit uolumina illa, quæ de familijs condidit, cùm Scipionis Africani tranſiſſet atrium, uidiſſetq; adoptione teſtamentaria Salutionis (hoc enim ei fuerat cognomen) Africanorum dedecore
C notam irrepentem Scipionum nomini.

De alia nominandi ratione.

Hæc igitur omnia cùm illi haberent quaſi inſtrumenta quædam nominandi, prænomen, nomen, atq; cognomina; non his tamen contenti alia etiam ad ſingulos ſignificandos, exempli cauſſa patris, aut aui prænomen, tribusq; nomen adhibuerunt. Quod cum ex uetuſtis illorum monumentis, tum maxime ex Pædiano cognoſcitur, qui in II. in Verrem ſic ait: Moris fuit, cùm aliquis ciuis Rom. oſtendendus eſſet, ſignificaretur aut à prænomine ſuo, aut à nomine, aut à cognatione, aut à cognomine, aut à tribu, in qua cenſeretur, aut à curia, aut à cenſu; ut, ſi eſſet ſenator, eques'ue Romanus. Quod autem à cognatione ſignificatos eſſe ſcribit, à patris, uel aui, uel proaui prænomine, puto intelligi eum uoluiſſe. Nam quod à patris prænomine nominandi conſuetudo fuerit, pleni ſunt omnes libri: ut Q. Cæcilius L. F. à patris autem, & aui,
D Capitolina marmora ſatis oſtendunt. à proaui uero, epigramma, quod eſt in lib. Vet. Inſcriptionum eiuſmodi.

L. MVNATIVS L. F. L. N. L. PRON. PLANCVS. COS. CENS. IMP. ITER.
VII. VIR EPVL. TRIVMPH. EX RHETIS.
AEDEM SATVRNI F. DE MANVBIIS.
AGROS DIVISIT IN ITALIA BENEVENTI.
IN GALLIA COLONIAS DEDVXIT LVGDVNVM ET RAVRICAM.

Inuenio etiam ſignificatos eſſe à cognomine patris multos, ut Q. Fabius Maximi filius, T. Quinctius Capitolini filius. & in adoptiuis, ut Metellus Naſicæ F. & in uetere lapide Romæ.

P. CORNELIVS PAVLLI F. SCIPIO
AEMILIANVS COS. II. CENSOR.
AVGVR TRIVMPHAVIT.

&

& in numis aliquot argenteis apud clariſſimum uirum Andream Lauredanum.

A. POSTVMIVS COS.
BRVTI F. ALBINVS.

Porro autem quod à tribu ait, id tale eſt. cùm tribus omnes Romæ XXXV numerarentur, atq; ex ijs aliquam neceſſe eſſet, cuiuſq; ordinis eſſet, ciuis Romanus obtineret, iccirco factum eſt, ut à tribu, in qua cēſeretur, ſignificaretur, tribus autem nomen in auferendi caſu poneretur. Ita legimus in II Verr: C. Verres Romilia. & alibi: L. Claudius Palatina. & in IX Philip: Ser. Sulpicius Q. F. Lemonia Rufus. Nam Romilia, Palatina, & Lemonia tribuum nomina ſunt. Tribus autem ipſa prioribus ferè tantum literis ſignificabatur. Quod uidemus adhuc in epiſtola Cœlij eſſe retentum, hoc modo: C. Luceius C. F. Pup. Hirrus. C. Scribonius C. F. Pop. Curio. id eſt Pupinia, & Popilia. Quo in loco multa in hanc rem à Paulo Manutio diligentiſſime, atq; ingenioſiſſime ſunt collecta.

Quæ de nominibus Romanorum tradita ſunt, ea ſtante rep. obſeruata eſſe intelligi.

Hæc habui, quæ de nominibus Romanorum dicerem, quæ certa ueterum auctoritate confirmarentur, quorum ueſtigijs inſiſtentem haud difficile unumquenq; ea, quæ à me prætermiſſa ſunt, indagaturum eſſe opinor. Eſt igitur intelligendum, hanc, de qua diximus, nominum rationem, ſtante potiſſimum rep. conſeruatam eſſe; poſt autem cum libertate hanc etiam religioſam deſcriptionem labi ex omni parte cœpiſſe. ſiquidem aliquot, quæ ante cognomina fuerant, pro prænominibus cœpta ſunt uſurpari. Nam Iulum Antonium Africanum, Paullum Fabium Maximum, Potitum Valerium Voluſum, Coſſum Cornelium Lentulum ſane animaduertere licet imperante Auguſto ijs prænominibus eſſe præditos, quæ ante cognomina fuerant. quod ipſum Valerius quoq;, & Priſcianus docuerunt.

FINIS.

INDEX RERVM ET VOCVM MEMORABILIVM IN COMMENTARIO FASTOrum & Triumphorum Ro. explicatarum, Alphabeti ordine conſcriptus.

A

A. Prænominis nota pagina 361.a
Aborigenes Ro. gentis auctores 370.a
abortiui ſenatores 346.a
Achæi in Ro. amicitiam recipiuntur 160.a
Achaiæ præfectus 195.c
Achaicus cognomen 377.d
Achaicum bellum 194.a. 195.a. & 196.a
Actiacũ bellũ cũ M. Antonio 334.d
Actium Epiri promõtorium 335.b.c
Actium ſacrum ibid.
actionum humanarum quæ præſtantiſsimæ ſint, & quibus rebus contineantur 3
Adali ager Pop. R. relictus hæreditate 326.b
Adherba Iugurthæ frater occiſus pagina 235.c.d
Adherbalis pugna cum P. Claudio Cos. 126.b
adoptiuorum nomina 366.a
ædiliũ curuliũ inſtitutio 64.d. 65.a
Aelia Sentia lex à quib. lata. 352.c
Aeliæ Fuſiæ legis abrogatio 297.b
Aelius Gallus Arabiam Felicem bello aggreditur 342.b
Aemilia uia ſtrata 167.b
Aemiliæ uiæ, & Aemilij pontis auctor 237.a
Aequi à Camillo uicti 57.d
Aequi à L. Lucretio Cos. uicti 56.a
Aequi fuſi & fugati à Ro. 29.a. d. & 33.b
Aequi Lauicanos bello infeſtãt 50.b
Aequi pacẽ à Fabio fruſtra petũt 33.a
ærarium quando Ro. ditiſsimũ 181.a
ærarium Ro. quãdo ditiſsimũ 254.b
Aeſerninus cognomen 378.c
æternitas humanarum actionum quibus rebus contineatur 3
Aetolicum cum Ro. bellum 163. 164. 165
Afranius pugna uictus 272.d
Afranius à Cæſare uictus & occiſus pag. 315.a.b
Africa conſtituitur prouincia 198.a
Africa facta prouincia 231.b
Africanus cognomen 377.d
Agis Tarentinorum exercitus dux 101.d 102.a
agnati qui dicantur 369.c.d
agnomen quod dicatur 357.b
agnomen & cognomen, idem 374.a
agnominum uſus quomodo inuentus pag. 373.b
Agrariæ legis promulgatio 296.c
Agrippa Furius trib. mil. 56.c
Agrippæ Furij conſulatus 39.d
Agrippa Menenius Lanat. Cos. 42.b
Agrippa Menenius Lanatus trib. mil. 49.a iterum.d
Agrippa Menenius plebem quæ ſeceſſerat ut redeat in urbem perſuadet 27.a
Ahala cognomen 382.a
Ahenobarbus cognomen 382.a
Aimiliæ gentis origo 370.d
Albani nemoris lacus aut palus pagina 54.c.d
Albanorum bellum contra Ro. 13.a
Albinorum origo 372.c
Albinus cognomen 383.c
Albicorum origo 372.c
Albogalerus quid 380.a
Albus cognomen 382.a
Allobrognus cognomen 377.d
Allobroges uicti à Pontinio 302.d
Allobrogicum bellum 226.a. 227.d 228.c.d
Ambiorix Eburonum rex 303.d & 304.c
Ambuſtus cenſor 66.b
Ambuſtus cognomen 379.a
Amcrinus cognomen 382.d
Amilcar Borca Pœnorum imperator pag. 127.c
Amilcaris ſæuitia in Numidas et Mauritanos 123.a
Amyntæ regis mors 341.d
Anci Marcij regnum & geſta 13.b
Anciorum origo 372.b
Andreas Lauredanus 5. & 140.b. & 258.a
Andriſcus Pſeudophilippus tertij Macedonici belli auctor 189.c.d. 190
Androgynus Romæ uiſus, in mare merſus eſt 203.d
Aneroeſtus rex Gallorum 138.a
anguis heroibus ſacer 380.c
Anicenſis tribus inſtitutio 91.d
Annalis cognomen 379.b
Annibal ſenior à ſuis lapidibus eſt obrutus, uel in crucẽ ſublatus 121.c
Annibal Amilcaris F. ſecundum bellum Punicum cum Ro. excitat. & multa præclare geſsit 143.b.c.d. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151
Annibal Amilcaris F. Lilybæo uenit auxilio 126.a
Annibal claſſem Ro. uix euadit 119.a
Annibal ipſam Romã bello petit pagina 150.c
Annibal extremo prælio à Scipione ſuperatus 157.c
Anno nouus imperator cũ nouo exercitu Africa egreſſus uictus capitur 254.b à Maſſaniſa occiditur 156.a
Anno fugatus 129.a
Annum primum libertatis fuiſſe ſexdecim menſium 17.a
annorum ab urbe cõdita magnam inter ſcriptores diſſenſionem, et quæ eius cauſſa 15.c
annorum imperij R. Auguſti enumeratio unde ordiatur 335.c
Antias cognomen 782.d
Antiates urbem agroſq; Romanis dedunt 61.c
Antiochus Syriæ rex munera mittit Scipioni 217.a
Antiochus quomodo à C. Popillio tractatus 175.d
Antiochi bellum cum Ro. 163.c. 164.a 165.d
Antiocho Syriæ regi oſtentũ mortem denuncians 222.c
Ant. Muſa Auguſtum grauiſsime ægrotantem ſanat 343.a
Antonius Octauio recõciliatus 329. d. 330. a.c. ouans urbem ingreditur 331. 332
Antoniorum origo 370.d
anxur in Volſcis Romani recipiunt pag. 54.a
Ap. prænominis nota 361.b
Apollinares ludi inſtituuntur 149.a & 153.a
Appiani locus correctus 205.a & 277.b
Ap. Claudij Sabini conſulatus 25.a
Ap. Claudij Ap. F. conſulatus 32.a
Ap. Claudius bis Xuir 37.38
Ap. Claudij conſulatus 37.c.d
Ap. Claudij ſcelus in Virginiã 38.d
Ap. Claudius Craſſus trib. mil. 52.d
Ap. Claudij Craſsini dictatura & ouatio 66.c

Ap. Claudius Cenetro ouans urbē ingreditur 67.a
Ap. Claudius Craſſus cenſor 85.c.d
Ap. Claudius Cos. 87.a. II. Cos. 92.b
Appius Cæcus ne pax cū Pyrrho fieret, autor fuit 105.a
Ap. Claudius Cos. 112.d
Ap. Claudius Cos. 114.d. 116.b.c
Ap. Claudius Pulcher Cos. 149.c
Ap. Claudius Pulcher Cos. 168.a
Ap. Claudij Centhonis ouatio 173.c
Ap. Claudius Cos. 201.b.c.d
Ap. Claudius Pulcher, cenſor 210.d
Ap. Claudius, al. C. Claud. Cos. 222.b
Ap. Claudius Pulcher, Cos. 268.d. & 271.b
Ap. Claudius Cos. 302.b. 306.d cenſor 309.d
Ap. Claudius Cos. 329.a
Aqua Claudia 85.d
Aqua Marcia à quo deducta 383.a
Aquæ Sextiæ colonia 226.c
Aquilinus cognomen 382.a
Arabia Felix bello attentatur à Ro. pag. 342.d
Aradij in ditionem Ro. adacti 333.a
Araris fluuius iuxta Tigurinos 298
Arcades cæſi 195.b
Archelai cum Sulla cōflictus ad Chæroneam 260.c
Ardeates à Romanis deficiunt 40.a
Ardea colonia deducta 42.a
Aretas Arabum rex à Pompeio in deditionem acceptus 290.d
argentum quando Romæ ſignatum 112.d 113.a
argento quādo primum Romani cœperunt uti 113.b
Ariobarzanes Cappadociæ rex 252
Ariobarzanes quomodo in regnum ſuum fuerit reſtitutus 256.a. rurſus eo expulſus 257.d
Ariſtarchus Tarentinus 103.a
Ariſtio occiſus 260.c
Ariſtobulus & Hircanus fratres de regno contendentes, à Pompeio ſubiguntur 290.d
Ariſtonicus Eumenis filius expellitur 221.d. 222.a. ſtrangulatur 223.
Arbena Volſcorum urbs capta 52.c
armorū tractatio quomodo militibus tradita à P. Rutilio Cos. 242.c.d
Arruntiorum origo 372.b
Arſacis legatio ad L. Sullā pr. 252.c
Artauaſdes Armeniorum rex in uincula coniectus 334.d. 335.b
artem ludicram quis è Roma ſuſtulerit 232.d
Artox Iberiæ rex à Pompeio uictus pag. 288.d
Aruina 382.b
Arūcarū cum Ro. bellum 20.c. 21.d
Aſdrubal quō Neroni elapſus 150.d
Aſdrubal cum toto exercitu ſuo deletus 153.d
Aſdrub. uxoris magnanimitas 197.d
Aſdrubalis Pœnorū ducis contra Ro. geſta 125.a.b
Aſdrubalis ſæuitia in captiuos Ro. 192.a. prudentia 196.c.d. deſperatio 197.c.d
Aſiatica luxuria per quem Romā ducta 167.d
Aſiaticum bellum 221.c.d. 222
Aſiaticus cognomen 377.d
Aſina cognomen 379.b
Aſinorum origo 372.d
Aſper cur cognominatus ſit 376.c
aſperſorium, quid 380.b
Ates Boior. rex à ſuis interfectus 132
Athenæ à Sulla captæ 260.c
Athenienſib. contra Philippum Maced. auxilio ueniunt Ro. 158.d
Atheniēſium belli cum Philippo quæ cauſſa fuerit ibid.
Athenio paſtor ſeruilis belli in Sicilia auctor 248.a
Atiliorum origo 372.c
Atiorum origo 371.a
Atriciorum origo 373.a
Atta cognomen 382.a
Attalus Aſiæ rex Idæam matrem tradit Romanis legatis 155.d
Attali regis mors 160.c
Attalus Pergami rex pop. Ro. heredem inſtituit 215.c
Attici cognomen 376.d
Auarus Numantinorū legatus ad Scipionem 218.b.c
Auentinenſis cognomen 383.a
Augur cognomen 380.d
Auguris egregium dictum 136.a.b
Augurinus cognomen 380.d
Auguſtus cognomen 380.b
Auguſtus quando dici cœperit Octauius 339.d
Auguſta quæ dicantur ib. et 340.a.b
Auguſta Emerita conditur 342.a
Auguſtus menſis dictus, qui ante Sextilis 322.c. & 336.c
Auguſtus menſis uocatur, qui antea Sextilis 349.c
Auguſtius annus ibid.
Aureliorum origō 373.b
Aurunci cognomen 382.d
Axilla cognomen 382.a
A. Aeternius Cos. 37.a
A. Atilius Cos. 120.a. 123.d
A. Atilius Calatinus dictator. 126.b & 127.a cenſor 127.b
A. Atilius Calatini triumphus 121.b
A. Cornelius trib. mil. 62.c. II. 64.a
A. Cornelius Coſſus dictator de Volſcis triumphat 59.b
A. Cornelius Cos. 46.a. & inde trib. mil. 47.a. mag. eq. ibid.b & 70.b II. 72.a
A. Cornelius Coſſus Cos. 73.d
A. Cornelius II. Cos. 78.b
A. Cor. Coſſus Aruina dictator 81.c
A. Gabinius Cos. 296.d. Ptolemæum in regnum inducit 301.a.b
A. Gabinius trib. pl. 284.d
A. Hirtius Cos. 321.b. & 322.a.c
A. Licinius Cos. 352.d
A. Manlius Xuir. 38.a.b
A. Manlius trib. mil. 52.b
A. Manlius Capitolin. II. tr. mil. 53.c
A. Manlius trib. mil. 54.c. 57.c. & 59.a & III. 59.d
A. Manlius trib. mil. 62.b
A. Manlius Torquatus Atticus cēſor 127.d. iterum 128.b
A. Manlius Cos. 229.b. 130.b
A. Manlius Vulſo 171.a
A. Manlius Cos. 178.a
A. Nonij trib. pl. interitus 247.c.d
A. Poſtliminij conſulatus 24.c
A. Poſtliminij dictatura & triūphus de Sabinis 24.d
A. Poſtumij Albi conſulatus 33.c
A. Poſtum. Tubertus mag. eq. 44.d
A. Poſtumij Tuberti dictatura & triumphus, ſeueritasq; in filiū 45.b.c
A. Poſtum. Regill. trib. mil. 54.c & 60.a. Cenſor ibid.c
A. Poſtumius Cos. 128.c. flamen Martialis a
A. Poſtumius Albinus cenſor 133.d
A. Poſtum. Albinus Cos. 69.d. cenſor 173.b. & 248.d & 184.c 185.a
A. Poſtumius Albin. proditionis inſimulatus interficitur 256.c
A. Sempronij conſulatus 24.c
A. Sempronius Atratinus tr. mil. 47.c. iterum 49.a III. 50.a
A. Sempron. Atratin. mag. eq. 60.d
A. Sempr. Atratini cōſulatus II. 27.d
A. Semproniꝰ trib. mil. 40.c. 50.a
A. Terēt. Varro Murena Cos. 342.c
A. Terentij Varronis prætoris triumphus 169.b
A. Virginij Montani conſulatus 25.c
A. Virginij conſulatus 30.d. 32.c
auri et arg. quādo maxima copia Ro. (181.a

B

Balbi cognomen 381.d
Balbinus cognomen 383.c
Balearicum bellum 227.a

Balearicus

Balearicus cognomen 377.d
Barbatus cognomen 382.a
Barbula cognomen ibid.
Baſtarnæ à Ro.uicti 338.b.c
Belgæ à C. Iulio Cæſ.uicti 299.c
Bellouaci ad deditionẽ cõpulſi 308.c
Bellũ Actiacũ cũ M.Antonio 334.d
Bellũ ciuile Marianũ 258.b 259.c
Bellũ Creticũ 284.a.285.d.286.a
Bellum Mithridaticum.uide Mithrid.
Bellum Peruſinum 327.c
bellum Philippẽſe cum Bruto & Caſſio 326.a
bellum Piraticum Ciliciæ & Pamphiliæ 274.c
bellum Piraticum 284.d.285.a
bellum Piraticum Cn.Pompeij Magni pag. 284.d
bellũ ſeruile Spartaci 277.b.279.a & 280.b
bellum Siculum 331.c
Bellutus cogn. quid ſignificet 376.a
Bernardinus Lauredanus, patricius Venetus 252.a
Bithynicus cognomen 378.c
Bituitus Aruernorum rex ſuperatur 228. a.b.c.d
Blæſi cognomen 381.d
Blaſio cognomen ibid.
Boij deficiunt à Ro.143.d.Ro.exercitum delent 147.b
Boij Galli cũ R.pugnãt 131.b.135.b
Bolus rex Cimbrorum 241.d
Britanni à Cæſare ſubiguntur 301.c
Britomarus dux Gallorum 138.b
Brunduſium quo prætextu bello petierint & ceperint Ro. 114.a.b
Brunduſium colonia facta 128.c
Brutus quid ſignificet 375.d
Brutus pro ſtulto 17.b
Brutus cum collega ſuo Collatino in contentionem incidit 17.d. uide L.Iunius Brutus.
Bubulcus cognomen 377.a.b
Budar Hiſp.imperator captus 162.b
Bulogæſis Thracis geſta 348
Buteo cognomen 379.c
Byrſa Carthaginis arx 197.a
Bithinia in prouinciæ formam redacta quando fuerit 274.b.276.a
Bythiæ præfecti eq.cõmentum importãdi Carthaginẽ frumentũ 192.b

C

C. prænominis nota 361.c
Ↄ. prænominis nota 365.b
Cæciliæ Balearici filiæ ſomnium 255.b
Cæciliorum origo 371.d
Cæcus cognomen 381.c.d
Cœlibes ad ſenectutem uſq; uiuentes, mulcta dignos iudicaſſe cenſores pag. 53.a.b
Cæliorum origo 371.d
Cæninenſium bellum contra Romulum, & quomodo de eis triũphatum 11.b.c
Cænomanorum Gallorum fides erga Romanos 138.a
Cæritum cum Ro.bellum 14.d
Cærites inducias in centum annos à Ro.impetrant 70.b
Cæſar cognomen 379.c
Cæſar elephas Pœnis dicitur 379.c
Cæſaris dictum de Sulla 268.c
Cæſo Fabius trib.mil. 50.b
Cæſo Quinct. exilio mulctatus 34.c
Cæſonis Fabij conſulatus 29.b.30.b
Cæſonis Fabij II.conſulatus 29.d
Cæſoniorum origo 371.d
Cæſorinus cognomen 383.c
Caias omnes mulieres fuiſſe appellatas 363.d
Caius quomodo pronũciandũ 363.a
Caij prænomẽ quomodo pronunciandum ibid.
C.Aelius Cos. 98.c
C.Aemilius trib.mil. 55.d
C. Aemilius II.trib.mil. 56.c
C.Aemilius Cos. 89.a
C. Amatius Cæſaris ſe filium mentiẽs interfectus 320.d
C. Annij geſta in Hiſpan. 267.d
C.Antiſtius 350.b
C.Antiſtius Cos. 336.a
C.Antonius Cos. 290.a procos. 292.c
C.Antonius à M.Bruto captus 326.a occiſus ibid. · Cos. 333.c
C.Aquilius Cos. 119.c
C.Aquillius Florus procos. 120.a
C.Aquillij conſulatus 28.c.d
C. Aſinius Cos. 327.d 349.c
C.Atilius Cos. 174.d
C.Atilij Reguli triumphus 121.c
C.Atilius Serranus Cos. 120.d
C.Atilius Cos. 125.c.& 128.b. & 133.a.137.b
C. Atilius Serranus Cos. 240.b
C.Atinius Labeo tribunuſpl. 221.c
C.Aurelius Cotta Cos. 124.a.c
C.Aurelius Cotta cenſor 130.c
C.Aurelius Cotta Cos. 159.a
C.Cæcilius Metellus Cos. 234.b.c
C.Cœlius Cos. 251.d
C.Cæſar Strabo tribunuſpl. 258.d & 259.d
C.Cæſar quomodo cauerit, ne ab inimicis prouincia & exercitu ſpoliaretur 309.a. II. Cos. 311.a.b bellum gerit contra Pompeium ib. 312.313.314.315.316.317. 318. 319. 320
C.Cæſar II.dictator plurimis honoribus obruitur 311.d. cur dictaturã inuaſerit 312.a. diſceptationem regum dijudicat, & aduerſa multa expertur 313.a
C.Cæſar Imperator appellatur, honoribus afficitur 318.a.d
C Cæſar cur Diuus uocatus 323.d & qui ei honores mortuo decreti 324.a
C. Cæſar princeps iuuentutis ab Auguſto deſignatur 351.a
C.Cæſaris interitus 320.c.d
C. Cæſaris in Hiſpaniam ulteriorem profectio 295.c.d
C.Cæſaris geſta bellica 297.d.298.a.300.b.c.301.a.b.c. 303.d. 304.b.305.c. 308.c. 309.c 310.d. 311. 312. 313
C.Cæſaris cum M.Craſſo & Cn. Pompeio conſpiratio 296.a. conſulatus eius 296.c.d. 299.c
C.Calpurnius Piſo Cos. 169.d
C.Calpurnij Piſonis triũphus. 168.d
C.Caluiſius Cos. 328.c.351.a
C.Carrinas Cos. 324.b
C.Carrinatis triumphus 336.c
C.Caßius Longinus Cos. 174.c
C.Caßius Longinus cenſor 182.c
C.Caßius Longinus Cos 226.b.228
C.Caßius Cos. 250.c.276.b.279
C.Caßius Longinus quæſtor 304.c. 305.c 308.c
C.Caßius Cæſaris interfector 320.d & 326.a
C.Caßij liberti manu cadit 326.d
C.Cato Porcius Cos. 233.c.d
C.Centenius proprætor ab Annibale circumuentus 144.a
C.Cinna II.Cos. 260.a.262.b.d
C.Cicereij præt.triumphus 174.a
C.Claudius Regillenſ.dictat. 77.a
C.Claudius Cos. 99.a
C.Claudius Canina Cos. 110.c.d
C.Claudius trib.mil. 116.c
C.Claudius Centho,Cos. 130.d
C.Claudius Centho cenſor 137.c
C.Claud.Centho dict. 149.c
C.Claudius Nero Cos. 153.c.d
C.Claudius cenſor 156.b
C.Claudius Pulcher Cos. 171.b.c. cenſor 175.b
C.Claudius Pulcher Cos. 255.b
C.Claudij Sabini conſulatus 34.c.d
C.Cornelius trib.mil. 50.b
C.Cornelius Cethegus Cos. 160.b.c cenſor 162.c
C.Cotta Cos. 273.b.mortuus 277

C. Curatius tribunuſpl. duos conſules in carcerem duci iubet 208.b
C.Curio 272.a. triumphat, procos. 278.d 279.a
C.Curiones tres, oratores ibid.b
C.Curionis geſta & interitus 311.a
C.Curtij conſulatus 40.a
C.Duilius trib.mil. 54.a
C.Duilius Cos. 118.d. cenſor 120.d
C. Duilio Cos. ob primã naualem uictoriã quantus honos Romæ exhibitus ſit 119.a
C.Duilius dictator 135.b
C.Fabius cum gẽte Fabiorum bellum Veiens ſibi depoſcit 30.b.c
C.Fabius Ambuſtus trib.mil. 53.c.d
C.Fabius Cos. 68.c
C.Fabricius cos. 106.c
C.Fabricius Lucinius Cos. 100.d 101.a 102. 103
C.Fabricius Cos. 110.c
C.Fabricij uirtus erga Pyrrhum 106 d.& triumphus eius 107.a
C.Fannius Cos. 179.c. 227.c
C.Figulus Cos. 289.a
C.Flaminius prætor 137.a
C.Flaminius, Cos. 139.a.b
C.Flaminius, cẽſor 142.b. Cos. 143
C.Flaminius mag.eq. 141.c
C.Flaminius Cos. 167.a
C.Flauius Fimbria cos. 242.d
C.Flauius Fimbria, præf. equitũ Val. Flaccum interficit 261.c. 261.a. ſeipſum interimit 262
C.Fonteius Cos. 353.d
C.Fuluius Flaccus Cos. 213.b.215.a
C.Fundanius Cos. 128.c
C.Furij Pacili conſulatus 42.a
C.Furius Pacilus cenſor 44.b
C.Furius trib.mil. 47.a
C.Furius Cos. 50.d
C.Furius trib.mil. 51.d
C.Furnius Cos. 346.b
C.Genucius Cos. 65.d.108.b.112.c
C.Gracchi tribunipl. ſeditio, leges & interitus 229.b
C.Horatij conſulatus 30.c.d
C.Horatij Puluilli conſulatus 36.b
C.Hoſtilius Mancinus Cos. 174.d & 175.a.209.a
C.Iulius Cæſar uide C.Cæſar
C.Iulij Iuli conſulatus 28.b
C.Iulij conſulatus 29.d
C.Iulius Xuir 38.a.b
C.Iulij Conſulatus 39.d
C.Iulius II.Cos. 44.a. III.d
C.Iulius Mento Cos. 45.a.b
C.Iulius trib.mil. 51.c.iterum 52.b
C.Iulius Cenſor 56.b
C.Iulius dictator 70.c
C.Iunius Bubulcus Cos. 84.a. II. Cos. 85.mag.eq. 85.c. III.Cos. 86.a.b
C.Iunius Bubulcus II. mag. eq. 86.c cenſor 87.b
C.Iunius Bubulcus mag.eq. 89.b
C.Iunius Brutus Bubulcus Cos. 95.c
C.Iunius Cos. 107.b.c
C. Lælij prætoris geſta cum Viriatho pag. 200.b
C.Lælius Cos. 164.b.206.b
C.Licinius Stolo trib.pl. 61.d. 62.b. & 63.b
C.Licinius mag.eq. 63.c
C.Licinius, Cos. 65.d
C.Licinius Caluus Cos. 67.a
C.Licinius Cos. 132.a
C.Licinius Craſſus, Cos. 175.c
C.Licinius Geta Cos. 232.a
C.Licinius Geta cenſor 238.b
C.Liuius Druſus Cos. 190.d
C.Liuius Salinator Cos. 166.d
C.Lutatius Catulus Cos. 128. c. d 129.a.c.d. 130.a
C.Lutatius Cos. 142.a
C.Mænius Cos. 76.c.d
C.Mainius dictator 82.d
C.Mainius P.F.P.N. cenſor 83.d dictator 84.d
C.Manlius trib.mil. 61.a
C.Manlij conſulatus 31.b.c
C.Mamilius Cos. 131.a
C.Manilius uel Mallius Cos. 241.b
C.Manlij tribunipl. leges 287.b
C.Marcellus Cos. 308.d.309.d
C.Marcius Rutilus II.cenſor 115.c & cur Cenſorinus dictus ibid.
C. Marcius unde Coriolanus cognominatus 26.d. exilio multatur 27
C.Marcius Cos. 69.b triũphat ibid. dictator triumphat 69. c
C.Marcius Rutilus Cos. 70.c cenſor 70.d.71.a
C.Marcius Rutilus III. Cos. 73.b IIII. 74.b
C.Marcius Rutilus 86.b
C.Marcius Rutilus Cenſor 93.b
C.Marcius Cos. 178.d.II.Cos.181.b
C.Marcius Cos. 349.c
C.Marius Q.Metelli legatus 237. d prætor 238.d
C.Marius Cos. 239. a. & quomodo conſulatum adeptus fuerit, eiusq; geſta. ibid. II. Cos. 242.d
C.Marius III. Cos.244.a. IIII.Cos. 244.b. V. Cos. 245. d. VI.Cos. 247.b.c.d
C.Marius belli ciuilis auctor 258.b & 259.d
C.Marius VI. Cos. 260.a
C.Marius Cos. 263.c.264.a
C.Matieni deſertoris iudiciũ 208.a
C.Memmius Cos. 332.d
C.Mẽmij inimicitia cũ Lucullo 291
C.Menenij conſulatus 37.b
C.Metellus Caprarius cẽſor 244.d
C.Nautius Rutilus 50.d
C.Nautij conſulatus 31.a. 35.d
C.Norbanus Cos. 263.329.a
C.Norbani triumphus 333.b
C.Norbanus Cos. 342.b
C.Octauius III.Cos.335.d. IIII.Cos. 336.b.triumphi eius ibid. & 337. V. Cos. 338.a
C.Octauius Cæſar, II.Cos. 333.c
C.Octauius ulciſcitur Cæſaris interfectores & inimicos proſcribendos curat 323. a.b. C.Cæſar appellatur ibid. & 322.a
C.Octauius Cæſ.cenſor 337.d. VI. Cos.338. d. VII. Cos. 341.c. VIII. Cos.d
C. Octauius Cæſar Diui F. quomodo imperium confirmauerit & ordinauerit, & de titulis quib. legitima imperatoris potentia ſignificatur 338.d.339.340.341. repudiat triumphos aliquot 342.d
C.Octauius Imp. IX. Cos. 342.b X. Cos.c
C.Octauius alios honores reſpuit, alios ſumit 343. 344. cõnubia fouet 446.a.pont.max.fit 347.b
C.Octauius Auguſtus XI.Cos. 350.d XII.Cos.351.b.XIII. Cos.d.moritur 355
C.Octauij bellum Actianum, quomodo Ro. imperium ad ſe unum tranſtulerit 334.335.& quando Auguſtus dictus 334.d. uictoria contra Antonium 335.b.c.geſta bellica 337.a
C.Panſa Cos. 321.b.c. 322.a
C.Papirius Craſſus trib.mil. 59.c
C.Papirius Cos. 134.d.135.a
C.Papij tribunipl. lex 288.c
C.Papirius Cos. 230.b
C.Piſa, Cos. 284.c
C.Plautius Cos. 68.c. triumphat 69. a. mag. eq. 69.c
C.Plautius Cos. 72.c.II.74.c
C.Plautius III.Cos. 79.b.c
C.Plautius cenſor 85.d
C.Pœtelius Cos. 67.d. triumphat 68.b 72.c
C.Pœtelius III. Cos. 80.a
C.Pœtelius Libo dictator 85.b
C.Pontius Samnitium imperator captus 95.d.96.b
C.Pontinij triũphus 302.d. 303.a.b
C.Popillius Lænas Cos. 174.a.175

C.Popillius

C.Popillius Cos. 180.c
C.Poppæus Cos. 353.a
C.Quinctius Cincinnat. tr.mil. 61.c
C.Quinctius Cos. 112.a
C.Saluſtius ſenatu motus 309.b
C.Sempronius Atratinus Cos. 48.b
C.Sempronius, Cos. 123.c.128.b
C.Sempronius Tuditanus Præt. 65.b & 161.d
C.Sempronius Tuditanus Cos. 222.d. & 224
C.Sentius Cos. 345.a
C.Sergius III.trib.mil. 60.c
C.Seruilij conſulatus 30.c
C.Seruilius Ahala mag.eq. 42.c
C.Seruilius Ahala Cos. 47.a
C.Seruil. præf.urbis 49.c.tr.mil. ib.
C. Seruilius tr.mil. 51.c.iterũ d. 53.b
C.Seruilius Ahala mag.eq. 57.d
C.Seruilius Cos. 99.b
C.Seruilius mag.eq. 133.b
C.Seruilius Cos. 156.c.157.a. dictator 157.d
C.Seruius Cos. 352.c
C. Seruilius Glaucia prætor interfectus 247.d.248.a
C.Sextilius trib.mil. 61.a
C.Sextius Longinus Cos. 226.b.c
C.Silanus Cos. 346.b.353.c
C.Silius Cos. 355.a
C.Soſii triumphus & geſta 333.a & cos. 333.d
C.Sulpitius trib.mil. 60.a
C.Sulpit.Cos. 84.c.d.120.a.b.128
C.Sulpitius Camerinus cenſor 60.c
C.Sulpitius Galba Cos. 159.a
C.Sulpicius Gallus Cos. 177.b.c
C.Sulpitius Lõgus Cos. 77.a.II.Cos. 81.a cenſor 83.c
C.Sulpitius Peticus cẽſor 65.a. Cos.d
C.Sulpitius Peticus Cos. 69.d. IIII. 70.b V. 70.c
C. Sulpitij Petici dictatura & triumphus 68.d
C.Terentius temerarius Cos. 145.c
C.Trebon.Cæſaris interfector 320.d
C.Trebonius Cos. 316.c.d.317.d
C.Valerius tr. mil. 50.b
C.Valerij cõſulatus & ouatio 51.a.b
C.Valerius tr.mil. 51.d.III.52.c
C.Valerius tr.mil. 62.b
C.Valerius Cos. 78.d
C.Valerius Læuinus, procos. 171.d & 172.c
C.Veturius tr.mil. 61.c. II. 172.c
C.Veturij conſulatus & ouatio 36.d
Calaguritanorũ pertinacia & fames, excidiumq́; 280.d
Caleni cognomen 382.d
Callecus cognomen 378.a
Calpurnius Flamma tr.mil. 120.b
Calpurniorum origo 371.d
Caluinus cognomen 383.c
Caluorum cognomen 381.b.c
Camerinorum bellum cum Ro. 11.b
Camerini cognomen 382.d
Camillus quid ſignificet, & quorum cognomen 376.c
Cannenſis pugna 145.146
Campanorum principes & ſenatus quomodo puniti à Ro. 150.c
Capedo, capeduncula quid 380.b
Capitolium à ſeruis occupatum recuperatur 34.d
Capitolium conflagraſſe 263.c
Capitolini cognomen 382.d
Capitonum cognomen 381.b
Caprarij cognomen unde 376.b
Capriliorum origo 372.d
Caprotinarũ nonarũ inſtitutio 58.b
Capua quomodo Ro.tradita 150.c.d
Carnæ deæ ſacrum à Bruto factũ 16.d
Carnutes uicti 305.d.308.c
Carrinas cognomen 382.d
Carthago capitur ſæuiſſime 196.d & 197.d
Carthago Noua in Hiſpania uno die à P. Scipione expugnata eſt 151.c
Carthaginis coloniæ deductio 229.c
Carthaginienſium res in maximã deſperationem adductæ 156.c.d
Carthaginienſium legatio ad Ro.pro pace, & quib. legib. à Scipione data 158.a
Carthalonis geſta contra Ro. 126.c
Caruentana uox 51.b
Caſſiodori locus emendatus 81.b
Caſta cognomen 382.b
Caſtoris & Pollucis ædis dedicatio 33
Caſtulo urbs Hiſpaniæ ad Ro. deficit pag. 148.d
Cata quæ Sabinis dicantur 375.d
Cati unde dicti 375.c.d
Catiorum origo 372.d
Catilinæ coniuratio 286.d. 291.b 292.c.d 293.a
Cato qui dicatur 375.d
Catonis conſtantia in bello cõtra Carthaginienſes ſuſcipiẽdo 186.187
Catonis dictum in legatos Ro. 186.a
Caudex cognomen 379.c
Caudinus cognomen 378.c
Celia potus 219.a
Celtiberi rebellantes à Fuluio Flacco domiti 252.d
Celtiberorum mercenariorum militum perfidia in Ro. 150.a
Celtibericum bellum alterum 183.b.c. & 184.d
cenſor ex plebe primus quis 71.a
cenſori demortuo quando alium ſuffici deſitum, & cur 56.b
cenſores priuati fieri quãdo deſierint pag. 344.b
cenſores ambo ex plebe quando primum 221.b
cenſores quo tempore intermiſſi, & quo recepti 282.a.b
Cenſorinus cognomen 380.d
cenſorum inſtitutio, & qua de cauſſa tum qui primi fuerint unquam dicti 41.a.b
cenſorum diſſidium mirũ inter ipſos pag. 156
cenſura quinquennalis fit annua & ſemeſtris 44.d
cenſus nomine & luſtrum comprehendi 24.b
cenſus ciuium Ro.actus 15.a.18.d. 26.d. 31.b. 33.c. 35.b. 44.b. 48.a. 53.b. 56.b. 60.d. 71.a. 72.d.98.a.110.a.115.c.d.124 b.127.d. 142.b.152.d. 156.b. 162.d. 170.c. 173.b. 175.b. 178.a. 180.c. 182.d. 194.c. 203.b.221.b.c. 225.c. 233.a 261.a. 282.b. 305.c. 316.b
Cephalleina Ro.ſubdita 165.a.b
Cerretani cognomen 382.b
Chalcidis excidium 195.d
Chilones cognomen 381.d
Cicero quo anno conſulatum petierit pag. 289.c
Cicero urbe pulſus à Clodio 297.c urbi reſtitutus 298.d. 299.a. Octauio ſe accommodat 322. proſcribitur 323
Cicero proſcribitur et occiditur 323
Ciceronis geſta in Cilicia 307.a.308
Ciceronis lapſus 26.b
Cic.locus emendatus 250.c.373.c
Ciceronis natiuitas 240.b
Ciceronis potentia in dicendo, & plebis auræ captatio 287.c
Cic.urbanitas 317.a
Cilicia facta prouincia 286.b.c
Cilicia Ro.imperio addita 284.a
Cilicia expugnata 306.c.d. 307.a
Cilicũ piratica per Ro.domita 274. & 275
Cilonum cognomen 381.b
Cimbricũ bellum recrudeſcit 245.b
Cimbricum bellum 234.c.d.& quid eos ad bellum mouerit ibid.237. b.c.238.c.d.Ro. exercitum delent 241.d fugantur 234.c
Cimbricum bellum 249.d.250.a
Cinaniæ urbis incolarum fortitudo pag. 210.a
ciuile bellum Marianũ 258.b.259.c

ciuitate Ro. qui donati 385.d
claſſem quando Romani primum inſtituerint 118.c.119.a
claſsis Ro. magna clades ad Italiam remeantis 123.a.d
Claudia Veſtalis quomodo patri ſuccurrerit 202.a
Cl. Aſellus 202.d.203.b
Cluſini à Gallis obſeſsi Romanos implorant 56.d
Claudius Glaber ſeu Pulcher, legatus R. ſeruili bello ſuccubuit 277.c
C. Claudius Hortator, mag. eq. 77.a
Claudius Vnimanus à Viriatho oppreſſus 199.a.b
claui figendi ratio 26.a
Cleo ſeruilis belli in Sicilia dux 212.c
Cleopatræ interitus 337.c
Clodia Octauio Cæſ. nupta, adhuc uirgo repudiata 327.b.c
Clodianorum furor Romæ 304.d
Cn. prænominis nota 361.b
Cnei cognomen quomodo pronũciandum 363.a.b
Cn. Aufidius Cos. 279.c
Cn. Bæbius Tamphilus prætor ferè cũ toto exercitu ab Inſubrib. circumuentus 159.d
Cn. Bæbius Tamphilus Cos. 169.a
Cn. Cæpio Cos. 205.a
Cn. Carbo III. Cos. 263.c.264.a.b.c occiſus 266.b
Cn. Cinna Cos. 352.c
Cn. Cornelius Aſina Cos. 123.b
Cn. Cor. Blaſio cenſor 115.c
Cn. Cor. Coſſus II. tr. mil. 53.c.d
Cn. Cor. Dolabella Cos. 180.b
Cn. Cor. Dolabella Cos. 265. procos. de Macedonia triumphat 27?.a
Cn. Cor. Lentulus Cos. 157.d. eius procos. ouatio ex Hiſpania 161.a
Cn. Cor. Scipio Hiſpalus Cos. 171.d
Cn. Cornelius Cos. 51 b. tr. mil. 52.c
Cn. Cornelius Cos. 112.c.118.d. & 120.d
Cn. Cornelius Cos. 139.d.194.d
Cn. Domitius Ahenobarbus 163.b & 179.b
Cn. Domitius Ahenob. Cos. 227.c.d
Cn. Domitius Cos. 78.b. 100.a cenſor 105.c
Cn. Domitius primus è plebe luſtrum fecit 105.c
Cn. Domitius cenſor 232.d
Cn. Domitius, Cos. 250.c
Cn. Domitius interfectus 266.b
Cn. Domitius Cos. 304.a
Cn. Domitius Caluinus mag. eq. deſignatus tantum 319.c
Cn. Domitius II. Cos. 327.d. triumphat procos. 331.b. milites decimauit ibid.
Cn. Domitius Cos. 333.d
Cn. Fuluius Centumalus 91.d.92.a
Cn. Fuluius Centumalus dict. 117.b
Cn. Fuluius Centumalus Cos. 150.b
Cn. Fuluij pugna cum Annibale circa Herdonium 150.a.151.c
Cn. Fuluius Cos. 173.a.b
Cn. Fuluius à fratre ſuo cenſore ſenatu motus eſt 173.b
Cn. Furius Cos. 124.d
Cn. Genucinus lege Agraria ſeditionem mouet 31.d
C. Genucius trib. mil. 53.54.a. iterum 54.d
Cn. Lentulus Cos. 250.b. 278.c Cenſor 282.b
Cn. Lentulus Cos. 299.d.346.d & 351.a.b
Cn. Manlius Capitolin. mag. eq. 73.b
Cn. Manlius Vulſo 164.d. triumphat 167.d
Cn. Manlij conſulatus 30.a
Cn. Manlius Cos. 68.b.69.b. cenſor 71.a
Cn. Octauij propr. triũphus 176.b.c
Cn. Octauius Cos. 177.d.224.b & 259.b.c.d. 272.a
Cn. Papirius Carbo Cos. 261.b. II. Cos. 262
Cn. Papirius Cos. 234.b
Cn. Piſo Cos. 207.c
Cn. Piſonis coniuratio 286.d
Cn. Piſo Cos. 342.c.349.d
Cn. Pompeij Magni triũphus 266.b c. mittitur procos. contra Sertorium 271.c.d. 272.a.c.273.a
Cn. Pompeius Magni Pompeij F. deprenſus interficitur 318.a
Cn. Pompeius Cos. 256.b.c.d
Cn. Pompeij triũphus 280.d.281.a
Cn. Pompeius Diues Cos. 281.d 284.d 285.a
Cn. Pompeius bellum Mithridaticum gerit 287.b.288.a.d. multa præclarè fecit 290.d.291.a.294.c
Cn. Pompeij cũ C. Cæſare & M. Craſſo conſpiratio 296.a
Cn. Pompeius Cos. 300.c. Iuliæ uxoris amore detinetur 301.a
Cn. Põpeius III. Cos. ſine collega creatus 305.a.b. leges condit ibid.
Cn. Pompeij prœlium cum Cæſare & interitus 311
Cn. Quinctilius dict. claui figendi gratia 79.a
Cn. Quinctius Capitolinus ædilis curulis 65.a
Cn. Sergius tr. mil. 58.a
Cn. Seruilius Cos. 123.c
Cn. Seruilius Cos. 143.d
Cn. Scipioni fæmur tragula confixit pag. 148.d
Cn. Seruilius Cæpio Cos. 156.c.175
Cn. Seruilius Cæpio cenſor 225.b
Cn. Trebellius cur Scrofa cognominatus 203.d.204.a
cognomen quid 357.b
cognomina ex cognominib. orta 383
cognomina an hæreditaria fuerint ib. an æque omnium fuerint 384.b
cognominum uſus quomodo inuectus unde tracta ſint 374.c. uſq; 383
Collatini cognomen unde Egerio 17
collegia Romæ ſublata 283.c
Comum à Ro. expugnatum 140.b
Commune nomen quod 357.c
conceptiuæ feriæ 73.c
Concordiæ templi conſtructio 229
coniurationum in Bacchanalib. ſacris factarum ſocij puniti 168.a
Congelitanus rex Gallorum occiſus pag. 138.a
conſulatus fuit imperium regium, & arx firmiſsima patriciorum potentiæ 8.a.b
cõſulatus plebi rurſum ablatus ad patricios confertur 69.d
conſulatus per L. Furiũ Camillum patribus redditus 7?.d
conſulatus ineundi quod anni tempus fuerit 183.b
conſulatum niſi præſens petere nemo poterat Romæ 295.d
conſulis plebei cauſſa ſeditio 63.b
conſules quando primum creati, & quãta eorum potentia fuerit 1?.a & inde
conſules primi qui fuerint 17.b
conſules abrogantur, & Decemuiri conſulari poteſtate inſtituũtur 37.d 38.a.b
conſules reſtituũtur abdicatis decemuiris 38.c.d
conſules quot annis defuerint Romæ pag. 62.a
conſules de plebe quando primũ creati 64.c
conſules nullos nullumq; magiſtratum an. CCCCXX. Romæ præfuiſſe 78.a
cõſules Plebeij duo quãdo ſimul creati 147.d
Cocles cognomen 381.c.d
cognomen & agnomen idem 374.a
cognomen nomini nõnunquam apud auctores præponi 372.b
Collatinus cognomen 378.c
Cominiorum origo 372.c

conſules

Conſules plebeij ambo quando primum creati Romæ 174.a
Conſules quando magiſtratum Cal. Ian. inire cœperint 183 b
Conſules duo à tribuno pl. in uincula coniecti .208.b
Conſules minores 317.b
Conſulum reſtitutionem & Decemuirorum abdicationem plebs flagitat 38.d
Cōſulū honorariorū inſtitutio 317.b
Copilus Tectoſagū rex captus 242.c
Cora colonia Lat. ad Aruncos deficit 20.c
Corculi unde dicti 375.c.d
Cordiorum origo 372.d
Cordus cognomen & quid ſig. 382.c
Corinthia porticus ab Cn. Octauio constructa 176.d
Corinthus à Mummio uaſtata 195.c
Corioli quando capti 26.d
Coriolanus cognomen 377.d
Coriolani bellum contra patriā quomodo pacatum 28.c
Cornelij Centurionis minax dictum 322.c
Cornelius Gallus Aegypti præf. ab Auguſto relegatus 341.d
Cor. Taciti error 239.d
Corneliorum gentem in multas familias eſſe diffuſam 373.c
Corona roſtrata naualis Agrippæ donata à Cæſare 332.a
Corſicum bellum cū R. 133.c.135.a
Cortonebra capta & diruta 58.c
Cortuoſa capta & diruta 58.c
Coruinus cognomen 383.c
Coruus cognomen 379.c
Coſſus cognomen 382.b
Coſſa Ro. colonia 110.d
Coſſura inſula 123.b
Coſſus Lentulus Cos. 351.c
Cotugnatus Allobrogum dux 303.a
Craßinus cognomen 383.c
Creta facta prouincia Ro. 285.b
Creticus cognomen 378.a
Creticū bellū 284.a.285.d.286.a
Criſpini & Badij duellum 149.d
Criſpinus cognomen 383.c
Criſporum cognomen 381.b.c
Criſpinorum nomen ibid.
Critognati Aruerni conſilium ſuis cō ciuibus tempore belli datū 237.b
Critolaus Achæorum dux 194.b. 195.c
Crixus ſeruilis belli dux 277.b. 279.a.b
Cruſtumeria capta à Rom. 22.d
Cunctator cognomen 378.d
Curtius lacus 40.a
Cydoniatarum bellum cum Gortinijs & Gnoſijs 166.a
Cyprus à Cotone ſubacta & prouincia facta 299.d.30.a

D

D. *Prænominis nota* 361.a.b
Daci qui & quomodo ſubacti 338.b
Dalmatæ rebellātes ſubiguntur 354.
Dalmatæ ſubacti 348.c
Dalmatæ ſubacti ſine cauſa 232.b
Dalmatas à Ro. expugnatos 181.b.c 182.a
Dalmaticus cognomen 377.d
Danubium uſq; & Daciā penetraſſe C. Curionē 278.d. *M. Terentius* 279.d
Decemuiri cum imperio conſulari creantur 37.d.38.a.b. *abrogantur rurſum* 38.c.d
Decemuirorum abdicatio inſolentia 38.d
Decidius Saxa, M. Antonij legatus 326.c.329.b
Decius Silanus Cos. 292.a
Deciniorum origo 371.d.373.d
Deciorum origo 373.c
Deiotari Gallogræciæ tetrarchæ geſta 276.c
Delminium Dalmatiæ urbs 181.c
Demetrius Pharius Illyriorum rex cū Romanis bellum ſuſcipit 142.d
Dentati cognomen 381.d
Diadematus cognomen 379.b
Diæus Achæorum dux 195.a.b.c
Dictatura quàm diu intermiſſa, & quando petita fuerit 264.d
Dictatura quando annua facta 311. d.312.a
Dictatura Cæſaris alia quàm reliquorum dictatorum fuit 319.a
Dictatura in perpetuū ſublata 320.
Dictaturam ueſte à pectore reſciſſa repudiauit Auguſtus 343.c. 445.d.446.a
Dictator quis primus à populo Ro. creatus 144.c
Dictatoris creatio & quis primus eius uocis origo ibid.c. quæ cauſſæ 23.a.b
Dictatoris nomen quis ſuſtulerit 340.c
Dictatores duo creati an. CCCCIII. 89.c
Dictatores tres eodem anno 82.c
Dictatorum quis primus exercitum extra Italiam duxerit 127.a
Diod. menda 67.d
Diodori locus reſtitutus 39.b. & 44.d.45.a.& 76.c.84.c
Diodori mira perturbatio in annis & magiſtratib. enumerādis 62.b
Diogenes Archelai filius cadit 260.
Diogenis Pœnorum auxiliaria caſtra capiuntur 196.b
Dionis locus emendatus 333.d
Dionyſij locus emendatus 20.d.25. c.29.b.30.b.c.33.d
Diuortium cum uxore qui primus fecerit Romæ 133.c.134.d
Diuus dictus Iul. Cæſar 323.d
D.*Brutus Cos.* 208.a.211.*Callaicus dicitur ibid.d.*20.d.219.d
D.*Brutus Cos.* 269.c
D.*Brutus Cæſaris interfector* 320.d 321.a.*interfectus* 323.a
D.*Iunius Brutus Scæua Cos.* 94.c
D.*Iunius Cos.* 114.c
D.*Iunius Pera cenſor* 123 d
D.*Iunij Silani prætoris accuſatio, & iudicium* 205.b
D *Lælius Cos.* 350.b
Domitius Ahenobarbus cēſor 253.b
Druſus triumphalibus ornamētis honoratus 348.b.c
Druſus Nero Cos. 349.a. *in Germania mortuus* ibid.
Duronius ſenatu motus 250.b
Durius flumen 217.b
Dux quis dicatur 46.c
Ducis prudentis officium 214.c
Dyrrhachini ſe Ro. dedunt 136.c

E

E*Burnus cognomen* 379.a. 382.a
Eburonum bella cum Rom. 303.d.304.c
Edicta quid 23.c
Egerius cognomen 383.b
Elephantos Romam quis primus duxerit 109.b *eos ſenſuū præditos* d.
Elephantorū uſus in bello 103.104
Eleutherocilices à Cic. expugnati 307.c
Ennius poeta quando natus 131.a
Ennij mors 175.a
Equo uehi pro ouantem inire 320.a
Equitis reſponſum ad cēſores 180.c
Equitem Ro. triumphaſſe 266.c
Equitiorum origo 372.d
Erſilia Sabina cum filia rapta 12.d
Eumenes Pergami rex reſtitutus regno per Ro. 165.d.166.a
Eunus ſeruilis belli in Sicilia auctor 212.c
Eutrapetus cognomen 376.d
Eutropius hiſtoriarum non ſatis peritus 52.a
Eutropius falſe ſcribit 237.d
Eutropij locus mendoſus 113.a.232

F

FAbius pater legatus, à filio Fabio equo deſcendere iuſſus 149.b
Fabiorũ familia ad unum occiſa ad Cremerum 30.d.b
Fabiorum origo 370
Fabiani fornicis conſtructio 238.b
Fabrateriæ coloniæ deductio 226.b
Fabricius Cenſor 110.a
Factio quid 7.b
Faliſci quomodo ad R. imperium redacti 55.d
Faliſcorũ cũ Ro.bellũ 130.b.131.b
Fames ingens Calaguritanorũ 280.a.& 281.a
Familiæ patriciæ, plebeiæ, nobilis & nouæ quæ conditio 385.a. & inde uſq; ad finem libri
Familiæ quæ in patricias Romæ ſint tranſlatæ 385.d
Famularum fides & beneficentia in ciuitatem Ro. 58.b
Farinia lex 179.d
Fannus Cæpionis & Varronis Murenus cõiuratio in Auguſtũ 343.b
Fauſtus à Cæſare ſubactus occiſus eſt 315.b
Fauſtus cognomen 383.b
Feciale ius q primus inſtituerit 360.d.362.b
Ferentinũ à Furio Cos.captũ 50.c.d
Ferentinum urbs Hernicorum capta 67.d
Feriæ latinæ ſiue Latiar 73.c
Feſti locus reſtitutus 11.d
Fictariorum origo 373.d
Fidenas cognomen 377.d
Fidenatium bellum contra Ro. 11.a.13.c.22.d
Fidenatium defectio à Romanis 43.a
Figuli cognomen 376.d
Flacciana ara 230.a.b
Flamen dialis quàm diu Romæ ceſſarit 259.d
Flaminia uia, Flaminius circus 142.
Flaminia uia ſtrata 167.b
Flaminius cognomen 380.d
Flaminiorum origo 373.a
Flauus cognomen 382.a
Flauiorum origo 372.d
Floralia cur et quãdo inſtituta 129.c
Floralium inſtitutio 173.d
Flori locus emendatus 76.d.193.d.313.d
Fori in ludis Ro. 81.d
Forenſis turba in quatuor tribus conie cta 88.c
Fratres qui proſcripſerint 324.d
Fregenæ colonia deducta 128.b
Fregellanæ coniurationis oppreſsio 225.c.d
Frontini mendæ 238.c
Frontini locus caſtigatus 113.a
Frugi quis primus è Piſonibus dictus 215.b
Frugi cognomẽ quare inditũ 376.b
Fullo cognomen 377.a
Fuluia uxor M.Antonij, ſocrus Cæſaris 327.a.b. militiæ munera obit ſtrenue ibid.c. moritur 328.c
Fuluiorum origo 372.c
Furiorum origo 372.b
Furij primum Fuſij dicti 372.b
Fuſus cognomen 383.a

G

G. Literæ uſus 363.b
Gabiniorũ cognomen 372.c
Getuli domiti 351.d
Galatia prouincia Rom.facta 341.d
Galatus Boiorum rex occiſus 131.c
Galba cognomen 382.b
Galeria in ſcenam inducta 353.b
Gallia Narbonen. quando in prouinciam redacta à Rom. 229.a
Galliarum origo 372.d
Gallicum bellum cum Ro. 137.138.139.140.
Gallicum bellum cum Ro. 131.b.d.135.d
Galli rebellant contra Cæſarem ſed rediguntur in poteſtatẽ 305.c.d
Galli Romã capiunt, ex ea per M.Furium expelluntur, occidioneq; occiduntur 57.a.b
Gallorum arrogans uotum, ſed irritum 138.b
Gallorum inter ſe pugna 132.b.c
Geganiorum origo 371.d
Gellij locus correctus 45.c
Gellij lapſus ibid.
Gellij Poplicolæ inſidiæ in Brutum 326.b
Generis & ſtirpis differentia. 369.b
Gens quid ſit, & quid à familia differat 368.a
Gens quæ dicatur 369.a
Gens antiquiſsima quæq; unde originem ducat 368.a
Gentium Ro. quæ origo 370.a. & inde uſq; 373.
Gentiles qui dicantur 369.c.d
Gentiliciũ nomen quod 357.b. cur in ius deſinat 367.d.368.a
Gentius Illyriorum rex captus 175.d.176.d
Germani à Ti.Nerone domiti 350.a & 90000.dedititiorum in Galliam traducti, & iuxta Rheni ripam collocati 350.a
Germanicus cognomen 378.c
Germanicus Cæſar Cos. 353.d
Germanico T. Filio triumphalia ornamenta data 353.d
Geſſatæ pro Germanis accipiuntur 140.d
Geſſatæ Galli cur dicti 137.d
Getæ à Rom.deuicti 338.c
Getuli latrones Bocchi legatos ſpoliant 240.d
Giſgo Amilcaris F. belli Punici tertij autor 186.c
Glabrio cognomen 382.b
Glareani lapſus 378.d
Gloriæ ſtudium ad uirtutes incitat 3
Gortiniorum bellum cum Cydoniatis 166.a
Gracchatus cognomen 379.a
Gracchus cognomen 382.b
Graccharis oppidum 171.b
Græciæ libertas data à T. Quinctio 16.a.163.a
Guluſſa Maſſaniſſæ f. Romanis indicat Carthaginiẽſiũ conatũ 186.c
Gurges cur ſic dictus 376.b
Gymnaſiæ inſulæ 317.d

H

HAmo Pœnorum imperator 116.c
Haſdrubalis geſta 147.b
Heluetiorum pugnæ cum Iulio Cæſare 298.a
Herdonius ſeruorum Capitolium occupantium dux interfectus 34.d
Hernici ad amicitiã R. traducti 29.a
Hernicorum à Ro.defectio 57.c
Hernicos Aequi inuadunt 35.a
Hiarbas Numidiæ rex occiſus 266.b
Hiero quibus conditionibus pacem cum Romanis fecerit 117.c
Hiempſal à fratre Iugurtha occiſus 235.c
Hieroſolyma capta à Põpeio 290.d
Hircanus & Ariſtobulus de regno contendentes, à Pompeio uincuntur, & Hircano regnum traditur 290.d
Hircorum origo 373.a
Hiſpania prouincia Ro.facta 154.d
Hiſpanienſis belli difficultas 185.a
Hiſpanorum apparatus & promptitudo ad bellum 214.a
Homo ne immolaretur, S. C. factum 250.a
Honoraria officia Romæ quando cœperint 317.b.c
Horatius Malegutius Regiẽſis 139.d
Horatiorum tergeminorum pugna ſingularis cum Curiatijs Albanis 13.a

Hora-

Horariū aqua deſignās horas 180 c
Horologium primum quando Romæ inſtitutū, & à quo 117.d. 178.b
Hoſtiorum origo 371.d
Hoſtiliorum origo 372.c
Hoſto Hoſtilio unde nomen 12.d
Hoſtus Lucretius 46.a
Humani ingenij natura qualis 3

I

IAni templum eodē anno clauſum & patefactum 133.b
Ianus ab Auguſto tertium clauſus 339.a iterum clauſus ab eodem 342.a
Idæa mater Romam delata & qualis ea fuerit 155.d.
Illyrici ſitus 354.d
Illyrios deuictos quàm clementer Ro. tractauerint 176.a
Illyriorum bellum cum Ro. 142.d
Illyricum bellum cum Ro. 136.b
Imago quid, & de iure ponendarum imaginum 386.d
Imagines familiæ cōſequi quid 387.a
Imilco Lilybæi præfectus 126.a
Imperator Cæſar quando dici cœperit 323
Imperatoris nomen quomodo ſub Iulio dici & intelligi inſtitutū 318.d
Imperatoris nominis uſurpatio 340.c
Imperatoris R. legitima potētia quibus titulis ſignificetur. 339. 340. 341.
Imperium Ro. quando ad unum imperatorem deuolutum 334.d
Imperij Ro. annorum Octauij cniunc ratio unde ordiatur 335.c
Imperioſſus cognomen 379.a
Indibilis occiſus 155.d
Interrex creatur 40.d
Interreges iterum creati 54.d. 56.c
Interregnum, & Interreges quomodo imperitauerint 12.b
Iouis Capitolini ædes quādo dedicata 19.a
Iouis tonantis ædes dicata 343.b
Iſauricus cognomen unde 377.d
Iſaurorum piratica exciſa 274. 275.
Iſidorus piratarum dux 274.c
Iſtrorum cum Rom. bellum 141.a.b
Italici belli origo 254.d. 255.a. quomodo geſtū ibid. b. c. d. 256. c. 257.a
Iuba Mauritaniæ rex à Cæſare uictus à Petræo occiditur 315.a
Iudæi & Hieroſolyma ſubiguntur 291.a
Iudæorum cum Ro. bellum Norbano Cos. 333.b. 334.b
Iugurtha quis & qualis 225.c. uinctus ad Marium ducitur 241.a
Iugurthinum bellum 235.c. 236.b. c. 237.d
Iulius Cæſar. uide C. Cæſar
Iulius Antonius Cos. 348.d
Iulius menſis uocatus, qui antè Quinctilis 319.d
Iulia ab Auguſto patre in inſulam relegata 351
Iuliæ Cæſaris filiæ mors & ſepultura
Iuliæ gentis origo 370.c.d (302.c
Iuliam filiam Auguſtus M. Agrippæ locauit uxorem 344.c
Iulus cognomen 383.a
Iunonis ædes fulmine tacta 232.b
Iunonis Soſpitæ tēplū refectū 255.b
Iunius Brutus mag. eq. 76.b. Cos. 80.
Iunius menſis unde dictus 16.d
Iuniorum origo 371.c
Iuuentiorum origo 373.a

K

K. prænominis nota 361.a
K. Duilius Xuir 38.b.c
K. Duilius Cos. 77.b
K. Fabius Ambuſtus trib. mil. 52.c. III. 55.c

L

L. prænominis nota 361.a
Labeones cognomen 381.d
Lactucinus cognomen 377.b
Lacus Curtius 40.a
Lacus in Albano nemore ad inſolitā altitudinem excreuit 54.c
Læna ueſtis ſacerdotalis 68.c
Læuinus cognomen 382.a. 383.c
Lamia cognomen 383.a
Lænas cognomen 379.b
Lar laris, Lar lartis differunt 360.a
Larus Herminius Cos. 360.a.b
Lartes Polumnius Veientiū rex 43. a.c. 46.b
Lartiorum origo 372.a
Laſerpitij pondo CXI. quando Romā aducta 253.a
Latinæ feriæ ſiue Latiar 73.c
Latini qui dicti primum 370.a
Latini belli deſcriptio 75.a & inde.
Latini primi arma Romanis intulere 11.a. quādo pacem à Latinis impetrarunt 25.a
Latinorū cōtra Romulum bellū 11.a
Latinorū rhetorū ludi Romæ 253.d
Lauicani pop. et Lauici ciuitas 49.c ab Aequis bello infeſtantur 50.b
Laurentij Prioli Principis Veneti laudes 3.4
Lauro oppidum 272.a.c
Legionis octauæ Ro. fœdum facinus, & ſupplicium dignum 112.b
Lepido Aemilio dies dicta quod ſex millibus ædes conduxiſſet 225.c
Lepidorum cognomen 376.c
Lex Aelia Fuſia ſublata 297.b
Lex agraria promulgata 296.c
Lex de ambitu quando lata 180.b
Lex communicandis plebi patriciorum connubijs lata 40.a
Lex X. poſtea XII. tab. promulgatur 38.b
Lex de duobus Coss. plebeijs ſimul creandis 174.a
Lex de magiſtratu eodem intra X. annos non cupiendo 74.b
Lex de pecunijs repetundis à quo primum lata 230.d
Lex de plebeijs magiſtratibus comitijs tributis creandis 32.a
Lex Fannia 179.d
Lex Mucia Licinia 251.a
Lex, ne cui regi Romam uenire liceat lata 177.b
Lex Oppia abrogata 161.c
Lex Papia 288.c
Lex Papia Poppæa à qb. lata 353.b
Lex ſacra quæ 27.c
Lex Terentia à quo & qua de cauſa lata 37.d
Lex Terentia tumultum cōcitat 34. a.c. abiecta fuit 37.a
Lex Ti. Gracchi & interitus 215.c
Legis Voconiæ abrogatio 853.b
Leges pernicioſæ à tribuniſpl. latæ Cicerone & Antonio Cos. 290.b per Ciceronē repulſæ ſunt 290.b
Liber pater primus triumphi autor 10.d
Libertini antea diſperſi, in trib. quatuor redacti 142.b
Libertini in trigintaquinq; tribus diſtributi 262.a
Libertini quando primum cœperint militare 255.d
Libri lintei 44.c
Liciniorum origo 372.d
Ligures dedunt ſe Romanis 169.a
Ligures tandem ſedati 183.a
Liguſtinum bellum cum Ro. 131.c.d. 132.b. 133.c. 134.a
Limina marmorea quis primus Romæ in domo poſuerit 268.c
Liuius notatus 34.c
Liuius quædā præterit quæ in Romanorum gloriam uergunt 28.d
Liuius luſtrorum negligens 61.b
Liuij in curia cenſores aliquot eſſe admiſſos 93.c
Liuij lex de conſulib. plebeijs duobus ſimul creandis quādo lata 174.a

Liuij

Liuij locus reſtitutus 61.b.85.c. 373.d 374.a
Liuij Salinatoris geſta & interitus pag. 267.d
Locuſtarum agmen grauem peſtilentiã in Africa tam pecori quàm hominibus intuliſſe 225.b
Lollij Samnitis latrocinium 113 b
Longinus cogn. 383.c
Longus cognomen 382.b
Lucanorum geſta cum Ro. 96.d
Lucenſis iuuentus male multata à Scipione 218.b
Luciorum origo 371.d
L.Aebutij conſulatus 33.d
L Aemilij conſulatus 29.b.30.c
L.Aemilius trib mil. 57.c
L.Aemilius III.trib.mil. 59.d
L.Aemilius tr.mil. 61.c.mag.eq. 63
L.Aemilius Mamercus Cos. 64.c.d II. 65.d
L.Aemilius mag.eq. 70.c
L.Aemilius magiſter eq. 74.b
L.Aemilius Mamercus IIII. Cos. pagina 79.b.c
L. Aemilius Mamercinus dict. 84.b
L.Aemilius Barbula Cos. 101.b.c.d
L. Aemilius Papus cenſor 142.b Cos.c.d & 145.c
L.Aemilius Cos. 137.b.c.d.138.a
L.Aemilij Regilli triumphus 165.c
L.Aemilij Paulli triumphus 166.b Conſulatus 169.a alter.175.c
L.Aemilius Paullus Cos. 175.c.176 a.b. cenſor 178.a
L.Afranius Cos. 295.b
L.Aemilius II.trib.mil. 58.c. IIII. 60
L.Anicius Cos. 180.a
L.Anicij Galli prætoris geſta 175.d. & 176.b
L.Antiſtius trib.mil. 61.a
L.Antonius cur ſenatu motus à cenſoribus 87.b
L.Antonius Pietas Cos. 326. cur dictus 327. triumphat 327. a. bellum contra Octauium ib. c
L.Antronij procos. triũphus 337.c
L. Appuleij Saturnini ſeditio Romæ exorta 247 c.d
L.Apuſtius Cos. 173.b
L Aquilius Coruus trib. mil. 58.c
L.Arruncius Cos. 343.b
L. Arruntius Cos. 352.d
L.Atilius Longus,trib.mil. 40.c
L.Atilius trib.mil. 54: a iterũ 54.d
L.Atratinus Cos. 332.c
L.Aurelius Cos. 181.a
L. Aurelius Cos. 200.c
L.Aurelius Oreſtes Cos. 224.c
L.Aurelius Cos. 231.a
L.Aurelius Oreſtes Cos. 244.c
L.Aurelius Cotta Cos. 287.a.b Cenſor 289.c
L. Arunculeius Cotta cæſus ab Eburonibus 303.d
L.Cæcilius Metellus Cos. 124.d 125.a. & 125.d
L.Cæcilius Metellus mag. eq. 126.b Cos. 127.c Pont.max. 128.d
L.Cæcilius Metellus Caluus cenſor pag. 224.d
L.Cæcilius Metellus Cos. 231.a. II.Cos. c
L. Cæſar ab Auguſto honoribus afficitur 351.b
L. Cæſar Cos. 289.a
L.Cæſar interfectus 259.d
L. Cæſar præfectus urbis à M. Antonio conſtitutus 312.b
L.Cæſar proſcriptus 323.b
L.Calpurnius Cos. 215.b
L.Calpurnius Piſo Frugi cenſor 230
L.Calpurnius Beſtia Cos. 235.b.c.d
L.Caninius Cos. 330.a
L.Caſsius,Cos. 224.b
L.Caſsius Longinus cenſor 225.b
L.Caſsius Cos. 239.a eius ſeueritas ibid. in prœlio occiſus ibid.c
L.Cinna Cos. 259.b.c.d III. Cos. 261.b IIII.Cos. 262.a
L.Cinna Cos. 224.b
L.Cælius Cos. 99 b.d
L.Cornelius Scipio Cos. 71.b
L.Corn. Maluginẽſis cõſulatus 35.a
L.Cor.Lentulus Cos. 79.d
L.Cor.Lentulus dictator 82.d
L.Cor.Scipio,Cos. 91.d
L.Cornelius Lentulus Cos. 131.d
L.Cornelius Cos. 119.c.d
L.Cornelius Lentulus cenſor 132.d
L.Cornelius Cos. 159 b
L.Cornelius Lentulus pro cos. 155.d ouatio eius 159.a
L.Cornelius Merula Cos. 163.b
L.Cor.Scipio Cos. 164.b
L.Cornelij Dolabellæ procos.triumphus 249.b
L.Cor.Merula Cos. 259.c.d
L.Cor.Sulla Cos. 257.d.258.b 259.b 260. 264
L.Cor.Sullæ crudelitas 264.b.c dictator conſtituitur ibid. d. cognomen eius 265.a
L.Cor. Sulla permittit cõſules creari, ſupra quos ipſe regio more ſedet 265.c triumphat 266.a Cos. II. d. abdicat ſe dictatura 268. b, mors & ſepultura 269.a
L.Cornelius Balbus Cos. 328.a
L.Cornelij Balbi triumphus 345.a
L.Cornelius Cos. 333.a
L.Cornificius,Cos. 332.c
L.Craſsi dictum in Domitium 253.c
L.Craſsi oratoris natiuitas 206.b
L.Damaſippus Ro.nobilitatis interfector 264.a
L.Domitius Cos. 251.d
L. Domitius Ahenobarbus foro per uim pulſus 300.c. Cos.fit 302.b
L.Domitius Cos. 346 c
L.Fannius transfuga 275.d. 276.b
L.Flaccus cenſor 251.b
L.Flaccus Cos interfectus 261.b c iniqua eius lex ibid.
L.Flori lapſus 107 b.111.d. 120.c
L.Fuluius Cos. 81.b.c
L.Fuluius mag.eq. 84.b
L. Furij conſulatus 31.b.32.a
L.Furius Medullinus,trib.mil. 45.a
L.Furius trib.mil. 47.c. iterũ 49.a
L.Furius Medullinus Cos. 50.c
L.Furius Cos. 51.b trib.mil. 52.b
L.Furius Medullinus trib.mil. 53.d III. 54.b IIII. c V. 55.c
L.Furius Medullin. VI.trib.mil. 55.d
L. Furius Medullinus VII. trib. mil. pag. 56.c
L.Furius trib.mil. 60.a
L.Furius trib.mil. 62.b
L.Furius Medullin.cenſor 66.b
L.Furius Camillus dictator 71.b Cos.fortiter ſe gerit 71.d
L.Furius Camillus Cos. 76.c.d II. 80.c
L. Furij Purpureonis prætoris triumphus de Gallis 159.b. Cos. 160.d
L.Furius,qui alijs P.Furius Cos. 210 & 211
L.Geganius trib.mil. 61.a
L.Gellius Cos.278.c cenſor 282.b
L. Gellius,Cos. 331.a
L.Genucius Cos. 65.c II.66.c interfectus ibid.
L.Genucius Cos. 89.a
L.Genucius Cos. 112 a.b
L. Herculeij pugnæ cum Metello & Domitio Manlioq́; 269. 272.c & 273.a
L.Horatius Barbatus trib.mil. 47.c
L.Horatius Puluillus trib.mil. 59.a
L.Hoſtilius Cos. 199 c
L.Iulius trib. pl. 43 a
L.Iulius mag.eq. 45.c. Cos.ibid.d
L.Iulius Iulus trib.mil. 52.d
L.Iulius Iulus, trib.mil. 53.c.d
L.Iulius Iulus trib.mil. 54.c
L.Iulius Iulus trib.mil. 58.c
L.Iulius trib.mil. 61.a
L.Iulius Libo Cos. 114.a.b

L.Iulius

L.Iulius Cæſar Cos. 255.a.257.a.b
cenſor 257.b
L.Iunius Cos. 126.b.c.d
L. Iunij Bruti aſtuta ſtultitia 17.b
L.Lamia Cos. 352.b
L.Lentulus Cos. 108.d.181.b
L.Lentulus Lupus cenſor 194.c
L.Lentulus Cos. 279.c. 309.d
L.Licinius Craſſus Cos. 250.d.
& 251.b
L.Licinius Cenſor 253.b
L. Licinij Murenæ geſta contra Mithridatem 265.b.d triumphus 267.b eius maiores quales uiri ibid.c
L.Liuij Druſi tribuni pl.leges 229.c
L.Lucullus Cos. 184.c. 185.a
L. Lucullus Cos. 274.b. eius geſta 281.b
L.Luculli pro cos.geſta cum Mithridate 282.c. 283.b.d. 385.b & 291.d
L.Lucretij Tricipit.conſulatus 34.b
L.Lucretius Flauus Cos. 55.d
L.Lucretius trib.mil. 56.c
L. Lucretius Tricipitinus, trib. mil. 58.c iterum 59 d
L.Lucretius trib.mil. 60.a
L.Magnus transfuga 275.d.276.b
L.Mamilius Mamercus III. Cos. 31.d
L. Manlius Capitolinus tribun. mil. 48.c 66.a
L.Manlius Capitolinus Imperioſſus, claui figendi cauſſa dictator 66.a
L.Mamilius Vitulus Cos. 114.d
L.Manlius Vulſo Cos. 121.d.122. a.b. & 125.c
L.Manlius Acidinus,pro cos. 155.d pro prætore ouatio 160.a.b.c
L.Manlius Acidinus Cos. 170.b
L.Manlius Torquatus Cos. 287.a.b
L.Marcij eq.Romani uirtus & uictoria 150.a.b
L.Marcius Cos. 186.a
L.Marcius Cenſorinus cẽſor 194. c
L.Marcius Cos. 254.a
L.Marcius Philippus cenſor 261.a
L.Marcius Cenſorinus Cos. 328. c triumphat ibid.d
L.Menenius Lanatus Cos. 42.a
L. Menenius trib. mil. 58.c
L.Menenius II. trib. mil. 60.c III. 61.a
L.Metellus dictator 138.d
L.Metellus Cos. 202.c
L.Metellus Cenſor 232.d
L. Metelli prætoris geſta cum Piratis 282.d
L.Metellus Cos. 283.c
L. Metilius tribu motus, & ærarius factus 149.a
L.Minucij conſulatus 35.d
L.Minucius Xuir 38.b.c
L.Minucius & L. Manlius Carthaginienſibus quod ipſorum legatos læſerunt dediti 167.a
L.Mummij triumphus 183.c.d
L.Mummius Cos. 194.d Achaicus dictus ibid.& 195.d
L.Mũmij triumphus 199.d.200.a
L.Mummius Achaicus cenſor 202.d
L.Munatius Plancus 323.a. triumphat 324.b.c
L.Munatius Plancus cenſor 344.b
L.Murena Cos. 292.a
L.Octauius Cos. 273.b
L.Opimius Cos. 228.b
L.Papirius Mugillanus Cos. 40.d
L.Papirius cenſor creatus 41.c
L.Papirius Craſſus 43.d
L.Papirius Craſſus Cos. 45.d
L.Papirius Mugillanus Cos. 47.a
L.Papirius cenſor 48 a
L.Papirius Mugillanus trib.mil.48. c. interrex 48.d
L.Papirius,cenſor 49.d
L. Papirius cenſor trib. mil. 58.c iterum 59.a
L.Papirius trib.mil. 60.a.62.d
L. Papirij Craſsi dictatura & geſta 75.d conſulatus 77.b. II. cos. 79.a
L.Papirius Curſor, mag.eq. 75.d dictator,ſine conſule b.80.d. II. Cos. 82.c
L.Papirius Cos. 80.a
L.Papirius Curſor bis mag.eq. 82.d
L.Papirius L.F.M.N. Craſſus cenſor pag. 83.d
L.Papirius IIII. Cos. 84.b V. Cos. & 85.a
L.Papirius II. dictator 86.c
L. Papirius Curſor Cos. 94. a.b cenſor 98.a
L.Papirius Curſor II. Cos. 111.a & inde
L.Paſsianus Cos. 351.a
L.Paullus Cos. 308.d
L. Paulus Lepidus proſcriptus pagina 323.b
L.Paulus Cos. 351.d
L.Philippus Cos. 299.d
L.Philippi mordax dictum 271.c
L Pinarus Mamercus,trib.mil.45.a
L.Pinarius magiſter eq. 66.a
L.Pinarij Rufi conſulatus 82.b
L.Pinarij conſulatus 31.d.32.a
L.Piſo Cos. 189.a
L.Piſonis geſta 216.b
L.Piſo Cos. 235
L.Piſo Cos. 296.d. cenſor 309.b & 346.d triumphalibus ornamentis decoratur 348.b.c
L. Piſo Cos. 351.c
L.Plancus Cos. 325.a 355.a
L.Plautius Venno Cos. 83.d
L.Porcius Licinus Cos. 168.b
L. Porcius Cato Cos. 256.c.d
L.Porſenæ bellum contra Ro. 18.d finitum 19.b
L.Poſthumius trib.mil. 57.c
L.Poſtumius Regillen.trib.mil. 60.a
L.Poſtumius Cos. 87.d
L.Poſtumius Megellus Cos.93.b.c.d & 95.c
L. Poſtumius Cos. 118
L.Poſtumius Megellus 123.d
L.Poſtumius Cos. 133.c.136.a
L.Poſtumius Albinus 147.b.c
L.Poſtumij Albini triũphus 171.a.b
L.Poſtumius Albinus Cos. 173.d
L.Poſtumius Cos. 182.b
L.Publilius Vulſcus, trib.mil. 53.d
L. Quinctius Cincinnatus magiſter eq.dictus 36.a
L. Quinctius Cincinnatus, octogenarius, dictator dicitur 42.c
L.Quinctius trib.mil. 43. a magiſter eq. 43.c
L.Quinctius trib.mil. 47.c
L.Quinctius Capitolin.tr.mil. 59.a
L. Quinctius Cincinnatus trib. mil. 61.c 62.d
L. Quinctius Flamininus T. Quinctij frater Cos. 160.a.c. 163.b
L.Quinctij Criſpini triumphus 168
L.Quinctius Cos. 185.d. 349.a
L.Sæuius Cos. 336.a
L.Scipionis pro cos.triumphus 165 c. & 167.b
L.Scipio Cos. 263.a
L.Scribonius Cos. 332.c
L.Sempronius Atratinus,Cos. 40.d
L.Sempronius Cenſor creatus 41.c
L.Sempronij Aſiatici triumphus pagina 344.d
L.Sergij conſulatus 43.b
L.Sergius Fidenas 44.d
L.Sergius Cos. 46.a
L. Sergius tribun. mil. 47.d & 49.b
L.Sergius Fidenas trib.mil. 54.c
L.Sergij Catilinæ conſpiratio 286.d 287.291.b. 292.c.293.a
L.Seruilius Structus trib.mil. 48.c
L.Seſtius Cos. 342.c
L.Sextius trib.pl. 61.d.62.b
L.Sextius Cos.de plebe 64.c
L.Stertinius quantum auri ex Hiſpania in ærarium tulerit 161.a

L.Sulla

L. Sulla plebem Ro. in ordinem redigit 8.d
L. Sulla Cos. 350.d
L. Tarquinij Priſci geſta 13.d.14.a
L. Tarquinij Superbi regnum & geſta 15
L. Tarquinij conſulatus 16.17. cur eum abdicauerit d
L. Tarquinius Collatinus, primus Cos. 17.b.c
L. Titinius trib.mil. 54.d
L. Tubuli prætoris iniquitas 205.b
L. Valerij conſulatus 29.c
L. Valerij conſulatus 32.b
L. Valerij Potiti conſulatus & eloquentia 39.a.b
L. Valerius trib.mil. 52.a. III. 52.d
L. Valerius Potitus IIII. trib.mil. 53.c
L. Valerius Potitus V. trib.mil. 54.b
L. Valerius interrex 54.d
L. Valerius Potitus cos. 56.a.c
L. Valerius Potitus, interrex 56.c. magiſter eq. 57.a.b
L. Valerius Poplicola trib.mil. 55.d. iterum 57.c
L. Valerius Poplicola III. trib.mil. 58.c IIII. 59.d
L. Valerius V. trib.mil. 60.b
L. Valerius Flaccus mag.eq. 82.b
L. Valerius Cos. 118.c
L. Valerius Flaccus 161.b.c
L. Valerius Flaccus cenſor 165.b
L. Valerius princeps ſenatus legitur pag. 168.c
L. Valerius Flaccus cenſor 168.c
L. Valerius Cos. 184.b
L. Valerius Cos. 220.d
L. Valerius Flaccus Cos. 247.b
L. Valerius Flaccus Cos. 261.b.262 a. interrex 264.d magiſter eq. 265.a
L. Valerius Cos. 352.c
L. Veturius trib.mil. 62.d. 64.a
L. Veturius Cos. 142.a
L. Veturius Philo cenſor 152.b. Cos. 154.c mag.eq. 155.c
L. Virginij conſulatus 44.a. II. d
L. Virginius trib.mil. 53.b
L. Virginius trib.mil. 57.c
L. Volcatius Tullus Cos. 286.c
L. Volcatius Cos. 333.c
L. Volumnius Cos. 87.a
L. Volumnius Cos. 92.b
Lucullanus ager 225.b
Lucretius ædilis cur Viſpillo dictus pag. 216.a
Lucretius Tricipitin. uide Sp. Lucret.
Luctus ob murenã mortuam. 253.c
Ludi Ro. primi quando inſtituti & quomodo 81.d
Ludi iuuentutis 160.b
Ludi magni uotiui uitio facti 28.a
Ludi magni habiti 153.b
Ludi uotiui qui ibid.
Ludorũ Apollinarũ inſtitutio 149.d & 153.c
Ludorũ Megalenſiũ inſtitutio 155.d
Ludorum ſcenicorũ inſtitutio 65.d
Ludicram artem ex urbe quis remouerit 232.d
Lugdunum à quib. conditum 324.d
Lumen de cœlo noctu uiſum 234.b
Lurcones qui dicantur, & cur Aufidij ſic cognominati 376.c
Luſcus cognomen 381.c.d
Luſcinus cognomen ibid.d
Luſitani à Ro. ſubacti 171.b
Luſitani contra fidem datam interempti 185.b.c
Luſitanicum bellum 209.210.211
Luſitanicum bellum 238.d. 247.a 249.b 250.b
Luſonum fines populatur Popillius pag. 207.d
Luſtrum. uide Cenſus ciuium Ro.
Luſtrum quando cœperit 14.d. quæ eius ratio 15.a
Luſtrum nomine cenſus comprehendi apud Dionyſium 24.b
Luſtrum conditum 14.d.15.a.18.d 24.a. 26.d. 31.b. 33.c. 35.b. 41.b. 44.b. 48.a. 49.d.51.a. 53.a.b.56.b.58.d.60.c.d. 65.b 68.d.71.a.72.d. 78.c. 83.c. ib. d.85.d. 87.b. 88.c. 91.d. 93.b. 98.a.105.c.110.a. 112.d.115. c.120.d. 123.d. 124.b. 127.d. 130.c. 133.d. 135.d. 137.c. 142.b. 152.c. 156.b. 159.d. 162.c.165.b.168.c.170.c.173 a. 175.b. 178.a. 180.b. 182.c. 194.c. 202.d. 210.b. 221.b. 225.b. 230.c. 232.d. 238.a. 244.b. 250.c. 261.a. 282.a. 294.a. 337.d. 355.b
Luſtrũ nõ fieri niſi cenſu acto 257.b
Luſtrici dies puerorum 365.c
Lycaonia prouincia R. facta 341.d

M

M. prænominis nota 361.a
M'. prænominis nota 361.a
Mam. prænominis nota ib.b
Macedones uicti, & de ipſis triumphatum 234.c.235.a.b.
Macedonia in prouinciæ formam redacta 195.d
Macedonia deuicta quàm humaniter à Ro. tractata 176.a
Macedonicus cognomen 377.d
Macedonicum bellum primum cum Ro. 158.d
Macedonicum bellum ſecundũ 174. & 175
Macedonicũ bellum tertium 189.c.d
Macedonicũ bellum debellatũ 163.a
Macer cognomen 382.b
Machares Mithridatis F. à Lucullo in amicitiam receptus 282.c
magiſter populi qui dictator 23.d
magiſtri equitum creatio 23.d
magiſtratus non eodem tempore ineundi quæ ratio 139.d.140.a
magni ludi 81.d
Mago Gracchi interfector 149.d
Mago in Gallia ſuperatur 156.c moritur ex uulnere 157.a
Magnus cognomen 379.b.382.c
Maiorum & minorum gentium patricij cur dicti 385.c.386.a
Mallij gens 241.c
Mamiliorum origo 370.d
Mam. Aemilij III. dictatura 47.b
Mam. Aemilij Mamercini dictatura pag. 55.a.b
Mamercus cognomen 383.c
Mamercinus ibid.
Mamercus Aemilius trib.pl. 43.a. dictator 43.c.d
Mamercium oppidum expugnatum pag. 215.b
Mandonius à ſuis deditus Romanis pag. 155.b
Maniliorum origo 371.d
Manij Valerij dictatura 25.d. 26.a. b. dictatura ſe abdicat 27.a
Manlij Ventini oppugnatio Ventiæ pag. 303.a
Manus ferreæ à C. Duilio excogitatæ pag. 119.b
Manum antiquis bonum dictũ 358.d
M'. Acilius Glabrio Cos. 163.d cenſor 165.b
M'. Acilius trib.pl. 158.a
M'. Aemilius Cos. 51.a. trib.mil. 52. b. iterum 52.d
M'. Aemilius Mamercus III. trib. mil. pag. 53.c
M'. Aquilius Cos. 245.d. procos. pag. 248.b
M'. Aquillius Cos. 222.d.223.b
M'. Curius Dentatus Cos. 96.b.d. 97.a. heroicum cur dictum 97.c
M'. Curius Cenſor 98.a
M'. Curius Cos. IIII. triumphans. 108 d 109.a
M'. Curius IIII. Cos. 110.b
M'. Glabrio Cos. 284.c
M'. Iuuentius Cos. 178.c
M'. Lepidus Cos. 286.c
M'. Manilius Cos. 186.a

M'. Oraci

M'.Otacilius Cos. 117.b
M'.Pomponius Cos. 133.d.134.a
M'.Pomponius mag.eq. 145.b
M'.Rabuleius Xuir 38.b.c
M'.Sergius Fidenas,tr.mil. 52.c
M'.Tullij conſulatus 22.b
M'.Valerius Maximus cenſor 124.b
M'.Valerius Cos. 117.b.c
Marcellini error 291.b
Marcellinus cogn. 383.c
Marciorum origo 371.d
Marcius Anci Marcij pater quæ geſſerit 13.b
M.Acilius Glabrio Cos. 182.c. II. Cos. 185.d
M.Acilius Balbus Cos. 233.c
Mæcenas cognomen 382.d
M.Aemilij conſulatus 51.a
M.Aemilius trib.mil. 56.c
M.Aemilius Papus dictator 82.b
M.Aemilius Cos. 99.a.135.c
M.Aemilius Lepidus Cos. 167.a
M.Aemilius Lepidus cenſor 170.d
M.Aemilius Cos. 180.c
M.Aemilius Lepid.Cos. 209.a.211
M.Aemilius Cos. 224.c
M.Aemilius Scaurus, princeps ſenatus legitur 233.a
M.Aemilius Scaurus cenſor 237.a
M.Aemilius Cos. 269.c
M. Aemilij Lepidi ignauus triũphus pag. 313.c
M.Aemilius Lepidus mag.eq. 319.b pont.max. 321.a.d. Cos.323.b
M.Agrippa Cos. 330.a.d. 332.a
M.Agrippa cenſor 337.d. II.Cos. 338.a. III. Cos. 338.d
M.Aimilius Cos. 122.d
M.Albinus tr.mil. 61.a
M.Antonius mag.eq. 77.d
M.Antonij præt.ouatio 244.d 245.a. conficitur per Marium pag. 246.a
M.Antonius Cos.248.d. cẽſor 250
M.Antonius orator interfectus 259
M.Antonij geſta in Creta 284.a
M.Antonius mag.eq. 311.a.312.b Cos.319.d. 320.a.d
M.Antonij III.uiri geſta 326.c. eius ouatio, & cum Cæſ. reconciliatio pag. 333.a.b
M. Antonius Cleopatræ amore irretitus 329.b
M.Antonij bellum Actiacum, & eius origo 334.d teſtamentum ipſius & mors 335.a.337.b
M.Appuleius Cos. 344.d
M.Atilius Regulus Cos. 77.b.c
M.Atilius Regulus,Cos. 93.b.c.d
M.Atil. Regul. 144.c. cenſor.149
M.Atilius Cos. 114.a.b 121.d 122.a.b.c. 136.d
M.Aurelius Scaurus occiſus 241.d
M.Bæbius Tamphilus 169.b.170
M.Bibulus Cos.296.c. quid geſſerit 308.b
M.Brutus Cæſaris interfector 320.d 323. 326.a
M.Bruti interitus 326.d
M.Cato Cos. 231.b
M.Catonis geſta 299.d.300.a & 300.b.c.d
M.Cato uulneratur, & in uincula ducitur 300.c.d
M.Cato à Cæſare uictus, mortem ſibi conſciſcit 315.a
M.Centenij Penulæ centurionis temeritas infelix 150.a
M.Claudius Marcellus Cos. 78.d
M.Claudius Marcellus dictator 80.a
M. Claudius prætor fulmine exuſtus pag. 209.b
M.Claudius Glicia dict. 126.d
M.Claudius Marcellus Cos. 139.d 140.a.b. 146.c. 147.c. III. Cos. 148.b
M.Claudius Marcellus 160.d.161. b.& 165.b
M.Claudius Marcellus Cos. 168.d. 177.b.c. II. Cos. 181.c.d 184.b.c.d. 185.a.b.c.d
M.Cocceius Cos. 331.a
M.Cœlius urbe pulſus Miloni ſe iungit 311.b
M.Cornelius Xuir 38.b.c
M.Cornelius Maluginenſis 43.d
M.Cornelius Coſſus Cos. 50.c
M.Cornelius cenſor 56.b
M.Cornelius tr.mil. 62.c. II.64.a
M.Cornelius Cethegus cenſor 152.c Cos. 155.c
M.Cornelius Cos. 180.a
M.Cotta Cos. 274.b
M.Craßi de fugitiuis ouatio 21.b
M. Craßi proprœt. geſta & ouatio pag. 280.b.c
M.Craſſus Magnus Cos. 281.d
M.Craſſus cenſor 288.c
M.Craßi cum Cn.Pompeio & C.Cæſare conſpiratio 296.a
M.Craſſus iterum Cos. 300.c. eius geſta 303.304.b
M.Craſſus Cos. 335.d.346.d
M.Druſus Cos. ibid.
M.Druſi trib.pl.inſolentia in L. Marcium Philippum 253.b. eius ſeditio Romæ excitata,& mors ibid.c
M.Fabij conſulatus 29.c
M.Fabij conſulatus II. 30.a
M.Fabij conſulatus 41.d
M.Fabius Vibulanus tr.mil. 44.d
M.Fabius Ambuſtus tr.mil. 60.a.b
M.Fabius tr. mil. 62.c
M.Fabius Ambuſtus Cos. 67.d. 69.c ouat 68.b triumphat 70.b
M.Fabius Ambuſtus III.Cos. 69.d dictator 71.a
M.Fabius Dorſo Cos. 73.a
M.Fabius Ambuſtus,mag.eq. 81.c dictator 82.b
M.Fabij geſta 113.b
M.Fabius Cos. 114.c
M.Fabius Cos. 127.c.d.& II. 128.b
M.Foslius II.tr.mil. 44.d
M.Foslius Flaccinator Cos. 83.d mag.eq. 85.b
M.Foslius mag.eq. 82.d. II. 84.d
M.Fuluius Cos. 88.b
M.Fuluius Pætus Cos. 91.b.d
M.Fuluius Cos. 114.d.116.117
M.Fuluius Flaccus mag.eq. 128.a
M.Fuluius Nobilior Prætor 164.b. Cos.164.d & 167.b
M.Fuluius Nobilior cenſor 170.d
M.Fuluius Cos. 180.b.d
M.Fuluius Flaccus Cos. 225.a. & 226.a.d
M.Fuluius Flaccus interfectus 229.d & 230.a
M.Furius Camillus tr.mil. 52.d cenſor 53.a
M.Furius Camillus tr. mil. 53.c iterum 54.b
M.Furius Camillus interrex 54.d
M.Furius Camillus dict. 55.b. de Veientibus triumphat ibid.
M.Furius Camillus tr.mil. 55.d. eius iuſtitia ibid.
M.Furius Camillus interrex 56.c. in exilium agitur ibid.d
M.Furius Camillus II. dictator Volſcos, Aequos & Etruſcos ſubegit Ro. 57.d
M.Furius Camillus,ab exilio reuocatus, & dictator dictus, Romam à Gallis captam liberat 57.a.b deq; ijs triumphat ibid.
M.Furius Camillus tr.mil. 58.d. dictaturam oblatam reſpuit 59.a. V. 59.c
M.Furius Camillus VI. tr. mil. creatus 60.a
M.Furius IIII.dict. 62.d. 63.a.b V.dict. 64.a.b. moritur 65.c
M.Furius Cos. 353.a
M.Geganij conſulatus 39.d.41.a.b
M.Geganius II.Cos. 43.b
M.Geganius Macerinus cẽſor 44.b
M.Geganius tr.mil. 63.a
M.Genutij conſulatus 40.a

M.Heluius prætor 65.b
M.Heluij Blaſionis præt.ouatio 161.d 162.a
M. Horatius Puluillus ſufficitur Lucretio Tricipitino 18.a.b
M.Horatius Puluillus II.Cos. 19.a
M.Horatij Barbati conſulatus 39.a
M.Horatius tr.mil. 61.a
M.Iunius, L. Iunij Bruti pater, quis, & quomodo à Superbo rege occiſus 18.a
M.Iunius Pera, cenſor 137.c
M.Iunius Cos. 135.c
M.Iunius Brutus Cos. 171.a
M.Iunius Cos. 175.d
M.Iuuentius cum exercitu cæſus 189
M.Lætorius Plancianus mag.eq. 121
M.Lepidus Cos. 134.c.172.a
M. Lepidus princeps ſenatus legitur 170.c. iterum lectus 173.c. III. lectus 175.b. 180.c. 182.d
M.Lepidus Cos.268.c. ſeditio ipſius 269.a 270.c
M.Lepidus à L.Antonio fuſus 327.c
M.Lepidus fœdus cum Sex. Pompeio facit 331.c. triumuiratum coactus abdicat 332.b
M.Lepidus Cos. 352.d. 353.c
M.Licinius Craſſus Cos. 336.a triumphat procos. 338.b
M.Liuius Cos. 89.a
M.Liuius poeta antiquus 130.d
M.Liuius Salinator Cos. 153.c.d. dictator 154.b
M.Liuius Cos. 142.c. dict. 146.b
M.Liuius cenſor 156.b. cur Salinator cognominatus ibid.
M.Liuius Druſus Cos. 235.a.b
M.Liuius Druſus cenſor 237.a
M.Lollius Cos. 344.c
M.Lucullus Cos. 376.d.279.b
M.Manlius tr.mil. 49.a
M.Manlius Cos. 56. unde Capitolinus dictus fuerit ibid. ouatio c.
M.Manlius regnum affectans in carcerem coniectus, plebis opera liberatur 59.c. de ſaxo præcipitatur ibid.
M.Marcellus Cos. 98.c
M.Marcelli procos. triumphus & ouatio 150.d. 151.a. Cos.ibid.b
M.Marcellus V.Cos. 152.d.153.a
M.Marcellus cenſor 165.b
M. Marcellus legatus Ro. fluctuum tempeſtate oppreſſus 189.a
M.Marius quanta ſæuitia trucidatus à Sylla 264.c
M.Marcellus Cos. 306.b.343.b
M.Meſſalla Cos. 179.c
M.Metell.Cos. 232.c. procos.234
M.Meſſalla Cos. 304.a.334.b 347. 351.a.b
M.Minucij conſulatus 24.c
M. Minucij Augurini conſulatus 27
M.Minucius Cos. 141.a.236.a
M.Otacilius Cos. 127.d
M.Papirij Craßi conſulatus 41.a
M.Papirius trib.mil.49.b. iterũ 50
M. Papirius Cos. 50.d
M. Papirius dictator 78.c
M.Perpernæ triumphus 212.213
M.Perperna Cos. 222.b. 223. 253
M.Perperna cenſor 261.a
M.Perpernæ geſta 271.d. 272.c
M. Papius Mutilus Cos. 353.b
M.Piſonis procos. triumphus 283.a
M.Plautius Cos. 225.a. 351.b
M.Poblicius Cos. 134.c
M.Pœtelius Cos. 84.c
M.Pomponius tr.mil. 54.a
M.Pomponius Cos. 134.d
M.Popillius Lænas Cos. 68.b. & II. 69.c. III. 71.b. triumphat ibid.c
M.Popill. Lænas IIII.Cos. 72.a
M.Popillius Lænas Cos. 84.a. 173.d. cenſor 180.b
M.Popillius Cos. 207.c
M.Porcius Cato Cos. 161.b.c.162.d
M.Porcius Cato cenſor 165.b. 168
M.Poſtumius tr.mil. 52.d
M.Poſtumius Albinus tr.mil. 52.d & cenſor 53.a
M.Poſtumius tr.mil. 47.a
M.Pupius Cos. 293.c.d
M.Quinctilius Varus tr.mil. 52.d
M.Scaurus Aemil.Cos.232.c.233.b
M.Scaurus Cos. 238.b
M.Sempronius Tuditanus Cos. 130 d. cenſor 135.d
M.Sempronius Tuditanus Cos. 168
M. Sergius Xuir 38.c
M.Sergius II.trib.mil. 53.c
M.Seruilius trib.mil. 49.b
M.Seruilius Cos. 352.b
M.Seruilius mag.eq.157.a.Cos.ib.b
M.Silanus Cos. 236.d.341.d
M.Titinius mag.eq. 89.b
M. Terentij Luculli geſta & triumphus 279.d
M.Trebonius trib.mil. 59.d
M.Tullius Cicero. uide Cicero.
M.Tullius Cos. 265
M.Tullius Cicero Cos. 290.a. multum commodat reip. contra Catilinam 291.b
M.Tullius Cos. 336.a
M.Valerius Poplicolæ frater Cos.19
M.Valerio Poplicolæ fratri ædes publico ſumptu ædificatæ in Palatio ſunt tributæ 19.d
M.Val.quater Cos.20.a.eius triumphi 19.d.20.a
M.Valerij conſulatus 36.c
M.Valerius mag.eq. 68.d
M.Valerius Max. tr.mil. 54.b iterum 55.c
M. Valerius Poplicola Cos. 69.d. II. 70.a
M.Valerius Coruus dict. 74.b
M.Valerius Coruus IIII. Cos. 77.b
M.Valerius appellatus Coruinus, uel Coruus 71.d. Cos.72.a. II. ibi. c
M.Valerij Corui triumphus 72.b. III. conſulatus 73.d
M.Valerius Maximus Cos. 85.b.d 86.a. cenſor 87.b
M.Valerij Corui II. dictatoris ſecundus triumphus de Etruſcis 91.a
M.Valerius Cos. 91.a.97.d.98.c
M.Valerius Læuinus Cos. 151.b
M.Valerius prætor 137.a. Cos.b
M.Valerius Læuinus Philippum Macedonem bello infeſtat 148.d
M.Valerius Meſſalla Cos. 166.d
M.Valerius Meſſalla cenſor 182.c
M.Valerius, Cos. 293.c.d
M.Valerius Meſſalla cenſor 302.a
M.Valerij Meſſallæ triumphus 341
M.Vetilius prætor R. à Viriatho cum exercitu cæſus 198.c.d
M.Veturius tr.mil. 54.a
M. Vitrubius Vaccus Fundanus, auctor belli Priuernatis 79.b.c
Marmorea limina quis primus Romæ fecerit 268.c
Marſicum bellum, uide Italicum.
Martius uates 149.d
Maſſaniſa Annonem occidit 156.a
Maſſaniſa moriturus in amplexu Scipionis Aemiliani expirare cupit pag. 189.b
Maſſaniſa quomodo regno ſuo reſtitutus per P.Cor.Scipionem 158.b
Maßiua puer regius, à P.Scipione captus, cum donis ad auunculũ Maſſaniſam remiſſus 152.c
Mater deûm, Mater Idæa 155.d & 163.d
Matronas ueneficijs coquendas peſtilentiam Romæ aluiſſe 79.a
Mattheus Dandulus 4
Maximus cognomen 379.a
Maximus Cos. 114.d
Mediolanum à M.Marcello expugnatum 140.b
Medullini cognomen 382.d
Megalenſes ludi 82.a
Megalenſium ludorum inſtitutio pag. 155.d
Memmij quæſtoris interitus 272.d

Memmiorum origo 371.c
Menapij à Cæſare in deditiouem accepti pag. 301.c
Menenius Agrippa Lanatus Cos. 20
Menogenes cognomen 383.b
Mento cognomen 382.a
Meſſalinus cognomen 383.c
Meſſalla cognomen unde 377.d
Metellorum cognomen 377.a
Metiliorum origo 372.b
Micipſa Numidiæ rex 235.c
Micipſa Numidarũ rex Romanis auxilio uenit 215.a
militaris licentia in ordinem redacta per Hoſtilium 175.a
milite mercenario uti quando cœperint Romani 149.b
milites quo anno primum ſorte lecti Ro. 185.b
Milo à Ro. deuictus 111.a
Milo P. Clodium occidit 304.d.305 b. occiditur 311.b
Mithridates filiũ ſuum interficit, bellum gerit cum Ro. 265.b.275. 276.277.278. 281.b. 282.c. 283.b.d.285.b. 287.b. 288.d 289.d 290. 291
Mithridates filium Macharam Boſpori regem interficit 287.d. bellum & mors 290.d.291.a
Mithridates Nicomedem & Ariobarzanem regno expellit 256.a. iterum eos reſtitutos eijcit 257.c.d. Phrygiam capit, & in Ro. ſæuit 258.d.259.a.261.c.d.262.c.d & 263
Mithridaticum bellum 256.a.c. 258.d. 259.a. 261.c.d
Mithridaticũ bellum renouatũ 265. b.275.d. 276.a. 281.b. 282.c. 283.b.d. 285.b. 287.b. 288. 289. 290. 291
montes duos concurriſſe 254.b
Morini à Cæſare uicti 301.c
morum præfectus, pro Cenſore 316
Mucia, dies feſtus Aſianis 251.c
Murenam mortuã quis luxerit 253.c
mutitare quid 179.d
Myrtiæ coronæ quis uſus fuerit 280
Myſi à Ro. uicti 338.c
Myrti coronæ in ouatione uſus 20.d & 21.a
Mytilenæ expugnatæ ac dirutæ 267

N

N. prænominis nota 361.a
Nabis Laconum tyrannus 160.b 163.a
Narbo colonia Galliæ deducta 232
Narbonenſis Gallia quando in prouinciam redacta 229.a
Naſones, cognomen 381.c
Nautiorum origo 371.b
Nepheris capta per Scipionem 196
Nepos cur ſic cognominatus 367.b
Nequinum & Nequinates 91.b.d
Nero quid ſignificet 376.a
Nicias medicus Pyrrhi proditor 106 d. & 107.a
Nicomedes Pruſiæ F. patrem occidit pag. 186.a
Nicomedes Bithyniæ rex quomodo in regnum fuerit reſtitutus 256.a rurſus eo expulſus 257.d
Nicomedes Bythiniæ rex moriens populum R. hæredẽ relinquit 274. b. & 276.a
Nicopolis ædificata 335.c
Niger cognomen 382.a
Nigrinus cognomen 383.c
nobilitas oĩs Romæ trucidata 264.a
nomen quid ſit 357.b. per totum
nominum Ro. etymologia 357. uſq; 388
Nonæ Caprotinæ 10.a
Nonarum Caprotinarũ inſtitutio 58
Noniorum origo 373.b
Noui homines qui 387.a
Nouiorum origo 373.a
Numa Marcius, & filij eius 13.b.c
Numæ regnum & inſtituta 12.b.c
Numantiæ obſidio & excidium 217 218. 219
Numantinus cognomen unde 377.d
Numantinum bellum 206 a.206.a & inde 208.209. 211.212. 216. 217. 218. 219
numeri iteratorum magiſtratuum & triumphorũ quamnã habeant differentiam 18.d
N. Fabius Vibulanus Cos. 48.c.d trib. mil. 50.b
N. Fabius trib. mil. 51.d. iterum 52.a
N. Fabius Gurges legatus Ro. ad Ptolemæũ Philadelphum 110.d.111
N. Fabius Buteo, cenſor 130.c
N. Fabius Buteo mag. eq. 138.d
N. Fabius Buteo dictator 147.a
N. Valerius, Cos. 333.a
Numidia in Pop. Ro. poteſtatem uenit 241
Numidia in prouinciæ Ro. formam redacta eſt 315.b
Numidicus cognomen 378.a
Numitoriorum origo 372.b

O

Ocella cognomen 381.c.d
Octauiorum origo 373.a
Octauius quum imperiũ Ro. ad ſe tranſtulerit 9.b
Octauius Cæſar M. Antonio reconciliatus 329.d.330.a.c
Oct. Auguſtus grauiſſime ægrotãs ab Ant. Muſa ſanatur 343.a
Oenomaus ſeruilis belli dux 277.b
Ouiculæ cognomẽ cur inditũ 376.b
Op. prænominis nota 361.b
Opima ſpolia quæ, & unde ducta 11 d. & cui dentur 12.a
Opima ſpolia quæ proprie 46.c
Opimorum ſpol. lex Pompilij 1 . a
Opimianum uinum unde nominatum pag. 228.c
Oppia lex abrogata 161.c
Oppidorum imagines in triumphis translatas fuiſſe olim 318.b
Opiter Virginius Tricoſtus 21.d
Oreſus Albanorum rex à Pompeio fugatur 287.d
Oſaces dux Parthorum uulneratus 307.d 308.b
Ouatio quid 20.d. unde dicta 21.a. & quid à triumpho differat ibid. & quando primum inſtituta ibid.
Ouiniorum origo 372.d

P

P. prænominis nota 361.a
Pacori bellum cum Ro. 308.b
Pædianus diligentiſſ. Ciceronis interpres 283.a
Pæſtum colonia deducta 110.d
Palæpolitanorum bellum cum Ro. 79.d 80.a
Palatiũ regia Oct. Auguſti dictũ 339
Pannonij rebellantes ſubacti 348.a
Panormus capta 123.c
Panſæ cognomen 382.a
Pantheon templum 338.a
Papiarum origo 372.d
Papia Poppæa lex à quib. lata 353.b
Papiſios dictos fuiſſe, qui poſtea Papirij 40.d
Parilia ſacra 10.a
Parthici belli finis 308.c
Parthinorum cum Ro. bellum 328.d & qui ſint 329.a
Pater cognominatur Cæſar 340.d
Patres conſcripti 386.a
Patricij maiorum & minorum gentium 385.c
Patriciorum quæ fuerit potentia Romæ ante tribunatum 8.a.b
Paullinus cogn. 383.c
Paul. Aemil. Lepidus cenſor 344.b
Paulus Manutius 321.c.388.a
Pecuniæ abundantia ſumma quando Romæ 167.d
Perſes duo bellũ contra Ro. inſtituunt 174.b 175.c.d
Peruſinum bellum 327.c
Peruſini rupta induciarum fide urbẽ amittuut

amittunt 86.d
peſtilentia quomodo per dictatorem ſedata 66.a
Petelinus lucus 59.c
Petroniorum origo 372.b
Pharnaces à Cæſare uictus 312.a.b & 313.c
Pharnaces bellum patri infert, quem & occidit 290.d. Boſpori rex conſtituitur 291.a
Pharſalica pugna 315.a
Philippi Macedonis cū Annibale fœdus, & de Philippi legatis in uincula Romæ coniectis 147.d
Philippus cognomen 383.a
Philippus Macedo à T. Quinctio uictus 160.b. pacem petit à Ro. ibid. c 163.a
Philippenſe bellum cum Bruto & Caſſio 326.a.b.c.d
Philippicum bellum cum Ro. 158.d
Photini, procuratoris regni Ptolemæi bellum contra Cæſ. & interitus 313.a
Phraates Parthorum rex ſocietatem cum Ro. facit 287.c
Picentum cum Ro. bellum 113.c
Pinariorum origo 371.a
Pindeuſſum à Cic. expugnatū 307.c
Pietas cognomen 378.d
Pilumnus cognomen 377.b
Pineus rex tributarius Ro. fit 143.a
Piræus à Sulla obſeſſus 260.a.b captusq́; c
Piraticum bellum oppreſſum 284.d & 285.a
Piſonis corruptum exercitum emendat Scipio Aemil. 191.c.214.a
Pius cognomen 378.d
Placentia direpta & incenſa 159.b
Planci cognomen 382.a
Planciorum origo 372.d
Plauti cognomen 382.a
Plauti mors 168.c
Plautiorum origo 372.c
plebis ſecunda ſeceſſio 38.d
plebis opes ac potentia quando maiores optimatum fuerint Romæ, & quomodo à L. Sulla fractæ 8.d
plebis cum nobilitate contentio propter conſulem alterum de plebe legendum 64.c
plebis ſeceſſio in mōtē Ianiculū 98.d
è Plebe octingenti cæſi ſunt 312.d
plebei qui Romulo dicti 385.a
Plinij locus 381.c
Plinij locus emendatus 137.b
pluiſſe lacte & ſanguine 233.c
Plutarchus falſus 78.d
Plutarchi locus ſuſpectus 320.b
Plutarchi error 15.c.75.a
Plutarchi locus correctus 102.c. 152.a. 360.b. 372.a. 374.d
Poblilia tribus inſtitutio 68.d
Pœnorum fortitudo maxima 193
Pœnis quib. conditionibus pax data à Romanis 129.d
Polemo rex Ponti in amicitiam Augusti receptus 341.d
Polybius qua ætate uixerit 7.c
Polybius reprenſus 133.d
Polybij locus emendatus 127.c
Pōpilij regis lex de opimis ſpolijs 12
Pomponiorum origo 371.d
Pont. Max. cognomen 380.d
Pontifici max. in publico fuiſſe habitandum 347.b
pontificiorum origo 373.a
Pontinæ urbis inſtitutio 68.d
Pontinæ paludes ſiccatæ, & ager ex ijs factus 180.a
Pontus fit prouincia Ro. 290.a
Popilliorum origo 373.a
Poplicola cognomen 378.d
Poplicola cur dictus P. Valer. Cos. 18
populus Ro. quomodo diuiſus à Romulo 385.a
populi fuga, Romulus dictus 10.b
Porciliorum origo 372.c
Porciorum origo ibid. d
Poſidoniæ coloniæ deductio 110.d
Poſtumus Aebutius Elua mag. eq. 44
Poſtumi Aebutij conſulatus 41.d
Poſtumi Cominij conſulatus 22.a
Poſtumi Cominij conſulatus 26.c.d. alter 27.a
Poſtumiorum origo 372.a
Potitia gens 85.d
Potitiæ gentis origo 370.d
Præconius cognomen 377.a
Præneſte ad Ro. deſciuit 22.d
Præneſtini cæſi & Præneſte captū 60.d. rebellant 61.a
prænomen quid 357.b
prænomina quando imponantur uariæ autorum ſententiæ 365.c
prænomina modo præponi, modo poſtponi conſueuiſſe ibi. b
prænomina quæ pro cognominib. uſurpata ſint 363.b
prænomina fœminarum ibi. c
prænominum imponēdorum opinio quæ ueterib. 365.c
prænomina Ro. quot fuerint 358.a
Prætextatus cognomen 379.b
Prætor pro proconſule 120.c. 121
Prætor quādo primū creari cœptus, & quando plures inſtituti fuerint 65.a.b. & quod eorū officiū ibi.
Prætores duos uno anno creatos Romæ 128.d
prætores Romæ quatuor factos ſimul 137.a
Prima Romuli filia 364.b
principis ſenatus electio 105.c
Priſcus cognomen 382.c
Priuernas cognomen unde 377.d
proconſul primus quis Ro. 80.b.c
proconſule pro propræt. 249.b
Procul. Geganius Macerin. Cos. 42
Proculi Virginij conſulatus 28.d.29
Proculeiorum origo 372.a
prouincia prima pop. Ro. quæ facta 130.a 133.b
Pruſias Bithyniæ rex à filio occiſus pag. 186.a
Pſeudoperſei facinora 203.d
Pſeudophilippus. uide Andriſcus.
Pſeudophilippi geſta 203.d
Ptolemæus Aegypti rex regno pulſus 299.a reſtituitur 301.a
Ptolemæus Aegypti rex regno relicto Epheſum ſe contulit 300.b
Ptolemæus Apio rex Cyrenarū, pop. Ro. hæredem inſtituit 250.d
Ptolemæus Cypri rex mortem ſibi ueneno conſciſcit 299.d
Ptolemæi Philadelphi amicitia cum Romanis 110.d
Ptolemæi bibliotheca exuſta 303.a
Publicani qui naufragia ementiti fuerant plectuntur 149.d
Publiliorum origo 372.a
Publilius Philo Cos. 76.a. dictator. b II. dict. 77.c cenſor 78.c
P. Aelius Ligur, Cos. 174.a
P. Aelius Pætus Cos. 77.a
P. Aelius Pætus mag. eq. 157.d. Cos. ibid. cenſor 159.c
P. Aemilius Pætus mag. eq. 82.b
P. Aemilius Cos. 332.d
P. African. Aemilianus cenſor ſeuerus 202.d 203.a
P. Africani mors 222.d.223.a
P. Alphenus Cos. 352.b
P. Cunidius Cos. 328.a
P. Cœlius tr. mil. 61.a
P. Claudius Craſſus Cos. 71.d
P. Claudius Cos. 126.a. auſpicia contemnit, ſed infeliciter
P. Claud. Pulcher Cos. 168.b
P. Clodij adoptio 296.d. 297.b. eius leges & rogationes ibid. Pompeium offendit ibid. d
P. Clod. à Milone occiſus 304.d.305
P. Clodius in ſacris Bonæ deæ deprehenſus in ueſte muliebri 292.b
P. Cor. Dolabella Cos. 319.d. hoſtis pop. R. declaratus, ſibi mortem infert 326.c

P. Curatius

P.Curatius, uel Horatius Xuir 38.a
P.Cornelius tr.mil. 50.b
P.Cornelij dictatura 51.c
P.Cor.Malugin.tr.mil. 52.c
P.Cornelius tr.mil. 51.c.iterum 52.a
P.Corn.Malugin.tr.mil. 54.c
P.Cor.Coſſus tr.mil. 55.c
P.Cor.Scipio mag.eq. 55.b. tr.mil. 55.c.iterum.d. interrex 56.c
P.Cornelius, tr.mil. 57.c.59.a
P.Cor.Scipio ædilis curulis 65.a
P.Cor.Scipio, mag.eq. 71.b
P.Cor.Rufinus dictat. 77.d
P.Cornelius Scapula Cos. 79.c
P.Cor.Scipio Barbatus dict. 87.c
P.Cor.Aruina Cos. ibid.b.c
P.Corn.Aruina cenſor 93.b.d
P.Cornelius Rufinus Cos. 96.b.d
P.Cornelius Cos. 98.b
P.Cor.Dolabella Cos. 100.a.b.c
P.Cornelius Cos. 107.b
P.Corn.Rufinus dict. 108.b
P.Cor. Rufinum ſenatu motum quod X.pondo argēti facti haberet 110
P.Cornelius Cos. 132.a
P.Cor.Scipio Cos. 141.a.b. II. 143
P.Cor.Scipio Afr.cenſor 159.d
P.Cor.Scipio Naſica, optimus uir iudicatus 155.d. Cos.factus 163.d & 164.b
P.Cor.Scipio Afr.II.Cos. 162.b
P.Cor. Scipionis de Pœnis & Syphace triumphus & cogno. 158.b.c
P.Cor.Scipio cenſor 65.b. 167.a.b
P.Cor.Cethegus Cos. 169.b. 170.a
P.Cor.Lentulus Cos. 179.b
P.Cor. Scipionis Aemiliani animoſitas 185.b.187.b.c.d. 188
P.Cor.Scipio Aemilianus Cos. 190. c.d. Africanus minor appellatur ibid.bellum Punicum ultimum gerit 191.192.196.197. triumphat 198.a. Africa.q; uocatur ib.
P.Cor.Scipio Naſic. iunior Cos. 208 a.b. Scipio cognominatur ib.a.c.d
P.Craſſus Cos. 220.d. 221.222. multarum uirtutum uir ibid.
P.Craſſus Cos. 250.a.253.a
P.Craſſi interfecti P. & F. 259.d
P.Cor.Sulla ambitus pœnas luit 286 d. & 288.a
P.Curiatij conſulatus 37.a.b
P.Decius Mus 74.d. 45.a. & inde
P.Decius Mus Cos. 85.b. II.Cos. 86. d.mag.eq. 87.c. III.Cos. 92.a.c
P.Decius Mus IIII.Cos. 92.c.eius deuotio ibid.d
P. Decius Cos. 105.c.d
P.Dolabella Cos. 353.c
P.Fabius Cos. 348.a
P.Furius Cos. 139.a
P.Furius Philus cenſor 149.a
P.Furius Philus Cos. 210.1.211.b
P.Geminus Cos. 124.a
P. Lentulus princeps ſenatus lectus pag. 194.d
P.Lentulus Spinther Cos. 298.c triumphat 306.c
P.Lentulus Cos. 346.b
P.Lucretius Tricipitin.tr.mil. 49.a. II. 49.d
P.Licinius Caluus tr.mil. 53.d
P.Licinius P. F. tr. mil. 54.d
P.Licinius Craſſus mag.eq. 152.a cenſor 152.b
P.Licinius Craſſus Cos. 155.a.174.
P.Licinius Craſſus cenſor 257.b
P.Lucretius Cos. 345.a
P.Mœlius tr.mil. 53. d. iterum 54.d
P.Mænius, tr.mil. 53.d.iterum 54.d
P.Manlius tr.mil. 61.a
P.Manlius dict. 63.a. & deinceps.
P.Manlius tr. mil. 64.a
P.Manlius Cos. 230.b
P. Minucij conſulatus 27.d
P.Mucius Cos. 172.a. 215.b.d.216
P.Plautius Proculus Cos. 79.c
P.Popillius Cos. 219.c
P.Poſthumius Tubertus Cos. 19.c triumphat d
P.Poſthumius Tubertus II.Cos. 20.b.c eius ouatio ibid.c
P. Poſthumius Regillenſis, tr.mil.ab exercitu ſuo propter crudelitatem lapidibus obrutus 50.c
P.Quinctilius Cos. 347.b
P.Rupilius Cos. 219.c.220.b
P.Rutilius exilio damnatus 251.c
P.Rutilius Rufus Cos. 241.b.c.d
P.Rutilius Lupus Cos. 255.a
P.Scipio Cos. 155.a
P. Scipionis adoleſcentis animoſitas pag. 146.a
P.Scipionis modeſtia 151.c. fœdus cum Syphace & Maſſaniſſa 154
P.Scipio Africanus, princeps ſenatus legitur 159.d. 162.c.d. 165.b & 178.a
P.Scipio Naſica Cos. 178.d. Corculus dictus 179.b. cenſor 180.b. II.Cos. 181.c
P. Scipionis Naſicæ triumphus ſecundus 182.a
P.Scipio Africanus II.Cos. 213.b. 214.215.216.217.218.219. & 220
P. Scipionis prudens dictum 214.c. & 217.a
P.Scipio Cos. 235.b
P.Scipio à Cæſare uincitur 315.a
P.Scipio Cos. 346.c
P.Sempronius Sophus Cos. 88.b.d cenſor 91.d
P.Sempronius Cos. 112.d
P.Sempronius Sophus cenſor 124.b
P.Sempron.Tuditanus cenſor 152.c Cos. 155.c
P.Seruilij Priſci conſulatus 25.a
P.Seruilij conſulatus 33.d
P.Seruilius Cos. 127.b. 268.a
P.Seruilij Iſaurici geſta & triumphus 274.c.d. 275.a.b.c
P.Seruilius Iſauricus cenſor 289.c
P.Seruilius Cos. 311.a
P.Seruilius II.Cos. 326.d
P.Seſtius Xuir 37.38.
P.Seſtij Capitolini conſulatus 37.b
P.Silius Cos. 344.d. 345.a
P.Sulpitius Sauerrio Cos. 88.b.d cenſor 91.d
P.Sulpitius Cos. 105.c.d
P.Sulpicius Ser.F. Galba, Cos. 150.b
P.Sulpicius Galba dict. 157.a
P. Sulpicij tribunipl. lex & interitus pag. 258.b.c
P.Sulpicius Cos. 347.c
P.Titinius trib.mil. 53.d
P. Valerius Cos. ſufficitur Collatino 17.d. triumphat 18.b. iterum fit Cos. ibid.c
P.Valerius Poplicola III.Cos. 19.a
P.Valerij Popl.conſulatus 31.a 34. c.d
P.Valerius Potit. tr.mil. 59.a. II.ib.d
P.Valerius III.tr.mil. 60.b.IIII.61.c
P.Valerius tr.mil. 62.b. VI.64.a
P.Valerius Poplicola Cos. 70.c dictator 73.b.c.
P.Valerius Poplicola 78.c
P.Valerius Cos. 102.c.131.a.136.d
P. Varinius prætor, ſeruili prœlio uictus 277.c
P. Vatinij procos. triumphus & res geſtæ 325.c.d
P.Vatinius Cos. 312.b
P.Ventidius Cos. 324.a. triumphat de Parthis 329.b. quomodo ex humili ſummus fit factus 329.d & 330.a
P.Vetuſii conſulatus 22.c
P.Villius Cos. 159.b
P.Vinicius Cos. 352 b
P.Volumnij conſulatus 34.c
puerū Caßini ex uirgine factū 174
Pulcher cognomen 382.b
pullus qui antiquis dictus 379.a
pullus Iouis cur Q.Fabius dictus fuerit 232.a
Pullus Iouis, cognomen 379.a
Pullus Numitor proditor Fregellorum

rum 225
Punicum bellum cum Ro. 121.122. 123.124.125.126.127.128. & deinceps.
Punicum bellum primum cum Rom. 115.d. 116.a. 117.c. 118.c
Punicū bellum ſecundum 143.144 145.& deinceps.
Punici belli ſecundi finis 158.a.b.c
Punicum bellum tertium 186.b.187 188.189.190.191.192.193. 196. 197. 198
Pyrrhus totum exercitum ſub eodem uallo continere primus inſtituit pag. 109.c
Pyrrhi dictum ad gratulantem de uictoria 104.aliud ibid.
Pyrrhi regis bellum cum Ro. 101.d. 102.a. & deinceps 103.104. 105.106. 107.109
Pytheas Thebanorum dux aduerſatur Romanis 194.b.c.195.b

Q

Q. prænominis nota 361.a
Quæſtores ex plebe quando primum creati 51.b
Quarta Hoſtilia mariti interfectrix pag. 169.a
Quinctiliani locus emendatus 375.b
Quinctilius Varus cum legionibus in Germania deletus 353.354.d
Quinctiliorum origo 372.c
Quinctiorum origo ibid.a
Quinctilis menſis 17.a
Quinquennalis ſacri inſtitutio 335.c
Q. Aelius Cos. 175.d.348.a
Q. Aemil.Cerretan.Cos. 81.a.II. 83
Q. Aemilius Cerretanus mag.eq. 84
Q. Aemil. Barbula Cos.84.a.II. 86
Q. Aemilius Cos. 100.d.106.c
Q. Aemilius Papus cenſor 110.a
Q. Antonius Merēda trib.mil. 48.c
Q. Appuleius Panſa Cos. 91.a
Q. Arrij præt.geſta 279.a.b
Q. Cædicius Cos. 97.d.121.d
Q. Cæcilius mag.eq.154.b.Cos.ib.
Q. Cæcilius Metellus dict. 155.c
Q. Cæcilij Metelli prætoris geſta in Macedonia 189.a.190.a
Macedonicus dicitur 190.b.196
Q. Cæcilij Metelli pr. triumph. 195
Q. Cæcilius Metellus Maced. cenſor 221. procos. 227.a
Q. Cæcilius Metellus Balearicus Cos. pag. 226.d
Q. Cæcilius Metell.Cos. 236.d.237
Q. Cæcilius Cos. 352.d
Q. Cæpio Cos.206.b.dolo Viriathū occidit 206.c.d
Q. Cæpionis præt.geſta 238.d.239
ſenatus patronus dictus 239.a
Q. Calpurnius Piſo Cos. 211.d. 216
Q. Caſsius Cos. 178.a
Q. Catuli pro cos. geſta contra Cimbros 245.b. 246.a
Q. Catulus Cos. 268.c.270.d
Q. Catulus ſenatus princeps lectus pag. 282.b
Q. Catulus cenſor 288.c
Q. Clœlius Cos. 22.d
Q. Clœlius Siculus cenſor 61.b
Q. Fabij conſulatus 29.b.II.29.d
Q. Fabij couſulatus 32.d.33.b
Q. Fabij Vibulani III.conſulatus 35.a
Q. Fabius Xuir 38.b.c
Q. Fabius Vibulanus Cos. 48.b
Q. Fabius trib.mil. 50
Q. Fabius Cos. 50.d
Q. Fabius Ambuſtus tr.mil. 56.d. mag.eq. 73.c
Q. Fabius Max.Rullian.mag.eq. 80
Q. Fabius Cos. 81.b.c
Q. Fabius Maximus dict. 84.c
Q. Fabius Cos.86.b. triumphat ib.d II.Cos. ibid.
Q. Fabius quomodo Maximi cognomen adeptus fuerit 88.c.
IIII.Cos. 92.a
Q. Fabius Max.V.Cos. ibid.c.d
Q. Fabius Gurges Cos. 94.c.& 95.a.& 96.a
Q. Fabius Gurges Cos. 108.b.c
Q. Fabius Max. Cos. 133.d.134.a cenſor 135.d. II. Cos.136.a
Q. Fabius Max.dict.141.c.dictator II.144.a. & deinceps.
III.Cos. 147.d
Q. Fabius Max.IIII.Cos. 148.b
Q. Fabius Maximus Verrucoſi F. Cos. 149.b
Q. Fabius V.Cos. 152.b
Q. Fabij Labeonis triumphus 165.c
Q. Fabius Labeo Prætor 166.a
Q. Fabius Labeo Cos. 168.d
Q. Fabius Maximus Cos. 199.c
Q. Fabius Seruilianus Cos. 204.a
Q. Fabius Seruilianus cenſor 224.d
Q. Fabius Maximus Allobrogicus 226.a. 227.d.228.a.d
Q. Fabius Max.Cos. 228.b.c.d
Q. Fabius Maximus Allobrogicus cenſor 238.b
Q. Fab.Max.Cos. 316.c.d
Q. Fabius Cos. 348.d
Q. Fuluius Cos. 183.a
Q. Fuluius Cos. 116.b.131.d
Q. Fuluius Flaccus cenſor 135.c
Q. Fuluius II.Cos. 138.b
Q. Fuluius Flaccus mag.eq. 149.c Cos.III. ibid. dictator 151.d 152.a IIII. Cos. ibid.b
Q. Fuluius Flaccus prætor 169.d 170.a Cos. ibid. b.d
Q. Fuluius Flaccus cenſor 173.d
Q. Fuluius Nobilior cenſor 210.b
Q. Galli geſta 113.b
Q. Genucius Cos. 66.c
Q. Hortenſius dict. 98.d
Q. Hortenſius Cos. 282.d
Q. Hortenſius occiſus 326.d
Q. Lepidus Cos. 344.c
Q. Lucretius Offella iuſſu Syllæ occiſus 265.c
Q. Lutatius Cos. 129.b.130.b
Q. Lutatius Cerco cenſor 132.d
Q. Lutatius Cos. 244.b.248.d
Q. Mamilius Cos. 118.b
Q. Marcius Tremulus 87.b.c.d
Q. Marcius Cos. 98.b
Q. Marcius Philippus Cos. 101.b
Q. Marcius Philipp. mag.eq. 117.c Cos.167.d. II. Cos.175.a
Q. Marcius Philippus cenſor 178.a
Q. Marcius Rex Cos. 231.b.d
Q. Marcius Cos. 283.c
Q. Marcij Regis geſta 293.b.291.c
Q. Max.Gurges cenſor 105.c
Q. Maximus Cos. 202.c.232.a
Q. Maximi triumphus 318.b
Q. Metellus Cæcilius Cos. 201.b 202.a 204.b.c
Q. Metellus Balearicus cenſor 230
Q. Metellus Numidicus cenſor 244 c.eius exilium 247.d reuocatur 249.a
Q. Metellus Cos. ibid.c
Q. Mucius Scæuola Cos. 250.d.251
Q. Metellus Pius 262.c.d. 264.a Cos.266.d.267.d.269.b.272 c.& 273.a
Q. Metelli procos. triumphus 280.d & 281.a
Q. Metell.Cos. 282.d. 284.b.285
Q. Metelli Cretici triumphus 293.c & 295.c
Q. Metell.Cos. 298.c
Q. Metellus Scipio Cos. adoptatus collega à Pompeio 305.c. cenſoriam poteſtatem reſtituit 305.c
Q. Minucij conſulatus 36.b
Q. Mucius Cos. 173.a
Q. Minucius tr.pl.158.a. Cos.160
Q. Minucius Thermus prætor 161.d.162.a Cos. 163.b
Q. Mucius 231.c
Q. Ogulnius legatus Ro. ad Ptolem. Philadelphum 111.a
Q. Ogulu.Gallus dict. 121.b
Q. Opimius Cos. 182. b.d. & 183.a

Q. Pedij

Q.Pedij triumphus 318.b
Q.Petelius Xuir 38.b.c
Q.Petillius Spurrinus Cos. 171.d. 172.c
Q.Pleminij geſta apud Locrenſes 155.c. & 156.a
Q.Pompeius Cos. 205.a. 206. 207.
Q.Pompeius cenſor 221.b
Q.Pompeius Cos. 257.d. occiſus 258.c.d.259.d
Q.Pompeius Rufus trib.pl.quod comitia impediret,in carcerem coniectus 304.a
Q.Publius Philo prætor è plebe primus 65.a
Q.Publilius Philo II.Cos. 79.d. pro conſul primus 80.b
Q.Publilius Philo II.Cos.82.c.IIII. 84.b
Q.Quinctius Cincinnatus trib. mil. 52.b
Q.Quinctius trib.mil. 62.c
Q.Rufius Calenus Cos. 312.b
Q.Saluidienus Rufus Cos. 327.a
Q.Sertorij bellum in Hiſpania 267.c.d.268.a.269.b.271.b.272.c.273.a.274.a
Q.Seruilius magiſtrat. eq. dicitur 25.d
Q.Seruilij conſulatus 32.c.33.a
Q.Seruilius Priſcus dictator 44.a
Q.Seruilij Priſci II.dictatura 49.c
Q.Seruilius trib. mil. 53.c. iterum 54.b
Q.Seruilius Fidenas interrex 54.d
Q.Seruilius III.trib.mil.55.c.IIII. 56.d
Q.Seruilius Fidenas trib.mil.V. 58.c.VI. 59.a
Q.Seruilius trib.mil. 60.a. iterum 61.a
Q.Seruilius trib. mil. 62.c
Q.Seruilius Cos.65.c.II. 66.c
Q.Seruilij Ahalæ dictatura & geſta 68.a
Q.Seruilius magiſter eq. 71.a
Q.Seruilius Cos. 74.b
Q.Seruilius Cæpio Cos. 240.a.b. ſacrilegij ipſius ultio ibid.c.d.punitur 242.a.b
Q.Sulpicij Camerini conſulatus 28.a
Q.Sulpitius trib.mil. 53.b.c. iterum 54.b
Q.Sulpitius Longus tribun.mil. 56.d
Q.Sulpitius Cos. 353.a
Q.Titurius legatus cum exercitu cæſus 303.a.
Q.Valerius Falto prætor 128.d. 130.a. Cos.131.a
Q.Veturius Philo dictator 145.b
Quirina tribus inſtituta 129.b
Quirinus, Romulus dictus & unde 10.b

R

RAuclia cognomen 381.c.d
Referri pro anteferri 257.b
Regiſfugij feſtiuitas 15.c
Regillenſis Albinus cenſor 65.b
Regillenſis cognomen 378.b.c
Reſp. temperata quomodo Romæ inſtituta, & quæ inde commoda uenerint 8.b
Reſp. Ro. quando inclinare, & quibus de cauſis cœpit ibid.
Reip.quot ſint genera, & quæ recta, quæ deprauata 7.a.b
Reipub.Rom.uarietas ac mutationes 9.b
Remp.Rom.qui occupare conati ſint 9.a
Rex cognomen 383.a
Rex regum, titulus Parthorum regis 289.d
Regis nomen à quo ſublatum 340.c
Rhegini ab ipſo Rom. præſidio infeſti 112.a.b
Rhetogenis fortitudo pro patria è periculo liberanda 218.a
Rhodiorum legatis quid reſponſi datum Romæ 176.a
Romæ conditor primus rex 9.d. 10.a
Romæ magnus deficientibus magiſtratibus tumultus 304.d.305.a
Ro.imperium quando ad unum deuolutum imperatorem 334.d
Romani quando nullum bellum habuerint 133.a
Romani legatos in Græciam mittunt, ut mores leges & inſtituta ipſorũ cognoſcant 37.d
Romani cur multis nominib. uſi ſint 356.a
Romani quãdo plurima uirtutis exẽpla ediderint 8.b
Rom. gentium origines 370. uſq; 373
Ro.aſtus quo Achæorum corpus diſſoluerunt 194.a.b
Ro. caſtra à Capenatibus, Faliſcis & Veientibus expugnata 53.c
Roman.Fraudulentia erga Corſos 132.c
Ro.ludi 81.d
Romanis qui primi arma intulerint & quas ob cauſſas 11.a
Romulus quomodo populum Rom. diſtinxerit 385.a
Romuli hiſtoria 9.d.10.a
Romuli cognomina 10.b triumphi tres 11.b. ſpolia opima ibid.d.
Rufinus cognomen 383.c
Rufus cognomen 382.a
Rutilij Rufi imprudentia 214.c.d
Rutiliorum origo 372.a
Rutilius cognomen 382.a

S

SAbinus Regillenſis cognomen 382.d
Sabinorum geſta cum Rom. 96.d
Sabinorum contra Rom. bellum 11.b.13.a.b.c.14.a.15.c.19.d.20.b.c.21.d.31.a
Sacer mons 27.a.c
Sacerdos cognomen 380.d
Sacrum quinquennale ſiue Actium inſtitutum 335.c
Sacra prodigioſa quando ſublata 250.a
Sacrata lex quæ dicatur 27.c
Saguntum Pœnis eripitur 148.d
Salaſſi Galli domiti Roman. 201.d 203.
Salaſſos uictos ac ſub haſta uenditos 342.a
Salinator cognomen 379.a
Salona urbs & Saloninus Aſinij Pollionis F. 328.d
Saluiorum origo 373.a
Saluſtij hiſtoriarum naufragium 275.d
Salutio cognomen 383.b
Salutis ædes à C. Iunio Bubulco locata 87.b.89.c
Salutis augurium quando factum 291.b
Salyes ſiue Saluij populi 226.a
Samnites conſules Rom. uictos ſub iugum mittunt 82.c
Samnitũ bellum cum Qu. Fabio Gurgite 94.c. & 95.a.b. 96.c.d. cum M. Curio 97.a.b.c. 110. 111
Samnitici belli confectio 73.d.74.a
Sapientis cognomẽ cui datum 375.d
Sara unde dictus 376.d
Sardinia fit conſulari prouincia 171.c
Sardinicum bellum cum Ro. 131.c. 133.b.c.134.a.c.135.a
Saſſinates populi 114.c
Satricum à Præneſtinis expugnatum 60.a
Saturnini cognomen 382.d
Saturno ædes quando dedicata Romæ 24.b.c

Saturnalia quando inſtituta ibid.
Scæua, Scæuola cognomen 382.a
Scapula 382.a
Scenici ludi quando primum inſtituti 65.d
Scipio cognomen 378.d
Scopulus reorum, tribunal L. *Caßij dicebatur* 239.b
Scordiſcarum cum Ro. *pugna* 233.d 235.b.236.c
Scrofa cognomen 376.d
Seceſpita quid 380.a
Seditio Romæ *ob* C. *Horbani rogationem* 242.b
Seditio plebis ob fœneratores 27.a. *bis ſedata ſeceßio in montem ſacrum* ibid.
Seditio Romæ *à* L. *Appuleio Saturnino excitata* 247.c
Senatores unde dicti 385.a
S.C. Ro. *ne plures* LX. *nauibus claſſis contineret* 123.d
Senonicum bellum debellatũ 99.c.d
Sepeliri in urbe, uirtutis præmium Romæ 19.c
septa in campo Martio quando dedicata 341.d
Septimiorum origo 373.a
Septiorum origo 373.a
Ser. prænominis nota 361.b
Serapio cognomen 383.b
Sergiorum origo 371.c
Serpens max. ad fl. Bagradum *milites deuorans occiſus ab* Atilio 122.d
Serranus cognomen 377.b
Sertorianum bellum 267.c.271.d 272.a.c.273.a.274.a.275.c. d.278.b.c.280.d.281.
Sertoriorum origo 372.b
Seruilij Vatiæ *propræt. triumphus* 259.a
Seruiliorum origo 372.a
Serui, qui de urbis incendio conſpirarant, ſupplicio affecti 49.b
Seruorum prænomina 367.b.c
Seruorum coniuratio Setiæ facta opprimitur 160.a
Seruos qui Capitolium occuparant, à P. Valerio *conſule prælio petitos* 34.d
Seruile bellum Siculum 212.213. 216.22
Seruile bellum II. *in Sicilia* 248.a.b
Seruile bellum Spartaci 277.b
Ser. Aelius Pætus Cos. 159.d
Ser. Cor. Maluginenſis, tribun. mil. 56.d
Ser. Cornelius trib. mil. 62.d
Ser. Cornelius Maluginenſis, magiſter equitum 67.b
Seruius Cor. Cos. 88.a
Ser. Cornelius Cos. 110.b
Ser. Cornelij conſulatus 29.b
Ser. Fuluius Nobilior *Cos.* 122.d
Ser. Fuluius Flaccus Cos. 212.a. 211.d
Ser. Galba Cos. 200.c.238.b
Ser. Sulpitij conſulatus 22.b
Ser. Sulpitij conſulatus 34.c
Ser. Sulpitius Xuir 37.38
Ser. Sulpitius Camerinus, Cos. 55.d
Ser. Sulpicius trib. mil. 56.c
Ser. Sulpicius Rufus trib. mil. 58.c.II 59.c.III.d
Ser. Cor. Maluginen. trib. mil. 59.a. & d. IIII. 60.a. V. 60.c
Ser. Sulpicius trib. mil. 61.c
Ser. Sulpicius trib. mil. 62.b.d
Ser. Sulpicius Camerinus Cos. 73.a
Ser. Sulpitius Galba priuatum odium exercet contra Aemil. *Paullum* 176.d
Ser. Sulpitius Cos. 306.a
Seueritas Roman. *in octauam legionem,* Rheginorum *interfectricem* 112.b
Sex. prænominis nota 361.b
Sextiæ aquæ colonia 226.c
Sextiorum origo 372 c
Sextilia Veſtalis uiua defoſſa 110.d
Sextiliorum origo 372.c
Sex. Aelius Pætus cenſor 162.d
Sex. Aelius Cos. 352.c
Sex. Appuleius Cos. 336.b. *triumphat* 341.d
Sex. Appuleius Cos. 355.b
Sex. Atilius Serranus Cos. 210.a
Sex. Furij conſulatus 28.c
Sex. Iulius trib. mil. 47.d
Sex. Iulius. Cos. 181.a
Sex. Iulius Cos. 254.a
Sex. Licinius ſenator de Saxo præcipitatus 260.b
Sex. Nonius Cos. 353.a
Sex. Pompeius *Pompeij Magni* F. *belli Siculi auctor in* Ro. 331.c. *interfectus eſt* 332.a.b
Sex. Pompeius Cos. 332.c
Sex. Pompeius Cos. 355.b
Sex. Quinctilij conſulatus 37.a
Sex. Tarquinius ſtuprum Lucretiæ *obtulit, quo patrem cum omni familia regno eiecit* 15.c
Sicilia prima prouincia pop. R. *facta* 130.a
Sicilia prouincia Roman. *facta* 151.a
Sidetum naues Scipioni auxilio ueniunt 193.b
Siculum bellum 331.c
Sigonium quid ad huius libri conſcriptionem adduxerit & quid in eo tractatum ſit 4.5
Sili cognomen 381.c.d
Sili qui dicantur 374.d
Siliorum origo 372.d
Simi cognomen 381.c
Simpulum quid 380.b
Sociale bellum. uide Italicum
Soles tres uiſos 231.b
Sophus quorum cognomen 375.c
Soricis occentus auditus, magiſtratus abdicandi cauſam præbuit 141.b
Sorices inſtar glirium condi hieme 232.d
Sothimus Macedoniã inuadit 257.c
Sp. prænominis nota 361.b
Spartacus Seruilis belli autor 277.b 279.a.b.c.280.b
Spinther cognomen 383.b
Spoletum colonia deducta 129.b
Spolia ſecunda cui offerenda 46.d
Spoliorum opimorum conſecratio 46.c
Spurilcorum origo 372.a
Sp. Caruilius Cos. 94.a.b
Sp. Caruilius Cenſor 99.c
Sp. Caruilius II. *Cos.* 111.a. & *deinceps.*
Sp. Caruilius Cos. 133.c.& 136.a
Sp. Caßius Vſcelinus Cos. 21.d
Sp. Caßius, primus magiſter equitum 23.d
Sp. Caßij conſulatus 26.c.d. *alter* 27.a
Sp. Caßij conſulatus III. 28.d. & 29.a
Sp. Caßius ob affectati regni ſuſpicionem damnatus & necatus 29.a
Sp. Furij conſulatus 29.d
Sp. Furij Fuſi conſulatus 33.c
Sp. Furius trib. mil. 61.a
Sp. Furius Camillus prætor 65.a
Sp. Herminij conſulatus 39.c
Sp. Lartius Flauus uel Rufus Cos. 19.b
Sp. Lartius Flauus iterum Cos. 28.a
Sp. Lucretius Tricipitinus, cooptatur collega à P. *Valerio Cos.* 18.a
Sp. Melius propter frumenti largitiones plebi Rom. *factas, de regno meditatur, ac obtruncatur* 42.a. & *deinde.*
Sp. Nautij conſulatus 28.c
Sp. Nautius trib. mil. 47.d
Sp. Nautius trib. mil. 49.a. *iterum* 50.a

Sp. Nau-

Sp.Nautius Rutilus Cos. 84.a
Sp.Nautius Cos. 98.c
Sp.Nautius Rutilus trib.mil. 52.c
Sp.Oppius Xuir 38.c
Sp.Poſtumij conſulatus 33.a
Sp.Poſtumius Xuir 37.38
Sp.Poſtumius Albus trib.mil. 45.a
Sp.Poſtumius trib.mil. 55.d
Sp.Papinius trib.mil. 60.a.& c
Sp.Poſtumius Cos.77.d. cenſor 78. c.mag.eq. 80.a.II.Cos.82.a
Sp.Poſtumius Albinus Cos. 167.d
Sp. Poſtumius Cos. 173.a
Sp.Poſtumius Cos. 189.a
Sp. Poſtumius Cos. 236.a
Sp.Seruilij conſulatus 30.d
Sp. Seruilius Priſcus cenſor 61.b. 62.d
Sp.Tarpeius Cos. 36.d
Sp.Veturius Xuir 373.d
Sp.Veturius trib.mil. 49.d
Sp. Virginij conſulatus 36.c
Stabiæ oppidum 256.b
Statellatos deditos Popillius uendidit unà cum ipſorum bonis 173.d
Statiliorum origo 372.b
Stipem ſpargere quando cœpit pop. Ro. 167.d
Stipendium de publico quando primum militibus ſit decretum 52.a. 55.a
Stirps & genus quomodo differant 369.b
Stolonis cognomen 377.b
Strabo cognomen 381.c.d
Subigi, de quib. uictis dicatur 183.a
Sueui qui et quomodo ſubacti 338.b
Sueuorum gentis deſcriptio & cædes (300.b
Suilliorum origo 372.d
Sulla dictator 65.b
Sullæ crudelitas 264.b.c
Sullanum bellum. uide L. Cornelius Sulla.
Superbus cur L. Tarquinius dictus 376.a
Sutrium à Camillo recuperatur 57. d.58.a
Sylla cognomen 380.b
Syphax Numidarum rex ad Romanorum amicitiã traductus 149.b
Syphax Scipionis amicitiæ & fœderi renunciat 156.a. capitur uiuus ibid.d
Syphacis Maſſylorum regis fœdus cũ Rom. 154.d
Syphacis interitus 158.c
Syrorum cum Ro. bellum 308.b

T

T. prænominis nota 361.a
Tarẽtũ Annibal capit 149.d
Tarentinum cum Roman. bellum 101.c.d
Tarquinij, Etruriæ urbs 13.d
Tarquiniorum origo 372.c
Tarquinienſium cum Rom. bellum 14.d.18.b
Taurea Campanus Aſellum Romanum ad duellum prouocat 148.b
Tarentinum bellũ debellatum 111.b
Tectoſagum Gallorum bellum cum Rom. 240.c
Tellus dea promiſſa æde placata 113.d
Tepulæ aquam Romam deriuatam in Capitolium 225.b
Terentinæ tribus inſtitutio 91.d
Terentius Maximus, tribun. milit. 52.a
Terentij Varronis geſta 342.a
Terentiorum origo 373.a
Tergeminus cognomen 382.c
Teuta Illyriorum regina multata 136.b
Teutoboccus Teutonum dux occiſus 245.c
Teutomalius Salinorum rex 227.d
Teutones à Mario delectos 245.b.c
Theatrum ludis ſpectandis quando Rom. conſtructum 182.c
Theatrum Marcelli quando dedicatũ 348.b
Theatri dedicatio 300.d
Thebarum excidium 195.d
Theogenis Numãtini facinus 209.b
Thoas Aetoliæ princeps Rom. hoſtis 163.c
Thraces ſubacti 243.cæſi 260.a.d. 262.a
Thraces ſubacti à Ro. 338.c
Thracicum bellum 233.d
Thurinus cognomen 380.a
Ti. prænominis nota 361.b
Tibarani ad deditionẽ coacti 307.c
Ti. Aemilius Mamercus Cos. 76.a. mag.eq. 77.c
Ti.Claudius Nero Cos. 157.b
Ti.Claudius Nero Cos.347.b. triumphalibus ornamentis ornatur 348.a.b.c
Ti.Coruncanius Cos.102.c.105.b. cenſor 112.d
Ti.Coruncanius dictator 128.a
Tit.Gracchi tribunipl. ſeditio 205.c
T.Minucius Cos. 87.d
Ti. Nero Cos. fit 349.d. triumphat iterum ibid. & 350.a. & II. Cos. conſtituitur ibid. tribunitia poteſtate honoratur 350.c.352. 353.355.a. ab Auguſto adoptatus 352.c.353.d. tertium triumphat 354.b
T. Nero Druſi frater ouans urbem ingreditur 349.b
Ti.Poſthumius, trib.mil. 50.b
Ti.Sempronius Cos.143.b. mag.eq. 146.b
Ti. Sempronius Gracchus Cos. b. d. & II.Cos. 149.b.d
Ti. Sempronius Longus Cos. 162.b
Tit. Sempronij Gracchi triumphus 171.a.b.172.a. conſulatus ibid. b.cenſura 175.b
Ti.Sempronius Cos. 178.c
Tigranes Armeniæ rex fugientem Mithridatem recipit 281.c
Tigranes à Pompeio uictus humaniter tractatur 287.d.288.a
Tigranes à Lucullo uictus 283.b
Tigrani Armeniam maiorem concedit Pompeius 291.a
Tigrano certa urbs capta 283.b
Tigurini pagus Heluetiorum quomodo Romanos tractarint 239.c
Titiorum origo 372.a
T. Aebucius Elua magiſter eq. dicitur 24.d
T.Aebutij conſulatus 22.c
T.Aemilij conſulatus 32.b
T.Aemilij II.conſulatus 32.d
T.Annius Cos. 183.a
T.Annius Cos. 224.b
T.Antonius Xuir 38.b.c
T.Claudius trib.mil. 47.d
T.Clœlius Siculus, trib.mil. 40.c
T.Didius prætor 233.d.234.a
T.Didius Cos. 249.c.d.253.a
T.Geganij Macerini cõſulatus 27.d
T.Genutius Xuir 37.38
T.Genutij conſulatus 37.c.d
T.Herminius Aquilinus Cos. 19.b
T. Lartij Eluæ conſulatus III. 22.d
T.Lartij conſulatus II. 22.a
T. Manlio Torquati cognomen unde obuenerit 67.b. dictator 70.b
T.Manlius Torquatus dictator 70. b.II.72.a.Cos. 72.c
T.Manlius Torquatus Cos. 72.c.II. 73.b.III.Cos. 74.d.75.a
T. Manlij ſæuitia in filium ſuum, & quare triumphanti ei nobilis Ro. iuuentus occurrerit 75.c.d
T. Manlius Torquatus dictator 82.d
T.Manlius Torquatus Cos. 91.b
T.Manlius Torquatus Cos. 133.a cenſor 135.c
T.Manlius Cos. 138.b
T.Manlius Torquatus Cos.151.b. dictator 153.b
T.Manlius Cos. 177.d

T.Man-

T. Manlij Torquati ſeueritas in filiũ 205.*b*
T. Menenij conſulatus 30.*c.d*
T. Numicij conſulatus 32.*c*
T. Otacilius Cos. 118.*c*
T. Otacilius 151.*b*
T. Quinctij conſulatus 32.*a*
T. Quinctij II. *conſulatus* 32.*c.d*
T. Quinctij Capitolini IIII. *conſulatus* 39.*d*
T. Quinctius Barbatus interrex 40.*d*
T. Quinctij conſulatus 41.*c*
T. Quinctius Capitolinus VI. *Cos.* 42.*b*
T. Quinctius Cincinnatus Cos. 45.*a*
T. Quinctius Pennus II. *Cos.* 46.*a* *trib. mil.* 47.*a*
T. Quinctius Capitolinus, Cos. 48.*c*
T. Quinctius Cincinnatus trib. mil. III. 49.*a*
T. Quinctius trib. mil. 52.*b*
T. Quinctius Cincinnatus trib. mil. 58.*c. iterum* 59.*a.c. dictator* 60.*d*
T. Quinctij conſulatus 33.*b*
T. Quinct. Capitolinus trib. mil. 59.*a. magiſter eq.* *ibid.b*
T. Quinctius Pennus magiſter eq. 64.*a*
T. Quinctij Capitolini dictatura & triumphus de Gallis 67.*b. magiſter eq.* 68.*a*
T. Quinctij Cos. II. 69.*d.* 70.*c*
T. Quinctius, Claudus imperator appellatus 74.*b*
T. Quinctius Criſpinus Cos. 152.*d.* 153.*a*
T. Quinctius Flamininus Cos. 159.*d* 160.*b.c.d.* 161.*d.* 163.*a*
T. Quinctius cenſor 165.*b*
T. Quinctius Flamininus cenſor 165.*b*
T. Quinctius Cos. 226.*d*
T. Romilius Xuir 37.38
T. Romilij conſulatus 36.*d*
T. Romilij ſententia de legumlatoribus 37.*d*
T. Sicinij conſulatus 28.*c.d*
T. Statilius Taurus Cos. 330.*b. triumphat* 333
T. Statilius Cos. 341.*c*
T. Statilius Cos. 353.*c*
T. Veturius Cos. 77.*d.* II. *Cos.* 82.*a*
T. Veturij Gemini conſulatus 34.*a*
T. Vetuſij Gemini conſulatus 25.*c*
T. Virginij conſulatus 24.*c*
T. Virginij Cœlimontani conſulatus 39.*c*
Toloſanum aurum 240.*d*
Torquatus cognomen 378.*d*
Tranſitio à plebe quæ 386.*b.c*
Transfugis manus præcidit Q. Fab. Maximus 205.*d*
Treuirorum cum Cæſare, conſulatus 303.*d.* 304.*c*
Triarij pugna infelix & interitus 285.*b*
Tribunatus cur in Ro. ciuitate inductus 8.*a*
Tribunitia poteſtate quando uti cœperint Imperatores diſsimulato nomine 344.*a*
Tribuni pl. quando creati 27.*b.* & *quomodo aucti & qui fuerint ibi.*
Tribuni pl. reſtituuntur abdicatis decemuiris 38.*d*
Tribuni ple. quinquennales continui 61.*d*
Tribuni plebis ad Cæſarem fugiunt 310.*b*
Tribuni militum conſ. poteſtate primi qui & cur creati 40.*b. rurſum abdicati* *ibid.c.d.*
Tribuni militũ ſimul uno anno creati 52.*b. octo ſimul creati* 52.*d*
Tribunorum militum creatio 42.*d.* 43.*a.* 44.*d*
Tribunorũ plebis reſtitutionẽ plebs deſiderat & decemuirorum abdicationem 38.*d*
Tribus quatuor additæ reliquis Ro. 58.*d. Tribus niſi à cenſoribus inſtitutas* *ibid.*
Tribus Romæ XXXV. 388.*a*
Triumphus quid fuerit, & unde dictus 10.*d. quotuplex item. ibid. à quo primus actus* 11.*a. quid ab ouatione differat* 21.*a*
Triumphus ſine magiſtratu primus cui conceſſus 159.*b*
Triumphus ob quas res decernebatur Romanus 225.*a*
Triumphi quando intermiſsi fuerint 347.*a*
Triumphalia ornamenta pro triumpho quando decreta fuerint 10.*a*
Triumpharint qui nullo geſto prælio 170.*a*
Triumuiratus Romam inductus 9.*b*
Triumuirorum reipub. conſtituendæ inſtitutio 323.*a*
Troianos Rom. gentis auctores eſſe 370.*a*
Tuditanorum cognomen 381.*b*
Tudites quid *ibid.*
Tul. prænominis nota 361.*b*
Tullius Corniculanus 14.*b*
Tulli Hoſtilij regnum & triumphi 12.*d.* 13.*a*
Serij Tullij natiuitas & regnum 14.*c. quomodo ciues cenſuerit, & exercitum luſtrarit* 15.*a*
Tulliorum imago 372.*b*
Tuſcei uicanus cognomen 383.*a*
Tuſculum ab Aequis captum 35.*b.c*
Tuſcula, famula quomodo Romanos ex ſummo periculo liberarit 58.*b*
Tutulus quid, & tutulati 380.*a*
Tyrannus quis 7.*b*

V

Vaccæi deuaſtantur 214.*c*
Vaccæi ſubacti 171.*b*
Valentiæ coloniæ deductio 131.*a*
Valerij Max. error 55.*d*
Valerius Max. hiſtoriarum imperitiæ arguitur 95.*b.c*
Valerij Max. lapſus 208.*c*
Valerij Max. error 230.*a*
Valerij locus emẽdatus 205.*a.* 358.*c*
Valerij, olim Valeſ.j dicti 372.*b*
Valerij omnes unius ſunt gẽtis 368.*d*
Valeriorum origo 271.*a*
Vardæi Illyricum inuadentes ſubiugantur 212.*a*
Variorum origo 372.*c*
Varronis locus emendatus 375.*a*
Varus cognomen 382.*a*
Vas ſacrificale quid 380.*b*
Vatia cognomen 382.*a*
Vatiniorum origo 372.*c*
Vectigal ſalariæ annonæ inſtitutum 156.*b*
Veij capti à M. Furio Camillo 55.*b*
Veientium à Ro. defectio 43.*a*
Veientium ſuperbum reſponſum Ro. legatis datum 52.*a* 55.*a*
Veientium bellum cum Ro. 11. & 13 *c.* 14.*d.* 18.*b.* 29.*c.d.* 30.*a.* 30.*d* 31.*a*
Velina tribus inſtituta 129.*b*
Veliterni Tuſculum obſidentes repulſi à mœnibus 62.*b*
Velitræ obſeſſæ 62.*b.c*
Velleij error 169.*d*
Velleij locus emendatur 315.*b*
Venox cognomen 378.*d*
Veneris Genitricis ædis dicatio 316.*a*
Veneti ad deditionẽ adigũtur 300.*b*
Vennoniorum origo 362.*c*
Ventia oppidum oppugnatum & captum 303.*a*
Vennones cognomen 382.*d*
Vermina Syphacis F. à Scipione uictus 157.*c*
Verrucoſſus cognomen 381.*d*
Verrugo à Ro. recepta 51.*c*

Veſpillo cognomen 379.b
Veſtæ templi incendium 129.b
Vibiorum origo 372.b
Vibullius primipili centurio à Caluino fuſte occiditur 331.b
Virdumarus Gallorum rex 140.b
Virgilij mors 345.a
Virginia ab Ap. Claudio malis artibus tentata à patre ſuo occiditur 38.d
Viriathus, Viriathicum bellum 183.d. 184.a. 185.b. 198.b. 199. 200.202.203.204
Viriathus dolo à Cæpione interfectus 206.c.d
Viriathi pax cum Ro. facta 205.c.d
Vitelliorum origo 370.c
Vmbri ſe dedunt Fabio 87.a
Vnguenta exotica ne Romæ uenderentur quando interdictũ 257.b
Voconia lex à quibus abrogata 353.b
Vocontiorum regio 327.a
Valerio Publius trib.mil. 54.a
Volones ſerui libertate donati 148.c
Volſci ad amicitiam Rom. traducti 29.a
Volſci uicti à Romanis 57.d. 59.b. c. & 61.c
Volſciorum origo 372.c
Volſcorum bellum cum Ro. 13.c. 15. c. 32.b
Volſones qui ſint 93.d
Voluſorum origo 372.b
Voluſorum cognomen 372.b
Vopiſci Iulij conſulatus 31.d
Vſipetes debellati 348.c
Vticenſes Romanis ſe dedunt ſuaq; omnia 186.a
Vulſinienſes delicijs fracti mulieribus reip. adminiſtrationẽ conceſſerunt eaſq; appellarunt dominas 115.a
Vulſinienſium bellum cum Ro. 114. d. 115. 116.
Vulſones, cognomen 382.d
Vulſci ibid.
Vxellodunum à Cæſ. captum 308.d
Vxores liberorũ procreandorũ gratia omnibus fuiſſe ducendas cenſore Q. Metello 221.c

FINIS.

BASILEAE APVD NIC. EPISC. IVNIOREM
ANNO M. D. LIX.

EPI SCOP.